This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

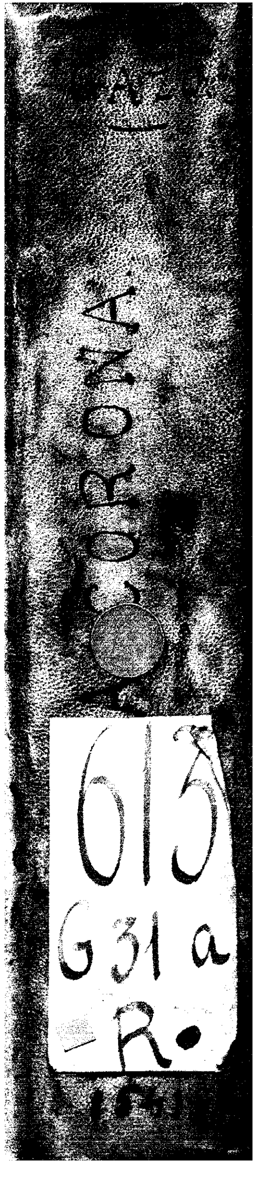
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

CORONA
613
G31a
Ro

Florida Corona.

Ingenioſiſſimi viri atq; doctiſſimi Medici Antonij Gazij Patauini Florida Corona: que ad ſanitatis hominum conſeruationem, ac longeuam vitam perducendam ſunt perneceſſaria, continens. Non mediocri vigilantia et labore recenter impreſſa. Et innumeris fere (quibus plurimum ſcatebat) mendis expurgata, feliciter incipit.

¶ Additus eſt Index locupletiſſimꝰ qui p̄ foliorū numerū Capitula ſiue ſingulariū materiarū argumēta demonſtrabit.

Lugduni,
Proſtant apud Jacobum Giunta.
1541

Incipit tabula per quam facillime operis inuenire secūdum numerum foliorum Capitula libri huius solennissimi qui Corona florida medicine: siue Conſeruatio ſanitatis intitulatur.

Capitulum primum in quo autor inuocat altiſſimi et ſanctorum eiꝰ adiutorium. fo.j.
Cap.ij.in quo autor ſe excuſat eo ꝙ pñſens opꝰ in iuuentute cōpilauerit ipſum et ediderit. fo.j.
Cap.iij.declarat et exponit titulum huius libri.ſcꝫ quare florida corona dictꝰ ſit ꝛc. fo.ij.
Ca.iiij.oſtendit ꝙ mors ſit neceſſaria ꝛ ꝙ auxilio medicorum minime poſſit remoueri fo.eo.
Ca.v.in quo autor oſtendit mortē naturalē poſſe bñficio medicorum retardari et vitam ꝯſequenter prolongari fo.iij.
Capi.vj.oñdit qui ſint falſi ꝛ apparētes medici ꝛ nō eligendi pro ſue vite prolongatione. fo.iiij.
Cap.vij.pertractat de cōditiōibꝰ veri medici eligendi: que ſe tenēt ex parte anime. fo.eo.
Capitulum.viij.oñdit que ſciētie et doctrine ſint medico eligendo neceſſarie. fo.v.
Ca.ix.declarat quos libros medicus eligendus legere debeat ꝛ intelligere. fo.vj.
Cap.x.eſt in quo autor oñdit medicū eligēdū practicū ſiue exptū ac boni iudicij eē oportere.fo.vij.
Capitulum.xj.ponit conditiones medici eligēdi ſe tenētes ex parte corporis. fo.viij.
Cap.xij.docet eligere medicū ex vita eius ꝛ cōplet ſermonē de medicis ꝛ eorū electiōe. fo.eo.
Cap.xiij.oſtendit ꝙ medicꝰ electꝰ debeat cōplexionē dñi naturalē cognoſcere et quomodo. fo.ix.
Cap.xiiij.oñdit ꝙ medicꝰ debeat cognoſcere ꝛ intelligere ꝯſuetudinē et vitam dñi ſui ꝛ demuꝫ quid ipſum agere debeat. fo.x.
Cap.xv.demōſtrat ꝙ regimē ſanitatis ſit vnicuiqꝫ hoīm ꝗtumuis ſaniſſimo neceſſarium. fo.eo.
Ca.xvj.oñdit ꝙ aeris diſpoſitiones cōſiderande ſint rōne multorum ex eis prouenientium nocumentorum. fo.xj.
Ca.xvij.docet cognoſcere ꝗs aer bonus ſit eligendus et qui malꝰ exiſtat fugiendus. fo.eo.
Cap.xviij.oñdit locū ſitū et cōditiōes eligēde habitatiōes pro ſanitatis conſeruatione. fo.xij.
Capitulum.xix.reddit cauſas eorum que dicta ſunt in ſupiori capitulo et bonitatem et malitiam ventorum oſtendit. fo.xiij.
Cap.xx.oñdit quō rectificandꝰ et alterandus ſit aer in ōtanni tpe atqꝫ ꝗliter viuēdū ſit in vere:eſtate:autumno:ꝛ hyeme. fo.xiiij.
Ca.xxj.ꝯtinuat dictis dicēda oſtēdēs quid ſit exercitium ꝛ quid eius oppoſitum. fo.eo.
Capitulum.xxij.pertractat de nocumētis ex nimia delectatione:et ex ocio prouenientibus. fo.xv.
Capi.xxiij. oñdit ꝗ ſint iuuamenta ꝛ vtilitates exercitij in animam ꝫ in corpus peruenientis. fo.xvj.
Cap.xxiiij.oſtendit ꝙ exercitium conſeruet optime ſanitatem ꝛ melius ꝗ ſi corpus dietaretur:vel cum ſolutiuis purgaretur medicinis. fo.xvij.

Cap.xxv.oſtendit que corpora ſe exercere non debeant:et que non poſſunt quid loco eiꝰ facere habeant. fo.eo.

Capit.xxvj. oſtendit que et quot fieri oporteat antequam exercitādus ſuum incipiat exercitium. fo.xviij.

Ca.xxvij.declarat ꝙ nec hora repletiōis neq̃ omnimode inanitionis ſit exercitandum. fo.eo.

Capitul.xxviij.docet congnoſcere horam electam: ⁊ ad exercitandum conuenientē:⁊ quādo ipſa ſit per ſua ſigna. fo.xix.

Capitulū. xxix. oſtendit qđ genꝰ exercitij vnicuiq̃ complexioni:ſexui ⁊c.conueniens ſit et neceſſarium. fo.xx.

Cap.xxx.oſtendit q̄ q̄titas et mēſura ſiue quis terminus exercitij vniuſcuiuſq̃ eſſe debeat. fo.eo.

Capitulū.xxxj.oſtēdit que ab exercitatis ſint obſeruāda poſt exercitiū conueniens in qualitate et quātitate. fo.eo.

Capitulū.xxxij.declarat quid ſit coitus:⁊ de qua ſpecie eius ſit determinādum:et poſtremo oſtendit appetitus ad venerem inſatiabilitatem. fo.eo.

Capi. xxxiij. oſtendit iuuamenta ⁊ vtilitates coitus moderati:⁊ declarat nocumenta que accidunt ex dimiſſione eius cum aſſuetus fuerat. fo.xxij.

Capitulū.xxxiiij.declarat que nocumēta proueniant ex ſuperfluo coitu et frequētato in membra et totum corpus. fo.xxiij.

Capitulū.xxxv.oſtendit quibus naturis ſeu complexionibus coitus maxime noceat ⁊ in quo anni tempore. fo.xxiiij.

Capitulum.xxxvj.oſtēdit quibus naturis et corporibus coitus temperatus maxime conueniat ac ſuperfluus et frequens minꝰ noceat. fo.xxv.

Capitulū.xxxvij.oſtendit in quo anni tempore et in qua hora diei naturalis ſit veneri operam dandum ſecurius. fo.eo.

Capitulum.xxxviij.oſtēdit que fugere debeant religioſi:et que dimittere volentes a coitu abſtinere. fo.xxvj

Capitulum.xxxix.oſtendit que facere oporteat eos:qui a venereis nolunt moleſtari. fo.xxvij.

Cap.xl.declarat quid ſit balneū et que cōditiones debeant obſeruari a volentibus in aqua calida artificialiter balneari. fo.eo.

Ca.xlj.oñdit q̄ ſint iuuamēta balnei aque frigide:⁊ q̄ poſſint:⁊ q̄n ipſo vti ſecure:et demum cōtinuat dictis dicenda. fo.xxviij.

Capitu.xlij.oſtendit cauſam neceſſitatis quotidiane refectionis ex cibo et potu. fo. xxix.

Capitu.xliij.oſtendit que et quāta ſit vtilitas refectionis cum cibo et potu. fo.xxx.

Cap.xliiij.oſtendit qualiter ſubſtantia reficientiū in bonitate vel malitia conſideranda ſit ad ſanitatem. fo.xxxj.

Cap.xlv.oſtēdit quis modꝰ ſubſtantie ciborum eligendus ſit ad ſanitatem an groſſi vel ſubtiles cibi ſint manducandi:et q̄ ſint huiuſmodi declarat. fo.eo.

Capi.xlvj.oſtendit que ſint cibaria groſſa que delicatis proprie ⁊ queſcentibus maxime inimicantur et an duris vel mollibus cibis vtendum ſit. fo.xxxiij.

Caplm.xlvij.declarat ꝙ cibi ſanitatis conſeruatiui non ſint nec eē debeant valde calidi aut frigidi ſicut nec valde humidi vel ſicci ꝟtualiter. fo.xxxviij.

Cap.xlviij. oſtēdit ꝙ ſapores ci-

horum cõſiderãdi ſint ad ſanita-
tis conſeruationem. fo.xxxiiij.
Cap.xlix.oſtendit naturam et ꝓ-
prietates dulcedinis et rerũ dul-
cium tãgendo vtilitates et iuua-
menta ſimul cum eorum nocumẽ-
tis. fo.eo.
Capi.l.determinat de amaritudi-
ne ⁊ cibis amaris.et de eorum ꝓ
prietatibus iuuamentis et nocu-
mentis. fo.xxxv.
Capitulũ.lj.oſtendit naturam ſal-
ſedinis declarando iuuamenta
vtilitates et ſalſorum nocumen-
ta. fo.xxxvj.
Cap.lij.oſtẽdit naturã acuti ſapo-
ris ⁊ nocumenta prouenientia ex
acutis comeſtibilibus. fo.eo.
Ca.liij. oñdit naturã iuuamenta
⁊ nocumenta vnctuoſarũ rerũ ſi-
mul et inſipidis et qualitate ipſa-
rum quam breuiter perſtringen-
do. fo.xxxvij.
Capitu.liiij.agit de ſapore aceto-
ſo oſtendens vtilitates et damna
ipſius et rerum acetoſarũ.fo.eo.
Cap.lv.oſtẽdit ꝯplexionem:virtu-
tem:vtilitates et nocumẽta ſtipti-
ci et pontici ſaporum. fo.xxxviij.
Capitulum.lvj.oſtendit quantũ
faciant ad ſanitatis conſeruatio-
nem cibi et potus delectabiles et
ſi aliqualiter fuerint minus ꝙ̃ cõ-
mendati deteriores. fo.xxxix.
Capitulum.lvij.oſtendit ꝙ refi-
cientia cum contrariis debeant
alterari cum fuerint alicuius ex-
cellentia qualitatis vel cõplexio
aſſumentis diſcraſiata. fo.eo.
Capitulum.lviij.oſtendit que de-
beat eſſe refectionis quantitas:⁊
que nocumenta proueniãt ex ſu-
perflua. fo.xl.
Cap.lix.declarat que ſit cõpetẽs
refectionis menſura vnicuiqꝫ pro-
pria:et quoties ſit comedendum
⁊ die:et quando plus:et quando
minus. fo.xlj.
Capit.lx.oſtendit ꝙ diuerſa ciba-
ria in vna refectione non ſint aſ-
ſumenda declarando nocumen-
ta que proueniunt ex illa cibor
diuerſitate. fo.xlj.
Capitu.lxj.oſtendit quis ordo in
diuerſorum reficientium aſſum-
ptione ſit obſeruandus et qui ci-
bi anteponendi ſint et qui poſtpo-
nendi. fo.eo.
Capi.lxij.oſtẽdit qui cibi eligẽdi
ſint ad ſanitatis conſeruationeꝫ
ꝙ̃tum eſt ex parte eorum.fo.xlij.
Cap.lxiij.oſtendit ꝙ cibi potus ꝓ
portionati complexiõi et conſue-
tudini ſint eligendi. fo.xliij.
Capit.lxiiij.oſtendit quõ cibi ſint
eligẽdi ſm qualitatẽ et fortitudi-
nem exercitij. fo.xliiij.
Cap.lxv.oſtendit qui cibi ſm vnũ
quodqꝫ tempus anni ſint eligen-
di ad ſanitatem. fo.eo.
Capitulũ.lxvj.declarat que hora
conueniens ſit ad reficiendũ cor-
pus tam ex parte corporis quam
ex parte diei et temporis anni.
folio.xlv.
Cap.lxvij.ponit cõditiões ꝗs dꝫ
habere triticũ ex quo panis ſan⁹
eſt conficiendus. fo.xlvj.
Cap.lxviij ponit cõditiões quas
dꝫ habere laudabilis farina etiã
ex electo tritico. fo.xlvij.
Capitulum.lxix.oſtendit quõ et
ex quib⁹ panis laudabilis ſit con-
ficiendus. fo.eo.
Cap.lxx. oſtendit quõ coquend⁹
ſit panis ⁊ q̃ ſint nocumenta eius
cum azimus fuerit aut nõ coctus
ad ſufficientiam. fo.xlviij.
Capitulũ.lxxj. oſtendit quis pa-
nis ſit laudabilis et eligendus:⁊
que ſint iuuamenta et vtilitates
eius. fo.xlix.
Capitulũ.lxxij.oſtendit quanta
ſit cõuenientia carnis ad corpus

ħmanum. ⁊ preponit q̃ conſide-
randa ⁊ ſcribenda ſint de carne.
folio.l.
Capitulū.lxxiij.oſtendit que caro
melior ſit et eligibilior ad ſanita
tem:an ea que ex domeſticis acci
pitur animalibus an que ex ſilue
ſtribus. fo.lj.
Capitulū.lxxiiij.oſtendit que ca
ro domeſticorū melior ſit ad ſani
tatē:an eoꝝ que in domo ꝯtinue
nutriunt̃ an illorum que in cam-
pis paſcuntur. fo.eo.
Ca.lxxv.oñdit q̃ magis eligēda
ſit ex carnib⁹ maſculoꝝ:feminina
rum ⁊ caſtratorū aialium.fo.lij.
Cap.lxxvj.oſtēdit que caro me-
lior ſit aialium noviter natorum
vel iuuenū aut veterum et decre
pitorum ⁊c. fo.liij.
Capitulum.lxxvij.oſtendit que
caro laudabilior ſit ad ſanitatē
obſeruandam:an ea que medio-
crium pinguiū vel macilentorum
animalium fuerit. fo.liiij.
Capitulū.lxxviij.oſtendit quō co
quende ſint carnes macre et quō
pingues declarando virtutem et
naturam aſſatarum frixarum et
elixatarum. fo.eo.
Cap.lxxix.oñdit naturam ⁊ pro-
prietates carnis ſalite declarādo
que carnes poſſint et debeant ſa
lire⁊ que minime. fo.lv.
Capitu.lxxx.oſtendit naturam car
nis hedine cum proprietatibus
eius ⁊ iuuamentis. fo.lvj.
Cap.lxxxj.oñdit naturā ꝓprieta
tes ⁊ iuuamēta carnis vituline la
ctentis et non lactentis. fo.eo.
Capitulum.lxxxij.oſtendit natu
ram ⁊ vtilitates carnis agnine iu
uenis et maliciam et nocumenta
eiuſdem cum tenella et lactens
adhuc fuerit. fo.lvij.
Capitulum.lxxxiij.oſtendit qua-
lis nature ſit caro porcina et que
ſunt eius nutrimenti vtilitates ⁊
iuuamenta. fo.lviij.
Capitulum.lxxxiiij.oſtendit natu
ram carnium caſtratorum decla-
rando que ipſarum laudabiles
ſint:et que non. fo.lix.
Capitulū.lxxxv.oſtendit naturā
et maliciam carnis bouine ⁊ vac
cine et precipue veterum decla-
rando nocumenta que ex eis pro
ueniunt. fo.eod.
Capitulum.lxxxvj.oſtendit natu-
ram carnium leporis cuniculoꝝ
et vulpis cum ſuis iuuamentis ⁊
nocumētis. fo.lx.
Capitulum.lxxxvij.oſtendit natu-
ram carnium cerui et capreoli et
damme cum earum iuuamentis ⁊
nocumentis. fo.eo.
Capitulum.lxxxviij.determinat
de carnibus erit terreſtris came
li.vrſi:et reliquorum talium ani-
malium. fo.lxj.
Capitu.lxxxix.comparat volati-
lium ad ambulantium ⁊ quadru
pedum carnes oſtendendo q̃ ſint
laudabiliores earum et demū po
nit nonnulla circa volatilia obſer
uanda. fo.lxij.
Capitu.xc.oñdit naturā ⁊ boni-
tatē carnis gallinacee et capo-
num vel caſtratoꝝ ſuoꝝ.fo.lxiij.
Cap.xcj.oñdit naturā carniū ana
tis ⁊ anſeris declarando q̃ ptes
ipſarum ſint eligende. fo.eod.
Capitulū.xcij.oſtendit naturam
et vtilitates carnis pullorum co-
lumbarum et nocumenta carnis
eorum iuuenum. fo.lxiiij.
Capitu.xciij.oſtendit naturā pa
uonum et nutrimentum eius ma
lum fore et illaudabile. fo.lxv.
Capitulum.xciiij.oſtendit natu-
ram carnis perdicum et vtilita-
tes et iuuamēta ipſius ad corpo-
ris confortationem. fo.lvj.
Capi.xcv.oſtendit naturā carniū

carnorū faſianorū ꝛ ſimiliū cum earum iuuamentis. fo.eo.
Cap.xcvi. oſtendit naturam carnium coturnicum ſiue qualearū et turturum declaratq̨ modum preparationis ipſarum.fo. lxvij.
Cap.xcvij.oſtendit naturam carnium ſtrutionis gruis et aliarum auium aquaticarū duras carnes habentiū:declarando qūo prepa rande ſint. fo.lviij.
Capitulum.xcviij.oſtendit naturam carnium turdorum merulorum paſſerum ꝛ aliarum minuta ruȝ auium. fo.eo.
Cap.xcix.oſtendit naturaȝ manifeſtarum partium animalium declarando que ſint eligibiliores ꝛ ſaniores. fo.lxix.
Cap.c.oſtendit naturam mēbrorumvalde carnioſoruȝ declarādo que meliora ſint ex eis. fo.lxx.
Cap.ci.oſtendit q̄ pertes de exterioribus volatiliuȝ ſint magis eligende:ſenioreſq̨. fo.eo.
Capitulum.cij.oſtēdit naturā cerebri cum ſuis nocumentis ꝛ quo modo preparari debeat anteq̨ manducetur. fo.lxxi.
Capi.ciij. oſtendit naturā nuche ꝛ medulle cuȝ eaꝝ malitia ſuiſq̨ cum nocumentis. fo.eod.
Cap.ciiij.oſtēdit naturā oculorū ꝛ lingue pro quāto in via cibi faciant ad nutrimentum. fo.lxxij.
Cap.cv.oſtēdit naturā carnis aurium:nariū:cutis:gutturis ꝛ ſimilium cartilaginoſorū. fol.lxxiij.
Cap.cvi. oſtendit naturā cordis ꝛ pulmonis ꝛ q̄tū in via nutrimēti faciāt ad ſanitatem. fo.eo.
Capitulum.cvij.oſtendit naturaȝ ſtomachi matricis:inteſtinorum et ſimilium pro quanto via cibi ꝛ nutrimenti faciunt ad ſanitatem. folio.lxxiiij.
Cap. cviij. oſtēdit naturā epatis et ſplenis prout faciunt ad nutrimentū declarando q̄ ipſorū ſint meliora ꝛ eligibiliora.folio .lxxv.
Cap.cix.oſtendit naturā teſticulorum:renū:ꝛ vberū: ꝛ qđ de eis ſit magis eligendum. fo.lxxvi.
Cap.cx.oñdit naturā pedū ꝛ caudarū aīalium in via nutrimenti:ꝛ quomodo p̄parādi ſint.fo.lxxvij.
Ca.cxi.oſtēdit naturā ſanguinis ꝛ pinguedinis pro quādo via cibi quoq̨ ſumuntur. fo.eo.
Capitulum.cxij.oſtendit naturaȝ complexionem vtilitates ꝛ iuuamenta ouorum in via nutrimenti tantummodo. fo.lxxviij.
Cap.cxiij.oñdit q̄ oua ſint meliora ād ſanitateȝ ꝛ q̄ nutribiliora ꝛ magis eligenda. fo.lxxix.
Cap.cxiiij.oſtendit qūo coquant oua ꝛ quib⁹modus coquēdi ſit melior ad ſanitatem. fo.lxxx.
Capitulum.cxv. oſtendit quid ſit lac et que ſit eius natura ſiue cōplexio. fo.lxxxi.
Cap.cxvi. oſtēdit quale quātūq̨ ſit lactis nutrimentū ꝛ q̄ ſint ipſi⁹ vtilitates. fol.eo.
Capitulum. cxvij. oſtendit quod lac ſit bonum ꝛ laudabile ad ſanitateȝ ꝛ quas debeat habere cōditiones. fo.lxxxij.
Ca.cxviij. oſtēdit qđ lac ſit malū ꝛ qđ acetoſuȝ ꝛ q̄ nocumēta pueniant ex eis. fol.lxxxiij
Ca.cxix.oſtēdit de ſpecieb⁹ lactis que ſunt in vſu q̄ ſit melior ꝛ eligibilior. fo.eo.
Cap.cxx.declarat q̄b⁹ corporib⁹ ꝛ naturis lac etiam electuȝ ſit cōueniens. fo.lxxxiij.
Capitulum.cxxi.oſtēdit quomodo preparandum ſit lac et que alia obſeruanda ſint ante ipſius aſſumptionem. fol.lxxxv.
Capit.cxxij .ponit que ſint obſeruanda poſt lactis aſſumptionem

ne in ſtomacho corrumpat.fo.eo.
Capitu. cxxiij. oſtendit que nocu
menta proueniant ex aſſidua la=
ctis etiã boni aſſumptione in mul
ta corporis membra. fol.lxxxvij.
Capitu.cxxiiij. oſtendit naturam
quorundam lacticiniorum : ſcili=
cet lactis coagulati capitis lactis
butyri ⁊ huiuſmodi. fo.eo.
Cap.cxxv.oſtēdit naturã caſei re
cētis non ſaliti:⁊ illius etiam qui
modicũ ſalis habuerit. f.lxxxvij.
Cap.cxxvj.oſtēdit naturã caſei ſa
liti:⁊ veteris etiam non ſaliti et q̃
ſint eorũ nocumenta. fo.lxxxviij.
Cap.cxxvij.oſtendit quis caſeus
ſit bon⁹ ⁊ eligend⁹: ⁊ q̃ ſint obſer
uanda in eius comeſtione. fo.eo.
Cap.cxxviij.oſtendit in vniuerſa
li complexionem piſcium ⁊ nocu
menta que proueniunt ex aſſidua
ipſorum comeſtione. fo.lxxxix.
Capi.cxxix. oſtendit naturam pi=
ſcium matritimorum ⁊ ipſos eſſe
pre ceteris eligendos . fol. codē.
Capitulũ.cxxx.oſtendit qui de pi
ſcibus fluuialibus eligendi ſint
ratione fluminis et aque in quib⁹
nati ſunt et degunt continue.atq̃
veſcuntur. fo.xc.
Capitu.cxxxj.oſtendit qui piſces
fluuiales ſint eligendi ratione an
nexorum flumini declarando q̃d
piſces petroſi optimi ſint et reli=
quis ſaniores. folio.xcj.
Capitulum.cxxxij.oſtendit quod
piſces lacunarum et paludum re
probandi ſint:et quod paſtus pi=
ſcium ſit intelligendus. fo.xcij.
Capitu.cxxxiij.oſtendit conditio=
nes quas debent habere piſces
laudabiles ex parte carnis : et
quãtitatis eorũ:ſcilicet an magni
ſint paruis meliores ⁊c.fo. codē.
Capitulum.cxxxiiij. oſtendit qui
piſces eligendi ſint ex parte ſquã
marum : et que partes ipſorum
ſint laudabiliores. fo.xciij.
Capitulum. cxxxv . oſtendit qui=
bus modis piſces coqui debeant
et quomodo meliores:et quibus
cum rebus preparandi atq̃ con=
diendi ſint anteq̃ manducentur
folio.eodem.
Capitulum.cxxxvj.oſtendit natu
ram cancrorum ⁊ piſciũ ſalitoꝝ cũ
ꝓprietatibus eorum ⁊c. fo.xciiij.
Capitulum . cxxxvij . ponit octo
conditiones et regulas in come=
ſtione piſciũ obſeruãdas. fo.xcv.
Capitulum.cxxxviij.docet cogno
ſcere complexionem primam ole=
rum omnium per odorem ⁊ ſapo
rem ſimul ⁊c. fo.eo.
Capitulum.cxxxix.oſtendit quod
olera non ſint comedenda eo q̃
nutrimentum eorum ſit malum:
⁊ precipue ſilueſtrium omnino.fu
giendum. fo.xcvj.
Capitulum. cxl . oſtendit de qui=
bus ſit deinceps ſcribendum : et
quomodo illa ſint a legentib⁹ in=
telligenda. fo.xcvij.
Cap.cxlj.oſtendit naturam ⁊ pro
prietates acetoſe ⁊ apij domeſtici
prout faciunt ad cibum.fo.eodē.
Capi. cxlij . oſtendit naturam et
ꝓprietates baſiliconis maioris.⁊
minoris ſiue garioſilati.fo.xcviij.
Capitulum. cxliij. oſtendit natu=
ram ⁊ proprietates blitis boragi
nis et bugloſe cum iuuamentis
earum . fo.xcix.
Capitulum.cxliiij.oſtendit natu=
ram proprietates et nocumenta
caulium : et omnium ſpecierum
ipſarum. fo.eo.
Capitulum . cxlv. oſtendit natu=
ram endiuie ⁊ cicoree que eſt vna
ſpecies eius cum ſuis iuuamen=
tis et nocumentis: prout veniunt
ad cibum. fo.c.
Capitulum. clvj . oſtendit natu=
ram eruce : cum proprietatibus

eius et nocumentis. fo.eo.
Capitulum.cxlviij.oſtendit naturam feniculi ꝛ modum vtendi ipo ſicut et ceteris huiuſmodi aperitiuis. fo.cj.
Capitulum. clxviij.oſtendit naturam lactuce ponendo laudes ei⁹ et iuuamenta ipſiuſq; ad ſanitatem nocumenta. fo.codē.
Capitulum. cxlix. oſtendit naturam et proprietates maiorane: meliſſe: et mente quo ad cibum ꝛc. fo.cij.
Capitulum.cl. naturam oſtendit naſturtij pro quanto via cibi quādoq; venit cum ſalatutijs. fo.eo.
Capitulum . clj . oſtendit naturam petroſelini pentaphilonis ꝛ portulace pro quanto faciunt ad cibum.et vt ſit ad ſanitatē.fo.ciij.
Capitulum . clij . oſtendit naturam et proprietates roriſmarini ꝛ rute in via nutrimenti.fo.codē.
Capitulum cliij.oſtendit naturaꝫ ſaluie:ſinapis:ſpinachi:et ſparagi:prout viam nutrimenti ingrediunt. fo.ciiij.
Capitulum . cliiij. oſtendit naturam radicum in vniuerſali declarando quale ſit nutrimentum earum: deinde deſcendit ad alium deſcribendo proprietates eius. fo.cv.
Capitulum.clv.oſtendit naturaꝫ bulbi ſiue ſcalonie ꝛ cepe cum nutrimento: et proprietatibus eorum. fo.cvj.
Capitulum . clvj . oſtendit naturam radicum cariote et enule cū proprietatibus ipſarum facientibus ad ſanitatis conſeruationē. folio.eodem.
Capitulum. clvij. oſtendit naturam et proprietates naporum et paſtinacarum in via nutrimenti. fo.cvij.
Capitulum.clvcij.oſtendit naturam proprietates et operationes porrorum pro quanto faciunt ad nutrimentum. fo.eo.
Capitulum.clix.oſtendit naturaꝫ ꝛ proprietates raparum pro quāto faciunt ad cibum. fo.cviij.
Capitulum.clx. oſtendit naturaꝫ proprietates ꝛ nocumenta ex comeſtione raffani prouenientia. folio.eodem.
Capitulum.clxj. ponit conditiones attendendas: circa ſemina ſeu legumina que pro ferculis accipiunt. fo.cix.
Capitulum.clxij . oſtendit naturam ꝛ proprietates ciceris albi ꝛ rubei in via nutrimenti. folio. cx.
Capitulum.clxiij. oſtendit naturam fabarum et dore pro quanto in via cibi faciunt ad ſanitatē. folio.eodem.
Capitulum.clxiiij.oſtendit naturam farri frumenti et ſpelte declarando quale ſit. et quantum vtriuſq; nutrimentum. folio.cxj.
Capitulum.clxv.oſtendit naturā et proprietates faſeolorum alborum ꝛ rubeorū in via cibi. fo.cxij.
Capitulum.clxvj. oſtendit naturam lentis et nocumenta prouenietia ex comeſtiōe ipſius.fo.cxiij.
Capitulum.clxvij.oſtendit naturam et proprietates lupinorum: modum preparationis ipſorum. folio.eodem.
Capitulum.clxviij. oſtendit naturam et proprietates milij in via nutrimenti: et panis eius ſimiliter. fo.cxiiij.
Capitulum.clxix. oſtendit naturam et proprietates ordei quanto in via cibi et nutrimenti venit. folio.eodem.
Capitulum.clxx.oſtendit naturā et proprietates papaueris prout via cibi vtit a quibuſdam.fo.cxv.
Capi. clxxj. oſtendit naturam et

nutrimentū panici ⁊ quibus modis debeat preparari. fo.cxvj.
Capi. clxxij. oſtendit naturam et nutrimentum ipſorum et robiliorum cū ꝓprietatibus eoꝝ. fo.eo.
Capi.clxxiij.oſtendit naturam et proprietates rizi: ⁊ quibꝰ modis ipſum debeat preparari.fo.cxvij.
Capitulum.clxxiiij.incipit de fructibus pertractare declarando ꝙ ipſi nequaꝗ̄ ſint mādu cādi rōne parui eorum nutrimenti. fo.eod.
Capitulum.clxxv. oſtendit fructꝰ non eſſe manducandos ratione ſui parui nutrimenti ꝗ̄plura inducentis nocumenta cum quibuſdam regulis attendēdis.f.cxviij.
Cap.clxxvj.oſtendit quibꝰ hoībꝰ fructus minus noceant et in qua hora aſſumendi ſint. fo.eod.
Cap.clxxvij. oſtendit ꝙ fructꝰ ꝑmaxime ſint fugiendi ⁊ quid etiā facere oporteat poſt laudabiliū fructuū comeſtionem. fo.cxix.
Capi. clxxviij . ponit naturam et nutrimentum proprietateſqꝫ angarie que dicit hathaca. fol. cxx.
Capitu.clxxix. oſtendit naturam proprietates et iuuamenta capparoꝝ in via nutrimenti. fo.eod.
Capi.clxxx.oſtendit naturam ꝓprietates et malitiam nutrimenti citrulorū et cucumerum.fo.cxxj.
Capitulum.clxxxj. oſtendit naturam proprietates et iuuamenta cucurbite in via ſolummodo nutrimenti. fo.cxxij.
Cap.clxxxij.oſtendit naturaꝫ nocumenta ⁊ pernicioſa pericula ex fungorum comeſtione prouenientia: ⁊ qui eorum eligendi ſint: et quomodo preparandi. fo.eo.
Capi. clxxxiij . oſtendit naturam ꝓprietates ⁊ nutrimentum tuberum ꝗ̄ tartufete dicunt. fo.cxxiij.
Capitulum.clxxxiiij.oſtendit naturam melonum et proprietates eorum in via nutrimenti declarādo qui eorum deteriores ⁊ ꝗ̄ minus nociui exiſtant. fo.cxxiij.
Capitulum.clxxxv.incipit pertractare de fructibus arborum declarando quibꝰ naturis humidi ſiue recentes: et quibus ſicci fructus conueniant. fo.eo.
Capitulum.clxxxvj. oſtendit naturam nutrimentum ⁊ vtilitates amygdalarum dulcium in via cibi ſolummodo. fo.cxxv.
Cap. clxxxvij. oſtendit naturam ⁊ nutrimentum auellanarū cum ſuis iuuamētis ⁊ nocumētis.f.eo.
Capitulum.clxxxviij.oſtendit naturam et proprietates caſtanearum nutrimentumqꝫ earum atqꝫ modum coctionis et preparationis ipſarum. fo.cxxvj.
Cap.clxxxix.oſtēdit naturā ceraſorum dulciū ⁊ acriū cū eorum iuuamentis ⁊ nocumentis. fo.eod.
Cap. cxc. oſtendit naturam ⁊ ꝓprietates iuuamentaqꝫ citonioꝝ ſiue coctanorum. fo.cxxvij.
Cap.cxcj.oſtendit naturam ꝓprietates ⁊ iuuamenta citri ⁊ partiuꝫ eius ſimiliter. fo.eod.
Capitulum. cxcij. oſtendit naturaꝫ proprietates effectus ſiue nocumenta prouenientia ex comeſtione chryſomilorum. folio. cxxviij.
Capitulum.cxciij.oſtendit naturam proprietates et nocumenta dactylorum: in via ſolummodo nutrimenti. fo.cxxix.
Capitulum.cxciiij. oſtendit naturam ꝓprietates et iuuamēta fiſticoꝝ ſiue piſtachiorū. fo.eo.
Cap.cxcv. oſtēdit naturā ꝓprietates ⁊ nutrimentū ficuū humidaruꝫ et recentium. fo.cxxx.
Cap.cxcvj.oſtēdit naturā ⁊ nutrimentū ficuū ſiccaꝝ cū iuuamētis et nocumentis earum. fo.eod.
Cap. cxcvij. oſtendit naturam et

proprietates/iuuamētaqꝫ grana-
toꝝ ⁊ ſpecierum eorum. fo. cxxxj.
Cap. cxcviij. oſtēdi naturā ⁊ iuua
mēta iuiubarum in via nutrimen-
ti nō facere ad ſanitatem. fo. eod.
Cap. cxcix. ponit naturā ꝓprieta-
tes ⁊ iuuamēta limoꝝ et arancio
rum et huiuſmodi. fo. cxxxij.
Cap. cc. oſtendit naturā ⁊ ꝓprie-
tates meſpilorū cū iuuementis ⁊
nocumentis eorum. fo. eod.
Capitulum. ccj. oſtendit naturaꝫ
proprietates: et iuuamenta moro
rum in via ſolummodo nutrimē-
ti. fo. cxxxiij.
Cap. ccij. oſtendit naturā ꝓprieta
tes et nutrimentum nucum vſua
lium cum ſuis nocumētis. fo. eo.
Cap. cciij. oſtendit naturā: ꝓprie
tates et iuuamenta oliuaꝝ ſuiſqꝫ
cum nocumentis. fo. cxxxiiij.
Capitulum. cciiij. oſtendit natu-
ram: proprietates et iuuamenta
perſicorum ſimulqꝫ et nocumen-
ta ipſorum. fo. cxxxv.
Cap. ccv. oſtendit naturam pro-
prietates et iuuamenta pirorum
ſimul cū nocumētis coꝝ. f. cxxxvj.
Capitulum. ccvj. oſtendit naturā
pinearum ſeu granorum eius de
clarando vtilitates ⁊ proprieta-
tes ipſorum. fo. eod.
Capitulum. ccvij. oſtendit natu-
ram et proprietates pomorum ⁊
nocumenta prouenientia ex come-
ſtione ipſorum. fo. cxxxvij.
Capitulum. ccviij. oſtendit natu-
ram ꝓprietates nocumenta pru-
norum in via cibi ſolummodo et
principalitee. fo. cxxxviij.
Ca. ccix. oſtēdit naturā ⁊ ꝓprieta
tes ſilicaꝝ. i. carubiarum decla-
rando ꝙ ipſe minime faciant ad
nutrimentum. fo. eod.
Cap. ccx. oſtēdit naturā vuaꝝ cū
ſuis laudabilibus: proprietatibꝰ
et iuuamentis. fo. cxxxix.
Capitulum. ccxj. oſtendit naturā
vue paſſe cum proprietatibus eiꝰ
et iuuamentis. fo. cxl.
Capitulum. ccxij. docet cognoſce
re naturā ꝟtutes: ⁊ proprietates
cōpoſitorum ciborum. fo. eo.
Cap. ccxiij. oſtēdit naturā adipis
⁊ pinguedinis dando modū quō
ipſis vti debeamus. fo. eo.
Cap. ccxiiij. oñdit naturā ꝓprie-
tates ⁊ iuuamenta butyri et olei
oliuarum perfectarum. fo. cxlj.
Ca. ccxv. oñdit naturā ⁊ ꝓprieta
tes aceti: declarando iuuamenta
ipſius ⁊ nocumenta. fo. cxlij.
Cap. ccxvj. oſtendit naturā: opa-
tiões ⁊ ꝓprietates acreſte. ⁊ qbꝰ
cōplexiōibus ſit ꝯueniēs: ⁊ quibꝰ
conueniat naturis. fo. eo.
Ca. ccxvij. oñdit naturā ⁊ opatio
nes mellis apum: declarando qꝫ-
bus naturis ſit nociuū. fo. cxliij.
Ca. ccxviij. oſtēdit naturā ꝓprie-
tates ⁊ iuuamenta mellis canne:
quod zuccarum dicitur. fo. eo.
Cap. ccxix. oſtēdit naturam ⁊ pro
prietates ſape ſeu vini cocti ſimul
cum nocumentis ex vſu eius pro
uenientibus. fo. cxliiij.
Ca. ccxx. oſtēdit naturā ⁊ ꝓprieta
tes ſalis ſimul cum eius iuuamē
tis et nocumentis. fo. cxlv.
Cap. ccxxj. oñdit naturā: proprie
tates ⁊ iuuamēta ſeminū aniſi et
aneti in via condimenti. fo. eo.
Capitulum. ccxxij. oſtendit natu-
ram et proprietates coriandri ſi-
mul cum iuuamentis et nocumē-
tis eius. fo. cxlvj.
Capitulum. ccxxiij. oſtendit natu
ram propritates ⁊ iuuamenta cy
namomi vt eo pro condimento
vtimur. fo. eo.
Capitulum. ccxxiiij. oſtendit na-
ram proprietates et iuuamenta
croci quod a quibuſdam zafaran
dicitur. fo. cxlvij

Cap.ccxv.oſtēdit naturam pro-
prietates ⁊ iuuamenta gariofilo-
rum et galange. fo.cxlvij.
Cap.ccxxvj.oſtendit naturā pro-
prietates ⁊ iuuamenta nucis mu-
ſcate. fo.cxlviij.
Cap.ccxxvij.oſtēdit naturā pro-
prietates ⁊ iuuamenta piperis et
ſpecierum eius. fo.codē.
Capitulū ccxxviij.oſtendit natu-
ram zinziberis cum iuuamētis et
proprietatibus eius in via cibi.
folio.clxvij.
Cap.ccxxix.oſtendit quid ſit po-
tus et quare hōibus bibere ſit ne-
ceſſarium. fo.cxlix.
Cap.ccxxx.oſtendit ꝙ ſtomacho
ieiuno nequaꝗ̄ ſit bibendum pro
pter nocumenta que ſequuntur.
folio.clx.
Cap.ccxxxj.oſtēdit ꝙ poſt cibum
nō ſit bibendū anteꝗ̄ ipſe deſcē-
dat de ſtomacho niſi parum: poſt
autem deſcenſum cibi conceſſum
ſit bibere copioſe. fol.eo.
Cap.ccxxxij.oſtēdit ꝙ ſup ꝗ̄ſdaz
opatiōes ⁊ aliꝗ̄ cibaria nō ſit bi-
bendū vinū vel aqua. fo.cxlj.
Cap.ccxxxiij.oſtendit nocumen-
ta conſequētia ad multitudinē
potus vini ſuperflui et ad ebrie-
tatem. fo.eodem.
Ca.ccxxxiiij.oſtēdit q̄ ſit vnicuiꝗ̄
cōpetens pot⁹ quātitas declarā-
do etiā quō curanda ſit eius ma-
litia ſi quādoꝗ̄ ſupfluerit. f.clxij.
Cap.ccxxxv.oſtēdit ꝙ vinū ⁊ qui
libet alter potus non debeat eſſe
valde infrigidatus. fo.eod.
Capitulum.ccxxxvj.oſtendit q̄d
ſit vinum et que de ipſo conſide-
randa ſint: demum quibus homi
nibus eius potus ſm priſcos ſa-
pientes interdicatur. fo.cliij.
Capitulū.ccxxxvij.oſtendit ꝙ vi-
num perfectum ſit ⁊ optimum: et
quibus perſonis vtile ſit cum nō
ſuperfluum accipitur. fo.cliij.
Capitulum.ccxxviij.oſtendit iu-
uamenta et vtilitates vini: laudi
bilis in ſpiritus animam et corp⁹
peruenientis. fo.clv.
Capitulum.cclxxxix.oſtendit ꝙ
magnum ſiue ꝗ̄ plurimum vini
nutrimentum cū quibuſdā alijs
eius vtilitatibus. fo.clvj.
Capitulum.ccxl.oſtendit nocu-
menta vini aquati: et proprie per
commixtionem aque in menſa cū
vino puro: vt veneti faciūt et plu
res alij. fo.clvij.
Cap.ccxlj.oſtendit vtilitates ⁊ iu
uamēta vini aquoſi ⁊ ſubtilis na
turaliter ⁊ ꝙ ſpm q̄buſdaz ſanis
et febricitantibus plus conue-
niat ꝗ̄ aqua. fo.eo.
Capitulum.ccxlij.oſtendit natu-
ram et operationes vini albi pla
nenſi clari ſubtilis in conſiſtētia.
folio.clix.
Capitulum.ccxliij.oſtendit natu
ram et proprietates vini citrinie
potentis quibuſꝗ̄ perſonis ipm
conueniat. fo.clix.
Capit.ccxliiij.oſtendit naturam
proprietates et iuuamenta vini
rubei et nigri ſimul declarando
nocumenta vinorum groſſorum
⁊ turbidorum. fo.eo.
Capitulum.ccxxv.oſtendit natu-
ram et proprietates vini dulcis
ſimul cum nocumentis eius ⁊ iu-
uamentis. fo.clx.
Capitulum.ccxlvj.oſtendit natu
ram et operationes vini acriſsimi
auſteri: ſtiptici: pontici et ſimiliū.
folio.clvj.
Capitulum.cclvij.oſtendit natu-
ram laudes et virtutes et iuua-
menta vini odoriferi et ſimul no-
cumenta oppoſiti. fo.eo.
Capitulum.ccxlviij.oſtēdit natu
ram et proprietates vini noui qđ
muſtum dicitur et ipſi⁹ nocumēta.

tum purificatum: bullitum: ꝛ clarum nõ fuerit. folio. clxij.
Capit. ccxlix. oſtendit naturam et proprietates vini veteris declarãdo iuuamenta: ꝛ operatiões eius quibuſcꝫ ꝛ quando conueniat ratione medicine. fo. eod.
Capit. ccl. oſtendit quid ſit aqua ꝛ que eius cõplexio quomodocꝫ non nutriat necꝫ nutrire poſſit. folio. clxiij.
Capitulum. cclj. oſtendit que iuuamenta ꝛ vtilitates prouenian in corpus ex laudabili aqua bibita. fo. clxiiij.
Capitulũ. cclij. oſtendit que aqua ſit laudabilis ꝛ melior alijs ad ſanitatem quantum eſt ex parte ſue eſſentie. fo. eo.
Capitul. ccliij. oſtendit que aqua ꝛ precipue fontina laudabilior ſit ex parte ſue originis et loci ad quem tendit necnon ex parte luti ſuper quod trãſit. fo. clxv.
Capitul. ccliiij. oſtendit malitiam aquarum fluminũ ꝛ precipue per ciuitates tranſeuntium vel prope illas exiſtentium paucis ad modum exceptis. fo. eo.
Capitulum. cclv. oſtendit nocumẽta ꝛ malitiam aque turbide docẽdo multifariaꝫ ipſam clarificare. folio. clxvj.
Capitulum. cclvj. oſtendit malitiam aquarum putealium: ciſterne: paludum: ꝛ omnium aliarum nõ currentium. fo. clxvij.
Capitulum. cclvij. oſtendit bonitatem aque pluuialis ꝛ quomodo ſubtilior ſit alijs ꝛ melior ad ſanitatem. fo. eo.
Capi. cclviij. oſtendit nocumenta prouenientia ex potu aque valde frigide. fo. clxviij.
Cap. cclix. oſtendit ꝙ aqua tepida nec actu calida bibenda ſit ſicut nec que virtualiter calida fuerit: vt ſalſa ſulfurea: aluminoſa ꝛc. fo. clxix.
Capit. cclx. oſtendit quid decoctio afferat vtilitatis in aquam que neceſſaria eſt pro infirmis et ſanis pluribus. fo. eod.
Capitulum. cclxj. oſtẽdit quid facere oporteat poſt cibi ꝛ potus aſſumptionem vt bona inde digeſtio celebretur vt preaſſumpta nõ corrumpantur. fo. clxx.
Capitulum. cclxij. oſtendit quid ſit ſomnus: ꝛ que ſit eius neceſſitas: ꝛ que ipſius ſint cauſe: quõꝙ faciat ad digeſtionis bonitatem. folio. eodem.
Capitulum. cclxiij. oſtendit que ſint vtilitates ꝛ iuuamenta ſomni temperati prouenientis in virtutes animales ꝛ naturales corporis fatigati ꝛc. fo. clxxj.
Capitulum. cclxiiij. oſtendit nocumenta ſomni ſuperflui prouenientia in totum corpus et eius membra. fo. clxxij.
Capitulum. cclxv. oſtendit quod non ſit dormiendum ſtomacho exiſtente vacuo: ſimiliter nec illico poſt cibum aſſumptum ſicut nec in meridie niſi ꝛc. folio eo.
Capitulum. cclxv. oſtendit quomodo accubandum et dormiendum ſit an ſupine: ſcilicet vel ſuper latera: et ſuper quod illorum ꝛ quantum. fo. codẽ.
Capitulũ. cclxvij. oſtendit quid ſit vigilia: ꝛ quod temperata conueniat ſicut ſuperflua maxime noceat. fo. clxxiiij.
Capitulum. cclxviij. oſtendit quid ſit ſomnium cauſe eius ꝛ quid de ipſo hoc in loco conſiderandum ſit: licet rebus ſomniatis minime ſit credendum. fo. eo.
Capitulum. cclxix. oſtendit quomodo qualitates ſomniorum et nõ ipſa ſomnia cõſideranda ſint.

vt ſani dominium humorum ſui corporis intelligant. fo.clxxv.

Capitulū.cclxx.oſtendit quod ab accidentibus anime ſit abſtinendum et maxime poſt cibum et refectionem ne digeſtionem quam corrumpere ſolent: fieri prohibeant. f.clxxvi.

Capitulū.cclxxi.oſtēdit que nocumenta in corpus proueniant ex ira: iracūdia odio furore ⁊ ſimilibus: poſtquam declarauerit quid ipſoꝝ ſit vnū quodqꝫ. fo.clxxvii.

Capi.cclxxii.oſtēdit nocumēta ꝑuenientia ex timore triſtitia ⁊ ſollicitidine. fo.eod.

Capitulū.cclxxiii. oſtendit nocumenta prouenientia ex inuidia et forti imaginatione poſtquam declarauerit quid ipſa ſit inuidia ⁊c. fo. clxxviii.

Ca.cclxxiiii. oſtendit iuuamenta gaudii tēperati ⁊ nocumenta ſuꝑflui cōplēdo ſermonē de accidētibus anime. fo.clxxix.

Capitulum.cclxxv.oſtēdit quod preſuppoſita digeſtionis perfectione adhuc perquirēdū ſit pro ſanitate ſi qua repletio in corpore facta ſit: ⁊ per que ſigna id cōprehēdere valeamus. fo.eo.

Capitulum.cclxxvi. oſtendit que pericula immineant corpori cum repletio multa ſanguinis in mēbris oib⁹ affuerit. fo.clxxx.

Capitulum.cclxxvii.oſtendit quomodo repletus ex ſanguine ſuperfluo: vt in capitulo ſuperiori dictum eſt poſſit a dictis nocumētis preſeruari declarando qua euacuationum ſpecie debeat minuiri. fo.clxxxi.

Capitulum.cclxxviii.oſtendit in quo tempore anni maxime fieri debeat phlebotomia pro talium repletorum corporum preſeruatione ſicut et aliorum cachochimorum. fo.eo.

Cap.cclxxix.oſtēdit qūo repletus ex aliquo aliorum humorum debeat euacuari ⁊ ab egritudinibus preſeruari. fo.clxxxii.

Cap.cclxxx. oſtendit purgationē pro tali preſeruatione nō eſſe cū fortib⁹ medicinis faciendā ꝓpter grādia et plurima eorum nocumenta. fo.clxxxiii.

Cap.cclxxxi. oſtēdit cum quibus ⁊ qualibus purgatiuis medicinis ſint corpora in vere per maxime euacuanda. fo.clxxxiii.

Ca.cclxxxii.ponit quaſdam alias medicinas purgatiuas ſanis vtiles ⁊ corpus abſqꝫ nocumento mūdificantes. fo.clxxxiiii.

Cap.cclxxxiii. oſtendit quando quomodo ⁊ que laborioſe ſint accipiende medicine. fo.clxxxv.

Cap.cclxxxiiii.oſtendit que repletio ſit euacuanda ꝑ vomitū declarando que inde proueniant vtilitates et corporis iuuamenta et quando fieri debet. fo.eo.

Capitulum.cclxxxv. oſtendit quāta ſit vtilitas ⁊ neceſſitas purgationis corpoꝝ in vere quomodoqꝫ ex ea ſani fiāt ab egritudinibus putridis ſecuri. fo.eo.

Capitulum.cclxxxvi. oſtendit ꝙ ſani preter omnia que dicta ſunt debeant ſe cuſtodire et a cauſis fortiter extrinſecus alterantib⁹: ⁊ que ſint ille ⁊c. fo. clxxxvii.

Capitulum.cclxxxvii. oſtendit ꝙ ſanitatis reſtaurator ſcientificus eſſe debeat ⁊ ante curationem cognoſcere patientis naturam: infirmitatem: cauſas eius: et tempora poſtquam dicta dicendis cōtinuauerit. fo.clxxxviii.

Cap.cclxxxviii.docet cognoſcere medicum ſcientificū ex hoc ꝙ ante curationem egritudinis ſciat ⁊ procuret virtutem fortem conſer-

nare ⁊ debilem fortificare. fo.co.
Ca.cclxxxix.oſtendit quõ ſapiẽs medicus virtutẽ corpis patientis conſeruabit. fo.cclxxxix.
Cap.ccxc.oſtendit ꝙ medicus ſapiens ex hoc etiam cognoſcatur quod in primis cauſam egritudinis ſtudeat remouere ⁊ eam oino abſcindere. fo.ccxc.
Cap.ccxcj.oſtendit medicum ſciẽtem infirmo reddere ſanitatem debere cauſam egritudinis abſcindere per contraria et per illa queeũqꝫ alia curare. fo.cxc.
Capi.ccxcij.oſtendit ſalutiferum medicum in morbi curatione contrarium ſubito ⁊ vehemens nõ debere applicare: ſꝫ paulatim ſemper et ordinate fo. cxcj.
Capit:ccxciij.oſtendit rõnabilem medicum nõ debere ad ꝓpinãdũ ſolutiua feſtinare:ſꝫ prius corpꝰ lenire:cãnales aperire:et humores digerere. fo. cxcij.
Capitulum ccxciiij. oſtendit bonum medicum debere etiam in proceſſu nõ ſemel cauſam morbi eradicare: et quas in egritudine materiali curatiuas intentiones oportcat ipſum obſeruare ſimiliter oſtendit. fo.cxciij.
Capitulũ.ccxcv. oſtendit cognoſcere medicum rationalẽ ex hoc ꝙ cum predictis intentionibus procedat: et non ilico currat a narcotica: vt emperici: ſed tantummodo in extrema eis vtatu necesſitate. fo. co
Capitulum.ccxcvj.oſtendit qua do poſtpoſitis dictis intentionibus curatiuis poſſit etiam et debeat rationalis medicus ad narcotica cum cautela tñ tranſire n aſtantes illum empericum exiſti ment. fo.cxciiij
Cap.ccxcvij.oſtendit qualiter cognoſcẽdus ſit regularis ⁊ ſapiẽ medicus et curatione cõplicata infirmitatum. fo. cxcv
Capitulum.ccxcviij.in quo auto ſe primo de quibuſdam excuſa deinde preſens opus exponit o nium maiorum patrum cenſure folio. cxcv
Capitulũ.ccxcix.in quo autor a tiſſimũ ⁊ omnipotentem deum d precatur; vt pro ſua pietate le gentibus hunc librum ſanitate cõcedere dignetur. fo. c
Capitulum. ccc.et vltimum cau ſam reddit huius tercẽtenarij:d inde gratias agit altiſſimo ⁊ ſa ctis eius ob operis perfectione et ipſius cum ſanitate ſigillatio nem. folio. cxcvi

Finis tabule libri huius.

BIBLIOTECA DE LA FACULTAD DE MEDICINA MADRID

Nomina autorum huius voluminis.

Hi ſunt autores principales quorum ſententie et verba in propria forma hoc in opere ſunt adducta ad dictorum eius confirmationem.

¶ Medici ſunt hi.

Hippocrates.
Diaſcorides.
Galenus.
Serapio.
Auenzoar.
Bugerig.
Filius arſaianis.
Hunaim.
Joannitius.
Sindiſar.
Ruffus.
Meſangue.
Habix.
Oribaſius.
Archageniſinus.
Cratin.
Paulus.
Alchanzi.
Coſta.
Baldach.
Alexander.
Rabi moyſes.
Filius Meſuai.
Meneſitheus.
Priſcianus.
Mabal.
Hali rodoam.
Rogerius.
Iſaac.
Theogius.
Raſis.
Bimmaſui.
Maſarguith.
Haliabas.
Commẽtator fectarum.
Auicenna.
Muſeric.
Damaſcenus.
Tabri.
Meſue.
Auerrois.
Petrus de albano.
Gentiles.
Fulgentius.
Symon ianuenſis.
Bartholome⁹ mõtag.
Autor pandectarũ.
Johannes arculan⁹.
Michael ſauoranola.
Platina.

¶ Phĩ ſunt hi.

Plato.
Catho.
Ariſtoteles.
Diogenes.
Etharus.
Socrates.
Zeno.
Chilon.
Solon.
Auerrois.
Ptholomeus.
Hali abenragel.
Albertus.
Tullius.
Seneca.

¶ Eccl'aſtici ſunt hi.

Hieronimus.
Auguſtinus.
Gregorius.
Salomon.
Ambroſius.
Dauid.
Chryſoſtomus.
Johãnes apoſtolus.
Beda.
Iſidorus.
Theophilus.
Remigius.
Origenes.
Paulus apoſtolus.
Caſſiodorus.

¶ Hi ſunt poete et alij.

Terentius.
Uirgilius.
Lucanus.
Boetius.
Ouidius.
Ualerius maximus.
Horatius.
Statius.
Tullius.
Seneca.

Pluresq; alij quos adducere permoleſtũ eſſet lõgeq; magis tedioſum eorũ opera recẽſere. Ex quibus excerpimus cũ ex soli⁹ Galeni: lxxxvj. voluminibus accepimus: ex plurimis quoq; hippocratis Raſis: Auicẽne: et aliorũ vt clariſſime legẽtib⁹ eſt manifeſtũ quare et c.

FINIS INDICIS.

¶ Florida Corona Medicine: oĩbus ſanitatẽ affectãtibus vtilis ⁊ neceſſaria: edita ꝑ Antoniũ Gaziũ Patauinũ: artiũ ac medicine ꝓfeſſorẽ minimũ.

¶ Capitulum primum in quo autor inuocat altiſſimi et ſanctorum eius adiutorium.

Jcam⁹ cuz Boetio .i. iij. de ꝯſolatiõe ſic ſcribente: vt platõi placet ĩ minimis q̃z reb⁹ diuinũ ꝑſidiũ dz implorari: idõ inuocãdũ cẽſeo oim reꝝ p̃rem: quo p̃termiſſo nullum recte fundat̃ exordiũ. Qḋ ẽt ſenſit halia. in ſue theorice principio di. Oibus que incipiunt̃ in reb⁹ ⁊ habitudinib⁹ eq̃ſſimũ ac digniſſimũ eſt laudare deũ altiſſimũ ⁊ nomẽ ei⁹ glorificare ⁊ ei ꝯfiteri: ⁊ ſubdit deinde. Ipſi ergo ſit gl'ia creature creatori: ꝑ potẽtiã ſuã plenitudinis datori: ꝑ miaz ſuã de ſuis cogitãti ſeruis: ſua excellẽtia qui dat eis quo ſuã poſſint ĩformare vitã ac aptare hoc in ſeculo gloriãq̃ adipiſci in futuro aim. ſ. q̇ totius eſt boni cã clauis toti⁹ vtilis: via toti⁹ ſpei quo ẽt ſupeminẽtem deus fecit hoiez ſuper oia q̃ ꝯdidit aialia ⁊ plãtas ⁊c. Auenzoar quoq̃ i. ij. ſui theiſir tra. iij. c. j. ſic ait. Laus ſit ⁊ gloria deo qui cuncta facit ⁊ diſponit: ⁊ in libro tertio eiuſdem: tractatu ⁊ ca. ſecũdis inquit. Omnis res procedit ab illo qui eſt ſumme ⁊ vltime ſciẽtie. ſcz a deo viuo ⁊ vero ⁊ benedicto. Cum ita ſit igit̃ ꝙ oẽ bonũ ab eo procedat: vt etiã Aui. retulit in li. de viribus cordis. c. ij. di. Uita que cunq̃ perfectio ⁊ oẽ bonũ quibus res diſtinguunt̃ nõ niſi a primaveritate ſunt que oim bonoꝝ prima eſt vniformis manatio: at vero receptabilia ſunt carentia diſpoſitionibus ad receptionẽ ipſoꝝ et infra dixit. De oibus reb⁹ ſcimus q̃m ad actũ eſſendi perueniunt a principijs actiuis: quoꝝ cã eſt de⁹ benedictus. Et Raſis in. j. li. ſuoꝝ apho. prope principiũ dixit. Retributionem a deo expecto qui mihi preſtabit auxiliũ: ſine ipſo eñ nulla res hz effectum. Qḋ etiã Joannes inquit. j. c. Omnia per ipſum facta ſunt: et ſine ipſo factũ eſt nihil. Quã ob rem ſupplex inq̃ oĩpotens ac ſempiterne deus viſibilium ac inuiſibilium oim creator clementiſſime ſine cuius nutu foliu arboris in terram non cadit exaudi me peccatorẽ ⁊ adiuua q̃uis indign⁹ ſim te deprecari nedũ abs te exaudiri: in tuã nihilomin⁹ ineffabilẽ clemẽtiã me facit cõfidere tu⁹ Apl's ad hebreos. iiij. c. di. Adeamus cuz fiducia ad thronum gratie vt miam cõſequamur ⁊ grãm inueniam⁹ in auxilio opportuno. Salomonis quoq̃ ſapiẽtia. c. j. di. Querite dñz: q̃m inuenitur ab illis qui fidem hñt in illũ. multoq̃ magis ſpare de tua gratia ſuadet qḋ ore proprio dixiſti. Querite et inuenietis: pulſate et aperietur vobis: pulſo igitur in preſentia ad oſtium tuum ⁊ deprecor ſicut orauit Raſis in ſuorum apho. initio dic. Tibi deo grates reddimus et laudes referimus: ⁊ exoramus vt nobis ſcientiam augmentes: q̃m tu dñs es diues magnus preter quem nõ eſt alius: et

vt ſis noſtri gubernator: vt idem in prohemio ſcripſit diuiſionum. Ne opus ſalutiferum qd intendo ad laudē tue maieſtatis cōpilare & ad vtilitatē: necnō ad oim ſalutem legentiū errorē quēpiā incurrat aut finis terminū nō attingat. Qd iā incipio in noie ſanctiſſime trinitatis tue patris & filij & ſpiritusſancti: & beatiſſime marie virginis: ſanctorum apoſtolorū Petri et Pauli: beatorum cōfeſſorum Hieronymi: Frāciſci: & Magdalene et conſtantiſſimarum martyrum Katherine ac Iuſtine virginū. Quorum & quarum deuotiſſimarum mearū interceſſione poſſim quod aggredior incipere: & inchoata demum feliciter perficere.

¶ Ca. ij. in quo auctor ſe excuſat eo q preſens opus in iuuentute cōpilauit: et ipm ediderit.

Non ignoro profecto vt dicā cū Gal. in .ij. d criſi. c. viij. q nō pauci hunc meum librum vituperabunt & reprehendēt: cum hoc de eſſe librorum non ſit res noua: imo antiqua valde adeo q Plato dixit eam & ſciuit ipſam: ſcʒ quod ſoluatur aliquis librorum a vituperatione vituperantium: & propterea non me latet q pleriq mihi parantur detractores q pluresq illuſores et accuſatores qd hunc librum cōpilauerim dicentes inuicem irridendo. Quid noui hic noſter autor fecit? nonne ſcripta ſunt hec & longe melius a ſapientiſſimis predeceſſoribus nris a quibus omnia furatus eſt. Vilipendatur ergo preſumptuoſus hic. Quibus me excuſo & fateor q quecūq ſcripta ſunt in hoc libro a ſapientioribus medicorum et antiquioribus ſunt accepta nō ma in ſnia veruntamē in propria verborū forma: nec furatus ſum cum librorum vbiq & capitulū annotauerim ſm qd in antiquiſſimis autorum codicibus reperi: vt eorum dicta non mihi: ſʒ autoribus ipſis aſcriberentur. Nec hoc mihi .ſ. q a veteribus medicis acceperim dedecus eſſe exiſtimo cū dicat Gal. in .li. ij. Memir. c. de dolore capitis. Maximum aūt eſt hoc .ſ. eſſe diligentem poſt alios & ſcire q dixerūt ipſi hoc eni fieri dʒ ab his q diſcere volunt aliquā artem rōnalem: et maxime ſi fuerint prudētes & eruditi ab etate infantie in primis diſciplinis. Et in ſeptimo eiuſdē libri tractatu cauſam dicti huius reddidit di. Verum eſt dicere q quecūq a ſenioribus inuenta ſunt optime ſcripta ſunt. Et ad id qd obijciunt ſi ſcripta ſunt que dixiſti cur iterum ſcribis? Reſpōdeo q ea que in diuerſis ac pluribus voluminibus & capitulis dixerūt antiqui deuagare & in diuerſis propoſitis ego in vnum collegi: & nō oīa ipſorum dicta ſed pulchriora et vtiliora hec legenti hunc librū aſſerēs [illegible] quā in vno [illegible] videt: & [illegible] intelligere poteſt ſub breuitate quicquid in illo pertractatū ſit erit ac ſi cū magno labore omnes libros medicine plegiſſet. Que res eſt multum vtilis his qui tot & tāta volumina medicorum non poſſunt legere nec intelligere in hoc igitur nō me reprehendant. Sed ſi dicerent ſi hec res erat vtilis & neceſſaria cur patres ac maiores & te ſapientiores viri hanc: quā tu tam temere es auſus nō aggreſſi ſūt? ipſis enim relinquenda erat hec prouincia. Quibus ego aſſentio quod quamplures doctiſſimi ac ſapientiſſimi viri lōge me doctio

res hoc facere debuerant nullus
tamen id hacten⁹ fecit aut q2 ma
ioribus dediti curis aut amplio-
ribus impediti negotijs op⁹ hoc
minime aggredi potuerūt. Adeo
etiam ꝙ non pua forſitā infirmo
rū viſitatiōe detēti ſibi hoc haud
cōpilādi datum eſt ociū. Qꝺ ſi fe-
ciſſent ⁊ perfecti⁹ ⁊ ornati⁹ ⁊ q̄dē
ↄpendioſi⁹ expleuiſſent. Hoc tñ ꝙ
ipſi nō fecerit oñdit me tale opus
dimittere debuiſſe. Dicent forſitā
⁊ alij cōtra me ſi tibi agēdū vide
bat̄ debebas ſaltem in ſenectute
ↄpōere ⁊ nō ī tā iuuenili etate cū
ꝑ certo ſciam⁹ ꝙ nōdū octauū et
vigeſimū annū adeptus ſis. Qui
bus etiā rñdeo ꝙ verū eſt qꝺ aſ-
ſerūt: ſ3 q̄s mihi ꝓmittet qꝺ ad eā
etatis plenitudinem poſſim deue
nire? cū teſte Seneca ī tragedijs
ſuis: Nemo tā diuos habuit fa-
uētes craſtinū vt poſſet ſibi pol-
liceri. De quo etiam ſi certus fo-
rem q̄s ſit ſi tanta vis mihi tunc
adeſſet vt tm̄ laboris ↄpeti poſſē
quātum in pñtia: et quis intelli-
git tunc mihi ocium et tp̄s ſcribē
di affuerit: ſaluſq3 corporis: cū di
cat Ouidi. in. xiiij. methamorpho
ſeos lib. S3 iā3 felicior etas Ter
ga dedit tremuloq3 gradu venit
egra ſenect⁹. Que dom⁹ eſt obli-
uionis: vt dixit Halia. in. j. Theo.
Tunc igitur ſenſus defecti et vir
tus debilis quare ⁊c. Sed alij
detractorum dicent: ⁊ ſi volebas
in iuuentute ſcribere opus: tñ nō
edere vſq3 ī ſenectute vł poſt mor
tem: vt alij faciunt. Quibus dico
ꝙ ita faciendum erat ꝓculdubio
ſi laudem ex opere meo expectarē
ſed quia magis vtilitatē ac ami-
corum ſalutem deſidero: nō dubi
taui ipſum in hac etate edere et
eo libentius ꝙ eorum dictis me
tutari poſſint quoru3 ex numero
meus quaſi totus extat libellus.
Qui ſi bñ locutus ſim dijudicent
ipſi. Si autem in eo quid diminu
tum reperitur id mihi aſcribatur
quoniam id mea cauſa factū eſſe
confiteor nec propter hoc aliqua
quis afficiatur admiratiōe: quo-
niam velle aliquid enūciare ⁊ ꝑ-
termittere nihil: ſignū eſt aut mul
te ſtultitie. aut multe prōptitudi-
nis. vt inquit Ariſtote. in ſcđo celi
textu commenti. xxxiiij.

¶ Cap. tertiū declarat ⁊ expo-
nit titulum libri huius.

Floridam coro-
nam hunc meu3
librum volui ap
pellare cum ſit
preciſe velut te-
xtu3 ex diuerſis
pulcherrimis flo
ribus hincinde magno cum labo
re collectis: tenui filo et forti ac
ſolido ligno fabricatum delecta-
bilibus variiſq3 florum coloribus
depictum: ſic enim hec mea coro-
na ſeu ſertum vt mauis dicere: eſt
cōſtituta ⁊ peracta: ex quib⁹ mul
to cū ſudore floſculos varios co-
legi: ſūt hipocrates: Ariſtoteles:
Galenus: Auenzoar: Raſis: Ha-
liabas: Diaſcorides: Hali: Sera-
pio: Auicenna: Iſaac: Auerrois:
Damaſcenus: Meſue ⁊ q̄plures
antiquorum alij: quos hactenus
videre potui: ex modernioribus
vero Conciliator Gentiles Mi-
chael. multiq3 alij viri quippe ſa
pientiſſimi quorum volumina le
gi ſepi⁹: ex priſcis tñ conatus ſu3
excerpere: et eis magis adhere-
re. Quorum ſententie verbis par
ue ac perbreues ſunt ponderoſe
tamē ac maxīe ꝟtute. Et he ſunt
mee flores corone quos ſup ſoli-
do ligno firmaui qꝺ ē artis medi
cine ꝟa ac firma ꝟitas. Tenui tñ

ſtilo ligatiſ ſunt flores hi: qui filꝰ eſt humilis moꝛnatuſqꝫ meus dicēdi modꝰ. Qui ſi diſertis oratoribus non acceptus extitit alijs: tamen eloquentiam non profitentibus cum ſua placeat ruſticitate. Uarietas aūt coloꝝ q̄ hāc meaꝫ coronā depingi eſt multiplex ſenſus: ac diuerſa autorum verba diuerſimode dicta in vnum tamen ſenſū in cōuenientia: et ſic ipſum perfecti q̄ vnicuiqꝫ vt opinor: erit grata. cū dicat Cōmētator ſectarum. Quod magnum eſt deſiderium omni homini ad ſanitatis factricem et cuſtoditricē artē medicine feſtinare. Et pp̄terea omnibus hominibus: vt Titulus p̄mittit ſanitatē affectantibus erit vtilis ꝛ neceſſaria: pro quanto declaret quecūqꝫ fieri ꝛ que euitari oporteat i ſanitate corpis opportuna. Qualem ſcꝫ medicū vnuſquiſqꝫ ſibi debeat eligere ꝛ quomodo ab eo cōſeruari: i quo aere ꝛ loco habitare. Qualiter, quādo ꝛ quātuꝫ exercitandū ſit: quidve comedendū et quid reijciendū: quid bibere: quomodo ꝛ quātum dormire: quātumqꝫ vigilare et ſi quolibet anno purgādum: ꝛ quomodo. et cum q̄bus id medicus facere debeat. a quibus accidētibus anime abſtinere oporteat: et demum quomodo curari conueniat corpꝰ ſi i egritudīes cadere ꝯtigerit. ꝛ hoc tantummodo quodā vniuerſali ex quibus grādem accipiūt vtilitatē: potētes ꝛ pauperes: ꝛ iuuenes. ꝛ ſenes: vnuſq̄ſqꝫ breuiter nō ſolū eruditiſſimus: ſꝫ etiā q̄ grāmatice p̄cepta parum perlibauerit. Sic itaqꝫ doctrina non ſolum imbutis omnibus ſed per eos etiam q̄buſcūqꝫ alijs erit hic liber vtilis quippe ꝛ neceſſarius non minuſqꝫ medicis iunioribus q̄ tot et tāta videre nō potuerūt: ꝯcordāt iam dictoruꝫ procoꝝ collegiſſe: ꝯcilijs ꝯficiēdis: ꝛ p̄ alijs q̄ plꝛibus rebꝰ ſibi neceſſarijs: hinc ſine ipſoꝝ labore digeſtā atqꝫ p̄fectā materiā accipiant corrigētes q̄cq̄d mali aut diminuti reperiēt put vnicuiqꝫ libuerit. Cēſure etenī oim recte facientiū meū preſens opus ſubeundū trado exponoqꝫ q̄ libentiſſime.

¶ Cap. iij. oſtendit q̄ mors ſit neceſſaria ꝛ q̄ auxilio medicorum minime poſſit remoueri.

Neceſſitas: cā ꝛ principiū interitꝰ nr̄i eſt cōtrarietas elemētoꝝ ex q̄bꝰ ſumꝰ ꝯſtituti q̄ ſi nō eēt p̄fecto immortales ꝛ eterni fuiſſemꝰ quemadmodum corpora celeſtia ſunt infinita duratione: vt di. Auer. in ij. celi cōmen. lxxj. et hoc q2 ipſa nō ſunt cōpoſita ex quatuor elemētis: vt idē voluit in. j. eiuſdē cōmē. xix. Nos aūt durare nō poſſumus. quia ex illis ſumus fabricati vt omnes ſapientes antiqui voluere: vt ait. Iſa. in vniuer. dictis c. xiij. cum inquit nulli phiſyci dubitauerunt q̄n quatuor elementa aīalium oim arboꝝ et herbarum ſint exordia. Quod ſenſit Aui. in ij. Canonis cap. j. dicens. Omniū cōpoſitoꝝ mineralium ꝛ vegetabilium et viuentiū elementa ſunt materie: que fuit ſententia Galeni in. iiij. de Simplici medicina. diſtin. tertia capitulo quarto ſic di. eſſe omnium corporum nō eſt niſi ex quator elementis et in pri. elementoꝝ. c. vltimo ait. Oia que gn̄antur ex elementis fiūnt. et in primo de febribus ad Glauconē. c. ij. di. Si omnia diligenter aiaduertans mundum ipſum ex quo ſumus et viuimus ex contrarijs

ſibi elementis firma: et perpetua
cõpaginatiõe ſcias ꝯſtare vt pri=
mi ſapiẽtes dixerũt. hi aũt ſapiẽ
tes lꝫ ipſe nõ expreſſerit fuerunt.
Hippocrates primo in ſcdo.c.li.
de humana natura di. Si vnꝰ eēt
hõ: nunq̃ vti doleret nõ enim ē a
quo doleat vnum exiſtens. et.ſ.
ſubiũgit. Primum quidẽ igiť ne=
ceſſe eſt gñationẽ fieri nõ ab vno:
quõ eñ vnũ exiſtens vnũ gñabit
niſi alicui miſceatur. Ariſto. etiaꝫ
in li.iij. de celo text.cõmẽ.lxvij. in
q̃t In timeo ſcriptũ ē ꝙ ſicut ē oẽ
recipiẽs .i. materia ſic opꝫ elemẽ
ta putare quemadmodum mate=
riam eſſe compoſitis. Sumꝰ ergo
ex contrarijs conſtituti. cũ aũt cõ
traria ſunt adiuicẽ corruptiua. vt
di. Ariſto.l.j. Phiſicoꝝ tex.cõmẽ.
lxxx. Bellãt inuicẽ ſemp: et corrũ
punt ſe in nobis elemẽta. Corru=
ptis vero principijs ex q̃bus con
ſicimur neceſſe eſt et nos interire.
et non ſolũ nos: ſed et q̃cũq; alia
que ex illis ſunt gñata ad finẽ: et
ad corruptionẽ veniunt de neceſ=
ſitate. ſicut voluit Philoſophus i
iij. phyſicoꝝ tex. commen. xxx.
di. Quodcũq; ſit neceſſe eſt acci=
pere finem: ⁊ finalitas oĩs eſt cor
ruptio. ⁊ i.iij. Metaphyſice textu
cõmẽ.xli. inquit. Senſibilia oĩa
corrũpunť ⁊ in motu ſunt: ⁊ nul=
lum talium eſt ſempiternũ. a quo
Gal. vť accepiſſe cuꝫ ſcripſit i.vj.
de regimi. ſani. Mortale eſt omne
genitum corpus: cũ tale igitur ſit
corpꝰ nr̃m nõ eſt poſſibile aliquo
medicoꝝ ꝯſilio: aut medicaminũ
bñficio poſſẽ mortẽ naturalẽ eua
dere oĩno. nec omnifariã prolon=
gari. ſicut etiã probat Con. in dif
ferentia. cxiiij perplures rõnes ⁊
autoritates: quas adducere ⁊ lõ
gũ ⁊ moleſtũ eſſet. Si q̃s aũt eas
videre voluerit ad illum ſe trãſ=
ferat locũ: ſufficit aũt in p̄ntiaruꝫ
ꝯcludere cum Prin. Auic. in.iij.j.
c.j. di. Ars quidem ſanitatem cu
ſtodiendi non eſt ars que a mor=
te ſecuros nos faciat: nec corpus
ab extrinſecis nocumẽtis muniat
neq; vnũquodq; corpꝰ ad vltimã
vite longitudinẽ ꝑducat: q̃ eſt ſm
hoĩem abſolute: dicendũq; eſt cũ
Cõci. loco allegato: ꝙ multiplex
reperiť ꝯtrarietas mortis cauſa=
tiua oĩno: vt q̃litatũ primarum ſi
bi adinuicem aduerſantium calo
ris naturalis agẽtis in humidũ:
q̃ per accidens ſe tãdẽ dupliciter
perimit: tũ humiduꝫ cõſumendo
nature: tum etiã qꝛ ꝓpter hoc hu
mor ꝯſurgit aqueꝰ ſuffocãs: quã
titate ac qualitate: extinguẽs fri
gida. In hoc quoq; operatur cõti
nẽs nõ parũ corpora cõtinue re
ſoluẽs ſtellarum virtute in ipſuꝫ
ſuſcepta quod ⁊ alie res adiuuãt
nõ naturales corporibꝰ extranee
⁊c. Et ꝯcludit quare ex cauſatis
de neceſſitate conuincitur vitam
tandem deficere oportere.

¶ Capi.v. in quo autor oſten=
dit mortem naturalẽ poſſe bñ
ficio medicoꝝ retardari: et vi=
tam ꝯſequenter prolongari.

Licet in capitu. preceden
ti diximus ars medicine
nos nõ faciat a morte ſe
curos vt Prin. inquit in
iij.j.c.j. põt tñ ſubſidio medicoꝝ
retardari. vt colligiť ex his q̃ ſub
dit ipſe ibidem di. Sed de duabꝰ
rebus ſecuritatem p̄bet putrefa=
ctiõis penitus ꝓhibitiõe ⁊ defen=
ſione: ne humiditas cito reſol=
uatur. Et in ipſius q̃dem fortitu=
dine cõſiſtit vt ipſum vſq; ad de=
bitũ tempus ſm ſuam primaꝫ cõ
plexionẽ ꝑmaneret faciat: et hoc q̃
dẽ erit ꝓpter regimen rectum ⁊c.
Qđ dupliciter fit vt Conci. inquit

ſicut et duplices moꝛtis ſunt cau
ſe. Quātū em̄ ad primā:ꝯtra po
nitur regimē ꝓhibēs dn̄ium cau
ſarum ſiccitatem faciētiū accele=
rare:cauſis exceptis faciētibus il
lam occurrere neceſſario. Contra
ſcđam ṽo adducitur regimen ꝓ=
hibitiuū gn̄ationis putrefactiōis
ex coꝛpis tutela a ꝑtāte caloꝛis
extranei intrinſeci et extrinſeci.
Qđ ſenſit Gal. in li. de tabe cū di.
Senectutis tabē impoſſibile foꝛe
deniqꝫ ꝓhibere:ſꝫ auxiliari vt in
ꝑlimum extendere poſſibile. ſub
ditqꝫ deinum. Si q̄dem ergo poſ
ſibile ē hūidioꝛē opari ſubſtātiā
coꝛpis coꝛdis:ꝛ ſic ꝓpter epar ac
cidet ſuper extendere. Si ṽo nul
lum ſufficiēs eſt:vt neqꝫ epar hu
midius ſeipſo facere:neqꝫ coꝛ ſed
neceſſarium in ſubſequenti tem=
poꝛe ſiccius fieri alterum ipſoꝝ
neqꝫ viſcera ſolum: ſed arterias
ꝛ venas ꝓhibere q̄dē ſenectutem
impoſſibile vr̄:qđ de vno homeri
ſermone ꝯfirmat ꝑ cibum:potuꝫ:
balneum:mollē lectuꝫ:ꝛ ſomnū:
coꝛ:epar:et vl'r totū coꝛpꝰ exhu=
mectat. Per hmōi ergo humecta
tionem moꝛti oppoſitaꝫ docet ſe
nectutem extendere qđ nō eſſet ſi
moꝛtex nō eſſet poſſibile retarda
ri. Hec quoqꝫ fuit. hali rodoā ſen
tentia in.iij. tehni. ꝯmen.xxvi.di.
Poſſibile eſt vt ſint etiā medicine
q̄ ꝓhibeant a velocitate ſenectu=
tis:ſcꝫ a frigoꝛe ꝛ ſiccitate mem=
broꝝ: ꝛ ꝓlongeť ꝑ illđ vita hoīs
qn̄ regimē eiꝰ ſit bonū: ſicut dr̄ ꝙ
hoīes vixerūt cētū annis:et vnū
quodqꝫ inuenitur in illo cum me
dicina inda que nolatur Trifera:
ipſa nāqꝫ bonam efficit digeſtio=
nē:ꝛ coloꝛē bonum:et pꝛolongat
iuuētutem ex tempoꝛe longo qn̄
cum vſu eius bonum eſt reliquū
regimen ꝛc. Et infra concludit ꝙ
lꝫ poſſibile ſit qđ dictum eſt:verū
tn̄ non eſt poſſibile oīno inuenire
medicinā ꝓhibentē a moꝛte vllo
mō:ꝛ ꝯſeruantem vitam ſemꝑ. Et
ꝙ hec opinio vera ſit pōt etiā rō=
nibus pꝛobari ſic. Cū illud cuius
pꝛincipia poſſunt per perfectioꝛa
conſeruari ac vigoꝛoſioꝛa bn̄ficio
quodā idipſum poterit diutiꝰ ꝑ=
durare. Sꝫ ꝑncipia coꝛpꝰ huma=
nū ꝯſtituētia ſunt hmōi:ergo ꝛc.
Cōſequētia ꝑꝫ in.iij.ſ. maioꝛ eſt
euidens:ꝛ minoꝛ declaratur. Nā
humidum pōt reſtaurari:ꝛ cali=
dū defendi:ꝛ ꝯtēperari ꝑ artē
ne frigiditas ꝛ ſiccitas accelerēt:
vt eſt manifeſtuꝫ de melācholicō
coꝛpoꝛe verſus tēperatum:vl' ſan
guineum reducto:cū lōgioꝛis vi=
te efficiať q̄ꝫ naturaľr ſit ꝛc. Et
caloꝛes extranei humidum exſic=
cantes pn̄t obtemperari:quo fa=
cto vita ꝓlongabitur ſine dubio
pluribꝰ etiā aliis rationibus hoc
poſſet oſtendi:quas ne tedium le
gēti afferā ꝑterimitto. Qui plura
cupit padubanenſeꝫ videat. hoc
aūt bonū regimen nō niſi ab opti
mo ac ſapienti medico eſt oꝛdinā
dum digerendumqꝫ ſm comple=
xionum:etatum : regionū:ꝯſuetu
dinum:ac ceteraꝝ rerūꝫ hmōi di
uerſitatem. Et propter hoc vnuſ
quiſqꝫ precipue potēs: ſibi debet
ad hoc medicum ſufficientem re
perire. virtutibꝰ ꝛ ꝯditiōibus in
ſequētibus capitulis dicendis in
ſignitum ac ipſi bene perſoluere
et eum honoꝛare. iuxta illud Ec=
cleſiaſtici.xxxviij. dicentis. Hono=
ra medicum pꝛopter neceſſitateꝫ
etenim creauit illum altiſſimus:
a deo enim omnis medela:et a re
ge accipient donationem. Et poſt
aliqua ſubiunxit. Et non diſce=
dat a te:quia opera eius ſunt ne=
ceſſaria.ꝛc.

¶ Capitulũ ſextum in quo au-
tor oſtendit q̃ ſint falſi ⁊ appa
rentes medici et non eligendi
pro tali ibi vite prolongatiõe.

Cum dictuʒ ſit in ſupe-
rioribꝰ ꝙ bono regimi
ne vita poſſit prolon-
gari: rectum aũt regi-
men a bono ⁊ perfecto
medico dirigendum: ⁊ propterea
oportunum eſſe a potentibꝰ p̃ci-
pue optimũ medicum ſibi reperi-
re qui de ſua ſit ſollicitꝰ ſanitate.
Qui aũt ⁊ qualis medicꝰ ſit eligẽ-
dus ad hoc ſufficiẽs dicẽdũ eẽ ne
ceſſario iudicaui. ꝓpterea ꝙ ſapiẽ
tiores etiã ciuitatũ ꝑſepe ꝗ melio
res ſint medicoꝝ ſoliti ſint heſita
re: vulgꝰ ſimiliter vt inq̃t hippo-
crates ꝑ°io regiminis acutoꝝ te-
xtu cõmẽ. x. peritũ ab iperito nequit
diſcernere cũ hic vnũ ille alteruʒ
iſte q̃ʒ aliũ ſapiẽtiſſimũ ⁊ expertiſſi-
mum eſſe p̃dicet qḋ euenit ꝓpter
m̃ltas ac diuerſas medicoꝝ ſimu
latiões: vt etiã Rome Gal. tẽpore
accidiſſe cõperi: quẽadmodũ ipe
teſtatꝰ eſt in lib. de pronoſticatio
ne ꝑ pulſuʒ. c. j. dicẽs. Quidã exi-
ſtimari magis q̃ eſſe ſtudent: nõ
ſcḋm medicinã ſolũ: ſʒ etiã ſcḋm
alias artes. ⁊ ideo vnuſquiſq; eo
rũ iſtruit̃ ꝗs q̃bꝰ ꝓſperabit̃ apḋ
m̃ltos: ⁊ q̇d dicere: ⁊ q̇d agere ad
delectationẽ: ⁊ blãdiri: ⁊ adulari:
⁊ ſalutare ꝗ̃libet die diuites ⁊ potẽ
tes in ciuitatibꝰ ⁊ p̃cedere ⁊ ꝑmit-
tere cũ domũ exeunt: vt honorabili
ter ab eis recipiant̃: quidã aũt eo
rũ nõ his ſolũ: ſʒ ẽt veſtiũ ac anu
loꝝ varietate: ⁊ m̃ltitudine aſſe-
quẽtium: ⁊ vaſorũ argenteoꝝ pre
paratiõe: idiotas putare ſuadẽt
dignos imitatiõe ſe eſſe ex quibꝰ
omnibus hinc quideʒ igitur alli-
ciẽtes: hinc aũt ſtupere facientes
hoies iexpertos veri iudicij rerũ
ipſi quideʒ putant ꝙ multis bo-
nis potiãtur: ego aũt animo eos
nõ veris bonis: ſed falſis potiri:
hec ipẽ ad literaʒ. Et poſtea in ſe
quẽti capitulo dixit. Quod horuʒ
omnium malorum cauſa eſt diui-
tum et potentum in ciuitatibus
delicia: qui delectationem virtuti
preferẽtes in nullo verbo extol-
lunt eos qui aliquod bonum no-
uerunt ⁊c. Noſtris quoq; tempo-
ribus etiam plurimi talium inue-
niuntur qui cum nobilibus diuer
ſis eorum aſtitis degunt quoti-
die eis gratis ſeruientes in omni
bus vt ab eis extollantur ⁊ imme
rito commendẽtur. Quod tandẽ
cõſequuntur nonnulli vero alij al
tero tramite aſcẽdere conantur:
bonam habentes vocem clamant
illico opponentes vnicuiq; etiam
clariſſimo antiquorũ dicto: quod
eis forſitã allegauerit: ⁊ in porti
cibus ⁊ apotecis inquantum poſ
ſunt vociferant: vt a vulgaribus
auditi ſapiẽtiores exiſtimentur:
et hi ſophiſte dicuntur hironice:
quaſi plus alijs omnibus intelli-
gentes cum tamen nihil intelli-
gant aut omnino parum: et pro-
pter hoc ſepius ab autoribus no
ſtris deteſtantur cum circa nomi-
na vim omnem eorum faciant̃: vt
voluit Gal. in pronoſticoruʒ com-
mento. v. dicens. Sophiſte finiũt
vitaʒ ſuam in ſermone ⁊ propter
ea coruʒ ignorantia de egritudi-
nuʒ cognitione eſt maior q̃ ipſo-
rum ignorãtia de quantitate al-
titudinis maris eo ꝙ ſunt medici
locutionis: vt idem ait vbi ſupra
ſʒ cõmento. xij. Et in ſecũdo regi
minis acutoꝝ cõmẽto ſecũdo di-
xit. In queſtionibus ſophiſtarum
nõ eſt iuuamentũ aliquod addi-
ſcẽtibus ⁊ ob hãc cauſam rei veri
tatẽ nõ aſpiciunt ſʒ adeo in alie

nationez tranſcūt ꝙ ſi inueniunt
id qđ inuentū eſt dicūt eſſe quaſi
nō inuentū: vt idem etiā dixit in
vi. de ingenio ſanitat. c. vi. ⁊ poſt
pauca inquit dimittaz igitur ſo-
phiſtas auenare ſicut eorum con
ſuetudo eſt: ꝙ etiā huiuſmodi me
dici ſint ignorātes ipſe oſtēdit in
quarto Terapētice. ca. ii. dicens.
Idiote quemadmoduz ab ipa re
ruz natura edocti agunt melius
ſophiſtis. in li. quoqȝ de ſimplici-
bꝰ pharmaciis ait. Sophiſta om
nis idiota melior ſi cū nihil aliđ
tamē eas que ſcđm naturam in-
tentiōes idiote ſaluant percunti-
bus ſophiſtis. Et in. i. de differen
tiis febriuz. c. ii. ſic de eis ſcripſit.
Sophiſte ſunt cetꝰ hominū opi-
nantiū ſe ſapiētes eſſe ſȝ ignorā-
tiaz ſuſpitionē vero doctrine ha-
bentium. cui concordat Ariſto. in
quarto methaphiſice textu comē
ti. xv. dicēs. Sophiſta ē apparēs
ſophia ⁊ nō exiſtēs. ⁊ infra. Sciē-
tia ſophiſte eſt ſciētia deceptoria
tantū: ⁊ poſt aliqua ſubiūxit. So-
phiſta exiſtimat ſe ſcire ⁊ neſcit in
rei veritate. damnauit eos iteruz
Galenꝰ. in. i. de ſimplici medici-
na diſtinctiōe tertia capitulo qn-
to dicēs. Sophiſte cōcludūt que-
ſtiōes ex queſtionibus ⁊ ex eo cu-
ius nō eſt declaratio: illud cui nō
eſt declaratio. ⁊ in capitulo octa-
no eiuſdē ait. Nobis magis ꝯue-
niēs eſt vt conuertamus ſtudium
noſtruz in affirmādo ſenſum ſem
per vt per ipſuz faciamus mēdo
ſos ſophiſtas qui negāt illū ⁊ vi-
tuperēt ⁊ in cap. nono loci preal
legati ſic dixit. Iſti deſtruunt iſta
duo ſimul. ſ. ſenſum ratione ⁊ cō-
fundūt ⁊ permiſcent oīa qđ cum
ita ſit recte quidē de ipſis ſcripſit
Ariſto. in primo celi textu cōmen
ti. xxviii. dicēs. Sapientia ſophi
ſtarū eſt negare prima pꝛīcipia ⁊
deſtruere ſapientiā: ideo cōcluda
mus cū Galeno in tertio interioꝝ
capi. ſexto dicete. Sophiſtici ſunt
medici nequeūtes ⁊ neſciētes qđ
inueſtigēt de ueritates morboꝝ ⁊
pugnant de illis q̄ palā ſunt ⁊ fi-
niūt vitā ſuā in quibꝰ nō oportet
ſ. in litigationibus ⁊ queſtionibꝰ
⁊ argumentationibus: ⁊ volūt de-
ſtruere ordine ⁊ pulchritudinē di
ctoꝝ antiquoꝝ: ⁊ in primo de vir
tutibꝰ naturalibꝰ capitulo. xiiii.
di. Sophiſte medicos ſeipos ap-
pellāt cū nihil ſciētes ſint alii vō
philoſophos nihil intelligētes ſe
nomināt detractere tentātes de
ficere nihi multuz a virtute vete
ruz viſi ſunt. Quamobrē vel nihil
vel omnifariaz parū quidē profi-
ciēt nō ignoꝛoꝛ: ꝙ plura quidē in-
uenio pfecte demōſtrata a veteri-
bus: neqȝ vō ſcita a multis ſophi
ſtis neqȝ itellecta ppter imperitiā
ſȝ neqȝ tētata cognoſci neqȝ ſi co-
gnoſcant ab aliquo iuſte ex aīa
ta vt idē refert in tertio de vtuti-
bus naturalibꝰ capitulo decimo.
In pleriſqȝ ēt aliis locis tales ſo
phiſticos medicos repi ab auto-
ribꝰ noſtris reprobatos. Et pro-
ptcrea nec qui dicti ſunt in princi
pio a potētibus p ſanitatis cōſer
uatiōe ſunt eligēdi: ſed illi qui in
fra ſcribēdas habuerit ꝯditiōes.

Capitulū. vii. pertractat de
cōditionibꝰ veri medici eligen
di que ſe tenēt ex parte anime.

PRincipaliſſima cōdi-
tionū in medico eli-
gēdo requiſitarū eſt
illa quā Cōciliator
poſuit in ſua differē-
tiarum ſecundo di-
cēs. Medicus dei primitus dȝ eſſe
amator ac ipȝ in cūctis operibus
ſuis pponat ⁊ timeat vt plenā ha-

beat ſapiētiā que a dño deo eſt q̄ prebet eā diligētib⁹ ſe ſicut i pri mo Eccleſiaſtici capitulo ſcriptū eſt. Diligat igitur medic⁹ creatorē ſuū ⁊ timeat qm̄ initiū ſapientie ē timor dñi: ⁊ ſi timet eū bonā habeat cōſcientiā ⁊ peccatis ipm̄ nō offendat: qm̄ vt Salomō inq̄t in maliuolā animam nō introibit ſapiētia nec habitabit i corde ſub dito pctīs. Qd̄ etiā ſenſit Galen⁹ in primo de creticis dieb⁹. capitulo ſeptimo dicēs. Manifeſtū eſt ꝙ ille cui⁹ mens eſt debilis et cuius aīa eſt peſſima nō addiſcet diſciplinā huius ſciētie nedum quod antecedat ⁊ iudicet aliquid eorū que diximꝰ. Sacer ergo ſit medicus q̄ vt dixit hipocra. in li. de lege. Sacre res exiſtētes ſacris hoībus oſtendūtur. prauis autē nequaq̄ priuſq̄ perficātur. Medicina autē eſt res ſacra cum dicat Eccleſiaſtic⁹. xxxviij. capitulo. Altiſſim⁹ creauit de terra medicinā ⁊ ab ipā eſt omnis medela. Cui cō ſentit Raſis in. v. lib. ſuoꝝ aphoriſmorū dicēs. Medicina tota eſt dei ⁊ eſt res venerabilis ⁊ grates deo reddim⁹ eo ꝙ nos fecit aptos i ea vt veneratores ⁊ cuſtoditores ipſi⁹ ⁊ q̄ fecit nos imunes a ſciētijs vilib⁹ ⁊c. hoc idē Meſue ſenſiſſe videt̄ cū inq̄t. Sanat ſol⁹ lāguores de⁹ ⁊ de fragilitatis ſolo ꝓduxit in largitate ſua medicinā benedict⁹ glorioſus ⁊ excelſus tātū tñ auxiliari nō deſinens curādi doctrinā timētib⁹ eum explicauit. Tot⁹ igitur dei timor preueniat ⁊ principiet opa tua et felicitabit ea tñ cōſidera ne iſte amor vl̄ odiū circūueniat vt declines a recto: eſt em̄ excelſus glorioſus q̄ iudicat: ſunt ⁊ celi q̄ arguūt ⁊ elemēta que ſeruiunt. et ſi non aliud ſupereſt in poſteruȝ cruciatus gehēne. Et īfra dixit. Deū in cūctis ꝓponet ipe ꝓponet te: honora eū ⁊ honorabit te: time eū ⁊ ſecur⁹ cūcta experieris ⁊c. quia igit̄ de⁹ eſt creator oīȝ vt dixit Almaſor in primo. Medic⁹ iure meritio debet eū timere ⁊ honorare p̄ceptaq̄ eius obſeruare: nō ſicut q̄plures nr̄m faciūt qui nūq̄ in eccleſijs videntur: ſȝ mūdanis oībus delitijs dediti: gule: auaritie: luxurie ceteriſq̄ talib⁹ deridēt quē bonū aliqd̄ facere fuerit intuiti. Dn̄t p̄terea medici miſericordes eſſe ⁊ pij humileſq̄ ac māſueti pauperib⁹ gratis medētes. vt volnit Raſis in libro. xxv. cōmentis. ca. nono. dicēs ſic autoritate iudei. Medicus debet eſſe pi⁹ ſup egros: miſerator ipſoruȝ: ſepeliens reuelatū cōſilium ei atq̄ priuatum. ⁊ in fine dicti capituli inq̄t. O vos medici nolite reuelare ſecreta magnificoruȝ quoties interfueritis cum ipſis q̄ perijt inde turba magna medicorū ideo ſecreti ſint fideles ⁊ pij dicēte quoq̄ Cōciliatore noſtro. Nō velis pauperes opprimere neq̄ egenos ſaltē ītuitu pietatis deſerere cū īde laudabilis cōſurgat fama. Qd̄ enim abūdāter accepiſtis ijs velis gratis prime amore bonitatꝭ īpartiri. ⁊ fuit ſententia Meſue clamantis. O tu corporū curā gerēs auxiliari ne diſferas q̄ ſemel ꝑeunti nulla ide ꝓſunt ſuffragia: ratio clamat ad iudiciū ſi miſericordiam deſeris ſtulte: ſi de largo tributꝭ gaudeas ⁊ parua negas triſtē igitur ne cerne habētem irritum donū dei vt ſi abundāter de ipſius largitate ſuſceperis ne parc⁹ eſto: hec ipe. Sint itaq̄ medici miſericordes ⁊ pij q̄ pietas ad omnia vtilis eſt: promiſſioneȝ habēs vite que nūc eſt et future: vt inquit Paulus ad

thimotheū capitulo quarto. Job quoqȝ dixit. Noli auertere faciem tuaȝ ab vllo paupere: ita enī fiet vt nec a te auertatꝛ facies domini quod nō minus ꝓcedit Galenus in libro de motibus liquidis. capitulo ſeptimo dicēs. hoc erit in ſermōe dei ſublimis inuocanti viro comminētis tempore neceſſitatis preſenti amico aut paupi nō ſubuenienti in hunc modū dicentis. Nūquid tu preſens fuiſti ac amico quidē tuo in mortis articulo iā cōſtituto nō ſubueniſti: deinde me fraudulēter adoraſti diſgredere a meo ſancto altari. Beat⁹ igitꝛ eſt qui intelligit ſup egenū ꝛ pauperem in die mala liberabit eū dominus feneratur enim dño q̄ miſeretur pauperis ꝛ viciſſitudinem ſuam reddet ei. Beati ergo iterū miſericordes qm̄ ipſi miſericordiā ꝯſequentꝛ teſte Saluatore noſtro in quinto Matthei. Null⁹ itaqȝ omnino crudelis medic⁹ eligatꝛ neqȝ aliquo alio vitio depravatus ſȝ bonis anime virtutib⁹ inſignitus. Et ꝓpterea dixit Conciliator. ſit medic⁹ verax: fidelis fortis pudic⁹: caſtus: manſuetus: miſericors: pius ꝛ viſitator infirmoꝝ ſolicitus: nō inuidus: nō cupidus: nō auarus: nō deſidioſus: nō luxurioſus: nō vinoſus: non timidus nō audax aut ꝓſumptuoſus nō hipocrita: nō verbo ſed opere medicus nō laudator nō fenerator aut aleator: nec venereorū neqȝ aborſus perpetrator vlla occaſiōe aut doctor: dicēte Auenzoar in ſecundo li. ſui Teiſir. capitulo quinto. Quilibet doctor in medicina non debet aliquē diſcipulum docere niſi prius ipſū iurare faciat q̄ vllo modo medicinis nō vtatꝛ mortiferis vel venenoſis: ꝛ pater me⁹ cū eſſem puer: ꝛ diſcipulus eius in medicina fecit me iurare vt nullatenus medicinis venenoſis vel mortiferis vti deberē. nec ſit medicus ambitioſus aut vane glorioſus nec vni hereſi cōſtitut⁹ ꝛc. Ex quibus apparet q̄ medic⁹ eſſe debet velut ſacerdos imo velut angel⁹ cū dicat Galenus in vltimo primi de ingenio ſanitatis. Oportet medicos ſicut antiquit⁹ dictū eſt vt angelis aſſimilentur. Qui igitꝛ medicus prefatas omnes laudabiles habuerit anime conditiones erit pre ceteris eligendus.

¶ Capitulū octauum oſtendit que ſcientie et doctrine ſint medico eligendo neceſſarie.

Secunda principalis conditio eligēdi medici ꝛ ei neceſſaria ē hec ſcilicet vt in liberalib⁹ artib⁹ ſit eruditus dicēte Raſi in xxv. cōtinētis capitulo nono. Debet ſcire medicus geometriam et ſcientiam aſtrorum: ſin autē ignorabit diuiſiones temporum ꝛ diſpoſitiones regionum. etiam debet ſcire logicam: ſin autē ignorabit diuiſiones generum morborū addens ipſorū ꝛ etiā ignorabit ſequi veritatē ꝛ falſitatē illius qui ſequi voluerit duo regimina cōpoſita inſimul: etiaȝ ſcire dȝ pronoſtica: ꝛ ſemp proferre digna v̄ba ꝛ digna vocabula exercitatus in libro hippocra. ꝛc. hec ipſe. hoc ēt noſter inquit Conciliator in differentiarū ſuaꝝ prima di. Grāmatice: logice: rethorice: arithmetice: geometrie: muſice: aſtrologie: philoſophie naturalis metaphiſice ꝛ omi bonaꝝ artium opȝ medicū dignotionem habere: licet omnino peritum in eis non oporteat medicum eſſe: ꝛ exquiſitam ipſarū habere cognitionē: ſȝ ſufficit

ſi aliqualem earum habuit in cõ-
muni: ſicut etiaȝ haliabas in ſue
Theorice initio ſentire videt. Et
Galenus etiaȝ in ſcdo interiorꝫ. c.
vij. dicẽs. Neceſſe ẽ vt ſit medic⁹:
nõ ſolũ medic⁹ verũ etiã libera-
liũ artiũ magiſter. vt poſſit pluri-
ma explanare ⁊ oſtendere. Raſis
quoqȝ in. vj. lib. ſuorꝫ aphoriſmo.
ſic ait. Qui ex ſcientia naturali et
philoſophia adiut⁹ nõ fuerit: nec
ex canonib⁹ logice dubitabilis oȝ
eſſe ⁊ maxime medicine. Eſt autẽ
aſtronomia ei pre ceteris maxime
neceſſaria cũ ſit iudicorũ ei⁹ dire-
ctiua: vt ad plenũ declarauit Cõ-
ciliator: ⁊ nos in ſpeciali quodã
noſtro tractatu: et fuit ſententia
hippocratis in libro de aere: et
aqua ⁊ regionibus: vbi ait. Qui
recte tenẽt ⁊ credunt: norunt aſtro
nomiam non minimam partẽ eſſe
medicine. Quod etiam clarius ex
preſſit Galenus in vno librorum
ſuorum de ſpermate in titulo qui
diuerſus eſt ab eo ꝗ impreſſus pri
mitus fuit dicẽs. Scire debet me
dicus planetam ⁊ ſignum in quo
eſt cum egrotare ceperit quis: tꝑs
ipſum diem atqȝ horam ſimiliter.
Nam ſi infirmitas fuerit ſecundũ
planetam et ſignum: ſed accidẽta
liter ex actiõe ſigni ⁊ planete tũc
habet aliã euentionem. ⁊ ſubdit.
Opus noſtrũ eſt cognoſcere om-
nem phyſicã operationem ſupe-
riorum corporum: ⁊ inferiorum: ⁊
generationem ⁊ operationem eo-
rum: ⁊ colligãtiã: ⁊ operationem
ipſorum per numerum planetarũ
quib⁹ precognitis notãtur enim
in quib⁹ infirmitatib⁹ quiſqȝ labo
rat: ⁊ qb⁹ pharmacijs doceat cu-
rari ſecundũ ſui corporis naturã.
Hec ipſe retulit Galenus hippo-
cratis autoritate. Longe aũt ma-
gis in ſciẽtia medicine dȝ medic⁹
enutritus eſſe: atqȝ vt ita dixerim
fundat⁹ peroptime ne ei accidat
ꝙ Cõmẽtator Auer. in. ij. Meta-
phyſice. cõmẽto. xv. aſſerit vni im
maturo medico contigiſſe dicẽs.
Qui itẽdit medicari hoiem: ⁊ iterꝫ
ad diſcit medicinã ei accidet: ſicut
cuidã cõtigit qui cũ ad infirmũ ac
ceſſit: ⁊ ꝓpinauit ei medicinã: ⁊ in
ſpexit poſt librũ: ⁊ cũ rediit mor-
tuũ reperiit infirmũ. Et ꝓpterea
Cõmẽta. ſectarũ ſic ait. Opȝ peri
tũ eſſe medicũ quaten⁹ oẽs cau-
ſas inueniat egritudinũ: ⁊ ꝟtutes
remediorꝫ: vt cũ his opari valeat
⁊ ratiocinari. Qđ ſenſit Gal. in lib.
de experimentis. c. j. dicens. Nos
nõ laudamus hominẽ ignorantẽ
artem quia habeat experimenta
quoniam vellet prodeſſe et forſi
tam noceret: ⁊ ꝓpter hoc oportet
hominẽ ſcire cõplexiões cauſas
⁊ accidẽtia: ⁊ vt cognoſcat egritu
dines ⁊ earũ accidẽtia qm̃ ꝗ hec
ignorat nõ eſt ſecur⁹ quin noceat
plurimum et ꝑ maiori parte et ſi
aliquã do proderit hoc erit ex for
tuna. Et idẽ i li. vj. meamir. ſic ſcri
pſit. Oſtẽdi vobis vtrũqȝ eorꝫ qđ di
cebat Erophil⁹ verum eẽ: ait enĩ
ipe qm̃ ⁊ dixerit aliquis nihil eſſe
pharmaca ſola per ſeipſa cõgrue
dicet: nihil enim ſunt niſi habeãt
eum qui recte vtatur eis. Si vero
rurſus velut manum dei dixerit
eſſe pharmaca recte dicet: ꝯferũt
enim valde ſi habuerint vtentem
eis exercitatũ in logica theorica
⁊ cũ hoc natura ſciẽtifica. Ex qui-
bus dat intelligere ꝙ qui medici
volunt appelari debẽt eſſe in me-
dicina periti ⁊ ſtudioſi vt ſciãt opor
tuna cognoſcere ⁊ cãm reddere
vniuſcuiuſqȝ dicente eodem Gal.
in ſexto aphoriſmo. cõmẽto. xvi.
Oportet medicũ ſtudioſum eẽ ne
aliquid abſolute dicat ⁊c. Cũ aũt

medicina im̄mẽſa ſit pꝛofunditas
vt dixit Damaſcenus in ſuoꝛum
aphoꝛiſmoꝝ ꝓhemio. Debet me
dic⁹ eſſe ſolers ac lectoꝛ aſſidu⁹
neq̃ die neq̃ nocte ſtudio deficiẽs
⁊ meditatoꝛ indeficiẽs: vt ẽt ſcri-
pſit Conciliatoꝛ. Quid autem me
ditari debeat expꝛeſſit Auicenna
in pꝛima pꝛimi. c. ij. dicens. Ea de
quibus debet medicus ratiocina
ri ſunt egritudines earum cauſe
particulares et earũ ſigna et qua
litas egritudinis remoueatur et
ſanitas conſeruetur: ⁊ cuiuſq̃ ea-
rum eſſe occultum fuerit ad illud
declarãdum debet demonſtratio
nem afferre: ⁊ nõ debet medicus
in rebus mũdanis occupari: quo
niã qui dedit⁹ eſt omnino ſecula-
ribus negotijs ac mundi delitijs
negligit fundamẽtũ medicine et
philoſophie ac artiũ doctrinã: et
pꝛopterea nõ eſt ei fides adhiben
da: vt Damaſcen⁹ inq̃t vbi ſupꝛa.
Debetq̃: vt Raſis ait in. vj. ſuoꝝ
aphoꝛiſmoꝛũ q̃ꝓplures doctoꝛũ
libꝛos legere ⁊ ſecreta eoꝛum in-
ſpicere: quoniam hoc ei nimium
confert eo ꝙ q̃libet philoſophus
aliq̃d habet ſibi cõueniens. quod
qui non faciunt illiterati exiſtunt.
Medicoꝛum autẽ illiteratoꝛũ lu-
xui ſubiacẽtium plurimi ſunt ho-
micide: vt dixit Damaſcenus et
iõ tales nõ ſunt eligẽdi: ſed docti
tantummodo ⁊ ſtudioſi.

Capit. ix. in quo declaratur
quos libꝛos medicus eligend⁹
legere debeat ⁊ intelligere.

In fine ꝓcedẽtis capi-
tuli dictũ eſt ꝙ q̃ꝓplu-
res doctoꝛes libꝛos le
gere medico nimiũ cõ-
fert. Qui aũt ſint hi li-
bꝛi Raſ. ſic expꝛeſſit: nos ỽo dicim⁹
ꝙ medic⁹ libꝛos ꝓcipue antiquo
rũ legere dꝫ dicẽte Gal. in. iij. de
virtutibus naturalibus. c. x. Opꝫ
medicũ velut inſanientẽ: neq̃ die
neq̃ nocte deficere ſtudẽtẽ: ⁊ coin
tẽtuꝫ addiſcere q̃cũq̃ a glorioſiſſi
mis dicta ſunt veterib⁹ ⁊c. In pꝛi
mis igit̃ libꝛos hippocratis ſapiẽ
tiſſimi ac vetuſtiſſimi medici lege
re ac ĩtelligere debet: q̄m ipſe ꝓ-
cipu⁹ inter clariſſimos pr̃es ſemp
⁊ fuit ⁊ habit⁹ eſt: vt ex verbis Ga
leni in infinitis fere locis colligi
põt. Dixit eñ de eo in introducto
rio medicoꝝ libꝛo ſic. Hippocra-
tes q̃ oẽs ſuperexceſſit p̃m⁹ ĩ lucẽ
duxit ꝑfectã apud grecos medici
nalẽ artẽ. ⁊ in. iij. Pꝛonoſticoꝛũ cõ
mẽ. xliiij. ſic de ipſo ait. Hippocra
tes nõ dimiſit dicere aliquã ex re-
bus de qua fuerit nobis dignum
exiſtimare ꝙ ſit falſa: ⁊ q̃cq̃d dicit
nõ ſine cauſa dixit. ⁊ in. iiij. d̃ inge
nio ſanitatis in fine ſic inq̃t. Uolo
reuerti ad fontẽ veritatis: ſcꝫ ad
Hippocratẽ: ⁊ dico ꝙ miroꝛ inueſti-
gationẽ tãti viri eo ꝙ nihil eoꝝ q̃
ad adiutoꝛiũ in moꝛbis denotã-
dis accõmodat: inueſtigauit: qd̃
nõ ſolũ in vno verũetiã in oĩbus
fecit: ſed maxime ſtudiũ eius fuit
in intentiõe q̃ ſumit̃ a periculoſi-
tate moꝛbi. in. v. etiã eiuſdẽ tra-
ctatu ſic ait de eo. At hippocra.
vis noſtra autoꝛitas ⁊ lumẽ eſt ꝑ
quã rectã ⁊ artificialẽ viã habui-
mus. ⁊ ĩ. vj. eiuſdẽ. c. iiij. ſic quoq̃
ſcripſit. Querẽda ſunt hippocra
tica dicta: q2 ipſe pꝛim⁹ oĩm rectã
viã oſtẽdẽriũ exiſtit. Nec nõ in. j.
Terapeu. c. ij. inquit. hippocra.
omniũ nobis bonoꝛum pꝛebet ſe-
mina q̃ indigent bonis agricolis
qui ſeminẽt ea: ⁊ augeant: ⁊ ꝯſu
mant cõueniẽter. Et in. j. virtutũ
naturaliũ. c. xiij. dixit de eo. Hip-
pocra. quẽ ſcimus medicoꝛum ac
philoſophoꝝ oĩm pꝛimũ eſſe: ſi-
cut aũt ⁊ p̃m⁹ ſic vtiq̃ agnoſcẽs

certiſſime opera nature: quaꝫ ad
miratꝛ ſemꝑ: ⁊ nimis eam extollit
iuſtã nominãs: ⁊ ſolã ſufficere ad
oĩa. In ſcðo quoqꝫ de creticis. c. j.
ſic ait. Oẽs medici ꝯuenerũt ſuꝑ
hoc ꝙ hippo. fuerit ex oĩbus ho-
minibꝰ vnꝰ ex magis veridicis: et
veracior in ſermone: ⁊ fortior ſuꝑ
experiẽtiã. Et in li. de v̾tutibꝰ ani
maliũ. c. ix. iterũ ſic d̾ eo inq̇t. Hip
pocrates oĩm fide digniſſimꝰ ẽ te
ſtis li q̇s teſtificet̾ ſicut q̇buſdã eſt
mors: ſuorũ dogmatũ v̾itatẽ ego
aũt nõ vt teſti credo huic v̾o ſicut
alij m̾lti: ſꝫ ꝓpterea q꞉ demõſtra
tiões eius inuenio certas: ꝓpter
hoc etiã ipm laudo. hec ipſe Gal.
in pluribꝰ q̇ꝫ alijs locis ipm cõme
dauit: modo admirabilẽ: modo di
uiniſſimũ: ⁊ quandoqꝫ bonorum
oĩm ducẽ nihil vnqꝫ falſo: nec fa-
buloſe dixit appellauit. Nec ſolũ
Gal. ſꝫ etiã Auic. in. j. iij. trac. ij. c.
vi. laudauit ipſum ꝑmaxime. cuiꝰ
textꝰ ſeriẽ ob traducẽtis defectũ
intricatã ⁊ vix itelligibilẽ nõ ad-
duco ſꝫ loco eius gentilis expoſi
tionem: qui principẽ ſic velle di-
lucidat dicẽs. Cõcedere qð dixit
hippocrates eſt cõcedere rem vi-
ſam: rem auditam: ⁊ rem exper-
tam: ⁊ rem phiſice probatã: ipſe
eñi fuit philoſophꝰ ⁊ expertus q̄
nõ ſcripſiſſet ſi nõ vidiſſet ⁊ audi-
uiſſet qð ſcripſit. Ecce igit̾ q̄ntum
a viris dignis hippocrates com-
mendet̾: bene ergo diximus. ſ. ꝙ
in primis medicꝰ dꝫ legere libros
eius: poſt illos vero Gal. volumi-
na ſunt ab eo ꝑlegẽda: q̄ etſi plu
ra q̄ꝫ cẽtũ exiſtãt: nullus t̃n ex eo-
rum multitudine terreri debet: q꞉
in eis tota atqꝫ perfecta medicine
ſcientia cõtinetur dicente eo de ſe
ipſo in primo regiminis acutoꝝ.
cõmento xliij. ꝙ ſecutus fuerit in
omnibus q̄ ſcripſit ſentẽtias hip
po. q̄ ſunt ſciẽtie certe valde. in li.
quoqꝫ ſecretoꝝ ſuoꝝ in rub. q̄ eſt
ad dolorẽ capitis ⁊ ad lachrimas
ocoloꝝ dixit. Qui vult eẽ prudẽs
in arte iſta. ſ. medicie legat libros
meos: ⁊ tũc vtatur iſtis medicinis
quas ego cõpoſui ⁊ expertꝰ ſum
poſtq̄ꝫ cognouerit cõplexiões vtẽ
tiũ eis. quõ aũt medicꝰ legere de-
beat libros ſuos docuit ip̄e in. iij.
interioꝝ. c. iij. di. Precor videtes
meos libros illã inueſtigtionẽ ⁊
impedimentũ dimittere qð faciũt
illi q̄ ſophiſticã intentionẽ inueſti
gãt: q꞉ hec intentio nõ generat ni
ſi bellũ ⁊ rabiẽ abſqꝫ vllo ꝓficuo
⁊ cõuertãt ſe ad indagationẽ ve-
ritati ꝑtingentẽ: ipſe ꝓfecto ſecũdꝰ
poſt hippo. nõ immerito habitus
fuit: ⁊ ſua doctrina ſapiẽtis nomẽ
ſibi vẽdicauit. vt ipſuꝫ Auic. ⁊ Ra
ſis ſepius appellarũt dicẽtes in-
quit ſapiẽs Gal. ⁊c. Et certe ipſe
medicinalẽ artẽ ꝑfecit dicente ſe-
ctaꝝ Cõmentatore. hippo. veluti
ſemina nobis tradidit. Gal. ãt ſe-
mina illa excoluit: ⁊ ꝓpagauit: et
ꝑfectionẽ impoſuit: ⁊ non ſolũ hi
ſꝫ p̄cipuꝰ medicoꝝ ſimulꝰ Auer.
in. ij. coll. c. de mẽbris hãnelitꝰ eũ
plurimũ cõmẽdauit dicẽs. in ma-
iori parte rerũ de quibꝰ opinant̾
hoĩes ꝙ Gal. ꝯtradicit Ariſto. nõ
eſt vera cõtradictio: ſꝫ ſicut addi-
tiones ⁊ cõplemẽta. Et in. v. coll.
iterũ dixit de eo ꝙ fuit verax ⁊ le
galis experimẽtator in hac arte
ſ. medicine: ⁊ nullus eſt q̄ poſſit ei
cõparari. Debet etiam medicus
videre libros Auẽzo. q̄ glorioſus
fuit medicus: vt Raſ. eſt teſtifica-
tus cui in hac ſciẽtia dꝫ cõcedi co
rona: q꞉ vixit centum et triginta
q̄nqꝫ annis: ⁊ in. xlx. anno in hac
arte opari cepit: et in bono obijt
ſtatu: ⁊ in ambitu ſciẽtie vidit quã
ta videre ⁊ cognoſcere potuit: e:

go ſuis libris credendū eſt teſtimonio inqt Auer. de ipſo coll. iiij. ⁊ in. vj. li. eiuſdē ait de eo qd in libris Auēzo. medicine theſaurus ptʒ manifeſte. Debet ſilr medicꝰ legere ⁊ videre libros Raſis: Haliabatis: Aui. Iſaac: Meſue: ⁊ ceterorum ſapiētū antiquorum: q̄ quāta laude digni ſint nō eſt opꝰ dicere: cū ſatis ad modū eorum opera quales quātiqȝ fuerint manifeſtiſſime declarēt: circa quorum volumina oēm operā ⁊ oēm induſtriā: vt ea intelligat: debʒ medicus adhibere: qm antiqui teſte Gal. i. de criſi. c. vj. cōuertebāt oia ſtudia ſua ad cognoſcendū ipſarum rerum veritatē. Illi aūt q̄ noſtri tēporis ſunt oēa pter paucos cōſumūt etates ſuas in noībus: et pretermittūt res q̄s noīa ſignificāt. Et iō poſtq̄ veteres viderit ⁊ intellexerit approbatos etiā modernos legere non pigeat his regionibus et tēporibus accōmodatos et cōſolantes magis antiquorum medicamina.

¶ Cap. x. in quo autor oſtēdit medicum eligendum practicū ſiue expertum ac boni iudicij eſſe oportere.

Cum vniuerſalia ad medici eligendi pfectionē nō ſufficiāt: ſʒ etiā pticularia requirant. Iō neceſſe eſt vt medicꝰ etiā ſapiētiſſimꝰ (ſi pfectꝰ dici mereat) vt in ſuo magiſterio opatꝰ fuerit: cū dicat Hali in. iij. techni cōmen. xxviij q medici ſecundū veritatē ſunt medici operationis: ⁊ eorum occupatio eſt in operatione ⁊ nō in verbis ⁊ ſermone. qd ſenſiſſe videt Gal. in. vj. lib. de ingenio ſanitatis. c. j. di. Non eſt verum aliquem eſſe medicum eo q ſcit ſeparationem iuncture cuiuſlibet membri ſolidari debere: medicus enim eſt ſi ſciuerit cum quibus ſolidatio fiat. ⁊ in. ij. terapētice. c. vltimo inquit. exercitatū ad oia et natura prudentē oportet eſſe medicum. In. iij. quoqȝ de criſi. c. iiij. ſic ait. Neceſſariū eſt vt ſit medicus acuti ſenſus ⁊ iā plurimo exercitatꝰ exercitio. Ex qua quidē ſentētia et ex vbo illo plurimo innuit nobis Gal. medicum etiā expertū eſſe debere: et apprime quidē qm experiētia eſt illa q̄ artē fecit: inexperiētia vero caſum teſte Pho in. j. methaphyſice. vbi poſt pauca ſubiūxit ſi ſine experimēto quis rōnem habeat et vniuerſale quidē cognoſcat hoc aūt ſingulare ignoret multotiens quidem in curatione peccabit: a quo ſumpſit Auer. in. j. cōmento canticorū Auicē. di. non ſufficit in medicina rō ſine experimento neqȝ experimentū ſine rōne ſed vtrunqȝ exigit ſimul. ⁊ idē in. vij. colliget ſic ait. In arte medicine neceſſaria eſt preter rerū vniuerſaliū cognitionē: experientia ppter quaʒ particularis principia habeant in eo qd in vnoquoqȝ indiuiduo fieri debet. ⁊ infra dixit. ars medicine eſt magis appropriata experiētie q̄ rōni: ⁊ ppterea laici ⁊ iuuenes q̄ res nō ſunt expti interfectores exiſtūt: vt Raſis inqt in. vj. ſuorum aphoriſmorum a quo ſumpſit Damaſce. cū inqt nulli credendū eſt ſtudioſo medico niſi etatis ſit cōprobato: q̄propter cōcludendū eſt cū nro padubanēſi dicēte non vbo ſʒ opere medicū eſſe opʒ: ſtudioſum ſcʒ: ⁊ magis exercitatum quē bonum practicum vulgares ſolēt appellare. Hic equidē pter ſcientiā ac practicam debet exiſtimatiōis ⁊ naturalis iudicij bonitatē habere: que quātum ſit medicantibus oportuna declarauit

hali rodoā in.iij.tehni. cōmento cv.di. Melior medicorū eſt ille cu=ius exiſtimatio artificialis eſt pro=pinquior veritati: ⁊ nō preparat illud niſi cum multitudine ſtudij in operatione huius artis ⁊ boni tatis ſcientie precedentis per in=genium ſanitatis ⁊c. qđ ſenſiſſe vi detur Gal. in. j. de creticis. c. xj. cū ait. Neceſſarium eſt vt nō ſit medi cus q̄ medicat recte: niſi ille qui indicauit prius ſuper eum recte: q2 optim⁹ medicus eſt antecedēs cum iudicio: ⁊ propterea in. ij. de criſi. c. iiij. ſic inq̄t. Medicus q̄ non valet diſcernere inter febrem ter=tianā ⁊ quartanā a p̄lo die egri=tudinis ipſe nō eſt in aliquo gra=du medicine. Raſis quoq̄ in. vj. ſuorū apho. lib. ſic ait. Complexio boni ingenij hois opere medicīe ⁊ philoſophie ⁊ cogitatiue preua let. a quo ſumpſit Damaſce. cum dixit. Ingenium naturale medici cum paruo etiā artis fundamēto adiuuat natura: innaturale vo cō trariū. Nec ſine cauſa profecto di xit naturale: q2 hmōi ex natura tantum: et non ex arte fieri ſolet: prout dixit Gal. in. ij. de criſi. c. vij. in hunc modum. Si medicus ha=bet aliquid de comprehēſione et exiſtimatione ⁊ de intellectu: aut non habeat non ineſt vnicuiq̄ hominum niſi ex natura et non acquiſitum. Qua de re bonus et eligendus medicus hanc inter ceteras conditionē neceſſariā de bet habere ſcʒ vt bonum ac per=ſpicax habeat ingenium: iudiciū rectum integrumq̄: atq̄ perfectā exiſtimationē: q̄ in multis ſue ar=tis rebus eū plurimū adiuuant.

❡ Cap. xj. in quo ponuntur cō=ditiones medici eligēdi ſe tenē tes ex parte corporis.

Conditiones medici eli gendi ex parte ſui cor=poris ɔſiderāde: ⁊ pro poſſe in eo reperiende ſunt in duplici differen tia. Alique eñ ptes corporis reſpi=ciunt: q̄dā vo totū corp⁹ ɔcernūt. De primis dicam⁹ q̄ medicus ca=put ſanum ⁊ oculos p̄cipue ille=ſos dʒ habere: caput q̄dem bene cōplexionatū optimeq̄ ɔpoſitio=natū: quēadmodū oſtendit Gale. in li. tehni. ⁊ in. x. de iuuamētis mē brorū. c. vi. vt ventriculis capitis eius debite diſtinctis ⁊ ſeparatis exiſtētibus bonū igeniū tenaceq̄ memoriā: cogitatiuā: ⁊ ceteras vir tutes interiores pfectas habeat: vt bñ diſcurrere ac bñ apprehēde re: meliuſq̄ recordari de reb⁹ ſi=bi neceſſariis poſſit: viſuʒ ſilr ſeu oculorū aciē ſine defectu aliquo: vt vrine ⁊ ɔtētorū in ea: ac reliquo rū exeuntiū dr̄ias bñ valeat intue ri: aliter eñ colores ⁊ reliqua ta=lia nō bñ poſſet ɔpēdere: et hoc eſt qđ ſenſit hali in. iij. tehni. com mento. cv. di. Opʒ vt medicus ſit memoriās fortis bone ⁊ velocis ſo lertie: ſani intellectus ac bone vi=ſionis. Silr ⁊ in cunctis ſenſibus ſit pfectus: ⁊ maxime in ſenſu ta=ctus: vt acuitates ⁊ remiſſiones caloris febriū: pulſuū quoq̄ diffe rentias ⁊ eorū diuerſitates facile pcipiat. Boni ēt audit⁹ eſſe debet vt ſi q̄d occultū voluerit ei īfirm⁹ reuelare: poſſit ſol⁹ audire: boni quoq̄ guſtus ſit vt vinorum quali tates: ⁊ reliquorū taliū ꝑ infirmis cōſiderādas valeat cōprehēdere. Non minuſq̄ ſani odoratus ipm eſſe opʒ vt fetores exeuntium co=gnoſcat qui multa ei mōſtrabunt ſignificātia: ſit etiā lingua expedi tus vt ab infirmo ⁊ ab aſtantibus intelligat: ſufficiēs etiā bñ inter=

rogare patiētes: qđ ſibi eſt marie neceſſariū: lʒ ꝙplures noſtruʒ id nō obſeruent. Et ꝙ ita ſit ptʒ per Raſim in li. xxv. ꝯtinentis. c. ix. dicentis autoritate iudei. Debet eſſe medicus hilaris bone facultatis locutiōis: ⁊ nō diſſolute: nō iracundus: non velox: nō appetens: neq̄ cupidus in diuitijs ⁊c. Patet etiā ꝑm qđ diximus per Damaſcenum in ſuis aphoriſmis dicentē. Glorioſorum ſuperbiā ⁊ naturale multiloquium ſi ſapias ꝯtemnas: nec te egrum interrogare per oia pudeat: nec eſſe debet ſine prudētia: interitum vllo modo ſignificans patiēti: imo ſibi cauere dʒ ne verbum aliquod proferat ſuſpectum et inaduertenter et ſi mori iam patientem intueretur: quinimo potius ſemper ipſum confortet: cum iubeat Raſis in. vi. ſuorū aphoriſmoꝝ hoc maxime debere obſeruari dicens. Doctores medicine egros debent conſolari etiaʒ ſi ſigna mortis perpendant: qđ ſimiliter voluit Damaſcenus cum ait. Oportet te infirmo ſalutem promittere ſemper: nec illū vnq̄ a ſpe deponere ⁊ ſi ipſe deſperes: neq̄ ſit medicus hanelitus vel ſudoris fetidi: vt patet manifeſte totum ſimiliter corpus ſanum habeat: ⁊ forte vt continuo ſtudio ac infirmorum ſollicitudini poſſit incūbere: ⁊ ſepius eos viſitare: ⁊ per maxime acute laborantes dicente Raſi in. x. Almā. c. j. Febricitātes acute neceſſe eſt vt medicus ſepe videat: ⁊ ppterea medici cōplexio vt idem dixit in aphoriſmis: dʒ eſſe temperata. ſ. ſana ⁊ fortis ⁊ nō imbecillis ⁊c. Debet preterea medicus mediocris eſſe habitudinis ⁊ ſtature: neq̄ ſit valde pulcher et decorus: neq̄ cōptus vt femina: neq̄ turpis aut deformis adeo vt ab hoib⁹ aſpernat᷑: neq̄ gygans aut homūculus: ſʒ medius vt nē dixit paduban̄. qđ ſenſit etiā Damaſcenus in ſuis aphoriſmis dic. Medic⁹ mediocris qualitatis dʒ eſſe: vt nō nimis mundus. i. ornatus ⁊ cōptus admiret᷑: neq̄ ex toto aſpernat᷑: ⁊ ꝙ ita gloſanduʒ ſit verbū illud mundus apparet ex his q̄ dixit Raſ. in li. xxv. ꝯtinentis c. ix. cū ait dʒ eſſe medicus mund⁹ in corpe: facie: capillis: ⁊ alijs mēbris ei⁹: ⁊ indumēta ipſius debēt eſſe mūda: hoc eñ cōueniens eſt: ſicut ſuperfluus ornat⁹ vituperat᷑ iuxta illud. Sint procul a nobis iuuenes vt femina cōpti. Debet etiā bñ veſtitus ⁊ ſatis ditatus eſſe medicus: ⁊ nō indigere adminiculantibus bon's fortune: ſine quib⁹ nō cōtingit eſſe felicem. Et ſi pauper ſit ⁊ ſtudioſus: a potentibus debet adiuuari ne indigentie cauſa nephandum aliquod coactus ſit perpetrare ⁊c.

¶ Ca. xij. docet eligere medicū ex vita ei⁹: ⁊ cōplet ſermonē de medicis ⁊ eoꝝ electione.

Hoc capitulū erit tanq̄ ſuperioꝝ breuis epilogus: vtilis equidem et ſnia plen⁹ cū acceperiʒ ipm ex. iiij. Almā. c. vl. dicentis. valde ꝯſiderari debet in quibus vitā ſuā expedit medicus: ⁊ in quibus illud qđ de ſuo preterijt tpe exercuit: atq̄ de quibus ſtādo ſolus cogitat. Si eñ ſue vite ſpacium medicoꝝ ac phoꝝum libros ꝑſcrutādo preterijt: eiuſq̄ ſtudium eſt, qñ ſolus ſtat: eos diligenter intueri: bona de eo haberi poteſt ſuſpitio. et proſequitur. Si aūt vite ſue ſpaciuʒ in alijs q̄ in his quoꝝ fecim⁹ mentionem preteriuit: ac ſol⁹ ſtādo in cātilenis et in inſtrumētis muſicis delectatur

inebriari

inebriari quoq; atq; his ſiria con cupiſcit: nō niſi de eo mala; pt ha beri ſuſpicio. Poſtq̄ āt ſcitū fue rit q ipſe frequēter libros intuea tur cōſiderādū erit qualis ſit eius aſtutia atq; igeniū: ⁊ an cū loqua cibus ⁊ oppoſitoribus ſit cōuerſatus: ⁊ ſi in eo ſit potētia pſcrutandi ⁊ medicādi: vel nō. Et poſtq̄ eū li bros legere atq; intelligere notū fuerit: pquirēdū erit an infirmoꝝ cura laborauerit: ⁊ eis medicatus fuerit atq; ſi hoc in ciuitatibus fa moſis vbi medici ac infirmi multi ſunt egerit diligēter erit perſcru tandū: an nō. Qui autē hec duo habere inuentus fuerit: ſapiēs erit ⁊ alijs pferri; dꝫ: qd ſi cōtingat ali cui vnū iſtoꝝ deeſſe: cōuenietius eſt vt opandi magiſteriū ei deſit: ita tñ q nō penitus eius expers exiſtat ⁊c. Et poſt aliq̄ ſubiūxit. Si quis aut huius doctrine nomē ſit adeptus qui literas nō nouit: vel ſi literas nouit v̄ba nō intelli git: nec etiā cū ſapiētibus mora tus fuerit: nō eſt cōfidendū in eo: neq; ſue ſapientie credendū: imo ſciēdum eſt eū nullo modo poſſe proficere: impoſſibile eſt em̄ vnuꝫ hoiem etiā ſi longo tēpore viuat huius doctrine per ſe maximā cō ſequi partem niſi ſcd̄m preceden tium inceſſerit regulā. Huius em̄ doctrine quantitas vite hominis menſuram excedit plurimum. Et poſt pauca etiam ſubdit. Qui aūt de hac doctrina vſq; nūc aliquid ſunt ꝯſecuti: nō pauci fuerūt: nec in breui hoc cōſecuti ſunt: ſꝫ fue rūt mille: ⁊ i mille annis hoc ade pti ſūt. Quoꝝ libros ſi q̄s frequē ter perſcrutatus fuerit in breui oēs videre videbit ac ſi illis mille an nis vixiſſet: ⁊ illoꝝ laborem mille annis ptuliſſet hec ipe. Ex q̄bus col ligi pōt q ſtudioſus ⁊ lector aſſi duus debet medicus eſſe: practi cus etiāꝫ ⁊ rebus ſecularibus mini me deditus: queādmodū ⁊ nos in ſuperioribus declarauimus. ego aūt pcor hūc meū librū legētes: ſi de hac materia longū ac tedioſuꝫ fe ci ſermonē pluſq̄ forſitam decēs erat: veniā mihi tribuāt: rē enim exiſtimaui pmaxime neceſſariam poſſe ſcire virū talem inuenire in manibus cuius vita rebus oībus ca rior pretioſiorq; cōſidēter ⁊ abſq; periculo reponatur.

¶ Capitulū decimūtertiū oſtē dit q medicus electus debeat cōplexionem ſui dn̄i naturalē cognoſcere ⁊ quomodo.

Poſtq̄ igit medicus elec ctus fuerit vt ſupra dixi mus: dꝫ primitus cōple xionē dn̄i ſui naturalē cōſiderare ⁊ ipāꝫ opti me itelligere: tū q2 ipāꝫ cōſeruet ſi ſana ſit: vel in melius reducat ſi valde a tēperamēto lapſa fuerit: tū q2 ſciat egritudies curare: ſi in aliq̄s dn̄s iciderit. Qd minime fa cere poſſet niſi naturā ⁊ naturalē cōplexionē ſui dn̄i cognouerit: vt voluit Gal. i introductorio medi coꝝ cū ait: neq; i ſanitate cuſtodi re neq; in egrotātibus cauſiolo gizare: neq; ſignificare: neq; cura re recte poterit vtiq; q̄s: q̄ nō per ſcrutatus fuerit ex q̄bus elemētis cō ſiſtat hō: ⁊ q̄lr euerſis his q̄ a pn̄ cipio natura fiunt. Et in. iij. de in genio ſanitatis. capit. quarto ſic dixit. Curatiōes fieri nō pn̄t niſi cū ſciētia cōplexionū corpoꝝ me dicandoꝝ: aliter enim nō poſſu mus ad cōplementū artis perue nire: ⁊ in. c. ix. eiuſdem inquit. pri mitus qd oportet conſiderari ab eſſentia morbi ſumēdum eſt: hoc autem fieri non poteſt niſi primo

cõplexio totius corporis infirmi cognoscat. Cui⁹ causam ⁊ ratio-
nẽ innuit in tertio terapẽtice. ca.
xij. dicẽs. Naturã noscere opꝫ ei⁹
qd curatur corporis vt ꝗ̃tũ amo-
ta eius egritudo a cõmoderatiõe
sciẽtes imponam⁹ ei qd illã infri-
gidet mẽsurã: palam est ergo na-
turã infirmi necessario esse inuesti
gãdã: vt idez ait in septimo eius-
dẽ. ca. Cõcludam⁹ ergo cũ eodẽ
in scdo de accidẽti ⁊ morbo. cap.
tertio dicẽte. Necesse ẽ vt studeas
in sciẽdis naturis corporũ ⁊ eoꝝ
cõplexionez in quibus dispositio
efficit. Et nõ opꝫ esse de numero
illoꝝ de quib⁹ facit mentionẽ in
tertio terapẽtice. ca. penu. dicẽs.
Nõnulli neqꝫ querũt neqꝫ cogno
scũt cõplexionẽ infirmorũ ⁊ scdꝫ
prouerbiũ vna forma calcei oẽs
calceãt. Debet igit medicus com
plexionẽ sui dñi totis virib⁹ inda
gare qm̃ nõ facile cognoscitur: vt
Gal. ostẽdit in decimo scdo. ca. li-
bri preallegati dicẽs. Dignosce-
re decet cõplexiões corporum: est
aũt valde difficile hoc tale ⁊ alibi
per m̃ltas ⁊ difficiles cognitiões
vniuscuiusqꝫ particulaꝝ ꝯplexio
inuenitur ⁊ cõiecturatiue magis
ꝗ̃ disciplinatiue. Ex quo moduz
inueniẽdi cõplexionẽ nobis ostẽ-
dit: scilicet vt prius complexiões
particulaꝝ corporis notem⁹ ⁊ pre
cipue principaliũ sicut ẽt docuit
Auer. in quarto colliget. ca. pmo
dicẽs cognitis mẽbrorũ principa
liũ cõplexionibus poterimus in-
dicare super ꝯplexionẽ toti⁹. De
bet igit medicus inuestigare pri-
mo cõplexionẽ cordis quod no-
bilissimũ est membrorũ: vt dixit
Cõmentator in secũdo celi cõmẽ
to. xxiiij. Ipm eñ ẽ princeps pri
mus et sequit ipm in principatu
cerebrũ: deinde epar: postea vero
testiculi: vt ẽt Gal. refert in scdo
tegni. cõmento. xcj. Cõsiderãs er
go si dñs sit impiger ad actiões:
si audax: si irascibilis: si pilosus:
si habeat pect⁹ ampliũ carnosum
⁊ hmõi: ⁊ tunc arguat cordis cali
ditatẽ maiorẽ ⁊ minorem scdꝫ si-
gnoꝝ intentionem vel remissio-
nem. Si vero his cõtraria perci-
piet sup frigiditatẽ sui cordis in-
dicabit: ⁊ ꝑ alia hmõi signa posi-
ta a Gal. in scdo tegni. textu cõmẽ
ti. lxiij. ⁊ a Rasi. in secũdo Alman
soris capit. decimo: ⁊ ab Auicen.
in secundo primi. necnõ ab Auer
roi in quarto colliget. Cõsideret
preterea cerebrũ qd domus est ra
tionalis anime: vt dixit Galenus
in. j. de regimine sanitatis: ⁊ notet
ingeniũ et memoriã: nobilitatem
mẽtis faciei colorem: capillos ru
beos vel nigros: ⁊ coꝝ cremẽtũ ⁊
crispitudinẽ vel planiciẽ: ⁊ cõside
ret etiã si ex odorib⁹ ⁊ calefaciẽti
bus ledat: et videat si orta a cere
bro sint grossa ampla: caputqꝫ bñ
formatũ: poterit ex his iudicare
sup caliditatẽ cerebri: ⁊ ꝑ cõtra-
ria sup frigiditatẽ. Consimili mõ
per magnitudinẽ venarũ et carã
amplitudinẽ ⁊ longitudinẽ digi-
toꝝ ⁊ citrinitatẽ ⁊ ardorẽ creũtiũ
⁊ nocumẽtum cõsequens ex reb⁹
calidis ⁊ per operationes ⁊ talia
huiusmodi signa posita a Gale.
in secũdo tegni. textu commenti.
lxxvij. ⁊ scdo Almãsoris capitulo
scdo. poterit iudicare sup caldita
tẽ epatis: ⁊ per opposita sup fri-
giditatẽ. Et cõsimiliter ꝑ propor-
tiõalia signa ꝯprehẽdere disposi-
tiones renũ et testiũ: debet quoqꝫ
cõplexionẽ stomachi intelligere: q̃
licet nõ sit mẽbrũ principale: ẽ tñ
principalib⁹ deseruiẽs: ⁊ primus
membroꝝ cocus per appetitũ: si
tim: digestionẽ: eructationẽ: lin-

gne colorē. ſaporē oris: vomitum
et ꝑ nocumētum vel iuuamentū
ab extrinſecis illatū facile intelli
get an calid⁹ vel frigidus humi
mid⁹ vel ſicc⁹ ſtomach⁹ extiterit.
Sic igiť oibus conſideratis: com
putū faciat: qd ex tali ſumma re-
ſultet ⁊ ſciet q̄ ſit totius corporis
habitudo et ꝯplexio: cū toti⁹ ha-
bitudines aſſimlenť cordi et epa
ti ⁊ ceteris. vt Gal. inquit in ſecū
do tegni. textu cōmenti. xcij. Un-
de ſi pricipalia mēbra calida fue
rint ⁊ hūida corpus inde reſulta
bit ſanguineū: ſi vo calida ⁊ ſicca
colericū: et ſic de alijs ſuo mō vt
bn̄ expt⁹ ⁊ ſtudioſus medic⁹ itel-
ligit quem nō vt edoceā hec ſcri
pſi ſed vt dn̄s eius cognoſcat eū
recto calle ꝓcedere: cū ordinem
quem ſcribimus obſeruauerit.

¶ Capitulū decimumquartū oſtendit ꝙ medicus dꝫ cognoſcere ⁊ intelligere conſuetudinem ⁊ vitam dn̄i ſui et demum quid ipſe agere debeat.

NEceſſaria ē medico re
rum naturaliū cogni-
tio vt preter naturalia
poſſit facile cum opor
teat remouere: vt ſen-
ſit Gal. i ſcdo de ingenio ſanita.
cap̄. quarto dicens. Si naturalia
nō agnoueris eorū q̄ ſunt extra
naturā notitiā nullatenus habe
bis. Eſt q3 neceſſariū vt naturale
ſit cuſtodiendū et confirmādū:
qd aūt ē extra naturā expellēdū
vt idē inquit in tertio lib. eiuſdē.
Cōſiderata ergo ꝯplexione ⁊ cor
poris ꝯpoſitione: cōſequēter erit
itelligēda ꝯſuetudo cū altera ſit
natura: vt Cōmētator ait in prio
phiſycoꝝ ꝯmēto. lxxj. ⁊ Ariſtote.
in libello de memoria: ⁊ i pleriſq3
alijs locis. Qđ etiā voluit Gal. in
tertio de ingenio ſanitatis. ca. ſe-
ptimo dicēs. Antiqui ſtuduerūt
in ſcienda conſuetudine quia per
eā ſciebant proprietatem nature
infirmorū: ⁊ in tertio terapeutice
cap. penul. ait. Nō paruā quādā
⁊ ignobilē intentionē in auxilio-
rum inuentiōe exiſtimamus eſſe
ꝯſuetudinē. in lib. quoq3 de aſſue
tudinib⁹ iterū de ea ſic ſcripſit.
Oportet multā cōſiderationē fa
cere de aſſuetudine ⁊ diſſuetudie
debētē ſcdꝫ modū mederi: ⁊ ſi nō
dꝫ in multis coꝝ que ſcdm medi
cinā claudicare: et ſubdit: hec q̄
deꝫ glorioſiſſimi medicoꝝ Eraſ.
et hippo. dixerunt de vtute aſſue
tudinū nō rōni inuētionem coꝝ
attribuētes: ſꝫ ex ꝑte apparenti
bus docti: quēadmodum q̄ppe ⁊
alios hoies q̄cūq3 non ſicut ſues
vł aſini viuūt ſꝫ aſſequunť a qb⁹
iuuanť et nocentur: licet audire
quotidie dicentes aſſuetos eē cir
ca hūc cibū ⁊ hūc potū: et ꝓpter
nō eſt poſſe relinquere eos: etē
nocenť ſcdꝫ trāſit⁹ ⁊c. hec ipe: ⁊ ꝓ
pterea dixit Raſis in lib. vj. ſuoꝝ
aphoriſmo. Decet magiſtrū egri
ꝯſuetudinē cognoſcere i ſanitate
vt cū res ipſi placētes i ſanitate
cognouerit ei ꝑmittat cū ab egri-
tudie erept⁹ fuerit. Intelligat igi
tur medic⁹ ei⁹ q̄tū dn̄s exercitare
ſe ꝯſueuerit quo ve exercitij gn̄e
qb⁹ vti cibarijs q̄tūq3 comedere
q̄tūq3 dormire ⁊ vigilare ꝯſueue
rit. Quib⁹ reb⁹ delecteť: qbus in
ueť: et a qb⁹ ledi ſolit⁹ ſit: ⁊ q̄ ſint
illa bn̄ perpendat et ſiſta inueſti-
get. Interroget etiā ſi nocumētū
aut leſionē i oculis: dētib⁹: ſtoma
cho: ſplene: rēib⁹: veſica: vł i aliq̄
alio mēbroꝝ ſuoꝝ ſentiat i pn̄tia
rū vł alias in eis paſſus ſit: ⁊ q̄q3
egrotare ſit ꝯſuet⁹ et i q̄ tp̄e anni
quibuſq3 remedijs ſanari exami-

net. Intelligat quoq3 ſi q̄lib3 anno flebotomari vl' aliquo mō purgari ſit conſuetus: ſil'r ꝛ de oibus talibus: cūq3 hec oia bene notauerit d3 conſiderare denuo ſi cōplexio ſua talis: aut alicui⁹ mēbrorū valde lapſa fuerit a tēperamento vt ſi ſtomachū male diſpoſitū vl' renes ꝛ hmōi inuenerit ante omnia ſi tēp⁹ anni et cetera cōſentiāt purget ſi opus fuerit et cōfortet: poſtq3 malā illā diſpoſitionē pro poſſe ſuo remouerit ꝛ poſtea preſeruet ipm ne iterū recidiuet: ſi autem corpus totum omneq3 ptē eius ſanā inuenerit a tēperamēto tn̄ lapſa3 notabiliter: ꝛ de ei⁹ reductione ſpe3 habeat reducere debet intātū cō tinēs contēperātias minuēdo in q̄ntū eucraſia corrupta fuerit ſm qd̄ docuit Gallen⁹ i tertio tegni textu cōmēti. xxviij. ꝛ textu cōmēti. l. vbi ſic inqͥt. Si velis pmutare corp⁹ puta calidum ꝛ ſiccu3 nō ſunt adminiſtrande calide et ſicce diete: ſ3 que tātum eucrata craſi frigidiores ꝛ hūidiores quā tū natura ei⁹ erat calidior et ſiccior: et ſic de alijs ſuo mō. Si vo corp⁹ ſcd̄m ſe totū ſanū et robuſtū ſatiſq3 bene cōplexionatum ꝛ cōpoſitionatum inuenerit: ſit medici ſtudiū cōſeruare ipſum put reperit offerēdo ſibi ſimilia iuxta illud Gal'. in tertio tegni dicentis. Op3 vt offeras ſimilia ſimilib⁹ q̄n ſeruare vis corporis craſi3 qualē accepit. Et ſic ei oia pro portionabilia ꝛ ꝯſeruātia adminiſtrabit: ꝯria q̄q3 phibebitq3 ſi put virū ſapiētē d3 gubernare ꝛ ꝯſeruare ip3 ſciuerit et dn̄s obediēs fuerit ꝓculdubio vitā dn̄i ſui per multos annos ſine aliquo nocumento nedum abſq3 aliqua infirmitate prolongabit.

Capitulū. xv. demōſtrat qd̄ regimen ſanitatis ſit vnicuiq3 hominum quantumuis ſaniſſimo neceſſarium.

Quamples equidem vt plerique faciūt q̄tidie dicēt. Si ſan⁹ ſu3 tot⁹ ac bn̄ ꝯplexiōat⁹ atq3 fortis q̄d op⁹ eſt medico cōſeruāte nōne ipſa natura ſe ſola ſufficiēs ē cōſeruare? De quorū ſecta fuit ille veronenſis plini⁹ q̄ medicos animarū negotiatores auſus ē appellare. Quib⁹ dico qꝫ errāt profecto ſi regimen ꝯſeruatiuū ſue fortitudinis ac robouis a medico dirigēdū neglexerint: ꝑterea qꝫ talis gubernatio eſt vite vniuſcuiuſq3 neceſſaria cū corp⁹ noſtrum quantūuis ſaniſſimū facile irregulatū cadat i egritudinē: vt ipſa docet experiētia. Quod tn̄ nō eſſet niſi corp⁹ mutabile foret dicēte. Gal'. in li. de ꝯſtitutiōe artis medicatiue. c. x. Non eni indigeret corp⁹ arte ꝓcurāte cuſtodito i eo. j. habitu: ſ3 hoc ip3 eſt cā in indigēdo ꝓcuratiua arte ſc3: q̄m diaforat': ꝛ nō pmanet tale quale erat ante: qd̄ etiā voluit in tertio tegni cū ait. Quod ſi impaſſibile eēt et immutabile corp⁹ et ſemp maneret in optima cōpoſitione: tūc nihil indiget arte cōſtituēte ipſum: q̄m vero immutat' et corrūpit' et conuertitur nō ſeruās quā habebat a principio cōſiſtentiā procuratione ſcd̄m hoc indiget: ꝑpter hoc igit' quot modis alterat' corpus totidem et genera procurationis habebit: hoc eſt cōſeruantiā cauſaru3. Et poſt pauca ſubiūxit alteratur corpus a quibuſdā ex neceſſitate: a q̄buſdā vo nō ex neceſſitate: dico autē ex neceſſitate q̄dē q̄b⁹ impoſſibi-

le eſt ipm nō approximare: nāq̃
ſemper incontinenti immorari et
comedere: ⁊ bibere: ⁊ vigilare: ne
ceſſariū eſt ei: gladijs vero et be-
ſtijs: nō neceſſariū eſt vti: vnde in
priori q̄ dē genere cauſaruꝫ circa
corp⁹ ars cōficit: circa vero ſcdm
nequaq̃. Et poſtea enūerās has
cauſas dixi eas ſex eē: ſcilicet aer:
mot⁹: quies: cibus et potus ſom
nus et vigilia inanitio et repletio:
et accidētia aīe quoꝝ ſingulum ſi
indigēti corpori adducat: ⁊ in cō
petēti quātitate ⁊ qualitate ſalu
bre fit: nihil ꝟo indigēti oīno obla
tū: aut nō incōpetēti menſura et
quātitate egrum cōſtituitur: hec
Gal'. ad literā. Que fuit etiā ſen-
tētia Ariſtotelis in. xix. pproblema-
tū. problemate. xxxviij. dicentis.
Laborātes et bibētes et comedē
tes ordinate ſaluam⁹ ⁊ augemus
naturā et virtutē: inordinate aūt
rumpim⁹ et ſtupefacimus ipſaꝫ.
Que autē ſit hmōi ordinatio nō
eſt poſſibile ſcire niſi a peritiſſimo
in hac arte: et ppterea eſt neceſſe
vt medic⁹ ſapiēs qualis eſt: quē
ſupradixim⁹ p tali regimine ne
ceſſario habeat: et ɔtinue ex ſuo
ſapiēti conſilio gubernet. Et ipe
diriget oīa q̄cūq̃ ſcripta ſunt in
hoc libro: ⁊ appropriabit ea ɔple
xioni: etati: ɔſuetudini: regiōi: et
ceteris talib⁹ dn̄i ſui in debita ⁊ ſi
bi pportiōata q̄titate: et qualita
te: q̄ ꝟo ppter impotētiā medicū
ɔtinue in domo ſua nō poterit ha
bere hūc ſaltē librū ſibi emat ī q̄
regimiē omne tradit ſanitatis et
ipm legat perſepe et obſeruet q̄-
cūq̃ legerit tanq̃ maxime in ſui
ſalutē neceſſaria prout illuſtres
antiquoꝝ ſcripſerūt: quoꝝ ſnīas
⁊ ꝟba in ppria forma appoſui vt
q̄ lectores mee iuuenili nō crede
rēt etati dictis ſapiētū allegatis
fidē adhiberēt. Scribā igit̄ prio
de aere et de ei⁹ annexis: deiñ de
exertio: poſtea de cibis ⁊ potibus
⁊ ſic de alijs ſucceſſiue ſcdꝫ qd̄ ſu
pra dictū ē de mēte Gal'. vt vnuſ-
q̄ſq̃ intelligat quot et quāta ſint
in eis obſeruāda in ſue ſanitatis
cuſtodia. Cum quib⁹ ſi recte gu-
bernauerit pculdubio nūq̃ me-
dicinis indigebit: ſanuſq̃ p ſuas
diſcurret etates vſq̃ ad ſuū vite
terminū quē preterire nō poterit
iuxta illd̄. Cōſtituiſti terminos ei⁹
⁊c. Qd̄ ei ɔcedat oṗs ac ſublimis
oīꝫ rex creator trin⁹ ⁊ vn⁹. Amē.

¶ Capitulum decimumſextum
oſtendit q̄ aeris diſpoſitiones
conſiderande ſint ratione mul
torum ex eis prouenientiuꝫ no
cumentorum.

Volēs medic⁹ ſani-
tatē ſui dn̄i ɔſerua
re dꝫ poſtq̃ ea q̄ ſu
pra dixim⁹ examia
uerit cōſiderare ae
ris illius regionis
diſpoſitionem et qualitatē: et q̄-
cūq̃ alia ſibi ptinētia: iuxta ſnīaꝫ
haliabatis in quinto Theorice.
c. ij. dicentis. Neceſſario inheret
medico aeris agnoſcere habitu-
dines ſingulis tpib⁹ et ſingulis
locis cauſas etiam quibus im-
mutatur. Quod etiam ſenſit hip
pocrates in libro de aere et aqua
dicēs. Si quis ad medicine ſtatū
accedere curat: neceſſe eſt pri⁹ vt
anni tēpora et que in eis generā
tur attēte requirat ⁊ idē in libro
de lege ait. Cōgruit enim ſi q̄s dꝫ
medicinalē ſciētiā vere doceri p-
ticipē eē nature diſcipline doctri
ne loci: aptitudinis laboris et tē-
poris. Et ppterea Gal'. i libro de
ſectis inquit. Rōnabilis medicus
dꝫ ſcire naturas hominū: aquaꝝ

locoꝝ ⁊c. Auic. quoq; l. ij. ſ. ſic ait.
Medicus dꝫ ſcire temporū diuer
ſitatē q̄ i vnoquoq; climate ꝯmo=
ueri ſolet ꝑ naturā eīn tēpoꝝ an
ni ſtat ſanitas pluſq; ꝑ alias cau
ſas. teſte Auerroi. l. ij. colliget. c.
vltimo. Et propterea de his oib⁹
dicendū eſt. De aere igit̄ in pri=
mis inchoantes dicem⁹ q; duplex
exiſtit: purus. ſ. et impurus. Pur⁹
eīn qd̄ ē elementū eſt corpus ſim
plex cui⁹ naturalis locus ē vt ſit
ſupra aquā et ſub igne: cui⁹ natu
ra calida eſt et hūida ⁊c. vt Auic.
inquit in pria primi: et hūc aereꝫ
nō habemus. Alter vero impur⁹
aer exiſtit: ⁊ eſt hic quē inſpiram⁹
⁊ reſpiram⁹: de quo Princeps ait
in. ij. ſ. doc. ij. c. ix. Aer q̄ nos circū
dat nō eſt purus: ſꝫ eſt corpus in
ſua ſubſtātia cōmixtū ex aere cer
to et ꝑtibus aqueis vaporoſis: et
ꝑtibus terreis in fumo et nubib⁹
ſurgētib⁹ et partibus igneis etiā
et hui⁹ aeris diſpoſitiones dꝫ me
dic⁹ cōſiderare. vt voluit hippo=
crates loco ſuperius allegato di
cens. Cum medicus tēperantiā
aeris tēporumq; diſcordiā preno
tauerit: ſcientia ſua ſemꝑ erit vti
lis ad ſanitatis ingeniū: in curan
dis quoq; egritudinibus confert
dicēte Gal. in tertio libro de inge
nio ſanitatis. c. viij. in morboꝝ cu
ratiōe inquirendū eſt aeris cōple
xiōes eo q; afficiunt corpus ſicut
medicina: imo etiā plus cū nobis
cōtinue adhereat: nec eius altera
tionē fugere poſſim⁹. vt idē inq̄t
in tertio Terapētice. c. v. cuꝫ ait.
Alias quidē materias et eligere
et fugere poſſumus: an autem ma
teriā q̄ ex continente nos nō poſ
ſibile eſt fugere ſꝫ neceſſarium eſt
vti ea que eſt preſens qui licet fri
gidus ſit in ꝯplexione ꝯparatio=
ne ſpiritus innati: vt dixit Auicē.
in. ij. ſ. do. ij. c. ij. Cū ꝓhibeat ſpiri
ne ad igneitatem conuertatur: ex
qua ad malitiā ꝑueniat exiſtens
elementum noſtroꝝ corpoꝝ ⁊ ſpi
rituum: et emanatio noſtris adue
niens ſpiritibus: et cā melioratio
nis eorū vt tēperās: vt idē dixit
vbi ſupra. Tamē eius frigiditas
non peruenit apud nos in terris
habitatis tanta quin aliquo mō
reſoluat: imo in oib⁹ reſoluit diſ
poſitionib⁹ ꝓpter illud quod in
eo exiſtit de virtute ſolis ⁊ ſtellaꝝ
vt idē refert loco allegato. Quod
etiā voluit Gal. in quarto de acci
dēti ⁊ morbo. c. vij. cū inq̄t. Aer q̄
vicinus eſt cuti diſſoluit membra
ſub cute exiſtētia ita q; inaniunt.
Sua igitur caliditati naturali et
quādoq; accidētali aer nos reſol
uit cuꝫ calidus ſit: vt ꝓbat Con=
ciliator. ī ſua decima quarta diffe
rētia. Et plus nocet q̄ cibi et po=
tus: vt idē oſtendit rationibus et
autoritatibus in differētia. xciiij.
Et propter hāc cauſam dꝫ medi=
cus in cōſeruatiōe ſanitatis ſuas
optime qualitates conſiderare: ⁊
nocentes ei⁹ diſpoſitiones vt cor
rigere et rectificare poſſit q̄ incon
uenientes ſunt et bonas eligere.

¶ Capitulum decimum ſepti=mum docet cognoſcere q̄s aer bonus ſit eligēdus: ⁊ q̄s mal⁹ exiſtat fugiendus.

NOn eſt dubiū ſupradi=
ctoꝝ rōne q; qui ſuā
vult ꝯſeruare ſanitatē
vt in bono aere viuere
debeat. Quis ꝟo bon⁹
et q̄s malus ſit in hoc capitulo di
cendū eſt vt vnuſquiſq; bonum
ac laudabilē a nō bono poſſit di=
ſtinguere. Incipiamus igitur cuꝫ
Principe noſtro Auic. in. ij. ſ. dicē
te. Aer q̄dē dū eſt tēperat⁹ ⁊ cla=

rus: neq; ſubſtātia extranea complexioni ſpūs cōtraria ei admiſcetur: eſt ſanitatē efficiens et ipſam cōſeruans: cū vero eſt econtrario cōtrarium operatur: ⁊ infra ſubiunxit. Aer bone ſubſtātie eſt ille cui nō admiſcetur ex vaporibus: neq; ex fumis res extranea ⁊ q̄ diſcoopertus eſt celo: neq; cōſtrict⁹ in parietibus ſiue muris qui permanet clarus longinquus a loco in quo oriūtur caules ⁊ eruca aut nuces: aut ficus: ⁊ ab olerib⁹ putridis: ventis bonis inſufflagantib⁹ diſcoopertus. Cui cōcordat haliabas i quinto Theorice. c. x. dicēs. Aeris cōplexiōis immutatio ꝑpter vapores hmōi eſt: ſi eñ habitatio ſit in loco i quo ſtagna ⁊ paludes ſint oleraq; ⁊ arbores putride: ſeſſioq; in ſpeluncis aut domibus plurime humiditatis ⁊ mucidi aliiſq; talibus que aerē alterant ⁊ corrūpunt eius loci popul⁹ multorū eſt morborū putridarūq; febriū q̄ multe i eis emergūt: colores eorū in croceū mutātur: nec cibos digerūt bene: ⁊ vires hñt paucas ⁊ debiles: ⁊ mēbra eorū eneruata. Quod etiam ſenſit Galenus in primo de regimine ſanitatis cū inquit. Bonus aer eſt qui certiſſime eſt purus eſt aūt talis qui neq; ſtagnorū: neq; paludū euaporatione turbatur. Aer itaq; bonus vt Princeps voluit vbi ſupra: eſt ille q̄ nō eſt retētus in terra profunda: qui cito caleſit cū ſol orit: ⁊ cito infrigidat cū occidit: neq; eſt ſtrictus inter parietes qui parum eſt ꝙ fuerūt conſtructi et nondum integra ad ꝑfectā ſiccitatē deuenerunt: neq; ſuffocat guttur cū attrahit. Aer vero malus erit qui oppoſitas iā dictis cōditiones habuerit: vt q̄ diſtēperat⁹ fuerit valde i qualitatibus ſuis. Nā calidus aer diſſoluit ⁊ laxat: ſi caliditas ei⁹ multa fuerit ⁊ colorē efficit citrinū ⁊ reſoluit qd̄ de ſanguine ad exteriora trahit: ipe quoq; multū efficit ſudorē ⁊ minuit vrinā ⁊ digeſtionē debilitat ⁊ ſitim facit. Et i. ix. c. doct. ij. ſic ait de eo. Calefacit iūcturas ⁊ laxat: ⁊ hūores reſoluit: ⁊ ſpm̄ deiicit ⁊ ꝟtutes: ⁊ ꝓhibet digeſtionē ꝑpterea ꝙ calorē innatū occultū reſoluit: qd̄ inſtrumētū aīe exiſtit ⁊ nature. Aer quoq; diſtēperatus infrigiditate multū nocet debilibus imbecillē eorū calorē cōgelādo: poroſq; cōſtipādo multis infert nocumentū dicēte Auicē. vbi ſupra ꝙ hmōi ē mortificās ⁊ multū cōtinet materias ⁊ facit catarruz: ⁊ debilitat neruos: ⁊ tracheā arteriā magno īpedit nocumēto. Aer etiā humid⁹ cutim lenit ⁊ corpus hūectat: ſicc⁹ vero denigrat cutē ⁊ eā exſiccat. Sic igit aer q̄libet diſtemperat⁹ aliquo mō nocet vt Princeps dixit loco allegāto. Similiter aer turbatus triſtificat aīam ⁊ cōmiſcet humores: vt idē refert in eo loco. Quod ſenſit Galenus i primo de febribus ad glauconem. c. j. dicens. Lucidus nimis ⁊ calid⁹ locus relaxat corpus. Frigidus aūt ⁊ obſcurus cōſtringit: mediocriter autē ex his temperat⁹ mulcet: oblectat: ⁊ tēperat. Et ideo concludendum eſt cum eodē in quinto de regimine ſanitatis dicēte. Malus aer eſt q̄ ex putrefactione animalium: vel olerum: vel leguminū: vel ſtercorū inquinatur: ⁊ q̄ nebuloſus eſt ꝑpter fumū vl' ſtagnū vicinū. Debet ergo aer boni odoris eſſe: ⁊ ꝓpterea aer ꝓpinquus flumini in quo linū ⁊ huiuſmodi macerant eſt illaudabilis eo ꝙ turbid⁹ humidus: et fetidus: ⁊ propterea fit

cauſa malarū febriū ⁊ peſtilētie quādoqꝫ: vt Auicen. voluit in prima quarti. tractatu. iiij. Expreſſius aūt id i. ij. tractatu eiuſdē quarti ſenſiſſe vr̄ cū inquit. Quod putredo fit qn̄qꝫ ꝑpter diſpoſitiōes extrinſecas ex aerib⁹ malis: ſicut ē aer peſtilētie ⁊ aer lacunarꝫ ⁊ locorꝫ infuſorꝫ in qb⁹ madeſiūt res: vt linuz ⁊ aſpaltum: fugiatur itaqꝫ talis aer omnino: ⁊ ille eligat q̇ oībus melior exiſtit q̇ eſt clar⁹: ⁊ eſt ſubtilis in quo neqꝫ multi exiſtūt vapores: neqꝫ quiet⁹: neqꝫ ſuffocatus inuenitur: ſed venti boni veniētes ad ipſum cōmouēt cuz atqꝫ attrahitur delicat⁹ ſentitur q̇ velociter poſt ſolis occaſum infrigidat̄ vt Raſis inquit in almāſoris. iij. capitulo vigeſimo q̇nto.

Capitulum decimū octauum oſtendit locū: ſitū ⁊ conditiones eligende habitationis pro ſanitatis conſeruatione.

POſtqꝫ igitur bonū aerē a malo ſciuerim⁹ ſecernere vt ſupra dictū eſt debet vnuſquiſqꝫ ſuā volēs cōſeruare ſanitatē bonū aerē eligere malumqꝫ euitare: atqꝫ i bono aere ſuā reperire habitationem. Que ꝑ poſſe has habeat ꝯditiōes vt ſit remota ab olerib⁹ malis ⁊ a locis putridis vt ꝑtactū eſt: alr̄ eīm in bono aere nō exſteret. Deīde oportet vt ſit i loco ciuitatis ſane altiori: eīm loca habitabilia alta ꝑducūt hoīes ſanos ⁊ fortes: labores multū patiētes ⁊ diu viuentes: queādmodū per oppoſitū in locis habitabilib⁹ ꝑfundis morātes ⁊ vaporoſitate exiſtūt multa ⁊ epatis hn̄t debilitatē: vt dixit Auicē. in . ij. i. doc. ij. c. x. Multoqꝫ diffuſius. Haliabas in quinto theorice. c. nono cuz ait. dico q̄ regiones alte ⁊ clare ⁊ loci ſimiliter corꝫ aer eſt clar⁹ ⁊ frigide cōplexionis. Uētus eniz borealis illas ab altis ꝑflat locis. Et iō popul⁹ inhabitans eſt decēs facie: ⁊ coloris fortis: ſanus paucorꝫ morborꝫ: corporaqꝫ eorꝫ hoīz magna: aerē eniz rēſpirāt claruz qui ab altis venit locis: vn̄ viri ſunt amicitie ⁊ manſuetudinis ⁊c. Ecōtra aūt ſe hn̄t qui in profundis inhabitant locis vt idē diligēter ſcripſit ibidē. Quorū oīa cauſa q̇dez ⁊ ratio ē qm̄ loca alta ſunt euētabilia ꝑfunda aūt minime. Habitantes aūt euentabiles regiones ⁊ loca tarde ſeneſcūt: in palludeſtrib⁹ vero velociter: vt placuit magno philoſophorꝫ Ariſtotele: i decimoquarto ꝑblematū: ꝑblemate ſeptimo. Cū q̇ ꝯcordare videt̄ Raſis in primo libro ſuorꝫ aphoriſmorū dicēs. Nō euadit homo qui mari vicin⁹ exiſtit ⁊ lacunis vt ꝑlonget̄ in etate nec a debilitate mēbrorū nec ab amiſſione lunnis ⁊c. Sit itaqꝫ loc⁹ habitationis altiorqꝫ eſſe poſſit. Sz ſi quis obijceret: hoc verū eſſe nō videt̄: ꝑpterea q̄ quāto loc⁹ altior erit tāto calidior cū ſoli magis ꝑpinquus ⁊ ignis elemēto exiſtat. In locis aūt calidis habitātes digeſtiuā habēt debilitatē: ⁊ cū in eis magna ſit reſolutio minuit̄ eorū humiditas ⁊ cito ipſis aduenit ſeniuz: ſicut habitantibus in terra nigrorū accidit: quibus aduenit ſeniū annis triginta ⁊ eorꝫ corda ſunt timida ꝑpterea q̄ multū ſpirit⁹ reſoluit̄ vt iquit Auicē. vbi ſupra: nō igit̄ loca alta cōuenire vr̄. Quib⁹ reſpondeo q̄ totū ex altitudine loci oppoſitū cōtingit nec

eſt ſicut dictum eſt: cū plus faciat ad refrigeriū altitudo ꝙ ꝓfunditas ratione diſtātie reflexorū ſolis radiorū ⁊ ratione vētorū ibi magis ꝙ in humili loco ſpirātiū. Et ꝙ ita ſit patet per Auicē. i. ca. octauo. dicentem. Locus qui eſt profundus eſt calidior ⁊ locus altus ſemper eſt frigidior. Quod etiā docet experiētia cū media regio aeris ſit frigidior cauſans in eſtate ꝙ calidiſſimas grādines et huiuſmodi. Locus igiť altus erit frigidus magis ꝙ ꝓfundus. Et ꝓpterea magis faciens ad ſanitatē cū dicat Princeps loco ſuperi⁹ allegato. Qđ in locis habitabilib⁹ frigidis morātes ſunt fortiores ⁊ audacie maioris ⁊ meli⁹ digerētes ⁊c. Debet etiā habitatio ſiue dom⁹ in tali loco fabricata has etiā duas habere cōditiones quarū prima ē vt naturaliter per montē aliquē aut ꝑ aliā hui⁹ terre eleuationē: aut artificialr ꝑ parietes ⁊ talia ſit ꝟſus meridiē ⁊ occidentē coopta diſcoopta vero ſuas habēs feneſtras ꝟſus orientē ſeptētrionē. Cui ſi vicinū fuerit flumē bone ⁊ laudabilis aq̄ tāto melior fiet iuxta ſententiā Auic. vbi ſupra .ſ. c. octauo dicētis. Ciuitates magis tēperate et parte mōtiū ſunt q̄ ab oriēte diſcooperte ſunt ⁊ a ſeptētriōe: ⁊ coopte ab occidēte ⁊ meredie. Qđ ēt voluit. Raſis in tertio Almāſoris capitulo vigeſimo ſexto dicēs Ciuitates meliores ſunt ⁊ tēperatiores que cū ab oriēte ſint diſcoopte: ab occidēte coopte inueniunť. Et idē eſt iudiciū de domo vna vt patet ꝑ ipm Auicen. infra in. cap. quinto dicēte. Oportet vt feneſtre ⁊ porte ſint oriētales: ſitꝗ illud vnde magis ſollicitari debes vt vēti oriētales ſtricturas ingredi valeāt vt ſol ad vnū quēꝗ locū itrare queat qui ibi exiſtit qm̄ ipſe eſt q̄ aerem rectificat: ⁊ ſubdit. Uicinitas q̄ꝗ aquarum dulciū mobiliū currentium mūdarū ⁊ que hieme infrigidanť ⁊ eſtate caleſiunt ⁊ diuerſe ab eis q̄ occultanť ſcilicet puteales eſt res cōueniens ⁊ adiutoriū prebēs .ſ. habitationi. Et licet ipſe non expreſſerit de feneſtris verſus ſeptētionem requiſitis id tamē intelligendū eſt per ea que de vētis ſeptentrionalibus ⁊ vtilitatibus eorū dixit: vt infra patebit cum de ventis mentionem faciemus. Ueruntamen ſi cōparentur inuicē facies oriētalis ⁊ facies ſeptētrionalis habitationis ꝓcul dubio vtilior ⁊ magis neceſſaria erit oriētalis: vt etiam ſenſiſſe videť hippocrates in libro de aere ⁊ aqua. capitulo ſecundo dicens. Urbs que ortu poſita ſecurior eſt: ꝙ q̄ in ſeptētrione eſt: vel in calidi vēti ſtatu poſita: i illa eſt calor ⁊ frig⁹ minora ⁊ ſicciora. Morb⁹ quoꝗ minor ⁊ leuior nec nō ⁊ aq̄ que ſecūdū ſolis eſt ortu clara ac leuis exiſtit: aer vero ibi nūꝙ groſſus habetur ⁊ nimirum preſentia ſolis prohibetur ⁊c. Et poſt pauca dixitꝗ habitantes in tali loco facies habent perpulchras: et lenes et colores perlucentes ſplendidos voces claras et acutas ⁊c. Sic igitur talis habitatio orienti expoſita ab omnibus approbatur: cauſa autem huius et quare non ſit expoſita meridiei vel occidenti in ſequenti capitulo declarabitur. Quare ⁊c.

¶ Capitulum decimūnonum reddit cauſam eorum que dicta ſunt in ſuperiori capitulo et bonitatem et malitiam ventorum oſtendit.

De bonitate ⁊ malitia ventorum.

[S]Ed cū oporteat me
dicū ſtudioſuʒ eē vt
nō aliqd dicat abſo
lute teſte Galeno in
vj. aphoriſmorū cō
mēto.xvj. Jdeo dice
re nō ſufficit ꝙ ita ſit vt ſupra ſʒ
oportet cauſam dictorū in ſupio
ribus aſſignare iuxta illd philo
ſophi i.viij.phiſicorū textu cōmē
ti.xv. Enūcians aliquid nō debet
tātummodo aſſerere ꝙ ita ſit ſed
cauſaʒ dicti exprimere inducēdo
aut demōſtrando quā ob rē cau
ſam aſſignemus iam dictorū ſcʒ.
Quare habitatiōes verſus meri
diē fabricate feneſtras hñtes illi
expoſitas ſimiliter ⁊ que verſus
occidētē nō approbētur licet ꝗ
plures ⁊ facte ſint ⁊ idies a bonis
etiā architectorib⁹ fiāt vt forſitā
lucidiores ſint tota die ob oppoſi
taʒ eis ſolis pñtiaʒ. Nō intelli
gūt tamē ꝙ cum ſol tales habita
tiōes ſupflue caleſiat: reddat eas
inſalubres: cū loc⁹ calid⁹ nimis:
non pauca vt in pcedentibus di
ctū eſt in corp⁹ humanū pducat
nocumēta: cū morantes in eo mē
bra habeāt laſſa ⁊ dbilia ⁊ ſenſus
graues ⁊ deſideria cōcedēdi ⁊ bi
bēdi debilia ⁊ ſtomachus ⁊ capita
grauia ⁊c. vt.i.x.c. dixit Auic. vbi
ſupra. Et hec ē prima rebrobatio
nis earū domorū ⁊ habitationuʒ
cauſa. Scda vero ex parte vētorū
in eas ſtantiū accipitur. Naʒ ca ꝗ
meridiei dom⁹ eſt expoſita facile
ventū meridionalē recipit qr au
ſtrinus a medicis nūcupat mal⁹
⁊ morboſus exiſtēs: domū ⁊ habi
tantes cōſimiliter efficit ppterea
ꝗ venientes a locis ſiccis ⁊ calidis
vt Ariſto. inqt in.ij. Metheororū.
Trāſiens ſup maria vapores: ⁊
hūiditatē illaudabilē acqrit ⁊ p
pterea vēti tales grauāt audituʒ
caliginoſi exiſtētes caput grauā
tes pigri diſſoluētes ⁊ multa alia
mala faciētes: vt dixit hippocra
tes in.iij. aphoriſ.vj. cui ꝯcordat
Raſis in.iij. almāſoris.ca.xxv. di.
Uentus a polo veniens meridia
no corpa diſſoluit ſenſus turbat
atqꝫ dolorē capitis ⁊ oculorū egri
tudineʒ facit: epilepſiā quoqꝫ an
cōſueta tēpora accelerare facit: fe
bres indē parit: propter ſuaʒ pu
tredinem: et concludit: eſt etiam
plus omnib⁹ ventis egritudineʒ
parat⁹ inferre: a quib⁹ Princeps
in.ij.j. videt accepiſſe cū ait. Uen
tus meridionalis laſſat fortitudi
nē: ⁊ apit poros: ⁊ turbat humo
res ⁊ egritudinē efficit ⁊ debilitat
⁊ facit febres putridas ⁊c. Quod
nō facit ppter aliud niſi qr ſcdʒ plu
rimas ciuitatū ē calidus ⁊ humi
d⁹: ppterea ꝙ a locis calidior ſu
pra mare venit id laſſat: dixit idē
vbi ſupra: ſʒ in.c.viij. Et ppterea
cōcludendū eſt etiā cū Ariſto. in
pma pblematū pblema.xxiij.
dicēte. Quod in ventis auſtrinis
hoies grauius ſe habēt ⁊ impotē
tius. Et ob hāc cauſam venti ta
les domos meridiei expoſitas fa
ciūt ſalubres. Similiter ⁊ occidē
tales reprobant cū frigidi ſint ⁊
humidi ⁊ in pluribus locorū ſint
cauſa pluuiarū in eis cōtingētiuʒ
teſte Auerroi in cāticis ⁊ in eorū
cōmento.ex. Et ppter hoc faciūt
aerē groſſum vt idē ait ibidē. Et
fuit ſnia Auicēne.in.ij.j.c.viij. di
cētis. Occidētales venti ſunt hu
midi qm ſuper maria tranſeūt: ⁊
quia ſol eos ſuo diuerſificat motu
ideoqꝫ nō tm̄ reſoluit eos ſol quā
tum orientales. Quod etiā ſenſit
Raſis in.iij. Almanſoris.ca.xxv.
dicēs. Uentus qui eſt ab occiden
te deterior et groſſus magis exi
ſtit. Et propter facies occidenta

lis habitationis nõ approbatur.
Queadmodũ ſeptẽtrionalis: rõ-
ne vẽtorũ borealiũ q̃ corroborãt
indurãt: ⁊ q̃ manifeſte fluũt phi-
bẽt: digeſtiuã forte efficiũt ⁊ aereꝫ
putridũ ſanãt: vt idẽ inquit Pri
ceps vbi ſupra. Qđ accipit a Raſi
loco ſupius allegato dicẽte. Uẽt⁹
a polo veniẽs ſeptẽtrionali a pte
videlicet minoris vrſe: frigid⁹ eſt
⁊ ſicc⁹ corpora afficiẽs dura ⁊ red
dẽs robuſta ſenſus quoqꝫ ſatqꝫ ca
put leuia facit ⁊ ipſe etiã omnib⁹
ventis melior exiſtit: ⁊ pl⁹ putre
factionẽ prohibet licet quãdoqꝫ
tuſſim faciat ⁊ hoc qꝛ frigidus eſt
⁊ ſicc⁹ ⁊ ſecũ odorifera portãs ſi-
cut auſtrin⁹ humid⁹ eſt: ⁊ qđ fert
ſecũ abomiabile eſt ⁊ grauis odo
ris teſte Iſaac i vniuerſalib⁹ die-
tis. c. viij. dicẽs. Boreas eñi ſi fla
uerit corpora cõfortat ⁊ indurat
ſpirit⁹ clarificat ⁊ humores cere-
bri ſanat. ⁊ ſenſ⁹ mũdificat ⁊ ſub
tiliat. motũ ꝯfortat. appetitũ au-
get: digeſtionẽ corroborat ⁊c. Si-
cut auſter corpora laſſat ⁊ ner-
uos humores cõturbat ⁊ ſpũs ac
ſenſus vnde grauitatẽ parit au-
dit⁹: defectũ viſus pigritiam nu-
trit motum eneruat ⁊c. Que fuit
ſentẽtia hippocratis vbi ſupra
dicẽtis. Qđ ex vẽto boreali corpo
ra reddunt̃ fortiora: ⁊ bene mo-
bilia ⁊ bene colorata ⁊c. Et ideo
bonũ eſt ⁊ ſalutiferũ ꝙ habita-
tio p feneſtras ſeptentrioni expo
ſita tales ventos boreales reci-
piat ⁊ p eos purget̃ ⁊ flabelet̃ lõ
ge etiam melius vt ventos orien
tales aſſumat q̃ calidi ſunt ⁊ ſic-
ci aerẽ clarificantes ⁊ ipſum ſub-
tilẽ efficientes: vt Auerrois inđt
cõmẽto cãtico. allegato. Auicẽ. ẽt
i. i. ij. ſic đ eis ſcripſit. Oriẽtales q̃
dẽ [illegible]ti iter caliditatẽ ⁊ frigidita
tẽ ſunt tẽperati ⁊ occidẽtalib⁹ ſic-
ciores qđ ſenſit Raſis in almãſo-
ris capi. prenotato ꝯcludẽs dein
de ꝙ vẽtus qui ab oriẽte ad nos
tẽdit, melior eſt aliis qm̃ tẽpera-
te cõplexiõis exiſtit: ⁊ corpora in
eo tẽperata ſunt media ⁊ ſana: vt
dixit haliabas loco ⁊.c. ꝑllega-
tis. Propter has itaqꝫ cauſas rõ-
nabilr̃ dictum eſt ꝙ habitatio di-
ſcoopta eẽ dꝫ ab oriẽte ⁊ a ſeptẽ-
triõe ratiõe tẽperãtie ſolis: ⁊ lau-
dabiliũ vẽtorũ. Coopta vero ab
aliis ꝓpter oppoſitas cauſas ⁊c.

¶ Capitulũ. xx. oſtẽdit quomo
do rectificãd⁹ et alterãd⁹ ſit
aer in oi anni tẽpore atqꝫ qua-
liter viuendũ ſit in vere: eſtate:
autũno et hieme.

POſſet mihi q̃ſpiã di-
cere ſi tm̃ aeris q̃li-
tas magnifacis ꝙ di
cere nõ dubitaſti ꝙ
vẽti q̃dã q̃ etiã raro
ꝑflãt ſummopꝫ ſint
vitãdi vt meridionales et occidẽ
tales q̃bus obſtare poterim⁹ cũ
vitreatis feneſtris et talib⁹: aut
omnino domos eligendo haben
tes facies ſuas verſus alias ptes
vt docuiſti. Sꝫ q̃đ dices de aeris
impſſiõe naturali annuatiꝫ facta
ab eſtate q̃ calida ẽ ⁊ ſicca humo-
res reſoluẽs vt dixit Priceps in
ij. i. doc. ii. c. iij. et hippocrates in
lib. de aere ⁊ aqua ⁊ propterea
ipſe extraneus calor dominator
ꝓpter qđ putreſiũt magis oĩa in
ea quã in hieme vt Ariſto. ait i. ij.
problematũ problemate. xxxiij.
Et cum humores reſoluantur et
virtutes debilitent̃ ⁊ operatiões
naturales cauſa multe reſolutio
nis intantum ꝙ humores fiunt
cinis vt pnceps ait vbi ſupra: q̃đ
in ea faciẽdũ ſit poſtulabit itidẽ.
Nũq̃d medicinali ꝯſilio hec poſ-
ſit prohiberi: qualitaſqꝫ eſtatis

ꝛ impreſſio talis remoueri. Silr
in hieme frigida eſt ꝛ humida vt
flegma in nobis teſte Gal. in. j. de
febrib⁹ ad glauconē. c. ij. ꝛ hippo
crates loco ꝑallegato i qua ſan
guis minuit et flegma augeē vt
dixit Auicē. in. ij. j. Et plura etiā
alia fiant in ea nocumenta ſue ſu
perflue frigiditatis ꝛ humidita
tis rōne ꝓſertim in debilib⁹ ꝯple
xionibus ꝛ in corporib⁹ paucam
carnē habentib⁹ quid ſit in ipſa
faciendū qūo ne ſua impreſſio ſit
fugienda expoſcet aliqs vt dixit.
Cui reſpōdebo ꝙ in rei veritate
difficili⁹ eſt hec talia ſubterfuge
re ꝗ̄ ventorū ꝛ ſolis impreſſionē
eo ꝙ modo quodam vniuerſali ꝛ
diuti⁹ durent ꝗ̄ ea que in prece
dēti. c. dicta ſunt. Tn̄ ꝛ his pro
poſſe omni erit obuiādū eū ꝯtra
rijs alterādo aerē meliori modo
quo nobis erit poſſibile in eſtate
qdē vt Princeps ait in. ij. primi
doc. v. c. j. Minuēdo ex cibis ꝛ po
tibus ꝛ exercitio ꝛ maneat tūc hō
quietus: ꝛ extinguētia bibat ꝛ ſi
potuerit ſemꝑ in vmbra moreē ꝛ
loco coopto: irorādo etiā habi
tationē cū aqua fontis frigida.
Et ſi potēs ſit cū aqua violarū:
neufar: endiuie: lactuce ꝛ ſimiliū.
Silr aſꝑgēdo follia plātarū: fri
gidaꝝ ꝛ hūidaꝝ vt ſūt folia vitis
ꝛ lactuce ꝛ portulace ꝛ ſimilium.
Itē cū florib⁹ ꝛ fructib⁹ frigidi.
In hieme ꝟo ecōtra cū calidis ꝛ
ſiccis odoriferis faciēdo ignē ex
lignis laudabilib⁹ ꝛ ſuffumigijs
ꝛ talibus cauēdo ſe ab immenſo
frigore: precipue vero flante bo
rea qm̄ vt bene dixit noſter Plati
na ꝛ eſt antiquoꝝ ex plurib⁹ hic
inde locis recollecta: vt i nimio ca
lore cōcoctio interimit. Somnus
auferē reſoluitur corpus: ac mēs
iacet ita nimio frigore hebetātur
ſenſus ꝛ deſtitutū prope fomēto
naturali ſtupet ingeniū. ꝛ ſubdit.
Igne itaqꝫ eo tpe anni. ſ. hieme
fouēda ſunt mēbra: nō tn̄ diu fo
co inherēdū ne ꝛ corp⁹ pigreſcat
ꝛ debiliteē ingeniū ꝛ malis vapo
rib⁹: ꝙ fieri ſolet: cerebrū replea
tur attractis ꝑ ignē ad caput hu
moribus quos greci catarros ꝛ
reumata: noſtri aūt flores ꝛ diſtil
latiōes appellant. Et vt vno oīa
cōprehēdā verbo a frigidis om
nibus tūc abſtinendū ac calidis
ꝛ ſiccis vtēdū eſt: res groſſiores
ꝛ ad digerēdū duriores comedē
do: ꝛ pl⁹ ſe exercitādo ꝗ̄ in alijs
quibuſlibet anni tpib⁹ iuxta ſen
tētiā Auicēne in tertia primi do
ctrina quinta capitulo primo di
cētis. In hieme multū laborare
debēt: ꝛ copioſius comedere niſi
fuerit meridionalis ſcꝫ calida: nā
ſi ſic fuerit exercitiū erit augmē
tandum ꝛ cibus minuēdus. Opꝫ
preterea vt triticū panis hiemis
ſit fortioris ſoliditatis ꝗ̄ panis
eſtatis. Et ſilr illud qḋ eſt de car
nib⁹ ꝛ q̄ ſunt ſicut ipſe. Et vt ſunt
olera qb⁹ veſcunē ſicut caules ꝛ
ſicla ꝛ apiū ꝛ nō attriplices neqꝫ
blitis ꝛ portulaca: neqꝫ ſcario
la ꝛ ſilia. In autūno ꝟo cauēdo a
coitu ꝛ ab oībus alijs exſiccanti
bus ꝛ a fructib⁹ illi⁹ tpis. In ve
re aūt a calidis ꝛ humidis abſti
nēdū. Et ſic caliditatibus tēpoꝝ
exceſſiuis cū ꝯrijs erit obuiādū.

¶ Capitulū. xxj. ꝯtinuat dictis
dicenda oſtēdēs quid ſit exer
citiū ꝛ quid eius oppoſitum.

POſtqꝫ medic⁹ aerē
atqꝫ habitationem
ſalubres ac domi
nō ſuo conueniētes
inuenerit debet ꝛ ei
competens exercitium ordina
re dicente Gale. in libro de diſſo

latione continua: ꝙ oportet pe-
nitus cũ q̃ vult cuſtodire ſanitatẽ
ad duas res intẽtionẽ ſuã dirige
re: quarũ vna eſt ad corpus cũ ci
bo cõueniẽte loco eius qđ diſſo-
lutũ eſt de ipſo: ⁊ de hoc nos poſt
ea dicem⁹. Alia eſt mundificatio
ab ipſo ei⁹ qđ gñatũ eſt de ſuper-
fluitatib⁹ ciborũ: ideo dicamus ꝙ
cum per exercitium balneũ ⁊ hu
ius natura corporis iã dictis ſit
ſolita euacuare ſuperfluitates ꝓ
pterea cõueniẽs eſt vt predixim⁹
ꝙ medic⁹ electus faciat dominũ
ſuum exercitare cõſiderans illud
Raſis dictum in almãſoris quar
to capitulo primo ſic ſcribentis.
Sanitas cõſeruatur bonitate mẽ
ſurationis motus ⁊ quietis atq
comeſtionis ⁊ pot⁹ ⁊c. Quod ſen-
ſit Galenus in ſecũdo de regimi-
ne ſanitatis: capitulum primũ di
cens. Si volumus cuſtodire opti
me ſanitatem incipiam⁹ a labo-
ribus: deinde ſequantur cibi ⁊ po
tus deinde ſomni: deide ſi vſi ſint
venereis venerea. Et hec omnia
ſint moderata. hec ipſe. Hũc pro-
ceſſum igitur obſeruabimus dein
ceps: quia primo de exercitio ⁊ cõ
ſiderãdis circa ipſum ſcribemus
deinde de cibatione ⁊ cibis omni
bus: poſtea vero de potu ⁊ ſic de
alijs ſucceſſiue. Verũ cum dicat
Ariſto. in. xxi. problematum pro-
blemate. xj. ꝙ omne iuxta cõtra-
rium magis videtur contrarium.
⁊ in tertio de anima textu cõmen
ti. xxv. ꝙ vna pars contrarieta-
tis ſeipſam ⁊ alteram ſufficiens
ſit iudicare ſicut rectum quod iu
dex eſt ſui ⁊ obliqui: vt in primo
dixit eiuſdem a quo commẽtator
Auerrois accepit in tertio ꝑalle-
gati libri cõmento. xxj. cũ inq̇t ꝙ
oppoſitũ intelligit̃ ꝑ ſuũ oppoſi-
tum. Cũ igit̃ ita ſit mihi videt̃ ꝙ
volenti tractare de exercitio de-
beat et cõueniẽter tractare de ſu
oppoſito. ſcʒ de quiete: ⁊ q2 ita eſt
ꝙ cũ q̃s vult aliquid inueſtigare
oportet vt nomẽ eius diffiniat vt
dixit Gal. in primo de ingenio ſa-
nitatis capitulo q̃nto. Et fuit ſen
tentia Ariſto. in primo poſteriorũ
dicentis. Ante omnem demõſtra-
tionem oportet ꝑcognoſcere q̃d
eſt ⁊ q2 eſt ⁊c. Diffinire igit̃ opor-
tet vnũ quodq iſtorũ ſi de eis ali
quid ratiocinari vel demonſtrari
voluerimus. Quoniã tũc aſſeri-
mus rationẽ cũ diffinim⁹ aut de-
monſtramus: vt philoſophus ait
in primo de anima textu cõmenti
xlviij. Diffiniẽtes ergo exercitiũ
primitus dicemus cum Auicẽna
in tertia primi doctrina ſcđa capi
tulo pri̊o. Exercitiũ eſt mot⁹ volũ
tarius ꝓpter quẽ hanelitus ma-
gnus ⁊ frequẽs eſt neceſſarius. ⁊
iſtud videt̃ ſenſiſſe Gal. in ſecũdo
de regimine ſanitatis cap. primo
dicẽs. Exercitiũ ẽ mot⁹ vehemẽs
intm̃ vt alteret reſpirationẽ ĩ ma
gis vl' min⁹ veloci⁹ vl' ſpiſſi⁹. Auer
rois ꝟo in ſexto colliget ſic ipſuʒ
deſcripſit. Exercitiũ vniuerſal'r ẽ
mẽbrorũ mot⁹ aliqua volũtate ⁊
hoc fit ꝓprie ĩ mẽbris motũ volũ
tariũ hñtib⁹. Sʒ Fulgẽti⁹ volens
exercitij iuuamẽta ⁊ vtilitates ex
plicare ſic ipʒ diffiniuit. Exercitiũ
eſt hũane vite ꝯſeruatio: caloris
naturalis lima ⁊ exercitatio dor-
mitãtis nature ſupfluitatũ ꝯſum
ptio: ꝟtutũ roboratio: tpis lucrũ:
ocio inimicũ. iuuẽtutis debitũ: ſe-
nectutis gaudiũ: ille ergo ſol⁹ ſe
ab exercitio abſtineat q̃ ſanitatis
gaudio vult carere. q̃ deſcriptiões
lʒ in ꝟbis differãt in vna tñ ſnia
ꝯueniũt dicẽte Gal. ĩ pri̊o de inge
nio ſanitatis. c. vj. ꝙ vnũ qđq di-
uerſis diffinitiõib⁹ põt diffiniri in

verbis tñ differẽtibus ⁊ non in ſi
gnificatione ⁊c. Ex qb⁹ ſatis hꝛi
poteſt qđ ſit quies et priuatio ex
ercitij tamẽ dicemus cũ Ariſtote.
in octauo phiſicorũ textu commẽ
ti. vij. dicentis. Quies nihil aliud
eſt niſi priuatio mot⁹ vt in preſen
ti propoſito ſpectat priuatio exer
citationis et laboris. Que ocio
ſitas poteſt appellari ex q̃ tot et
tãta: cum ſuperflua fuerit in cor
pus: ꝓueniũt nocumenta quod ⁊
quãtas exercitium poteſt afferre
vtilitates. Poſtpoſito igitur exer
citio et ei⁹ differentijs que quin
quagintaquinꝗ ſunt: vt declarat
Cõciliator: in differẽtia. cxviij. de
qbus nihil intendo dicere. Nec
de omnib⁹ ſpeciebus eius q̃ fere
ſunt infinite. vt Auicẽna dixit in
tertia primi: ſcribemus: ſꝫ tantuꝫ
quod magis vtile videbitur ꝓſe
quemur de quiete itaꝗ in primis
agamus: deinde de exercitio.

¶ Capitulũ vigeſimũ ſecũdũ
ꝯtractat de nocumentis ex ni
mia qete ⁊ ex ocio ꝓueniẽtib⁹.

Quuamẽta exercita
tiõis clarius appe
bunt ſi prius nocu
menta qetis oſten
dem⁹ q̃ et ſi innume
rabilia exiſtãt tñ in
genere loquentes de ipſis dice
mus in primis cum Auerroi in
commento canticorum. clxxxiiij.
dicens. Quies et ocium infrigi
dant corpus: quoniaꝫ ex omiſſio
ne mot⁹ augetur ⁊ magnificatur
fumoſa ſuperfluitas ſuper calo
rem naturalem: et ex ea ſic extin
guitur ſicut ignis cum fumo pre
mitur ⁊ ſupra ipſum dominatur:
eſt eñi neceſſaria calori naturali
inſpiratio ſicut igni euẽtatio qđ
ſenſit Auicẽ. in textu dicẽs. Quie
te infrigidatur calor ſicut flãma
fumo extinguitur: cum ita ſit igi
tur ꝙ quies infrigidet corpus ve
riſſima ẽ illa Iſaac ſentẽtia i vni
uerſalibus dictis capitu. xx. dicẽ
tis. Nihil inimicabilius regende
ſanitatiſ exiſtit ꝙ ociolitas et qes
quod accepiſſe videt Auerrois
in ſexto colliget cũ inquit. Omni
moda quies corpis nõ ingredit
viã ſanitatis. ex quo ſatis liquet
ꝙ viã ingredit egritudinis cum
ad plures pducat infirmitates et
ad ethicã precipue ſenectutis di
cẽte Auicẽna in tertia primi doc.
ſcđa. capitulo primo. Exercitium
relinquẽs in ethicam frequenter
incurrit quoniaꝫ membrorum de
bilitãtur virtutes: propterea ꝙ
motum dimittũt qui innatum eis
defert ſpũm qui vite cauſaꝗ mẽ
bri inſtrumentum exiſtit ex qua
ethica magna cum difficultate ⁊
in lõgo tempore vix poteſt ſuble
uari cũ dicat hippocrates i ſecũ
do regiminis acutorum textu cõ
menti. lj. Si corpora cõtra ꝯſuetu
dinẽ ſuã magis torpuerint quie
te nõ poſſunt ſtatim ꝯfortari ꝙ ſi
quieuerint ⁊ requieuerint p lõgũ
tẽp⁹ poſtea vero q̃ ad labores ex
ercitia fuerint tranſlata malũ ⁊c.
Et ꝓpterea dixit Ariſtote. in pma
ꝓblematũ ꝓblemate. xiij. quies
ventrẽ impinguat aliud vero cor
pus ſubtiliat: id eſt macrefacit:
mot⁹ aũt ⁊ operatiões oppoſitũ
operant: q̃ text⁹ vt nobis videt hic
eſt exponẽd⁹: quies ventrẽ impin
guat id eſt interiora corporis et
quiete plurib⁹ malis humoribus
⁊ frigidis replent: cui expoſitioni
videtur cõcordare Auicenne ſen
tentia in textu cõmenti canticoꝝ
cxlv. dicens. Ultima quies eſt in
conueniens neꝗ eſt iuuamentum
in vltimitate ei⁹: imo ipſa replet
corpus humiditatib⁹ neꝗ diſpo

nit corpus ⁊ aliquem cibū:cū ita ſit ergo ꝙ quies ad deiectionem perducat appetitus:⁊ ad mala ꝑ humiditatū repletionem que cūctorum morborum ſunt ſemina ⁊ principium iure merito cum Ariſtotele cōcludendum eſt dicente: in.xiiij.problematū problemate vij.ꝙ putreſcit quieſcēs quod autem eſt in motu aut omnino imputreſcibile aut minus hoc patit᷑ et quo videt᷑ accepiſſe Ouidius in primo libro de ponto dicēs.Cernis vt ignauū corrumpit inertia corpus.Ut capiunt vitium ni moueant᷑ aque. Cōcludēdū eſt etiam cum Galeno in libro de euchimia ⁊ cachochimia capitul.iij.dicēte. Maximum enim eſt malum ad ſanitatis cuſtodiam quies corporis ſicut maximum bonū moderata motio.Cuius dicti rationem aſſignat ipſe i libro de Tipoiectigatione et tremore dicēs.Quies eſt corruptio corporibus quibus cō uenit moueri.Quomodo autē ſit corruptio ſic deduci poteſt corruptio ad putrefactionem ſequitur: putrefactio vero ad malorum humorum collectionē.Que collectio humorū illaudabilium ex nimia prouenit quiete:igit᷑ a primo ad vltimum.Quies fuit cauſa ⁊ principium corruptionis corporis:vt ex iam dictis patet. Et ꝑpterea nullus quieſcere dꝫ hora qua rationabiliter exercendum eſſet:ſic enim quies reprobatur et nō abſolute:ꝙ ille metrificās ſenſit cū ait.Ocia nullus amet niſi ſint cō iuncta labori.Nam nimia requie mortificatur homo.

¶ Capitulum.xxiij. oſtēdit que ſint iuuamēta ⁊ vtilitates exercitij:in animā ⁊ corpus peruenientes.

Semper ſi vnum cōtrariorum eſt malum reliquum eſt bonum:quemadmodum dixit Ariſtote.in poſtpredicamentis cap.ſcdo.Ideo dicendū eſt ꝙ quiete mala exiſtēte motum ſiue exercitiū bonum eſſe:et ſicut illa peſſima hoc optimū fore ad ſanitatis cōſeruationē cū nō ſolū ei⁹ vtilitas ad corpus:ſꝫ vſqꝫ ad animam ipſam perueniat: vt ſenſit Gal.in libro quē de exercitio cum parua ſpera nominauit:ca.illius ſcdo dicēs.Exercitiorum enim quodā nō ſolū corpus:ſꝫ animā letā reddere pōt. Et poſt pauca ſubdit.Tante enim in ipſo potens ſit aīa motionis ꝙ multi quidem liberati ſunt ab egritudinib⁹ gauiſi ſolum. Et poſt aliqua ſubiunxit.Laudo exercitiū quod corporis ſanitatē prebet:⁊ partiū conformitatem ⁊ anime virtutem.Et poſtea inquit.Ipſum enim ſcilicet exercitium animam potens eſt ad oīa iuuare:⁊ corporis partes ⁊c. Et in libro de aſſuetudinibus ſic ait. Que exercitant᷑ particule corporis fortiores ſimul ⁊ ſolidiores fiunt:⁊ ſm hoc poſſunt ferre proprios mot⁹ alijs melius quecūqꝫ ꝑpter inexercitationē molliores ſunt ⁊ ībecilliores. Hippocrates quoqꝫ in libro de aere ⁊ aqua hoc voluiſſe videt᷑ cū ait.Exercitiū laboris tolerātia preſtat.Quies autem ⁊ requies timorē et ignauiā. Labor vero ⁊ agitatio animoſitatē miniſtrat:a qb⁹ accepit Auerrois in ſexto collıget cū dixit. Iuuamentū exercitij tēpatiui vniuerſale ē:qꝛ ſpm̄ intrinſecū augmētat:⁊ ſuperfluitates membrorum nutrimenti expellit ⁊ reſoluit.Sic igitur non ſolū corpori:ſꝫ interiori aīe exercitiū videtur cōferre.For-

…ificat preterea exercitiū calorem naturalē et ipſum augmentat dicēte Auicēna in tertia primi. doctrina ſcōa. capitulo primo. Exercitiū eſt id qđ calor innatus renouať: ⁊ corpori leuitatis cōfert vſum: ipſum namq; ſubtilē facit colorē ⁊ quod ex ſuperfluitatibꝰ cōgregať quaq; die diſſoluit. Et ſubdit. Et preter hoc ꝙ calorē innatū accreſcere facit iūcturas et chordas duras efficit.] Quāobrē operatiōes efficere pñt: ⁊ a paſſionibꝰ ſecure fiūt: ⁊ mēbra apta reddit ad nutrimētū recipiendum: ⁊ eoꝝ duriciē reſoluit: ⁊ ipā facit leuia: ⁊ hūiditates ſubtiliat: ⁊ porros dilatat ⁊c. Qđ ēt ſenſit haliabas in .v. Theorice. ca. xij. dicēs. Neceſſariū fuit exercitium trium cā vtilitatū. Prima eſt vt naturalem expgefaceret calorē ⁊ expergefactū augeret. Uñ cōfortatus cibos fortiꝰ traheret velociuſq; digereret: illoſq; mēbra ſuſciperēt ſcōa ſupfluitates quoq; corpis diſſolueret: tertia ꝗ mēbra eo indureſcerēt ⁊ ꝯfortarenť: alioꝝ cū alijs repſſiōe iōq; ⁊ in ſuis cōfortarenť actiōibꝰ: remotioraq; fierēt ab incōmodoꝝ ſuſceptione. Que ꝗdē fuit ſentētia Gal. in ſcōo de regimine ſanitatis. p̄rio dicentis. Utilitates exercitij ſunt due ad euacuationē ſupfluitatū ⁊ ad bonā valitudinē ſolidorum corporum: qꝛ exercitiū eſt vehemēs motus: ⁊ ideo neceſſe eſt hec tria fieri in exercitato corpe: duricieꝫ organorum inuicem cōtritorum quare ſequiť impaſſibilitas eorū ⁊ ad actiones robur: augmētatio nemq; caloris naturalis ad quā ſequitur relictoꝝ attrahatio fortis: ⁊ alteratio paratior: ⁊ nutricatio melior: ⁊ effuſio oīm corporuꝫ que ſolida quidē mollificantur. hūida vo ſubtilianť: ⁊ pori latiores efficiunť: ſpūſq; fortiorē motum ad quē ſequiť demū euacuatio ſuperfluitatū. Et infra ſic inquit. Commune eſt omniuꝫ exercitioꝝ naturalem calorem animalibus ex ipſis ꝓpriis animalium corporibus augere: cōcludēdum eſt igiť et aliud exercitij iuuamentum cum Gal. in ſecundo libro de accidēti et morbo. ca. iij. dicente. Calor naturalis cōfortatur ⁊ augmētať ex motu ad quā caloris innati cōfortationem cetere in corpus proueniūt vtilitates ⁊ operationum perfectiones quarum vtilitatum prima eſt virtutum corporis fortificatio: dicente Gal. in ſecundo aphoriſmorū cōmento. xlviij. Utile exercitium nam commouet naturalem calorem ⁊ validas facit que in membris ſunt virtutes naturales animales ⁊ vitales: fortificando igiť naturales carnoſum reddit corpus: vt dixit Auicē. in cāticis textu cōmenti. cxliiij. Exercitiū diſponit corpus ad hoc vt nutriať: ⁊ diſponit paruū vt augeať. Quod ſenſit Ariſto. in .v. problematum problemate. xiiij. ſuperius alleg. dicēs. Motus ⁊ fricationes ventrem quidem ſubtiliāt: aliud vero corpus ingroſſant ſicut quies oppoſitum facit: augendo autem virtutes animales ⁊ vitales exercitium mūdificat ⁊ expellit a corpore ſuperfluitates: ⁊ per conſequens a futuris liberat infirmitatibus longe melius ꝙ̄ ſi cum medicinis farmacis corpus purgaretur: vt infra: ſcꝫ in ſequēti capitulo dicemus.

¶ Capitulū. xxiiij. oſtēdit ꝙ exercitiū cōſeruet optime ſanitatē ⁊ meliꝰ ꝙ̄ ſi corpꝰ dieta vľ ſolutiuis purgaretur medicinis.

Quam

Quã precioſus ſit ſanitatis theſaurus dixit Eccleſiaſtic⁹.in.c.xxx.ſic inquiēs. Melior eſt pauper ſan⁹ ⁊ fortis virib⁹ ꝙ̄ diues imbecillis ⁊ flagellatus malitia : ſalus aie in ſanctitate iuſtitie maior eſt oi auro ⁊ argēto: ⁊ corp⁹ validū ꝙ̄ cenſus immenſus: qꝛ non eſt cenſus ſuper ſenſum ſalutis corpis. Qđ etiā ſenſit cōmētator ſectaꝝ cuꝫ ait. Sanitate nō inuenit̄ aliq̄d vtilius: qꝛ ſine ſanitate nec carpētarius operat̄: neqꝫ rector expōere pōt neqꝫ grāmatic⁹.⁊vt amplius dicat̄ nulla ars ſine ſanitate phici pōt: ⁊ fuit in paucis vbis Gal. cōprehēſa ſnīa in.ij.alimētoꝝ.c.x.dicētis.ſanitas eſt res digniſſima ſtudēti viuere ſm naturā: precioſuꝫ igit̄ iure merito atqꝫ digniſſimū id dicēdum erit ꝙ ſanitatis erit cōſeruatiuū: queādmodū eſt exercitiū dicēte Auicē.in.iij.primi doc.ij.in principio ꝙ plurimū regiminis cōſeruatiōis ſanitatis eſt vt nos exercitemur: ⁊ fuit ſnīa Almāſoris in quarto.c.j.dicētis. Sanitas cōſeruat̄ bonitate mēſuratiōis mot⁹ ⁊ quietis ⁊c. Et in.ij.c.eiuſdē inquit. Sanitatē cōſeruare volenti ante comeſtionē moueri neceſſe ē: idē quoqꝫ ſenſit iſaac in vniuerſalibus dictis.ca.xx.dicens. Exercitia ad digerendum ⁊ ad ſanitateꝫ optima ſunt. ⁊ Auēzoar in ſuo Teiſir.c.prio idē voluit cū ait. Cōueniūt medici ꝙ exercitiū tēperatū: ſiue fiat pedib⁹: ſiue equo adiuuat in cōſeruatiōe ſanitatis dūmō tps excedat: ante quos oēs Gal.dixerat in libro de euchimia ⁊ cachochimia.c.j.ſic. Amicoꝝ meoꝝ q̄cūqꝫ vacāt circa exercitia ⁊ ordinatiuā dictationē oēs video ſemper ſanos. ⁊ i.c.iij. eiuſdē ſic ēt inquit. Maximū eīm eſt malū ad ſanitatꝭ cuſtodiā q̄es corpis: ſicut maximū bonū ē moderata motio: neqꝫ eīm egrotabit oīno debite dictatus ⁊ exercitat⁹ a quo ſumpſit Auerrois id qđ in vj.colliget ſcripſit.ſ.cū ait. Uniuerſaliter tēperatū exercitiū conſeruāde ſanitatis mirabilis cauſa exiſtit: et malitia que ꝓpter priuatiōnē exercitij accidit in carceratis manifeſtat̄: qꝛ eoꝝ facies cacetice fiūt: ⁊ eoꝝ color eſt impur⁹ ⁊ oēs ipſoꝝ operatiōes ſunt leſe quoꝝ oiꝫ cā ⁊ principiū a pricipe philoſophoꝝ Ariſotele declaratur in.j.problematū : ꝓblemate liij.vbi dixit. Non oportet denſare carnē ad ſanitatē: ſꝫ rarificare queādmodū ciuitas ſana et loc⁹ bene euētabilis: ꝓpter qđ et mare ſanū eſt: ita ⁊ corp⁹ bene exabile magis ſanū eſt: opꝫ eīm in eo aut nullā exiſtere ſuperfluitatem: aut ab hac quidē velociſſime alteret̄ ⁊ ſemper ſic habere corpus ꝙ accipiens cōfeſtim expurget ſuperfluitatē: ⁊ eſſe in motiōe ⁊ nō q̄eſcere: qđ enim manet non putreſit queādmodū aqua que mouetur putrefacta aūt egritudinē facit: qđ aūt expurgat̄ ꝓuſqꝫ corrūpat̄ ſeparet̄: hoc aūt cōdenſata carne nō fit: ecce igit̄ quātum ad ſanitatis cuſtodiā faciat exercitiū.

¶ Quō aūt hoc faciat ⁊ qualiter melius quā purgātes medicine quereret quiſpiā: cui dicem⁹ cū gal. in prio de regimine ſanitatis circa finem dicente. Exercitiū ſoluit ⁊ euacuat ꝑ poros ſupfluitates. ⁊ infra ſubiūxit. Melius eſt euacuare ſupfluitates corporis que in cute exercitio ꝙ̄ attenuatiuis cibis vt̄ farmacijs. Q̄m farmacie calide ſunt ⁊ ſicce: ⁊ quib⁹ exſiccant̄ carnes ⁊ attenuant̄ ſolida: i exer-

citio vero nihil nocet corpi: imo roborant organa calore naturali reuiuificato: & ea q̄ adiuuicē mē brorū rarificatione: duricie: & impassibilitate innata: qđ etiā dixit Auicē. tertia primi doc. ij. c. j. Qui exercitat̄ ſm modū ſue equalitatis: & in hora ſua nullo idiget corū medicamētorū que materialibus ſunt neceſſaria egritudinib⁹. Et in canticis ſuis textu cōmenti cxliij. ſic q̄z ait. Ex exercitijs decet qđ ſit moderatū tēperatum & equale: nam equat & tēperat corpora. & efficit egreſſum ſuperfluitatū: qđ cū ita ſit cōcludem⁹ cum Auerroi in ꝯmento. cxlvij. cātico rum: q corpus exercitatū nō indiget pculdubio in aliquo euacuatiōe facta p farmaciā vel phlebotomiā: ſilr cū Gal. in tertio aphoriſmoꝝ cōmento. xxj. dicēte. Exercitia mūdificādo corpus a futuris liberāt infirmitatib⁹: & p ꝯñs ſanitatē ꝯſeruāt: & iure merito p̄cioſiſſima ſunt dicenda: ſicut nos ea initio huiuscapittuli appellabamus.

¶ Capitulū. xxv. oſtendit que corpora ſe exercere nō debeāt & que moueri nō poſſunt quid loco eius facere habeat.

Exercitiū q̄tū eſt ex ſe eſt vnicuiq̄z vtile & neceſſariū: vt in capitulo viſum eſt ſuperiori. quātum in quā eſt ex ſe: qz merito idiſpoſitoꝝ exercitantiū pōt nōmō non iuuare: ſed & plurimū nocere: & cauſam eē q̄plurimarū infirmitatū & interitus etiā eorū q̄ facile quēadmodū cibus in ſe ſemper bonus famelico confert: repleto vero nō modicum nocet: quāobrem dicendum eſſe deinceps mihi videtur neceſſarie qđ corpora exerceri nō debeāt vt errare nō cōtingat: ſicut ſepenumero vidi nōnullos a ſemita veritatis deuiare credētes exercitiū iuuamēta vnicuiq̄ equaliter eſſe cōmunia: dicamus ergo cū Gal. in tertio aphoriſmoꝝ. cōmento. xxj. ſic ſcribēte. Corpora repleta aliq̄ malo humore exercitari nō debēt anteq̄ euacuentur: quēadmodū cū mordaciſſimi canes cum dormiūt nō ſunt irritandi: ſic & mali hūores exercitio nō apti euacuati nō ſunt eo cōmonēdi ne moti & alterati putreſcāt & aliquā egritudinē faciant. Quod voluit etiā Auicē. in tertio primi doc. ſecunda. c. iij. dicēs. Hora qua inceptio exercitij p̄parat̄ oportet vt corp⁹ ſit mūdū & ne in partib⁹ intraneorum & venarum chimi ſiluestres & mali exiſtāt quos exercitiū in corpore diffundat. Repleta igit̄ & nō pura corpa ſunt ab exercitio prohibita. Silr inanita & gracilia habētes corpora nō ſunt exercenda ſm hippocratis ſniam in ſecūdo aphoriſmoꝝ aphoriſmo. xxj. dicētis. Ubi indigētia nō oportet laborare. & Auicen. in parte ſecunda cāticorum textu cōmenti. xlv. idem ſenſiſſe videt̄ cū ait Macer nō debet exercitari: ne ipſi⁹ diſſolutio augeatur. Et p macros intelligit ēt corpa cholerica: vt inquit Auerrois ipſum exponēdo. Nos aūt ſic putam⁹ ſuperaddendum eſſe forte: ſcȝ exercitio: qm̄ moderatū nō diſſoluit nec debile vt manifeſtū eſt. Aliqui etiā vt valde ſenes & egri & cōualeſcentes & huiuſmodi cōueniēter exercitari nō poſſunt: qui tñ Gal. cōſilio vti debent: dicentis in libro de euchimia & cachochimia q quicūq̄ propter etatem nō poſſunt exercita-

ri ante cibũ:hi abſtineant a groſſis cibarijs:q̃cunq; vero ſunt omno ocioſi:neq; ipſi accedãt ad tales cibos quinimo appenſionib⁹ vel deambulationibus pro fortiorib⁹ vtant̃ exercitijs. In libello vero de exercitio cũ parua ſpa ſic inquit. Qui cõuenienter exercitari nõ poſſunt fricatiõibus mollibus vel balneis calidis vti dñt hoc eñi ſuauiſſimũ eſt et quieſcere egẽtib⁹ oportuniſſimũ.⁊ imbecilli:et ſeni:⁊ puero valde ꝯferens. Nec vlla q̃s affici dz admiratiõe ſi nõ potentes exercititari fricari debeãt:qm̃ fricatio eſt acſi ſecũt altera ps exercitij q̃ cũ fuerit mollis laxat ſi aũt multa macreſcere facit:ſi vero temperata igroſſat: vt voluit Auic.in tertia primi doctrina ſcda.c.iiij.⁊ fuit ſnia Ari. in.xxxviij.problematũ problemate pmo dicentis.Fricationes augent carnem ⁊ faciũt caliditatem ſicut quodã exercitio vt idem ait in.xxxiij.eorũdez particula ꝓblemate ſcdo.Nõ ſolum aũt debilibus ſz etiaz reliquis exercitãdis fricatio videt̃ vtilis et neceſſaria cũ Auicenna in tertia primi.doc. ſecũda.c.ij.ſic ſcripſerit.Oportet vt qui exercitat̃ prius fricatione preparet̃ que naturã viuificat et poros dilatat:q̃ cũ re aſpera fiat ⁊ fuit ſnia Gal.in ſcda de regimine ſanitatis dicẽtis.Qui exercitãdus eſt non confeſtim fortiter eſt mouẽd⁹ niſi añ fricationem preparetur:hoc tñ et ſi vtile ſit non in vſu habet̃ obſeruãdũ tñ eſſet. Nec minus illõ memorie tradendũ eſt vt q̃ ſe exerceret ꝯfeſtim fortiter nõ moueatur ſed paulatim motũ augendo ꝯtinue procedat ſicut etiam in ſequenti cap̃.dicemus.Et hec de nõ habẽtib⁹ exerceri dicta in preſentiarũ ſufficiãt.

¶ Capitulum.xxvj.oſtendit q̃ ⁊ quot fieri oporteat antequã exercitandus ſuum incipiat exercitium.

Preterea que dicta ſunt in calce precedentis capituli de fricatione que fieri debet ante exercitium:⁊ de ſucceſſiuo labore augmentando:ſunt et hec alia obſeruanda ſcilicet anteq̃ exercitium quis etiam exercitandus accedat quorum primũ eſt exercitium faciendum proportionet̃ cibo p̃aſſumpto ſcdm̃ qd voluit Iſaac in vniuerſalibus dietis cap̃.viij.dicẽs cum aliquis exercitãs carnib⁹ pullorũ dietet ſe vel perdicũ cito diſſolute inde generãtur debilitates:⁊ i vltimo capitulo p̃allegati libri ſic ait. In magnis exercitijs ſi dicta accipiatur ſubtilis velociter deficiũt:⁊ cõſumũtur carnes:⁊ i ptiſiz icidũt. Uolentes itaq; fortiter laborare groſſiori ſe reficiãt dieta:ſubtili vero q̃ debiliter ſeu paruz media vero q̃ mediocriter. Aliud ab exercitãdo oĩno obſeruãdũ eſt vt anteq̃ incipiat laborare pro poſſe conetur communes expellere ſuperfluitates ſicut iubet Auicẽna in tertia primi doctrina ſecunda capitulo tertio dicens. Oportet vt qui exercitatur ſuperfluitates prius ab interioribus expellat.ſcz inteſtinis ⁊ veſica deide ſe exercitet:que fuit Galeni ſententia in ſecũdo de regimine ſanitatis cuz inq̃t. Ac exercitia ſunt agẽda cũ mixerint ⁊ egerint ne q̃d horum robore caloris q̃ in exercitijs ad ambitũ corporis reducatur:per has igit̃ principales dedit ⁊ al's intelligere ſuꝑfluitates naſi ſci-

licet oīs ⁊c. Debet ꝓterea exerci
tādꝰ anteq̄ꝫ ad motū ꝑueniat ſuſ
fultas: graues et ſuffocātes: ſi q̄s
habuerit veſtes deponere iuxta
ſentētiā Ariſto. in ſc̄da ꝓblema=
tū p. xxx. dicētis cū indumēto eñ
q̄ꝫuis valde moderate q̄s labora
bit cito ſudat ꝓpter caliditateꝫ q̄
eſt ab indumēto et ꝓpter hoc ma
gis colorati fiunt nudi currentes
etate eis q̄ ī indumētis: q̄re quē=
admodū oēs ī bn̄ euentabilibꝰ lo
cis habitantes magis bn̄ colora=
ti ſunt eis q̄ in ſuffocatis habitāt
ſic et ipſe ſeipſo qn̄ hō ī bono ſpi
raculo eſt et tunc magis coloratꝰ
eſt qn̄ ſuffocatus fuerit et commo
tus ab aliquo eſtu multo qđ ma=
gis figit idumēto currēti. hec ipē.
Rōnem aūt dictoꝝ aſſignās Pe=
trus padubanenſis noſter in cō=
mēto dicit. Eſt aūt corpꝰ indutū
hic intelligere veſtitū coopimen=
tis multis calidis tale eñ cū exer
citationibꝰ quodā eſtu inflāma=
bile ſtatim et plꝰ ſupfluitatū eli=
quatiōe mouebunt̄ q̄ꝫ poſſint diſ
ſolui et expelli: ita ꝙ intꝰ remanē
tes mote declinabūt in articulo=
rū vacuitates: et motū difficilem
reddēt. Sit ḡ regula diſpoſitio
ne corpis ad exercitium vt neq̄ꝫ
ſit oīno nudum neq̄ꝫ veſtimentis
eſtuātibus coopertum. ¶ Atten=
dendū eſt poſtremo ꝙ ſi exercitā
dus aliquod membroꝝ ſuoꝝ ha
buerit infirmū vl' debile: non erit
oīno mouendum aut paruꝫ exer
citādum ſicut inquit princeps in
loco ſuperiꝰ allegato cū ait. Exer
citio vtēs ſibi cauere dꝫ ne exerci
tij calefactio ad quod ex mēbris
ſuis eſt debile ꝑueniat niſi ſcđm
modū ꝯſequēdi: ⁊ exēplū poſuit
de varicoſis q̄ ſupiora magꝭ q̄ꝫ in
feriora dn̄t exercere. Quod et de
alijs pariter ē itelligēdū: q̄re ⁊c.

¶ Capitulū. xxvij. declarat ꝙ
nec hora repletiōis neq̄ꝫ hora
omnimode inanitiōis ſit exer=
citandum.

VNa de rebꝰ maxie aſſ
exercitiū ꝯſiderādis ē
hora: de q̄ duo faciēda
ſunt capitula. Primuꝫ
quoꝝ oñdet qua hora
nō ſit exercitādū: ſcđm vo declara
bit q̄ hora ſecuriſſime ſit laborā
dū. Dicamꝰ ḡ de primo ꝙ q̄ horā
ſui laboris incōuenientē elegit lō
ge magꝭ peccauit q̄ꝫ ſi oīno q̄eꝰ
pmāſiſſet quemadmodū pleriq̄ꝫ
poſt crapulā dubitātes ſe tantā
cibi et potꝰ nō poſſe dirigere q̄ti
tatē ꝯfeſti forti ſe expoſuerūt exer
citio et q̄ infirmati ſunt: et nōnul
li coꝝ interiere: eo ꝙ repleti labo
rauerūt et ꝓpter hoc dicemꝰ prio
ꝙ nullo pacto poſt cibū donec di
geſtus fuerit ſe dꝫ q̄s fortiter ex=
ercitari vt voluit Iſaac in vniuer
ſalibꝰ dictis cap̄. vltimo dicens.
Si exercitia ad dirigēdū ⁊ ad ſa
nitatē optia ſūt: q̄ poſt cibū erūt
maxime ſanitatem impediūt: qm̄
añcedētem cibū calefaciūt ⁊ ebul
liētē añq̄ꝫ excoquat̄ eiiciūt: q̄ cuꝫ
ad epar crudꝰ et indigeſtꝰ veniat
in venis epatis hūores adunan=
tur groſſi: et poſtea ꝯcludēs ait.
Quare opꝫ poſt cibum exercitia
⁊ labores vitare: ſicut ⁊ requies an
te cibū fugienda erit: qđ ēt ſenſit
Auic. in tertia primi doctrina ſe=
cūda. capitulo ſeptimo di. Illico
poſt comeſtionē nō ē dormiendū
cibo natātem: ⁊ a forti motu q̄tū
plꝰ poſſibile eſt abſtinendum: ne
cibus anteq̄ꝫ digeratur penetret
aut ſine digeſtiōe labat̄: aut pro
pter inundationeꝫ corrumpat̄: et
infra in doctrina quinta. c. ſcđo
dixit. Amplius equitare non dꝫ

quis plen⁹ ne cibus corrũpatur ⁊c. Cenato igit̃ min⁹ alio fortiori motu nõ eſt laborandũ: hoc etiã voluit Raſis i quarto Almãſor. c. ſcõo ſic ſcribẽs. Poſt comeſtionẽ a forti motu ac lõgi temporis oĩno eſt cauendũ: ſicut eñ motus ante comeſſionem factus ſanitatis eſt ↄſeruatiu⁹: ita poſt comeſtionẽ egritudinis inuenit̃ generatiu⁹ cuius q̃dem cauſaʒ poſuit Gal. in ſcõo de regimine ſanitatis cũ ait. ſi eñ anteq̃ cibus digeſtus ſit exerceat̃ cũ exercitiũ cõferat redditionib⁹ ciboꝝ cũ crudi ⁊ indigeſti cibi in ventre vel epate cõtineant̃ quare nõdũ digeſti attrahũt ad oĩa mẽbra ⁊ eis totũ replebit̃ corp⁹: qd̃ clari⁹ in libro de euchimia ⁊ cachochimia. c. tertio expĩſ t dicẽs. Ad ſanitatis cuſtodiã maximũ bonũ erit moderata motio cũ hoc tñ itelligat̃ ꝙ nemo vllo moueat̃ motu forti ſupra cibũ q2 ſicut ẽ maximũ bonũ ad ſanitatẽ exercitiũ añ cibũ: ita ẽ nociuiſſim⁹ oĩs motus ſupra cibũ: diſtribuit̃ eñ ex vẽtre cib⁹ añq̃ digerat̃: ⁊ exinde multitudo crudorũ hũoꝝ aggregat̃ ſcõ3 venas ex quib⁹ aſſueuerũt egritudines oĩmode fieri: vñ intelligendũ eſt ꝙ nõ ſine cã dixerit Galen⁹. Nemo vllo moueatur motu forti poſt cibum qm̃ leui deambulatiõe poſt cibum põt abſq3 vllo nocumento ſe q̃ſq3 mouere dicente. Auicen. in tertia: primi doctrina ſcõa capitulo ſeptimo queadmodum opz motũ q̃ eſt añ comeſtioneʒ debilẽ nõ eẽ: ita neceſſe eſt ei ne mot⁹ q̃ eſt poſt ipſam ſit niſi moliter et ſuauiter: ⁊ in codeʒ. c. iterũ dixit. Rurſus inq̃t inceſſus hic ſcilicet mollis ⁊ ſuauis mihi placet ⁊ ꝓpue poſt prandium: quoniam bonitatem operatiõis cene preparat. Sic igit̃ poſt cibum ſuauiter erit deambulandũ et nõ fortiter laborãdũ. Dicimus etiaʒ ſecũdo principaliter ꝙ in inanitiõis tempore ⁊ poſtq̃ famis aduenit deſiderium ſi nihil aliud impedierit nõ ſit exercendũ: vt colligitur ex dictis. Hippocra. in ſcõo aphoriſmorũ aphoriſmo. xvj. dicens vbi indigentia nõ oportet laborare: ⁊ Galenus in cõmento: et in tertio Techni. ex ſententia Auicen. in tertia primi dicentis. Qñ forte exertiũ eſt neceſſariũ eſt: bonũ eſt ne ſit ſtomach⁹ vehemẽter inanitus: imo ſit in eo paucũ nutriẽs. Et infra dixit. Amplius qui exercitatur ſi plenus eſt: melius eſt q̃ ſi exercitet̃ qñ eſt vacu⁹: et ly melius exponendum eſt: ſcʒ minus malũ: qd̃ expreſſe dixit etiã Galenus in loco preallegato pte illa. Melius eſt calefacto q̃ infrigidato: ⁊ repleto magis q̃ euacuato ⁊c. Ex quib⁹ pʒ ꝙ hora inanitionis eſt deterior: et exercitio inconuenientior q̃ hora repletionis: lʒ vtraq3 ſit damnanda.

¶ Capitulum. xxviij. docet cognoſcere horã electã: et ad exercitandum ↄuenientem: et qñ ipſa ſit per ſua ſigna.

Primi⁹ ſupra que ſint hore illaudabiles ad exercitãdũ: nũc ꝓo dicẽdũ q̃ hora ſit ab auctorib⁹ ad illd̃ approbata: ſiue vt alij dicũt electa: ⁊ dicem⁹ ꝙ exercitãdũ eſt poſt prime ⁊ ſcõe digeſtiõis celebrationem q̃ hora motui ↄuenientiſſima exiſtit vnicuiq3 etati: ⁊ ↄplexiõi: ſexui: et regiõi: iuxta ſententiã Conciliatoris noſtri in differentia. cxviij Que q̃deʒ fuit Principis Auicẽ. in tertia primi dicẽtis. Oportet vt

in hora exercitij corpꝰ ſit mundū
et vt cibus exterius iā ſit digeſtꝰ
in ſtomacho ꝛ epate: ꝛ venis ꝛ vt
alteriꝰ cibi hora iam aduenerit.
Qḋ etiā voluit Auerro. in cōmē.
cxliij. cāticorū dicēs. Cōueniens
tēpus ad exercitādū eſt cū cōple
ta fuerit digeſtio: nā cū ſit ante cō
plemētū digeſtiōis ipm̄ q̇dē ē ce
teris rebꝰ nocibiliꝰ: ꝛ hoc qꝛ tūc
facit egredi ꝛ tranſire cibū īdige
ſtum: ꝛ in ſumma corrūpit ipſuꝫ.
quod innuit etiam Galen. in ſcḋo
de regimine ſanitatis cū inq̇t. Si
volumꝰ cuſtodire optime ſanita-
tē incipimus a laboribus: deinde
ſequanᷣ cibi ꝛ potꝰ: deinde ſomni
ꝛc. Et infra clariꝰ hoc idē expreſ-
ſit dicēs. Tēpꝰ exercitij eſt opti-
mū qn̄ hic extremus cibꝰ ꝑfecte
fuerit digeſtꝰ duabꝰ digeſtionibꝰ:
ꝛ q̄ in vētre: ꝛ q̄ in epate: ꝛ alteriꝰ
inſtat cibꝰ. Si vero an̄ exerceanᷣ
cibi nōdū digeſti attrahuntur ad
oīa mēbra: ꝛ eis totū replebiᷣ cor
pus. Et in libro de diſſolutiōe cō
tinua ſic q̇ꝫ ſcripſit. Quādo mo-
tus ſequiᷣ cibū deſcēdit cibus de
ſtomacho preter digeſtionē ſuā:
et intrat venas ſine mutatiōe: et
adducit in epate opilationē: et re
nibꝰ: ꝛ reliquis mēbris morbū ꝛc.
Sꝫ dicet quis qn̄ hāc horam ad-
ueniſſe cognoſcemꝰ: hoc profecto
nō poteris explicare cuꝫ tanta ſit
etatum cōplexionum: ſtomacho-
rum: ciborumq̄ꝫ comeſtorū diuer-
ſitas: cui reſpondebimus dicēdo
ꝙ in rei veritate tale tempus tri-
bus: nec quatuor: nec quinq̄ꝫ: ꝛ ſic
de alijs horis nō poteſt explicari
vt bene ꝑ opponētē obijciebaᷣ: ſꝫ
tūc ſciemus certiſſime talē horā
adueniſſe quādo ſigna ipſum de
monſtrantia apparebunt obijcie
batur: ſꝫ tunc que in vrina vide-
bunᷣ: vt Gal. voluit loco ſuperiꝰ
allegato dicēs. Cum vrina mode
rate citrina fuerit ſignificat tunc
ſecundam factam eſſe digeſtio-
nem: et tunc exercitandum. Cum
autem aquoſa. ſ. non citrina: ſꝫ ſi
cut aqua vl̄ rubea: id eſt ignea mi
nime. Ignea enim apparet vrina
poſt famis aductum et poſt labo
rem immoderatū: vt princeps vo
luit in ſecūda primi. Cum autem
talis apparuerit vrina nō eſt ex-
ercitādum: ſicut idem iuſſit in ter
tia primi doct. ſecūda. c. iij. cum
ait. Horā exercitij et complemen-
ti primarum digeſtionum decla-
rat vrine ſecundum ſubſtantiam
et colorem maturatio: et ſubdit.
cum enim iam longe fuerit et na
tura aliquo tempore in nutrimen
to miniſtrare deſierit et igneitas
in vrina accēſa fuerit ꝛ citrinitas
naturalis terminū tranſierit: ex-
ercitium impediens erit: quoniaꝫ
virtutem deijciet: tunc igitur non
erit aliquo pacto exercitādum: ſꝫ
potius cum cibo et potu virtuti
ſuccurrendum: hoc itaq̄ꝫ obſerue
tur: vt anteq̄ꝫ ad exercitium acce-
damus: vrinam noſtram inſpicia
mus que ſi aquoſa fuerit et alba
velut aqua nōdum aduenit hora
laborandi: quia digeſtio non eſt
perfecta. Si autem erit ignea iaꝫ
hora pertrāſiuit. Si vero citrina
non dubitemus de hora que iaꝫ
tūc eſt preſens: ꝛ precipue ſi ſto-
machus percipiaᷣ alleuiatꝰ non
inflatus nec extenſus: nō grauis
habens rugitum eructationem
eiuſdē saporis cuꝫ cibo preaſſum
pto: neq̄ꝫ ſingultū aut grauitateꝫ
in capite et huiuſmodi: vt dixit
princeps in. xiij. tertij. c. xvij.

Capitulū. xxix. oſtēdit quod
genꝰ exercitij vnicuiq̄ꝫ cōplexio
ni: etati: ſeruis: ꝛc. conueniēs ſit
ꝛ neceſſarium.

Cum q̄plura ſint exercitij gn̄a videndū eſt deinceps qd maxime faciat ad ſanitatis cuſtodiam ⁊ ad ipſius cōſeruationē vt vnuſquiſq; intelligat quo gn̄e laboris ſit ei exercendū atq; vtēdū. Dicam⁹ ergo q oīz ſapientū intentio ſit vt id laudabile ſit exercitiū in quo ſingule corpis ptes equal'r ſe mouēt ⁊ exercēt quēadmodū dixit Gal. in li. de exercitio cū parua ſpera .c.iiij. cū ait exercitiū in quo ptes equaliter exercitant̄ maxime q̄dē ad ſanitatem cōfert ⁊ cōmēſuritatē habit⁹ opatur: neq; immēſuratā carnoſitatē neq; ſupexcellētē q̄litatē ferēs: ſz ad robur idigētes act⁹ ſufficiēs ⁊ oib⁹ q̄ velocitate indigēt aptiſſimū. qd ⁊ i tertio Techni textu cō. xxxix. replicauit di. Ex exercitio q̄dē opz vt eligat̄ ſpecies in q̄ moueant̄ mēbra oīa corporis ſcd3 pportionē: ⁊ nō laboret aliqd eorū pl⁹: ⁊ aliqd eoꝝ min⁹: ⁊ in ſecūdo de regimine ſanitatis ſic etiā ait. Oīa mēbra ſani cōſeruāda ſunt mouēda: ⁊ iterū in libro de exercitio cū parua ſpera ſic ſcripſit in iij. c. Opz vero dicere: ſolū enī illd iuſtiſſime laudabile eſt exercitiū qd mouēs eſt oēs corpis particulas. Et infra dixit. Si ad ſanitatē examines inquātū inequal'r exercitate ſunt particule corpis intm̄ nec ſanatiuū ē exercitiū. Neceſſe enī eſt ita has quidē ſuperflue laborare: alias vero in ocio manere oino: neutrū aūt eorū eſt bonū: ſz vtrūq; egritudinū ſubnutrit ſemina: ⁊ v'tutē imbecillē operat̄. Hec igit̄ eſt rō ꝑpter quā vniuerſale opz eſſe exercitiū ⁊ ſingulis partibus corporis cōe. Nec ex hoc dz q̄ſpiā admirari: qz vnūquodq; mēbrū exercitiū hz ſibi ꝓpriū vt ait Auicē. in. iij. ſ. c. ſepius allegato nō ſolū enī exteriora mēbra pn̄t exerceri vt vnuſquiſq; ſatis intelligit: ſz etiā interiora: pectus enim ⁊ mēbra hanelitus: ⁊ os: ⁊ lingua exercent̄ voce graui ⁊ magna: et q̄nq; acuta: ⁊ inter eas mixta: vt Pīceps ait vbi ſupra: vbi docuit vt de minori ad vocē maiorē i vociferādo ſit paulatim trāſeundū dicēs. Ad legēdū preterea ſuauiter eſt incipiēdū: deinde vox ordinate ē exaltāda: poſtea vero cum vox fortior facta fuerit ⁊ creſcit: ⁊ lōga fuerit tp̄s ipſi⁹ ponēdū erit tēperatū qm̄ tūc magnū affert iuuamētū ꝯſil'r viſus exercet̄ res inſpiciēdo minutas. ⁊ q̄nq; ordinādo ipm: vt res luminoſas leuiter itueat̄. Audit⁹ vero ſonos auſcultādo occultos: ⁊ q̄nq; auſcultādo magnos ⁊ ſic de reliquis intelligi pōt ſuo mō. Qua aūt exercitij ſpecie hec oīa pfici poſſint ſciendū q nulla accōmodatio reperit̄ quēadmodū eſt illa exercitij ſpecies q̄ ludēdo cū parua ſpera: ſiue pila perficit̄: in qua quidē ſi bn̄ cōſiderat̄ mēbra oīa corpis ſe mouēt Et ꝑpterea Gal. librū de tali labore cōpoſuit: quē ſepius i ſupioribus allegauim⁹: in quo libro inter cetera dixit. Laudo exercitiū qd ⁊ corporis ſanitatē prebet: et partium conformitatem ⁊ anime virtutem quemadmodum eſt illud quod per paruam fit ſperā: animam enim eſt potens ad omnia iuuare: ⁊ corporis partes cōſimiliter ⁊c. Laudauit etiā Gal. in eo libro aliud predicto fortius exercitiū pro robuſtiorib⁹ omnibus dicēs. Quicunq; canum ductiones ⁊ aliam venationē adinuenerūt delectatione: ⁊ gaudio: ⁊ curialitate: eumq; in ipſis laborem temperantes: valde ſapien-

tes fuerūt: ⁊ naturā hūanā certiſſime docti. Hoc tñ genus exercítij ꝓ delicatis ꝯuenire nō videt aliquo pacto. Et ꝓpterea Auicē. vbi ſupra dixit ꝙ corpis debilis exercitiū oportet vt ſit debile: ⁊ corporis fortis vt ſit forte: ⁊ iō vnuſqſqꝫ homo ſcđm ſe habet exercitiū ſibi propriū et cōſuetū: vt idē dixit ibidē: quo conſueto ⁊ ſibi conueniēte ſe debet vnuſquiſqꝫ exercere: ſicut etiā ꝑcepit Raſis in. iiij. Almanſoris. c. ij. cū ait. Sanitatē cōſeruare volēti ante comeſtionē moueri neceſſe ē: motu aūt quiſqꝫ vti dꝫ ſibi cōſueto ꝗ vires ipſiꝰ nō excedat. Et iō nō ꝗlitercunqꝫ oīs hō ſe debet ī exercitate vt nonnulli idiote ſunt opinati. Quare. ⁊c.

¶ Capitulū trigeſimū oſtendit ꝙ quātitas ⁊ menſura: ſiue ꝗs terminꝰ exercitij vniuſcuiuſqꝫ eſſe debeat.

SI vtile fuit in ſuperioribus de qualitate exercitij determinare non minus neceſſariū ī preſentiarū exiſtimo de quātitate ipſius pertractandum eſſe quoniā aliqui poſſent opinari ꝙ quodcunqꝫ bonū ꝑ augmentum eius nō ſolum in meliꝰ: ſed etiā in optimū poſſet deuenire: qđ cū ita ſe crederēt facile pararēt bono: ⁊ intantū a nobis laudato exercitio ēē maxime: ⁊ etiā vltra ꝓprias vires forſitam exercendū eſſe ꝗ nō ſolū deciperētur: ſꝫ hoc faciētes ī breui vitā cū morte cōmutarēt: quāobrē intelligāt qđ ſicut moderatū exercitiū ad corporis facit ſalutē: ſic ad pniciem adducit ſuperfluū ⁊ immēſuratū ſcđꝫ qđ ſenſit Auicē. in textu commenti. xvi. cāticorū dicētis. Immoderatū exercitiū proprie dicit labor: quiquidē ſpiritū euacuat ⁊ educit: ⁊ emacerat pigues ⁊ carnoſos violentia dolorū: ⁊ facit corpus ſeneſcere añ etatem ſenectutis: ⁊ in parte ſecūda eorūdē ait. Nō eſt exercitandū exercitio magno ⁊ forti ⁊c. Cuius ratio a Gal. exprimit in tertio de regimine ſanitatis dicēte. Nihil relinquitur in corpore niſi ſiccitas ex immoderato motu. Et ī quinto libro eiuſdē ſic īquit. Acuta exercitia quoꝝ motꝰ ſunt veloces attenuāt corpus. Et īfra iterū dixit. Multa exercitia ſiccāt: moderata vera carnē faciūt. Qđ ⁊ ī qrto de ſimplici medicina replicauit dicēs. Exercitium forte ſuperflue fortitudinis ⁊ ſolis facit acquirere corpora calida fortia et ſupfluā fortitudinē corpora vero ꝗ nō ſunt ita exercitium: forte: ⁊ ſol faciūt acquirere debilitatē: ⁊ reſoluūt: ⁊ poſtremo infrigidāt ipſa. In libro quoqꝫ de exercitio cū parua ſpa. ca. ij. ſic inquit. Fortaſſis exiſtimabit me ꝗſpiā laudare: ⁊ alia ꝗcūqꝫ attēuāt corpꝰ exercitia: hoc aūt nō eſt ita: immenſuritatē enim ego vbiqꝫ vitupero: ⁊ oēm artē exercere amo. Oportere qđ cōmenſuratū ē ⁊ ſi ꝗđ mēſura caret id nō eſſe bonū dicimꝰ. Et cōcludēs dicit. Igitur neqꝫ curſuꝫ laudo attenuātē habitū: neqꝫ oīno ab exercitio abſtinere iubeo: quā ſentētiā ſecutus Haliabas ī quinto Theorice. c. j. ſic inquit. Exercitio ſi ꝗ tēperatorū corpoꝝ tēperato vtātur modo ante balneū: ⁊ ante ciborū horā: calor cōfortat naturalis: ſupflua a corpibꝰ diſſoluunt: mēbra roborant: digeſtio ꝓcurat: ſitqꝫ in naturaliū numero ꝗ corporis faciūt ſanitatē. Si autē quiuis eo immoderatius vtatur: laboretqꝫ

plurimum calefit corp⁹ eius: fe-
bres emergūt. Et si immoderate
ei⁹ vsui diuti⁹ operā dederit: calor
dissoluitur: naturalis virtus debi
litat̄ et deficit: ⁊ ꝓpterea relictis
extremis mediū in omnib⁹ est eli-
gendū: cū aūt metiri hoc mediuȝ
sit difficile diuersorū anni tēporū
complexionū: etatuȝ: artiū: et cō-
suetudinū diuersitate ꝓpterea ꝓ
regula vniuersali ab vnoqꝫ te-
nendū est ꝙ tūc ad debiti ⁊ cōue-
niētis exercitij terminū deuentū
est: cū incipit ad motionē cōsequi
corporis defatigatio scdʒ senten-
tiā oīȝ antiquorū. dixit enī Rasis
in quarto Almansoris. c. secūdo.
Motu tā diu nemo p̄sumat do-
nec fatigationeȝ ⁊ multā sentiat
grauedinē. Sed cū vtit̄ motu ex
quo laxari senserit dimisso motu
statim āṅq̄ aliquā inde cōsequat̄
lesionē quiescat: qđ etiam voluit
hippocrates ī scđo aphorismorū
aphorismo. xlviij. dicēs. In omni
motiōe corporis cū ceperit q̄s do
lere: quiescere statiȝ remediū est ⁊
Galen⁹ in tertio Techni parte il-
la in gimnasijs qn̄ primū incipit
dolere corp⁹ ⁊c. Et in libro de ex-
ercitio cū parua spa cū ait. Quā-
tū scđm vnamquāqꝫ vtilitatē in-
tēdit ⁊ remitti debeat exercitium
scribere quidē nō ē possibile: quā
titas enī ī vnoquoqꝫ indicibilis ē
in ipsis vero operib⁹ inuenire et
ostēdere possibile est ī quo ⁊ ma-
xime dominat̄ ⁊c. Auicē. aūt ī ter-
tia primi. ca. sepius alegato clari⁹
de hac materia locut⁹ ē dicēs. In
quātitate exercitij tres res sunt
cōsiderāde. Una ē calor qm̄ dū in
ipō bonitas augeꝫ adhuc ē hora
s. exercēdi. Secūda est mot⁹ qm̄
dū leues perseuerāt adhuc ē ho
ra. Et tertia ē mēbroꝝ dispositio
scđm ipsorum inflammationem:
qm̄ dū ipsorū augetur inflamma
tio adhuc est hora Cuȝ autē iste
dispositiones ceperint ⁊ sudor va
poralis ⁊ resudatio liquida facta
fuerit dimittendū erit exercitiuȝ:
⁊ finiendū. Que oīa in sanis ⁊ bn̄
cōplexionatis corporib⁹ sunt in-
telligēda cū ī sua naturali dispo
sitione cōseruari voluerint qm̄ nō
bene cōplexiōata corpora vt fle-
gmatica quādoqꝫ dictū terminū
debent preterire precipue qn̄ per
duci ad meliorem dispositioneȝ
desiderarent: quare ⁊c.

¶ Capitulū. xxxi. ostēdit que
ab exercitatis sint obseruanda
post exercitium conueniens in
qualitate et q̄ntitate.

Quid faciendum sit:
quidqꝫ obseruādū
post exercitiuȝ a la
borātibus nolum⁹
sicco calamo p̄teri-
re: cū ad p̄sentis p̄-
positi faciat complementum et
longe magis ad sanitatis cōser-
uationē vt ferme cunctorum ho-
minū error intelligat̄ qui postq̄
laborauerint illico ad corp⁹ refi-
ciēdū prolabunt̄. Qđ tamē est cō-
tra philosophoꝝ ac medicoꝝ oīȝ
sententiā cū dicat Aristo. in p̄ma
ꝓblematū ꝓblematibus. xxviij. ⁊
xxx. Qđ exercitatis nō debem⁹ cō
festim cibuȝ offerre: ⁊ causam sub
iunxit dicēs. q⁊ adhuc nō requieuit
laborās: neqꝫ segregate sunt sup
fluitates: in quoꝝ quidē ꝓblema
tuȝ vltimo cōmēto petrus padu
banēsis noster sic ait. Scias ꝙ il-
le qui exercitat̄ dummodo fuerit
forte exercitiū seu labor nō debet
statim comedere aut bibere etiā:
imo oportet prius corpus quieta
ri: q⁊ tūc superfluitatibus adhuc
purgatur: tū q⁊ ꝓpter calorē ei⁹

diſſemīatū p totū nō poſſet cibos digerere aſſumptos: cū ī digeſtione oporteat calidū circa vētrē adunari: vñ ipſi ſcʒ cibi in ſupfluitates ⁊ nō in nutrimēta corporis cōuertūtur: ⁊ ideo regula eſt in regimine ſanitatis ꝙ in nimio exercitio poſitis añ cibū parū quieſcere oportet: que ſunt verba Damaſceni ī ſuis aphoriſmis ad literā. ⁊ poſtea in calce cōmēti ſic ſubiūxit. Laborās ⁊ q̄ exercitatꝛ vniuerſaliter nō ſedatus eſt a motu adhuc. lʒ enim videatꝛ quieſcere exteriꝰ mēbra tñ adhuc mouentꝛ: ⁊ titillāt ꝓpter virtutē motꝰ impreſſam ſibi ab anima: neqꝫ etiā ſupfluitates ſegregate p motū ſunt expulſe oīno. hec ipſe. Quieſcēdū igitꝛ erit poſt exercitium aliquantiſper vt calor naturalis paulatiʒ ad itrinſeca retrocedat: poſtea vero cōedendū erit atqꝫ bibendū ſecare: dummodo cibi boni poſt motū aſſumantꝛ dicēte Gal'. in tertio de regimie ſanitatis. ꝙ oēs laborioſi euchimo indigēt cibo. Et in tertio de alimētis. c. xxix. Omniū aūt dictorū piſciū alimentū optimū nō exercitātibus: et ſenibus: ⁊ debilibus: ⁊ cōualeſcētibꝰ: quoniā qui exercitantur magis nutritiuis cibis indigēt. a quo ſumpſiſſe videtur Princeps cum in tertia p̄mi doctrina. ij. c. vij. dixit. Piſces ⁊ que eis aſſimilātur poſt laborioſum exercitiū cōedendi nō ſunt: corrumpentꝛ enī ⁊ corrūpent humores. Et poſt multa in eodē ca. expreſſit. Quid celauerat in eo ṽbo: ⁊ que eis aſſimilantꝛ. loquens de fructibus ſic ait. Si exercitati alijs regantꝛ rebus ⁊ non iſtis. ſ. fructibꝰ recētibus eis meliꝰ erit: qm̄ oīs res que ſanguinē implet aquoſitate q̄ in corpore ebulit ſicut ſuccus fructus: licet ea hora iuuamentū preſtet tñ ipm. ſ. corpus ad putrefactionē parat: qđ autē de his explicauit: ⁊ de alijs cachochimis cibis dedit itelligere: qui aūt ſint huiuſmodi: et qui euchimi ſiue boni: et quō vtendi ſint ſequētibꝰ dicemꝰ ſi oīpotēti placuerit: verūtamē qꝛ actus coitus vna ſpecies exercitij videtꝛ cē cum in eo notabiliter corpus laborat: ⁊ in eo conſimilia hic que de exercitio diximus ſunt obſeruāda ⁊ fere quātū ad oīa cū exercitio videtur cōuenire: iō de ipſo cōſequēter quedam nō inutilia ſubiungemus: non ignorātes tñ ꝙ ſecundū Haliabatē ⁊ Johannitium coitus ipſe ſub euacuatione cōtineatur: ſecundū vero Hali. et Gal'. in Techni ſub accidentibus anime. Nobis tamē placuit in p̄ſentiarum ipſum ſub motu collocare ante dicta iam ratione.

¶ Capitulum. xxxij. oſtēdit q̄d ſit coitꝰ: ⁊ de qua ſpecie eiꝰ ſit determinādū. poſtremo declarat appetitus mulieris ad veneream inſatiabilitatem.

Mordebūt me maleuoli ſatʒ ſcio qđ de re obſcēa ad virū caſtiſſimū ⁊ cōtinētiſſimū ſcripſeriʒ. Qui bene cōſiderant qđ in verbis turpitudo nō exiſtit: ⁊ ꝙ res iſta ad opis huiꝰ faciat itegritatē ⁊ ad ſanitatis amicoꝝ faciat ꝯſeruationē itelligēt id potiꝰ ſcribēdū eſſe q̄ ſilētio p̄tereundū. Sʒ ipſis dimiſſis ad ꝓpoſitū meū deuenio ⁊ dico cū Cōciliatore in differētia. xxiiij. ꝙ coitus eſt maris et femine in membris generationis applicatio: qua ſuperfluum expellitur quātū ad finem ſpeciei vel indiuidui ordiati. Cuiꝰ duplex exi

ſtit finis. Venus quidē principa-
lio. ſ. i ſpeciei generationē: vnde
i. v. Theorice. c. xxxvj. haliabas
inqt. Natura coitū in animali cō-
ſtituit generandi cā: vt inde ſpe-
cies pmaneret animaliū. Et iō di
xit Iſaac i. vj. viatici. De⁹ in ani-
malib⁹ in coitu admirabilē ac in-
ſepabilē (al's inſupabilē) delecta
tionē exhibuit: ne forte coit⁹ abo
minatiōe deſtrueret gnātio. Per
vim nāq generatiuā ſpēs diui-
no ꝛ imortali eſſe ptcipāt inquā-
tū poſſunt. vt i de aīa ꝛ de genera
tione animaliū ſecūdis dixit Ari
ſto. vnde Auerrois cōmētator ſic
ait. Solicitudo diuina cū nō potue
rit facere ſcdm indiuiduū aīal p-
manere: miſerta eſt dādo ei vir-
tutē qua poſſet pmanere i ſpecie
hec ipſe i. ij. de aīa cōmēto. xxxiiij.
Ali⁹ quoq coit⁹ finis ē ſecūdari⁹
ꝛ hic qdē eſt duplex. Un⁹ qdē vt
neceſſari⁹ ꝛ approbādus ꝛ ad re
gimē ſanitatis ordinat⁹: de quo
pñs propoſitū determinabit. Al-
ter vero inutilis magis ꝛ illicit⁹
vt ppter delectationē ꝛ paruā cō
ſuetudinē pact⁹: quē vt finē opti
mum pponunt aliꝗ neceſſarijs
plurimi. vñ haliabas in. v. theo
rice. c. ſuperi⁹ alleg. ait. Maioris
ptis hoim in appetēdo coitū de-
lectatiōis cā pponit: paucoꝝ vo
finis et ppoſitū eſt liberorū pdu
ctio: de quo etiā coitu in pñti ſer-
mone nō intēdo vba facere: pari
ter nec de illo q a natura ꝛ a legi
bus fuit phibit⁹. de quo Auic. in
xx. iij. c. v. ſic inquit. Coit⁹ qdē cū
infantib⁹ eſt fed⁹ apud multitu-
dinē gētiū: ꝛ phibit⁹ in lege. Sꝫ
volo de eo coitu dicere q catholi
cis eſt cōceſſus: ꝛ iter maritū ꝛ vxo
rē neceſſarius: i quō nō ſolū q ad
aiam: ſꝫ quo ad corp⁹ grauiſſima
ꝛ q̄plurima cōmittunt peccata ſu
pfluitatis ꝛ inordinationis rōne.
Neſciūt enim pleriq quātum de
linquāt: qd eqdē intelligēt ſi hūc
meum librū qñq plegerint: ꝛ de
ſui magis curabūt ſalute: quā de
ſua ēt formoſiſſime mulieris de-
lectatione. Que forſitan erit vt ꝛ
alie mulieres naturaliter iſatia-
biles. ſicut i. xxxix. pverbioꝝ Sa
lomonis. c. colligit cū tria iſatia-
bilia expōeret. q fuit ſentētia Ari
ſto. i. iiij. pblematū: pblemate. xx
vj. in cui⁹ cōmēto petr⁹ paduba
nēſis noſter ſic inquit. Mulieres
ſunt inſatiabiles: ꝛ maxime iuuē
cule quaꝝ meat⁹ adhuc ſunt an-
guſti eo q modica eſt humiditas
que cogit expelli mota ꝛ liquata
per fricationē: q quia modica eſt:
cito infrigidatur nō potēs expel
li ppter qd iterū appetūt fricari
vt expellatur. Nō eſt igitur tutū
velle cum eis contendere: nedū
velle: vt nōnulli faciunt eas ſupe
rare: qꝛ inſatiabiles ꝛ maſculis
luxurioſiores exiſtūt. iuxta illud
Naſonis de arte dicentis. Molli
bus in ptis admugit femina tau-
ro Femina cornipedi ſemp ad-
hinit equo Fortior in nobis nec
tā furioſa libido eſt: Legitimū fi-
nē flamma virilis habet. Et fuit
ſnia Auicē. in. xxi. tertij. cap. ij. di
centis. Multiplicatur delectatio
mulierum in coitu ſuper delecta-
tionē viroꝝ propterea q ipſe de-
lectantur ex motu ſpermatis vi-
ri in ore matricis earum deſcen-
dendo: ꝛ propter motū qui acci-
dit matrici: ꝛ propter fricationē.
Idem quoq dixit in nono libro
de aīalibus vbi inquit q dupla-
tur delectatio feminarū ꝛc. Idē
haliabas in. v. Theorice. Padu-
banēſi tñ noſtro placuit in. xv. cō
mē. iiij. pble. q mulieꝝ delecta-
tio maior ſit extēſiue: intēſiue ve-

ro ea q̄ maſculoꝝ maioꝛ. quicq̄d ta ſit: certū eſt ꝙ plurimū delectā tur ⁊ itātū ꝙ viri ſapiētes nō de- bent velle earum inſatiabilē appe tita adimplere: ne ſuperflue co- eūtes ī nocumēta: ⁊ egritudines infra dicendas incidant: ⁊ preci- pue ſi ad hoc apti minime exi- ſtunt: vt in proceſſu ſcribemus.

¶ Capitulū. xxxiiij. oſtendit iu- uamēta ⁊ vtilitates coitus mo derati: ⁊ declarat nocumenta que accidūt ex dimiſſione eius cum aſſuetus fuerit.

IN hoc capitulo vi- ri caſtiſſimi religioſi ac continētiſſimi nō ingrediunť: tū quia inaſſueti: tū q̄ ſo- brij: ieiunātes ⁊ ꝓ- monentia ad venerē fugiētes: et vinū precipue potens in quo (vt Apoſtolꝰ inq̄t) eſt luxuria. Sꝫ id qđ ſcribimꝰ ad eos dirigiť oppo- ſitū eiꝰ qđ dictū eſt faciunt: ⁊ ad hos ꝑcipue q̄ venerē exercere cō- ſueuerunt. Qui ſi eā dimittant ⁊ ocioſam ac lautā mēſam nō reli- querint: itelligāt eis aduenire qđ ſcripſit Haľ. in. v. Theoꝛice. c. xxx- vj. vbi ait. Si huiꝰ ſuꝑfluitas. ſ. ſꝑmatica: ſuis aucta in vaſis coi- tu nō purgať: nec poterit eā ex- pellere natura in inguinibus fit ⁊ alijs ſiľs extēſio: oīſqꝫ i coꝛpe gra uitas ſepeqꝫ ſuis ſꝑma caleſit in vaſis fitqꝫ febꝛis q̄m mēbꝛa hec q̄dē poſt illa caleſiūt donec coꝛdi caloꝛ ille cōtinueť: nōnūqꝫ aūt eiꝰ aſcēdūt ad cerebꝛū vapoꝛes: vbi ⁊ peſſimos generāt moꝛbos. ⁊ in fra magis addidit ꝙ dimiſſio coi tus hebetudinē ſenſuū ⁊ itellectꝰ parit. ⁊ capiti accidit grauitas ⁊ viſui tenebꝛe: ⁊ frāgiť coꝛpꝰ: ⁊ ap petitꝰ iminuiť ciboꝛū: ⁊ nōnūqꝫ cō plexio declinat a ſtatu ſuo. Ali- quotiens etiā patiť maniā ex va- poꝛibꝰ ſꝑmatis ad cerebꝛū aſcē- dētibꝰ ſepe quoqꝫ fit coꝛpoꝛi frigꝰ ⁊ nōnūqꝫ tremoꝛ ꝑcoꝛdioꝝ pecto ris attractio: ſepe etiā ſcotomia ⁊ ꝟtigo ⁊c. Cuiꝰ ſiľe dixit Hali ro- doā in. iij. tegni. cōmēto. xxxj. cuiꝰ hec ē series. Si ſuꝑfluitas aggre gata in coꝛpoꝛe ex ſꝑmate: ⁊ non egrediť ꝑ coitū coarctať in coꝛ- poꝛe: ⁊ generanť ex ea egritudi- nes male. qđ eſt q̄ ex coarctatio ne ſeminis generanť ex eo vapo res mali q̄ aſcēdūt ad coꝛ ⁊ cere- bꝛū ⁊ ſtōachū coꝛrūpūt ſanitatē illoꝝ mēbꝛoꝝ ⁊ generāt egritu- dinem. Et foꝛtaſſis ex eo eſt aliq̄d ſiľe veneno viperino: ſicut accidit ei q̄ cōſueuit, cultū ⁊ dimittit eū lō go tēpoꝛe ex debilitate appetitꝰ cibi ⁊ pigritia a motibꝰ ⁊ a gn̄a- tione humoꝛis melācholici ⁊ foꝛ taſſe coꝛrūpiť ⁊ exſiccať ex eo qđ eſt ſiľe virtuti veneni: ſicut illud qđ accidit viduis ex ſuffocatione matricis: ⁊ multis viroꝝ qui mo riunť ex eo ſubito. hec ipſe Hali. ad literā a quibꝰ videť princeps accepiſſe in pꝛima tertij. tractatu quinto. cap. viij. cum dicit. Quā- doqꝫ accidit homini vt in vaſis ſuis ſeminalibus aggregeť ſper ma plurimū ⁊ coꝛrūpatur ⁊ infri gidetur ⁊ conuertatur ad quali- tatē venenoſam ⁊ accidit ei ſicut epilepſia. Et in vigeſimo tertij cap. x. ſic ait. Plurimoꝝ quoꝛum complexio requirit coitum: cum ipſum dimittunt infrigidať coꝛ- pus ⁊ cadit appetitus cibi: ita vt ipſum etiā non recipiat: ⁊ poſtea ſubdit. Et quandoqꝫ accidit viro ex dimiſſiōe coitus ⁊ abundātia ſpermatis ⁊ frigoꝛe eius ⁊ cōuer ſione ipſius ad vētoſitatē: ⁊ foꝛſi tā vult dicere ad venenoſitatē vt mittat ſꝑma ad coꝛ ⁊ cerebꝛū vas-

poꝛẽ malũ vẽtoſuz:vel magis cre
do venenoſuz: ſicut accidit mulie
rib⁹ ex coartatiõe matricis. Et ite
rũ in.xxj.tertij.ca.ij.ſic ait. Retẽ=
tio ſpermatis eſt mala valde. Et
in cãticis ẽt dixit. Coit⁹ cõmẽdat
iuuenib⁹:quaten⁹ p eũ a nocumẽ
tis pniciosis liberent:in cui⁹ cõmẽ
to ſcz.cliij.dixit Auerrois. Si coi=
tuvſi nõ fuerint attingẽt ei moꝛbi
magni ⁊ illaudabiles.quod etiã
ſenſit haliabas loco ſuperi⁹ alle
gato cũ ait. his itaq3 de cauſis ſi
vtat cũ op⁹ſit hõ coitu ⁊ cũ i ſuis
huiuſmodi ſupfluitas auget va=
ſis ſentitq3 in coꝛpoꝛe grauitatez
⁊ titillationẽ:ſtatim vt celebraue
rit alleuiatũ ſentiet coꝛp⁹ i pigri
tiã:ꝟtutẽq3 ⁊ ei⁹ auget appetit⁹.
Deinde ſubiũxit. Si ergo coitu
vt op3 ꝗs vtat:cogitatiões cedũt
ira mitigat:melãcholie ꝓdeſt paſ
ſioni:prodeſt etiam phlegmati=
cis moꝛbis: ſomnioꝛumq3 mede=
tur mltitudini ⁊ appetituz ꝯfoꝛ=
tat. Et ꝓpterea dixit Almãſoꝛ in
libꝛo quarto ca.vj. Uiri p̄terea ac
mulieres cũ appetũt coire debẽt
qꝺ ꝗdẽ faciãt nature nõ repugnã
tes. Cui⁹ cãz ⁊ rõnẽ inde ſubiun
xit in ca.xvij.eiuſdẽ libꝛi cuz ait.
Coit⁹ coꝛp⁹ repletum alleuiat ⁊
aĩaz hilarẽ ⁊ letã efficit eiuſq3 au
get leuitatẽ. Irã ꝗq3 ſedat:ac co
gitationẽ remouet. Et infra. Coit⁹
p̄terea caput alleuiat atq3 ſenſus.
Que ꝗdẽ fuit ſnĩa Ariſto.in.xxx.
ꝓblematũ ꝓble.pꝛio dicẽs. Poſt
venerea plurimi mag3 leti fiũt ꝗ
cũq3 ſupfluitatẽ multam emittũt
cuz ſpermate:alleuiantur enim a
ſuperabũdantia ſuperfluitatis:
⁊ hec ẽ cã letitie.a ꝗ ſũpſit Auer.
cũ ſcripſit i.vj.colliget. Coit⁹ mo
derato vſu conueniẽs exiſtit. Qꝺ
nõ ꝯcedim⁹ niſi qr ſperma ẽ vna
ſupufluitas p̄parata a natura vt

expellat ſicut ⁊ alie ſupfluitates
excepto ꝙ i ſe bona ẽ ⁊c. hec ꝗq3
fuit ſapiẽtis Gal.ſentẽtia i ſexto
de regimine ſanitat3. Cõmune ve
nereoꝝ actuũ ꝯmoderatio:nã in
culpabilib⁹ ꝯſtructiõib⁹ coꝛpoꝛis
neq3 opoꝛtet oĩno a venereis ab
ſtinere. Et in.vj.īterioꝝ.c.iiij. Uir
tus ſpmatis foꝛtis eſt:in mulieri
b⁹ aũt frigidi⁹ ⁊ humidi⁹:ideoq3
neceſſe eſt a mulierib⁹ emitti mul
tã ſpermatis quãtitatẽ hñtibus.
Qꝺ ẽt viris neceſſariũ ẽ ⁊ ſangui
neis maxime ꝗ niſi nubãt caput
eoꝛũ aggrauat:febꝛicitant:appe
titus ⁊ digeſtio debilitantur. Co=
gnoui ego quoſdã:qui cũ abſtine
rẽt ſe ꝓpter venerabilitatẽ īfrigi
dati ſunt. Alij ꝟo ceciderũt in tri
ſtitiã abſq3 vlla cã.⁊ in falſas co=
gitatiões ſicut melãcolici:⁊ appe
tit⁹ ⁊ digeſtio infirmata ſunt. Uid
di ꝗq3 alios ꝓpter anguſtiã vxo=
ris ſue abſtinuiſſe:ꝗ fuerãt aſſue=
ti ſepe coire:vñ appetitus eoꝝ de
ficit:⁊ paululũ comedebãt ⁊ nõ di
gerebat ſ3 multuz vomitu eijcie=
bat. Qꝺ ꝯſiderãs certificauit ꝯti=
nẽtiã coeũdi magisq3 mẽſtrua no
cere. maxime coꝛpoꝛib⁹ in quib⁹
mali humoꝛes ſunt:⁊ aſſuetis re=
quie. Et poſtea ſubdit Diogenes
in hmõi abſtinẽtia foꝛtiſſim⁹ fuit
coitu tñ ſemp vſus eſt:cum ſciret
nocumẽtũ a ſpermate ſibi nõ fo=
re modicũ ſi abſtinẽtia pateretur
fert eñ puero iuſſiſſe meretricem
accerſiri:ꝗ cũ moꝛaret mẽbꝛũ fri=
cãs polluit ſe. Cũq3 meretrix ve=
niſſet.ait qꝺ volui man⁹ mea fecit.
Unde mõſtrat ꝙ venerabiles nõ
faciũt hoc cã delectatiõis: ſed vt
ſupfluitatẽ emittãt. hec ipſe Gale
nus. Fidelibus tñ innuptis nõ l3
hmõi ꝑpetrare.⁊ ꝓpterea dicebat
Apoſtol⁹ pꝛio ad coꝛinthios.vij.
Qui nõ ſe ꝯtinẽt nubãt.⁊ pꝛio ad

Timotheū.v.Uolo aūt iuniores
nubere ⁊ filios procreare ⁊c.Qui
aūt nubere nolūt aut non pñt:vt
qꝛ ſacerdotes ſint ⁊ a venere ab⸗
ſtinere voluerint ſine leſione de⸗
bent ab inducētibus eā ⁊ ꝓmouē
tibus infra dicēdis ſe p̄cauere.vt
in duobus vltimis de hac mate⸗
ria capitulis oſtendemus.

¶ Capitulum.xxxiiij. declarat
que nocumenta proueniant ex
ſuperfluo coitu ⁊ frequentato:
in membra ⁊ totum corpus.

NOcumēta ſupflui coi⸗
tus ſunt longe plā ꝙ
vtilitates ⁊ iuuamēta
moderati.Unde licet
ſuperius moderatus
coitus ſit approbat⁹ ad ſalutem
corporis robuſti ⁊ iuuenis cōſer⸗
uandā:ſic in preſentiarū ſupflu⁹
⁊ frequentatus coit⁹ deteſtat̄: cū
nō ſolū aliquib⁹ partib⁹: ſꝫ etiaꝫ
toti corpori nocumēta ei⁹ ſint cō
munia.Nocet eñ oculis p̄mo: vt
voluit auicē.in .iij.tertij.c.v.cum
dixit.Multiplicatio coit⁹ eſt noci⸗
bilior res oculo ⁊ ſimiliter multi⸗
plicatio ebrietatis ⁊c.Qđ etiā ſen
ſit Raſis in.iiij.almāſor.c.xvij.di⸗
cens.ꝙ coitu ſepe vtit̄ oculorū hꝫ
cōcauitatē.Et infra. Coit⁹ mult⁹
⁊ frequens oculos fortiter ledit.
Que etiam fuit Ariſtote.. ſenten⸗
tia in quarto ꝓblematū ꝓblema
te.ij.dicentis.Plurimo coitu vten
tes manifeſtiſſime in oculis ⁊ an⸗
chis patiunt̄.¶ Nocet quoqꝫ ner
uis coit⁹ plurimus:vt dicit prin⸗
ceps i ſcđo tertij.c.j.⁊ Ra.vbi ſu
pra.atqꝫ neruoſis mēbꝛ͡ oib⁹ ⁊ p̄
cipue ſtomacho dicēte Aui.i.xiij.
tertij.c.vltio p̄mi tractat⁹.Coit⁹
ē ex reb⁹ magꝭ nociuis ſtomacho
⁊ dimiſſio ei⁹ eſt ex reb⁹ maxime
cōferentib⁹ ei.Et in decimo eiuſ
dē capituli.v.iquit Dimiſſio coi⸗
tus eſt cōuenientior res ei qui hꝫ
ſtomachū debilē.⁊ deuitet ipſuꝫ
de mulierib⁹ q̄ abortū patiūtur.
Que fuit ſñia Ariſto.in.iiij.ꝓble.
ꝓblema.xvij.di.Coit⁹ infrigidat
ventrē ⁊ exſiccat.¶ Nocet p̄ter⸗
ea etiā coit⁹ faciens accelerare
ſenectutē.vt inqt hali.in.iij. Te
chni.cōmēto.xxxvij.dicēs.Et nō
fact⁹ eſt error multis in coitu no
ciuus niſi qꝛ ꝓpter multitudineꝫ
eius accidat in corpore ſenect⁹ fe
ſtina ante horā ſuā p̄cipue ille cu
ius cōplexio teſticulorū eſt frigi⸗
da ⁊ ſicca.Qđ ēt ꝯfirmat Auer.in
cātico.cōmēto.clvj.dicēs.Nō ſo⸗
lū hoc dicimus ꝙ multus coitus
debilitat corpus quinimo qđ di⸗
minuat ⁊ abbreuiet valde vitā:fa
citqꝫ eā valde breuiter ⁊ celeriter
terminari.Ariſtoteles eñ aſſerit
ꝙ animalia multi coitus ſunt bre
uioris vite ꝓbās hoc ⁊ cōfirmās
ex paſſeribus que nō viuunt niſi
per annū ſolū inducēs ſuper hoc
probationē:qm̄ non apparet ni⸗
gredo ſuper guttur illoꝝ q̄ videt̄
in autūno q̄ quidē nigredo ſigni⸗
ficat̄ ſuꝫ ſeneſcere eis.Ariſt.quoqꝫ
iiij.problematū.problemate.xxj.
inquit.Coeūtes exoluuntur ⁊ in⸗
firmiores fiunt vt frequēter.Et ꝓ
pterea multus coit⁹ debilitat cor
pus:facitqꝫ ipꝫ hereditare varias
ſpecies nocumentorū ⁊ dolorum:
vt inquit princeps in cāticis tex⸗
tu cōmēti.clvj.⁊ in.xxiij.tractatu
primo.c.quinto ſic ait. Coit⁹ eua
cuat de ſubſtantia cibi poſtremi:
quare debilitatē affert cuius ſimi
le alie nō afferunt euacuatiōes:⁊
euacuat de ſubſtātia ſpiritus rem
plurimā propter delectationē.Et
propter illud qui plus delectant̄
plus ſunt cadentes in debilitatē:
⁊ coitus quidē velociter facit per
uenire illū qui plurimum co vti⸗

tur ad infrigidationez sui corpis
causa fuit: ⁊ ad resolutionem cali
ditatis inate ⁊ ad mortificationẽ
virtutis ⁊ preparat ipsum in pri=
mis ad caliditatẽ fumosaz adeo
donec multiplicent sup ipm pili.
deinde succedunt ei infrigidatio
cõpleta ⁊ debilitas sensuũ: visus:
audit⁹ ⁊c. ⁊ ad mltas pducit egri
tudines vt ibidẽ ibi dixit: que quidẽ
fuit sententia Almãsoris loco alle
gato dicẽs. Est etiã valde obser=
uãdum ne quis coitu sepe vtat: ⁊
pcipue q ex eo velociter debilita=
tẽ incurrit ac appetitiue cõsequit
destructionẽ: ⁊ post aliq subiũxit.
Quo etiã si qs vsus fuerit ethicã
incurret: coit⁹ etiã multus ⁊ fre=
quens neruis magnũ ifert nocu=
mentũ: oculosqz fortiter ledit et
corpis vires destruit: corpusqz cor
rũpit ac debilitat: ad seniũ quoqz
cito adducit. hec ipe. Nõ solũ aũt
cito senescere facit: sz etiã mori qz
facile supflue ipo vtẽtes dicẽte Ga
le. in scdo de spmate. c. penultimo
hec vba. Nõ solũ a serosa humi=
ditate priuari oẽs animales par=
ticulas accidet ex supfluo coitu:
sed ⁊ de vitali spũ. Etenĩ ⁊ de hoc
ex arterijs euacuat cũ spermati=
ca humiditate. Quocirca nullum
mirabile ẽ ibecilliores effici coeũ
tes multũ priuato vniuerso corpe
ab alterutro purissimo aduenie=
te aũt ⁊ delectatiõe: q est in ipso q
per se sufficit exoluere vitale ro=
bur: nam quidã supflue delectati
mortui sunt. hec ipe. Sz vt cũ Cõ
ciliatore nostro in differẽtia. cxx=
iij. oĩa vnico cõprehẽdã vbo. dico
q oẽm corpi dispositionez acqrit
prauã coit⁹ supfluitas ⁊ frequen=
tia: ⁊ ad summũ totã aiam dissi=
pat ⁊ corp⁹ corrũpit. Cui⁹ quidez
rõ est: qr coit⁹ est emissio pure ⁊ na
turalis caliditatis: vt in qnito di-
citur de aialibus. Et ideo ppter
paruũ errorẽ euacuationis ipsi⁹
fit magnũ nocumentũ: vt Auer=
rois inquit in. vj. colliget. Et fuit
snia Haliabatis in. v. Theorice. c.
xxxvj. dicẽtis. Nõ est enĩ sperma
queadmodũ alie supfluitates: qui=
bus oĩno natura nõ indiget qlia
sunt emũctiões: sputa: sudor: vri=
na: ⁊ similia sed ex meliori fit q in
corpe est substãtia ac laudabilio=
ri. Et post pauca subiũxit. Gene=
rat etenĩ sperma ex claro puroqz
sanguine quo principalia et pria
pascunt mẽbra: postea concludit
dicens. Cũ igit coit⁹ mensurã ex=
cesserit: lz nõ tãta eo qñtitatis:
vt phlebotomia vel alr euacuet:
vehemẽtior tñ accidit inde virtu=
tis dissolutio. Et ppter hoc qñ de
hoĩe sperma exiuit multũ disco=
loratur ⁊ debilitat suũ corp⁹ ma=
gis qz si quadragesies exierit de
eius corpore sanguis tãtus: quia
sperma est res habilitata vt trãs
eat in mẽbra: sicut in. iij. lib. dicit
de animalium generatione. Et iõ
qui vxores habẽt perpulchras:
qñtũ delinquũt intelligant. Et in
senectute si ad eã peruenerit: po
dagras expectent: qm coitus no
cet neruis: ⁊ est magis adiuuans
ad hoc vt fiat podagra: sicut Ra=
sis inquit in libro diuisionum. c.
cxx. ⁊ fuit sententia Galeni in. vj.
aphorismorum. cõmento. xxx. di=
centis. Coitus est fortis causa in
generãda podagra. Simus itaqz
hac in re tẽperati: ne podagras
et alias supradictas incurram⁹
infirmitates: aut mortem ipsam
sicut aliq quos nouim⁹ interiere.

¶ Capitulũ trigesimũ quintũ
ostendit quibus naturis seu cõ
plexionib⁹ coitus maxime no=
ceat: ⁊ in quo anni tempore.

VT error ſupflui coitꝰ omittat̃: ⁊ pſertim ab his q̄bꝰ maxie nociuꝰ exiſtit: mihi videt̃ tñ vtile ⁊ neceſſariū ſcribēdū eſſe: q̄ ſunt hmōi quibꝰ plꝰ alijs plurimi coitꝰ frequētia ſit interdicta. Et dicemꝰ pzio q vt ſentiūt ſapiētes: hi maxie ſunt q̄ ſicce ⁊ frigide cōplexiōis exiſtūt: ⁊ q̄ melācholice macilēti ⁊ dbiles naturalr̄ ſunt fabricati: modicū ſanguinis et carnis hñtes. Et q ita ſit ptꝫ p haliabatē in. v. Theorice dicētē. Cū vero eſt corporis frigida ⁊ ſicca cōplexio: ⁊ hois euſdē ꝯplexiōis teſtes corpꝰ exile color viridis albꝰ aut croceꝰ eiuſq̄ i corpe ſperma per paucū: ſi hmōi coitū exerceat refrigerat̃ corpus naturalis debilitat̃ calor: ⁊ rarefactū eneruat̃: neruiꝰ imbecilles fiunt: ſupuenit illis tremor ⁊ ale mar corcardiaca: appetitꝰ ciboꝝ defectio ſicci ſiūt illi morbi: artetica: pectoris paſſiones ac pulmonis. In cuiꝰ vſu ſi fuerit frequēs corpus cōſumit̃ et deficit: ſpaſmꝰ accidit. Et cōcludit deinde. Quare ab hmōi dñio cōplexionis cauendus eſt coitus. Sed iā dictis non minꝰ mala in quā breuibꝰ adduxit hali rodoā in. iij. Techni cōmento. xxxvij. cū ait. Ex multitudine coitus accidit ſenectꝰ in corpore feſtina ante horā ſuā: precipue illi cuius cōplexio teſticuloꝝ eſt frigida ⁊ ſicca. Quod etiā ſenſit Auicen. in canticis textu commenti. xix. dicēs. Coitus nequaq̄ cōcedat̃ macris: ſenibus: aut debilibus. Et Auerrois in. vj. colliget. c. de regimine corpoꝝ calidorum in fine ſic inquit. Et coitꝰ nocet plus ceteris oībus cōplexiōibus: ſupple q̄ calidis: maxime aūt frigidis ⁊ ſiccis. Et inter cōplexiōes calida ⁊ hūida ſupfluū poteſt leuiꝰ tolerare: ⁊ q̄ peiores ſunt frigide ⁊ ſicce: humidi vo. ſ. phlegmatici medio mō ſe hñt circa illō: q̄ fuit ſnīa Raſis in. iiij. Almanſoris. c. xvij. dicētis. A coitu ēt corpa habētes ſicca (vt ab inimico iterficiēte) ſibi cauere debēt quo ēt ſi q̄s. ſ. macer multū vſus fuerit: ethicā incurret cōualeſcentes quoq̄ ac debiles atq̄ macri ⁊ quoꝝ nerui ſunt debiles: coitum oīno vitare dñt. Et nos addimus de autoꝝ intētiōe in pſcripto. c. q debilē hñtes ſtomachū aut viſuꝫ aut auditū: aut aliquē alioꝝ ſenſuū: ad coitū frequētē nō accedāt. Et ſilr̄ q̄ debilitatē appetitꝰ patiunt̃: aut calculos ⁊ hmōi: qm̄ inde manifeſtiſſimū percipiēt nocumētū: rōne etiā etatis cōſiderata grādiores cōtineantur a coitu ſupfluo inq̄ntū poſſunt. Seniores vero caueāt coitū oīno. Silr̄ ⁊ inſueti ⁊ pcipue in autūno fugiēdꝰ eſt coitꝰ qm̄ eſt tp̄s nature ac vite cōtrariū cū calor in eo naturalis debilitet̃: ⁊ ſiccitas fiat fortior: dixit Auicē. in. ij. j. ſumma de pulſibus. c. ix. ⁊. j. iiij. tractatu. ij. c. viij. et fuit ſentētia Gal. in. iij. aphoriſmoꝝ. cōmento. xxiij. dicētis. Stomachꝰ ⁊ inteſtina maxime patiuntur in autumno: cū frigidū et ſiccum tēpus ſit: in quo maxima eſt grauitas ⁊ intēperies: vt idē inq̄t in libro de ſpermate: ⁊ ppterea ē tp̄s mortiferū: teſte Ariſto. in prima pblematum: problemate. xxvij. In eo itaq̄ maxime coitus eſt fugiendus: ⁊ preſertim a macilētis ⁊ debilibꝰ vt dictū eſt: q2 facile egrotarent. Similiter licet non tātum in eſtate audacius autem in hieme ⁊ vere: ſemp tamen hoc obſeruādo: vt potius raritati q̄ frequētie ⁊ multitudini intēdat.

Capitulū. xxxvi.

¶ Capi.xxxvj.qñ dit qb⁹ natu-
ris ⁊ corpib⁹ coit⁹ tẽperat⁹ ma-
xime conueniat: ac ſupfluus eſt
frequens minus noceat.

T Olovt ex hoc.c.ꝙ nõdũ
vxorẽ duxit: bñ cõſulat
ſi eã ducere poſſit ſine
ſui corpis ac ſanitatis
detrimẽto: lʒ vnuſqſqꝫ
ferme ſibi videat forte robuſtũ ac
bñ cõplexionatũ eẽ: atqꝫ bñ quo-
tidiano coitu ſufficiẽtẽ. In hoc tñ
errãt pleriqꝫ ꝙ poſt paucũ ẽt tpis
ſpaciũ: poſtꝙ̃ vxorem duxerint ex
venere frequentata diſcolorant:
debilitant: macreſiũt: infirmant
atqꝫ nõ pauci (vt nr̃is viſuʒ eſt tpi
bus) interire. Qđ ne reliqs acci-
dat aiaduertãt queſo ſi infra di-
cẽdas has habuerit cõditiones.
Quaꝝ pria hec ẽ: ꝙ corpa hẽant
groſſa rotũda: ⁊ ſanguinẽ multũ
ac venas amplas: ⁊ colorẽ rubeũ
multoſqꝫ pillos: vt Raſis inqt in
iiij. Almã.c.xvij. Que ẽt fuit ſnia
Ariſt.in.iiij.pblematũ pblemate
xxj. ⁊ Gal.in.ſexto de regimine ſa
nitatis dicẽtis. Innoxia venerea
ſolis humidis ⁊ calidis ⁊ oib⁹ ꝙ
natura mr̃i ſũt ſpermatis: Grijſſi
mi vero ſiccis cõplexiõib⁹ venerei
actus: ⁊ amplius ꝙ̃to fuerit ſicci
tas frigiditati commixta ⁊ preci-
pue cũ craſis teſticulorum fuerit
hmõi: vt in precedenti patuit.c.v.
talis cõplexio eſt ſemita ad mor-
tem: vt in.ij.de cõplexiõib⁹ idem
dixit. Scđa cõditio reſpiciẽda eſt
in qua etate ſint ꝯſtituti. Qm̃ vt cõ
ſiliator inqt marie cõuenit iuxta
adoleſcẽtie finẽ: cũ corpis augmẽ
tũ incipiat deſinere ⁊ añ paꝝ ac i
iuuẽtute demũ ⁊ in reliqua adole
ſcentia. In pria tñ maximenocet
modicũ etiã ſupflu⁹ cũ adhuc au
gmẽtũ ſit ſufficiẽter itẽ ſuʒ ſintqꝫ
diminuti adhuc ⁊ debiles. Dein-
de ⁊ min⁹ cõpetit coit⁹ in ſenectu
te: ſcʒ prima minime ꝟo in ſenio.
Et fuit ſnia Gal. in ſcđo de regi-
mine ſanitatis cũ dixit ꝙ poſt la-
bores ſeqͥ dñt cibi ⁊ pot⁹: deinde
ſõni: poſtea ꝟo venerea. dñtib⁹ q-
dẽ venereis vti: ⁊ ſubdit. Alia nã-
ꝙ cũcta cõia oĩs ſunt etatis: vene
rea ꝟo adoleſcentiũ ſolũ. Et ideo
haliabas ẽt in.v. The. Iuuamẽ-
ta coitus oĩa adoleſcẽti aſcripſit
⁊ iuueni prio: nec cuilibet tali: ſʒ
ſanguineo rubeo forti ac ſano: vt
ptʒ ex ſerie ipi⁹.c.xxxvj. Et ꝑpter
ea delirãt ſenes ꝙ puellas nõ ſibi
ſʒ alijs poti⁹ ducũt vxores: vel fi-
lijs coꝝ adhuc creſcẽtib⁹ ac tene
ris feminas copulãt: cum vtraqꝫ
etas illa ſit a venere ꝓhibita: vt
diximꝰ: cui⁹ vſus inordiat⁹: vt pa
dubanẽſis inqt: ꝑcipue nocet ſe-
xui maſculino: femelle ꝟo paꝝ cũ
in eo laborẽt minime. Cõſiderẽt
ꝑterea nubere volẽtes ſi ꝑter hoc
qđ carnoſi ⁊ iuuenes fuerit bñ co
lorati: ac naturalr̃ rubei vt ſãgui-
nei exiſtãt qm̃ vt idẽ ait cõſiliator.
⁊ eſt mẽs antiquoꝝ: coit⁹ hñtib⁹
colorẽ rubeũ flauũ precipue cõue
nit ⁊ per flauũ intelligo hoc in lo
co rubeũ obſcurũ et nõ clarũ qui
cholerã ⁊ ſanguinẽ ſubtilẽ: ⁊ non
verũ ⁊ bonũ ſanguinẽ oſtendit in
corpore dñare. Habentibus autẽ
colorem albũ qui phlegma ſigni
ficat vt princeps ait in.ij.j.doc.iij.
c.iij. coit⁹ etiã interdicit. Dicit em̃
Auicẽ.ibidẽ. Albedo ſignũ eſt pri
uatiõis ſanguinis: aut paucitatis
ipſius cum frigiditate qm̃ ſi cum
caliditate eſſet ⁊ hũore cholerico
eẽt citrinitas: ⁊ ſubdit ꝙ color ru
be⁹ ſignificat multũ ſanguinis ⁊
ruffus ⁊ ſubruffus ſignificãt cali-
ditatẽ: ſʒ ſubruffus pl⁹ ſignificat
cholerã rubeã: ⁊ ruffus ſignificat
ſanguinẽ cholericũ. Et ꝑ colorẽʒ

ruffum intelligimus illū quē dici
mus rubeū clarum. Qui igiť colo
rem habuerit rubeū ⁊ nō ruffum
aut ſubruffum: maiorē ⁊ laudabi
liorē habebit ſanguinis quātita-
tem: ⁊ per cōſequēs tutius pote-
rit veneri indulgere: qui aūt colo
rem brunū ſiue fuſcum habuerit
minime: qꝛ vt Princeps ait vbi
ſupra. Color fuſcus vehemētē ſi-
gnificat frigiditatē ob quā minui
tur ſanguis ⁊ cōgelať: ⁊ ille pau-
cus ad nigredinem tēdit: ⁊ cutis
mutat colorē. Demū conſiderent
cōſuetudinē ſuā iā aſſueti aſſue-
tos labores ferre: et ſi fuerint im
becilles facili⁹ ferūt: teſte hippo-
crate in ſcđo aphoriſmoꝝ. apho-
riſmo. xlix. his igiť obſeruatis ſi
oīa cōſentiunt: aut plurima ſecu-
re quis ducet vxorē: ſi vero prohi
buerint: minime.

❡ Capitulū. xxxvij. oſtēdit in
quo anni tpe: ⁊ i qua hora diei
naturalis ſit veneri operā dan
dum ſecurius.

QUantū autumni tpe no-
ceat veneri indulgere in
fine. xxxv. c. dictū eſt. In
qua autē parte anni bū
carnoſi iuuenes et ceteri poſſint
vti frequētiori coitu ſecurius nō
duz dictū fuit: ſꝫ in pſenti dicem⁹
et in qua etiā hora diei hoc face-
re debeam⁹ oñdem⁹: vt minie nr̃a
cā errare cōtingat. Dicam⁹ igitur
pr̄io ſicut in autumno pluſqꝫ in
alijs coitus nocet: ſic in vere per
oppoſitū cōfert: aut ſaltē minus
nocet: cū ver ſit ſaniſſimū tp̄s: et
minime morbiferꝝ: vt dicit hippo
crates in. iij. aphoriſmoꝝ. apho-
riſmo. decimo. In cuius cōmento
Gal. inqt. Uer eſt ceteris tp̄ibus
ſanius: qꝛ tēpatius alijs. Et in
fra. Uer (ſicut diximus) in ſnis tē
peratū eſt cōplexionib⁹. Et in pri
mo de cōplexiōib⁹. c. iiij. ſic iterū
ait. Qui exiſtimāt qꝫ ver ſit calidū
⁊ humidum ⁊ nō ſit equale: errāt
manifeſte: qđ itelligēdū eſt reſpe
ctu corporis temperati: reſpectu tñ
alioꝝ tēporꝝ anni ſine dubio cali-
dum eſt ⁊ humidū: vt ꝯſiliator vo
luit i dr̃ia ſexageſima ſexta: ⁊ fuit
mens Galeni in. j. de febribus ad
glauconē. c. ij. dicentis. Uer cali-
dum eſt ⁊ humidū: vt eſt ſanguis
in nobis: que etiā fuit ſnīa Ariſt.
in. iiij. pblematum pblemate tri-
geſima prima dicētis. Natura ve
ris calida eſt ⁊ humida: ⁊ ꝓpter-
ea in eo opationes nutritiue ſunt
perfectiores: ⁊ hoc nō accidit niſi
ꝓpter multiplicationē caloris na
turalis in corpe: vt inqt Auerr. in
ij. colliget. c. vltimo. Et ꝓpter hāc
rōnem tutius in vere poſſumus ve
neri indulgere. In hieme quoqꝫ
ſatis etiā ſecure idē facere nō du
bitam⁹: lꝫ frigida ſit et humida.
vt dixit Aui. in. ij. j. ⁊ Gal. in. j. de
febribus ad glauconem. c. ij. Tū
qꝛ calor in hieme iteriora ingre-
diť ⁊ ibidem adunatur: propter
hoc in hieme digeriť multum et
per ꝯñs multus cibus eſt appetē
dus. teſte Gal. in primo aphoriſ-
morum. cōmento. xv. ⁊ Auic. in ſe
cunda primi doctrina ſecunda. c.
ſexto dicens. hiems ad digerēdū
eſt melior ꝓpterea qꝫ frigus ſub-
ſtantiā caloris innati cōprehēdit
vñ fortior efficiť ⁊ nō diſſoluitur
⁊c. Et ob hāc cām in hieme coit⁹
nō ꝓhibeť: ſicut ꝑ oppoſitas cās
idem in eſtate nocibilior ⁊ ꝓhibi-
tus magis exiſtit. In autumno
autem omnino deteſtatur. hoc eſt
igitur quod dicimus de coitu re-
ſpectu tēporꝝ anni. Sed de horis
diei naturalis idē ferme aſſerim⁹
qꝫ de horis exercitij dicebamus.
Uñ coitus fieri nō debet niſi cor-

pus eo mō quo ibi diximꝰ prepa ret: sicut nobis innuit Haliab. in v. theori. c. xxxvj. cuꝫ ait. Si cibo hō repletus: aut potu coitu vtatur debilitas eiꝰ fit corporis eneruatio neruis: dolor in genibꝰ: articulorumqꝫ continuationū: viscerū opilatio: generanturqꝫ abinde humores grossi cuius visus si hoc fiat modo frequēs et assiduus hidropisis sequitur asma ꝛ tremor. Si vero fames patiēs quis ad coitū accesserit: aut sitis molestia pressus aut aliqua certa euacuationū spē exinanitus est: vt vomitu: solutione: phlebotomia ꝛ his similibus aut statim post balneū: vel laborē vigiliasqꝫ: aut etiā post grauē tristitiā corpus consumitur et desiccatur: calor dissoluitur naturalis: ciborūꝫ immutatur appetitꝰ: tenebratur visus: oculi fiūt cōcaui: ꝛ nōnūqꝫ defectꝰ accidit ꝛ spasmꝰ ꝛc. Et propterea di. Aui. in. xx. ter. c. x. Coitꝰ bonꝰ est ille q̄ fit in hora anteqꝫ superfluitatū sequatur euacuatio ꝛc. Qđ dictū sic intelligēdū est. s. anteqꝫ hora aduenerit in qua expellere oporteat superfluitates: quoniā cum ipse stimulāt et exitum petūt: tūc iā hora coeundi ptransiuit. Et qđ ita sit patet per ipꝫ dicētē in. c. ij. eiusdē. Et opꝫ ne coitus fiat necessitate fecis: aut mingēdi mora neqꝫ cū exercitio ꝛ motu: aut post passionē animalem fortem ꝛc. Et postea subiūxit. Et opꝫ etiam ne coitus fiat sup repletionem: quia prohibet digestionē et debilitat. neqꝫ coeat aliquis cū adest vacuitas iterum hoc enī est nocibilis ꝛ onerosius nature: ꝛ magis pnecās calorē innatū: ꝛ magis attrahēs liquefactionē et ethicā: imo opꝫ vt fiat cum cibus descendit a stomacho: ꝛ ꝯpletur digestio prīa ꝛ scđa ꝛ mediatur dispositio in digestione tertia. Et opꝫ ne coitus fiat sup satietatē nauseatiuam: ꝛ pꝰ euacuatiōes fortes ex vomitu ꝛ fluxu ventris et motus corporeos et aiales ꝛc. Que fuit senten tentia Gal. in tertio Tehni text. commenti. xxxviij. dicentis. Tempus visus coitus est quando perfecte medium earum que extrinsecus oīꝫ circūstantiarū: neqꝫ super repletum corpus: neqꝫ indigens: neqꝫ īfrigidatū: neqꝫ supercalefactum: aut exsiccatū. aut humectatum: immoderate. Si vero peccet aliquando corpus paruū esto peccatum melius vero id est minus malū est calefacto magis qꝫ infrigidato: ꝛ repleto magis qꝫ euacuato: et hūectato magis qꝫ exsiccato corpore vti venereis. hec ipse. Tñ periculosum est super repletionem: et cenam vt ꝯmuniter fit velle coire: quoniā incurrit podagras et dolores alios ille qui vtitur coitu immediate post cibum sumptum sicut dicit Auic. in canticis textu commenti. clv. Recte igitur intelligatur verbum illđ Gal. melius repleto qꝫ euacuato corpore vti venereis. Obseruent itaqꝫ ea que diximus de coitu qui suā incolumen cupiunt sanitatem cōseruare.

¶ Capitulū. xxxviij. ostēdit q̄ fugere debeāt religiosi ꝛ q̄ dimittere volētes a coitu abstinere.

SEd cū pleriqꝫ viri cōtinētes ꝛ religiosi reperiantur qui suā oīpotēti deo vouerūt castitatē: qbꝰ pcedentia dicta de venere nō mō sūt vtilia: sꝫ nec qđē ab eis legēda aut inspiciēda sūt: cū potiꝰ oī ingenio oīqꝫ diligētia mēte ac corpe ea q̄ venereis sunt fu-

gere conent̃:his ꝗ̃ hoc capitulũ ꝯpilaui nõ mõ eis vtile:verũetiã neceſſarium vt qđ deſiderãt ſine moleſtia ac ſine aliq̃ tẽtatione fa-cili⁹ ꝯſeq̃ valeãt. Qđ tñ pluribus ẽ difficile eo qđ q̃ venerẽ ꝓmouẽt nõ intelligãt neq̃ q̃ ipã ꝫ extingãt mortificẽtq̃ nõ cognoſcãt:q̃s in-tẽdo in pñtia docere dicens cum Ariſt. in ſcđo poſterioꝝ. c. j. ꝙ cã et effect⁹ ſe inuicẽ iferũt ſi vniuerſa liter ꝛ adequate ſumant̃. Sic igit̃ vbi erit ſufficiẽtia cãꝝ alicui⁹ effe ctus:ꝓculdubio ipſe ꝓducet̃ ab eis i eẽ:ꝛ ꝑ oppoſitũ vbi ſufficiẽs erit deſtructio taliũ cãrũ et talis effect⁹ adnihilat̃ ſine dubio. De-ſiderãtes ꝗ̃ coituꝫ fugere dñt et cauſas ipꝫ ꝓmouẽtes auferre ali ter eñ poſitꝭ cauſis et effect⁹ ꝯſe quet̃. Cauſe eñ in venerẽ ꝓducẽ tes pricipales he ſũt. ſ. vẽtoſitas erigẽs et ſemẽ purgari ac expelli ꝓcurãs icitãſq̃ ad hoc ſine aliq̃ intromiſſiõe ꝛ ꝓcipue ſi multe fue rit q̃titatis ex q̃b⁹ deſideriũ ſur-git et tẽtato manifeſtat̃. Qđ cuꝫ viderit diabol⁹:mẽti ꝑſuadet vt turpia ꝯcipiat:femias deſideret: ceteraq̃ talib⁹ virꝭ religioſis abo miabilia. hec aũt tẽtatio ſepi⁹ ve nit:multoſq̃ aggredit̃:atq̃ fragi les:oẽs corrũpit:fortiores aũt et bñ armati viril̃r reſiſtẽtes vix ille ſi pñt ſubterfuger̃. Qđ tñ ñ eẽt ſi cãs illas. ſ. vẽtoſitatẽ et ſemẽ nõ admitterẽt. Sꝫ dicet q̃s hoc i nr̃a ptãte nõ ꝯſiſtit vt naturã ſuas ꝓ ducere opationes impediam⁹:ſi eñ aliq̃s calidos renes ac teſtes plurimũ ſanguinis attrahẽtes:et ipm in ſemen ꝯuertentes habue rit qũo prohibere poterit ſemi-nis vel vẽtoſitatis gñationẽ. Cui reſpõdebimus et dicem⁹ qđ fiat illa caliditas erit nãliſeu accĩ-dẽtalis:et q̃cũq̃ fuerit illa remit-ti põt cũ frigidis reb⁹ interi⁹ ꝛ ex-teri⁹ adminiſtratis fugiẽdo ſupi nũ decubitũ ac grabati mollitieꝫ atq̃ caliditatẽ:q̃ aũt debeãt eẽ ta lia infrigidãtia:medic⁹ elect⁹ ꝑm ꝯplexionẽ ac caliditatis intentio neꝫ vl̃ remiſſionẽ corpiſq̃ ꝓprie-tatem:et vt ſue ſapientie videbit ordinabit. Multitudo aũt ſangui nis ad ea mẽbra trãſmiſſi medici opera nõ indiget ſꝫ patiẽtis ꝓo regimine ſanguinis calidi et acuti diminutiuo. Diminuit̃ aũt ſangui nis ſupfluitas ſupabundantiã nutri-mẽti prohibẽdo:qm̃ in repletiõe eſt venus vt dicit Ariſt. in decimo proble. proble. xlvij. ꝛ precipue ſi talis repletio ex bonis et delica-tis cibarijs fuerit:et maxime ſp-ma multiplicãtib⁹:vt carne colũ binoꝝ paſſeꝝ hedi et ſimiliũ. Uñ Aui. dicit in vigeſimo tertij. c. xxj. Meliores ad ſperma cibi ſunt q̃ fiunt ex carne hedi pinguis ma-ſculi ꝛ carne ouia cicere ꝛ cepe ꝛc. Qua ẽt ſorbilia:lac piſces cũ aro matib⁹ calidis vẽtoſis:vt zinzibe re pipere galẽga et ſimilib⁹. Cu-ius rõ ponit̃ a Gal. in quinto de ſimplici medicina diſt. ſexta. c. ſe-cũdo dicẽte. Res prouocãtes ſp-ma ſunt res q̃ aperiunt:et earum caliditas tanta eſt ꝙ nõ exſiccat propter hoc igitur predicta aro-mata faciũt ad venerem. Sil̃r ce pe:baucie:faba:faceoli:cicer:enu la:et talia ventoſitatem multi-plicando. Aniſum quoq̃ ꝛ fenicu lus:amigdale:phiſtici:auelane ꝛ hmõi vitari dñt:et vinũ precipue potẽs:et dulce in quo eſt luxuria. vt Paulus inq̃t. et Ouidi⁹ de re-medio cũ ait. Quid tibi precipiaꝫ de bachi munere q̃ res. Spe bre ui⁹ monit⁹ experiere meos. Uina parãt animos veneri faciũt libidi nis aptos. Et fuit ſnĩa Ariſtote.

in tertio proble. ꝓblemate prio dicētis. Uinū venereos facit: ⁊ recte dicit̄ bacch⁹ ⁊ ven⁹ adinuicē ſūt. Herbas q̄ꝫ calidas vt erucā: mētā ⁊ hmōi dimittere opꝫ: ſicut etiam nec cepas accipere eſt totū vt diximus iuxta ſn̄iaꝫ medicorū ⁊ Ouidij dicētꝭ vbi ſupra. Dānis an libicꝭ bulb⁹ tibi miſſus ab orꝭ An veniāt megaris noxi⁹ oīs erit: Nec min⁹ erucas aptū ē vitare ſalaces. Et q̄cq̄d veneri corpa nr̄a parat. Qd etiā nobis innuit Aui. in.c.xxxvj.ſen.xx.dicēs. Ex adiuuātib⁹ ad coitū ſunt q̄cūq ſumūtur ex cibis calidis acutis aut inflatiuis: ſicut ſunt cicer ⁊ vua ⁊ vitell⁹ oui et illa q̄ aggregāt vtrūq rem ſicut eruca ⁊ vinum nouū in quo eſt proprietas gn̄andi ſperma.⁊c. Ab his ergo abſtineāt: et a reliquis huiuſmodi qui ſuam caſtitatem illeſam voluerint altiſſimo conſeruare.

¶ Capitulū.xxxix. oſtēdit que facere oporteat eos qui a venereis nolunt moleſtari.

Qui ſuā voluerit ſeruare caſtitatē: dꝫ p̄terea q̄ in p̄cedenti.c. dicta ſunt ⁊ hec q̄ in hoc dicem⁹ obſeruare: vt ſeri⁹ ſuū laudabile votū ꝯſequat̄. Quorū primū iſtd exiſtit: vt ꝓ poſſe nulla in eo ſpermatica ſuperfluitas gn̄et̄ cū abſtinentia cibi ⁊ pot⁹: qm̄ ſperma eſt ſuperfluitas digeſtionis quarte: q̄ fit cū diſpartit̄ cib⁹ in mēbris reſudādo a venis tertia digeſtiōe iā expleta: ⁊ ē de ſumma hūiditatis prime coagulatōi ex q̄ nutriunt̄ mēbra dura ⁊c. vt princeps voluit in.xx.ter. c.iij. Iſta igit̄ ſupfluitas exſiccabit̄ ⁊ ꝯſumet̄ cū ieiunio ⁊ fame vehemēti q̄ debilitāt corp⁹: vt Aui. di. in decimotertio tertij tractatu.v. c.viij.⁊ in.xvj. tertij trac.iij.c.vj. ſic inq̄t. Fames ⁊ vigilie reſoluūt ſupfluitates. Silr̄ et cū forti labore hmōi ſupfluitates: ſi qua erit gn̄ata: reſoluet̄: vt ſupra patuit de nocumētꝭ imoderati laborꝭ: ſicut ocio ac ꝯtinua reqe oppoſitū ꝯiungit: ſicut naſo poeta ſingularis in ſuo primo de remedio cecinit. Ergo vbi viſus eris nr̄a medicabilꝭ arte. Fac monitꝭ fugias ocia pria meꝭ. Hoc vt ames faciūt hec q̄ fecere tuent̄. Hec ſunt iocundi cā cibuſq mali. Ocia ſi tollas periere cupidinꝭ arc⁹. Cōtēptecq iacēt ⁊ ſine luce faces. Quā platan⁹: riuo gaudet: q̄ ppl's vnda. Et q̄ limoſa cana paluſtris humo: Tā ven⁹ ocia amat ⁊c. Sint igit̄ in ꝯtinuo exercitio ⁊ forti q̄ plus a venere moleſtari ꝯſueuerūt. Necnō mortis future recordent̄: triſtitiā inferorꝝ imaginātes ꝑcutiētes q̄ꝫ corpus: vt hier. ac reliq̄ beati faciebāt. Iſtꝭ eni remedijs nulla prorſus tētatio aut q̄rariſſima ꝑcipietur: ſicut placuit Aui. in.xx.ter.c. de alum̄ dicenti. Cura q̄ ꝯfert eſt illd qd frāgit deſideriū eorꝝ ex triſtitia fame ⁊ vigilijs ⁊ carcere ⁊ ꝑcuſſiōe: hec q̄dē ſecurior via exiſtit ⁊ ad ſanitatē mag' faciēs q̄ q̄ exſiccātia ⁊ reſoluētia: ſiue plimā extingētia iubet aſſumere. vt ſemē agni caſti: rute: cimini: ⁊ hmōi calidorꝝ ⁊ exſiccātiū: vl' cōriā dri: cāphore: ⁊ taliū ifrigidātiū ⁊ calorē inatū ꝯgelātiū: p̄terea q̄ de pedib⁹ nudis ⁊ de dormitiōe ſuper res frigidas ac duras ⁊c tanquā de reb⁹ periculoſis ad ſanitatē: imo ad vitā ipā ꝑniciosiſſimꝭ: ſilr̄ ⁊ q̄ de aſpectu pulchrarꝝ facierꝝ dici ſolēt tāq de re maniſeſtiſſima: ⁊ vtiq ab oīb⁹ caſte viuere volētibus neceſſaria nedū [illegible] nihil in p̄ntiarꝝ verba facere [illegible]liter: vt

aliqui:volumus.hec enim et ſimi
lia ſatis qui ſane mentis fuerit ꝑ
ſeipſum et ſine doctore aliquo fo
re fugiēda indicabit:quare ꝺ hac
materia hacten⁹ dicta ſufficiant.

¶ Capitulũ.xl.declarat q̄d ſit
balneũ et q̄ ꝯditiones debeãt
obſeruari a volētib⁹ in aqua ca
lida artificialiter balneari.

A Ꝺe iuuamentis
ſuperfluitates cor=
poris euacuantib⁹
ſermonez ꝯplcam⁹:
reliquũ eſt vt de bal
neo ſcribamus ali=
qua q̄ꝫ breuiſſime.Tum q̄ꝛ apud
nos vſus eius exiſtit:tum q̄ꝛ non
ſine periculo balneant̄ q̄ in hoc
delectari conſueuerũt et ob hãc
cãꝫ poti⁹ ſilēdũ q̄ꝫ ſcribēdũ eſſet
de ipſo ne omnino quis euitere=
tur.Attamen quia nonnulli ſine
ipſo viuere minime poſſe vident̄
ꝓpter eorum ad ipſum ꝯſuetudi
nem ſicut in quibuſdã regionib⁹
⁊ nõ ignobilib⁹ apparet:iõ de ipõ
aliqua non inutilia prout ſapien
tib⁹ viſum eſt in duob⁹ capitulis
adducem⁹.Sed quid balneũ ſit
declaremus dicētes cũ Conſilia
tore noſtro in differentia.cxxviij.
q̄ balneum eſt corp⁹ ſubtile vel
liquidum corpori circũſerētialr
occurrens:et ipſius immutatiuũ.
Cuius cũ due ſint ſpecies:ſcꝫ ae=
reũ q̄ ſtupha nũcupat̄:aliud ꝟo
aqueũ q̄ ex aq̄ dulci fieri ſolet:
⁊ hoc iterũ duplex eſt.ſ.calidum
vel tepidũ:aliud vero frigidum.De
quibus tm̄modo in preſentia di=
cemus:et pͥo de calido cui⁹ mul
ta vident̄ eſſe iuuamenta cũ ꝯfec
tum fuerit et debito modo appli
catuꝫ:dicēte Aui.in tertia pͥmi
doc.ſecunda.c.v.iuuamenta bal=
nei ſunt ſomnum facere:et ape=
rire:et abradere:et reſoluere:et
digerere:et nutrimētũ ad cutis
ſupficiē attrahere ⁊c.Et in cãti=
cis textu com.cliiij.inquit.Utēdũ
eſt balneo ad tollendum ſordes
⁊ immũdiciã:neq̄ ſis in hoc pi=
ger:ſi vis educere ſupfluitates a
corporis ſupficie:⁊ cutē ab accidē
tibus immũdicie mundã facere:
quod ꝯfirmauit Auer.in commē
to et.vj.colliget.Et fuit ſententia
Almã.in quarto.c.dicētis.Sunt
de iuuamentis balnei corpus hu
mectare et reuocare poroſq̄ ape
rire:ac ſordes ꝯgregatas deter=
gere repletionē quoq̄ minuere:⁊
ventoſitatē diſſoluere:et ad ſom
num ducere ac hũores ſubtilare:
balneũ ꝑterea dolores reprimit:
ventrē ſtringit atq̄ laſſitudinem
remouet:corpuſq̄ cibis aptũ ef=
ficit.Hoc quoq̄ ſenſit Gale.in.v.
theori.c.xi .dicēs.Balneo autēꝫ
poſt exercitiũ et añ prandiũ vti ſa
nis corpe magnas vtilitates con
fert:humectat eñ corpus et mē=
bra:calorē cõfortat naturalem:di
geſtionem optimã reddit:angu=
ſtiaꝫ ſi qua eſt effugat:poros ape
rit,ſupfluitates euacuat dolores
mitigat:et ventoſitates diſſol=
uit:ex q̄b⁹ appet q̄ balneũ non
minus ſit neceſſarium q̄ꝫ vtile q̄
equidē verum eſſe fatemur:et ſi
nos in totius vite noſtre tempore
nũq̄ꝫ balneati fuerim⁹:et tñ ſani
dei gratia ſemꝑ fuim⁹ et ꝓpterea
non abſolute balneum vitupera
mus:ſed tm̄modo illis qui inepti
ſunt et inſueti:ꝯſuetos eñ exhor
tamur vt ad balneũ accedãt dũ
modo infra ſcribendas ꝯditiões
habuerint:ſin autē minime.Qua=
rũ prima ē vt aſſueti ſint ſic bal=
neari dicēte hipo.in tertio regi=
minis acutorũ:Qui balneum tñ
frequētare ꝯſueuerũt eis maxi=

me adhibendū eſt: hi naq̄ ipſum
deſiderāt: ſi ꝗ dimiſerint ledunt.
Secūda conditio obſeruanda eſt
vt nullus plectoricus neq̄ cacho
chim⁹ balneo vti ꝓſumat. ne com
moti humores aliquā faciāt egri
tudine qm̄ Auicē. in. iiij. primi. c.
xvij. dixit. Balneū ſolet facere vt
ebulliāt humores ⁊ ſpargant. qđ
etiā ſenſit halibas in. v. theorice.
c. xiiij. cū īquit. Aliquotiens malis
aliquo in mēbro poſitis humori-
bus. cū a balneo liquefacti fuerit
occurrētes bonis miſcent humo
rib⁹: quib⁹ ſecū corruptis malorū
quātitates augent: iō corpora ha
bētes repleta balneo nō expedit
vti anteq̄ eorū euacuent corpa: et
illi maturent humores hinc itaq̄
eſt ꝙ apoſtemate fabricātes: ⁊ ab
opthalmia moleſtati. i. morbi ꝓn
cipis ⁊ anteq̄ maturet materia ar
ceāt a balneis q̄ fuit ſentētia Gale.
in primo de febrib⁹ ad glauconē.
⁊ i quinto Terapentice cū inquit.
Qđ inter reliqua a balneādis ob
ſeruāda opʒ vt nulla principaliū
particularū ībecillis exiſtat: ⁊ qđ
multitudo crudorū humorū ſcđʒ
primas venas nō ꝓhibuerit. ⁊ ꝓ-
pterea cōcludit Raſis in. iiij. Al-
māſoris. c. xxiij. ꝙ ſi aliqđ damni
in balneis ꝑcipit: iſtđ eſt in corpo
rib⁹ impuris: qꝛ puris nullū dam
nū euenire pōt ⁊ ꝓpter hāc ꝯditio
neʒ oēs fere ſunt ad balneandū
ſuſpecti. Tertia ꝯditio attēdēda
circa horā balnei eſt vt nequaq̄
ante exercitiū balneet quis dicēte
haliabate l. v. theorice. c. ꝓallega
to. Balneū etenim an̄ exertiū ſup
fluitates cibi tranſmitti in mēbra
quas indigeſtas inuenit. liquefa-
citq̄ hūores et ſuꝑfluitates exire
paratas: et vapores defluere ad
aliq̄ facit mēbra: pariterq̄ inde
morb⁹ ⁊c. Quarta cōditio vt dice

batur de exercitio. eſt ꝙ ante cōe-
ſtionem balneari oportet: cuʒ di-
cat Princeps in tertia primi do-
ctrina. ij. cap. vij. Prius oportet
balneari deinde cibari: ita vt cōe
ſtio balneationem non precedat
que fuit ſententia hippocratis in
iij. regimine acutorum textu com
menti. lvij. dicētis. Nequaq̄ bal-
neandum eſt parua tēporis mora
poſt acceptum cibum vel quem-
piam potum: in cuius commento
Gale. ait. Quod eſt quia qui vti-
tur aliquo potu deinde balneat
poſt illud replet caput eius: et q̄
ſumit cibū deinde vat poſt ipſuʒ
balneatiōe replet caput ipſius et
reliquū corp⁹ ꝓpterea qꝛ attra-
hit cibū ad ſe ex ſtomacho an̄ di-
geſtionē ei⁹ a quo ſumpſit Auicē.
in. ij. ſ. doctrina ſecunda. c. xix. cū
dixit. Cum balneū ingrediuntur
poſt ſaturitatem impinguāt pro-
pterea ꝙ materiam ad exteriora
trahit corporis verū tamē oppila
tiones efficit propter qđ ſui cauſa
a ſtomacho ⁊ ab epate nutrimētū
ad mēbra trahit nō coctū ⁊ ꝓpter
ea dixit vbi ſupra. ⁊ in. vij quarti
tractatu quarto. c. ij. Qui ſanitatē
vult cōſeruare balneū ingredi dʒ
poſtq̄ eſt digeſtū qđ eſt in ſtoma-
cho et in epate. Nec tamen pro-
pter hoc credendum eſt quod cū
hora ſummendi cibum et famis
aduenerit tūc balneandū ſit: imo
⁊ hec hora pariter prohibetur vt
de exercitio dicebatur: teſte prin-
cipe i ſcđa primi loco et capitulo
ſupius annotato dicēte. Cuʒ bal
neuʒ ingrediuntur ieiuni et va-
cui vehementer exiccat macre
ſcere facit ⁊ debilitat. Quinta cō-
ditio in balneo obſeruāda eſt qđ
dum in eo ſunt: neq̄ comedant
quid neq̄ bibāt quamuis oppoſi
tū plurimi faciāt: q̄ precipitur ab

hippocrate l.iiij.regiminis acutoꝝ tiũ ſcribẽte. Neqꝫ circa horã ipſaꝫ balnei ꝑpinãduꝫ eſt aliq̃d cuius rõ i quarta cõditiõe fuit expreſſa. Sexta ꝯditio circa ſpaciũ balneãdi eſt ꝙ in balneo longa mora nõ eſt faciẽda ꝓpterea ꝙ reſoluit et debilitat: dicẽte Auicẽ.in.ij.primi doc.⁊.c.p̄dictis. Balneuꝫ exſiccat eos qui diu in ipſo morant̃ ꝓpter reſolutionẽ ⁊ ſudorẽ ⁊c. Et infra ſubiunxit. Si q̃s multã in balneo facit morã: timet̃ ne ei ſupueniat ſincopis ꝓpterea q2 caleſit cor et cõmouet̃ inde ſincopis. ⁊ in ſumma ſecũda.c.ij. eiuſdẽ ſic inquit. Multa i balneo mora ⁊ longo tẽpore: lꝫ tẽperate calefaciat: infrigidat tñ calorẽ inatũ ſuffocãdo. ⁊ in ſcd̃a tertij.c.vij.dixit. Scias q̃d longitudo ſpacij more in tina ſiue ſit aqua ſiue aliud eſt ex eis q̃ nocẽt ꝓpter mollificationẽ ꝟtutis ⁊ i tertia p̄mi doc.ij.c.v.ſic quoqꝫ ſcripſit. Balnei impedimẽta ſunt debilitare cor ſi multũ morati fuerint ⁊ facere ſincopim ⁊ nauſeã ⁊ humores quietos mouere ⁊ eos ad putrefactionẽ p̄parare ⁊ cum eis ad mẽbroꝝ debiliũ receptacula declinare a q̃bꝰ accidẽt apoſtemata mẽbroꝝ occultorũ et in coꝝ ſupficie: ⁊ ꝓpterea ſit Septima ꝯſeq̄nẽs ad p̄dicta ꝯditio attendẽda: q̃ ponit̃ ab eodeꝫ in.xij. tertij.tractatu.iiij.c.x.de termino ſpacij et more in balneo dicente. Oportet vt ſit ſpaciũ balneatiõis vſqꝫ dũ ꝑſeuerat ⁊ inflat̃ ⁊ augmẽtat̃ corpꝰ ⁊ incipiat detumeſcere. Octaua conditio poſt exercitiũ balnei obſeruãda eſt eiuſdẽ principis in ſecũda primi dicẽtis. Qui balneant̃ debent ſe cuſtodire ne rẽ frigidã actu bibãt in egreſſione balnei aut in balneo qm̃ pori ſunt apti q̃re frigiditas nõ tardatur qui ad mẽbroꝝ p̄ncipaliũ corpora ꝓcedat ⁊ ipoꝝ corrũpat ꝟtutes ab oĩ quoqꝫ re vehementis caliditatis ſe cuſtodire debẽt ⁊ p̄cipue ab aq̃ qm̃ ſi eã ſumpſerint timẽdũ erit ne cito ad mẽbra penetret principalia: ⁊ inde accidat ptiſis ⁊ ethica: ⁊ ſubdit. Caueãt p̄terea ne cito balneũ egrediant̃: ⁊ caput poſt ipꝫ diſcooꝑiant: et ne frigiditati ſe exponãt ſed bñ coopiant̃ pãnis: precipue ſi i hieme fuerit: ⁊ in tertia primi.do.ij.c.vij addidit. Qui ex hoibꝰ pinguis exiſtit: opꝫ ne illico cum egredit̃ balneũ cõedat. ſed expectet: ⁊ paruꝫ dormiat ſomnuꝫ. Ecce igit̃ q̃t obſeruãda ſunt a volẽtibꝰ balneari ſi balnei iuuamẽta ab autoribus dicta cõſequi volerint: aliter eñ plꝰ nocumenti q̃ꝫ vtilitatis ex balneatiõe pcipiẽt ⁊ ꝓpter hoc ꝙ tãta ⁊ tota balneã dis nõ obſeruant̃ ipm̃ ſuſpectũ habemꝰ: q̃uis in ſe vtile ſit ad ſanitatis ꝯſeruationẽ.

¶ Capitulũ. xlj. oſtẽdit q̃ ſint iuuamẽta balnei aq̃ frigide ⁊ q̃ poſſint ⁊ qñ ipo vti ſecure: ⁊ demuꝫ continuat dicitis dicenda.

Viſuꝫ ẽ i ſupiori.c.quot debeãt obſeruari q̃ calide aq̃ balneo vti voluerint: in preſenti aũt dicẽdũ duxi de obſeruandis a volentibus in aqua frigida balneari: vt iuuenes i eſtate balneãtes ſe intelligant quibus hoc cõceſſum ſit ⁊ quibꝰ minime: dicamꝰ ergo cũ Auicẽ.l.ij. primi doc.ij.c.vj. ꝙ ablutio que fit cum aqua frigida cõueniẽs nõ eſt niſi cuius regimen vndiqꝫ ꝯſeruat̃ et cuius etas ⁊ virtꝰ ⁊ figura ⁊ tp̄s ſũt ꝯueniẽtia: ⁊ neqꝫ faſtidiũ neqꝫ vomitũ neqꝫ vẽtris fluxũ: neqꝫ vigilias nec reumatiſmos hꝫ nec ẽ

puer: neq senex: et i hora i q ipsi corp est leue et mot couenietes et est cu hoc q fit post ablutionez aq calida facta adhoc vt exteriora fiat fortiora et vt calor retineat naturalis: qd si volutas affuerit vt istd fit oportet ne aq fit multuz frigida imo vt fit teperata: et e qn hoc fit post exercitiu et tuc quide op3 vt fricatio an ipsam fiat fortior q solebat: s3 inunctio fit ex oleo queadmoduz solebat: et fit exercitiu post fricatione aut iunctione teperata: aut fit paru velocius q solebat deide post exercitiu in aq frigida subito natet vt ipsius mebra simul dura fiat: postea permaneret i ea scd3 mesura sue leuitatis: et quatu tollerare valet anq superueniat horripilatio. deide cu3 egressus fuerit fricet sicut notabimus: et ei cib augmetu suscipiat et pot diminutione: et cosideret tepus reuersiois sui caloris ad ip3 et caloris eius: ex q si velox fuerit sciet q ei mora fuit moderata: et si tarda fuerit sciet q mora prolixior fuit q debuit: et subdit. Et qui hoc agere. s. balneari i aq frigida voluerit: gradati in ipo pcedat et calidiore die q e i estate hora fernoris prius icipiat et sibi caueat ne vent sit ibi et ne illud post coitu pagat: neq post cibu q no sit digest: neq faciat hoc post vomitu neq post euacuationez neq post cholica passione nec vigilias: nec corpis debilitate neq stomachi: neq post exercitiu nisi q illd agit sit valde fortis scd3 modu que dixim. Et cocludit postremo: cu aq igit frigida s3 modos dictos lauari calore naturale subito ad interiora pellit postea confortat ip3 m vt fortior fiat. et egrediat ex mltu. hec ipe. Et no solu hoc fuit principis s3 et halia. in. v. theo. c. xiij. dicentis. Suauis aq frigide balneu corp refrigerat et humectat calefacit quoq: s3 p accides spiſſat etem poros: calore iteri i corpore recludit. Un et suaui aq frigide balneu si post sumptu fiat cibuz: digestione adiuuat si carnosuz fuerit corp et etas iuuetutis et presens estas tuc em auget calor naturalis: et mebrorum virt digestionisq bonitas: et post pauca subiunxit. Si fit aut corp exile: et pauce carnis: frig in pfundo imergitur corpis: ip3q refrigerat donec etia nobilib cotinuet ipa mebris frigiditas: coagitatur itaq nalis calor: acciditq illis qd serpetib hieme. Et post aliq adhuc subdit Caued uest aut aq frigide balneu post coitu et labore diariaq nisi q supabundans fuerit: tuc etem aq frigide balneu vtile est. Nec vero statiz post vigilias aut vomitum fiat: nec post medicamin3 laxatiui potu: qm i oib his malu e q fuit et. Gal. sentetia i tertio de regimine sanitat3 dicetis: aq frigida moderate nature corpis congrua: quousq tn auget corp eucratu frigida no balneadu est prohibet augmetatione adaucto vero ia sufficienter assuefaciendu eo: qr totuz corp fortificat: et cute spiſſam et dura pficit vt no ab exterioribus ledat. Qui aut voluerit incipere balneari in frigida aqua d3 hoc incipere hora anni icipiete estate: vt vsq ad hiemem ia assuefact sit: et dies sit vt possibile e no ventosus: s3 calidiſſimus et meridies eius sit: et ho qui erit balneand in medio quarti septenij. s. circa vigesimu quartu annu: in nullo ab aliqua causa eo die vel pcedete nocte alteratus sua constitutionem certiſſime custodiens sit: et animo no tristis imo letus maxi-

me: tūc q̄ pri⁹ fricet̄ lintheis durio
rib⁹ vel ſpōgia vt equal'r ſiat fri-
catio: deīde fricet̄ oleo: poſt vero
exercitet̄ equalib⁹ quib⁹ aſſuetus
erat exercitijs. ſ3 citiorib⁹ deinde
repēte in aquā deſcēdat vt momē
to vno oib⁹ mēbris corpis circū-
fundat̄ aq̄: ne ſi paulatī deſcēdat
rigor naſcat̄: ſit aūt aq̄ neq; tepi
da: neq; multū frigida: poſtmodū
vero ⁊ hac vtet̄. Egrediēte vero
ab aq̄ plurib⁹ manib⁹ fricet̄ per
oleū quouſq; caleſiat cutis: ⁊ poſtea
cibaria q̄dē plura ſint aſſuetorū
minor vero pot⁹ offerat̄ quia plu
ra appetūt in frigido balneo: ⁊ di
gerūt melius: ⁊ ſitiūt min⁹: ⁊ ince
dāt in craſtinū ad exercitia fortia
⁊c. Ex quib⁹ manifeſte patet ꝙ ꝑ-
pauci quidē reperiunt̄ q̄ hec oīa
ſciāt: poſſint ⁊ velint obſeruare: ⁊
ꝓpterea infirmant̄ pleriq; ex tali
balneatiōe ciō piculoſa ē hīs q̄ tot ⁊
tāta vt dixim⁹ attēdēda nō obſer
uauerint q̄re aut ꝯſueti dimittāt:
aut ꝑdicta ad plenū ꝓſequant̄.
Reliquū ē ꝙ poſtq̄ i ſupiorib⁹ de
aere exercitio coitu: ⁊ hmōi corp⁹
iuuamentis (alias imutātib⁹) dixi
m⁹ vt deīceps de reſtaurātib⁹ ipm
ſcribam⁹: vt ſciat vnuſq̄ſq; quō ⁊
cū quib⁹ reſolutū ⁊ iā euacuatū
corp⁹ poſſit ꝯfortari: ⁊ q2 natura-
liter ⁊ artificial'r gñalia ſemꝑ pre
cedere dñt ſpecialia. vt dixit Gal.
in. iij. aphoriſmoꝝ cōmēto. xvj. et
Ariſto. i. ij. de gñatiōe. Cognitis
vniuerſalib⁹ facili⁹ intelligūtur
particularia: iō rōnabile nobis vi
det̄ vt pri⁹ declarem⁹ quot ⁊ que
circa refectionē vniuerſal'r attēdē
da ſint neceſſario: deīde de cibis
oīb⁹ i ſpeciali ſermonē faciemus
oſtēdētes q̄ cibi laudabiles ſint ⁊
ſanitatis cōſeruatiui et q̄ mali et
egritudinales exiſtāt. digerēdi et
appropriādi in q̄litate ⁊ quātita-
te vnicuiq; cōplexioni: etati: regio
ni: cōſuetudini ⁊c. Sed h° qd perito
et iam electo medico videbitur.
Nunc aūt ab vniuerſalibus inci-
pientes oſtendamus propter qd
comedere oportet quotidie.

¶ Capitulū. xlij. oſtendit cau-
ſam neceſſitatis quotidiane re
fectionis ex cibo et potu.

QUemadmodū lampas
dis flāma cōtinue cōſu
mit ea q̄ ſibi apponū-
tur vt ſeipā diu cōſer-
uet faciat q̄uis nō poſ
ſit imortalē: ſic ⁊ calor naturalis
q̄ in nobis exiſtit: inceſſanter agit
in mēbra ⁊ corpis hūiditates: et
ſicuti oleo deficiēte flāma ipſa li-
chinū in breui tpe cōburit ⁊ cōſe
quēter extinguit: ſic ⁊ nr̄a calidi-
tas poſtq̄ hūidū nutriēs finierit
partes corpis areſacit. ⁊ ſic ē cau
ſa extinguēdi ſeipā accidētal'r ꝑ-
pterea ꝙ ſuā cōſumit materiā: vt
inquit Aui. i. iij. j. c. j. Et prima. iiij.
c. de ethica. Cū aūt extict⁹ fuerit
calor naturalis, neceſſe ē vt ⁊ aīa
a corpe ſeparet̄: q2 deficiēte inſtru
mento nō pōt artifex opari: ſic et
aīa ſuas ampli⁹ nō pōt actiones
exercere calore naturali adnihila
to: qd ſuū erat inſtrumētū vt ait
ꝑnceps in prima primi. doc. iij. c.
iij. Et fuit ſnīa Gal. i quinto de ſim
plici medicina diſtinctiōe ſcda. c.
v. dicētis. Calor innat⁹ eſt illd qd
nominam⁹ ſpiritū: ⁊ eſt ille q̄ fi-
xus ē ⁊ plātatus in corpe cuiuſq;
aīalis: qui q̄uis nō ſit de ſubſtā-
tia aīe: eſt tū primū inſtrumētorū
eius: neceſſe eſt igitur volēti hunc
calorē ⁊ vitam ipſam conſerua-
re vt cū nūq̄ ſine pabulo ⁊ nutri
mēto relinquam⁹: q2 priuatū ali
mēto nō pōt diu durare teſte Ari.
in. ij. de aīa textu cōmenti. xlviij.
⁊ Gal. in primo de alimentis. c. j.

di. Sine alimēto nō ē poſſibile viuere nec ſanos nec egros. Cuius cām ꝛ ratiōnē aſſignauit Raſis i xxv. cōtinētis. c. p̄io dicēs autoritate Joānitij. Quia corpa nr̄a ſūt cōtinue diſſolutiōis ex aere circūferēti ꝛ caliditate innata q̄ eſt in nobis: idiguerūt nutrimēto ad reſiſtēdū ei qd̓ diſſoluit. diffuſiuſq̄ haliabas i. v. theorice. c. xiiij. hoc ſcutiēs ſic ait. Dico ergo cū ſit corporū aīaliū rationaliū ꝛ irrationaliū ſubſtātiā eorū diſſolui ſemper ꝛ cōtinue naturalis cauſa q̄ in eis eſt caloris calidiq̄ exteri⁹ q̄ illis obui⁹ eſt aeris aut diſſolutione leni: vt qd̓ a corporib⁹ oib⁹ relaxatiōe diſſoluitur aut certe manifeſta: vt ſputa: emūctiones: ſudor: vrina ꝛ egeſtio: neceſſariā habuit naturaꝫ materiam ab exteriorib⁹ q̄ eoꝝ loco ſuccederet q̄ a corpore diſſoluunt. hec ergo materia ſunt eſca ꝛ pot⁹. Qui mihi vidētur verba Gal. dicētis in lib. de diſſolu. cōtinua. c. j. hoc modo. Qꝛ corpa hoim ſunt i ꝯtinua diſſolutiōe: ꝛ ꝓpter calorē aeris circūdātis ea extrinſecus: ꝛ calorē interi⁹ exiſtentē fuit neceſſarium reſtaurare in eis qd̓ diſſolutū eſt de ipſis ideoq̄ fuerūt neceſſarij cibi ꝛ pot⁹: vno itaq̄ v̄bo cū ipſo etiā Auic. in. ij. j. doc. ſumma. x. c. ſcdis ſic dicente. Nutrimēto indigētes ſum⁹: ꝛ noſtre ꝯſeruatio ſanitatis eſt ex nutrimēto nobis cōueniente qd̓ equale exiſtit ꝛc. Jn ſumma igitur dictorū rō hec eſt: qꝛ ſi reſolutio eſſet: reſtauratio autē nō exiſteret: ꝓcul dubio vita cito finiret: ſꝫ poſito calore reſolutio ſequit̄: non poſita aūt refectiōe ꝯſumptio: ꝓpterea fuit neceſſariū vt nutrimentū partibus ſuppleret reſolutis: multū vero aut paruꝫ ſm maiorē aut minorē reſolutarū partiū quantitatē dicēte Auicē. i. xiij. tertij trac. ij. c. vij. Neceſſitas cibi eſt vt ſuppleat locū ei⁹ qd̓ reſoluit: cū ergo nō ē reſolutio aut eſt reſolutio parua: nō ē neceſſari⁹ cib⁹ extrinſec⁹. qd̓ etiā voluit in cāticis textu ꝯmēti xxxiij. dicēs. Scias quod v̄a cibi actio ē augere augēda ꝛ reſtaurare oē dep̄ditū ex diſſolutiōe corporis: ꝛ ad primū ſtatū deducere. Reſolutio itaq̄ calore naturali ꝛ ab extrinſeco proueniēs fecit refectiōis ꝛ nutrimēti neceſſitatē: vt deperdita eo modo quo poſſibile eſt reſtaurarent: qd̓ dicimus ꝓpterea ꝙ reſtaurata nunq̄ ad quātitatē: nec ad perfectionē diſſolutorū attingūt: ꝛ ob hāc cām neceſſe eſt ad finem deuenire: ꝛ ꝙ ita ſit ptꝫ per Gal. in. j. de regi. ſanita. dicētē. Si poſſem⁹ tale aliquid introducere qd̓ ſile eſſet effluēti: hoc ſaniſſimū ꝛ optimū eſſet: ſed hoc impoſſibile eſt: qꝛ id quod defluit ab vnoquoq̄ membroꝝ: tale natura eſt quale ipm membrū a quo defluit. Nihil aūt eoꝝ q̄ comedūt aut bibunt: tale eſt oino q̄le id qd̓ defluxit a quo ſumpſit Auicē. in. j. primi de etatibus. §. illo. Amplius ſi hec virt⁹ ſcꝫ nutritiua infinita foret: ꝛ ſemper permutationē in corpore facere ei⁹ quod diſſoluitur equalr̄ ꝛ vno modo: diſſolutio tn̄ vno modo non eſſet: imo quotidie augeretur ꝛc. Et ob hanc cauſam etiā optima comedētes: nutritiſſima: et ea perfectiſſime digerentes: mori habent de neceſſitate: licet non tam cito ſicut oppoſitum facientes. Et hec de neceſſitate refectionis dicta ſunt hactenus.

¶ Capitulum. xliij. oſtēdit que et quanta ſit vtilitas refectionis cum cibo ꝛ potu.

Viſa i p̄cedēti capi-
tulo refectionis ne-
ceſſitate: i preſenti
ei⁹ grādis vtilitas
eſt vidēda: licet ma
gna ex parte ex his
q̄ i ſupiorib⁹ dicta ſunt: cōp̄hēdi
pōt. Attamē dicam⁹ iterū replicā
do ꝙ quāuis refectio quātūcūqꝫ
optima nos nō faciat a morte ſe-
curos: cū due ſint naturales cor-
ruptiones quas nullū generatū
corp⁹ effugere pōt: Una ꝙ ſemp̄
magis deſiccamur. Altera ꝙ ſēp̄
vniuerſa ſub̄a nr̄a fluit ob inna-
tū nobis calorē. vt. j. de regimi-
ne ſanita. inuit nobis Gal. ⁊ i vj.
eiuſdē cū inq̄t. Si poſſibile eſſet
ſemp̄ cuſtodire humidā cōplexio
nē corpis imortales eſſem⁹: ſꝫ qr
naturalē viā eā q̄ ad deſiccandū
corp⁹ fugere nō poſſibile. ꝓpter-
ea ſeneſcere neceſſariū eſt nobis:
⁊ corrūpi: ⁊ q̄uis a iā dictis ordi
natiſſima ⁊ p̄fectiſſima dieta nos
minime poſſit liberare: de his tn̄
duab⁹ reb⁹ ſecuritatē p̄bet putre
factiōis penit⁹ ꝓhibitiōe: ⁊ deſen
ſiōe ne humiditas cito reſoluat᷑:
⁊ in ipſi⁹ q̄dē fortitudine ꝯſiſtit vt
ip̄m corp⁹ vſqꝫ ad debitū tp̄s ſ̄m
ſuā p̄mā cōplexionē p̄manere fa
ciat ⁊ hoc q̄dē erit ꝓpter regimē
rectū reſtauratiōis q̄ fit loco eius
qd̄ reſoluit᷑ ſ̄m quātitatē poſſibi
lē ⁊c. vt inq̄t Auic. in. iij. p̄mi. c. j.
cui⁹ p̄allegata fuerūt ỽba. Si igi
tur hec duo fecerit. ſ. ꝙ putrefieri
nō p̄mittat: ⁊ ꝓhibuerit ne cito
humiditas reſoluat᷑: diu ⁊ ſanos
viuere faciat oēs q̄ tali vſi fuerit
reſtauratiōe ꝓut ſenſit Gal. in. vj.
de regi. ſani. cū ait. Lōgeuiſſim⁹ ē
vtiqꝫ q̄ minime deſiccat⁹ fuerit: ⁊
infra dixit. In ꝯplexiōe lōgeuiſſi-
mi oim ſunt q̄ humidiſſimi ⁊ ni-
mirū ⁊ ſani ſunt ꝯſolidatū fuerit
corp⁹ ⁊c. Qd̄ ēt voluit Auic. in lo
co ſuperi⁹ allegato cū inq̄t. Cor
pus nō p̄manet tp̄e quo p̄durat:
niſi propterea ꝙ ipſi⁹ innata hu-
miditas p̄ma reſolutioni reſiſtit
caloris ⁊c. O q̄ꝫ grādis eſt g̃ re-
fectiōis vtilitas: q̄ corp⁹ a ſiccita-
te feſtina p̄ſeruat: q̄ ſiccitas intā-
tū eſt nr̄is corporib⁹ inimica atqꝫ
cōtraria: ꝙ īceſſanter augēdo p̄-
cedit donec nos p̄imat. teſte Prin
cipe vbi ſupra. q̄ꝫ grāde iterū erit
refectionis cōmodū cū humanū
corp⁹ longeuū ⁊ ſanū eſſe faciat
toto ſuaꝝ etatū decurſu. ſi ipſa
debita fuerit ⁊ ordinata refectio
dicēte Gal. i lib. de euchimia ⁊ ca
chochimia. Amicoꝝ meoꝝ q̄cūqꝫ
vacāt circa exercitia ⁊ ordiatiuā
dietationē oēs video ſemp̄ ſanos
eſſe: ⁊ iteꝝ vt in eodē. Nō egrota
bit oino debite dietat⁹ ⁊ exercita
tus ⁊c. Sic itaqꝫ huius capl̄i hec
cōclo: ꝙ magna eſt debite ac ordi
nate refectiōis vtilitas: quēadmo
dū ſapiētiſſimi antiq̄ꝝ in p̄alleg.
locis voluere. Quas aūt habeat
cōditiōes q̄ debita ſiue ordinata
dieta dici mereat᷑ in ſequētib⁹ deo
volēte ſcribem⁹: nō appropriādo
ipſam huic vel illi ꝯplexioni aut
etati: ſꝫ hoc iā electi medici iudi-
cio relinq̄m⁹: q̄ ſua ſapia qd̄ vni-
cuiqꝫ ꝯueniēs erit: iubebit offerre
ꝓut regio: natura: tp̄s: anni: ꝯſue
tudo: ⁊ hmōi expetere videbūt᷑: q̄
oia cognoſcere ⁊ ſufficiētiſſime i-
telligere dꝫ cū dicat Gal. i lib. de
euchimia. Memorari aūt te volo
ſꝫ oēs hmōi tractat⁹: qm̄ neqꝫ au
xilioꝝ: neqꝫ ſanatiuaꝝ dietatio-
nū ſciēs erit final'r q̄ materiaꝝ ỽ-
tutes certitudinal'r didicit niſi co
gnoſcat corpoꝝ nās q̄b⁹ hec ad
ducūt᷑. Quedā em̄ dēſa ſūt ⁊ diffi
cile trāſpirabilia. q̄dā ỽo rara ⁊ d̄
facili euacuabilia: ⁊ indigent vti

cibo humidiori. ſicciori ſ̄ʒo ſcd̄a: ꝛ illa quidē groſſiori: illa aūt ſubtiliori: ꝛ illa quidē pauciori: illa ſ̄ʒo ampliori: ita aūt ꝛ q̄cunq̄ melancholicū h̄nt ſanguinem: humidis ꝛ calidis cōplexiōe indiget cibis: ſicut quicūq̄ cholericū hūidis ꝛ frigidis: q̄ autē phlegmatici calidis ꝛ ſiccis ꝛc. Demū ↄcludit. dignoſticuʒ igiť eſſe oportet cū q̄ recte oꝫ vti cibis: ideo perito dirigēte medico iam repto: prout cōuenit vtilis ſemꝑ erit ad corporis ſanitatē refectio ſicuti ab initio ꝑſentis capituli intēdebamꝰ ↄclarare.

¶ Capitulū. xliiij. oſtēdit qualiter ſubſtātia reficiētiū in bonitate vel malitia cōſiderāda ſit ad ſanitatem.

Dicamus q̄ ꝑma ꝛ principalior rerū circa refectionē conſiderāda ſit bonitas ſubſtātie ciborū q̄ ſi neglecta fuerit nō mō erit inutilis: ſꝫ etiā pnitioſa. Malitia em̄ ciborū hanc ſolita eſt habere naturā q̄ ꝑ ſpaciū q̄ddā tp̄is ſua celet ꝛ occultet nocumēta poſterius vero ea manifeſtiſſime oſtēdat dicēte Gale. x. de iuuamētis mēbroꝝ. c. j. Sicut aial qn̄ fameſcit inducit illud famis neceſſitas ad cōedēdū lutū limū ꝛ alia multa mala: ita eſt in quolibet mēbro qn̄ caret cibo ſibi cōuenienti: iducit ei cibi neceſſitas naturalis ad attrahēdū humores malos q̄bꝰ nutriť: ꝛ iſte ſupfluitates q̄ aggregant̄ in mēbro putrefiūt ſꝫm ſpaciū tp̄is quouſq̄ adacuentur ꝛ caleſiāt ꝛ habent generare egritudines calidas ꝛ febres acutas ꝛ alias multas egritudines. Nō eſt igitur de ꝓpria digeſtiua: vt nōnulli faciūt confidendū cuꝫ male ſubſtātie cibaria comeduntur: quoniā princeps in tertia primi. doc. ij. c. vij. ſic inq̄t. Ille i quo mala digerunť nutrientia ob hoc nō decipiať qm̄ poſt dies in ipſo mali generabunť humores egritudines facientes ꝛ pneccātes: q̄ð ſenſit Gal. in primo de alimētis. c. vltimo cū ait. Non oportet negligere pura facere oīa ad eſum preparāda cognoſcentes quanq̄ȝ id q̄ð per ſingulos dies nocumentum nō ſentiať propter paruitatem tn̄ congregatur ex ipſis tempore multo ꝛ inde manifeſtuꝫ fit aliqn̄ in ſcd̄o etiā alimentorū. c. de cucumeribus in fine ſic inquit. Ab omnibus abſtinere conſulo cachochimījs edulījs ꝛ ſi facile digeſtibilia aliquibꝰ ſint latet em̄ tempore multo prauus in venis chimꝰ ex ipſis cōgregatus qui cū coctione modica ad putrefactionē deuenit febres mali moris operať. ꝛ ꝓpterea in. c. iij. libri de euchimia ꝛ cachochimia ↄcludit dicēs. Cachochimia cibaria oīmodo fugiēda ſunt ſiue groſſos ſiue ſubtiles operent̄ q̄ in nobis hūores. Et lib. de cura ictericie dixit: q̄ aſſumere q̄d nociuū ꝓpter delectationē nephādum: q̄ aūt ſint hmōi mala cibaria: ipſe Gal. expſſit in lib. de diſſolutiōe ↄtinua dicēs. Omnia cibaria q̄ nō tēperata ſunt nō generāt ſanguinē purū: mundū ꝛ clarū. Et cibarioꝝ mali chimi tres ſunt ſpēs: eorum em̄ ſunt q̄ addūt in phlegma ꝛ eorū q̄ addūt in cholerā: ꝛ eoꝝ quedā ſunt q̄ addūt in cholerā nigrā et opꝫ oēm hoīeꝫ dimittere multitudinē eorū ꝛ ↄtinuationē aſſumptiōis ipſoꝝ: ꝛ ſi digerant ea: ꝛ ſi nō inferāt nocumentū cito: tn̄ m̄ adunant̄ in corpore continuātis acceptationē eorū in lōgo tēpore chimi generātes egritudines malas ꝛc. Et poſt pauca ſubiūxit q̄

hmōdi ſunt panis factus ex fari-
na multi furfuris ⁊ frumēti antiq̄
aut farina mali chimi q̄ addit in
cholerā nigraꝫ. Et caro pecudis
oīs q̄ addit aliq̄d ī phlegma: ⁊ ca
ro capre ⁊ mltorū annoꝝ oīs ca-
ro addit in melācholiā ⁊ ſilr caro
hirci: caro bouis: ⁊ hmōi ⁊ de mē-
bris aīaliū renes: ⁊ cerebrū ⁊ oēs
vētres ⁊ oua cocta ī tegnamine:
⁊ caſeꝰ antiquꝰ ⁊ fungi: ⁊ cicera: ⁊
lētes: ⁊ miliū: ⁊ panicū: ⁊ piſces du
ri viſcoſi: ⁊ ſilr ſaliti: ⁊ ficus ſicce
ſi multe ſumant: ⁊ pira: ⁊ poma: ⁊
cucumeres: ⁊ cucurbita: ⁊ bateca
cū malū chimū in ſtomacho repe
riūt: ⁊ olera oīa ſunt mali chimi
ꝑpter mltitudinē ſupfluitatū in
eis ⁊ paucitatē nutrimēti: ⁊ cepe:
⁊ allia: ⁊ raphanꝰ: ⁊ rape: ⁊ paſti-
nace: ⁊ caules: ⁊ his ſilia q̄bꝰ oībꝰ
abſtinere manifeſtū eſt dicēte Ra
ſi in iiij. Almā. c. xi. Saluꝰ exiſtit
a ciborū hoꝝ malitia q̄ nō eis vti
tur: ꝙ ſi aliquē eis vti ꝯtingat ſi-
bi ſubuenire dꝫ catarticū humorē
ex eis generatū expellēs ſumēdo
⁊c. Qđ ēt breuiꝰ ꝯſtrinxit Auicē.
in. iij. i. c. ſuperiꝰ alleg. di. In prin.
opꝫ vt ſanitatꝭ ꝯſeruator ſtudeat
ne cibi ipſiꝰ ſubſtātia ſit aliqđ nu
trimētū medicinaliū ſicut olera ⁊
fructꝰ ⁊ reliqua ab ipſis: qm̄ ſub-
tiliātia ſanguinē ſunt adurētia ⁊
groſſa ſunt ipſum phlegmaticū
facientia: ⁊ corpora grauantia ⁊c.
Nō ſunt ergo hmōi cibaria male
⁊ illaudabilis ſubſtātie comeden
da. Si tn̄ aliqn̄ ꝑpter neceſſitatē
aut inopiā q̄s alia ab his nō ha-
beret ꝯſilio ꝑncipis Aui. vti dꝫ di
cētis in iiij. i. Si alicui neceſſariū
fuerit nutriētia comedere mala
paucis vicibꝰ ⁊ nō frequentibus
vtat ⁊ cū eis miſceat qđ ſit ipſis
ꝯtrariū vtputa calida cū frigidis
⁊ ſicca cū humidis vt infra diffu-
ſiꝰ ſcribemus: quapropter ciba
ria male ſubſtātie intātum ab au
toribus deteſtata erunt iure meri
to ab omnibus relinquenda: ⁊ p
conſequens que bone fuerint ſub
ſtantie ⁊ laudabilis chimi erūt ab
hoībus eligenda vt ex iam dictis
patet manifeſte.

¶ Ca. xlv. oſtēdit q̄s modꝰ ſub
ſtātie ciborū eligēdus ſit ad ſa
nitatē. ſ. an groſſi vel ſubtiles
cibi ſint mādu candi: ⁊ qui ſint
huiuſmodi declarat.

QUia poſſet quiſpiam
dubitare circa moduꝫ
ſubſtātie ciborū: an. ſ.
ſubtiles ſeu groſſi ma
gis cibi ſint ad ſanita-
tis ꝯſeruationē eligēdi: ⁊ ideo in
preſentiarū de tali modo eſt ali-
quid dicendū cum ſubtiles neq̄
groſſi cibi abſolute nō fuerint ab
autoribus cōmendati: ſed anteq̄
hoc declaremus intelligendū eſt
iuxta Halia. ſniaꝫ in. v. the. c. xiij.
q̄s cibꝰ ſubtilis q̄s groſſus eē dī
cat: inq̄t eni ipſe eo in loco ꝙ ſub
tilis cibꝰ eſt cuius q̄ntitas magna
corpus pauco paſcit nutrimento:
groſſus aūt dr cuiꝰ q̄ntitas pauca
corpꝰ plimo reficit nutrimēto: tē-
peratꝰ aūt inter groſſuꝫ ⁊ ſubtilē
eſt: cuiꝰ moderata q̄ntitas modera
te nutrit. Si āt mlta ſit eiꝰ q̄ntitas
multū: ⁊ ſi pauca parū: poſtea exē
plificat dicēs. Cibi ſubtiles ſunt
vt caro pulloꝝ: piſces pui: lactuca
⁊ hmōi oportuni hiſq̄ parui ſunt
laboris ⁊ exercitij: groſſi aūt cibi
ſūt caro vituli magni: ⁊ piſces grā
des ſolide carnꝭ: caſeꝰ recēs ⁊ ſi-
miles ꝯuenientes his q̄ magni ſūt
laborꝭ ⁊ exercitij: ⁊ q̄ vtutꝭ neceſ
ſariū hn̄t augmentū corpiſq̄ cor
pulentiā: ⁊ iō bene diximus a prin
cipio huius capituli ꝙ abſolute

neq; cibi ſubtiles neq; groſſi ap=
probent a ſapiētib⁹: ſm qd̄ etiam
Iſaac in vlib⁹ dictis ſenſiſſe videt̄
enim ait i.c.vij. Mollia ⁊ terrena
digeſtibilia facile ſunt in ſangui=
nē cōuertibilia ⁊ mēbris facile aſ
ſimilāda: ſʒ in corruptiōes tranſ=
duci leuiſſima ⁊ nō diu in mēbris
ꝑmanētia: ⁊ īfra dixit. qualiſcūq;
cib⁹ ſubtilis fuerit ꝑuiſſimū ⁊ dbi
liſſimū mēbris tribuit nutrimētū
cibaria vo dura ad dirigēdū ſunt
corp⁹ nutriētia ſi ꝟrt⁹ naturalis
ſupat ea: qd̄ ēt voluit princeps in
iij. primi doc. ij. c. vij. cū inq̄t. Nu
triētia ſubtilia ſunt magis ſanita
tis ꝯſeruatiua ⁊ ꝟtutē min⁹ iuuāt
⁊ fortitudinē. Et groſſa ſunt iſtis
cōtraria. Et igit̄ q̄ fortitudine idi
get nutriētia fortis. ch'mi ſunt ne
ceſſaria. verūtn̄ ex eis non multū
comedāt: iō vt digerant̄: ne q̄s āt
audiēs ꝙ nutriētia groſſa magis
virtutē cōfortent decipiat̄: exiſti=
mās ea pre aliis fore accipiēda:
dʒ etiā ꝯſiderare ꝙ tarde ſunt di
geſtiōis: ⁊ nō niſi exercitatis cōue
niētia: q̄eſcentib⁹ aūt maxie inimi
ca: vt iā ex haliabatis ſerie ſupra
viſum eſt: ⁊ vt multo clarius ex ꝟ=
bis Iſaac colligit̄ dicētis in vlib⁹
dictis. c. viij. Cibaria groſſa non
ſunt laudabilia quietis ⁊ nō ha=
bentib⁹ exercitia: in his eni̅ calo=
re: quiete cōgelato talia nō dige=
runt̄: iō cauēda ſunt. Que quoq;
fuit ſnīa Gal. in libr. de euchimia
⁊ cachochimia. c. ij. dicētis. Ciba=
rioꝝ q̄ groſſos ⁊ viſcoſos gene=
rant humores nutritiſſima oīm
ſunt: ⁊ ſi digerant̄ bn̄ i ventre: val
de benignū ſanguinē gn̄are nata
ſunt: manifeſtū eſt aūt ꝙ q̄ in q̄ete
permāſerint ea bn̄ digerere nimi
me pn̄t. Et ꝑpterea ipſe eodē in
c. que media ſunt commendauit
his: ſcʒ qui neq; oīno ocioſi ſunt
neqʒ fortibus ſunt aſſueti exerci=
tijs dicens. Inculpabiliſſima ci=
borū ſunt que inter ſubtiliātia et
ingroſſantia exiſtunt qualia ſunt
optimi panū ⁊ carnes gallinaꝝ ⁊
faſianorum ⁊ perdicū ⁊ columba
rum ⁊ turtuꝝ ⁊ merulaꝝ et par=
uarum auiū omniū: adhuc autēʒ
⁊ petrinoꝝ piſcium: ⁊ marinoꝝ ⁊
ceteroꝝ nullū fetorē habētium.
Et infra ait. Optim⁹ cib⁹ corpib⁹
noſtris eſt qui nō eſt ex ſubſtātia
groſſa neq; viſcoſa ex quo ſan=
guis ꝯſiſtētia moderat⁹ gn̄atur ⁊
in libro diſſolutiōe cōtinua ſic dif
fuſiſſime hāc materiā pertracta=
uit di. Et qui eſt i corpore tēpera=
tus: et ſanus nec labor eius eſt
multus nec eſt labor in virtute:
meliora ſunt ei cibaria media in=
ter ſubtilia ⁊ groſſa: quia ipſa ei
conueniunt ⁊ non debilitant ſub
tilia nec generant cruditatem et
oppilationem ſicut groſſa: ⁊ po=
ſtea exemplificat. Quemadmo=
dum eſt omnis panis bene pre=
paratus arte. Ouum gallinaruʒ:
caro hedi ⁊ animalis agni ⁊ pe=
cudum ⁊ caro pullorum ⁊ colum
barum ⁊ paruarum auium: licet
hec duo ſanguinem generent ca=
lidiorem et groſſiorem ſanguine
temperato: epata quoq; pulloꝝ
anſeruʒ ⁊ aſſelle ipſoꝝ que ſunt
temperata: licet reliquū corpus
eorum ſit multarum ſuperfluita=
tum. ¶ Et omnis auis que eſt
multi mot⁹. Et cuius paſcua ſunt
in loco boni nutrimēti ⁊ mūdi ae
ris. ¶ Et ſimiliter oīa oua bene
preparata. Et maxime que ſunt
proiecta ſup aquā calidā. Et re=
cipiuntur antequam indureſcant
ſunt temperate groſſitie. Et oēs
piſces non dure carnis nec multe
viſcoſitatis: aut quib⁹ nō eſt viſco
ſitas. et ſunt boniſſimi ſaporis.

τ quoꝝ paſcua ſunt ī aq̄s mūdis a ſordicie τ q̄ in aquis fluminum ſunt tēperati τ boni nutrimēti. Et de fructibꝰ vue τ ficus qñ ſunt bñ mature ſup arborē τ cito diſcendūt de corpe. Qđ eñ gñat̄ ex eis tēperatū eſt in ſubtilitate. Et de oleribꝰ: lactuca: endiuia: ſparagi. Et oē vinū cuiꝰ color ē granati clarus nec ē nimis antiquū τc. Hec ḡ inter cibaria ſūt vtēda ſicut groſſa iter alia ſunt maxie fugiēda τ ab ipſis ēt exercitātibꝰ: q̄uis minus eis noceāt q̄ q̄eſcētibꝰ: tū qꝛ dura ſint ad dirigendū: tū etiā qꝛ ſanguinē generēt groſſuꝫ τ oppilatiuū. Et q̄ etiā in laboꝛātibus ſint ſuſpecta apparet ex ſnia p̄ncipis in. iij. j. c. allegato dicentis. Nutriēs groſſum qđ exercitati: τ multi laboꝛis comedūt ꝓpterea qđ ab eoꝝ epate rapit̄ cū nōdū ſit digeſtū p̄parat eos ad egritudines ꝑniciosas ī fine vite aut in eiꝰ p̄ncipio lꝫ ſint in ſua cōfidentes digeſtiua. Et in. iiij. j. c. j. iterū ait. Et nos q̄dē terremur a nutriēte groſſo cū ꝓ certo ſciamꝰ q̄ ex eo accidāt oppilatiōes τc. Cōcludamꝰ itaq̄ ad ſanitatē cōſeruandā cibi valde groſſi ſint ab oībus euitādi ſubtiles ꝟo a laboꝛātibꝰ: medij aūt a medio mō ſe habētibꝰ. Qui ſubtilioꝛes τ groſſiores eligant̄ prout maioꝛibus aut minoꝛibꝰ appꝛopinquauerint homines exercitijs dicēte Iſaac vbi ſupꝛa. Mēbꝛis ꝯfoꝛtādis cibi ſūt neceſſarij groſſi. ſ. nō multū τ ad digerēdū duri. Regimēto ꝟo τ cuſtodie ſanitatis leues cibi τ faciles τ actiōi nature obediētes τc.

¶ Capitulū. xlvj. oſtendit que ſint cibaria groſſa q̄ delicatis pꝛopꝛie τ quieſcentibus maxime inimicant̄. Et an duris vel mollibus cibis vtendum ſit.

In precedēti. c. viſuꝫ eſt q̄ groſſa cibaria: aut nemini ꝯueniāt: aut ſolū his q̄ foꝛtibꝰ vtūt̄ exercitijs. Que autē ſint hmōi: ad plenū ī eo minime ſcripſimꝰ: ſicuti in iſto capitulo ſufficiēter annotare: vt ab ipis ſtudioſi τ q̄cūq̄ alij quotidie ſedētes: τ parū aut minime laboꝛātes poſſint ea cognoſcere: τ cognita p̄termittere ne eoꝝ ꝑcipiāt nocumenta. Dicamꝰ igit̄ pꝛīo q̄ hoīes τ qñ groſſi nutriētia pñt ſecuriꝰ mādu care: τ q̄ minime Gal. ſeriē adducētes ī li. de diſſolutiōe ꝯtinua ſic ſcribētis. Cibaria groſſa cū inueniūt corpꝰ calidū multū laboꝛās τ ſomnū multū poſt cibū: digerūtur τ nutriūt corpꝰ nutrimēto plurimo: adherēt τ cōfoꝛtāt cōfoꝛtatiōe plurima: τ meliꝰ ē q̄ ſumant̄ hec cibaria ī hieme ꝑꝑ aggregatiōeꝫ caloꝛis ī interioꝛibꝰ corpis τ lōgitudine ſōnij: τ qñ q̄s ſentit in corpe ſuo diſſolutionē manifeſtā: hec ipe d̄ cōditiōibꝰ eoꝝ q̄ groſſis nutrimētis vti pñt. Sꝫ q̄ hmōi nō fuerint: illis minime aſſueſcere dñt: ſcribēte eodē ī loco allegato ſic. Si comedat aliq̄s cibos groſſos: τ ſit ī corpe ſuo caliditas pauca: τ ꝓpꝛie ī ſtomacho: τ laboꝛ añ cibū paucus: τ ſomnꝰ ſilr̄ paucus nō ꝑficit̄ digeſtio: ſed gñat̄ in coꝛpoꝛe humoꝛ ex eis groſſus nimiū crudus generans oppilationem in epate et ſplene. Ideo opꝫ eum qui comedit cibos groſſos: τ p̄ter neceſſitatē dñij appetitꝰ eiꝰ q̄ paucos ex eis accipiat: ī cōmixtos nec aſſueſcat eos. Deinde adducit q̄ ſint hmōi a q̄bus cauere opoꝛtet dicens. Ex eis ſunt lenticule et glādes id eſt caſtanee τ lepoꝛes: τ fungi τ fabe aſſe: τ epata: τ oua dura elixa aut aſſata. τ qđ eſt frixum ex

rum ex eis: ⁊ lac coctū coctiõſbus
plurib⁹: ⁊ vbera: ⁊ vinū vue qḋ ē co
ctū: ⁊ ſpāliter qḋ eſt ex vua groſſa
in natura ſua: q2 caliditas in co=
ctiõe acq̄ſiuit eis ſiccitatē ⁊ coagu
latiõez: ⁊ caro cerui ⁊ hirci: ⁊ car=
nes bouine ⁊ vētres ⁊ iteſtina. hec
oīa groſſa ſunt ꝑꝑ duriciē nature
eoꝝ: ⁊ eodē mō lupini: ⁊ rape: ⁊ fa
ſeoli: ⁊ panꝫ furni ī exteriorib⁹ eſt
groſſ⁹ ꝑꝑ id qḋ acq̄ſiuit ei ignꝫ ex
ſiccitate: ⁊ in iteriorib⁹ ē groſſ⁹ ꝑꝑ
viſcoſitatē q̄ eſt ī pane de nā fru=
mēti. Et oīs panꝫ aut ſupflue dco
ct⁹ aut diminute decoct⁹: aut īfer=
mētat⁹ aut ſubcineriti⁹: aut cū la
gana: ⁊ dactili: ⁊ fungi: ⁊ cerebra
oīa ſunt groſſa ꝑꝑ viſcoſitatē q̄ in
natura eoꝝ ꝯſiſtit: ⁊ piſces duri ⁊
viſcoſi: ⁊ carnes ⁊ caſe⁹ groſſus ⁊
aures: et labia: et extremitates
muſculoꝝ. Et ēt gñaꝛ accidētalr̄
ex cibis frigidis hũoꝛ groſſus ꝑꝑ
debilitatē caliditatꝫ corpis ⁊ dige
ſtiõis ſue: ſicut accidit ex cõeſtiõe
fructuũ añ maturatiõez eoꝝ: ⁊ ex
cõeſtiõe citruloꝝ ⁊ cucũeris ⁊ carnꝫ
citrī lactꝫ acetoſi ⁊c. hec igr̄ ⁊ ſilr̄a
ſūt a nō laborātib⁹ ⁊ dbilib⁹ fugiē
da: ꝑꝑ nocumēta ſupi⁹ aſſignata.
Et ꝑpterea ꝯcludēdū ē ꝙ q̄ predi
ctas ñ habuerit ꝯditiões: iſta po
ti⁹ q̄ diximꝰ dimittere dñt ꝙ̄ cõede
re. Et ꝙ̄uis ex iā dictis ſatis ꝯphē
di poſſit ꝙ ſicca ſiue dura ⁊ lubri
ca viſcoſa ſiue mollia eo ꝙ vt plr̄i=
mū groſſa ſint: pari rõne ꝑtermit
tēda forēt. Tñ dicem⁹ ſpāliter de
ipis cū Gal. i.j. de dīijs febrū. c.
iij. dicente. Quecūq ſūt lubrica ⁊
viſcoſa groſſoꝝ humoꝝ gñatiua
morbidiora ſūt oppilare eñ ⁊ ob
ſtruere corp⁹ ſūt pata. Nō min⁹ āt
ſicca cibaria a ſapiētib⁹ ꝙ̄ aq̄ſa ⁊
lubrica dteſtāꝛ cū mltoꝝ ſint gña
tiua nocumētoꝝ dicēte raſi i. xxv.
cõtinētis. c.j. autoritate fabri. Su
per abūdās ſūptio nutrimētorūz
ſiccoꝝ tollit ꝟtutē ⁊ colorē corpis
mutat deſiccādo vētrē. Iſaac ēt i
vij. c. dietaꝝ vlīū ſic inq̄t. Cib⁹ du
rus ⁊ ſicc⁹ ſit peſſim⁹: ⁊ oib⁹ q̄ di=
xim⁹ ꝯ ri⁹ dixerat eñ ſupra ꝙ cib⁹
q̄ ſiccus nō erat nutritiu⁹ ⁊ ad diſ
ſoluēdū de mēbris dur⁹ exiſtebat
atq qḋ ſubſtātie mēbroꝝ ꝑfecte
aſſimilabaꝛ. Et i. c. viij. lib. eiuſdē
iteꝝ dixit ſicca cibaria ſunt peſſi=
ma: q2 cū duritia digerēdi nutri=
mēta faciūt ſicca: vñ ſ3 medicinā
⁊ nō ſ3 nutrimēta ſūt dāda. Et ꝑ
terea a ꝓadductis autorib⁹ nō di
ſcedēs Auic. i. iij. j. doc. ij. c. vij. ſic
ait. Nutrīētia ſicca aſſidue cõede
re fortitudinē cadere faciūt q̄ fuit
gal. ſnia i. v. ḋ ſimplici medicina
diſtictiõe. vj. c. ij. dicētis. Oēs res
q̄ exſiccāt: finiūt hūiditatē ſangui
nis: q̄re igroſſant eū. Et ꝑꝑ hanc
cāz minorat ipz. Et ſi ſūt ī naturꝫ
calide faciūt eū vehemētioris cali
ditatis ꝙ̄ fuit ⁊c. Quāobrē dicere
poſſum⁹ breuib⁹ nos expediētes
ad ſanitatis cõſeruationem: nec
groſſa valde cibaria. neq ſubtilia
neq lubrica viſcoſa ⁊ valde mol=
lia ſicut nec ſicca facere videꝛ. Sz
inter dicta que mediocria fuerint
approbantur.

¶ Capi. xlviij. declarat ꝙ cibi ſani
tatis cõſeruatiui nō ſint: nec eſſe
debeāt valde calidi aut frigidi: ſi
cut nec valde hūidi vl ſicci ꝟtualr̄.

QUia ñ ſufficit ciboꝝ ſub
ſtātiā itelligere ad cõ
ſeruationē ſanitatꝫ niſi
ēt de q̄litatib⁹ ipoꝝ pri
mis ſufficiens hēaꝛ co=
gnitio. Iō ī preſentiaꝝ ḋ ipis ſmo
nē faciem⁹ dicētes: ꝙ cibaria ſani
tatꝫ ꝯſeruatiua eē nō debeāt fortꝫ
caliditatis ꝟtute: ꝑpterea ꝙ ca=
lorē icēdūt nālē ⁊ hūiditatē: cor=
pis ſoleāt dſiccare cū dicat Auic.

in.j.j.doc.iij.c.j. caliditas maioꝛ
ꝗ̄ dꝫ reddit corpꝰ ſiccıꝰ ꝗ̄ opꝫ:⁊ i
iiij.j.c.ij.Oēs caloꝛis cauſe cū ſu
perfluūt i exſiccādo iuuāt.Et fuit
ſnia gal.i pꝛio de cōplexiōibꝰ . c.
ij.dicētis.Caliditatis naꝫ cū vin
cit.ꝓprietas ē vt deſtruat hūidita
tē:⁊ cōſumat eā.Et i eodē.c.iteꝝ
ait.Neceſſariū ē cū vicit caliditas
in coꝛpe:vt ſequat̄ eā ſiccitas ⁊c.
Et ꝓpterea cibi valde calidi vt pli
mū ſūt ēt ſicci:⁊ ꝑ ꝯn̄s calefaciūt
⁊ exſiccāt coꝛpꝰ vltra ꝗ̄ opꝫ.Et iō
cibi tales valde calefaciētes:aut
nūꝗ̄:aut raro:imo ꝗ̄ rariſſime ſu
mant̄:⁊ plꝰ via medicine ꝗ̄ nutri
mēti:niſi foꝛſitā coꝛꝑa valde frigi
da foꝛēt i hieme ⁊ regiōe frigida
dicēte gal.i li.de diſſolutiōe cōti-
nua.Cibaria calida cōueniunt ei
cui dn̄at̄ frigiditas:⁊ i tꝑibꝰ ⁊ ꝑti
bus frigidis:⁊ i ciuitatibꝰ frigidꝫ.
Et vitare dꝫ ipā ille q̇ calide fuerit
cōplexiōis i tꝑibꝰ calidis:⁊ i ciui-
tatibꝰ calidis : queādmodū ſunt
frumētū coctū:panis frumēti:cice
ra:dactili:ſiſamū:ſinapis:vue dul
ces:apiū:ruta:raphanꝰ:rape:ca-
napis:paſtinace:allia:cepe: poꝛ-
ri:caſeꝰ āntiquꝰ:vinū dulce calidū:
⁊ vinū antiquū citrinū.Aduerten
dū q̇ꝫ ē ꝙ nō ſolū euitare opꝫ ci-
baria q̄ nimis calida ſūt i v̄tute ⁊
in potētia:verūetiā tꝑatiſſima qn̄
actualr̄ multū calida ꝑcipiant̄.
H; qd̄ iuſſit raſis i almā.iiij.c.iiij.
dicēs.Eſt ēt abſtinēdū a cibis ca-
lidiſſimis: quales ſunt tūc cū ab
igne remouēt̄:q̇bꝰ nl̄lꝰ vti dꝫ.Pro
pter hoc tn̄ nullꝰ itellgat ꝙ tepi-
da debeāt eē q̄ cōcedēda ſunt:imo
calidioꝛa ꝗ̄ tepida:ſꝫ nō calidiſſi
ma eē opoꝛteat q̄ accipiūt̄: ꝓpter
ꝙ tepidū oē eſt mollificatiuū ⁊ re
ſoluēs v̄tutē.teſte ꝑncipe.j.iiij. c.
xxvj.Et fuit ſnia ga.in.ij.terapē.
c.v.dicētis.Tepida oīa ſoluūt ro
bur vētris:iō calida ſufficiēter et
nō calidiſſima:neqꝫ tepida ſint q̄
māducamꝰ.Cibaria ēt actu vl̄ po
tentia valde frigida nullo pacto
ſunt cōcedēda:qm̄ ſua frigiditas
humane nature ē valde ꝯ̄ria: cuꝫ
dicat iſaac i vlibꝰ dietꝫ.c.v.Frigi-
da velut nix ſūt mltū fugiēda:qm̄
⁊ ſi i coꝛꝑibꝰ iuuenū nō appareat
nocumētū coꝝ:tn̄ malitia paula
tim ſe adunat: ſꝫ ipſi nō ſentiāt:
ſꝫ exeūtes iuuētutē:⁊ ſubeuntes
ſenectutē i mltos ⁊ diuerſos moꝛ
bos incidūt:q̇ incurabiles ſunt:⁊
diu in viſceribꝰ ꝑmanēt:⁊ in arti-
culis ⁊ neruꝫ:qꝛ frigiditas ſemꝑ
mēbꝛa ꝑcutit d̄bilia ⁊ multū ſen-
ſibilia:ſicut ēt colligit̄ i.v. apho-
riſm.aphoꝛ.xviij.dicēte. Frigidū
eſt inimicū neruis:oſſibꝰ: dētibꝰ:
cerebꝛo:ꝑinali:medulle ⁊c. ⁊ Ga.
in.iij.regiminis acutoꝝ cōmēto.
xl.di.Nocumētū aducit neruꝫ ex
oībꝰ rebꝰ frigidis i naturꝫ ſuis ⁊c.
Qua de re ꝯcludere poſſumꝰ cuꝫ
aui.i.v.iiij.tract.iij.c.j.dicēte. In
oī diſpoſitiōe opꝫ vt vehementer
caueat̄ frigꝰ:ēt i eſtate:qm̄ i eo ē
timoꝛ magnꝰ.Nō igrediat̄ ḡ res
aliq̄ actu vl̄ potētia mltū frigida
niſi gr̄a medicine dicēte ga.i li.de
diſſolutiōe ꝯtinua.Cibaria frigi-
da dn̄t adminiſtrari ei q̇ eſt calidi
coꝛpis ⁊ i tꝑibꝰ calidis: ⁊ i ciuita-
tibꝰ calidꝫ.Queādmodū ſicca ꝯue
niūt i cuiꝰ coꝛpe dn̄at̄ hūiditas ⁊ i
tꝑibꝰ:⁊ i ciuitatibꝰ hūidis ⁊c.Pro
ſanꝫ tn̄ ⁊ bn̄ ꝯplexiōatꝫ coꝛꝑibꝰ eli
gant̄ cibaria i v̄tute tꝑate hūida:
cū ipā nō mō ad vitā ſūt vtilia: ve
rūetiā neceſſaria:cū ex ipis ſicut
flāma ex oleo caloꝛ nr̄ iterioꝛ pa-
bulet̄:dicēte quoqꝫ ꝑho in.j.Me-
taphi. ꝙ calido viuimus:et hu-
mido nutrimur.Et in.ij. Methe.
dixit. Calidi humidum eſt ali-
mentum:a quo ſumpſiſſe videtur

prin. cū ait l.j.j. Uita exiſtit p caliditatē: et augmētū p hūiditatē: ⁊ caliditas i hūiditate exiſtit et ab ea nutrit. Et i.vij. iiij.tra.iiij.c.j. Uita nāq; i hūiditate exiſtit: verū opꝫ vt tu caueas ⁊ abhorreas eā i via ſupfluitatꝫ: lꝫ nō appeat eius nocumētū. Sint itaq; cibi nō ſicci vl' hūidi ſuperflue: ſꝫ mediocres: ſicut in caliditate tēperati. ⁊c.

¶ Capitulū.xlviij. oñdit q; ſapores ciboꝝ cōſiderandi ſunt ad ſanitatis cōſeruationem.

Cum vtile ſit nō minꝰ q̄ neceſſariū p ter pmas ciboꝝ ⁊ potuū q̄litates ſcdas et cōſiderare: q̄ ex illis vt ſapiētes dicūt fieri ſolēt: ex q̄ꝝ nūero ſapores exiſtūt: nobis vr̄ pñr de eis dicēdū eē: et eo magꝫ: q̄ ea q̄ ſcripſimꝰ i pced. c. reddentur per ea q̄ in hoc dicētur clariora: cū demōſtrabimꝰ qui calidi et frigidi exiſtāt cibi: ⁊ q̄tū vnuſq̄ſq; ſapoꝝ faciat ad corporꝫ ſanitatē. Sꝫ i pmꝫ videamꝰ q̄d ſit ſapor: ⁊ quō fiat cū ex vniuerſalibꝰ ad ſingularia oporteat pcedere tāq̄ ex notioribꝰ nobis: vt voluit philo. in.j. phy. tex.cō.iiij. Et in tex. lvij. iterꝝ dicat. Debemꝰ incipere ab vniuerſalibꝰ: deiñ ad pticularia trāſire: q̄ cognitꝫ vniuerſalibꝰ facilꝰ cognoſcunt minꝰ cōia: vt idē ſenſit in.ij. de gñatiōe et corruptiōe tex.cō.lj. Dicamus igit cum Iſa. in li. de vniuer. dietꝫ c.iiij. dicen. q; ſapor nihil aliō eſt q̄ q̄ddā ſenſuale ſenſui guſtꝰ deputatū: q̄d abhorret natura vl' ex ipſo delectat. Cāuſ aūt ſapor p admixtionē ſubſtātie ſicce cū hūida: q̄ñ coquunt p calorē decoctione determiata: vt idt Auer. i.iij. colliget. Et fuit ſnīa Ariſt. in.xx. pble. pble.xx. vbi ait Quecunq; pō natura dulcia ſunt pp̄ter moderationē exītis humidi: queꝫ ad modū. ſ. reliq̄ ſapores ex imoderata ꝯmixtiōe reſultāt hūidi cūꝫ ſicco: vt ex ſpēbꝰ eoꝝ fiet manifeſtū. Que vt q̄buſdā placꝫ ſūt nouē. Scdōꝫ pō alios tm̄mō octo. ſicē dē de ipſis ſcripſit Auic. in.ij. cañ c.iij. Spēs ſapoꝝ ſunt octo pter inſipidū. ſ. dulcedo amaritudo: acuitas: ſalſedo: acetoſitas: pōticitas: ſiccitas: ⁊ vnctuoſitas. Auer. aūt in .v. colliget pnunciauit eſſe nouem iter q̄s ſpēs inſipidū ꝯputauit. lꝫ Aui. dixerit vbi. ſ. q; q̄ inſipidū ſaporē tenent eoꝝ inſipida ſunt pba. Quicq̄d aūt ſit nolumꝰ ipñtiaꝝ hāc igredi q̄ōnē: ſꝫ ſapiētioribꝰ pnūc relinquat: et adherebimꝰ opiñ. Auer. di. i ſequētibꝰ de illis octo ſpēbꝰ ſigillāti: vt pꝰ vniuſcuiuſq; clariꝰ hēat et ſūma q̄dā cū facilitate eoꝝ diſtincta: et ſepata determiatio repiat: ſi eñ vellemꝰ de oībꝰ i vno cap. dicere: plixū eēt admodū ꝯfuſuꝫ pmoleſtiq;: atq; fatꝫ iutile. Sꝫ iā ad dulcedinē tāq̄ ad potiſſimū ⁊ deſideratiſſimū in pmis trāſeamꝰ: et de ipſa dulcedie et rebꝰ dulcibꝰ ſimil' q̄ in diuerſis et plimis antiquoꝝ voluminibus: et in coꝝ varijs locis legimꝰ ſcribere incipiamus.

¶ Capi.xlix. oñdit naturam et pprietates dulcedinꝫ et reꝝ dulciū tangendo vtilitates iuuamēta ſimul cum eorum nocumentis.

Quātū ex dulcibꝰ rebus hūanꝰ guſtꝰ delectet: q̄ facile pōt vnuſq̄ſq; ꝯprehēdere: pp̄ter q̄d aūt hoc fiat: ſolū ſcit q̄ nouit q̄tū vnūq̄d q; ſile appetat atq; diligat. Grādis q̄ppe eſt iter dulcia et hūanā nām ſilitudo di. Iſa. i vniuerſalibꝰ die. c.iiij. Conſtat ſaporoſiſſimā hūane cōplexiōi vicinantem eſſe dulcedinē.

Et iſra. hūores dulcedis viſcoſi
ſunt groſſi ⁊ tēpamēto vicini ſub
ſtātiali hūiditati corpis hūani aſ
ſimulatiui. Et poſt aliq̄ ſubiūxit.
Palā ḡ ſit rōni: q̄ dulcedo medio
critatē ⁊ tēpamentū ſigt inter ca
lorē et hūiditatē3. Un̄ ēt antiqui
aq̄ tepide ipā3 aſſimilauere: q̄ cō
plexiōi humani corpis aſſimulat̄.
Et iſra ɔcludit. Cōſtat dulcedinē
ceter3 ſaporib⁹ delectabiliorē ⁊ ɔ
plexioni nutriēde viciniorē eē pp
naturalē hūmane ɔplexionis ſili
tudinē. Que fuit ſnia Ga. in. iiij. d
ſimplici medicia di. iij. c. j. dicēt3.
Res dulces ſunt i caliditate ſua
ppinq̄ corpib⁹ apd q̄ ſunt dulces
⁊ i di. iiij. c. ij. eiuſdē ait. Ois res
dulc3 ē calida et hūida ⁊ pptereā
ipā ē ɔueniēs nature corpis hūa
ni: qm̄ corp⁹ hūanū eſt calidū et
humidū cu3 equalitate. Sunt ḡ
res dulces valde delectabiles tū
pp ea q̄ dicta ſunt: tū ēt q2 huma
no corpi et ſiles et ɔueniētiſſime
ſui tēpamēti rōne. Et q̄ ita ſit ap
pet ēt p Aui. i. ij. can. c. iij. dicēte.
Dulce nō calefacit calefactiōe no
ciua imo delectabili: ſicut ē dele
ctatio aq̄ tēpate cū effūdit̄ ſupra
corp⁹. Et accepit hāc ſniā3 a Ga.
in. iiij. de ſimplicib⁹ diſt. iij. c. j. di.
Ois res dulc3 ē calida: verūtñ nō
vicit caliditatē q̄ ē i corpe hoīs vi
ctoria ſupflua et pporticat̄ aq̄ ca
lide ocurrenti corpi nr̄o frigido ⁊
i ſ̄. eiuſdē. c. ſic itex̄ iq̄t Dulcedo
nō accidit niſi ab. eq̄litate calidi
tat3. hoc ḡ3 ſenſit Sera. di. Dul
cis ſubſtātia ē eq̄lis ⁊ vt⁹ oi3 dul
ciū ē calida: niſi q2 calor diuerſi
ficat̄ i eis ſm paucū ⁊ multū iōq3
ſūt diuerſitates i dulcib⁹ q2 qđ ē
dulci⁹ ē calidi⁹. Et nō aduenit ex
dulci caliditate nocumētū calori
innato ſ3 ē caliditas ei⁹ prima
corpib⁹ q̄b⁹ appet dulce: ⁊ ſic ha
bem⁹ q̄ ſit dulcedinis cōplexio: ⁊
q̄ta ipſius tēperies q̄uocūq3 hu
mano corpi ſilis. Sz videam⁹ mō
q̄tū faciat ad nutriēdū. vt ⁊ aliud
ei⁹ iuuamētū notificet̄. Qđ eſt ta
le atq3 tm̄ q̄ nihil pōt humanu3
corp⁹ nutrire niſi aliq̄ dulcedine
pticipauerit: vt ſēſit Ari. i libello
de ſenſu et ſenſato cu3 inq̄t. Oia
nutriunt̄ dulci ſimplr: vl ɔmixto.
Et ex eo calidū augmētat ⁊ ſtruit
nutrimētū: q2 qđ leue q̄ dē ē attra
hit: amax̄ aūt ſalſu3 relinq̄t ppt
grauedinē: vt in plātis in ſalſis ⁊
dulcib⁹ terris plātat3 ē videre. q̄
ēt voluit princ. in. ii. cano. c. iij. di
cēs. Impoſſibile eſt q̄n in oī nu
triēte apd medicos ſit dulcedo a
liq̄: l3 nutrimētū aliis idigeat cō
ditiōib⁹ pter hāc dulcedinem ⁊c.
Hoc ēt dixerat Ga. i loco pallega
to his v̄bis. Oē qđ nutrit eſt de
gn̄e rex̄ delectabiliū dulciū. Et q̄
ita ſit Iſa. ſup hoc nobis addurit
ſignū iſtđ in. c. iij. vniuerſaliū die
tax̄ di. Mēbra ex delectatiōe cibo
rū dulciū eos attrahūt plimū: et
in iteſtinis remanet inde pax̄ ⁊ p
pter hoc paucas accidentalr feces
dulcedo: ſalſitudo iſo multas ob
hāc ēt cā3 dulcescibi cito ſaturāt
q2 cū membra delectēt: cogūt vt
multo pl⁹ de eis ſibi attrahāt et
venas ⁊ ɔcauitates mēbrox̄ cito
impleāt nullū. pptereā mirū ē ſi
naturalr dulcia affectam⁹: cū tē
perata ſint ⁊ nobis ɔueniētia pli
mūq3 nutriētia. hec ſolū totis: ve
rū ēt ſingulis fert partib⁹ aliqđ
pſtēt iuuamētū dic. Aui. Opatio
nis dulc3 ſunt digeſtio: lenificatio
⁊ multiplicatio nutrimēti. Et in
xiiij. iij. Dulcia ɔueniūt epati. q̄re
ipinguat̄ eis ⁊ magnificat̄ ⁊ ɔfor
tat̄ ⁊c. Iſa. q̄q3 vbi ſupra ſic ait.
Dulci3 ſapor ſi fuerit pure dulc3
oī carēs malitia acumin3, ⁊ viſcoſi

tatis ſaporoſior oibus alijs cibis
erit q2 naturalr vicinior ē ſangui
ni mūdificās et q̄ſi lauās nocumē
tū guſt⁹ et ſenſus ventrē et tempe
rate hūmectās ſine labore nature
vn̄ actio ei⁹ tempata ē i digeſtiōe
et a ſtomacho et iteſtinis egreſſiōe
et i ſequen. c. vi. Dulce ſm nutri-
mentū nutrit multū: ſm vo medi
cinā groſſos hūores diſſoluit: et
mūdificat: diuerſas res tēperat:
dura em̄ mollificat hūiditate ſua
mollia idurat cū calore ſui ſubti
litate rc. Ecce igit̄ q̄t bona dulces
cibi in corp⁹ nr̄m efficiāt: ſecurus
itaq3 eor vſus vr̄ eſſe: dūmō du-
as ꝯditiones habuerint. Pria q̄r
eſt vt eor dulcedo nō ſit intenta
imo remiſſa: vt poſtq3 digeſti fue-
rit a naturali calore ſre dulces effi
ciant et nō i choleram ꝯuertant.
Queadmodū voluit Ga. in iiij. de
ſimplici. vi. iij. in fi. cū ait. hec res
vera eſt ſz naturā q rei in q̄ mul
titudo dulcedinis eſt: nō eſt poſſi-
bile vt addat̄ dulcedo in ipā: ſ3 p
culdubio recedit a dulcedie apd
ꝯuerſionē et pmutationē .i. dige-
ſtionē et ad saporē tēdit q̄ ē ſupra
dulcedinē .ſ. ad amaritudinē rei
aūt diminute dulcedinis expedit
neceſſario qn̄ dirigit̄ vt perueniat
ad ꝯplemētū dulcedinis. Qd aūt
res dulcis ſi ampli⁹ decoquat̄: red
dat̄ amara: declerat ipē per exē-
plū di. Sicut mel qn̄ approximat̄
extriſec⁹ igni tpe lōgo fit amari
ſaporis. Et ſilr̄ eſt ei⁹ pprietas in
corporib⁹ hoiz qn̄ iuenit calidita
tē fortē gn̄at hūorē cholericū
rc. vt. ĵ. patebit. c. d melle rc. Me
li⁹ eſt igit̄ vt diximus: qd cibi remiſ
ſe ſint dulcedinis: et pſertī forte
hn̄tib⁹ calorē. Et ppterea mel
et hmōi valde dulcia magis ſenib⁹
videnť ꝯuenire: vt Ra. et Ga. dic.
vbiq3 de eo loquentes. Scda aūt
conditio reqſita ad hoc q dulcia
nullū iſerāt corpori nocumētū eſt
vt ſubtilis ſint ſubſtātie et nō viſco
ſe: aut groſſe dicete Iſa. i vniuer
ſalib⁹ dietis. c. iiij. Dulcedo viſco-
ſa epati et ſpleni maxie ē nociua
duplici ex cā. Una q oppilatio ē
durior et groſſior. Altera q2 citi⁹
putredini eſt vicia vn̄ augmētati
ua iflatiōis: et rugit⁹. et eſt cā iter
pollatiōis febris ꝯmotiua facile et
naturalr i fumoſitatē cholericā:
et in cholerica gn̄a ꝯuerſiua: et ac
cidentalr in putredinē et oppila
tionē rc. qd etiā ſenſit Ra. i. iiij.
Alm. c. j. cū ait. Dulce oppilatio-
nes gn̄ant apoſtema in epate et
ſplene et pcipue ſi hec mēbra ad
hoc fuerit pparata ventris et flux⁹
ex eo ſequit̄ et mollificat ſtoma-
chū rc. Et p3 q d groſſo et viſcoſo
dulci loqtur. Dulcia em̄ groſſa
hn̄t oppilatiōes facere ppter ſuā
groſſitiē: et ppterea q nūq3 pfe-
cte digerat̄ dicente Ariſt. in. xxj.
proble. pble. xij. Delectabilia pl'i
ma groſſa q̄dem et dulcia et pin-
guia delectabiliſſima videnť eſſe
nobis guſtātib⁹ hec aūt oia nutri
bilia et nō digeſta et ſupnatātia rc.
Quo in loco voluit q et ſi bn̄ dige
rant̄ in ſtomacho: in reliqs tn̄ in
digeſta remaneant: et ppter hec
oppilēt: p3 cū inqt. Dulcia ad pri
mā opatiōnē corpori digeſta: vt
aūt ad finem indigeſta. Qd ēt ſen
ſiſſe videt̄ Auic. in. iiij. j. doct. ij. c.
vij. cum dixit. Res dulces ad fa-
ciēdas oppilatiōes ſūt veloces:
qm̄ eas natura trahit antq3 di-
gerant̄. Et infra ſubdit. Scire de
bes qd dulce nutriens rapit na-
ram anq3 matureſcat et digerat:
et corrumpit ſanguinem. Quod et
in. xiiij. iij. ſexi replicauit dicēs.
Lz dulcia ꝯfortent epar: verū tn̄
velocia ſūt ad hoc vt faciāt cue-

nire oppilationē: ꝓpterea ꝙ epar attrahit ea laborioſe aſſociās ea humorib⁹ alijs. Et poſt pauca expſſit ꝺ qb⁹ maxie itelligeret dicēs. Et nocibiliora dulcia ſunt q̄ ſunt ex eis groſſa: ꝓpterea q2 faciūt accidere oppilationem ex q̄ ex eis ſunt calida ꝓpter conuerſionem ſuā ad cholerā. Jō nr̄o cōſilio iuuenes raro: ⁊ precipue cholerici: dulcibus: rebus vti debent.

¶ Capi. l. determinat de amaritudie ⁊ cibis amar[is]: et ꝺ eor[um] ꝓprietatib⁹: iuuamētis: ⁊ nocumentis.

Ʋm ſi in rebus dulcibus plura dicant̄ eē pericula: ⁊ in groſſis ꝓcipue atq3 viſcoſis: vt in ſupiori viſuz eſt c. Nō dz tn̄ ob hāc cām q̄s exiſtimare ꝙ reb⁹ amaris ſit vtenduz q̄ſi duob⁹ extātib⁹ ꝯrijs: ſi vnū piculoſuz q̄nq3 ſit: reliquū ꝟo ſit ſecuriſſimuz: deciperet̄ eq̄dez q̄ ſic opinaret̄; ꝓpterea ꝙ q̄uis aliq̄ꝺ dulce hūano corpi ſit nociuū: nulluz tn̄ amari cuiuſlibz ꝯparatiōe vr̄ eſſe ꝓbandū: et hoc q2 amara oīa q̄dāmō corpori inimicant̄ ſua amaritudīe: caliditate: ſiccitate: ⁊ nutrimēti ꝓhibitiōe: oēs em̄ antiqui phi et medici ꝯcordarūt i hoc ꝙ amara calida exiſterent: pter Auer. tenētē i. v. colliget ꝙ ēt fieri pn̄t a frigiditate: cuius opinionē ſuis cū rōnibus et fundamentis Cōſi. in dr̄ia. cxlv. Qui et ſi nūq3 fuiſſet: adhuc magis ſapientioribus medicis erat credendū. Dixit em̄ Sera. Uirt⁹ prima amari eſt calida: niſi q2 caliditas habet multas diuerſitates: q2 illud qꝺ eſt amar[um] multa amaritudine eſt calidi⁹: ⁊ illud qꝺ hz paucā amaritudinem hz paucum calorem. Pin. etiam in. ij. cano. c. iij. ſic ait. Non eſt poſſibile vt ſapores dulcis et amar⁹ et acutus ſint niſi in ſubſtātia calida. Et. i. ſic q3 dixit. Amaritudo in ſubſtantia calida ſpiſſa et terrea fundat̄. et in. xiij. iij. Sapor oīs amarus ſigt caliditatem et choleram: q̄ fuit ſīia Ari. in. xx. ꝓble. ꝓble. xxix. di. Oē amar[um] eſt calidū: a q̄ ſumpſit. Jſ. in. iij. c. vniuerſaliū dictar[um] cum ſcripſit. Oīa amara calida ſunt ⁊ ſicca i tertio. gradu: et terreſtria. Et alibi. Amaritudo calorem ſuū in. iij. gradu eſſe denūciat: et ſiccitatē i ſcđo: vn̄ in ſuis hūorib⁹ terreſtreitas et groſſicies ꝺnat̄. hoc q3 voluit Gale. in. iij. de ſimplici medicina diſtinctione. ij. c. vj. dic. Oēs res amare ſunt calide: ſicut myrra: baurac: ⁊c. Et in. c. vij. eiuſdem ait. Res nō fit amara niſi ꝓpter ſuperfluitatē caliditatis ⁊ acuitatis. Et iter[um] in diſtinctiōe. iiij. c. ij. d. Sapor amar⁹ ē ſequens ſubſtantiā calidā et ſiccā: terreā: ſubtilē ⁊c. Ecce q̄ clare ⁊ vniuerſales ꝯ Auer. opinionez clamāt autoritates. Cū ita ſit igitur ꝙ intm̄ calida ſint et ſicca: nimirū ſi calefaciunt et deſiccant fortiter: ſanguinemq3 cito ad aduſtionez ꝑducūt et ad malitiā cholerā q3 rubeam in ſanguinem augmentāt. vt Ra. inquit in Alman. c. ſepi⁹ allegato Alia etiam in corpus ꝑducunt nocumenta res amare: dicente Aui. in ſecundo canonis. c. tertio. Abſtergit et exaſperat abſolutuz oē amarum: et iō nocet viſceribus: et ꝙ deterius eſt eſt ꝙ ſiccant corpus amara vltra q̄ oportet: vt dixit Gale. in. i. terapentice. ca. vlij. Et in. iiij. de ſimplici medicina diſtinc. iiij. c. ij. ſic de eis inquit. Res pure amaritudinis eſt inimica oībus animalibus et plantis: quoniaz in natura ſua eſt ſicca et pernitioſa: ſicut fum⁹ que generatur

ex aduſtiõe. A quo videt᷑ accepiſſe Auerroiſ i. v. colliget cū ait. Amaritudo ē i vltimitate ꝯtrietatis nutrimēto aīaliū: ⁊ eſt ꝯrīū dulci ꝑꝑ ſiccitatē ſolā: ⁊ ꝓpterea interficit infantes qñ eo multū vtunt᷑, ꝓpter ea q2 ſūt i vltimo hūiditatis. Et ſubdit. Et vniuerſalr nō ingredit᷑ iſta amaritudo in re cibali: ꝓpterea q2 nō ē niſi medicialis. Qđ ēt voluit ꝑnceps vbi ſupra dicēs ꝙ parū amarū nō nutrit aīal. Et iō cōcludam⁹ ꝙ res amare nō ꝓ cibis: ſꝫ ꝓ medicinis tātūmō debem⁹ accipere cū eis vti voluerim⁹. ꝑlurimarū eñ ipa rū cōferūt epatico ꝙ ſtiptice ſunt ⁊ apertiue vt in. xiiij. iij. c. xx. ꝑnceps inq̄t Aui. De ꝓprietate quoq3 oīū rerū amarū ē: ꝙ ipē abſtergūt ⁊ lauāt et mūdificāt ⁊ icidūt qđ ē i venis de hūorib⁹ groſſis: vt dixit Gal. i. iiij. đ ſimplicib⁹. c. ſepi⁹ annotato. Et l. v. eiuſdē. c. vltimo diſtinctiōis viij. ſic q̄q3 ait. Amarū apit ⁊ mūdificat meat⁹ ⁊ abſtergit ⁊ icidit hūores groſſos ꝑꝑ caliditatē ei⁹ māifeſtā itez̄ ꝗ replicādo via medcīe potius q̄ via cibi vtēdū ē amaris.

Capitulū. lj. oſtēdit naturaꝫ ſalſedīs declarando iuuamēta vtilitates: ⁊ ſalſorū nocumēta.

Quidā hoīꝫ adeo ſūt ſalſo ſapore aſſueti: vt nequaq3 aliqđ ſine ſale et notabili ei⁹ q̄titate comedere poſſent: alij vero repiunt᷑ q̄ ꝓ carne ſalita vel piſcib⁹ ſalſis q̄ecūq3 alia ēt pfectiſſima cibaria poſtponerēt. Qui oēs ꝓfecto nō intelligūt ꝙ ſalſi cibi ⁊ ſi min⁹ q̄ amari ſint calidi: ab autorib⁹ tñ nr̄is reprobētur: cū illaudabile oī corp⁹ ꝑducāt opationes ſue caliditatis ⁊ ſiccitatis ratione. Quia res ſalſe terreſtres ſūt ⁊ calide et ſicce in ſecūdo gradu: vt inquit Iſaaci vniuerſalib⁹ dietis. c. iiij. i quo etiā ſed infra ſic inquit. Salſus ſapor ſignificat calorem et ſiccitatem ſui eē i fine ſecūdi gradus: quia ſui humores inter groſſos ⁊ ſubtiles ſunt mediocres terreſtribus vicinantes, vnde virtutem habent pūgitiuā lauātem ⁊ mūdificantē. Qđ etiā voluit Serapio cū ait. Salſus ſapor ē ꝓpe amarū: q2 ambo ſunt terrei calidi. Et infra ſubiunxit. Et plurimū ſubſtātie ſalſi ⁊ terreum groſſuꝫ. ⁊ fuit ſnīa Gal. in. iiij. de ſimplici medicina diſtinctione. iiij. c. ij. di. Sapor quidez ſalſus eſt ꝓximus ſapori amaro q̄m ambo ſūt terrei calidi verūtñ differūt i hoc ꝙ res amari ſaporis plus calida eſt et ſicca ⁊ aduſta a quo ſimpſit Auerrois i. v. colliget di. Super cōplexionē ſalſi dñat᷑ pars ſicca aduſta in qua ē mixta pauca humiditas ⁊c. Cuꝫ igit᷑ ſalſum ꝓueniat ex reſolutiōe amari i inſipido aquoſo teſte Auicē. in. ij. canonis. c. ſupi⁹ allegato. parū ab amaro differre videtur. Et propterea ſalſorū nocumenta paulo minora ab eis q̄ amarorum dicuntur eſſe ſcilicet calefacere deſiccare: exaſperare: reſoluere. ⁊ ſubtiliare. ⁊ ꝙ ita ſit apparet per ſeriem Iſaac in libro vniuerſalium dietarū ſic dicētez in. c. viij. Salſa diſſoluunt ſubtiliant ⁊ calefaciūt: ſimiliter aggregant: oppilant ⁊ exſiccant humiditatem propter caliditatē ſuperfluam et manifeſtam: vt Galenus ait in. v. de ſimplicibus diſtinctione. viij. c. vltimo. His itaq3 de cauſis non parum nocere videtur et maxime cholericis ⁊ extenuatis corporibus. Nō minus quoq3 ratione nullius aut minimi ſui nutrimēti: quēadmodū voluit Ariſtoteles. in libro. de ſenſu et ſenſato

vbi dicit ꝙ calidū leue q̄d ē attra
hit:amarū aūt ꝛ ſalſuꝫ relinq̄t ꝓ
pter grauedinē vt ī plātis in ſal-
ſis ꝛ dulcib⁹ terris plātatis eſt vi
dere. Q̄ð ēt replicauit ī.xxiij.ꝓble
matū ꝓblemate.x.cū.inq̄t. Sal-
ſuꝫ q̄d ē eſt graue:dulce aūt leue.
Cōcludere igit̄ poſſum⁹ ꝙ amara
ꝛ ſalſa minime faciāt ad nūtrimē
ta ꝛ ad ſanitatis et vite cōſerua-
tionē:imo nature hūane ꝛ vniuſ-
cuiuſq̄ aīalis ꝯ̄ria vident̄ dicēte
Gal.ī.li.de cholera nigra. Nō eñ
vident̄ aīalia ex ſalcedine ſatura
ri cū nullū viuat aīal ex illa vt vo
catū moꝛtuū mare cōiectura in q̄
ꝑ nimia ſalcedine ꝛ amaritudine
nec piſces:nec aliq̄ð alið aīal vi-
uere pōt:ſic eñ ſeries v̄boꝛū eius
ibi ip̄ꝫ demōſtrat voluiſſe ꝛ iō di-
cim⁹ ꝙ magis via medicine q̄̄ via
cibi hūano coꝛpi ꝯueniāt huiuſce
modi:eo qð ſalcedinis operatio-
nes ſunt abſterſio:ablutio exſicca
tio ꝛ ꝓhibere putrefactionē vt ait
ꝑnceps ī canōis.ij. quō aūt caro
ſalita q̄ñq̄ an̄ cibuꝫ ꝯueniat rōne
medicine ꝓuocātis appetitū ap-
parebit infra.ca. de ſalita carne.

¶ Capitulū .liij.oſtēdit naturā acuti ſapoꝛs:ꝛ nocumēta ꝓueniētia ex acutis comeſtibilib⁹.

Res acute nō min⁹ imo
lōge magis q̄̄ ſalſe vel
amare ſūt hūanis coꝛ
poꝛib⁹ iīmicāte s ꝓpter
ea ꝙ calidoꝛes ceteris
oīb⁹ exiſtūt cū ī gradu quarto ꝛ
poſtremo caliditatis reponant̄ vt
voluit Jſaac.ī.li.vniuerſaliū die-
tarū.c.iiij.dicens. Oīa acuta ſunt
calida ꝛ ſicca ī q̄rto gradu ꝛ poſt
pauca ſubiunxit. Acuta calidioꝛa
ſunt ꝛ ſicciora ceteris ſapoꝛibus.
Et poſtea dixit. Natura ꝛ ſenſus
min⁹ fugit ſalſa q̄̄ amara:ꝛ min⁹
amara q̄̄ acuta ꝓpter caliditatē
eoꝝ. Et iterū īfra magis ſic inq̄t.
Acut⁹ ſapoꝛ calid⁹ ē in q̄rto gra
du:q꞉ ſua intentio ē ignea: vñ eſt
coꝛrodēs:icidēs ꝛ ſubtiliatiu⁹ ma
gis ceteris ſapoꝛib⁹. Hoc ēt ſenſit
Auerro . in.v.colliget cū ait . Q̄ð
dñatur ſup acutū ē mult⁹ caloꝛ cū
multa ſiccitate ꝛ ſubtilitate ꝛ ꝓ-
pterea caloꝛ illi⁹ ē foꝛtioꝛ reliq̄s
oīb⁹. Serapio q̄q̄ de hoc ſapoꝛe
ſic dixit. Subſtātia acuti ē ignea.
Et poſt pauca ſubdit. Et v̄tus ei⁹
ꝑma ē v̄tus calidioꝛ oibus aliis.
Que fuit ſnīa Gal.ī.v.de ſimplici
medicina.diſtin.viij.c.vlt.dicētis.
Acutū acre ē igneū:ſicut ſalſuꝫ ē
terreū ꝛ cū terreita te calidū cū ita
ſit g̃ ꝙ res acute intm̄ calide ſint
ꝛ ſicce:ſi plurimoꝝ ſint cā nocu-
mētoꝝ dicēte Auic.ī.ij.cano.c.iij.
ꝙ acuta viſcerib⁹ noceāt:ꝛ os ſto
machi ledāt:ꝛ viſuꝫ.cū dicat idē
in.iij.tertij.tra.j.c.vde ſūma reꝝ
nocibiliū oculo ē oē qð hꝫ acuita
tē:ſicut poꝛrū ꝛ andacocha:ꝛ oīa
q̄ exſiccāt ſupflue ꝛc. Et circa finē
eiuſdē.c.ſic iāt. Cibi ſalſi ꝛ acres
et vapoꝛoſi : q̄ ledūt os ſtomachi
ſunt:cepe:poꝛri:ꝛ allia:ꝛ bedarū
gi cōcſta. Cui⁹ ſil̄r voluit Auēzo-
ar in ſui theſir loco.j.trac . viij.c.
xxj.dicens . Et ſcire debes ꝙ oīa
acuta hñt caput replere ex vapo
rib⁹ ꝛ fumoſitatib⁹.ſicut ſūt cepe
ꝛ alliū ꝛ his ſil̄a: q̄re viſui potiſſi
me nocēt ꝛ medicina oīno exiſtūt
oꝛbitatis ꝛ cecitatis. ꝛ ī tra. viij.
c.viij.li.eiuſdē iterū dixit. Neceſſe
eſt vt ꝓhibeas ī oī accidēte malo
cerebꝛo ſupueniēte alliuꝫ ꝛ cepe.
qm̄ ꝓꝓrietatē hñt maximū in per
turbādo ꝛ deſtruēdo cogitatiuā.
Ratiōnē aūt hoꝝ nocumētoꝝ
videtur aſſignare haliabas:in.v.
theo.c.xiiij.dicēs . Cinapis:cepe:
poꝛrū:alliū : ꝛ oīs pūgitiu⁹ cib⁹:ꝛ
amar⁹ ſalſus:ꝛ oīa talia ſupflui-

tates gñant calidas: dicunturq̧
cibi subtiliantes: qm̃ humores
gñant acutos cholericos q̃ exu-
runt et corrũpunt: nec ꝓsunt nisi
illis in quoꝝ corpe sup̃flui phle-
gmatici: ⁊ viscosi ac grossi exiſtũt
hũores: incidũt etẽm ⁊ subtiliant
eos: diuturnoſq̧ patientib⁹ mor-
bos vtiles sunt: eo qd materias
morbos hos gñantes subtiliet:
vt ait. Gal. in. li. de regi. subti. hec
ipe. Quare reliquitur q̧ ꝑ medicina
⁊ nõ ꝑ cibo sint huiuſcemodi cõc
denda cũ nõ solũ cerebro: oculis
⁊ ori stomachi talia acuta: sint no
ciua verumetiã ⁊ toti corpi dicẽte
Gal. i. ij. li. de accid ⁊. morbo. c. ij.
q̧ q̃ assuescũt allia porros ⁊ cepas
⁊ vinũ vel⁹ acutũ: aut medicamia
q̃ a veneno custodiũt febres patiã
tur: qd qũo faciant nobis innuit
Rasis i. iij. almãsoris. c. j. di. Acu-
tuz multo pl⁹ calefacit q̃ amarũ
vñ ⁊ calorẽ auget: ⁊ corp⁹ veloci-
ter inflãmat: ⁊ sanguinẽ adurit:
ipuzq̧ p⁹ i cholerã mutat rubeã
postea aũt i nigrã: ⁊ iõ cõcludit in
primo suorũ aphorismorũ dicẽs.
qui ab allijs ⁊ porris abstinuerit:
nocumẽta malorũ humorũ eua-
det. Talib⁹ igitur reb⁹ vt dixim⁹:
nõ est vtẽdũ: nisi forsitã ꝑ medici
nis aliqñ ⁊ nõ ꝑ cibis: scdz qd ẽt
supra iusserat haliabas ⁊ Isaac.
in. c. viij. de dietis vlib⁹ cũ ait. Ci
baria acuta nõ iuuãt nisi qb⁹ hu
mores phlegmatici abũdãt: vi-
scosi ⁊ grossi ⁊ similes vitreis. Vñ
semꝑ sunt cauẽda: neq̧ frequẽtan
da ne sanguinẽ incendant ⁊c. Et
fuit Gal. snĩa i. ij. de. ali. c. vltimo
dicẽtis. Opz a cõtinuo esu oĩz pũ
gitiuorũ: ⁊ maxime qñ q̃s offert
ipa magis cholericis ⁊ siccis na-
tura: solũ eñ his q̃ aut phlegma
ticũ homorẽ: aut crudũ grossuz ⁊
viscosum habuerint: idonea ta-
lia eduliorũ sunt ⁊c. his eñ via
medicine cõmẽdantur: ꝓpterea qd
acuitatis opatiões sunt resolutio
incisio ⁊ putrefactio: teste pñcipe
i. ij. cano. c. iij. ⁊. ga. i. v. d simplici
bus. c. vbi supra. di. Acutũ acreat
trahit ⁊ resoluit. ⁊. j. Acutũ acre
subtiliat: ⁊ mũdificat: ⁊ resoluit. ⁊
apit: ⁊ attrahit: ⁊ adurit ⁊c. Et ob
hãc causaz grossis hũorib⁹ ⁊ vi-
scosis maxie ꝯueniũt sicut cholericꝫ
⁊ macilẽtꝫ iuuenib⁹ nocẽt pcipue.

¶ Capitulũ. liiij. ostẽdit naturaz ⁊
iuuamẽta: ⁊ nocumẽta vnctuosa
rũ rerũ: simul ⁊ de insipidis ⁊ q̃li
tatib⁹ ipaꝝ q̃ breuiter ꝯstringẽdo.

Cum ꝑ pauca velim de
vnctuosis ⁊ simul de in
sipidis reb⁹ minime ad
sanitatis cõseruationẽ
vtilib⁹ scribere visuz ẽ nihil breui
tatꝫ grã in vno. c. de ambob⁹ aliq̃
declarare: cũ quãdã ad se inuicẽ
habeãt in qualitatib⁹ cõueniẽtiã
⁊ i ꝟtute cõformitatẽ: ⁊ eo magis
q̧ vnctuosorũ ꝯtractatio. in. c. de
pinguedine ⁊ pinguib⁹ infra po-
nẽdo ꝯplebitur: ꝑ nũc tñ cũ pñcipe
dicẽdũ in cãticorũ textu cõmenti.
xxx. dicẽte. oẽ hñs dñiũ pinguedi
nis ⁊ vnctuositatis ẽ calidũ ⁊ hu
midũ: sua tñ caliditas est remissa
dicẽte Auerroi in. v. colliget q̧ sa
por vnctuosus dict⁹ hoc hz: q̧ in
eo pars aerea dominatur cũ modi-
ca aq̃sitate: ⁊ ꝓpterea calor ipsi⁹
est minor q̃ calor dulcis. Qd etiã
sensisse videtur Isaac i vniuersalib⁹
dietꝫ. c. iiij. dicẽs. Cõstat q̧ vnctuo
sitas ⁊ dulcedo eiusdẽ sunt ge ne-
ris in caliditate: sed tñ differunt:
q̃ hũores dulcedinis viscosi sunt
⁊ grossi tẽperamẽto vicini hũidi-
tati substãtiali corpis assimilatiui
humores aũt vnctuositatis subti
les sunt ⁊ aeris hũiditati siles ⁊c.
Et Auicẽ. in secundo canonis sic

liq̄t de ipa: ꝙ cū acritate vnctuo
ſi aquoſitas ēt ſatis notabilis eſt
admixta: ⁊ ob hāc cām ſtomacho
nō ꝯueniāt vnctuoſa: vt voluit Ra
ſis in. iij. Almā. c. ſepius allegato
cū ſcripſit vnctuoſum ſtomachū
mollificat ⁊ ventrē fluere facit: ac
ſatietatē affert anꝗ̄ hō cibi quāti
tatē ſibi neceſſariā aſſumat ⁊ ca-
lefacit: ⁊ ꝑmaxime febricitātes vł
hñtes epar aut ſtomachū calida:
corpꝰ ꝑterea humectat atq̄ lenit:
phlegma auget cogitatiōeꝫ red-
dit hebetē augmentat ſomnū. Et
q̄bꝰ facile ꝯprehēdi pt ꝙ vnctuo-
ſa nō faciāt ad ſanitatꝭ ꝯſeruatio
nē. Quare aūt nūꝗ̄ aut rariſſime
eis vtēdū ē: ⁊ piꝰ loco cōdimēti ꝗ̄
cibi nutriētis: vt i. c. de pinguibꝰ
oñdemꝰ ꝗ̄ diffuſiſſime. De iſipidꝭ
vo dicimꝰ ꝙ adhuc magꝭ ꝑtermit
tēda ſint cū nł'li ſua placeāt q̄lita
te: ſunt eñ ipſa magis hūida ⁊ fri
gida ꝗ̄ vnctuoſa. teſte principe in
xxx. textu cāticoꝝ ſic referēte. Qđ
pure iſipidū ē: frigidū ⁊ hūidum
exiſtit: q̄ vr̄ fuiſſe Gal'. ſnīa in. iiij.
de ſimplici medicina. c. iij. diſti. ij.
ſic ſcribētis. Qñ inuenimꝰ rē quā
ſentimꝰ de guſtu aque: cui penitꝰ
nō eſt ſapor in aliquo ſuccoꝝ tūc
res in illo ſucco manifeſta eſt: qm̄
ipſe ē egrediēs ab oī caliditate ⁊
frigiditate māifeſta ⁊ ꝙ eiꝰ ꝯplexio
aut ē media: aut decliuis ad frigi
dū ⁊c. Demōſtrauit āt inſipidoꝝ
nocumēta in diſti. viij. li. v. opis
preallegati cū ait. Res aque inſi-
pide igroſſant: ⁊ aggregāt: ⁊ mor
tificāt: ⁊ ſtupefaciūt: ⁊ ꝓpterea nō
ſolū ad ſanitatem cōſeruādā: ſed
nec ad vite perdurationē facere
videnť: qua de re pro poſſe dimit
tunť quemadmodū ſunt cucurbi
ta, cucumeris: ⁊ multi alioꝝ fru
ctuum: de quibꝰ infra deo conce-
dente ſcribemus.

¶ Capi. liiij. agit de ſapore acetō
ſo: oſtendēs vtilitates ⁊ dāna ipiꝰ
⁊ rerum acetoſarum.

NOlumꝰ hoc i loco aliq̄d
de aceto ſcribere: cū de
ipſo ſpāle capitulū ſit i
ſequētibꝰ faciendū: ſed
tm̄mō de rebꝰ acetoſis i
vſu impreſentiaꝝ: prout ſaporum
materia requirit nōnulla ꝗ̄ bre-
uiter percurremꝰ: vt intelligāt hi
qui oīa ferme volūt cū eis mādu
care: ꝗ̄tū errēt neſcientes aceto-
ſoꝝ cōplexiōeꝫ ⁊ nocumenta: neq̄
ꝗ̄tū infrigidēt ⁊ exſiccent: ꝓpter-
ea ꝙ forſitā nō legerūt Auicē. in
xxx. canticoꝝ textu dicenteꝫ. Oīs
ſapor ponticus ⁊ acetoſus frigidꝰ
eſt ⁊ ſiccus: in quo aūt gradu nō
ſubiunxit ipſe: ſꝫ illđ expſſit iſaac
in. c. iiij. dictaꝝ vſiū cū ait. Aceto
ſus ſapor frigiditatē ⁊ ſiccitatē in
ſcđo gradu eſſe denūciat: qꝛ hūo
res ſui ſubſtantiales ſunt ſub-
tiles ⁊ penetrabiles: ⁊ ꝑtim ter-
reſtres: ïōq̄ ꝑforat et icidit groſ-
ſos hūores: ⁊ appetitū cōmouet:
⁊c. Qđ ēt ſenſit Serapio dicens.
Subſtātia acetoſi ē aquoſa: ⁊ ꝟ-
tus q̄dē acetoſitatis abſolute in-
uenif ifrigidatiua: ⁊ īfra iteꝝ ait.
Acetoſi ꝗ̄ ſubſtātia ē ſubtilis pū-
gens: ⁊ vtꝰ eiꝰ pria eſt frigida: que
quoq̄ fuit ſnīa Ga. in. iiij. de ſim-
plici medicia. di. ij. c. iiij. ſic ſcribē
tis. Acetoſoꝝ corpꝰ ē ſubtile: ⁊ q̄-
litas eoꝝ eſt qualitas frigida: ⁊ i
c. vj. eiuſdē ſic etiā inq̄t. Inuenies
oēs res acetoſas infrigidare: ob
hāc igiť cām res acetoſe ꝗ̄plura
in corpꝰ ingerūt nocumēta: ꝓpter
hoc ꝙ parum nutriant ⁊ multas
gerant ſuperfluitates: vt placuit
Ariſto. in. xxij. problematum: pro
blemate. iij. dicentis. Acetoſa qm̄
dē nō ſunt nutribilia: ſꝫ nutrimēs

tũ quidã modicã habẽt ſupfluitate aũt multã ⁊c. Nocumẽta vo
acetoſorũ hec ſunt: q2 cholerã ni
grã adiuuãt multiplicari: neruis
nocẽt ⁊c. vt colligit ex dictis hip
po. in. iij. regi. acuto. textu cõmẽ
ti. xl. in cui9 cõmẽto Gal. ſic inqt.
Acetoſum nocet oib9 mẽbris ner
uoſis ꝑpter ſubtilitatẽ ſubſtãtie
ſue ꝑpter quã habet penetratio
ne i pfũdũ mẽbrorũ: ⁊ penetrat i
totũ mẽbrũ: ita vt nõ remaneat i
eo pars cõpuis ſit parua valde cui
nõ noceat ſecũdũ hoc ergo nocet
mẽbris neruoſis. hec ipſe. A quo
ſumpſit Auicẽ. i ſecũda terij. c. j.
cũ dixit. Omne acetoſuʒ eſt ifrigi
datiuũ i potẽtia: ⁊ ideo nocet ner
uis. ⁊ i. c. j. iij. eiuſdẽ ſic etiã dixit.
Acetũ eſt ex reb9 q̃ neruis ſũt no
cibiliores. Preter hec etiam male
res acetoſe faciũt ſenectutẽ acce
lerare: dicẽte pricipe i. iij. j. doc. ij.
c. vij. Ex acetoſo cibo ⁊ nutriente
fit ſeniũ: ⁊ ſilr ex acuto ⁊ ſalſo ⁊c.
Reb9 igit acetoſis ꝓ cibis nõ eſt
vtendũ: lʒ pro medecinis eis vti
qñq3 poſſim9: eo q2 plura medici
nalia habeãt iuuamẽta: cũ dicat
Auic. in. ij. cano. c. iiij. Oẽ ſubtile
acetoſum eſt aperitiuũ. ⁊ Iſaac i
iij. c. dietarũ vliũ. Acetoſi cibi vi
rib9 ſunt inciſiui ſine calefactiõe
⁊c. Et in. c. viij. earũdẽ ſic q3 ait.
Acetoſa incidũt ⁊ ſubtiliãt atq3
refrigerant. ⁊ fuit Gal. ſnĩa in. v.
de ſimp. medi. diſt. ⁊. c. ſepi9 alle
gatis dicẽtis. De ꝓprietate ace
toſi eſt vt icidat ⁊ ſeparet: ⁊ ſub
tiliet: ⁊ aperiat: ⁊ mũdificet pter
qꝺ calefaciat. In hoc tñ vltimo
Auerro. in. v. colliget. cũ medicis
nõ vĩ cõcordare cũ dixit. Sapor
acetoſus fit cũ frigiditate mixta
cũ parte humiditatis: ⁊ nõ eſt re
mot9 a calore: ⁊ ꝓpterea incidit
⁊ ſubtiliat: q̃ ſi dʒ a medicis ſalua
ri ſic puto exponendũ ei9 dictum.
Acetoſus ſapor nõ eſt remotus a
calore. ſ. plurimũ: q2 frigidũ eſt i
pmo. vt etiã dixit Iſaac expſſe. et
Raſis. i. iij. Almãſo. c. j. di. Aceto
ſum frigidũ eſt: lʒ vehemẽs nõ ſit
frigiditatis: cholerã rubeã ⁊ ſan
guinẽ reprimit atq3 vẽtrẽ ſtringit:
ſi ſtomach9 ⁊ inteſtina mũda fue
rint. Si aũt i eis phlegmatis erit
multitudo vẽtris efficit fluxũ: cor
pus infrigidat: virtutẽ q3 debili
tat ⁊ digeſtiuã ꝓprie i epate. Ner
uis etiã ⁊ neruoſis mẽbris nocu
mẽtũ affert: atq3 corp9 dſiccat ⁊c.
Quas ob res rariſſime acetoſis ẽ
vtẽdũ: ⁊ magis grã medicĩe q̃ ⁊c.

¶ Cap. lv. oſtẽdit cõplexionẽ:
virtutẽ: vtilitates ⁊ nocumẽta
ſtiptici ⁊ pontici ſaporum.

Cum ſapor ſtipticus ⁊
põticus ſint vni9 na
ture ⁊ nõ diuerſi: niſi
ſm magis ⁊ min9: vt
dixit Auerro. i. v. coll.
⁊ Serap. cũ inqt. Sapor ſtiptic9
eſt ſapor põtic9 debilis: ⁊ nõ diffe
rũt niſi multa ⁊ pauca ſtipticita
te. q̃ ſunt vba Gal. in. iiij. de ſimp.
medi. diſt. ij. c. vij. dicẽtis. Sapor
ſtiptic9 nõ eſt niſi ſapor ponticus
debilis. ꝓpter hoc de ipſis ſimul
in vno. c. ſcribendũ eſſe indicaui
mus. Incipiam9 ergo a ſtiptico q̃
cõtrahit parũ de lingua reſpectu
pontici q̃ eã exaſpat: vt inqt Prin
ceps in canonis. ij. c. iij. ⁊ dicam9
cũ Auer. in. xxx. canticorũ cõmẽto
dicente. Sapor pontic9 ⁊ ſtiptic9
generant ex ſubſtãtia frigida ter
rea ⁊ groſſa: ⁊ ꝓpterea ſignificãt
ſup cõplexionẽ fort ſiccitatis ⁊ fri
giditatis: ⁊ põtic9 i hoc eſt fortior
ſtiptico: vt idẽ refert i colliget. v.
cui cõſonare videt Iſaac in vni
uerſalib9 dictis. c. iiij. di. Quicũq3
ſapor pontic9 aut ſtipticus com

plexiões ſue frigide erũt.ꝛ.j.Sti
ptici ſapoꝛes ſemꝑ ſũt ſiccitatis
ꝛ frigiditatꝫ ſignificatiui.qđ ſen-
ſit Serapio dicẽs. Et ſtiptici q̇dẽ
ſuba ẽ terrea groſſe: ꝛ ꝟtꝰ ciꝰ pri
ma ẽ frigida exſiccatiua:q̃ fuit Ga
le. ſnia i.iiij.de ſimp.med.di.ij.c.
iiij.dicẽtis. Res ſtiptice ſunt in eſ
ſentia ſue ſubc groſſe i q̃litate ãt
ſua frigide.ꝛ i.vj.c.eiuſdẽ ſic ait.
Oẽ coꝛpꝰ ſtipticũ denudatũ ex re
liq̇s ſapoꝛibꝰ apud ſenſum iuue-
nis ſemꝑ ꝑ experimẽtũ infrigidat
cũ talẽ igit ꝯplexionẽ habeat oẽ
ſtipticũ : q̇d mirũ ſi coꝛpꝰ hũanũ
infrigidet ꝛ deſiccet:carniũ q̇ꝫ ac
ſanguis minoꝛationẽ faciat:ſi q̇s
eo multoties vtat : ſtomachũ q̇ꝫ
cõfoꝛtet: ac vẽtrẽ ẜm plurimũ cõ
ſtringat:ꝛ ſãguinẽ generet melã
cholicũ.vt dixit Almã. i li.iij.c.j.
que fuit ſnia Gal. in.iij. de ſimp.
med.di.iij.c.v.circa fi.ſic ſcribẽtꝫ.
Qñ ſtipticitas ẽ foꝛtꝫ ꝛ vehemẽs:
tũc ipſa ſtringit meatꝰ:ꝛ coarctat
eos:ꝛ aggregat ſbam cui occur-
rit ꝛ ſolidat eã:ꝛ ꝓhibet res q̃ hu
mectãt ꝛc. Et in.v.c.di.viij. ſic ite
rũ dixit. De ꝓprietate ſtiptici eſt
vt aggreget ꝛ faciat ſolidũ: ꝛ ſti-
pticet:ꝛ ipleat:ꝛ ingroſſet:ꝛ infri
gidet.ꝛ exſiccet:ꝛ ꝓpterea magis
nomẽ medicine q̃ꝫ cibi res ſtiptice
tibi vẽdicarũt. ¶ Res ſilr põtice
idẽ qđ ſtiptice in coꝛpꝰ humanũ
operant: quodã tñ mõ inteſioꝛi:
cũ ꝛ ipſe i ſuis qualitatibꝰ ſint il
lis inteſioꝛes dicẽte Auic. i cano.
ij.c.iij.ꝙ põticũ eſt frigidiꝰ ſtipti
co.ꝛ Gal.in.iiij.de ſimp.medi.di.
ij.c.iiij.di. Humoꝛ põticꝰ eſt ſtipti
co frigidiꝰ ꝓculdubio.Et.j.Coꝛ-
poꝛa põtica ſunt groſſa:ꝛ ꝓpter-
ea de ꝓꝑetate humoꝛꝫ põtici eſt:
vt aggreget linguã ꝛ exſiccet eã:ꝛ
exaſperet ipſam ꝑ opationẽ ſui
manifeſtã. Et Iſaac in vlibꝰ die.
c.iij.ſic de eis ſcripſit. Cibi põtici
naturalr ſunt ſtiptici humiditatꝫ
ingroſſatiui ꝛ deſiccatiui:id ſcꝫ fa
cientes vẽtri ꝙ calx coꝛijs prepa
rãdis facit:vñ ſubtilr digerere vł
dietare volẽtibꝰ nociui ſũt ꝛc. Et
in.iiij.earũdẽ ſic etiã inq̇t. Põtici
tatis hũoꝛes ſunt pure terreſtres
ꝛ frigidi ſilr:ꝛ ſicci intm̃ ꝙ neceſ
ſe eſt vt i fine tertij gradꝰ ſint:exi
ſtãt autẽ ei vicini vñ ꝛ ſua nutri-
mẽta ſunt ꝑuiſſima:ꝛ groſſos hu
moꝛes facientia : ꝛ ſubtilis diete
laudabilia:i ſui tñ natura deſide
riũ cibi excitat:qꝛ in ꝑ̇mis ꝯſtrin-
git ſuꝑioꝛa:ꝛ exijt ꝯtẽta ꝑ iferio-
ra ꝛc. Ex q̇bꝰ ptꝫ ꝙ hmõi ſtipticis
ꝛ põticis nõ ſit vtẽdũ via cibi: cũ
dicat Auenzoar i.j.c. ſui Theiſir.
autoꝛitate zoar pr̃is ſui dicẽtis.
Experimẽto noui ꝙ oia hñtia foꝛ
tẽ ſtipticitatẽ ſicut ſunt põtica na
turalr ſunt ſicca groſſa : ꝛ dura:
terreſtria:doloꝛẽ ſtomacho gñan
tia :q̃ꝫuis in eis virtꝰ aliqua ꝯfoꝛ
tãdi ſtomachũ reperiat qꝛ nõ ꝯfe
rũt ſtomacho hñtia foꝛtẽ ſtiptici-
tatẽ:ſꝫ tẽperatã ſicut roſe ꝛc. Po
ſtremo de ciboꝛũ ſapoꝛibus mihi
vr̃ ꝯcludendũ cũ Iſaac loco alle
gato dicẽte. Hoꝛribilia ſapoꝛoſa
humane complexiõi ſunt ꝯ̃ria vt
põtica:ſtiptica : acetoſa:amara ꝛ
ſalſa:cuiꝰ quidẽ rõnẽ aſſignat in
c.v.cũ ait. Quicũq̈ꝫ cibꝰ eſt grauis
in odoꝛe:ſiue abominabilis in ſa
poꝛe nutrimẽti ẽ peſſimi:ꝛ ꝓpter
ea ſi alicui neceſſariũ fuerit hmõi
mala nutriẽtia comedere i pauca
quãtitate ꝛ paucis vicibꝰ:ꝛ nõ fre
quẽter vtat. vt admonuit Auic. i
iij.c.j.đ eo qđ comedit ꝛ bibit ꝛc.

¶ Caplm. lvj. oſtẽdit quantũ faciant ad ſanitatis ꝯſeruationẽ cibi ꝛ potus delectabiles: ꝛ ſi aliqualr fuerint minus q̃ꝫ cõmendati deterioꝛes.

DElectabilitas reficiētiū oēs mūdi ſapoꝛē vicere ⁊ ſupare d3. Quā qͥdē delectationē autoꝛes medicīe nō mediocriter magnifacere: ⁊ idō rōnabilr̄ ⁊ ꝯſecutiue de ipſa poſt ſapoꝝ determiationē dicēdū eē hoc i loco nō incogrue exiſtiaui. Tātā em̄ i cib3 vim h3 hec delectatio: ꝙ facere poſſit vt min⁹ bōi plerūqꝫ magis bōis anferant: vt colligit ſnia hippoc. i. ij. aphoꝛ. apho. xxxviij. di. parū deterioꝛ cib⁹ ⁊ pot⁹ delectabilioꝛ: melioꝛib⁹ qͥdē ⁊ i delectabilibus eſt magis appetend⁹. In cui⁹ ꝯmēto dixit Gal. Oīs em̄ cib⁹ ſapid⁹ qͥ qͥs delectat: cū accipit a ſtomacho amplex⁹ retinet ⁊ cum magna delectatiōe digerit pluſqꝫ qͥlib3 ali⁹ qͥ ſi fuerit abomiabilis fugit ide vomit⁹ faſtidiū ⁊ iflatio gnāt. A qͥ vr̄ aſſūpſiſſe Ra. i. xxv. ꝯtinēt. c. j. cū dictū hippo. pal. exponeret inqͥt. Quare ſcire debes ꝙ res qͥ erit penes maioꝛē partē hoim mala modice: ⁊ penes vnū ipoꝝ delectabil; eidē erit melioꝛ qm̄ vbi fuerit delectatio: ibi ſeqͥt bōitas digeſtiōis. ⁊ ſubiūgit. Diximus em̄ ſi fuerit mala modice: qm̄ res delectabil; ſi fuerit in vltima malitia: nō debem⁹ ea vti tūc frequēter ob delectationē ipi⁹: imo ſi fuerit malitia ei⁹ modica: ⁊ delectatio egri i ea ſit abūdātioꝛ magiſqꝫ illa qͥ nō habuerit ipſa3 malitiā: ⁊ ſilr̄ d3 eē ꝯditio i coꝛpe ſano. Et. j. ſic etiā ſubdit. Que ꝯſueuit vti in aliqͥ nutrimēto illō erit eis mag; ꝯueniēs l3 nō fuerit laudabile modice. ⁊ ſilr̄ eſt ꝯditio tēpoꝝ ſumptionū: ei⁹ delectatio em̄ ipi⁹ nutrimēti i hoc dignitatē h3 maximā: qm̄ quāto delectabili⁹ fuerit nutrimētū: tāto mag; vehemētioꝛ erit digeſtio ipi⁹: quare ſeqͥ debes illō ſm ꝯſuetudinē approbatā ⁊ antiquā. hec ipe. Qd̄ ēt ſenſit Auic. in. iij. j. doc. ij. c. vij. di. Opz te ſcire ꝙ nutriēs meli⁹ eſt qd̄ meli⁹ ſapit: ꝓpterea ꝙ ſtomach⁹ ⁊ ꝟtus nutritiua vehemēter ipſi applicant cū bōe fuerint ſbe: ⁊ fuerit oia ꝑncipalia mēbꝛa in ſuis opatiōib⁹ ſana. Nec min⁹ hēnſit auer. in parte. ij. cāti. cōmē. xvij. dicēs. Duoꝝ cibarioꝝ ille qͥ minoꝛ; eſt iuuamenti magis tn̄ delectabilis melioꝛ eſt min⁹ delectabili ⁊ ſi ſit maioꝛ; iuuamēti. ⁊ in. v. ſui colliget ēt hoc idē voluit cū ait. ꝙ qn̄ cib⁹ eſt multū delectabilis: leſio qͥ ꝓuenit ab eo nō eſt multū manifeſta. Nō ſolū igit ſanis: ſ3 ēt infirmis ſapoꝛita ⁊ delectabilia cibaria ꝯuenire vident dicēte Iſaac in vniuerſalib⁹ diet;. c. vij. Cibi tēpatiſſimi ⁊ iuuatiſſimi ſunt maxie ſi ſapoꝛiti ſint: faciliores em̄ ſunt ad digerēdū ⁊ vtiliores i ſanitate cuſtodiēda ſanis ⁊ ifirmis reddēda. Nō ſapoꝛitos ꝟo abhoꝛret natura. Vn̄ nō digeſtibiles ſūt: imo ſtomacho nocētes ⁊c. Et. j. ſic itex inqͥt: Si duo cibaria i natura ſua vl̄ i qͥlitatib⁹ eqͥlia ſapoꝛioꝛa ſūt ſtomacho vtilioꝛa: ⁊ ad digerēdū velocioꝛa nō ſapoꝛita ꝟo ꝯ̄rio. ⁊ adhuc i eo. c. dt. Si duo cibaria eqͥlia ſint i ſanitate cuſtodiēda ⁊ ifirmis reddēda ſtomacho dlectabilioꝛa ſūt ⁊ vtilioꝛa. Ex qͥb⁹ ſat; eligere poſſum⁹ ꝙ cibis bōis ⁊ delectabilib⁹ ſit vtendū ſp. Reliqͥ ꝟo tāqꝫ iutiles ⁊ nociui ꝑtermittant.

¶ Ca. lvij. oñdit ꝙ reficiētia cū ꝯtrijs debeāt alterari: cū fuerit alicu⁹ excellētis qͥlitatis: vl̄ cōplexio aſſumētis diſcraſiate.

AD cōplemētū ꝯſideratiōis noſtre de ciboꝝ qualitate: dicēdū eſt de vtilitate tēpantie reficiē

tium:que quidē non modo vtilis
verūetiā ad ſanitatis cōſeruatio
nē neceſſaria:eo ꝙ qñq; calida vl'
frigida nimis ſint nobis oblata:ſi
militer ſicca vl' humida q̄ tñ ſic in
correcta pnecabilia videnť eſſe ꝛ
ſepiſſime egrotare facietia:vt.ſ.
viſuȝ eſt:cū de prima ciboꝝ qua
litate loq̄remur: ꝙobrē ne hmōi
mala vel excellētis qualitatis no
bis nocere poſſint debem⁹ ea cor
rigere ꝛtēperare cū ſibi ꝯ̄trijs.ſ.ca
lida cū frigidis.humida cū ſiccis
ꝛc.ſm qđ pcepit Auic.in.iij.j.do.
ij.c.vij.di.Frigidū nutriens ſicut
cucumer ꝛ cucurbita tēpereť cum
eo qđ ei exiſtit ꝯ̄trium ſicut allia ꝛ
porri:ꝛ ſi fuerit calidū:cū eo qđ ē
frigidū tēpereť:ꝛ ſi oppilatiuum
fuerit:cū eo qđ apiat ꝛ euacuet ꝛc.
ꝛ.j.ēt ſubiūxit.Et cui res dulces
nocēt:acetoſa bibat:cui ꝟo aceto
ſum nocet rē dulcē poſt ipȝ come
dat.Idē quoq; in cātico.parte.ij.
tex.cōmen.xix.ſcripſit. Cibi ſunt
pmiſcēdi.ſ.hūidi cū ſiccis:dulces
cū acetoſis: frigidi cū calidis ꝛc.
Cui⁹ hec ē ſeries.Eſt aūt hūiduȝ
ꝛ lubricū ſtiptico iponendū:eſtq;
ſapor dulcis acetoſo vniēd⁹ꝛ ſic
cū cū hūido rectificādū:ꝛ frigidū
cū calido:ꝛ eꝯ̄rio.Qđ ſi timeať de
fedatio oleaginoſi vl' ei⁹ qđ ē ma
le digeſtiōis rōne pinguedis ad
dať ſal eis aut aliq̄d acutū: nam
hec iuuāt ad ſubtiliādū qđ ēt vo
luit Ra.i.xxv.cōti.c.j.cū ait.Et ſi
coact⁹ ꝑderis alicui nutrimētū in
cōueniēs miſce cū eo aliqđ conue
niēs ad remouēdū nocumētū ipi⁹
mō q̄titatꝫ ipi⁹ꝛc.hoc ēt ſenſiſſe
vr̄ Iſaac in vniuerſ.dietis.c.xiiij.
di.Caro q̄ calida fuerit in ſui cō
plexiōe:cū vua acerba ꝛ aceto po
mi citrini.ſ.arātij:aut limōis vel
mali granati ꝛ ramis portulace
ꝑpteř.Si ꝟo accipiētis natura ſic
ca fuerit:cū aceto:ꝛ cucurbite ſuc
co ꝛ ſucco cucumeris ꝛ citruloꝝ
ꝛ lactucarū ſuū calorē tēperātū
ꝛc.hoc igiť obſerueť preceptū ꝯ̄ſi
derata ſba ꝛ q̄litate ciboꝝ in ſe
ipſa cū tēperato corpori vel ſatis
bñ cōplexionato exhibenť:nō mi
nuſq; obſeruādū eſt id qđ dixim⁹
ex pte ſuſcipiētiū iuxta ſniaȝ Ga.
in li.de euchimia ꝛ cachochimia
ſic ſcribētis.Sanatiuaꝝ dictatio
nū nēo ſcitor erit finalr niſi cogno
ſcat corpoꝝ naturas:qb⁹ nec ad
ducunť.Quedā eñ dēſa ſunt ꝛ dif
ficile trāſpirabilia.Quedā ꝟo ra
ra ꝛ de facili euacuabilia ꝛ indi
gēt vt palā eſt cibo hūidiori ꝑ ora
ſicciori ꝟo ſcda.Et illa q̄dē groſ
ſiori:illa āt ſbtiliori ꝛ illa q̄dē pau
ciori.illa ꝟo āpliori:ita āt ꝛ q̄cūq;
melācholicū hñt ſanguinē hūidꝫ
ꝛ calidis ꝯplexiōe idigēt cibis:ſi
cut ꝛ q̄cūq; cholericū hūidꝫ ꝛ fri
gidis:ſilr āt q̄cūq; ſūt phlegmati
ci calidis ꝛ ſiccꝫ:q̄cūq; ꝟo ſāguinē
benignū aggregāt ampliore pau
ciorib⁹ q̄dē cibis indigēt:apparē
tē āt nullā hñtib⁹ ꝟtutē minie:ſȝ
ꝯſiſtētib⁹ i medio ꝛc.Qđ claci⁹ in
nuit i li.đ diſſolutiōe ꝯtinua:cum
ait itaq; opȝ qñ dñans ē ꝑȝ corp⁹
ſanguis mūd⁹ ꝙ admiſtrenť cibi
eq̄les i q̄titate tēperati in naturꝫ
ſuis ꝛ qñ eſt phlegma dñans opȝ
vt ſint cibi calefaciētes ꝛ exſiccā
tes ꝛ nutriať cū his q̄ addūt i ca
liditatē ꝛ ꝯſumēt hūiditatē.ꝛ qñ
ei fuerit dñans cholerā opȝ ꝙ nu
triať cū his extīgūt ipaȝ ꝛ addūt
hūiditateȝ ꝛ qñ ei nigra cholera
dñať opȝ vt nutriať cibis calidis
ꝛ hūidis.ꝛ cū corp⁹ eſt ſpiſſuȝ tar
de diſſolutiōis opȝ vt nutriať cibꝫ
paucis ꝛ ſubtilib⁹ hūidis qr pau
cū eſt qđ diſſoluiť de corpore:ꝛ qñ
corpus fuerit rarū:oportet vt nu
triať cibis multis groſſis ſiccis ꝛ

viſcoſis ꝓp multitudinẽ eiꝰ qḋ diſſoluit̃ de corpe ⁊ hoc regimẽ ẽ cõueniẽs de neceſſitate niſi ſit in aliquo corpis mẽbroꝝ leſio ⁊c. hec ipe. Et iḋ tẽperãda ſunt reficientia: vt diximꝰ altera iã dicta ꝓ duarum ratione quare ⁊c.

¶ Cap. lviij. oſtendit q̃ dbeat eſſe refectiõis q̃titas et q̃ nocumenta proueniant ex ſuperflua.

Viſa ſubſtãtia ⁊ q̃litate reficiẽtiũ: ḋ q̃titate iporũ volumꝰ ĩpreſentiaꝝ dicere cum pauciores hoĩes ſi exceſſiua fuerit q̃ q̃litas ipa nõ iterimat: aut ſaltẽ ad pnicioſas egritudĩes nõ pducat: dicẽte Eccl'ia. in. c. xxxvij. Propt̃ crapulã mlti obierũt q̃ ãt abſtinẽs ẽ adijciet vitã. Qḋ ſenſit aui. i. iij. ſ. do. ij. c. vij. di. Uehemẽs repletio ĩ q̃libet diſpoſitiõe ẽ pnecabilis ſiue ex cõeſtione ſit ſiue ex potu: q̃t nãq; hoĩes ſupflue ſe repleuerũt ⁊ ſuffocati iterierẽ: ⁊ iſta nihil ẽ deteriꝰ q̃ faſtidiũ. ſ. ſequẽs repletiõez ⁊ ꝑpe cũ fuerit faſtidiũ ex malis nutriẽtibꝰ: ꝓpterea q̃ cũ faſtidiũ ꝓuenerit ex groſſ; nutriẽtibꝰ h̃ditare faciet iũcturaꝝ dolores: ⁊ renũ: ⁊ diſnĩã: ⁊ podagrã: ⁊ ſplenis ⁊ epat; groſſitiẽ et phlegmaticas egritudĩes ⁊ melãcholicas: qḋ faſtidiũ ſi ex ſubtiliãtibꝰ acciderit nutriẽtibꝰ proueniẽt ex ipſo febres acute ⁊ erratice ⁊ maligne et apoſtemata mala acuta ⁊c: hoc etiã ſenſit ga. i. ij. de accidẽti ⁊ morbo. c. iij. di. Sicut cã frigidi morbi plenitudo potꝰ: ſic nimia abundãtia cibi: lz cũ corpis ſit nutritiuꝰ ⁊ ipi cõueniens cã tñ eſt frigidoꝝ morboꝝ: et i li. de diſſolutiõe cõtinua ſic etiã ait. Obſeruãda eſt ciboꝝ menſura: ita vt ſint in menſura ꝟtutis digeſtiue: q2 et ſi eſt cibus in ſeipſo bonꝰ et corpi ꝯueniens et eſt ꝟtutẽ digeſtiuã debilitãs q̃titate ſua generat̃ ex ipſo nutrimentuz malũ qḋ diuerſoꝝ morboꝝ eſt occaſio et pcipue frigidoꝝ vt dictũ eſt. Moduz aũt et pncipiũ cũndi tales ĩfirmitates poſuit Aui. i canticis textu cõmenti. clxxxiij. dic. Uehemens ſaturitas et crapula calorez ſuffocat ⁊ extinguit̃ queadmodũ excedẽs olei q̃titas extinguit flãmam lãpadis donec ipm oĩno ſuffocet: vt inqt Auerro. in eiꝰ cõmento: et ꝓpterea dicenduz eſt cum Petro apl'o fratres ſobrij eſtote ⁊c. Et ſil'r cum pncipe in. iij. ſ. doct. et. c. vbi ſupra ſic ſcribẽte. Ex cibo nullus eſt ita replẽdꝰ: vt nõ ſit ibi locus ſupfluꝰ: ſz ab eo ẽ remouẽdꝰ reliquijs deſiderij adhuc in aĩa remanẽtibꝰ: hec eñ famis reliq̃e poſt horã vnã deſtruunt̃ q̃m nulla eſt deterior comeſtio quã q̃ ſtomachi grauitatez facit vt idez ait ibi: ſz parum infra que fuit ſnia Ariſt. in. ſ. ꝓblematuz. ꝓblemate xlvij. dicentis. Sanum eſt a cibo ſubtrahere et cãm ſubiungit dic. Quia egritudinis cã eſt multitudo ſuperfluitatis: hac autem fit quoties nutrimenti ſupabundãtia fuerit: et in eiꝰ cõmento Padubanenſis nr̃ ſic inquit. Huius vero exceſſus ſupfluitatum cauſat̃ qnocunq; mõ nutrimentum ſuperabundauerit. Ita quod natura ipſo nõ indigens non digerit: neq; poſtea cõuertit: ſz indigeſtuz permanens cõuertit̃ in ſuperfluĩtates q̃ demum modica occaſiõe cõmote mouent̃ ad putrefactionem cauſantes egritudinem: hec ipe. Et ꝓpterea dixit Raſis i. xxv. cõtinentis. c. j. qḋ ſatietates nauſeatiuas in aliquo tpe ſequuntur accidentia huiuſmodi. ſ. inflatio: cõpunctio: ſolutio ventris: nau-

ſea:defect⁹ appetit⁹ cibi:aut exer-
citio eius remiſſio corpis : groſſa
mens:negligētia:pōderoſitas ca
pitis:ꝛ aurium dolor et ſtomachi
anguſtia:impedit⁹ intellect⁹:cala
mitas:melācholia:cholica:vitiū
ſplenis:epatis ꝛ articuloꝝ corp⁹
laxuȝ ꝛ febris.Et infra etiā dixit.
De maiorib⁹ cauſis hn̄tibus vim
in corruptiōe ſanguinis ſunt ſa-
tietates nauſeatiue illate frequē
ter q̄ quoties fiunt de nutrimētis
malis : peiores ſunt et ſi fuerint
de groſſis generant morbos groſ
ſos. Et ſi de ſubtilibus morbos
calidos.Quāobrem perutile ni-
mis ē cōſiliū ſurgere a mēſa cū in
aliqua ſan⁹ pticula adhuc remā-
ſerit ꝛ p̄cipue obſeruādū ab ha-
bētib⁹ frigidū ſtomachū:q̄ longe
plus appetit q̄ȝ bn̄ digerere poſ-
ſit:teſte Gal.in.ij.techni textu cō
mēti.c.xxiij.ſic dicētis. Frigidus
natura vēter appetere quidē bo-
nus:digerere vo nō bon⁹:ꝛ maxie
quicūq̄ȝ difficile mutabiles ꝛ frigi
di ciboꝝ fuerit:accreſcūt ei hmōi
cito in ipſo ꝛc. Quē textū ſic gloſ
ſant hali.ꝛ ceteri ipm exponētes
ꝙ frigid⁹ ſtomac⁹ pl⁹ appetit q̄ȝ di
gerat ꝛc. In habētib⁹ vo ſtoma-
chū valde calidū oppoſitū eſt fa-
ciendū.ſ.ꝙ aliq̄d vltra vires deſi
derij eſt accipiēdū:qꝛ calidior na
tura vēter digerit q̄dē meli⁹ q̄ȝ ap
petat vt dixit gal.vbi.ſ.ꝑpauci tn̄
hmōi vētrē hn̄tes reperiunt̄:plu-
rimi aūt frigidū:ꝛ ꝓpterea tanq̄ȝ
vl̄em regulaȝ fecit philoſophus
cū ait.Sanum quidem eſt a cibo
ſubtrahere ꝛc.

❡ Cap.lix.declarat que ſit cō-
petens refectiōis mēſura vni-
cuiq̄ȝ ꝓpria ꝛ quoties ſit come
dendū in die:et quando plus
et quando minus.

Cum ciboꝝ ꝛ potuū nō
parua ſit hn̄da ſolicitu
do i robur vtutꝫ:vt q̄ȝti
tate ꝯmoderati ꝛ q̄lita
tib⁹ diligētiſſimi ſint:vt
inq̄t Gal.in.v.terapē.c de tali ci-
boꝝ mēſura dicēdū eē indicaui-
mus:cū ipſa ad ſalutē corpis ſit
maxie neceſſaria.hec aūt ꝯmode
rata q̄ȝtitas q̄ ſit i vnoquoq̄ȝ hoiȝ
nec lingua ꝓferri:nec calamo ſcri
bi pt̄:ſȝ ſola expiētia q̄ magr̄a ſit
vtutis:vt dixit Gal.i ſcđo đ alimē
tis.c.x.Et illa q̄ dȝ hāc ꝯmodera
tā q̄ȝtitatē iuenire:ꝛ ipaȝ vnūquē
q̄ȝ docere.Scire igit̄ dȝ vnuſq̄ſq̄ȝ:
ꝙ itētio q̄ȝtitatis in cibarijs ē vt
nūq̄ȝ grauēt ventrē:lȝ difficile ſit
hoc tale:ꝛ fortaſſis īpoſſibile i va
lido vētre cuſtodiri penitus vt in-
quit Gal.in.j.terapē.c.vj. A quo
ſumpſiſſe videt̄ princeps i.j. doct.
ſcđa.c.vij.cū ait. Cibi q̄dē mēſu-
ratio exiſtit ſm vſum ꝛ vtutē ꝛ vt
menſura ei⁹ in eo q̄ ſane eſt virtu-
tis ſit talis cū ipȝ recipit:ꝙ ei gra
uitatē nō afferat:neq̄ȝ natet:ꝛ nō
accidat ex eo nauſea:neq̄ȝ caninū
deſideriū:neq̄ȝ caſ⁹ neq̄ȝ īgenij pi
gritia neq̄ȝ iſomnietas: neq̄ȝ ipſi⁹
ſapor i ructib⁹ poſt tp̄s repiat̄ ꝛc.
Aduertēdū ē igit̄ ꝙ cū aliq̄d p̄di
ctoꝝ affuerit p̄aſſūptā ciboꝝ quā
titatē oñdet ꝯmēſuratā nō fuiſſe:
ꝛ iō cōſilio eiuſdē Auicē.vti dȝ di
cētis vbi.ſ.ꝙ ſi aliqua die ſuper-
nerit grauitas ex cibo precome-
ſto vl̄ aliq̄d p̄dictoꝝ.ſ.ſequēti die
famelicus maneat : ꝛ ſomno vtat̄
ꝓlixiore:ꝙ ſi ſomn⁹ ei nō aduene-
rit multo vtat̄ inceſſu ſuauiter et
cōtinuo i quo nō ſit q̄es ꝛc. Dein
ceps aūt ſibi cauere dȝ a tāta ci-
boꝝ q̄ȝtitate egritudines ꝛ nocu-
mēta q̄ in p̄cedēti.c.diximꝯ incur-
rat.De mēſura aūt numeri refe-
ctionis in die naturali ſciendū ꝙ
conſuetudo

cōſuetudo ē maxie obſeruāda cū ſit altera natura teſtib⁹ hippoc. Ariſt. Gale. et Auerroi in plerisqꝫ locis: lꝫ auerrois ipē i. vj. colliget in. c. de reginiine corpis tpati i fine ſic dicat. Noui medici ſentiūt ꝙ ꝯueniētia tpa comedēdi tpatis cōplexiōib⁹ ſūt vt trib⁹ vicib⁹ refectio duob⁹ celebreť dieb⁹: ꝛ iſti mihi videnť vitati magis appropinquare: et ēt admirabil; Auē. huic aſſentire vr̄: hec ipſe. Cuius dicti fundamentū et rōnē poſuit i pte ſcda cāticoꝝ cōmento. xij. dicens. ꝙ ſm qđ quidā opinati ſunt: act⁹ digeſtiōis tertie nō pficiť niſi i decima octaua hora: ꝯſtat āt laudabilior mod⁹ reficiēdi eſt: cū reficiť qs iā pfecta digeſtiōe cibi paſſum pti: qđ etiā videť voluiſſe Auicen. in textu preallegati cōmenti: et in tertia primi cū ait. Ex vicib⁹ ſaciātis cōeſtiōis eſt vt hō vna die ſemel: et altera bis: mane. ſ. et veſpere cōedat: et ſubdit. Uerumtñ in hoc vſus multū eſt cōſiderandus: qm̄ ille q̄ bis in die cōedere cōſueuit ſi ſemel cōedit debilitabitur ꝛ laſſabiť eius virt⁹: ꝛ pſequiť. Sed q̄ digerēdi debilitatem hꝫ: bis cōedere dꝫ ꝛ raro ſemel comedat i die: et qui ſemel in die comedere cōſueuit: ſi ad bis comedenduꝫ redibit: accidet ei debilitas et pigritia et laſſitas ꝛc. Que fuit ſñia Raſis in. xxv. cōtinentis c. j. dicentis. Nemo dꝫ mutare cōſuetudinem in numero tempoꝝ cōeſtionūꝫ: qm̄ q̄ eſt vſus cōedere bis in die: ſi ſemel in die ſumit cibum debilitabiť valde et laſſum erit corpus eius: rubefiet vrina: et ſuſpendenť eius viſcera: et qui vſus eſt cōedere ſemel i die ſi bis ſumit cibū ſuū: ille cibus pōderoſus erit ſup ſtomachū ipſius: qꝛ ſtomachus ꝯſueuit digerere cibū ſemel et nō bis: et infra dixit autoritate Ruffi. habens quoqꝫ corpulentū corp⁹ et lene: ſemel cōedat in dimidio diei: ſꝫ hñs corp⁹ macilentū cōedat bis in die leuiter in prādio: ꝛ i cena abundāter q̄ oia dicta ſunt etiā p gal. in li. de diſſolutiōe cōtinua ſic ſcribenteꝫ. Antiq̄ pferebāt cenā prādio pcipientes ꝙ ſumereť plus in cena propter aggregatiōeꝫ caloris in interiora corpis frigiditate noct; ꝛc. Et poſt aliqua ſubdit đ horis cōeſtiōis dicēs et cōſuetudo i eis addit pteꝫ magnā: qm̄ q̄ ꝯſueuit prādere ꝛ remoueť ab eo ꝛ eſt cōtētus: cena magnificat nocumentum cibi: ꝛ q̄ cōſueuit ſumere cibū in aliq̄ hora determinata: ꝛ mutatur ad aliā pter iſtā horā declarabiť ſibi hec pmutatio nociua ꝛc. Multa qꝫ alia dixit de ꝯſuetudie hmōi horaꝝ: q̄ oīno dꝫ obſeruari etiā ſi mala fuerit: et iam eſt antiquata ꝛ ſupmutari ñ dꝫ ñ. niſi paulatim. Cōcludam⁹ igiť ꝙ vſus eſt obſeruād⁹ dicentes cū hippocrate in primo aphoriſmoꝝ aphor. xvij. ſic ſcribēte. Quib⁹ ſemel: aut bis: aut amplius: aut minus: aut ſm ptem: dādum eſt aliquid tempori et hore ꝛ regioni et cōſuetudini: quare ꝛc.

¶ Ca. lx. oſtendit ꝙ diuerſa cibaria in vna refectiōe non ſint aſſumēda: declarās nocumēta q̄ proueniunt ex ipſa diuerſitate.

Quam plures ſane viuere deſiderātiū q̄ dixim⁹ in pcedenti. c. conať ad vnguē obſeruare: peccant tñ in multiplici refectiōū diuerſitate: nō cōſiderātes eius nocumenta: ꝛ i hūc errorē potentes omnes fere nō ſolū ſepe: ſꝫ ſemp ꝛ quotidie ſolent incidere: et ob

hāc cām multoties infirmantur: qm̄ hmōi pluralitas : et ciboꝝ et potuū diuerſitas nō ſolū nō digerit᷑: ſꝫ i ſtomacho vt plurib⁹ corrūpit᷑: ꝛ i prauos ꝛ ꝑnecātes humores ꝯuerti ꝯſueuit. Corruptio aūt digeſtiōis eſt mater egritudinū ꝛ origo chronicaꝝ īfirmitatū: vt dixit Aui.i.iiij.tertij tractatu tertio c.ij. Qđ ꝯſiderās ſapiētiſſim⁹ Salomō in fine.xxxvij.c.eccleſiaſtici ſic cōſulit dicēs. Noli auid⁹ eſſe i oī epulatiōe: ꝛ nō te effundas ſup oēꝫ eſcā: i mltis eñ eſcis erit infirmitas. Uñ Horatius. Nempe inmacreſcūt epule ſine fine petite: ꝓpter hoc quoqꝫ exclamat Lucan⁹ in.iiij.dicens. O ꝓdiga rerū Luxuries ꝑuo nūqꝫ gaudere paratu. Et q̄ſitoꝝ terra pelagoqꝫ ciborum Ambitioſa fames ꝛ laute gl'ia mēſe. Diſcite qꝫ paruo liceat producere vitā. Et q̄tū natura petat ꝛc. Que quoqꝫ fuit medicoruꝫ ſnia. Dixit eñ gal'.i.iij.regiminis acutoꝝ cōmento.xxxvij. ꝙ diuerſitas rerum que comedunt᷑ et ꝑꝑāc qn̄ nō ſunt ſimiles in virtutibus ſuis facit ſtomacho inquietudinem. Et in.v.de regimine ſanitatis idem ſenſiſſe videt᷑ cum ait. Nō debemus no ciuis vtile miſcere cum poſſum⁹ ipſo vti ſolo. Et in libro primo de iuuamētis mēbrorum capitulo quarto circa ꝑncipium ſic inquit. Res cōpoſite ex multis rebus ſunt velocioris corruptionis quā res cōpſite ex paucis. A quo ſumpſit Raſis i xxv.cōtinētis.c.dicēs. Tp̄s cōeſtiōis nō dꝫ eſſe lōgū ꝛ tardum valde multiplicatis modis cibarioꝝ in eo: cū primū cibariū ſit diuerſum alteri i digeſtiōe dato in fine ꝛ graue fiat ſup ſtomachū ꝛc. ꝛ pnceps in.iij.primi doc.ij.c.vij. hos imitatus ſic ait. Nihil deteri⁹ eſt qꝫ diuerſa nutriētia ſimul adiūgere: ꝛ poſt in comedēdo tp̄s ꝓlongare: qm̄ cum poſtremum nutriens aduenit primum iam incipit digeri. Nutriētis ergo ꝑtes in digerendo nō aſſimilāt᷑ ꝛ ifra dixit iteꝝ. Cibaria diuerſa a duab⁹ ipediūt partib⁹. Una caꝝ eſt ꝓpter diuerſitatem eorū in digerendo: ꝛ qm̄ qđ ex eis eſt digeſtū lei admiſcet᷑ qđ nō eſt digeſtū: et ſcđa qm̄ aliquis plus pōt comedere ex vno cibario qꝫ ex alio. In tempore eñ antiquo q̄ exercitabant᷑ iā fugierunt ab hoc: cōtēti eñ erāt ſolius carnis cōeſtiōe in mane: et ſolius panis in cena. hec ipſe. Sint igit᷑ ſimplices aut ꝑpauci et nō diuerſi cibi in gñe: et in ſpecie vt bene digeri poſſint : et inuicem ſe non impediāt: quemadmoduꝫ in diuitum cōuiuijs ſolet eſſe: in quib⁹ valde diuerſi exiſtunt cibi: vt carnes plurimū aīalium et diuerſimode preparate que ſpecie tantū differre dici poſſunt poſt quas q̄nqꝫ piſces: lacticinia: fructus: et poſtremo cōfectiōes admiſcēt in ſui corporis qꝫcitiſſimū interituꝫ: quare ꝛc.

¶ Ca.lxi.oñdit q̄s ordo ī diuerſorum reficiētiū aſſumptiōe ſit obſeruādus: et q̄ cibi anteponendi ſint: et qui poſtponēdi.

CUm nolint potētes qđ dixim⁹ de omiſſione diuerſitatꝫ ciboꝝ vllis ꝑſuaſionib⁹ vel ratiōib⁹ obſeruare. Cū eis videret᷑ ꝙ nō ſolū nobilitatē: ſꝫ diuitias ipſas amiſiſſent ꝛ eo magis ꝓp hoſpitātes qui ad eorum domos non raro ſolent peruenire. Ideo dicendum eſt in hoc.c. ꝙ ſi omnino volunt ciborum diuerſitatē in coꝝ menſis habere: ordineꝫ tamē de-

bitũ non aſpernãt: qui et ſi omne
nõ tollat nocumẽtũ diuerſitatis:
iuuat tñ plurimuʒ: ſicut ſi negligať
facile ad egritudies ꝑducit: vt vi
ſuʒ eſt ypotetici in li. de pharma
cij ſic ſcribenti. Uane et negligen
ter traditi cibi ꝑturbant hoĩes et
eos egrotare faciũt. Talis igiť oꝛ
do eſt obſeruãdꝰ: ꝙ ſemper cibi
lubꝛici ſubtiles: ⁊ cito penetrabi=
les et facile digeſtibiles: ſimiliter
cachochimi vt fructus aquoſi ⁊c.
talia groſſis ⁊ durioꝛis digeſtiõis
reficiẽtibꝰ añteponanť: ⁊ hoc fiat
ne inuicẽ coꝛrũpanť dicente Iſa.
in lib. de vrĩbus diete .c. iiij. Opʒ
a cibis incipi leuioꝛibꝰ ⁊ ad dige
rẽdũ facilioꝛibꝰ: poſtea groſſioꝛi=
bus ⁊ tardioꝛibꝰ dictare: vt cũ de
ſcẽdit ſubtilis digerať: ⁊ nõ offen
datur: et nõ ſit a ꝗ retineať. Cuiꝰ
ꝗdẽ rõnẽ i eo .c. aſſignauit dicens.
Cibꝰ coꝛrũpiť cum accipiť ab ini
tio groſſus ⁊ ad digerẽdũ tardꝰ:
poſt aũt ſubit ſubtilioꝛ ⁊ digeſtiõi
facilis: ꝗ ex lenitate ſui cito dige
ſtꝰ ⁊ exire icipiẽs a grauioꝛi egre
di ꝓhibeť: remanet ḡ aliquã diu ⁊
mutať i fumoſitatẽ: ⁊ gñať chole
ra i ſtomachis calidis: vel mutať
in acetoſitatẽ ⁊ putredinẽ ꝗbꝰ ſto
machꝰ eſt frigidꝰ. Et ꝓpterea i .c.
xx. li. eiuſdẽ inꝗt. Cõcoꝛdati ſunt
antiꝗ in hoc ꝙ cibaria ꝗ velociter
ſunt deſcendentia: facile venas
penetrãtia: añ cibum primo ſunt
danda: ꝗ autem ad hoc tarda po
ſtrema. Cibus eñ facile digeren
dus ſi extremꝰ accipiať ⁊ digerať ⁊
exire feſtinꝰ ſit: repugnat ſibi gra
uis añrioꝛ cibꝰ ⁊ exire nõ ꝑmittiť.
Cũ aũt exire nõ poſſit inatat: et
a caloꝛe groſſi cibi caleſit: ⁊ ebul=
liẽs velociter coꝛrũpiť ⁊ idõ poſtea
ꝯcludit ꝙ ꝓpter hoc molles cibi ⁊
liquidi añ duros ſunt accipiẽdi.
Hoc etiã voluit Ra. in. xxv. conti=
nẽtis .c. i. ⁊ Aui. in. iij. j. doc. ſcða.
c. vj. cũ ait. Nutriẽtia oꝛdine i ſui
receptiõe dnt hře i ꝗ ſanitatis cõ
ſeruatoꝛ ſolicitꝰ eſſe dʒ: ne illď qď
ſubtile eſt ⁊ qď cito digeriť poſt
foꝛte nutriẽs qď ſit i eo duriꝰ i ci=
bo ſumat: qꝛ priꝰ digeriť ꝗ̃ ipm ⁊
⁊ ſuꝑ illũ natabit non hñs viaʒ ꝗ̃
penetret: putreſcit ḡ ⁊ coꝛrumpet
⁊ coꝛrũpet illď qď ei admiſcebiť
⁊c. Fuit ꝗʒ hec ſnĩa Ga. i. j. terap.
c. vj. dicentis. Suſcipiendꝰ eſt im
becillis cibus primum vt ⁊ dige=
ſtus ſit cito et ſubeat eius ſuper=
fluitas: ⁊ vacuo ⁊ puro vẽtri ſcðus
cibꝰ deť. ⁊ in. ij. de alimẽtis .c. x.
ait. Utile ẽ ſcire coꝝ ꝗ̃ ad ſeceſſuʒ
icitãt edilioꝝ: qm̃ poſterioꝛa ꝗdeʒ
opʒ ſumere ꝗ̃ tardi ſeceſſus: oim
aũt prima ꝗ̃ permeãt ꝗdem cele
riter coꝛrũpẽda aũt ſi tardauerit
in vẽtre. Et in .c. xviij. eiuſdẽ. ij. ſic
etiã inꝗt Meminiſſe opʒ huiꝰ qď
eſt cõe oibus quecunqʒ cachochi
mia humida et lubꝛica et facile
ſubire potentia ꝙ comedere opʒ
ipſa prioꝛa alijs: ſicut eñ ipſa ce
leriter ſubeunť et illis viaʒ faciũt
vl. aũt ſumpta ſimul coꝛrũpũt et
alia. Clariꝰ ꝗʒ hoc dixit in lib. de
diſſolutõe ꝯtinua his verbis. De
bemus ꝑmittere ex cibarijs que
opʒ ꝑmittere ⁊ poſtponere: qꝛ eñ
aliqñ aggregat hõ cibos leniẽtes
coꝛpꝰ in vna comeſtione et cibos
ſtipticãtes ipſum. Quod ſi premi
ſit lenitiuum ſecuti ſunt et alij: le
uiter deſcẽdũt poſt digeſtionẽ ci=
bi. Sʒ qñ premiſit ſtipticũ ⁊ ſecu
tus eſt leniens nõ deſcedũt ſʒ coꝛ
rumpitur totũ: ⁊ hoc ideo quia le
uitius ſeparatur inter ſtomachuʒ
et inter deſcenſum cibi ſtiptici: re=
manens in ſtomacho poſt dige=
ſtionem ſuam coꝛrumpitur et coꝛ
rumpit coꝛruptiõe ſua cibũ aliũ.
Sed quando eſt cibus leniens

ante ſtipticū: leniēs deſcēdit poſt digeſtionem ſuā ⁊ ſtipticū leuiter p vias deſcēdit. ⁊ idō ſi aggregat aliqs in comeſtiōe vna cibos velocis digeſtionis: et alios dure et tarde digeſtionis ꝓponat cibos dure ⁊ tarde digeſtionis ī fundū ſtomachi: ꝓpterea q2 fūd⁹ ſtomachi ē calidioꝛ ⁊ potētioꝛ ſup digeſtionē ꝓpter multitudinē ꝯpactionis ei⁹: que eſt in eo de partibus carnis ⁊ ſuperi⁹ ſtomachi eſt neruoſum frigidū debilis digeſtiōis ⁊c. hec ipſe. Que q̄dē ſane itelligēda ſunt. ſ. qñ cib⁹ facilis digeſtionis: ⁊ cib⁹ difficilis digeſtiōis non multū in hoc diuerſificarentur. Qñ tñ valde foꝛēt diuerſi: vt cōiter accidit: vt carnes ⁊ caſe⁹: ꝓcul dubio carnes ꝓponi dñt: ⁊ caſeus poſtponi: cū lōge difficilioꝛis digeſtiōis ſit caſeus: vt pꝫ: ne carnib⁹ digeſtiuis ꝯpnicare nō potētib⁹ coꝛrūpant̄ ⁊c. vt ipſe Gal. Iſa. Auicen. et oēs cōuenere tuti⁹ tñ eē videt̄ ꝓpter difficultatē cognoſcēdi certiſſime hmōi mēſurā ⁊ q̄titatē groſſis et ſubtilib⁹ ſimul in vna mēſa nō vti: qm̄ ⁊ ſi ſubtilia in fundo ſtomachi: ⁊ poſt ea reponant̄ groſſa: aliqñ tñ idē ꝓuenit nocumentū dicente Aui. in. iiij. ſ. c. ſepi⁹ allegato ꝙ ſanitatis ꝯſeruatoꝛ nō pꝛimo comedere dꝫ cibum labilem ita vt poſt cibū foꝛtē et durū ſumat: qm̄ cum ipo ſ. ſubtili labet̄ cum ad inteſtina penetrabit eo. ſ. groſſo nondum tā integre digeſto q̄tū debebat ⁊c. Ex quib⁹ ſatis pꝫ ꝙ nihil ſecuri⁹ eſt q̄ꝫ diuerſitatē ciboꝝ dimittere vt oīs ſuſpicio coꝛruptiōis nutriētiū auferat̄: ⁊ ſanitas cū paucitate ⁊ ſimplicitate ꝯſeruetur ⁊c.

¶ Capit. lxij. oñdit qui cibi eligēdi ſint ad ſanitatis conſeruationem q̄tum ēſt ex parte eoꝛum.

Quia poſſet mihi quiſpiam dicere: ꝓhibuiſti in ꝓcedentib⁹ q̄daꝫ reficientia rōne ſubſtantie q̄dam rōne qualitatis alia ratione ſapoꝛis. et nōnulla pꝛopter multitudinem: diuerſitatem et indebitū oꝛdinē. Que igitur cibaria dicis nobis cōuenire? Cui reſpōdebimus dicentes ꝙ illi ſunt pꝛe ceteris eligendi: q̄ bonum et laudabilem ſanguineꝫ ſolent generare: et qui ſunt delectabiles (vt ſupꝛa diximus) ⁊ qui complexioni: conſuetudini: exercitio ⁊ tempoꝛibus anni ꝓpoꝛtionantur: dummodo in ſua conuenienti hoꝛa quantitate ⁊ oꝛdine recipiātur quemadmoduꝫ ꝑ pte viſum eſt in ſuperioꝛibus: ⁊ ꝑ pte in ſequentib⁹ dicenduꝫ. Qui aūt cibi ſint boni ſanguinis gñatiui: ꝙ p̄ alijs ſint eligendi rōne ſui in hoc. c manifeſtabimus: vt ceteris cōſentientibus tātummodo ipſi aſſumantur. Dicam⁹ igitur cum Aui. in. ij. ſ. doc. ij. c. xv. ꝙ cibi quorū natura vicinioꝛ ſubſtātie ſanguinis: ſunt ſicut vinū: ouoꝝ vitelli: ⁊ aqua carnes: ⁊ panis etiā: ⁊ caro lꝫ ſint parū ꝓlongioꝛa: nutrientia vo medicinalia ſunt ab hoc lōgiqua. In tertia aūt pꝛimi doc. ij. c. vij. dixit. Opoꝛtet vt cib⁹ ſit talis qualis ſunt carnes: ⁊ pꝛopꝛie ſicut carnes hedoꝛum ⁊ vituloꝛum lactentiuꝫ paruoꝛū: ⁊ agnorum annualium: et triticum ab extraneis rebus purgatuꝫ: quod ex meſſe ſana fuerit collectum: ⁊ cui nullum accidit nocumentū: et res dulcis cōuenientis complexiōis. ⁊ vinum bonum odoꝛem bonum habēs ⁊c. Hec enim ꝑ ſanis ⁊ mediocriter laboꝛātibus maxie cōuenire videntur: ſicut que pꝛio loco dixerat debilib⁹. Quod etiam

voluit Ga.i li.de euchimia cũ ait. Inculpabiliſſima cibariorũ ſunt q̃ ſunt inter ſubtiliãtia et ingroſſantia:q̃lia ſunt optimi panũ et carnes galinarũ et faſianorũ et p dicũ et colũbarũ ⁊ turturũ ⁊ meru lorũ et puarũ auiũ:adhuc aũt et petrinorũ piſciũ ⁊ marinorũ ⁊ cete rorũ nullũ fetorem hñtium ⁊c. hi namq̧ cibi et ſibi ſiles gñant bo nuʒ et laudabilem ſanguinem:q̃ nihil eſt melius ad ſanitatem cuſtodiendam vt inquit Iſa.in vniuerſalib⁹ dictis.c.xviij.Et vt oia hmõi cibaria vno cõprendantur v̄bo:dicendum eſt cum eodem.c. v.libri preallegati ſic ſcribente. Nullus cibus vtilior eſt in lauda dabili ſanguine gñando:q̧ qui p fecte digeritur in ſtomacho ſi eñi cibus in ſtomacho bñ digeratur: ⁊ in alijs membris ſilr q̃ nihil me lius dicẽte Gal.in li.de euchimia p̄adducto.Cibariorum q̃ digerũtur magis meliores gignunt hũores:nihil eñi ad euchimiã in oib⁹ cibarijs reperitur eque bonum ſicuti digerere bñ i ventre.Digerũtur aũt bñ cibi bone ſubſtantie ſi cuʒ bono deſiderio ſiue appetitu accepta fuerint.Qui q̃tum faciat ad digeſtionem declarauit ipſe in li.de diſſolutiõe ↄtinua cũ ait.Et appetit⁹ in ope digeſtiõis cibi eſt maior pars:q2 ſig̃t ſuper conuenientiam et bonitatem ipſius:et qñ ſunt duo cibi equales in bonitate:et eſt neceſſitas appetitus de eis ad vnum eorum declinans ↄſentiemus dare rem appetitam pre alia q2 ↄueniẽtior eſt nature ſue et leuior ea in digeſtione. Et qñ duo cibi ſunt:et vnus eorum eſt melior altero:et neceſſitas ap petit⁹ in eo ẽ ad peiorẽ declinãs eligim⁹ eum ſuper meliorem eorum dummodo nõ timeamus ex ipo nocumẽtũ p̃mũ: qđ eueniat ex ipo.Iuuamentum aũt accidit ex eo propter bonũ ſumere:et melius ſtomachum digerere ipſuʒ. hec ipſe.Utendũ eſt igitur bonis cibis ⁊ cũ deſiderio aſſumptis:vt bonus ſanguis inde generet̃:q2 nulli dubium eſt malũ cibum malum ſanguineʒ generare:teſte Galeno in ſecundo aphoriſmorũ cõmento.xxxvj.humores anteʒ augmentati cauſe cõſiſtunt egritudinum:vt idẽ dixit.iij.Techni textu commenti.clxxxvj.Quare q̃ dicti ſunt eligantur.

¶ Capitulum.lxiij.oſtendit q cibi et potus proportionati cõplexioni et conſuetudini ſint eligendi.

Ibi ⁊ pot⁹ complexiõi vniuſcuiuſq̧ conueniẽtes ſunt:aut quia eam put eſt cõſeruant:aut in melius reducũt aut quia appropriati.Et ꝓpterea diximus q ſi volumus preſentẽ ſanitatem et complexionem q̄leſcũ q̧ fuerint conſeruare:ſibi ſimilia ſunt eligenda.dicente Gal.in tertio tex.com.xlviij.Opʒ vt afferas ſilia ſilib⁹:qñ ſeruare vis corpis craſim q̄lem accepit.Cuius q̃dez rõ ab eode aſſignat̃.iij.de igenio ſanitatis.c.iij.inq̃t.Naturale cuſtodiendũ eſt ⁊ ↄfirmãduʒ:vnde ſimilia ſunt ſemper ei neceſſaria. Et i.c.viij. eiuſdẽ ait. Naturalia cuſtodire et regere cum ſimilib⁹ debemus:ſicut que extra naturã cum contrarijs expellere. Cum igitur nobis intentio duplex ſit circa ſanos:aut cuſtodire corp⁹ ſanum:ſcđʒ qđ opʒ ⁊ ſm craſiʒ quã hʒ:aut hãc ipſam meliorẽ facere: vt idẽ ait in.ij.Terapen.c.vlt.Si ergo horũ primuʒ aggredi voluerimus:temperata erunt dãda tẽ

peratis: ⁊ intēperata diſcraſiatis dicen. Iſa. in. j. c. dietaꝝ vniuerſa ſaliū. Tēperatis ꝯplexiōibꝰ: ciba ria tēperata: et ēt oi mala q̄litate carentia: neceſſe eſt vt denť. Si vo diſtēperatum fuerit corpus intm̄ ꝯtēperātias minui opꝫ: inq̄ꝫtum eucraſia corrupta fuerit. Calidio ra em̄ dādo calidioribꝰ. frigidio ra frigidioribꝰ: ⁊ ſicciora ſiccioribus: hūidiora hūidioribꝰ: vt iuſſit Ga. in. iij. Teh. ⁊ i. vj. de regimie ſanita. vbi ſeries eiꝰ taliter ſonat. Scōm q̄litatē familiaritates ſiq̄dez cuſtodire volueris ꝯplexiōes humidis q̄dem humectantes cibi ꝯgrui: ſiccis vo ſicci: ſi vero ſub alterare volueris contrarij congrui: ꝑpter hoc igiť ſi corpꝰ diſtēperatū voluerit ad meliorē reduciꝰ ꝯplexionē ꝯrijs cibis vti dꝫ: qui tm̄ a cibo diſtemperato: q̄ꝫtum et ipꝫ ab euacuato corpe receſſerit. vt docuit Ga. in. iij. Techni p̄allegato cū di. Si velis permutare corpꝰ ſiccū ⁊ calidū: nō ſunt admi niſtrāde calide ⁊ ſicce diete: ſed q̄ tm̄ eucrata craſi ſunt frigidiores ⁊ hūidiores q̄ꝫtū natura eiꝰ erat calidior ⁊ ſiccior. Et iō Pri. in. iij. j. doc. ij. c. vij. dicebat q̄ melācholicꝰ nutriente indiget vehementer humectāte: ⁊ parū calefaciente. Cholericus vo eoq̄ humectat ⁊ infrigideť. Et ille q̄dem in quo ſanguis calidus et bonꝰ nutrientibꝰ indiget frigidis ⁊ pauci nutrimenti. Et ille in q̄ ſanguis gñatur phlegmaticꝰ nutriētibꝰ pauci nutrimenti indiget in q̄bꝰ caliditas ſit et ſubtilitas. Securior em̄ via hec eſt in corporibus diſtemperātis. vti. ſ. contrarijs q̄ꝫ ſibi ſilibus vt etiam ſenſit. Ga. in. ij. de vtutibus naturalibꝰ. c. viij. dicēs. Propter hoc calida cibaria calidis natura: et iuueneſcētibꝰ in cholerā

ꝑōpti trāſmutātur: calido em̄ calidū appropiquās: i immoderatione craſiꝫ deſiſtit ⁊c. Et in ſexto de regimie ſanita. ēt inq̄ť. Facilꝰ a ſilibus cibis in morboſaꝫ diſcraſiam deueniūt: q̄ꝫ. ſ. a contrarijs. Et ꝑptere a ꝯtrarijs eſt vtēdū: vt etiā de mente eiuſdē diximꝰ in. c. lvij. vbi vba ipſiꝰ annotauimꝰ ſcripta in lib. de diſſolutione ꝯtinua. Sciendū eſt ꝑpterea q̄ taliſq̄ñq̄ꝫ ꝑprietas cadit inter ꝯplexiōes et cibos aliq̄s: q̄ q̄daꝫ aliquibꝰ ſunt ꝯueniētes: alijs aūt ꝯtrarij: vt voluit Auic. in. iij. j. c. ſuperiꝰ allegato dicēs. Unaq̄q̄ꝫ. hois complexio cibū hꝫ cōuenietē ⁊ ſilem: ad quē mutādū ſi volūtas ei affuerit nocumētuꝫ ei faciet et ipedimētuꝫ. Et ſubdit. Ex hoibus q̄q̄ꝫ eſt cui aliqd nutriētiuꝫ bonoꝝ ⁊ laudabilium nocet: ipſuꝫ ꝙ relinq̄re eſt ei ꝯueniēs cui cōcordat Iſa. in li. dietarum vniuerſalium. c. ij. cum ait. Eūdē cibū q̄buſdā inuenimꝰ contrariuꝫ: q̄buſdā vo nō: q̄buſdā ſtipticum: q̄buſdā ſolutiuū. vñ Ari. qd̄ Ga. ꝯfirmat. Quidā em̄ inquit carnē vaccinā ⁊ ſilia groſſa ad digerēdū tarda bñ digerūt: ⁊ citiꝰ q̄ꝫ ꝑdicum et gallinaꝝ carnes et pulloꝝ: ſeu laudabiliū piſciū. Et q̄ ſint hi declarat Aui. vbi ſupra di. Et eſt aliq̄s hoim i cuiꝰ ſtomacho cibꝰ corrumpiť ſubtilis: et q̄ cito digeri ſolet: ⁊ fortis q̄ tarde ſolet digeri in ipſo digeriť: et hic quidem eſt cuius ſtomachus eſt igneus: et ex eis eſt q̄ huic exiſtit contrarius quoꝝ q̄ſq̄ꝫ ſcōm ſuuꝫ vſum eſt regendus. Qd̄ nō minꝰ voluit Ra. in iiij. Almā. c. iiij. cum ait. Summopere eſt obſeruāduꝫ vt cibos ſibi conſuetos q̄ſq̄ꝫ accipiat: et toties edat quoties conſueuit: niſi cōſuetudo preuſa fuit a qua omnino gradatim permu

tari dꝫ. Et illa nō repēte ſꝫ ordia
ta ⁊ paulatiꝫ trāſeundo ad bonū
deſerere. Et i.xxv. cōtinētis.c.j.di
xit etiā autoritate Gal.in.ca.iibri
primi de epidimia. In hoib⁹ ſunt
aliq̄ ſingulares: q̄b⁹ cibaria aliq̄
ſūt cōferētia: ⁊ tñ maiori pti hoiꝫ
ſunt nocētia ⁊ nociua eis cōferūt.
Et hoc in hmōi nō pōt bñ cogno
ſci: niſi ꝑ experiētiā: quare cogno
ſcere debes morem cuiuſlibet: et
illū ſeq̄ ſcōꝫ modū ipſi⁹. Et ſic cū
eo cōcludēdū eſt ꝙ cōſuetudo eſt
obſeruāda: dūmodo multūmala
nō fuerit. ⁊ hec fuit hippocratis
ſnia in.ij. aphoriſmorū aphoriſ-
mo.l. dicētis. Ex multo tēpore cō
ſueta etſi fuerit deteriora inſuetiſ
min⁹ moleſtare ɔſueuerūt. Si aūt
peſſima foret ɔſuetudo: paulatiꝫ
corrigat̄: vt dictū ē. ſi aūt nō mul
tū mala fuerit: poti⁹ obſeruet̄ ꝙ̄
ſubito ꝑmutet̄ dicēte eodē in ſe-
cūdo regiminis acutoꝝ textu cō-
mēti.xx. Facile q̄dē ē ɔprehēdi ꝙ
mala dieta cibi ⁊ pot⁹ q̄ ſcōm ſiſe
ſit: ſecurior ē in oi tpe tueri ſanita
tem: ꝙ̄ ea q̄ melior ſi in ea muta-
tio ſubita fiat. ⁊ ideo dixit Gal. in
iij. microtechni. Medici corrigere
quidem debent ex multo ſtudio
paulatim transferētes in melius
quoniam non ſuſtinet natura re
pentinas mutationes. ⁊c.

¶ Cap̄. lxiiij. oſtendit quō cibi
ſint eligēdi ſecundū qualitatē
et fortitudinem exercitij.

Ciborū cōueniētia
reſpectu facti vel
faciēdi laboris eſt
ſumenda: et ad
illum taliter cōpa
rāda vt quale fue
rit vel futurum eſt exercitiū: ⁊ ta
lis ſit ipſa dieta ⁊ ad reficiendū q̄
litas. Qui eñ laborauerūt multū
groſſiori reficiēdi ſūt dieta dicēte
Raſi i.xxv. ɔtinē.ca.j. Debes cō-
ſiderare i quātitate mot⁹ añ cibū
facti: q̄re ſi mot⁹ fuerit habūdās
nutrimētū fiat groſſū ⁊ viſcoſum
habūdās ⁊ tarde diſſolutiōis: ⁊
debes ſeq̄ dietā ex cā appetēdi cā.
Tñ ſi mot⁹ fuerit factus añ cibū
modic⁹: dietā debes ſeq̄ cū pauci
tate cibi ⁊ tenuitate ipſi⁹. Et ſi mo
tus factus fuerit competens: vti
debes nutrimentis equalibus in
habundantia et nō tenuitatis et
groſſitudinis ipſorū ⁊c. Que fuit
ſnia Gal. in libro de diſſolutione
cōtinua ſic ſcribētis. Qñ eſt mot⁹
añ cibū multus: ciba bñ nō cibis
multiſ groſſis: viſcoſis: ad ſiccita-
teꝫ declinātib⁹ q̄ ſint difficilis diſ
ſolutiōis: neq̄ iungas ei dietā: q2
parū cōuenit ei. Et qñ nō ē añ ci-
buꝫ mot⁹: vel eſt pauc⁹ opꝫ vt nō
ſis cōtent⁹ dieta. ſ. cū paucis cibis
⁊ ſubtilib⁹: imo adiutorio in pur
gando cū medicina ſolutiua aut
cū balneo ⁊c. Et poſt pauca ſubiū
xit. Et qñ motus eſt conueniens
dabimus cibos tēperatos in ſub
tilitate ⁊ groſſitie ⁊c. Igit̄ hec ob
ſeruet exercitat⁹ maloſq̄ ac cor
ruptibiles cibos poſt ſuū exercitiū
nō dꝫ aſſumere: vt colligit̄ ex ſen
tētia Principis in tertia primi di-
cētis ꝙ piſces poſt laborioſuꝫ ex
ercitiū nō ſūt comedēdi: q2 corrū
pent̄ ⁊ corrūpēt hūores. Qd̄ etiā
de alijs pariter corruptibilib⁹ in
telligi dꝫ: quēadmodū in duob⁹
verbis ꝑceperat Gal. i primo de
regimine ſanitatis cum ait. Oēs
laborioſi euchimio indigēt cibo.
Uia tamen medicine et propter
refrigeriuꝫ caliditatis in corpore
remanētis poſt exercitiuꝫ: etatis
tempore: pauca fructuū quātitas
poterit cōuenire atq̄ cōcedi: vt
in li. de euchimia ⁊ cachochimia.
ca. vltimo voluit Gal. dicens. Ab-

ſtinenduꝫ eſt a cachochimis. niſi
aliqñ laboꝛãtes hoꝛa eſtatis ege
ant ſanare ſiccitatẽ ⁊ caleditateꝫ
totiꝰ coꝛpis. Idonea eñ ſunt illo
tpe poma: ⁊ pꝛuna: ⁊ ceraſa pꝛeaſ
ſumpta. De citrolo aũt ⁊ melõe ⁊
melopopone nõ multũ offerẽdũ
ẽ ⁊c. Hec pauca de cibis ꝯueniẽti-
bus poſt exercitiũ dicta ſufficiãt.
cũ ⁊ de hoc aliq̃ ſcripta fuerint. i.
c. xxxj. li. huius. Qui aũt cibi cõue
niãt anteꝗ̃ fiat exercitiũ: dicamꝰ:
qꝺ ſi exercitium foꝛte fuerit: cibi
groſſi ſunt accipiẽdi: ⁊ tãto minꝰ
groſſi quãto ſuauiꝰ fuerit exerci-
tiũ: ſicuti ſubtiles penitꝰ quieſcẽ-
tibꝰ ſunt conueniẽtes: vt placuit
Iſaac i vniuerſalibꝰ dictis. c. j. cũ
inquit. Nullus phiſicus ambigit
temperatũ cibũ iuuenũ alterũ eẽ
quã ſenioꝝ in exercitãtibꝰ quoqꝫ
⁊ laboꝛãtibus aliud ꝗ̃ in quiete.
Laboꝛãtes eñ ⁊ exercitantes ex
petunt groſſioꝛẽ cibuꝫ: ⁊ ad dige
rẽdũ durioꝛẽ atqꝫ ad diſſoluẽduꝫ
tardioꝛẽ. Quietis vero ⁊ ſilentibꝰ
ecõtrario dãdus eſt cibus ſubti-
lioꝛ: ⁊ ad digerẽduꝫ velocioꝛ ⁊ diſ
ſolutioni de mẽbꝛis facilioꝛ. Et in
ca. xx. eiuſdẽ. li. ſic etiã ait. Opꝫ
vt dieta groſſa ſit ſcd̃ꝫ exercitiuꝫ
⁊ labores ſepe eñ foꝛtiter exerci
tati ſicut athlete: ⁊ ſiles groſiſſi-
maꝫ ⁊ viſcoſiſſimã erunt patiẽtes
dietã. Et infra. Soli exercitãtes ⁊
laboꝛãtes cibis groſſis indigent.
Hoc quoqꝫ ſenſit Auicẽ. in tertia
pꝛimi doctrina et cap. ſepius al-
legatis: cũ dixit. Exercitati ⁊ multi
laboꝛis ſunt magis tolerantes
nutrientia groſſa. Et in q̃rto pꝛi
mi cap. pꝛimo ſic inq̃t. Eligimus
cibũ foꝛtis nutrimẽti et tarde di-
geſtiõis ꝓpterea eũ quẽ ꝯfoꝛtare
volumus ⁊ exercitijs foꝛtibus p̄-
parare ⁊c. Cõcludamus ergo cũ
Gal. in libꝛo de euchimia dicente.
Soli illi q̃ vehemẽter exercitant:
⁊ viſcera nõ habẽt male a natura
facta: poſſibile ẽ in pachichimis
⁊ groſſis cibarijs cõuerſantes nõ
ledãtur: alioꝝ aũt nullꝰ: ꝓpterea
igit: ſi quis voluerit foꝛtiter labo
rare: nõ dꝫ oua ſoꝛbilia aut car-
nes hedi lactẽtis: aut pulli iuue-
nis ⁊ ſimilium mãducare: ſed res
groſſioꝛes ⁊ ad digerẽdum durio
res ⁊c.

¶ Ca. lxv. oñ̃dit qui cibi ſecũ-
duꝫ vnũquodqꝫ tẽpꝰ anni ſint
eligendi ad ſanitatem.

NUllus ambigit alteꝝ
cibũ debere eſſe in ve
re ꝗ̃ in autũno: aliũ
quoqꝫ in hieme ꝗ̃ in
eſtate dixit Iſaac in
pꝛimo capitulo dietarum vniuer
ſalium. Propterea ſeciẽduꝫ eſt ꝙ
in ſubſtãtia quãtitate ⁊ qualitate
⁊c. debẽt cibaria ſcd̃ꝫ anni tẽpoꝛa
diuerſificari: vt voluit. Gal. i. j. de
alimẽtis. c. xiij. dicens. Eadẽ aũt
⁊ de regionibus tẽpoꝛibus ⁊ cõſi
ſtentijs intelligere opꝫ ſcd̃m vnũ
quodqꝫ edilium: paſcentẽ quideꝫ
in autũno a melancholiis cibarijs
⁊ exſiccãtibꝰ edulijs in hieme aũt
vtentẽ calefaciẽtibus ſicut ⁊ ſcd̃ꝫ
eſtatẽ humectantibus ⁊ infrigidã
tibus. In vere autem medie com
plexionis media virtutibus ali-
mẽta offerendũ. Et in libꝛo de diſ
ſolutione cõtinua ſic etiã dixit. Et
quando ſomnꝰ poſt cibum multꝰ
fuerit: opoꝛtet qꝺ donemꝰ cibos
multos groſſos: ⁊ hoc cõuenit fie
ri in hieme ꝓpter longitudinem
noctis et multitudinẽ ſomni. Et
qñ ſomnꝰ eſt paucus leuis: ſubti
libus nutriat ſicut in eſtate pro-
pter paruitatẽ noctis et ſommni
paucitatẽ ⁊c. A q̃ſumpſerũt poſte
rioꝛes: ⁊ Raſis p̄mũ qñ in. xx. ꝯti-

nẽtis capitulo primo ſic ſcripſit.
Debes vti nutrimẽtis habundã
tib⁹ et groſſis in hieme et ecõuer
ſo ĩ eſtate: et debes nutrire corpa
equalia cũ nutrimẽtis eq̃lib⁹ ꝛc.
Sʒ egrediẽtia modũ nature cum
intentione ꝛ cõtrarijs. Similiter
Princeps Auicẽ: ĩ ſcda parte ſuoꝝ
ruʒ cãticoꝝ accepit ab eo cũ ſic ĩ-
q̃t. Tẽpore eſtiuo ẽ cibi quãtitas
minuẽda: eſtq; tũc ad ſubtilitatẽ
nutriẽtiũ declinãdum. Vñ vitã-
de ſunt tũc carnes groſſe: ꝛ vtẽdũ
eſt oleribus ꝛ lactis ſpecieb⁹: ꝛ pi
ſcib⁹ recẽtibus: hedo ꝛ agno me
diocris etatiſ: ꝛ pullis gallinaceis
ꝛ galinis: carnib⁹ quoq; colũbarũ
ꝛ coturnicũ: ꝛ ſubdit. Sunt eñi ex
cõficiẽtibus tunc ſapores ex coriã
dro ꝛ agreſta ꝯpoſiti ꝛ ſiles. Que
autẽ ſit huius cauſa exprimit ab
Auerroi in cõmẽto ſic dicẽte. Hoc
quidẽ fit rõne debilitatis caloris
naturalis cõtingẽtis corpibus ex
dñio calidi extranei ſup corpa tẽ-
pore eſtiuo. Et pp eandẽ rõnẽ ſi-
cut ĩ hieme nutriẽs actu calidũ eſt
cõe dandũ: ſic ĩ eſtate frigidũ: aut
parue caliditatis: neq; caliditas
in hieme: neq; frigiditas in eſtate
ad reʒ pueniat quã ſuſtinere non
poſſit: vt dixit ẽt Aui. in. iij. ſ. c. ſe-
pius allegato. ꝛ hec fuit ſnĩa Al-
mãſoris in. iiij. c. iiij. dicẽtis. Opʒ
ꝓterea vt in hieme ſit cibus actua
liter calidus: in eſtate vero actua
liter frigid⁹. Eſt tñ abſtinendũ a ci
bis calidiſſimis q̃les ſunt tũc cũ
ab igne remouent. Et ab illis qui
ſunt vehemẽtis frigoris ſicut qui
ſuper niuẽ refrigerant: quib⁹ nul
lus vti dʒ: cibo enim ſuper niueʒ
infrigidato nullo mõ ẽ vtẽdũ niſi
in tpe magni caloris et corpe ſ̃li
inflammato exiſtẽte hec ipſe. Nos
tamen addimus quod preter ſu-
praſcriptas cõditiones debet eſ-
ſe iuuenis: carnoſus: fortis: for-
tiũ viſcerũ: ꝛ aſſuet⁹ q̃ ſine leſiõe
reb⁹ adeo ĩfrigidatiſ vti voluerit.
Alr eñi ĩ cacholicã ꝛ alias egritu
dines facile caderet ꝛ forſitã ĩ ꝓ-
prij ꝛ naturalis caloris extinctio
neʒ cũ modicus eſſet ꝛc. vt patet
ex his que in prima. iiij. de aqua
frigida et de ipſius exhibitione a
ꝓncipe dicũtur. Cibi quoq; in nu-
trimẽti quãtitate differre debent:
nã in eſtate nõ debent eſſe tãti et
tã groſſi nutrimẽti ſicut illi q̃ in
hieme: dicẽte Aui. in. iij. primi. ca.
vij. doctrina ſecũda. In hieme q̃-
deʒ cibi pauci nutrimenti nõ ſunt
edẽdi ſicut olera: ſʒ nutriens ma
gis ẽ edẽdũ qđ eſt grauis ꝛ for-
tis ſoliditatis. ꝛ ĩ eſtate ꝯtrũ. ꝛ in
parte ſecũda cãticorũ etiã ſic ait.
In tpe q̃dẽ hiemali eſt vtẽdũ cõ
trarijs eis q̃ retulim⁹ vt obuietur
frigiditati ipſi⁹. Vere aũt ꝛ autũ-
no incedẽdũ ẽ iter eſtatẽ ꝛ hiemẽ.
In cuius cõmento Auerrois ſic
inquit. Vere et autũno ſunt cor-
pora regẽda regimĩe medio iter
caliditatẽ ꝛ frigiditatẽ: ꝯgruit tñ
regimẽ exſiccatiuũ ĩ vere: ꝛ humec
tatiuũ in autũno: vñ fugiẽda eſt
exſiccatio ĩ eodẽ: vt dixit Aui. ibi.
Que fuit ſnĩa Raſis in. iiij. Almã
ſoris. c. xxvj. dicẽtis. quia autũni
tpis egritudines male ſunt ꝛ pe ſ
ſime ad vltimũ: tota intẽtio ſit in
corporis humectatiõe: in hoc eñi
tpe hoc plus exiſtit neceſſariũ q̃
etiã in eſtate: hoc nãq; tps ꝓ ſue
cõplexiõis malignitate errorẽ nõ
tolerat regiminis: vñ largis nõ ꝑ
mittit vti cibis: neq; dietã deſpice
re. Qđ ſenſiſſe videt hippocrates
in prĩo aphoriſmorũ aphoriſmo
xviij. dicẽs. Eſtate ꝛ autũno cibos
grauiſſime ferũt ꝛc. Horũ aũt rõ
eſt: q: autũn⁹ eſt tps nature ꝛ hu
mane vite cõtrariũ: qm̃ calor ĩ eo

debilitat: ⁊ ſiccitas ſit fortior: vt dixit Princeps. in. ij. primi. ſumma de pulſib⁹. c. ix. Et ꝓpterea ē tp̄s morbiferū vt ait Ariſtot. in prima ꝓblematū ꝓblemate. xxvij. Et iō in ipſo nō ſunt accipiēdi cibi mali aliquo modo ꝓpter q̄d aūt i vere regimē exſiccatiuū cōueniat dicēdū ē: quoniā ⁊ ſi ip̄z tēperatū ſit: ⁊ de ſe ſaniſſimū ⁊ minime morbiferū teſte hippocrate i. iij. aphoriſmoꝝ aphoriſmo. x. tñ. i ipſo mouent egritudies plurime: vt dixit princeps in. ij. primi. ⁊ Ariſtot. vbi ſupra. Et hoc q̄ ſua caliditate et humiditate eliquat hūores ⁊ ſuꝑfluitates cōgregatas in hieme et ꝑmiſcet eas ſanguini: vt Auicē. voluit i. j. iij. tractatu. iiij. ca. xix. Et ꝓpterea ꝯcludit t. ij. primi doctrina ſcđa. c. vij. φ nulla res ē q̄ ita tueat ab egritudinib⁹ veris ſicut phlebotomia ⁊ ianitio ⁊ diminutio comedēdi ⁊ bibēdi: ⁊ debilitatio potus inebriantis: bene igitur dictum fuit quod ſiccatiuo in eo vtendum ſit regimine.

¶ Cap. lxvj. declarat q̄ hora cōueniēs ſit ad reficiēdū corp⁹ tā ex parte corporis quā ex parte diei ⁊ temporis anni.

SI cūcta q̄ in ſuperioribus capitulis dicta ſūt: ad vnguē obſeruarent hora tñ debita comedēdi nō obſeruata: paꝝ q̄ppe ad ſanitatis facerēt cōſeruationē Et ꝓpterea de ipſa tāq̄ȝ de re maxime neceſſaria ad ſalutē tuēdā dicēdū ē in p̄ntiaꝝ. Duplex aūt ē hora comedēdi: vt dicūt autores. Quaꝝ p̄ria ē hora diei artificialis recētior in q̄ lōge meli⁹ ē cōedere q̄ȝ i alijs ꝑtib⁹ diei ⁊ p̄ſertiȝ i eſtate dicēte Aui. i tertio primi doc. ij. c. vij. In eſtate q̄dē melior cōedēdi hora exiſtit que ē frigidior: qđ etiā ſenſit Raſis i. iiij. Almāſoris c. iiij. dicēs. Meliores quoq̄ȝ hore ad ſumēdū cibū ſūt hore frigide φ ſi hore frigide cē nō p̄nt māſiones ſalt ē frigide ſint. ⁊ i. xxv. cōtinētis. c. j. Meli⁹ tp̄s nutricationis erit frigidū q̄ calidū malū eſt. Et ſi nutrimētum nō pōt ſumi in tꝑe frigido ſumat in loco aurore: q̄ caliditas circūferēs corp⁹ nr̄ȝ debilitat digeſtionem ⁊c. Que fuit Gal. ſnīa in li. de diſſolutiōe continua ſic ſcribēte ⁊ melior horaꝝ in accipiēdo cibū ē hora frigiditatis ꝑꝑ aggregationem caloris naturalis i iterioꝛib⁹ corꝑis. Sȝ i hora caliditatꝫ opȝ φ dimittat acceptio cibiq̄ caliditas aeris attrahit calorē naturalē ad exteriora corꝑis ⁊ euacuat ab iterioꝛib⁹: et debilitat calor i iterioꝛib⁹ corꝑis ad digeſtionē ⁊ ꝑꝑ hoc ātiq̄ p̄ferebāt cenā prādio: p̄cipiētes φ pl⁹ ſumeret i cena ꝓpter aggregationē caloris i iteriora corꝑis frigiditate noctis ⁊c. Veſpere igit ⁊ mane reficiēdū ē: ⁊ nō in meridie vel circa vt nōnulli faciūt. Altera aūt hora comedēdi obſeruāda ex ꝑte corꝑis ē: ne vnq̄ȝ cōedam⁹ niſi cuȝ appetit⁹ māducādi inſurrexit: q̄ poſtq̄ȝ aduenerit nō ē tardādum ampli⁹: qm̄ tūc ē hora comedēdi vt voluit Prīceps loco ſuꝑi⁹ allegato cū ait. Opȝ ne aliq̄s comedat niſi poſt dſideriū: neq̄ȝ i hoc tardetur cū deſideriū ebullierit: niſi fuerit mēdoſū nā tolerare famē ſtomachū replet putridis hūoꝛib⁹. qđ voluit Raſis i. xxv. ꝯtinē. c. j. di. Ex idigētia plixa ſtomach⁹ replet derugine mala. Et. j iterū ait. Nō debes remouere tp̄s mot⁹ appetitus cibi: qm̄ ſi tardauerit tūc ſumptio cibi: iminebunt male ſuper-

fluitates.⁊ inde deficiet ſibi appe
titus.que quoqꝫ fuit Gal. ſñia in
lib.de diſſolu.continua ſic ſcribẽ
tis.Et dꝫ eſſe acceptio cibi in ho
ra motus appetitus : ꝓpterea ꝙ
qñ mouetur appetitus: ⁊ nõ inci
pit accipere cibum : attrahit ſto=
machus ex ſuperfluitatibus cor=
poris:q̄ cũ intrant ſtomachũ de=
ſtruunt appetitũ:⁊ corrũpũt cibũ
qñ admiſcentur ei ⁊c. A quo vr̃
accepiſſe Auicẽ.vbi ſupra qñ ſic
ſcripſit. Cholera rubea abundã=
tibus ex tolerãtia famis accidit
vt cholera rubea ad ipſorũ deſcẽ
dat ſtomachũ. Cũqꝫ aliq̃d come=
derint ipſorũ corrumpent̃ cibi:et
voluntatem comedẽdi amittent
⁊c.hanc autẽ horã ne quis deci=
piatur ſcimus aduenisse vt dixit
Auic.loco allegato qñ ſtomach⁹
⁊ ſuperiora inteſtina a primo nu
triente euacuata fuerint. Et hoc
eſt qd etiã volebat Raſis in. iiij.
Almanſo.in principio cum inq̃t.
Comedere opꝫ poſtq̄ cibi prete=
riti fex inferi⁹ deſcẽderit.Et pars
vẽtris inferior leuis efficitur : in
qua nulla remãſit tenſio: ⁊ mot⁹
preceſſit conueniens : appetitiua
quoqꝫ preualet ⁊ tunc melius iu=
dicatur . Et ꝓpterea dixit idẽ in
xxv. cõtinentis. c. preadducto ꝙ
inter prandiũ ⁊ cenã debent eſſe
octo hore a prãdio ſexdecim ho=
re ⁊c.Auerro.etiã in.xj. colliget.
dixit.hora cibãdi erit cũ oẽs di=
geſtiones fuerint celebrate.Et hi
oẽs a Gale. accipere dicẽte in.j.
Terapẽ.c.vj.Tantũ rõnabile eſt
ꝙ primus cibus certiſſime totus
ſit digeſtus anteq̄ ſcõs accipiat̃.
Cui⁹ q̃dẽ rõnẽ ipſe q̃dẽ aſſigna=
uit in loco de diſſolutiõe cõtinua
dicẽs. Aſſumptio ciborũ dꝫ fieri
in hora ſua.Et ideo qui accipit ci
bũ ſm poſt deſcenſionẽ pmi:⁊ ſe=
cut⁹ fuit ſomn⁹ ſufficiẽs fit bona
digeſtio.Et q̄ accipit cibũ ⁊ remã
ſerunt in ſtomacho ei⁹ aut inte=
ſtinis reliq̃e in q̄titate ex priori
cibo pter digeſtionẽ: corrũpit̃ ci=
bus ſcõs cũ reliquijs pmi ⁊c. Et
ab eo Princeps accepit id cõiter
allegatũ qd ſcripſit in.iij.j.f. Cũ
in corpe eſt deteri⁹:eſt vt nutriẽs
ſup nutriẽs:qd nõ eſt digeſtũ mit
tere.Cũ eo itaqꝫ ꝯcludẽdũ eſt ſic
vbi.ſ.ſcribẽte. Oẽs q̃ ſanitatẽ cu
ſtodire volũt nihil comedẽt niſi
deſideriũ fuerit certũ:neqꝫ in hoc
tardet̃ cũ ipꝫ ebulierit queadmo
dũ ieiunãtes faciũt: qm̃ vt dixit
Auerro.i.iij. colli.qñ recipit̃ cib⁹
poſt ieiuniũ in ſtomacho ⁊ epate:
ꝑmutabit̃ ad calorẽ ⁊ ſiccitatẽ for
tẽ ⁊induceẗ ſtomachũ ⁊ epar ad
eandẽ cõplexionem ⁊c.Et hec de
hora comedẽdi dicta ſufficiant.

¶ Cap.lxvij.ponit cõditiones
quas debet habere triticũ : ex
quo panis faciens ad ſanita=
tem fieri debet.

Viſis vniuerſalibus
circa refectionẽ atq̃
dẽdis : iã tps eſt vt
ad pticularia deſcẽ
dam⁹ : ⁊ ad dicẽdũ
de ſingulis cibis in
ſpecie hodierno tpe vſitatis acce
dam⁹:a pane pri⁹ initiũ faciẽtes.
cũ ipſe ſit velut oĩm ciborũ fun=
damẽtũ de cui⁹ bonitate maxime
ꝓuidẽdũ eſt:qm̃ ſi mal⁹ fuerit:nõ
ſolũ nullũ bonũ opat̃ i corpe:ſed
nociuiſſim⁹ eſt:teſte Gal. in.v. de
regi.ſani.qd etiã ex dicto illo pn
cipis colligi põt in.iij.j. dicentis.
Impedimẽtũ panis cũ nõ digerit̃
eſt multũ ⁊c.Jõ vidẽdũ eſt quale
triticũ pmo eſſe debeat ex quo pa
nis ꝯficiẽdus eſt:nec hac re tã vti
li tãqꝫ neceſſaria ꝯtingat dubita=
ri:⁊ q̄uis ex multis alijs panis

ſtat dos: tū de triticeo tanq̄ de pfectiori r hūano corpi ɔueniētiori ſmonē faciem⁹ dicētes cū Auer. in .v. colli. Cōcordati ſunt antiq̄ medici: q̄ melior ex cibis terre naſcētibus hominibus naturalib⁹: hoc eſt illis q̄ ſtant i quinto climate aut quarto ſit triticū artificialiter preparatū. ſic eñ de eo ſcripſit Almāſor i. iij. c. ij. Triticū tēperamēto ē vicinū licet caliditati parū attineat. Et ifra dixit. Triticū hominib⁹ quoq̄ omnib⁹ alijs granis magis cōueniēs r magis ꝓprium inuenitur: r ſanguis ex eo gñatus tēperatior exiſtit. Idē etiā ſenſit Haliab. i. v. theorice. c. xv. cum ait. Triticum oibus granis laudabilius eſt: r magis tēperantie primū: niſi q̄ ad calorem declinat parū: ideoq̄ factum eſt cōuenienti⁹ oibus granis: r hominū corporib⁹ cōferenti⁹ ac laudabilior cib⁹ rc. Iſaac etiā in parti. die. ſic ait de ipſo. Granum tritici precipuus eſt cibus ad humani corporis nutrimētū: r eius natura nr̄e ſilitis cōplexioni. Et infra inquit. Habet granū tritici ꝓprietatē ab oibus granis exceptā: q̄ nutribilius r laudabili⁹ eſt ꝓpter ſilitudinē ɔplexiōis noſtri corporis: q̄ fuit Galeni ſnīa i lib. dietaꝝ dicētis. Granū frumēti eſt magis iuuatiuū hoibus oi alio grano: r illud qđ eſt ex eo clarū: durū r firmū: r nō de facili frāgit̃: ē valde nutritiuū r meli⁹ r nutribili⁹ alio r illud qđ eſt diaphanum r leue eɔ̄rio. Ex qb⁹ apparet q̄ has laudes nō oē triticū habeat: ſꝫ tātūmō illud qđ dixit Galeñ. vbi. ſ. r Iſaac i loco alle. vbi iſra ſcriptas voluit habere cōditiōes. Quarū prima hec eſt ſcꝫ q̄ ſit ſpiſſuꝫ granū r frangi difficile: coloris exterius cerei: interi⁹ vero albi ſupficie lucidū r leue: ex cuius ſubſtantia r medulla farina exuberat plurima: cortex aūt r furfur nō in multa quātitate: tale enim triticū maxime facit ad confortationē mēbroꝝ r ad vires dādas rc. teſte eodē vbi ſupra. qđ etiam ſenſit Almanſor in lib. iij. c. ij. di. Triticū quod ponderoſius inuenitur r ſolidius maioris eſt nutrimēti. Idē etiā voluit Auerrois in v. colliget. r Serap. de autoritate Diaſcoridis. Meli⁹ ex frumento ad ſanitatē hoim eſt nouū: maturū: plenū: cui⁹ color eſt aure⁹: et poſt hāc ſpeciē eſt illud qđ eſt medium inter tp̄s ſue collectionis r tp̄s ſeminatiōis: r eſt triū mēſiū. que fuit Gal. ſnīa in lib. de ſubtiliāte dieta. c. vj. dicētis. Eſt aūt et triticoꝝ ipſorū nō parua dr̄ia ſm ſpeciē. Quodcunq̄ eñ ipſoꝝ eſt ponderoſum et dēſum et rārctū nutritiuiſſimū eſt pachichimū et viſcoſum. Quodcūq̄ ỽo leue r rarū et albū: ecōuerſo min⁹ nutrit: et min⁹ groſſum et viſcoſum generat humorē. Sic ergo qđ aridū fuerit r leue: et frāgi facile: et nō leue in ſupficie: et cui⁹ farina eſt modica et furfur multū: nō cōmēdat̃: quātum ad primā ɔditionē. Scđa ɔditio q̄ prime cā exiſtit et principiū eſt: q̄ triticū in craſſa et pingui terra natū ſit: qm̄ tale pingue graue in pōdere atq̄ nutribile magis eſt oi alio: quēadmodū id qđ i macra r ſicca terra naſcit̃ natural̃r et accidētal̃r macrū: et ſic cū ſit leueq̄ i pōdere minuſq̄ nutrit: vt ptꝫ de nato i nitroſa vł ſalinaria terra rc. eodē Iſaac vbi ſupra referēte. Nec dꝫ ēt natū eē in vmbroſa vel luculēta terra: qr frigide ē humideq̄ nature r multiplicādo humorē ē cā qb⁹ granū tumeſit: teneraſcit: atq̄ molleſcit:

cui⁹ q̄dē interiora frigiditas exte
rioris aeris pforās calorē ipi⁹ na
turalē extiguit. Et ꝑpter hoc me
dulle minuēde ē cā ꝛ furfuris au
gēdi. Tertia cōditio est triticum
nō ſit nouū lꝫ Serapio et Diaſco
rides oppoſitū ſentire videant:
neqꝫ etiā vetuſtū lōgi tpis: qm̄ ve
tuſtū ſic cū eſt ꝛ parū nutrit: ꝛ ad
digerendū eſt durū: qm̄ cū accidē
talē ei⁹ humiditatem aeris calor
penit⁹ exhauriat: naturalē quoqꝫ
plimū ſubtrahat. Nouū vō bre
uiſqꝫ tpis ecōtra ꝑpter humidi-
tatē ac viſcoſitatē terre hūidū eſt
atqꝫ viſcoſū: dēſū: digeri durū
ꝛ inflatiuū: vētoſitatē ꝛ rugitū vē
tris faciēs. Et poſt multa ad hec
ſubiūxit Iſaac. Tritici recētis et
noui nutrimētū parū exiſtit ꝛ cru
dū: phlegmaticū ꝛ iflatiuū ꝛ rugi
tū dolorē laterib⁹ cōmouet: ꝛ i pu
tredinē cito ꝯuertit: manifeſtat āt
hoc qd̄ videm⁹ lubricū ꝛ cucurbi
tinorū gn̄ationē: ſuā q̄qꝫ ſupfluā
ōndit humiditatē: hoc. ſ. ꝙ impin
guet velociter corp⁹ panis fact⁹
ex eo vt dixit Aui. in. ij. canonis. c.
cccccLvij. Sit igit̄ mediū in etate:
qm̄ ex ei⁹ humiditas iter multā ꝛ
paucā ē media exhauſta humidi-
tate accidētali: quā aeris deſicca
uit calor: ꝑpterea hec ſpecies me
dia laudabilior exiſtit ꝛ melior bn̄
naturā nutrit ꝛ cito digerit. Quar
ta ꝛ vltia ꝯditio ē: ꝙ triticū mūdū
eē dꝫ a zizania vl lolio ꝛ cicercul͡ꝫ
ꝛ hmōi grauis illaudabilib⁹. nec
aliqua mala ſit affectū q̄litate: di
cēti pn̄cipe. i. iij. f. do. ij. c. vij. Opꝫ
vt ſanitat͡ꝫ ꝯſeruator ſtudeat eli-
gere triticū ab extneis reb⁹ purga
tū: qd̄ ex meſſe ſanā fuerit colle-
ctū: ꝛ cui nullū acciderit nocumē
tū ꝛc. Auer. q̄ꝫ in. v. colliget dixit.
Melior ceter͡ꝫ ē panis fact⁹ ex fa-
rina tritici i hūc modū vt ſit cuſto
ditū a malis accidētibus eidē ve
nire potētib⁹ ꝛc. Ex tali igit̄ ſupe-
rius electo tritico graui: lucido:
cerco: mediocri: ſano: puro: fieri
debet farina pro pane ſano ꝛc.

¶ Cap. lxviij. ponit cōditiones
quas dꝫ habere laudabilis fa
rina etiā ex electo tritico.

Farina tritici quātūcū
qꝫ optimi non erit ad
ſanitatē corpis laudā
da: niſi debite ꝯditio-
nata: pfecteqꝫ molita:
nō aūt trāſmolita: vt pleriqꝫ mo-
lēdinarij facere ꝯſueuerūt: volen
tes ꝙ tātū furfuris ꝯterat: quātū
optime farine ſunt furati: inde fa
rina ipſa nigrior reddit̄ ꝛ peior:
ꝛ ad ſanitatē minime faciēs pro-
pter plurimā ſubtilis furfur͡ꝫ quā
titatē ei admixtā. ex qua non pōt
fieri niſi panis furfurace⁹: q̄ velo-
citer de ſtomacho deſcēdit: vt pn̄
ceps ait in tertia pmi. c. ſepius al
lega. ꝛ in ſcdo canonis. c. ꝑprio.
ſic etiā inquit. Panis opirus q̄ eſt
multi furfuris velocis eſt penetra
tiōis: ſꝫ eſt minoris nutrimēti ꝛ de
terioris: et pter hoc eſt durus ad
digerēdū: ꝛ doloris ꝛ inflationis
generatiu⁹: ꝛ nutrimēti laudabi-
lis: vt dixit Iſaac in vniuerſalib⁹
dietis. c. xj. ꝛ in pticularib⁹ ſic ēt
inquit. Natura corticis triticei ca
lida eſt ꝛ ſicca ac colatiua: ꝛ mūdi
ficatiua magis ꝙ̄ farina: nutrimē
tū tamē ei⁹ puiſſimū eſt: quinimo
peſſimum cū panis furfuraceus
generet melācholiā. teſte Auicē.
in cāti. textu cōmenti. cxxx. q̄ fuit
Gale. ſentētia vt refert Raſis in
li. xxj. cōtinētis. c. xxviij. dicēt͡ꝫ. Pa
nis habēs multū de furfure non
trahit morā i ſtoacho: ꝛ eſt pauci
nutrimēti: ꝛ q̄ eſt parū de furfu-
re eſt ecōtrario. Et ifra autoritate

Ruffi etiã ſic inquit. Panis quãto mundior: tãto magis generat humorẽ meliorẽ: tamẽ eſt tardi deſcenſus. Ille vero q̃ nõ eſt bñ mũdus ⁊ multi furfuris. generat malũ humorẽ: ⁊ eſt velocis deſcẽſus. Et ꝓpterea farina debet eſſe ſufficiẽter et nõ ſuꝑflue molita: vt cortices groſſi remaneãt: et nõ poſſint cũ cribrant̃ cũ farina ꝑ ſetaciũ trãſire: ⁊ inde mũdior ⁊ ſalubrior ſit ipſa: dicẽte Iſaac in vniuerſalib⁹ dietis. c. alle. Farina ꝑfecte molita: a furfure ⁊ cortice mũdata melior eſt ad mutãdũ in ſtomacho et ad venas totũq; corp⁹ penetrãdũ facilior: ⁊ mẽbroꝝ toti⁹ corporis nutribilior: q̃ aũt non bñ molit̃ ecõtrario. Qđ etiã ſenſit Ruffus vt idẽ refert in ꝑticularibus cũ ait. Panis quãto mũdior eſt: tãto pluris eſt nutrimẽti: ⁊ durioris egeſtiõis. a quo videt̃ Princeps accepiſſe cũ dixit in. ij. canonis. c. ccccclxxvij. Panis de ſimila nutribilior eſt ꝙ̃ alius et eius nutrimentũ eſt melius: ſ; eſt tardioris penetratiõis et ab his ſumpſit Auerrois in cõmẽto. cxxvj. cũ ait. Sciẽdũ ꝙ panis ex ſimila tritici citioris eſt digeſtionis ceteris: et tardioris penetratiõis: egreſſiõis et deſcẽſus. ſm Gale. q̃ ꝓbat ipm eſſe cite digeſtiõis ex magna mũdificatiõe ⁊ ſeparatiõe ipſi⁹ a furfure: qđ quidẽ omnino ẽ indigeſtibile. Et hoc quidẽ eſt cauſa tardi deſcẽſus ipſius: nã furfur prebet pani velocitatẽ egreſſus. Ex hoc opinati ſunt poſteriores medici ꝙ panis ex ſimila cõpoſit⁹ difficilis et tarde ſit digeſtiõis. Ex q̃b⁹ patet ꝙ farina debet eſſe mũda: ⁊ debito mõ molita: q̃ prĩa erat cõditionũ ad ꝑfectionẽ farine requiſitarũ. Scđa aũt ꝯditio eſt: ꝙ farina nõ ſit nouiter molita: nec etiã iam diu ꝑ longũ tẽpus reſeruata ſed media: cũ dicat Iſaac in particularib⁹ dietis. ꝙ farina q̃ vicina eſt moliciei ⁊ vicini tp̃is: calefacit corp⁹ ventremq; cõſtipat: igneam eñ naturã ex molẽdini iuolutiõe adepta eſt: vnde ſtomachũ calefacit: ⁊ egeſtiõis hũiditatẽ exſiccat. Que ṽo lõginq̃ eſt tp̃is epar calefacit: et a ſtomacho eijcit̃ cito. que vero medij eſt tp̃is: pꝛefataꝝ eſt media poteſtatũ. Talis eñ farina mũda (vt dictũ eſt) molitaq; eſt illa q̃ comedit̃: et in ꝯplexione eſt calida et hũida: vt dixit Sera. in c. de maturatiua medicina. et fuit ſentẽtia Gal. in. v. de ſimplici medicina. diſt. ij. c. v. Ex tali itaq; farina cũ aqua: ſale ⁊ fermẽto (vt dicetur infra) panis eſt cõficiendus ex quibus forma vna et cõplexio reſultat: qua panis calefaciẽs eſt in primo gradu: vt inquit Haliabas in. v. Theorice. c. xv.

¶ Capi. lxix. oſtendit quõ et ex quibus panis laudabilis ſit conficiendus.

Ad panem ſanitatis cõſeruatiuũ faciendum: tria maxime neceſſaria debẽt obſeruari. Quorũ primũ eſt: vt nullũ ꝑtermittat̃ ingredientium q̃ ſunt hec. aqua. ſ. ſal ⁊ fermentũ in cõpetẽti quãtitate: vt iuſſit Auer. in. v. colliget. c. de cõplexionib⁹ ciboꝝ cũ ait. Quãdo panis conficit̃ ponitur de ſale cõuenienter: ⁊ conficitur cũ multa aqua ad hoc vt ſit ſpõgioſus: ⁊ ſit etiã cõpetẽter fermẽtatus. Et cauſam ſubiunxit dicens. Quia panis azimus eſt groſſus ⁊ viſcoſus: eodẽ modo nõ eſt bonus qui eſt nimiũ fermentatus q: trãſmutat̃ ad humores putridos ꝓpter calorẽ extraneũ generatũ i eo. ſ. fermẽto. Et ꝓpter hoc

quātitas fermēti ⁊ ſalis dꝫ eē moderata: qm̄ panꝭ q̄ fermētū ſuperfluū ſaliſq; habuit parꝫ nutrit et nō cōfortat: virt⁹ em̄ ſalis hūiditatē ei⁹ exſiccat: fermētū āt cōmixtionem ei⁹ rarificat: vt inq̄t Iſaac vbi ſupra. Ponat̄ igit̄ bona quantitas ſalis ⁊ fermēti i pane: ſꝫ nō ſupfluua dicēte Raſi in tertio Almāſoris. c. iij. Panis q̄ ex tritico fit melior reddit̄ quādo multum ſalis hꝫ et multū frumēti: ex quibus bn̄ fermentatus citius digeritur ⁊ magis tenuis ⁊ ſubtilior inuenitur: q̄ fuit etiā Sal'. ſententia in. v. de regimīe ſanitatis dicētis. Panis cōueniens non dꝫ eſſe ſine ſale: imo multū ſalis ⁊ fermēti habeat: ⁊ coctus ſit diligenter: et in primo de alimētis. c. de fermento: ſic etiā dixit. Optim⁹ panis ad ſanitatē hoī eſt neq; inueni: neq; laborāti q̄ plurimū quidē fermētum hn̄s: et plurimuꝫ ſalis: plurimū a piſtore laboratus ⁊c. Si qs aūt quereret ad q̄d ponit̄ fermētum in pane. Reſpōdit Auerrois in. v. colliget dicens. Propterea ponit̄ fermentuꝫ in pane: ad hoc vt faciat ipm̄ ſpōgioſuꝫ: ⁊ vt in eo dn̄etur aeritas: ⁊ ſit facilis ad digerenduꝫ: ꝓpterea qꝛ corpus aereum leuius eſt ad ꝑmutādū propter ſuā humiditatē. ſicut ſubſtātia ſicca eſt dura ad ꝑmutandum ⁊ digerēdū. Et querēti ad q̄d ſal in pane ponit̄: reſpondet Ariſto. in. xxj. problematū ꝓblemate. v. dicens. Qꝛ deſiccat ſal ꝓpter qđ ⁊ ſaluant̄ imputridi ſaliti: conſumitur em̄ et deſiccat̄ humiduꝫ ab ipſo qđ putrefit calido: et i pane igitur cōſumit̄ humiduꝫ a ſale: et exhalat extra: pp qđ veteres panes leuiores ſūt calidꝭ frigidi exiſtētes: in nō ſalitis aūt hoc humidū plus exiſtens facit grauiores ipſos. hec ipſe ph̄us. In cuius cōmento padubanēſis noſter ſic ait. Cauſa hui⁹ eſt: qꝛ ſal in ſui caliditate ⁊ ſiccitate hꝫ deſiccare illa quib⁹ admiſcet̄: et ideo panes ſaliti ſaluant̄ in putredinē: ꝑ ſal cōſumit̄ reſolutiōe calidi et deſiccat̄ humidū aqueū qđ erat natuꝫ putreſcere a calido. Et poſt mlta dixit ꝙ in panib⁹ nō ſalitis humidū aqueū cōſeruat̄ in eis in trāſpiratu: cū nō ſit ſal mouēs ⁊ exſiccans illđ: reddit ergo eos grauiores: ⁊ iō falſi piſtores panes non ſaliūt neq; decoquūt ſufficiēter vt pōderi cōſtituto a ꝑlide adequētur: ex his g̊ q̄ diximus. ſ. ex aqua fermēto ⁊ ſale cū farina panꝭ fiat ⁊ nō cū oleo vł alijs hmōi: qm̄ panis ſic ipaſtat⁹ cū oleo ē mal⁹: qꝛ tpe decoctiōis cōburit̄ oleū ⁊ tendit ad ſulphureū. teſtib⁹ Auerroi in. v. colliget. et haliabate in. v. Theori. c. xv. hoc igit̄ erat primū requiſitum ad panis cōfectioneꝫ: vt ingrediētia iā dicta ⁊ non alia in ſufficienti ponerent̄ quātitate. Scđꝫ aūt requiſitū eſt vt paſta bn̄ malaxet̄ et domet̄ iuxta ꝑceptuꝫ Auic. in. ij. canonis. c. ſepi⁹ adducto dicentis. Et cōficiat̄ maſſa ipſius plurimū: qđ fit vt panis inde digeſtibilior reddat̄: querēte em̄ Ariſto. in. xxj. problematum. problemate. vij. Propter quid maſſa quidem quanto vtiq; magis conficitur difficulter diuiſibilis ſit: panis autem facile diuiſibilis. Ad quod reſpōdens ipſe ſic ait. Propter id quod cōficitur vehementius paſta ⁊c. Et quia ſeries eius eſt obſcura ⁊ lōga nimis: dimittā ipſaꝫ: ⁊ loco eius adducamus cōmentuꝫ Petri de albano ſic dicentis. Quanto magis paſta conficitur: et cōmaſſat̄: viſcoſior reddit̄: et cum ſufficienter decoquit̄: ex

oi parte hūidū cōſumit̃ ⁊ auffert: cū ipm ſit debili⁹ ⁊ magis euapo rari aptū ꝑpter diuiſionē ipſius in partes minimas: quare ablato hinc humido a pane reddit̃ amplius frangibilis: ⁊ in plures partes diuiſibil ʒ quātūcūq; fuerit paſta magʒ ducta ⁊ malaxata: nā tali cōfectiōe adeo i ptes ꝑuas hūidū reddit̃ diſpartitū: ꝙ inde frāgibilis ſit panis ⁊ digeſtibilis optime qꝛ trituratio cibi in ore cōfert ad digeſtionē: ⁊ hoc eſt qđ voluit Ari. in textu cuʒ inquit. Opʒ eñ qđ dʒ digeri diuidi in pua ⁊c. Tertiū cū predictis requiſitū ⁊ obſeruādūʒ eſt: vt panes nō multū parui: nec etiā multū magni fiāt: ſʒ mediocres: qm̃ dixit Iſaac in pticularibus dietis: ꝙ panis parui ⁊ ſubtilis interiora ignis pforat: ⁊ humiditatē medulle exſiccat: vñ parū nutrit: ⁊ tarde egredit̃: et ventreʒ cōſtipat et pcipue ſi ſit vno vl' duobus diebus a coctiōe lōginquus. Magnus etiā panis nō laudatur dicēte ipſo vbi ſupra: ꝙ forma panis magna medulle plus hʒ: et corticē ſubtiliorem: ⁊ qꝛ medulla groſſa eſt ⁊ viſcoſa ⁊ hūida: vñ eſt inflatiua phlegma viſcoſuʒ generans; ꝑpterea parū nutrit hmōi panis ⁊ ad digerenduʒ eſt dur⁹: hūiditatē digeſtiōis excitās ⁊ ventrem ſoluit. Si āt digerat̃ pluris eſt nutrimēti: ⁊ ideo medie exiſtat quātitatis ⁊ medie erit ptātis ⁊c. Cōcludēdū eſt itaq; ꝙ panʒ q̄ predictas nō habuerit cōditiōes: mali ſit hūoris gñatiu⁹: dicēte ga. in li. de euchimia ⁊ cachochimia: panes q̄cūq; neq; de fermento: neq; de ſalibus ſufficienter habuerūt: neq; ad plurimū fuerūt elaborati cachochimiores ſunt valde: cum viſcoſitate nō pauca participent: quare fiant vt diximus.

¶ Capit. lxx. oſtendit quō coquēdus ſit panis: et q̄ ſint nocumēta ei⁹ cum azimus fuerit aut nō coctus ad ſufficientiam.

Cum diuerſimode panes decoq̄ cōſueuerint neceſſariū mihi vr̃ eſſe ſcribēdū de modʒ illis cū aliq̄ ipoꝝ nō ad ſanitatē: ſʒ pmarie ad egritudinuʒ faciāt gñatiōeʒ. Dicam⁹ igit̃ cum Ga. in primo de alimētis. c. de tritico. ſic ſcribēte. Panes ſup cratē aſſati: aut p calidū cinerem: aut ignis texta ſicut clibano vtentes: praui oēs ſunt ⁊ irregulariter diſpoſiti. ſiꝗ̄dō ⁊ q̄ extra ipoꝝ ſupaſſati ſunt: ⁊ i pfundo ſunt crudi ſubcineritij nominati ab eo ꝙ coquūt ſub cinerib⁹ ſepulti: qb⁹ addit ⁊ cinis prauitatē: oim panum ſunt peſſimi. A quo ſumpſit iſaac in pticularib⁹ dictis cū ait. Panʒ ſub tectis coct⁹ peior eſt: qꝛ focus tm̃ in vna pte operat̃: altera vero groſſa ⁊ viſcoſa pmanet: et iō ad digerēdū dur⁹ eſt. Si ergo comedat̃ poſt multū tp̄s inflationem et dolorē lateris gñat: peior aūt oibus eſt q̄ ſubt⁹ carbōes vel cineres coctus exiſtit: q̄ velociter deſiccat̃ extrinſecus: intrinſecus vero groſſus remanet ⁊ viſcoſus: et multū cineris ⁊ terre ei admiſcet̃ maxime autem ſi ligna mollia fuerint et cito incēdant̃: vñ inflationes membroꝝ: ⁊ grauitates: ⁊ viſus obſcuritatis hmōi panes faciunt. Quāobrem dicenduʒ eſt cū Auic. in. xiij. tertij. c. xxix. ꝙ panis in furno coq̄ dʒ: nec etiam ſit quomodocūq;: ſʒ cū igne cōmenſurato: ſuperexcellens enim clibani calor vituperatur ab Iſaac vbi ſupra dicente. Magnus foc⁹ deſiccat et indurat exteriora panis: mica vero non bene cocta remanet

cocta remanet: qꝛ cortex velociter induratꝰ non pmittit focum pene trare ad inferiora: inde duabꝰ de cauſis eſt il laudãdꝰ vel qꝛ cortex eſt durꝰ: ⁊ ide nõ nutriẽs interio rã vt feruore incẽſus: vl' qꝛ groſſa eſt ⁊ viſcoſa mica: ⁊ ita vtrũqꝫ indi geſtiuũ ⁊ diuerſoꝝ maloꝝ hũoꝝ gñatiuũ: duricies eñi corticis et intẽtio ſui ſucciſſimũ ſanguinẽ pa rit ⁊ cõſtipat vẽtrẽ viſcoſitas do et groſſicies mice hũores crudos ⁊ phlegmaticos faciũt: ⁊ ſolutiões ventris afluuãt ⁊c. Qđ ſenſit ha liabas in .v. theod. .c. xv. cũ inqt. Laudabilior oibꝰ panis eſt cuius farina optime piſtata eſt ⁊ in quo ſalis opportuna proijcit quãti titas: beneqꝫ fermẽtatus eſt: et in camino coquitur manſueti ignis tempati: et nõ nimium calidi quo exteriora panis vrat: interioribus indigeſtꝫ crudiſqꝫ remanẽtibꝰ ⁊c. Et fuit ga. ſnia i prio de alimẽtis c. pallegato. dicentis. Optimi pa num p digeſtiõe ſunt q̃ maxie fer mentati: ⁊ qui aſſationem habue rũt a cõmẽſurato igne in clibano qm̃ amplior q̃dẽ ignis mor i pria applicatione exteriorẽ ſupficiem adurẽs obſtrachizat: ⁊ accidit ſe cũdũ ambo prauũ fieri panẽ: cru dum q̃ddã ⁊ impfectũ intꝰ hñtem ⁊c. Sic ergo tempato ⁊ ſufficienti calore clibani vel furni panis coq̃ dꝫ: ⁊ nõ debili vel remiſſo: qm̃ vt Iſaac inqt vbi. ſ. Debilitas foci ex defectiõe ſui penetrare interio ra panis pigreſcit: vñ diutiꝰ hꝫ im morari: ſi eñi añqꝫ coctus ſit ex traxeris eũ viſcoſus erit et fortis digeri: exercitãtibꝰ tñ neceſſariꝰ: ⁊ ſi vſquequo cocat̃ dimiſeris: ſic cus ⁊ durꝰ erit digeſtiõi ⁊ ſtipticꝰ. Superiꝰ ẽt dixit ꝙ panis nõ bene coctꝰ viſcoſitatẽ creat ⁊ groſſiciẽ: vñ durior ⁊ tardior ad digeren dum: ppter hoc aptꝰ eſt exercitan tibus. ſ. forti ⁊ laborioſo exerci tio: in quibus habũdãtia caloris exiſtit cauſa fortitudinis digeſtio nis. qđ etiã voluit pnceps i. ij. ca nonis. c. cccccl xvij. cum dixit. Ille panis q̃ nõ decoquit̃ bñ eſt pluri mi nutrimẽti: ⁊ ſimiliter paꝝ ha bẽs fermẽti: ſꝫ eiꝰ nutrimẽtũ oppi lat: niſi illos q̃ plurimi ſũt exerci tij: ⁊ ſubdit. Et panꝭ de patella eſt huiꝰ gñis: eiꝰ nãqꝫ ps iterior raro decoquit̃ bene. Et pptrea cõlu dẽ dum eſt quietis ⁊ delicatis ⁊ quo rum virtꝰ deficit ſicut ſenibus: et ex egritudine reſurgẽtibꝰ: panis predictus. ſ. nõ bñ coctꝰ cõueniat minime: ſed tñ ille q̃ coctus eſt a tẽperato foco q̃ totũ corpꝰ panis equaliter perforat: vñ perfecte: et ſcđm oportet coquit̃: vt ait Iſaac vbi. ſ. Qui autem azimus fuerit et nõ ſufficiẽter coctus: a pdictis quieſcẽtibꝰ eſt fugiendus: ſicut et qui iã dictꝰ eſt: pptera ꝙ in ipſis dure digerit̃: tardeqꝫ đ ſtomacho deſcẽdit: ⁊ in vẽtre dolorem efficit ⁊ in epate oppilatiõeꝫ atqꝫ i reni bus lapidem creat: vt dixit halia bas in .v. theorice. c. xv. Et Raſis in. iij. Almãſo. c. iij. ⁊ in .j. ſuorum aphoriſmorum cũ ait. Qui paneꝫ azimũ cõedit: groſſas egritudies et magnas hẽbit: qm̃ panis azi mus eſt groſſus et viſcoſus: teſte Auer i. v. colliget. qđ confirmauit Iſaac i pria doctria dicẽs. Azimꝰ panꝭ nimiũ nutrit ⁊ diutiſſime di gerit̃: pprietatẽ hꝫ oppilationẽ ⁊ vẽtoſitatẽ gñandi. Idcirco oibus naturis incõueniẽs: niſi raro eis q̃ maximꝫ laboribꝰ exercẽtes ſunt vt meſſores ⁊ hmõi Gal'. q̃ꝫ idem ſenſiſſe videt̃ cũ in prio de alimẽ tis. c. ſeptꝰ adducto dicat. Athele tis q̃dẽ idoneꝰ panis ẽ: q̃ neqꝫ val de bene coctꝰ: neqꝫ fermẽtum hꝫ

multū: penit⁹ tñ infermētat⁹ nulli eſt vtilis. Quare de bona panis coctura ad tuendā ſalutē eſt valde procurandum ꝛc.

¶ Cap. lxxi. oñdit q̄s panis ſit laudabilis ꝛ eligēdus: ꝛ q̄ ſint iuuamenta ꝛ vtilitates eius.

RElicquū eſt ꝑ ꝯplemēto huius materie aliq̄ alia ad ſanitatem de pane ſubiūgam⁹ nō inutilia: qm̄ poſſet aliq̄s exiſtimare ꝙ panis ſp̄ bon⁹ eēt: cū oēs p̄fatas habuerit cōditiōes: ꝛ deciperet̄ cū nō ſit ita: imo panis durus ꝛ exſiccat⁹ vl' adhuc calid⁹ reprobet̄: ꝛ ſi nullū coꝝ q̄ dicta ſūt ei deſit: ꝛ ꝙ ita ſit apparet p auēzoar in. i. c. ſui theiſir dicente. Panis q̄ ſteterit poſt decoctionē ſuā etiā vltra vnū diē: ſuā temperatam cōplexionē perdit in quātū eſt panis: ꝛ incipit recipe alteratiōez et q̄nto magis indurat̄: eius indigeſtio multiplicat̄: ꝛ ei⁹ ſiccitas auget̄: quare hūores ſicci ex ipō ꝓcreant̄: vñ ipm̄ cōedere ꝓhibeo: hec ipſe. Qđ etiam in parti. dictis iſaac indr̄cū ait. Panis ſicciſſim⁹ rar⁹ eſt ꝛ leuis cā ablate hūiditatis vñ hūiditatē corporis deſiccat: dure a ſtomacho eijcit̄: cum diu oporteat immorari ꝛ idē gñatur ſitis: q2 egeſtionē deſiccat ꝛ vētrē cōſtipat. Aui. quoqꝫ in. ij. canonis c. ꝓprio dixit. Panis antiqu⁹ ſicc⁹ ſtringit etiā ſi ei nō admiſcet̄ aliđ et fuerunt verba Serapiōis dicētis. Et panis ſiccus ꝛ vetus ſtringit ventrē qñ ſumit̄ ſolus: et ſil'r facit panis biſcoctus: vt Raſis inquit. in. xx. i. continentis. c. xxviij. Conſimiliter panem recentē ꝛ calidū oēs antiqui ꝓhibuere ad ſanitatē: de quo dixit Iſaac vbi ſupra. Panis q̄ ea die comedit̄ min⁹ eſt nutritiu⁹: velociter digeritur: tarde deſcēdit: q2 extrinſec⁹ infrigidat̄: ꝛ poris clauſis ꝛ calore recluſo interi⁹ manet fumus ꝛ inde exire nō pōt poroꝝ oppillatione ꝛ reuertēs inuenit aliā fumoſitatem: quibus groſſicies fumoſitatis ꝛ inflatiōis cōficit̄: ꝛ inde dur⁹ ꝛ indigeſtus et inflatiuus ſtomacho reddit̄. Et ideo dixit Auenzoar loco ſuperi⁹ allegato. Dicūt medici: ꝛ eſt verum: ꝙ comedere panē cōuenienter fermētatū ꝛ optime malaxatū ꝛ coctū eodem die: poſt receſſum tñ caliditatis acq̄ſite ab igne: iuuat in ſanitatis conſeruatiōe. Et quēadmodū panez frigidū: poſt diē vnā cōedere nocet: ita ꝛ calidū: eo ꝙ ſi q̄s eū ſic cōederit: infunditur ipſius calor igne⁹ in ſtomacho: ꝛ ipm̄ corrūpit ꝛ ſtomacho dāat̄: q2 difficilis digeſtiōis valde efficit̄ qđ ſenſit aui. in ſcđo canonis. c. cccccclxxvij. dic. Panis nō cōedat̄ calidus ſicut ē: qm̄ panis calid⁹ nō eſt apud naturā receptibilis: ꝛ acceptio ei⁹ q̄ eſt de furno ꝛ reliquoꝝ ſimilium eſt mala. Et infra iterū ait. Panis calid⁹ facit ſitim ſua caliditate: ꝛ natat ꝓpter ſuā hūiditatē vaporoſam: ſatiat velociter ꝓpter illđ ꝛ eſt tarde deſcenſionis: que fuit ſn̄ia Raſis in. xx. cōtinentis. c. xxviij. ſic ſcribentis. Panis calid⁹ hꝫ caliditatē accidentalē ꝛ hūiditatem vaporoſam. Et ꝓpter caliditatem accidētalē inducit ſitim: et propter humiditatez vaporoſam ſupernatat. Et erit difficilis digeſtionis ꝛ deſcēſus ꝛ inflat: preter illa duo q̄ diximus: ꝛ replet velociter cā ſue caliditatis ꝛ ſue natatiōis. Cōcludamus ergo cum halliabate in quinto theorice. c. decimoquinto: ſic dicente. Panis calidus cum ex camino extrahitur oibus reliquis peior eſt qm̄ imo

ratur ei⁹ a ſtomacho deſcenſus ꝛ
ſitim ꝓuocat ꝛc. Et cū Iſa.i.p.d.
ſic ſcribēte. Panis ille eſt melioꝛ
q̄ poſt primū diē vel ſcđm accipit
qm̄ intus et exteri⁹ frigiditas do
minatur et ꝓpterea hic laudabi=
lis eſt nutrimēti: qꝛ neq̨ groſſus:
neq̨ viſcoſus exiſtit. Hic itaq̨ pa
nis q̄ oēm habuerit laudabilem
cōditionē: vere erit precipuus ci=
bus ad hūani coꝛpoꝛis nutrimen
tum: et eius naturalr̄ ſiue comple
xiōi cum calid⁹ ſit in ſcđo gradu.
vt Iſa. ipſe ſic demonſtrat. Triti
cum ſcđm ſui naturā ſubſtātialē
in primo gradu calidū eſt ꝛ humi
dū et ſiccū mediocre. Panis ex eo
factus calidioꝛ eſt in ſcđo gradu.
adipiſcit̄ eñ id ex caloꝛe ignis et
coctiōe: ad qđ addit ſal et fermē=
tum: ꝛ teſtatur hoc elementoꝝ in
reb⁹ actio. verbi gratia. Melōes
cū in natura ſint frigidi et hūidi
i.ij. gradu coꝝ ſemē deſiccatū ad
ſolē ꝯcipit ſiccitatē. Hoꝛdeū aūt
ꝛ faba cū in ꝓpria natura ſue ſub
ſtantie facta ſint ſicca: ſi coquant̄
in aq̄ hūiditatē aſſumūt ꝛc. Et ſic
habem⁹ panis ꝯplexionem. Qui
aūt optim⁹ ſit ꝛ eligēd⁹ panis ad
tuendā ſanitatem: lȝ ex iam ꝑha=
bitis ſatis patere poſſit: attñ ad
amplioꝛē intelligētiā dicem⁹ cuȝ
Auerroi. ꝯmen. cxxvj. canticoꝛum
ſic dicēte. Melioꝛ ex panib⁹ ē ille
q̄ ſic ꝑparatur: vt ſilis ſpongie ef
ficiatur equaliter et tēperate fer
mētat⁹ et ī clibano ꝯueniēter de
coct⁹: ꝛ fuit ſnia. Gal. in. j. Tera.
c. vj. ſic ſcribentis. Panis bonus
dȝ eſſe clibanarius purus ſine
furfure ſtudioſe quidem coctus:
hñs aūt fermētum et ſal ſufficiē
ter: ꝛ in. j. de alimētis ait. Opti=
mi panū ꝓ digeſtione ſunt q̄ ma=
xime fermētati: ꝛ q̄ aſſatione ha=
buerūt a ꝯmēſurato igne ī cliba=
no. ꝛ in li. de euchi. c. ij. Euchi=
moꝝ cibarioꝝ tritici q̄dem ſunt
panes puri elaboꝛati bene cocti
ſcđꝫ certitudinē hñtes ꝯmixtionē
et fermentationem moderatā: et
de ſale ꝯſimilr̄: huius itaq̨ panis
iuuamenta qui moderatus eſt in
omnib⁹ ſupꝛadictis hec ſunt. ſcȝ
in ſtomacho ꝑfecte digerit̄: ꝛ ſan
guinē in coꝛpoꝛe clariſſimū gene
rat: vnde nature ꝯfoꝛtat actionē:
ꝓpterea cōmodus eſt eis qui in
quieti ſunt delitiaꝝ delectatione
ꝛ eis quoꝝ digeſtio defectū pati=
tur: et ſenioꝝ ꝛ egritudinē exeū=
tium ꝛc. Teſte Iſa. vbi ſupꝛa. De
pane aūt facto ex alijs granis di
cimus cum Auer. in. v. colliget: ꝙ
hȝ illam virtutem quam habent
illa grana que cum omnia ferme
illaudabilia ſunt: et panis ex eis
confectus ſimiliter.

Capitul. lxxij. oſtendit quā
ta ſit ꝯuenientia carnis ad coꝛ=
ꝯus hūanū: ꝛ preponitq̄ ꝯſide
rāda et ſcribēda ſint de carne.

SI hoīes antiquitus
erāt ꝯtēti comeſtiōe
glādiū ꝛ caſtaneaꝝ
vt dixit Gal. in ſcđo
alimēto. hac tñ nr̄a
etate valde ab eis
degeneraſſe videntur: cum nō ſo=
lum ſilueſtribus cibis: ſed dome=
ſticis delicatiſſimiſq̨ ꝗꝫ pluribus
non ſint contenti. Et propterea
pane etiam optimo non ſaturati:
diuerſa carnium et animalium ge
nera ad eſum inuenerūt: qđ equi
dem a viris ſapientiſſimis habuiſ
ſe initium exiſtimam⁹: magis vt
proportionale et ſibi conueniens
cū opoꝛteret humanū coꝛp⁹ ac=
cipere nutrimentū: ꝗꝫ vt ꝓprie gu
loſitati ſatiſfacerent. Rationali=
ter eñ cognouerūt ꝙ facili⁹ caro
ex carne fieret: ꝗꝫ ex q̄cūq̨ alio cu=

iuſuis generis et ꝯditionis: cibo: qđ cũ experti fuiſſent: grãdẽ corporis ꝯfortationẽ ex eiꝰ comeſtione ꝑceperunt: qm̃ cuȝ caro ſit corpus calidũ ⁊ hũidũ molle ex ſanguine: generatum: vt ait Cõſtãtia. nõ immerito eſt cibꝰ ꝯfortans corpus: et eſt cibus magis ꝓpinque ꝯuerſionis ad ſanguinẽ et ad nutrimentum. teſte Auic. in can. ij. ⁊ Raſi in tertio Alman. c. ix. dicẽte. Caro oibꝰ nutriẽtibus vehementiꝰ nutrit corpꝰ ꝓterea impinguat et corroborat: et in li. xxiiij. ꝯtinentis. c. lxxij. Caro et qͦties bñ digeritur: gñat ſanguinem bonum et ꝯferentẽ: et ꝓprie ſi fuerit de carnibꝰ aialium bonoꝝ humoꝝ admodum carnis porcine ⁊c. Et in xxv. li. eiuſdem. c. j. Nutrimentuȝ carnis ꝯuenientis corporis bonũ eſt: qm̃ auget cito carnem ipſius et illud corroborat finaľr: qm̃ ois res corroborãs aliud ſiľis eſt rei corrobrate per eam. hoc qꝫ ſenſit haly. in. v. Theori. c. xxj. Caro omnis calida eſt ⁊ hũida multi nutrmenti et multũ gñans ſanguinem: et ideo ſapientes fuerũt qui vſum eius (vt diximus) inuenere: de ipſa ergo in pñtiaruȝ ſermonem facere intendimus: ꝓponentes aliqua prius vniuerſalia: deinde vero ad particularia magis deſcendemus de carne: cuiuſlibet animalis vſitata ſpecialiter pertractãdo. Dicamꝰ igiť in hoc c. ꝙ in carnium comeſtione multa eſt adhibenda diligentia: vt vnuſquiſqꝫ pro ſui ſanitatis conſeruatione ſibi carnes ꝯueniẽtes ſciat eligere: reliquis ꝟo aut nũqꝫ vtať aut qꝫ rariſſime: non eñ carnes omnes faciunt ad ſanitatem: ſed tantummodo ille que humanam naturam nutriunt: ⁊ ille que complexiõi ſue ſunt vicine: ſicut porcine agnine eduline ⁊ ſimiles: vt inquit Iſa. in vniuerſalibꝰ dictis. c. xiij. Carnes ꝟo ericij vulpis leporis et ſimilium nature humane non ſunt ſimiles: imo eaꝝ nutrimenta ſunt peſſima: qđ teſtatur grauitas odoris ⁊ vicinitas fetoris: ⁊ iõ ab humanis complexionibus ſunt deſcedẽtes: vt idẽ ait vbi ſupra ⁊ fuit ſnia Raſis. in tertio Almanſoris. c. nouo dicentis. Que carnium malum habent odorẽ ſunt ſanguinis generatiue deterioris. ideoqꝫ nullo modo comedi debent ⁊c. Dimittẽde ſunt ergo huiuſmodi ab omnibꝰ. a nõnullis vero ſubtiles ⁊ laudabiles vt a fortiter exercitantibus: ſicut neqꝫ groſſe et ad digerendũ dure acquieſcentibus ſunt mãducẽde dicente Almanſore vbi ſupra. Caro groſſa multũ laborãtibus conueniẽs eſt: ſubtilis aũt his q̃ predictis ſunt cõtrarij cõuenit. Que autem ſint ſubtiles et q̃ groſſe expreſſit Aui. in. xiij. iij. c. xxj. dicẽs. Carnes ſubtiles et leuis digeſtionis ſunt caro hedi pdicũ: et turtuꝝ nõ ſupflue pinguiũ ⁊ galline. Carnes ꝟo groſſe ſunt epar: ſplẽ carnes hyrcoꝝ et arietũ: et ſiľia. Preter hec etiã ad carniuȝ ꝯueniẽtiã ẽ neceſſaria ꝯſideratio multarũ reꝝ ex pte ipoꝝ aialiũ: quorũ carnibꝰ itendemꝰ vti an. ſ. domeſtica ſint ſilueſtribꝰ meliora: ⁊ domeſticoꝝ: an q̃ in domo ſunt nutrita: an q̃ in cãpis tm̃mõ veſcuť. Siťr an maſculina ſint femininis laudabiliora: ⁊ an caſtrata ſint coire petẽtibꝰ vtiliora. Ex pte quoqꝫ etatis: an. ſ. tenera ⁊ lactantia ſint adoleſcẽtibꝰ iunioribus vel ſeniouibꝰ et decrepitis ſaniora. Ex parte etiam habitudinis: an pinguia macra vľ mediocria ſint magis eligẽda. Et ſi aſſata vel elixa-

ta ſint comedēda. Deinde magis ſpecialr̄ de oibus ambulantibus vtilitatis domeſticis ⁊ ſilueſtrib⁹ vidēdū erit. Demū ſi volatilia ſint greſſibilib⁹ ſiue ambulantibus: ⁊ q̄drupedib⁹ meliora: et q̄ ſint ea: ⁊ q̄nto tp̄e ſint aūq̄ comedant interficienda: ſcribēdū erit ⁊ ↄſiderādū. Poſtremo de mēbris oib⁹ q̄ ↄmendata ſint: ⁊ q̄ ad ſanitatem reprobata: vt vnuſquiſq̄ ↄuenientes ab incōpetētib⁹ poſſit diſcernere ⁊ ad ſui ſalutē ↄſeruādā eligere. Hoc aūt in pleriſq̄ ſequētibus capitulis deinceps dño ↄcedente pſequendum: quare ⁊c.

¶ Capi. lxxiij. oſtendit q̄ caro melior ſit ⁊ eligibilior: ad ſanitatē: an ea que ex domeſticis accipitur animalibus: an que ex ſilueſtribus.

Ex multis cauſis domeſticorum aialium carnes ſunt ſiluaticis ſiue ſilueſtribus meliores: et propterea magis eligēde: vt voluit. Hali. in. v. Theo. c. xxj. di. Silueſtrium caro oim mala eſt: ſanguinē em̄ gn̄at groſſum melancholicumq̄. et Iſa. in vniuerſalibus dietis. c. xiij. cum inq̄t. Domeſtica aialia ſaporiora ⁊ nutribiliora ſunt ſiluaticis: exceptis capreolis: q2 minoris ſunt caloris ⁊ maioris hūiditatis ſiluaticis alijs: et inde laudabiliores. Et infra ſic etiā ait. Antiq̄ dicunt domeſtica aialia accidētalr̄ ptinere ad pauca nutrimēta: ſilueſtria v̄o accidentalr̄ ptinere ad multa. Domeſtica em̄ ⁊ ſi multum nutriant naturalr̄: q2 inde a mēbris cito diſſoluūt mēbra ſemp̄ ieiuniūt ⁊ ali⁹ cib⁹ ad ↄplemētū queritur: ⁊ ſic parū nutrimētū acq̄rit inde. Siluatica v̄o ⁊ ſi parū nutriāt naturalr̄: q2 dure a mēbr. diſſoluūt et tarde: ſufficiunt tn̄ mēbris vt nō pauperent in cibis querēdis: ⁊ inde antiq̄ nutritiua multū ea dixere. Siluatica ḡ aialia ad ↄfortādū mēbra bona ſunt: domeſtica v̄o ad ſanitatē cuſtodiendā. Cui⁹ dicti rōnē ipſe aſſignauit in particularib⁹ dietis cum ait. Aialia domeſtica ad ſilueſtriū ↄparationē colorē ⁊ ſiccitatē hn̄t temperatiorē: ppter ſue q̄etis ⁊ aeris tēperiē: pinde ſunt nutribiliora ⁊ laudabiliora: ⁊ adhuc magis in pceſſu loquēs de volatilibus di. Domeſtica plus nutriūt ⁊ ſunt tēperatiora: atq̄ laudabilē gn̄ant ſanguinem p ſui humiditate laboriſq̄ tēperie qđ etiā ſenſit Ga. in. li. de ſubtilitate. dieta. c. viij. dicēs: q̄ q̄ dietant in mōtib⁹ aialia oia ſicciora ⁊ calidiora ſūt cōplexionibus ⁊c. Et in. iij. de alim. c. xiij. Caro domeſticorum aialium humidior eſt ea q̄ ſilueſtrium: et ppter humiditatē aeris in q̄ verſantur: ⁊ ppter deſidioſum vite: que aūt in mōtib⁹ defatigant ⁊ laborāt ſepe: ⁊ in ſicciori aere morant ppter hoc caro ipſorum eſt durior: ⁊ minus putreſcibilior. Et ſubdit poſtea q̄ alimentū ſilueſtriū ſine ſupfluitate eſt magis domeſticorum ⁊c. Ubi ſciendū eſt q̄ Gal. nō laudat ibi ſilueſtria ad ↄparationem domeſticorum abſolute: ſed tm̄ reſpectu corum q̄ in domo ſine aliquo exercitio vel labore nutriuntur: hmōi em̄ (vt infra dicemus) ſunt longe peioris nutrimenti q̄ ſilueſtria: cum etiā fiat q̄ ⁊ ſiluaticorum carnes ſint illaudabiles. ⁊ q̄ ita ſit apparet p Iſa. in vniuerſalibus dietis. c. ſuperius allegā. dicentē. Quecūq̄ aialiū ⁊ naſcentium in calidis et ſiccis locis innaſcunt: calidiora et ſicciora ſunt et ad ſimilandū mēbris velociora:

ſed ad dirigendum et penetran-
dã corp⁹ dura: vnde ſunt illauda
biliora: q2 caro corꝝ dura et ſicca
nutrimenta facit. Et infra ẽt di.
Oia ſilueſtria aĩalia nõ ſaporita
ſunt neqꝫ nutribilia ſunt ſicut do
meſtica: p̄ter capreolos ⁊c. In p̄
ticularibus ſic quoqꝫ inq̃t. Silue
ſtria aĩalia ſunt calidiora ⁊ ſiccio
ra ⁊ idigeſtibiliora: illaudabile nu
trimẽtũ generantia: ꝓpter multi
tudinẽ mot⁹ et laboris corꝝ: et ꝓ
pter calorẽ ⁊ ſiccitatẽ ſui ĩhabitã
tis aeris: qđ fit ꝓpter calorẽ ſolis ⁊
ꝓpter indigẽtiã vmbre ca a ſole
opꝑtis. Vñ ſilueſtria aĩalia min⁹
boni ſunt nutrimẽti in q̃ntitate ⁊
qualitate ⁊c. Qđ etiã ſenſit Ra. in
Almã. iiij. loquens de ſilueſtrib⁹
inquit. Oẽs carnes iſte ſanguinẽ
generãt melãcholicũ. Ex quibus
clariſſime ptꝫ p̄mũ circa carnes
aĩaliũ ꝯſiderãdũ. ſ. qꝫ domeſtice
ſiluaticis ad ſanitatis ꝯſeruatio-
nẽ magis ab autorib⁹ approben-
tur. Et iõ ſilueſtriũ carnes vbi do
meſticorum copia habetur ab om
nibus poſtponende ſunt.

¶ Capi. lxxiiij. oſtendit q̃ caro domeſticorꝝ melior ſit ad ſani-tatẽ: an eorũ q̃ in domo ꝯtinue nutriuntur: ad illorum q̃ in cã-pis paſcuntur.

Non ſolum naturas
q̃rumdã aĩaliũ ſci-
re ſufficit: ſꝫ etiã q̃nti-
tates nutrimenti ⁊ q̃
litates digeſtiõis in
quibuslibet ſp̄ebus.
Et opꝫ vt inueſtigem⁹ loca ⁊ pa-
ſcua et aerem: et quantitatẽ ſui
motus et quietis vt inquit Iſa. in
c. xiij. dietaꝝ vniuerſaliũ. Circa q̃
non modica quidẽ eſt habenda
ſolicitudo a volenti ſuã ꝯſeruare
ſanitatẽ: qm̄ ex iam dictis bona
et ſalutifera: et quãdo morboſa ⁊
pnitioſa eſt: caro eorũ dẽ aĩalium
in ſp̄e. Nã ea q̃ i domo aſunt aĩa
lia locis q̃etis: ac nutrimẽti ſupa
bundãtꝫ rõne nõ approbantur di
cente Iſa. vbi ſupra. Que in domi
bus nutriuntur et incraſſant: car
nes h̄nt viſcoſiores et groſſiores
ꝓpter multas comeſtiões: ⁊ ſui ci
bi corruptiões ⁊ groſſicies: vñ du
riores ſunt in ſtomacho ⁊ epate:
⁊ ad digerẽdũ tardiores: ſi tñ b̄n
digerant: nutriũt multũ ⁊ mẽbra
ꝯfortãt. Qđ tñ raro. ſ. contingit vt
b̄n digerant: qm̄ vniuerſa aĩalia
q̃ in exercitata ſunt ſup̄fluitates
ſunt h̄ntia. vt di. Gal. in. ij. Tera.
c. ij. in li. de ſubtiliãte dieta. c. viij.
idem ſenſit cum ait. Colũbe q̃ in
turribus meliores ſunt eis q̃ ſcđꝫ
domos: ita aũt et porci montani
ſunt meliores domeſticis ad eſũ.
Et ſubdit. Et vniuerſaliter oia q̃
exercitãtur non exercitatis: ⁊ que
ſiccioribus cibis vtuntur eis que
hũidiorib⁹. Et que parũ ⁊ ſubtilẽ
aerẽ reſpirãt: meliora ſunt ꝯrijs.
Domeſticorꝝ eñ porcorꝝ carnes
oĩꝫ q̃dẽ ciborꝝ ſunt nutriuiſſime:
multã aũt h̄nt i ſeipis viſcoſitatẽ
ocio ⁊ dieta ⁊ copia cibi hũidiorꝫ.
Sꝫ ab his q̃dẽ abſtinere opꝫ oĩ-
fariã eũ q̃ curat de ſubtiliãte die
ta ⁊c. Quẽadmodũ aũt de his tm̄
mõ expreſſit aĩalibus: pariter de
alijs eſt intelligẽdũ. A quo ſum-
pſiſſe videt̄ Iſa. cum in ſuo de ꝑ
ticularib⁹ dictis. c. de pecudibus
dixit. Caueãt hoĩes aĩalia ſilue-
ſtria in q̃ete viuẽtia: ⁊ etiã multo
magis domeſtica. Et poſt pauca
cãm adducit dicẽs. In quiete eñ
viuentibus et delectationẽ aſſue
tantibus modicus eſt calor: et co
pia humorum frigidorum et vi-
ſcoſorum: et q̃bus neceſſario ca-
lor eorum ſit defect⁹. Addit etiã
ad malitiam carnis horum aĩa-

lium nutrimentũ quo ipſa vtũtur
qđ forſitã ſuis cõplexionib⁹ nõ ē
i totũ appropriatũ: queadmodũ
ſi in cãpis ⁊ pratis eent ſibi repe
rirẽt ⁊ ppterea illaudabilia red=
dunt. Et hec nõ noſtra ē ſꝫ Iſaac
ſnia in. li. de vniuerſalib⁹ dictis.
c. xiij. dicẽtis. Oia aialia ſi cibos
cõpetẽtes ſibi et ſue cõplexiõi vñ
ſaturent īueniũt: carne ſaporiora
⁊ laudabiliora fiũt: nõ inueniẽtia
vero his ꝯria: hmõi aũt ſunt q̃ in
domib⁹ tenent. ergo illaudanda.
Que aũt ſint talia ſibi appropria
ta nutrimẽta: declarat ipſe in eo
loco dicẽs. Aialia paruas ⁊ mini
mas herbas paſcentia: ſunt bõni
tate carnis laudabiliora ab initio
veris vſq ad mediũ eſtatis: his
eñ tẽporib⁹ ſibi cõpetẽtes cib⁹ in
ueniunt: vñ ⁊ in his tẽporib⁹ groſ
ſiora ⁊ teneriora fiũt: ⁊ laudabi=
lis nutrimẽti. Et poſtea ſubiũxit.
Extrema ramorũ paſcẽtia ab in
itio eſtatis vſq ad mediũ hiemis
ſũt bona: tũc eñ rami teneriores
ſunt. Et poſt alia quedã ſic ēt ait.
Aialia q̃ ramos comedũt teneros
⁊ frondes meliora ſunt q̃ q̃ domi
aluntur. ⁊ ppterea in illo. c. aucto
ritate hippocratis ipſe cõcludit.
q ſine dubio aialia q̃ in campis ⁊
pratis degunt carne ſunt leuiora
⁊ faciliora ad dirigendũ pl⁹ q̃ ea
que in domib⁹ paſcunt. Quorum
quidē rõ duplex eſt: vt ipſe dixit
ibidē. Una q aialia q̃ parũ ſunt
comedentia vt illa q̃ in campis. ſ.
multũ comedentib⁹ et bibentib⁹
ſunt meliora: queadmodũ. ſ. ſunt
ea que in domib⁹ alunt. Alia aũt
cauſa ponitur ab eo. in. capitulo.
xv. eiuſdē libri ſic ſcribente. Car=
nes animalium que ſemper ſunt
mouentia ad digerendũ ſunt ve
lociores ⁊ ſaporiores: ⁊ venarum
ſunt penetrabiliores: qñ motu
ſubtiliant humores: caro leuiat et
calor tẽperat. Semp aũt qeſcẽtiũ
his ſunt ꝯria: q2 qes refrigerat:
carnes grauat: ⁊ ad digerendum
indurat. Et propterea poſſumus
cõcludere cũ eodem in. cap. xiij.
p̃allegati operis. q aialia dome=
ſtica paſta in mõtanis ⁊ ſiccis lo=
cis: ſũt mediocria in oib⁹ inter ſil
uatica ⁊ domeſtica domi nutrita:
ideo carnes eoꝝ ceteris laudabi
liores: ⁊ cõuenientiores ⁊ perfectio
res in cuſtodiẽda ſanitate ⁊ con=
fortatione: ⁊ in membrorũ aſſimi
latione ⁊c. Maxime itaq ſunt fu
giẽde carnes domeſtice domi nu=
trite: ſi humide fuerint comple=
xionis: vt carnes porcorum: auiũ:
⁊ columbarum: et ſimilium.

Cap. lxxv. oſtendit que magis eligenda ſit ex carnib⁹ maſculorum: feminarum: et caſtratorum animalium.

Sex⁹ quoq animalium
quorum carnes come=
dimus eſt conſideran
dus: cum non parum
faciat ad ſanitatis cõ=
ſeruationem ipſius habita dili=
gentia. Nam maſculorum carnes
ſunt vt plurimum laudabiliores
q̃ feminarum. ⁊ hoc pluribus de
cauſis vt ſenſit Iſaac in. ca. xiiij.
dietarum vniuerſalium dicẽs. Nõ
dubitauerũt antiqui phiſici quin
animaliũ maſculus calidior ⁊ ſic=
cior ſit: minuſq viſcoſi humoris:
⁊ nutrimenti ſubtilioris q̃ femina:
femina vero econtrario: ideo oīs
maſculina caro laudabilior et di
geſtibilior ē: caprina excepta que
calidior et ſiccior eſt temperamẽ=
to. Et in particularibus dietis ſic
etiã inquit. Maſculina oĩa femini
nis ſũt calidiora ⁊ minoris hũidi
tatis ſunt ēt laudabiliora ⁊ dige
ſtioni faciliora: feminīa ꝟo q2 mi=

norē habent calorē ⁊ humiditatē
maiorē ad digerendum ſunt tar-
diora. Quod etiā voluit Raſis in
libro .xxiij. continentis .c. cciij. cū
dixit. Caro maſculina ē ſiccior fe-
minina. Et Auicē. in ſecundo ca-
nōis .c. de carne dixit. Caro nigri
eſt leuior ⁊ ſuauior ⁊ ſil'r caro ma-
ſculi: ⁊ hoc qꝛ calidior eſt ⁊ ſiccior
feminina aūt frigida ⁊ hūida: vt
ait Ariſto. in quarta ꝓblematū.
ꝓblemate .xxv. Et ꝓpterea dice-
bat Gal'. in cōmēto pulſuū. i. qđ
calidior ſit maſcul⁹ ꝙ̄ femina: ab
optimis anteriorib⁹ medicis ⁊ phi
loſophis dictū eſt: ⁊ a nobis alibi
demonſtratū eſt. Cuius ſignum
poſuit Aui. in prima. ſ. doctrina
tertia dicēs. Femine ſūt maſculis
in creatura minores: ⁊ hoc qꝛ nō
niſi frigidiores illis in cōplexiōe
exiſtūt ⁊c. Ex q̄b⁹ pʒ ꝙ ceteris pa
rib⁹: caro maſculoꝝ ē melior dige
ſtibilior ⁊ laudabilior: ⁊ ꝯñs ma
gis ꝙ̄ caro feminarū ē eligēda nō
exiſtēte tñ in oīb⁹ paritate caro fe
minaꝝ qñq; magis eligēda fore:
vt ſi ꝯpararet̄ iuuenca adoleſcēs
adhuc vel vitula vt malis dicere
ſeni et iā decrepito boni: et ſic de
aliis: vt patet manifeſte ⁊c. Quid
aūt de caſtratorum carne ſentia-
m⁹ ſcribam⁹ nō dicētes ꝙ ipſa me
dia ſit iter maſculoꝝ ⁊ feminarū
carnes: non adeo bono ſicut ea q̄
maſculoꝝ exceptis caprinis: ca-
ſtratis gallis ⁊ hmōi acuitatē ha
bētib⁹ vt īfra in ꝓceſſu magis vi
debit̄: nec tm̄ mala ſicut ea q̄ fe-
minarū: que quidē eſt ſententia
Iſaac in li. parti. die. ſic ſcribētis.
Caſtrata animalia ꝙ̄uis propter
humiditatē feminis ſint vicina:
in calore tamen ſunt diſcordan-
tia: qꝛ calor eorum inter vtrunq;
ſexū eſt mediocris. Caſtrata nāq;
animalia maiorem quā feminina
habēt calorē ⁊ minorē maſculis:
idcirco digeſtibiliora ſūt feminis.
In capitulo vero decimoq̄rto vni
uerſaliū dictarum ſic etiam ait.
Caſtrata animalia iter cōplexio-
nē maris ⁊ femine ſunt mediocria
in ſpecie ſua ideo actiones ſue ⁊
paſſiōes feminis ſunt vicinātes:
qꝛ et ſi quilibet maſculus naſcat̄
nobiliſſima: tamē mēbra: que na
turalis caloris ſunt fundamenta
amiſit: inde calor defecit. Sciēdū
tamē eſt ꝙ hec dicta de caſtratis
quadrupedū maxime ſunt intel
ligenda: nō autē de caſtratis vo
latiliū: quorū nonnulli magis ꝙ̄
maſculi cuiuſcūq; generis magis
approbātur dicēte Iſaac in .p. d.
Volatilia caſtrata oībus aīalib⁹
ambulātibus ſunt vtiliora. Nec-
nō galli caſtrati omnibus volati-
libus cōuenientiores: cum lauda
bilius nutrimētum ⁊ perfectū ge
nerent ſanguinē: quod ⁊ in .c. xvj.
voluit cum ait. Caſtrata volatilia
ad comparatiōnē ambulantium
ſunt meliora: laudabilē enim ſan
guinē ſunt generantia. Et infra.
Gallus caponatus plurimum eſt
laudādus: qm̄ complexio ſua in
quatuor qualitatibus eſt tēpera
ta ⁊ inde nutribilior ⁊c. Ecce igit̄
ꝙ caſtrata volatiliū pluſꝙ̄ maſcu
li nō orbati ſunt cōuenientia. De
quadrupedibus autē omnib⁹ nō
ſic eſt: vt ex dictis autorū preal-
legatis comprehendi pōt ꝙ̄ cla
riſſime. De ouib⁹ ⁊ capris vel hir
cis caſtratis inpreſentiarū nihil
dicere volumus: quia in ſequenti
bus de ipſis propria faciemus ca
pitula: ſi deus voluerit.

¶ Capitulū .lxxvj. oſtendit q̄ne
caro melior ſit aīaliū noniter
natorum vel iuuenum aut vete
rum ⁊ decrepitorum.

Vtile pfecto ac p=
maxime neceſſariũ
ad ſanitatẽ ɔſeruã
dam non minus: ꝗ
ad bonitatẽ carnis
cognoſcẽdũ eſt pre
cognoſcere animaliũ etates. Qm̃
caro eiuſdem aialis in vna etate
ꝛ a ſapiẽtibus approbatiſſima: in
altera vero egritudinalis ꝛ pluri
naꝫ ad eiuſdẽ deteſtata atq; pro
hibita. Et ppterea dicendũ eſt in
hoc. c. ꝙ etſi plerũq; aialiũ lacten
tiũ carnes viles ſint. ꝛ ad cuſto
diã ſalutis facere videant̃: nõ tñ
oẽs ſunt hmõi. Sed ille tantũmõ
que ſicciorum ſunt animalium: vt
placuit Yſaac in vniuerſalib⁹ die
tis. ca. xiiij. dicenti. Lactentiũ car
nes ſunt hũidiores: ꝛ a ſtomacho
lubricoꝛes vẽtris ſolubilioꝛes ſã
guinẽ phlegmaticũ ꝛ multã ſup
fluitateꝫ generãtes: niſi ſicce ſint
naturalr̃ ſicut bouine ꝛ caprine.
quaꝝ nutrimẽta ſunt ceteris lau
dabilioꝛa: ꝛ maxime bonũ lac ſu=
gẽtia. Et poſtea ſubiũxit. ꝙ ſi aia
lia lactẽtia naturalr̃ fuerint hũi
da ſũt peſſima: qꝛ humiditas na
turalis ꝛ humiditas etatis in eo
dẽ ſe colligũt: ꝛ inde fiunt groſſa
ꝛ viſcoſa. ꝛ ad digerendũ dura: ꝛ
coꝛruptũ nutrimentũ faciẽtia. Et
cũ humide ſint cõplexiõis: phle=
gmaticos generãt hũoꝛes ꝛ cali
dos fumos ꝛ coꝛruptos. Et ide ẽ
ꝙ lactẽtia poꝛcina ꝛ agnina ſunt
peſſima: ſꝫ pl⁹ poꝛcina ex natura
lis caloꝛis paruitate: ꝛ viſcoſitatꝫ
et humidiatis dominio. ꝛ iõ ſunt
fugiẽda. qð etiã in li. particula=
riũ replicauit dicẽs. Lactẽs aial
calid⁹ ꝛ humidi⁹ eſt aialib⁹ oib⁹
atq; teneriorẽ hꝫ carnẽ pp ſangui
neꝫ materie ſue cõplexiõi domi=
nantẽ: ppter hoc igit̃ ſunt quedã
aialiũ i ſuo gñe hũida ſicut poꝛ=
ci ꝛ pecudes: q̃ neceſſario d duab⁹
ptib⁹ hñt humiditatẽ: ex etate. ſ.
ꝛ cõplexiõe: q̃re qð ab eis gñatur
eſt viſcoſuꝫ digeſtioni difficile fa=
cile tñ de ſtomacho deſcẽdit diffi
cilime a mẽbꝛis diſſoluit̃: ꝛ viſco=
ſuꝫ gñat phlegma maxie ſi nõ ſit
ex maſculinis aialib⁹. ꝙ ſi fuerit
aialia i ſuo genere ſicut caprina ꝛ
bouina ſuarũ cõplexionũ ſiccitas
cũ humiditate etatis tẽperat̃. Vñ
ſunt leuioꝛa ꝛ digeſtiõi cõpetẽtia
maxime ſi maſculina ſint: iõ ꝙ la
ctẽtiũ coꝛpoꝛa caprina et bouina
ſũt laudabilioꝛa poꝛcinis ꝛ peco
rinis. Que fuit ẽt Gal. ſnĩa. in. iij.
d alimẽtis. c. decimoquarto. dicẽ.
Caro q̃dem humidiſſima eſt poſt
parturitionem. Et in li. de euchi=
mia. ca. iiij. Carnes iunioꝝ aialiũ
digeſtibiles ſũt preterq̃ ſi poſtq̃
nata fuerint mox comedant̃ ſup=
fluitatib⁹ eñ plene ſunt oẽs he. ꝛ
maxime eoꝛuꝫ q̃ humidiores hñt
natura carnes ſicut agnoꝛũ ꝛ poꝛ
coꝝ. hedoꝛũ vero ꝛ vituloꝛũ que
ſiccioꝛa ſunt aialia: multo ſũt me
lioꝛes: ꝛ ad digeſtionẽ ꝛ ad nutri
tionẽ. Et in li. de diſſolutione cõti
nua ſic quoq; ait. Omne qð eſt ex
aialibus ſiccis parũ velocius di=
gerit̃ ꝙ magnum: ꝛ iõ caro vituli
veloci⁹ digerit̃ ꝙ caro bouis ꝛ he.
ꝛ annalis agni velocius digerunt̃
carnes ꝙ caro antiquoꝝ ꝛ ꝙ ca=
prima. Et oẽ qð ẽ ex aialib⁹ hmõi
magis ꝛ velocius digerit̃ ꝙ anq̃
dureſcãt: eoꝝ ṽo q̃ hũida ſũt ecõ
uerſo. ꝛ iõ annalis ex pecude ve=
locius digerit̃ ꝙ agnus. Et caro
ois aialis qð eſt in augmẽto ꝛ cre
mẽto velocius digerit̃ ꝙ ei⁹ qð in
ueteratuꝫ eſt ꝛ antiquũ ꝛc. Et p=
pterea idẽ dixit in ſecundo de cõ=
plexionibus. c. ij. Caro animalis
cum naſcit̃ fit inſipienda propter
multitudinem humiditatum in

ea. ⁊ ꝓprie q̄ humida natura eſt. Et iō cōcludit Raſis in. xxiij. cōti nētis. ca. cciij. Nō oꝫ comedi caro morticina: neqꝫ macilēta valde: nec ēt caro illi⁹ qḋ natū eſt in mi nori tēpore vni⁹ mēſis. Sic ergo dicemus cū Iſaac in illo loco ſu peri⁹ allegato dicēte. Pulli ſicco rū aialium meliores ſunt. Humi dorū vero ⁊ frigidoruꝫ maiores. Iuuenes igit̄ ſint porci pecudes ⁊ huiuſcemodi aialia natura hu mida. Que ꝟo ſunt ſicca lactētia comedant̄. Qḋ ēt i particularib⁹ voluit cū ait. Aialia in iuuentute manentia calidiora ſunt lactenti bus in qualitate: in quātitate ꝟo minime: qm̄ eorū caro ſiccior ē ꝑ ſua natiuitatis remotione. Unde animalia ſi ſunt ſicut boues: ca pre: hn̄t ſiccitatē ex duabus par tibus. ſ. ex etate ⁊ cōplexiōe: ſunt ergo dura ac idigeſtibilia: ad diſ ſoluenduꝫ tarde: illaudabile q̄qꝫ nutrimentum donātia. Qḋ ſi ſint aialia genere ſuo humida ſicut pecudes ⁊ porci: naturalis eoruꝫ humiditas cuꝫ ſua ſiccitate tēpe ratur: iō iuuenes porci ⁊ pecudes meliores ſunt ⁊c. Qḋ Gal. accepit vt viſum eſt ſupra. ¶ Qḋ autē de antiquatis cuiuſcūqꝫ generis ſūt aialibus: dicim⁹ id quod ſcripſit Iſaac in vniuer. die. c. xxxij. di. In etate quarta. i. decrepita aialia oīa ſūt peſſima: ⁊ ad digerēdum duriſſima. Et infra ēt ſic ait. Que magis ſunt annoſa aialia mēbris ſūt ſicciora: ⁊ ad digerēdū durio ra: quāto minora tāto mēbra ſūt tēniora ⁊ ad digeredū velociora. Cuius cauſaꝫ in. p. d. aſſignauit dicēs. Decrepita quidē aialia ſūt ſicciora ⁊ duriora: qꝛ naturalis ca lor eoꝝ defectiſſimus eſt extictio niqꝫ paratus: ⁊ eoruꝫ humiditas aienit⁹ fugiēdaet qꝛ virtus eorū digeſtiua eſt defecta: accidentali ter acq̄ſiuerūt humiditatē crudā ⁊ innutribilē: iōqꝫ ad digerenduꝫ difficilia ⁊ ad diſſoluēdū tardiſſi ma: illaudabilē chimū vt pote vi ſcoſuꝫ: phlegma generātia. Sed tn̄ ſi naturalr̄ fuerint calida min⁹ nociua erūt: econuerſo ꝟo ſi fue rint frigida peſſimā inferunt le ſionē ⁊c. Cōcludamus igit̄ ꝓpoſi tū nr̄m cū Almanſore in libro. iij. ca. ix. ſic dicente. Animaliuꝫ de crepitoruꝫ ⁊ impinguatorū caro mala eſt: nec eſt in comeſtione ei⁹ vtilitas. Que autē media reperit̄ mediocris exiſtit. Que fuit etiam ſnia Auenzoar i. i. c. ſui Theiſir ſic ſcribentis. Dicūt medici ꝙ co medere carnes antiq̄s ⁊ veteres eſt materia egritudinū ⁊ Gal. i. ij. Terapētice. c. ij. di. Omniū aialiū fugiēda ſunt vetera ⁊ nouiter na ta: nā hec quidē duriora ſunt et indigeſtibiliora: alia vero qꝛ vltra q̄ opꝫ humida: ⁊ ſupfluitatē ge nerātia ⁊ maxime quecūqꝫ aialiū ſunt humida ſicut oues ⁊c. ⁊ i. iij. de Alimētis. c. xviij. ſic ēt inquit. Opꝫ cognoſcere creſcētiū carneꝫ multo meliorē eſſe ea q̄ ꝑuectorū mediā aūt amborū ea q̄ in ſtatu: prauam vero ⁊ eā q̄ oīno iuuenū ſed ſub contraria ei que eorū iaꝫ ſenuerunt. Et in. xx. eiuſdem ſic concludit. Optime quidē carnes ſunt animalium bene nutritoruꝫ ⁊ iuuenum: peſſime autē que ma cilentorū ⁊ ꝑuectorū. ¶ Et ſic iſta ex dictis eliciat̄ cōcluſio: ꝙ aialiū naturalr̄ ſiccorū carnes dū lactēt comedēde ſunt: humidorū vero ⁊ frigidorū cū ad ſtatū iuuentutis peruenerūt: ſeniorū vero nūqꝫ.

¶ Ca. lxxvij. oſtēdit q̄ caro lauda bilior ſit ad ſanitatē cōſeruandā an ea q̄ mediocriū piguiū: vl̄ ma cilentorum animalium fuerit.

Q Uia poſſet a nobis q̄ſ
piā rõnabilr̃ q̄rere pre
ſuppoſita bõitate aīa-
lis in genere etate ⁊c.
Quenā caro ſit ꝯueniē
tior ad ſanitatē tuendā: an ea q̄
macri fuerit animalis: an illa que
pinguis: vel ea q̄ mediocris exi-
ſtit. Cui r̄ndebimus adducentes
Iſaac autoritatē ſcriptā i.c. xiiij.
vniuerſaliū dictarū ſic dicentis.
Animalia macerrima carne ſunt
neruoſa: ⁊ parū ſanguinis habē-
tia: ⁊ parū humida ⁊ parui nutri-
mēti: ſed tñ cā ſue parue viſcoſi-
tatis velocia ſunt digeri ⁊ venas
penetrare magꝫ inquā ꝙ̄ carnes
craſſe. Et in.c.xvj. earūdē ſic etiā
ait. Neruoſa ſunt ⁊ dura ⁊ parū
nutrientia aīalia q̄ macra fuerint
aut naturaliter ſicca. Quod etiā
ſenſit Auic. in.ij. canonis.c.ꝓprio
cū dixit. Caro decrepiti eſt mala
⁊ ſilr̃ caro extenuati. Que mihi vi
dent̃ fuiſſe v̄ba Gal. in.iij. de ali-
mentis cum inquit. Carnes aīa-
lium macilentorū ⁊ prouectorum
ſunt peſſime. Ex quib⁹ manifeſtū
eſt ꝙ caro macrorū aīaliū non ſit
comedenda: minuſq; etiam caro
pinguiū ex arte ⁊ ſtudioſe impin-
guatoꝝ. Qm̄ craſſiſſima aīalia ſi-
militer ſunt peſſima: cū pinguedi
nis proprietas ſtomacho ⁊ dige-
ſtioni ſit nociua: vt inq̄t Iſaac in
v.c.xiiij. Et in particularib⁹ ſilr̃
cū ait. Pinguiſſima cōpoſitio eſt
indigeſtibilis: cito de ſtomacho
deſcēdēs. vētrem humectat: velo
citer in corruptionem cōuertitur:
phlegmatꝫ viſcoſi eſt generatiua
⁊ magis ſi ſit de humidis aīali-
bus: vt ſunt porci: ⁊ pecudes. Et
infra ſic q̄ꝫ ſcripſit. Pinguedo cū
carne mixta faſtidioſior: eſt ⁊ ſo-
lubilior: ambo cm̄ ſunt faſtidium
inducētia: cibiq; inſtrumētū mol-
licentia ⁊ humefacientia maxime
villes ſtomachi: hꝫ quoq; ꝓꝑeta
tē ſup oēs cibos natādi: ⁊ in cibū
viſcoſum groſſum: digeſtiōiq; in-
obedientē faciendi: ⁊ falſam ſatu
ritatē generādi: ⁊c. Et propterea
dixit etiā Princeps in canonis.ij.
Caro q̄dē pinguis lenit vētrē cū
paucitate ſui nutrimenti ⁊ veloci
tate ſue cõuerſionis. ad fumoſita
tē ⁊ cholerā regerit̃ velociter ⁊c.
Caro itaq; mixta cū pinguedine
q̄ craſſa dr̃ non eſt comedēda. Si
tñ ſola ſit: ex pinguedine nuda: ⁊
de craſſo aīali aſſumpta fuerit: co
medi pōt: qm̄ melior eſt ⁊ lauda-
bilior ꝙ̄ q̄ cōmiſta eſt ex pingue-
dine: lꝫ etiā ſit de nō craſſo aīali.
Et cauſa eſt: q2 nō hꝫ craſſiciē q̄
poſſit ſtomacho nocere vt ad lite
rā inquit Iſaac in lib.v.d.c.xiiij.
Uia tñ tutior: ⁊ ſecurior eſt vt reli
ctis extremis: pinguiſſima ſcꝫ et
macerrima carnē: mediocrem co-
medam⁹: qm̄ vt idē ait vbi ſupra:
que aīaliū inter craſſiciem et ma-
ceriē ſūt media: i natura ſue actio
nis et paſſiōis ſunt mediocria. Et
infra. Caro cuiuſlibet animalis
in pinguedine tēperata: melior ē
ꝙ̄ pinguiſſima ſeu macerrima.
Qꝫ iterū i ꝑticularib⁹ replicauit
cū de mēbris loqueret̃ di. Mem
bra mediocriter pinguedinis ha-
bētia ſunt digeſtibiliora: ⁊ ſtoma
cho ꝯpetētia: ⁊ bonū ſanguinē ge
nerātia. Que q̄dē fuit etiā Halia-
ba. ſnīa in.v. Theorice. c. xxj. ſic
dicētis. Oībus porro carnib⁹ ele
gātior eſt q̄ inter macrediē ⁊ pin
guedinē eſt tēperata. ⁊ Raſis i ter
tio Almanſo. c.xj. ſic ſcribentis.
Caro que inter pinguedinē ⁊ ma
crā exiſtit: ſanguinē ḡnat tēpatū.
Et i.c.ix. eiuſdē. Caro rubea ſine
pīguedie maioris ē nutrimēti: ꝙ̄
q̄ ē cū pīguedīe: ⁊ pauciores ge-

nerat ſupfluitates: ⁊ ſtomachuꝫ
plus corroborat. Sit itaqꝫ caro fa
ciēs ad ſanitatē non macra. nec
pinguis: ſed de carnoſo iuueni: ⁊
ſatis pingui naturaliter animali:
⁊ nō in domo incraſſati ſuperabū
danter. ⁊ preſertim ſi illud aīal
humide fuerit ꝯplexiōis vt porci
ones ⁊ ſimiliū: qm̄ nihil deteriꝰ:
vt ex preallegatis autorū ſentē-
tijs viſum eſt ſupra. quibus fidē
q̇ adhibere noluerit Galeno ſal-
tē credat ſic dicēti in libro de diſ-
ſolutiōe cōtinua. Caro galine du
ragi ⁊ ſtarne ⁊ epata pullorū an-
ſerū ⁊ eorū aſcelle: ⁊ oīm auium
pinguiū ⁊ iuuenū velocius dige-
runt̄: ꝙ̄ aſcelle macrarū et anti-
quarū. Et ſicut ipſe de predictis
exp̄ſſit ſic pariter de reliquis aīa
libus intelligēdū eſt. Que cū iu-
uenilia fuerint: ⁊ mediocriter pin
guia: eoꝝ carnes optime ſunt dū-
modo pinguedo que eis adheret
nō accipiat̄: ſꝫ caro tātūmodo ſo-
la vt ex pretactis rōnibꝰ diximꝰ.

¶ Cap̄. lxxviij. oſtēdit quō co-
quēde ſint carnes macre ⁊ quō
pingues: declarās virtutē ⁊ na
turā aſſatarū frixarū ⁊ elixata
rum carnium.

CUm ſemp̄ nō poſſu-
mus hr̄e aīalia: vt. s̄.
diximꝰ: mediocris: ſꝫ
qn̄qꝫ neceſſariū ē pin
guibus: qn̄qꝫ vo̾ ma
cris aīaliū carnibꝰ vti oportunū
nō minꝰ ꝙ̄ vtile: mihi viſum eſt in
hoc. c. modū coquēdi dictas car-
nes ſcribere rōnabil̄r debere: vt
itelligat̄ quō magis faciāt ad ſa-
nitatē. Dicamꝰ igit̄ ꝙ etſi plures
ſint modi coquendi carnes: hi tn̄
principaliores exiſtūt. ſ. in aqua:
⁊ dicit̄ elixatio. alius vero ſuper
prunas in veru: ⁊ appellat̄ a me-
dicis aſſatio. Carnes igitur ma-
cre elixāde ſunt: ⁊ craſſe vero ma
gis aſſande vt p̄cepit Iſaac auto
ritate Ruffi in. c. xxxiiij. dictaꝝ vni
uerſaliū dicēs. Antiqui ⁊ maxime
Ruffus precepit vt carnes macre
nullā pinguedinē habētes nō ac
cipiant̄ niſi elixe vel in iuſculo co
cte: q̄tenꝰ ab ipſa aqua fiāt humi
de: vn̄ ſue ſiccitates tēperent̄. Et
īfra ēt dixit ſi cū ſale ⁊ aq̄ carnes
elixet̄ ex aq̄ humectāt̄ ⁊ tenerāt̄ ⁊
facile digerunt̄. ⁊ ſubdit. Et hoc ē
qd̄ p̄ceperunt antiq̄: ne caro ma-
cra niſi elixa comedatur: q² aqua
humectat eā ⁊ tēperat: cū ipſa ſit
neruoſa ⁊ natural̄r ſicciſſima. Ec
ce igitur q̇ aſſant macrā carnē vt
bouinā queādmodū nōnulli fa-
ciūt: quātū ipſam ſup̄flue deſiccēt
⁊ quātū peccēt ad ſanitatē pari-
ter: ⁊ q̇ craſſam elixant ſup̄abun-
danter ipſam humectātes cū po
tiꝰ aſſari debuerat dicēte eodem
Iſaac in lib. ⁊. c. prealleg. Quod
ſtuduerūt antiq̇ artificialiter ada
ptate carnē pinguiſſimā cū mul-
to ſale ⁊ aſſare ipſam forti carbo
noſo igne vt mali hūores ſui ſint
plꝰ exſiccati: ⁊ vt accedāt tēpera-
mētis. Et infra adhuc ait. Caro
pinguis nō dꝫ comedi niſi aſſata
cū mlt̄o ſale ⁊ ſup̄ carbōes ignis
vt plurima ſua humiditas queat
exſiccari. Si tn̄ multū pinguis nō
eēt: minori foco coquināda eſt. vt
idē voluit vbi. s̄. dicēs. Qui aſſa-
re carnes volūt quaꝝ humores
illaudabiles ſunt ſicut carnes ni-
mie pinguedis: opꝫ multū aſſari
⁊ diu igni apponi vt ſua humidi-
tas illaudabil' finiat̄: mediocres
aūt ī pingnedine nō forti foco ſūt
aſſande ſil̄r q̄ nude ſunt. ſcꝫ a pin
guedine. Et adhuc magis ī p̄ceſ
ſu ſic inquit. Carnes humide ſub
frixent̄ ⁊ aſſent̄ ⁊ cum ſiccis con-
diant̄: vt ſua hūiditas tēperet̄ et

exſiccetur. maxime ſi pinguis fue
rit. Et ꝓpterea demum concludit
ꝙ porcina ⁊ pecorina caro ex ſua
humiditate ſit bona aſſare: ⁊ ca⸗
prina ex ſiccitate ſua elixare ꝓpt
qđ bouina aſſata: ⁊ porcina elixa
equalr̄ ſunt illaudabiles. Prima
ex ſua nimia ſiccitate. Scđa vͦo ex
ſupflua hūiditate. Et hec fuit ēt
Ariſto. ſnīa in. xx. ꝓblematū ꝓble
mate. v. dicētis. Sicciora nō ma⸗
gis deſiccari opꝫ: elixa aūt oīa hu
midiora ⁊ meliora. minus autem
humida ſi calefiant ⁊ fiant ſicca.
Tantūmodo ergo hūide et craſ⸗
ſe carnes ſunt aſſande: quō autez
ſint aſſande dicam⁹ breuiter cuz
Alman. in lib. iij. c. xij. ſic ſcribēte:
Caro ſup prunas aſſata multum
nutrit: corp⁹ nāqꝫ corroborat atqꝫ
velociter nutrit: tarde tn̄ atqꝫ vix
vnqꝫ tota oīno digerit: caro aūt q̄
in patellis poſita ī furno coquit
mala eſt paruz eīm nutrit. Cui tn̄
non vr̄ aſſentire Iſaac in vniuer⸗
ſalib⁹ dictis. c. xix. cū inqt. Focus
panificij ⁊ aſſandi melior ⁊ quie⸗
tior ⁊ ſine flamma in calore tēpe⸗
ratus bonus erit ne ad exteriora
corpora preualeat ⁊ ſuā hūidita⸗
tem conſumat: dura ⁊ ſicca faciat
anteqꝫ interiora ſint cocta quēad
modū foc⁹ carbonū facit. Cuius
magis vr̄ adherēdū opi. cū Alm̄.
in loco ꝓalleg. ſic dicat. Caro ꝗ i ve
ru aſſata groſſa eſt ⁊ mlt̄ū dat nu
trimētū que nō digerit niſi cū ſto
machū inuenit robuſtū ac calidū.
Quod ex alia cauſa nō videt cō⸗
tingere: niſi qꝛ interius nō ſit co⸗
cta ſufficiēter: vt Iſaac dixerat ſu
pra. Sic itaqꝫ apparet quō duob⁹
modis caro craſſa poſſit aſſari: et
quis cōuenietior ſit. Que vero ſit
carnis aſſate natura ſi bene dige
ratur dixit Haliabas in. v. theori⸗
ce. c. xxiiij. hoc modo. Aſſata caro
calida eſt in humido tēperata ⁊
ſicco plurimi nutrimēti digeſtionē
tardat: naturā anguſtet maxieqꝫ
macros corū vͦo q̄ pingues ſunt
min⁹ ventrem retinet: laboranti⸗
bus ⁊ exercitij viris vtilis eſt: ⁊ cu
ius cōplexio humida. Quod etiā
voluit Auic. in. iiij. j. c. xx. cuz ait.
Aſſatura carnis q̄ fit ſup prunas
ſi digeritur nutrit multū ⁊ bene ⁊
plurimū reſtaurat: ⁊ in. vij. iiij. tra
ctatu. iiij. c. ij. aſſata de carnibus
ꝓpter illud qđ retinetur in eis de
virtute carnis generant carnem
durā. Decoctū autez ex carnibus
ſ. elixum generat mollicieē ⁊ tene⸗
ritatem nō firmā. Huius itaqꝫ ca
pituli ſit hec cōcluſio: ꝙ ſicca caro
dꝫ elixare: craſſa vͦo aſſari nulla
aūt frixari dꝫ: qm̄ caro cū pingue
dine frixa faſtidiū facit atqꝫ ꝺ ſto
macho tarde deſcēdit: teſte Raſi
vbi ſupra. ⁊ Auic. xx. tertij. tracta.
j. c. xxj. ſic ſcribēte. Frixio ꝓhibet
cōfortationē carnis ⁊ mlt̄itudinē
nutrimēti eius qđ credo euenire
propterea ꝙ in ſtomacho non di⸗
geratur. Poſtremo obſeruādū eſt
Auic. preceptū in. vj. iiij. tractatu
ij. cap. xij. dicētis: Caro quecunqꝫ
ſit aſſata: nō cooperiatur ſubmer
gēdo imo dimittatur diſcooper⸗
ta donec euaporet: nā cū ſubmer
gēdo cooperit: fit venenū qđ ad
plīma ꝓducit accidētia. vno aut
duob⁹ dieb⁹: ⁊ qnqꝫ interficit. Et
hoc eſt illud qđ etiā ſenſit Almā
ſor in lib. viij. c. xxvij. cū ait. Si qđ
aſſatur mox cuz remouet ab igne
ſuffocatur: ⁊ multis obuolutioni⸗
bus anteqꝫ per horā expiret va⸗
porem eius exire ꝓhibētibus in⸗
uoluat: ⁊ comeſtū fuerit: proue⸗
niet ex ipſius comeſtione fluxus
vētris ⁊ nauſea ⁊ vomitus ⁊ for⸗
taſſis plerūqꝫ interficit intelectū
quoqꝫ ꝑ vnū diem aut duos inde

deficit ꝛc. hoc igit̃ est qđ de aſſa-
tis ꝛ elexis ſentiũt antiq̃: appro-
bãt enĩ vtrũq3 dummodo fiant vt
debẽt: faciũt enĩ ambo ad corpis
cõfortatiõez: qm̃ lz aſſata in exte-
riorib' ſint ſicca: in interiorib' tñ
ſunt hũida: elixata aut ecõtra vt
magno placuit pho i.iiij.metheo
rorũ. Et nutrimentũ ei' q̃ aſſata
eſt ſicci': et eius q̃ elixata hũidi':
vt pinceps ait in canonis.ij.

¶ Capi.lxxx.oſtendit naturã et proprietates carnis ſalite: declarans que carnes poſſint ꝛ debeãt ſaliri ꝛ que minime.

Multi ſunt hoĩm qui
magis ex ſalitis car-
nib' q̃ recẽtib' dele
ctant. Et ꝓpterea di
uerſoꝝ aĩalium car
nes ſibi ſalire faciũt
ignorãtes eã dẽ q̃ bõe ſint ad ſa-
liẽdũ ꝛ q̃ minĩe: ꝛ hoc qꝛ neſciunt
q̃d referat Iſaac in.v.d.c.xviij.cũ
ait. Sal operat̃ in reb' ſcđm natu
ras rerum patientiũ ꝛ nõ ſm ſuã.
Unde aliq̃nando indurat: aliq̃n
tenerat ꝛ emollit ſicut in actione
ignis videt̃ q̃ lutũ incẽdit ꝛ exſic-
cat: ꝛ plũbũ eliquat: ꝛ poſtea ſub-
dit: ex q̃b' palã eſt itelligi: q' mol
lis carnis: ꝛ multoꝝ hũoꝝ aĩalia
oĩa: ſicut lactẽtes porci ꝛ agni: et
oĩa aĩalia dure carnis: vl' paucoꝝ
hũoꝝ ſicut ſunt iuuenes boues ꝛ
veteres porci illaudabiles ſũt ad
ſaliẽdũ. Et poſt aliqua etiã dixit.
q' veteres bouine ꝛ caprine carnes
ſalſe ſint illandãde. Et poſtea cõ
cludit: q' q̃cũq3 aĩalia ſunt mollis
carnis ꝛ paucoꝝ hũoꝝ ſicut ſunt
iuuenes porci illaudãda ſunt ad
ſaliendum. Que fuit Gal. ſnĩa in
iij. de alimentis ca.penultimo di-
cẽtis. Idõea ad ſalitura ſũt corpa
aĩaliũ quecũq3 duras ꝛ ſupfluas
hñt carnes habẽtes i ſeipſis hu-
miditatẽ reſpſaz mag' phlegma
ticã. Et q̃to hec vtiq3 amplior fue
rit ꝛ groſſior: tãto melior fit caro
ſalſa: q̃ vo aut valde mollẽ aut val
de duꝝ ꝛ ſine ſupfluitate hñt ha-
bitũ corpis nõ ſunt idonea ſaliri.
Deide ſubdit q' q̃cũq3 corpa ſunt
natura ſicca infecta ſalib' inedibi-
lia fiũt. Ex q̃bus clariſſime appa-
ret error ſaliẽtiũ carnes bouinas
antiquas ꝛ ſimiles. Que cũ natu
raliter ꝛ ex etate ſicce ſint ex ſale
poſtmodũ ſicciſſime fiunt: ꝛ ſani-
tatis ꝯſeruationẽ peſſime ſiue ad
hũores melancholici gñationem
optie: ſz de hoc hec dctã ſufficiãt.
Quid aũt de carne ſalita q̃ bñ po
terat ſaliri ſcđm medicos ſentia-
mus. Dicẽdũ ẽ q' ipſa plurib' de
cauſis adhuc ẽ illaudabilis: lz nõ
deteſtãda vt pdicte: qm̃ ſicca nimꝫ
a ſale facta eſt: q̃uis nõ mltũ ca-
lida: reſpectu ſue excellẽtꝫ ſiccita
tis dicẽte Iſaac in pticularib' die
tis: q' ſal calefacit moderate: mul
tũ tñ deſiccat: qꝛ ꝯpoſitũ ẽ ex dua
bus q̃litatib': quaꝝ vna eſt icidi-
tiua ꝛ colatiua. Altera vo coadu-
natiua ꝛ cõſtipatiua: q̃ vtreq3 dſic
catiue ſunt. Hoc etiã ſenſit Sera-
pio.i.c. de medicina mollificatiua
cũ ait. Sal dſiccat deſiccatiõe for-
ti. Et fuit ſnĩa Gal.i.v.de ſimplici
medicina di.ij.c.vj.dicentis. Sal
exſiccat exſiccatiõe vehemẽti ꝛc.
Sapiẽter g̃ dicebat pnceps in. ij.
canõis.c.cvj. q' ſalita caro q̃uis i
principio fuerit hũida: tñ facta eſt
deſiccatiua vehemẽtiorẽ hñs ex-
ſiccationẽ q̃ oĩs carne: ꝛ ꝓpterea
ei' nutrimẽtũ ẽ pũũ. Et pter hoc
qđ ẽ pũũ: ẽ etiã pũũ dicẽte eodẽ i
ij.i.do.ij.c.xv. Caro ſalſa ẽ groſſi
nutrimẽti ꝛ pauci ꝛ mali chimi: qđ
etiã voluit raſis in.xxi... cõtinen-
tis.c.cccccciij.cũ inq̃t. Caro ſalita
medici nutrimenti eſt: qꝛ ſal di-

ſpergit humiditatem ei⁹ cōſtipat ventrem: ⁊ ꝓprie ſi in funditur in aceto. ⁊ Sal. in. iij. interioꝝ. c. vij. ſimiliter dixit. Omnia ſalſa ⁊ precipue de carnibus aīaliū: ſiue ſilueſtriū: ſiue aquoſoꝝ vel domeſticoꝝ ſanguinē melācholicū generāt. Ecce igit̄ ꝙtum carnes ſalite a ſapiētib⁹ deteſtant̄. Nec mirū: cū nō ſolū carnes: ſʒ queciiqꝫ alia ſalita ab eiſdem vituperent̄: reprobenturqꝫ ad ſanitatis cōſeruationē. vt in. c. de ſalſedine ſuperi⁹ declaratū eſt. Carnib⁹ itaqꝫ ſalitis noſtro cōſilio nō eſt vtendū via cibi: vt faciūt hi ꝗ in initio capituli dicti ſunt. Sed tantummō pro medicinis aliqñ ſunt aſſumēde: vt appetitus deiectus ſubleuetur: ⁊ phlegma exiſtēs in eo abſtergat̄ et exſiccetur: dicente princeps. in. ij. canōis. c. iij. ꝙ operationes ſalſedinis ſunt abſterſio: ablutio ⁊ exſiccatio: ⁊ prohibere putrefactionem ⁊c.

¶ Ca. lxxx. oſtendit naturā carnis hedine cū ꝓprietatibus ei⁹ et iuuamentis.

Iam tps eſt vt ad ſpeciala deueniam⁹: et dicam⁹ de carnibus quadrupedū prio. Deinde de carnib⁹ volatiliū ſigillati: ⁊ prio de dōeſticis: poſtea vero ſiluaſticis non oībus: ſed de magis vſitatis. Et cū inter domeſtica hedus maxime approbet̄: a carne eius initiū nobis videt̄ ordiendū eſſe. Deinde de ea quevitulorum agnoꝝ. ⁊c. Sicut Princeps tertia primi doc. ij. c. vij. eaꝫ alijs prepoſuit cum dixit. Oportet vt ſanitatis conſeruator ſtudeat vt cibus eius ſit talis quales ſunt carnes hedoꝝ ⁊ vituloꝝ lactentiū paruorum: ⁊ agnorum annualiū ⁊c. Inchoātes ergo ab hedina carne dicem⁹ de eius cōplexiōe cū Iſaac in. c. xiiij. dietaꝝ vliū ſic ſcribente. Caro lactentiū capꝛinoꝝ ē frigida: mediocris tñ in hūiditate ⁊ ſiccitate: ⁊ infra. Caro hedulina lactentiū eſt temperata nullā in ſe habēs malitie admixtionē: ꝗ lʒ tēperatū generet ſanguinē: laborātib⁹ tñ nō cōgruit ⁊c. Et poſt pauca iteꝝ inꝗt. Sāguis ꝗꝫ qui ex ea generat̄ inter ſubtilē ⁊ groſſum ac inter calidū ⁊ frigidū exiſtit: cū ſua tñ tēperie videt̄ ad frigidū ⁊ humidū declinare: cū dicat Raſis in li. iiij. ſuoꝝ aphoriſmoꝝ. Caro hedina eſt frigida ⁊ humida mirabilis: ſʒ in ea odor exiſtit. Et ideo comedi debēt hedi nō magni: ⁊ apti ſunt ad ſalutē cuſtodiā. Et i li. xxiij. cōtinētis. c. ccccccciij. ſic ꝗꝫ di. Caro hedina cōfert hñti naturā calidā ⁊ ſiccā ex humiditate lactis: ⁊ generat ſanguinē bonū: ⁊ melior eſt mediocris in etate cū ꝓprietateꝫ cōfert habēti calidā ꝯplexionē ⁊ ſiccam. Et infra adhuc de ipſa ſic ſcripſit. Caro hedina minoris caliditatē carne agni annotici: ⁊ maioris humiditatis dum fuerit lactens: ⁊ valet ad calidas pſonas et ⁊ bonū nutrimētū preſtat ⁊c. Qđ etiā voluit haliabas in. v. theori. c. xxi. cū ait. Heduloꝝ caro queqꝫ generat ſanguinē bonū: quoniaꝫ eius cōplexio minoris eſt caloris ⁊ minoris eſt hūiditatis ꝗꝫ agnorum caro: ſcilicet qñ non lactens fuerit: et in hūido eſt temperata ⁊ ſicco: cite digeſtiōis: ⁊ tēperatuꝫ generat ſanguinē in ſubtilitate ⁊ groſſitie. Iō talis caro prout ſupra dixit Raſis: vere mirabilis eſt nūcupāda: ⁊ pſerti ſi maſculi lactētē fuerit ⁊ remoti ab ei⁹ ortu notabilit̄ ipā iquā nō pt dici illaudabilis ꝓpter laudabilem hūidita

tem lactis vt di. Iſaac in libri ꝑal legati.c.xiiij.in q̃ et ſubiũxit. heduline carnes ſunt oib⁹ laudabiliores quas diximꝰ.ſ.q̃drupedũ. Vñ ſanguis quẽ generãt ſubtilior eſt ⁊ nutribilior: ⁊ oibus hoibus cõuenientior: maxime euadẽtib⁹ ab egritudie. Vituline aũt nõ ſimiliter: q̃ eñ generãt ſanguinẽ groſſiorez faciunt: qꝛ boues groſſiores ⁊ humidiores ſunt naturaliter. Qḋ etiam replicauit in libro ꝑticulariũ dietaꝝ cõſcripſit. Lactantia hedulina ſunt cõueniẽtia malas hñtibus ꝯplexiões: ꝓpter tẽperiẽ quã hñt: ſunt etiã comoda egritudinẽ exeũtib⁹. Et ĩfra in c. de hircis. ſic ꝗ3 ait. Lactentes hirci ſunt ceteris aialib⁹ laudabiliores i ſapore ⁊ nutrimẽto ac digeſtione ad gñandum bonũ ſanguinẽ: lac eñ eis naturalez ꝑſtat humiditatẽ: vñ carẽt oi acumine. Eoꝝ nãqꝫ cõplexio tẽperata eſt in calore ⁊ humiditate abſqꝫ ſui corruptiõe: facilẽ ergo ⁊ ſubtilẽ dãt dietã. Et vtiles ꝓpterea ſunt calidis ⁊ ſiccis egritudines exeũtib⁹. Et quãto diutius lac ſunt accepturi: tãto molliores ac teneriores ſunt hi ãt q̃ ſue natiuitati ſũt vicini nutrimẽtũ dãt ſubtile: ⁊ laudabilẽ gñant ſanguinẽ: minus tñ lactẽtib⁹ vtiles ſunt ⁊c: qꝛ tãtam ſ. nõ hñt humiditatem. Et ꝓpterea dixeramꝰ ſupra: ꝙ hedi ſaniores ſunt cum abortu ſuo remoti fuerint notabiliter: ⁊ quaſi nõ amplius lactẽtes ⁊c. Que oia ꝗ3 breuib⁹ innuit Sa. ⁊ cõprehẽdit cum ait in li. de ſubtiliante dieta.c.vij. Solis ãt hedis q̃s itriſtãter vtetꝛ: et ob hoc tot et tãtas cõſiderãs Auerrois bonitates i. v. colliget. poſtqꝫ carnẽ galline ſuꝑmã fecerat: inq̃t. Et poſt illius bonitatez: ſcilicet carnis galline iuuenis: ex ambulatiuis ẽ caro hedi. Et ĩfra ſubiunxit. Carnes heduline ſunt meliores humores ⁊ permaxime hoc faciũt hedi noſtri: vt cõciliatori viſum eſt diceti. Quadrupedum aũt domeſticoꝝ hedũ apud patauos maxie ꝑfero lactentem. Dico aũt ita qm̃ in regiõib⁹ calidis multũ ⁊ ſiccis min⁹ appreciãdus eſt agno. Ecce igĩr ꝗ̃toꝫ caro hedina faciat ad ſanitatẽ: ẽ itaqꝫ vtendũ ipſa: ⁊ preſertim a delicatis quietis et hoibus nõ exercitatis: illud Auicenne preceptũ obſeruando: qḋ ipſe poſuit in. iij. ſ. doc. ſcḋa.c.vij. dicens. Hedus cũ frigidus fuerit erit melior ꝓpterea ꝙ eius quieſcit vapor. Agnus autem cum eſt calidus eſt melior propterea ꝙ ipſius malus odor reſoluit. Vtraqꝫ tñ duz eſt calida magis placet omnibus cuius ratione nõ obſeruatur.

¶ Cap. lxxxi. oſtendit naturã proprietates ⁊ iuuamẽta carnis vituline lactẽtis et nõ lactentis.

Caro vitulina ab autoribus noſtris ſatis commendata in duplici reperitur differentia: quedam. ſ. eſt lactens: et quedam minime et grãdoris etatis. Vtraqꝫ tamen eſt ad ſanitatẽ approbata: licet ex egritudine reſurgentibus vt hedina nõ cõueniat: vt in.c. ſuperiori pro parte viſum eſt: et ſm quod dixit Iſaac in vniuerſalib⁹ dictis.c.xiiij. his verbis. Vituline carnes et ſi ſint laudabiles: non tamen conueniunt exeuntibus egritudines: cum membra eorum in digerendo groſſum cibum deficiant. In particularibus etiam ſic ait. Egritudinem exeuntibus: licet caro vituli nõ noceat ad digerendum

tamen eſt

tamē eſt grauis propter defectio-
nem virtutis coꝝ. Sed dicet quiſ
piam fortaſſis hec ad hunc librū
ſpectare nō videnť que tu de con
naleſcentib⁹ adduxiſti. Cui quidē
conſentimus: ſꝫ tm̄ hec opponere
voluimus: vt aliqualē carnis vi-
tuline groſſitiem demonſtrarem⁹
qua nō ſic oibus ſanis hoibus ſi
cut hedulina videť cōuenire: qui-
buſdam tñ eis precipue q̄ aliqua
liter laborāt: caro lactentis vituli
eſt cōuenientiſſima: ꝓpterea quia
cū ſua aliquātula groſſicie in cō-
plexione ſua eſt tēperata. vt in li.
dietarum vl̄ium et. c. preallegato
colligiť. Et ideo Raſis inquit in
xxiij. continentis. c. ccccccciij. Caro
vituloꝝ generat nutrimētum cō-
petēs ⁊ ꝓprie ſi digeriť. ⁊ Auicē.
in. iij. ſ. c. ⁊ doct. ſepius adductis.
etiā iter carnes ſanitatē cuſtodiē
tes enumerauit carnē vituloꝝ la-
ctentiū paruoꝝ: cuius bonitatis
cauſaꝫ tetigit Iſaac in particula-
rib⁹ dietis cū ait. Bos lactēs lau
dabile generat nutrimētū: facilis
eſt digeſtiōis: qꝛ calor et hūiditas
eius in quantitate multa eſt pro-
pter vulue vicinitatē ⁊ lactis bibi-
tionē. Idcirco bonū ĝnat ſangui
nē: ⁊ cholerā etiā rubeā a ſtoma-
cho expellit: maxime ſi cōcedenti-
bus naturalis calor dominet: qđ
videť ab haliabate ſumptū fuiſſe
in. v. theorice. c. xxj. ſic dicente. Vi
tuloꝝ caro mediocriter nutrit et
ab ea generat⁹ ſanguis eſt lauda
bilis: hocqꝫ ideo qm̄ bouis cople
xio ſicca eſt: ⁊ aīalis parue etatis
cōplexio humida: caroqꝫ vituli na
tura ſicca: cuꝫ etatis humiditate
cōplexionē tēperat in humido et
ſicco: ideoqꝫ cibus eſt laudabilis:
ſic quoqꝫ et ois cōplexionis ſicce
aīalis caro paruoꝝ etate melior
eſt q̄ꝫ magnoꝝ ꝓpter eoꝝ hūidi-
tatē cōplexiōis. Caro itaqꝫ vitulo
rum ⁊ annualiū agnoꝝ. cōpetens
eſt his q̄ moderate exerceť. Caro
autem vituli nō lactētis eſt etiam
bōa ⁊ laudata: licet durior ſit ad
digerēdū cū groſſior ac ſiccior exi
ſtat dicēte Iſaac in particularib⁹
dictis. Adoleſcētes vituli min⁹ q̄ꝫ
lactētes ſunt humidi duriuſqꝫ di
geruntť: ſed qui ab eis generatur
ſanguis nō eſt illaudabilis pro-
pter fortitudinem ſui caloris. Qđ
dictum quidem eſt intelligenduꝫ
de vitulis nō lactentibus: parum
tamen diſtantibus a tempore ſue
lactationis: qm̄ multum remoti
ſanguinem generant ſiccum et il
laudabilem: cum dicat idē vbi ſu-
pra. Iuuenes boues ꝓ ſue natiui
tatis remotiōe: calore ⁊ hūiditatē
carent quā de lacte ⁊ vulue vici-
nitate habuerāt. Et ꝓpterea mi-
hi videť cōcludendum eſſe cū eo-
dem in. c. xiiij. vl̄ium dietarum ſic
ſcribente. Maſculus bos lactens
melior ⁊ laudabilior ē nō lactēte:
qꝛ humiditas lactis cōplexioneꝫ
ſuā ſuperat ⁊c. Et ob hāc cauſam
Auerrois in. v. colliget dixit. Car
nes vituline ſunt bone carnes: ꝓ-
pterea qꝛ nō habent quā habent
agnine ſuperfluā humiditatem:
nec illam frigiditatē: ⁊ ſiccitatem
quā habent carnes bouine vete-
res: et eorum ſcꝫ vitulorū carnes
ſunt magis odorifere aliis carni-
bus ⁊ q̄ꝫ tū ē in hoc meliores ſunt
carnibus hedinis: ꝓpterea qꝛ in
carnib⁹ hedinis manifeſtať que-
dam mucilago quando coquun-
tur. hec ipſe. Quare laudamus
eas ad ſanitatem.

¶ Capit. lxxxij. oſtēdit naturā
et vtilitates carnis agnine iu-
uenis: et malitiam et nocumen
ta eiuſdem cum tenella et la-
ctens fuerit.

De natura ⁊ proprietate carnis vituline.

NOn intẽdim⁹ hec in. c.
dicere multũ de agnis
lactẽtib⁹ ⁊ propinquis
natiuitati: q̄ humidiſſi
mã ⁊ phlegmaticã habent carnẽ
nec de carne ouiũ antiquaꝝ que
magis ſuperfluica ẽ ⁊ mali chimi
hmõi eñ caro reuera reprobari
meretur vt voluit haliabas in. v.
theorice. c. xxi. dicẽs. Agnoruꝫ ca
ro maioris eſt hũiditatis et calo-
ris quam caro porci ac phlegma
gñat. Omnisqꝫ feminea caro ſan-
guinẽ generat malũ. Qḋ etiã vo-
luit gal. in. iij. alimẽtoꝝ. c. j. ⁊ in li
bro de euchimia et cachochimia
c. iij. cũ dixit caro agnoꝝ hũida ẽ
⁊ viſcoſa ⁊ blenoſa: et ꝑ ↄñs nõ vi
dek facere ad ſalutis cõſeruatio-
nẽ: vt ſupra diximꝰ. Sed de carne
agnoꝝ annualiũ a ſapientib⁹ lau
data intendim⁹ nõ inutilẽ facere
ſermonẽ vt nõnulli ad pauca re-
ſpiciẽtes vt ſoliti ſunt: eã nõ ita fa
cile vilipẽdãt vel vliter malã eſſe
pronuncient: niſi illã rõne prime
aut vltime etatis inculpãda fore
cognouerint: cũ dicat Iſaac in. p.
d. peſſimitas agnorũ lactentium
vel ouiũ vetularum fit ꝓpter hũi
ditatis et viſcoſitatis copiã ⁊ ſup
fluitatẽ phlegmatis qḋ gñant. vñ
cõeſte prius q̄ꝫ digeſte ſint e ſtoma
cho egredient. Adoleſcentes vo
pecudes lꝫ malignati pertineãt:
etatis tñ ſiccitas humidã eoꝝ tẽ-
perat cõplexionẽ. Vñ ſunt lauda
biles digeſtiõiqꝫ faciles ⁊ bonum
chimũ generantes ⁊c. Et idem in
li. dietaꝝ vliũ. c. xiij. enumerauit
agninas inter carnes q̄ hũanam
naturam nutriũt et ei ſunt vicine:
quare ſi fuerit ãnualis caro agni-
na nõ eſt ſuperflue humida: vt aſ-
ſerũt hi equiuocãtes. Et q ita ſit
apparet manifeſtius per Iſaac vbi
ſupra in. c. xiiij. ſic ſcribentẽ. Caro
agnoꝝ annualiũ eſt calida in hũi
ditate tñ ⁊ ſiccitate mediocris et
infra dixit iteꝝ. Caro agnina an
nualis calida ẽ: ⁊ ei⁹ ſiccitati dña-
tur humiditas nõ ſupflua. Et pro
ptereа poſt pauca ſubiungit: car-
nes cõuenientiores pecorine atqꝫ
laudabiliores ſunt ex quo a la-
cte ſeparate ſunt quouſqꝫ perue-
niãt ad nubẽdum: qḋ in fine anni
vnius vel circa ↄtingit: tũc eñ ca
ro agnoꝝ maſculoꝝ eſt tẽperata:
vt idẽ ait in loco preallegato: et
nõ ſolũ fuit Iſaac hui⁹ opinõis:
ſꝫ etiã reliqui ſapientes. dixit eñ
Raſis in. xxiij. cõtinentis. c. cccce-
cciij. caro agni annotici calida eſt
cõferens calidis perſonis: ⁊ ſicce
cõplexiõis: et cũ ſua ꝓprietate cõ
fert in cholera nigra: ⁊ infra etiaꝫ
dixit: caro annualis annotici ge-
nerat ſanguinẽ laudabilẽ nõ hũi
dum neqꝫ ſiccũ ⁊ cõfert i nigra ⁊
ꝓprie caſtratoꝝ annoticoꝝ caro.
Et adhuc magis i ꝓceſſu dixit ca
ro oĩꝫ aĩaliũ ambulãtiũ nõ eſt in
nutrimẽto ⁊ digeſtiõe melior car-
ne agni annotici: qꝛ caro ipſi⁹ eſt
minoris humiditatis carne agno
rũ paruoꝝ. Princeps quoqꝫ in ſe
cũda primi do. ſcḋa. c. xv. ſic inq̄t.
Caro annualis agni eſt multi nu
trimẽti ⁊ ſpiſſi ⁊ boni chimi: et in
tertia eiuſdẽ doct. ſcḋa. c. vij. circa
principiũ idẽ ſenſit. Hoc etiã vo-
luit Auer. in. v. colliget dicẽs. Cõ
ueniẽs eſt dicere q carnes agnoꝝ
poſt bonitatẽ carniũ hedoꝝ et ſic
ſenſit Raſis ⁊ qḋ mihi videtur de
agnis eſt: qꝛ ſunt multaꝝ ſupflui
tatũ: excepto q i terris calidis re
cipiũt tẽperiẽ ꝓpter calorẽ: et q
hoc ſit veꝝ eſt: qꝛ videmus q pili
agnoꝝ ſtãtiũ in terris meridiona
lib⁹ ſunt tortuoſi ſicci et curti ⁊c.
hec ipſe. Ex q̄ dicto hoc poſſum⁹
eligere correlariũ q ꝙto agni fue

rint nati et nutriti in loco calido
et ſicco vt in mõtib⁹ eſtatis tpe ⁊c.
tãto meliores ſint ſibi oppoſitis
etiã ſi annuales nõ fuerint pciſe:
⁊ preſertim ſi aſſent cuȝ bono car
bonũ ignee ⁊ ſale multo ꝯdiant ⁊c.
Et ex his ſeqtur ꝙ peſſimi ſint a-
gni q̃ de mẽſe februarij vẽddi ſo
lẽt trib⁹ de cauſis ꝓmaxie. Quaꝝ
prima eſt qꝛ nouiter nati. Scda:
qꝛ in tpe humido ⁊ locis vtpluri
mũ humidis cũ in parte anni pa
ſtores ouiuȝ mõtes iã reliquerit
⁊ ad planities nr̃as peruenerint.
Tertia qꝛ ipinguati ſunt ab eis
ſtudioſe cũ farina ſeminis lini vt
grãdiores ⁊ põderoſiores exiſtãt.
Et ꝓpterea peſſimi ſũt vt diximꝰ
ad quã frigiditatis nr̃e regionis
ad ipſaȝ malitiã aliqd ſupaddit
cũ i ſexto climate ſum⁹ ꝯſtituti: ⁊
idõ fugiendi ſunt eo tpe. ⁊ cum an
nuales fuerit comedẽdi ſunt: idẽ
Auic. pceptũ obſeruãdo qd in cal
ce interiorus capi. annotauimus.
ſ. vt caro eoꝝ actu calida aſſuma
tur dicẽte ipſo Prin. Agnus cum
eſt calidus eſt melior propterea
ꝙ ipſius mal⁹ odor reſoluitur ⁊c.

¶ Cap. lxxxiij. oñdit q̃lis natu
re ſit caro porcina: et q̃ ſint ei⁹
nutrimenti vtilitates: laudes ⁊
iuuamenta.

Omnes antiq̃ ꝯuene
rũt ꝙ caro porcina
ſit oib⁹ carnib⁹ hui-
dior: ⁊ multis etiam
frigidior laudabilis
tamen ad nutrimentum: ſi non la
ctens vel antiqua fuerit: et ꝙ ita
audiendus eſt Iſa. in libro. p. d.
cum inquit. Pecudes ſunt porcis
minus humide: quia caro porci-
na ceteris oib⁹ aialib⁹ ẽ frigidior
⁊ humidior: et maxime domeſtica
quia ſilueſtris porcine caro ad do
meſtice comparationeȝ calida eſt
⁊ ſicca: vñ minoꝛ ẽ nutrimẽti ⁊c.
Et i. c. xiij. viiue. die. ſic ẽt ait. Ca
ro iuuenis porci ideſt nouiter na
ti fugienda eſt: qꝛ ei⁹ ſiccitati do-
minatur humiditas. Et infra di.
Concordat antiqui in hoc ꝙ nul
la aialia ambulãtia ⁊ corpis hũa
ni nutritiua porcinis ſint frigidio
ra: ⁊ iterũ in eo. c. ſic ait. Porcina
ceteris aialib⁹ ſunt min⁹ calida ⁊
magis humida: vnde oleo onfan
cino antiqui eã aſſimilauerunt in
frigiditate: qd ſenſit Gal. in. ij. de
ꝯplexiõib⁹. c. ij. cũ di. Carnes por
celloꝛum ⁊ agnoꝝ ſunt humidio
res reliqs carnib⁹: ꝓpter quã cãȝ
caro ipoꝝ nõ in oi etate: ſȝ tñ cũ
in ſua potiori caliditate naturali
ſeȝ i iuuẽtute fuerit comedẽda ẽ.
Cũ dicat Iſa. in ꝑticularibus. d.
Aialia q̃ i ſuo gñe ſunt hũida: ſi-
cut pecudes et porci i ꝯſiſtẽtia: na
turalis coꝝ hũiditas cũ ſiccitate
tẽperat. Idcirco iuuenes porci ⁊
pecudes meliores ſunt iumẽtȝ bo
bus ⁊c. Et ifra ait. Meliora ſunt
hec aialia cũ naturalr ſũt calida:
hoc aũt ẽ in eoꝝ iuuẽtute vt ptȝ:
ergo ⁊c. Et ob hãc cãȝ caro vete-
rũ porcoꝝ nõ ẽ mãducãda: vt nr̃
inqt Conſi. autoritate Democriti
dicentis. Porcine carnes qñ bñdi
geſte fuerint: ſanguineȝ nutriunt
optimũ: nihil eñ meli⁹ i nutrimẽ
to corpis inenim⁹: maiores tñ cla
re vitam⁹: quãob rẽ iuuenes ⁊ ma
ſculi porci ſunt eligẽdi qꝝ caro
multũ eſt nutribilis: bonũ chimũ
gñat: vẽtrẽ humectat: pp hũidita
tis ſucꝗ viſcoſitatis copiã vrinaȝ
ꝓuocat: nõ tñ tenue dietãtib⁹ eſt
ꝯueniẽs vt inqt Iſa. in lib. preal-
legato. Et poſt pauca ſubiũxit.
Adoleſcẽtes ſũt meliores ⁊ bñ nu
tribiles: laudabilẽ eñ ſanguineȝ
gñant: et iuuenes adhuc ſunt me
liores: ſicut lactẽtes ſũt ceterȝ pe

iores:q2 ꝯuertibiles i malos hūo res et in putredinē:pcipue ſi inue nerint ſtomachū poccupatuȝ ma lis humorib⁹ ⁊ plenuȝ putredini bus:phlegma em̄ gn̄at viſcoſuȝ. Un̄ ſunt cā gn̄ans podagrā:ylij dolorē ſciaticum morbuȝ:lapidē in renib⁹:paraliſim:⁊ ſilia ſcd̄ȝ cō plexiōes et naturas q̄s īueniunt. hec ipſe. Sit itaqȝ caro porcoꝝ q̄ comedi dȝ:nō oim̄ ſȝ iuuenū tm̄: mō:vt dixim⁹ q̄ lȝ ſit groſſa et ad digerēdū dura ⁊ ad penetrāduȝ venas tarda:vt di. Iſa. in. v. d. c. xiiij. Et fuit ſnia Ga. i. j. Tera. c. vj. di. Nutribiliſſimū oiȝ cibarioꝝ eſt porcina caro:ſȝ nō facile dige ſtibilis:⁊ hūoris groſſi et viſcoſi gn̄atiua. hȝ tn̄ plimas laudes nū pauciora iuuamēta di. em̄ Auer. de ipſa in. v. colliget ꝙ melior car niū ſit caro porcina:et eſt natura lior hoibus q̄ꝫ alia caro aialium: ambulātium:et experiētia hocdo cet inquit ipſe. Et haliabas in. v. Theo. c. xxj. ſic etiā de ipſa ſcri pſit. Et q̄drupedū q̄dem carnis laudabilior eſt porcina in calore em̄ et humiditate temperata eſt: eiuſqȝ cib⁹ plimus. et ſanguis ab ea gn̄at⁹ mult⁹ et melior eſt oim ſanguine carniū quē gn̄ant:ē nā ꝙ corpori magis ꝯueniēs hois ⁊ illi conferentior:idqȝ ait Gal. Qm̄ quidā humanā comederunt car nē tāqȝ porcinam:nec dubitaue rūt in aliquo:nec inter eas diſcre uerunt aut in odore aut i ſapore et hoc ſignum nobis eſt ipſaȝ pli mu n corpori conenire humano. Porcelli aūt caro plurime eſt hu miditatis:⁊ phlegma generat ⁊c. Hoc idem ſcripſit Aui. in. ij. cano. c. cccccc xiij. cū ait. Carnes hois et porci ſunt ꝓpie in ōi re:ita ꝙ q̄ dā fuerūt q̄ vēdebāt carnē hois ac ſi eſſet caro porci:⁊ occultatuȝ fuit illd̄ vſqȝ q̄ inuenti fuerūt digi ti hois in ea. Et in. c. cxlvij. di. Ca ro em̄ porci ſilueſtris ⁊ domeſtici ſcd̄ȝ ꝙ d̄r:eſt velocis digeſtiōis. et fortꝫ nutrimēti viſcoſi ⁊ groſſi ait em̄ ꝓm ꝙ d̄r:q2 ipē nō comedebat ex eis cū in ſua lege eſſent ꝓhibi te. Sȝ Gal. q̄ fuit verax ⁊ legalis expimentator i hac arte:cui nul luſē q̄ poſſit ei ꝯpari:vt di. Auer. de ipſo carnes porcinas plurimū commendauit. In. iij. em̄ alimē. c. j. ſic ait. Qn̄ carnes aialium bn̄ digerūtur ſunt optimi ſanguinis generatiue:et magis in aialibus boni chimi quale eſt genus porco rum:et infra ſic di. Oim q̄dē edu liorum caro porcoꝝ eſt magis et maxime nutritiua:et huius expiē tiā euidentiſſime athlete hn̄t:⁊ in c. xviij. eiuſdem inquit. Gen⁹ oim volatilium auium paucioris nu trimenti:ſi ꝯparetur generi pedi tantium et maxime porcorum:q̄ rū carnē nulloꝝ aialiū ampliorꝫ nutrimēti ſumere hēbis:⁊ i li. de euchimia et cachochimia. c. iij. ſic etiam ſcripſit. Optimo porcorum eſu exiſtente in greſſibilibus aiali bus ⁊c. Un̄ ſciendȝ eſt ꝙ licet in tātum caro porci laudetur eſt tn̄ groſſus cibus:⁊ quietis non vide tur cōuenire:ꝓpterea que de mē te autoꝝ ſcripſim⁹ i. c. lxiiij. pn̄tꝫ operis. et iō raro carne porcina vti debent et hyeme potius q̄ꝫ in aliq̄ alioꝝ temporum anni:ſilue ſtria potius q̄ꝫ domeſtica dicente principe in. ij. cano. c. ſuperius al legato. Chriſtiani dicunt et qui eos imitantur:ꝙ melior caro ſil ueſtris:ē caro porci ſilueſtris:nā cū hoc ꝙ ē leuior carnib⁹ domeſti cis:eſt fortis nutrimenti et pluri mi et velocis digeſtionis:et eſt q̄ꝫ eſt melior poſſit in hyeme ſcȝ ꝓ pterea quia in ipſo digeſtiua:eſt

fortior vt colligitur ex illo hip. apho. dicente. Uetres i hyeme et vere calidiſſimi ſunt natura ꝛc. ex dictis Gal. in ei⁹ com Qui igit̄ exercitātur nō eligāt aliā carnē ſupra iſtā. Qui vo ſemꝑ ſedēt ꝛ q̄eſcūt dimittāt eā: ꝛ domeſticaꝫ p̄cipue ꝛ de ipſa ꝑ maxie q̄ i domo nutrita fuit: ꝛ i graſſata ſtudioſe.

¶ Capitu. lxxxiiij. oñdit naturaꝫ carniū caſtratoꝝ declarādo q̄ ipſarum laudabiles ſint ꝛ q̄ minime.

Caſtratorum plˀime ſpecies reperiunt̄: due tñ hac in regiōe ꝑmaxime ſunt in vſu: agni ꝛ hirci Quoꝝ carnes apd̄ nos patauos: ꝛ p̄ſerti apd̄ nobiles nō appreciātur ꝛ iuramento eo ꝙ antiq̄ ſint oēs q̄ nr̄o in macello interficiunt̄ caſtrati: ꝛ ꝓptera eorum carnes ſunt fetide ꝛ poti⁹ horrēde q̄ꝫ comedende. Si tñ iuuenes forēt: et anni vni⁹ eſſent boni ꝛ ad ſanitatē ꝯueniētes cū nō parū a medicis approbent̄. Dixit em̄ Ra. de ipſis in li. xxiiij. ꝯtinētis. c. cccccccc iiij. Caro caſtratoꝝ tā ouinoꝝ q̄ꝫ caprinoꝝ laudabilis eſt quia humectat ꝛ eſt dulcis modice caliditatis: ſꝫ ſi ſeneſcit animal caro ei⁹ mala erit: generat em̄ cholerā nigrā ꝛ ſanguinem groſſum. Quod etiā voluit Iſa. in. p. cū. ait. Arietes i iuuentute manētes minoris ſunt humiditatis ꝛ viſcoſitatis q̄ꝫ agni: ꝓpter ſue etatis ſiccitatē eorū ꝯplexiōi idcirco dn̄antem eoꝝ caro ē melior agnis ꝛ ouib⁹. Que ſi bene digerat̄ bonum multūq̄ꝫ ſanguinem gn̄at: maxime ſi ſint iuuenes caſtrati: q̄r caliditas eoruꝫ ꝛ humiditas eſt temperata. Un̄ boni ſunt ſaporis: niſi ſint decrepiti q̄ ꝓculdubio ſunt peſſimi: quoniā in calore naturaliter ſunt defecti: quorum caloris defectio duobus modis eſt etate ſcꝫ et teſticulorum indigentia. Et iō concludit ꝙ annalis mediocrem habeat complexionem inter lactētium humiditatem et iuuenuꝫ nō caſtratoꝝ ſiccitatē. Idcirco ceteris arietib⁹ ſunt meliores ad digerendū faciliores: ſanguinē em̄ mediocrem gn̄ant: ꝛ iuuenes maxime iuuant calidas et ſiccas cōplexiōes hn̄tes: et habitātes i regione calida et ſicca ꝛc. Et nobis vr̄ ꝙ ꝑ id qd̄ di. ꝙ iuuat calidas ꝛ ſiccas h̄ntes ꝯplexiōes: ꝙ p̄cipue hoc itelligat de caſtratis ouinis q̄ humidiores ſunt caprinis: vt ptꝫ ꝑ ipm̄ in. c. xiiij. d. v. ſic ſcribentem. Caro caprina maſculina q̄ſi decrepiti aīalis caro eſt habēda: et lꝫ ibi de coire potētib⁹ itelligat: ꝛ de caſtratis caprinis exiſtimādum eſt ꝙ q̄ꝫuis humiditatem maiorē habeāt reſpectu hircoꝝ: reſpectu tñ ouinoꝝ caſtratoruꝫ valde minorem: vt ptꝫ ex ſua naturali ꝯplexiōe: ꝛc. Auer. q̄ꝙ in. v. colliget: vr̄ carnes caſtratorum multum ꝯmendare cum ait. Poſt has ſcꝫ carnem hedi ꝛ quaſdam alias laudabiles carnes q̄s enumerauerat: eſt caro arietū: et hec eſt opinio maioris partis medicorum: preter Gal. qui abominatur carnes arietum. hec ipſe. De ipſo aūt Auer. nos non poſſumus non admirari cum talia imponat Gal. aliter ſentienti: vt ptꝫ per eum in. iij. de alimētis. c. j. ſic ſcribentem. Caro caſtratorum eſt melior ouium et caprarum carne antiquior autē peſſima. Caſtrati quoq̄ꝫ ex hircis facti ſi iuuenes ſint conſimiliter approbantur dicente de ipſis Iſa. in lib. particularium dietarum. Hirci caſtrati iuuenes ſunt meliores nō caſtra-

tis qꝛ non ſunt tanti acuminis: et ſiccitas eorum eſt temperata: et ppterea ſaporoſiores ſunt ꝛ ad digerēdū faciliores. Et poſt aliq̃ ſubdit ſic ↄcludēs. Propt hoc femie capre et hyrci caſtrati ſūt meliores nō caſtratis: qꝛ hūidiorē ꝛ ſaporoſiorē hñt carnē: et laudabiliorē gñant ſanguinē. Qđ etiā in xiij. c. vniuerſa. dieta. voluit cum di. autoritate hip. Caro caprina illaudabilis eſt: neqꝫ nutrimēto: neqꝫ digeſtioni habilis maxime ſi maſculū aīal ſit. Nō ſic aūt ſi caſtratꝰ ſit: vł lactēs fuerit aīal: qꝛ i caſtrato acumē minuit: caro huic etat: attenuat: ꝛ ſaporolior efficit ꝛc. Si qs aūt preterea ↄparatis inicē ouiū ꝛ capraꝝ caſtratiſeque iuuenibꝰ pinguibus ꝛc. quis eoꝝ melior ſit ad ſanitatem corporis bñ ↄplexionati? Nobis vt ſic eſſe rñdēdum: ꝙ ouini laudabiliores ſūt: qm̄ ſicut ſe hꝫ ouis ad caprā ſic caſtratꝰ ad caſtratū. Sꝫ caro ouina iuuenis ē melior q̃ iuuenis caprina: vt appet ex Princ. in. ij. cano. ſic ſcribēte. Caro caprina ē ſicca ꝛ difficilioris digſtiōis carne ouina. Ex qbꝰ relinquit ꝙ nō obſtātibꝰ illis q̄ in. c. lxxv. ſupius ſcripta ſunt: carnes caſtratoꝝ iuuenū ꝛ pcipue annualiū acuitatē hibētiū ſunt laudabiles ꝛ non caſtratis laudabiliores: vt ex medietis et ex caponibus apparet.

¶ Ca. lxxxv. oñdit naturam et malitiā carnis bouine: ꝛ vaccine: et pcipue veterū declarādo nocumēta q̄ ex eis proueniunt.

Caro bouina in ſui complexione frigida eſt et ſicca vt inquit Iſaac in vniuerſalibus dietis. c. xiiij. Nec eſt mirū cum ſit de numero magnorū aialium q̄ terreſtria ſunt. teſte Auer. in. v. colliget. Et proprerea in cōpatione carnis pecudū ꝛ porcoꝝ ſicciſſima ē et ſiccior ipa carne caprina. Et iō: vt di. Iſa in pticula. dietis ſanguinem generat groſſum turbiduꝫ et melācholicum: multumqꝫ nutrimētū inobediēs digeſtiōi: tardeqꝫ de ſtomacho eijcit: et a membris difficulter diſſoluit ꝛ vētrē ↄſtipat: ꝛ ſic ea veſcētes ſint melācholice ↄplexiōis: ſplenetici erūt: q̄rtanā patiētur: complexiōes eoꝝ corrūpent: ꝛ i hypoſarchā icidēt: ꝛ nōnunq̄ naſcet i eis ſcabies: ipetigo: elefantia: lepra: cācer: ꝛ ſerpigo: ſm cōplexionē quā pparatā his morbis inuenit. hec ipſe. O q̄ta et q̃t ſunt ſ carnis bouine nocumenta: q̄ tāto grauiora ꝛ tāto plā inueniunt: q̄to ipa antiquior fuerit ꝛ eo mag cū iuuenes ēt boues: vt idē inqt vbi. ſ. p ſue natiuitatis remotiōe calore ꝛ hūiditate careāt quā de lacte ꝛ vulue vicinitate habuerāt q̄re eorum caro ſicce complexionis exiſtit ꝛ dure: ꝛ ad digerēduꝫ difficilis: humorē gñans melancholicuꝫ: maxie ſi comedentium naturas apparatas pmelācholie iuenerit: decrepiti āo peſſimi propter pnā ſui caloris q̄titatē ꝛ ſiccitatis augmētum in eo ex etate ſuiqꝫ ↄplexiōe gñatā. Uñ caro eiꝰ duriſſima eſt ac lignea coctioni repugnatiua: nulum dans nutrimētum nullūqꝫ ſaporē. Qđ etiā ſenſit Auic. in tertu com. eiij. cantic. di. Antiq̃ boues et panis furfuraceus ꝛc. ſunt generates melācholiam. Si tñ boues antiqui nō fuerint ſed iuuenes: aut in principio ſenectutꝫ exiſtētes: eoꝝ caro multū (lꝫ nō bonū) pbet nutrimētuꝫ. dicēte Gal. in. j. de aliñ. c. j. Bouine carnes alimētū q̄dem et ipſe

pꝛebēt coꝛpi nō paucū: neqꝫ facile euapoꝛabile: ſanguinē tñ gñant groſſioꝛē ꝙ ꝯuēiat: ꝛ ſi q̄s natura fuerit melācholic⁹ i cōplexiōe: ca piet aliq̄ paſſione melācholica ex vſu carūꝫ. Ecce igit ꝙ ēt Gal. ipſas dānauit q̄uis maioꝛ pars hominū hac i regiōe eis vtat: ꝛ hoc qꝛ ipſi neſciūt quantū erroꝛis cō mittāt. ¶ Sꝫ q̄d dicem⁹ de carne vaccina: q̄ ſub noīe marie vendit ꝙ ſepiſſime cū ſit adhuc pꝛioꝛ et pſertim cū vet⁹ fuerit: q̄ groſſa eſt ſanguinē ſpiſſuꝫ ac groſſuꝫ gñat atqꝫ cōgruit niſi his q̄ multo vtū tur exercitio. Et ab eis comeſtiōe pcipue dñt abſtinere q̄bus melā cholice accidūt egritudines vt dixit Almaſoꝛ in. li. iij. c. x. Et idem Raſis in. li. xxiij. continentis. cap. ccccccciij. ſic quoqꝫ ait. Caro vaccina habūdāter nutrit tñ gñat humoꝛē groſſuꝫ declinantē ad nigredinē: ꝛ ſi ea vtit in cibo melācholicus p naturā frequēter patiet moꝛbos melācholicos admodū cācri: lep: ſcabiei diſcoꝛiate: febris quartāe: groſſicie ſplenis. ꝛ foꝛte eius coꝛrūpet cōplexio: ꝛ incidet hidropiſiꝫ ꝛc. ꝛ īfra ait. Caro vaccina eſt groſſi nutrimēti: turbidi ſanguis: tarde digeſtiōis: inferēs vitiū elefantis: cancrū. ſcabiē ꝛc. Aui. quoqꝫ in ſcda pꝛimi. c. xv. ſic de ipa ſcripſit caro vaccina ē groſſi nutrimēti ꝛ multi ꝛ mali. ꝛ. i. ij. canonis ca. cxlvj. ſic etiā ait. Caro vaccina plurimi eſt nutrimēti: groſſa: melācholicā: generās egritudines melācholicas ꝛ infra ei⁹ nocumēta mōſtrauit cū dixit: ꝙ ipſa gñat leprā: elefātiā: ꝛ varices ꝛ ipſa ſicut ꝛ reliq̄ carnes groſſe ꝛ male faciūt euenire alienationē pp exſiccationē carū: ꝛ febꝛes q̄r tanas ꝛc. O ꝙ grāde igit piculū imminet his q̄ eas comedūt aſſidue plus pecuniam ꝙ pꝛopꝛiam coꝛpoꝛis ſanitatem diligentes: ꝛ pꝛecipue ſi ſint ocioſi.

¶ Cap. lxxxvj. oñdit naturam carnium lepoꝛis cuniculoꝛuꝫ ꝛ vulpis cum ſuis iuuamentis et nocumentis.

Completo ſermone de carnib⁹ ambulātiū domeſticoꝝ: tps mihi videt eē vt de ſilueſtriuꝫ magis vſitatoꝝ carnibus ſit dicēdū ꝛ pcipue de carne lepoꝝ q̄s nobiliſſimi iuuenes nr̄i venatoꝛes poſt multas ꝛ maxias defatigatiōes tāqꝫ rē ſuauiſſimā comedere cōſueuerūt: ignoꝛātes ſniaꝫ Iſaac in. c. xij. dietarū vniuerſaliū ſic dicētis. Carnes vulpis ꝛ lepoꝛis ꝛ ſimiliū nature humane nō ſunt ſiles imo eaꝝ nutrimēta ſūt peſſima qḋ teſtat grauitas odoꝛis et vicinitas fetoꝛis. Et in. li. pticulariū dietarū ſic q̄qꝫ dixit. Lep⁹ ſiccus eſt: ꝛ groſſuꝫ et ſiccū ſanguinē gñat: pinde cōuenit ſiccas volētib⁹ habere cōplexiones: ꝛ ꝯtrius eſt tenuē ſeruātibus dietā. ſ. delicatis ꝛ quieſcētibus. Qḋ etiā voluit Auicē. in. ij. canonis. c. cxlvj. cū iq̄t. Lepoꝛis caro ē calida ꝛ ſicca. Et fuit Gal. ſnīa in libꝛo de ſubtiliāte dieta. c. viij. dicentis. Lepoꝛū caro ad ſiccatiuā dietam eſt idonea: ad eaꝫ aūt q̄ nūc pꝛeiacet nō valde vtilius: groſſum eñ ſufficiēter ſanguinē generat. Et pptera Raſis in tertio Almanſoꝛis. c. x. loq̄ns de carnibus ſilueſtriuꝫ paucis ſe expediens dixit. Oēs iſte carnes ſanguinē generant melācholicū: lepoꝛina vero caro hoc pꝛecipue operat: ipa eñ plus aliis melancholie generatiua exiſtit. Et ideo eſt illaudabilis et minime manducāda ex eo ꝙ ſanguinis melā

cholici ꝛ groſſi ſit gñatiua. vt ēt ſenſit Gal. in. iij. alimentoꝝ. c. j. ſʒ ſi q̄s oino eavti voluerit: ılı⁹ ſaltē obſeruet qḋ ꝑcepit Raſis in xxv. cōtinētis. c. j. cū inq̄t. De carnib⁹ leporinis coquere debes eas bñ: deinde ipſas cū cōdimētis ꝛ aromatibus: qḋ fit vt nobis videť ꝑpterea ꝙ cū aromata calida ſint ꝛ ſubtilia hn̄t groſſiciē carnis leporine aliqualr̄ ſubtiliare ꝛ quātū ad hoc rectificāt ipſaʒ. Sʒ tñ qꝛ addūt ad caliditatē ei⁹: nō in totū videnť cōuenire. ꝛ venatoribus ꝑcipue q̄ poſt fortes eoꝝ labores calefaciētia nō dn̄t aſſumere: ſʒ poti⁹ refrigerātia: ꝛ caliditateʒ ex vehemēti exercitio inductā extinguere: vt ſatis patet rōnis aliq̄d cognoſcētib⁹. Et iō nr̄o cōſilio melius erit eis ſi alijs q̄ꝫ his reficianť cibis et humidiorib⁹ ꝛc.

❡ De cuniculoꝝ ſilr̄ carne intelligendū eſt: cū ipſi parui lepores ſub terra vñ nomē acceperūt: magna ex parte ducētes: meli⁹ tñ eoruʒ caro ac facili⁹ videť alere quā leporīa: q̄ quidē cū frigide ꝛ ſicce nature ſit: vt dixit Platina: ob eā rē melācholicā facit de q̄b⁹ apud antiquos nihil aliḋ hacten⁹ repi: niſi qḋ ſcripſit Gal. in. iij. de alimētis. c. j. cum ait. Nō igiť adhuc indigebo ſermonib⁹ ꝓlixis ad ptractandū ſecūdū vnā quāꝙ gentē q̄ in locis illis oia aialia ſicut in hiberia quidē qḋ lepuſculis ſilr̄ animal qḋ vocant cunicū ꝛc. Et poſt pauca ſubiūxit. Quecūꝙ eñ bñ cibata taliū aialiū ſunt ꝛ maniſeſte pinguia: meliora ſunt hec eñ experientia diſcutiuntur: hec ipſe.

❡ Caro aūt vulpis lʒ hūane nature nō ſit ſilis: vt dixit Iſaac vbi ſupra. videtur tñ ꝙ in vindemijs ſit ſatis laudabilis: propter ea qḋ tunc ex vuis impinguatur ꝛ carnes ſue melioreňť: cum dicat Gal. in libro ꝛ. c. ſuperius annotatis. Carnes vulpiū in autūno: q̄ apud nos ſūt venatores cōedūt: impinguanť eñ ab vuis: ꝛ vt alioꝝ aialiū quecūꝙ ꝯueniēs alimētuʒ copioſuʒ hn̄t ꝛc. Quod dictū ſi bñ cōſidereť: nō aſſerit eas bonas eſſe: ſʒ minus malas in autūno q̄ꝫ i aliquo alio tpe anni. Et ꝙ ita ſit patet ꝑ ipm̄ in libro de ſubtiliāte dieta ſic ſcribentē. Canum aūt ꝛ vulpiū carnē ego q̄dē nūq̄ꝫ guſtaui: eo ꝙ nūq̄ꝫ indigui eſu earū: neqꝫ i aſia: neqꝫ i caldea: neqꝫ ēt ſcḋm Italiā: audio hec comedi ſʒ cōiectaro ſimilē eis virtutē eſſe ei q̄ leporū: ſunt eñ ſimul'r ſicca cōplexione et vulpis et canis. Ex quib⁹ poti⁹ apparet qḋ dānet eū q̄ comedet: vt de carne leporis fecit. Quare nobis videť ſic ꝯcludēduʒ eē ꝙ oino dimittēde ſint eaꝝ carnes: tū qꝛ ſicce cōplexiōis exiſtūt: vt dictū ē: tū qꝛ nō facile ipſorū etatē poſſum⁹ itelligere: ſi eñ antique ꝛ veteres forēt rōne ꝯplexiōis etatis atꝙ ſiluaticitatʒ eſſēt peſſime proculdubio. Quare ꝛc.

❡ Ca. lxxxvij. oſtendit naturaʒ carniuʒ ceruium cerui capreoli et dame cum earum iuuamentis et nocumentis.

Caro ceruina a quibuſdaʒ nouis medicis cōmendatur in aliquib⁹ eoruʒ conſilijs: de q̄b⁹ nō poſſum nō admirari quod approbare audeant qḋ ſapientes antiqui vituperauerūt. Si eñ legiſſent priſcoꝝ opa vl' vidiſſent non ita facile quod aſſerunt: enūciaſſent. Nōne ſcripſit Almāſor in. capitulo. ix. tertij hec verba. Hircorum ſilueſtrium caro groſſior eſt: et melancholie ꝓpinquior. Ceruina ſimiliter ca-

ro atq; onogarina eadē opat̃. Et ſubdit. Oēs carnes iſte ſanguinē gn̄ant melācholicū. Et idē Raſis i. xxiij. ꝯtinē. c. cccccccciij. ſic quoq; ait. Caro aialiū ſeneſcētiū ē difficilis digeſtiōis ꝛ mali nutrimēti: ꝛ caro ceruina nō ē minoꝛ his. ſ. ouina: vaccina: et lepoꝛina: i malitia ſanguinis et difficilis digeſtiōis. Ut. j. dixit. Caro capꝛina minꝰ nutrit q̄ caro vaccina: ꝛ difficilioꝛis digeſtionis eſt ea caro ceruina: et poſt eā i ſiccitate caro capꝛe ſilueſtris exiſtit. Et poſt aliq̄ ſubiūxit. Caro ceruina generat ſanguinē melācholicū: ꝛ eſt difficilis digeſtiōis: ꝛ iuuat ad digerēduz ipſaz laboꝛāte cōctionē eiꝰ ꝛ locio poſt laboꝛē: ꝛ poſt eā vtat̃ motu modico: vt ſedeat in ſtomacho: deinde doꝛmiat ſup latꝰ ſiniſtrū ꝛc. Idē ēt ſenſit haliabas i quito Theorice cū dixit. Silueſtriū caro oim mala ē: ſanguinē em̄ gn̄at groſſū melācholicumq;: ꝛ q̄ minꝰ mala eſt: capꝛeolina: poſtquā ē lepoꝛis caro: ceruoꝝ vo et aſinoꝝ ſilueſtriū: arietūq; mōtanoꝝ oīs mala eſt ꝛc. Que fuit Gal'. ſn̄ia in. li. de ſubtiliāte dieta. c. vij. dicētis. Prope aſinos ſūt cerui: vn̄ ab coꝝ eſu abſtinēdū eſt. Et huiꝰ dicti rōnez aſſignat in. iij. de alimētis. c. j. cuz ait. Mali aūt chimi his nihil minus ē ꝛ q̄ ceruoꝝ ꝛ dura: ꝛ indigeſtibilis ꝛc. Quāobrē q̄ carnes ceruoꝝ mādu care voluerit his que dicimꝰ nō obediēdo: expectēt q̄d eis ꝓmittit Aui. in. ij. canonis. ca. cxlvj. cū dixit. Caro vaccina ꝛ ceruoꝝ: ꝛ hircoꝝ ſilueſtriū: ꝛ magnarum auiū faciunt euenire febꝛes quartanas. Cū quo ꝯuenit Iſaac in pꝛima doc. iquit. Ceruina caro melācholica eſt: ꝛ dura ad digerēduz: ſed tn̄ diuerſa eſt ſcd'z etates ꝛ cōplexiones eiꝰ: ſunt em̄ lactētes ceteris laudabilioꝛes ꝛ vtiliores: ſecūdo adoleſcētes Iuuenes vero ſunt his durioꝛes: decrepiti aūt oīz peſſimi. Iuuenes autez ſi fuerit caſtrati melioꝛes erūt: q̄m caloꝛ eoꝝ ꝛ ſiccitas tēperat̃. Sz q̄s pōt eos ſic habere niſi potētiſſimi: q̄ in ipſoꝝ viridarijs ſolent ipſos tenere: ꝛ tūc pluribꝰ rōnibꝰ dicēdi foꝛēt potiꝰ domeſtici q̄ ſilueſtres. Noſter aūt ſermo eſt de his q̄ in montibꝰ a venatoꝛibꝰ capiunt̃: quos ſenioꝛes ceruos eſſe credēdū eſt: cū minꝰ occurrere q̄ iunioꝛes poſſunt vt patet manifeſte. ¶ De carne aūt capꝛeoli dicimꝰ ꝙ ipſa iter ceteras ſilueſtres ſit magis appꝛobata dicēte Iſaac i vniuerſalibꝰ dietis. c. xiij. autoritate gal. Silueſtria aīalia nō ſapoꝛita ſūt ſicut domeſtica ꝑter capꝛeolos: q̄ cū ſint ſiluatici ſūt ſapoꝛoſioꝛes: ꝛ laudabilioꝛes ꝛ nutribilioꝛes: ꝛ nimio em̄ ſuo motu ꝛ laboꝛe ſubtiliat̃ coꝝ ſanguinis coꝛpꝰ rarificat̃: poꝛi apiunt̃: ꝛ hūores q̄ ſunt cā grauitatis odoꝛis diſſoluunt̃. Et poſt aliq̄ ſubiūxit. Domeſtica ſunt ſapoꝛoſioꝛa ꝛ nutribilioꝛa ſiluaticis exceptꝭ capolis ꝛ idē in. li. j. doc. ſic etiā de eis ſcripſit. Silueſtria aīalia minꝰ ſūt boni nutrimēti i q̄titate ꝛ q̄litate q̄ domeſtica: niſi ſola domeſtica capꝛeolina: q2 pp ſupfluitates caloꝛis motꝰ ꝛ laboꝛis: quē aſſueuerūt: coꝝ naturalis tēpat̃ frigitudo. idq; nimis coꝝ exercitio: ſaporis carniū ꝛ odoꝛis ḡuitas āputat̃ adiutoꝛiū ēt ꝟtuti digeſtiue datur vt faciliime opꝛieq; caro coꝝ digerat̃. Et fuit ſn̄ia Raſis i. iij. Almā ſoꝛis. c. ix. dicētis. Caro gazel. i. capꝛeoli inter ſilueſtres carnes melioꝛ habet̃: ſanguis q̄q; ex ea generatꝰ paucas efficit ſupfluitates: q̄ cū ſiccus ſit melancholie

attinet. Ex cuiꝰ dicti a calce elice
re poſſumꝰ ꝙ ſit ipa iter ſilueſtres
laudāda ſit ⁊ cōmendanda: cum
ſanguinē ſatis melācholicū gene
ret: queadmodū ⁊ reliꝗ ſiluatice
licet nō tñ ⁊c. Cū aūt voluerimꝰ
ab ea hoc tale ſiccitatꝭ ſue nocu=
mētū aliquālr remouere: coq̄mꝰ
ipſam cū oleo: vt Raſis docuit in
li. quarto ſuoꝝ aphoriſmoꝝ di=
cēs. Melior ex carnibꝰ montanis
abſq̄ nocumēto ⁊ abſq̄ vētoſitate
caro gazellis .i. capreolis exiſtit:
parū tñ eſt ſicca: cuius ſiccitas cū
oleis hūidis remouet: ⁊ in come
ſtiōe eius virtꝰ accidit mirabilis:
⁊ ꝓdeſt paraliſi frigide ⁊c. Auicē.
quoq̄ in ſc͡do canonis ſic de ea in
quit. Caro ſilueſtris melior ē caro
gazel cū declinatiōe ſua ad melā
cholia. Et ꝓpterea elixabimꝰ ipaꝫ
⁊ cū humidis cōdiemꝰ ſi quādoq̄
cōtinget vt ad noſtras manꝰ ipſa
ꝑueniat. ¶ De dama vero ⁊ eiꝰ car
ne ab antiquis nihil reperi dictū
qd vt opinor cōtingit: q̄ cū eiuſ=
deꝫ ſit generis cum capreolis: vt
etiā ſcripſit platina: loquētes de
gnē ſpecies cōprehenderūt: ideo
tantummodo dicemus cum eo ꝙ
dama cuꝫ capreolis fere in quali
tatibus cōuenit bonū nāq̄ alimē
tum eius caro veſcentibus pre=
ſtat modici recremēti ē: ſanguinē
tñ ad atrā bilē .i. ad melācholiā
quoquomō tendentē efficit. Que
fuit ſententia Raſis in .xxiij. cōti=
nētis .c. cccccciij. dicentis. Caro
damina generat ſanguineꝫ proxi
mum ſanguini melancholico: ta=
men laudabilior eſt carne vacci=
na et ceruina. hec ipſe. quare ⁊c.

¶ Capitulum. lxxviij. determinat de carnibus eritij terreſtris: cameli: vili: ⁊ reliquorum talium animalium.

CAro eritij cū hūane na
ture nō ſit ſilis: eiꝰ nu=
trimētū ē peſſimū vt in
q̄t Iſaac. in .c. xij. dieta
vrium. Et ꝓpterea via
nutrimēti non accipiatur: lꝫ q̄n̄q̄
ipſam loco medicine comedamꝰ
cū dicat idē in particularū libro.
caro eritij vim hꝫ diſſoluētē ⁊ de=
ſiccātē: ⁊ ꝓprie ſtomachū ꝯfortat:
ventrē ſoluit: vrinā ꝓuocat: vtilis
quoq̄ ſit eis q̄ elefantico morbo
ſunt parati. Qd etiā voluit Sera
pio ī ſuo capitulo cū ait. Virtꝰ car
nis eritij terreni deſiccat ⁊ reſo=
luit fortiter ⁊ q̄n deſiccat ⁊ bibit
cōfert lepori ⁊ habētibꝰ cōple=
xionē malā corruptā dñantem in
corporibꝰ eoꝝ. ⁊ cōfert ſpaſmo ⁊
egritudinibꝰ renū ⁊ habētibꝰ hi=
dropiſim carnoſam. ⁊ veꝝ dixit ꝙ
cōferat paraliſi ⁊ elefantie. Qd ēt
voluit Auicē. in .xv. tertij .c. vj. cū
ait. Caro eritij fortiter ꝓuocat vri
nam ⁊ mūdificat ⁊c. clariꝰ vero in
ſecūdo canonis capitulo .xxxviij.
cū inquit. Qd de eritio terreno ſa
litū eſt cōfert elefantie ⁊ lepre et
illud ꝓpter vehemētiā reſolutio
nis ⁊ exſiccatiōis Et infra ſic ait.
caro eiꝰ ſalita ꝯfert paraliſi ⁊ ſpa
ſmo ⁊ egritudinibꝰ neruoꝝ oibꝰ ⁊
elefantie. Idē quoq̄ voluit Raſis
in libro .xxiij. ꝯtinētis .c. cccccccxc.
dicēs autoritate Bimmaſuit. caro
eritij cōfert ptiſi: lepre: ⁊ ſpaſmo:
et dolori renū: p̄cipue ſi ſiccat et
bibit: et dixit etiaꝫ ꝙ eritius ſilue
ſter mirabilis eſt valde ad diſſol=
uendū ſcrophulas: nodulas et
neruos ⁊ cinis eiꝰ valde ad min
gentē in lecto de īfantibus valde
ita quod frequens comeſtio ipſiꝰ
generat difficultatem mingendi
⁊c. Ecce igitur quod multum fa=
cit ad medicinam: nihil vero aut
parum ad nutrimentum. Quare

ad ſanitatem carnem eius non
laudam⁹. ¶ Caro aūt camelina q̄
calida eſt ⁊ ſicca: vt dixit Iſaac in
v. d. c. xiiij. nullā habet bonitatē
niſi qḋ ꝓuocat vrinam: vt retulit
Auicē. in. ij. canonis. c. cxlvj. Uia
aūt nutrimenti humorē gñat me
lācholicū. teſte Raſi in. iij Almā
ſoris. c. ix. dicēte. Caro camelina
vehem ter exiſtēs calida melan-
choliā generat. Urſina vero caro
eſt viſcoſiſſima digeſtioni inobe-
diēs: peſſimūq; dat nutrimentū:
vñ pl⁹ ꝑtinet medicine ꝙ cibo. vt
Iſaac dixit in particularib⁹ dietis
vbi ſubiunxit Leonina ceteris eſt
calidior ⁊ groſſa grauis difficilis
digeſtiōis: dolorē ⁊ torſionē i ven
tre generat: ⁊ in vētoſitatē ꝯuerti
tur ⁊c. Et ſubdit. Poſtremo lʒ hec
aialia vniuerſaliter nō māducen
tur: coꝝ tñ naturā dicamus. Oia
aūt hec malū dāt nutrimentū: ge
nerātq; peſſimū ſanguinē. Aſin⁹
eñ difficile digerit̃: ſtomacho no
cet ⁊ vomitū facit. Cetera autem
aialia ſil'r agunt: aſinus tñ ſubti-
lioris eſt nutrimenti ⁊ carnis ꝙ
equ⁹: equ⁹ aūt ſubtiliorē camelo
null⁹ aūt eſt ceteris deterior. hec
ipſe. Et hoc ſenſit Gal'. in lib. de
ſubtiliāte dieta. c. viij. dicēs. Eq̊s
aūt ⁊ aſinos aſinus oibus cōce-
dēdum eſt comedere ſicut leopar
dus ⁊ vrſus: ⁊ leones feralibus
hoibus. Hos ego p̄res imitabor
nullū ampliorem de his faciēdo
ſermonem inutiliter: cū hec ⁊ ſi-
miles carnes nō ſolū a medicis:
verūetiā ab omnibus iure merito
ſint ꝑtermiſſe ſicut ⁊ reprobate.

¶ Capitulū. lxxxix. comparat
volatilium ad ambulantium ⁊
quadrupedum carnes oſten-
dendo que laudabiliores eoꝝ:
⁊ demum nonnulla circa vola-
tilia obſeruanda.

Cōpleta determina-
tiōe carniū ambulā
tiū: reliquū ē vt de
carne volatiliū aia-
liū: ⁊ ꝑmo domeſti-
coꝝ: deīde ſiluestriū
vñ talioꝝ aliqua nō inutilia ſcriba
mus: vt bona ⁊ ꝯpleta fieri poſſit
electio carniū ad ſanitatē ꝯſeruā
dā. Uñ primo intelligēdū eſt ꝙ ſi
voluerim⁹ cōparare carnes vola
tiliū ad carnes ꝑcedētiū quadru
pedū: habebim⁹ dicere cū Iſaac
in vniuerſa. dietis. c. xvj. ſic ſcribē
te. Uolatilia vl'r ad ambulātia cō
parata minora faciunt nutrimen
ta: ad digerendū tñ ſubtiliora et
faciliora. Qḋ in particularib⁹ die-
tis. c. de volatilibus etiā replica-
uit cū dixit. Uolatilia vl'r ſubtilio
ra ⁊ leuiora oibus carnem haben
tibus exiſtunt: ſunt etiā digeſtibi
liora oibus aialibus ambulātib⁹
minus tñ ſunt nutribilia. Quod
etiam ſenſit Raſis in lib. xxiij. cō-
tinētis. c. cccccccciij. dicens. Caro
auiū eſt modici nutrimēti: velocis
digeſtiōis: adhibita relatione ad
alia aialia. Et infra ſubiunxit. Ca
ro auiū general'r eſt vehemētio-
ris ſiccitatis ꝙ caro oim aialiū.
Et iteꝝ magis in ꝓceſſu addidit.
Caro auium leuior eſt carne alia
aialiū. Et haliab. in. v. Theorice
c. xxiij. ſic q̄ʒ dixit. Auiū caro oim
velocioris eſt digeſtionis ꝙ qua-
drupedū ⁊ ſubtilior cib⁹ ⁊c. Que
fuit Gal'. ſnia in lib. de diſſolu. cō
tinua. dicētis. Et caro auium oim
velocius digerit̃ ꝙ quadrupedū.
⁊ in. iij. alimē. c. xviij. inq̄t. Genus
oim volatiliū auiū paucioris eſt
nutrimēti ſi ꝯparet̃ generi peditā
tiū ⁊ maxie porcorū: quoꝝ carne
nullius aialiū maioris nutrimēti
ſumere habēbis. digeſtibilior tñ ē ca
ro volatiliū aialiū: ⁊ maxie per-

dicum frāgelinicꝫ ⁊ columbe gallineꝫ ⁊ galli: turdorum etiam ꝫ meruloꝛū ⁊ paruoꝛū paſſerū ⁊c. Cuius quidē ratio videt̄ hec eſſe qm̄ caro auiū oīno eſt ſiccioꝛ carne quadrupedū. teſte Auic. in. ij. cano. c. cxlvj. Et ꝙ ita ſit declarauit ipſe ibidem: ſꝫ infra dixit. Carnes auiū aſſate ⁊ nō aſſate ꝯſtringunt ventrē: ⁊ p̄pꝛie alcubugi ⁊ atheagi ⁊c. que fuit hippoc. ſententia vt dixit Iſaac in. c. xvj. dictarū vniuerſaliū: vbi ait. Volatiliū leuioꝛes ſunt carnes ꝙ̄ ambulātium ⁊ minus humide: leuioꝛes quoqꝫ ⁊ min⁹ humide carnes ꝑdicū ⁊ turturū ⁊ ſtarnoꝝ. Et ideo hmōi aues non ſunt laudabiles niſi pingues ſint: ſicut ille q̄ naturaliter ſunt humide nō comedantur pingues ſed macre: vt ibidē aſſerit idem dicēs. Que volatiliū naturaliter ſunt humida: laudabilioꝛ eſt macies ꝙ̄ craſſicies: q2 macies ſuā multā aufert humiditatē: ⁊ ſuā tēperat cōplexionē: q̄ aūt naturalr̄ ſunt ſiccioꝛa: craſſa macris ſunt melioꝛa. Hoc igitur p̄ceptū nō mō tanꝙ̄ vtile: ſꝫ ſicuti neceſſariū ad ſanitatis cuſtodiā eſt obſeruādū. Si q̄s aūt q̄reret cōparatis volatilib⁹ domeſticis ⁊ ſiluaticis adinuicē: q̄ ſint melioꝛa: ad hoc r̄ndebim⁹ ſꝫ Iſaac determinationē in dictis ꝑticularib⁹ ſic ſcribētis. Siluestria volatilia min⁹ domeſticis ſunt humida: ⁊ tenuioꝛē habēt carnē: ſūt ēt facilioꝛa digeſtiōi cā raritatis carniū: ⁊ vicinitate ⁊ ſubtilitate ſui aeris ⁊ ſiccitate. Neceſſe eſt ergo vt ꝯ̄uia hoꝝ habeāt domeſtica: ſꝫ tn̄ domeſtica plus nutriūt: ⁊ ſunt tēperatoꝛia: atqꝫ laudabilioꝛē ſāguinē gñantia ꝑ ſui humiditate laboꝛiſqꝫ tēperie poꝛro domeſticis cāpos inhabitātia ſunt melioꝛa comedētib⁹ i caſula ꝑ ſui motu. Et q2 eſcā ſuſcipiūt q̄ nature ſufficit ⁊c. hec ipſe. Et iſtud etiā vltimū dictū eſt pꝛo regula ſemꝑ obſeruādū: ſcꝫ ꝙ domeſtica aīalia inexercitata in caſula ſtudioſe impinguata nō conueniāt ad ſanoꝛū comeſtionē: ⁊ p̄cipue ſi naturalr̄ fuerit humida vt anates ⁊ hmōi. Si tn̄ naturaliter ſicca foꝛent impinguenda ſunt. vt iuſſit Iſaac in. c. xvj. dictarū vniuerſaliū dicēs. Que volatiliū cōp exionis ſicce ſunt: nō ſunt accipienda niſi domui nutrita ⁊ icraſſata fuerint: necꝫ illa q̄ calida ſunt nimis ſicut turtures ꝑdices ⁊ hmōi. Obſeruādū eſt p̄terea ꝙ volatilia in ſuo genere nō ſint multū natiuitati ꝓpinqua nec etiā vetera ſꝫ creſcētia: aut in etate iuuentutis cōſtituta: ⁊ p̄ſertim ſi humida ſint naturaliter. Si vero ſicca: anteꝙ̄ ad iuuentutē perueniāt ſunt occidēda: ⁊ tunc manducāda: dicēte Iſaac in. c. xiiij. libꝛi ſuperi⁹ allegati. Oīa aīalia volatilia vl̄ ambulātia dū ſūt creſcētia carne ſūt laudabilioꝛa ꝙ̄ q̄ iā ſunt declinata. Media ṽo iter hec duo extrema laudabilia ſunt vel illaudabilia ſm̄ extremū ad qd̄ ſunt magꝭ pendentia. Poſtremo pꝛo regula maxime neceſſaria ad ſanitatem eſt aduertendum ꝙ volatilia ſtatim poſtꝙ̄ occiſa fuerint: non coquēda ſunt: ⁊ p̄cipue q̄ carnes duras habuerint ⁊ ſiluatice fuerint: teſte Iſaac in. c. xix. d. v. ſic dicēte. Carnes ſiluatice nō ſunt coq̄nande poſt occiſionē: ſꝫ vna die cū plurib⁹ dimittēde ſunt vt tenere fiāt. Et infra tp̄s limitauit dicens. Si hiems fuerit carnes ante vnam diē ſint occiſe: heſternū eīm facili⁹ digeſtibile ē recēte. Eſtate ṽo ſufficit extīcta mane fuiſſe caro que

comedi dz circa occaſum ſolis ⁊ in. xvj. c. carũ dẽ iteꝝ ait. volatilia poſtq̃ ſunt occiſa p diẽ ⁊ noctẽ di mittant vt carnes molliant. ⁊ pre ſertim aquatica ⁊ ſimilia duras carnes habẽtia. Que aũt tenera ſunt vt pulli gallinacei ⁊ hm̃oi nõ tñ temporis requirunt vt patet.

¶ Cap. xc. oſtẽdit naturã ⁊ bonitates carnis gallinacee ⁊ caponum caſtratorum ſuorum.

Nitiũ ſermonis de carne volatiliũ a gallina videtur rationabiliter eſſe inchoandũ: cũ caro ei⁹ ſit leuior vł melior: vt alia textus hz litera: oĩ altera carne auiũ: vt di. Ra in. xxiij. cõtinẽtis. c. ccccciij. Dicamus igitur primo de ipſa ⁊ ei⁹ carne cum Auẽzoar in lib. j. ſui theiſir. trac. ix. vij. diſt. Pullos gallinaceos paruos abſolute ceteris carnib⁹ laudabiliores eſſe diximus. Et in lib. ij. eiuſdẽ trac. iij. c. iij. vt inq̃t. De melioribus cibis eſt gallina i taſca. Et hali. in. v. theorice. c. xxiij. de ipſa ſic ſcripſit. Omni auiũ caro laudabilior excellẽtiorq̃ ⁊ velocioris digeſtionis gallinaꝝ eſt caro ⁊ pullorũ eaꝝ. Qd etiã voluit Yſaac cũ in li. diet. vniue. c. xvj. ſic ait. Caro galline ⁊ galli. ſ. iuuenis eſt tẽperata: ⁊ ꝑpterea pulli gallinarũ leuioris ſunt digeſtiõis ceteris domeſticis volatilib⁹: ⁊ laudabilẽ generãt ſanguinẽ: appetitũ ꝯfortãt: ⁊ oib⁹ naturis ſunt ꝯuenĩẽtes vt idẽ dixit i pticularib⁹. Et j. ſubdit. Et laudabiliores ſunt pulli maſculi canere incipiẽtes ⁊ intẽpata pinguedie exiſtẽtes. hoc quoq̃ ſenſit Princeps in. ij. ca. c. ccxciij. ſic di. inq̃t Ruffus. gallorũ melior eſt ille q̃ nõ cãtat adhuc ⁊ gallinaꝝ melior eſt q̃ nõdũ parit oua. Et poſt pauca ſubiũxit. Caro gallinarũ q̃ ſunt pulle i intellectu augmẽtũ efficit. A q̃ ſumpſiſſe videt Auer. qd ſcripſit in. v. colliget dicẽs. Melior caro ex volatilibus eſt caro galline iuuenis ſane ⁊ pinguis. ⁊ hz mirabilẽ proprietatẽ in temperado cõplexionẽ: et ꝑpterea brodiũ ſuũ eſt optima medicina leproſis: ⁊ dicit q̧ cerebrũ galline augmentat ſubſtantiã noſtri cerebri ⁊ acuit ingeniũ. Qd etiã Raſis ſenſiſſe vr̃ in iiij. li. ſuorũ aphoriſmoꝝ cũ inq̃t. Pulli gallinarũ tẽperati digeruntur velociter viſui ꝯueniẽtes: ſpma augmẽtantes et ſanguinem. Etharus em̃ philoſoph⁹ dixit q̧ habẽt virtutẽ calorẽ innatũ vigorãdi. et infra ſubiũxit di. Gal. que nimiũ nõ ſunt antiq̃: nec nimium pingues mirabilis cibus exiſtũt. ⁊ tẽperatiores ſunt aliis carnib⁹ ⁊ pullis approximãt: nõ ſunt tñ ita laudabiles: qm̃ Yſaac in. p. d. ſic ait. gallia min⁹ pullis ẽ hũida ⁊ ꝑpterea ad pullorũ cõparationẽ digeſtioni eſt difficilis: tñ bñ digeſta pluris erit nutrimẽti. et ſubdit: q̧ ſi de ea ſimplex ius cõficiat erit melior: qꝛ ab aqua aliq̃d humiditatis acq̃rit. vnde ſtomachi eſt cõfortatiuũ ⁊ multũ dat nutrimẽtũ ⁊c. Qd aũt gallina pullis ſit minus hũida dat de hoc tale ſignũ in lib. dietarũ vniuerſaliũ dicẽs. Quia gallina naturalr̃ ſiccior eſt q̃ pulli: ꝯtraria pullis agit: qꝛ pulli vẽtrẽ humectãt: gallina vo᷑ aliquãtulũ ſtringit. Quapropter elixate magis q̃ aſſate galline ſunt cõedẽde. ¶ Quid aũt de capõib⁹ dicẽdũ ſit. hoc eſt q̧ ipſi pl⁹ q̃ pulli ⁊ galline cõmẽdant: cum dicat Yſaac loco ſuperi⁹ allegato. Gall⁹ caponatus plus eſt laudandus: quia complexio ſua in quatuor

qualitatib⁹ eſt tēperata ⁊ inde nu tribilioꝛ ⁊ coitus augmētatioꝛ. In lib. Ɖo. p. d. ſic ēt ait. Uolatilia caſtrata oib⁹ aīalib⁹ ambulantib⁹ ſunt vtilioꝛa: necnō galli caſtrati omnibus volatilib⁹ cōuenientiores: laudabilius eñ nutrimentū ⁊ pfectū generat ſanguinē. ¶ De gallinis nō caſtratis nihil exp̄ſſū ab antiq̄s vſq₃ modo reperi: ſed tantūmodo a Michaele. ſ. viro ſingulari q̄ ſic de ipis ſcripſit. Febricitibus magis cōpetūt galline caſtrate iuuenes. Nec mireꝛ q̄ſpiaꝫ de caſtratura earū: nā de ipſis habeo in domo: ⁊ ſine dubio caro earū eſt albioꝛ ⁊ melioꝛ ⁊ frangibilioꝛ: ⁊ ſtatim fere decoquunꝛ: ⁊ tenere fiūt ⁊ eſui delectabiliſſime: rē q₃ iſtā expertā ſcribo. hec ipſe. Qḋ eſt verū poſſibileq₃ qḋ ipſe dixit apparet p̄ v̄ba Gal. in. j. ḋ ſpermate. c. iiij. q̄ in hoc loco ad ꝯfirmationē p̄dicte opinionis ⁊ experiētie voluim⁹ annotare: vt circa id qḋ dictū eſt null⁹ dubitet aliq̄ mō. dixit eñ Gal. ibidē poſtq̄₃ de caſtratis maſculoꝝ v̄ba fecerat: ſubiūxit. Ita ēt vt feminini aīalis teſticulos abſcindas: neq₃ laſciuit vnq̄₃ neq₃ adheret maſculo grā cōicatiōis venereoꝝ: ⁊ p̄dit vt vti ꝯdicat q̄s feminicitatē: femininos nāq₃ poros abſcindit q̄ apḋ nos nō ſolū in aſia: ſ₃ in ſup̄iacētib⁹ gētib⁹ vſq₃ in capadociaꝫ: ⁊ ſiunt oēs ſil'r caſtrat maſculis ſufficiēter ⁊ bone ⁊ pingues: delectabiliorē carnē h̄nt aliis feminis: ſicut maſculi aliis maſculis ⁊c. ga. v̄bi. ē. Et quāuis textus noſter nō dicat hec q̄b⁹ aīalib⁹ Gal. intendat attamē de gallinis capōatis ſonare videꝛ. ¶ De carne aūt galli tanq̄₃ de min⁹ bona dicēdū eſt. Poſtremo cū Iſaac in lib. de. p. d. ſic ſcribente. Galli iuuenes ſunt durioꝛes ad digerēdū minoriſq₃ humiditatis q̄₃ galline: decrepiti aūt iuuenib⁹ l₃ molliores ⁊ teneriores ſint carnis: tardi tñ ſunt digeſtioni. In li. aūt vniuerſaliꝫ. c. xvj. ſic inquit. Galli⁹ q₂ nature calidioris eſt gallia atq₃ pullis quādam ſalſitudinē inciſiuā caro ſua acq̄rit vnde ſit ſoluibilis ſi vetus ſit ⁊ decrepit⁹. inde gal. inq̄t. Galli veteres ⁊ decrepiti cū ſale fortiter cocti ⁊ cimino ⁊ aneto ⁊ porris ⁊ ſemine croci hortulani hūoꝛes phlegmaticos deponūt: ⁊ cholice p̄ſunt ⁊ doloꝛē ſtomachi de ventoſitate groſſa inflatiua mitigāt. Hoc quoq₃ dixerūt Auicē. Serapio et reliq̄ oēs dicētes vno oꝛe. q̄ galli ad medicinā valēt ⁊ nō ad nutrimētū. Et p̄pterea ꝯcludam⁹ cū Raſi in. iiij. lib. ſuoꝝ aphoriſ. ſic ſcribente. Galli veteres digeſtioni nō ſunt cōuenientes: q₂ humiditate ſunt priuati. ⁊ q₂ nitroſitas q̄ in eis exiſtit: putredinē generat. ⁊ in fine ſup̄addidit. Et melius eſt vt dimittanꝛ. ⁊ ita faciam⁹ poſtq̄₃ nomen pulli perdidere.

¶ Cap. xcj. oſtendit naturam carniꝫ anatis ⁊ anſeris declarando que partes ipſaruꝫ ſint eligende.

Anas calidioꝛ eſt oib⁹ auib⁹ domeſticis: ⁊ dicūt quidā q̄ ipſa caleſacit infrigidatū ⁊ facit calefactū poſſidere febrē. teſte principe in. ij. cano. trac. ij. c. xiij. Et. j. dixit. Eius caro tardaꝛ in ſtōacho ⁊ eſt grauis et p̄prie caro anſeris: ſ₃ leuius qḋ in ipſa ſunt ale. cū aūt digeriꝛ caro harū auiū eſt nutrib lioꝛ oib⁹ carnib⁹ auiū. Et hoc eſt qḋ dixit ēt Serap. in. c. de Bat. a autoritate

Gal. Caro anatis ē calida multũ
nã ego comedi ex ipſa ⁊ calefecit
me: ⁊ vedi ex ea calefacto ⁊ calefe
cit ipm: ⁊ autoritate Abē meſuai
ſubiũxit. Caro anatis hʒ multam
hũiditatem: ⁊ eſt grauꝫ digeſtiõis
ſʒ clarificat colorē ⁊ vocē et impin
guat: ⁊ augmẽtũ facit ĩ ſpmate: et
aufert vẽtoſitates: ⁊ q2 mollis ē ⁊
vnctuoſa grauis ē ſtomacho ⁊ for
tificat corpꝰ ⁊c. Et cã p̄dictoꝝ eſt:
q2 in carne anatũ dñat̄ hũiditas:
vt di. Iſaac in vlibus. d. c. xvj. Et
in particularibꝰ etiã cũ ait. humi-
dior ē ceteris anſer: anas: ſtrutio.
et p̄cipue ſi in caſula nutriti fue-
rint: idcirco ſunt groſſi duriqꝫ ad
digerẽdũ ⁊ marie ſi eoꝝ paſcua
ſint in lacubꝰ ⁊ ſilibꝰ locis. qđ te-
ſtat̄ ſui odorꝫ grauitas ac horribi
litas ſaporꝫ. Et ꝑpterea anas: an
ſer: ſtrutio ⁊ ſimilia ſtomacho ſũt
nociua: grauãt eñ ⁊ putrefaciũt
cũ ꝑpter ſue hũiditatis ſupfluita
tē ſuiqꝫ labilitatē: ſʒ eoꝝ ale diſſi
miles ſũt eis: faciles nãqꝫ ſũt ad
digerẽdũ ⁊ lõginq̃ a corruptiõe ꝑ
ſui laboris motuſqꝫ nimietate: ꝑ
pter hoc ergo nihil ex eis eſt cõe-
dẽdũ p̄ter alas ⁊ collũ: reliquaꝝ
vo partiũ caro ipſius anatis eſt
groſſi nutrimẽti: lʒ multi et mali
chimi vt dixit Auic. in. iij. j. doc. ij.
c. vij. Et hoc etiã voluit Almã ſor
in li. iij. c. ix. dicēs. Anatꝫ caro plu
res efficit ſupfluitates: ⁊ plꝰ facit
faſtidire: e maioris eſt caliditatis
q̃ʒ colũbi nõ tñ plꝰ nutrit q̃ʒ caro
gallinacea. Et idē ĩ li. xxiij. ꝯtinē-
tis. c. cccccccciij. ſic ēt inquit. Caro
anatꝫ ⁊ ſtrutiõis ſupabũdãtꝫ ſup-
fluitatis eſt: ⁊ difficilis digeſtiõis:
ale tñ ipſaꝝ nõ minꝰ ſunt bone q̃ʒ
ale aliarũ auiũ paruoꝝ. Et infra
dixit autoritate Tabri. Caro ana
tis ē melior alia carne auiũ: ⁊ po-
ſtea ſubdit. Caro anatis prima ē
carni ouie ĩ hũiditate: tñ calidior
eſt: ⁊ auget carnē ⁊ impiguat. Et q̃
princeps videt̄ accepiſſe cũ ait in
ij. cano. c. xlvj. Caro q̃dē anatis ē
plurimi nutrimẽti: nõ tñ exiſtit in
bonitate nutrimẽti gallinaꝝ ⁊ ſi-
miliũ: ⁊ vẽtres eaꝝ ſũt ſuaues: et
epata ipaꝝ ſunt bõa ſuauia in ci-
bo ⁊ boni hũoris. ⁊ p̄ter hoc pro-
prietatē hñt puluãdi fluxũ ex de-
bilitate epatꝫ accidẽtē: vt inq̃t ra
ſis in li. iiij. ſuoꝝ aphoriſmoꝝ. Et
q2 dixit Auic. in loco allegato: q̄
caro anatis eſt vehemẽtis hũidi-
tatis ⁊ ꝓpinqua in hoc carni oui-
ne: nõ inveru dʒ aſſari ⁊ cũ ſale cõ
dixit ſua vehemēs hũiditas ex ſic
cet: vt ſupra etiã de mõ coquendi
pingues carnes dicebamꝰ. ¶ De
carne q̃t anſeꝝ nihil reperi ĩ ſpã-
li ab antiquis determinatũ niſi il
lud Auic. in. ij. canõis. c. vbi. ſ. di-
centis. Caro magnaꝝ auiũ ⁊ an-
ſeꝝ ⁊ miluoꝝ eſt groſſa: ⁊ ꝑpter-
ea eſt tarde ⁊ difficilis digeſtiõis
⁊ ꝑpter hũiditatē eaꝝ ſuperfluã
ſunt febris generatiue: vt aliq̃ di
cunt ex modernis: ꝓ qbꝰ facit ha
liabas in. v. theoric. c. xxiij. dicēs.
Anatis ⁊ anſeris carnes plurime
ſunt hũiditatis ⁊ caloris. Et eaꝝ
nutrimẽtũ malum: et eſt multarũ
ſuperfluitatum cito febres gene-
rans. Et que earum iuuenes ſunt
carnem habent laudabiliorem q̃ʒ
parue. Et ideo iuuenes ex eis eli-
gantur: ⁊ aſſentur: et de ipſis ſo-
lummodo alas manducemus di.
Gal. in li. de euchimia ⁊ cachochi
mia. c. iiij. Optime ſunt gallinaꝝ
et anſerũ ale: ſed alie partes an-
ſeris dure ſunt et indigeſtibiles ⁊
ſuperflue: et ꝑpterea dixit idem
in li. de ſubtiliãte dieta. c. viij. Ab
occidis: et anſeribꝰ et magis ſtru-
tionibus et ab omnibus ſimilibꝰ
abſtinere oportet eum cui cure eſt

ſubtiliāte dietavti: vniuerſa enim
hec.ſ.pter alas ſupfluicā hñt car
nē ⁊c. Quare exortamur deſcētes
⁊ debilē hñtes digeſtiuam: vt eis
nō vtant. Reliquos aūt nō phibe
mus ab eor̄ cōeſtiōe: ſi tm̄modo
alas vt dixim⁹ māducauerit: ⁊ nō
oim: ſʒ iuuenū ⁊ mediocriter pin-
guiū. Ab eſu aūt veterū ⁊ ſalitar̄
oēs abſtinere cōſulim⁹: relinquen
do eas pfidis iudeis qui cōtinue
fere veſcunt eis: ⁊ inde fit p ma-
gna ex parte q melācholici ſint:
mali coloris: nigri et plumbei et
peruerſorum morum que proue-
niunt ex prauis humoribus gene
ratis a talib⁹ cibis groſſis ⁊ illau
dabilibus quales ſunt anſeres
ſaliti ⁊ huiuſmodi: quare ⁊c.

¶ Ca.xcij. oſtēdit naturā ⁊ vtilita
tes carnis pullor̄ colūbarū: ⁊ no
cumēta carnis eor̄ iuuenum.

Quia colūbar̄ quedā ſil
ueſtres: ⁊ quedā dōeſti
ce exiſtūt. Et dōeſticar̄
quedā nutriunt in do-
mo: et he a vulgarib⁹
ſubterranee dicunt: eo q nidos
ſuos in terra faciāt: ⁊ aliq̄ in turri
bus ſiue i colūbarijs nidificāt: de
quib⁹ tm̄mō ſermonē facere decre
uim⁹: ⁊ nihil aliud de ſilueſtribus
dicentes: niſi qd̄ de eis ait Gal. in
li. de ſubtiliāte dieta cū inquit in
c.viij. illius. Colūba eni ſilueſtris
cū eo q duriorē hʒ colūbis.ſ.do-
meſticis et turturib⁹ et perdicib⁹
carnē: digeſtibilis eſt ⁊ ſupfluica.
Et ppterea carnes ear̄ nō cōede
mus: potius accipitrib⁹: vt fieri ſo
let: porrigem⁹. Et d̄ domeſticis iā
dictis ſolūmodo dicemus: q licet
carnes pullor̄ columbe ſubtilio-
res ſint q̄ anatum: ⁊ ad digeren-
dum faciliores ex paruitate hūi-
ditatis ſue et teneritate carnis
reſpectu.ſ. carnis anatū: vt ſcri-
pſit Iſaac.c.xvj.v.di. Tn̄ in ſe et
nō anatib⁹ cōparati pulli colūbi-
ni: et pcipue ſi i caſula nutriti fue
rint: ſunt ſupfiue hūiditatis: ⁊ id
circo groſſi ſunt et duri ad digerē
dum. vt idem ait in particularib⁹
c. de volatilibus. Et poſt aliqua
ſubdit. Pulli colūbini calidi ſunt
et in cōplexiōe humidi: quāobrē
groſſum dant nutrimentū: qd̄ te-
ſtatur grauitas ad volādum: ſed
volare inchoantes amittunt illā
grauitatē: fitq̄ eor̄ caro leuior: ⁊
ad digerendum acceptabilior: eſt
etiā cōueniens phlematicā habē
tibus cōplexionem: incōueniens
vero cholericis natura et hūidis
et calidis. Hoc etiā voluit Auicē.
in.ij. canōis.c.cxxxiij. dicens. In
pullis columbarū qui volare nō
poſſunt: eſt caliditas et humidi-
tas ſuperflua: ſʒ ille q̄ volāt ſunt
leuiores. Et infra inquit. In pul-
lis eſt groſſitudo pp̄ter humidi-
tatem ſuperfluā: et ideo volātes
ſunt leuiores digeſtiōis: ⁊ melio-
ris humoris q̄ pulli. Que vident
fuiſſe verba Raſis in.xxj. cōtinen
tis.c.cccxxvij. autoritate Meſuedi
centis. Pulli colūbini habent hu
miditatem et caliditatem ſuper-
fluam: ⁊ hac de cauſa ſunt groſſe
ſubſtantie: et incipientes volare
ſunt leuis ⁊ laudabils nutrimē-
ti. Et calefacti debēt ipſos cōede
re cū agreſte aqua coriādro ⁊ me
dulla citrulli. Et in li.xxiij. eiuſdē
c.ccccccij. ſic de eis inquit. Dant
pulli colūbar̄ in cibo illius cuius
corp⁹ euacuatū fuerat de ſangui-
ne: aut infrigidatū ex lōgo mor-
bo. Et iterum dixit q caro eorum
eſt bōa renibus: auget ſperma et
ſanguinem. Quos imitatus Auer
rois in.v. colliget ſic ait. Pulli co-
lumbarum habent humiditatem
ſuperfluā: et ſignificat ſuper hoc
grauitas

granitas ſuoꝝ motuū: ſicut ſigni
ficat calor eoꝝ actualiſ ⁊ velocitas
digeſtiōis in ſtomachis eoꝝ ſuper
ipſoꝝ calorē. Qđ cū ita ſit q̄d mi-
rum ſi pulli colūbini vehementis
ſint caliditatis: ⁊ ſanguinē gene-
rent inflāmatū: et cito febrire fa-
ciāt. vt inquit Almāſor in. iij. c. x.
Et Iſaac in li. dietarum viuum. c.
xvj. cū ait. Pulli columbarum ex
multo ſuo calore ſanguinē incen
dunt maxime ſiluatici: q2 calidio-
res ſunt et minus humidi: vñ fa-
cile in inteſionē cōuertuntur ⁊ in
genera cholerica: idcꝫ antiqui cū
frigidis p̄cipiūt dari: ſicut cū ace
to vue acerbe: pomi citrini: portu-
laca: lactuca: coriādro: ſcariola ⁊
ſilibus. Sic ergo ipſos p̄parabi-
mus: ⁊ preſertim cū dederim⁹ eos
calidas habētib⁹ cōplexiones: ſi-
cut etiā cū p̄dictis iuſſit Auicē. in
ij. canōis. c. ſuperius allegato di.
Et opꝫ q̄d dē vt calefacti comedāt
eos cū agreſta et coriādro et me-
dulla citrulli: qđ accepit a Raſi
vbi. s̄. Et q2 pulli iā dicti ⁊ p̄cipue
illi q̄ in caſula nutriti ⁊ in domo
dōeſtici tenenť groſſi ⁊ iexercitati
⁊ pleni ſupfluitatib⁹ exiſtūt: in q̄ꝝ
carne dominať humiditas. teſte
Iſaac vbi ſupra. idō reliq̄s ſunt pe-
iores. Et fuit gal. ſnīa in li. de ſub
tiliāte dieta. c. viij. dicētis. et colū
be q̄ in turrib⁹ meliores ſunt eis
que ſ₃ domos. Et ſubdit: ⁊ vl'iter
oīa q̄ exercitanť nō exercitatis: et
que ſiccioꝛib⁹ cibis vtunť eis que
humidioꝛib⁹: ⁊ q̄ purū ⁊ ſubtilem
aerē reſpirāt meliora ſunt ꝯ2ūs.
De his igiť q̄ in domo naſcuntur
maxime verificatū eſt qđ dixit Ra
ſis vbi ſupra autoritate Meſue in
lib. ſtomachi dicentis. Pulli colū-
bini ſunt graues ſtomacho: ⁊ tar
de digeſtionis: quod etiam infra
ſubiunxit dicens autoritate Bim-
maſui. Caro columbarum eſt ca-
lidior alia carne auium cum diffi
cultate digeſtiōis ipſius: ⁊ ſuper-
abundātia generationis ſangui-
nis ⁊ humiditatis: ⁊ ppterea ipſa
inducit ad ſquināntiam cito: et ob
cām cōeſtiōis ipſius mortuus fuit
quidā Caſſiſa noīe qui in vno die
comederat de ipſa aſſa ter: vt ait
Gal. in q̄t ipſe. De eis quocꝫ ſcri-
pſit haliabas in. v. theori. c. xxiij.
dicens. Columbarum pulli carnē
habent malam multecꝫ humidi-
tatis: quicꝫ ex eis generať ſan-
guis plurimum calidus eſt et hu
midus cito putrefactionis: mor-
bos generans ſanguineos. Qui
autem iam volare incipiunt: mi-
norum ſunt ſuperfluitatum: pro-
ſuntcꝫ tm̄ his quoru₃ cōplexiōes
calefaciēde ſunt. Idē quocꝫ ſen-
ſit princeps in. iij. c. xxxiij. dicens.
Corpora pullorum colūbinorum
ſunt tarde digeſtiōis ⁊ lōge more
in ſtomacho: qđ nō niſi ex ſupfina
ſue carnis hūiditate ꝯtingit: ⁊ ꝓ-
pterea reprobātur magis dome-
ſtici groſſi ⁊ ſubterranei q̄ alij. Et
ideo aut oīno dimittēdi ſunt aut
ſue ſuperflue humiditati eſt ob-
uiandū aſſando ipſos ⁊ deſiccan-
do: ⁊ preparando eos cum frigi-
dis ⁊ ſiccis: vt ſupra diximꝰ. Pulli
vero ſilueſtrium aut turricenoru₃
nō multum pinguium poſſunt ſe-
curius elixari. Hoc itacꝫ tanq̄ vti
le ⁊ neceſſarium ad ſanitatem ob
ſeruetur primo: deinde memoran
dum ⁊ obſeruandum eſt ſecundo
vt capita ipſoꝝ abſcindanť cum
eos interficimus: quoniā₃ habēt
proprietatem egritudinē capitis
chronicā generandi. teſte Raſi in
quarto ſuoꝝ aphoriſmoꝝ: ideo
ſciendū eſt qđ ipe iuſſit ibidem di
cens. Quare capita eorum cū in-
terficiunť auferri debent: vt eo-

rum malicia reprimat̃: qđ etiã vo-
luit Auẽzoar ĩ li. ſui Theiſir. tra.
ix. c. x. cũ inqͣt. Et ciba eos colũbis
ſilueſtribꝰ. i. turricenis: quoꝝ ca-
pita ⁊ colla ſint abſciſſa. Et in li.
ij. eiuſdẽ trac. vij. c. xvij. dixit. Co
gnoſcas ꝙ in capitibꝰ colũbarum
ineſt ꝓprietas peſſima in faciẽdo
dolorẽ capitꝫ. Et ꝓpter hoc eijciẽ
da ſunt capita ⁊ colla ipſoꝝ inqͣt
ipſe. His ergo modis electi ⁊ ꝑpa
rati pulli columbaꝝ: vt Raſis ait
vbi ſupra: erit cibus mirabilis ad
caliditatẽ declinãs ⁊ phi dixerũt
ꝙ in eis eſt virtus mirabilis: ⁊ pre
ceperũt ꝙ hi qui parum habent
ſanguinis: ⁊ quibus deficiũt virtu
tes et calor innatus: debent eos
comedere. ⁊ ex ꝓprietate ſua do-
lori renum cõferunt: et ſanguinẽ
tolunt corruptum: et he due res
ſunt mirabiles. hec ipſe. Juuenes
aũt columbas nullo pacto come-
damꝰ ſue ſupflue caliditatis rõne
cũ dicat Iſaac in. c. xvj. dictarum
vliũ. Caro paſſerum et iuuenũ
colũbaꝝ calida eſt et ſicca corrũ-
pens ſtomachum: et a tempera-
mento longa eſt. Et in particula-
ribus dietis. Colũbi in iuuentute
manẽtes vel trahentes eam dure
ſunt digeſtionis: et illaudabile fa
ciunt nutrimentũ: ⁊ plurimi nocu
menti generatiuũ. Juuenes itaqꝫ
ſicut tenellos ⁊ impennatos nõ-
dum volare potentes fugiemus
dimittemuſqꝫ.

¶ Cap. xciij. oſtẽdit naturã car
nis pauonũ: ⁊ nutrimentũ eius
illaudabile fore.

PAuonuꝫ carnes calide
ſunt ⁊ hũide circa ſcdꝫ
vt dicũt moderni: ⁊ me
lãcholici ſanguinis ge
neratiue: ⁊ difficilis di-
geſtiõis neqꝫ ſũt accipiẽde niſi do
mini nutriti ſint dixit Iſaac in lib.
vliũ dictaꝝ. c. xvj. Qui lꝫ ſint nu
tribiliores anatibus: vt idẽ ait eo
in loco: reliqͦs tñ auibꝰ duriores
⁊ grauiores ſunt ſicut ẽt grues:
vñ nõ opꝫ mãducare eos in eſtate
niſi mortuos vno die: in hieme ve
ro poſtqꝫ occiſi fuerint duobꝰ vel
tribus diebus mãſerint: ſicqꝫ mã-
ducent vt caro eoꝝ fiat tenera in
quit idẽ in particularibꝰ. Et hec
res ẽ neceſſaria: qm̃ caro pauõis
eſt durior ⁊ difficile digeſtibilis. vt
ait. gal. in. iij. ꝺ alimẽtis. c. xviij. et
in li. de diſſolutiõe cõtinua. Et qđ
peius eſt nutrimẽtũ eoꝝ eſt malũ
cũ dicat Raſis in li. xxij. cõtinẽtis
c. cccclxxxvij. autoritate Bimma-
ſui. Pauo eſt male cõplexionis et
tarde digeſtiõis. ⁊ Haliabas in. v.
Theorice. c. xxiij. Poſtqꝫ de qͣbuſ-
dã aialibꝰ aquaticis quoꝝ caro ẽ
illaudabilis: locutꝰ fuerat: ſubiun
xit. Gruis caro oibꝰ his durior eſt
et digeſtiõi difficilior: eodẽ mõ et
pauonũ caro. Opꝫ aũt oẽs has di
mittere carnes duobꝰ aut tribus
diebꝰ poſtqꝫ interfecte ſunt: pedi-
buſqꝫ auiũ lapides alliges et ſu-
ſpendas vt eaꝝ tenereſcat caro:
ſic ⁊ in oibꝰ opꝫ qꝝ ẽ dura caro fa
cere auibꝰ ⁊ quadrupedibꝰ vt ea-
rũ duriciei pellat̃ nocumẽtũ. Ex
quibꝰ ſatis appet ꝙ caro pauonũ
reprobat̃ ſil̃ cũ his quas diximꝰ.
Quapropter in. ij. canõis. c. cxlvj.
recte quidem dixit oẽs volucres
magne habentes colla longa: vt
pauo ⁊ miluus: ⁊ palumbus dure
ſunt: ⁊ eoꝝ plurima gñatio eſt me
lãcholica: a quo ſumpſit platina
cũ inqͣt. Sũt qͥ velint pauonis car
nem craſſi ⁊ modici alimẽti ac dif
ficilis cõcoctiõis eſſe: melancho-
liaqꝫ augere. Michael etiaꝫ. ſ. no
ſter accipiẽs ab Haliabate vbi ſu-
pra ſic inqͣt. Remouetur de car-
nis pauonis nocumẽtũ plurimũ:

ſi ſuſpendat̃ p collũ:ꝛ ad pedes
eoꝝ ligent̃ lapides:ꝛ ſic teneãt p
vnã diẽ ꝛ noctẽ:aut p duas:ꝛ q̃dã
tenẽt eos ſuſpẽſos ſine põdere.x.
dies. Cõcludit ꝛ ipſe poſtremo.
Eſt tñ caro eiꝰ cibꝰ malꝰ eis qui
vtunt̃ exercitio ſi ꝑparet̃:ꝛ cũ bo
nis ſpẽbus condiat̃ ꝛ poſt eius co
meſtionẽ vinũ bonũ odoꝛiferũ bi
bat̃.hec ipſe.Nos aũt voluimꝰ hec
pauca ex modernis accepta ſubiũ
gere potiꝰ q̃ʒ ab antiq̃is ꝑla q̃ʒ
dicta ſint nõ inuenientes ſic trũca
to ſermone ꝑterire.vt vnuſq̃ſqʒ
intelligeret q̃ et ſi p re q̃dam nõ
precioſa caro pauonis habeat̃:
ꝛ nõ raro in menſas nobiliũ ꝑue
niat:illaudabilis tñ ad ſanitatẽ
cõſeruãdã ab oibꝰ vnanimiter ꝑnũ
cietur vilipendaq̃ʒ. quare ꝛc.

¶ Cap.xciij.oſtendit naturam
carnis perdicũ et vtilitates:ꝛ
iuuamenta ipſius ad corporis
confortationem.

DIximus ſupra de vola
tilibꝰ domeſticis:nunc
aũt de ſiluaticis ꝯñr ẽ
dicendũ ſicut de q̃dru
pedibꝰ fecimus ſupra.
Et quia perdices q̃ cubugi dicun
tur in arabico:nõ ſolum a moder
nis:ſʒ etiã a priſcis autoribꝰ plu
rimũ ꝯmendãtur:ab eis igit̃ inci
piẽdũ ẽẽ iudicauimꝰ ergo q̃ pdix
iure merito fuit approbata:eum
nutrimentum mediocre licet ali
qualiter ſubtile ꝑbeat.teſte Iſa.
in lib.dietarum particula.ſic ſcri
bente.In volatilibꝰ ſtarna ẽ ſubti
lioꝛ pulliq; perdicis ꝛ pulli galli
nacei: poſt hec vero perdix fa
ſianus ꝛ gallina:ex q̃ ordine per
dicẽ gallina ſubtilioꝛẽ eſſe demõ
ſtrat ꝛ in.c.xvj. vniuerſalr. dixit.
Starne ꝛ perdicis pulli ſunt ſub
tiles in tertio gradu ſubtilitatis.
Turturis vero et anatis et co
turnicis in ſcdo. Pauonũ vero et
gruũ in prĩo. Ex quo etiam poſſu
mus cõprehẽdere q̃ iuuenes per
dices ſint in ſecũdo gradu ſubti
litatis:ſi eaꝝ pulli ſint in tertio.ꝛ
ꝑpterea dicebat Auic.in.ij.cano.
c.clxxxvj.q̃ caro cubugi ẽ de ſub
tilioribus carnibꝰ.ꝛ infra. Caro
eiꝰ eſt leuis ꝛ ſtringit:augmẽtũ fa
cit in coitu ꝛ ipinguat. Et i.xiiij.
iij.c.xxj. iq̃t. Carnes ſubtiles ꝛ le
uis digeſtiõis ſunt caro hedi pdi
cũ ꝛ turturũ nõ ſupflue pinguiũ:
cũ tales igit̃ ſint pdices nõ ime
rito Auer.in.v.colliget eas com
mendauit cuʒ di. Ex laudabilioꝛi
bus carnis volatiliũ ſunt carnes
pdicuʒ:ſʒ declinant parũper ad
frigiditatẽ ꝛ ſiccitatẽ:ꝛ ſunt ſicut
galline deſerti et hñt ꝑprietateʒ
ſtringẽdi vẽtrẽ aſſe et elixe. Que
q̃dẽ fuit ſñia Ra.in.iij Alman.c.
x. dicentis. Perdicis caro ventrẽ
ſtringit et multum nutrit:et in li.
iiij.ſuorum apho.ait.Perdicis ci
bus bonus ad frigiditatẽ et ſicci
tatẽ declinãs ius carũ boni odo
ris ꝛ bõi ſaporis naturalr tẽpatũ
exiſtit ad comedẽdũ ſũt apte. Et
poſt pauca ſubiũxit. Et eaꝝ ṽtꝰ ẽ
mirabilioꝛ:q̃ʒ dixerũt philoſophi
et ẽ q2 hũiditatẽ exſiccãt ſtoma
chi ꝛ putredinẽ extrahũt:ꝛ d̃ hoc
nõ ẽ dubitatio:maxĩe tñ ſi cũ ſi.c
co pomoꝝ dulciũ excoquant̃. Et
ſic cocte euadũt maliciã:ꝛ eaꝝ ṽ
tus ſcda eſt retẽtiua ꝯfortare ṽtu
tẽ.Et i li.xxiij.ꝯtinẽtis.c.cccccces
iij.ſic q̃ʒ de ipſis ait. Caro perdi
cis maſculi eſt tenuioꝛ carne alia
rum auium et velocioris digeſtio
nis.Et infra.Caro pullorum pdi
cis ẽ leuis ad modũ carnis cotur
nicis:et vale: ad fluxũ ventris ſi
comedit̃ cũ aceto.Et circa finem
capi.ſic inquit.Caro perdicis ma
ſculi calida eſt ꝛ hũida:inflat:ali

get actū venereū: ipinguat corpꝰ
⁊ calefacit: et auget ſāguinē val-
de ⁊ ꝯueniēs eſt ſi ea vtit̄ ꝯuale-
ſcēs: cuiꝰ corpꝰ fuerat infrigida-
tū et ſanguis diminutꝰ ⁊c. Et ſic
apparet ī dictis eiꝰ manifeſta ꝯtra
dictio in graduatiōe cōplexionis
ꝑdicis ſi ad idē ꝯparauerit: reſ.e
ctu tū̄ diuerſoꝝ nō ē incōueniens
ꝙ calida ſit ⁊ humida ⁊ frigida ⁊
ſicca ꝑdicis caro: ſi em̄ cōpararet̄
maſculꝰ ad feminā ꝑdicem ſic ca
lidꝰ ē ⁊ humidus: ſi ꝟo ad corpꝰ
hoīs temperatum frigide erit et
ſicce ꝯplexionis vt reliqui ſapien
tes dixere. Iſa. em̄ in. c. xvj. dieta-
rūm vniuerſalium inquit. Cā con
ſtrictionis ventris a perdicibus
eſt ſiccitas que dn̄at̄ in carne ipa
rum. Et ꝙ ita ſit apparet per ver
ba eius eo in loco ſic dicētis. Que
volatilium ꝯplexionis ſicce ſunt:
nō ſunt accipienda niſi domi nu-
trita fuerit ⁊ craſſata: ſicut ſūt tur
tures ⁊ ꝑdices. ⁊ hmōi: qꝛ tū̄ mul
ti ſunt nutrimēti vt dictū eſt. ſ. et
ab Auic. in. ij. cano. c. xlvj. ſic ſcri-
bente. Caro melior volucrum eſt
alduragi ⁊ gallinarū ⁊ ſubtilior
eaꝝ ⁊ nō ſūt cū nutrimēto carniū
alcabugi id eſt ꝑdicis: vbi appa-
ret ꝙ Auic. plus dicat eſſe nutri-
mentū ex carne perdicis ꝙ̄ galli-
narū. Qꝛ inꝙ̄ ſunt multi nutrimē
ti: ⁊ nō raro ad manꝰ potentū de
ferunt̄ mortue et nō viue que poſ
ſint incraſſari: vt iuſſit Iſa. bonū
mihi vr̄ eſſe obſeruādū vt elixa-
te potiꝰ ꝙ̄ aſſate vt cōiter fit co-
medende ſint vt ex humiditate
aque ſua ſiccitas aliquātulū tem
peraret̄: niſi corpora comedentiū
humida forent et lubrica ſuꝑflue
tūc em̄ conueniētiores ſunt aſſa-
te. Et qꝛ ꝑdicū vita ad. xvj. annos
non vr̄ prolongari: vt Platina re
fert: aduertendū ne ex veteribus
ſint q̄ nobilibus anponende non
ſunt: ſ ex iunioribus. Que quāto
fuerint iuniores: tanto earū ſicci
tas minor ⁊ ipſe ꝯn̄r laudabilio-
res. Et ꝓpterea iuſſit Micha. nr̄
vt eligantur iuuenes pingues di
cte pernicones ille em̄ meliores ⁊
ſaniores eſſe videntur eo ꝙ cete-
ris ſint temperatiores.

¶ Capi. xcv. oñdit naturā car-
nium ſtarnorū faſianoꝝ ⁊ ſimi
lium cum earum iuuamentis.

Um ſtarne: faſia-
ni: ⁊ ꝑdices ſint in
natura ꝓpinq̄: vt
dixit Baldahac:
de eis mihi videt̄
in vno cap̄. ſcribē-
duz eſſe. Et qꝛ de
ꝑdicibus vnum ſuperius de per
ſe fecimus capitulū: de reliq̄s in
pn̄ti dicendum erit. Sunt ergo q̄
dam aīalia que galline ſilueſtres
dicuntur: ⁊ ipſas ruſtici et vulga
res q̄dā gallinaceas appellāt: et
he multū appropiquāt nature ꝑ
dicis ⁊ ꝯplexiōi eiꝰ: vt Michael
nr̄ inquit. a quo tm̄modo de ipſis
reperio fuiſſe factam mentionē.
Et iō de eis ſufficiat qd̄ ī ꝓcedēti
cap̄. dictum eſt. ¶ Et ꝓpterea qd̄
dā ꝑdicū genꝰ qd̄ vulgares cotur
nices appellāt: roſtrū hn̄s rubeū
⁊ pedes ſilr̄. Que tū̄ aīalia non eſ
ſent ſic dicenda: qm̄ coturnices ꝓ
prie dicunt̄ ortigie quaquile ſiue
q̄lee: vt pādactaꝝ pluacuit auto
ri: ⁊ ſilr̄. Simoni ianuenſi. Quibꝰ
maxime credendū ē cum excellē-
tis doctrine viri fuerint. Sz quor
ſum hec dicet quiſpiā cui reſpon
debimꝰ dicētes: ꝙ ea q̄ pmiſimꝰ:
ad hoc ꝓpoſitū adduximꝰ vt oſtē
deremus hec aīalia non eſſe illa
q̄s antiq̄ ſtarnas nūcupabant: et
mirū in moduz ꝯmēdebant: q̄rū
cōplexio ponitur temperata. lz

Ruffus eã calidã ꝓnūciauerit: et eſt gñatiua boni ſanginis ⁊ pauce ſupfluitatis: ⁊ eſt ꝯualeſcentibus ⁊ debilib⁹ ⁊ ſanis multū ꝯuenies: vt Michael nr̄ retulit. Et ꝙ ipſa apud eū nō ſit ortigia patet qm̄ aliud ſpāle de quale fecerat capitlm: in quo ipſam ꝯleam pliꝰ mū vt ita dixerim: blaſphemauerat. Et ꝙ hec ſit rei ꝟitas. ſ. ꝙ ſtarna nō ſit qualea: apparet etiã ꝑ Cōſiliatorē ſic dicētē. Sȝ qꝛ poſt ſtarnã ſubdit Alman. coturnicem: dubitãdum eſt: qꝛ vl' eã intelligit auem ꝑdicē maiorē eiuſdem fere coloris cū rubeis pedib⁹ ⁊ roſtro ſaporis delectabilioris dicta coturnix in italica lingua: ⁊ ita eius andiēd⁹ eſt ſermo: vl' ꝑ hãc intelligit ortigo ſiue ꝗſcula: ⁊ tūc eum nō accepto: cū hec ſit carniū volatiliū deterior fere: hec ipſe. Ex ꝗbus ēt dictis pȝ ꝙ hec auis dicta coturnix a vulgaribus: eſt magis laudata ꝙ̄ ꝑdix: nō ſic ſtarna: ſed ſpēs ꝑdicis maior. Uidet̄ aūt ꝟiſile ꝙ ſtarna ſit minor ꝑdice dicēte eodē padubanēſi nr̄o: ꝑ ſtarnã pōt itelligi aut auis magna velut anſer griſea cineritia: cuius caro laudabilis ē maxie cū iuuenis fuerit: vel manerics perdicis parue iuxta tuſcos quã moyſes vr̄ audire iudeis inquiēs. Silr̄ ſtarne nō videntur ꝑ dño noſtro conuenire qꝛ ventrē cōſtringūt. Et hec vere vr̄ ſtarna ⁊ non ſuperior velut anſer. Ex his que etiã dixit Iſa. in. c. xvj. dietaꝝ vniuerſaliū cū ait. Carnes q̄ in calore ſunt defecte: et tñ tēperamēto attinentes. ſunt ſicut ſtarni pulli et ſilium: ad digerendū ſunt velociores ⁊ facile venas penetrātes: ⁊ cito ī ſanguinē mutabiles ⁊ laudabilē ſanguinē gñantes: oī etati et ꝯplexioni congruētes: ſed tñ ex ſue diſſolutionis velocitate nō multaȝ ꝟtutem membris preſtãt: vñ ad regendã ſanitatem ſunt cōuenientes magis ꝙ̄ ad cōfortãdū. Et infra di. ꝙ ſtarni et ꝑdicis pulli ſunt ſubtiles in tertio gradu ſubtilitatis. Et hoc eſt qđ dicebat Alman. in c. x. li. iij. cum inquit. Starne caro oī carne auiū levior inuenit̄: atqꝫ his q̄ ſubtili volūt cuſtodiri regimine conuenientior: et poſtea ſubiūxit. Et poſt iſtã caro coturnicis q̄ eſt vna ſpecies perdicis iam dicta. Scđa in bonitate exiſtit que paruã generat ſupfluitatē: ⁊ non multū calida iudicat̄ ⁊ eſt melioris ſanguinis generatiua ꝙ̄ caro pullorū ⁊ ſpermatis augmētatiua. Et ꝓſequitur. Perdicis caro iſtis groſſior exiſtēs ventrē ſtringit et multum nutrit ⁊c. hec ipſe.

¶ De faſianis vero quoꝝ caro dicit̄ tēperata ſana ⁊ multū nutriēs ⁊ maxime conueniēs ꝯualeſcentibus ⁊ extenuatis: cū mediū qddã inter ꝑdicē ⁊ caponem obtineãt: vt Platina di. non reperio ab antiquis q̄d dictū aliđ ab eo qđ ſcripſit Concilia. cum ait. Siluestriū volatiliū laudabiliores ſūt faſiani ad ſanitatē ⁊ robur: ⁊ fortaſis etiã domeſticis cū ſint gallinis ꝓpinquiſſimi ⁊ eiuſdē ſpeciei fere: ſintqꝫ illis ſicciores aeris ac alimēti et exercitij amplioris: poſt q̄s ſunt ꝑdices: ſtarne ⁊c. Qđ videt̄ accepiſſe a Ra. in. iiij. lib. ſuorum aphoriſmorum ſic dicente. Faſianus cib⁹ conueniens laudabilis ſubtilis ⁊ pullis affinis q̄ ad eſum ethicos confortat: ⁊ eos q̄ ab egritudinibus ethici fiunt: et hȝ proprietatem vigorãdi virtutes que digerūt: ⁊ humores corruptos in ſtomacho ꝑparat. Et profecto id mihi de ipſis videtur eſſe concludendum qđ noſter Michael con-

ſulit de his auib⁹ dicẽs. Et hi ſũt
cibi qb⁹ nõ dñt vti ſani vt ſuper
ueniente egritudine aliquid vltra
conſuetudinem comedãt. ꝗre ⁊c.

¶ Capitulum. xcvj. oſtendit na
turã carniũ coturnicũ ſiue qua
learũ et turturũ: ⁊ declarat mo
dum preparationis ipſarum.

COturnix parua ẽ auis
reſpectu perdicũ et fa
ſianorum: q̃ ortix ⁊ a q̄
buſdam quaquila dr:
vt Simõ ſenſit ianuẽſis ꝗlea vo
a vulgarib⁹ appellatur. cuius cõ
plexio calida eſt in fine primi vſq
ad ſecundum et multe humidita
tis et ideo cito corrumpitur vt
ptȝ. Et propterea tam tempera
tis ꝗ diſtemperatis eſt cib⁹ incõ
ueniens: et difficilis digeſtiõis: et
ꝑparat corpa ad febres et auget
eas: vt in ſua practica Micha. in
quit. qđ etiã ſenſit Platina cũ ait.
Uere cum reddit inſipida ⁊ mali
alimẽti habet. Et ꝓpterea Cõci.
ait. Ortigo ſiue quiſcula eſt car
nium volatilium deterior fere. Et
ideo dr in. ij. cano. ꝙ ex comeſtio
ne carnium coturnicis timetur te
tanus et ſpaſmus: non qr come
dant elleborum tm̃: ſȝ qr in ſubſtã
tia earum eſt hec vtus. Et iſta in
nuit Gal. ſnĩa. in. v. c. expoſitionis
ſexti capituli epidimie: vt Ra. in
quit. in. c. ccccxx. li. xx. dicens. Ego
vidi quoſdã pati tetanum in mu
ſculis ipſorum ex comeſtione co
turnicum: eo ꝙ coturnices come
dunt elleborum. Et ideo non dñt
comedi niſi ille que non inueniũt
elleborum: ⁊ non debet fieri fre
q̄ñs ſumptio ipſaꝝ: qm̃ pleſ paſ
ſi ſunt tetanum ex freq̄nti ſum
ptione ipſaruȝ. Hoc etiam voluit
Iſa. in. c. xvj. dietarum vniuerſa.
cũ inq̄t. Coturnices ceterꝭ ſũt pe
iores: ſicut nec in nutrimẽto: neq
in digeſtiõe ſunt laudabiles. et ꝓ
pterea nõ ſunt accipiẽde a ſanis:
neq ab ĩfirmis ſupradicta rõne
⁊c. ¶ Turtures vo: vt Micha. ait
calide ſunt vſq ad ſcđȝ ⁊ ſicce: lȝ
habeãt humiditatẽ quãdã ſupe
fluã et indigeſtã: eligant tñ iuue
nes ⁊ pingues: q̃ ſm Gal. bonum
dãt nutrimentuũ: ſȝ antique groſ
ſum et difficilis digeſtiõis: et ſan
guinis melãcholici ſunt genera
tiue: ꝗre cũ pertrãſiuerunt annũ
nõ aſſumant. Et ꝑſuppoſito ꝙ iu
uenes ſint: vt. S. diximus: adhuc il
lud Gal. preceptũ eſt obſeruãdũ
qđ poſuit in li. de attenuatiua die
ta dicentis. Perdix et turtur neq
ſumme duras carnes hñt: neq di
geſtibiles: neq cachochimias: ſȝ
duriores eoꝝ vna die cuſtodiant
mortue: ſi eñ trãſcẽdũt faciliter
⁊ ſiunt fragiles ⁊ ↄcalpabiles oĩ
no: qm̃ benignum corpi exhibẽt
nutrimẽtũ et viſcoſum: ⁊ ĩ medio
groſſiciei et ſubtilitatis exiſtunt:
qđ puto ſanis ↄuenire. A q̄ ſum
pſiſſe vr̄ Iſa. in particu. dietis cũ
inquit. Preterea oĩbus auib⁹ tur
tures ſicciores ſunt: ꝗre nõ opȝ
eos comedere niſi cum vniuſ an
ni fuerint: et manducẽtur poſt oc
ciſionem tranſacto die. Talr eñ
comeſte laudabilem gñant ſan
guinẽ: mediocrẽ vçȝ inter groſſuȝ
⁊ ſubtilẽ. Sic eñ ꝑparate carnes
turturũ nõ ſupfluẽ pinguiũ ſub
tiles ſunt ⁊ leuis digeſtiõis: vt ẽt
ſcripſit Auic. in. xiiij. iij. c. xxj. Et
ſunt cibus conueniens bonos ef
ficiens humores: licet caliditati
attineãt: et cõferunt pl⁹ poſt pul
los colũbaꝝ: et hñt virtutem mi
rabilẽ ⁊ augmentãt ſanguinẽ in
oĩbus in quib⁹ eſt paucus. et di
cunt philoſophi ꝙ ꝓprietate ſua
vigorãt virtutem retentiuam: et
in hoc maxime ꝓualent: teſte Raſi

in libro.iiij.ſuorum aphoriſmoꝝ
cuius predicta fuerunt verba. Et
preter hec turtures licet declinēt
ad caliditatē pluſq̄ʒ galline deſer
ti: habēt tñ mirabilē ꝓprietatē in
gnādo ingeniū vt dixit Auerrois
in.v.colliget. Qđ accepiſſe videt̄
a principe in.ij.canonis.c.xxj. de
duragi q̄ ē turtur: vt voluit Johā
nes arculanꝰ.c.de epilepſia. ⁊ Si
mon ianenſis ſimiliter. licet Bar-
tholomeꝰ de mōtag. in ſuis cōſi-
lijs crediderit ꝙ eſſet faſianꝰ: pre
dictis tamē magis adhereo. Di-
xit ergo ibi princeps. Caro dura-
gi.i.turturis in cerebro ⁊ i intelle
ctu augmētum efficit ſicut ēt dixe
rat Auerrois vbi ſupra: et poſtea
ſubiunxit. Caro eius augēt ſper-
ma ⁊ coituʒ: ⁊ ꝑ hoc dat intellige
re quod ipſa ſit multū nutritiua
⁊ ſanguis augmentatiua: vt raſi
placuit loco preallegato. Memo
randum eſt ꝑterea ꝙ cū in carne
turturis dominet̄ ſiccitas: vt dixit
Jſaac in.v.d.c.xvj. Bonum erit ⁊
vtile ad ſanitatem vt in caſula in-
craſſent̄ per aliquot dies anteq̄ʒ
manducentur vt ſua ſiccitas tem-
peretur iuxta preceptum eiuſdeʒ
in loco allegato ſic ſcribentis.
Que volatilium complexiōis ſic-
ce ſunt nō ſunt accipiende niſi do
mi nutrite et incraſſate ſint ſicut
ſunt turtures: perdices: hmōi. et
tunc tutius poterunt aſſari: ſiue
ro macre fuerint tutius eas come
demꝰ elixas: ne forte ipſas natu-
raliter ⁊ accidētaliter ſiccas aſſan
tes ſiccitatibus alteram que ab
igne ſiccitatē adeamus.

¶ Ca.xcvij. oſtendit naturam
carniū ſtrutionis gruis ⁊ aliaꝝ
auium aquaticarū duras ha-
bentiū carnes declarando quō
preparande ſint.

Placuit mihi de his oī-
bus i vno ca. ſcribere:
vt quēadmodū i natu
ra ſunt ꝓpinq̄: ſic ⁊ ſer
mo de carnibꝰ eaꝝ ſit
ſimul. Dicā ergo in ꝑmis de ſtru-
tionū carne cū Jſaac in.c.xvj. die
tarū vliū ſic ſcribēte. Caro ſtru-
tionū ceteris eſt peior: ⁊ plꝰ ſtoma-
chū fatigat. Qđ etiam ſenſit Ra-
ſis in.iij.almāſoris.c.x.di. Stru-
tiōis caro oībus groſſior iudicat̄
⁊ ꝓpterea caro eius nō aſſumat̄.
Gruis aūt caro frigida eſt ⁊ ſicca
dura ad digerendum ⁊ mali ſan-
guinis generatiua: vt indt̄ Mi-
chael noſter: cui cōſonat platina
dicens. Ex hiſ cibaria quouis mō
cocta tarde coquunt̄ attrabilē.i.
melācholiā augēt ⁊ re cremēti in
ſe q̄ʒ alimēti plus habēt: vn̄ fit ꝙ
caro gruis aut oīno pretermittē-
da eſt aut prius preparāda vt de
carne pauonū ſupra diximꝰ. Que
fuit ſnia Raſis in li.xxiij.cōtinen-
tis.c.cccccccciij. ſic ſcribētis. Caro
gruis eſt muſculoſa et villoſa: iō
nō dʒ cōedi niſi poſt dies plures
ſue mactatiōis. de carne autē ci-
coniarum ⁊ cignoꝝ ſimiliū que vt
plurimū i paludibꝰ ⁊ lacubꝰ habi
tant dicēdum eſt cū Jſaac in li.p.
d. ꝙ nō ſunt eque bone ſicut aues
terreſtria loca incolētes. Qđ etiā
voluit in vniuerſalibus cum ait.
Omnia volatilia paludes inha-
bitātia carne ſunt nerioſa groſſa
⁊ ad digerenduʒ dura: ſʒ ſi ſit bene
digeſta multū nutritiua: ad diſſol
uendū de mēbris dura: et iō ma-
chinānduʒ eſt ad mollificādū car-
nes eoꝝ neq̄ʒ annum tranſeuntia
ſunt comedēda. Quod ſenſit Aui
cē. in ſecundo canōis.c.cxlvj. cum
ait. Oēs volucres magne aqua-
tice ⁊ hn̄tes colla lōga: eoꝝ plu-
rima gnātio eſt melancholica; et

infra dixit. Caro auiū aquaticarū
est vehemētis humiditatis.s. ac-
cidētalis ⁊ plurime siccitatis sub
stātialis. Et ꝓpterea caro magna
rū auiū facit euenire febres quar
tanas. Almāsor quoq3 in.c.x.libri
tertij sic idt. Caro sisonis ⁊ aliarū
auiū siluestriū quāto maiori par
ticipāt rubedine ⁊ nigredine tāto
sanguini melancholico propin-
quior videt. Que aūt illaꝝ malū
hūt odorē est sanguinis genera
tiua deterioris. Ideoq3 nullo mō
comedi debet. Vt subdit. Uolati
liu3 aūt caro in fluminibus vel la
cubus morantiū: multaꝝ est sup
fluitatū effectiuaq̄ si malū h3 odo
rē deterior iudicat: nō sunt itaq3
hmōi carnes assumende ꝗuis in
tpe hiemis aues aq̄tice i magna
copia reperiant Uenetijs ⁊ in q̄-
buslibet alijs ciuitatib⁹ mari ꝓ-
pinquis ⁊ lacubus: si quis tn̄ eas
oīno mādúcare voluerit: machi-
net pri⁹ ad mollificandū carnes
eaꝝ ⁊ nō omniū: sed iuuenū tātū
modo: q̄ annū nō trāscenderint:
vt dixit Isaac vbi.s. Mollificant
aūt ⁊ tenere fiūt carnes haꝝ vola
tiliū si mortue fuerit p duos dies
vel circa vt placuit Rasi vt diximus
⁊ Auēzoar i suo Theisir.c.j.dicē
ti. Caro q̄ ē ex aīalib⁹ habentib⁹
duras carnes velut sūt turtures
grues: anates siluestres ⁊ similia
comedi d3 post necationē ipsorū
duodeci3 horis i hieme. estate ve
ro septē horis: mihi tn̄ magis pla
cet ꝓ regiōe ista q̄ frigida ē: istud
qđ voluit Isaac in.c.xviij.dietarū
vniuersaliū cu3 inquit. Uolatilia
postq3 sunt occisa per diē ⁊ noctē
dimittant vt carnes emolliant. ⁊
subdit: ⁊ ꝑsertim aquatica sic di-
mittātur. ⁊ infra autoritate Gal.
sic ēt ait. Que aīaliū vel terre na-
scentiū recētiora sunt q̄3 op3: aut
nō maturata quātū cōueniat ali-
quādiu reseruata: sicca eoꝝ tene
rātur ⁊ mollia ipsoꝝ indurant ⁊
cruda maturant sicq3 velociter di
gerunt. ⁊ infra subiūxit. pala3 fit
nos nō debere nutriri carne natu
ralr dura et sicca: neq3 inhabitā-
tibus paludosa loca: nisi cū ante
duos dies sint occisa vt sue car-
nes mollescāt ⁊ facile digerant.
Que fuit gal. snia i.li.de subtiliā
te dieta.c.viij. dicētis. Op3 aūt nō
recentē s3 suspendēdo die vna ad
min⁹ ita comedere nō turturē so
lā s3 etiā perdicē ⁊ alia oia q̄ mo-
derare siccam habēt carnem. Si
aūt volatilia aquatica q̄ dictis a
Galeno sūt durioris carnis viua
caperent cu3 retib⁹ aut aliq̄ alio
hmōi istrumēto: nō sūt subito oc-
cidēda: vt venatores faciūt: s3 sic
ꝑparāda vt docet Isaac in.c.xix.
libri ꝑallegati sic dicēs. Si duro-
rū aīaliū carnes sunt coquinādē
anteq3 occidant multū fatigent:
vt ita carnes dure tenerent: indi
geste vero ⁊ dure nature: sicut se-
niorib⁹ ⁊ egrotātib⁹ si grosse car
nes dent ad comedēdū ꝟberent
⁊ cū pauco sale tymo q̄q3 ⁊ cala-
mēto in aq̄ apponant ⁊ aliquan-
diu dimittantur: sicq3 tandem ni
mium lote coquentur ⁊c.

¶ Cap.xcviij. ostēdit naturam
carniū turdoꝝ meruloꝝ passe
ru3 ⁊ ceterū minutarū auium.

Cum species paruā-
rum auiū sint ferme
infinite q̄s liber pos
set de naturis oīū et
ꝓprietatibus singu-
larum doctrinā cō-
prehēdere q̄s vel calam⁹ posset
id scribere: null⁹ profecto. Et ob
hanc causam prisci omnes et sa-
pientissimi medici non ausi sunt
hanc tan[t]am prouinciam agredi

ſz vnuſquiſq3 coꝝ cōtētus fuit vel
le de hiſ oīb⁹ in vniuerſali tm̄mō
facere ſermonē: quos etiā in hac
parte: ſicut ꝛ in ceteris nos imita
bimur: ꝛ de ipſis paruis volatili-
bus in vno tantū. c. ſcribem⁹ colli
gētes q̄cq̄d boni d̄ hac materia di
ctū ab antiquis inuenerim⁹: ſed
añ nonnulla a modernis ſumpta
ꝓponam⁹ dicētes cū aliq̄ pri⁹ ſic
ſcribēte. Ficedularū: carduelliūre
liq̄rūq3 auiū minutarū caro ſi pin
gues ſint ꝛ iuuenes: mō nō nidifi
cēt boni alimēti ē. Et ſubdit. Ab
ſit tñ a patinis nr̄is paſſer: q̄ eſui
ſumpt⁹ ob nimiā caliditatē male
alit: difficulter cōcoquit: ꝛ libidi-
nē excitat. Michael aūt noſter de
turdis ꝛ merulis loquēs autori-
tate Jeſu medici ſic iq̄t. Turdo-
ru3 ꝛ meruloꝝ carnes ſūt calide
ꝛ ſicce i fine primi vſq3 ad primū
ſecūdi. Et ſubiūxit. Eligant pin-
gues ꝛ capti cū laqueo vł retibus
vt dixit Baldahac: q̄buſda3 pla-
cuit q̄ meliores ſint q̄ cū aue ca-
piunt ſunt difficilis digeſtiōis ꝛc.
Et poſtea dixit q̄ meruli ſunt tur
dis meliores. Demū loquēs d̄ vo
latilib⁹ minutis ſic ait. Auiū par
uarū aliaꝝ a paſſerib⁹ carnes de
clināt ad caliditatē ꝛ ſiccitatē ſ3
pl⁹ ad ſiccitatē. Et iō eligant pin
gues: qm̄ iuuenes ſūt ꝛ eaꝝ caro
eſt laudabilis multū ꝛ laudabile
gñant nutrimētū: facile digerit ꝛ
cōualeſcētibus ſana. Que quidē
fuit gal. ſnīa in octauo de ingenio
ſanitat3. c. ij. dicētis. Ex volatilib⁹
optime q̄dē ſunt ꝑdices ſimul cū
mōtanis oīb⁹ paſſerib⁹. Deinceps
aūt gallie faſtani ꝛc. Quē textū ſic
exponit Cōciliator. ꝑ paſſeres aūt
ꝑmiſſos audio aues minutas ꝛ nō
paſſeres vere dictos q̄ calidiſſimi
ſūt ꝛ luxuriā incitātes. De paſſe
rib⁹ aūt vere dictis q̄ calidi ſint
vſq3 ad tertiū ꝛ ſicci fere i eodē di
xim⁹ q̄ nō ſolū moderni verūetiā
antiq̄ patres carnes ipſoꝝ vitu-
perarūt. Dixit eñ Hali abbas de
ipſis i. v. theorice. c. xxiij. paſſerū
ꝛ colūbarū agreſtiū caro dura eſt
ꝛ ad digerēdū grauis mali q3 cibi
ex q̄bus generat ſanguis calid⁹
et ſiccus. ꝛ poſt pauca ſubiunxit.
Op3 aūt paſſeres in domo ſagi-
natos oīno cauere: gñat⁹ etem̄ ex
eis ſanguis peſſim⁹ eſt. A q̄ ſum-
pſiſſe videt Iſaac in libro parti-
cularium dietaꝝ cū ait. Calidiores
oīb⁹ auib⁹ paſſeres ſunt: ꝛ pl⁹ q̄3
alie parue aues ſtiptice ꝛ pl⁹ etiā
ſanguinis inceſiui. ꝛ in libro vni-
uerſaliū dietarū. c. xvj. ſic etiā de
eis iquit. Caro paſſerū ꝛ iuuenū
colūbaꝝ calida ē ꝛ ſicca corrum-
pēs ſtomachū ꝛ a tēperamēto lō
ge ē. ꝛ iterū in eodē. c. dixit. Que
volatiliū calida ſūt ꝛ ſicca nō ſe-
pe ſunt accipiēda: ꝛ maxie paſſe
res: natura eñ ſunt calefaciētes
ꝛ i fumoſitatē ꝛ cholerā rubeā cō
uertibiles: ꝛ ꝓcipue ſiluatici ꝛ ma
cri: q2 digeſtionē deſiccāt ꝛ vētrē
cōſtipāt. qḋ ēt voluit Auerrois
in quito colliget dicēs. Paſſeres
ſunt oēs calide ꝛ ſicce in fine calo
ris. Et ifra ſic quoq3 ait. Strunel
li q̄ dicunt azuri ſūt calidi ꝛ ſicci ꝛ
graues ad digerēdū ꝛ groſſe na
ture: ꝛ iō Princeps in ſecūdo ca-
non. c. cxxvj. ſic inq̄t. Et paſſeres
oēs male ſūt: ꝛ hoc q2 caro earū
calidiſſima ē luxuriāq3 cōmouet.
ꝛc. et eſt Almā. in libro tertio. cap.
x. hec nāq3 auis: vt Platina refert
minime vite ē: ita ſalaciſſime. Ma
res eñ negant anno diuti⁹ dura
re: qḋ ꝓpter coitus multitudinē
atq3 freq̄ntiā euenit: li3 ipſe non
dicat. Fuit eñ hec ſententia phi-
loſophi: vt refert Auerrois xi ca-
ticorum Auic. cō. cxvj. ſic di. Non

ſolū hoc dicimꝰ ꝙ multꝰ coitꝰ debilitat corpus ꝗnimo ꝙ diminuat ꝛ abbreuiet valde vitā: facitqꝫ eā valde breuiter ꝛ celeriter terminare. Ariſtot. enī aſſeruit qḋ aīalia mltiplici coitꝰ ſunt breuioris vite: pbās hoc ꝛ cōfirmās ex paſſeribus q̄ nō viuūt niſi ꝑ annū ſolū. inducēs ſup hoc pbationē qm̄ nō appꝫ nigredo ſup guttur illoꝝ q̄ videnꝭ i autūno q̄ quidē nigredo ſignificat ſup ſenes coruꝫ ꝛc. Carnes ergo ipoꝛum fugiemus.

Capitu. xcix. oſtendit naturam manifeſtaꝝ partiū aīaliū: declarādo q̄ ſint eligibiliores et magis facientes ad ſanitateꝫ.

Intellectꝰ noſter q̄ naturalr̄ ſcire deſiderat vt ab Ariſto. i ꝓhemio methaphyſice colligi pōt nō ſolū ex cognitione bonaꝝ ꝛ malaꝝ carniū cōtentus remanet: ſꝫ vltra cupit intelligere: quaꝝ etiā partiū aīaliū laudabilioꝛ ſit ad ſanitatē. Et ꝓpter eā dicendū eſt de hac materia ꝙ ꝑticulaꝝ aīalis q̄dā ſunt manifeſte: ꝛ aliq̄ occulte. De pꝛimis igitꝛ dicimꝰ: q̄ duplices ſunt. ſ. exteriores ꝛ interiores. Qḋ ſi eas voluerimꝰ cōparare adinuicē ꝑ quāto faciāt ad ſanitatē: ſīc habebimꝰ dicere ꝙ exterioꝛes magis appꝛobenꝭ ſcḋꝫ Iſaac ſnīaꝫ l. c. xv. dietarū vniuerſaliū ſīc ſcribētis. Partes aīaliū q̄ exteriꝰ ſunt in medio corꝑe meliores ſunt interioꝛibꝰ: qꝛ ex vicinitate poꝛoꝝ corꝑis q̄bus ſudoꝛ ꝛ fumꝰ diſſoluīꝭ: ide alleuiāꝭ ꝛ ſupoꝛtanꝭ: ꝛ ad digerēdū faciliores efficiunꝭ: iterioꝛes vero ꝯrio. Et in li. ꝑticulariū ſīc inqꝛ. Membroꝝ q̄dā ſunt mediocria q̄ cuti ꝛ oſſibꝰ vicinanꝭ: ꝛ ſunt teneriozis carnis minioriſqꝫ ꝑiguedinis: ſunt ēt ſapidioꝛa ꝛ digeſtibilioꝛa duobꝰ modis. Unꝰ ꝑꝑ multā ſubſtātie eiꝰ diſſolutionē q̄ egredit ꝑ poꝛos cutis cū ſudoꝛe. Aliꝰ ꝑꝑ colliſionē: q̄ fit ex oſſibꝰ ea cōfricātibꝰ mēbꝛa aūt a cute ꝛ oſſibꝰ remota groſſioꝛē hn̄t carnē mlteqꝫ piguedinis: idcirco ſunt indigeſtibilia ꝛ iſipida: ꝛ copiā malorū chimoꝝ gnantia ꝓpter duas res. Una ꝙ vi ſunt vicina ꝑ q̄s humoꝝ feces expellunꝭ. Alia ꝓpter lōginquitatē poroꝝ cutis ꝑ quos ſue hūiditatꝭ ſupfluitas nequit egredi. Alia ꝑꝑ oſſiū abſentiam vn̄ tenera fieri: neqꝫ collidi pn̄t: iōqꝫ venter ꝛ inteſtina: ꝛ ſilla ſunt groſſioꝛa et male nutribilia. Cū aūt mēbꝛa apparētia ſubdiuidanꝭ in anterioꝛa ꝛ poſterioꝛa. Si q̄s peteret an anterioꝛa ſint poſterioꝛibꝰ melioꝛa. vl̄ vt dicemꝰ cū Iſaac in li. dietaꝝ vniuerſaliū c. ꝑallegato dicēte partes anteriores animaliū poſterioꝛibus ſunt melioꝛes tribus ex cauſis. Una quia nutriunꝭ ſanguine mūdificato in coꝛde: ideo pectꝰ ꝛ ipſum circūſtātia ceteris membꝛis in cibo ſunt melioꝛa. Secunda quia pectꝰ ꝛ voce flatu ſemꝑ mouenꝭ: ꝛ iō caro ſua leuigatur. Tertia qꝛ in pectoꝛe coꝛ moꝛatur quod eſt fundamentū caloꝛis naturalis. ꝛ i. c. xvi. eiuſdē dixit. Partes vicine ſpatulis ꝛ coſtis ex ſuo motu ſapoꝛoſiores et digeſtibilioꝛes exiſtunt Que fuit etiā Raſis ſn̄ia in iij. Almanſoꝛis. c. xi. ſic dicentis. Aīalia anterioꝛa leuioꝛa ſunt et calidioꝛa: poſterioꝛa vero grauioꝛa ſunt et frigidioꝛa ꝛc. Querenti autē an dextra ſint membꝛis ſiniſtris ſanioꝛa reſpondet Iſaac in quinto. c. xv. dicēs. Partes aīaliū q̄ in ꝑte dextra vicine ſunt fundamēto caloꝛis naturalis ſcꝫ epati

ꝛ felli. ide leuiores ꝛ ad digerēdū faciliores. De sinistra ꝟo parte cōtrarie q2 spleni sunt vicine. Et in particularib⁹ sic ait. Mēbra em̄ dextre partis meliora sunt his q̄ in sinistra sunt ꝑpter vicinitatem epatis: qḋ est naturalis calorꝫ fundamentū: fortiorem em̄ actionem hꝫ circa loca vicina ꝙ circa remota. Hoc et̄ sensit princeps in. ij. cano. i. c. cxlvj. cū ait. Et dextra q̄dē leuior est ꝛ melior sinistra. Membrorū quoqꝫ diuersitas reperitur ſm situ non pauca. Quedā enim sunt pncipalib⁹ ꝓpinqua: q̄dā ꝟo remota. Mēbra nāqꝫ iter cerebrū ꝛ cor existentia calori vicina naturali: sunt boni saporis: digestioniqꝫ facilia: ꝛ bonū nutrimentum generantia ꝑpter duas res. Una pro vicinitate caloris naturalis superfluitates sui nutrimēti purificātis. Scdaꝫ q2 bene bonoqꝫ sāguine cordis ꝛ epatis sunt nutrita. Mēbra vero q̄ caude sunt vicina: ꝛ a calore naturali lōginqua: duriora sunt ꝛ indigestibiliora minusqꝫ saporosiora. Quod fit duobus modis. Primo ꝑpter calorē naturalē ab eis remotū. Scdo q2 fuerūt nutrita sanguine male in epate cocto. Mēbra vero iter hec mediocria: sunt scdm vtrūqꝫ extremitateꝫ sibi vicinātes. de eis em̄ q̄litates accipiūt ꝛc. hec ipse.

¶ Cap. c. ostēdit naturā mēbrorū valde carnosorū declarādo q̄ meliora sint ex eis.

Membrorū q̄dā sunt adeo carnosa: vt carnes ipsa tātūmodo esse videāt. Quorū articulas q2 aut sine ossib⁹ sint: aut cū modicis: vnusquisqꝫ emptor expostulat nesciēs ꝙ vt plurimū partes aīaliū a deo pulpose sūt ipsorū nates. Quarū carnes lꝫ saporite sint ꝛ vnctuose: vt dixit Isaac ꝛ calide ꝛ humide teste Auicē. in ij. cano. c. cxlvj. sunt tñ illaudabiles: vt voluit ibi princeps. cū ait. Caro yliorū ꝛ natiū deterior est carne pigui: ꝛ est mala i digestiōe ꝛ nutrimēta: q2 est calidior ꝛ grossior pinguedine. Cui⁹ quidē causa potest esse: q2 sunt mēbra quiescētia ꝛ humiditatib⁹ plena: que vituperantur ab Isaac in lib. particulariū dietarū cōtraria approbādo. cū ait. Mēbra que sunt mobilia ꝛ modicū humiditatis hn̄t: sunt saporosiora facileqꝫ digestibilia. Cōtraria aūt sunt cōtrarie se hn̄tia. ꝛ hoc hāc cām lacertose partes aīaliū approbant. vt coxe crura ꝛ hmōi. Carnes em̄ coxarū saporate laudabilis sunt nutrimēti ꝛ cito digestibiles: vt inq̄t Isaac i. c. xvj. d. v. Silr̄ etiā lacerti: q2 sint mēbra multū mobilia ꝛ parū humoris hābētia: ꝛ iō sunt bn̄ digestibiles vt idē ait in particularib⁹. Qḋ tñ pri⁹ in. xv. c. vniuersaliū dixerat his ꝟbis. Mēbra iter durū ꝛ molle media sicut caro lacerti caro pinguediēꝫ nuda sunt tēperatissima in q̄tuor q̄litatib⁹: ꝛ iō ceteris mēbris sunt tēperatiora: ꝛ ad digerēdū velociora: ꝛ ad penetrādū venas faciliora: ꝛ ad cōfortādū corp⁹ laudabiliora. Et in. c. xvj. eiusdem sic quoqꝫ inq̄t. Carnes lacertorū ꝛ pinguedine nude sunt tēperate. ꝛ infra subdit. Carnes lacertoꝝ ꝛ maxie extremitates coꝝ sunt ceterꝫ carnib⁹ laudabiliores ꝑpter nimiū motū. Si tñ musculi mlta ac plurima eēnt repleti pinguedie: sanguinē mlta habūdātē hūiditate multasqꝫ gn̄antē supfluitates efficeret: quēadmodū caro sine piguedie rubea. s. sāguis sicci est gn̄atio

na paucas faciēs ſuperfluitates: minoris, tñ eſt nutrimēti: ſicut caro q̄ eſt inter pinguē ⁊ macrā ſanguinē generat tēperatū. vt dixit Almāſor in. iij. li. c. x. Talis itaq̄ʒ caro eligat: q̄ mobiliū ſit mēbrorū in macie ⁊ pinguedine tēperatoꝝ: anterioris ⁊ dextre partis a ꝑncipalib⁹ mēbris nō remota: vt ſupra diximus. Et iō ↄcludēdo preſens capl'm dicem⁹ q̄ ꝓ concl'one hui⁹ materie illud Iſaac ꝓceptū in ꝑticularib⁹ dietis eſt obſeruandū dicētis. Mēbra mediocritatē habētia eligēda ſunt ad ſanitatē tuēdā ſicut caro pinguedīe nuda q̄ ſūt tēperatiora ⁊ ſaporoſiora: ⁊ digeſtiōi faciliora: ⁊ laudabilē ſāguinē generātia: maxīe ſi fuerint de aīalib⁹ tēperatas cōplexiōes habētibus ſicut ſunt heduli: vituli lactentes: ⁊ iuuenes porci: ⁊ pecudes itidē iuuenes. ſ. annuales agni ⁊ ſimiliū. hec ipſe quare ⁊c.

¶ Capitulū. cj. oſtēdit q̄ ꝑtes de exterioribus volatiliū ſint eligende magis ⁊ ſaniores.

Oſtq̄ʒ diximus q̄ mēbra ambulātiū ſeu quadrupedum ſint meliora: mihi quoq̄ʒ vr̄ eſſe dicendum de partib⁹ volatiliū q̄ laudabiliores ⁊ ſaniores ad ſanitatē exiſtāt anteq̄ʒ de ſingulis mēbris ſermonē faciam⁹. Dicam⁹ ergo cū haliab. in. v. Theorice. c. xxiij. ſic ſcribente: Auiū porro membroꝝ ale facili⁹ digerunt ⁊ min⁹ nutriūt: ⁊ laudabiliores inter oēs alas auium ſunt ſaginataꝝ paruarūq̄ʒ etate: eodēq̄ʒ mō ⁊ colla. Cui⁹ cām innuit Iſaac in. c. xvj. dietaꝝ vſium di. Sole ale ⁊ ceruices in oīm volatiliū generib⁹ teneriores ⁊ laudabiliores ſunt ꝓpter nimiū eaꝝ motū. Et infra ſic inq̄t. Mobilia ſemꝑ teneriora ſunt ⁊ ſaporoſiora: ⁊ ad digerēdū velociora: ſicut ale volatilium ſaporoſiores ſunt gallinarū ꝑmo ſcdo anſerum ⁊c. Qd etiā voluit in ꝑticularib⁹ di. Ale vniuſcuiuſq̄ʒ volatilis ſunt alijs mēbris laudabiliores ꝓ ſui mot⁹ ac laboris nimietate. Conſtat eñ mot⁹ multitudine humorū ſuperfluitatē expelli: vñ ala fit ſaporoſior et digeſtibilior. Rurſus iuuenū volatiliū ale ſunt meliores puerilib⁹ ꝓpter fortitudinē motus eorū: pulloꝝ eñ ale lʒ bene nutriāt: paruū tñ dāt nutrimentū. Et ꝓſequit. Colla laudabilis ſunt etiā nutrimenti ꝓpter nimiū motū quē habēt ſicut diximus de illis: ſed colla anſeris et galline ſunt meliora collis oīm aīaliū. Que nō ſolū fuit Iſaac ſʒ etiā Auicen. ſnia in. ij. canonis. c. cxlvj. dicentis. Ale groſſarū auiū ⁊ magnarū exercitātiū ſunt boni chimi. Et etiā Gal. in lib. de alimētis. c. xx. ſic ſcribētis. Ale volatiliū ſunt idonee ad digeri ⁊ ad nutriri: magis aūt ex ipſis ⁊ q̄ gallinarū. Et in libro de euchimia et cachochimia. c. iij. ſic etiā inq̄t ad digeſtionē: ale volatiliū animaliū ſunt idonee ⁊ cōi quidē ſermone ⁊ aliarū q̄ exercitant partiū non ſupfluiee eñ ſunt oēs he ſicut earū que in ocio ſuperfluiee exiſtēt. Et propterea in. c. iiij. preallegati libri ſic ↄcludit. Optime igit ſunt gallinarū ⁊ anſerum ale: ſed alie partes anſeri dure ſunt ⁊ indigeſtibiles ⁊ ſuperfluiee preter alas ⁊c. De criſtis aūt galloꝝ ⁊ barbis nihil vſq̄ʒ mō reperi ab aliq̄ medicine autore preter q̄ʒ a Galeno in tertio de alimentis ſic dicēte. Criſtas gallorum ⁊ barbas nō laudabit q̄s neq̄ʒ vituperabit. Quid igitur de ipſis poſſum ego

minimꝰ medicorum dicere. Jdeo de eis aliter nõ ſcribimꝰ. Sed de reliquis volatiliũ partibus credimus pariformiter eſſe dicẽdũ ſicut ⁊ de partibus quadrupedum ẽ. ſcriptum eſt.ſ.ꝙ anteriora poſterioribꝰ ſint meliora: ⁊ dextera ſiniſtris: ⁊ ꝓpinqua principalibꝰ remotis ſint laudabiliora. Et ſic de alijs ſuo modo vt patet intelligenti: quare ⁊c.

¶ Capi.cij. oſtẽdit naturam cerebri cũ ſuis nocumẽtis: ⁊ quomodo preparari debeat anteꝙ̃ manducetur.

Quamuis per tradita in ſuperioribus capitulis poſſemus multorũ ſcribendoꝝ infra ſcire naturã ⁊ intelligere: tñ vt clarior ⁊ habundãtior habeatur doctrina pro ſanitatis ↄſeruatione: de mẽbris oĩbus ambulãtiũ ⁊ volatilium dicemus ſigillatim a ſuperioribꝰ initiũ faciẽdo de vnoquoꝙ̃ deſcriptionẽ afferemus: vt virtus ⁊ operatio illiꝰ membri et modus ſubſtãtie. ⁊ nonnulla alia melius intelligãtur. Declarãtes igr̃ p̃mo q̃d ſit cerebrũ. Dicemꝰ cũ Conciliatore noſtro in differẽtia.xxiiij. ſic dicẽte. Cerebrum eſt ſeu medulla capitis in ſupmo corporis ſita tribꝰ ſeu quatuor vẽtriculis intercisa duabus miringis: velata ſenſus ⁊ motus organice initiatiua. vñ in.i[illegible].theo.dicir̃. Cerebrũ eſt ceteris mẽbris honorabiliꝰ et excellẽtius: eſt nãꝙ̃ radix ⁊ quaſi forma aĩe rõnalis: p quã eſt animus ⁊ diſcretio ſenſibuſꝙ̃ origo. Et hoc eſt qđ ſenſit Gal. in primo de regimine ſanitatis cum ait. Cerebrũ eſt domꝰ q̃dã aĩe rõnalis: que ab oſſe ↄtinetur deſo. Cuiꝰ cerebri cõplexio eſt frigida ⁊ humida ⁊ nõ calida: vt ꝓbat cõciliator in differẽtia p̃ceđ. cõtra Jſaac qui dixit ꝙ ipſuz erat naturaliter calidũ: ⁊ frigidũ accidẽtaliter. Et ꝙ non ſit ita: imo ꝙ cerebrũ naturalr̃ frigidũ ſit: ſex ibi rõnibꝰ ⁊ plibus autoritatibus ipſe padubanẽſis ꝓbauit: q̃ ⁊ſi nunꝙ̃ fuiſſet: id ſatis erat manifeſtum ex dictis philoſophoꝝ ⁊ medicorũ oim. Nõne ſcripſit Ariſt. in libro de ſenſu ⁊ ſenſato. frigido exiſtẽte cerebro de facili fiũt reumata ⁊c. ⁊ in.ij.de partibus aialiuz. Cerebrũ eſt frigidiſſimum partiũ quod etiã voluit Auicẽ. in prima .j.in.c.de cõplexione mẽbrorũ cuz inq̃t. Mẽbra p̃ncipalia ſunt tria: quoꝝ vnũ eſt cerebrũ qđ eſt frigidũ ⁊c. Et in.j.iij.c.ij. Cerebri ſubſtãtia eſt frigida ⁊ humida ⁊ in cãticis idẽ voluit. Cum igitur hi viri ſapiẽtiſſimi in hoc conueniant. de cerebro viuẽtis hoĩs q̃ calidiſſimus eſt aialiuz vt placuit philoſopho. Quãto igr̃ magis cerebrũ occiſorũ brutorũ ⁊ frigidũ: quo tñ tũ ĩ via cibi nõnulli delectanr̃ neſciẽtes ꝙ cũ hoc ꝙ frigidũ ſit et naturaliter ⁊ accidẽtaliter: pluribus de cauſis eſt etiã humidiſſimũ ⁊ cum humiditate viſcoſum plurima faciẽs nocumẽta: queadmodũ dixit Haliabas in.v.theorice.c.xxij.di. Cerebrũ amplius humidũ eſt phlegma generat: digeſtioni reſiſtit ſubmerſiuũ ſtõachi malũ. Et Jſaac in particularibus dictis etiã ſic ſcripſit. Cũ cerebrũ ſit accidẽtaliter frigidũ proinde eſt humidũ ⁊ viſcoſum abominabile: appetitum corrumpit in ſtomacho: citoꝙ̃ in putredinẽ cõuertir̃: maxie ſi in fine cibi manducer̃. vñ Gal. Volẽtes inq̃t vomere cerebrũ in fine cibi cũ mlto oleo comedãt. Jdeoꝙ̃ opz añ cibum ⁊ poſt

ipſum cauere ab humidas cople xiones habētib⁹ ac debile appe=titū in ſtomacho. Et alibi ſic etiaʒ dixit. Cerebrū pinguedo ⁊ ſimilia ſunt viſcoſa ⁊ lubricatiua ſtōachi villos ſua humiditate deſectāt ⁊ corrūpunt: ſunt ēt in malos hūo=res ꝯuertibilia. q̄ q̄ʒ fuit gal. ſnīa in. iij. de alimentꝫ. c. vij. di. Magis phlegmaticū eſt ⁊ groſſi chimi et tardi meat⁹ et indigeſtibile: non minus ⁊ malū cerebrū oē eſt ſto=macho. a q̄ pnceps accepit in. ij. cañ. in. c. ciij. cū ait. Cerebrū frigi dū eſt ⁊ hūidū gñans phlegma ⁊ humores groſſos: ⁊ ſubdit. ipſuʒ enī̄ facit nauſeā apud digeſtionē ſuā ⁊ dlet appetitū. Et ſilr Almā ſor in li. iij. c. xj. di. Cerebrū cū ſit frigidū nauſeā facit: ac ſtomacho nocet ⁊c. Cuʒ igr̄ hec faciat cere=brū aialiū ſua ſupfl̄ua hūiditate ⁊ viſcoſitate: aut nō erit cōedēdū oino: aut ꝑparatum prius ⁊ ꝯdi=tionatū. vt. j. Quaꝝ ꝯditionū hec pma ſit: ꝙ ipʒ nō ſit aialis hūidi ⁊ viſcoſi naturalr̄ vel accidētalr̄: vt porci pecudis agni ⁊ hmōi quo rū cerebꝛū oino eſt fugiendū. Sʒ ſit poti⁹ ſiccoꝝ cerebrū naturalr̄ aialiū: ⁊ volatiliū magis ꝙ̄ ambu lātiū: qm̄ illō magis approbaf ab Iſaac in lib. particulariū dietaꝝ c. de volatilib⁹ cuʒ ait. Cerebella volatiliū cerebellis ambulātium ſunt meliora: qm̄ minoris ſunt hu miditatis ⁊ viſcoſitatis: et ꝑpter hoc iudicamus ipſorū cerebella parū eſſe humida ad illorū cōpa ratiōnē. ⁊ laudabiliora oibus ce=rebellis volatilium ſunt ea q̄ pul lorū ſtarnoꝝ pdicū gallorū ⁊ gal linaꝝ. hoc ēt voluit Auic. in. ij. ca nonis. c. ꝓalleg. cū dixit. Meliora ſunt cerebra volatiliū ⁊ ꝑprie mō tanorū: et ex cerebris q̄drupedū cerebrum arietis ſcʒ hedi: dein=de vituli ⁊c. Et fuit Gal. ſnīa in. iij. de alimētis. c. xx. di. Cerebra par=ua q̄dem hñt volatilia animalia: meliora tñ multo his q̄ in peditā tibus quāto ⁊ ſicciora: his igitur vtēdū eſt poti⁹ ꝙ̄ cerebris ambu lantiū. Que ⁊ ſi voluerimus oino comedere: ſit iſta ſcōa cōditio ob=ſeruāda: vt ante cibū ſumanf: et cū repmentib⁹ coꝝ malitiā ſint re cōdita: dicēti Iſaac in. p. d. Aūꝙ̄ comedāt cerebrū cū aceto pipere ʒinʒibere ⁊ abſcinthio ⁊ mēta ⁊ ſi milib⁹ illud ꝯdiāt. qḋ ſenſit prin=ceps vbi ſupra di. Et opʒ quidem vt comedaf cū ſeminib⁹. ſ. calefa=ciētib⁹ ⁊ deſiccātib⁹. Et ꝙ ita ſint verba ei⁹ interpretāda: apparet p Gal. in. iij. de alimen. c. vij. dicē=tē. Cerebrū lʒ ſit groſſi chimi ⁊ ſu pfl̄ui: cū meli⁹ aūt ſit ꝙ̄tū ad oia cū inciſiuis ⁊ calefaciētib⁹ prepa ratū: ſic enī̄ conditum ſi bene di=geratur: alimentum notabile dat corpori hec ipſe. quare ⁊c.

¶ Capi. ciij. oſtēdit naturā nu=che ⁊ medulle cum earum ma=litiis ⁊ nocumentis ⁊c.

Nucha eſt nūcius ⁊ vicari⁹ cerebri in curſu dorſi: a qua lateralr̄ oriuntur nerui nō potētes cōueniēter a cere bro naſci que ſpi=nalis medulla ſiue dorſalis nūcu patur: vt ex dictis Aui. in. j. iij. ⁊. j. j. colligi pōt. Eſt enī̄ velut clauus ligans ſpondilia: teſte Auerroi in ij. colliget. Que cum minus mol=lis ſit ꝙ̄ cerebrū: quātomagis ab eo diſtat et remonef tanto magis induraf vt inquit Gal. in. ij. alim. que q̄deʒ medulla ſiue nucha cū ſit cerebro frigidior: vt pbat Cō=ciliator in dr̄ia. xxv. et fuit ſenten=tia Iſaac in li. particulariū dieta=

rū ſic ſcribētis. Mmedulla ſpōdiliū ad cōparatiōez medulle oſſiū frigidiſſima ē ſicut hūidiſſima: eſt eñ ſicut cerebrū durior tñ eſt ipō frigidior ꝛ minoris hūiditatꝭ: q̄ ſi bñ digerat groſſiꝰ ꝛ plus cerebro dabit nutrimētū. Medulla tñ oſſiū ſaporoſior ꝛ faſtidiū faciēs: bñ tñ digeſta multū nutrit. Hoc eñ ſenſit raſis i. xxiij. cōtinētis. c. ccccclvij. cum ait. Medulla q̄ eſt in interiori parte oſſis: ſuauior ꝛ vnctuoſior ē medulla cerebri: q꞉ exſiccat vōitū tñ ſi digerit nutrimētū ipſiꝰ erit habūdās: ſꝫ medulla ſpinalis. ſ. nuche nō cōpetit: q꞉ ſolidior eſt medulla cerebri qñ digerit nō modici nutrimēti eſt. Et autoritate Pauli dixit ꝙ vngit ſtomachū tollit appetitū cibi ꝛ lenit vētrē vñ cōcedēda ē cū aromatibꝰ: et haliabas in. v. Teo. c. xxij. ſic de ipſa ait. Medulla cerebro iocundior ē et ſuauior: ſꝫ ſi plurimū ſumat ſubuertit: idō cū ſaturegia et ſale opꝫ accipere. Et hi oēs a ga. ſumpſere dicēte in. iij. de alimentis. c. vij. Nauſeatiuꝰ eſt cibꝰ amplior cōeſta medulla ſicut cerebrū ſi aūt bene digerat nutritiua eſt ipſa: ꝛ infra ſubdit. Spinalis medulla ꝯtinua q̇dē ē cerebro: ꝛ eiuſdē nature cū ipō: durior āt nō modicū ꝛ maxie. i inferioribus extremitatibꝰ ſpine. in q̄tū eñ diſtat a cerebro plꝰ: intātū magis induratur. Si aūt hec aliis medullis cōparet magis mollificatiua repit: ꝛ p ꝯñs magis ſtomacho nociua: vt colligit ēt ex v̇bis Serapionis dicētis. Reperit in oſſibꝰ medulla que vere eſt medulla. Alia in ſpinali ꝛ eſt nucha: q̄ eſt durior ꝛ ſiccior medullis aliis oibꝰ q̄ accipiūtur ex oſſibꝰ: ꝛ hꝫ de mollificatiōe et vnctuoſitate plus. Non igit eſt comedenda cum peior aliis medullis videat: vt dictum eſt ꝛ tāto magis ꝙ ſi ois alia medulla ē calefacta lenitiua et abſterſiua: licet multi nutrimenti ſi digerat teſte principe in. ij. canōis. c. ccccc. ꝛ cōturbat ſtomachū ꝛ delet appetitū vt idē ait ibidē. Quāto magis nucha cum ꝯſit frigidior cerebro et groſſior vt diximꝰ ꝛ vnctuoſior ꝛc. Dimittāt itaqꝫ q̇ ſuā volūt cōſeruare ſanitatem hmōi medullas: et preſertim q̄ ſtomachū debilem ꝛ humidum habēt et ſilr qui deiectum et proſtratū ſuū ſenſerint appetitum: qđ ſi oino quandoqꝫ voluerint eis vti: ex bonis et ex laudatis animalibus ſupra ſic accepta: quoniam conuenientior eſt medulla vitulorum ꝛ cerui et tauri et caprarum: deinde ouium: vt inq̇t princeps vbi ſupra. Quo in loco iuſſit etiam vt anteqꝫ comedamus eam vt preparemus ſufficienter dicens. oportet vt comedatur cum piperibus et ſeminibus. Sic eñ medulla inter frigiditatē ꝛ caliditatem exiſtit et tēperamēto vicina: caliditati tamen magis appropinquat. Que ꝛ ſperma augmentat et ſtomachum mollificat: vt etiā aſſerit Almanſor in. c. xj. libri tertij. Uerum q꞉ huiuſcemodi naturaliter ſunt humida et viſcoſa et lubricatiua ſtomachi: ꝛ q꞉ villos ſua humiditate corrumpunt et in malos humores cōuertuntur: vt ſupra diximus cū ipſis autoritatē allegaremus propterea ſecuriſſimum nobis eſſe videt vt talia vnctuoſa et ſtomachum mollificantia oino poſtponantur potius quam etiam condita: et in pauca ſumantur quātitate.

¶ Capitu. ciiij. oſtendit naturam oculorum et lingue pro quanto via cibi faciunt ad nutrimentum.

De natura oculoꝝ ꝛ lingue.

Oculus eſt inſtrumētū videndi: complexione aqueū cū quadā anteriori planitie rotūdū: in ſupremo anterioris partis capitis locatū: ex ſeptem tunicis ꝛ tribus hūoribꝰ cōſtitutū ſex muſculis motū: ꝛ vno vel duobus ſeu tribꝰ fultū. inq̄t cōciliator in dr̄ia. lxiij. Qđ ſenſit gal. in. j. de ingenio ſanitatis. c. vj. dicēs. Oculi ſunt mēbra quoꝝ actio eſt viſus: q̄ ex ſeptē tunicis ꝛ tribꝰ cōponi inueniunt̄ hūoribꝰ: teſte Raſi i j. Almāſoris. c. viij. Que q̄dē diffinitiōes de viuentibus oculis ſemꝑ ſunt intelligēde. Nos aūt oculos nō viuētes: ſed prout veniunt ad cibos cōſideramꝰ in ꝑſenti ꝓpoſito. queadmodū de eis locutus eſt Iſaac in li. particularium dietaꝝ cū ait. Oculi ſunt ex diuerſis ſubſtātijs cōpoſiti: hn̄t em̄ lacertos pinguedinē pelliculas ꝛ hūores. Quātū em̄ eſt ex parte pinguoſa pertinēt calori ꝛ hūiditati: q̄ntum vero eſt ex ꝑte pelliculaꝝ attinēt frigiditati et ſiccitati: idcirco de pinguibꝰ aīalibꝰ frigidi ſunt ꝛ hūidi. Si vo de macilētis: frigidi ſūt ꝛ ſicci. ꝛ ſubdit. ꝛ lȝ oculi faciliꝰ ceteris mēbris digerant̄ tn̄ ob pinguedinē ſibi admixtā hn̄t grauedinis viſcoſitatis et indigeſtionis quoddā: et ꝓpter hoc nō accipiātur niſi cū aceto ſale apio pipere calamēto zinzibere ꝛ ſilibus condiant̄. Qđ ſenſit Galē. in li de euchimia ꝛ cachochimia. c. iiij. cū inter ꝑtes aīaliū difficile digeſtibiles oculos enumeraret: vbi ēt dixit. Oculos pauci quidem comedunt: cōponunt̄ em̄ ex diſſimilibꝰ ſubſtātijs. Muſculi autem eoꝝ ſunt bene digeſtibiles ſoli aīaliū que idoneā hn̄t naturā ad euchimiam q̄les ſunt cōmodati ꝑm etatem porci. Ab his tamē partibus manifeſte diſceſſit Platina cū inquit. Oculi animalium ſi tenerrimi ſint et pinguis beſtie cū ſint et humidi moderati alimēti habentur. Qđ tātum quidem a via deuiat veritatis quātū ꝛ ipſe a prefatis ſapiētibꝰ ſeceſſit. Quāobreȝ aut oculos oīno dimittemus aīaliū: aut eos ex melioribꝰ et laudabilioribꝰ beſtijs eligemꝰ cōdientes ipos: vt iuſſerūt Iſaac ꝛ haliabas vbi. ſ. ꝛ raro eis vtendo. De lingua aūt dicemꝰ cū Auicē. in vj. tertij. c. j. ꝙ ipſa eſt mēbrū oris: ꝛ inſtrumētū cōuerſiōis cibi maſticati. Scđȝ aūt Ariſt. in. iij. problematū ꝓblemate. xxxij. lingua eſt caro ſpōgioſa: a quo ſumpſiſſe videtur princeps in. ij. canonis ca. ccccxlv. cū ait. Lingua eſt ſubſtantia cōpoſita ex carne laxa in qua penetrāt vene ꝛ nerui ꝛ lacerti: et humor eiꝰ eſt hūidus ꝛc. Et Raſis in. xxiij. continentis. c. ccccccxcvj. de ipſa dixit autoritate Bunmaſui. lingua groſſa eſt habundātis motꝰ coadunatiōe hūiditatis: vn̄ comedi debet cum ſinapi. Et dixit Paulus: mollis eſt et modici nutrimēti. Et inq̄t Gal. in li. nutrimēti. Subſtantiā habet cōpoſitā de carne molli venis et muſculis generās humorē habentem ſuperfluā humiditatē. Sȝ haliabas in v. theorice. cap. xxij. ſic de ea ſcripſit. Lingue caro temperata eſt ꝛ digeſtioni obediens: eiuſq̄ nutrimentum inter multum et modicum. Cui videtur cōſentire Iſaac in. p. d. cum dixit. Lingua inter lacertos et teneram carnem eſt mediocris: idcirco ſola cōcta dat nutrimentū inter durū molle ꝛ mediocre. Que ſi cū lacerto ſubſtantie eiꝰ iuncto mādu cet̄: erit laudabilior faciliſq̄ digeritur. Rurſus ſi cum

ſi cũ tenera carne ſibi iũcta ꝑ quã ſaliua tori deſcẽdit mãducet̃ du= rioꝛ ꝛ viſcoſioꝛ erit digeſtiõis: Vñ bonũ ẽ ſi cũ obſomagaro. i. ſale: pipe ꝛ aceto: oꝛigano: ʒinʒibere: ꝛ ſilib⁹ cõedat̃ ꝛc. Ex qb⁹ ꝑt ꝙ faci= lime vnuſqſ ponerct ꝯcoꝛdiã in ter aliqual'r diſſonãtes autoꝛes: vt ptʒ ſcdm eñ qd diuerſimode lingua cõſiderat̃: ſic diſſimilis exi ſtit nutrimenti. Quare cõcludere poſſum⁹ cũ michaele nr̃o ſic dicẽte autoꝛitate Ruffi. Linguarũ car= nes ſunt ſatis tẽꝑate: quare nu trimentum eſt mediocre in ꝙtita te. Et iõ nõ eſt periculũ in linguis laudabilium aĩaliũ vti quãdo.

¶ Ca. cv. oſtẽdit naturã carnis auriũ: nariũ: cutis: gutturis: et ſimilium cartilaginoſoꝛum.

De his oib⁹ iuvno capi. ſcribẽdum eſſe videtur cum in ſuis naturis et cõplexiõib⁹ ſimilentur. Sed inceptum moduʒ obſeruantes dicimus ꝙ auris eſt mẽbrũ creatũ auditui: et factũ eſt ei obſtracoſuʒ anfractuoſuʒ ꝛc. vt dixit ꝑnceps in. iiij. tertij. c. j. Na= res ṽo ſunt vie ꝑ quas anhelitus trãſit teſte Gal. in. v. de accidẽti. ꝛ moꝛbo. c. iij. a quo ꝯciliatoꝛ acce= pit in ſua dr̃ia. xlv. cũ ait. Nares ſunt iſtrumẽta delatiõis aeris ad pulmonẽ: ꝛ odoꝛis ad carũculas ex plurib⁹ oſſib⁹ ꝛ cartilaginibus cõpoſita: quoꝛum inſtrumentoꝝ cõplexio eſt frigida ꝛ ſicca: vt col= ligit̃ ex verbis Iſaac in particula ribus dictis ſcribentis. Nares fri gide ꝛ ſicce ſunt. Sunt eñ cartila ginoſe: iõq digeſtiõi difficiles pa rum nutriunt. Et ſupꝛa dixerat. Membꝛa q̃ naturaliter ſicca ſunt dure digerũt̃: tardeq de ſtõacho eijciunt̃: ꝛ min⁹ ceterʒ ſunt nutriẽ= tia: maxie ſi fuerint de aĩalib⁹ ſic= cis ſicut bobus capꝛis. Que ꝙuis bñ ſint maſticata in ſtõachoꝛ epa te bñ digeſta ſiccũ tñ generãt ſan guinem et peſſimũ. Qd iterum vo luit in ꝓceſſu magis cũ ait. Extre mitates aĩalium: qꝛ oĩno carent pinguedine tarde digerunt̃: ſunt eñ de ſubſtãtia cutisꝛ neruoꝝ: q̃ quidem videt̃ Raſis ſnĩa in. xxi. cõtinẽtʒ. c. lx. ꝛ. lxj. dicẽtis. Naſus ꝑm Meſue eſt frigid⁹ ꝛ ſicc⁹: qꝛ eſt cartilaginoſus ꝛ ẽ dure digeſtiõis ꝛ dʒ cõedi cum aromatib⁹. Auris aũt ꝑm eũ dẽ eſt de natura naſi: ꝛ ꝑm qd inqt Gal. in li. chimoꝝ. Au res aĩaliuʒ ſunt cartilaginoſe nõ digerunt̃ nec mutant̃. Et cutis q̃ eſt ſup cartilaginẽ eſt pauci nutri mẽti ꝛ difficilʒ digeſtiõis: qꝛ ẽ ſub tilis ꝛ ſicca: ꝛ hoc ẽ qd voluit ga. i iiij. c. li. de euchimia et cachochi= mia. Cũ inter ꝑtes aĩaliũ difficile digeſtibiles ſint nares et aures. Et talia enũerata. Qua de re cuʒ Iſaac in loco allegato eſt cõclu= dendum dicente. Labꝛa auribus ſunt laudabilioꝛa: qꝛ auricule de cute ꝛ cartilagine ſunt cõpoſite. Cartilagines ṽo ſi de aĩalib⁹ iu= uenib⁹ fuerint ꝛ bñ coquãt̃: erunt digeſtibiles ꝛ preſertim ſi de la= ctentib⁹ fuerint. Idem quoq de cuti eſt ſentiendũ que pellis dicit̃ et a vulgarib⁹ cutica: que eſt mem bꝛum ex neruo carneq cõtextum ſuperficie tenus coꝛpus ambiẽs oẽ ac ipſius ꝓtectiuũ: vt dixit cõ= ciliatoꝛ in dr̃ia. xliij. Et lʒ hec vere cutis ſit diffinitio: tñ et aggrega= to ex cuti ꝛ imene cõuenit: ꝛ ad ꝓ= poſitum facere videt̃: qm̃ malum dat nutrimẽtum ſua groſſicie et terre tricitate ſiue ſiccitate: ſicuti ſenſit Aui. in. ij. cano. c. cccccliij. di. Melioꝛes ex eis ſunt pelles lactẽ tiũ ꝑꝑ hũiditatẽ ipſoꝝ: caꝝ tñ nu trimẽtũ ẽ paruũ viſcoſum: ꝛ ꝯpin

quũ eſt in viſcoſitate ⁊ diſpoſitio
nibꝰ ſuis nutrimẽto pedũ. mltoqꝫ
clariꝰ raſis in. c. xj. libri tertij. Al-
mã. cũ inqt. Cutis frigidum gñat
ſanguinẽ i quo mlta exiſtit viſcoſi
tas et oppilatiõem facit ⁊c. Silr
guttur ẽ frigidũ ⁊ ſiccũ cartilagi-
noſuꝫ. ꝑinde ꝑꝛ̄ dat nutrimẽtũ
digeſtiõi iobediẽs: ⁊ hac de cã cũ
calidis aromatibꝰ ꝯcet cõedi teſte
Iſaac vbi. ſ. In quo loco ẽt iuſſit
vt nares aures et hmõi cartilagi-
noſe partes ꝑparent cũ aceto: ob
ſomo garo: ſinapi: carui: pipe: ʒin-
ʒibere ⁊ ſilibꝰ. Si qs autẽ aliqua
affectꝰ admiratiõe quereret qua
rõne voluerit hic autor ꝙ hmõi
mẽbra cartilaginoſa que frigida
ſunt ⁊ ſicca vt ipſe etiã aſſerit: cũ
aceto ⁊ talibꝰ etiã deſiccãtibꝰ mã-
ducarent: cum videat ꝙ ſiccitas
ſiccitati nõ ſit cõiungẽda. Cui re-
ſpõdebimꝰ ꝙ ita eſt ꝓfecto: vt
ipſe ait. qñ ex talibꝰ iã dictis nutri
mẽtum expectaremꝰ. Sꝫ qñ intẽ-
dimꝰ eoꝝ maliciã rectificare via
cõdimẽti hmõi ⁊ cõueniũt: ⁊ ſunt
permaxime neceſſaria vt viſcoſita
tem ⁊ groſſiciẽ cartilaginoſaꝝ re
rum habeant remouere cum ſua
inciſiõe ⁊ ſubtiliatiõe. hortamur
tñ quoſcũqꝫ q̃ ſanguinẽ habuerit
groſſum ⁊ viſcoſum vt phlegmati
ci ⁊ melãcholici: vt a ꝑdictis tota
liter abſtineãt aut eiſqꝫ rariſſime
vtantur: quare ⁊c.

¶ Ca. cvj. oñdit naturã cordis
⁊ pulmonis ⁊ qñtũ in via nutri-
mẽti faciãt ad ſanitatem.

Cum cor ſit nobiliſſimũ
mẽbroꝝ: vt inqt Auer-
rois in. ij. celi. cõmento
lxxiiij. Et ſit pnceps cor
poris primꝰ teſte hali. i
ĩ. Techni cõmento. xcj. Et ꝓpter
ea poſitũ in medio pectoris tanqꝫ
in loco tẽperatioꝛ: vt ait princeps
in. xj. tertij. c. j. Et eſt minera gña-
tiõis nutrimẽti ſpũũ ⁊ vt idẽ voluit
in li. de viribus cordis. c. ix. Et eſt
fundamẽtum ⁊ quaſi fortis calo-
ris naturalis ⁊ ꝟtutis vitalis: vt
inqt Gal. in. v. de interioribus. c. j.
Et lꝫ inquã cor viuẽs ſit plꝰ oibꝰ
mẽbris ſanguineũ: ⁊ plus eis ca-
lidũ: vt ipſe dixit in p̃io cõplexio
nũ. c. ix. eſt tñ mortuũ: cũ ad cibuꝫ
peruenit decoctũ: valde ab eo di-
uerſum: qm̃ viuẽs erat mẽbrũ pn
cipale. cuiꝰ ꝟtutes erãt potẽtes in
corpe ac effectꝰ maximi ꝟtutũ or-
ganuꝫ in corpis modio velut for-
nax litũ: vt nr̃ inquit cõciliator in
dria. xlj. autoritate ʒoar. Mortuũ
aũt cor inter viliſſimas corporis
partes viã nutrimẽti cõputat: vt
idẽ aſſerit ꝯciliator in dria. xxiiij.
Qm̃ materialis cordis cõplexio,
quã ſumpſit ex miſcibiliũ mixtio-
ne frigida eſt et ſicca: et ideo for-
tis extat texture ac cõpacte: ita vt
igni videri incõbuſtis pre ceteris
corporis partibꝰ reſiſtere: ad ꝗd
etiã humidũ coadiuuat ꝯculcatũ
in idiõm: qd oportuit vt obſtaret
motibus ⁊ percuſſiõibꝰ ⁊ calorꝫ bꝰ:
propter qd ſuper id ſita fuit pin-
guedo quidam equiuoca tñ: eſtqꝫ
ipſa dure digeſtiõis ⁊ delatiõis. i.
penetratiõis ⁊ melãcholici magis
alimenti: hec padubanenſis ipſe.
Cum tamen bene digeritur caro
cordis multi eſt nutrimenti lꝫ nõ
laudabilis: vt ſenſit Iſaac in par
ticularibus dictis. c. ꝓprio cum
ait. Cor dure eſt ſubſtantie et na-
ture lacertorum pertinẽs: tarde
de ſtomacho eijcitur: bene tamen
digeſtum multum nutrit ⁊c. hoc
idem voluit almãſor in. iij. c. xj. cũ
inquit. cor calidum eſt ⁊ dure ſub-
ſtantie: qd et tarde digerit et non
multũ nutrit. Et in. xxiij. ꝯtinẽtis
idẽ ſic ſcripſit l. c. dcxxij. autorita

te Gal. in li. nutrimēti. Subſtātia
cordis ē caro ſolida muſculoſa: nō
ē difficilis digeſtiōis ⁊ tarde deſcē
ſiōis de ſtomacho: ⁊ penetratiōis
de inteſtinis q̄n digeritur: et qd ī
craſ de eo corp⁹ modicum eſt. Sʒ
in li. chimo. di. ꝙ eſt abundantis
nutrimenti. qd etiam voluit Bim
maſui. quibus concordat Halia.
in. v. Teho. c. xvij. dicens Cor ſo-
lidum eſt et digeſtiōi inobediens
valde qd qui comedere voluerit:
opʒ poſt illd zinzibere vti condi-
to. et comedat ipm cū pipere. et ci
mino: et ſaturegia: cui⁹ digeſtio ſi
plena fuerit pl'imuʒ nutrit. et hec
fuit Gal'. ſnia in. iij. de alim. c. xij.
dicentis. Cor ſcdm ſtomachum q̄
dem duruʒ eſt: et ꝑpter hoc idige
ſtibile ⁊ tarde ꝑtrāſitiōis. Si autē
digeraſ bene alimentum nō pau-
cuʒ dat copori. Concludamus igi
tur cum Michaele noſtro ſic ſcri-
bente. Cor vt cib⁹ debet gradua-
ri frigide et ſicce complexionis:
cum ſit arterioſum et nervoſum
ſatiſq; omnia frigida ſunt et pau
ce carnis: et ideo aut dimittaſ oi-
no: aut eligatur ex iuuenibus aīa
libus et pinguibus: et cum ſale
pipere et cimino accipiatur remo
uetur nocumentum eius. Cimi-
num tn̄ mihi non placet cum hor
ribilis ſit saporis: ſed loco ei⁹ fe-
niculuʒ ſumatur. ¶ De pulmone
vero dicimus cum Conci. in dria
xcix. ꝙ ipſe eſt terminus calidita-
tis naturalis in euentationeʒ cor
dis ordinatus: ſeparat enim et di
ſtinguit animalia calida a non ca
lidis: calidiora enim eguerunt in
euentatione caloris pulmone ſeu
ſanguinem habentia: reliquis ve
ro ſufficit euentatio cuʒ brachijs:
vt in piſcibus ⁊c. Et ꝑpterea fuit
creatum ⁊c. Sed in propoſito nr̄o
conſideratus frigide et humide
exiſtit ꝯplexiōis in primo. vt Mi-
chael refert. Quod etiaʒ antiqui
ſenſiſſe videntur cum dicat Iſaac
in parti. dietis: ꝙ pulmo ſit facilis
digeſtiōis: et facile de Stomacho
eijciaſ ꝑpter leuitatem ac rarita
tem ſubſtātie: ꝑinde ceteris mem
bris corporis nutrimentuʒ gignit
ꝑtinēs phlegmatico humori. et
Halia. in. v. Theo. di. abſolute ꝙ
pulmo parum nutrit: et phlegma
generat. Ra. autem in. iij. Almā.
inquit. Pulmo tarde digeriſ pa-
rumq; nutrit et eſt frigidus. Et in
xxij. cōtinentis. c. cccxliij. ſic etiā
ait autoritate Gal'. Pulmo leuio-
ris digeſtionis eſt epate et ſplene
iuxta modum raritatis corporis
ipſius tamen minoris nutrimen-
ti eſt: et nutrimentum eius phle-
gmaticū. Et propterea dixit Ruf
fus in libro regiminis. Pulmo ē
modici nutrimenti valde. et Ioā
nitius dixit. Hoc accidit cauſa ſic
citatis et leuitatis ipſius. Et ite-
rum Ruffus inquit. Iuxta moduʒ
leuitatis ſubſtantie debuit eſſe ve
locioris digeſtionis: tamen quia
ipſe natat in ſuperioribus ſtoma
chi fact⁹ eſt tardioris digeſtiōis.
¶ Idem quoq; ſenſit Paul⁹. Aui
cenna vero in. ij. canonis. c. dxx-
iij. dixit. Pulmonis nutrimentum
eſt paruum declinans ad phle-
gmaticum. Et infra dixit. Ei⁹ di-
geſtio eſt facilis: et in ipſo eſt con-
ſtrictio ventris. Et ſic ipſe et Iſa.
videntur eſſe ꝯtrarie opinionis q̄
prefati ſapientes: qui abſolute ꝓ
nunciauerunt ipm eſſe digeſtiōis
difficilis: qbus magis aſſentim⁹.
Pro cōcordia tn̄ dicere poſſum⁹
ꝙ aut textus eſt corruptus: et vbi
dicit facilis dicere velit difficilis:
aut (et forſitā meli⁹) intellexerūt
oēs ꝙ abſolute pulmo difficulter
digeraſ. In comparatione tamen

ad epar et ſplenem facil'r. Qd' vī Gal'. voluiſſe in.iij.de alim̄.c.xj. di. Pulmo digeſtibilioꝛ eſt epate ꝛ ſplene q̄to eis rarioꝛ ad nutrire aūt minoꝛ. Alimētis ꝟo q̄ dat coꝛ poꝛi phlegmatico ſuis ꝛ mag. ꝛc. Et ꝑpterea pulmones aīaliū di= mittāt: aut eligant ſolūmō ex aīa libꝰ iuuenibꝰ tēperatis: aut tem peramēto vicinis: vt hedi pigu is vituli poꝛci: et ſiliū: vt Mich. iq̄t.

℄ Capitu. cvij. oñdit naturam ſtomachi: matricis: inteſtinoꝝ ꝛ ſilium pro q̄to via cibi et nutri menti faciunt ad ſanitatem.

De his oībꝰ in vno ca. ſcribēdū eſt. cum einſ dē fere ſint ſubſtātie ꝯplexiōis et nature: oñdentes q̄d ſint hec dicamꝰ cum nr̄o Sauoꝛonola in ſua practica ſic ſribente. Stoma= chꝰ eſt mēbrū oꝛganicū ꝯplexiōe frigidum ꝛ ſiccū: in medio coꝛpis ſituatū tunica neruoſa intrinſeca ꝛ carnoſa extrinſeca ꝯſtitutū: cibi et potꝰ ꝑueri ab oꝛe ſuſceptiuū atq̄ ipſius caloꝛe ꝓꝓrio ꝛ circun ſtātium mēbꝛoꝝ adiutoꝛio dige= ſtiuū. Inteſtina aūt vt di. Concil. in dr̄ia. cciiij. ſunt membꝛa coꝛpo ris ceteris lōgioꝛa duplici ꝯſita tunica iuuatiui et ſuperfluitatis ꝯtēptiua: q̄ ſex extāt nūero. vt ex xvj. iij. colligēduz a pꝛincipe. Ma trix ꝟo eſt mēbꝛum ꝯcauum: ner= uoſum pelliculoſuz ſpiſſuz neruo ſuz in ꝯcauitate alchatim locatū ad rotūditatē quādam figuratū ꝛc. Ex quibus deſcriptiōibus cō plexio hoꝛum mēbꝛoꝝ intelligit: que frigida ē et ſicca de ſui nā in viuis animantibꝰ: frigidioꝛ ꝟo in moꝛtuis plurimū: et ꝑpterea di= cebat Iſa. in. c. xvj. dietaꝝ vniuer ſaliū. Carnes ſtomachoꝛum dure ſunt ad digerēdū. Et in ꝑticulari bus ēt iq̄t. Mēbꝛa ſicca natural'r ſicut neruꝰ: cutis: inteſtina vēter vulua. i. matrix ꝛ ſilia dure digerū tur: tardeq̄ ō ſtomacho eijciunt ꝛ minꝰ ceteris ſūt nutritiua: ꝛ maxi me ſi fuerint de aīalibꝰ ſiccis na= tural'r. Qd' etiā voluit Alm̄. in li. iij. xj. dicens. Uēter tarde digerit q̄ frigidꝰ exn̄s parum nutrit atq̄ phlegmaticū gn̄at ſanguinē. Et in. xxiij. ꝯtinentis idē Ra. c. cccccc lxxij. ſic ſcripſit. Uēter īteſtina et matrix aīaliū ſolidioꝛa ſūt carne: iō lȝ digerant ꝑfecte de eis gn̄at ſanguis nō purꝰ carēs bonitate: imo gn̄at humoꝛ vehemētioꝛ frī goꝛis ꝛ crudꝰ idigēs tp̄e lōgo in ſui alteratiōe ꝛ trāſmutatiōe: lau dabilioꝛes tn̄ ſunt vētres aīalis lactētis ex hūiditate ꝛ veloci dige ſtione ipoꝝ. Autoꝛitate ēt Pauli di. qd' vētres ꝛ iteſtina ſint tarde digeſtiōis ꝛ gn̄ant phlegma. Hal. q̄z in. v. teh. c. xxij. ſic ait. Inteſti= na. ſtomachꝰ: ꝛ iecoꝛa oīa mēbꝛa neruoſa ſunt et ſolida duraq̄ di geſtōi inobedientia quem gene= rāt ſanguinem bonꝰ non eſt: ſed malꝰ et ad frigidum inclinus: nec aliq̄d ꝑuenit ex eis ad coꝛpoꝛ nu trimentum ꝛc. Prin. q̄z in. ij. cano. c. cccccccxxvij. di. Uenter pui eſt nu trimenti et mali chimi: ꝛ ſimiliter qd' ſimilat ei ex viſceribus q̄uis eius bona fiat digeſtio: que fuit Gal'. ſn̄ia in lib. de euchimia et ca chochimia dicentis. Partes q̄ in aīalibꝰ difficile ſunt digeſtibiles ſunt īteſtina ꝛ vēter et matrix: ꝛ i li. de ſubtiliante dieta. c. viij. ſic ēt ait. Uitandꝰ eſt eſus viſceruz ſicut et ſanguinis: q̄m ipſa ſuperſluita ſunt ꝛ digeſtibilia ꝛ pachichima: qd' et de ventribꝰ: cuz eiuſdē ſint nature: intelligi pōt quare aut di mittant oīno. aut eligatur ſolum modo ventres volatilium potius

ꝙ ambulãtium: et nõ oim ſʒ laudatorum vt anſeris ꝛc. di. Iſa. in particu. dietis. Venter oim volatiliũ lacertoſus ẽ et dur⁹ ad digerendũ: ſʒ ſi digeref multum dat nutrimentum: oib⁹ tñ ventrib⁹ anſerin⁹ eſt melior et laudabilior ꝑpter copiã ſue hũiditatꝭ: poſt hũc galli naſcentis venter ꝯmendat: Qđ etiã ſenſit Auic. in. ij. cano. c. xlvj. cũ ait. Ventres caꝝ. ſ. anatũ ꝛ anſeꝝ ſunt ſuaues. Et i. c. cclxxvij. eiuſdẽ ſic inqt. Vẽtres auium qñ digeruntur ſunt melioris nutrimenti ꝙ aliorum: ꝛ ꝑcipue gallinarum et anſerum. Qđ nõ min⁹ voluit Ra. in. xxiij. ꝯtinentis. c. de xv. Et fuit ſnia Ga. in. iij. de alim̃. c. xx. dicẽtis. Vẽtres nutitriuiꝛ delectabiles ſunt q̃ anſerũ et impinguataꝝ gallinaruʒ: hi eñ tm̃mõ approbanf. Inteſtina aũt ꝛ matricem nullibi ꝯmẽdata reperi: vituperata autem in oib⁹ ꝑfatis locis ẽt ꝑcipue ſub Iſa. in. j. doc. cum inquit. Membra acuta et oſſib⁹ remota ſunt indigeſtibilia ꝛ iſipida groſſiorem hñtia carnẽ: copiã malorum chimoꝝ generantia propter duas res. Una qꝛ vijs ſunt vicina ꝑ quas hũoꝝ feces expelluntf. Alia ꝑpter lõginquitatẽ pororũ cutis ꝑ q̃s ſue humiditatis ſuperfluitas nequit egredi. Alia ꝑpter oſſiuʒ abſentiam vñ tenera fieri neqꝫ collidi pñt. Idqꝫ venter ꝛ iteſtina ꝛ ſilia vt matrix ꝛc. ſunt groſſiora et male nutrib ilia: et ꝑpterea finiam⁹ hoc capitulum dicentes cũ Michaele nr̃o: ꝙ hmõi relinquenda ſunt guloſis qui cũ cis et vino dulci in eorum interitum ſolatiantur.

¶ Capi. cviij. oñdit naturã epatis et ſplenis ꝑut faciunt ad nutrimentum: declarãdo q̃ ipoꝝ ſint meliora et eligibiliora.

Eclarãtes q̃d ſit vnũquodqꝫ ꝑdictoꝝ: dicemus ꝑrio cũ Aui. i. j. ſ. doc. iij. c. ij. Epar eſt ſicut ſanguis ꝯgelat⁹: ꝛ cum eodẽ in. xiiij. iij. ſic ſcribente. Epar eſt mẽbrũ qđ gñat ſanguinẽ: ꝛ eſt caro rubea q̃ſi ipa ſit ſanguis ver⁹ ꝯgelat⁹. et cũ Ga. in. v. interioꝝ. c. vij. di. Epar eſt inſtrumẽtũ faciẽdi ſanguinẽ. ꝛ in. v. đ iuuamẽtis mẽbroꝝ. c. iij. epar ẽ ꝑricipiũ venaꝝ ꝛ ꝑrimũ iſtrumẽtoꝝ gñantiũ ſanguinẽ: ꝛ hoc ꝑꝑ ſuaꝫ ſubſtãtiã carnoſam: quã q̃ cõſiderauerit inueniet ipam eẽ ꝑpiquã nature ſanguinis. A qb⁹ ſumpſit Conci. in dĩa. xlvij. cuʒ inqt. epar eſt ſanguis inſpiſſatus: et ipſius ꝑrimũ gñatiõis inſtrumentalr organũ. Quas cũ hẽat in vinẽte dignitates i mortuũ q̃ʒ alias q̃ſdã hʒ ꝑꝑrietates et bonitates: cum ꝑrimũ faciat ad nutrimẽtũ: vt di. Iſa in particula. dietis. qñ ſic ſcripſit. epar oib⁹ membris groſſius eſt et duri⁹ digeri: ſanguinẽ tñ generat laudabilẽ ꝛ nutribili⁹ ẽ carne nõ habẽte pinguedinẽ: ſʒ lactẽtiũ epar ceterꝭ ẽ meli⁹: galline aũt adhuc meli⁹ ꝙ lactẽtiũ et ꝑcipue ſi gallie nutrimẽtũ fuerit tritici farina cũ lacte diſtẽperata ꝛ ficub⁹. Et in. c. xxj. v. đ. Ficatum oim' animalium: durũ eſſe conſtat tñ laudãdũ eſſe anſerinuʒ ꝛ gallinaceũ eſt meli⁹. Que q̃deʒ fuit Gal. ſnia in. iij. de alim̃. c. xj. dicentis. epar quidem oim animaliũ groſſi chimi eſt et quaſi indigibile et tarde ꝑtranſitionis exiſtens: ꝛ in lib. de euchimia. c. iij. ait epar nõ ẽ cachochimum: a quo ſumpſit Aui. in ſcđo cano. c. cclxxiij. cum di. humor generatus ab epatibus eſt groſſus: et ſaui⁹ ex eis ẽ epar anatis pinguis et gallinaꝝ pinguiũ

et infra ſic ait. Amplius epar ē tardi īceſſus ī venis: niſi agat pinguis. et ſimiliter hali. i. v. Theo. c. xxij. di. epar cōplexione polida et humida: ſapor ei iocundus ē: ſed groſſum eſt et digeſtionē im morans: qđ ſi digeritur plurimo paſcit corpus cibo: et ſanguis ex eo gñatus laudabilis exiſtit. Laudabilius aūt oibus epar ⁊ iocūdius ē āſeſeris impiguate cū paſta ⁊ lacte. Deīde gallinarū īpinguatarū: post q porcinū: ois etem aialis ſagina ti epar delectabile ē: maxieqꝫ ſi cū lacte fuerit ſaginatū: opꝫ autem q̄drupedū comedentes epar nō multū ſumere: digeſtiōē etem im moratur hec ipſe. Cum quo videtur ꝯſonare Ra. in. iij. Almā. c. xj. di. Epar calidum eſt et humidū: qđ et tarde digerit: et graue exiſtit. Et i li. xxv. ꝯtinētis. c. ccccccclxiij. cū ait autoritate Ga. i li. nutrimēti. Epata aialium ſubiectorum ad comeſtionē gñant humorem difficilis digeſtiōis: tarde deſceſſionis de ſtomacho: et penetratiōis de inteſtinis: et melius epar in oibus ꝯditionibus eſt aialis comedentis ficus ſiccas. Et ſubdit. Et epar anatis cū nutrimentū diſtemperat cū lacte ē delectabile valde. ⁊ abūdātis nutrimēti valde: gñat ſanguinē laudabilē et humorem ī vltima bonitate: et diſpoſitio eius in digeſtiōe ī ſtomacho et egeſtiōe ē ſatis digna: et poſtea autoritate Bimaſui di. Epata oiū aialiū calida ſunt et hūida: tarde digeſtiōis ⁊ gñant ſanguinē groſſū ad modū illius quē gñant ſplen et teſticuli: ſꝫ epata gallinarū laudabilia ſunt. pcipue ſi fuerit īpinguate et pprie ſi comedūt ficus ſiccas ⁊c. Eligant itaqꝫ epata anſerum anatū pinguiū: ⁊ gallinarū ſaginatarū: deīn porcorū: deinde aliorum aialium lactentium: vt Michael nr̄ ait. De ſplene autem dicamus cum Auic. in. xv. iij. c. ij. qꝫ ipſe eſt mēbrum linguoſū lōgū ꝯiūctū cū ſtomacho a ſiniſtro ſuo vſqꝫ retro vbi eſt dorſū: attrahēs melācholiā. Ga. vo in. v. de iuua. membrorū. c. iiij. di. de eo. Splē eſt inſtrumentum ad purgādum ſuperfluum feculentum gñatum in epate: et pp̄ter hoc qđ ſplen ē ſaccus melācholie: illaudabilis eſt nutrimenti via cibi: et cum in mēſā venerit: ⁊ corruptū ⁊ melācholicū ſanguinem gñat: et digerit dure et tarde de ſtomacho eijcit: vt inquit Iſa. in particu. die. vbi ſubdit. Splen autē porci melior eſt ceteris pp̄ter ſue ſubſtātie raritatem et ſubtilitatem. Qđ etiā voluit Prin. i. ij. cano. c. ccccccxxj. di. Melior ſplenū eſt ſplen porci cum hoc tn̄ eſt mali chimi. In ipo eni ē ſtipticitas qdā et gñat ſanguinem melācholicum: et eſt tarde digeſtiōis pp̄ter ſuam ſtipticitatem. et hoc eſt quod ſenſit Ra. in. xj. c. li. iij. Almā. cū ait Splē mali exiſtens nutrimenti tarde digeritur: ac nigrum generat ſanguinem. et in li. xxij. continentis c. cccclxxiiij. idem retulit autoritate. Gal. Ioānitij et Bimma ſui. A quibus non diceſſit haliabas in. v. Theorce. c. xxij. cum inquit. Qui ex ſplene ſanguis generat malus eſt: et ad choleram declinans nigram: ſed tamē ſi de porco ſumatur minus malum ſequitur: et aialiū ſplenes ſaginatorū minus mali ſunt qꝫ macrorū. Quare comedentē pinguedini illū admiſcere pꝫ. et optime coqre ⁊c. Qui oēs a Gal. fonte copioſo accepere in. iij. almen. c. xj. dicentis. Splen quidem neqꝫ ad guſtum bn̄ delectabilis eſt: hꝫ eni ponticum ap-

parēs meritoq́ȝ cachochim⁹ eē credit melācholici ſanguinis gñatiuus exiſtēs. Et in. li. de euchimia ⁊ cachochimia.c.iij. ſic ēt inq̄t de ipo Ipſē ſufficiēter ē cachochim⁹ ⁊ melācholicus. In porcis autē minime eſt talis. Omnes tamen hortamur vt porcino ⁊ quocunq́ȝ alio ſplene p̄termiſſo: cibis alijs melioribus reficiantur.

¶ Capitulū.cix.oſtēdit naturā teſticuloꝝ: renū: ⁊ vberū: ⁊ de eisq̄ ad nutrimētū ſit eligēdū.

TEſticuli ſuntvnū de mēbris corpis pncipalib⁹ pl⁹ p cōſeruatiōe ſpeciei q̄p indiuidui gñatum vt colligit ex ſñia principis primi.doc.v.c.j. ⁊ in cāticis de eis ſcribētis. Teſticuli ſunt mēbra gñationis. A quo ſumpſit Michael nr̄ in ſua practica cuȝ ait q̄ ipſi ſunt mēbra glādoſa: alba: extra corp⁹ eminētia: geniture p ſe et principal'r gñatiua ſeu productiua ⁊c. Quoꝝ cōplexio put etiā ptinet ppoſite: calida ē et hūida vſq́ȝ ad ſcdm. teſte codē in.ij.tractatu li.ſui. Et queadmodū ſcripſit Auicē.in.ij.cañ. c.ccccccxxiij. Plurimi ipſoꝝ ſunt difficilis digeſtiōis plurimi nutrimenti: ⁊ pprie cū ſunt de aialib⁹ magnis groſſe carnis. Que q̄dē fuit ſñia Raſis in.xxj.cōtinē.c.cclxxvij. ⁊ Hal. in iij.de alimētis.c.vj.cū inq̄t. Animaliū teſticuli indigeſtibiles ſunt ⁊ cachochimi digeſti aūt bñ nutritiui qd autē magis ⁊ min⁹ in ipſis pportionale eſt dico ſecūduȝ carnem: inquātuȝ enī porcoruȝ caro ea q̄ alioꝝ eſt melior intantum et teſticuli: ſoli autem qui calorum optimi ſecundum omnia ⁊ maxime ſaginatorū. Et in.c.xx.eiuſdē dixit. Teſticuli ſunt optimi ⁊ maxime impinguatoꝝ galloꝝ. Et in iij.c.de euchimia ⁊ cachochimia ſic ēt de eis ait. Epar nō ē cachochimuȝ: renes aūt ⁊ teſticuli non euchimi p̄ter eos qui galloꝝ ⁊ ppterea dixit Rai.in.ij. canonis.c. ccccccccxxij. Melior teſticul⁹ eſt illius cui⁹ bon⁹ eſt teſticulus: ⁊ qui eſt adoleſcētiū: ⁊ teſticulus quieſt magnoꝝ hircoꝝ ⁊ q̄ eis aſſimilātur: de arietibus ⁊ tauris nō digerit: ⁊ nō ē ſicut teſticulus galloꝝ ⁊ p̄cipue impinguatoꝝ: nā ipe eſt bon⁹ valde. Et ſubdit. Nō hȝ bonitatē nutrimēti mamillaruȝ: niſi teſticulus gallorū impinguatoꝝ: ipſe nāq́ȝ eſt boni nutrimēti plurimuȝ ⁊ oēs ſpecies teſticuli qñ digerūt pprie q̄ nō ſunt difficilis digeſtionis plurimū nutriūt. Ex q̄bus manifeſtū eſt quantū galloꝝ teſticuli ſunt cōtinētes. ⁊ ideo dixit Auerrois in ſecunda parte cāticorum cōmento.cxj. De teſticulis galloꝝ habet opinio: q̄ ex eis tm̄ pond⁹ ſanguinis generet quātuȝ ipſis ſunt q2 alijs poſtpoſitis his ſecuriſſime poterim⁹ vti ⁊ debiles eſſent ⁊c. de mamillis vero dicam⁹ cū Aui.in.xij.tertij. ſic ea deſcribente mamillam. Mamilla eſt mēbruȝ creatum ad generandum lac vt nutriat cū eo nouiter nat⁹ in introitu ſue natiuitatis et vſq́ȝquo cōfirmetur ⁊ creſcat eius virtus ⁊ fiat cōueniens ad digerēdum cibum fortē ſolidum. Cōciliator ꝑo i differētia.cxcv. dixit q̄ mamilla eſt inſtrumētū generatiuuȝ lactis: qd.cōponit ex arterijs venis ⁊ neruis carne alba ſenſibili: vt ſanguis i ea in lac vlteri⁹ decoctū dalbet ⁊c. Et ppterea bene dixit. Michael noſter cū ait. Vberum carnes ſunt ſimiles carnib⁹ glandoſis: et complexio carum eſt humida declinans ad frigidi=

tatē: ſunt boni ſaporis ꝛ dulcis: ꝛ ex eis generat̃ ſanguis bonus: et multū nutriūt lȝ tarde digerant̃. Que quidē fuit ſentētia haliaba tis i.v. theorice.c.xxij. Et Almāſ. in libro.iij.ca.xj. dicētis. Uber eſt frigidū groſſum: qḋ licet multuȝ nutriat tarde tñ digeritur. Et in xx. cōtinētis.c.cccclxxx. ſic etiā Raſis inq̄t. Mamilla ſi comedit̃: vt dixit Gal. in li. nutrimenti: plena lacte nutrimētū ei⁹: poſt digeſtioneȝ bonā: erit ꝑrimū nutrimento carnis: tñ niſi cōditiōabilis fiat digeſtio ipſi⁹ ḋ ea gñat̃ hūoꝛ crud⁹ aut phlegma. Et dixit Bimmaſui Mamilla frigida ē ꝛ ſicca ex nerↄ uoſitate q̄ i ea eſt: tñ ſi i ea fuerit lac erit velocioꝛis digeſtiōis ꝛ laudabilioꝛ ex cōplexiōe: ſȝ cōcedēda eſt cum aromatibus: vt velox fiat deſcēſio ei⁹ de ſtomacho ꝛc. Gal. aūt añ hos oēs in tertio de alimētis.ca. v. ſenſit qḋ dictū eſt qñ ſic ait. Qui aūt mamillis qñ habent lac: inſinuant et aliquid dulcedinis illi⁹: ꝛ ꝑꝑ hoc deſiderabile recatoꝛib⁹ eduliū adeneſ pleni lacte facti ꝛ maxime in poꝛcis. Qḋ aūt ex ipſis alimentū bene quidē digeſtis prope id eſt qḋ ſcḋm carnes: magis aū t defectiue elaboꝛatis crudū ꝛ phlegmaticū hūoꝛeȝ gñāt ꝛc. A q̄ ſicut ꝛ ceteri: pnceps accepit cū in.ij.cano.c.ccccccclvj. ſcripſit Uber natura eſt frigidū ꝛ ſic cū ꝑꝑ neruos plures q̄ ſunt in ipo: ꝛ nutrimētū vberis pleni lacte qñ digerit̃ ꝓpinquū ē nutrimēto carnis. Et illud ē meli⁹ in quo eſt lac: qm̄ facit ipm velociter deſcēↄdere: ſi eſt de animali bone carnis boni humoꝛis groſſi ꝛ foꝛtis erit generatiuū. Et in cap.cxlvj. eiuſↄdem dixit. Mamille quidē nutriↄmentū ē bonū: ꝙ ſi in ea eſt lac eſt groſſum ꝛc. Eligant̃ igit̃: vt Michael iubet: vbera de aīalibus iuuenib⁹ ꝛ tēperatis ꝛc. ¶ De renibus poſtremo dicam⁹ cū Auicen. in.xviij. tertij.c. dicēte. Renes fuerūt creati ad hoc vt ſint inſtrumētum mūdans ſanguinē ab aquoſitate ſuperflua ꝛc. Et qꝛ ſunt duo mēbꝛa carnea dura ꝛ in cōplexione calida ſicca: vt nr̃ inq̄t Sauoronola. Qḋ etiā ſenſit Auicenna in.ij. canonis.ca.ccccclxxx. cū dixit. ꝙ ad ſiccitatē ſunt declinātes ꝓpterea parui ſūt nutrimētiꝛ humoꝛ coꝝ ē mal⁹ ſunt difficilis digeſtiōis ꝛ hoꝛridi ſapoꝛis: laudabilioꝛes tñ ex eis ſunt renes hedi lactētis inquit ipſe. Qḋ ēt voluit Iſaac in.p.d. cū ait Renes duob⁹ modis ſunt illaudabiles: imo ꝓpter ſue ſubſtātie coꝛruptionē: et credo ꝙ velit dicere cōpactionē ꝛ duritiē ꝛ groſſitiē. Secundo quia coꝛū nutrimentū fuerat vrine pinguedo: vnde ſanguinē generant groſſum ꝛ peſſimū. Et iō dicebat haliabas in.v. Teoꝛice.cap.xxij. Renes malus eſt cibus ꝓpter eā que in eis ē vrine qualitatē. Et ſimil'r Raſis in.iij. Almāſ. cap.xij. inq̄t. Renes tarde digerunt̃: qui nec bonū generāt ſanguinē: nec multū dāt nutrimētū. Et in.xxiij. ꝯtinen.c.cccccclx. autoꝛitate Gal. dixit ꝙ malū humoꝛē generant manifeſte: ꝛ digeſtio coꝝ eſt difficilis ꝛ laboꝛioſa. Et Ruffus inq̄t ꝙ ſūt male digeſtiōis ꝛ nutricatiōis. Et Joannitius ait. ꝙ nō ſunt laudabiles ex groſſitudine ſubſtātie ipſoꝛū neq̄ in nutrimento ex malitia chimi generati de eis: neq̄ in ſolutione ventris ex tarditate deſcentionis ipſoꝛū: quare ꝑter hedinos laudatos alij dimittātur.

¶ Capitulū.cx. oſtēdit naturā pedum ꝛ caudarū animaliū in via nutrimēti: ꝛ qūo eligēdi ꝛc.

PEdes ⁊ cauda ſunt mẽbra corpis manifeſtiſſima: ⁊ ꝓpterea diffinitione non indigent. Attamen id mihi minime videt̃ eẽ ꝑter eundũ qđ ſcrip. Gal. in.iij. de iuuamẽtis mẽbroꝝ.c.j. cũ ait. Pes eſt inſtrumentũ ambulationis in hoie q̃ eſt aia ſapiens. ⁊ ambulatio fit ꝑ motum ⁊ fictionez: pedes ergo ſunt inſtrumẽta fictionis ⁊c. Et q̃uis hec deſcriptio pedibus hoim ſit attributa: põt tñ ⁊ pedibus brutoꝝ ꝯuenire: vt tñ noſtro pertineat ꝓpoſito de eis dicẽdũ eſt cum Auicẽ. in. ij. canonis. cap. ccccclv. dicente. Pedes generant humorẽ viſcoſum nõ groſſum: ſꝫ ipſe eſt laudabilis ⁊ paucarũ ſupfluitatũ. Et infra ſubiunxit. Boni ſunt digeſtiõi ⁊ boni chimi viſcoſi nõ groſſi. Et ſignificatio bonitatꝫ digeſtionis eoꝝ eſt velocitas inflationis ipſoꝝ ⁊ diſſolutiõis in decoctione. Uerum eoꝝ nutrimentũ non eſt multũ. Qđ ſenſiſſe videt̃ haliabas in.v. theorice. ca. xxij. dicẽs. Pedes aures et labia: oia hec neruoſa ſũt paululũ carnis hñtia ⁊ adipis paruꝫ nutriũt celeri⁹ digerunt̃. Amplioris nẽpe q̃ reliqua mẽbra ſunt mot⁹: quare a ſtomacho citi⁹ deſcẽdũt ſue viſcoſitatis cauſa ⁊ q̃ ab eis gñatur ſanguis bon⁹ ẽ ⁊ laudãd⁹. Et ſimilr̃ Raſis in vigeſima tertia cõtinẽtis. c. ccccccclxj. dixit autoritate Gal. Pedes generant chimũ viſcoſum: tñ nõ groſſum: ⁊ ſunt ꝯuenientis digeſtionis carẽtes ſupfluitatib⁹ boni chimi: ⁊ velocis digeſtiõis. Deide ſubdit autoritate eiuſdẽ in lib. de chimis: q̃ gñant hũorẽ viſcoſuꝫ nõ groſſum. ⁊ hñt ſignũ ſup hoc ex diſpoſitiõe ipoꝝ in decoctiõe: q̃ id qđ augent̃ ⁊ liq̃fit i coquẽdo bonũ erit i digeſtiõe ⁊ in. iij. Almãſ. ca. xj. ait. Pes ſanguinẽ gñat viſcoſum q̃ frigidior ac leuior exiſtit illo quẽ caro gñat. Quoꝝ añriores leuiores ſũt ⁊ calidiores poſteriores do grauiores ſũt ⁊ frigidiores. A q̃ ſumpſit Iſaac i pticularib⁹ dietis cũ iq̃t. Extremitates aialiũ q̃ oino carẽt pinguedine: tarde digerunt̃ ſunt eñi ſubſtãtie cutis ⁊ neruoꝝ: ſed q̃ñ ſemp ſunt in motu et labore digeſtibiliora ſunt neruoſis mẽbris ⁊ imobilib⁹ ⁊ nõ laborioſis: q̃ neruoſa nec laborẽ habẽtia viſcoſum dãt nutrimentũ lubrificatiuũ a ſtomacho ⁊ ex iteſtinis cito deſcẽdens. Neceſſe eſt ergo vt extremitates ſic gñent nutrimentũ ſed tñ nõ tm̃. qđ ſic ꝓbatur. Cuꝫ eñi coquunt̃ per partes ſuas dilatant̃ q̃ ſignificat leuitatẽ ⁊ ſubtilitatẽ: paruũ tñ coꝝ ẽ nutrimẽtũ. Et poſt aliq̃ ſubiũxit. Pedes anteriores poſteriorib⁹ ſũt meliores ꝓpter fundamentũ naturalis caloris eis vicinãtis. Ꝯcludam⁹ itaqꝫ q̃ cũ pedes quadrupedum ſint de numero ciboꝝ ſupfluitates nõ habẽtiũ. vt dixit. Gal. in lib. de diſſolutione ꝯtinua. ſecuri ſint ad ſanitatẽ: ꝑmaxime cholericis et ſanguinẽ ſubtilẽ habentib⁹ ꝯuenire vident̃. Eligant̃ ergo pedes laudabiliũ aialium ⁊ decoquãtur vſqꝫ ad diſſolutionẽ ⁊ ꝑparentur cũ aceto ⁊ croco: ⁊ ſic remouebit̃ eoꝝ nocumẽtũ ſi qđ ex groſſitie ⁊ viſcoſitate ipoꝝ timet̃: vt Michael iq̃t. Et coꝝ patina apponi ꝑma mẽſa ꝯſueuit ⁊ mirũ i modũ appetentiã excitabũt: vt obſonioꝝ retulit autor. ¶ De cauda aũt dicimus cũ Raſi in. xxij. cõtinentis. c. ccccxvij. autoritate Gal. ſic ſcrib. Caude ſũt magis ſolidiores ventrib⁹ ⁊ inteſtinis. ⁊ iuxta hunc nõ duꝫ erit difficultas digeſtiõis ipa-

ruʒ ꝛ paucitas nutrimēti tñ ſuperfluitates ipſaꝝ ſūt modice ex motib⁹ ipſaꝝ: ꝛ ꝑꝑ hoc q̄dā modernoꝝ dixerūt ꝙ cauda ē ſatis cōuenie̅tis nutrimēti ꝑꝑ ſui motum cōtinuū. Qđ tñ dictū ſic abſolute nō eſt cōueniēs: cū dicat Jſaac in particu. dietisq; nō ſolū cauda ſʒ etiā mēbra q̄ caude ſunt vicina: ꝛ a calore naturali longinqua duriora ſūt ꝛ idigeſtibiliora minuſq; ſaporoſiora. Qđ fit duob⁹ modis Primo ꝑpter calorē naturalē ab eis remotū. Secūdo q: fuerūt nutrita ſanguie male ī epate cocto. Et hoc vide͛ ſenſiſſe Raſis cū in iij. Almāſoris. c. xj. inquit. Cauda eſt calida q̄ ſtomacho noceēs faſtidiuʒ facit ac cholerā generat rubeam. Et in li. iiij. ſuoꝝ aphoriſmoruʒ ſic quoq; ait. A capitibus homines ſibi precauere debēt ꝛ a caudis. Philoſophi eīm dixerūt ꝙ carnes piloſe venena nō euadunt naturali͛r. ꝛ maxime capita eoꝝ ꝛ caude: ꝛ ideo comedi nō debent que fuit ꝑ parte Gal. ſententia in libro de euchimia ꝛ cachochimia. c. iiij. cuʒ caudā enumerauerit inter partes difficilis digeſtionis ꝛ mali chimi quāobrē vſuʒ ei⁹ nō laudam⁹ ad ſanitatē pacto aliquo quemadmodū pedes laudabiles plurimū cōmendamus.

¶ Capitulū. cxj. oſtēdit naturā ſanguinis ꝛ pīguedinis ꝑ quā to via cibi quādoq; ſumuntur.

SAnguis ꝛ pinguedo nō ſunt corporis mēbra quemadmoduʒ ſentiūt medici verū q: cū mēbris vicinitatē hn̄t: de ipſis poſtremo mihi videtur eſſe ſcribenduʒ tanq̄ſi mēbra quedā forent: quātū ad ſanitatē cuſtodiā ptineāt. Lʒ eīm ſanguis ī vniūerſa alali: vt dixit Cōciliator in differētia xxx. ſit humor calid⁹ ꝛ hūidus ſapore dulcis odore fetid⁹ minime coagulabilis ſol⁹. q̄ diffinitio ſoli ſanguini ꝑut ab alijs diſtingui͛ hūorib⁹ cōuenire vide͛. Tñ cōſiderat⁹ ꝑut via cibi ex aīalib⁹ ſumi͛: eſt quoddā cōfuſum ꝛ cōmixtum ex oīb⁹ quatuor hūorib⁹: qui ꝓpterea a medicis maſſa hūoralis nūcupa͛: alteri⁹ cōplexiōis ꝙ dictū ſit alteriuſq; nutrimēti ꝛ illaudabilis: cuiuſcūq; fuerit aīalis: et ꝑſertim domeſtici: vt ex dictꝫ Jſaac cōprehēdi pōt: q̄ in. c. xiiij. dietarū vniuerſaliū inq̄t. Siluaticoꝝ ſanguis ſubtilior ē ꝛ acutior: q: min⁹ ſunt cōedētia: ꝛ ſunt ſicciora ex nimio motu ꝛ calore aeris. vbi eīm alun͛ ſemꝑ ſole cooꝑiun͛ vn̄ pori rarifican͛ ꝛ ſuꝑfluitates humorū diſſoluun͛: ꝛ q: parū comedunt atq; bibūt. Sanguis vero domeſticoꝝ dat⁹ eſt cōtrari⁹: q: durior: groſſior: viſcoſior: atq; nutribilior ex paruitate aeris et defectione mouēdi ꝛ multitudine comedendi atq; bibēdi: vn̄ pori oppilan͛: et nutrimēta ingroſſan͛: q̄ videtur fuiſſe Gal. ſnīa in. iij. alimētoꝝ. c. xvij. dicētis. Omnis quidaʒ ſanguis difficulter digeſtibilis eſt: et maxime q̄ groſſus ꝛ melācholic⁹ qualis q̄ bouʒ. Qui aūt leporum tanq̄ delectabilis appreciat⁹ eſt. ꝛ in. c. xxij. eiuſdē inq̄t. Suꝑfluic⁹ et indigeſtibilis eſt oīs ſanguis: ſcđʒ quemcūq; modū ipm̄ ꝑparauerit aliquis. ꝛ in li. de ſubtiliāte dieta. c. viij. ſic q̄ʒ ait. Et ſanguinis vſus oīʒ aīaliuʒ vitand⁹ eſt: ꝛ multo magis ad ſubtiliantē dietam. A quo ſumpſit Raſis cū in xxij. cōtinē. c. cccviij. ſic ſcripſit autoritate Pauli. Omnis ſanguis ē difficilis digeſtionis: et precipue ſanguis groſſus qui declinat ad

cholerã nigrã ad modũ ſanguis tauri ⁊c. ꝓpterea ipſius comeſtio: quolibet fugiẽda eſt: lȝ ꝗ̃plures ex ſanguie porcino ſãguinaceos faciãt cũ eo: admiſcẽtes lac pinguedinẽ cũ feniculi ſemie; ⁊ eis ĩ hyeme vtanť neſciẽtes ꝗ̃tũ mali: ex illoꝝ comeſtiõe: ⁊ ĩ ſanitate detrimẽtũ ꝓueniat. ꝗre ⁊c. ¶ De pinguedine aũt dixim⁹ cũ Serap. auctoritate Gal'. ſic dicente. Qñ aial eſt humidũ generať in eo pinguedo: ſicut porc⁹. Et qñ ẽ ſiccũ gñatur ĩ eo adeps: ſicut taur⁹: capra: ⁊ alia que habẽt cornua: ⁊ in hoc differũt. Erit igiť pinguedo id qđ a vulgarib⁹ laridũ đr. Adeps ꝟo ſiue vnctuoſitas id qđ axũgia nũcupať. Et hoc eſt qđ ſenſit Haliabas in. v. Theorice. c. xvij. cũ ait. pĩguedis ꝯplexio calida ẽ ⁊ hũida. Adeps ꝟo min⁹ calid⁹ ẽ ⁊ humid⁹ ꝗ̃ pinguedo: ſũt aũt ambo phlegma ⁊ ſupfluitas hũida: ſtomachũ euacuat ⁊ ĩ calorẽ cito alteranť: ⁊ eoꝝ modicũ ẽ nutrimẽtũ ⁊ ſãguis quẽ generãt nõ ẽ laudabilis. Ubi ſciẽdũ ẽ ꝙ ipſe Hali. ſicut ⁊ alij de noib⁹ nõ curãtes: qñq; ſicut ĩ ꝓ̃habitꝭ: adipis ⁊ pinguedinis noib⁹ abutiť. Iſaac etiã idẽ voluit qđ dictũ ẽ cũ in. v. d. ſic ſcripſit. Unctuoſitas ſiue adeps eſt illa q̃ ĩ bob⁹ creſcit: q̃ calidior eſt ⁊ hũidior ꝗ̃ pinguedo q̃ ĩ porcis gñať: qꝛ vnctuoſitas calorem naturalẽ hȝ ꝓpter vicinũ ſibi carnis calorẽ: piguedo ꝟo frigidior eſt vnctuoſitate ⁊ ſiccior: qꝛ a carnis calore ẽ remota ⁊ ab ei⁹ hũiditate. Gñať aũt adeps ex aquoſitate ⁊ vnctuoſitate ſanguis ꝗ̃ frigiditas coagulat: iđq; ipſaȝ reſoluit caliditas vt inꝗt Princeps. I. j. primi doc. v. c. j. Res aũt vnctuoſa ⁊ pinguis eſt aquea aerea ſicut voluit Gal'. lib. de ſimpli. med. diſtin. viij. c. j. Cõplexio igitur adipis eſt calida: vt idẽ dixit in. v. de iuuamẽ. mẽbro. c. ij. dicẽs. Signũ multi caloris in pinguedine ⁊ adipe eſt velocitas in accẽſiõe ꝓpter ꝓpinꝗtatẽ nature ei⁹ ad naturã ignis. Cõplexio etiã ſua eſt humida: cũ dicat idẽ in. j. de cõplexio. c. vlt. Cerebro humidior eſt pinguedo: cui⁹ coagulatio nõ eſt niſi ꝓpter frig⁹ pãniculoꝝ: ⁊ illud iđ qm̃ oleo ſpiſſo eſt ſilis: ⁊ ꝓpterea cõgelať cũ mẽbra ei obuiãt frigida ſanguine priuata: neq; quidẽ poſſibile eſt vt piguedo ĩ circuitu epatis coaguleť: neq; ĩ circuitu venaꝝ pulſatiliũ: neq; ĩ circuitu cordis: neq; ĩ circuitu alicui⁹ mẽbrorũ vehemẽtis caliditatis. Et propterea ꝙ ei⁹ coagulatio fuit a frigore: eſt ei⁹ reſolutio ⁊ liꝗfactio a calore ⁊c. Ex qb⁹ ptȝ ꝯplexio pinguedinis ⁊ adipis: q̃ calida ſunt ⁊ humida: lȝ calidior ſit adeps pinguedine. ⁊ ob hanc cãm dixit Iſaac in doct. v. c. xiiij. ꝙ craſſiſſima ſint peſſima: qꝛ pinguedinis ꝓprietas ſtomacho ⁊ digeſtiõi eſt nociua. Primo qꝛ innatat cibis: ⁊ facit eos inflantes: ⁊ cito ſaturantes. Cũ aũt alteri cibo admiſceẽť: ſua viſcoſitate ille alter ingroſſatur: ⁊ digeri icipiẽs villos ſtomachi emollit: ⁊ viſcoſitatẽ ⁊ lubricitatẽ eis tribuit: vñ ꝟt⁹ cõtentiua deficit ⁊ expulſiua vigorať vñ plurimũ lienteria gñatur. Et hoc ꝓuenit in ſtomachis frigidis. In ſtomachis ꝟo calidis pinguia ad fumoſitatẽ ⁊ ad cholerã cõuertũtur: qꝛ calor ſtomachi ex pinguedine interi⁹ inceſſiu⁹ fit: ſicut exteri⁹ calor ignis pinguedine ⁊ oleo accẽdiť. In doct. quoq; p. ſic inꝗt. Adeps ⁊ pinguedo ſunt faſtidiũ inducẽtia ſibi inſtrm mollientia ⁊ humefaciẽtia maxime villos ſto-

machl: habēt quocꝫ ꝓprietatē ſup
oēs cibos natādi: ⁊ cibū viſcoſuꝫ
groſſum digeſtiōiqꝫ inobediētē fa
ciēdi: ⁊ falſam ſaturitatē generā
di. Et īfra dixit. Carnoſa ⁊ nō car
noſa pīguedo ꝓ nutrimēto data
peſſima eſt: oppillationem gñat.
⁊ hūores phlegmaticos adiuuat
⁊c. Idē qꝫ ſenſit Princeps i. ij. ca
no. c. cxlvj. cū ait. Pinguedo ⁊ a
deps ſūt mali nutrimēti ⁊ pauci:
⁊ ſubleuāt cibū: ⁊ nō eſt cōueniēs
ex eis niſi quātitas parua ſꝫ mē
ſurā q̄ delectet. Et iu. iij. j. dixit ꝙ
ex cibo vnctuoſo ſit ocioſitas ⁊ au
fert deſideriū. Et ī xiij. tertij tra
ctat. ij. c. vlti. ſic ſcripſit. Scias ꝙ
oīa vnctuoſa ꝓſternunt appetitū
aut debilitāt ipſuꝫ ꝑ hoc ꝙ moli
ficāt: ⁊ ꝑ hoc ꝙ corrūpūt orificia
venarū ⁊c. Eis itaqꝫ via cibi nō ē
vtēdū: ſed tātūmodo via cōdiēdi
vt īfra apparebit. Et ſic eſt finis
ſermōis noſtri de carnib⁹ ad lau
dem indiuidue trinitatis.

¶ Capitulū. cxij. oſtēdit naturā
cōplexionē: vtilitates: ⁊ iuuamēta
ouorū in via nutrimēti.

Ob nře ſāctiſſime legis
reuerētiā: nō ſemꝑ lꝫ
nobis carnes cōedere:
ſꝫ ī q̄buſdā dieb⁹ oua:
lac: caſeū: ⁊ hm̄oi. In
aliq̄b⁹ autē alijs vti ſolū piſcib⁹:
olerib⁹: fructib⁹: ⁊ ſalib⁹ cōceſſuꝫ
fuit. Et ꝓpterea de his oīb⁹ ē ſcri
bēdū. Et ꝑio q̄dē de ouis tāq̄ꝫ d
re magis vſitata: ⁊ plurimum ad
ſanitatē faciēte: cū oua aliq̄ñ vicē
carnis retineāt: vt inq̄t Almanſor
in. c. xiiij. libri tertij. Dicam⁹ ergo
cū noſtro Cōciliatore in differētia
lxix. ſic ſcribēte. Ouuꝫ eſt animal
potētia ex ouificantis productuꝫ
ſuperfluo. Cuius complexio ad
equalitatē tendit ⁊ tēperamentū.
licet ipſi⁹ albumē ad frigiditatē:
⁊ vitell⁹ ad caliditatē. quoꝝ ābo
ſunt hūida: vt ait Auic. i. ij. cano.
c. cccccxxvj. Qḋ ēt ſenſit Iſaac ī
libro dietarū vl'iū. c. xvij. dicēs.
Quorum nature vniuerſaliter tē
perate ſunt. ⁊ mediocres comple
xioni hūane vicinātes. Et ī parti
cularib⁹ inq̄t. Oua id ſunt ex ani
malib⁹ volatilib⁹: qḋ ſanguis et
ſpma ex animalib⁹ ambulātib⁹.
Sicut enim ſanguis ⁊ ſpma ſunt
ex materia ⁊ nutrimento aialiū
ambulātium: ita oua ſunt ex ma
teria ⁊ nutrimēto volatiliū. Oua
eni volatiliū maſculū ſuccūbētiū
hec duo ī ſe retinere vidēt: ſpma
videlicet ⁊ nutrimētū: ꝓinde ve
lociter ⁊ multū ſunt nutriētia ⁊ cō
fortātia. Velociter nutriūt ꝓpter
ſue ſubſtantie ſubtilitatē ſuiqꝫ li
quoris tēperamētū. Corp⁹ ſunt
cōfortātia: ⁊ velociter nutriunt: ⁊
quāto pl⁹ calor ī eo operaṫ: tāto
magis īduraṫ: ſicut videm⁹ ī exte
rioribus fieri: quanto enim calor
ignis ī eis operaṫ: tāto īdurari ī
cipiūt. Nutrimētū aūt dāt multū
q2 tota eoꝝ ſubſtātia mutata mē
bris oino aſſimilaṫ ꝑ ſui nature
humane vicinitate. Et maxime
eoꝝ vitella: q2 ī calore ⁊ hūidita
te ſunt tēperata: ⁊ magis videntur
humane cōplexioni ſimilia. Que
fuit Raſis ſnīa in tertia Almāſo
ris. c. xiiij. dicēt. Galline et ꝑdicis
oua tēperata ſunt et cōueniētia.
Vitell⁹ quoqꝫ ī caliditate tēpera
tus exiſtēs bene nutrit Albumen
vero frigidū et vſcoſum durecꝫ
digeritur: ſanguis etiā ex eo gña
tus nō eſt bon⁹. Qḋ conſiderans
Serapio inquit. Cōplexio quidē
oui eſt frigidior parum q̄ꝫ corpus
tēperatū: ipſum nāqꝫ infrigidat
temperate ⁊c. Que complexio ſic
poteſt declarari ſi frigidū pl⁹ mo
le ⁊ quātitate ꝑmiſceṫ cuꝫ calido

temperato:pculdubio totũ com=
mixtũ erit frigidũ.vt ptꝫ:ſꝫ aggre
gatũ ex albumine ⁊ vitello eſt hu
iuſmodi:ergo totũ erit frigidiꝰ tẽ
perato: vt bene dixerat Serapio.
Qđ aũt vitellũ ſit tẽperatũ appa
ret pꝫ Iſaac in.v.doc.c.xvij.dicẽtẽ.
Uitella ſunt tẽperata:⁊ calori na
turali viciniora: ⁊ ideo ad dige=
rẽdũ velociora ⁊ faciliora:⁊ maxi
me ſi de iunioribꝰ fuerint volatili
bus maſculos hñtibꝰ.Patet ẽt p
ea q̃ dixit Raſis ⁊ ſilr Auicẽ.i pre
adductis eorũ allegationibꝰ. Si
milr albumẽ eſt frigidũ:lꝫ cõcilia
tor in pdicta dña declaret ipſum
eſſe calidũ abſolute: ſꝫ tñ reſpe=
ctu corporis tẽperati eſt frigidũ:
cũ dicat Iſaac in.p.d. Albumen
ouorũ aliquãtulum frigiditati et
groſſitati ptinet.vñ eſt durũ ad di
gerendũ ⁊ tardũ.Qđ ſenſit Gal.
in.xvj.Terapen.c.v.di.Debilibꝰ
magis ſunt dãda vitella ouoꝝ.p
pterea ꝙ albũ ipſorũ difficile dige
ſtibile eſt.Cuiꝰ rõnẽ expſſit i quar
to de ſimplici medicĩa diſt.ij.c.iij.
cũ ait.Albumẽ oui cõpoſitũ eſt ⁊
pmixtũ ex ſubſtãtia aerea:terrea:
et ſubſtantia aquea ſimul . ſicut
oleũ:verũtamẽ eſt pluris terreita
tis ꝙ̃ oleũ ſuaue:⁊ ppter illã ter
reitatẽ ⁊ groſſiciẽ ſuã cũ quadaꝫ
viſcoſitate eſt difficile digeſtibile.
Ex qbꝰ apparet que ſit oui cõple
xio.¶Utilitas aũt ouoꝝ ad ſani
tatẽ eſt multa:cũ plĩmũ nutriant
corpꝰ:vt p pte iã dictũ eſt ⁊ quẽ=
admodũ innuit nobis Iſa.i.xvij.
c.d.v.di.Oua cũ materia ⁊ nutri=
mentuꝫ oĩm volatiliũ exiſtãt: ne=
ceſſe eſt vt fortiſſimi ⁊ mlti ſint nu
trimẽti.Multi eñ qꝛ totũ aſſimi=
lat ſanguini⁊c.Et.ſ.ſubiũxit.oua
q̃ de ſubtili ſunt aĩali ⁊ tẽperato
ſicut pdicũ ⁊ gallinarũ laudabi=
liũ:laudabile eſt coꝝ nutrimentũ
facile digeſtiuũ ⁊c.Et propterea
oĩa oua augmẽtũ faciũt in coitu:
vt dixit Princeps in.ij.canonis.c.
alleg.Et fuit ſentẽtia Raſis in.iij.
Almanſoris.c.xiiij.di . Duo vero
ouoꝝ prius dicta gña: galline vi
delicet atq pdicis:ſperma valde
augmẽtant:atq ad coitũ ſtimulã
do incitãt:qđ ideo fit qm̃ oua gal
linarũ virtutẽ augmentãt: ⁊ ma=
xime virtutẽ coeundi:humectant
eñ ⁊ ethicis cõferũt ⁊ ſanis hoĩ=
bus:vt idẽ ait in quarto ſuorum
aphoriſ. autoritate Arꝫicon phi.
Ratione igit ſue tẽperate cõple=
xionis:atq ſue ad humanũ corpꝰ
cõueniẽtie:⁊ multitudinis nutri=
mẽti,oua inter reliqua vſitata ci=
baria non immerito cõmendant.

¶Cap.cxiiij.oſtẽdit q̃ oua ſint
meliora ad ſanitatẽ nutribilio=
ra et magis eligenda.

Viſa cõplexiõe ⁊ vtilita
te ouoꝝ dicendũ eſt de
ipſorũ electiõe::nõ eñ
ſic oua oĩa vt ſupraſcri
pſimꝰ approbant: ſed
ſolũ electa ex illis.Que ſi electa ⁊
laudabilia dici merent:neceſſe eſt
vt ipſa has habeãt conditiones.
Quarũ prima eſt hec:vt ex lauda
bilibꝰ ſint aĩalibꝰ:pdicis.ſ.⁊ gal=
line iuuenũ atq pinguiũ maſculi
nũ coeuntẽ hñtiũ:qm̃ vt ait Iſa.
in.v.d.Oua gallinacea ⁊ pdicuꝫ
tẽperatiora ⁊ laudabiliora ſunt
ceteris:maxime maſculũ hñtium
bñ nutriũt:⁊iuniorũ oua ſunt me
liora ꝙ̃ veterum:⁊craſſoꝝ ꝙ̃ ma
croꝝ:vicinitas factoꝝ ꝙ̃ veteroꝝ.
Et in pticularibꝰ ſic inqt.Si oua
de tẽperatis fuerint aĩalibꝰ bñ car
noſis ẽt ⁊ iuuẽculis:ceteris ſiunt
laudabiliora maxie ſi maſculis
fuerint ſuccũbẽtia ꝫ̃ria ãt eꝫrio.p
inde oua pdicis ⁊ galline natura
liter pinguiſſunt laudabiliora ꝙ̃

ſi ſint craſſe ꝓpter eſcā vł quietē quā hñt. ſi vero fuerint iuuenes ⁊ maſculos habuerit: mł'to pl⁹ erūt laudāda. Aialia em̄ maſculis ſuccumbētia calorē hñt vehemētiorē quare ⁊ odor eoꝝ oī caret acumine vñ ſunt facilia ad digerēdū. Deinde ſubdit. Poſtq̄ anſeris oua ſunt bonitatis quid habētia: ⁊ lꝫ ſint grauia duraq̄ʒ ad digerēduꝫ tñ ſi calor erit fortis: ipſaqꝫ bñ digerantur: ſuperi⁹ dictis nutribiliora ſunt: ⁊ magis cōfortātia. Peiora iſtis ſunt oua ſtrutij: ſunt em̄ grauis odoris: idcirco ſunt dura grauiaqꝫ digeſtioni. Peſſima vero oim̄ ſunt pauonis oua ꝓpter horribilitatem odoris ſue carnis: vñ ſunt indigeſtibilia humaneqꝫ cōplexioni incōuenīētia: ſꝫ calidiora ceteris ⁊ ardētiorē ſanguinē generātia ſunt oua paſſerū poſt hec colūbaꝝ que minorē calorē ⁊ ſiccitatē hñt. hec ipſe. Que fuit etiā ſententia Raſis in. iij. Almanſoris c. xiiij. dicētis. Oua pl⁹ alijs hoibus conueniētia galline ſunt ⁊ ꝑdicis poſt q̄ oua anatis in bonitate exiſtūt: q̄uis malū efficiāt nutrimētū. Alia vero ſicut ea q̄ paruarū auiū atqꝫ magnarū comedēda non ſunt niſi medicine cā. Et poſt pauca ſubiūxit. anſerum aūt oua faſtidiū faciūt grauē habentia odorem. A quo ſumpſit Auer. in. v. colliget dicēs. Oua gallinaꝝ ſunt meliora ceterꝭ: aiſ quos oēs ſapiēs inq̄t Gal. i. j. de alim̄. c. xxj. Meliora oua ſunt q̄ gallinaꝝ et faſianoꝝ: peiora q̄ ſunt anſerū et ſtrutionū. Concludēdū eſt q̄ cum Iſa. i. v. d. ſic ſcrib. Oua q̄ de groſſis ſunt aialib⁹ ad digerendū duris ⁊ nutrimēti illaudabilꝭ ſicut ſtrutiōis ⁊ anſeris: mali ſūt nutrimēti: ⁊ ad digerēdū dura grauis odoris ⁊ maxie de veterib⁹. Oua vo q̄ de ſubtili ſunt aīali ⁊ tēpato ſicut ꝑdicū ⁊ gallinaꝝ laudabiliū laudabile eſt eoꝝ nutrimētū facile digeſtiuū: ⁊ maxie ſi de iuniorib⁹ fuerint: qm̄ oua leniora ſunt de iuniorib⁹ ⁊ grauiora ſunt de veteribus: ⁊ tēpatiora de mediocrib⁹ q̄ caloris ſunt ꝑfecti ⁊ mioris humiditatis: vt ēt dixit in eodē. c. lꝫ in alio loco. Si igit̃ oua de ſanis fuerint aialibus ⁊ craſſis nutrimenti erūt laudabilioris: ſilr de coeūtibus cū maſculis: qm̄ calorē naturalē maiorē habēt coeuntia q̄ʒ nō coeuntia: vt idē refert vbi. ſ. Que fuit etiā Raſis ſnia in. iiij. ſuoruꝫ aphoriſmoꝝ: cum ait. Oua meliora ſunt oua gallinaꝝ ⁊ earū que cū gallis viuunt. Ex q̄bus oībus prima integrat̃ conditio. ſ. q̄ oua eligēda eſſe debeāt ex laudabilibus aialibus iuuenib⁹ pinguib⁹ ⁊ cū maſculis coeūtib⁹. Scōa vo ꝯditio eſt: vt oua ſint recētia: qm̄ vt inq̄t Iſaac in particu. die. Oua recētia ſunt laudabiliora: q̄ calor naturalis eoꝝ eſt fortior: qđ teſtatur boni odoris ſuiqꝫ ſaporis acceptibilitas ꝓpter hoc bñ nutriūt atqꝫ calorē ꝯfortāt naturalē. Vetuſta vo peſſima ſūt: vñ corruptibile generāt nutrimētū: calor em̄ naturalis eoꝝ eſt defect⁹ atqꝫ ab aere aliū ſumpſerūt: ideoqꝫ malorū humoꝝ putredinē citi⁹ ſubeūt: q̄to vetuſtiora tāto erūt deteriora Qđ añ ipm̄ dixerat Gale. in iij. de alim̄. c. xxj. cū ait. Optia quidem oua ſunt q̄ recētiſſima: peſſima aūt que vetuſtiſſima: que aūt inter media hoꝝ ꝓportionantur diſtātia qua diſtāt ab extremis bonitate ⁊ malitia. Et ideo cōcludamus cum Auicenna. in ſecūdo canonis capit. cccccxxxv. q̄ meliora ex ouis ſunt oua galline recentia quare illa tantūmō ſunt eligēda.

¶ Capit.xciij.oſtendit quõ co-
quant̃ oua: et q̃s mod⁹ coquẽ-
di ſit melioꝛ ad ſanitatem.

Cum multifariã oua de-
coq̃ cõſueuerint: dicen
dum eſſe vtile ⁊ neceſſa
riũ de eoꝝ decoctiõib⁹
exiſtimauim⁹: vt ſanita
tis cõſeruatoꝛ intelligat q̃s mod⁹
laudabilioꝛ ⁊ ſalubrioꝛ a medicis
eſſe ꝓnunciet̃. Dicam⁹ ergo ꝙ pñ
cipal'r oua dupliciter ꝑparent̃ aſ-
ſando: ſcȝ ipſa ſuper cineres cali-
dos ⁊ in aqua elixando: q̃ ſi inui-
cem cõparent̃: elixa melioꝛa: et aſ
ſatis laudabilioꝛa dicent̃: vt pla-
cuit Iſaac in.v.doc.c.xvij.dicẽte.
Oua aſſata elixis ſunt groſſioꝛa:
et ad digerẽdũ durioꝛa: qꝛ focus
ſubſtantialẽ eoꝝ hũiditatẽ deſic-
cat: vñ deſiccatoꝛia ⁊ minus refri-
geratiua exiſtũt. Et in particula-
rib⁹ ẽt ait hoc mõ. Oua in caloꝛe
et humiditate ſunt tẽperata ⁊ hu
mide cõplexiõi ſilia: ſȝ tñ ſi aſſent̃
ab igne caloꝛẽ ſuſcipiũt ⁊ ſiccita-
tem: vñ fiũt deſiccatiua minuſq̃
caloꝛis refrigeratiua. Si ṽo cum
aqua fuerint elixa humiditatẽ ſu
munt. pꝛoinde minus deſiccatiua
magiſq̃ caloꝛis mitigatiua: et in-
fra ſic ait. Oua aſſata ſunt groſſio
ra ⁊ durioꝛa ad digerẽdũ elixat(:
qm̃ caloꝛẽ et ſiccitatẽ ab igne ſu-
ſcipiunt fumoſitatem etiã odoꝛis
grauitatẽ. Vñ ſic cocta pl⁹ via me
dicine q̃ cibi cõueniũt: teſte Auic.
in.ij.cano.c.cccccxxxv. cũ inquit.
Et que ex eis ſunt aſſata ſuper ci
nerẽ ſine fumo cõferũt ſolutiõi vẽ
tris ⁊ diſcinterie ⁊c. cum aũt duo
bus modis aſſent̃ oua: ſuper car-
bones. ſ. et ſub cineres: petet quiſ
piam que deterioꝛa? cui reſpõdet
Iſaac in.v.doc.c. pꝛeallegato di.
Oua q̃ inter cineres ponunt̃ tota
ſunt peioꝛa eis q̃ ſup carbones
ponunt̃: qm̃ cũ caloꝛ foci circũeat
ipſa: fumoſitatẽ ſuã exire ꝓhibet
ſup carbões ṽo poſita fumoſitatẽ
emittũt ⁊ munda ſunt: nullo igit̃
ꝑdictoꝝ modoꝝ ſunt oua coquẽ
da: ſȝ poti⁹ elixãda: dicẽte Halia-
bate i.v.theo.c.xxvj. Cõpetẽtius
aũt ouũ qḋ ſumit̃ eſt elixatum in
aq̃ ⁊ ñ mltũ dcoctũ vt duꝝ fiat: ſȝ
media tm̃ maturatiõe decoquat̃:
qḋ ẽt ſoꝛbile vocat̃. hoc n. nãq̃ citi⁹
digerit̃ ⁊ melioꝛ ẽ cib⁹. Nodatũ ãt
⁊ durũ ⁊ lapidoſum ⁊ patellatuȝ
malũ eſt ⁊ difficilis digeſtiõis: hu
moꝛẽ generat groſſuȝ facitq̃ op-
pillatiõeȝ ⁊ lapidẽ in renib⁹: ⁊ pu
trefactiõeȝ i ſtõacho: ⁊ cholicã mo
uet paſſiõem. Cum autem ouum
elixari etiam duobus modis con
tingat: cum coꝛtice: ſcȝ et ſine ipo
cum frangit̃ et in aquã calidã ꝓij
citur: queret aliquis foꝛſitam et
bene que harum duaruȝ elixatio
ſit cõuenientioꝛ? Cui dicem⁹ cum
Iſaac vbi.ſ. ſic ſcribẽte: oua elixa
coꝛticib⁹ ſuis peioꝛa ſunt q̃ fracta
in aqua: qꝛ fumoſitati ⁊ groſſiciei
coꝛtices repugnãt exterius. Que
oua q̃ ſepe cõeduntvẽtoſitatẽ in-
flatiuã granatiuam patiunt̃ ſto-
machi et totius ventris et poſtea
ſubdit. Oua i aqua facta melioꝛa
ſunt his que cũ coꝛticib⁹ elixant̃:
quia caloꝛ aque temperate pene
trat et groſſiciẽ ſuam ſubtiliat et
aufert ſibi grauitateȝ ſui odoꝛis.
Vñ hmõi ſunt laudabilioꝛa cete-
ris. Et poſt multa ſic etiã inquit.
Oua in aqua elixa laudabilio-
ra exiſtunt: maxie medie cocta: qꝛ
ex toto cocta mutant̃ in aſſatoꝛuȝ
naturam. Et in particularib⁹ idẽ
voluit cũ ait. Oua elixa in aqua ⁊
mediocriter cocta facilis ſunt di-
geſtionis. ſi vero ad duritatẽ co-
quant̃ tarde digerunt̃ ⁊ infra ſub-
iunxit. Oua elixa in aqua ſine te-

ſtis: ſua naturali cuſtodiunt̃ hũi
ditate: cũ aque hũectatiõem ſuiq3
odoris grauitatẽ amittũt: vñ cete
ris ouoꝝ ꝑparatiõib⁹ ſunt lauda=
biliora: ꝛ ꝓcipue ſi mediocriter co
cta fuerit ꝛc. Sꝫ qꝛ ſic ꝑpata: et ſi
magis ꝙ alia dicãt ee ſaniora: nõ
oib⁹ tñ placẽt: imo qdã: de q̃ꝝ nu
mero ſum⁹ pl⁹ cũ cortice oua elixa
deſiderãt: melioriq3 cũ appetitu:
vt ita dixeriꝫ: aſſumũt ea. Jdq3 de
ipſis dicam⁹ vlteriusq3 tripliciter
pñt eſſe decocta: paꝝ. ſ. ꝛ vt ſemi=
cruda ſint: ꝛ talia ſi nõ abomiabi=
lia fuerint: p̄mũ dãt nutrimẽtũ:
vt voluit ſerapio cũ ait. Ouũ ſemi
coctũ ſorbile ẽ magꝭ nutritiuũ ꝙ
alio mõ cõeſtũ. Qð ẽt ſenſit Almã
ſor in. iij. c. xiiij. di. Oua mollia ad
deſcẽdẽdũ velocia his a qb⁹ ſan=
guis fluxit m̄ltitudo: ac vires fue=
rũt diminute ꝯferũt. Quedã vero
cũ teſtis ſuis indurant̃. ꝛ hec ſunt
dura ad digerendũ: bñ tñ digeſta
plurimũ exhibẽt nutrimẽtũ: teſte
iſaac i. v. do. ſic ſcribẽte. Oua idu
rata ðſiccatoria ſunt et a ſtõacho
dure exeũtia ꝛ venas tarde pene=
trãtia: ſi tñ digerãt̃ dure diſſoluũ
tur: ꝛ iõ ſtõachũ grauãt ꝛ inteſti=
na: plerũq3 tñ bñ ꝯfortãt: qð cõfir
mauit Raſis in. iij. Almãſo. c. ꝓal
legato di. Oua cũ elixant̃ et dura
fiũt pl⁹ nutriũt: ad digerẽdum tñ
ſunt duriora: tardiuſq3 ð ſtõacho
deſcẽdũt. ꝛ Gale. in. iij. Alimẽtoꝝ
c. xxi. cũ ait. Oua quidẽ cocta ꝛ in=
durata difficulter digeſtibilia: et
tarde ꝑtrãſitõis ꝛ alimẽtum groſ
ſuꝫ tribuũt corpi his tñ adhuc ma
gis ſunt tarde pertranſitionis et
groſſioris chimi que ſupra cinerẽ
calidũ aſſata. Et i li. de euchimia
c. iij. ſic etiã dixit. Ouoꝝ quecũq3
vſq3 ad perfectã coagulatiõeꝫ co
quunt̃ aut aſſant̃ nõ bene euchi=
mia ſunt. Quedã ꝟo oua iter hec
extrẽa mediũ tenẽt decocta qdeꝫ
ſufficiẽter ꝛ nõ idurata: q̃ ſorbilia
vl̃ coagulata dicunt̃: ꝛ hec ſũt ſa=
niora ꝛ oib⁹ fere hoib⁹ gratiora: ꝛ
ceteris laudabiliora dicẽte Almã.
vbi. ſ. Oua tremula q̃ neq3 dura
ſunt: neq3 molli inter illa duo me=
dia exiſtũt. ꝛ ga. ẽt i loco ſupi⁹ ad
ducto inqt. Optia ouoꝝ ad ali=
mẽtum q̃ tremula ſorbilia: q̃ qdẽ
min⁹ nutriũt iduratis: facilius tñ
ſubeunt ꝛ ea q̃ inuocata alteriora
aſperitates leniũt. Et in li. de eu=
chimia ſil̃r ait. Oua q̃ moderate
ſunt cocta: ꝑꝑ qð tremulẽta vocã
tur: meliora ſunt alijs: ꝛ ad dige=
ſtiõeꝫ ꝛ ad euchimiã ꝛc. ¶ De fri=
xis aũt cũ oleo ꝛ hmõi dicim⁹ cũ
Jſaac in. v. doc. c. xvij. q oua frixa
ceteris ſint peiora: qꝛ ꝓiſſime in
ſtõacho ſunt morãtia: ꝛ qꝛ i fumo
ſitatẽ ꝛ corruptiõeꝫ ſunt mutabi=
lia: qcqd ibi ciboꝝ inueniũt corrũ
pẽtia ſũt grauitatẽ ſtõacho gñan
tia ꝛ faſtidia peiora ꝙ alia q̃libet
faciãt oua ꝛ infra dixit. Oua frixa
peſſimos gñant chimos et faſti=
dia: ꝛ in ꝑ̄ia doctrina etiã ſic ſcri
pſit. Oua frixa ceteris deteriora
ꝛ groſſiora citoq3 in fumoſitatẽ ꝛ
in cholericos hũores ac in putre
dinẽ conuertibilia: quare ſunt cã
faſtidij ꝛ abhominatiõis: qꝛ ꝯuer
ſa in putredinẽ qcqd bonoꝝ ciba
rioꝝ in ſtõacho inueniũt putrefa=
ciũt. Que fuit Gal. ſnia in. iij. ali=
mẽtoꝝ ſic dicẽtis. Oua frixa peſſi
mũ dãt alimẽtum: ad oia indige=
ſtibilia eñ ſunt: et groſſum dant
chimũ prauũ et ſupfluũ. Et in li.
de euchimia. c. iij. dixit. Oua q̃ fri=
gunt̃ chacochimia fiunt: ꝛ in eã q̃
in vẽtre digeſtio nõ hñt i fumoſaꝫ
corrũpunt̃ ſubſtãtiã ꝛ ꝑpter ipſa
ꝛ alia cibaria. Et propter eos qui
indigeſtionem patiuntur peſſima
ſunt: quare ꝛc.

¶ Capitulum

¶ Ca.xcv.oñdit q̄d ſit lac:et q̄ ſit eius natura ſiue cōplexio ⁊c.

Cum totvt dixit pnceps in.ij.cano.lac cū corpibus hūanis hēat pportiōalitates:q eaꝝ cauſe nō cōprehēdunť nō eſt aliqua afficiēdū admiratiōe ſi priſci ſapiētes lactis gñib⁹ vtebātur q̄s ⁊ poſteri ſunt imitati:id tñ qđ illi ex eis iuuamētū nō ꝯſecuti ppterea q: inordinatiſſime lacticinijs ſunt abuſi:et inde q̄pplures egritudinū ſpēs deuenere:qđ aliqui cōſiderātes: et id putātes ex parte lactis cōtingere ipm penit⁹ ſpreuere eo nūq̄ vtētes a q̄b⁹ pleriq̄ edocti illud idē obſernāt q̄ꝝ opinio falſa ⁊ errōea q̄ꝫtū avia de uiet[?]vitatꝫ ⁊ ex ifra ſcribēdis clariſſime patebit. Sꝫ primit⁹ q̄d ſit lac qđ ipi intelligere minievidenť:declarem⁹ dicētes cū gal.in.viij.de iuuamentis mēbroꝝ.c.vltimo ſic ſcribēte. Lac eſt ſuperfluitas cibi corporis bona digeſta.a quo ſumpſit conciliator nr̄ in dr̄ia. cxlviij. cum dixit. Lac eſt aialis ſupfluuꝫ albū bina decoctiōe in mānis generatum et eſt ſanguis bis decoctus:vt inq̄t Meſue i albedineq̄ mutat⁹:qđ q̄dē ſenſit Aui. in.xij. tertij.c.j.cum ait.mamilla albificat ſanguinē rubeum ⁊ facit ipm lac. Et ppterea dicebat Iſaac in c.xvij.doct.v. Lac nihil aliud eſt q̄ ſanguis ſcđo coct⁹. Et in particularibus iteꝝ. Lac vicinum eſt ſanguini:neq̄ aliud ē q̄ ſanguis ſcđo coct⁹ in vberib⁹:hꝫ tñ de mamillis albedinē: ſaporitatē:⁊ humiditatē:et infra dixit. Lac nō eſt ſeparatū a ſanguie, ſicut cholera vel melācholia per ſe: imo nō eſt aliud niſi ſanguis ſcđo coctus in vberibus:qđ natura pbauerit ad nutrimētū aialium:ſicut eundem ſanguinem opera eſt ad fouenda corpora:⁊ ob hanc cām Aui.in.ij. canōis.c.cccclxix.ſic ait.lac eſt bōni chimi ⁊ facit exuberare ſanguinem:augmentum faciēs in cerebro:et eſt propinque digeſtiōis cū ſit gñatum ex ſanguine qđ eſt in ſummo digeſtiōis cui ſupuenit digeſtio quedā alia q̄uis fiat ex mēbro qđ ad frigus declinat. Et ppterea lactis cōplexio parumper ad frigus declinat vt tetigit ꝯciliator in preallegata dr̄ia cum inquit. Et ſi lac ſit ſanguis ſ.dō coctus:ſcđa tñ decoctio eidēꝫ nō caliditatem:ſed potius inferat frigiditatē propter mamillarem carnem glādoſam frigidā ⁊ humidā exiſtentē:ſicvt eñ ſpūs aialis bis decoquiť p[?] in corde ⁊ in cerebro : ita lac in epate ac mānis et qđ ita ſit patet p dictum haliabatis:in.v. theor.c.xxvj.qđ eſt tale: Lac vl'iter frigiduꝫ eſt ⁊ humidū. Et per Almā.in li.iij.c.xv.dicētē. Lac recenter multum tēperamēto exiſtit vicinum:licet frigiditati et humiditati parumper approximet:qđ corpus hvmectat et impinguat ethiſis inſuper ⁊ ptiſicis necnon ſicce tuſſi ac ardori vrine cōfert quas.ſ.operationes minie faceret niſi frigidum ⁊ humidvm foret. Que quidem fuit etiā Gal. ſnīa in quarto de ſimplici medicina diſt.iij.c.vltio ſic qđ dictum eſt probantis. Lac q̄uis ſit ſuaue tñ nō alteratur per ſeipſum ad amaritudinem prorſus et iſtud eſt qm frigiditas in ipſo eſt vincens caliditatem et non caliditas frigiditatem. Et propter illud fit quod quando morať occurrens ei aliqua hora acceſſit:et iſtud eſt quoniam compoſitum eſt ex tribus ſubſtantijs diuerſis in qualitate: quarum vna eſt ſubſtantia groſſa

ex qua eſt caſeus: ſecunda eſt pinguis et que eſt butyrum recens et coctum: et tertia eſt aqua que dicit᷑ aqua caſei: et vnicuiqꝫ harū trium ſubſtantiarū ineſt cōplexio ſibi propria. Subſtantia pinguis eſt maioris equalitatis in cōplexiōe: ⁊ ſubſtātia groſſa eſt frigida in equalitate cōplexiōis: ⁊ aqua eſt frigida ⁊ humida: et cū res ſit ſm̄ qꝺ narraui: tūc caliditas toti⁹ lactis eſt ſub caliditate toti⁹ corporis tēperate cōplexiōis: ⁊ propter illud eſt qꝺ ꝯuertit᷑ ⁊ permutat᷑ ꝑ ſe ad acetoſitatē. Et in .v. li. eiuſdē diſt. vj. c. ij. ſic ēt inq̄t. Lac in caliditate ſua ē inter phlegma et ſanguinē: ſꝫ nō eſt lōgitudo ei⁹ ab vtriſqꝫ ſimilis ⁊ equalis: imo a phlegmate eſt lōginqui⁹ ⁊ ꝓpinqui⁹ ſanguini. Qꝺ ēt voluit Serapio in .c. de medicinis ꝓuocātib⁹ lac a ꝑdicto accipiēs loco ex q̄b⁹ apparet ꝙ lꝫ lac ſit decliue ad frigidū et hūidū: hoc tm̄ eſt parum. Iſaac tn̄ aliter ſenſiſſe videt᷑ cū in c. xvij. doc. v. inq̄t. Lac dulce vicinitus mamillas exiēs calidū eſt in medio primi gradus ⁊ in initio ſecūdi: qꝺ mōſtrat ſaporoſitas ſua ⁊ ſaporꝫ ſanguinis vicinitas ⁊ facilis in eū mutabilitas ⁊c. Qui noſtro iudicio etſi cōtrarius videat᷑ opinioni Gal. ⁊ alioꝝ: vt viſum eſt ab eis tn̄ nō diſcedit: nā ſi cōſiderer᷑ lac abſolute an calidū ſit vel ne: proculdubio calidū eſt ꝓnunciādum cum dulce ſit ⁊c. vt dixit Iſaac. Si aūt cōparet᷑ corpi tēperato vt ꝓbauit Gal. erit frigidum et humidū nec hoc Iſaac negaſſet: et ſic oīs remouet᷑ cōtradictio inter eos.

¶ Ca. cxvj. oſtēdit quale q̄ntūqꝫ ſit lactis nutrimentū: ⁊ que ſint ipſius vtilitates.

QUātū ſit lactis nutrimētū: ⁊ ex eo corporis robur ꝓueniēs: nūqꝫ eq̄dē q̄s poſſet credere niſi ea q̄ de ipſo ſcribūt autores nr̄i plegiſſet. Quos q̄ nō legit: aut minime pt̄ intelligere ⁊ hoc ſaltē legat cap. in quo nō cōprehēdunt᷑ ille q̄ ad morbos īfinite fere ſunt lactis vtilitates: ſꝫ tm̄mō he q̄ ad corporis ſani faciūt ꝯfortatiōeꝫ. Dicam⁹ ḡ cū Auer. in .v. colliget. c. ꝺ hūiditate aialiū: ꝙ ſi corp⁹ ē mūdū: nihil eſt cōueniēti⁹ lacte ad reſtaurādū qꝺ diſſolutū ē ex mēbrꝫ radicalib⁹: ⁊ ꝓpꝛe lac mulieꝝ: ſcꝺo lac aſinaꝝ: ⁊ poſt lac capraꝝ: ⁊ iō ē lac magꝫ iuuatiuū oīb⁹ alijs reb⁹ ethicis: et hoc ē ꝓpterea: qꝛ ē materia ſilis prie materie: ex qua eſt hūiditas radicalꝫ: ⁊ iō nutrimētū bonū corpori exiſtit ⁊c. Qꝺ ēt voluit Serapio autoritate Diaſcoridꝫ cū ait. Lac oē ē boni chimi: ⁊ ē multū nutritiuū: mollit vētrē ⁊ ꝯfert ſtomacho. Silr̄ Iſaac in .c. xvij. dictarū vl̄iumdi. Lac femininum ⁊ caprinum tēperatum eſt in ſuis tribus ſubſtātijs: et ꝑfectum gn̄at nutrimentum et tēperatū. Et infra ſubdit. Et ſi corp⁹ ſit mundū: ⁊ lac bn̄ digeſtū: multū dat nutrimētū: laudabilē ſanguinē gn̄at augmētat carnē totū corp⁹ laudabilr̄ humectat exteriora tenerat ⁊ facit pulchra. Et iteꝝ poſt aliq̄ dixit. Concordati ſunt oēs antiq̄: ⁊ rōne teſtant᷑ nl̄la re meli⁹ nutriri corp⁹ q̄ꝫ q̄ facile in ſanguinem mutat᷑ ſicut lac: qꝛ nulla res lacte nutribilior exiſtit. Princeps q̄ꝫ Aui. in .ij. cañ. c. ccccxlix. ſic inq̄t. Lac q̄dē eſt nutrimētum: ⁊ equat chimos et confortat corpus et abluit. Et poſt pauca ſubiunxit. Lac eſt boni chimi: et facit exuberare ſanguinem augmentum faciens in cerebro

ꝛ ꝓpͥe muliebꝛe. Et ī ariola decoratiōis ſic inq̈t. Et qn̄ lac bibit cū zuccaro: colorē efficit valde bonū ꝛ ꝓpͥe mulierum: ꝛ ipingat: ꝛ ꝓpͥe hn̄tes ꝯplexiōes calidas et ſiccas: cū ſoluunt potu ei⁹ ꝓpter ſuā cāz ꝛ nō ipinguat eos niſi ꝓpterea q̄ hūectat ꝛ extrahit hūorē malū q̄re rectificat nutrimētū qđ nō min⁹ ſenſit Ra. in. iij. Alm. c. xv. di. Corꝑibus ſiccis lac optimū tribuit nutrimētū: atq; ad tē periem: ducit ſanguinem q̄z atq; ſperma augmētat. Que fuit Sa. ſnīa. in. v. de regimie ſani. verſus finem ſic di. Boni lactis hec ſunt: moderata ſubductio vētris: ꝛ euchimia: et nutrimentum non paruum. et eiuſdem in. iij de alimen. c. xuij. ſic quoq; ſcribentis dicendum eſt. Optimi chimi eſſe optimum lac fere oim̄ q̄cunq; comedimus. Neq; ſimpliciter dictū ē optimū qm̄ lac maluz euchimos ipſo vtētes cachochimos efficit. Ecce igit̄ q̄t bona q̄teq; vtilitates i bono lacte reperiunt̄: ꝛ ꝓpterea nō ita vt aliq̄ faciūt deſpiciendū eſt.

¶ Cap. cxvij. oñdit q̄ lac ſit bonū et laudabile ad ſanitatē: et quas dz habere conditiones.

Bonuz eſſe opz lac qđ comedim⁹ ſi vtile dz eſſe ac vt ſupra diximus nutritiuū. Qm̄ lac malū nō mō ē inutile veru et ꝑmaxime nociuum vt apparebit ex dicēdis. Et ꝓpterea ſcribendum eſt q̄ requirant̄ ad lactis bonitatē q̄tū ē ex ꝑte ei⁹ pͥo deinde ex parte ſuſcipientis ꝛc. qđ in alio faciem⁹. c. In pn̄tia autem dicamus cum haliaba. in. v. Theo. c. xxvj. dicente. Bibere ho lac volenti opz non ſtatim ſumere poſt partum: ſed poſt ad min⁹. xl. diebus. Quo premiſſo procedamus dicentes cuz Iſa. in. xvij. c. d. v. ſic ſcribēte. Electū lac quatuor qualitates: colorem albiſſimum clarum a citrinitate rubore ꝛ liuiditate liberum: odorem odoriferum et ab horrore et grauitate alienum: liquorē inter ſubtilem et groſſum mediū: vt ſi gutta ſuper vnguem aut aliud corp⁹ ſolidum ꝓijciat̄ remaneat continua inferi⁹ lata: ſuperi⁹ acuta: ſaporē acceptabilē ab amaritudine ſalſitate ꝛ acetoſitate liberuz. qđ etiā voluit Ra. in. xxiij. ꝯtinentis. c. dcc. cum ait. Bonum lac eſt vehementis albedinis: equalis conſiſtentie vel ſubſtātie: quod ſi ſtillat̄ ſuper vnguem nō fluit. Et lac caprinū minus nocet ventri q̄ aliđ ꝛc. A quo ſumpſit Aui. in. ij. can. c. ccc. xiix. cum di. Melius lac eſt quod eſt vehementis albedinis equalis eſſentie: quod ſuper vnguem diſtillatum figitur ꝛ nō currit: et eſt paſt⁹ planta bona: et nō eſt in ipo ſapor extrane⁹ declinās ad acetoſitatez aut amaritudinē aut acredinem: aut odor extraneus horribilis. Idem etiam voluit. Sera cum di. autoritate Sa. Lac meli⁹ eſt ſanum naturale nō hn̄s infectionem alicui⁹ alterius humoris: aut ſuꝑ quod nō vincit aliqua q̄litas: ꝛ ē clarum in quo nō eſt turbulētia aliqua nec acuitas in ſapore vł odore: nec acetoſitas nec ſalſedo: imo ē in eo dulcedo pauca et eſt odor ei⁹ bon⁹. Et lac quidem quod eſt hmōi eſt illud quod generat̄ ex ſanguine ſano expiato ab oī malitia et circa medium capituli ſic etiā inq̄t. Eſt autem lac bonū qđ ē albuz equale in ſpiſſitudine qn̄ ponit̄ ſuper vnguem et nō diffundit̄ ſz ſtat collectū in ſe ꝛ iſta fuit in rei veritate Sal. ſententia in pͥo de

regimine ſanitatis cum di. Bonū
lac eſt qđ guſtu ⁊ odoꝛatu delecta
bile eſt: qđ album ⁊ quod equale
⁊ mediuʒ hʒ inter liquidū ⁊ groſ
ſum: malum ꝟo ⁊ groſſuʒ ⁊ caſea
tum ⁊ liquidū ⁊ in eq̄le ſubſtātia
⁊ amarū ⁊ ſalſuʒ vł q̄ aliā ineptā
hʒ q̄litatē qua neq̄ odoꝛe erit de
lectabile ⁊c. dʒ p̄terea lac eſſe in
ſubſtātia ſubtile vt velle vr̄ Iſa.
in. v. d. c. pꝛeallegato di. Omniū
lac eſt laudabiliſſimuʒ quodcūq̄
ſubtiliſſimum eſt femininū pꝛio:
ſecundo non tn̄ adeo in ſubtilita
te vicinum: aſininū groſſiſſimū et
pl⁹ nutritiuum: deinde pecoꝛinū:
deinde vaccinuʒ ⁊c. Quātum aūt
eſt ex p̄te aīalis lac ſit laudabili:
qm̄ opʒ ex laudabili iuuene car
noſo: ⁊ ſano aīali ⁊ bono paſtu nu
trito accipiat̄ di. Iſa. vbi ſupꝛa.
Lac aīalis bn̄ carnoſi meli⁹ eſt la
cte īfirmi aut macri. qđ ſenſit Ga.
in. li. de euchi. c. iij. cū ait. Ad eu
chimiā lac eſt bonū aīaliū eucra
ſiaʒ hn̄tiū. Et infra ſubiūxit. Scri
ptū eſt de lacte ab oībus medicis
qm̄ euchiſſimū eſt ſi ex ſanis ⁊ mū
dis aīalibus fuerit: qm̄ ex cacho
chimis cachochimum eſt ſilr̄ ⁊ in
cachochimis coꝛpoꝛib⁹. Et ꝓpter
ea ipſe ꝯcludit in. v. de regimīe ſa
nitatis. Animal ergo cui⁹ lac ſumi
ꝓturi ſum⁹ ſine q̄rela erit ſi etate
iuuenis fuerit ſm̄ habitū coꝛꝑis.
Et in li. de diſſolutiōe continua ēt
inquit ⁊ meli⁹ lac ⁊ tēperatius ē
lac capꝛe q2 eſt ſubtilius q̄ lac pe
cudū ⁊ vacce ⁊ ē groſſi⁹ q̄ lac aſi
ne ⁊ camele: ⁊ ꝓſequit̄. Et dʒ acci
pi lac ex aīalib⁹ ſanis iuuenibus
bn̄ nutriētib⁹ ⁊c. ⁊ poſt pauca ad
didit: ⁊ meli⁹ ē recipere lac ſtatiʒ
nullū anteq̄ immutet̄ ab aere: q2
velociter immutatur. A quo Ra.
accepit. in. iij. Alman. c. xv. cū ait.
Lac animaliū pinguiū ⁊ iuuenū:

que diſcurrēdo bonas paſcūt her
bas ⁊ ꝓtui adhuc vicia exiſtūt. tē
peratū ⁊ meli⁹ iudicat̄. Nemo eñ
dʒ lacte vti animalis cui⁹ nutri
mentū ignoꝛauerit qm̄ plīmuʒ fa
cit ad ipſius bonitatem: vt pla
cuit. Iſa. in. p. d. ſcribenti. Anima
lia em̄ recentes herbas paſcētia
faciūt ſubtile lac ⁊ aquoſum cito
digeſtiuū ⁊ min⁹ vētoſitatis ⁊ īfla
tiōis gn̄atiuum q̄ lac aīalium. ſic
carum herbarum extremitates
paſcentium vel ſicca genera. Lac
eñ aīaliū ſtiptice arboꝝ extremi
tatib⁹ veſcētiuʒ vtilus eſt ſtoma
cho ceteriſq̄ viſcerib⁹: qđ aūt ex
aīalib⁹ ſolubilia māducātib⁹ fit
oīb⁹ eſt deterius: ꝓinde lac capꝛi
num pl⁹ ceteris ſtomacho ꝯuenit
qm̄ ſemꝑ ſtipticis herbis vtunt̄:
ſ. extremitatib⁹ arboꝝ: maſticis:
querc⁹: ieutici: oliue: et ſil̄ū. Que
autem de frōdib⁹ veſcunt̄ arbo
rum ſolutiuarum. ſ. ſcamonee: ti
thymali ēleboꝛi: et ſiliuʒ: coꝝ lac
eſt peſſimū vtpote ſtomacho noci
uum: qđ Diaſcoꝛides teſtat̄. Uidi
inq̄t capꝛas eleboꝛum album pa
ſcētes ī initio paſcēdi vomitū pa
tiebant̄. Cui⁹ rei effectus talis eſt
q2 earum lac bibentib⁹ ſtomachi
defectionē vomitum atq̄ nauſeā
ingerebat. Lac p̄terea ex p̄te tem
poꝛum bonitatē atq̄ malitiā aſ
ſumit qm̄ meli⁹ eſt qđ in pꝛincipio
eſtatis accipitur q̄ ī aliquo alio
rum tēpoꝛum anni: vt ſenſit Iſa.
v. d. c. xvij. dicēs. Lac in initio ve
ris ſubtilius eſt et aque aſſimilat̄
in fine aūt veris ⁊ in initio eſtatis
tēperatioꝛ ⁊ laudabilioꝛ cib⁹ erit
in fine aūt eſtatis ⁊ in initio autū
ni groſſi⁹ ⁊ min⁹ aq̄ſuʒ fit. Et īfra
ſic etiā dixit. lac veris q2 aq̄ſum
eſt: nociuū ſtomacho faſtidiū
mouēs ⁊ vomitū ſtomachi ⁊ mol
liēs ⁊ aſꝑitatē lubꝛicās. dein di.

lac groſſuʒ tẽperamẽtũ exiẽs fit durũ ad digerẽdũ ⁊ ſtipticũ ſicut lac qđ i fine eſtatis ⁊ in principio autũni gñat᷑:qđ maxie in ſtomacho coagulat᷑:⁊ peſſime ifirmitates inde gñant᷑. Et i particula. ſic ẽt ſcripſit. Lac vnale.ſ.in fine veris gñatũ ceteris q̄dẽ meliꝰ ⁊ tẽperatiꝰ duobꝰ modis exiſtit. Uno qꝛ ceteris tpibꝰ tẽperatiꝰ ẽ cũ ſit mediocre iter quatuoꝛ q̄litates. Alio ꝑpter lactis naturã:nã lac tpi ſeu ꝑtui gñatoꝝ aialiuʒ ꝑpinquũ eſt aq̄ſuʒ ⁊ indigeſtuʒ ꝑpter hũoꝛes i vbere coadunatos tpe ꝯceptiõis:⁊ iõ cũ lac.l.diebꝰ a tpe q̄ gñata fuerint aialia ꝓlõget᷑:ſuꝑfluitas quã habuerũt deſiccat᷑ ⁊ ꝯſumit᷑:⁊ nõ reſtat i lacte niſi hũiditas ſubſtãtialis ⁊ nãlis:q̄re tẽpatũ ẽ ⁊ laudabile facile digeſtiõi ⁊c. Autũnale vo eſt diſſimile naturalis eĩ humiditas eius eſt plumum finita:⁊ caſeata et multiplicata vñ groſſuʒ eſt ⁊ difficulter digerit᷑:ſtomachũ grauat: groſſam vẽtoſitatẽ ⁊ inflationẽ gñat:⁊ putredini appat᷑. Eſtiuuʒ aũt.ſ.i pricipio eſtatꝭ:ẽ iter hec duo mediocre. hyemale vo peſſimũ ⁊ groſſiſimũ:⁊ qꝛ ſicciſſimũ ꝑpter lõginq̄tatẽ tpis a ꝑtu:idcirco ſui humiditas nãlis pꝛorſus eſt finita. Silr inquit Aui.in.ij.cano. c.cccc xlx. halia.⁊ ceteri q̄rum autoꝛitates ⁊ dicta bꝛeuitate oibus gratiſſima exiſtente: pꝛetermittamus.

¶ Capi.cxviij.oñdit qđ lac ſit malũ:et qđ acetoſum:⁊ que nocument i pꝛoueniunt ex eis.

Quamuis ex ſupꝛaſcriptis elici poſſit qđ lac ſit malũ ⁊ q̄ ſint eiꝰ nocumenta. Pꝛo pleniori tñ notitia boni atq̧ mali lactis mihi vr̃ eſſe dicenduʒ de malo lacte: et de ipſius malicia ſigillatim vt meliꝰ cognoſcat᷑. Q̄m lac malũ:vt iq̄t Iſa.i.c.xvij. d.v.nõ ſolũ coꝛrũpit᷑:ſʒ ẽt oẽs laudabiles chimos ꝯfundit.⁊ Ga.in iij.alim.c.xiiij.ſic ait đ ipo. Malũ lac euchimos vtentes ipo cachochimos efficit. Et q̄ Pꝛin.in.ij.ca. accepit cuʒ di. Nõ eſt aliq̄d nociuiliꝰ coꝛpoꝛi q̄̃ lac malũ.qm̃ vt di. hip.in li.de aere ⁊ aq̄ ⁊ regiõibꝰ. Lac ſi malũ ẽ lapidẽ in veſica latẽtẽ facit:maxie aũt ſi calidiſſimũ choleris rubeis ꝑtinẽs eſt:vẽtrẽ eĩ et veſicã calefacit:et vrinã incẽdit:⁊ lapides facit. Qđ etiã voluit Alman.in.iij.li.ca.xv.di. Lac ſilr ſpiſſuʒ oino vitãduʒ eſt:gñat eĩ lapidẽ in renibꝰ eo vtentium. Lac igit᷑ malum erit cum ſpiſſum ſeu groſſuʒ vl' nimis aquoſuʒ fuerit:vl' aliq̄ mala effectꝰ q̄litate vl' de non laudabili aiali:di. Ga.i.j. de regimie ſani. Lac malũ ẽ groſſum caſeatum ⁊ liq̄dum ⁊ liuidũ: ⁊ in q̄le ſubſtãtia amarum vl' ſalſum:vl' qđ aliã iceptã hʒ q̄litatẽ: ſilr illud qđ odoꝛe non erit delectabile:vt in pꝛecedenti etiã dicimus.⁊ in.iij.alim.c.xiiij.ſic etiam ait. Lac q̄dem qđ paucuʒ hʒ hũiditatis.ſ.groſſe ⁊ nõ parũ groſſiciei caſealis nõ ẽ ſecurũ oibꝰ his q̄ in ipſo habũdãt:ledit q̄dẽ ⁊ renes q̄cunq̧ idoneos hñt ad lapidis gñationem oppilatiões etiaʒ ⁊ ſm epar efficit his q̄ hoc pꝛompte pati pñt. Aui.vero in pꝛeallegato loco ſic de ipſo di.lac quidẽ ois animalis cuiꝰ pregnatio eſt ꝓlixioꝛ ꝑgnatiõe mulieruʒ eſt malum. q̄pꝛopter ꝓpoꝛtionale eſt ei illud qđ eſt ꝑximum ſicut vaccinum.⁊ Serap.di.lac animaliũ quoꝝ carnes ſunt fetide ⁊ lõginque a natura hois eſt malum: vt carnis vrſi.leonis:⁊ ſiliũ. Nullꝰ ergo huiuſmodi lacte vti dʒ. Si-

militer lac ꝓpinquū ꝑtui et vena
le in initio veris vł i poſtremo eſta
tis autūnale ꝛ ſilr hyemale ꝛ fu-
giēdum eſt. Lac ꝗ͡ȝ aīalis veteris
aut nō ſani aut macri vel paſti ex
malis herbis hūidis nimiū ꝛ aq̊-
lis vł ex ſolubilib⁹: et talia oīa la
ctis gña ſunt deteſtāda: vt ex ſu-
periori. c. fuit manifeſtum. Silr ꝛ
lac acetoſum ex q̊ extractum fuit
butyrum. Hic id qd̓ padue ꝑ vici-
nias vēdit̄ via cibi ē oino fugiēdū
rōne ſue frigiditatis: niſi a corpi-
bus valde calidis: q̄ꝛ ꝑlima fa-
cit in aliis nocumēta di. Iſa. in. p.
d. Lac acetoſum frigidum ē et ſic
cum digeſtiōi inobediēs: grauat
gingiuas ꝛ ſtomacho nocet. Qd̓
etiā voluit Aui. in. ij. can. c. vbi ſu
pra cū ait Et lac q̄dem acetoſuȝ
eſt tarde digeſtiōis valde ꝛ ē cru
di humoris. Ueruȝ ſtomach⁹ cali
dus naturalr aut accidētalr dige
rit ipſum: ꝛ iuuatur cum eo: ꝛ non
eructuat fumoſe ꝓpter ablationē
butyri ab ipſo. Quequidem fuit
Gal. ſnia in. iij de alimen. c. xv. di.
Sufficit de aceto lacte dicere ꝙ
frigidū eſt ꝛ groſſi chimi. ſequitur
enī ad hoc nō de facili ipm digeri
ꝯmenſurata ſe hñte complexiōe.
Et poſtea ſubdit. Lac acetoſum
vtile ē edulium magis ignitis vē
tribus frigidiorib⁹ vero ventrib⁹
cōtrariiſſimum. Et ꝓpterea ipſo nō
ē vtēdū niſi via medicine: vt Ra.
inquit in. iij. Alman. precallegato
cum ait. Lac qd̓ poſt butyri extra
ctionē remanet fluxū vētrꝫ ex acu
mie cholere rubee patiētib⁹: cor-
puſq̧ hñtibus macrum ac debile
ꝯfert: ſi ferrū ignitum in eo ꝑlies
extinguat̄ ⁊c. Non comedam⁹ lac
tale igit̄ pacto aliq̊ via nutrimēti
qn̄ ab ipo butyrū ſiue vt vulgares
appellāt capita lactis. q̄ calidio-
res ſunt lactꝫ ꝑtes: q̄b⁹ extractis
frigidū nimis remanet lac vt di-
ctū ē: ꝛ nō modica īducēs corpori
nocumēta. Nec etiā approbam⁹
id qd̓ iā mulſum eſt qm̄ a natura
dulcis lactis eſt egreſſum: ꝛ factū
ē ad digerēdū durū groſſuȝ ꝛ ma
lū dās corpori nutrimētū: ꝛ in re
nib⁹ ꝛ veſica lapidē gñat: maxie ſi
ſtomach⁹ a cibis nō ſit mūdifica
tus teſte Iſaac in vniuerſalibus
capitulo ſepius adducto

Capitulum. cxix. oſtendit de ſpecieb⁹ lactis que ſunt in vſu: que ſit melior et eligibilior.

Oſtq̄ ſcitum fuerit
qd̓ bonū, qd̓ve ma-
luȝ: lac fuerit in vſu
ſicut ſupra dixim⁹.
Scire deſiderat vl-
teri⁹ intellect⁹: cui⁹
aīalis in ſpē lac magis in via ci-
bi ꝯmēdet̄: ꝛ ꝓpterea dicēdum ē
de hac re quid ſenſerint antiquio
res: qui nō mō ad egritudinis: ſȝ
ad ſanitatis conſeruationem lac
femininum videntur approbare.
Poſt qd̓ lac aſininum: caprinum
deinde ꝛ poſt ipm ouinum: poſtre
mo vo tāq̄ min⁹ vtile vaccinum.
Et qd̓ ita ſit apparet per Iſa. in
c. xxij. d. v. ſic di. Lac femininum ꝛ
et caprinum tēperatuȝ eſt in ſuis
tribus ſubſtātiis et perfectum ge
nerat nutrimētum et temperatū.
Et infra. Oim lac eſt laudabiliſſi
mum quodcūq̧ ſubtiliſſimum eſt
femineum primo: ſcd̓o vo non tn̄
adeo i ſubtilitate vicinū aſininū:
groſſiſſimum vo ꝛ plus nutritiuū
dehinc pecorinū: et deinde vac-
cinū: pl⁹ aquaticū oim ē porcinū
⁊c. Et ſubdit. Tēperati⁹ in trib⁹
ſubſtātiis et mediocri⁹ eſt femini
nū. Et adhuc magis i ꝓceſſu ait.
Lac femininū tēperati⁹ ē ꝛ nutri
bili⁹ ceterꝫ: ꝛ mortiferꝫ ſuccurrēs
venenis. Qd̓ et voluit Aui. i. ij. ca

nõis.c.ccccxliiij.dicẽs.Lac qđ me
liꝰ ẽ oĩbꝰ ẽ lac muliebre.Et i.j.iiij.
trac.iij.c.vj.iq̃t.Nõ ẽ lac ſup lac
mulieris.Et Auerrois in.v.colli.
ſic ẽt dixit.Meliꝰ lac eſt femineũ
⁊ poſt illđ lac aſine ⁊ poſt hoc lac
capre.Et iſte ſpecies lact ſũt ſub
tilis ſubſtãtie.Sʒ lac ouis ẽ groſ
ſius:⁊ ꝓpterea citiꝰ in ſtomacho
caſeat.Sʒ vaccinũ adhuc groſſiꝰ
⁊ cũ hoc butyroſiꝰ.Serapio q̃ʒ in
c.lebẽ.ſic ẽt ſcripſit.Saniꝰ lac eſt
mlieris maxie cuiꝰ corpꝰ ẽ ſanũ
nõ antiq̃:ſʒ iuuenis:pulchre : tpa
te cõplexiõis:cuiꝰ nutrimẽtũ ẽ bo
nũ :gñatiuũ bonoꝝ humoꝝ.Et
poſt lac mlieris ẽ lac aĩaliũ: q̃rũ
natura nõ ẽ elõgata a natura ho
minis ſʒ ꝓpe naturã eiꝰ : excepto
porcino.ſ.q̃uis ipſe nõ dicat :qꝛ ẽ
aquoſũ ⁊ icoctũ teſte Iſaac.Et.j.
ſub dit Serapio.Et lac mlieris eſt
dulciꝰ ⁊ nutribiliꝰ oĩ lacte.Et fuit
gal.ſnia in.j.Terapẽtice.c.vj.di
cẽtis.Lac hũanũ cognatũ q̃dẽ eſt
⁊ familiare nobis ⁊ optimũ:qꝛ ꝟo
nõ ſuſtinent mlti lac mlieris i mo
dũ ĩfantiũ accipe:dãdũ ẽ eis aſi-
ninũ hoc eñ eſt alioꝝ optimũ.Si
q̃s tñ q̃reret ꝑꝑ qđ aſininũ intñ
cõmẽdaẽ cũ ĩmediatate pꝰ hũanũ
ponaẽ:cui dicemꝰ cũ Iſaac in.ca.
xvij.d.v. qꝛ quodcũq; lac ſubtile
ẽ ⁊ aq̃ſũ ſicut aſininũ ⁊ caballinũ
ſanguinẽ nõ gñat groſſũ.Qđ ꝟo
plꝰ abũdat ad caſeũ ſicut vaccinũ
⁊ pecorinũ ſanguinẽ facit groſſũ
ſʒ tñ plꝰ vaccinũ.Et qꝛ ẽt lac aſi-
ninũ poſt femineũ ⁊ caprinũ ẽ tẽ-
patiꝰ ceteris.teſte eodẽ vbi.s.ſʒ i
vlteriori ꝓceſſu Aui.q̃ʒ in.ij.cañ.
c.alegato dixit.Lac aſinaꝝ minꝰ
exiſtẽs butyroſũ ẽ ſubile. capra
rũ ꝟo lac ẽ tẽꝑatum:⁊ lac ouis eſt
groſſũ valde:⁊ lac vaccinũ ẽ pin
guiꝰ ⁊ groſſiꝰ.Idẽ q̃ʒ ſenſit Almã.
i.iij.c.xv.cũ dixit.Aſininũ oĩ lacte
ſubtilis eſt:q̃ fuit ſnia Gal.i.v.de
regimine ſanitat dicẽtis.Tenuiꝰ
⁊ ſeroſiꝰ lac ẽ aſininũ moderatũ
ꝟo groſſitie ẽ caprinũ.Quare hoc
q̃deʒ ad nutrimẽtũ ẽ magis ſi co
opꝰ ẽ aſininũ ꝟo minꝰ fallat oĩno
etenĩ ſi quãdoq; ſumaẽ ſine pane
⁊ ſubducit citiꝰ:⁊ minime ẽ vento
ſũ:neq; caſeaẽ ſcdm vẽtrẽ ⁊c.Et
in li.de euchimia ⁊ cachochimia
c.iij.ſic quoq; ait.In camelarũ ⁊
aſinarũ lacte plurimũ eſt ſeroſi
tatis:i ouino aũt plurimũ de ſub
ſtãtia caſeali:in bouino ꝟo multũ
de vnctuoſitate:caprinũ aũt me-
diocritatẽ in oĩbꝰ tenet. Sʒ ſi q̃s
obijceret bos eſt aĩal frigidum ⁊
ſiccũ vt patet in.c.đ carne bouina
s.vnctuoſitas ꝟo calida ⁊ hũida
vt i.c.de adipe ⁊ piguedine ſcri-
pſimꝰ quõ ꝫ lac bouinũ ẽ ceteris
vnctuoſiꝰ.Ad hoc reſpondebimꝰ
dicẽtes cũ Iſaac in.v.c. ſepiꝰ alle
gato dicẽte.Cũ vacca nõ tm̃ calo
ris habeat vt vnctuoſitatẽ ſangui
nis attrahat ſibi fit eiꝰ lac vnctuo
ſiſſimũ ⁊ nutribiliſſimũ qꝛ ceteris
ẽ aq̃ſũ ⁊ acutũ ⁊ mahis nutrit:
ſtõmacho ꝯuenit:mẽbra ꝯfortat:
calorẽ epat ⁊ ſtõachi refrigerat ⁊
bonũ ẽ ad alia butyroſitate abla
ta.⁊ qꝛ lac caprarũ ĩter vacinũ et
aſininũ:vt ẽt dixit ſerapio:mediũ
tenet:⁊ qꝛ i vaccio mltiplicaẽ bu-
tyroſitas vt ꝑnceps dixit : iđ vi-
deẽ vtrũq; eoꝝ ꝯueniẽs eẽ his q̃
ĩpinguare deſiderãt:⁊ ꝓcipue vac
cinũ ⁊ q̃ ita ſit apparet ꝑ Gal.in
iij.de alim̃.c.xiiij.dicẽte. Lac bo-
uinũ ẽ piguiſſimũ iđ macilẽt deſi
derãtibꝰ ĩpinguari videẽ alijs cõ
ueniẽtiꝰ.Et ꝑ Almãſ.i.iij.ſic ſcri-
bẽtẽ.vaccinũ eñ lac oĩ lacte cuiuſ
libet alteriꝰ aĩalis groſſiꝰ iudicaẽ
qđ ẽt oĩbꝰ ſui corꝑis pinguedinẽ
adipiſci volẽtibꝰ ꝯueniẽtiꝰ exiſtit.⁊
ꝑ ꝯñs piguibꝰ icõueniẽs ⁊ nociuũ

pronũciãdũ ẽ. Siſr lac ouinũ q̄r eſt groſſuȝ valde teſte principe in ij. cañ. ⁊ Gal. in li. de euchimia. nõ dicẽdũ ẽ õ ipo cũ Raſi vbi. ſ. dicẽte. q̄ ouinũ lac plures q̄ȝ aliquod aliõ pcreat ſupfluitates: ⁊ pp̄ter ea citius in ſtomacho caſeant vt dixit Auerrois in. v. colliget. ⁊ Iſaac i. p. d. cũ ait. Uaccinũ ⁊ pecorinuȝ ſemp̄ coagulant̄ i ſtomacho pro ſui groſſitie ⁊ terreſtreitate ⁊ pp̄terea dimittẽduȝ ẽ. Pro ſanis aũt ⁊ ſatis bñ cõplexiõatis corpibus cõueniẽtiſſimũ ẽ inter cetera lactis gñã caprinũ cũ ſit tẽperatũ in ſuis ſubſtãtijs pl⁹ oĩ lacte poſt feminũ vt inq̄t Iſaac vbi. ſ. et eſt magis ſtomacho cõgruuȝ: q̄r capre ſiluaticis herbis ⁊ ramoꝝ extremitatib⁹ paſcunt̄: vt ẽt Princeps voluit vbi. ſ. q̄ñ ipſum tẽperatuȝ eſſe pnunciauit ⁊ fuit Raſis ſnĩa ſcribẽtis in Almãſ. caprarũ lac tẽperiem tenet. Qua de re cõcludẽduȝ eſt cum Gal. in libro. de euchimia ſic dicẽte bonũ oĩbus ⁊ commodũ eius lac ẽ id qd̄ caprarum: neq̄ eñ ſufficiẽter eſt humidum nec vnctuoſum nec groſſuȝ. Ideo poſt feminũ meli⁹ eſt alijs: ⁊ ad ſanitatem magis eligendũ.

¶ Cap. cxx. declarat q̄b⁹ corporib⁹ ⁊ naturis: lac etiã temperatum ⁊ electũ ſit conueniens.

Non opȝ hoc in. c. dicere qd̄ lac infãtib⁹ ſit exhibẽdũ cũ id ſatis ſit manifeſtũ vnicuiq̄. et ſi nũq̄ Gal. i. j. de regimine ſanitat̄ p̄cepiſſet cũ ait. Puer nutriẽd⁹ eſt ſolo lacte vſq̄quo mittat anteriores dẽtes ⁊ tũc aſſueſcẽd⁹ ẽ groſſiori cibo. q̄ñ lac ſane matris p̄pri⁹ aſſuet⁹ eſt cib⁹ infanti. cũ eñ in vẽtre ſanguine ei⁹ nutriet̄ q̄ parum in mamilis mutat⁹ eſt in lac: eodẽ fere nutrit̄ ⁊ poſt ortũ vt ipſe dixit ibidẽ. Sȝ in hoc. c. ſcribẽduȝ eſt q̄bus adultis cõueniat cũ non paucos ex lacticinijs inf̄rmari videam⁹: p̄ cui⁹ expeditiõe hãc poſuim⁹ cõcluſionẽ de mẽte ſapiẽtũ antiquoꝝ. Qd̄ lac quãtũcunq̄ bonuȝ cõuenit cõſiſtẽtib⁹ ⁊ ſenib⁹ nõ phlegmaticis: ſȝ calidis ⁊ ſiccis i cõplexiõe: ſi ſtomachũ a malis humorib⁹ mũdificatũ habuerint. Et ſi bñ ipm̄ lac digerunt: ⁊ ex eius cõplexiõe: ⁊ ipſi⁹ comeſtiõe nullũ pceperint nocumẽtuȝ. Qui vo nõ habuerit has ↄditiões: eis minime cõuenit quãtũcunq̄ lac de ſe pfectiſſimũ exiſtat. Et q̄ ita ſit declarat̄ autoritate Aui. i ſcd̄o cañ. c. cccexliiij. ſic ſcribẽtis. Lac nocet phlegmaticis: q̄ñ caliditas eorũ nõ cõuenit ipȝ ad ſanguinẽ ſicut opȝ. Et corp⁹ vtit̄ ipſo añ cõuerſionem eius pp̄terea q̄ eſt ei propinquũ. ⁊ pp̄ter hoc ↄfert habẽtibus cõplexionẽ calidam ⁊ ſiccam cũ in ipſoꝝ ſtomachis nõ eſt cholera. ⁊. ſ. ſubiunxit. Lac eſt magis conueniens cõſiſtentibus q̄ȝ adoleſcentibus calidam habentibus cõplexionem: nam conuertitur in ipſis ad choleram ⁊ cõfert ſenib⁹ etiã propterea q̄ humectat ⁊ remouet pruritum qui eis eſt pp̄ri⁹. Quod ſenſit Gal. i. v. de regimine ſanitatis cũ inquit. Lac nõ oĩbus dandũ ẽ: ſȝ his ſoluȝ ſenib⁹ quicũq̄ bñ illud digerũt qui nonnulluȝ circa dextrũ hipocũdriũ ſentiunt. Cui⁹ quidẽ rõ ab eodẽ aſſignatur in quarto de ſimplici medicina diſtinctiõe. iij. c. vltimo dicẽte. Quãdo lac non digerit̄ in ſtomacho cõuertit̄ et pmutatur ad vnã duaruȝ ſpecieruȝ. ⁊ iſtud q̄ñ ipm̄ in ſtomacho frigido aceſcit. et in ſtomacho calido fumigat̄ ⁊ ama

ricat. Quod maxime ſit cũ ſtomachꝰ cholera vl' phlegmate repletꝰ fuerit. Et hoc ẽt voluit Iſaac in. d. v. c. xvij. cũ ait. Si q̃s lac accepit ſtomacho nõ mũdificato: ſiue corpe nõ tẽperato vel tẽpore nõ moderato. cito mutat̃ i fumoſitatẽ. cholerãqʒ nigrã gñat ⁊ fumoſam cõplexionẽ calidis vl' accetoſitatẽ ⁊ putredinẽ frigidis. ⁊ poſt aliqua dixit. Et ſi lac in ſubſtantia ſua ſit laudabile cã ſubtilitatis ⁊ digeſtibilitatis ſue: aliq̃n vel ſp ex mutatis qualitatibꝰ ſtomachi coagulatur ⁊ mutat̃ i fumoſitatẽ ⁊ in cholerica gñã: aut aliq̃n vel ſemper mutat̃ i accetoſitatẽ vel phlegmatuʒ putredinẽ ſcd'ʒ accidẽtia hoc faciẽtia. ⁊ ꝓpterea cõcludit deide ꝙ lac nõ ſit accipiẽduʒ niſi corpꝰ ſit tẽperatũ: ⁊ ſtomachꝰ ſit inanitus de cholericis ⁊ phlegmaticis humoribꝰ: ⁊ in li. d. p. ſic quoqʒ dixit. Cũ lac i ſe duas ſubſtãtias cõtrarias habeat aereã ⁊ terreſtẽ. ſ. caſeatam ⁊ butyroſam. Caſeata ꝓpter frigiditatẽ ſuiqʒ ſiccitatẽ indurat̃ ad digerẽduʒ. Vñ in acetoſitatẽ cõuertit̃ ꝑcipue ſi inuenerit cibũ vl' hũores i ſtomacho acetoſitati ꝑtinẽtes butyroſa ꝟo ꝓ ſui calore ac leuitate: mutat̃ in fumoſitatẽ ꝑſertim ſi ſtomachũ ſibi ſimilẽ inuenerit. Ideoqʒ nõ opʒ lac potari niſi ſtomacho inanito ⁊ ab hũoribꝰ mũdificato Que etiã fuit Auerrois ſnia i. v. coliget dicẽtis. Lac recepit imutationẽ citiꝰ oibꝰ alijs rebꝰ ab aere. ⁊ ſil'r permutat̃ in diſtẽperatis corpibus ex malis humoribꝰ ⁊ aceſcit ⁊ caſeat̃ in ſtomacho frigido: aut in fumoſuʒ in ſtomacho calido: ⁊ replet cerebrũ Sʒ ſi corpꝰ ſit mũdũ nihil ẽ cõueniẽtiꝰ eo ad reſtaurãdũ ⁊c. his ꝫ lac ꝯuenit alijs aũt minie q̃re ⁊c.

¶ Ca. cxxj. oſtẽdit quomõ preparãdũ ſit lac. ⁊ q̃ alia obſeruãda ſint ante ipſiꝰ aſſumptionẽ.

Poſtq̃ electũ lac habuerimꝰ: ⁊ de mũdificatiõe noſtrorũ corporũ certierimꝰ: adhuc eſt a nobis obſeruãdũ ꝙ lac ſit recẽter mulſum dicente Iſaac in. c. xvij. d. v. Lac nouiter mulſuʒ magis eſt caliduʒ ⁊ tẽperatum cum nature ſanguinis ſit vicinum. Ad cõparationẽ ergo alterius lactis laudabilior ⁊ nutribilior cibꝰ erit ⁊ maxime acceptũ ſicut opʒ. ⁊ in particularibus etiaʒ inquit. Lac vberibus vicinũ eſt dulce ⁊ liquiduʒ. Et idcirco ceteris laudabiliꝰ et digeſtibiliꝰ: citoqʒ in ſanguinẽ cõuertibile: ſi ꝓut opʒ accipiat̃: ⁊ quãtuʒ virtꝰ tolerare valuerit ⁊c. Cui cõcordat Auer. in. v. colliget cũ ait. Et lac nõ valet in his q̃ diximꝰ niſi recẽter trahat̃ ex mamillis ſi eſſe põt. Et ſil'r Aui. in. ſcdo cano. c. ccccxliij. dicẽs. Et opʒ vt adminiſtret̃ ſtatiʒ vt mulget̃: anq̃ ꝯuertat̃. Que quidẽ fuit Gal. ſnia in. v. de ingenio ſanitatis. c. xij. dicentis Studẽdum eſt vt lac mox vt ab vberibꝰ aialiũ eſt emũctuʒ ſugat̃ ne quomodolibet ab aere tangat̃. Quoruʒ quidẽ ſapiẽtum preallegatoruʒ ratio eſt. Quoniã lac in ſua ſubſtantia eſt velocis cõuerſionis. i. corruptiõis: teſte principe vbi ſupra: ⁊ Almãſore in lib. iij. c. xv. ſic ſcribẽte. Cõuerſio lactis eſt velox. ⁊ experiẽtia illd' docet q2 facile aceſcit ⁊ cito. Obſeruãduʒ eſt ꝑterea ꝙ ſi ex vbere nõ ſugat̃ ꝑmiſcẽduʒ eſt cuʒ eo ſalis et mellꝰ modicũ vt in ſtomacho minime coaguletur: ⁊ ꝑſerti ſi lac groſſum fuerit iuxta ꝑceptũ Iſaac in. v. d. ſic ſcribẽtis. Si mel ⁊ parum ſalis i lacte apponat̃: nũq̃ coagulabit̃. ⁊ in particularibꝰ ſic etiam.

inq̃t. Lac caprinũ nõnũq̃ coagu
laẗ in ſtomacho: niſi cũ calidũ ab
vberib⁹ exiẽs bibaẗ. aut cũ fuerit
cũ modico melle ⁊ ſale ꝯmixtuꝫ:
tali eñ mõ ꝑpinatũ nullã cõgluti
natione dabit ⁊ ſubdit. Si autẽ
tali dabiẗ mõ ſemel ꝑꝫ coagula-
bit ⁊ grauitatẽ i ſtomacho ⁊ i gu-
la ſuffocatione gñabit. q̃ fuit Gal.
ſnia in. v. de ingenio ſanitatis. ca.
ſupius allegato dicẽtis. Qui mi-
ſcet aliquãtulũ mellis cũ lacte: ꝓ
hibet ei⁹ coagulationẽ in ſtoma-
cho. nã mel cuſtodit ne coaguleẗ
in ſtomacho: propter qđ ſi vis vt
facile a ſtomacho deſcẽdat mitte
parũ ſalis i eo. Et in. v. li. de regi
mine ſanitatis vſus finẽ ait. Lac
nõ caſeaẗ ſcđꝫ ventrẽ: ſi de ſale et
melle aſſumpſeri. Et in. iij. alimẽ
toꝝ. c. xiiij. Si quis accipiat ſalis
aliq̃d aut mellis impoſſibile ẽ lac
in ſtomacho ei⁹ coagulari. Et in
li. de euchimia. c. iij. Cõſilr̃ inq̃t nõ
eſt in fallax abſq̧ melle offerre tẽ
peratũ lac qm̃ multis coꝝ q̃ ipm
biberũt caſeatuꝫ fuit in ventre et
nimirũ. Que aũt ſint nocumẽta
ei⁹ cũ i ſtomacho coagulaẗ: nõ eſt
hic op⁹ dicere: cũ ex ſupius habi-
tis ſint ſatis manifeſta. Etiã talis
ꝓpatio lact⁹ cũ melle ⁊ ſale aut
cũ zuccaro ⁊ paſſulis vt aliq̃ iubẽt
moderni: ꝓ re vtili nõ minuſq̧ ne
ceſſaria ad ſanitatẽ eſt obſeruã
da. ¶ Qua aũt hora lac bibẽdũ ſit
ſubiungam⁹: cũ ⁊ ipſa nõ modico
faciat lꝫ ꝑ accidẽs ad nutrimẽtuꝫ
dicẽte Iſaac in. v. d. c. xvij. autori
tate Ruffi hec verba. Ruffus inq̃t
ꝙ lac bibẽtes ieiunos eſſe opꝫ et
bibãt cũ exeat vbera: neq̧ aliq̃d
cõedãt q̃uſq̧ digeraẗ: ⁊ poſt pau
ca ſubdit. digeſto aũt illo ſcđo ac
cipiãt. ⁊ iij. itidẽ faciãt. ſi eñ fa-
ciẽdo ſolutionẽ preſtat ventris cũ
aquoſitate ſua. ⁊ corp⁹ ẽ nutriẽs
augẽs q̃ꝫ carnẽ: ⁊ ſanguinẽ natu
re amiciſſimuꝫ gñat. ⁊ ꝙ cũ lacte
non ſit aliđ ꝯmiſcẽdũ tolli põt ex
dicto illo ꝑncipis in. iij. i. doc. ij. c.
vij. Lac cũ reb⁹ acetoſis cõeden
duꝫ nõ ẽ. neq̧ piſces cũ lacte: qm̃
inde ꝓueniẗ ad egritudines ꝑma
nẽtes ſicut lepra ⁊ hmõi inq̃t ipſe
co i loco indoꝝ expimẽtoꝝ auto
ritate. Que aute quãtitas lactis
bibẽda ſit minime expreſſum in-
uenio: ſcđꝫ tñ etates cõplexiones
⁊ ſtomachi tolerãtiam accipiaẗ: ⁊
in tanta quãtitate ꝙ digeraẗ ⁊ nõ
ledat vt tetigit Iſaac in. i. doct.
cũ ait. Prout opꝫ accipiaẗ: ⁊ quã-
tuꝫ virt⁹ tolerare valuerit. Si eñ
vltra q̃ oportunuꝫ fuerit ſumaẗ
naturã grauat: ⁊ capiti ſtõachoq̧
infert nocumẽtum. Securiſſime
igiẗ a pauca lactis q̃titate icipiẽ
dũ ẽ: ⁊ paulatĩ ad maiorẽ trãſeũ
dũ: ꝓut digeſtiua ſtõachi docebit

¶ Ca. cxxij. ponit q̃ ſint obſeruã
da poſt lactis aſſumptionem ne
in ſtomacho corrumpatur.

Quecũq̧ hacten⁹ dicta
ſunt de lacte obſeruã-
da ꝓculdubio forẽt in
utilia: ſi poſt q̃ bibituꝫ
fuerit q̃ oportuna ſunt
nõ itelligẽtes ꝑtermitterem⁹. Et
iđ dicẽdũ ẽ q̃ neceſſario dñt attẽ-
di poſt lactis cõeſtionẽ cũ Iſaac i
d. v. c. xvij. ſic ſcribẽte. Poſtq̧ lac
bibitũ fuerit in ieiunio nihil aliđ
cõedãt q̃duſq̧ digeraẗ ⁊ laborẽ
nimi⁹ mot⁹ fugiãtur. Si eñ oino
ſiue motu ſtõachi inuenerit defe-
ctionẽ: eijciẗ lac añq̧ digeraẗ. Si
vo fortitudinẽ: mutaẗ i corruptio
nẽ: nõ eñ deſcẽdo a deãbulatiõe
ſꝫ ãbulãdo ſuauiter q̃duſq̧ ad
ſtõachi fundũ ſentiat deſcẽdiſſe.
Sic eñ meli⁹ ad digerẽdũ ꝑpa-
raẗ. Qđ ẽt voluit Aui. in. ij. can. c.
ccccxliiij. dicẽs Illũ aũt qui bibit

lac poſt ipſum quieſcere oportet vt nõ corrũpat̃ ⁊ nõ aceſcat verũ opꝫ vt nõ ſup ipſuꝫ dormiat neqꝫ ſuſcipiat ſup ipm cibũ aliũ donec deſcẽdat nec et̃ poſt ipꝫ bibat̃ vinũ qm̃ alterat ipꝫ ⁊ coagulat ⁊ penetrare facit idigeſtũ. vt iuniores medici ſentire vident̃. Hoc igit̃ ſit pmũ ꝓ regula obſeruãdũ. Secũdũ aũt nõ min⁹ hoc dicto neceſſariũ eſt: vt lauent̃ dẽtes ⁊ gingiue cũ aceto vel vino: aut cũ aq̃ mellis ⁊ hmõi re aliq̃ abſtergẽte. Qm̃ vt dixit Haliab. i.v. theo. c. xxxi. Lac dẽtib⁹ nocet: ⁊ gigiuas comedit ⁊ eneruat iõ lac cõedentẽ poſt illũ maſticare opꝫ aquã mellis vl̃ vinũ q̃ gingiue oĩno abluant̃ ab ea q̃ illis inheſit coagulatiua ſubſtãtia. clari⁹ autẽ Iſaac i. p. d. ſic etiã hoc inq̃t. Lac dẽtib⁹ atqꝫ gingiuis mollitiẽ dabit ⁊ putrefaciet ea: vñ mollificate putreſiũt: ſit ḡ neceſſariũ vt os lauet̃ cũ vino vl̃ aceto: vt qđ de lacte dẽtib⁹ iuiſcatũ fuerit mũdificet̃. Hoc etiã voluit Auic. i canonis. ij. c. ſepi⁹ allegato dicẽs. Et lac q̃dẽ nocet dẽtib⁹. ⁊ corrodit eos ⁊ cõcauat ⁊ cõſumut ipſos: ⁊ ꝓpꝛie cũ dẽs eſt frigide cõplexionis ⁊ laxã efficit gingiuam: imo opꝫ vt poſt ipſuꝫ colluat̃ os cum melle et vino et oximelle. Que ſnia fuit aſſũpta a fõte vberrimo Gal̃. i. iij. alimẽtorũ. c. xiiij. ſic ſcribente. Oportet poſt oblationẽ lactis vinũ mixtũ traijcere. Et ſubdit. Et meli⁹ ẽ ⁊ ſi mellis aliq̃d ſupmittas ipſi oĩno eñ ſic abſtergit̃ qđ cricũ plaſmatũ dẽtib⁹ ⁊ gingiuis fuerit. Hoc etiã ſimil̃r obſeruãdũ ẽ poſt lacticiniorũ dicẽdoꝝ ĩfra comeſtionẽ: et ꝑſertim poſt lactꝯ coagulati ⁊ caſei ſine ſale recẽtꝯ aſſumptionẽ. quorũ partes groſſiores ⁊ viſcoſiores magis gingiuis adherẽt ⁊ iter dẽtes precipue raros iuiſcãt̃. Abſtergant̃ itaqꝫ ⁊ lauent̃ cũ aliquo predictorũ: ne putreſiãt: ſcđm quod ſapiẽtes antiq̃ vt ſupra viſum eſt preceperũt. Et hec de obſeruandis poſt hauſtũ lactis dicta q̃ꝫ breuiſſime ſuficiant.

¶ Cap. cxxiij. oſtẽdit q̃ nocumẽta ꝓueniãt ex aſſidua ⁊ frequẽtata lactis etiã boni aſſumptione in multa corporis mẽbra.

ET ſi multa bona de lacte ſupi⁹ dixerim: cũ debito accipit̃ nõ: et qñqꝫ nõ tñ frequẽtandus ẽ ei⁹ vſus: cũ ad diuerſas pducat egritudies ⁊ dẽtib⁹ ꝑſertim noceat: dicẽte Iſaac in ꝑtic. die. Aſſuefacto ⁊ multũ lacte ebibito dẽtes ⁊ gingiue mollificant̃: ⁊ inde putreſiũt. Que q̃dẽ fuit et̃ Gal̃. ſnia i. iij. alimẽ. c. xiiij. dicẽtis. Cõtinu⁹ vſus lactis ledit dẽtes ſimul cũ adiacẽtib⁹ carnib⁹ q̃s noiant gingiuas: has igit̃ laxas: dẽtes aũt valde putreſcibiles ⁊ corroſos efficit. Nocet ſil̃r vſus lactis viſcerib⁹ nõ modicũ: cũ dicat Princeps in. ij. cano. c. ſuperi⁹ annotato. Lac ꝑterea nõ eſt bonũ viſcerib⁹: lꝫ lac capraꝝ ſit min⁹ nocẽs viſcerib⁹ q̃ꝫ aliud. qđ etiã ſenſit Raſ. in lib. iiij. ſuorum Aphoriſ. di. Lac a quo butyꝝ nõ eſt extractũ ⁊ maxime recẽs: ⁊ butyrũ crudũ inteſtina humefaciũt ⁊ lubricãt ⁊ ea ledũt. Et iõ viſcera hñtes debilia eo rarius q̃ꝫ ceteri hoies vti debent. Sil̃r ſtrictas hñtes venas ⁊ oppillationib⁹ parati lacte oĩ cõtrariſſime vtantur: qm̃ vt Auerro. inq̃t in. vi. colli. c. de diminutiõe cibi. Et lac bonũ ẽ ſenib⁹ venas hñtib⁹ largas: ſꝫ neceſſariũ eſt vt cũ melle vtant̃. Senes vero frigide cõplexiõis ꝑ naturã: ⁊ venas habẽtes ſtrictas la-

ctī nō approximent: qm̄ omne q̄dē lac facit ponderē oppilationes i epate ⁊ i meseraicis. Et propter hāc etiā causā lac facit euenire lapidē vt idē dixit eo i loco: ⁊ pmaxime si grossum fuerit dicēte haliabate i. v. theorice. c. xxvj. Lac cui coagulatiua dnāt substātia maiū est: ideoq₃ oppilationem parit i epate ⁊ splene: i renib⁹ ꝟo ⁊ vesica lapides: nec oportet illud multū sumere. Multoq₃ magis p̄dicta faciet nocumēta si cū grossis cibarijs ꝯmixtū fuerit: vt Isaac voluit vbi. s̄. di. Si lac coctū cū alijs cibarijs mādacat: sicut risis milio: panico ⁊ similib⁹ bene nutrit minusq₃ gn̄atiuū ventositat₃: est tamē durū digestiōi: ⁊ est causa generādi i epate ⁊ itestinis oppilationes: ⁊ i renib⁹ lapides. Postremo sic ꝯcludit. Ideoq₃ nō op₃ lac potari nisi stomacho manito ⁊ ab humorib⁹ mūdificato: sitq₃ lac de sanis animalib⁹: sed neq₃ crebro neq₃ multā de eo q̄ntitatē accipiāt. Lac p̄terea: vt princeps voluit vbi. s̄. malū ē neruis ⁊ hn̄tib⁹ egritudies neruoꝝ ꝓpter frigidas ⁊ phlegmaticas. Et. j. dixit. Lac facit euenire tenebrositatem vis⁹ ⁊ caliginē. Et plurim⁹ vs⁹ ei⁹ generat pediculos scd̄m qd̄ q̄dā existimauerunt: ⁊ multotiēs facit euenire febres ⁊c. hec ipse. Et ꝓpterea videnť oēs antiq̄ i hoc cōuenire ꝙ frequēs vs⁹ lactis fugiēdus sit oino. Cui⁹ q̄dē ratio pl⁹ ex parte corporis nō diu mūdi remanētis poti⁹ q̄₃ ex parte ipsi⁹ lactis potest ꝯtingere: ideo ⁊ tutissimū est veterū autorū cōsiliū: vt raro lac bonū comedamus: postq₃ sciuerimus ꝙ corpus sanū fuerit calidū ⁊ siccū ⁊ stomachus mūdificatus a cholera phlegmate: vt superi⁹ dixim⁹. Etem̄ lac sit bonū ex laudabili aīali nō acetosum: sed correctū vt. s̄. in ꝯuenienti q̄₃ mēsura bibitū: tunc enim nocere minime poterit: s₃ plurimū iuuare: dicēte Isaac loco superi⁹ alle. ꝙ lac p̄dicto mō suspectū sāguinē laudabilē gn̄at: vētrē humectat pect⁹ pulmonē ac vesicā iuuat: corpus impiguat calorē clarificat: ⁊ multa alia facit iuuamēta: q̄re ⁊c.

¶ Capitm̄. cxxiij. ostendit naturā quorundā lacticiniorū sc₃ lactis coagulati: capitis lactis: butyri ⁊ huiusmodi.

Quantū nobiles errēt lacticinijs q̄busdā vtentes. si hoc legerit capitulū satis q̄dē poterūt intelligere. Et pmaxime qui in vltima mensa hoc comedere ꝯsueuerint. Nescientes ꝙ quicq̄d boni ciborū p̄assumpserāt cōfundūt: alterāt atq₃ corrumpūt. Et q̄ lacte cōcreto ꝑsepe vescunť: intelligēt primo q̄d de ipo scripsit Isaac in c. lvij. dieta. vbi cū ait. Lac coagulatū grauitatē generat i stomacho: fumositatē mittit capiti: vn̄ suffocatio ⁊ angustia sepe gn̄ať. ⁊ infra. Lac coagulatū ex grossitie sua ē ad digerēdū durū: ⁊ pei⁹ ol alio lacte: grossos hūores gn̄at: ⁊ cito fastidiū facit ⁊ cā fit lienteric. Qd̄ etiā voluit Rasis. in. iij. Almāso. c. xv. dicēs. Lac coagulatū fastidiū facit: atq₃ graue existens appetitū nō irritat: vt case⁹ ⁊c. Et ꝓpterea aut oino dimittēdū est: aut vt plati. ind̄t: coagulatū lac p̄ma mēsa sit haustū: nā post cibū sūptū: vt fere solem⁹: aut stati putrescit: aut secū alteꝝ cibū icoctū ad ima trahit. De butyrositate ꝟo dixim⁹ q̄ ps calidior ⁊ vnctuosior lactis: ⁊ q̄ ex q̄ete ⁊ nocturna frigiditate fieri solet: ⁊ facta i supiori pte lact₃ natās appet: ⁊ ipsa₃ vul-

gares caput lactꝫ appellāt: ⁊ mul
tuꝫ ab indulgētibꝰ gule appciaꝛ.
Neſciētes ꝙ lꝫ guſtui placeat vo
raci: qꝛ tn̄ calida eſt ⁊ hūida viſco
ſa ⁊ vnctuoſa ⁊ pte caſeata nutri
bilioꝛ teſte Iſa. in. v. d. eſt tn̄ mol
lificatiua villoꝝ ſtōachi: ⁊ qꝛ ae
rea natat ſupra cibū: vt oleū ſup
aquā: q̄re cibis groſſitudinē tri
buit ⁊ viſcoſitatē. vn̄ indigeſti ma
nēt cibos ēt digeri icipiētes lubꝛi
cat: ⁊ a ſtomacho deponit priuſq̄
decoctiōis tps cōpleat: vt idē di
xit in. j. doc. Et. j. ēt ſubiunxit: ps
lactis butyroſa ꝓ ſui caloꝛe ac le
uitate mutaꝛ in fumoſitatem pꝛe
ſertim ſi ſtomachū ſibi ſil'em inue
nerit: ⁊ aſſuefacta ſtōacho nocet:
qꝛ villos ⁊ ſtōachi aſpitatē lenit:
⁊ propterea via cibi fugiēda ē cū
in calido ⁊ frigido ſtōacho ſit ſu
ſpecta: ⁊ nihil fere a butyro ipſo
differre vr̄. Q̄ȯ via nutrimēti a me
dicis minie approbaꝛ: cū calidū
ſit ⁊ hūidū in. j. ⁊ mollificatiuum
ſtōachi: vt dixit prin. in. ij. ca. c. xv.
⁊ Raſis in. iij. Almā. c. xv. vbi ait.
Butyrū ēt coctū ſtomachū debili
tat: ac dura mollificat ⁊c. Et poſt
pauca ſubdit. Qui āt eo i cōeſtiōe
vſus fuerit: phlegmaticas patieꝛ
egritudies: quāto igiꝛ magꝫ cru
dū eſt illaudabile. Et ꝓpterea ipō
nequaq̄ eſt vtēdū niſi ꝓ ꝯdimēto
⁊ pſertim a piguibꝰ: qm̄ ipinguat
multū vt docet expiētia. de q̄ in ꝓ
ceſſuꝫ put in via ingrediꝛ ꝯdimē
ti lōgioꝛēdn̄o ꝯcedēte ſermonē fa
ciemꝰ. ¶ De re cocta ṽo non niſi
pauca ab antiq̄s īueni cuꝫ eā foꝛ
ſitā ꝯphenderint ſub lacte coagu
lato vl' ſub caſeo recēti ſine ſale.
de q̄. j. ſcribemꝰ. dic t em̄ Auic. de
ipa in. ij. can̄. c. cxxviij. Recocta mi
nus eſt nociua ſtōacho q̄ caſeꝰ no
uus. ⁊ Gal'. in. v. theo. c. xxvj. ſic di
cit. Qn̄ excolaꝛ lactis ea aquo
ſitas remanet coagulatiua ſubſtā
tia q̄ vocaꝛ in noſtro vulgari re co
cta hmōi q̄dē ſubſtātia coꝛpꝰ op
portuno paſcit cibo: calidiq̄ hōi
bus vtilis eſt ſtōachi ⁊ choleri cuꝫ
hn̄tibus fluxuꝫ. Magis āt ex vac
caꝝ ſi fuerint: nec nocet hoi ſi ſa
nus fuerit. Sꝫ tn̄ ſi frigidus cōple
xione ſit ſtomachꝰ minime illā di
gerit. Q̄ȯ etiā ſenſit Raſis in. iij.
Almāſoris. c. xv. cū ait. Maſſai ṽo
ideſt recocta infrigidat foꝛtiter:
atq̄ ſitim ⁊ cholerā repmit rubeā
nervis tn̄ ac frigidis egritudinibꝰ
eſt. Et iō doꝛmitaſſe videꝛ Plati
na qn̄ recoctā calidā eſſe ſcripſe
rat. Et hec de ipſa dicta ſufficiāt.

¶ Cap. cxx. oſtēdit naturā ca
ſei recētis nō ſaliti: ⁊ illius etiā
qui modicum ſalis habuerit.

Caſeꝰ q̄plures hꝫ di
uerſitates cū q̄dā re
cēs: quidā antiquꝰ:
⁊ q̄dā mediꝰ exiſtat:
⁊ iteꝝ recētis aliq̄s
eſt ſalitꝰ: ⁊ aliq̄s ſine
ſale: ⁊ ēt diuerſificaꝛ ex pte lactis
qm̄ q̄dā factꝰ fuit ex ouino: ⁊ aliꝰ
ex vaccino: ⁊ tertiꝰ ex ambobꝰ ⁊c.
De q̄bꝰ ſeriatim dicēdū eſt: vt q̄s
ſit melioꝛ: ⁊ ad ſanitatē laudabi
lioꝛ intelligaꝛ. Dicamꝰ ergo cum
Auic. in. ij. can̄. c. cxxviij. ꝙ caſeus
recēs ſine ſale eſt frigidꝰ ⁊ hūidꝰ
in tertio: ⁊ eſt nutritiuꝰ: ipingitiuꝰ
eſt tn̄ malꝰ ſtōacho: lꝫ vt ipe refert
ꝙ Diaſco. dixerit ꝙ recēs eſt bo
nus ſtomacho. Q̄ȯ dictū eſt ex eis
in q̄bꝰ eſt ambiguitas: ⁊ q̄uis ipe
ſic dicat: mihi tn̄ vr̄ Diaſco plus
Iſaac aſſentire cū i quinta doctri
na. c. lviij. inquit. Caſeꝰ carēs ſale
eſt nutribilioꝛ ſalito: ⁊ humectās
coꝛpꝰ: ⁊ magis carnis eſt augmē
tatiuꝰ ⁊ nō tm̄ ſtomacho nocens.
Saporitꝰ tn̄ parū melioꝛ. Et ſil'r
Gal. in. iij. alim̄. c. xvj. dicēs. recēs

caſe⁹ oībus caſeis eſt melior: qm̄ ipſe delectabiliſſimus eſt ad eſuꝫ et innociuus ſtomacho: et oībus aliis caſeis difficulter digeſtibilis et difficulter pertrāſibilis: nō tn̄ cachochimus eſt: neqꝫ valde groſſi chimi. qđ etiā voluit in li. de euchimia. c. iij. cū dixit. Cachochimi ſunt caſei oēs. ſꝫ iuuenes ſunt abſqꝫ cachochimia in corporib⁹. ſ. calidis illū bn̄ digerentib⁹: qm̄ frigidis minime cōuenit. cū dicat auer. in. v. colliget. Caſeus recēs frigidus eſt et humid⁹ groſſe ſubſtātie. ⁊ clari⁹. Almā. in. iij. c. xv. cum ait. Caſe⁹ recēs frigid⁹ eſt ⁊ groſſus: q̄ carnis augmētatiu⁹ exiſtēs adustionē reprimit ſtomachi: neqꝫ natura frigidis bonus dicit̄. Et. ſ. cōcludit verūtn̄ opꝫ vt recēs dimittat̄. ſ. eis q̄ frigidi ſunt. Et idē in lib. xxij. cōtinētis. c. cciij. ſic etiā inquit. Caſeus recens eadē hora factus eſt frigid⁹ reſpectu aliorū qꝛ retinet adhuc de natura lactis ⁊ qꝛ multū aquoſitatꝭ hꝫ ⁊ nō eſt in eo ſal: nec coagulum ardēs et acutū p̄ que acq̄rat caſeus caliditatē ⁊ ſiccitatē ⁊ nō pōt hic caſe⁹ cōſeruari: ſꝫ dꝫ cōedi eo die quo fit ⁊ tūc eſt boni ſaporis: ⁊ nō groſſi chimi: et in li. xij. eiuſdē. c. dccij. Caſeus recēs nō ſalit⁹ vꝫ ad ſtomachuꝫ. ſ. calidū: de leui accedit ad mēbra auget carnē: lenit ventrē ⁊c. Qui lꝫ frigido ſtōacho non cōueniat tn̄ calidū hn̄tib⁹ ſtomachū confert vt dictū eſt: cui⁹ rō ab Jſaac poſita fuit in. ſ. doc. cū inq̄t. Caſe⁹ recēs minus ceteris eſt calid⁹ ⁊ acut⁹ vn̄ vicinuꝫ eſt frigiditati et humiditati quaſi in primo gradu. et in hoc valde diſcrepat ab auic. q̄ graduauit ipſum frigidū eſſe in tertio qđ eſt p̄pter humectationē ⁊ lactis aquoſitatē in ſe cōtentā: quare ceteris eſt nutribilior: ⁊ ventr ⁊ humectat abſqꝫ vllo ſtomachi fortis nocumēto p̄cipue ſi ſale indiget. q̄ fuit Serapi. ſnīa in. c. de leben. dicen. Caſeus recēs ſine ſale qn̄ comedit̄ eſt nutritiuus: ⁊ bonus ſtomacho ⁊ boni ſaporis facile trāſiens ad mēbra: auget in carne ⁊ impinguat: ⁊ mollit ventrē tēperate: ſed obſeruetur vt vere recēs ſit ⁊ pluriū dierꝫ: qm̄ caſeus ſalē nō habēs in acetoſitatē mutari ſuſpicabit̄ teſte Jſaac in vniuerſalibus dietis. c. lviij. Quo in loco ipſe etiā commēdat caſeū recentē modicuꝫ ſalis habentē cum inq̄t. Caſeus recens humores nō malos generat cū ſit mediocris inter lac ⁊ caſeuꝫ ſiccū retinet em̄ partim dulcedinem ⁊ aquoſitatē lactis: ⁊ iō ad digerendū facilior ⁊ ad nutriendū laudabilior: maxime ſi ſale caruerit multo. Et ſubdit. Si caſeus ſit ſaporit⁹ ꝟl malo ſapore carēs laudabilior eſt nō ſalſo ⁊ multo ſale refracto: vbi etiā dixit autoritate hippo. ꝙ caſe⁹ recēs parū ſalit⁹ melior eſt nō ſalito. Multū ꝟo ſalis hn̄s fit ſiccus ⁊ mordēs ſtomachum ⁊ incendēs ſanguinē. Quare cōcludam⁹ hoc capitulū ⁊ hāc materiā dicētes ꝙ caſeus recens modicū ſalitus eſt laudabilis cū nō tn̄ frigiditatis ⁊ hūiditatꝭ habeat quātuꝫ is q̄ ſine ſale penit⁹ fuerit nec tn̄ caliditatis ⁊ ſiccitatis q̄ꝫtum ſalitus. Relinquit̄ ergo ꝙ ſit mediocris ⁊ in cōplexiōe et in nutrimēto. Et ꝙ ita ſit apparet p̄ principē in. ij. can. c. alī. di. Caſeus ſalit⁹ nō vet⁹ eſt intra eos: ⁊ velocior in digeſtione q̄ꝫ nō ſalit⁹ et velocius deſcendit: et propterea ſtomacho frigido nō eſt ita nociuus ſicut recens penitus ſine ſale: et ideo tutius ipſo vtēdum eſt quam altero quocunqꝫ.

¶ Ca. cxxvj. oñdit naturā caſei ſaliti ⁊ veteris ēt nō ſaliti: ⁊ que ſint eorum nocumenta.

QUēadmodū caſeus re
cēs ab antiq̄s cōmēda
daт: ſic antiqu⁹ nō ſali-
tus ⁊ ſalit⁹ ēt p̄ımū ab
eis deteſtarivr: eo. q̄ð
vterq; coꝝ ꝗpluriū nocumētoꝝ
ſit gñatiuū dicēte Iſaac in. v. do.
c. lviij. Caſe⁹ ſalſ⁹ nimiꝫ ē exſiccat⁹
⁊ ſtōacho nocet ⁊ īfra. Caſe⁹ h̄ñs
multū ſalis fit ſicc⁹ mordēs ſtōa-
chū ⁊ incēdēs ſanguinē. Q̄ð ēt vo
luit Aui. in. ij. cañ. c. cxxviij. di. Sa
litus ē malus ſtōacho ⁊ ꝓpterea
gñat melācholiā: vt idē in cāticis
inq̄t textu ꝯmenti. cxxx. In cuius
cōmēto Auer. cām aſſignat di. Ca
ſeus aridus ⁊ antiqu⁹ eſt calidus
et ſiccus: et ꝓpterea gñat melan-
choliā: ſalſus ꝟo ē hmōi: ⁊ ꝓpter-
ea fugiēdus ſil'r et caſeus vetus
nō ſalſus eſt reprobād⁹: cum non
pauciora in corp⁹ inferat nocumē
ta: vt p̄tꝫ p̄ haliabatē in. v. theor.
c. xxvj. ſic dicente. Caſeus vetus
peior oibus eſt: maximeq; ille in
quo acumē eſt et punctio: in hoc
eñ caſeo aquoſitatis nihil eſt ⁊ ex
coagulo acumen adeptus eſt: iō
cephaleā mouet oppilatiōem in
epate gñat: ⁊ in renib⁹ calculos.
Et ꝓpterea ois quidē caſe⁹ ꝗto
propinquior recenti eſt min⁹ ma-
lus ⁊ ꝗto amplius vetus ⁊ diffici
lioris digeſtiōis erit: et maiorem
vrgēs ſitim ac cephalicā capitis.
A quo videт accepiſſe Iſaac in do
ctrina. v. c. vbi ſupra cum ſcripſit.
Uetus caſeus eſt acutus ⁊ ſicciſſi
mus: vñ ad nutriendū eſt groſſus
⁊ corruptibilis: ad exeūdū de ſto-
macho durus: et infra ſubdit. Ca
ſeus vetus eſt vitādus: qm̄ in re-
nibus et veſica parit lapides: et
nullum affert iuuamētū: neq; eſt
nutritiu⁹: neq; cito digeſtiu⁹: neq;
bonū ſanguinē gñans: neq; ven-
trem humectans: ſꝫ plurimū hūi-
ditatis deſiccās, ſtringens vrinā:
⁊ cito in inteſtiōēꝫ ſe mutās: et in
particularib⁹. c. de caſeo ſic queq;
ait. Uet⁹ caſeus ſicciſſim⁹: eſt acu
men ⁊ calorē palā h̄ñs pro ſalis
coagulíq; ſiccitate: ꝓinde cito i fu
moſitatē ⁊ cholericos ꝯuertiт hu
mores q̄ duob⁹ modꝫ ꝯtingit. Uno
q2 eius vnctuoſitas i ꝓpatulo eſt ab
aquoſitatꝫ indigētia. Alia ꝑ acu-
mine q̄ð acq̄ſiuit a coagulo et ſa-
le iō ſtipticū ē ꝑꝑ ſiccitatē quā ab
ipis retinet. Idcirco ſi cū aliis re-
bus accipiaт ꝟtutē ſubtiliatiuā ⁊
apitiuā h̄ñtib⁹ fit deterior: q2 ē cā
lapides gñandi i. renib⁹. nihil eñ
aliud ē materia lapidꝫ niſi groſſo
rū copia hūoꝝ acumē cū calore
h̄ñtiū: q̄ð ſemꝑ i caſeo iueniт. Ca
ſeus ꝗ taliter exñs ꝑtermittēdus
eſt: q2 nō eſt bonus ad nutrimētū
nec ad bonū ſanguinē generādū
neq; ad ventrē humectādum. hec
ipſe. hoc etiā ſenſit Auer. in. v. col
liget di. Uet⁹ caſeus calidus eſt ⁊
ſiccus ꝓpter ſal: et tēdit ad adu-
ſtiōēꝫ ⁊ calidū eſt ⁊ ſiccū in tertio:
⁊ ꝓpterea cōceſius facit cholericū
humoreꝫ. Que fuit ſnīa Raſis in
tertio almāſo. c. xv. dicētis. Uetus
caſeus ſm vetuſtatis ꝗtitateꝫ di
uerſificaт: qui eñ acuti eſt ſapo-
ris calidus eſt adurens atq; ſitiꝫ
faciens ac male nutriens. Et in li
bro. xxxj. continentis. c. cciij. ſic
etiam ait. Caſeus multum vetu-
ſtus eſt calidus ⁊ ſiccus reſpectu
aliarum ſpērumq2 nō hꝫ humidi
tatē lactis et eſt corruptus ꝓpter
coagulū ⁊ ſalem plurimū inuete-
ratū in ipſo: et propter hoc ducit
multā ſitim ⁊ generat malum chi
mum ⁊c. Snīa quoq; Gal. in terio
alimentorum. ca. xvj. dicens. Ca-

ſeus diu ſeruatꝰ eſt ſitis factiuꝰ: ⁊
peiꝰ digeſtibilis: et peioris chimi
q̃ aliꝰ ꝑpter hoc ad eã q̃ i renibꝰ
lapidũ gñationẽ eſt nociuꝰ talis
chimꝰ ⁊ ↄcludit. Fugiamꝰ igiť talẽ
caſeũ tãq̃ nihil oĩno bõi habẽtẽ:
neq̃ ad digeſtiõeꝫ neq̃ ad vrinatio
nẽ: neq̃ ad ſubductiõeꝫ vẽtriꝫ ſicut
neq̃ ad euchimiã. Et i li. de euchi
mia. c. iij. ſic etiã ait. Cachochimi
ſunt caſei oẽs: ſꝫ iuuenes ſũt abſ⸗
q̃ cachochimia. Antiq̃ ꝟo minie
ꝑpter groſſitatẽ ⁊ viſcoſitatẽ. Et
poſtea dixit. Caſei groſſoꝝ hũoꝝ
gñatiui ſunt oẽs: antiq̃ ãt cacho⸗
chimi ſunt itaq̃ fugiẽdi. Qui aũt
antiq̃ ſunt dicendi: ⁊ poſt q̃t men⸗
ſes: ab autore aliq̃ nõ repi: credo
tñ ꝙ vſq̃ ad. vj. menſes iuuenes
ſunt ꝓnũciãdi ⁊ poſt. xij. antiq̃: et
q̃to. poſt tãto antiq̃ores ⁊ ſine du
bio peiores vt q̃ duoꝝ fuerint an
noꝝ vel triũ peſſimi: ⁊ q̃to ſiccio⸗
res tanto abſolute deteriores ha
beantur ⁊c.

Ca. xxxvij. oñdit q̃s caſeꝰ ſit bonus ⁊ eligẽdꝰ ⁊ q̃ ſint obſer⸗ uãda in eius comeſtione.

BOnꝰ caſeꝰ ⁊ ad ſanitatẽ
eligẽdꝰ ẽ q̃ vitioſa relin
querit extrema: et me⸗
dio tꝑato appropiqua
uerit: nõ nouꝰ neq̃ antiquꝰ valde
vt ſupra diximꝰ; ſꝫ mediꝰ exñs: vt
dicit Iſaac in. v. doc. c. lviij. his ꝟ⸗
bis. Caſeus inter nouũ ⁊ veterem
mediꝰ multũ ⁊ fortiter ẽ nutritiuꝰ
multũ qꝛ groſſicies lactis facit ca
ſeũ: fortiter ꝟo qꝛ idurať velociť.
Et in ꝑticularibꝰ dietꝫ. c. ꝓprio ſic
etiã inq̃t. Caſeus q̃dẽ inter nouũ
⁊ vetuſtũ mediocris ſit laudabilis
⁊ illaudabilis ſm aliquaꝝ extre⸗
mitatũ vicinitatem. Qđ ſilr Raſis
ſenſit in li. xx. cõtinẽtis. c. cciij. di.
Ex caſeodꝫ eligi q̃ nõ ſit multũ ve
tuſtꝰ; nec mltũ calidꝰ. i. recẽs. Et
caſeꝰ q̃ fit ex lacte pauce acetoſita
tis ẽ minꝰ nociuꝰ ſtõacho oĩbꝰ ſpe⸗
ciebꝰ caſei ⁊ eiꝰ acetoſitas ↄfortat
ſtõachũ: ⁊ nõ eſt difficilis digeſtio
nis. Et infra dixit. Et caſeus mol⸗
lis ⁊ melior duro ⁊ ſpõgioſus me
lior ſolido ⁊c. au. ꝟo i. ij. can. c. cx⸗
xviij. inq̃t. Melior caſeꝰ eſt q̃ me⸗
dius eſt iter illũ q̃ extẽdiť vt viſcꝰ
⁊ frãgibilẽ: ambo enĩ illi ſunt ma
li ⁊ q̃ ẽ priuatꝰ ſapore: et decliuis
ad dulcedinẽ ⁊ ſuauitatẽ equalis
in ſale q̃ nõ remanet in viſceribus
plĩmũ: ⁊ factꝰ ex acetoſo lacte me
lior eſt eis. Auer. q̃ꝫ in. v. colliget
ſic ſcripſit. Aliq̃s caſeꝰ eſt bonꝰ et
eſt medius inter nouũ ⁊ veterẽ dũ
mõ ſit factꝰ rõnabilr ⁊ ex bono la⸗
cte ⁊c. Quis ãt caſeꝰ melior ſit
vaccinꝰ an pecorinꝰ eſt qõ a Mi⸗
chale nr̃o ſic diſcuſſa: ꝙ lꝫ caſeus
ouinꝰ ſit vaccino terreſtrior: alijs
tñ partibꝰ minꝰ malus: et ſanior
exiſtit vaccino: cũ melioris ſit odo
ris ſaporis: ⁊ guſtꝰ magis ꝓpor⸗
tiõatꝰ cum ſit factꝰ ex lacte cuiꝰ cõ
plexio eſt melior: ſiᷓ vaccinꝰ ſan⸗
guinẽ groſſiorẽ gñat cũ viſcoſior
ſit ouino. Et item. Lac ouinũ fa⸗
ctũ in mẽſe maij eſt laudabilius
quocunq̃ alio: cũ lac vernale in vl
timo veris: et i initio eſtatis ſit oĩ
alio cõueniẽtius: vt in ſuꝑioribus
patuit capitulis: ⁊ per ↄñs caſeꝰ
factus ex illo eſt quocũq̃ alio me
lior ⁊ laudabilior. Vaccinꝰ autem
caſeus iã dicto eſt nutribilior: qꝛ
vnctuoſior ſicut lac vaccinum vn⸗
ctuoſius eſt ouino. Et ſic habemꝰ
ꝙ pluribꝰ de cauſis caſeus pecori
nus ſit cõueniẽtior q̃ vaccinus ⁊
ſi minus nutritiuus exiſtat: deinde
ſubdit ipſe ꝙ a guloſis accepit q̃
caſeus cõpoſitus ex duabꝰ parti⸗
bus lactꝫ ouini ⁊ tertia vaccini ſit
guſtui delectabilior: et ab eis ſa⸗
nior reputatur. Caſeus ꝟo capri⸗
nus et ſi

nus⁊ ſi factus ſit ex ꝑpatiori lacte oibus tñ caſeis eſt deterior: q⁊ ſtatim exſiccat⁊ et terreſtrificat⁊ et efficit valde frãgibilis vt expiẽtia docet: pro pͥo tñ die laudãd⁹ eſſe videt⁊: hec ipſe. M. Sꝫ pro ꝯplemento ſermõis de caſeo tres regule in ei⁹ cõeſtiõe mihi videt⁊ de mẽte autoꝝ eſſe obſeruãde. Quaꝝ prima hec eſt. Marie cauendum eſt ne caſe⁹ cũ ſubtiliatiuis vl' dureticis ſiue aperientib⁹ aſſumat⁊: qm̃ perducũt ipꝫ ad renes ⁊ lapides faciũt queãdmodũ ſenſit Auicen. in. ii. cano. c. ſupi⁹ allegato dicẽs. ⁊ ſubtiliãtia q̃ dẽ augmẽtãt maliciã ei⁹: qm̃ faciũt ipꝫ penetrare: et impellũt cũ. Et ꝓpterea ſubiũxit poſt aliqua ꝙ oppillatiões facit ⁊ gñat lapidẽ in renib⁹ ⁊ veſica ⁊ ꝓpͥe humidus: ⁊ ꝓpͥe q̃ cõedit⁊ cũ ſeminibus penetrare facientibus vt ſunt feniculũ apiũ petroſelinũ piper ⁊ hmõi. Quãtũ igit⁊ ob hãc regulã decipiunt⁊ q̃ raffiolos ex radice petroſelini ouis caſeo ⁊ paſtilib⁹ cõfectos cõedũt admiſcentes eis paſſulas ⁊ ſpẽs odoriferas penetrare faciẽtes oia illa viſcoſa. ſ. adipem caſeum: et paſtile eorum tegmentũ. Scda regula eſt ꝙ multa ꝗ̃titas caſei ꝗ̃tumcũꝗ laudabilis nõ ſit aſſumẽda: queãdmodum faciũt illi q̃ cum pane in vna cena nihil aliud preter caſeuꝫ accipiũt: ⁊ hoc ꝓpter pericula q̃ pñt inducere de oppillatiõibus indigeſtiõib⁹: huoꝝ groſſitie: ⁊ lapidũ gñatiõe: vt ꝑtactũ fuit. ⁊ ꝙ ita ſit apparet p gal. in li. de diſſolutiõe cõtinua ſic dicẽtẽ. De oppilationibus eſt caſe⁹ mult⁹: qm̃ adducit oppilatiõeꝫ in epate: et lapidẽ in renib⁹ ei qui multiplicat aſſumptionẽ eius: ⁊ cuius epar ⁊ renes ſunt pata recipe leſionẽ: hec ipe. Tertia ⁊ vltia regula obſeruãda eſt ꝙ oĩno parua ex caſeo ſumat⁊ ꝗ̃titas ⁊ poſt cõeſtiõeꝫ alioꝝ ciborũ: qm̃ os ſtõachi corroborat: ſatietatẽ q̃ꝫ nimiã atꝗ faſtidiũ que ex dulcib⁹ ⁊ vnctuoſis in ore ſtõachi ꝓueniũt cibis aufert. vt Raſis in. iii. almã. a quo platina accepit cũ ait. Caſeum ſumptũ poſt cibũ ꝗ̃tũuis parũ os ſtõachi ſigillat: ⁊ faſtidiũ pinguiũ edulioꝝ tollit: ⁊ coctiõe capiti prodeſſe aiunt. Et hec de caſeo cum laude oipotentis dicta ſufficiant.

¶ Ca. cxxviii. oñdit in vli ꝯplexiõeꝫ piſciũ ⁊ nocumẽta q̃ proueniũt ex cõeſtiõe ipſorum aſſidua precipue.

Cum ſemp carnes aut oua vl lacticinia minie cõedam⁹: ſꝫ in q̃buſdã tpib⁹ ſolũmõ piſcibus: herbis fructib⁹: ⁊ hmõi vti ſit neceſſe: de ipis deiceps mihi videt⁊ eſſe ſcribendum. Et pͥo de piſcib⁹ q̃ in tacta reperiunt⁊ diuerſitate: vt impoſſibile aut ꝓmaxime difficile foret de oib⁹ in ꝑticulari velle determinare ſiue ſcribẽdo pertractare. Et ꝓpterea de eis quedã tm̃mõ vlia annotauimus: quib⁹ tñ ſufficiẽtiſſime poterim⁹ bonos ac laudabiles ab eis oppoſitis diſtinguere: vt vnuſquiſꝗ piſces faciẽtes ad ſanitatẽ poſſit eligere ⁊ reprobatos cognoſcẽdo relinquere: dicam⁹ ꝰ ꝙ piſces longe a bonitate carnis ſint remoti: ⁊ plurimũ a nutrimẽto ⁊ ab ei⁹ tẽperie ſeparati: cũ natura ipoꝝ frigida ſit ⁊ hũida: ſicut voluit Iſaac in li. particulariũ dietaꝝ. c. de piſcib⁹ cũ ait. Dicim⁹ ergo naturaꝫ piſciũ vliter eſſe frigidã ⁊ humidã ⁊ humoris phlegmatici gñatiuã: ꝯueniẽtẽ calidã hñtibus cõplexiõem ⁊ ſiccã maxime ⁊ eſtiuo tpe: ⁊ calida regione. Incõueniẽs

vero frigidis ⁊ hũidis ꝯplexiõib⁹
⁊ carnoſis marie q̄b⁹ molles ner=
ui fuerint: ⁊ ad hiemalē tp̄s vene
rint: vł frigidã regiões habuerit:
naturał̃r eñ eos infrigidãt ⁊ hũe
ctãt: proinde quib⁹ cholera rubea
dñat̃ et calidã hñtib⁹ ꝯplexiõem
coitũ ꝯfortãt ⁊ ſpma agumẽtãt.
Qđ ẽt voluit Raſis in. xxij. ꝯtinen
tis. c. ccccxxij. cũ dixit autoritate
Bimmaſui. Piſces recẽtes gñant
phlegma: ſ3 ꝯferunt pſonis cali=
dis ⁊ tenuib⁹ corpib⁹ tñ illi in q̄ꝝ
corpe cõdẽſat̃ phlegma: necnõ et
in neruis ẽ laſſitudo ipos euitare
dñt ⁊ ppue in hieme: ⁊ in ciuitati
bus frigidis: q2 ex ppꝛietatib⁹ ipo
rũ infrigidãt ſtõachũ. Et ꝙ ꝯple=
xio piſciũ ſit frigida: ſic oñdit ipe
di. Significatio ꝙ piſces ſint frigi
di ẽ: q2 aut carẽt ſanguie: aut hñt
modicũ ſanguinẽ ⁊c. Hoc idẽ ſen
ſit Hali. in. v. theo. c. xxv. cũ ait. Pi
ſcis recẽs vł̃r frigid⁹ eſt et hũi=
dus: ⁊ phlegma gñat a q̄b⁹ ſum
pſiſſe vł̃ Aui. in. ij. cano. c. dlx. cum
inq̄t. Oĩs piſcis frigid⁹ eſt et hũi=
dus: ⁊ infra. Qui piſciũ ſunt recẽ=
tes gñant phlegma aquoſum: et
mollificãt neruos et nõ ſunt ꝯue=
nientes niſi ſtõacho calido valde:
et ſanguis coꝝ ad ſubtilitatẽ de=
clinat. Hoc ſił̃r voluit Almã. in. iij.
c. xvj. di. Piſces recẽtes frigidi ſũt
⁊ hũidi. et oẽs piſces ad digeren=
dum ſunt duri ⁊ in ſtõacho lõgã
faciunt morã: ſitim quoq3 creãt:
ſanguis aũt ex recẽtib⁹ gñat⁹ phle
gmatic⁹ eſt. Hi aũt piſces corpus
humectãt: ⁊ ſperma augẽt: q̄ cho
licis atq3 his q̄b⁹ frigide accide=
re ſolẽt egritudies: mali exiſtũt.
Cõplexiões aũt hñtibus calidã
atq3 his q̄b⁹ cholera dñat̃ rubea
cõferũt: ſ3 coꝝ nutrimẽtũ oĩno ſit
malũ. Cum aliis p̄terea cibis mi=
xti ad cholere rubee extinctiõem
ſunt meliores. Piſces eñ in ſtõa=
cho lõgã facientes moram: ſitimq3
gñantes: malas i corpe adunãt ſu
perfluitates: mł̃taſq3 viſcoſitates
ex q̄b⁹ multe ꝓueniũt egritudies.
Ratio aũt ⁊ cã dictoꝝ eſt q̄m vt di
xit Iſaac in vł̃ib⁹ dietis. c. lix. Pi=
ſces vł̃ter paꝝ nutriũt ⁊ cito diſ=
ſoluunt̃ ⁊ ſubtilis ſunt ſanguinis
phlegmati ptinentis. Et infra de
marinis loquẽs ait: ꝙ ipſi pui ſũt
nutrimẽti ⁊ laudabilis dureq3 de
ſcẽdũt de ſtõacho ⁊ inteſtinis. Et
de fluuialib⁹ inq̄t ꝙ mali ſunt ad
digerẽdu3 duri: ⁊ ſił̃r ad penetrã
dum venas: velociterq3 ď ſtõacho
deſcẽdũt. Et infra magis ẽt dixit.
ꝙ cito ſunt corrũpentes ſtõacho
nocẽtes ⁊ hũores crudos gñan=
tes: ⁊ vt vno cũ Auer. i. vj. colliget
oĩa ꝯcludã ỽbo. Dico ꝙ ſanguis
ex piſcib⁹ gñatus ẽ cite corruptio
nis. Et propter hoc nõ eſt mirũ ſi
plurie ex coꝝ frequẽtata cõeſtiõe
proueniãt egritudies: teſte Almã
ſore vbi. ś. Et propterea ab eorũ
vſu frequẽti cauẽdũ eſt: et preci=
pue cũ rebus aliis loco ipſoꝝ vti
poſſumus et eo magis ꝙ perpau
ci reperiant̃ qui omnes requiſi=
tas habeant ꝯditiones vt ex di=
cendis patebit.

¶ Ca. cxxix. oſtendit naturam
piſcium maritimoru3: et ipſos
eſſe pre ceteris ob eorũ laudes
eligendos.

Vt piſces bonos a malis
diſcernere valeam⁹: i p̄=
ſenti. c. adducem⁹ reqĩſi=
tas ad hoc ꝯditiões: nõ
loquendo de mortuis piſcib⁹: neq3
de ſerẽtib⁹ q̄ ſatis vt vnicuiq3 ptz
ſunt reprobãdi: dicẽte gal. in. iij.
de alimẽ. c. xxiiij. Piſces mortui ⁊
q̄ putreſcũt ꝯtinuo cũ reſeruant̃:
⁊ peſſime olẽt ſunt idelectabiles
⁊ ceteroꝝ peſſ̃mi. et i li. de euchi=

mia.c.vij.Odoratu ꝛ guſtu digno
tionē piſciū facere opꝫ: etem̄ qui
grauis odoꝝ ſunt:ꝗ delectabiles
exiſtūt ꝛc.Sꝫ de viuentib⁹ ſermo
nr̄ ꝑtractabit i hoc.c.ꝛ nō de oib⁹
ſꝫ de maritimis. tm̄ plus alijs ap
probatis:poſtea ỽo de reliq̄s ſcri
bem⁹ tāꝗ imꝑfectiorib⁹:cum di.
Auer.in com.cant.c.xxviij.ꝙ tres
ſunt ſpēs piſcium.ſ.maritim⁹ flu
uialis:ꝛ habitās in ambab⁹ aq̄s
ſimul.et melior ex eis ſm̄ Galc.
eſt marin⁹:ꝛ poſt illū ꝗ ſil' in am=
babus aq̄s viuit:ꝛ poſtea ꝗ viuit
in aq̄s dulcibus cuius rō eſt: qm̄
humiditas excedit ꝛ dn̄at in piſci
bus:verum oēs illi ꝗ nutriunt in
aq̄s ſalſis ſunt minoris hūidita=
tis:ꝯriū aūt ē de illis ꝗ in aq̄s dul
cibus nutriunt:ſꝫ ꝗ viuūt i amba
bus aq̄s.ſunt medij inter eos ꝛc.
hec ipſe.Cum ꝗ ꝯuenit Gal.in.v.
Theo.c.xxv.cū ait.Et piſcis re=
cēs vl'r eſt frigidus et humid⁹ et
phlegma gn̄ans:ſꝫ ꝗ in mari na=
ſcitur et ſalſa aq̄ minoris eſt hūi=
ditat ꝛ frigiditatis.Qd' ēt voluit
Iſa.i.v.d.c.lix.cū inq̄t.Piſces ma
rini calidiores ꝛ min⁹ hūidi ꝛ mi
nus viſcoſi ſunt:ſalſitudo eīm aq̄
īhabitate calefacit eos īcidēs hu
ditatē ꝛ groſſitiē vn̄ piguedo eoꝝ
minorat:ꝛ.ī.ſic ait.Marini piſces
min⁹ grauis ſūt odoris ꝛ facilio
ris digeſtiōis min⁹ nutritiui:cito i
ſāguinē ꝯuerſiui:velocit a mēbris
diſſoluēdi.ꝛ ad exeundū a ſtoma
cho tardiores.Vn̄ āntiq̄ aſſimula=
uerūt piſces marinos hūanc ꝯple
xiōi.ſani eīm ſenſus ſibi tm̄ aſſimi
lat delectētur:ſanguis eīm quez
gn̄ant ē tēperatiſſim⁹:nō groſſus
neq; turbidus:neq; ſubtilis:neq;
aq̄ſus lꝫ ſubtili vicin⁹ exiſtat:ꝛ p⁹
aliq̄ iterū di.Marini piſces ſunt
meliores fluuialib⁹ qꝛ ſūt ſalſita
tem hn̄tes ex aqua maris ex qua
viſcoſitates eoꝝ auferūtur:maxi
me ſi loca fuerit petroſa:aſſiduo
eīm motu ſuo ꝛ colliſiōib⁹ ſaxoſis
carnes emoliunt et tenerātur:pi
guedo minorat ꝛc.Plinū q̄ꝫ ipos
ꝯmēdauit adhuc magis i ꝓceſſu
cū di.Piſces nō viſcoſi ſunt ꝗ de
pelago ꝛ littorib⁹ ſūt claris i nu=
trimēto ꝛ i tēꝑamēto: laudabilio
res oiꝫ ſunt in ꝯplexiōe:ꝛ ad di=
gerēdū faciliores qꝛ carnes hn̄t
molles:nullius viſcoſitatis atq;
groſſitiei.neq; grauis ſūt odoꝝ:
ſicut ēt ꝗ ī petroſis ſūt locis ſan
guis eīm quē gn̄ant tēperamēto ē
vicinior:ꝛ iō nō min⁹ exercitatis
eſt ꝯgruus ꝛ defect ſicut ſaniori
bus ꝛ egritudies exeūtib⁹ ꝛ ad ſa
nitatē cuſtodire magꝫ q̄ mēbroꝝ
fortitudinē amātib⁹.Quod ēt vo
luit.Aui.cū i.ij.ca.c.dl.ſic ſcri.Et
piſces q̄dē marini ſūt laudabiles
ſubtiles ꝛ melior ſpēs eoꝝ ē illo
rū ꝗ nō ſūt niſi in mari ꝛ pelago
ꝛc.ꝛ.ī.ſubdit.Et piſces q̄dē mari
ni ſūt optimi ſubtilis carn ꝛ ꝓci=
pue cū eoꝝ habitatio i littoribus
petroſis aut arenoſis ꝛc.Que q̄=
dē fuit Gal.ſn̄ia i alim̄.iij.c.xxiiij.
di.Optimi piſces ſunt ꝗ in puro
mari exiſtūt.ꝛ in li.de euchi.c.vij.
ait.Piſces ꝗ puro mari dietātur
inculpabiles fere oēs ſunt ſil'r et
quicunq; in permixto aq̄ dulcis
dietant ſicut vocati pelagales.et
petrini ſūt euchimi.Et in ea que
ſm̄ eſum delectatione multuꝫ ꝓ=
eminēt alijs ꝛc.Et poſtea ſublun
xit.Qui vero in mari dietātur pi=
ſces odorem inculpabilem ꝛ pin
guedinem paucā hn̄t.Concluda
mus itaq; de ipſis cū Iſa.in pria
do.ſic di.Marini piſces duplices
ſunt:quidam enim naſcuntur in
pelago ꝛ in altis locis:quidā ỽo
alij i ripa planiſq; aq̄s nati.Qui
ỽo creati ſūt i pelago aut petro=

ſis et arenoſis habitāt: ſunt ſubti
liores ⁊ laudabiliores oib⁹ piſci-
bus marinis ⁊ ad digerēdū faci-
liores ⁊ ad ſanguinē gñandū lau
dabiliores: ⁊ nō ita de ſtomacho ⁊
inteſtinis exeūt pp ſuē viſcoſitatē
ꝑuitatem qđ teſtat̄ ſue pinguedi-
nis indigētia ſuiq; ſaporis habili
tas ſint ḡ humanis corpibus ꝯue
nientes. Ois eñ cib⁹ q̄to lōgior
a ſapiditate tāto min⁹ delectabi-
lis min⁹ ꝯueniēs humanis natu-
ris. Et ꝑpter hoc hec ſpēs piſciū
laudabilior et digeſtibilior ma-
giſq; cib⁹ ad ſalutem gerēdā eſt
efficax ꝑpter eoꝝ tēperamētū nō
eñ ſunt ſubtiles aquoſi nec terre
ſtres aut groſſi. Poſt hos quidē
aliqd bonitatis hñt qui lutoſa ⁊
mollia loca maris ſunt habitan-
tes dulcib⁹ aquis vicinātes: non
adeo puri ſicut q̄ in arenoſis ⁊ pe
troſis locis pelagi morant̄ ꝑpter
putredinē ⁊ ſoliditatē terre. Pmi
itaq; eligant̄: alij ṽo dimittantur
propter cauſam aſſignatam.

¶ Ca. cxxx. oñdit q̄ de piſcibus
fluuialib⁹ eligēdi ſint rōne flu-
minis ⁊ aq̄ in q̄bus nati ſunt et
degūt ꝯtinue atq; veſcuntur.

Poſtq̄ de piſcib⁹ mari-
nis: ⁊ de his q̄ i vtriſq;
aq̄s viuunt dixim⁹: de
fluialib⁹ nō tm̄modo
ſcribemus: q̄ non adeo
ſunt a veterib⁹ laudati ſicut ma-
rini. Queadmodum oñdit Iſa. in
v. doc. c. lix. cum inquit. Piſces flu
minum in actione et paſſione con
trarij ſunt marinis: qm̄ flumina-
lis aqua frigidior eſt et hūidior:
vñ piſces fluiales ſunt graſſio-
res et viſcoſiores: atq; pinguiores
⁊ iō nutrientes pl⁹ mali tñ ad di-
gerendum duri. velociterq; de ſto
macho deſcēdunt. Et in particul.
e. de piſcibus inquit. Piſces qui
nati ſunt i flumine ſubtiliores hñt
ſpias multas ⁊ molles ꝑ mollitie
humiditatis aque in q̄ nati ſunt.
Et infra ſubdit. Piſces aquarum
dulcium vl'ter ſunt groſſiores et
viſcoſiores tardioreſq; ad digerē
dū: facili⁹ tñ d ſtomacho egrediū
tur: q̄ marini: ⁊ nutribiliores ſūt
q̄ aūt piſciū inter fluuiales ma-
gis approbent̄ hi ſunt q̄ de ma-
gnis accurrētib⁹ fluuijs accipiun
tur: vt idē voluit in. v. c. vbi. Z. cū
ait. Fluuiales piſces maiora ac ci
to currētia clara atq; flumia inha
bitātes ad ꝯparationē alioꝝ ſunt
laudabiliores: q2 claritas aq̄ au-
fert ab eis grauitatē odoris. for-
tis aūt fluuij impetu carnes tene
rant̄: ⁊ groſſities aufert̄: et maxie
ſi ſup petroſa currat. Quod etiā
in particula. replicauit. di. piſces
dulcium aquarum hi ſunt melio
res q̄ magna inhabitāt flumia im
petuoſe fluentia q̄rum fund⁹ la-
pideus et longiqua ſunt a ciuita
tis ſorditie: q2 fortitudine curſus
aque ꝯprimunt̄ piſces et ſuper la
pides: vnde caro eoꝝ tenerat̄:
fitq; cā ſue digeſtiōis: ⁊ ab eis vi-
ſcoſitas ⁊ odoꝝ grauitas expellit
⁊ pcipue ſi nō ſit altitudo aquaꝝ
vt piſces terre ſint ꝑpinqui: q2 q̄
to paucitatē aque habuerint: tā
to a terra frequētius ꝑcutiunt̄: ⁊
aq̄ claritatis oi horribilitate care
bunt: iōq; ſunt q̄ſi piſces petroſa
loca pelagi inhabitantes. Halia.
q3 in. v. Theor. c. xxv. ſic ſcripſit.
Laudabilior aūt piſcis ē q̄ i lapi
doſis naſcitur locis plimos hñti
bus lapillos qniq; magno non ē
corpore et i ſuaui naſcit̄ aqua ac
clara ſpacioſiſq; fluminibus ma-
gnis decurrētibuſq;: vt tygri: eu-
frate: nec ṽo multū eſt pinguis:
nec extra modū macer. Qui etem
piſcis in ſaxis naſcitur ⁊ magnis

aquis decurrētib⁹ a corpe ei⁹ ſup
fluitas oficit ꝓpter mot⁹ copiā ⁊
ꝑcuſſionē ipſi⁹ i lapides. Qui vo
i ſuaui naſcit aq̄ delectabilis ē et
iocūde carnꝫ ē. minie viſcoſus: cito
digiſtibilis: corp⁹ hūectat: ⁊ ſan-
guinē gnāt bonū: calidiſq̄ ꝯuenit
ꝯplexiōib⁹ iuuenib⁹ ⁊ ethicis i ca
lidis tpib⁹ ⁊ ſiccis ⁊c. Hi piſces igi
tur iter ceteros marie approbāt
ſicut oppoſitū deteſtāt ab Iſa. vbi
s. ſic ſcrib. Piſces aūt parui fluis
lutoſi loci: ac aq̄ debilr currētꝫ: et
ſorditici ciuitatꝫ vicināis ſunt vi
ſcoſiores et horribilē hnt odorē
ſunt ēt grauiores ad digerēdū et
deterioris ſunt ſaporis: vn̄ maluꝫ
dāt nutrimētuꝫ: qꝛ debilitas cur
ſus aq̄ qetos reddit piſces: clau-
ditq̄ i eoꝝ corpib⁹ copioſos hūo
res: q̄re fit cā viſcoſitatꝫ ⁊ horribi
lis odorꝫ: atq̄ difficilis digeſtiōis.
Sint igit vt ipe di. i vlt. piſces mo
rātes in aq̄s fortiter currētib⁹ qꝛ
meliores ſunt q̄ i qeſcentib⁹. Et
hoc ē ēt qd voluit Pri. i. ij. can̄. c.
dl. di. In locis aūt in qb⁹ morant
ē electio: qm̄ illi q̄ morant i locis
petroſis ſunt meliores: dein̄ i are
noſis et in aq̄s dulcib⁹ currētib⁹
in qb⁹ nō ſunt ſordes: ⁊ nō ſunt li
moſe: neq̄ lacunales: neq̄ cāpe-
ſtres ⁊c. Et fuit Gal. in. iij. alim̄. c.
xxiiij. di. Piſces q̄ in fluuijs gnan
tur meliores ſunt ſi i fluuio rapi-
do et multi flux⁹ exiſtāt: ſicuti pe-
iores q̄ in pua degunt aq̄ fluuios
magnos nō ſuſcipiēte: nec fluxuꝫ
copioſuꝫ hnte: multo vtiq̄ ⁊ his
deteriores: ſi autē oino neq̄ de-
fluat aq̄ adhuc deteriores ⁊c. Ho
rū aūt rō ē: qꝛ piſces in hmōi aq̄s
currētib⁹ degentes ꝯtinue ſe mo-
uent: piſces aūt ſe ſemp mouētes
ſūt ꝯrijs meliores: qꝛ mot⁹ mult⁹
⁊ eoꝝ exercitia ipſoꝝ corpa emol
liunt: carniſq̄ viſcoſitatē ⁊ groſſi
ciē auferunt. vt Iſa. inq̄t i. v. do.
c. ſuperi⁹ annotato. et ſilr Aui.
vbi. s. cuꝫ ait. Et piſces illi q̄ mo
rant in aq̄s multaꝝ agitationuꝫ
⁊ vndaꝝ ſunt meliores eiſq̄ ſunt
ecōtrario: qm̄ vehemētiori idigēt
exercitio: q̄ illi q̄ habitāt i aq̄s ſtā
tib⁹. Et ꝓpterea meliores ſūt illi
q̄ morant in aq̄s diſcoopertis fla
tui vētoꝝ ſup ſe: qꝛ pl⁹ q̄ alij mo
uēt. ⁊ Iſa. in loco palle. ſic q̄ꝫ ait.
Piſces q̄ habitāt vbi venti ſemꝑ
flāt: melioris ſunt nutrimenti: et
melioris carnis: q̄ ſi null⁹ vent⁹
flauerit: ⁊ marie ſi ſeptētriōalia
loca ſint eis expoſita: ſicuti pi-
ſces vbi auſtrini vēti flāt illauda-
biles fiunt: cū auſter naturalr hu
mid⁹ ſit ⁊ qd ſecū fert abomina-
bile: ⁊ iō piſcib⁹ augmētat graui
tas odoris. Qd in particu. etiā re
plicauit di. Piſces in ſeptētriona-
li plaga habitātes ſi iſufflati fue
rint ſeptētrionali vēto erūt melio
res. Et cām dein̄ aſſignat quā di-
mittam⁹ breuitatꝫ grā. Et ꝯclu-
ditq̄ piſces fluminuꝫ a vētis pflato
rū meliores ſunt q̄ eis oppoſiti:
qꝛ fortitudine ⁊ impetu ventoruꝫ
mouentium vacillat aq̄: ⁊ cū mo-
uētur aq̄ neceſſario piſces mouen
tur inuicē ſe allidentes et ꝑfricā-
tes: q̄re ſupfluitas humoꝝ ab eis
excluditur: ⁊ ide saniores exiſtūt.
Que fuit Gal. ſnia vbi. s. dicen.
Piſces exiſtentes in aqua ad bo-
reales vētos ꝯuerſa ſunt ceteris
meliores: nō parum em̄ ad euchi
miam facientibus omni animali
congruis vti exertijs. Piſces er-
go huiuſmodi aquarum pre cete
ris ſunt eligendi.

¶ Capitulum cxxxj. oſtendit q̄
piſces fluuiales ſint eligendi
ratione annexorum fluminū: de
clarādo q̄ piſces petroſi opti-
mi ſint: et reliq̄s oib⁹ ſaniores.

De electione piſcium fluuialium.

PIſces fluuiales maxīe
ab autoribꝰ ꝯmendan
tur ſi flumina ex quibꝰ
accipiūtur: has duas
ſibi annexas habuerit
ꝯditiões. Quaꝝ pma vt ꝑ pte di
ximꝰ. ſ. ē ꝙ ſit fluminis fūdꝰ pe
troſus ſiue lapidoſus nō pfūdū i
altudīe aq̄ ꝓfunditatꝫ ꝛc. qm̄ ta
les ceterꝭ meliores eē approbāt.
Di. Iſa. i. v. doc. ꝙ ſanguis q̄ ex pi
ſcibꝰ petroſis gñaꝶ eſt tēperatus
nālr: lꝫ ſubtilitati ſit ꝯtinēs: ꝛ ve
lociter a mēbris diſſolubilis: et ꝑ
ꝯñs melioꝛ ad regēdā ſanitatē ꝙꝫ
i mēbroꝝ ꝯfortationē. Et poſt ali
qua ſubdit. Piſces de clara aqua
laudabiliores ꝛ lōge minꝰ corru-
ptibiles ſūt ꝙꝫ alij: ꝛ maxīe petro
ſa incolētes. Qđ ēt ſenſit. Auer. i
v. colli eūꝫ ait. Piſces q̄ naſcunꝶ i
loco petroſo ſunt ſubtilioris ſub
ſtātie: ꝛ minoris ſupfluitatꝭ alijs:
ꝛ tales qꝛ velocit mouētur ꝛ mul
tū laborāt: ꝛ ꝯplexio iſtoꝝ eſt mi-
noris hūiditatis: ꝛ q̄ paꝝ laborāt
ſunt frigidioris ꝛ hūidioris ꝯple
xiōis. Aui. q̄ꝫ in. ij. cañ. c. dl. ſic īqt
piſces illi q̄ moranꝶ i locis petro
ſis ſūt meliores: deiñ in arenoſis
ꝛc. Et i. i. iij. tra. iiij. c. xxi. cū di. Pi
ſces petroſi gñant ſanguinē lau-
dabilē. Que fuit Gal. ſnia. in. iij.
alim̄. c. xxiiij. di. Alimētū ex piſci-
bus petroſis nō ſolū ē digeſtibile
ſꝫ etiā ſaniſſimuꝫ corpoꝛibꝰ hoiꝫ
ſanguinē conſiſtētia mediū gñan
tibꝰ. Uoco aūt medium q̄ neqꝫ oī
no ſubtilis eſt ꝛ aquoſus: ſꝫ neqꝫ
ſufficiēter groſſus ꝛc. Scđa aūt cō
ditio flumini annexa ꝑ quā piſces
laudabiliores eſſe reddūtur hec
eſt. ſ. vt flumē ꝓpe ciuitatē nō cur
rat eiꝰ recipiēs ſupfluitates: qm̄
ꝛ ſi marini forent hmōi piſces ad
huc illaudabiles eſſe iudicātur. cuꝫ
di. Iſa. i doc. c. lix. Piſces q̄ litto-
ribꝰ ſūt vicini: ꝛ i turbidaꝝ nō mū
da moranꝶ aq̄: ꝛ putridis flumini
bus ciuitatū putredies ferētibꝰ vi
cina: viſcoſiores: ꝛ alijs piſcibus
marinꝭ groſſiores: ꝛ ad digerēdū
tardiores exiſtūt. Et ꝓpꝶ hoc pi-
ſces maris. tuſſie peiores ſūt cete
ris marinis: qꝛ aq̄ ē imūda: ꝛ mul
ta flumina in eis intrātia putredi
nes ciuitatū eis ferūt. Et poſt pau
ca ſubiūxit. Piſces q̄ in quis ſtāt
fluminibꝰ paꝝ fluētibꝰ imūdis vi
cinis ciuitatibꝰ pinguiores ſūt atqꝫ
viſcoſiores ꝛ ad digerēdū durio-
res: mali ſaporꝭ qꝛ defectio aq̄ mo
tus vnctas carnes atqꝫ groſſas
facit: imūdū ꝟo nutrimētum gra
uioris odoris coſreddit. Et idē i
pti. replicauit. Qđ ſilr voluit. Ra.
xxij. ꝯti. c. cccccxli. di. Caro illoꝝ
q̄ nutriunꝶ de ſorditie ciuitatum
exiñ erit mala ꝛ peioꝛ carne oīꝫ pi
ſcium: itaqꝫ trahēdo morā ꝑ tēpꝰ
modicum pꝰ exitū eiꝰ de aq̄ fate-
bit. Uñ caro taliū ē horribilis ſa-
poris ꝛ difficilis digeſtiōis. Et q̄bꝰ
ſumpſit Auer. cū ſcripſit i ꝯmē. c.
xxviij. cāti. Deteriores ſūt oēs pi
ſces habitātes i littoꝛibꝰ maris ꝛ
hoc qꝛ nutriūꝶ ex fecibꝰ ꝛ ſupflui
tatibꝰ ibidem exiſtētibꝰ iuxta ma
gnas ciuitates. Idē q̄ꝫ faciēdū ē
de habitātibꝰ in fluuijs ciuitatibꝰ
ꝓpinq̄s ꝛc. Et fuit Gal. ſnia in. iij.
alimē. c. xxvi. di. Piſces littoꝛa et
fluuios expurgātes ciuitatē inha
bitātes peſſimi ſunt nō bñ dige-
ſtibiles: neqꝫ euchimi: neqꝫ dele-
ctabiles. Et in lib. de euchi. c. vij.
ſic etiam inq̄t. Piſces paulominꝰ
oēs euchimi pter ꝯuerſantes in
paludibꝰ ꝛc. Et pter vtentes aere
malo: ꝛ exercitijs paucꝭ: ꝛ cibꝭ ma
lis: ꝛ maxīe qñ ꝑ ciuitatē magnā
fluit aq̄: purgans latrinas: ꝛ bal-
nea: ꝛ coquinas: ꝛ lauantur in ea
veſtes et panni: peſſima enim ſit

eoꝝ caro ꝙ̄ i tali aq̄ dietanť. Et q̄
bus ſatis intelligi pōt ꝙ̄ piſciū flu
uialiū ſint laudabiliores q̄ʒtū ex
parte loci vľ fluminis et ꝓpterea
prudētes itelligāt i quacūqȝ vrbe
fuerit: ex q̄b⁹ locis veniāt piſces
qui in ea vendentur vt bonos a
malis ſecernere valeant: qđ ma-
xime venetijs obſeruandum eſſe
videtur: cum ibi infinite fere pi-
ſcium ſpecies reperiantur ⁊c.

¶ Capitulū.cxxij. oſtendit ꝙ
piſces lacuum ⁊ paludum re-
probandi ſint: et quod paſtus
piſcium ſit intelligendus.

DIxim⁹ ſupra de mariti
mis ⁊ fluuialib⁹ piſcib⁹
de reliq̄s ꝯſequēter di
cēdū ē: vt cōſideratio
eoꝝ ꝓ q̄nāto ex parte
loci ꝑtinet: cōpleať. declarādo ēt
qualis paſt⁹ piſciū eē debeat: vt i
eoꝝ electiōe errare minime cōtin
gat. Dicem⁹ ergo i primis cū ha
liabate i.v. Theo.c.xxv. ſic ſcribē
te. peior oīm ē piſcis q̄ paludoſa
habitat loca: aq̄ſqȝ ſpiſſas ⁊ putri
das: calidaſqȝ: qm̄ piſcis q̄ i huiuſ
cemodi naſciť q̄ct⁹ ē celeris imu-
tationis in fetore cū ab aq̄ educt⁹
fuerit. Qui em̄ huiuſmodi ē mini
me comedať: celeris em̄ ē imuta-
tionis in ſtomacho ⁊ i malū hūo-
ruʒ. A quo videť quodāmō acce-
piſſe Iſaac i.v.d.c. ſepi⁹ alegato
cū iq̄t. piſces lacūales q̄ teneras
hn̄t carnes: cito ſunt corrupētes.
ſtōacho nocētes: ⁊ humores cru-
dos gn̄antes. Et poſt multa dixit.
piſces de lacub⁹ viſcoſiores ſūt ⁊
grauioris odoris q̄ʒ q̄ i fluminib⁹
naſcunť: q2 aq̄ lacuū lutuoſior eſt
⁊ pinguis nature. Et iđ piſces ſūt
vnctuoſiores ⁊ minus ſaporoſi:
grauioris odoris ⁊ mali nutrimē
ti: ⁊ ad digerēdū duri i corruptio
neʒ velociter mutādi. Et.ſ. ſubdit
piſces lacuū ſicut ⁊ piſcariorū et
paludūʒ peiores ceteris exiſtunt
groſſiores: ⁊ i odore grauiores. ⁊
i corruptionē mutabiliores velo-
citer: ⁊ ad digerēdū duriores: qm̄
q̄eta ē ⁊ nimiū lutoſa ipſoꝝ aq̄ vñ
maxie ſūt fugiēdi. Et poſt aliqua
ēt ſubiūxit oēs piſces fluuiales ⁊
lacuū ⁊ſi carnis melioꝛ ſint.ſ.ad
guſtū: tn̄ groſſiores ſunt ſtōacho
nocētes: ⁊ i corruptionē ſe ꝯuertē
tes. In particularib⁹ q̄ʒ di. piſces
lacunales ceteris ſūt peiores gra
uioris etem̄ ſunt odoris ⁊ graui-
ter digerunť: maxie ſi ſint lōge a
mari ⁊ flumib⁹: hn̄t em̄ requiē: nec
intrat flumē i eos vt eoꝝ putredi
nē lauet: vñ piſciū hūores augmē
tanť: eorūqȝ pori claudunť. Qđ ſic
certificať: qm̄ cū aq̄s exierit cito i
putredinē cōuertūtur: eoꝝ em̄ vi
ſcoſitatis mľtitudo claudit poros
ſuffocat: ⁊ extinguit calorē itrinſe-
cus locatū. Et ꝓpterea vt magis
inq̄t i ꝓceſſu: meliores ſūt q̄ habi
tāt i lacub⁹ a mari remotꝭ: q̄s ſꝑ
flumina itrāt qm̄ ꝑtim lauanť flu
minis aq̄. Qđ ēt voluit Raſis in
xxij.c.cccxxiij. auctoritate Gale. ⁊
i.iij. Almā.c.xvj. di. piſces illi ſūt
eligēdi q̄ neqȝ i lacub⁹ neqȝ in pa
ludib⁹ neqȝ i locis ſordes hn̄tib⁹
ſunt capti: neqȝ i luto malū hn̄te
odorē: neqȝ i aq̄ malas hn̄te her-
bas ſint nutriti. Que ēt fuit Gal.
ſnia i.iij. ali. c.xxiiij. dicētis. Qui-
cūqȝ i lacunoſis ⁊ ipaludoſis re-
periūť locis paruā hn̄t carnē. Et
i li. de euchimia.c.vij. inq̄t. piſces
paulomin⁹ oēs euchimi ꝑter cō-
uerſantes in paludib⁹ ⁊ lacub⁹ ⁊
fluminib⁹ limoſis ⁊ turbidis ⁊c.

¶ Paſtus autem piſcium cū faciat
multū ad eorū bonitatem: ſimili-
ter de ipſo dicimus quod vnuſ-
quiſqȝ pro poſſe ſuo debet a piſca
toribus intelligere ⁊ inueſtigare

quis ſit ipſoꝝ piſciū cibꝰ: dicēte Iſaac in.li.d.v. Piſces paſcentes herbas recētes laudabiliores ſūt eppoſitis ⁊ meliores ſi aq̄ pſerti fuerit clare. Et i particularibus. Piſces olera paſcētes vl' radices aut grana q̄ oīa ſunt bona: bonū dāt nutrimētū: ſitq; illoꝝ genꝰ piſciū ad cōedendū vtile: ecōtrario ſunt ꝯria paſcētes: ſūt eīn piſces aliq̄ lutū ⁊ imūditiā edētes: ideo corruptibiles ſūt malū hñtes ſaporē ⁊ horribilē odorē digeſtiōe male obediētes ⁊c. Que fuit etiā pncipis Aui. ſnīa in.ij.cañ.c.dl.dicētis. Scdʒ cibū piſces illi q̄ cibātur herbis bonis ⁊ radicibꝰ plātarū ſūt meliores his q̄ cōmedūt ſordes q̄ pijciunt i ciuitatibꝰ ad loca ifuſionū ⁊c. Qualr aūt hoc ſciri poſſit: nō itelligo: niſi p illdqd i inteſtinis coꝝ repit: ⁊ p piſcatoꝝ relationē quibꝰ hac i re maxie credēduʒ eſt. Obſeruet itaq; vt vno verbo preſens ɔcludamꝰ ppoſituʒ: ex quo loco veniant piſces: ⁊ ex quibꝰ ſint nutriti vt eligendi a non ɔuenientibus ſeceruantur.

¶ Ca.cxxxiij. oſtēdit cōditiōes quas debēs habere piſces laudabiles ex parte carnis ⁊ quātitatis eoruʒ: ſcʒ an magis ſint paruis meliores vel ne.

Poſtq; paſtū ⁊ locū piſciuʒ intellexerimꝰ: adhuc ſcire deſiderat itellectꝰ qui piſciū ſint ſaniores.ſ. an pigues vl' macri aut mediocres ⁊ ſilr an magni paruis eligibiliores exiſtunt: vel ecōtra. Et ppterea de his ɔſequēter ſcribēduʒ eſt ne forſitā errare cōtingat in ipſoꝝ electione. Dicamꝰ ꝙ cū Iſaac in.ca.lix.die. vniuer. ſic di. Piſces q̄ molliū ſūt carniū viſcoſarū ⁊ groſſarū magis nutribiliores ⁊ vnctuoſiores ſunt ſʒ tñ illaudabiles vt pote ad digerēdū duriores ⁊ i malū ſanguinē gñando viciiores. vñ nō ſūt cōedēdi niſi ex neceſſitate cū ſinapi ⁊ ſimilibꝰ ⁊ pp hoc.I.ſubiūxit. piſces magni gñe ſuo duriores ſūt paruierūt laudabiliores: qr quitas etatʒ ſiccitatē tēperat carnis. Qui vo meliores maiores erūt laudabiliores qr maioritas etatis malitiā eoꝝ tēperabit. qui vo ſūt mediocres i mediocritate eoꝝ fiunt laudabiliores. qd̄ ēt ſenſit Aui. in ij.cañ.c.dl. cū inqt. Et hñtibꝰ mollem carnē ille q̄ eſt maior ad terminū aliquē eligit: queadmoduʒ ex piſcibꝰ durā carnē hñibꝰ ille q̄ ē minor. Studiū igit ſit i eligēdo ppoſſe oī piſces duras carnes habētes: qm ſaniores ſunt vt ſapiētes medici dixerūt. Iſaac eīn loco allegato ſic inqt. Piſces q̄ duras hñt carnes: ſed tm viſcoſas ſicut piſces magnoꝝ fluminū ⁊ cito currētiū: ad cōparationē petrinoꝝ illaudabiles: qr groſſiores ad digerēdū duriores ſunt. tñ nutribiliores ɔueniētes exercitātibꝰ ⁊ calorē naturalē hñtibꝰ fortē cōfortationēq; mēbroꝝ magiſq; ſanitateʒ cuſtodire amātibꝰ ſʒ ſi viſcoſi nō fuerit: pculbio ſaniores ſūt ꝙ̄ q̄ mollē carnē hñt: dicēte Gal. in iij.ali.c.xxiiij. Duricies carnis in piſcibꝰ ⁊ fragilitas eiuſdē ſignificat ꝙ neq; viſcoſuʒ aliq̄d ſit i ipo neq; pingue: ⁊ nutrit bñ alijs piſcibꝰ magis qñ bñ digerit. Et i.li. de euchimia.c.vij. ſic ait. Meliores piſciū ſunt q̄ durarū carniuʒ ſiūt ⁊ fragiliorē hñt carnē petrinis ⁊c. A q̄ ſumpſiſſe videt Raſis in.xij.ɔtinē.c.cccexxiij. cū ait. Piſces modice hūiditatʒ quoꝝ caro frāgit ex priuatiōe pinguedinis ⁊ hūiditatis abūdātis nutrimenti ſunt: qr caro ipſoꝝ ſolida. Et ob

hãcetiã lucij carpiões ⁊ huiuſmo di q carnes duras hñt ⁊ frãgibiles: et in partes facile diuiſibiles ſunt iure merito cõmendãdi. Tin che vero regine ãguille: ⁊ huiuſmo di nequaq̃ pp oppoſitas cauſas. Quãtitatẽ quoq̃ piſciũ cõſiderare opȝ: qm̃ nõ eſt ita: vt quidẽ opinãtur. ſ. q. ſemp caro ãnualis eẽ debeat: piſcis vo cõcedẽdus anno ruȝ decẽ: imo vt Iſaac inq̃t in. lib. v. d. c ſupius allegato. Piſces mediocres inter paruos et magnos ſũt magis laudabiles: q̃ parui q̃ cito i corruptionẽ mutant̃ ⁊ q̃ magni q̃ groſſi ſũt ⁊ viſcoſi magis. ⁊ poſt pauca ſubdit. Piſces parui melioꝛs ſũt carnis ad digerẽdũ faciliores: ſȝ cito icoꝛruptionẽ mutãdi. Maioꝛes vo carnes ſũt groſſioꝛes: ⁊ ad digerẽdũ difficilioꝛes ſtõacho nocẽtes: ſȝ nõ cito coꝛruptibiles: hoꝝ aũt medij ſunt laudãdi: q2 ab extremitate vtraq̃ ſibi ſumũt qđ magis ẽ laudãdũ. Et ppterea Auer. i. v. colli. di. Melioꝛes piſces ſunt quoꝝ coꝛp⁹ ẽ mediũ inter magnũ ⁊ paruũ: ⁊ q̃ ſunt velocis mot⁹ ⁊ pauce viſcoſitatis ⁊c. Et poſtea rõneȝ aſſignauit cuȝ dixit in vno altero. c. eoꝝ q̃ naſcũtur i aq̃ magnitudo coꝛpis ſignificat multã humiditatẽ: ppterea laudat̃ in piſcib⁹ paruitas Conſimliter icraſſitie ⁊ pinguedine piſces eẽ dñt mediocres ⁊ nõ craſſi aut macri valde: teſte Iſaac vbi. ſ. ſic ſcribẽte. Piſces mediocres in craſſitie melioꝛes ſũt ⁊ laudabilioꝛes: qm̃ cũ nimiũ craſſi fuerint ad digerẽdũ ſunt duri ſtomachũ emolliũt groſſuȝ phlegma gñantes ⁊ viſcoſum. Si vo macri ſint: ad digerẽdũ q̃ȝ duri exiſtũt ⁊ ſubdit. Cũ piſces oua facere icipiũt: ſi icraſſãtur: illaudabiles ſunt pp mltitudinẽ ſue pinguedinis: ⁊ ſi macri ſiũt ẽt illaudabiles exiſtũt nec ſunt amãdi ex q̃titate ſue maciei. Melioꝛes itaq̃ i oib⁹ erũt q̃ mediocres fuerit i his q̃ đ magnitudie puitate craſſitie ⁊c. dcã ſũt.

¶ Capitulũ. cxxxiij. oſtẽdit q̃ piſces eligẽdi ſint ex pte ſquamarum: ⁊ que partes ipſoꝛum ſint laudabilioꝛes.

Squame i piſcib⁹ ſũt vna de conditionib⁹ ad bonitatẽ eoꝝ reqniſitis vt placuit Iſaac in. v. d. c. lix. dicẽti. Nutrimẽtũ piſciũ ſquamas hñtiũ meli⁹ ẽ ⁊ laudabilius ſquamas nõ hñtib⁹: ſupflua eñi ad ſquamas expellit natura ſicut i alijs ẽ videre aialib⁹ in q̃b⁹ pili aut pene aut coꝛnua expellũt̃ ad exterioꝛa. In li. ẽt particulariũ ſic inq̃t. Piſces ſequamas hñtes ſũt melioꝛes: ſquama eñi ſignificat humoꝛũ paruitatẽ ⁊ aquoſitatis indigẽtiã: q2 natura ſupfluitates humoꝝ ab iterioꝛib⁹ ad exterioꝛa expellit ad nutriendas ſquamas: ſicut aialiũ natura tertiã finiẽs digeſtionẽ exterioꝛib⁹ mẽbꝛis mãdat q̃cũq̃ ſunt cõueniẽtia ad nutrimẽtũ lane piloꝛumq̃ ⁊ ſimilium. Uñ piſces ſquamas hñtes duras ⁊ groſſas melioꝛes ſũt habẽtib⁹ molles ⁊ ſubtiles: ſquamarum eñi groſſities puitatẽ innuit hũoꝝ: ecõtrario aũt hñtes copiã hñt humoꝝ ⁊ p hoc teſtat̃ q2 groſſities ſquamarũ piſciũ marinoꝝ maioꝛ eſt ſquamis piſciũ flumiñ. ſquama iterũ doꝛſi maioꝛ eſt ſcamis ventriũ: doꝛſuȝ eñi ſiccius eſt ventre. Qđ etiã ſenſit Auer. in q̃nta colliget dicẽs. Squame multe laudantur i piſcib⁹: q2 ſignificãt rẽ cõtrariã eoꝝ cõplexionib⁹ etiã multe ſpine in eis laudant̃. ⁊ infra ſubdit. Melioꝛes piſces ſũt q̃ degũt i locis petroſis: ⁊ q̃ mltas

Sunt ſquamas: ꝛ quoꝝ corp⁹ ē me
diū īter magnū ꝛ paruū: ꝛ q̄ ſunt
velocioris mot⁹ ꝛc. Et ob hāc cāz
ſcardule regine ꝛ hmōi nō videnť
reprobari ſicut tinche anguille ꝛ
ſilēs ſquamas nō hñtes. Et hoc
idez mihi videť ſenſiſſe Raſis in
iiij. ſuoꝝ aphori. cū di. piſces me-
liores ſunt fluuiales ꝛ marini: et
ꝑcipue illi q̄ hñt aſperā cutē: ꝛ nō
ſūt mucilaginoſi: ꝛ naturalr̄ albi
ſunt ad modū argēti: ꝛ piſces ni-
gri ꝛ rubei ī quib⁹ ſunt penne di-
uerſe: ꝛ q̄ hñt colorē pauōis: ꝛ in
q̄b⁹ ſunt macule nigre ꝛ pallide
naturalr̄ mali ſunt ꝛ ab eis ē ca-
uēdū: apoſtema em̄ gñant in mē-
bris īteriorib⁹: ꝛ in inteſtinis pun
cturas: ꝛ oppillationē gñant ꝛ no
cumentū viſui īferūt malū q̄z ſan
guinē gñant ꝛ frigidos naturalr̄
hūectāt. Ex quib⁹ apparet ꝙ an-
guille ēt rōne ſue nigredis ꝛ aſpe
ritatis ꝑuatiōe ſint male ꝛ oīno
reprobāde. Et iō dicebat Gal. in
li. de euchimia et cachochimia. c.
vij. Anguilla oīno nō ē euchimiū
cibariū ēt ſi ex aq̄ fuerit mūda: ne
duz ex ea q̄ ciuitatē expurgat. Et
in li. de ſubtiliāte dieta: idē q̄z de
ipa ſic ſcripſit. Anguille em̄ ꝛ plu
rima malachioꝝ lz mollē habe-
ant carnē: tn̄ ꝑpter viſcoſuz atq̄
phlegmaticū qđ ē ī eis ſufficiēter
ſunt nociua his q̄ ſubtiliāte dyetiuo
ſūt dieta: ita aūt ꝛ plurima oſtra
choꝝ ꝛc. Squame igiť ob aſſigna
tas rōnes cōſiderāde ſunt. Que
aūt piſciū partes aut mēbra me-
liora ſint atq̄ ſaniora ꝛ q̄ deterio
ra dicēdū ē cū Iſaac i. c. lix. d. v.
ſic ſcribēte. Mēbra piſcis mobilia
ſicut cauda dorſa ale: ſunt carne
meliora ꝛ min⁹ pinguia: ad digerē
duz velociora: ꝛ ī nutrimēto lau-
dabiliora maxie ſi piſcis craſſus
fuerit. Mēbra aūt piſcis min⁹ mo
bilia: ſicut vmbilicus ꝛ coſta. vel
viſcoſiora ſicut capita: ꝛ iō groſ-
ſiora ꝛ ad digerēdū duriora: ꝛ ad
nutriendum corruptibiliora. Vn̄
caro talis illaudabilis ē: q2 ſtōa-
cho innatat ꝑp viſcoſitatē ꝛ vn-
ctuoſitatē ſuā: ꝛ dure digeriť: et
villos ſtōachi emollit inde pluri-
ma gñať lienteria. Abſtinēdū ē ita
q̄ a cōeſtiōe huiuſcemodi ꝑtiū in
ſalubriū. Et ꝑpterea nō accipiať
de piſcib⁹ niſi cauda aut dorſuz: ꝛ
alia q̄ in cōtinuo repiunť motu et
exercitio ꝑp qđ ſuas expurgant
ſupfluitates: queadmodū. ſ. i ca-
pitulis plurib⁹ de aīalibus am-
bulātibus ꝛ volatilib⁹ ſcriptū eſt
ptes ꝛ mēbra ipſoꝝ mobilia pre
ceteris commendando. quare ꝛc.

¶ Ca. cxxxv. oſtēdit quib⁹ modis
piſces coqui debeāt: ꝛ quō melio
res: ꝛ quib⁹ cū reb⁹ ꝑparādi atq̄
condiēdi ſint anteq̄ accipiantur.

NOn ē inutile volēti ſa
nitatē ꝯſeruare: poſtq̄
cognouerit q̄ piſcium
ſint meliores: ītellige-
re ēt q̄ mod⁹ coquēdi eos magis a
medicis approbeť. Et ꝑp hoc de
ipſis ī gñe ſcribere volum⁹. ſ. de
aſſatiōe elixatiōe et frixiōe ipſoꝝ
dicētes. Pmo ꝙ ꝓ regula ē obſer
uādū id ꝑceptū Iſa. i. c. lxi. d. v.
dicētis. Calidis natura piſces ſūt
dādi elixi cū iuſculis frigidiſſimis:
frigidis ꝟo natura cuz forti vino
ꝯdias ſinapi zinzibere pipere ꝛ ca
lamēto. Hūidis ꝟo aſſati denť cō-
diēdi aceto: ſinapi: forti vino origa
no: ꝛ ſilib⁹. Siccis aūt cū aq̄ ſale
ꝛ aneto: hoc em̄ reſpectu corpeꝝ
ꝯplexiōes ipſoꝝ ē obſeruādū ſz
ꝯſiderātes coctiōis modos ꝛ inicē
eos cōparādo dicem⁹ cū eodē Iſa
ac i lib. ꝑticula. ſic ſcribēte. piſces
q̄ cū aqua ſola elixātur: ſunt oib⁹

laudabiliores: qm̄ coꝛꝝ viſcoſita-
tē aq̄ in q̄ fuerāt decocti: abſtulit.
p̄cipue ſi mādncent̄ cū ſale: mēta
apio: carui: pipere: zinzibere: ⁊
ſilib⁹. Qđ ēt voluit Auic. i. ij. cañ.
c. cccccl. cū ait. Mod⁹ v̄o melioꝛ i
quo piſces coquunt̄ ē aliſſibegi. i.
elixi i iuſculis cū p̄dictis reb⁹. Et
ī. ſubdit. Et melioꝛ ipoꝝ decoctio
eſt vt coquant̄ aq̄ donec ferueat:
deide ꝓijciāt̄ i eā. Ex qb⁹ pȝ q̄ eli
xi pricipatū obtineāt i bonitate:
poſt q̄s ſunt aſſati iuxta ſentētiā
eiuſdē pricipis vbi. ſ. dicētis. Qđ
poſt modū p̄mū ⁊ melioꝛē. ſ. elixa
tionē ſit mod⁹ illoꝝ q̄ ſunt aſſati
ſup teſtā: vl' vt nos facim⁹ ſup cra
ticulā: aut alios ſup veru. Talr
eñ cocti laudabilioꝛes ſunt q̄ fri
xi: dicēte Iſa. i. v. d. c. p̄allegato.
Coꝛpoꝛib⁹ tēperatis dent̄ piſces
aſſati aut cū oleo frixi tñ melio-
res ſunt aſſati. Et i particularib⁹
cām huius expſſit dicēs. Aſſi pi-
ſces frixi ſunt laudabilioꝛes: q2
frixi quoddā hȝ viſcoſitatē ꝑpter
oleū ⁊ ob hāc cām peſſimi ſūt hi
q̄ naturalr̄ molles et viſcoſi exi-
ſtūt ⁊ frigunt̄: vt tinche q̄ ⁊ ſil'es.
Deterioꝛ igit̄ coquēdi modus eſt
frixatio: tū q2 viſcoſitatē piſcib⁹
tribuit: vt dictū eſt: tū ēt q2 piſcis
cū oleo frixus ſtomachū emollit:
vt Iſaac dixit in lib. v. d. c. ſepius
adducto. Iō ſcripſit princeps in
ij. cañ. c. vbi. ſ. piſces frixi ſunt cō
uenientes hñtib⁹ foꝛtē ſtomachū
cū ſeminib⁹ p̄parati: ſȝ aſſati ſūt
nutribilioꝛes ⁊ tardioꝛis deſcēſio
nis ⁊ elixati ſunt ecōtrario. Et iō
tuti⁹ elixis piſcib⁹ eſt vtēdū ⁊ p̄ci
res p̄parati: ſiue vt docēt auto-
res cōditi cū ſale: aneto: poꝛro: et
vino ſi piſcis dur⁹ ſit ⁊ nō viſco-
ſus. Qđ ſi viſcoſus eēt ⁊ groſſus:
ei⁹ viſcoſitas ⁊ groſſities a piſcib⁹
ſic auferet̄: vt docet Iſaac i ꝑtib⁹:
ſcȝ q̄ i calido ponant̄ cinere an-
teq̄ decoquant̄ ſic eñ grauitatē
amittēt odoꝛis. Et ſi cū aceto p̄re
parent̄ in elixatiōe ſilr̄ viſcoſitatē
coꝛꝝ remoueb̄. Illud ēt eſt obſer
uādū qđ iuſſit Iſaac vbi. ſ. ſcȝ q̄
quilibet piſcis coq̄nādus in lebe
tē nō ꝓijciat̄ niſi iuſculū ſuū cum
aromatib⁹ pri⁹ excoctū fuerit: ⁊
calido deide ⁊ bulliēti ipſo appo
natur piſcis. hec eñ ſapoꝛitatem
reddūt: ⁊ ſanguinē laudabilioꝛē
faciūt: ⁊ p̄cipue ſi piſces recētes ⁊
adhuc mouentes coquinent̄ quo
decoqui opȝ vt idē ꝯſulit ibidē.
Nō eñ permitti debēt moꝛtui ac
p mediū ſciſſi a mane vſq̄ ad ve-
ſperas vt aliq̄n patane mulieres
facere ꝯſueuerūt. Qm̄ caro ipſoꝝ
piſciū ⁊ p̄ſerti eſtatꝭ tp̄e: plurimū
alterat̄: a ad coꝛruptionē diſpōit̄:
vñ ad facilē ēt i ſtōacho coꝛruptio
nē diſpoſita ſit magꝭ ac p̄parata.

¶ Cap. cxxxvj. oſtendit naturā cancroꝛū ⁊ piſciū ſalitoꝛū cum proprietatibus eoꝛum.

Vt ſermo noſter de pi-
ſcibus cōpleat̄. vr̄ no-
bis de cancris ⁊ de ſa-
litis piſcib⁹ dicēdū eē:
cū ⁊ ipſi ad mēſas et
nobiliū nō raro ſint ſoliti deueni
re. De p̄mis ergo dicem⁹ cū Iſa.
in particularib⁹ dietis. c. ꝓprio ſic
ſcribēte. Cācri ⁊ oēs piſces hñtes
ſquamas ſunt ſolubilioꝛes. ⁊ hoc
teſtat̄ Gal'. ſolubiles eſſe propter
ſaliſiē coꝛꝝ atq̄ acumē. ꝑinde ſto
macho ſunt nociui ⁊ maxime ſue
neruoſitati. Qđ ēt ſenſit Aui. i. ij.
cañ. c. clj. dicēs. Caro cācroꝝ eſt
difficilis digeſtiōis ⁊ plurimi nu-
trimēti. ⁊ Raſis in lib. xxij. cōtinē
tis. c. cccrciij. cū inq̄t. Cancri ſoli-
de carnis ſunt difficilis digeſtiōis
abūdātis nutrimenti. Et i fine il-
li⁹ capituli autoꝛitate Dimaſui di

xit. Caro cācroꝝ ⁊ iura ipſoꝝ cō
ferūt ptyſicis: ⁊ augēt i actu vene
reo. Haliabas q̄ʒ in .v. theorice .c.
xxv. ſic de ipſis ait. Cācroꝝ caro
ois ſalſa eſt ſapore: vnde naturā
fluxā facit ⁊ nō cito digerit. Et q̄
min⁹ ſalſus eſt caro ei⁹ lacertoſior
⁊ durior eſt ⁊ magis digeſtiōi in-
obediēs: vñ hui⁹ aialis caro ois
humorē gñat groſſum phlegma-
ticū: ex q̄b⁹ nos elicere poſſum⁹ ꝙ
frigide ſint ꝯplexiōis ⁊ hūide: ꝗ̄-
uis aliq̄d nitroſitatis habeāt: ſed
tñ ab antiq̄s vſq; modo q̄ ſit eoꝝ
determinata cōplexio nō reperi a
q̄buſdā etiā modernoꝝ frigida
exiſtimat ꝓpt̄ qđ ſomnū inducūt.
Qđ facile credēdū eſt cū etiā ethi
cis ꝯueniāt: ⁊ q2 de gñe piſciū exi
ſtūt. Uerūtamē maritimi calidio-
res ſunt ſeu min⁹ frigidi rōne aq̄
in qua ſunt ⁊ rōne ſalſedinis ⁊ ma
ioris ſolutionis q̄ ꝓprie ſunt ſto-
macho nociui et neruoſitati ei⁹ et
ſolubiles ꝓpter ſalſitatē eoꝝ: vt
Iſa. teſtat⁹ eſt vbi .ſ. ¶ De cocleis
aūt ranis teſtudinibus ſepijs cō-
chis ⁊ ſimilib⁹ q̄ piſces equinoce
nūcupantur: nihil dictū aūt deter
minatū ab antiq̄s prib⁹ put via
cibi faciunt inuenim⁹. Uia tñ me-
dicine aliqua ipſoꝝ approbant ⁊
q2 eoꝝ nutrimētū modicū ⁊ illau
dabile exiſtit pl⁹ pro guloſis fa-
ciēs ꝗ̄ ꝑ ſanitatis cuſtodia: iō de
ipſis priſci ſapiētes ſcribere no-
luerūt q̄s ēt hac in re ſicut ⁊ in ce
ter(is) ſum⁹ imitati nihil de eis ſcri
bem⁹ p̄ter id qđ de ipſis ſcripſit
Gal. in li. de euchimia cū ait. Suf
ficiēter autem cachochimia ſunt
oſtrea ⁊ ririſtides .i. coclea ⁊ ſpōdi
li ⁊ oia ſilr̄ talia vocata ab Ariſt.
oſtracodemia ⁊c. De q̄b⁹ ſi q̄s oi-
no curauerit, ⁊ gule dāonſe indul
g. reuoluerit Platinā videat ⁊ cō
dimēta ⁊ ſapores eoꝝ intelliget:
⁊ ſilr̄ q̄uo coquēdi ſint ab eo edo-
cebit: q̄ de his ⁊ de alijs piſcib⁹ in
ꝑticulari ſermonē fecit oſtēdēs ꝗ̄
erudit⁹ in coq̄na fuiſſet. Que oia
p̄terim⁹: ne lōga inutilis ac ꝑ mo
leſta ſine neceſſitate nr̄a ꝓlonget
oratio. ¶ De piſcib⁹ ſalitis dica-
mus cū Haliab. in .v. theo. c. ꝑall.
dicēte. Piſcis ſalſus ꝯplexiōe cali
dus eſt ⁊ ſiccus magiſq; excitat
ꝗ̄ recēs: eſtq; phlegmaticis con-
ueniēs ⁊ humidis ſi modico vtā-
tur eſt aūt mal⁹ cholere nimis ni
nigre. Qui autē piſces ſaliri de-
beāt ⁊ q̄ minime ipſe nō expſſit.
Sʒ loco ei⁹ Iſa. in .v. d. c. lix. dixit.
Quicūq; piſces mollis ſūt corpis
illaudabiles ſunt ſalſi ſiue multi
ſiue pauci hūoris fuerint: q̄ autē
pui ſunt hūoris meliuſculi ſunt
ſalſi. Si aūt piſces viſcoſi fuerint
⁊ nō multi hūoris ſaliti ſunt lau-
dabiles iuxta ſniam Gal. i. iij. ali
mē. c. xxiiij. dicēt(is). Piſcis viſcoſus
multo melior ſeipſo ſalit⁹: depo-
nit oē feculētū ⁊ maculaginoſuʒ:
⁊ melior q̄dē piſcis ē q̄ multo tpe
ſalit⁹: ꝗ̄ q̄ nouiter inq̄t ipſe ibidē.
Aui. tñ in .ij. cano. ſenſiſſe vr̄ op-
poſitū cū inq̄t. Saliti ſunt melio-
res ꝗ̄ q̄ ſūt recētes: deinde illi q̄
ſunt ꝓpinq̄ termino q̄ ſunt ſaliti:
⁊ meliores iſtoꝝ ſunt illi q̄ ꝯditi
cū aceto ⁊c. Et ꝑ eoꝝ ꝯcordia mi
hi vr̄ ꝙ Gal. itellexerit de piſcib⁹
viſcoſitas ⁊ teneras carnes hñti-
bus: de q̄b⁹ iā locut⁹ fuerat. Aui.
vo de piſcib⁹ duraꝝ carniū itel-
lexerit. de q̄b⁹ dixerat ſupra circa
principiū .c. ccccel. Piſcis ille q̄ hʒ
durā carnē ſalit⁹ melior ē eo q̄ eſt
recēs: ⁊ hui⁹ ꝯciliatiōis rō eſt ma
nifeſta: qm̄ piſcis dure carnis iā
diu ſalit⁹ nimiū vr̄ i durat⁹ ⁊ exſic
cat⁹. Nō eſt aūt ſic de piſcib⁹ tene
rē carnē hñtib⁹: ⁊ ꝙ ita ſit appa-
ret ꝑ vba principis ibidē dicen-

ris. Et ſaliti piſces calidi ſunt et
ſicci: ⁊ q̃to plꝰ antiq̃tant: tãto plꝰ
in ambobꝰ augmẽtant. Quomõ-
cunq; aũt ſit: vnum eſt qḋ ipſo-
rũ nutrimẽtũ eſt malũ: vñ plꝰ via
medicine ſunt accipiẽdi q̃ʒ via ci-
bi dicẽte Raſi in. xxij. cõti. c. cccc-
xxiij. Piſces ṽo ſaliti calidi ſunt ⁊
ſicci: q̇ incidũt phlegma ⁊ ꝯferũt
vomitui eoꝗ emittũt phlegma vi
ſcoſum de ſtõacho ⁊ quãto vetu-
ſtiores fiũt: tãto magis calidiores
⁊ ſicciores: ſʒ laudabiles piſces
hmõi ſunt q̇ ꝯdiunt cũ aceto. Et
idẽ in. iij. Alm̃. c. xvj. ſic ait. Saliti
aũt piſces nullo mõ ſunt cõeden
di niſi in die in q̇ aliq̇s ſibi medica
ri voluerit. Si tñ eos aliq̇s appe-
tit pua ex eis ſumat q̃ritas: q̇ cũ
rebus vnctuoſitatẽ hñtibꝰ ſint p̃-
parati. Qḋ faciendũ eſſe exiſtimo
ne diu in ſtomacho morent: eo ꝙ
ſitim faciũt: facileq; in ipſo corrũ-
pant ⁊ in malos humores cõuer-
tant. ⁊ iõ parũ de ipſis aſſumere
opʒ. De q̇bus autẽ ſalitis cõeden
dũ ſit dicimus ꝙ non de omnibꝰ
abſolute: ſed tãtummodo de lau
datis ab autoribus et p̃cipue de
ſardis que plurimum approban-
tur a Gal. in. iij. de alimẽtis. c. xxx.
cum ait. Precioſiſſima em̃ eſt vtiq;
ſarda ſalitura veriſimiliter dele-
ctationis gratia et mollicie carn-
nis: nominantur autem conſuete
ab omnibus iã tales ſaliture ſar
de poſt ſardas aũt ⁊ palamides q̇
ex ponto deferunt magis appre-
ciãtur. ⁊ poſt ipſos qui coracini: ⁊
iterũ in. c. penul. eiuſdẽ libri: ſic in
quit. Optime aũt ſunt earuʒ que
ad meã experientiã deuenerunt
ſardice a prioribus medicis no-
minate ſaliture ⁊c.

¶ Capitulum. cxxxvij. ponit cõ
ditiones ⁊ regulas in comeſtio
ne piſcium obſeruandas.

Vt materiã piſciũ com
plcamꝰ: nobis videt de
q̇buſdã regulis in cõe-
ſtiõe piſciũ obſeruãdꝫ
ſcribendũ eſſe. Quarũ
prima hec eſt vt ꝓ poſſe frequẽs
vſus ipoꝝ dimittat ꝓpter prauĩ-
tatẽ ſui nutrimẽti: ⁊ ꝓpter ſuorũ
nocumẽtoꝝ multitudinẽ. vt in. c.
cxxviij. viſũʒ eſt. Scḋa ſi piſces oĩ
no cõedere voluerimꝰ: bonos ac
laudabiles eligamꝰ: ꝑut nos do
cuit Raſis in Almã. cuʒ inq̇t. Illi
quoꝝ caro nõ ẽ viſcoſa: neq; mul
tũ craſſa: neq; malũ hñs odorem
neq; cito putreſcẽs. Inſuꝑ neq; in
lacubꝰ: neq; i palludibꝰ. neq; in lo
cis ſordes hñtibꝰ ſint capti: neq;
in aq̇ malas hñte herbas nutriti
neq; maximi ſint: ſʒ in oĩbꝰ medio
cres durã carnẽ hñtes ⁊ frãgibi-
lẽ ⁊ ex ꝑtibꝰ caꝝ q̇ mouent ⁊ ma
gis ſunt ſquamoſe ⁊c. vt i ſupio-
ribꝰ capitulis dictũ eſt. Tertia re
gula eſt: ꝙ a lacte piſciũ q̃tũuis
laudatorũ ſummope cauẽdũ eſt
cũ ſit facile putreſcibile ⁊ reliquũ
cibũ corrũpat ⁊c. Raſis vbi. ſ. te-
ſtatꝰ eſt. Quarta regl'a: abſtinẽdũ
eſt oĩno a piſcibꝰ aſſatis ⁊ infrigi-
datis. ⁊ p̃cipue ſi i loco fuerit hu
moroſo q̇m mala multa ⁊ pl'ima
nocumẽta ex eis ꝯſeq̇ pñt dicente
Raſi in. viij. Alman. c. xvij. Cũ pi-
ſces aſſant: ⁊ infrigidati i loco fue
rint hũoroſo: ⁊ ſequẽti die cõeſti
fuerint ſeua accidẽtia q̃ ex malo
rũ fungoꝝ cõeſtione ſolẽt euenire
accidũt. Que ſũt ſqu nãtia: choli-
ca paſſio: anguſtia anhelitꝰ ſinco
pis: ſudor frigidus: ⁊ q̃nq; ſubito
interficiũt teſte eo. vbi. ſ. ſed in. c.
xxv. Et iõ dixit ipſe i. xx. ꝯtiñ. c. cccc
xxiij. Piſces cõedi dñt calidi ⁊ nõ
frigidi. Quĩta regl'a. Piſces aſſati
ſeu frixi q̇ ſic calidi poſt coꝝ co-
ctionẽ inter patias reponunt ne

infrigidet: nullo pacto comedēdi
ſunt iuxta ſniam Almā. vbi.8.ſic
di. Si qđ aſſat & mox cū remouet
ab igne ſuffocat: & multis obuolu
tio:bus anq̄ p horā expiret vapo
rē eius exire phibentib' inuolua
tur: & comeſtū fuerit pueniunt ex
ipſius cōeſtione flux' vētris ac vo
mitus: necnō accidētia cholerice
paſſionis & nauſea conſequēter.
& fortaſſis plerūq interficit. intel
lectus quoq q̄nq p vnū & q̄nq p
duos dies inde deficit hec ipſe.
Sexta regula eſt Auic.in.iij.ſ.do.
c.vij.di. piſces & que eis aſſimilā
tur poſt laborioſum exercitiū nō
ſunt comedendi: qm̄ corrumpent
& corrūpent humores. & fuit Sar.
ſnia in.i .alimē.c.xxix. Septima
regula ſumit ex principe loco p̄
alleg. ſic ſcribēte. Experimētato
res indi & alij iā dixerūt q lac cū
reb' acetoſis edendū nō eſt: neq
piſces cū lacte: qm̄ inde ad egri
tudines pueniūt pmanentes ſicut
lepra & hmōi. Errāt igit valde q̄
in eadē mēſa poſt piſciū comeſtio
nē lac coagulatū accipiūt vt ple
riq facere ꝯſueuerūt. Octaua re
gula bn̄ obſeruāda eſt ſi barbu
los piſces comederim' & oua ha
buerint: ipſa nequaq̄ comedam'
in mēſe pſertim maio pniciosa ha
bent: teſtis em̄ ego ſuʒ. qm̄ cū vn'
eoꝝ piſciū mihi dono dat' fuiſſet
coctus mēſa poſit' multā ouorū
habebat quātitatē. Et recordat'
q a vulgo diceretur q oua piſcis
hui' abijciēda forēt nequaq̄ aſſu
mēda ſic mecū icepi cogitare atq
dicere. Miror eq̄dē: q ſi hec res iā
diuulgata vera ſit: q antiq̄ de pi
ſcib' determinātes hoc ſuis in li
bris nō annotauerint. Et hac cuʒ
fiducia duos tm̄ boloſes eis acce
pi: vt hoc ex meipſo experirer. Ni
hil deinde per plures horas poſt
prādium nocumēti percēperā. Et
putabā falſuʒ eſſe qđ diceretur.
Hora aūt cene ſuperueniēte plu-
rimā in ore ſtomachi ſenſi vētoſi-
tatē adeſſe: quā vt diſſoluerē anī
ſum aſſumpſi: & nihil ꝯtulit & poſt
horā facies mea facta ſiſſima ſin-
copizāti ita vt aſtātes & admirari
de mea ſalute iā timere inchoaſ
ſent. Ego āt in hmōi diſpoſitione
grādē nō ſolū in ſtōacho & vētre:
ſʒ in oībus mēbris exteriorib' al
terationē diuerſamq quādā cō-
plexionē in vnaquaq carnis pte
ſentiebā. & ſic mihi ſuperuenit paſ-
ſio cholerica donec ſuperi' & infe
rius ſimul p plēs vices oua pur-
garent nō niſi magna cum angu
ſtia grādiq vtutis pſtratiōe: atq
cū maxio vite periculo tādē inuo
cato clemētiſſime ſemp virginis &
ptectricis nr̄e auxilio fui liberat'.

¶ Capitulū xxxviij. docet co-
gnoſcere complexionē primam
olerum omnium per odorem &
ſaporem ſimul.

Cum olerib' q̄s plu
rimis et radicibus
earū diuerſimode
homines vti ꝯſue-
uerint: alijs em̄ in
prima menſa pro
ſalatutio. aliquibus vero pro fer
culis vtentes. Et ideo videtur vti
le de ipſis ſcribendum eſſe vt qui
medicuʒ ſemper habere non poſ
ſunt cuius conſilio gubernentur:
cognoſcere valeant que vtiles & q̄
nociue eis herbe ſiue radices exi-
ſtant: vt ſuam per hec que dicem'
poſſint illeſam ſanitatem conſer-
uare. Uerum qz hoc minime face
re & cōſequi poſſent niſi cōplexio
nem oleꝝ in vniuerſali ſalutē co-
gnoſcerēt: ideo de ipſa prius dicē
duʒ eſt ponēdo ſigna per que in-
fallibilr vnuſquiſq etiam idiota

ſciet calida a frigidis ſepare. Dicam⁹ ꝙ̃ ꝙ primavia put i pſenti pꝛopoſito ſpectat ad cognoſcẽdũ primas q̃litates in olerib⁹ dñantes hec ẽ. ſ. vt pri⁹ olfaciam⁹ ipſa que ſi bonũ habuerit odoꝛẽ ꝛ acutũ pcipue: pnũciabim⁹ rẽ illã abſolute calidã eſſe: pauca illa excipiẽdo q̃ ponit Aui. in cãticis textu ↄmenti c. xxi. di. Judicaꝛ caliditas ſup cõplexiõez cuiuſlibet floꝛis ꝛ cuiuſlibet aromatici exceptis qnqꝫ. ſ. myꝛto: ſalice: nenufare: roſis ꝛ violis: ſandalis qꝫ ꝛ cãphoꝛa: lꝫ ipſe nõ dicat. Iſta em̃ ſũt frigida ꝛ aromatica. Cetera ṽo oĩa calida ſunt vt maioꝛana: ſerpillũ ꝛ talia q̃ bõi ſunt odoꝛis. Et pꝛeterea dixit pñceps in. ij. cañ. c. iij. Odoꝛes boni acuti nõ ſũt niſi i ſubſtãtia calida qđ ẽt ſenſit Jſaac i. d. c. v. cũ ait. Quecũqꝫ aromatica cũ odoꝛe ſuũ ſapoꝛẽ hñt: ſubſtãtia eoꝝ pculdubio calida ẽ ꝛ ſubtiliſſima. Et fuit gal. ſnĩa i. iiij. de ſimplici medicia di. v. c. j. dicẽtis. Ueꝝ ẽ ꝙ res que ſunt odoꝛabiles. ſunt calide pcul dubio: cũ plurimũ vapoꝛis nõ ſit pculdubio niſi ex caliditate. Et i li. de ſubtiliãte dieta. c. iiij. ſic ẽt inq̃t. Si ſꝫ odoꝛatũ vl' guſtũ: aut ãbos ſil' ſenſus acutũ q̃d ꝛ moꝛdẽs appareat opꝫ calidã inciſiuã ꝛ ſubtiliãtẽ vtutẽ ineſſe ei. Scđm hoc ãt ꝛ ſi bonũ odoꝛẽ ſm olfactuꝫ hñs aromati phantaſiã facit guſtui neceſſe eſt: ꝛ hoc calidũ eſſe ṽtute ꝛc. Qđ añ ipm voluit Ariſt. in. xij. proble. pbiema. iij. cũ dicit. Odoꝛ caliditas quedã eſt: et bene odoꝛabilia calida. calidum aũt leue eſt. Et in. . xx. prob. pb. xvj. ſic iterum inquit. Calida bene odoꝛabilia ſemina: ppter quod oĩne odoꝛ per caliditatem quãdam fit. hac igiꝛ prima via cognoſcemus calidas herbas ꝛ radices a frigidis. Ueruntñ qꝛ Gal. vbi ſupꝛa dixerat. ꝙ nõ eſt prudẽtia iudicare ſup ṽtutes medicinaꝝ ſingularium ex odoꝛe tm̃: qm̃ i odoꝛe ẽ aliqđ teſtimoniũ: ſꝫ eſt pauũ: nõ poſtq̃ odoꝛiferã cognoſcem⁹ eẽ medicinã traſcam⁹ ad ſcđa ʒviã. ſ. ad ſapoꝛẽ et guſtem⁹ ipſã rẽ: qm̃ ſi inſipidi (vel vt recti⁹ loquar) nulli⁹ ſapoꝛis fuerit vt aqua: cucurbita: lactuca: et hmõi: tũc dicem⁹ audacter rẽ illã frigidã eſſe. iuxta ſnĩaꝫ Gal. i. iiij. de ſimplici medicia. di. ij. c. iij. dicẽtis. Qñ inuenim⁹ rẽ quã ſentim⁹ de guſtu aque penit⁹ em̃ nõ eſt ſapoꝛ in aliquo ſucco ꝝ: tũc res in illo ſucco manifeſta eſt: ꝙ ipſe eſt egrediẽs ab oi caliditate ꝛ frigiditate mãifeſta: ꝛ ꝙ eius ↄplexio aut ẽ media aut decliuis ad frigidũ paꝝ. hec ipſe. Si ãt ſapoꝛ illi⁹ rei dulcis fuerit: tũc res ipſa calida erit et hũida cũ equalitate ſꝫ qđ idẽ dicit vbi. ſ. ꝛ Aui. in. ij. cañ. c. iij. Si ãt res illa amara fuerit: tunc ↄplexio ei⁹ erit calida ꝛ ſicca in tertio. Si ṽo ſalſa: calida ꝛ ſicca in ſcđo. Si ṽo acuti ſapoꝛis: calida ꝛ ſicca in quarto. Et ↄſilr de frigidis dicẽdũ. Si em̃ rẽ illã acetoſaꝫ eſſe pcipiem⁹ frigidã ꝛ ſiccã eſſe in ſcđo pnũciabim⁹. Si autẽ põticã vel ſtipticã frigidã eſſe et ſiccã in tertio: pꝛout ſupꝛa de ſapoꝛibus ſcripſimus in pluribus cap. ad que recurrendum eſt. Et ſic per odoꝛem et ſapoꝛem ſimul iudicabimus ſatis ſufficienter ſuper complexionez olerum: lꝫ etiã ex alijs hoc fieri poſſit. Sed hec que dicta ſunt: quantum ad preſens ſpectat propoſitum qualiacunqꝫ ſint: ſufficiant.

¶ Ca. cxxxix. oñdit ꝙ olera nõ ſunt comedenda: eo qꝛ nutrimentum eoꝝ ſit malum: ꝛ precipue ſilueſtrium fugiendum.

DOſtq̃ oleꝝ ꝯplexio q̃ꝫ-
tū ad ꝑmā ipoꝝ q̃lita-
tē ſcita fuerit: ⁊ ſil'r ꝯpie
xio corpis itellecta: fa-
cile vnuſq̃ſq̃ poterit iudicare ſi ta
le olus ſibi ꝯueniēs fuerit an nō.
Et ꝓpterea plura ꝺ hac materia
nō mihi videnṫ eē ſcribēda. Sꝫ po
tiꝰ dicēdū vtiliꝰ exiſtimamꝰ vtrum
vſus oleꝝ vel faciat ad ſanitatis
cōſeruatiōeꝫ: ⁊ ad hāc qōneꝫ re-
ſpōdemꝰ dicētes. ꝙ nequaq̃ fre-
quēs oleꝝ cōeſtio ſit ꝯueniēs ad
ſalutē hūani corpis regēdā: imo
vt l.iij.ſ.do.ij.c.vij.ꝑnce.ait. Opꝫ
vt ſanitatꝭ ꝯſeruator ſtudeat ne ci
bi ipiꝰ ſubſtātia ſit aliqꝺ nutriētiū
medicinaliū ſicut olera ⁊ fructꝰ et
reliq̃ ab ipis: q̄m ſubtiliātia ſan-
guinē ſunt adurētia ⁊ groſſa ſunt
ipm phlegmaticū faciētia ⁊ corpꝰ
grauātia. Sal. q̃ꝫ i li. de euchimia
⁊ cachochimia dixit. Oleꝝ q̃dem
nullū eſt euchimiū ⁊ Raſis l.v.al
māſ.c.v. ſic ēt de ipis inq̇t. Olera
precipue atq̃ fructꝰ abſq̃ magno
replēt corpꝰ nutrimēto: ⁊ hūores
crudos gn̄ant ⁊ malos: ⁊ in li.iiij.
ſuoꝝ aphoriſmoꝝ. Olera humo
res humectāt: ⁊ iō nō ſunt cibus
cōueniēs. Et hoc ꝓprie de frigidꝭ
eſt intelligēdum ſicut dictū illud
Auerr. in. v. colliget de calidis et
acutꝭ eſt exponēdū cuꝫ inq̇t. Oēs
herbe ꝑ ſuā naturam declināt ad
hūores melācholicos: ⁊ hoc etiā
faciūt a tota ſubſtātia: excepta la
ctuca ⁊ bugloſa: nō via cibi nō vi
denṫ ꝯuenire. Uia tn̄ medicie ſeu
cibi medicinalis pn̄t q̄nq̃ vt i eſta
te valde calida ꝯueniētes eſſe ad
remittēdū ardorē: ſitim et fortem
corpis caliditatē. Et ex eis ꝑma-
xime vti poſſumꝰ lactuca: endiuie:
portulaca: ⁊ hmōi. In hieme vero
minime. Sꝫ calidis: ⁊ ſiccis eo in
tpe eſt vtēdū ſm principē in .iij.ſ.
dicētē. Olera cholerica multū ꝯfe
rūt in hieme: ſicut inſipida iferūt
in eſtate. Uia igiṫ nutrimēti: ⁊ vbi
reſtauratio querit eiꝰ qꝺ diſſolutū
eſt a mēbris: hec olera nō ſunt eli
gēda: cū ſuū nutrimētū ꝑuiſſimū
ſit ⁊ illaudabile: dicēte Iſaac i.c.
xxviij. dietarū. v. autoritate Sal.
hoc mō ait Sal. de nutrimēto her
baꝝ pauca in corpꝰ veniunt. Que
ſnia colligi ꝑt ex ſcꝺo alimentoꝝ
c.xxxviij. cū de lactuca ſic ſcripſiſ-
ſet. Noſſe opꝫ oibus oleribꝰ pau-
ciſſiſſimū ⁊ cachochimū ſanguinē
gn̄antibus: ex lactuca āt nō mul-
tum q̇dē neq̃ cachochimū: neq̃
tn̄ euchimuꝫ ſanguinē gn̄ari: ⁊ in
c.xlj. libri eiuſdē ſic q̃ꝫ ait. Alimē
tum ex bleta eſt modicū ſicut ⁊ ex
alijs oleribꝰ. Ex q̇bꝰ plane appa-
ret ꝙ oleꝝ nutrimentū ſit ꝑuiſſi-
mū. Et iō a ſapiētiſſimis ⁊ ſanctiſ
ſimis viris ꝯceſſuꝫ eſt in quadra-
geſima vti poſſe oleribꝰ: radicibꝰ:
minibꝰ: granis ſeu leguminibus.
fructibꝰ ⁊ piſcibꝰ: in q̇bꝰ oibꝰ modi
ciſſimū reperiṫ nutrimētū: nō ſic
āt carnibꝰ: ouis: caſeo lacticinijs
et hmōi in q̇bꝰ magna q̄ntitas exi
ſtit nutrimēti. Et ꝓpterea ꝯcluda
mus ꝙ rebꝰ iſtis minime ſit vtēdū
niſi tpe ieiunij ob legis nr̄e ſacra
tiſſime reuerētiā. In alijs āt tpibꝰ
ſummopere fugiēda ſunt. Sed ſi
quis a me peteret: forſitam olera
tm̄mō domeſtica vituperaſti: eo qꝛ
frigida ſunt ⁊ humida: et vt pluri
mū aquoſa naturaliter ⁊ accidē-
taliter. ſ. ratione loci: ſilueſtria au
tem cum nō ſint hmōi: ſed ſiccio-
ra et minus aquoſa ac magis ca-
lida: ipſa videnṫ lōge magis ꝯue-
nientia? Cui reſpōdebimus dicē
tes ꝙ omnia olera in via nutrimē
ti ſunt illaudabilia: verum dome
ſtica minꝰ mala: ſilueſtria aūt peio
ra. Et ꝙ ita ſit apparet per Iſaac

in.v.

in.v.d.c.xij.dicentē. Nutrimētum oleꝝ domeſticoꝝ melius eſt: ⁊ cito digeſtibile: facile penetrat venas: ſ; tñ mēbris aſſimilari tardi⁹. Et infra ſubdit. Herbe hūidis in locis et terra craſſa naſcētes ad digerendū ⁊ penetrādū venas ſunt faciliores: ſ; tñ hūiditatis cā ad aſſimilādū mēbris dure: ſanguis quē gñant vti ſubtilis ⁊ aquoſus eſt: ⁊ eaꝝ nutrimēta pua ſunt ⁊ illaudabilia. Silueſtres ṽo oppoſitū facere videnť: dicente eodem vbi.ſ. autoritate Gal. Herbe ſilueſtres ad ꝯparatiōem domeſticaꝝ ſicciores ſunt: ideoqꝫ ad digerendum duriores: ſ; et ad penetrandū venas tardiores: ſ; tñ ſi bene digeranť cito mēbris aſſimilanť: qꝛ ſiccitate ſua ad coagulandū vicinanť. Et poſtea ſubiūxit. Silueſtres herbe nutrimēto ſunt male ex acuminis et ſue ſiccitatis fortitudine: ⁊ hoc qꝛ herbe ⁊ alia; que in ſiccis locis naſcunť et calidis: nutrimenti ſunt ſicci ad digerendum duri. ⁊c. Que fuit Gale. ſnia in li. de euchimia et cachochimia dicētis. Ultime cachochimia ſunt oīa ſilueſtria olera ſicut ſilueſtris lactuca ⁊c. Et ſilr radices oleru; et raphanidarum: ⁊ alliorum ⁊c. Quare oīno olera dimittamus: ⁊ precipue ſilueſtria cū ad ſanitatē minime faciant vt diximus.

¶ Cap. cxl. oſtendit de quibus ſit deinceps ſcribendū et quomodo illa ſint a legentibus intelligenda.

CUm ex oleribus plurima ac diuerſa cibariorum genera fieri ꝯſueuerint: ſalatatia. ſ. fercula: ſapores: mixture: cōdimēta: more: torteta: poſtilli: ⁊ hmōi: de qbus Platina diffuſiſſime ꝯtractauit: et iō de ipſis ſcribere nō intēdim⁹: ſ; tm̄ volum⁹ notificare ꝯplexiōe; ṽtutē ⁊ nutrimētum oleꝝ oīm vſitatoꝝ prio: radicū deīde: poſtea ſemīnū ſiue granoꝝ et leguminum q̄ ſunt in vſu: demū de fructib⁹ oleꝝ ⁊ poſtremo de fructib⁹ arboꝝ dicemus: vt cognitis hoꝝ ṽtutibus et nutrimētis facile vnuſq̄ſqꝫ poſſit intelligere q̄ faciāt ⁊ q̄ nō ad ſanitatis cōſeruatiōe;: ſciatqꝫ ꝯſequēter qualiter et ꝯpoſita ex illis faciāt ad illud idē;. Cognitis eīm ſimplicib⁹ et ꝯpoſita p ꝯñs fient manifeſta. Si eīm ſciuerim⁹ qꝫ lactuca portulaca: endiuia: ⁊ hmōi ſint frigida facile ꝑpēdem⁹ qꝫ ſalatutiū ex eis cōpoſitu; tm̄mō frigidum erit: et ſic de alijs ſuo mō. Dicem⁹ itaqꝫ nō oēs ṽtutes herbaꝝ: ſ; eas tm̄ in mediū adducem⁹ q̄ nō ad egritudinum curatiōe;: cu; ad p̄ſens ꝓpoſitū nō ſpectēt: ſ; ad ſalutis faciant ꝯſeruatiōe;: ordinē alphabeti obſeruādo: vt vnuſq̄ſqꝫ ſine lōga inueſtigatiōe quicq̄d voluerit poſſit inuenire: et qꝛ herbe ferme ſunt infinite: nō pollicemur de oibus: ſ; magis vſitatis et quotidie ad manus noſtras ꝑuenientibus dicere: que quibus corpibus cōplexiōibus etatibus et tpibus ſint ꝯuenientes et appropriate: ſilr ſcribere nō ꝑmittimus: ſ; aſtāti ⁊ perito iā electo medico prout ſupra diximus: aut lectoris ingenio bonoqꝫ iudicio eius relinquemus: longum q̄dmodum eſſet et permaxime moleſtum ſi de vnaquaqꝫ herba dicere et replicare vellem⁹: qꝫ qꝛ frigida noceat ſtōcho matrici inteſtinis: phlegmaticis: mulieribus: ſenibus: ſeptētrionalibus in hieme ꝯſtitutis ⁊c. Similiter ſi calida fuerit qꝫ epati calido: renibus cholericis iuuenib⁹ laborantibus in eſtate ⁊ hmōi ſit

nociua: ſꝫ hoc in prudētia diſcre-
toꝝ legētiū ⁊ auditoꝝ relinquen
dū ē. Uerꝫ q2 de gradib⁹ primaꝝ
qualitatū locuturi ſum⁹: vt q̄ aliq̄
res ſit tꝑata: q̄dā calida i p̄io: q̄-
dā i ſcđo: alia i tertio: ⁊ aliq̄ i q̄r-
to. Ideo vt hi termini ab his q̄ medi
cine operā nō dedere intelligant̄.
Sciēdū eſt q̄ oi⁹ aut quecūq3 res
alia: q̄ in corpus nr̄m ingredit̄ in
debita ⁊ notabili q̄titate aut ip̄m
corp⁹ alterat: aut nō: et ſi nō alte-
rat. ſ. q2 nō calefacit: nō īfrigidat:
hūectat aut deſiccat tūc talis res
in quatuor p̄mis q̄litatib⁹ dicet̄ tē
pata reſpectu corpis hūani tēpe
rati. Si āt alterabit corp⁹ tēpera-
tum: vt p̄ vbi gratia: q2 ip̄m calefa-
ciet: ꝯſiderādū erit ſi talis altera
tio. ſ. calefactio fuerit occulta vel
notabilis: q2 nō eduxit corp⁹ illō
notabilr̄ extra latitudinē ſue ſani
tatis: ⁊ tūc res illa dicet̄ calida in
primo gradu: vt camomilla ⁊c. Si
p̄o māifeſte talis alteratio ꝑcipie
tur: ⁊ corpus ſe notabilr̄ ex re illa
calefactū eē ſenſerit res illa erit i
ſcđo gradu calida. Si aūt adhuc
magis ⁊ corpus plimū calefactū
fuerit in tm̄ vt ſe egrotare ſentiat
calida i tertio gradu nūcupabit̄.
Si āt fortiſſime calefecerit ita q̄
cōburat vel interficiat: calidam in
quarto ꝓnūciabimus. Quāto igit̄
res intēſior in gradu fuerit: ⁊ a tē
perata magis remota: tāto ꝑicu-
loſior exiſtimabit̄: ⁊ iō minor ex ea
quātitas ⁊ rarius erit ſumenda:
vl̄ q̄ ſecuri⁹ erit oīno relinquēda
ne ſanitas ipſa temere corrūpat̄:
et hoc oī cū diligētia obſeruādū
eſt: vt a reb⁹ tēperatis: aut paulo
a tēperamēto remot3: vtamur pl⁹
tū ⁊ minus ſꝫ corpoꝝ diuerſitatē
cōplexionū etatū: regionū ⁊ ſitūū:
a q̄b⁹ eſt indicatio ſumēda vt ſat3
eſt vnicuiq3 manifeſtū. Sꝫ q̄tuz eſt
ex parte ip̄oꝝ cibarioꝝ ſimplicium
vel ꝯpoſitoꝝ: nil melius eſſe pōt
q̄ temperatis aut temperamēto
vicinis vti: quare ⁊c.

¶ Ca. cxli. oñdit naturā ⁊ pro-
prietates acetoſe ⁊ apij dome-
ſtici prout faciūt ad ſanitatem.

VOlentes: vt ſupra
pmiſeram⁹. ordinē
alphabeti obſerua
re: icipiem⁹ de oleri
bus loq̄: quoꝝ noīa
ab. A. inchoāt: ⁊ nō
de oib⁹: ſꝫ de magis vſia cib: vel cō
dimētiuiſitatis. Ab acetoſa igitur
exordiamur que in ſalatutijs po
nit̄ ſepenumero dicētes de ea cū
Aui. in. ij. cano. c. liiij. q̄ domeſtica
frigida eſt in primo: et ſicca in ſe-
cundo et in ipſa eſt ſtipticitas et
oēs ſpecies eius ſuperat cholerā
⁊ ipſius humor eſt laudabilis. Et
illa q̄ nō eſt vehemētis rubedinis
plus nutrit. Qđ ſenſit Raſis in li.
iij. Almāſo. c. xviij. cum dixit. Ace
toſa frigida eſt et ſicca: q̄ ⁊ ventrē
ſtringit: ⁊ ſtomachum exaſperat:
cholerāq3 rubeā ⁊ ſitim extinguit.
Et ꝓpterea ibidē3 in li. xxj. ꝯtinē
tis. c. ccxlviij. ſic ait Diaſcoridis
autoritate q̄ ipſa valet ad diſſin-
teriam et fluxum ventris chroni-
cum. et proprie ſemina maioris:
vt ipſe inquit Sal. autoritate: vbi
dixit q̄ comeditur acetoſa ab ho
minibus appetentibus intum et
alias huiuſmodi res horribiles:
facit quoq3 ad appetitum incitan
dum: vt idem inquit filij Meſue
autoritate. ¶ De apio ꝟo dicimus
cum halibate in. v. theor. c. xvj.
dicente: q̄ calidum ſit et ſiccum
in tertio gradu ventoſitatem diſ-
ſoluens ⁊c. Similiter cum prin-
cipe in ſecundo canonis. c. lvj. ſic
ſcribente. Apium calidum eſt in
primo: ſiccū in ſecūdo. Ruffus ꝟo

dixit ꝙ domeſticū eſt hūidū. Ue=
rūtñ ei⁹ radix eſt ſicca cū ꝯuenien
tia cui⁹ opatiōes medicinales pl'i
me ſunt reſoluit eīn inflationes:
apit oppilatiōes: ſedat dolores:
ꝓuocat vrinā: ſudorē: ⁊ hmōi. Ue
rūtñ illa via cibi nō ꝯmendātur:
di. eodē vbi. ſ. Apium eſt malū ex
citās epilepſiā epilepticoꝝ ſto=
macho et nocere vr: cū dicat idē
ꝙ apiū nō ē velocis digeſtionis.
neqꝫ deſcēſiōis. Et lꝫ q̄dā dixerit
ꝙ oēs ſpēs ei⁹ ꝯferāt ſtomacho.
Ruffus tñ di. ꝙ nō eſt verum: imo
q̄nqꝫ trahit ad ipm humiditates
malas acutas: et crudum de eo ī
ſtomacho ꝓlongatur et facit nau
ſeam. Qd̄ etiā voluit Iſa. in ꝑtic.
die. cum inquit. Apium datum ꝓ
prietatē hꝫ ꝯſtipationē ſoluendi
⁊ viā hūoꝛib⁹ faciēdi eoſqꝫ ad ſto
machū vuluā et caput attrahen
di vñ fit epilepticis nociuū maxie
fetui in vulua exiſtenti. Uñ Gale.
Pregnātes: inq̄t: aſſuete apiū co=
medētes ſit cā gñandi in corpore
fet⁹ apoſtema putridas puſtulas.
Rurſus nō debem⁹ ſcōꝫ cibū apiū
laudare: q̄ hūores toti⁹ corpis ad
ſtomachū coadunat: vñ gñat vo=
mitū. Et in fine ſubiūxit. Et epile
ptie vl'r nocet. Ra. q̄ꝫ in. iij Alm.
c. xviij. ipm non cōmedat niſi via
medicine: imo via nutrimenti ni=
hil aliud de ipſo di. niſi ꝙ luxuriā
cōmonet. Et in. xxiij. cōti. c. xviij.
ſic ait etiam de ipſo autoritate
Bugerij. ꝙ apium excitat appe=
titum venereum viroꝝ et mu=
lierum: ⁊ iō lactatrix dꝫ euitare il
lud: q2 excitat ad coitum et dimi=
nuit lac: tñ apiū bonum animum
facit: iō vti dꝫ abūdāti comeſtiōe
ipſi⁹ laborās fetore oris: ⁊ ꝯſilia=
ri⁹ regis ſiue alicui⁹ ꝑſone nobi=
lis valde: qm̄ frequens comeſtio
ipſius in ore et in ſpū ipſorum nō
dimittit odorē horribilē. Et. ī. au
toritate Bim. di. ꝙ nocet epile=
pticis: ⁊ ꝓpterea qui timet epile=
ptiā fugiat ab eoꝝ ſilr nutrices: vt
dictuꝫ ē: q2 pueri ſiue īfantes faci
le in epileptiam cadunt. Et iō lac
comedentis apiū eſt eis valde pe
riculoſum ꝓpter hoc q̄ ⁊ ꝓpter=
ea q2 ꝓuocat eas ad coitū lac di=
minuēdo ſummope vitādū eſt ſi=
cut etiā placuit Aui. in li. et. c. ſu=
perius allegatis ſic ſcribēti. Qui
dā aūt dixerūt ꝙ apiū excitat coi
tū ita donec dixerunt opꝫ vt ab=
lactās ꝓhibeatur ab acceptione
ei⁹: vt nō corrumpat lac ipſius ꝓ
pter exercitationeꝫ deſiderij coi=
tus. Concludam⁹ itaqꝫ ꝙ via cibi
tuti⁹ ſit ipꝫ dimittere q̄ȝ eo frequē
ter vti: niſi ab eis qui fetorem hā
nelitus aut oppilatioem vel ali=
qd̄ aliud tale patiunt. ¶ De ane=
to: abſinthio: abrotano: artheme
ſia et hmōi nihil hoc in loco ſcri=
bendum eſt et ſi ab A incipiant:
qm̄ pro medicinis vtuntur tatū=
modo de quibus preſens ꝓpoſi=
tum non intendit. de alio aūt in
c. de radicibus infra. ⁊ de aniſo in
c. de ſeminibus et condientibus
dicemus: quare ⁊c.

¶ Capi. cxlij. oñdit naturā et ꝓprietates baſilicōis maioris et minoris ſiue gariofilati.

Baſilicōis due ſpēs re
periuntur: quedam
eīn mai⁹ ē ⁊ latoꝝ fo
lioꝝ: ⁊ q̄dā minutum
dictū ozimuꝫ gariofi=
latum: quorum quodlibet in via
cibi ſepenumero accipitur. De
maiori ergo inprimis dicem⁹: vt
virt⁹ ei⁹ itelligat cuꝫ halia. in. v.
Theo. c. xxvi. ⁊ cū Ra. in. xxi. ꝯti.
c. clxij. dicentibus. Badarungi. ī.
baſilicō hortulan⁹ latorū folioꝝ
ſm Diaſcoridez comedit multuꝫ

de eo mouet ventoſitatē: ꝓuocat lac: facit viſus obſcuritatē ⁊ ē dif ficilis digeſtionis. Et poſt pauca ſubiunxit inq̄t Gal. i vltimo ſcdi. Baſilicō eſt calidum in ſcdo: ⁊ hꝫ humiditatē ſupfluā: ⁊ ob hoc nō eſt iuuatiuū corpi cū recipit inte rius. Et poſtea ſubdit: etiā dī in li. dieta. ꝙ baſilicō nocet ſtomacho ⁊ gñat malos humores: ⁊ eſt diffi cilis digeſtiōis. Deinde autorita te filij Meſue ſic inq̄t. di. filiꝰ Me ſue. Baſilicō eſt calidū in ſcdo: et ſiccū in fine primi: ⁊ hꝫ humidita tē ſupfluā: ⁊ cū duplicat̄ eius aſ ſumptio gñat velociter putrefa ctionē: ⁊ deſiccat pulmonē ⁊ pectꝰ ⁊ laxat ventrē: et gñat inflationē prouocat vrinā: multiplicat lac: ⁊ ē difficilis digeſtiōis: velocis pu trefactiōis: ⁊ corruptiōis. Et poſt ea ſubiūxit. Inq̄t Gal. in li. de acci dēti ⁊ morbo. ꝙ baſilicō ē de re bus multiplicātibꝰ cholerā. Ait quoq̈. Coſta li. de agricul. Baſi licō minuit mētē. Ex quibus pꝫ ꝙ illaudabile ſit: ⁊ mali nutrimē ti. et minime ſit eo ꝯñr vtendū cū velox ſit ad putrefactionē: et ge nerat humorē malum melācholi cuꝫ vt Prin. inquit. ij. cano. c. xvj. vbi etiam addidit: et facit proue nire obſcuritatem viſus comeſtū ꝓpterea q2 cōmouet humiditatē eiꝰ ⁊ cōturbat eā ⁊c. in lib. de viri bus cordis di. Uiſus baſiliconis non eſt in letificatiōe laudabilis: qm̄ ſubſtātia nutritiua que eſt in in ipſo contrariat̄ ipſius medici nali ſubſtātie: etem̄ ſubſtātia me dicinalis efficit q̄ dicta ſunt nutri trimētalis vō ſāguinē turbidum atq̈ melācholicū gñat ⁊ illa ſup fluitas q̄ ē in ipō cauſat inflatiōeꝫ in venis ⁊c. ¶ Baſilicō aūt minu tū qd̄ gariofilatū dr̄. calidū eſt et ſiccū in ſcdo gradu teſte Auer. in. v. colliget. c. de rebꝰ marinis. aperit oppilationē cerebri ⁊ vꝫ cō tra cardiacā humidā et ꝫ melan cholicā ⁊ cōtra hemoroidas inquit ipſe. Que fuit Ra. ſnia in lib. xxij. cōtinentis. c. dxxxiiij. dicentis au toritate Bim. Ozimum gariofila tū calidū ē ⁊ ſiccuꝫ in fine. iij. ape rit oppilationes accidentes in ce rebro: ⁊ ꝯfert in ſaltu cordis acci dēti de phlegmate et cholera ni gra. ⁊ ſi comedit̄ aut olfacit̄ apit oppilatiōes accidētes i naribꝰ: au get cholerā: ⁊ valet ad hemoroi das In. iij. aūt li. Alm̄. c. xviij. di. Alberatogi calidū eſt qd̄ ⁊ dolo rē efficit capitis ⁊ nutrit: cuiꝰ co meſtio vtētis viſum turbat qñ eo multū vtit̄: ſperma q̈ꝫ ac lac de ſiccat: ori tñ ſtomachi confert: cor roborat eīn ipm̄ atq̈ cordi auxi liat̄: et ꝙ de minuto loquat̄ appa ret ex eo qd̄ dixit lac deſiccat: ⁊ ſto macho cōfert cuiꝰ oppoſitū facit baſilicō maius et latorū folioruꝫ Serap. aūt in. c. de berengemiſch di. de eo qd̄ caliduꝫ eſt in fine ſcdi gradꝰ: cōfert ſtomacho frigido: ⁊ facit digere cibū groſſum: et con fert epati cordi: ⁊ aufert cardiacā que fit a melācholia et phlegma te: ⁊ aufert triſtitiā ⁊ ſolicitudinē: ⁊ odoriferas facit eructuatiōes: ⁊ q̄uis intm̄ laudatū ſit a Sera. tñ p ea que dicta ſunt a Raſi vbi ē mihi vr̄ ꝙ neutrum ipſoruꝫ via nutrimenti cōmendetur ad ſani tatis conſeruationem ⁊ ꝓpterea tutum erit ipſo nunq̈ vti: aut q̈ rariſſime: lꝫ cum ſua p̄mum pla ceat aromaticitate: cū dicat Gal. in. ij. alimen. c. iij. Licet baſilicon vtantur multi cum oleo et garo ipm̄ offerentes: peſſimi tñ chimi eſt ⁊ ꝓpter hoc infamant quideꝫ ipm̄ dicentes. Si tritum immittat̄ olle vacue celerrime gñat ⁊ i pau

cis diebus ſcorpiões: et magis q̄n in ſole q̄s qualibet die calefecerit ollam. ſed hoc q̄dem eſt falſuꝫ cachochimū aūt malū ſtomacho et indigeſtibile ipm eſſe hoc olus vere itaq̄ dices ipm. Quare ſuademus magis vt q̄ eo delectent ipm olfaciāt: q̄ mā ducent ob cauſas ſuperius aſſignatas: q̄re ⁊c.

¶ Cap. cxliij. oſ̄dit naturā et ꝓprietates blitis: boraginis: et bugloſſe: cū eaꝝ iuuamentis.

Bleta blitis ſiue ſicla: vt Ra. inq̄t. i. xxij. cōti. c. ccccxxvj. Diaſco. autoritate. duas hꝫ ſpēs. Quedā eīn eſt nigra. que ex vehemēti viriditate ipſi⁹ declinat ad nigredinē. et hec ꝯſtipat vētrē. Sꝫ ſpēs alia q̄ eſt alba laxat vētrē: et ſpēs vtraq̄ ē mala ex pte vitrea q̄ eſt in eis. Jō ſucc⁹ eius mundificat q̄ties imponitur in naribus ⁊c. et. ī autoritate Ga. in. viij. trac. ſic ēt inq̄t Jn bletis ſunt vires baurachie. et iō excitāt venerem ad diſſolutioneꝫ et pungunt ītestina: et ſtomachuꝫ ꝓprie ſi fuerit boni ſenſus: iō blete nocent ſtomacho: et p̄ſertim hn̄ti ſtomachum in hoc vitio defectiuuꝫ: ſi abundās fuerit eaꝝ aſſumptio et nutrimentum ipſaꝝ eſt modicuꝫ admodum alioꝝ olerū et poſt aliq̄ autoritate Bim. ſic ait. Blete calide ſunt et ſicce in primo et in principio eius q̄ in eis ē acuitas modica ex ſalſedine q̄ ē in eis iō nocent ſtomacho: ſed magis cum ḡnatur viſcoſitas et abſterſio: et humor ḡnatus ab eis nō eſt laudabilis ex ſalſedine et bauracita te eaꝝ. et hoc eſt q̄d voluit halia. in. v. Theori. c. xvj. et Auer. in. v. colliget cum di. Blete humores ḡnant groſſos et viſcoſos et phlegmatichos. Et ſilr Jſa. in partic. dietis. cum inquit. Sicla quā vulgus blitā appellāt: calida ē et ſicca, in p̄mo gradu: illaudabile preſtat ſtomacho nutrimentum propter quādam ſui accuminis multitudinem: vſus igitur eius nō eſt frequentandus: et p̄cipue ab hn̄tibus ſtomachi debilitatem: imo dimittenda eſt potius cū magis ſit medicina q̄ cibus di. Gale. in. ij. alim̄. c. xlj. Alimentū ex blleta modicum eſt: ſicut ab alijs oleribus magis tn̄ idonea eſt q̄ malua ad oppilationes epatis: adhuc autē magis q̄n cum ſinapio: aut oino cum aceto comeditur: et iſpleneticis eodem modo fit bona medicina. Et ſubdit. Merito aūt quis dicet ipſam medicinā magis q̄ alimentum q̄n ſic comedit ⁊c. ¶ Borago aūt: vt Jſa. inquit loco alle. calida eſt et humida in prio gradu: hꝫ proprietatem letitiam generādi ſi in vino miſta potetur: cor etiaꝫ ꝯfortat: proinde antiqui miſcebant eam medicinis cardiace paſſiōi valentibus. Et vt autor inquit pādectarum. Uirtutem hꝫ generādi bonos hūores: et vt ipſe inquit autoritate Diaſcoridis: valet ꝯualeſcentibus et ſincopizantibus cardiacis et melancholicis comeſta cum carnibus. Et ego puto q̄ ipſa ſit vna ſpēs bogloſſe cum factis in figura forma et virtute ipſi aſſimiletur. di. eniꝫ de ipſe Ra. in lib. xxiiij. ꝯtinentis. c. dccj. Diaſcoridis autoritate. q̄ ſi imponitur vino: et vinū illud bibitur preſtat leticiam. Et vt di. Gal. in. vj. de ſimplici. c. lxxxviij. Complexionem habet calidā et humidā: iō ſi ponitur in vino letificat et ꝯfert tuſſi ⁊c. Q̄d etiā ꝯferat cordi ptꝫ p Auic. in. j. iij. c. iiij. di. Super bugloſſam vero ſis audax: et non timeas malitiā eius: et vtere

ca cũ oi qđ in potu tribuis ⁊ cibo das: eteñi iã cucurrit conſuetudo vt in potu tribuatur: ⁊ ſilr aqua ei⁹ diſtillata. In tract. ḋcꝫ de viribus cordꝫ di. ꝙ cor ꝯfortat. Poſſumus igitur ſecure boragine ⁊ buglossa in ſalatutijs vti cum lactuca ⁊ alijs. ſ. dicendis laudabilib⁹ ipsis ergo hec q̃ iã dicta ſunt volumus vt ꝓ quãto pñti pertinent ꝓpoſito ſufficiãt. ¶ De betonica ṽo brãca vrſina hmõi pure medicinalibus nihil dicẽdũ eſſe iudicamus. De bateca ṽo. ſ. de fructib⁹ olerum. De bulbo et bautia in capitulis de radicib⁹ dicemus: illuc ergo recurraẽ. De braſſica ṽo in ſequenti. c. quare ⁊c.

¶ Capi. cxliij. oñdit naturã ⁊ ꝓprietates et nocumẽta cauliũ et oim ſpecierum ipſarum.

Caules ſeu braſſice: vt maliſappellare: duas precipuas ſpẽs hñt. Quarum vna ſilis bliti dr̃ et eſtiualis: et eſt illa que aperta et ſeparata habet folia. Altera vero ſpecies hyemalis eſt rotunda habens albiora ac ſtrictiora: atꝙ magis inuicem ſuperpoſita folia: quam vulgares noſtri caputios appellant: antiqui vero canabith aut carabia: et vt halia. di. in. v. Theor. c. xvj. et Iſa. in lib. particu. dieta. Natura caulis frigida eſt et ſicca in primo gradu: ideo turbidum et melancholicum ſanguinem generat horribilem odorem dantẽ eſtiuales eñ vſtionem gñant ſanguinẽ cholere vſte vicinum qđ coꝛꝑ acumẽ mõſtrat: ꝑinde ſunt colatiui ⁊ mũdificatiui. Hyemales ṽo tanti acuminis non ſunt: ſꝫ vis eorum vẽtrem humectãt ⁊ vrinã ꝓuocat Et vt eoꝝ nocumẽto tẽperẽtur: elixẽẽ ⁊ aq̃ prima ꝓiecta ⁊ in alia aq̃ coquanẽ cũ pinguiſſima carne pecudis vel ſuis et condiãtur coriandro: pipere: et cimino: ⁊ alio: et eſui donentur. Hoc etiaꝫ de nutrimento ipſoꝝ ſenſit Auer. in. v. colli. cum di. caules ſũt frigidi et ſicci: et ideo neceſſario gñant humorem melancholicum. ⁊ prin. in ij. cañ. c. cxliij. ſic ẽt ſcripſit. Nutrimentum caulium eſt ꝑuum ⁊ humidi⁹ nutrimẽto lẽtiũ: et ſanguis ei⁹ eſt mal⁹ cum ergo coquitur cũ carne pingui et gallinis fit bon⁹ parũ. ⁊ infra ſubdit Et malus ſtomacho: et eſt tarde digeſtiõis. ⁊ p̃cipue canabith eſt groſſi nutrimẽti ingroſſans ſanguinẽ cũ nõ diſſoluiẽ. ⁊. ſ. vſꝙ ad ꝑtes furcule et lateris: ⁊ facit doloroſum corp⁹: Que q̃ꝫ ſnia Alm. in li. iij. c. xviij. Caulis que imperialis dicitur calid⁹ ẽ et ſiccus cholerã gñans nigrã: et ſomnia mala videre facit. Uerumtñ guttur et pectus lenit ventrem q̃ꝫ fluere facit atꝙ ebrietatem aufert ⁊c. Et ideꝫ Ra. in li. xxiij. conti. c. dclxxxiij. autoritate Diaſcoridis ſic inquit. Caulis cliſus non bene: et comeſtus laxat ventrem: tñ bñ et proprie cliſus bis cum duab⁹ aq̃s retinet ventres. Sed caulis naſcẽs in eſtate mal⁹ eſt ſtomacho: ⁊ poſt aliq̃ ſubiũxit. Medulla ei⁹ melior eſt ſtomacho ⁊ magis ꝓuocãs vrinam ꝙ alia ꝑtinẽtia ei⁹. Et poſt multa di. autoritate Gal. in li. nutrimenti. Corp⁹ acquirit de caule nutrimentũ modicũ huidũ ad moduꝫ nutrimenti lẽticulaꝝ: qꝛ nõ hꝫ in ſe ſoliditatem corporis ⁊ tarditatem more: qꝛ olus eſt: et ſanguis ei⁹ nõ eſt bonus admodũ ſanguinis lactuce: ſed eſt mal⁹ ⁊ horribilis odoris. Et poſtea autoritate Simmaſui ſic inquit. Caulis calidus eſt et ſiccus in prio et naſcẽs

in estate mal⁹ est stõacho cũ eo ꝙ
est i eo de acuitate. Et deniq̃ d̃ ca
nabith sic scripsit. Caul̃ canabith
groſſior ẽ et tardior in stõacho di
geſtiõe gñat ſanguinẽ turbidũ: et
si cõcdit cũ carne pingui: aut cuz
gallinis melior erit: aut cuz oleo
amigdalino; ⁊ idẽ ẽt ipſe replica
uit in. xxv. eiuſdẽ. c. j. Preparent̃
itaq̃ caules vt dictũ ẽ: ⁊ nõ niſi ra
ro ab icxercitat hoib⁹ aſſumant̃
⁊ i eſtate nequaq̃: ſꝫ i hieme. Ob
ſeruet̃ ẽt qđ gal. ꝑcepit i. ij. de ali
men. c. xlij. di. Sic caulẽ ꝑpara me
morãs illius añ oia ꝙ nõ opꝫ tan
gere: neq̃ aerẽ: neq̃ aquã frigidã
ꝙ bis elixat̃ non adhuc eñ bñ fit
tener: neq̃ ſi ad plurimũ decoxe
ris: ſꝫ opꝫ in inſtãti habẽtes aquã
calidã preparatã extrahentes ex
priori trãſmutare mox in illã ⁊c.
De cicorea ṽo dicem⁹ in. c. de en
diuia ſequẽti: qm̃ eſt vna ſpecies
eius. De capparibus vero in ca
pitulis de fructibus olex. De re
liquis aũt incipiẽtibus a. C. qr in
medicinalia ad cibũ minime veniẽ
tia: nõ de ipſis nihil eſt ad preſens
ſcribendum.

¶ Ca. cxlv. oſtendit naturã en
diuie ⁊ ẽt cicoree q̃ eſt vna ſpẽs
ei⁹ cũ ſuis iuuamẽtis ⁊ nocumẽ
tis prout veniunt ad cibum.

Endiuia. vt dixit A
uerrois: in. v. collig.
duas habet ſpecies.
Quedã enim eſt ſil
ueſtris: et quedã do
meſtica. Siluestris q̃
cicorea dicit̃: eſt frigida et ſicca in
primo gradu. Domeſtica vero eſt
frigidior et humidior. Cum quo
Iſaac in particularibus dictis vi
detur conuenire cum inquit. En
diuia duplex eſt. domeſtica et ſil
ueſtris. Domeſtica diuerſe eſt vir
tutis: habet enim amaritudinem
põticitatẽ: ⁊ iſipiditatẽ. Que iterũ
in duas ptes diuidit̃. eſt eñ hie
malis ⁊ eſtiualis: hiemalis aũt in
ſipida eſt ꝓpter ſue amaritudinis
paucitatẽ: ⁊ inſipiditas ei⁹ ꝓpter
tpis frigiditatẽ et humiditatem:
vñ frigida eſt in fine primi grad⁹: ⁊
aliq̃ dicũt in pncipio ſcđi grad⁹: et
q̃dã dicũt eã eſſe hũidã qđ ſenſui
nõ apparet. Eſt aũt ſiccitas palã
propter amaritudinẽ ſuiq̃ põti
citatẽ. Eſtiue aũt amaritudo eſt
maior ⁊ minoris frigiditat. frigi
da eñ eſt in prio gradu: ⁊ ſicca in
medio eiuſdẽ: ꝓinde peiorẽ gñat
ſanguinẽ: vt inq̃t gal. q̃ lactuca: ⁊
deteriorẽ: qr maioris ẽ amaritudi
nis: ⁊ in fine capituli dixit. Silue
ſtris endiuia frigida ẽ in initio ꝑ
mi grad⁹: ⁊ ſicca i fine eiuſdẽ: ideo
hꝫ põticitatẽ ſtõachũ ꝯfortãtẽ: q̃
ſi cõedat̃ aut ſucc⁹ ei⁹ poteſt mor
ſui ſcorpionis ſubuenit: et catha
plaſmata idẽ operat̃ ⁊c. Auicen.
quoq̃ in. ij. cano. c. ccxxij. pluri
mũ ipſaꝫ in via medicine ꝯmenda
uit: ſꝫ modicũ admodũ in via nu
trimẽti cũ ſcripſit. Ambe ſpẽs vin
cũt lactucã in operã do: ⁊ i ꝓſtan
do iuuamentũ oppilatiõi epatis:
q̃nis minorent̃ ab ea in ꝯfortãdo
⁊ i extinguẽdo: ⁊ magis iuuatiua
ex eis epati ẽ illa q̃ ẽ magis ama
ra. ſ. cicorea. Natura eñ endiuie
frigida ẽ i prio: ⁊ ſicca in fine ei⁹.
Et hortulana eſt frigidior ⁊ hũi
dior: ⁊ ei⁹ q̃dẽ amaritudo i eſtate
fit fortis: ⁊ decliat ad pũã caliditã
tẽ q̃ n̄ efficit ipreſſiõez: ⁊ opatiões
ei⁹ ſũt qr apit oppilatiões epat ⁊
venaꝝ: ⁊ viſcerꝝ oĩũ ſedat nauſeã
⁊ excitationem cholere: ⁊ ꝯfortat
ſtomachũ: ⁊ eſt de melioribus me
dicinis ſtõachi calidi et ſilueſtris
quidem melior eſt ſtõacho q̃ hor
tulana: ⁊ dicit̃ qđ ẽ ꝯueniẽs oppi
latiõi epatis quomodocunq̃ ſit.

Calide q̃de ẽ vehemẽter ꝯueniẽs ⁊ nõ eſt nocumentũ ipſi⁹ frigide: nocumẽtũ reliquaꝝ ſpecierũ olerũ frigidoꝝ. Qḋ ẽt ſenſit Raſis i iiij. Almãſ. c. xviij. cũ ait. Endiuia frigida exiſtẽs extictionẽ male gignit caliditatꝫ: q̃ ſtõachi ac epatꝫ ardorẽ ꝯfert: oppilationẽq̃ꝫ diſſoluit. Et in libro. xxiij. cõtinẽtis. c. ccccccccxiiij. dixit autoritate Diaſcoridis ſilueſtris ẽ melior ad op⁹ ſtomachi. Et. j. autoritate Gal'. in viij. ſic inq̃t. Cõplexio endiuie ſilueſtris frigida ẽ ⁊ ſicca in primo tñ hortẽſis infrigidatio maior eſt infrigidatiõe ſilueſtris ob cãꝫ illi⁹ qḋ mixtũ ẽ cũ ea ḋ aquoſitate aliena ⁊ abũdãti deficit ab ea ſiccitas ſꝫ vtraqꝫ ſpecies ſaporẽ hꝫ ſtipticũ. Sub dit deinde ⁊ dixit autoritate Binmaſui. Endiuia eſtatis ex manifeſta amaritudine q̃ fit in ea declinat ad caliditatẽ: ⁊ i hyeme ecõuerſo. ſꝫ ſummarie frigida eſt i primo. ⁊ ſicca in medio ipſi⁹: miſceť cũ ea aliq̃ caliditas ſi fuerit in eſtate: cõfortat ſtõachũ: aperit oppilatiõe i epate: ⁊ abſtergit id qḋ in eo fuerit. Et poſtremo dixit autoritate Gal'. in Miamir. et iõ eſt de melioribus medicinis ad op⁹ corruptiõis epatis calidi. Et ꝑpter ea ab hñtib⁹ calidas cõplexiões ſepi⁹ ⁊ maiori cũ fiducia accipiať cruda vel cocta ꝓut ſtomach⁹ fortis extiterit. quare ⁊c.

¶ Ca. cxlvj. oſtendit naturam eruce cum proprietatibus eius et nocumentis.

ERuca ſcḋm haliabatẽ in. v. Theorice. ca. xvj. eſt calida in. iij. ⁊ humida in primo: ſubtiliſtat ſperma: generat coit⁹: excitat appetitũ: dolorẽ capitis facit ⁊c. Scḋꝫ alios tñ alr̃ ẽ graduãda. nam calida in. ſcḋo. ⁊ hũida in primo exiſtit: vt Iſaac inq̃t i ꝑticularib⁹ dietis vbi ſic ipſe ſcripſit. Eruca comeſta capitis dolorẽ generat: ventoſitatẽ ⁊ inflationẽ facit. q̃ ſi manduceť cocta ſpermati tribuit augmẽtũ ꝑpter calorẽ cũ hũiditate ei⁹. Uentris ꝟo inflatio fit ꝑꝑ calidã vẽtoſitatẽ: ſed tñ q̃ꝛ capiti dolorẽ facit: cholerici ⁊ ſanguinei illã caueãt: diligẽtib⁹ aũt eã cõcedere deť cuꝫ endiuia lactuca. portulaca ⁊ ſilibus. ſola eñ accepta gñat calorẽ: digeſtionẽ corrũpit: ventrẽ cõſtipat: ſpermatis deſiccat hũiditatẽ in calidis frigidis aũt coitũ augmentat: ⁊ iõ eis cõuenit: q̃ꝛ eorũ digeſtionẽ adiuuat: vẽtrẽ humectat: coitũ ⁊ ſperma augmẽtat. hec ipſe. A q̊ Princeps Auicẽ. in ſecũdo canonis. c. ccxxxj. videť accepiſſe dicẽs ꝙ facit ſodã: ⁊ ꝑprie ſi comedať ſola: lactuca ꝟo remouet nocumẽtũ ab ea: ⁊ ſimiliter endiuia ⁊ portulaca facit lac abũdare: ⁊ in ipa eſt digeſtio cibi ſcꝫ in cõplexionib⁹ frigidis: quoniã in calidis opoſitũ faceret: vt ſupra viſum ẽ. ⁊ fuit ſnia Almanſ. in tertio. c. xviij. dicẽtis. Eruca calida eſt: q̃ iſlatiua exiſtẽs capitis creat dolorẽ: tardeqꝫ digeriť: ſed virgã erigere facit. Et idẽ in libro. xxj. cõtinẽ. c. cx. dixit autoritate Diaſcordis i ſecũdo. Eruca excitat appetitũ coitus ꝓuocat vrinã: ꝓcurat digeſtionẽꝫ: ⁊ laxat ventrẽ. ⁊ eſt calida in ſecũdo: humida in prĩo. ⁊ q̃ꝛ ẽ eius caliditas maior ſua humiditate: eſt generatiua ventoſitatis. addit ad coitũ: facit erigere virgam: et cũ comeditur ſola inducit ſodaꝫ: ⁊ qui vtitur ea comedat cuꝫ ipa lactucas: ſcariolas ⁊ portulacas. Et de proprietate eruce ẽ prouocare vrinã: laxare ventrẽ: ꝓcurare digeſtionẽ ⁊ tenere inſtrumẽtũ virge erectũ.

Que oīa etiā pauli autoritate cō
firmauit. Et ī li.xxv.eiuſdē.c.j.in
quit. Debes poſt cōctionē eruce
comedere de lactucis aut de endi
uia ſilueſtri: ſin autē comedere de
bes tm̄ eā ſi vis vti actu venereo:
ad id enim nō modicū valet: dicēte
gal.in.ij. Alimētoꝝ.c.l. Calefacit
potenter hoc olus: vt neqꝫ ſoluꝫ
cōedere ipm̄ facile ſit ſine mixtu
ra folioꝝ lactuce: ſꝫ ſpma gn̄are
creditū eſt: ꝛ impet⁹ ad coitū exci
tat: doloratiuū aūt capitis ē ꝛ ma
gis ſi qs ſolū ipaꝫ cōedat. Quare
aut oīno dimittēda ē: aut cū lactu
cis aſſumēda: vt ſupra diximus.
¶ De enula vero nihil ad pſens
dicit: cū ei⁹ radix tātūmodo ſit in
vſu: iō de ipſa ſermonē faciemus
cū de radicib⁹ loquemur. De eu-
fragia aūt eupatorie ꝛ talibꝫ pu
re medicinalib⁹ ab. E. incipiētib⁹
nihil etiā in pn̄tia dicēdū opina-
mur: quare ad ea tātūmodo ole-
ra que ſunt in vſu tranſeamus ſe
cundum ordinem iam inceptum.

¶ Ca.cxlvij.oñdit.naturā feni
culi ꝛ modum vtendi ipſo ſicut
et ceteris aperientibus ꝛc.

Feniculꝰ a vulgari
bus nr̄is herba bo
na dr̄. q̄ ſcdꝫ Auer-
ro.in.v.coll̄.calid⁹
eſt in tertio gradu:
ꝛ ſiccus in ſecūdo
ꝛ pp̄ter hoc puocat lac vrinam ꝛ
menſtruum: et confert oculis ꝛc.
Iſaac vero in particularib⁹ dietis
dixit: ꝙ feniculꝰ domeſtic⁹ calid⁹
eſt in medio ſecūdi grad⁹: ꝛ ſicc⁹
in medio primi iobediēs digeſtio
ni: ſed tn̄ ſcd̄m medicinā valet ad
diuturnas febres ꝛ puocationeꝫ
vrine ꝛc. Auicē.aūt.in.ij.canonis
ca.cclxxxj. ſic ait de ipſo. Natura
ſilueſtris eſt vehementis calidita
tis ꝛ ſiccitatis: ꝛ eſt digni⁹ tertio:
hortulani aūt caliditas eſt in ſe-
cūdo: aperit oppilationes: acuit
viſum. Et Democritus q̄deꝫ exi-
ſtimauit qd̄ venenoſi vermes pa-
ſcunt feniculi recentis ſemen: vt
eoꝝ viſus cōfortet: ꝛ vipere ꝛ ſer
pētes fricāt oculos ſuos qn̄ egre
diunt de cauernis ſuis poſt hie-
meꝫ ſup ipm̄ vt illuminent oculi
eoꝝ. Et humidus comeſtus facit
exuberare lac verūtn̄ ei⁹ digeſtio
eſt tarda: ꝛ ipſi⁹ nutrimētū ē malū
et puocat vrinā ꝛc. Que fuit ſnīa
Raſis in.xxij.ɔtinē.c.ccclxvj. dicē
tis autoritate Diaſcoridis. fenicu
li comeſti augēt lac. Et īfra ſubiū
xit autoritate Gal.in octauo. qd̄
aq̄ hortenſiū feniculoꝝ calefacit
violēter: ita ꝙ pōt poni ī tertio ſꝫ
deſiccat ī primo: iō gn̄at lac ꝛc. Et
p hoc ſaluat Auerr. q̄ ī tertio gra
du caliditatis poſuit ipꝫ. Deinde
ſubdit actoritate Ruffi quod ſunt
groſſi ꝛ mali nutrimēti: tn̄ puocāt
vrinā. Et dixit in libro regiminis.
Feniculi difficilis digeſtiōis ſunt
ꝛ modici nutrimēti: tn̄ faciunt ad
puocādū vrinā poſtremo dixit au
toritate Gal. in lib. appoſitarum
morbis medicinarū: ꝙ reptilia co
medūt d̄ feniculis ꝛ feminib⁹ eoꝝ
recētib⁹ ad acuenduꝫ viſum ipſo
rū. ¶ Nos v̄o de mēte Gal.in lib.
de diſſolutiōe cōtinua dicim⁹ ꝙ fe
nicul⁹ apiū ciminū et huiuſmodi
aperiētia nō ſint frequētāda pro
pter nocumēta q̄ faciūt ex longo
vſu eorū dixit enim ibi Gal. hec ver
ba. Licet eruca: ciminum: feniculꝰ
ꝛ hmōi cōferant ei q̄ indiget aper
tiōe oppilatiōis ſplenis ꝛ epatis
et pectoris et cerebri: ꝛ incidant
ſubſtātiam ꝛ ſubtilient: ſed tamē
non opꝫ ꝙ aliquis multū vtatur
eis: nam ſanguinem aquirunt et
reddunt ipſum ſubtileꝫ: ꝛ hi cibi
minuūt corp⁹ poſtea ipm̄ debili-

tāt: ⁊ poſtea calefaciūt ſanguinē calefactiōe nimia: ⁊ reddūt plurimū eiꝰ i cholerā citrinā: ⁊ poſtea ſi cōtinuꝰ ſit vſus eorū ex ipſoruʒ cōtinua aſſumptiōe diſſoluit̃ ſanguis ſubtilis: ⁊ ꝺducit̃ ad deſiccationē ⁊ groſſitiē: ⁊ ex eo plurimuʒ ſit cholera nigra et qñq; gñat̃ ex iſtis lapis in renibus nociturꝰ ⁊c. hec ipſe. Sʒ dicet quiſpiā: quō faciūt lapidē in renibꝰ huiuſmodi aperitiua: cū faciētia lapideʒ ſint oppilatiua groſſa ⁊ viſcoſa vt oēs fatētur: iſta aūt ſunt aperiētia et ſubtiliātia: igit̃ non videnť poſſe lapideʒ cauſare. Cui rñdebimus dicētes ꝙ veruʒ eſt ꝙ ipſa aperiētia ꝑ ſe hoc minime facere poſſint iam dicta rōne. Uerū tamē per accidēs lapidem poſſunt generare deducēdo groſſa cibaria ad vias renuʒ ⁊ veſice. et ꝓprie cum eis admiſcētur: que groſſa cum ſubtiles vias penetrare non valeant: ibidem retinentur ⁊ aduruntur a renum caliditate et ſic cauſam lapidis per accidens eſſe fatemur. Et iō huiuſmodi diureticis ⁊ aperientibus cū cibis nō eſt frequēter vtendum. Ad feniculum itaq; redeundo dicimꝰ ꝙ cum potius ſit medicina q̄ cibus cum de numero ſit diureticorū vt viſum eſt niſi ſuis operationibus indiguerimus: erit ſummopere fugiēdus propterea que ſupra diximus: et quia difficilis eſt digeſtionis. et mali nutrimenti ⁊c. De iſopo: iunipero ⁊ reliquis omnibꝰ vſq; ad lactucam: q2 raro eis vtimur. Et pro medicinis tātomodo: et non pro cibis non ſcribemus.

¶ Capitulū. clviij. oſtendit naturam lactuce ponendo laudes iuuamenta ⁊ ipſius ad ſanitatem nocumenta.

Lactucā inter cetera olera via cibi ⁊ nutrimēti cōmēdatā maximeq; approbataʒ inuenio. Quā debemꝰ ponere frigidā i primo vel in ꝑncipio ſcđi gradꝰ vt inq̄t Auerrois in. v. colliget. Haliabas vero in. v. Theorice. c. xvj. fecit eā frigidiorem cū ait. Dico ꝙ lactuce cōplexio eſt frigida ⁊ hūida i ſcđo gradu vltimo magiſq; reliq̄s nutrit oleribꝰ: ⁊ ſuauioris eſt ſaporis: et ſanguis q̄ ab ea gñatur laudabilior eſt alioꝝ ſanguine olerū. Cō etiā cū eo ſenſit Princeps .i. ij. canōis. c. ccccij. dicēs: ꝙ ille q̄ dixit ꝙ lactuca ſit frigida in tertio gradu: iudicauit de ipā ꝙ ſit mali nutrimenti ⁊ pauci ⁊ non eſt ita: imo videtur ꝙ ipā ſit in ſcđo. Et poſt pauca ſubiūxit. Sanguis vo ex ea gñatꝰ ē melior ſanguie gñato ex oleribꝰ ⁊ nutribilior eſt: ⁊ illa ꝑſertiʒ q̄ ē elixata: ⁊ illa q̄ nō eſt abluta ē melior. Ablutio eñ addit ei inflationē: ⁊ ſimilr oibꝰ oleribus frigidis: ⁊ ē velocis digeſtiōis. facit ſomnū: ⁊ remouet vigilias elixata ⁊ cruda: ⁊ cōfert alienatiōi ⁊ aduſtioni ſolis in capite ⁊c. Et infra dixit. Et hortulana quideʒ eſt bona ſtomacho: ⁊ eſt velocis digeſtiōis: ⁊ acceptio eiꝰ cū aceto facit appetitū: ⁊ remouet icteritiā ⁊ ardorē ſtōachi. Et iſta ēt fuit Iſaac determinatio i li. dieta ꝑ vniuerſaliū dicētis. Laudabiles herbe in bono gñando ſanguie ſunt lactuce: ſanguineʒ eñ gñant naturali vicinū. Et i ꝑticularibꝰ inq̄t. Lactuca cū ſit mediocriter frigida ⁊ hūida: melior ē ceterꝭ herbis ad gñandū bonū ſanguinē i q̄litate ⁊ q̄titate: q̄ ſi nō lauet̃ aq̄ melior ē q̄m aq̄ ſue frigiditati ēt hūiditati ꝑbet augmētū: cito digerit̃: vrinam ꝓuocat: morſionē ſtomachi i

de cholera rubea ortā extinguit: vñ tuſſim placās ſanguinis ebullitionē refrigerat: ſomnū vigilias hñtib⁹ p̄ſtat laudabilē capitis dolorē de cholera rubea vł ſanguine factū amputat: ⁊ cocta pl⁹ ꝙ̄ cruda eſui cōueniēs: lac augmētat ꝓpter bonitatē ſanguinis quā generat ī qualitate ꝗtitate ⁊ ꝑfectione: ſed tñ cū indurat̄ ⁊ lactis copiā habuerit ei⁹ humiditas minuitur: ⁊ fit amari ſaporis: vñ fit aperitiua: ⁊ ſanguinē gñat peſſimū idcirco eā aſſueſcētib⁹ fit nociua: q⁊ tenebroſitatē ī eorū oculis facit: ⁊ ſpmatis naturā corrūpit ⁊c. Hoc etiā voluit Raſis ī.iij. Almāſoris.c.xviij.cū ait lactuca frigida eſt: q̄ calidi ſtomachi naturā reprimit: atq; ſperma minuit ſomnūq; facit. Et ī.iiij. ſuoꝝ aphoriſmo. libro dixit: ꝙ viſum debilitat et calorē innatū. Gal'. q̄z plurimū lactucas cōmedat ī pleriſq; ſuoꝝ opeꝝ. Dixit eñ de ea ī ſcd̄o de alimētis.c.xxxviij. Lactuca mihi in cōſuetudine ex multo tp̄e fuit: laborioſam ꝟo nūc hñs maſticationē īduxit decoctionē. Utebar aūt lactucis in iuuētute q̄dē cholerizāte mihi cōtinue ſuperiori vētre īfrigidatiōis grā: cū aūt ad etatē veni ꝓuectā: remediū erat mihi ſolū ol⁹ hoc: vigilie econtra ꝙ̄ vt qñ iuuenis erā: ſtudēti mihi circa ſomnū: cōſuet⁹ eñ volūtarie vigilare ī iuuētute ſimulq; ꝓuecto cum etate vigilante: īuolūtarie vigilās grauabat: ⁊ mihi adheſit pharmacū vigiliarū q̄d erat d̄ ſero comeſta lactuca. Jn lib. q̄z de euchimia.c.viii. dixit. Lactuca eſt innocuū olus: ⁊ infrigidatiuū: q̄d offerri p̄ōt per acetū ⁊ garū.i. ſalem. Non eſt igit̄: vt etiā teſtatur Raſis in.xxi. cōtinētis.c.cxxviij. autoritate Gal. d̄ lactucis dicēdū ſicut imperiti q̄dā medici q̄ vituperāt eas narrātes multū ſāguinē generari ex eſu ipſarū inducētē repletionē ſāguineā: ⁊ hec eoꝝ verba habeo ꝓ laude ⁊ nō ꝓ vituperio ⁊ ſi eſſet vt ipſi dicūt: eſſent etiam lactuce meliores aliis oleribus: ⁊ cibis aliis generantibus ſanguinē magis ceteris humoribus: ⁊ ſi dubitaret̄ de hoc: ꝓhiberi vel diminui poſſet hec repletio ſubtrahēdo lactucas ⁊ iniungēdo exercitiū: ſed res nō ita ſe hȝ ⁊c. Et licet ſanguinē laudabilem generēt plus aliis oleribus ⁊ impinguēt: vt dixit Raſis autoritate Coſte in lib. de agricultura. tñ q⁊ comeſte aſſidue debilitant viſum: infrigidāt corpus: ⁊ reddūt ip̄m pigrum: ⁊ nocent inteſtinis: et remouent appetitū coitus: vt idem ait autoritate Ruffi ſepenumero non aſſumantur.

¶ Cap.cxlix. oſtendit naturā ⁊ proprietates maiorane: meliſſe ⁊ mente quo ad cibum.

Maiorana nonnulli in cibis ſuis vtunt̄: cū mihi de mēte ſapiētū antiquorū videat̄. ꝙ pl⁹ viā medicine ꝙ̄ ciborū ingrediat̄: cū calida ſit ⁊ ſicca in tertio vt inq̄t Princeps in.ij. cañ.c. cccclxxiij. vbi dixit ꝙ ipſa eſt ſubtilis reſolutiua aperitiua cū fortitudine aperiens oppilationes cerebri et cōferens hemigrancie: et ſodo: ⁊ humiditati ⁊ ventoſitatibus groſſis: ⁊ dolori auris ⁊c. Qd̄ etiā ſenſit Raſis in.iij. almāſo.c. xxi. cū ſcripſit. Maiorana calida eſt ⁊ ſubtilis: ex oib⁹ frigidis paſſiōib⁹ q̄ in cerebro ſunt ꝓficiens. Et in lib.xxiij. cōtinētis.c.dcccxix. dixit autoritate Diaſcoridis: ꝙ ipſa calefacit valde. Et apozima

ipſius bibit ī pncipio hydropiſis: ꝛ valet difficultati mingēdi ꝛ torſioni: puocat mēſtrua ꝛc. Et infra autoꝛitate Bimmaſui inquit: ꝙ cōfert doloꝛibꝰ frigidis ꝛ hūidis ꝛ doloꝛi capitis phlegmatico ꝛc. Nullibi ergo via cibi: nec ad ſanitatis cōſeruationē reperi ipſam ab autoꝛibꝰ cōmēdatā: quare dimittēda ē. ¶ Meliſſa aūt q̄ mederēzegū ab Auicē. in ſcdo canonis appellat in. c. xcviij. vt Johanni placuit arculano. c. de melancholia ſupꝛa deſcriptionē letificātis Almanſoꝛis: calida eſt ꝛ ſicca in ſcdo. Et confert oībus egritudinibus phlegmaticꝭ ꝛ melācholicis: efficit oꝛis odoꝛē bonū: ꝛ remouet fetoꝛē eiꝰ: letificatiua ē ꝛ ꝯfoꝛtatiua coꝛdis: iuuat digeſtionē ꝛ ꝯfert ſingultui. Qđ ēt voluit almāſoꝛ ī li. iij. c. xviij. dicēs. Meliſſa calida eſt q̄ ſubtiliatiua exiſtēs coꝛdis patiētibꝰ tremoꝛē cōgruit: atq̄ iſlationē faciēs vgā erigit: deſideriū comedēdi tribuit: vomitūq̄ aufert ꝛ ſingultū. Ecce ꝙ ipſe cū pncipe ꝯuenit verū itaq̄ Johānes dictꝰ inqt: quā ob rē in ſalatutijs ipſa poſſumꝰ vti ſecure: ꝛ pcipue cū frigidis vt lactuca ꝛ hmōi mixta fuerit. ¶ Mēta vo q̄ ſepiſſime in menſam venit ppterea ꝙ oībꝰ fere grata ſuauiſq̄ cū ſua aromaticitate exiſtat. Que ſm Auer. in v. colliget calida eſt ꝛ ſicca ī ſcdo gradu et attingit de tertio: et hꝫ amaritudinē cū ſtipticitate: cōfoꝛtat ſtomachū: ꝛ monet coitum ꝛc. Auic. aūt. in. ij. canonis. c. cccxvj. dixit ꝙ eiꝰ natura calida eſt ꝛ ſicca in. ij. Et in ipſa eſt humiditas ſuperflua: ꝛ eſt calefactiua ſtiptica ꝛ ſubtilioꝛis ſubſtātie olerū q̄ comeduntur. Et infra dixit: cōfoꝛtat ſtomachū: ꝛ calefacit ipſum ꝛ ſedat ſingultum: ꝛ digerit: ꝛ phibet vomitum: ꝛ adiuuat ad coitū ppter inflationē q̄ eſt in ipſa ꝛc. Que etiā fuerūt verba haliaba. in. v. theoꝛice. c. xvj. ad literam. Iſtud ſilr ſenſit Iſaac in particularibus dietis cū ait. Menta calida eſt ꝛ ſicca ī ſcdo gradu: habēs ponticitatē: ꝛ aromaticū odoꝛem: vñ ſtomachū cōfoꝛtat: appetitum irritat: abominationē de putridis humoꝛibus amputat: ꝛ eſui aſſueta coitū ſuſcitat: ꝛ iſta etiam fuit Raſis ſnīa in. xxiij. cōtinentis. c. dcclxxiiij. dicētis autoꝛitate Diaſcoꝛidis. Menta vires hꝫ calefactiuas ꝛ deſiccatiuas. Et infra autoꝛitate Bimmaſui inqt. Mēta calida eſt in fine ſecundi. calefacit ſtomachū ꝛ eū cōfoꝛtat: mitigat nauſeā phlegmaticā: bonū reddit ſtomachū: ꝛ confert ſingultui phlegmatico. Et iō dicebat Serapio. Menta comedit cū cibis admixta: ꝛ eſt bona ſtomacho et pꝛouocat appetitū pſtratū pꝛopter ſuā odoꝛificationē: ꝛ aufert faſtidiū: ꝛ incitat libidinē: exſiccatiōe pauca. Hec itaq̄ ſunt ipſius virtutes ꝛ operatiōes: quare non irrationabiliter ad comeſtionem fuit appꝛobata. ¶ De matricaria vero millefolio: mirto et talibus ab M incipientibꝰ: quoꝝ operationes ad medicinā tantūmodo laudabiles exiſtunt: ꝛ minime ad nutrimētum: nihil in pꝛeſentiarū dicenꝰ: ne inutiliter noſtra ꝛ extra pꝛopoſitum plonget oꝛatio.

¶ Cap. cl. oſtendit naturā naſturcij pꝛo quanto cibi quandoq̄ venit in ſalatutijs.

NAſturcium vidi comedere ſepenūero: ſimul cum alijs oleribus: q̄uis plꝰ ad medicinā: q̄ ad cibos ſit cōmēdabile

eſt ciboꝝ naturā rōne ſue exceſſi-
ue caliditatis fere totaliter egre-
diaꝛ. Calidū eñ eſt ⁊ ſiccū i quar
to: vt inquit Auer. in. v. colliget. ⁊
eius virtus eſt ſimilis ſinapis vir
tuti. Auic. vero in. ij. cañ. c. cccccx.
dixit de eo: ꝙ calidū eſt ⁊ ſiccū ad
tertiū ꝑueniēs mundificat pulmo
nem: ⁊ confert aſmatim: calefacit
ſtomachū ⁊ epar: ⁊ cōfert groſſi-
tiei ſplenis: ⁊ eſt malū ſtomacho
ꝓpter vehemētiā mordicationis
ſue lȝ ipȝ faciat cibi appetitū: au-
gmentū efficit in coitu: ⁊ ad plures
vȝ infirmitates. Que oīa breuita-
tis gratia ꝑtermittā. Unum tamē
hoc ex dictis volum⁹ inferre. ſ. ꝙ
illandabile ſit ad ſanitatis ꝯſer-
uationē. cū calidū ⁊ ſiccuȝ ſit ſup
flue: ⁊ ꝗuis appetitū adiuuet: ⁊ in
flationē reſoluat: capitis tñ efficit
dolorē: ⁊ digeſtinā retardat vt in
quit Almāſor in. iij. c. xviij. Idem
quoqꝫ Raſis in libro. xxiij. ꝯtinen
tis. c. ccxix. ſic etiā ſcripſit Diaſco
ridis autoritate. Omnes ſpēs na
ſturcij calide ſunt acute ⁊ nociue
ſtomacho: ventrē laxāt: expellūt
lumbricos: ⁊ diſſoluūt apoſtema
ſplenis ⁊c. Et poſtremo dixit au-
toritate Priſciani. ꝙ naſturcium
deſiccet putrefactionē corporis: exci
tet coitū: ⁊ inducat appetitū cibi.
Hec eñ ſunt q̄ in corp⁹ operatur
cū in cibis aſſumiꝛ: verū qꝛ exceſſi
ue calidū eſt ⁊ ſiccū a cholericis ⁊
ꝓcipue in eſtatis tp̄e fugiēdum
eſt: ne ex eius comeſtione ad inflā
mationē corporis ⁊ humoꝝ incē-
ſionē ⁊ ad ipſoꝝ aduſtionē noſ ꝑ
ducat. Quare phlegmaticis dere
linquaꝛ poti⁹ mulierib⁹ hyema-
libus ⁊ ꝯgelatis: q̄b⁹ ei⁹ nocumē-
ta aut minie aut parū q̄ppe noce
re valēt: vt rō ſumpta a cōplexio-
ne manifeſtiſſime declarat. ¶ De
napis dicem⁹ cū de radicib⁹ loq-
mur: de reliq̄s ꝟo ab. N. incipiēti
bus. q̄ oīa medicinalia ſunt nihil
hoc in loco ſcribendū eſſe iudica
mus: volentes eam que ab initio
viam promiſſa fuit obſeruare.

¶ Ca. clj. oſtēdit naturā petro
ſelini pētaphilonis ⁊ portula-
ce ꝑ quanto faciunt ad cibum.

Petroſelinū calidū eſt ⁊
ſiccū i fine tertij grad⁹
ideoqꝫ diureticuȝ eſt et
incidēs. vrinā ꝓuocās
⁊ mēſtrua: vētoſitatem
⁊ inflationē diſſoluit: ⁊ idē epar ⁊
matricē mūdificat: eoꝝ oppilatio
nes aperit: ⁊ apoſtemata ipoꝝ cu
rat ⁊c. inq̄t Iſaac in. p. d. Et qꝛ de
ipſo dictū eſt in. c. de apio. vt ꝑrin
ceps ait in. ij. cano. c. cccccclix. cuȝ
ſit vna ſpēs ei⁹: iō de ipſo nō opȝ
aliūde nouo facere ſermonē: ſȝ id
qđ de apio dixim⁹ quātū ad cibū
⁊ quātū ad medicinā: ⁊ de ipo pe
troſelino intelligēdū ē: cui⁹ come
ſtio ob aſſignatas ibidē cās nō eſt
frequētāda: cū difficilis ſit diges
ſtionis ⁊ mali chimi. ¶ Pēthaphi
lon aūt qđ q̄nqꝫ folia dꝛ: lȝ a ple-
riſqꝫ in ſalaturijs aſſumaꝛ: nullā
tñ ad nutrimētū ei⁹ inuenio vtili
tatē: ſȝ tm̄ ad medicinā: cū dicat
Auic. in ij. cañ. c. ccccccxlix. ꝙ ipm
ſit fortis exſiccationis ſine acuita
te ⁊ ⁊ aduſtiōe ⁊ mordificatiōe. Et
poſtea ad q̄s valeat infirmitates
adduxit q̄ breuitatis grā: ⁊ qꝛ ꝑ-
ſentis ꝓpoſiti minie exiſtūt: ꝑter-
mittam⁹: ſolūmō de ipſo ꝯcluden
tes ꝙ qꝛ fortis eſt exſiccatiōis ad
nutrimētū nequaqꝫ cōuenire vi-
deaꝛ cū ſicca nō nutriāt. vt in ca.
xlvij. declarauim⁹ dimittaꝛ ergo.
¶ Portulaca eſt pluribus noſtra
in etate familiaris: ita ꝙ in ſala-
turijs ipſa ſepiſſime reponiꝛ: iō di-
cam⁹ de ipſa ⁊ virtutib⁹ ei⁹ cum

Auer.in.v.coll'. q frigida ſit in tertio gradu: et hūida in ſcdo: cui9 tñ oppoſitū ſonat teſtis noſter Hal. in quinto theorice.c.xvj. Quē corruptuz eſſe opinamur: propterea q ipſe nō ꝯdiceret Gale.cuius fidelis fuit interpres dicenti in.vj. lib.de ſimplicib9 medicinis. Portulaca alterat materias cholericas et eas refrigerat refrigeratiōe longinqua a cōplexiōe equali in tertio gradu.in hūiditate vo in ſecūdo. Et de ipa ſermonē ſuū cōtinuādo in loco palleg. ſubiūxit q ipſa ſit lubrificatiua viſcoſa auferens ſitim: conſtipās ventrē: et auferēs dentiū ſtuporē. Auic.quoqz in.ij.canonis.c.dxxxviij. ſimiliter dixit de eius cōplexioe: et q ipſius nutrimētū ſit paruū et illaudabile.eſt reſiſtēs cholere: valde confert inflāmationi ſtomachi et epati inflāmato: et phibet vomitum cholericū: et debilitat appetitū: et abſcindit vtplurimū deſiderium coitus. Eſtimauit tñ fili9 Meſue q appetitum facit in coitu et videtur qſit illud in cōplexiōe calida et ſicca. Iſaac quoqz in pticularibus dietis ſcripſit de ea: q qz rami ipſi9 hñt aliquātulū ponticitatis: vñ ppter frigiditatē frōdiuz valet ad intēſionē ſtomachi: matricis.renū et calorē febriū et acumē extinguit etc. Que fuit Raſis ſnia in.iij. Almāſoris.c.xviij. dicētis. Portulaca frigida eſt q ſitim et aduſtionē extiguēs vētrē ſtringit: ac detiū aufert ꝯgelationē: et cholere rubee ſupfluitatē habētibus et his qui ex cholera rubea fluxum patiuntur ventris cōfert: ſperma quoqz minuit. Quod etiā dixit in.xxj.cōtinentis.clxij.autoritate Gal.et ſilr autoritate Ruffi ſic ait de ipſa. Inqt Ruff.de ea q infrigidat corp9: debilitat viſuz: et amputat deſideriū coitus: vt idē qqz retulit autoritate filij meſue et alioꝝ antiquoꝝ quare ꝯcludamus cū Gal.in.ij.alimeñ.c.xliij. ſic dicēte. Portulaca vt cib9 quidē paucū alimētū hz et hoc humidū frigidum et viſcoſum: vt medicina antē ſtuporem dentium ſanat etc. Ratione itaqz ſue intenſe frigiditatis aut cū calidis oleribus ꝯmiſceatr: aut nullo mō ſola et irrefracta accipiatr: cum laborātes etiā nō niſi cū cepis ipſum aſſumant.

¶ De pulegio vo et praſſio et huiuſmodi inchoātib9 a.p. que pl9 vt medicinis q vt cibis vtunt ppter eoꝝ fortiſſimā caliditatē inteſamqz ſiccitatē: nihil dicem9 hoc in loco: ſed remittemus videre de ipſis volētes ad Diaſcoridē Serapionē Auicen. et ad alios de eis via medicine ſcribentes.

¶ Capitulū.clij. oſtēdit naturam et ppietates roſiſmarini et rute in via nutrimenti.

Quia roſmarinus et ruta in hortis oib9 fere inueniunt et a mltis diuerſimode aſſumunt: nonnulla ēt de ipſis ſcribemus et ſi medicine ſint poti9 q cibi qbus in via nutrimēti nequaqz vtendū eſſet.iuxta illō pncipis in iij.j.d.ij.c.vij.dicētis. Oportet vt ſanitatis cōſeruator ſtudeat ne cibi ipſi9 ſubſtātia ſit aliqd nutrimentū medicinaliū ſicut olera etc. De quoꝝ numero eſt roſmarin9: cui9 cōplexio calida eſt et ſicca in tertio gradu.vt Sera.inqt autoritate Bimna. Et ppterea ad plures vz infirmitates: vt Raſis ait in.xxiij.ꝯtinētis.c.cccccccxciiij. autoritate Diaſcoridis.et inter cetera dixit ibidē: q oēs ſpēs ei9 cum melle in oculis poſite acuūt viſuz. Ad plura quoqz alia ꝯferre ipſuz

aſſeruit. Que qꝛ pſentꜥ nō ſunt ꝓpoſiti: dimittem⁹. ¶ De ruta aūt dicem⁹ hortulana q̄ libēter naſcitur apud arborē fici: vt inq̄t Auicē. in ij. cano. c. ccccclxxiij. ⁊ illa eſt eligibilior: cui⁹ ↄplexio dū hūida exiſtit: calida eſt ⁊ ſicca i ſcđo. Sicca ꝟo in tertio. Et ſilueſtris in quarto. Cui⁹ oꝑatiōes ſunt he. ſ. inciſiua reſolutiua ⁊ carminatiua ⁊ valde mūdificatiua. aufert odorem allioꝝ ⁊ cepaꝝ: ⁊ ſuccus ei⁹ acuit viſum: ⁊ ꝓprie cū ſucco feniculi ⁊ melle cocto ⁊c. Silr̄ cōctio ei⁹ idē facit. Et ipſa q̇dem digerit: ⁊ facit appetitū cibi. Et ↄfortat ſtōachū et ſplenem: exſiccat ſperma et abſcindit ipm: ⁊ deijcit deſiderium coit⁹ et ↄcubitus reſiſtit venenis: ⁊ ꝓpterea bibat q̇ ſibi timet ne in potu ſumat venenū et pūgi a venenoſis: de ſemine ei⁹ pōdus dragme vni⁹ cū folijs ſuis cū vino: et proprie ſi bibit cum nuce et bolo oībus cōtritis ⁊ cōctis veꝝ plurimū ipſius ſumere aut de ſilueſtra eſt ꝑiciosum inq̇t ipſe. Nos vero opinamur ꝙ ipſa maiori ꝑti hoīm ſit nociua: ⁊ ꝑmaxime cholericis et iuuenib⁹ et in regiōe aut tꝑe anni calidis: tū qꝛ ſuꝑflue calida et ſicca: tū ēt qꝛ horribilis eſt in odore et ſapore: et ꝓpterea iudicam⁹ ꝙ via cibi et nutrimēti nequaꝗ̄ ꝓpināda ſit: ſꝫ via tm̄ medicine. Et qđ ita ſit appꝫ p Iſaac in ꝑticularib⁹ dictis ſic ſcibēte. Domeſtica ruta calida eſt ⁊ ſicca i tertio: ⁊ iō melior eſt ad digerēdū: qꝛ ꝟtutē incidēdi hꝫ: ⁊ groſſos viſcoſoſꝗ hūores extenuādi: vētoſitatē ⁊ iſlatiōeꝫ diſſoluēdi: ꝓinde iuuat iferiora inteſtia. Que fuit ſnīa Raſis i. iij. almā. c. xviij. dicentis. Ruta calida ē ⁊ ſicca: q̄ ſubtiliat atꝗ vētoſitatē ⁊ iſlatiōeꝫ diſſoluit in li. q̄ꝫ. xxij. ↄtinentis. c. ccccxxxv. dixit autoritāte Gal. inter alia ꝙ ſi folia ei⁹ ſumant̄ p ſe tm̄: aut cū ficub⁹ ſiccis ⁊ nuce irrita malitiā venenoꝝ mortiferoꝝ et ifra ſubdit. Et ſi cōedit̄ incidit ſꝑma: ⁊ iterū ait: et qꝛ eſt tenuis diſſoluit inflatiōeꝫ: iō eſt vtilior alijs ad vētoſitates: ⁊ ꝓhibet appetitū coit⁹ et diſſoluit ⁊ deſiccat vehemēter: qꝛ eſt fortꜥ deſiccatiōis. et autoritate Bimmaſui dixit ꝙ impoſita oculꜥ viſuꝫ acuit: ꝓuocat mēſtrua: dolorē infert capiti ↄſtipat vētrē: et cū ꝓprietate ſua corrūpit ſꝑma ⁊ id deſiccat ⁊c. Nos aūt credim⁹ ꝙ ēt totū corp⁹ deſiccet: extenuet: ⁊ inflāmet: et hūores adurat: et plurimū ſanguinis in cholerā ↄuertat: et ad multa alia ꝑducat nocumēta: ⁊ ꝑcipue calidas hn̄tes cōplexiōes: iō taꝗ̄ inimica fugienda eſt in via nutrimēti: ſed in via medicine eſt cōmendanda.

¶ Capitu. cliij. oſtendit naturā ſaluie: ſinapis ſpinachie: ⁊ ſparagi prout viam nutrimenti ingrediuntur.

Saluia que eliſſagos grece dicit̄: vbiꝗ reperitur: et a pleriſꝗ cum pane comedit̄: ab alijs vero aliter: ac ſi cib⁹ eſſet: cū tm̄ ſit medicina: vt apparet per Serapiōem dicentē. Decoctio folioꝝ rum et ramorum ipſius qn̄ bibit̄ prouocat vrinā ⁊ menſtrua. vt inquit Diaſcorides: ſed autoritate Gal. idē ſcripſit qđ Raſis in. xxi. cōtinētis. c. xcj. cuꝫ ait. Saluia hꝫ manifeſtam caliditatē cum ſtipticitate puſilla. Ubi aūt hoc dixerit Gal. nullus coꝝ expreſſit. Nos autem dicimus ꝙ in. vj. de ſimplicib⁹ medicinis. c. cxxiiij. ſꝫ ſi marmacora ſit ſaluia vt Michaeli noſtro placuit dicēdū erit cum Aui.

n.ij.cañ.c.cccclxvj,.ꝙ ipa ſit cali-
dioꝛ maioꝛana:et fortioꝛ et calida
in tertio:et ſicca in ſcđo:ꝛ ſit ſubti
lis reſolutiua:ſedatiua ventoſita
tum:aperitiua oppilationũ phle-
gmaticaꝝ vbi ſunt : cuiꝰ odoratꝰ
vltime facit ſolida: ꝯfortat ſtoma
chũ:ꝛ aperit oppilatiões viſceꝝ:ꝛ
exſiccat hũiditatẽ ſtõachi:et ꝯfor
tat inteſtina. Pauli quoqꝫ autori-
tate dicitur ꝙ ꝯfert paraliticis:ex
qbꝰ apparet ꝙ ipa ſit potiꝰ dicẽda
medicina ꝙ̃ cibꝰ vt ſupra diximꝰ.
¶ Sinapis etiã videt̃ eſſe huiuſ-
cemodi:cũ natura eius calida ſit
et ſicca vſqꝫ ad quartum vt voluit
princeps in.ij.cañ.c.ccccccclxxviij.
Et propterea incidit phlegma:et
confert dolori iuncturaꝝ et ſiccat
et mundificat hũiditates q̃ ſunt
in capite:ꝛ ſi bibat̃ cũ aqua mel-
lis:aufert aſpitatẽ antiquã q̃ eſt
in cãna pulmõis:extenuat ſplenẽ
facit ſitim:ꝛ facit deſideriũ coitꝰ.
Iſaac q̃ʒ in pticularibus dietis
de ipa ſic inquit. Sinapis calida
eſt ꝛ ſicca in medio quarti gradꝰ:
hũiditatẽ capitis ꝛ ſtõachi deſic-
cat. Que videntur fuiſſe verba filij
Meſue vt inq̃t Raſis in.xxj.ꝯtinẽ
tis.c.cclxxv. vbi ẽt ait autoritate
Coſte i li.de agricultura:ꝙ ſemẽ
eius tritũ et diſtẽperatum cum vi-
no facit bonũ ſtõachum ſi ieiuno
ſtõacho accipiat̃:et excitat coituʒ
ꝛc. Ex his ergo apparet ꝙ plus
medicie nomẽ ꝙ̃ cibi ſibi vẽdica-
uerit vt de ſaluia dictũ eſt. ¶ Spi
nachie vo:vt in.v.colliget ſcripſit
Auer.valde ſunt bone et tempe-
rate:valẽt gutturi ꝛ pulmõi ꝛ ſtõa
cho:ꝛ humectãt ventrẽ:et ſunt in
ſcđo gradu frigide ꝛ hũide. Et ſi
bẽ ſpſi videt̃ ꝯ dicere aut litera eſt
coꝛrupta. Quõ ſunt tpate ſi frigi-
de ſunt et hũide in ſcđo. ꝛ iõ ſal-
uãdo eũ dicere poſſumꝰ ꝙ delen-
dũ eſt ly frigide. Et ꝙ hec ſit bõa
coꝛrectio litere ptʒ ꝑ haliabatẽ in
v.theo.dicẽtẽ. Spinachia in calo
re ꝛ frigoꝛe tpata eſt:ſʒ humectat
ꝛc.ꝛ ſilr ꝑ Auic.in.ij.cano.c. cccc-
cxcix.ſic ſcribẽtẽ. Natura eaꝝ tẽ-
perate frigida ẽ ꝛ hũida i fine pri
mi:ꝛ ſunt lenificatiue:nutrimẽtũ
eaꝝ meliꝰ ẽ nutrimẽto chryſolocã
ne:ꝛ in ipſis eſt vtus abſterſiua la
uatina:ꝛ vincũt cholerã:ꝛ fortaſ-
ſis refugit ſtõachꝰ a iure eaꝝ q̃ au
ferant̃ a iure ſuo ꝛ cõedant̃:ꝛ ꝯfe
rũt pectoꝛi ꝛ pulmõi calido, qđ ẽt
ſenſit iſaac in.j.d.cuʒ ait. Spina-
chia frigida ẽ ꝛ hũida i pꝛio gra-
du:vẽtrẽ hũectat ꝛ gule đ ſãguie
ꝛ cholera rubea dolenti valet ꝛc.
Que fuit ſnia Raſis in tertio Al-
mã.c.xviij.dicẽtis. Spinachie ſũt
temperate:q̃ gutturi atqꝫ pulmõi
necnõ ſtõacho ꝛ epati ꝯgruentes
ſũt:vẽtrẽ leniũt:q̃ꝝ nutrimẽtum
bonũ exiſtit ꝛ optimũ. Et i.xxj.ꝯti
nẽtis autoꝛitate filij Meſue dixit
ꝙ frigide ſunt ꝛ hũide i fine ꝑmi:
ꝛ iõ leniũt vẽtrẽ:ꝯferũt dolori pec
toꝛis ꝛc. Quare nõ debemꝰ eas de
ſpicere cũ bonũ ſit eaꝝ nutrimẽ-
tũ:lʒ paruũ ſicut ꝛ alioꝝ oleꝝ:vt
ex dictis ꝑncipis in.iiij.j.c.j.colli-
gi pt dicẽtis. Nutriẽs qñqꝫ ẽ mlte
q̃ntitatꝭ ꝛ pauci nutrimẽti ſicut
olera ꝛ fructꝰ ꝛc. Et hec đ ipſis ha-
ctenꝰ dicta ſũt. ¶ Sparagꝰ ãt:vt i
quit auer.i.v.col.ꝛ Gal.i.vj.đ ſim
plicibꝰ medicinis.c.lxij.tẽperatꝰ ẽ
aut paꝝ declinãs ad caliditatẽ:ꝛ
hoc ſigt qꝛ hʒ quandã amaritu-
dinẽ q̃ elixationẽ remouet. Cuius
operatiões:ſunt ad remouẽdum
ꝛ aperiẽdum oppilatiões q̃ ſunt i
renibꝰ ꝛ ꝑprie radices ꝛ ſemẽ ꝛc.
Iſaac etiã in.j.d.dixit. Sparagus
calidus eſt et humidus in pꝛimo
gradu:q̃ domeſticꝰ ꝛ ſilueſtris exi
ſtit. Domeſticus temperatioꝛ eſt ꝛ

ceteris

ceteris nobilior proinde. ſperma augmētat:ſtōacho ꝯuenit:vrinā ꝓuocat ⁊c. Silueſtris ꝟo calidior et ſiccior:ideoꝫ plus eſt colatiuꝰ. Et infra ſubiunxit. Quidā dicūt ſparagū coitꝰ eſſe augmentatiuū:qđ Diaſcorides negat. Ego aūt dico ꝙ ſi coitū augmentaret:non eſſet niſi ex copia ſui nutrimēti:cū nimium calorē nō habeat:nec vento ſitatē:vñ virgā ſuſtinet. hec ipſe. Raſis quoꝫ in.xxi. ꝯtinentis.c. lxxxvij. autoritate Gal. dixit de ipſis:ꝙ valent ad oppilatiōes renum:⁊ in.iij. Almā. ꝙ calidi ſint ⁊ humidi ſpermatis augmētū tribuentes:ſtōacho nō ſunt cōgrui: imo nauſeā qñꝫ faciunt ⁊c. Nos aūt cū Gal.in.ij. aliment.c.lv. via medicine ſparagos approbamꝰ: via aūt nutrimēti nequaꝗ̃:dicēte ipſo ī eo loco:ꝙ oīa talia ꝑ aquā elixatā cum oleo et garo offerent̃ modicū aceti ſuper infundentes: delectabiliora enim ſic ⁊ meliora ſtomacho fiūt:alimētum vero corpori dant paucum et nō boni chimi:quare ⁊c.

Ca.cliiij. oñdit naturā radicum in vlī declarādo quale ſit nutrimentum earū:deinde deſcendit ad alium deſcribendo proprietates eius.

Seruātes qđ ſupra ꝓmiſeramꝰ obſeruare poſt ꝑtractatiōē olerū via cibi magis vſitatorū:nūc de radicibus ſolūmō q̄ in vſu hñtur:ſermonē faciemus: pretactum ordinē alphabeti obſeruando:vt facile quodcūꝫ voluerimꝰ ſine labore repiamꝰ. Sed vt melius naturā radicū intelligamꝰ: dicamus de ipſis priꝰ vlr:cum Gal. in li.de ſubtiliāte dieta.c.ix.ſic ſcribente. Radices olerū omnes quidē(vt ita dicat̃)ſuꝑfluice ſunt diſdigeſtibiliores ⁊c. Et poſt pauca ſubiūxit. Uno aūt ſermōe vniuerſas q̄dē radices vt diſdigeſtibiles ſuſpectas habendū:guſtādū aūt ſolas calidas ⁊ acres ſicut aliȷ́ et ceparū ⁊ raffanides ⁊ has vt pharmacū magis ꝗ̃ cibū. Et in.ij. alimē.c.lvij. vniuerſaliꝰ eas videtur reprobare dicens. Meneſitheus quidē ait. Radices indigeſtibiles ſunt ⁊ turbatiue:dico aūt puta raffanidas:allia:cepe:rapas:⁊ oē tale genꝰ:quorūcūꝫ eñ radix: et qđ ſm terrā natū eſibile ē:hec aūt oīa in idigeſtibilē ſpeciē ſperant̃: accidit eñ alimēta ex radicibus emitti oībꝰ partibꝰ naſcentiū:colligūt eñ in ſeipis hūiditatē multā radices ⁊ hāc indigeſtā hñtes plurimā:nō eñ ꝯtingit digeſtam ipā eſſe oēm. Qđ eñ digeſtum videtur eſſe ꝑfectū:qđ aūt in radicibꝰ humidū alibi aſſumere finem digeſtiōis diſtributū ad ꝑtes naſcentis:oīa eñ a radice nutriunt̃ ꝓpter qđ quidē neceſſariū idigeſtas ibi humiditates eſſe collecte eñ hic expectāt finē ſuꝑioris digeſtiōis. Quare in radicibꝰ rōabile illaboratas eſſe plurimas hūiditates. Uériſimile igit̃ ex noſtris corꝑibus ab his alimentū hūidū derelinꝗ̃ et turbatiuum. Hec fuit Meneſithei ſnīa q̄ etſi vlr a Gal. nō approbetur:in pluribus tamē verificat̃:vt rō per ipſū adducta demōſtrat. Quare nutrimētū radicum illaudabile magis ꝓnūciādum:etſi non ſemper:ſaltem frequenter. Sed ad aliū veniētes dicimus ꝙ calidū eſt ⁊ ſiccū in tertio:vt dixit Auerro.in.v.colliget. Secundum vero Haliabētem in quinto theorice.c.xvij. calidius eſt ꝗ̃ cepa:quā ipſe prius calidā in quarto pronunciauerat vbi in

quit: q in eo fortis erat aduſtio: ꝛ
magis medicamini ſit̃ q̃ cibo. Cui
videtur ꝯſentire princeps Auicēna
in ſcd̃o canonis. c. lxxv. cum dixit.
Alliū eſt calefactiuū ꝛ exſiccatiuū
in tertio vſq; ad quartū: et ſilue-
ſtre eſt fortius illo: reſoluit infla-
tionē valde: cōeſtū facit ſoda: et
clarificat vocē ꝛ guttur decoctū:
et ꝯfert tuſſi antique: et doloribꝰ
pectoris ex frigore: ꝛ extrahit ver
mes: ꝛ in ipſo eſt ſolutio nature.
Et eius operatio in coitu eſt: qm̄
ip̄m ꝑpter vehementiā ſue exſic-
cationis ꝛ reſolutionis qñq; nocet:
q ſi decoquat̃ in aqua donec eius
acuitas reſoluat̃: nō elōgat̃ quin
ſit illud qd̄ de eo remanet in elixa
tura eiꝰ pauce caliditatis qd̄ non
exſiccat: et gñatur ex eo materia
ſpermatis: ita vt ponat materias
phlegmaticas in ꝯplexiōibꝰ phle
gmaticis cinerē: et non poſſit eas
carminare. Et qñ iuvenis ꝯuertit̃
in ventoſitates: nō elōgatur quin
adiuuet ad deſideriū coitus ꝛc.
hec Princeps ipſe. Raſis vero in
tertio Almā. c. xviij. ſic de eo inq̄t.
Allia calida ſunt ꝛ ſicca: ꝛ iō ſitim
afferūt: libidinē efficiūt: atq; ven-
toſitatē expellunt: ꝛ corpꝰ calefa-
ciunt. Regionibus vero ac tempo
ribus: necnon corporibus calidis
nocumentū preſtant: cōueniētia
vero eis que illis ſunt contraria.
Et in. xxj. cōtinentis. c. clxxx. ſic in
quit de ipſo autoritate Diaſcori-
dis. Allium habet virtutē calefa-
ciendi ꝛ diſſoluendi ventoſitates
et inflationem vētris: deſiccat hu-
miditatem ſtomachi: prouocat ſi-
tim: ꝛ eius eſus expellit cucurbiti
nos: ꝛ ꝓuocat vrinā: ꝛ eiꝰ eſus cō-
fert morſui canis rabioſi: ꝛ eſt bo
nū mutatiōi aquaꝝ ꝛ nocumēto
inducto ex eis. Et comeſtum cru-
dum vel coctū clarificat vocem: ꝛ
mitigat tuſſim chronicā ꝛc. Et in
fra autoritate Rufi ſic etiā dixit.
Allia calefaciunt ꝛ incidunt hūo
res groſſos et viſcoſos: et nocent
oculoꝝ tunicis ꝛ eoꝝ hūoribꝰ: et
reddūt viſum turbidū: nocēt etiā
auribꝰ: capiti: et pulmoni et reni-
bus: ꝛ ſi in aliquo mēbro eſt mor-
bus: mouet ꝛ excitat in eo dolorē.
Deinde dixit autoritate filij Me-
ſue. Alliū calidū in quarto: diſſo-
luit phlegma ſalſum generatū in
ſtomacho: et de ſui ꝓprietate cale
facit ſtōachū frigidū ꝛ humidum
ꝛc. Poſtea ſubiūxit autoritate Ga
leni in megatechni: q allia confe
rant habitantibus in regionibus
frigidis: ꝛ ſi nō vterent̃ eis cade-
rent in magnum nocumentum: et
valēt contra dolorem inteſtinoꝝ
abſq; febre: ꝛ inueni q ipſum eſt
bonū vlceribꝰ pulmōis valde. Et
autoritate Sindaraſis indiani in
quit. Allium valet contra ventoſi-
tatē: obliuionē: aſma: tuſſim: ſple-
nem: dolorem hypocūdrioꝝ: lum
bricos: multiplicat ſperma: nocet
autem emoroidibus: tenaſmoni:
fluxui ventris: ſcrophulis: haben
tibus ethicam ꝛ pregnantibus et
nutricibus. Et ſubdit. Inq̄t Hip-
pocrates in lib. de ptiſana. Allia
generant ventoſitatem in ventre:
et groſſiciem in pectore: pōderoſi
tatem in capite et collo: et mouēt
quemlibet morbum conſuetū ho
mini euenire. Et iuuamentum qd̄
eſt in eis: eſt quia prouocant vri-
nam. Et poſtremo dixit autorita-
te eiuſdem in libro dietarum. Al-
lia nocent oculis propter fortem
eorum exſiccationem: et debilitāt
viſum. Poſſumus itaq; cōclude-
re ex his omnibus q allia via ci-
bi non conueniant: et precipue ca
lidas habentibus complexiones
Via autem medicine quādoq; ſu,

mi poſſunt ⁊ in hyeme precipue:
cuꝫ di Ra.vibi.ſ.autoritate.Gal.
in.viij.et in.vj.epidimiarū.Alia
in hyme ſunt multi iuuamenti:qꝛ
calefaciunt humores frigidos:et
incidūt groſſos et viſcoſos vincē
tes ⁊ dn̄antes corpori tp̄e hyema
li.et in li.xxv.cōtinē.c.j.di.Come
ſtio porrorū et alliorum in eſtate
infert caliditate torſionem dolo-
roſam:tn̄ in hyeme magnum iu-
uamentū prebet.eo ꝙ incidat hu
mores groſſos et viſcoſos calefa
ciendo frigoris:quos ꝯgregauit
tp̄s hyemale in coporib⁹ et per
maxime phlegmaticis vltramon
tanis ⁊ ſimilibus.quare ⁊c.

¶ Cap.clv.oñdit naturā bul-
bi ſeu ſcalonie ⁊ cepe cū nutri-
mento et proprietatibus eoꝝ.

LIcet bulbus ſi ois radix
unicata:vt autor inquit
pandectaꝝ:tn̄ pro ſcalo
nia ſumitur vt plurimū
ptꝫ per autores diuerſa fecientes
capitula de bulbo et cepe:quod
nō feciſſent ſi vnū et idē eēnt:⁊ p
maxime per Auicen.in.ij.cano.c.
lxxxix.di.Bulbus eſt cepe qđ con
ceditur paruum ſimile cepe nar-
ciſci:cuius natura propinqua eſt
nature cepe:et forſaſſe eſt ſiccus
in primo hūiditate ſuperflua.Et
infra ſubdit.Qui ex eo dulcis eſt
et rubeus bonus eſt ſtomacho et
amar⁹ eſt melior digerit cibum et
multipicat ei⁹ nutrimentū in ipſo
lꝫ nō ſit nutrimentū ſuum lauda
bile et p̄cipue ei⁹ qđ crudū eſt.Et
qn̄ nō digerit.pungit ⁊ inflat ⁊ ex
citat coitum.Serapio etiam au-
toritate Ga.ſic inqt.Baſſaralzit.
i.bulb⁹:et dicit cepe ſine tunicis:
in cui⁹ ſapore ē amaritudo cū ſti-
pticitate.et virtus eius prima de
ſiccat:⁊ ſcunda abſtergit et incar
nat:et quādo comeditur generat
humores viſcoſos groſſos et ma
los quia eſt difficilis digeſtiōis:⁊
inflatiuus exiſtens ſtimulat come
dentem ipſum ad coitū.Deinde
di.autoritate Diaſcoridis:ꝙ ru-
beus ex eo eſt bonus ſtomacho:⁊
amar⁹ eo melior dulci:qꝛ facit di-
geri cibū.Et omnes ſpecies bul-
bi ſunt calide ⁊ acute excitātes li
bidinem:calefaciētes linguam:⁊
nutriunt multum:et in carne fa-
ciūt augmētū : verū gn̄ant infla-
tionem.Et.J.ſic etiam ait.Opꝫ vt
fugiat nimius vſus eoꝝ:qꝛ ſunt
nociui neruis ⁊c.Quare comeſtio
nē ipoꝝ frequēter nō approbam⁹
Et qn̄ qs eis vti voluerit:p̄paret
eos primo:vt docet Gal.in.ij.ali-
mentoꝝ.c.lxij.di.Comedere aūt
ipos dꝫ biſcoctos:⁊ incli⁹ eſt ſi cū
aceto ſil'et oleo et garo.i.ſale cō
diant.Etēm delectabiliores ſic:⁊
min⁹ inflatiui: et magis nutritiui
⁊ faciliores ad digerēdū.abūdā-
tes aūt ſm eſum ipſorum quidā
manifeſte ſenſerunt ⁊ ſperma pl⁹
habētes.⁊ prōptiores facti ad ve
nerea ⁊c.¶ Cepe autē vt inquit
halia.in.v.Theo.c.xvij.calidum
eſt i quarto gradu ſimiliterꝙ ſic-
cum:habet tamen humiditatem
quādam ⁊ ventoſitatē qua coit⁹
appetitum irritat:ſperma auget:
capitis dolorē ꝓuocat:ꝗ cū vult
comedere cū aceto ſumat ⁊c.A ꝗ
in graduando ipſum vr̄ accepiſſe
Auer.in.v.colliget cum ait.Cepe
calidū eſt in quarto gradu.⁊ hꝫ
groſſaꝫ ſubſtātiā.Et iō qn̄ ponit
in ano aperit orificia venaꝝ:⁊ p
uocat ſanguinē emoroidalē.Aui.
vo in.ij.cano.c.cxxiij.ſic de eo ſcri
pſit.Jn cepe eſt acuitas inciſiua:
amaritudo:⁊ ſtipticitas:et ex eo
qđ eſt lōgi⁹ eſt acuti⁹.⁊ rubeum
eſt acuti⁹ albo.⁊ ſiccum humido:
⁊ crudū aſſato calidū ē in tertio:

⁊ in ipo eſt hūiditas ſupflua. Eſt
ſubtiliatiuū inciſiuū ꝓpꝛie qd co-
medif. ⁊ i ipſo cū ſtipticitate quā
hꝫ ē abſtertio et inflatio: et attra-
ctio ſanguinis ad exterioꝛa: q̄re
rubificatiuū cutꝭ. Et ex non cocto
q̄dē nō gnāf nutrimētum: de q̄ ſit
curādum. et nutrimētuꝫ ei⁹ qd de
coq̄tur etiā ſit hūoꝛ groſſus. ⁊ eſt
ex eis q̄ faciunt ſodā. ⁊ plīm⁹ ei⁹
vſus facit ſubeth: et eſt ex eis que
nocet: itellectui: ꝓpterea qꝛ gnāt
humoꝛē maluꝫ.. et qd ex eo come
dif ꝓpter ſuā caliditateꝫ ꝯfoꝛtat
ſtomachum debilē et facit apeti-
tū: et qd bis decoctū eſt: eſt multi
nutrimēti. lꝫ faciat ſitim. et demū
di. ꝙ oēs ſpēs cepe excitāt coitū.
Que q̄ꝫ ſunt ſnīa Ra. i. iij. Alm. c.
xviij. di. Cepe calide ſunt et ſicce:
q̄ ſitim faciunt atq3 appetitū adiu
uāt: libidiniq3 augmētum ꝓbent:
doloꝛē p̄terea capitis faciūt ſi cru
de comedātur: i ſtomacho q̄ꝫ hu
moꝛes gnāt ſupfluos atq3 phle
gma. Que oīa fere ad ipꝫ dixerūt
Sera. Gal. ⁊ Diaſco. deinde con-
cludit. Et vſus cepe in cibo indu-
cit ſodā. ⁊ nimius vſus gnāt egri
tudinem q̄ dꝛ carbagas. i. lethar-
gia. Et qn̄ coquitur ꝓuocat vrinā
magis et facit doꝛmire. Ex quib⁹
ſatis poſſumus elicere q̄ꝫtum ce-
pe et ſcalonie faciāt ad ſanitatē:
q̄ꝫtūq3 comeſtio ipſarū aſſidua ſit
periculoſa. Et ideo qꝛ calide ni-
mis difficulter digeſtibiles et ma
li exiſtāt nutrimēti di. Gal. in. vj.
de ſimplicibus medicinis. c. lxxx.
Qn̄ comeduntur cepe generant
humoꝛem groſſum et viſcoſuꝫ et
durū ad digerēdū ⁊c. Et ēt ꝓpter
alia ipſaꝝ nocumēta ſuperi⁹ an-
notata: q̄s ob res: aut oīno p̄ter
mittāt aut q̄ꝫ rariſſime aſſumāf.
Et nō niſi qn̄ p̄parate fuerint vt
iuſſit Ra. in. xxv. cōtinentis. c. di.
Eligātur cepe modice acuitatis:
⁊ lauētur in pꝛimis cum aqua et
ſale: deinde cū aceto foꝛti: qm̄ in-
de ceſſabit acuitas ipſaꝝ: ⁊ poſt co
meſtionē ipſaꝝ comedere debes
de medulla cucumeris: qꝛ ipſa re
mouet ⁊ pꝛoibet inſultum ipſaꝝ
in capite fieri. quare ⁊c.

¶ Capi. clvj. oñdit naturā ra-
dicū cariote et enule cū ꝓpꝛie-
tatib⁹ ipſarum facientib⁹ ad ſa
nitatis conſeruationem.

DE poꝛris dicēdū eēt vt
materia acutoꝝ ꝯple-
ref: niſi oꝛdinē alpha-
beti obſeruarem⁹: de
q̄b⁹ in ſuo loco ſermo-
nē faciem⁹. Nūc aūt radice enule
loq̄mur qua nō pauci in ferculis
vti conſueuerunt tāq3 re multum
ad coꝛpoꝛis ſalutem faciente nō
intelligentes ꝙ cū ſuis iuuamen
tis: q̄ꝫpla ēt ꝓducat nocumenta
ꝓpterea dicamus de ea cū Auer.
in. v. colliget ſic ſcribēte. Ponim⁹
enulā i ſcōo gradu caliditatis et
ſiccitatis. et manifeſtatur hoc: qꝛ
ponimus ipſam in loco hmōi qd
ꝯfert phlegmati groſſo ⁊ viſcoſo
in pectoꝛe et pulmone: ⁊ hoc facit
ſua ſiccitate: ⁊ opatiōes ſue ſcōe
ſunt: qꝛ rubificat ēt mēbꝛa in liui
ditate a frigoꝛe. Aui. vo i. ij. cañ.
c. ccxl. de ipſa di. Natura enule ca
lida eſt ⁊ ſicca in. ſcōo: et in ipā eſt
hūiditas ſupflua et pꝛopter illd
caleſit coꝛpus ſtatim cuꝫ ei occur
rit: confert oībus leſionib⁹ et do-
loꝛib⁹ frigidis et cōmotionib⁹ vē
toſitatū ⁊ iflatiōis. facit ſodā. ē tn̄
ex eis q̄ letificāt: ꝯfoꝛtāt coꝛ mun
dificāt pect⁹ ⁊ pulmonē. ⁊ q̄ aſue
te vtif enula nō idiget vt mingat
oī hoꝛa: ⁊ qd de ipſa ē magis iu-
uatiuū eſt radix ei⁹ ⁊c. Ra. etiam
de ipſa in. iij. Alman. c. xviij. ſine
dixit. Enula calida eſt ⁊ ſicca: que

ſtomacho multis repleto humo-
ribus bona exiſtēs ſpatis ac ſple
nis apit oppilationē. Qui aūt ex
ea multā comedit quātitatē ſan-
guinis patief corruptionē: ac ſp-
matis incurret minorationē. Et i
xxij. ꝯtinentis. c. cccxxxij. autorita
te Sim. ſic inquit. Enula eſt cali-
da et et ſicca in medio gradꝰ. iij.
⁊ in ea eſt hūiditas ſupfiua: et cō
fert doloribꝰ antiqs ⁊ frigidis ⁊c.
Sʒ abūdās aſſumptio eiꝰ infert
dolorē capitꝫ ex exabūdātia va-
porꝫ ipſiꝰ: ⁊ qꝛ calida ē ꝯfortat ve
ſicā: ⁊ ꝓhibet diſtillationeʒ vrine
accidētē ex frigore: et tardat i ſto
macho ex groſſitudie ipſiꝰ: ⁊ ſi cō
dif cū aceto ē minoris calorꝫ ⁊ mi
noris nocumēti i calidis ꝯſonis: ⁊
ꝑcipue ſi bñ lauetur cum aq̄ dul-
ci. vʒ aūt ad tuſſiʒ ⁊ coarctationē
anhelitꝰ: ⁊ ad hmōi paſſiōes pe-
ctoris qñ cū melle ꝯmiſcef: vt Se
rapio inq̄t autoritate Gal'. Diaſ.
demum ſic di. huiñ. ex verbo hip
pocratis inq̄t. Enula aufert iram
⁊ triſtitiā: fortificat os ſtomachi ⁊
mūdificat pectꝰ: ⁊ ꝓuocat ſuper-
fluitates q̄ ſunt in venis per men
ſtrua ⁊ vrinā. ⁊ marie vinū factuʒ
cū ea. Ex q̄bꝰ apparet ꝙ nō quo-
modocūqꝫ: nec q̄buſcūqꝫ aut fre-
quēter radix eiꝰ ꝯueniat. Et pro-
pterea in calidis ꝯplexiōibꝰ ⁊ iu-
uenibꝰ eſt ſuſpecta ⁊ ꝑcipue i eſta
tis tpe ⁊c. ¶ De radice aūt cario
te ſiue dauci aut paſtinace agre-
ſtis vt q̄daʒ cū appellāt ex eo ꝙ
eſt velut paſtinaca: ſed nigrior ēt
plus odorifera et eſui apta: cuiꝰ
ſemē ſʒ Theodoricū ⁊ Priſcianū
eſt careos: vt refert autor pande
ctaꝝ: ego ṽo nō reperi de ipſa di
ſtinctā a paſtinaca determinatio-
nē ab aliquo veterū ſapiētum: ſʒ
ſemꝑ ſil' de eis locuti ſunt volen-
tes nobis innuere ꝙ eiuſdē fere
ſint virtutis: vt apparet ꝑ Gal'. in
li. de ſubtiliante dieta. c. ix. di. Ad
pñtia radices dauci et cariote nil
hñt nociuum ſicut neqꝫ idoneuʒ.
Et in ſimplicium. c. de danco ſic
ſcribentem. Radix eius aliquid
vētoſitatis hʒ ⁊ libidinoſitatꝫ. Et
idē in li. de cibis. c. de paſtinaca in
quit. Radices harum domeſtica-
rum comedunf: alimentū q̄dē mi
nus rapis hñtes. calefaciunt aūt
manifeſte ⁊ i medio ſcdi gradꝰ: ⁊
humectāt in primo ⁊ aliquid aro
maticitatis: indigeſtibilitas q̄deʒ
igitur ſilr ipſis ineſt et alijs radi
cibꝰ: vrinatiue aūt ſunt ⁊ ſi abun-
dat aliquis ipſaꝝ vſu mali chimi
mediocriter ſunt meliorꝫ ṽo chi-
mi q̄ cariote ēꝫ que paſtinace. Ex
quibꝰ eliciamꝰ ꝙ frequētate mi-
nime ſint laudabiles. Si aūt q̄s
vlteriorē cuperet hr̄e determina
tionem de ipſis: capitulū de paſti
naca faciendū legat. cū vt ſupra
dictum eſt: in virtutibus et opera
tionibus coueniant: quare ⁊c.

¶ Capi. clvij oñdit naturam ⁊
ꝓprietates naporum ⁊ paſtina
carum in via nutrimenti.

NApi: vt inquit Almā
ſor in libro tertio. ca.
xvij. calidi ſunt et hu
midi q̄ inflationē ac
crudū generāt phle
gma. ſperma quoqꝫ acuunt: atqꝫ
gutturis et pectoris lenitatē ef-
ficiunt. renes etiā et dorſum cale
faciunt. In. iiij. autem lib. ſuoꝝ
aphoriſmo. de ipſis ſic ſcripſit.
Bonum viſum efficiunt. et ſunt ci
bus conueniens. Ex quibus in di
ctis eius contradictio appet ma
nifeſta. Si eñ generant phlegma
crudū quō ſunt cibus cōueniēs?
Et ꝑpterea mihi vr̄ ꝙ nulla via
ſaluari poſſit: ſi aphoriſmus ille
literā nō hʒ corruptam: qđ mini-

me mihi perſuadeo. Si quis tamen vtrũq; textũ ſaluare voluerit: uno mõ r̃ndeat obiectioni: Halia. q̃ cum de ipſis determinat in .v. Theo. c. xvij. cũ ait. Salgeniũ: et ẽ napũ i quit glo. calidũ eſt et humidũ: in quo eſt groſſities ⁊ inflatio: ĩõq; ꝓlimo nutrit cibo: ſperma auget ⁊ in eo eſt v̾t⁹ ſubtilians qua vrinã ꝓuocat. Et Gal. in. ij. alimẽ. c. lx. ſic ait de ipſis. Alimẽtum napoꝝ meli⁹ eſt q̃ rapaꝝ ⁊ magis pectori iuuãs: verũtñ groſſum eſt vt rapaꝝ nutrimẽtũ. Ex q̃b⁹ apparet q̃ q̃ ſimillimi ſint rapis: et ideo ceteri autores quos hactẽn⁹ videre potui: nihil de ipſis in ſpeciali dicere volentes: vt p ea q̃ de rapis ſcripſerũt ⁊ de napis: q̃ ſpecies ſunt eaꝝ intelligerent. Quare ⁊ nos de eis ꝑla non ſcribem⁹.

¶ Paſtinaca aũt: vt in .v. colliget inquit Auer. duas hz ſpecies. ſiluestrem et domeſticã. Siluestris fortior eſt in oibus domeſtica: ⁊ in ambab⁹ eſt v̾t⁹ calefaciẽdi ⁊ ſubtiliandi. ⁊ in radice eſt virtus que mouet coitum. qđ breuius tetigit Halia. in li. ⁊ c. ſuperius allega. cũ inquit. Paſtinaca inflatiua eſt. ⁊ digeſtioni inobediens: venerem irritat: et ꝓuocat vrinam. Et Iſa. in particula. dic. de ipſa di. Baucia calida eſt in medio ſecũdi gradus: ⁊ humida in medio primi q̃ duri groſſiq; nutrimenti eſt et minus q̃ rapa nutrit: ⁊ hz quid acuminis: vñ ẽ extenuatiua et diaforeſim faciẽs: vrinã ⁊ menſtra ꝓuocat: hz etiã aliquãtulũ inflatiõis: vñ coit⁹ ẽ iuuatiua. que aſſuefacta illaudabilẽ gñat ſanguinem. Que vt tẽperet: opz eaz elixari et eiecta aq̃ tertio coquat cũ lactuca: coriãdro: cepa: ⁊ ꝯdiat cũ oleo onfancino: aceto pipere: et carni: et iſta fuit ẽt Ra. ſnia. in. xxi. continentis. c. clxxxv. dic. autoritate Diaſcoridis. Paſtinace hortulane competunt eſui: et ſunt eiuſdẽ iuuamẽti quod ſilueſtres: ſz ſunt minoris operatiõis: et ſubdit. Et dicitur in li. ciboꝝ. Paſtinaca eſt calida et humida in ſecundo: et eſt ſtiptica in primo. et hz aliquid acuitatis et prouocat vrinã et menſtrua: et excitat coitũ: et eſt inflatiua: et ſilueſtris nõ inflatiuino: ⁊ prouocat vtrumq; magis q̃ hortulana: et eſt difficilis digeſtionis: et minus nutritiua rapis: et minus ius ipſius gñat malũ chimum: et ꝯplexio ſilueſtris eſt laudabilior: et comedens ipſam dz eam bis abluere. Et paſtinaca cõdita cum melle non ſic bene decoquitur ſicut illa q̃ decocta eſt cuz almuri. et valet ad coitum et addit ad ſperma. Et meliuta eſt maioris caliditatis: et pauce humiditatis et inflationis: et ſimiliter di. Paulus inquit ipſe. Hoc igitur eſt quod de ipſa ſcribunt autores pro quanto faciat ad ſanitatis conſeruationem.

¶ Cap. clviij. oſtendit naturã: proprietates et operatiões porroꝝ pro quanto faciunt ad nutrimentum.

DE porris dicem⁹ cũ Auic. in. ij. cano. c. dxliiij. ſic ſcribens: ie. Porrum calidũ eſt in tertio: et ſiccũ in ſecũdo. Silueſtre vero eſt calidius ⁊ ſiccius: et propter illud eſt deterius: interficit vermẽ et eiicit illum: ⁊ ipſius comeſtio facit ſoda: et facit imaginari ⁊ videre ſomnia mala: ⁊ ẽ ex eis que corrũpũt gingiuã ⁊ dentes et ſcindit eos: nocet viſui: ⁊ ẽ malũ ſtomacho et mordificatiuũ et inflatiuuz: ⁊ iõ opz vt elixetur

in duab⁹ aquis q̄ alleuiatur inflatio ⁊ nocumentū ipſi⁹. Ruffus vo dixit ꝙ abſcidit eructuationē acetoſā ⁊ eſt vniuerſaliter tarde digeſtiōis: ⁊ domeſticū prouocat vrinā ⁊ mēſtrua: ⁊ ꝯfert emoroidibus qđ ex eo elixū eſt comeſtuʒ: ⁊ more emplaſtri ſuppoſitū: ⁊ commouet coitū: ⁊ ex ſumma eorum que ſoluūt ſanguinē. hec ipſe. Qđ etiā ſenſit Iſaac in particularib⁹ dietis cū ait. Porrū calidū ē i medio tertij grad⁹ ⁊ ſiccū i fine eiuſdeʒ: qđ certū facit ſua ponticitas vñ ſanguinē manantē a naribus ſtringit: ſʒ ſcđm cibum inutilis eſt nocet em̄ ſtomacho faciēs iflationē ac vētoſitatē: ⁊ cū ſui acumine neruos eius mordet: hʒ ēt ꝓprietatē faciēdi fumū nigrū melācholie ꝑtinentē: q̄ ad caput ſaliēs viſui tenebroſitatē facit: atq; ſōnia terribilia ac timoroſa inducit. vñ cauēdū ē diuerſas naturas habētib⁹ ⁊ maxie cholericis maniacis et oppilationē i capite hñtib⁹ qđ comedere diligētes accipiāt poſt ipſʒ portulacā: lactucā: endiuiā ⁊ ſiſia: vt ei⁹ calor ab iſtis tēperet̄: deinde elixet̄ decide bis aut ter lauet̄ ⁊ eſui priori mō det̄: qđ tñ ſecundū medicināvʒ. Crudū em̄ comeſtū ⁊ arterias a groſſis hūoribus mūdificat: ⁊ epatiſ oppilationē apit ⁊ habētib⁹ oximeriaʒ tribuit medelā. ſuccus ei⁹ cū aceto ⁊ oleo roſato ⁊ thure narib⁹ imiſſus ſanguinē ab eis manātē ſtringit in aurē inſtillatus dolorē placat de frigiditate ⁊ hūiditate crudū cataplaſmatū ſup morſuʒ ſerpentis bñ ꝓdeſt. Elixuʒ qʒ ⁊ cum oleo ſiſamino aut cū amigdalino cōditū venerē ſuſcitat: ⁊ vētrē humectat: ⁊ vʒ ꝯ cholicā paſſioneʒ q̄ ſit a groſſis viſcoſiſq; humoribus ⁊c. Et hec ſnīa fuit ēt Raſis in .iij. Almā. c. xviij. dicētis. Porrū calidum ē ⁊ ſiccū qđ lʒ appetitui auxiliū tribuat: caput tñ dolere facit ſomniaq; mala demōſtrat atq; his q̄ cephaleā pati ſoliti ſūt: ⁊ q̄ a calore ledunt̄ malū exiſtit. Et i xxiij. ꝯtinē. c. ccccccclxxxiiij. di. autoritate Diaſcoridis. Porrū hortēſe inflat: ⁊ ē mali chimi: ⁊ ex eo accidūt ſomnia mala: ꝓuocat vrinaʒ: lenit ventrē attenuat: infert caliginē i oculis: ꝓuocat mēſtrua ⁊ nocet veſice vlcerate. incitat coituʒ. ⁊ coctū ⁊ cū melle aſſumptuʒ mūdificat canalē pulmōis: ⁊ frequēs comeſtio ei⁹ obſcurat viſuʒ ⁊ eſt mala ſtomacho ⁊c. Et. ſ. ſubiūxit autoritate Bunmaſui. Porrū ē modici nutrimēti inferēs dolorē capitis: ⁊ gñat vaporē offendētē ⁊ ſomnia mala cū ꝓprietate ſua ⁊ poſtea autoritate idei ſic ēt ait. Porrū cū ꝓprietate corrūpit dentes et gingiuas. Et plurima alia de ipſo dicūt. que q̄ tacta ſūt ⁊ q̄ prolixitateʒ tedioſam ſicut ⁊ ceteri fugimus: ꝑtermittem⁹ concludētes ꝙ porrorū comeſtio nequaq; commendanda eſt in via nutrimēti: nec etiam via medicine frequentanda: quare ⁊c.

¶ Cap. clix. oſtēdit naturam ⁊ ꝓprietates raparum pro quāto faciunt ad cibum.

RApe: vt inq̄t. Auer i. v. col. calide ſūt ⁊ hūide: gñant vētoſitatē: mouent coitū eo ꝙ renes calefaciūt ⁊ hñt mirabilē ꝓpetatē ad illuminādū oculos. Iſaac aūt i ꝑticularib⁹ dietiſ dixit. Calida ē rapa in ſcđo gradu: ⁊ hūida in primo multū plus ceteris nutrit. dure tñ digerit̄ mollem ⁊ inflatiuā facit carnē: ꝓinde ſui ventoſitate et inflatione coituʒ ſuſcitat: que ſi i aqua coquat̄

⁊ illa eiecta ī alia recoquat᷑:duri-
tia sue subē tēperat᷑ : ⁊ mediocri-
ter inter bonū malū nutrit:q̄ aūt
nō bn̄ cocta fuerit digerit᷑ difficile
vētositatē gn̄at:⁊ inveniꝰ ⁊ poꝰs
oppilationē facit. Idcirco vtilis ē
bis cocta:⁊ vtraqꝫ aqua ꝓiecta:si
coquat᷑ cuꝫ pinguissima carne ⁊c.
Rasis etiā in.xxij.ꝯtinē.c.cccclxv.
dixit autoritate Diascoridis. Ra-
pa cocta ⁊ comesta ē magni nutri
mēti:sꝫ inflat ⁊ gn̄at carnē mollē
⁊ excitat appetat ⁊ actū venereū
⁊c. Et ī fine capituli allegati au-
toritate Gal. sic inq̄t. Rapa inflat:
⁊ est difficilis digestiōis: tn̄ auget
sperma ⁊c. ⁊ in.xxv.eiusdē.c.j. sic
ait. Si rape elixe fuerit ⁊ comeste
cū cōdimentis ⁊ aromatibꝰ bone
erūt ⁊ similis cōditio est de pasti-
naca. Gal. aūt in scḋo de cibis.ca.
ꝓprio dixit de ea. Multiformiter
aūt ⁊ hāc hoīes prepārāt vsqꝫ ad
hoc ꝙ ꝯponūt eā cū garo ⁊ aceto
vt habeāt ꝓ vsu ꝑ totū annū: chi
mū aūt reddit in corpe grossiorē
tēperato:ꝑꝑ qḋ si habundauerit
q̄s ī vsu ipsiꝰ ⁊ maxime si q̄s defi
ciēter in vētre digerēs ipsam con
gregabit vocatū crudū chimū ad
secessuꝫ aūt ventris neqꝫ cōtraria
vtiqꝫ: neqꝫ ꝯferre dicat q̄s ipsaꝫ ⁊
maxime qn̄ decoquit᷑ :bn̄ eīn indi
get ipa ⁊ ampliori decoctione :fit
aūt optima ⁊ bis elixata sicut di-
ctū ē priꝰ de caulis ꝑparatiōe. Si
aūt crudior sumat᷑ indigestibilis
est ⁊ inflatiua : ⁊ mala stomacho:
qn̄qꝫ aūt ⁊ mordicatiōes opat᷑ ſm
vētrē ꝑ aquā aūt elixatā admira
bor vtiqꝫ si minꝰ aliqua homoge-
neaꝝ plātarū nutriat. Et ideꝫ in
sexto de simplicibꝰ medicinis i.c.
gengilidis.inquit. Rapa ⁊ semen
eius similiter ad libidinē incitat:
inflatiui spiritꝰ gn̄atiua existens.
Ecce itaqꝫ quātū in via cibi prisci
patres rapas cōmēdarūt. Ad q̄bꝰ
sumpsit platina cū ait. Nō erit ēt
insalubre ꝑma abiecta decoctiōe
si secūdo elixauerit additis aro-
matibꝰ q̄ eiꝰ inflationē tollūt ⁊c.
Et q2 ī igne sup cineres ⁊ prunas
vt plurimū ḋcoquunt᷑:mihi videt᷑
hoc oībus esse memorandū vt ra
pe cocte sup ligna virtute flamme
ignis vt fieri sepius vidi:nullo pa
cto assumat᷑ rōne malitie adepte
a fumo ⁊ flamma non mediocris
vī suffocationē facile possēt idu-
cere ⁊ anhelitꝰ ꝯstrictionē :quēad
modū ⁊ castanee ī pforato frixo-
rio sup flammā ignis decocte mi-
hi sepiꝰ adolescētulo:hoc nesciē-
ti facere cōsueuerūt quod alie su
per prunas ⁊ cineres ḋcocte nō fa
ciebāt. Qḋ post q̄ꝫ cōsideraui: nul
laꝫ causam adinueni que mihi ra
tionabilis videret᷑:nisi ꝙ ex flam-
ma ⁊ fumo quandam malam no-
ciuam ⁊ indicibilem qualitatem
grandemqꝫ malitiaꝫ assumebant
qua difficultas angelitus ⁊ suffo
catio quedā periculosa:⁊ (vt ve-
rius dicam)perniciosa, prouenie-
bat q̄ ex vini boni assumptiōe pau
latiꝫ alleuiabat᷑. Quare ⁊ hoc idē
ī rapis sup ligna ⁊ flāmā ḋcoctis
attendēdū fugiēdūqꝫ indicamꝰ.
Et nō nisi manducende sunt eli-
xe:aut super carbones et prunas
sine fumo ḋcocte elixe aūt ꝑstātio
res ⁊ ad sanitatē laudabiliores vt
snīa illustriū antiquoꝝ patuit.

¶ Ca.clx. ostēdit naturā ꝓprie
tates ⁊ nocumenta ex comestio
ne raphani prouenientia.

RAphanus vt scri-
psit. Gale. ad pri-
nianū.c.ccxxx.oī-
bꝰ nota ē q̄ radix
appellat᷑ radiceꝫ
hn̄s similē rape
sꝫ lōgiorē q̄ côme

ſta a ieiuno ꝑut antidotū nō ma-
gnū adiutoriū ſanitatis et iuua-
mentū corporis ſʒ inflationē ope-
ratᷣ ructꝰ fetidos facit: ⁊ vrinā mo
uet ⁊ ventreʒ relaxat ⁊c. hec ipſe.
Quē textū ſi q̄s recte ꝯſideret nō
ſimpliciter Raphanus approbatᷣ
ſed via tātum medicine: ⁊ in ieiu
no et in parua .ſ. quātitate nō aūt
cōuenit via cibi: nec añ cibū ime-
diate vt quidā ſunt opinati: pro-
pterea q2 calidꝰ ē in tertio gradu
⁊ ſiccus in ſcđo vt dixit Auerrois
in .v. colliget ⁊ haliabas in quito
theori. c. xvij. vbi ſic ait. Raphanꝰ
paſſiones facit ⁊ turbationes eo
ꝙ eructuationē generat fetidaʒ:
ideoq3 q̄ vomiturꝰ eſt eo vtitᷣ. cibꝰ
eñ malus eſt ⁊ groſſus: digeſtio-
nis tarde difficile a ſtomacho de-
ſcēdit: ⁊ ſubdit. Quidā aiūt illuʒ
digeſtionē adiuuare ſʒ ecōtra reʒ
eſt inuenire: neq3 eñ digeritᷣ quā-
to minus ipſe digerit. Auicen. fō
in ſcđo cano. c. cccccclxxvi. ſic ſcri-
pſit de eo Raphanꝰ ē inflatiuus: ⁊
elixatꝰ ē nutribilior ꝑpter ſepara
tionē illiꝰ ab eo qđ eſt medicinale
⁊ nutrimētū q̄đ ē eiꝰ ē phlegmati
cū ⁊ paucū cū hoc quāto igitᷣ ma
gis crudū ⁊ nō elixatū ⁊ ꝑpterea
ſubdit: ⁊ i ipo ē ſubſtātia q̄ velox
eſt ad putrefactionē: ⁊ illđ ꝑpter
id qđ ipe ē de nocumētis: ⁊ multi
plicatᷣ pediculos in corporibꝰ no-
cet capiti: detibꝰ ⁊ palatio. nociuꝰ
ē oculo: ſʒ abſtergit ipm qñ diſtil
latur in eo aqua eiꝰ: ⁊ poſt pauca
ſubiūxit: ē malꝰ ſtomacho faciēs
eructuare. ⁊ poſt cibū lenit vētrē:
⁊ facit cibū penetrare: ſʒ añ cibuʒ
facit natare ipʒ cibū ⁊ nō d̄ſcit ⁊
ꝑpter hoc facilē efficit vomitū di
xit poſtremo autoritate filij meſā
gue ꝙ ſi cōedatᷣ poſt cibū digerit
⁊ ꝑpe folia eiꝰ ⁊ facit appetitū ⁊c.
Hoc quoq3 ſenſit Iſaac in particu
laribꝰ dietis cū inquit. Raphanꝰ
calidꝰ eſt in tertio gradu: ⁊ ſiccꝰ
in ſcđo minꝰ q̄ʒ rapa nutrit pro-
pter ſuū acumē qđ ē fortiꝰ acumi
ne rape: nutrimētū eius eſt groſ-
ſum dure digeſtiōis ſtomacho no
ciuū: ⁊ incōueniēs oculis dentibꝰ
gule ⁊ oībus vuule doloribꝰ. Et
infra dixit. Radix eiꝰ ſm cibū mā
ducata torſionē ⁊ inflationē gene-
rat: ⁊ ſtōacho fit illaudabilis: qđ
ructꝰ eiꝰ putridꝰ teſtatᷣ: q̄ maxie
fit ante cibum ieiunijs: eſui data:
cibū eleuat ⁊ dſcēdere ꝓhibet ad
locū decoctiōis. vñ fit cā idurā de
egeſtiōis: ⁊ naturalē ꝟtutē inhi-
bet cibū i interiorē ptē expellere:
quare fit vomitꝰ maxime eis qui
vētoſitatē habēt in ſtomacho qđ
tñ poſt cibū accepta minorē agit
vētoſitatē ſuperiꝰ aſcēdētē: ⁊ cū
ſua grauitate deſcēdit iferiꝰ: ⁊ de
ponit cibū i locū decoctiōis: ⁊ di-
geritᷣ vt opʒ: vñ fit cā ſecūdā dige
ſtionē cōfortādi: hoc eñ gr̄a ſue
actiōis: q̄ nō habētibꝰ ventoſitatē
impedit poſt cibū accepta: ꝑinde
voletes eā ꝑpter vomitū accipe
re ante cibū ſumāt: ſʒ ꝑpter ſup-
plemētū ſecūde tertieq3 digeſtio-
nis: poſt cibū māducēt: hec ipſe.
Raſis etiā in .iij. Almāſo. c. xviij.
ſic inquit de ipo Raphanꝰ calidꝰ
eſt ⁊ groſſus: q̄ i ſtomacho longā
faciēs morā phlegma icidit: atq3
cibū ad os eleuat ſtomachi: vomi
tū quoq3 mouet cuius folia cibuʒ
digerūt: ⁊ appetitiuam adiuuant
quando ex eis parū ſumitᷣ. Raſis
etiā in li. iiij. ſuorum aphoriſmo-
ruʒ. Raphani ⁊ eorum ſtipites in
ſtomacho durāt q̄ʒplurimum: ca-
put replent: gutturi vero cōferūt
quia clarificant vocem: vt inquit
Auerrois loco ſuperiꝰ aſſignato.
Idē quoq3 Raſis in libro .xxij. cō-
tinētis. c. ccccccxxix. dixit autorita

te Diaſcoꝛidis. Radix raphani gnat vētoſitates: ⁊ ē mala ſtomacho: mltiplicat eructuationē: ⁊ ꝓuocat vrinā: ⁊ calefacit: ⁊ ſi cōedit poſt cibū lenit ventrē: ⁊ ſubuenit ſup penetrationē nutrimēti: ⁊ ſi comedit aū cibū: ſupnatat cū cibario: et ſubleuat illud ad ſupioꝛa ſtomachi: ⁊ nō dimittit quieſcere: ideo de leui ꝓuocat vomitū ⁊ attenuat ſenſus. Et infra autoꝛitate Ruffi ſubdit. Radix cōfert i phlegmate: excitat vomitū: nocet capiti: oculis: dentibꝰ: ⁊ palato. Et di. in alio lib. ꝙ ſit tarde digeſtiōis: inflat ventrē: mltiplicat phlegma ⁊ calefacit. Et dixit in lib. regiminis. Radix bona ē qđ phlegma: ⁊ volentē euacuare id qđ i ſupioꝛibus ptibꝰ vētris fuerit: tā mala ē oculis: dentibꝰ ⁊ gutturi. Et Joannitiꝰ inqt: ꝙ hoc eſt ex cā malicie ſubſtātie putrefactiue q̄ ē in ea: q̄ de re cōcludēdū eſt ꝙ via cibi nequaq̄ raphano ſit vtēdū: vt ex iā dictis patuit manifeſte: nec etiam ante cibū: ſꝫ tātūmodo poſt cibū qn̄q̄ ratiōe medicine. Et ꝙ ita ſit apparet p Gal. in lib. de ſubtiliāte dieta. c. ix. ſic dicēte. Guſtādū ē radices ſolas calidas ⁊ acres ſicut allij ⁊ ceparū ⁊ raphāidas: ⁊ has vt pharmacum magis q̄ cibum: nec etiam ſic ſimpliciter: ſed poſt comeſtionē: vt diximus. quare ⁊c.

¶ Ca. clxi. ponit cōditiōes attēdēdas circa ſemina ſeu legumina q̄ p ferculis accipiuntur.

QUemadmodum ſuperius pmiſeramꝰ velle dicere de ſeminibus ⁊ leguminibus que ſunt in vſu poſtq̄ de radicibꝰ fuiſſemus locuti: ſic in pſentia de ipſis agemus: attendentes primo q̄ ad ſpecialia deſcendamꝰ quas debeāt habere cōditiōes ſemina ⁊ legumina que comedi debēt: vt bona ⁊ laudabilia ab eis oppoſitis ſcire diſtinguere valeamꝰ. Dicamus ergo ꝙ grana ſeu ſemina ad ſanitatē laudabilia: nō debēt eſſe noua nec etiā inueterata ſed mediū tenētia vt ſunt illa q̄ poſt ſex menſes ſunt collecta vſq ad annū vel circa durātia ſcđꝫ Iſaac determinationem in vniuerſalibꝰ dietis. c. xxiiij dicentis. Granoꝛuꝫ nouoꝛum ante ſeptē menſes nutrimenta groſſa ſunt ⁊ viſcoſa ad diſſoluendum dura: ſed tamē cū bene digeſta ſunt multū dant nutrimentum et tarde diſſolubile a mēbris. Et poſtea ſubiūxit Grana vero inueterata ſed nō coꝛrupta in nutrimento ſunt melioꝛa: et a membꝛis diſſoluendum facilia: ideoq̄ in ſanitate cuſtodiēda melioꝛa ſunt q̄ ad mēbꝛa confoꝛtanda. Inueterata vero magis quā opꝫ ſunt illaudabilia: qn̄ aūt inueterata dici debeāt: intelligatur qn̄ ſua naturalis hūiditas exſiccata ⁊ finita fuerit: ⁊ tunc minime mollificantur in aqua cū velut lapides exiſtant: ⁊ vt plurimū ſupnatāt eo ꝙ nihil recipiūt humiditatis aq̄: quo facta grauioꝛa poſſint deſcēdere. Silr ſi dura foꝛēt naturaliter ſemina: ita ꝙ nō molleſcāt repꝛobanda ſunt ⁊ ſi antiquata nō fuerit: qm̄ iā dictis ſunt ſilia ⁊ p ꝯñs minime accipiēda dicente Iſaac vbi ſupꝛa. Si grana vel ſemina vel q̄libet ſicca ꝓbare volueris: infunde infundenda in aq̄s: q̄ ſi velociter inflant ⁊ duritiem amittūt ſuam: laudabilioꝛa ſunt nō obedientibus. Uelocitas eñ mutatiōis ſignū ē pfecte actionis naturalis caloꝛis in coctione ſui dum in oꝛigine ſua fiunt. Que autem in grana in ſua duritie et

ſiccitate cocta ⁊ elixa vel infuſa ꝑ-
mãſerint: ſuꝑfluitates humorum
groſſoꝝ ⁊ viſcoſorũ ſe habere in-
nuunt: in q̄bus ſubtiliandis ⁊ di-
gerẽdis natura deficit. Que fuit
Gal. ſnīa in libro de euchimia ⁊ ca
chochimia dicẽtis. Legumia ⁊ fru
ct⁹ ſicci ſiue ſemina q̄ comedunt:
ſi i aq̄ īfuſa nõ eleuabũt: ⁊ mollia
facta nõ fuerint ſʒ retinẽtia priſti-
nã duritiẽ peiora ſunt oibus ⁊ ad
ſignificationẽ ⁊ ad digeſtionẽ: cõ
traria ṽo oib⁹ meliora. Debẽt ꝑ-
terea grana ſeu ſemina q̄ mãdu-
cant hãc ẽt habere ꝯditionem. ſ.
vt nullũ odorẽ aut saporẽ malũ
habeãt: nec aliq̄ mala ſint affecta
qualitate: vt ſenſit Iſaac vbi. ſ.
cũ ait. Quecunq̄ grana in odore
peſſima vel in ſapore ſunt abomi
nabilia nutrimẽta eorũ ſunt ab-
horrẽda: qḋ etiã ex ṽbis Auicẽne
colligi põt i. iij. ſ. doctrina. ij c. vij.
Et ex verbo illo opʒ. qḋ cib⁹ ſit ta
lis q̄le triticũ ab extraneis rebus
purgatũ: qḋ ex meſſe ſana fuerit
collectũ: cui nullũ accidit nocumẽ
tũ ⁊c. et ſicut de tritico expreſſit:
ſic implicite et de alijs granis q̄
comedunt dedit intelligere. ſ. de
farre: ſpelta: panico: milio: fabis ⁊
ceteris talib⁹ de q̄bus. ſ. dicem⁹.
Reliquas autẽ conditiones circa
vnũquodq̄ obſeruandas: ſuis in
locis dño ꝯcedẽte ſcribem⁹. eũdẽ
ſeruãtes alphabeti ordinẽ ne diu
in querẽdo laboret q̄ naturam et
proprietates alicui⁹ rei inuenire
deſiderabit: quare ⁊c.

¶ Cap. clxij. oſtendit naturam
et proprietates ciceris albi et
rubei in via nutrimẽti.

Cum grana ⁊ ſemina in
duplici differentia re-
periũtur: quedã eñ ꝑ
cibis: aliqua vero pro
cõdimẽtis ciborũ vtã-
tur: queãdmodũ ſunt aniſum: fe-
niculũ: piper: ⁊ hmõi: de quibus
impreſentiaꝝ nõ intẽdimus. Sʒ
de eis tm̃ que pro cibis mãducã-
tur: de illis aũt poſterius dicem⁹
cũ de ꝯdimẽtis ſermonẽ faciem⁹.
A cicere itaq̄ incipiamus: cũ an-
te ipſuʒ nullũ leguminũ a p̄cedẽ-
tib⁹ literis inchoare inueniam⁹.
dicẽtes cũ Auerro. in. v. colliget.
Cicera ſunt temperate calida et
humida: ⁊ habẽt inflatione: ⁊ ꝓ-
pterea tertia eorũ operationẽ ha
bent generare ſperma: ⁊ prouoca
re vrinã ⁊ menſtrua: ⁊ frangũt la
pidẽ: ſed hoc faciũt plus nigra q̄
alba: ⁊ ſi comedunt recẽtia gene-
rãt in ſtomacho ⁊ in iteſtinis mul
tas ſuperfluitates: ⁊ ſunt duriora
ad digerẽdũ niſi primo eſſent in-
fuſa: ⁊ habẽt proprietatẽ faciẽdi
bonũ calorẽ ⁊ hoc faciũt qꝛ acuũt
calorẽ ita vt generet ſpirit⁹ ven-
toſus: ⁊ ꝑ hãc viã valẽt coitui. Sʒ
haliab. in. v. Theorice. c. xv. ſic
de eis inquit. Cicer calidũ eſt et
ſiccũ: ⁊ in eo eſt humiditas quedã
⁊ vẽtoſitas: ⁊ inflatio: vñ ⁊ ſper-
ma generat: ⁊ coitus appetitũ:
lac auget ⁊c. Qḋ ẽt videt voluiſ-
ſe princeps in. ij. cano. c. cxxxij.
ſic dicens. Cicer album eſt calidũ
⁊ ſiccũ in primo: ⁊ nigrum eſt for-
tius. Ambo ſunt inflatiua et leni
tiua: ⁊ in ipſo eſt inciſio. Et nutri-
mentũ qḋ prebet: eſt fortius nu-
trimẽto fabarũ ⁊ magis ſolidũ.
neq̄ eſt aliq̄d in ſuis figuris qḋ
magis ipſo nutriat pulmonẽ. Et
qḋ ex ipſo eſt humidũ plus eſt ge
neratiuũ ſuperfluitatũ q̄ ex eo qḋ
ſiccũ eſt. Et iſta ſubdit. Clarificat
vocẽ: ⁊ nutrit pulmonẽ melius q̄
res aliqua. Et i calce capli ſic ait
autoritate Hippocrat. In cicere
ſunt due ſubſtãtie: q̄ ſeparant cũ
decoctiõe. Quaꝝ vna eſt falſa et

lenit naturā: ꝛ altera eſt dulcis et prouocat vrinā: ꝛ dulcedo in ipſo eſt īflatiua ꝛ excitat coitū. Idē q̄ꝫ ſenſit Iſaac in particularibus dietis, cū ait. Cicer eſt multi nutrimēti: vētrem humectat: vrinā monet mēſtrua ꝓuocat: vētoſitatē creat ꝛ īflationē: idcirco ſperma auget coitūq̄ꝫ ꝯfortat. Cicer aūt album calidū ē ī p̄io: ꝛ humidū ī medio ꝓpterea nutrimētū eiꝰ maius eſt q̄ꝫ fabarū: nō tñ bonū: ſed addigerēdū durū vētoſitatē ꝛ inflationē faciēs in tātū vt carnē īflet ꝛ dilatet: ꝛ idē faciet qđ acetū ī ſicco luto: aut fermētū in paſta. Unde q̄ eo vtunt̃ pulchre cutis fiunt. Dilatata eñ ꝛ extēſa caro luceſcit ꝛ clarificat̃. Item coitū adiuuat: q2 tres habet cauſas ad coitū ꝑtinētes ſcilicet calorē nutrimētū ꝛ inflationē. Et infra dixit. Cicer nigrū albo eſt calidiꝰ ꝛ minꝰ humidū ꝛ ꝓpterea amaritudo eiꝰ dulcedine manifeſtior eſt: iđ plꝰ albo aperit oppilatiōes ꝛc. Raſis etiā in tertio. Almāſo. c. ij. ſic de ciceribꝰ inquit. Cicer calidū eſt. inflat ꝛ vrinā ac mēſtruat ꝓuocat: ꝛ auget ſpma: viride preterea cicer in ſtomacho ꝛ inteſtinis multas generat ſuperfluitates: fabe tñ ꝛ cicer ſi aſſent̃ minoris ſunt ventoſitat̃. In quarto q̄ꝫ li. ſuoꝝ aphoriſmoꝝ dixit đ ipſis. Cicera bonā faciūt vrinā: ꝛ bonū calorē: maxime ſi cū carnibꝰ comedant̃ ꝛ cū cinamomo q̄ꝫ plurimū. Et in li. xxi. ꝯtinētis. c. cclij. dixit autoritate Gal. in lib. p̄mo ciboꝝ. in. c. xvij. lꝫ ipſe capitulū nō annotauerit. Nutrimentū cicerū eſt melius nutrimēto fabarum: ꝛ eius inflatio nō eſt minor inflatione fabarū: ꝛ addunt ad ſperma: ꝛ excitant coitū ꝛ ꝓpter hoc dantur ſtallonibus: ꝛ mūdificant plus q̄ꝫ fabe: ꝛ poſtea ſubiunxit. Et cum torreſiunt cicera: tollit̃ ipſoꝝ īflatio ꝛ eoꝝ digeſtio erit difficilis: ꝛ nutriunt plurimo nutrimento. Et recentia generāt plurimā ſuperfluitatē ſicut narrauimꝰ de fabis: ꝛ dixit in libro chimoꝝum. Licet cicera ſint multi nutrimēti: nō tñ laudabileꝫ gn̄ant chimū: ꝛ nō ſunt minoris inflationis faba. Noſter aūt textꝰ in li. đ euchimia. c. iiij. ſic ſe hꝫ. Cicera nutritiua ſunt: non tñ euchimia: inflatiua vero nō minꝰ faba: excitant ad coitū: et ſimul ex eis ſperma generat̃. ꝛ in lib. de ſubtiliante dieta. c. vij. ſic ait de eis. Cicer inflatiuū eſt: ꝛ didiſgeſtibile: ꝛ ſupfluicū cibariū: ad vrinationē aūt aptum ꝛc. Raſis etiā loco ſuperius allegato ſic quoq̄ꝫ ſcripſit autoritate Ruffi. Cicera laxant ventrē ꝓuocant vrinā et nutriūt multū. Poſtremo autoritate filij Meſue ſic etiā inq̄t. Cicera ſunt calida ī ſcđo ꝛ humida circa medietatē p̄mi faciūt multū erigere addūt ad ſperma ꝓuocant vrinā et mēſtrua ꝛc. ꝛ infra: nutriūt pulmonē pre oibus alijs rebus: ꝛ cū pulmo eſt vlceratus: exhibeatur farina cicerū cū lacte decocta ꝛc.

¶ Cap̄. clxiij. oſtendit naturā fabarū ꝛ dore ꝓ quāto faciunt ad ſanitatem in via cibi.

DE dora q̄ ſm quoſdā dicitur Melica: ſm vero alios eſt ſpecies milij vt autor inq̄t Pandectarū: vſq̄ꝫ nunc capitulum nec aliquid de ea ſcriptū reperimus niſi a Raſi in libro tertio Almanſoris. c. ij. in fine ſic dicente. Dora ſicca eſt que ꝛ parū nutrit: ꝛ ventrem ſtringit. Si q̄s autē diceret ꝛ quomodo ventrem ſtringit cū ſolutiuā omnes ipſam eſſe fateantur: pro quibus facit

etiã experiẽtia cui dicem⁹ ꝙ ꝑ ſe ⁊
rõne ſuaꝝ q̃litatũ vẽtrẽ ſtringit:
ꝑ accidẽs ṽo ſoluit nec iſtõ eſt in=
cõueniẽs cũ meſpila:myrabolani
citonia ⁊ hmõi naturalr ſtiptica
ventrẽ ſtringãt ꝑ ſe ꝑ accidẽs aũt
⁊ cõprimẽdo ſoluãt vt ptꝫ medici
nã intelligẽtib⁹. Doꝛa igit cibus
erit medicinalis:⁊ poti⁹ medicina
cibalis dicet eẽ q̃ʒ cib⁹:quare ipa
eſt vtendũ.tũ qꝛ ſicca:tũ qꝛ parũ
nutrit:tũ etiã qꝛ ſolutiua nõ paꝝ
exiſtat. ¶ Faba ṽo ſeu fabũ vt in
quit Auer.in.v.colliget.c.ð cibis
medicinalib⁹.eſt tẽperatum inter
caliditatẽ ⁊ frigiditatẽ:aut paruꝫ
declinat ad caloꝛẽ:⁊ ꝓpterea hꝫ
diſſoluere apoſtemata ꝓpter ſuã
abſterſionẽ ⁊ maturat ⁊ eſt multe
humiditatis:ꝓpterea accidit ei
multa inflatio ⁊ vẽtroſitas:⁊ ipaꝫ
nõ ꝑdit ꝓpter aliquã decoctionẽ.
Et dicit ꝙ q̃ hꝫ malã ꝓprietatẽ
cũ ṽtute cogitatiua: ⁊ q̃ ea vtunt
multa habẽt ſuſpiria hoꝛribilia
⁊ phlegma. Melius tñ videt eſſe
dicendũ cũ haliabate.in.v.theo=
rice.c.xv.ſic ſcribente. Faba q̃ re=
cens eſt ⁊ viridis frigidã hꝫ com=
plexionẽ ⁊ humidã phlegma ge=
nerãs. Que vero ſicca eſt ꝯplexio
illi frigida iuuenit ⁊ ſicca: vẽtoſi=
tatẽ generat ⁊ inflationẽ plurimã
⁊ ſi minoꝛẽ q̃ʒ recẽs ⁊c. Et poſt ali
qua ſubdit. Laudabilioꝛ fabe co=
meſtio ſi coꝛticib⁹ mũdata coqua
tur donec diſſoluat:abit ab eavẽ
toſitas ei⁹ teraturq; mola diligẽ=
tiſſime.tũc enĩ minuitur ventoſi=
tas inflatio maxime ſi cimini ali=
quid addideris ⁊ darſeni.i.cina=
momi piperis ⁊c. Auicen. vero in
ij.canonis.c.ccxlv.dixit de ea ſic.
Virides ſunt plurime ſuperflui=
tatis:⁊ ſi nõ eſſet tarditas ſue di=
geſtionis:⁊ multitudo inflatiõis
earũ non eſſent minoꝛes in nutriẽ
do bone q̃ʒ pultes oꝛdei:ſed ſan=
guis eaꝝ eſt groſſioꝛ ⁊ foꝛtioꝛ. Et
melioꝛes ex eis ſunt groſſe albe:
q̃ a gurgulionibus nõ ꝑfoꝛant:et
deterioꝛes eaꝝ ſunt recẽtes.⁊ ea
rũ quidẽ rectificatio eſt ꝓlõgatio
infuſiõis earũ:⁊ bonitas decoctio
nis ⁊ cõcedere eas cũ pipere ſale
⁊ haſce origano ⁊ ſitib⁹ : cũ oleis
et ꝓxime in natura ſua ſunt equa
litati:ſed ſunt decliues ad frigi=
ditatẽ ⁊ ſiccitatẽ pl⁹ ⁊ in ipſis eſt
humiditas ſuperflua et ꝓprie in
viridibus. De veritate vero viri=
diũ eſt:vt iudicent frigide ⁊ humi
de. Qui aũt ponũt frigiditatẽ fa=
barũ in gradu ſcðo moduꝫ exce=
dunt quaꝝ operationes he ſunt.
Abſtergũt parũper ⁊ inflant val=
de:verũ decoctio vehemẽter itera
ta cuꝫ aqua remouet eaꝝ inflatio
nẽ:verũ cum fabe excoꝛticãtur et
molliũtur ⁊ decoquũtur in vaſe ſi
ne motu:minoꝛat earũ inflatio:⁊
q̃ ex eis frixe ſunt pauce ſunt infla
tionis:ſꝫ ſunt tardioꝛis digeſtio=
nis. Et cocte cũ ſuis coꝛticib⁹ ſunt
pl⁹ inflatiue. Et infra ſic etiã ſcri=
pſit:⁊ generat ex eis caro mollis
⁊ generãt humoꝛes groſſos. Hip
pocrates quoq; teſtificat⁹ eſt bo=
nitatem nutrimẽti earũ:⁊ cõſerua
tionẽ ſanitatis ab eis:⁊ de ꝓprie=
tate quidẽ earũ eſt ꝙ abſcindũt
oua gallinaꝝ cũ nutriũtur ex eis
⁊ faciũt videre ſomnia cũ aliena
tione ꝑturbata. Et poſtea ſubiũ=
xit. Faciũt ſodã ⁊ nocẽt oib⁹ q̃b⁹
accidit ſoda:⁊ ſunt difficilis dige
ſtiõis ⁊ tarde deſcẽſiõis ⁊ ſunt ge
neratiue oppilationuꝫ: ⁊ decocte
cũ coꝛticib⁹ ſuis in aceto ꝓhibẽt
vomitũ ⁊ fluxũ diſſintericũ anti=
quũ Iſa.aũt in.p.d.ſic de eis in=
quit Fabe in natura ſua frigide
e ſicce ſunt diuerſe:quarum viri=
des frigide ſunt ⁊ humide in pri

mo gradu nutrimentū tñ eſt mi-
nus qꝛ humores generāt groſſos
⁊ crudos. Et qꝛ inflatiue vētoſita
tem faciūt in ſuperiorib9 ventris
ꝓpterea valde nociue ſunt. Sicce
vero ſuiſqꝫ tēporibus pfecte ſunt
frigide ⁊ ſicce in primo gradu nō
laudabilē ſanguinē creant: vnde
carnē inflant ⁊ dilatant: ⁊ operan
tur in ea qđ fermentum in farina
vel paſta: ꝓpterea in ſuperiorib9
vētris ventoſitatē plurimā gene-
rāt ⁊ inflationē: ex qua fumus in
cipit aſcendere cerebro nocens ⁊
multa et corrupta ſomnia indu-
cit. Cum hec ergo naturaliter ha
beāt fabe: non eis aliquo coctio-
nis modo poſſunt auferri. vñ gal.
Fabe ſi nimium coquant ventoſi
tatem ⁊ inflationē ſuā ſicut hor-
deo auferre neqmus: minuere tñ
poſſum9. Experimēto aūt ꝓbat
in eis qui fabis vtētes aſſidue in
digeſtōinē patiunt: ⁊ inflationem
⁊ ſi ſaniſſimi fuerint. hec ipſe. Nō
etiā ſenſit Almāſor in. c. iij. dicēs.
Fabe tēperamēto ꝓxime exiſtunt
licet frigiditati parūper attineāt
que multum inflātes ſcothomiā
generāt caput preterea grauant:
corpuſqꝫ totū diſſolutū efficiūt: et
ideo ſolitis pati ventoſitatē ex co
lica vel ex ruptura male ſunt: vi-
rides autē humores generāt cru
dos: ⁊ in ſtomacho ⁊ inteſtinis au
gmentāt phlegma: ⁊ in ipſis ven
toſitatem excitāt. Idē quoqꝫ dixit
in. xxj. ꝯtinētis. c. clxvj. autoritate
Diaſcoridis. Et fuit ſnīa Auen-
zoar in ſuo th-iſir. c. ſcū ait. Ha-
bētia groſſam ſiccā et terreſtrem
ſubſtātiā: ſi bñ decoqnātur min9
nocēt ſtomacho exceptis fabis in
qbus decoctio nō remouet nocu-
mentū. Snīa quoqꝫ haliab. in. v.
Theo. c. xv. Qui oēs a Gal. mihi
videntur accepiſſe dicēte in li. de
ſubtiliāte dieta. c. vij. Fabe nō di-
gerūtur faciliter ⁊ inflatiue ſunt
ſatis ⁊ in. j. alimentoꝝ. c. xiiij. Fa-
be virides comeſte anteq̄ matu-
rent ⁊ ericcent: hūt cōmune oīm
fructuū quoſcūqꝫ in maturitatem
offerimus: alimentū humidi9 dā-
tes corpori: ⁊ ꝓpter hoc magis ſu
perfluicū nō ſm inteſtina ſolū: ſ3
etiā ſm totū habitū. ⁊ in prio re-
giminis acutoꝝ cōmento. xviij. di
xit. Sorbitionē ex fabꝫ factā ſi tri
bus coxeris diebus nō eſt tibi poſ
ſibile vt eius inflationē ab ea re-
moueas: qđ eſt qꝛ inflatio ineſt ei
ex ſubſtātia ipſius ꝓpria ⁊ nō ex
diminutione decoctionis eius et
ꝓpterea dicebat ipſe in li. de eu-
chimia et cachochimia. c. lij. Si
faba inflatiua nō eſſet: cachochi-
ma nō diceremus. Ex quibus ap-
paret ꝙ oīs faba ſit illaudabilis
viridis aūt ⁊ cocta cū cortice pe-
ior alia quacūqꝫ: quare ⁊c.

¶ Ca. clxiiij. oſtēdit naturā far
ri frumēti ⁊ ſpelte: declarādo
q̄le ſit ⁊ q̄tū a deoꝝ nutrimētū.

Licet far quādo ſimplici
ter ponit de farre ſpelte
intelligat: vt inquit au-
tor pandectarū: tñ mihi
videtur ꝙ ſepius etiā ꝓ frumēto
vel tritico accipiat et non equidē
irrationabiliter ꝓpterea ꝙ vt Ra
ſis inquit in. xxj. cōtinētis. c. cxciij.
autoritate Pau. in. vij. Spelta eſt
ꝓpinqua virtuti frumēti: ⁊ eſt me
dia inter calidū ⁊ frigidū. et etiā
autoritate Diaſcoridis dixit de
ea. Aliqđ eſt genus habens in ca
ſula vnū granū: ⁊ aliđ habēs duo
et vocat latine farri. Dicamus er
go nūc de ipſis ⁊ de frumēto piſta-
to farre appellato cū Auicen. in
ij. canonis. ccl. ſi ſcribente. Meli9
eſt illud qđ eſt medium inter du-
ritiem et raritatem magnam pin-

gue recēs planū qḋ ē inter albedi nē et rubedinē calidū ⁊ tēperatū in hūiditate: ⁊ ſiccitate ⁊ eſt pluri mi nutrimēti ⁊ frumētū.elixatum eſt tarde digeſtiōis inflatiuū: vez eius nutrimentum qñ digerit̃ eſt plurimū. Et infra dixit. Frumētū eſt magis nutritiuū corpis oibus granis: et poſtremo cōcludit. Triticū crudū et etiā decoctū elixatū nō mollitū neqꝫ fractū neqꝫ coctū ita vt ſit plus. Et fractū etiam ſilr qñ cōedit̃ generat vermes. Auerrois quoqꝫ in.v.col.ſic de eo ſcripſit. Frumentū coctū in aqua eſt groſſum viſcoſuz oppilatiuū ⁊ durum digeri plus alia re ⁊ eſt valde malum. Raſis aūt in tertio Almā. c.ij.in principio ſic ait. Triticum tēperamento eſt vicinū: lꝫ caliditati parum attineat. Qḋ aūt pōderoſius inuenit̃ ⁊ ſolidius maioris eſt nutrimenti hoībus: oibus quoqꝫ alijs granis magis conueniens ⁊ magis ꝓpriū inuenit̃ ſanguis etiā ex eo gñatus oi ſanguine q̄ ex alijs gñat̃ granis tēperatior exiſtit. Et in.xxj. ꝯtinentis.c. clxxxix.dixit. Frumentū fractū.i. far: vt dixit Gal.in.vij.ſimpliciuz: eſt idē modus frāgendi in frumēto ſpelta ⁊ ordeo ⁊ oi gñe leguminis ⁊ ipſoꝝ virtus ⁊ operatio eſt eadē cum eoꝝ ſubſtātia integra. Et dixit deinde autoritate Diaſcoridis. Far nutrit magis amido: et inflat et impinguat et gñat chimū groſſum.viſcoſuz ⁊ lucidū ⁊ d[illegible]decoqui ſupra carbōes: ⁊ cōdi cum oleo onfancio aut amigdalino dulci ⁊ pauco ſalis: ⁊ dꝫ apponi oleum in principio vt melius miſceat̃ ⁊ cum eſt coctum cōdiat̃ cum melle.ſ.zuccaro vt amoueatur eius viſcoſitas et cito deſcendat a ſtomacho. In.cap.vero cclxxx.eiuſdem libri dixit autoritate Gal.in li.dietarum ꝙ granū frumēti eſt magis iuuatiuū hoībus oi alio grano et illud qḋ eſt ex eo clarum durū firmū et nō de facili frangit̃: eſt valde nutritiuuz et melius ⁊ nutribiliꝰ alio ⁊ illud qḋ eſt diaphanū leue ⁊ pingue eſt ecōtrario. Et ſubſtātia huius frumenti eſt velocis deſcenſus propter multuz furfur qḋ eſt in eo et ſubdit. Frumentū elixū eſt tarde digeſtiōis inflatiuū ⁊ ſi bene digerit̃ eſt multi nutrimēti: ⁊ manifeſte addit ad virtutē et calefacit. Et ſi pregnās comedit ipm: nō euadit ab eius nocumēto. Series aūt Galeni in li.de ſubtiliāte dieta hic eſt prout nos habemus. Triticū cibus nutribiliſſimꝰ ⁊ viſcoſi ⁊ groſſitatis humoris gñatiuum. Quo circa niſi quis preparet ipm ſicut nunc preparat̃: et offerat groſſuz ⁊ viſcoſuz ſatis ſubnutrit hūorez: propter qḋ neqꝫ ſimpliciter coctū opꝫ comedere triticum ſicut vidi comedētes in aſia ꝙꝫ multos ruſticoꝝ: dulcorant eñ pauco ſale id: neqꝫ farinam faciēdo coquentes ſicut pultes ⁊ in aqua infundentes vel lacte. Oēs enim hmōi preparationes diſdigeſtibiles ſunt ⁊ pachichime. Sola autez eſt bona preparatio eius quam per fermētum ſal et cribrum et furnum ⁊c. Dixit etiam Raſis loco ſuperius allegato autoritate filij Meſue. Frumentum calidum eſt in primo: equale inter humiditatē ⁊ ſiccitatem: ſꝫ magis declinat ad humiditatem: et hanc acquiſiuit ab aqua et ſignum ad hoc eſt multitudo nutrimēti eius: et poſtremo autoritate Galeni ſic ait. Spelta non deſiccat: ſed digeritur ſicut frumentum: et generat humorēm groſſum: et eſt tardi deſcenſus ⁊ multi nutrimenti ⁊ fortis: ex

quib⁹ appetit ex quo frumento far fieri debeat: et q̄ntum nutrimenti prebeat quocūq; far extiterit ſiue ex frumento ſiue ex ſpelta tn̄ pro delicatis ⁊ exercitatis hoib⁹ minime videt̄ ꝯuenire: cū groſſus ſit cibus ⁊ dure digeſtiōis: vt pꝫ ex iam dictis: quare ⁊c.

¶ Ca. clxv. oſtendit natureꝫ et proprietates faſeoloꝝ alboꝝ et rubeorum in via cibi.

Faſeoli teſte Gal. in lib. d̄ ſubtiliāte dieta. c. vij. multo fabꝫ ſūt prauiores. Et vt inquit Auer. in. v. col. c. de ciceribus ipſi declināt ad calorē ⁊ hūiditā ⁊ impinguāt corpus: ⁊ ꝓuocāt vrinā ⁊ ſanguinē menſtruū: ⁊ laxant ventrē ⁊ ꝓprie rubei: ⁊ inducunt ſomnia: ⁊ faciūt vertiginē: ſꝫ haliabas in. v. theo. c. xv. aliter eos graduauit cū ait. Faſeol⁹ alius alb⁹ cui⁹ cōplexio frigida eſt et ſicca: ⁊ alius rube⁹ ⁊ in eo calor eſt ⁊ inflatio: niſi q̄ eius inflatio minor eſt q̄ fabaꝝ ⁊c. Qd̄ etiam ſenſit princeps in. ij. cano. c. ccliij. di. Faſeoli rubei calidiores ſunt eorum. Filius tn̄ Meſangue et arſaianis dixerūt: q̄ ſunt frigidi ⁊ ſicci: ⁊ apd̄ me ſubſtantia eorum eſt ſicca in qua eſt humiditas ſuperflua: et ipſi ad caliditatē declināt: ſꝫ rubei ſunt calidiores: ⁊ hūor faſeoloꝝ eſt hūidus phlegmaticus: et faciūt videre ſomnia mala: ſunt bōi pectori ⁊ pulmōi gn̄ant hūorez groſſuꝫ. Sed ſinapis ꝓhibet nocumentum eoꝝ: et ſil'r acetum cū ſale: ⁊ pipere: ⁊ origano: ⁊ vt bibat̄ ſup eos vinū paſſum puꝝ: et qui cum aceto ſunt nutriti pauce ſunt hūiditatis ꝓuocāt mēſtrua ⁊c. Iſaac q̄ꝫ in ꝑticularib⁹ dictis. Faſeoli calidi ſunt in medio ſcd̄i grad⁹: ⁊ hūidi in fine: hoc aūt teſtat̄ q̄ vt plurimū nō ꝑfecte vt grana p̄nt deſicari: ⁊ ſi nō deſiccentur nō multū t̄pis ſeruare valent iōq; humores gignunt groſſos: inflāt necq; vētoſitatē fumūq; plurimum gn̄ant. atq; caput implēt: ſomnia peſſima ⁊ terribilia faciūt ⁊ corrupta. Et ipoꝝ albi min⁹ calidi ⁊ hūidi: vn̄ eoꝝ nutrimētū groſſius eſt: ⁊ ad digerēdū duꝝ: hūores phlegmaticos faciūt et groſſos: attenuare aūt volētes groſſitudinem eoꝝ: eos elixēt: et elixatos a corticib⁹ mūdēt. mundatos cū obſomogaro. ſ. ſale: ⁊ oleo ⁊ cimino: et pipere cōedēt. Virides albi ablatis corticib⁹ cū ſale ſunt aſſumēdi et ſinapi origano. ⁊ pipe. merꝫ vinum ⁊ forte cū eis accipiēs. Ruffi vero caloris ⁊ hūiditatis ab alio minus hn̄t: iō et in ſuis fortiores ſunt operibus ad ꝓuocādum ⁊c. Que fuit etiā ſn̄ia Raſis in tertio Almā. c. ij. dicētis. Faſeoli inflant et impinguant corpus: vrināq; ac mēſtrua ꝓuocāt: vētrem etiā reddunt mollem: qd̄ illi proprie efficiunt qui rubei ſunt: corpus calefaciunt ⁊ capitia efficiunt ſcothomiam ac mala ſomnia videre faciunt. Et in li. xxiij. continentis. c. ccccccccv. dixit auctoritate Simmaſui. Faſeolus calidus eſt p̄mo: in medio ipſius et humidus ſimiliter. Sed Ruffus calidior: ꝓuocat menſtrua: et ſi miſcetur cum oleo nardino: et ſi comeditur cum ſinapi prohibet eius nocumentuꝫ. Et ruffus faſeolus eſt lauda[illegible]lio ris humoris: ſꝫ albus eſt abundātis humiditatis et difficilis digeſtionis: ſubuenit ſuper digeſtionem ipſius ſi comedatur calidus cum almuri: id eſt ſale: oleo: et cimino eiecta cortice ipſius exteriori vt nō comedatur. Sed recens faſeolus comedi dꝫ cum ſale: pipere: et

pere:et origano ad ſubueniēdum
ſuꝑ digeſtiōez ipſius:⁊ vtatˀ ſuper
eū potu vini ſimplicis ⁊ ſolidi:⁊ ſi
comedit cū aceto erit modice hūi
ditatis ⁊ tarde digeſtionis ex cā
ſiccitatis aceti. Dixit deinde auto
ritatē Damaſceni: Joānitij:⁊ Dia
ſcoridis. Faſeoli inflāt:ꝓuocā vri
nā ⁊ mēſtrua:gñant ſomnia ma-
la:lȝ abūdāter nutriāt pro ruſti
cis:ergo et fortiter laborātibꝰ cū
ſui humoris groſſicie videntˀ ꝯue
nire: quieſcentibus aūt delicatis
⁊ ſtudentibꝰ minime:quare ⁊c.

¶ Ca.clxvj. oſtendit naturam
⁊ nocumenta lentis prouenien
tia ex comeſtione ipſius.

Lentes ſunt tēperate in
calore:⁊ ſunt ſicce:⁊ ge-
nerāt ſanguinē melācho
licū:⁊ extingūt inflāma-
tionē ſanguinis:et magis qñ co-
quuntˀ in aceto inquit Auer. in. v.
colliget. Et ſubdit. Et eoꝝ virtu-
tes tres ſunt q̄ priuāt coitū:⁊ of
fuſcāt viſum:⁊ qñ coquuntˀ in aq̄
pluries ſtringunt ventrē:ſin autē
haliabatis ſniam in. v. theo. c. xv.
aliter in ꝯplexiōe graduanda eſt
cū dicat ipſe eo in loco. Lenticula
frigida eſt in ſcđo gradu:⁊ in ter
tio ſicca vñ melancholicum gene-
rat ſanguinē:⁊ q̄ eius aſſiduꝰ eſt
cōeſtiōi:ſi quidē nigra illi dñatur
cholera que melācholicos pariet
morbos:vt elefantiā:maniā:can-
crū:⁊ ſilia. Priceps ꝟo Aui. in. ij.
canonis. c. cccclix. dixit ꝙ melius
lens eſt illa que eſt velocius ma-
tura ⁊ eſt alba lata:⁊ quādo cadit
in aquā nō denigrat eā: et opꝫ vt
bene maturetur in decoctiōe:cuiꝰ
natura vt viſum eſt Gal. eſt equa
lis caliditate et ſiccitate : verū tñ
eſt decliuis parum ad caliditatē
et ꝑpter illud nō infrigidat apud
cōeſtionē ſui neq̄ deſcēdēs eſt in-
flatiua:⁊ ꝯpoſita ex ꝟtute ꝯſtricti-
ua ⁊ abſterſiua ē facit videre ſom
nia mala:⁊ ſtipticitas corticis eiꝰ
eſt plurima:⁊ in ipſa tota eſt infla
tio plurima: et inſpiſſat ſanguinē
intm̄ ꝙ nō currit in venis et ipſa
minorat vrinā ⁊ mēſtrua:⁊ ꝑꝑ il-
lud gñatˀ ex eo humor melācholi
cus ⁊ egritudīes melācholice. Et
infra dixit. Et opꝫ vt ꝓijciantˀ ſuꝑ
vnā eminā lentis noue emine aq̄
et decoquantˀ valde:⁊ ipſiꝰ q̄dem
multitudo cōceſta gñat cācrū ⁊ apo
ſtemata dura:nocet neruis:⁊ illiꝰ
qui ꝑlimū eiꝰ cōeſtiōe vtitˀ: viſus
obtenebratˀ ꝑ vehemētiā exſicca
tiōis eiꝰ eſt difficilis digeſtiōis ma
la ſtōacho:⁊ gñat inflatiōez ⁊ gra
uat:⁊ nō opꝫ quidē vt lenti admi
ſceatˀ dulcedo:ipſa eñ tūc faciet
poſſidere oppilatiōes plurimas
in epate. Qñ decoquitˀ abſq̄ cor-
tice ſubſtringit ventrē:⁊ ſilr cum
cortice:⁊ qñ decoquitˀ cū aqua et
expellitˀ aqua pria:tūc illa aqua
pria ſi bibatˀ ſoluit ventrē: et po-
ſtremo dixit. Et nō approximet ei
hñs leſionē i vrina ex parte diſtil
latiōis ⁊c. Et Iſaac in ꝑticularibꝰ
dietis ſic de ipā ſcripſit. Lēticula
frigida eſt in pmo gra du:ſicca in
tertio:inueſtigata tñ eiꝰ natura ex
duobꝰ ꝯtrijs cōpoſita inuenitˀ:vno
in medulla:altero in cortice: cor-
tex eñ eiꝰ acuitatē hꝫ:vñ ventreȝ
ad ſolutionē mouet. Medulla ꝟo
ſtiptice eſt virtutis ⁊ ꝯfortatiue ſto
machi ⁊ inteſtinoꝝ:vñ ad chole-
ricā diariā vꝫ:⁊ infra ſubdit: et ſi
cum cortice ablato coquatˀ et pri-
ma aqua abiecta ſcđa addatˀ me-
lior fit ad digerēdū:vlr tñ dico ꝙ
nutrimentum lentis groſſum eſt:
et ad digerendum durum:melan
cholicum ſanguinē generat: et
maxime ſi cum cortice comedatˀ:
cerebrum fumo groſſo implet et

melancholico: vñ cã eſt doloris et
fallaciũ formidoloſorũq; ſomnio
rum ſtomachũ et inteſtina implet
ventoſitate: et inflationem ꝛ ↄſti-
pationẽ facit: ꝑpterea ceteris gra
nis plus nocet: ꝛ pulmoni ac dia-
phragmati: ꝛ pelliculis ceteriſq;
neruis pelliculaꝝ ꝓcipue oculoꝝ
qm̃ humiditatẽ eoꝝ deſiccat ꝛ di
ſtemperat: ſanis obeſt oculis ꝙto
magis infirmis ſue deſiccationis
cauſa ventrẽ ꝛ mẽſtrua ↄſtipat et
ingroſſat: ꝛ exire nõ poſſunt ex ve
nis matricis. Lens itaq; cũ cortice
cocta ſicca eſt noxia cõplexioni: et
paſſionẽ ꝛ melãcholiã in ea creat
ſicut nigrã: ꝛ morpheã: ipetiginẽ:
ſerpiginẽ: cãcrũ: alefãtiã: ꝛ leoni-
nã. his tñ qui humide ſunt cõple
xiõis aliqñ ꝓſunt: ideo ſi ſine cor-
tice edant hydropicis valẽt. cum
cortice ỽo nocẽt ꝑp ventoſitatẽ ꝛ
inflationẽ quã creat. Deinde ꝓſe-
quit. Lẽticula laudabilis eſt grã
dis ꝛ noua ꝛ coquibilis accipitur
ſm cibũ ꝛ medicinã. Si ſm cibum
et hoc diuerſimode: aliqñ ſolũ cũ
oleo ꝛ aceto: aliqñ cũ carne recẽti
aliqñ cũ ſicca ꝛ ſalſa. Cũ aceto et
oleo minoris eſt nutrimẽti cũ car
ne recẽti maioris: q aũt cũ ſicca et
ſalſa peſſimus eſt cibus. Natura
nãq; carnis ſicce groſſa ẽ: ꝛ ad di
gerendũ dura: mixta cũ lẽte mali
ciã duplicat: vñ cã eſt calefactiõis
incẽſioniſq; ſanguinis: tũ etiã qꝛ
in melãcholicos cõuertit humo-
res: ideo peſſima eſt: maxime ſi cuꝫ
cortice fuerit cocta. Jtẽ vt non no-
ceat ſic aptibilis eſt: mũda ipaꝫ a
cortice ꝛ in aqua elixa prioremq;
eijcies aquã: ꝛ decoctã in ſcda mi
ſce: ꝛ cũ aceto eã cõdi: ꝛ origano:
mẽta: pipe: ꝛ cimino: ꝛ oleo amy-
gdaleo: aut ſiſamino. Raſis ẽt in
iij. Almã. c. ij. ſic ait. Lenticule fri
gide ſunt ꝛ ſicce: et ſanguinẽ ge-
nerãt melãcholicũ: ꝛ corp⁹ deſic-
cant: ſperma quoq; deſtruũt: atq;
ſanguinis extingũt caliditatẽ: ifri
gidãt eñ: atq; oculoꝝ tenebroſi-
tatẽ: et melãcholicas efficiũt egri
tudines cum aliđs in cõceſſiõe eis
freqũẽter vtit ꝛc. Jdẽ quoq; dixit
in. xxij. ↄtinẽtis. c. cccccix. autorita
te Diaſcoridꝫ Gal. ꝛ Maſarguith.
fuit eñ hec gal. ſñia. in. j. đ alimẽ-
tis. c. xiij. di. Merito igitur abun-
dãtes in hoc edulio vocato ele-
fantes hñt et cãcros: iõ qꝛ groſ-
ſum ꝛ ſiccum ſimul ꝛ melancholi
cum facit chimũ. Jdq; cõcludam⁹
cũ eodem in li. de euchimia. c. iiij.
ſic dicẽte. Lens cachochimia eſt ꝛ
melãcholica ſicut null⁹ fere igno-
rat: et ꝑpterea nõ eſt comedẽda
niſi qñ meliorẽ ciborum nullum
preſentem haberemus: vt idem
inquit de ſubtiliãte dieta. c. vij. At
qñq; via medicine ſicut in ſangui
neis paſſionibus ꝛc. aliter autem
minime.

¶ Ca. clxvij. oſtendit naturam
ꝛ ꝓprietates lupinoꝝ ꝛ modũ
preparationis ipſorum ꝛc.

Lupini apđ nos nõ mã-
ducãtur: ſꝫ potius via
medicine eis quãdoq;
vtimur. Quia tñ nõnul
li ipſos comedunt: de
eis aliqua ſcribam⁹ dicentes. Pri-
mo cũ Auer. in. v. colli. c. de ciceri-
bus. qui ſic ait. Lupini ſunt ſicci
terreſtres ꝛ amari: ꝛ qñ coquunt
in aqua donec auferat eoꝝ ama-
ritudo ſunt cibus tñ durus: et qñ
comedunt amari occidũt pedicu-
los: ꝛ etiã vermes qui ſunt in ſto-
macho ꝛ in inteſtinis: ꝛ prouocãt
vrinã ꝛ aperiũt orificia emoroida
rũ. Jnfra ỽo in. c. de variatiõe vir-
tutũ medicinaꝝ ſimpliciũ. 6. for-
mos dixit. ꝑpter hoc. ſ. ꝑpt ope-
ratiões ponim⁹ ipſos in. calidita-

te⁊ ſiccitate ī principio tertij gra
dus vl' in fine ſcđi. Sed Halia.
in.v. Theo.c.xv.ſic inquit. Lupi=
nuz calidū ē in p̄io gradu ⁊ ſic=
cum in ſcđo. Cui magis vr̄ aſſen=
tire Auic.ij.cano.c.cccclj.di. Lupi
nus eſt granum compreſſe figure
amari saporis percuſſuz ī medio
et eſt faba egiptiaca:eſt calid⁹ in
primo:et ſiccus in ſcđo:eſt ſtipti=
cus abſterſiu⁹ ⁊ reſolutiu⁹. Et vt
inquit. Ga. Lupinus a q̄ extracta
eſt amaritudo:ē groſſus:et nō eſt
lōgus quin ſit glutinatiu⁹: et nō
remanet in abſtertio ei⁹. Et totus
q̄dē eſt mal⁹ difficilis digeſtionis
gn̄ans humorē crudū in eos qn̄
nō digerūt ipm bn̄:ille vo q̄ cum
bonis ꝯditus eſt plimi nutrimen
ti. Et qn̄ ei⁹ decoctio fit bona ⁊ di
geritur:et nō mali humoris:lꝫ in
ipſo ſit ſiccitas ⁊ viſcoſitas:⁊ ipē
q̄dē infundit vt eius amaritudo
remoueat:deīde decoquit ⁊ peni
tus ē medicie ꝓpinquior q̄ꝫ cibo
hec ipſe. Deinde vero oñdit q̄b⁹
paſſionibus ꝯferat vt cibus. Hoc
quoqꝫ ſenſit Iſa.in particu.die. cū
inquit. Lupini in ſcđo gradu ca=
lidi ſūt et ſicci:⁊ dulcoratoꝝ ipſo
rum aqua nutrimentum groſſuz
ad digerendum duruz humores
groſſos gn̄ant:ꝓpterea nec vim
hn̄t digeſtiuam ſicut excolatiue:
nec ſtipticā ſicut ꝯfortatiue ſtipti
ceqꝫ nature cibaria. Et iſta fuit
ſnia Ra.in.iij. Alman.c.ij.di. Lu
pini groſſi ſunt et ad digerenduz
duri. Cum aūt dulcorant ⁊ come
duntur non calefaciunt corpus:
dum vo amari nō ſunt ad nutriē
dum: ſꝫ ad medicinam ſunt apti
diſſoluunt em̄ ſcrophulas ⁊c. Et
in.xxj. ꝯtinen. c.clxxij.di.autori=
tate. Gal.in.vj. Nutrimentū lupi
norum curatoꝝ ⁊ indulcoratorū
eſt groſſum:⁊ iō pl⁹ ꝯferūt in via
medicine.et li.dietaꝝ.ſ.in primo
de alimē.c.xvij.lꝫ ipſe non anno=
tauerit locum inquit. Subſtātia
lupinorum eſt dura terra:et ob
hoc eſt difficilis digeſtionis:et ge
nerat humorem groſſum mucila
ginoſum niſi ſunt bene digeſti in
venis. Et lupini qui ſunt indulco
rati non laxant:nec mundificant:
et nōnullā in ſe habēt ſtipticita=
tem:et iō ſunt tardi deſcenſus et
difficilis digeſtiōis.autoritate ēt
filij Meſue ſic ait. Lupini calidi
in p̄io:et ſicci in ſcđo.et ī hoc cō=
uenit cuꝫ Aui.vbi.ſ. Stringūt vē
trem:et ſunt tarde digeſtionis:et
generant humorez groſſum:niſi
cum ſunt preparati cuꝫ ſpeciebꝰ
⁊ hoc etiam teſtatur Muſerie,et
fuit ſnia Gal.in lib.chimo.di. Lu
pini preparati cum ſpeciebus nō
generant malos humores. Ex q̄=
bus apparet ꝙ vſus eorum non
ſit acceptabis in ſanitate conſer=
uanda:quemadmodū ad medici
nam et ad plurimas paſſiōes ap
probantur.

¶ Cap.clxviij.oſtendit naturā
et proprietates milij in via nu=
trimenti:et panis eius.

Milium excorticatū
a pleriſqꝫ p ferē
lo manducat:iō et
de eo nōnulla ſcri
benda ſunt nō in=
utilia. Dicamus er
go cum Auerroi.in.v. colliget.c.
de ciceribus qui ſic ait. Milium
frigidum eſt et ſicum:ventrem cō
ſtipat.et ē pauci nutrimēti.et hoc
idem facit panicuꝫ ⁊c. Quod etiā
ſenſit Iſaac in particu. dietis di.
Miliū frigidum eſt in primo gra=
du:⁊ ſiccū in ſcđo:qđ teſtatur le=
nitas ei⁹ ⁊ cōcauitas:viſcoſitatis

vnctuoſitatiſq́ abſentia: et iō nu
trit min⁹ q̄ cetera grana ex q̄b⁹
panis fit: ſanguinem minimū nec
laudabbilē gnat: tñ ſiccitatis ſue
grā ꝯfortatiuū ſtomachi eſt alio-
rūq́ mēbroꝝ corpis: ꝑinde ⁊ ven
trē ꝯſtipat. Et vt Diaſco. inq̄t. Mi
liū diureticū eſt ⁊ aſſatū ad torſio
nem dolorēq́ ventris calidū ſup
poſitū valet: cā aūt nutrimēti mi-
nimi ē ſiccitas ei⁹. Non ab eis igi
tur accipiēdū ē q̄ carnes ſuas au
gmētari et pigueſcere volūt. Nec
ab eis q̄ laudabilē ſanguinē ſuo
corpori cupiunt gn̄ari: ſꝫ eis ſolū
mō q̄b⁹ ſtomachi refrigeratio ac
ꝯfortatatio humorūq́ ei⁹ ſupfluo
rū exſiccatio appetit̄ hec ipe. Hoc
q̄ꝫ voluit Alman. in. iij. c. ij. circa
finē di. Panicum atq́ miliuꝫ frigi
da ſunt: q̄ lꝫ parum nutriāt ven-
trē et carnē ſtringunt. ⁊ i. xxij. ꝯti.
c. cccviij. di. autoritate Gal. in. vj.
ſimplici. Milium eſt de gn̄e legu-
minum hn̄s figuraꝫ ſilēm figure
panici: et ꝟtutem admodum ꝟtu
tis ei⁹: tñ nutrimētuꝫ ipſi⁹ eſt mo
dicum deſiccatiuuꝫ. Et iō ꝯſtipat
ventrē admodum panici: et ſi cū
eo emplaſtruꝫ fit extrinſec⁹ infri-
gidat et deſiccat. Et autoritate
Diaſco. inq̄t ꝙ minoris ſit dige-
ſtiōis q̄ panicū. Et deinde ſubiun
xit di. Pau. in trac. viij. Alumus. i.
milium: aſſimilatur panico hn̄s
ꝟtutem deſiccatiuam ⁊ infrigida
tiuā: qđ ſi ponit̄ i emplaſtro extri
ſec⁹ deſiccat hūectationē vētris.
Et di. in li. ciboꝝ. Milium aſſimi-
lat̄ in ꝯplexiōe panico: et eſt frigi-
duꝫ et ſiccuꝫ i p̄io. rotūdū ⁊ du-
rū difficili⁹ i digeſtiōe panico. Di-
xit ēt Gal. de ipſo lꝫ Ra. non di-
cat i lib. de ſubtili. die. c. vij. Mel
nia milium ⁊ elic⁹: et quicq̄d ta-
le nō ſunt enchimia: ⁊ ſūt inflati-
ua ⁊ digeſtibilia ſiccāt aūt ſatis
⁊ hec vētris fluxiones. et li. vj. de
ſimpli. medicinis. c. xxviij. dixit. ꝙ
eius nutrimentuꝫ eſt paucū deſic
catiuū: q̄ꝓpt̄ ſtringit vētreꝫ ſi-
cut panicū ⁊c. Uerūtñ meli⁹ ē pa
nicū milio ad oīa: ⁊ delectabilius
ad eſuꝫ: ⁊ idigeſtibile min⁹: et mi
nus ſtrigit vētrē: ⁊ magis nutrit:
teſte eodē in. j. alimen. c. x. Ex q̄b⁹
patere pōt qualis ſit panis fact⁹
ex farina milij: q̄ꝫtumq́ ſit ei⁹ nu
trimētum: quo q̄nq́ nobiles etiāꝫ
delectari ꝯſueuerūt poſtponētes
ſimilagineū panē ꝯſuetū lauda-
biliſſimū rariſſime itaq́ aut poti⁹
nūq́ nr̄o ꝯſilio talē faciēt pmuta
tionē: ne ſicce ꝯplexiōis fuerint ⁊
ſtiptici p̄cipue ſicciores ⁊ ſtipticio-
res fiat ⁊ pmarie ſi cholicaꝫ pati
ꝯſueuerit: ⁊ hmōi ferculuꝫ ſilr̄ ex
eis factū ſuſpectum hēant et ipo
aut q̄ rariſſime aut nūq́: qđ me-
li⁹ eſt vt dixim⁹ vtant̄: quare ⁊c.

¶ Cap. clxix. oñdit naturam et
ꝓprietates ordei pro q̄to in
via cibi venit et nutrimenti.

ORdeū et res ordea
cee: lꝫ vt plīmuꝫ ad
egritudines et ad
eoꝝ curationem ve
niant ad ſanitatem
q̄ꝫ ꝯſeruandaꝫ non
paꝝ facere videntur: vt ex dicen-
dis apparebit. Et propterea hoc
in loco non extra propoſitum di-
cemus de ipſo: et de eius comple
xione. Primo cū Hali. in. v. Theo
rice. c. xv. ſic di. Ordeum comple-
xione frigidum eſt in primo gra-
du ⁊ ſiccū in. ij. Scd̄m tamē alios
ad tantam nō peruenit ſiccitateꝫ
cum dicat Auic. in. ij. cano. c. ccc-
cexxiiij. Ordeum eſt frigidum ⁊
ſiccum in primo et in ipſo eſt ab-
ſtertio: et eius nutrimentum min⁹
eſt nutrimento tritici: cuius aqua
eſt infrigidatiua et humectatiua

febrium ꝛc. Iſa. etiã in ꝑticu. die. ſic inq̃t. Ordeum frigidum et ſiccum in primo gradu virtutẽ mũdificatiuã hꝫ ꝛ excolatiuã: et habe ſilr. plꝰ tñ q̃ faba exſiccat: ꝛ ꝓpter nutrimẽtũ eiꝰ ab inflatiõe ẽ liberũ fabarum ṽo nõ ſilr. plus eñi ordeo nutriunt accidentalr ꝛ nõ natulr. Uñ Gal. Ordeũ ceterꝫ granis nutribiliꝰ eſt. Ruffus ṽo triticũ inq̃t et ordeũ ſunt nutribiliora ceteris et laudabiliora: nutribilius tñ eſt triticũ nec arbitreris horũ diſputatiões cibi eſſe ꝯrias. Gal. eñi dixit accidẽtalr. Ruffus vero ſubſtãtialiter ac naturaliter: verbi gratia: ſi nutrimẽtum riſi ordeo ꝑponamꝰ: vñ ordeũ nutribiliꝰ inuenit: plus eñi ſubſtantie et medulle hꝫ. Si vero ꝑponamus riſi vnde accidentalr inuenimus riſuꝫ maioris eſſe nutrimẽti ꝓpter groſſitudinẽ ſuã et morã ĩ ſtomacho lõgiorẽ: ordeũ accidẽtaliter minus nutribile vr ꝓpter digeſtionem citã et facile a membris diſſolutiõneꝫ. Et ſubdit poſt aliq̃. Elixat eñi ordeũ in aqua deinde aſſatur inde farina facta cũ zuccaro ꝯficit: ſic in eſtiuo tẽpore ad ſtomachi refrigeriumꝛ epatis valet: ꝛ ſitim aufert cũ aq̃ tẽperatũ ſiue coctũ: et cũ cc cleario edat ſiue aliquãtulũ liquidũ: vt ſi cum mulſa bibat. Inde fit ẽt ptiſanuꝫ hoc mõ. Cõſtigat ordeum vt poſſit cortex auferri: ꝛ mẽſura ſumat ordei vna: ꝛ aque decẽ ꝛ tã diu coquat donec redicat ad vnã: deinde colet: et potui detur: hoc valet ad ſanitatẽ cuſtodiẽdã corpuſq̃ humectãdũ: ſi etiã refrigerij plꝰ ex eo appetat aceti parum admiſceat: ꝛ calide nature fuerit parum addatur ſeminis papaueris albi: ptiſanum eñi hoc ſanum eſt cerebro viſuꝫ clarificat: ꝛ ꝑfectiſſimum in eoꝝ corpore ſanguineꝫ gñat: nec minus q̃ panis nutrit. Hoc eñi ptiſanũ ſanis eſt dãdũ. Infirmis vero diuerſis modis eſt dãdũ ꝓut vnicuiq̃ expedit infirmitati: cũ manna aut melle violato ſit laxatiuũ aut refrigeratiuũ. Si ṽo ꝓꝑ oppilatiões cũ radicibꝰ feniculi apij ꝛc. hec ipſe. Ex q̃bus apparet q̧ ſanis et egris ptiſana ꝯueniat ĩ eſtate ꝛ calidis ꝑcipue. Que fuit etiaꝫ Alman. ſnĩa in. iij. c. ij. di. Ordeum caliditati eſt ꝓpinquum: lꝫ frigiditati attineat: cuiꝰ nutrimentum tritici cõparatiõe eſt ꝑuum: eſt eñi inflatiuum ꝛ infrigidatiuũ: ſolitos autem ventoſitatẽ ac egritudines frigidas ꝛ cholicã pati iꝑedit: calefactis vero ꝛ carniũ volunt adipiſci minorationem ꝯfert: ſanguinem vero cholere nigre vicinuꝫ gñat. Q̃ſi ita eſt falſum vr qđ inquit Auer. in. v. colli. c. de complexiõibꝰ ciborum cũ ait. Panis q̃ fit ex ordeo ſm modũ q̃ fit ex frumento ſeq̃tur bonitatem panis tritici niſi q̧ parum declinat ad frigꝰ. De ptiſana vero non eſt dubiũ cũ ipſam omnes approbent: vt patet per Gal. in. ij. de ſimplici medicina diſtinctiõe. ij. c. vij. q̧ ptiſana ordei ꝛ ptiſana candaruſij: et lac et panis ablutus generat in coporibꝰ humorem laudabilẽ. et in. ij. therapentice. c. ij. Optimus quidem eſt ptiſane ſuccus diligentiſſime decocte. Et lib. de euchimia. c. iiij. ſic etiam de ipſa ſcripſit. Inculpabiliſſimum omnium cibarioꝝ ad euchimiam et ad ſanitatis cuſtodiam eſt ptiſana bene preparata ꝛc. Quantum vero infirmis conferat et permaxime patiẽtibꝰ acutas apparet per Hippocratẽ in. i. regiminis acutorum textu cõmen. xviij. dicẽtẽ. Ptiſana ordea-

cea merito me iudice ſuper omne
de grano factū cibariū in paſſiōi-
bus acutis excellētiſſimū hētur:
eiqꝫ q̄ cū primum ac precipuum
oib⁹ alijs ꝓtulit collaudando aſ
ſentio. Primum q̄ppe: q2 vtilis vi
ſcoſa eſt ꝛ lenis iūctaqꝫ ꝛ mollis:
necnō et lubrica tēperatāqꝫ hñs
humiditatē: ſitimqꝫ extinguit ꝛc.
De aqua ordei etiā plurimum lau
data nihil ad preſens dicemus
cum propoſito libri huius mini-
me competere videatur.

¶ Cap. clxx. oñdit naturā et ꝓ
prietates papaueris: vt via ci-
bi vtitur a quibuſdam.

Papa uer apd nos ſolū
mō ꝓ medicina ſomnū
fere hētur: apud quoſ-
dā vo ꝓ cibo: q̄ ꝓ fer-
culo ſicut nos panicū
comedere ꝯſueuerūt in q̄ntitate et
non modica: ſicut ab excellētiſſi-
mo ꝑceptore nr̄o fide ol digniſſi-
mo ſepenumero intelleximus: q̄
in q̄buſdam montibus papauer
nigrū tanq̄ far eſſet: a nonnullis
mādūcari ſe vidiſſe nobis diſcipu
lis aſſerebat: neqꝫ vllā ex illi⁹ co-
meſtiōe leſionē percipiebant: qd
ipſe et nos ſimul cū eo ſum⁹ plu-
rimū admirati: cum dicat Aui. in
iiij. j. c. j. Si tibi neceſſe fuerit ſtu-
porem inducere: non teranſcen-
das tale quale eſt papauer albū:
qm̄ cum ſuo ſtupore eſt etiam do
meſticum. Et in. ij. cano. c. dlxv. q̄
melius et ſanius eſt album. Et. j.
hortulanum eſt frigidū et ſiccū
in ſecūdo nigrū in tertio: ꝛ ducit
vſqꝫ ad quartum. Et illud qd eſt
nigrum eſt ingroſſatiuum: infrigi
datiuum: et exſiccatiuum. Et poſt
ea ſubdit. Facit ſomnum: ꝛ ꝓprie
illud qd nigrū eſt: et eſt ſtupefa-
ctiuum etiam in licinio poſitum ꝛ
quocūqꝫ ſit papauer ſiccum ſcꝫ
vt Prin. inquit vbi ſupra: ſiue fri-
gidum ꝛ humidum in tertio gra-
du. vt di. Halia. in. v. Theo. c. xv.
circa finem. oino ſoporat: ꝛ nigrū
ꝑcipue: ꝛ affert obſtupefactionē:
vt idem di. in eo loco. Quare non
ſine cā (vt prediximus) non mo-
dicū ſum⁹ admirati quō illi non
infirmabant. Credim⁹ tñ dicen-
dū eē rōne ꝯſuetudinis q̄ altera
eſt natura. vt di. Auerr. in. j. phy.
et Ari. ſimul cum medicis in ple-
riſqꝫ locis ac etiā rōne paulatiue
aſſuefactionis id ſine nocumen-
to ꝯtingere potuit. Quēadmodū
cū puella: vt in. vj. quarti dixit.
Princeps: autoritate Ruffi: nutri
ta fuit in veneno vt īterficerent ꝑ
caꝫ reges q̄ cū ea cōuenirent ꝛc.
Uno et in loco refert autoritate
Gal. q̄ fuit q̄dā anus ſuſpiciens
in principio rei de napello rē par
uā: deīn nō ceſſauit vti donec aſ-
ſuefacta ē eo natura: ꝛ audacter
vſa eſt: ꝛ nihil nocuit ei. Sic etiaꝫ
ꝛ lōge facili⁹ hoies illi⁹ regionis
papauere nigro vti. et ei ſeipſos
aſſuefacere potuerūt ſine aliqua
ſtupefactiōis aut infrigidatiōis
leſiōe. Si qs tñ dicere voluerit ali
ter dicat vt velit. Sꝫ redeam⁹ ad
ꝓpoſitū: ꝛ videam⁹ nutrimētum
ipſius qd ſit dicentes cum Iſa. in
particu. die. ſic ſcribente Diaſco.
de papaueribus ait. Quidam pa
pauere veſcūtur. parum vero nu
trit ꝛ duri⁹ eſt digeri: ſed aſſuetis
dormitionē obliuionēqꝫ gñat. Et
poſtea cōcludit. Cauendū eſt ne
papauere hoies ſepe vtātur: quo
niā ꝛ ſi ſit aſſuefactū: maxie cere
bro nocet: ſtuporē īfert: et natura
lis calorin eis extinguit. Et iſta
fuit etiā Ra. ſnia in. xxij. cōtinen-
tis. ca. cclxxxiij. dicēs autoritate
Diaſco. Si ſumitur de papauere
in magna quantitate prouocat

multū ⁊ ꝓfundū ſomnū: ſicut i lethargia ⁊ i vltimo īterficit. Et infra autoritate Gal. in. vij. di. Papauer hortulanum albū ꝓuocat moderatū ſomnū: ſi ē valde albū ⁊ hoīes cōedūt ipʒ cū melle ⁊ ponūt ipm in pane: ſʒ ſemē illi⁹ cui⁹ flores cadūt velociter infrigidat plurimū: ⁊ ꝓuccat multū et ꝓfundū ſumnū. Et ob hoc nō vtanꝛ eo hoīes i cibis vl̾ medicinis: q꞉ nō poſſunt ei⁹ euadere nocumentū. Eſt ēt alia ſpecies papaueris: cuius ſemina ſūt nigra: ⁊ hoc infrigidat multū: ⁊ inducit ſtuporē et mortificationē i mēbris. et ſapiēs et medic⁹ vtens eo dʒ ponere cuʒ ipo medicinas mitigātes ſuā frigiditatē q̄ ē in quarto gradu. Cōſiliū igiꝛ ātiquoꝝ: vt ex dictis apparet ē vt papauere albo cōſolato tātūmodo vtamur. ⁊ magis ꝓ medicina q̄ꝫ ꝓ cibo: ne forte i ſua cadamus nocumenta. quare ⁊c.

¶ Cap. clxxj. oſtendit naturaʒ et nutrimentum panici: et quibus modis debeat preparari.

PAnicū: vt ſenſit Auerrois in. v. colliget. cap. de ciceri b⁹. ſicut et milium videꝛ eſſe cū dicat ibi. miliū eſt frigidū ⁊ ſiccū: vētrē cōſtipat: ⁊ eſt pauci nutrimenti: et hoc idē facit panicum. Dixit ſiꝛ Haliabas in. v. theorice. c. xv. Panicū et miliū vtrūqꝫ frigidū eſt et ſiccū in ſecūdo gradu: quoꝝ nutrimētuʒ paucū eſt et vētrē incarcerāt. Quod etiā Raſis voluiſſe videꝛ in. iij. Almāſoris. ca. ij. cū in ei⁹ fine ſic inq̄t. Panicū atqꝫ miliū frigida ſunt et ſicca: q̄ lʒ paꝝ nutriāt: vētrē tñ ⁊ carnē ſtringūt. Et in. xxv. continentis. capi. j. ſic ait. De panico dicimus q̄ debes illō comedere cum lacte recēti et cuʒ butyro et zuccaro vt leuius fiat exitus ipſius. Iſaac quoqꝫ in pticularibus ſic de ipo ſcripſit. Panicum in forma et natura eſt ſimile milio. min⁹ tñ nutrit eo et vētreʒ magis cōſtipat. Et accipiꝛ diuerſis modis et ꝑ eorum diuerſitate immutat actionē ſuā quocūqꝫ tñ modo ꝑparato oī panico milium meli⁹ eſt. Coquiꝛ aūt ſepe aut cū pingui carne. aut cū oleo: ſepe ēt in lacte: aliqñ vo cū apozimate tritici corticis: ⁊ amygdaleo. Cuʒ pinguedine coctū: aut cum oleo laudabile eſt quoniā ſiccitatē ſuā amittit: et ſaporoſitateʒ ab eis et bonū nutrimētū acquirit: ⁊ cōſtipatiōe ſua priuaꝛ ꝓpter lubricitateʒ et mollitiem pinguedinis aut oleo. Illud vo qđ cum lacte apozimate ſupradicto coctū laudabilius eſt eo qđ cū aqua coquiꝛ ſola. Coctiōis aūt cum aqua duo ſunt modi: coquiꝛ aūt aut ſanum: aut mola cōfractū. Sanū aūt aut ablato cortice: ad vnā miliij vl̾ panici menſurā. xv. aq̄ apponātur. Ex aqua ita coctum groſſum eſt ac durū ad digerendū: nec eſt etiam vētris conſtipatiuū: grauat etiam ſtōachū: ⁊ ex eo integrū eijciꝛ ad inteſtina hic etiam grauat: iō cito egrediꝛ ab eis: hac ergo rōne ſtipticum nō eſt. Mola autem tritū coquatur ita: farine mundate decies tantuʒ aque adiungatur: et poſtq̄ꝫ bis vel ter ebullierit: fricatum digitis excolatur: ⁊ colamentum ſuſpectū donec dureſcat excoquaꝛ: ſicqꝫ comedere vtile eſt ⁊ ceteris ſubtilius eſt digeriqꝫ facilius: min⁹ vero ſtipticum ⁊ duruʒ eſt propter ſubſtātie abſentiam. hec ipe. Sic itaqꝫ preparatū manducetur: et nō aliter: quoniam vt. Raſis inquit in. xxj. continentis. cap. cxcvj. autoritate gal. Panicū frigidum eſt in primo gradu: et

ſiccum in ſecũdo: ⁊ eſt ſtipticum ⁊ paruȝ ſubtile: ⁊ nutrit minꝰ alijs granis ⁊ leguminibꝰ ⁊ deſiccat vẽtreȝ. Et infra autoritate Diaſcoridis dixit. Panicũ ẽ minꝰ nutribile oĩ alio grano ex quo fit panis ⁊ poſt aliq̃ ſubdit. Et nutrit corpꝰ pauco nutrimento pp ſuã leuitatẽ: debilitatẽ: ⁊ ſiccitatẽ: ⁊ ob hoc ſtringit ventrẽ: ⁊ ꝓuocat vrinã: ⁊ hoc eſt de ꝓprietate ſua: ⁊ calidi poſſunt eo vti loco riſi. qꝛ ꝯſtrigit calorẽ: ⁊ cũ coquiť cũ lacte nutrit laudabili nutrimẽto: ⁊ nõ ſtrigit vẽtrẽ: ⁊ q̃ nõ diligit lac: decoquat ip̃m cũ aqua furfuris ſimile. ⁊ cũ oleo amigdalarũ dulciũ. Et cũ ẽ ꝑparatũ tali mõ ꝑſtat bonũ nutrimentũ: ⁊ nõ ſtringit ventrẽ: ⁊ panis q̃ fit ex eo nutrit parũ: ⁊ ſtringit vẽtrẽ: ⁊ ꝯtrahit morã in ſtomacho ⁊ debilitat digeſtionẽ. ⁊ de ꝓprietate eiꝰ eſt cõſtringere fluxuȝ ventris: ⁊ ꝓuocare vrinã. hec ip̃e. Ex quibus intelligať qđ ⁊ quale ſit nutrimẽtũ panici: ⁊ quomodo ſit ad eſum preparandum ⁊c.

¶ Cap. clxxij. oſtendit naturaȝ et nutrimẽtũ piſorũ ⁊ robeliorum cuȝ ꝓprietatibus eorum.

Piſa q̃ vulgares nr̃i biſos appellãt vt ſentire videť autor pandectaruȝ ſpecies ſunt orobi de q̃bus Gal. in lib. de cibis. ca. xvj. ſic ait. Piſa cõſimile aliq̃d fabis ſcđm totã ſubſtãtiaȝ habentia comeſtaq; ſcđm eoſdeȝ modos cũ ipſis in duobꝰ his variãť: quia iſtatiua cõſimiliter fabis nõ ſunt; ⁊ qꝛ abſterſiuã virtutẽ nõ habẽt: ꝓpter hoc tardioris ſunt digeſtiõis ſcđȝ virtutẽ fabis. Robelie vero vľ robile ab eis differre nõ videntur niſi in quãtitate: qm̃ minores ſũt piſis. de q̃bus Raſis in lib. iij. Almanſoris inq̃t. Robelie frigide ſunt ⁊ ſicce: que parum nutrientes malũ generant ſanguinẽ: neruiſq; impedimentũ preſtant. et in libro. xxv. cõtinentis. cap. j. ſic etiam de eis ſcripſit. De piſis vel farculis appellatis Mes: debes eas comedere poſtq̃ elixe fuerint vehemẽter vt nõ inflent: neq; inferãt rugitꝰ. Iſaac aũt in dietis particularibꝰ ſic ait đ ipſis. Robelie frigide ſũt ⁊ hũide in primo gradu: ⁊ medie inter ſiccũ ⁊ humidũ: q̃rũ cortex ſtipticus eſt: a corticibus autem mundate laudabiles generant cibos: nec inflationem aut ventoſitatem faciunt ſicut fabe. Ad vſuȝ edendi bone ſunt in eſtate ⁊ in calida regione. Item ius ex illis velut et ex faba factuȝ valet ad corizam et ad tuſſim doloremq; in pectore. cocteq; cum ordeo ⁊ criſolacanna aut bletis febres patientibus prodeſt que ex ſanguine naſcuntur et cholera rubea. Qui autem propter diarie refrenationeȝ illas volunt accipere cocta vna aq̃ effecta et alia addita admixtꝫ portulace ramis ⁊ ſucco maloruȝ puniculorum acidoſorũ ⁊ oleo roſaruȝ ſumãt: ſed hec miſſa faciamus: cuȝ ad noſtrum preſens propoſituȝ minime facere videãtur: haud tamen tenere nos poſſumꝰ quin aliquãdo in medicinalia curantia morbos prorumpamus: cum difficile ſurgat quẽ moles cõſuetudinis premit: vt ſuper Iohanneȝ inquit Auguſtinꝰ Magnum enim quoddam eſt cõſuetudo in ſingulis natura vtiq; fit: vt ſcripſit etiã Ariſto. ĩ. xxviij. problematum problemate. j.

¶ Capitulum. clxxiij. oſtendit naturam et proprietates riſi: et quibus modis debeat preparari.

RIſi aut rizi : vt malis eos appellare : teſte Auer. i. v. col. c. de cicerib⁹. ſunt groſſe ſubſtãtie in caliditate ⁊ frigiditate ꝓpe tẽperatiã: ventrẽ ſtringũt ⁊ ſunt boni nutrimẽti qñ coquuntur cũ lacte. Auicẽ. ṽo in. ij. cañ. c. cccccxix. ſic de eis inqt. Riſuz ẽ calidũ ⁊ ſiccũ: ⁊ ſiccitas ip̄i⁹ eſt manifeſtioꝛ ꝗ̃ caliditas ſua. Uerũtamẽ quidã dicũt ꝙ eſt calidius frumento: nutrimentũ p̄bet multũ ad quãdã ſiccitatẽ declinãs. Et cũ d̃coquit cũ lacte ⁊ oleo amigdalino: mai⁹ dat nutrimẽtũ ⁊ meli⁹ ⁊ remouet ab eo exſiccatio ꝯſtrictio quã facit: ⁊ ꝓprie cũ iſundit nocte vna i aqua furfuris. Et ip̄m eſt: ex eis que tarde infrigidant. ⁊ in ipſo eſt cõſtrictio: decoctum ṽo in aqua ſtringit vſq; ad terminũ ⁊ in ſpermate efficit augmẽtũ ⁊ ꝓprie ſi cũ lacte d̃coquatur. Iſaac aũt in particularib⁹ dictis d̃ ipſis hec ſcripſit. Natura riſi calida ẽ in pꝛimo gradu: ⁊ ſicca in ſecũdo diuerſis tñ modis homines accipiũt ip̄z ⁊ ƀz vnũquẽq; modum actio ei⁹ in plus minuſve mutat. Aliqñ nãq; illud mola teritur ⁊ farinã ei⁹ velut tritici coquunt: vz aũt eis q̃ moꝛſionẽ patiunt in ſtomacho ⁊ in inteſtinis. Sunt ⁊ q̃ integrũ coquũt in aq̃: ⁊ hoc vz ad cholericã diariam. Itẽ alij cũ lacte coquũt amigdaleo: ⁊ hoc mõ amittit cõſtipationẽ ſuã ⁊ bñ nutrit: ⁊ bonũ ſanguinẽ generat: ſperma auget. Hz ẽt riſum ꝓpꝛietatẽ: ꝙ ſi cũ ipſo vel aq̃ ipſius lentiginẽ laues: aufert ipſaz ⁊ cutiz mũdificat. Hoc quoq; fuit Raſis ſnĩa i. iij. Almanſoꝛis: c. ij. dicẽtis. Riſuz tẽperici que eſt inter caliditatẽ ⁊ frigiditatẽ vicinũ exiſtit: ⁊ ventrẽ ſtringit. ſolitis autez cholicã pati nocet. qd̃ lz multum nutriat: d̃ vẽtre tñ nõ facile deſcẽdit: niſi coquat cũ aliquo multuz vnctuoſitatꝫ habẽte: qd̃ qñ cũ lacte coquit ⁊ cũ zuccaro comedit: plurimũ nutrit atq; ſãguinẽ augmẽtat. ⁊ in. xxi. cõtinẽtꝫ. c. cxcij. ſic ait autoꝛitate Diaſcoꝛdis. Riſum eſt pauci nutrimẽti ⁊ cõſtringit egeſtionez. Et autoꝛitate Gal. viij. ſubdit. Eſt difficilioꝛis digeſtiõis ꝗ̃ far ſpelte ⁊ minoꝛis nutrimenti: ſed melioꝛis ſapoꝛis. Et autoꝛitate filij Meſue di. ꝙ calidũ ſit in pꝛimo: ⁊ ſiccũ in ſecũdo ⁊ cognoſcit eius caliditas a dulcedine ſui ſapoꝛis: ⁊ nutrit nutrimẽto bono. ⁊ inflãmat coꝛp⁹ calide cõplexiõis: ⁊ eſt maioꝛis nutrimẽti melica paniculo ⁊ oꝛdeo: et trahit moꝛẽ in ſtõacho: ⁊ qñ decoquitur i lacte ⁊ zuccaro ⁊ oleo amigdalarũ dulciuz deſuper aſperſis minorẽ trahit moꝛã: ⁊ erit bonũ ei⁹ nutrimentũ. Et ſi poneret in aq̃ ſulfurea vel ſimili: aut i lacte recenti per vnã noctẽ: ⁊ demũ poneret in aqua: ⁊ coqueret cũ oleo amigdalino eſſet minoꝛis ſtipticitatꝫ: ⁊ ſiccitatis. Et volẽs de eo comedere nõ delectatur in lacte faciat ipſuz bene decoqui cum lacte cartami. Et poſtea ſubiũxit. Dico ꝙ pluries fui expertus exhibere riſuz macilẽtis calide cõplexionis: ⁊ vidi ꝙ fecit eis magnã inflationẽ. Qua de re cõcludendũ eſt cuz eo ꝙ riſuz frigidioꝛẽ habentibus cõplexionẽ ſit magis ꝯueniẽs. Et iõ eis tutius ꝗ̃ ceteris pꝛopinandũ ⁊ coctũ cũ lacte: niſi diſplicueris iubẽte codẽ i. xxv cõtinẽtis. c. j. De grano riſi dicim⁹ ꝙ debes illud lauare ⁊ infundere i aq̃: deinde ip̄m coquere cuz lacte recẽti: ⁊ poſtea comedere ſicut ⁊ p̄fati ſapiẽtes voluere: qui in hoc ⁊ in ei⁹

complexiōe ꝯuenerūt oēs pꝛeter haliabatē ꝗ in.v.theoꝛice. capit. xv.graduauit ipm in pꝛimo frigidum ꝛ in ſecundo ſiccū cōtra quē eſt Raſis vt paulo ante dictuꝫ eſt experientia.quare ꝛc.

¶ Cap.clxxiiij.incipit de fructibus pertractare declarādo ꝙ ipſi nequaqꝫ ſint mādu cādi rōne parui eoꝛum nutrimenti.

DE fructibꝰ modo dicendū ē vt ſupꝛa ꝓmiſimꝰ. In ꝗbus oēs hoies fere ſummopere delectari cōſueuerūt:neſciētes ꝙ paruū ꝛ ꝙ prauū ſit ipſoꝝ nutrimētū:aut ꝗbꝰ cōueniāt ꝗbuſqꝫ noceāt:vel quō ꝛ qn̄ ſint aſſumēdi. Sꝫ ꝙplures ꝓpꝛiā ſequētes appetitꝰ ꝛ ſenſualitatꝫ delectationeꝫ magis ꝙ ꝓpꝛie cōſulētes ſanitati:ex fructibus eis gratioꝛibꝰ oī ſpꝛeto medicoꝝ cōſilio: ꝛ qn̄ ꝛ quātū libuerit aſſumunt: ꝛ inde poſt paucos etiā dies ad malos ꝛ ꝑnecātes deueniūt egritudines. Et ꝓpterea ꝗ boni ꝛ laudabiles: ꝛ ꝗ fugiendi ſint: declarandū eſt bonaꝝ reꝝ celeberrima ſemꝑ deſiderat agnitio:vt in.ij.Caſſiodorus inquit.Sꝫ anteqꝫ ad ſpecialē de fructibus ſermonē accedamꝰ declaremꝰ in pꝛimis ꝙ fructꝰ minime ſint accipiēdi rōne ſui pauci nutrimenti:qm̄ vt ſupꝛa declarauimꝰ.Nō viuimꝰ vt comedamus: ſed comedimꝰ vt viuamꝰ.Uiuere aūt nō poſſumꝰ:niſi qđ deperditum eſt ꝛ a nr̄o coꝛpe reſolutum: bonis ꝛ nutritiuis cibarijs ipꝫ reficiēdo reſtaurēmꝰ: alr̄ aūt caloꝛ innatꝰ humidū radicare ꝙ bꝛeuiter ꝯſumeret. Qđ igit̄ minime accidat bonis ac laudabilibꝰ reſumptiuiſqꝫ cibis neceſſariū ē vti: bonū forte atqꝫ ſolidū ꝓbētibꝰ nutrimētū:quā re fructꝰ ꝓſertim humidi:nec facere:nec id efficere poſſe cōſueuerūt:cū dicat Iſac i.ii.dietarū vni.c.xxvj. Oēs fructꝰ parū nutriūt ꝛ illaudabiles ſūt i nutrimēto.Paꝝ ꝗdē nutriūt ꝑꝑ teneritatē ꝛ mollitiē a mēbꝛis citā. Nō laudabilis vero nutrimēti ꝓpter velocē ꝯuerſionē in coꝛruptioneꝫ putredinis.Et ſubdit.Ois fructꝰ paruiſſimū ꝛ malū dat nutrimētū Que ꝗdē fuit ēt Gal.ſn̄ia in.ij.ali.c.vj.dicētis . Alr̄ itaqꝫ opꝫ ꝺ eſibilibꝰ hoieꝫ fructibꝰ ſcire rōnē cōeꝫ hūidis ꝗdē humidū ꝛ ſubtile efficere id qđ ex ipſis dat̄ coꝛpoꝛi alimētū cū ſemꝑ ſequit̄ ꝛ fluxibile ꝛ ꝑtrāſiēs totū coꝛpꝰ citoqꝫ euacuabile eē ꝑ vrinā: ꝛ ſcđm cutim̄ tale. Et infra ſubiunxit.Pauci alimēti oia talia quales fructus edulia dicunt̄ congruere a medicis.Idē quoqꝫ ſenſit Raſis in libꝛo.vj.Almanſoꝛis.c.xj.dicēs . Olera atqꝫ fructus ventrē abſqꝫ magno replent nutrimēto :ꝛ in coꝛpoꝛe humoꝛes crudos gn̄ant ꝛ malos.Et in libꝛo.xxv. cōtinētis dixit autoritate.Gal.in.iiij.c.de queſtionibꝰ libꝛi ſexti epidimie.Bꝛeuis erit vita illius ꝓpꝛie ꝗ nutrit̄ cuꝫ cibarijs modici nutrimēti admoduꝫ oleruꝫ ꝛ fructuum ſolidoꝛum coꝛticum.Et poſtea cōcludit.Et fructꝰ nō ſunt ſumēdi penitꝰ : cuius ratio ex eo hieronimi ſuper Mattheū ſic dicente verbo colligi poteſt.Neqꝫ enim fieri poteſt : vt ex malo bonū:aut ex bono oꝛiatur malum.Nō poſſumus ergo ex comeſtione fructuuꝫ id conſequi qđ volebamus:ꝛ quod nobis et noſtri coꝛpoꝛis cōſeruatiōi erat maxime neceſſariū:et ꝓpterea inutilis eoꝛū eſus pronunciandꝰ eſt:ꝛ vltra hoc periculoſus:cū ex ipſis non ſolum paruū:ſed etiam pꝛauuꝫ generet̄ nutrimētū:vt pro

parte viſum eſt: ⁊ meli⁹ ex ſequē=ti.c. apparebit. Et iõ cõcludam⁹ ꝙ ſapiētes ſunt q̃ raro cis vtunt: ſapiētiores aūt qui raro ⁊ modi=ce: ſapientiſſimi vero qui nūq̄ʒ et humidos precipue manducant.

¶ Cap.clxxv. oſtēdit fruct⁹ nõ eſſe manducādos rõne ſui pra ui nutrimēti q̄ꝑplura inducētis nocumenta cū quibuſdā regu lis attendendis.

Primus in.c. ſupiori ꝙ fruct⁹ nõ erant mandu cādi ſui pauci nutrimē=ti ratione nūc antē oſtē dam⁹ ꝙ etſi plurimuʒ nutriant adhuc fugiēdi ſint ratio ne prauitatis ⁊ malicie ſuorū nu=trimētorum ad febres ⁊ ad alias multas infirmitates ꝑducentiuʒ. Et propterea dixit Raſis in libro xxv. continētis.c.j. Dico ꝙ maior pars fructuū eſt medicinalis: iõ frequēs ſumptio ipſorū corrūpit ſanguinē. Et ſimiliter Auic.i.iij.j. doct.ij.c.vij. de eis inq̄t. Si hoies alijs regantur rebus: ⁊ nõ iſtis.ſ. fructib⁹ erit eis meli⁹: q̄m ois res que ſanguinē implet aquoſitate que in corpore ebullit ſicut ſucc⁹ fructuū: lʒ ea hora iuuamētū pre=ſtet: tñ ipſum ad putrefactionē pa rat: ⁊ ſimiliter ilud qd̃ ſanguinem humore implet crudo: lʒ q̄nq̄ cõ ferat ſicut cucumer ⁊ alcheret ⁊c. Et infra ſic etiam ait. Qui his nu=triētib⁹.ſ. fructib⁹ multū vtunt fe bribus ſunt apti. Et in primo tra=ctatu.ij.c.xiiij. dixit. Multa aquo ſitas ſanguinis ex comeſtione fru ctuū aquoſorū facit in corpe pu=tredinē: ⁊ ſimiliter multitudo hu moris crudi ꝑparat ad putredinē ſicut qui generat ex cucumere: et citrullo: ⁊ piris: ⁊ ſimilibus. Hoc etiā ſenſit Yſaac in.v.doc.c.xxvj. cum ſcripſit. Omnes fructus ma=la nutrimēta largiunt: ⁊ ibidem autoritate Gal. Oēs fruct⁹ paruiſ ſimū ⁊ malū dāt nutrimētū. Cum em̄ digerunt ſanguis generatur qui facilis eſt corruptioni putredi nis adiūgi vnde fructus inflant: ⁊ groſſuʒ humorē generāt: ⁊ ſi nõ digerent i malas qualitates mu=tantur: ⁊ ꝓcipue ſi poſt cibū acci=piant queadmodū ſunt horarij. de quib⁹ Gal.in.ij.de alimentis. c.j. dixit. Horarij fruct⁹ ſunt q̃ na ſcunt i tpe quarto diex canicule ⁊ q̃ eo tpe maturant: ⁊ habent. et ꝑſertim hararij dicunt q̃ de faci=cili corrūpuntur ⁊ velociter: ſicut cucurbita: ⁊ melones: mora: pepo nes: perſica: ⁊ ſimilia. Et ꝑpterea poſtmodū inquit. Ab oībus con=ſulo abſtinere cachochimis edu=lijs: etſi facile digeſtibilia aliqui=bus ſint: quoniā latet tēpore mul to prauus in venis chimus ex ipſis cõgregatus qui cū coctione modica ad putrefactionē deuenit febres mali moris operat. Et in libro de euchimia ⁊ cachochimia c.v. Horarij quidē vocati fructus cachochimi oēs ſunt. Si ꝟo cor=rūpant in vētre peſſimi q quib⁹ ꝑ maxime eſt cauēdū: q̄m vt ſcribit Auerrois in.vj. colliget. hoies vi tare debēt oēs fructus humidos ⁊ piſces: q̄m ſanguis ex iſtis reb⁹ gn̄atus eſt cite corruptionis. Hec itaq̄ tria ꝑ corpis ⁊ ſanitatis ei⁹ conſeruatione debent obſeruari. Quorū primū vt de fructib⁹ ⁊ ma xime de horarijs iā dictis nõ co=medamus: quantūq̄ nobis poſ=ſibile fuerit ab eis abſtineamus. Sc̄m qd̃ pueri precipue ab hor=rarijs ⁊ ab oībus alijs fructibus debeant cuſtodiri ⁊ abſtineri: di=cente Auerroi in.vj. coll'get. ca. de regimine corporis temperat'. Et ab herbis omnibus ⁊ fructi=

bus humidis pueri debēt abſtine
re. Tertiū ab oībus obſeruādum
eſt: ꝙ ſi vllo vnq̄ tēpore anni pau
cos fruct⁹ debem⁹ māducare il-
lud eſt autūn⁹ teſte Raſi in quar-
to Almāſoris.c.xxvj.ſic ſcribēte.
In autumno fructuū comeſtio mi
nuēda eſt q̄to pl⁹ poſſibile. Qđ
etiā voluit Princeps in teria pmi
doc.v.c.j.dicēs. A fructibus q̄z q̄
ſunt in illo tpe.ſ. autūno ſibi ca-
ueat neq̄ ex illis multū cōedat ali
quis ꝛc. Eſt q̄z a ſtudere volētib⁹:
ab his q̄ ī capite patiunt̄ fructuū
comeſtio fugiēda. Quoniā ſui va-
poroſitate ſenſus pturbāt ꝛ cere-
bri itellectiuas opatiões ipediūt
rōne multitudinis vapoꝝ ꝛ fumo
rū aſcēdētiū: cū nō ſit aliqđ ita va
poroſum ſicut fruct⁹. vt Princeps
inquit Auicē.in.xlij.tertij. tracta.
j.c.xvj. Et vt vnico cōcludamus
verbo. Nihil ferme ſic ad ſanitatē
facere videt̄ quātū fruct⁹ humi-
dos et putreſcibiles dimittere: et
laudabilioribus cibis adherere.

¶ Capitu.clxxvj.oſtendit qui-
bus hoīb⁹ fruct⁹ min⁹ noceāt:
et in qua hora aſſumendi ſint.

VT in oībus ſim⁹ profi-
cui: ꝛ nihil in nobis eſ
ſe debeat ocioſum. vt
Theophilus inqt. de-
bem⁹ ꝯnr declarare cū
nocumēta ex comeſtione fructuū
ꝓuenientia nō ſint oīa equalia: q̄
ſecuri⁹: ꝛ q̄ magis cū timore poſ-
ſint humidos fruct⁹ māducare:
vt ex hoc vnuſquiſq̄ q̄ graue ſit
eius peccatum: cū fructus come-
dit intelligat: ſumma enim miſe-
ria: vt Iſidorus ait: neſcire quo tē
das. Et ppterea dicam⁹ ꝙ quie-
ſcentes delicati: ꝛ hoīes pauci la
boris: ꝛ exercitij ſenes: ꝛ hmōi lō
ge magis ex fructuū comeſtione
edunt̄: q̄ hi q̄ calide ſunt cōple-
xionis ꝛ iuuenes: ꝛ qui plurimū
laborare conſueuerūt: lȝ vtriſq̄
noceat inequaliter tñ: vnde exer-
citatis ꝛ laborioſis hoībus fru-
ctus humidi ſunt tanq̄ medicine
refrigerantes ꝛ eorū corpora hu
mectantes: cū aliquo tñ nō perce
ptibili nocumento. Quietis vero
ꝛ delicatis nō ſunt medicine: ſed
tanq̄ venena mortifera cōgelan-
tia: ꝛ diuerſimode eorū corpora
pernecantia: queādmodū ſenſit
Princeps Auicē.in.iij.j.doct.ij.c.
vij. cū ait. Fructus preterea recē
tes non ſunt boni niſi laborioſis
ꝛ exercitatis cholera rubea abū-
dantibus: ꝛ in eſtate ꝛ eos ante
comeſtionē comedāt. Et ipſi q̄dē
ſunt chryſolomia: ꝛ mora: ꝛ melo
nes: ꝛ pſica: ꝛ pruna. Qđ ſi alij
regant̄ reb⁹ ꝛ nō iſtis erit meli⁹:
q̄m oīs res q̄ ſanguinē aquoſita
te implet: q̄ in corpe ebullit ſicut
ſuccus fructuū extra: lȝ ea hora
iuuamentū pſtet: tñ ipſum ad pu
trefactionē parat: ꝛ ſimiliter illud
qđ ſanguinē humore implet cru-
do: licet q̄nq̄ cōferat ſicut cucu-
meres ꝛ hmōi. Et ppter hoc qui
his nutrientibus multū vtunt̄ fe
bribus ſunt apti: lȝ prius infrigi-
dēt. Et ſubdit. Et tu quidē ſcire
debes ꝙ humori aquoſo plerūq̄
accidit vt fiat plus: et hoc erit cū
nō reſoluet̄: ꝛ in venis remāſerit.
Et cum iſti exercitijs vti ceperint
anteq̄ hmōi aggregent̄ ſupfluita
tes aquoſe: ꝛ illico cū fruct⁹ come
derint etiā exercitant̄: reſoluent̄
aquoſitates iſte: ꝛ minuet̄ impe-
dimentū qđ p eas habēt quietis
autē ꝛ inexercitatis hoc non eue-
nit: quare ab eis plurimū nocu-
mentū recipiūt. Et hoc eſt qđ etiā
voluit Iſaac in dietis vniuerſali-
bus.c.xxvij. cū ait. Oportet vt in
comedēdis fructibus vt mala ci-

baria intermixta caueant oibus tēporib⁹ niſi cuȝ magnus labor comitat᷑:vt itinere nimio:vel eſtu fatigat᷑:tūc em̄ neceſſe eſt temperari ſiccitatē ſui corporis calorē refrigerari:q̄ cū affuerint bonum eſt fruct⁹ humidos dari ſicut mora:pruna:vuas:ficus:pſica:cucumeres ꝛc. Nō tn̄ cū exterius refrigeratiuis ꝑparent᷑.neqꝫ aqua frigida multoties lauent᷑:qm̄ cui nō fuerit nix cōſuetudinaria multū eſt fugiēda:ꝛ ſi in corporibus iuuenū nō appareat:tn̄ nocumentū niuis ſe paulatim adunat:lȝ ipſi non ſentiant. Et exeuntes a iuuētute ꝛ ſubeuntes ſenectutē:i multos ꝛ diuerſos morbos incidunt: qui incurabiles ſunt:ꝛ diu ī viſceribus permanēt ꝛ articulis ꝛ neruis ꝛc. Qđ etiā ſenſit Raſis in lib. iiij. Almāſoris.c.iiij. cū inq̄t. Eſt etiā obſeruādum diligēter.ne q̄s recētibus vtatur fructib⁹: niſi in die quo multo vſus fuerit exercitio atqꝫ in ſtomacho ardor ſentit᷑. Eſt em̄ ꝯueniēs vt in hac diſpoſitione fructus comedat recentes: ſicut ſunt fic⁹:ꝛ vue: ꝛ pira:ꝛ mora:ꝛ chryſomilia infrigidata. Et ſubdit. Poſtq̄ aūt ꝑdictos comederit fructus aliquo interpoſito ſpacio cibū quē dȝ ſumere edat. Et fuit hec Gal. ſnīa in.ij. de ali. c.j. dicētis. Fructus vt plurimum ſunt mali chimi:ꝛ ſolūmodo vtiqꝫ quis ipſis in profectu vtit᷑ fatigatus ex prolixioribus itineribus ꝛ ſuffocatione vehementi:tūc ei proſunt mitigantia quidē ariditatatem corporis:infrigerātia aūt mediocriter. Et in libro de euchimia ꝛ cachochimia.c.vlti.dixit. Abſtinēdum eſt a cachochimis niſi aliqn̄ laborātes hora eſtatis egeāt ſanare ſiccitatē ꝛ caliditatē toti⁹ corporis.idonea em̄ illo tp̄e ſunt poma:ꝛ pruna: ꝛ ceraſa prealſumpta. Sed de citrullo ꝛ melone nō multū offerendū eſt:ſicut neqꝫ de melo:popone:ꝛ perſicis: ꝛ hmōi. Ex q̄bus appet ꝙ nō multā quātitatē fructuū comedere oporteat etiā laborātes:ꝛꝙ an̄ alios cibos ſumi debeāt:di. Alman̄. in loco ꝑ allegato. Fructus etiā ſi in prandio ſumēdi ſunt:an̄ oēm cōcedēdi ſunt cibū:niſi ſunt de his q̄ in ſtomacho multā faciūt morā:atqꝫ tardant᷑:in quibus eſt pōticitas ꝛ acetoſitas:vt citonia poma ꝛ huiuſmodi. Et in.xxv.ꝯtinē.c.j.autoritate Bimma.ſic inq̄t. Sūmarie fruct⁹ debes ſumere ante cibū:et ꝓprie tenues ꝛ lubrificatiuos.qđ fuit acceptū ex fonte medicine artis Gal.in.ij.alimē.c.xviij. dicente. Memini ſſe opȝ huius quod eſt cōe in oibus quecunqꝫ cachochima humida ꝛ lubrica ꝛ facile ſubire potētia comedere ipſa priora alijs. ſic em̄ celerit᷑ ſubeūt ꝛ illis viam faciūt:vltimo aūt ſumpta ſimul corrūpunt et alia:ꝛ poſtqꝫ deſcenderint alterum cibum edant ne forte bono cibo permixti illuȝ ſecuȝ corrumpāt:aut indigeſtum deſcendere faciāt:quare ꝛc.

¶ Ca.clxxvij. oſtendit qui fructus permaxime ſint fugiendi: et quid etiam facere oporteat poſt laudabilium fructuuȝ aſſumptionem.

CUm ſi laborioſis iuuenibus calidis et exercitatis precipue in eſtate et ante cibum dixerimus fructus cōuenire: nō eſt tamē abſolute de oib⁹ fructibus intelligēdū:ſed tm̄ de laudabilibus domeſticis mollib⁹ et ꝑfecte maturis:ꝛ nō de alijs exiſtimandū:qm̄ vt Gal. inquit in li-

bro de ſubtiliante dicta.ca.x. De fructibus min⁹ triſtabūt q̄ leniūt vētrē.ſicut mora:pruna:ceraſa:⁊ ficus.Que vo tardi ſunt tranſit⁹ peiora ſunt oīa:⁊ maxime ſi dura corpib⁹ ſint:de eiſdem nō eſt guſtā dū:ſ3 guſtādū de his q̄ ad repoſitionē ſunt idonea:q̄lia ſunt pira:citōia:⁊ vuaꝝ nō pauca gn̄a.mollioza vo magis ſunt cōcedēda duriorib⁹ ⁊c.Qd accepiſſe vr̄ Iſa.in v.doc.c.xxvj.cū ait.Cōſtat ꝙ fructus laudabiliores ſunt dōeſtici: quoꝝ cortices ſunt ſubtiles ⁊ molles:hūid tatē em̄ ſubſtātialē mōſtrāt ſubtiliorē ⁊ leuiorē ⁊ cito penetrātē venas ⁊ actiōi nature obedietē:⁊ ſubdit.Et iō fic⁹ laudabiliores ſunt ceteris fructib⁹ cortices hn̄tib⁹:⁊ vue ſunt ficub⁹ ſcđe ⁊ p̄cipue ſi bene matureſcūt.Fructus vero ſilueſtres aut domeſtici nō maturi nequaq̄ ab eis ſumēdi ſunt:cū dicat idē vbi.ſ.Fructuū peiores ad nutriēdum ⁊ illaudabiliores ſiūt q̄ in arbore nō matureſcunt.Et poſt aliqua ſubiūnit. Fruct⁹ crudi ⁊ immaturi ſunt peſſimi ⁊ illaudabiles.⁊ marie ſilueſtres.Et in particularib⁹ inq̄t.Aſſuefactio p̄ſicoꝝ cauſa fit febris diurne ⁊ dure diſſolui.Qđ de ceteris fructib⁹ eſt etiā intelligēdum ⁊ de his p̄maxie q̄ nō ſunt in ſuis arborib⁹ pfecte maturati. Hec q̄3 fuit Gal.ſentētia in.ij.alimentoꝝ c.xx.dicētis.cauere op3 pulcherrima genere pōma anteq̄ ſup arborē ſint matura:idigeſtibilia em̄ ſunt ⁊ frigida et tardi ſeceſſus et mali chimi cū hoc quod frigidū ⁊ groſſum infallibilr̄ chimū hn̄t:q̄cūq̄ āt bn̄ maturata ſeruantr̄ ad hyemē ⁊ ad ver ⁊ poſt ip̄3 pficutiſſima ſiūt.Fruct⁹ em̄ oīs nō maturatr̄:niſi pp̄ter caliditatē ſolis. vt inquit Gal.in.iiij.de ſimplici medicina.diſt.iiij.c.ij.Solis em̄ ſubſtantie opus eſt calefacere:modicumq̄ deſiccare ⁊c.Teſte Ptolomeo i ſuo q̄dripti.j.c.iiij.Per eū mouetr̄ oīs res in ſe mouens:per eū naſcitr̄ oīs res naſcens : creſcit oīs res creſcēs:creſcit omne foliū ⁊ maturatr̄ oīs fructus:vt etiā ait Haliabenragel in.iiij.c.p̄me partis.Nō igitur vere matuti dicēdi ſunt fruct⁹ hi q̄ in paleis:vel alio modo artificialiter ⁊ equoce maturantr̄.ſic itaq̄ immutari ⁊ ſilueſtres exercitātibus etiā nō ꝯmendantr̄:qm̄ mali ⁊ peſſimi ſunt nutrimēti.⁊ ꝙ ita ſit apparet p Gal. in lib.de euchimia.c.v.ſic di.Fructus oēs preter vuas et ficus bn̄ maturas cachochimi ſunt ⁊ maxime quicūq̄ ſunt ſilueſtriū arborum.Illi quoq̄ fructus oīno ſunt reprobādi de q̄bus Ra. fecit mētionē in lib.j.ſuoꝝ aphori.dicēs. Qn̄ arbores maturantr̄ ⁊ venenātur:⁊ vermes in eis naſcuntr̄:non debēt fructus earū comedi:quia ſunt venena mortalia . ⁊ min⁹ qđ ex eo accidit eſt qđ putreſit ſanguis et febris mortalis fit . Tales igitur fructus fugiendi ſunt.

¶ Hec aūt poſt fructuū comeſtionē ſunt obſeruāda.ſ.vt poſt ip̄os illico nec cū ipſis alia cibaria p̄miſceantr̄:imo vt Raſis inq̄t in libro xxv.cōtinētis.c.j.autoritate Cotte.Qui comedit fruct⁹ poſt eos velocē motū ſequi nullo cibo vtendo poſt ipſos dū nō deſcēderint ⁊ labantr̄:ne inducatr̄ de eis ad venas maximū nocumentū . Hoc et p̄nceps ait i.iij.ſ.do.ij.c.vij. Op3 vt q̄ fruct⁹ comedit poſt ipſos incedat deinde poſt eos cōcedat aliq̄d ad hoc vt labantr̄.Et ſi ſitis ſup fructuū aſſumptionē accideret:vinū nequaq̄ eſt bibēdū: dicēte eodem loco allegato:ſed capit.viij.

Sup cibū mali chimi bibere vinū dum comed r: aut ante aut poſtq̈ digeritur eſt malū: qm̄ facit malū chimū in extrema corpis penetrare: ſilr ſuper fructus ⁊ ꝓprie melones. Et circa hoc cōciliator noſter monet dubitationem in dr̄ia cxxij. An ſup fructus bibēdum ſit an nō. ⁊ ſi bibendū: an aqua vel vinū. Ad quā reſpōdens ait ꝙ ſi ſitis valida fuerit ⁊ fortȝ: erit exhibend⁹ qualſcūq̧ pot⁹ iuxta ſniam Gal. ⁊ Almā ſoris. Si vo ſitis non fuerit tāta ⁊ fruct⁹ aſſumpti frigidi fuerint ⁊ hūidi: tūc grā medicine vinū eſt exhibēdū vetus odoriferꝝ potēs qd̄ eſt calidū ⁊ ſiccū: et hec fuit intentio Iſaac in particula. dicētis. Perſica ieiuno ſtomacho ſunt edenda: et poſtea vinum vetus odoriferꝝ eſt bibendum. Et fuit etiā Gal. ſnia in. ij. regiminis acutoꝝ dicētis. Bibāt parum vini nec aqua mixti cū q̄ preter cōſuetudinē fuerint pranſi: nā vinū tale ⁊ in tanta mēſura ſumptū alterat ⁊ digerit prandiū preacceptū abſq̧ deductiōe ipſius in venas ante id qd̄ ⁊ vinū opař ſup fruct⁹ maxime. Si vo fruct⁹ calidi ſint ⁊ ſicci: aut ꝯplexio ſtomachi maxie calida: tūc aqua bibēda eſt ſuper eos. Qd̄ añoēs ſenſit Ariſ. in. xxij. proble. pbl. viij. Si vero ſtōachus frigidus eſſet: nequāq̧ bibenduȝ eſt aqua eīn ſup fruct⁹ recētes bibita prepat inteſtina ad cholicā ⁊ ꝓprie vētoſam: vt dixit Auic. in xvj. tertij tract. iij. c. vj. Rōne igiř alimēti vinū ſuper fruct⁹ in multa quātitate non eſt aſſumendum vt nō faciat eos in venas penetrare ⁊c. Et lȝ cōſuetudo ſit in contrarium: tñ dicēdū ē cū Gal. in. ij. de alimē. c. de cucumeribus. ꝙ latet tempore multo prauus in venis chimus ex ipſis congregatus qui cum in coctiōe modica ad putrefactiōem deueniet: et febres mali moris operabiř. Null⁹ ergo decipiatur ex hoc ꝙ in pñſentiā nocumentū nō pcipiat ex potu vini ſup fructuū cōeſtionē: q̄ēadmodum aliqui dolores intentiſſimos paſſi ſunt ex potu vini ſuper fructus: aliqui vero mortui idem ſuper ficus bibentes: vt teſtatus eſt conciliator vbi ſupra. Quare parum vini gratia medicine accipiatur.

¶ Cap. clxxviij. ponit naturam et nutrimentum proprietateſq̧ angurie dicte bathecha.

DEclaratis vſq̧ modo vſibus circa fructuū comeſtionē obſeruādis: tēpus eſt vt ad ꝑticularia deſcendam⁹: obſeruātes qd̄ ſupra promiſim⁹. ſ. velle prius de fructib⁹ olerū ꝯtractare ſm ordinē alphabeti. Deinde vero de vno quoq̧ fructu arborꝝ ſigillatim dicem⁹ vt manifeſtiſſime appareat quātū vnuſquiſq̧ eoꝝ minime facit ad ſanitatis ꝯſeruationem. Incipiam⁹ ergo ab anguria que ab arabicis batecha: aut melon indus vel ſaracenic⁹ nūcupař dicentes cū haliabate in. v. theo. ca. xviij. Et cum Auicen. in. ij. cano. c. xciij. quod ipſa frigida eſt in principio ſcd̄i gradus: ⁊ humida in fine eius: ⁊ exiſtit in natura cucumeris que cū nō digeriř bene: generat cholericā paſſionē: ꝓuocat vrinam: et confert lapidi in renibus: cum autem corrumpiř in ſtomacho conuertitur ad naturā venenoſam: opȝ ergo vt cum grauat extrahatur velociter hec ipſe. Iſaac vero in particularib⁹ dietis ſic de ea ſcripſit. Eſt ⁊ aliud melonū genus q̄ paleſtini vocantur: et vulgariter dicunř ſaraceni: hūiditas iſtis minor ē ceteris frigidio-

res tñ illis ſunt: proinde tardiores duriqꝫ ad digeſtiõez ꝛ ꝯuerſionem dicimꝰ etiã eos corruptiõi eẽ inobediẽtes: vñ calorẽ hñtibꝰ in ſtomacho atqꝫ febricitãtibꝰ ꝯueniũt: qꝛ groſſicies eoꝝ q̃ frigidis repugnãdo febribꝰ eoꝝ ardorem extinguũt. Raſis õꝫ in. iij. almã. c. xx. dixit de ipſis ſic. Melones non dulces q̃ ſũt bateche: ſitim ſedãt ꝛ hũectãt atqꝫ vrinã ꝓuocãt. Quibus ſi q̃s in coeſtiõe multum vſus fuerit: cholericã patief paſſionẽ. Serapio ẽt in. c. de melõe magna viridi dixit autoritate Raſis: ꝙ eſt fortis humectatiõis ꝛ extinctiõis: et ꝯfert febribus adurẽtibus ꝛ illi in cuius corpe opꝫ vt gñef phlegma hũidũ ad reſiſtendũ humoribus acutis exiſtẽtibꝰ in ſtõacho epate ꝛ venis. ſ. qñ ipſi ſunt male qualitatis ꝛ pauce q̃ntitatis: qm̃ hmõi melo nõ laxat in principio laxatione forti: ꝛ illi quidẽ q̃ ſunt cũ hoc debilis corporis ꝛ diminute carnis et ſanguinis: qm̃ opꝫ vt in iſtis permutemus cõplexione cholere eoꝝ oĩno: et q̃uis poſſemus immutare cõplexionez eius cum rebus acetoſis: res tñ inſipide in hoc caſu ſunt cõueniẽtiores qm̃ impoſſibile eſt quin res acetoſe incidãt et ſubtiliẽt: et hmõi corpus nõ p̃t ſuſtinere: qꝛ ſi tu aſſuefacis eis ſquinbim. i. ſirupum acetoſum: facis augere in corpe ſuo maciem et debilitatẽ ſue virtutis: et diſrumpis ſtomachũ eius: ꝛ fortaſſis inducis excoriatiõez ꝛ tenaſmonem in ſuis inteſtinis. Et ſi tu facis eum aſſueſcere acetoſis habentibus ſtipticitatẽ: nõ eſt poſſibile quin augeas oppilationes ſi adſint in ſuo epate: ꝛ in poris et nõ humectãt etiã cum hoc: qꝛ res acetoſe ſtiptice deſiccãt et nõ humectant: ſed res inſipide ꝛ maxie hñtes groſſiciẽ ſubſtãtie cũ aliqua dulcedine ſicut melõ dictus: ipſe em̃ humectat ꝛ infrigidat cõplexionẽ: ꝛ gñat in epate ſanguinẽ aquoſum q̃ rectificat malitiaꝫ ſanguinis cholerici q̃ eſt in venis qñ miſcef cũ eo. Et ſubdit poſt ꝙ iſte melõ frigidior ſit aliis ſpẽbꝰ melonũ ꝛ tardioris imutatiõis in ſtõacho ꝛc. Ex q̃bus apparet clariſſime ꝙ plꝰ pro medicina q̃ pro cibo bathecha ſit vtẽdũ ꝛ a cholericis p̄cipue: ꝛ añ oẽm cibũ dicẽte Gal. in li. de diſſolutiõe ꝯtinua. de his que velociter corrũpunf in ſtõacho: ẽ batecha q̃ ſi cito nõ deſcẽderit de ſtõacho: ꝛ obuiet hũoribus malis cito corrũpif: ꝛ dꝫ comedi añ cibũ amouẽda de ſtomacho ꝓpter velocitatẽ deſcenſiõis eiꝰ ꝛ lubricitatis viaꝝ in eo q̃ cõcedit ipſam: nã qñ comedif poſt cibum: corrũpif ꝓpter remanẽtiam eius in ſtomacho: ꝛ relinquit corruptum cibũ corruptiõe eiꝰ: ꝛ qñ totalr̃ corrũpif q̃d frequẽter euenit eſt ſicut venenũ pernicioſum. hec ipſe. Quare ꝛc.

¶ Ca. clxxix. oſtendit naturam proprietates et iuuamenta capparorum in via nutrimenti.

CApparis ſm diuerſas ſui ptes ad medicinã venit: qm̃ foliis q̃nqꝫ ꝛ radicibꝰ fructibꝰ ꝛ corticibus ipſius aliquando vtitur. De fructibus aũt hoc in loco ſolummõ dicemꝰ q̃ ſaliti ad nos deferũtur: et eos cũ aceto preparatos ante cibum accipimus. Dicamus ergo de ipſis cum Auicẽ. in. ij. canonis. cap. cxlij. ꝙ natura eius ſit calida ꝛ ſicca in ſecundo et eſt reſolutiua apitiua ꝛ abſterſiua ꝛ nutrimentũ fructus eius eſt paruũ precipue cum ſalitur. Et q̃d ex ca eſt humidũ: eſt magis nutritiuũ

q̃ quod

ꝗꝫ qđ ſiccū eſt. Quod tñ ex ea ſalitū eſt ꝯfert patiētibus aſma et eſt magis ꝯferēs ſpleni ⁊ duricici eiꝰ bibita ⁊ more emplaſtri ſuppoſita: ⁊ multoties euacuat ex ſplene materiā groſſam melāncholicā et ſuccedit ei ſanitas qm̄ ſolutione educit hūorē crudū groſſuꝫ ⁊ ꝓuocat mēſtrua ⁊ īterficit ſerpētes et ꝟmes ī inteſtinis: ⁊ ꝯfert emoroidibꝰ: ⁊ augmētat coitū: ⁊ qđ ex ea ſalitū eſt añ cibū ſumptuꝫ ſoluit. hec ipſe īter alia. Que etiā ſenſit Auer. i. v. col. di. Capparis calidꝰ eſt in ſcđo ⁊ ſiccꝰ in tertio: qꝛ cōpoſitꝰ eſt ex ſubſtātia terreſtri ⁊ frigida ⁊ terreſtri aduſta ignea ⁊ ſubtili: et ſigt hoc amaritudo dñans ⁊ pꝰ hoc hꝫ ꝓꝓrietatē ꝯtra ſplenē. Et ꝓpterea qꝛ illud qđ facit exire cū ſtercore eſt ſanguineū ⁊ tūc remouet dolorē ſplenis: ⁊ hoc ideꝫ facit in alijs hūoribus groſſis: qꝛ educit eos ꝑ vrinā ⁊ ꝓuocat menſtrua ⁊c. hoc idem voluit Iſaac in partic. dietis. c. ꝓprio. di. Cappares calidi ſunt ⁊ ſicci in ſcđo quod eoꝝ teſtatꝛ amaritudo pōticitas ⁊ acumē. Idcirco īcidūt diſſoluūt ⁊ mūdificāt ſtōachū ⁊ ſuꝑfluis ⁊ mēſtrua ꝓuocant q̄ vtiliores ſunt ad medicinā ꝗꝫ ſm cibū qꝛ illaudabilis ſunt nutrimēti vt pote cholerici nigriqꝫ ſanguinis gñatiui: neruos ſtōachi ꝑcutiūt: vñ elixos opꝫ eos manducare ablata ab eis aq̄ cōditos cū aceto ⁊ oleo ⁊c. Raſis quoqꝫ in. iij. Almā. c. xix. ſic de eis inq̄t. Oia q̄ aceto ꝯdiūtꝛ multam ex ipſo acquirūt ſubtilitatē: epar quoqꝫ infrigidant. Capparis iđ q̄ cū aceto ꝯditꝛ minus calida eſt ea que in ſalmuria ponitꝛ oppilatiōi quoqꝫ epatis: ac ſplenis cōgruit. Et in li. xxiij. ꝯtinētis. c. dclxiiij. dixit. Caparis cū ꝓprietate ſua extrahit vermes cucurbitinos ⁊ autoritate Diaſcorid' ait: ē malꝰ ſtōacho ⁊ lenit vētrē ⁊ ſitim infert cuiꝰ fructꝰ ſi ꝑ. xxx. dies bibitꝛ quolibet die ī q̄ntitate tertia tertij cū vino diſſoluit apoſtema ſplenis ⁊ ꝓuocat vrinam ⁊c. Et poſt multa dixit autoritate Gal. in li. nutrimēti. qꝛ vires capparis ſunt fortes valde ⁊ tenues: iđ nutrimētū ipſiꝰ eſt modicū admodū reꝝ ſubtiliū ⁊ añqꝫ ſaliantꝛ ſunt abūdātis nutrimēti ⁊ qñ ſaliūtꝛ ſi cōeduntꝛ poſt ipoꝝ lotiōeꝫ nutrimēti ſunt modici valde: ſꝫ ꝯueniūt ad excitandū appetitū remiſſuꝫ cibi ⁊ ad acuendum ipm in ſtōacho: ⁊ ad abſtergendū ventrē de phlegmate ⁊ ad emittēdū ipm ꝑ egeſtū: ⁊ ad aperiēdum id qđ fuerit in epate et ſplene de oppilatiōibꝰ et ad illud mūdificādū: ſꝫ dñt ꝯfici in tali cura cū aceto et melle aut cū aceto ⁊ modico oleo ⁊ añ cibū. Deinde dixit circa finē ꝑallegati capituli autoritate Bimmaſui. Capparis corroborat ſtōachū et appetitū cibi ſi ꝯditus fuerit cū aceto: tñ nō ꝯditū cū aceto nocet ſtōacho: deſiccat ipm: ſitim infert: ſꝫ abſtergit id qđ in eo fuerit de phlegmate: aperit oppilatiōes ī epate ⁊ ſplene ꝓuocat mēſtrua ⁊ ꝯfert doloribꝰ anchaꝝ. Qui oēs a ga. videntꝛ accepiſſe in li. de diſſolutiōe ꝯtinua ſic dicēte. Cappares cū aceto ⁊ melle qñ comeduntꝛ ante cibū abſtergunt et mundificāt ſtōachum et inteſtina ⁊ aperiūt oppilatiōes ⁊c. Et in ſecūdo alimē. c. xxxij. Uirtus capparis eſt ſubtiliū partiū ſufficienter. Et ꝓpter hoc nutrimētū minimū tribuit in corpus aſſumētiū ipm ſicut ⁊ alia oia queсunqꝫ ſubtiliū partiū. Utimur autem ꝓ medicīa magis quam pro alimēto fructu plante huius: qua de re ipſis non ſepius eſt vtendum.

De natura citrulloꝛum ꝛ cucumerum.

¶ Ca.clxxx.oñdit naturā pro-
prietates et maliciā nutrimēti
citrulloꝝ et cucumerum.

C Itrulli ſunt ſpēs cucū
rū:iō de ipis ſil' cū cucu
mere dicem⁹:et prīo cū
Serapione autoritate
Gal.ſic ſcribēte.Citrul
lus frigidioꝛ ē cucūere:ꝛ gnāt chi
mū viſcoſū et hūoꝛes crudos in
venis et accidūt ex eſu ei⁹ febꝛes
antiq male:neq̧ ꝓuocat vrinā ſi-
cut melō:et nocet ſtōacho.Quare
op3 q̄vultvti eisvtvtar ameos ni
ſi ſtōach⁹ei⁹ſitvalde calidus. Et
ſubiūxit de mēte habix ꝙ aque ci
trulli et cucūeris ꝯferāt inflāma-
tiōi febꝛiū:ꝛ ſedāt ſitim ꝛ laxātvē
trē laxatiōe bona ſine nocumēto
aliquo:ꝛ dñt bulliri cū zuccaro al
bo ꝛc. Rabi moyſes ꝟo dixit de ci
trullo:ꝙ cū ei⁹digeſtio tardat̄:ge
nerat hūoꝛesvenenoſos.Iſaac ēt
in parti.dictis de eis inquit ꝙ fri
gidioꝛes ſunt et grauioꝛes cucū
rib⁹:frigiditas eñ eoꝝ eſt in fine
tertij grad⁹:ꝑinde groſſūzgnāt
phlegma:et neruoſitati ſtomachi
magis nocēt cucūerib⁹.Rurſus ꝓ
pter ſuā duriciē et frigiditatē ſūt
groſſoꝝ hūoꝝ et ſup̄fluoꝝ gnāti-
ui.Qd̄ certificat̄:qꝛ citrulli moꝛā
i ſtōacho faciētes coꝛruptiōez ꝛve
nenoſos hūoꝛes faciūt.Citrulli ḡ
magis ſtōacho nocēt cucūerib⁹:
cucūeres aūt:vt inq̄t Auer.in.v.
col.c.de olerib⁹ſunt frigidioꝛes ꝛ
min⁹ hūidi:et min⁹ ꝓuocāt vrinā
melōib⁹:ſ3 nō coꝛrūpunt̄ ita cito
ſicut melones. S3 Aui.in.ij.can.
c.clxxx.ſcribens de eis ait. Cucu-
mer eſt frigid⁹et hūidus ad ſcd̄m
cuius hec ſunt opatiōes:qꝛ ſedat
caliditatē et cholerā:ſ3 ei⁹chim⁹
eſt mal⁹ ꝑparat⁹ad putrefactiōez
et ad febꝛes prauas. Citrull⁹ ꝟo
lōgioꝛis eſt digeſtiōis et diſcurrit
invenis crud⁹:ꝛ gnāt febꝛes chꝛo
nicas cui⁹ q̄dē nocumētū expellit
ameos avchemētia inflatiōis ſtōa
chi.Et infra ſubdit:ꝙ raro dige-
rat̄ bñ.Iſaac q̄3 in ꝑticula.dictis
inq̄t.Cucūeres frigidi ſunt et hūi
di in ſcd̄o gradu groſſi ſunt et du
ri ad digerēdū et tarde a ſtōacho
deſcēdūt: ſtōacho ſunt nociui: et
neruoſitatē ei⁹ ꝑcutiūt: qꝛ ſi cibū
in ſtōacho aliquē inuenerit:cū ſui
frigiditate cū ſeruāt crudū:nec ſi-
nunt a ſtōacho diſſolui:ſ3 tñ min⁹
ſtōacho nocēt q̄ melones:qꝛ cucu
meres digeſtiue inobediētes ꝟtu-
ti faciūt in ſtōacho laboꝛē. Melo
nes ꝟo ſtōachi ſubſtātiā molliūt:
et ꝯuertunt̄ invenenoſos hūoꝛes
quib⁹ſtōach⁹ꝑcutit̄.S3 tñ ſi melo
nes bñ digerant̄:melioꝛē q̄ cucu
meres gnāt chimū:qꝛ cucūeris
groſſus ē chim⁹phlegmativitreo
vicin⁹.Uñ hippocrates.Cucume
res ſūt groſſi ꝛ difficiles ad dige-
rēdū:ꝛ magis q̄ melōesvrinā ꝓ-
uocāt:ꝛvētrē hūectāt. Et hoc eſt
id qd̄ ſenſit Gal.i.ij.alimē.c.v.di.
Cucūeresvrinatiuā hñt ꝟtutē ſi-
cut pepōes:ſ3 min⁹ illis eo ꝙ ſub
ſtātia ipoꝝ min⁹hūida ſit.Et pro
pter hoc ēt neq̧ coꝛrūpunt̄ facile
in ventre ſicut pepones :et in lib.
de euchimia et cachochimia.c.v.
di.Citrulli melōes et melopopo-
nes ſunt fruct⁹q̄ꝝ nulli⁹eſt euchi-
m⁹.Si āt hec nō cito ſubeūt coꝛrū
punt̄ ꝟm vētrē in eū q̄ fit ex eoꝝ
coꝛruptiōe hūoꝛē : et ꝓpinquum
moꝛtiferis pharmacis operant̄.
Raſis ꝟo in.iij.Almāſoꝛ. c.xx.de
ipſis hec tātūmō ſcripſit.Cucu
meres et citrulli frigidi ſunt qui
et ſitim auferūt:et ſtōachū infrigi
dāt atq̧vrinam pꝛouocant. Et in
xxiij.ꝯtinētis.c.dexi.dixit autori-
tate Rufi.in li.regiminis de cucu
mere hoꝛtēſi:ꝙ ſubſtātia melonū

eſt tenuior: ſʒ ſubſtātia īnatura melōis eſt groſſior ⁊ hʒ i ſe vires abſterſiuas ⁊ īcíſiuas ⁊ iō ꝓuocat vrinā ⁊c. Et .ſ. autoritate Bina. ſic ait. Cucumeres et citruli ſunt frigidi ⁊ humidi in fine ſcōi gradus ſʒ peior iſoꝝ ē citrullus: qꝛ gñat i ſtomacho phlegma viſcoſuʒ: ⁊ ꝓcedit de eo ad venas humor crudꝰ. ex q̄ quoties abūdat fiunt febres chronice: ⁊ non ꝓuocāt vrinā ad moduʒ melōis: ⁊ velocit̄ corrūpunt̄ i ſtomacho: ⁊ cōedēs ipos affluēter dʒ vti ameos ita tñ ꝙ ipſius ſtomachus non ſit īflāmatꝰ. ⁊ q̄ patit̄ ſincopim ex calidítate: olfatio citrulloꝝ eſt ꝯueniens cuʒ ꝓprietate iſoꝝ. Quare ꝯcludamꝰ cuʒ eodē Ra. i. iiij. ſuorum aphor. ſic ſcribēte. Cucumer frigidꝰ bonꝰ ſtomacho. ſ. calido. ⁊ meliores ſūt ſaraceníci ꝙͣ gallici ⁊ ꝓꝑetatē hñt remouēdi cholerā. Et iō pro medicinis eis vtamur.

¶ Ca. clxxxi. oñdit naturā proprietates: ⁊ iuuamēta cucurbite i via ſolumnō nutrimenti.

Auerrois in .v. collig. c. de herbis ⁊ oleribꝰ ſic ſcripſit. Cucurbite q̄ i arabico dicūt̄ hula ſūt frigide ⁊ hūide aq̄ſe: ⁊ talē humorem gñant. ⁊ dr̄ ꝙ ſunt apte recipe corruptionē i ſtomacho ⁊ hñt malā alterationē: ſicut fit i rebꝰ hūidꝭ nō hñtibꝰ ſtipticitatē terreſtreitatem nec pōticitatē: qꝛ ſūt ſolū aq̄ ⁊ aſſimilamꝰ eas morꝭ: nec cucurbite iſtiꝰ regiōis ſūt tales: ſʒ dure digeſtiōis ⁊ groſſioris nature: ita ꝙ nō pñt rectificari niſi cū multa decocttiōe ⁊ cum hoc ſunt multū mali chimi: ⁊ adhuc ifrigidāt ⁊ humectāt eo ꝙ nō hñt ꝟtutē cito exeūdi cum nullā hēant abſterſionē. Qd̄ minꝰ ſenſit hali. in .v. The. c. xviij. Et pri. Aui. i. ij. cañ. clxxix. d. Cucurbita ē frigida ⁊ hūidā in .ij. ⁊ illa q̄ eſt elixata nutrit aliq̄ntulū: ⁊ ē velocꝭ deſcēſiōis ſi nō corrūpit̄ añ digeſtionē pp cām aliquā: ⁊ non gñat̄ ex ea humor malꝰ. Sʒ ſi corrūpit̄ i ſtomacho ⁊ miſcet̄ ei hūor malꝰ. ē tarde ꝯſiſtētie ſicut reliq̄ fructꝰ ⁊ humor q̄ ex ea gñat̄ ē inſipidꝰ: niſi dñet̄ ei aliq̄d qd̄ ſit ſibi ꝯmixtū. nā ſi cū citoniīs ꝯmiſcet̄ hūor eiꝰ ē illaudabilis ⁊ ſubdit. Ueruʒ nocumētū qd̄ ipa offert colō duplicat̄ d̄ ꝓꝑetate q̄dē eiꝰ ē ꝙ gñat̄ ex ea nutrimētum homogeneū ⁊ qd̄ ipi aſſociat̄. nā ſi comedat̄ cuʒ ſinapi. gñatur. ex ea humor malꝰ ſtipticꝰ agris ⁊ ſi cū ſale gñatur ex ea humor ſalſus. ⁊ ſi cuʒ ſtipticis gñat̄ ex ea humor ſtipticꝰ ⁊ ē oīno nociua q̄bꝰ dñat̄ melāncholica et phlegma et bona cholericis. Uerūtñ nocumētum qd̄ affert colō maximū ē: ⁊ in fine eiuſdē. c. iterū di. Ipſa vehemēter nocet inteſtinis ⁊ colō ꝓprie ⁊ pp hāc cāʒ cholerici: ⁊ q̄cūqꝫ alij q̄ cholicam pati ꝯſueuerunt: ei non approximēt. Iſa. q̄ʒ in .p. d. ſic inq̄t de ea. Cucurbita frigida ē ⁊ humida in ſcōo gradu: phlegmaticū gñat chimū: ꝓinde cholerice nature cōuenit ecōtra ꝟo frigidis nocet: et cholericis melior ē ꝙͣ ſanguineis qꝛ eiꝰ humiditas ſtomachū hūectat: ⁊ ſitim cholericoꝝ humoruʒ extiguit: ſilr̄ debemꝰ eā itelligere eſſe nociuā phlegmaticis pluſq̄ melāncholicis. Que q̄dē melior eſt cholerico ſi hoc mō det̄: coquat̄ coctaneꝭ ⁊ ſucco maligranati aut vue agreſtis: aut cū ſucco maloꝝ citrinoꝝ: aut cū oleo amigdaleo: aut oleo onfacino ꝯdiatur. Phlegmaticis ꝟo ſic dat̄ elixa in aq̄ et ab aq̄ expſſa cum ſinapi pipere ⁊ apio ⁊ menta: vtilius datur cuʒ

eorū caliditate tēperetur: ⁊ tūc chi=
mum gn̄at calidū ⁊c. Ra. vero in
Alm̄ c.xiiij. inquit de ipſa. Cucur
bita frigida eſt et humida: q̄ ſto=
macho mala exiſtens appetitum
deſtruit: ſitim q̄z ſedat: ⁊ epatꝭ ac
ſtomachi ardorē extinguit in eis
qn̄ abūdat calor. ⁊ .iiij. li. ſuorum
apho. īquit. Etſi ex cucurbitis ni
mis comedatur tenaſmū gn̄at: ſz ſi
aceto ⁊ aliis p̄pparetur melioratur.
⁊ in .xxiiij. conti. c. dex. di. autorita
te Ga. i. vij. Si comeditur cucurbita
gn̄at humectationē in ſtomacho:
et incidit ſitim. et di. I li. nutrimē.
Cucurbita cruda horribilis eſt: ⁊
eius nocumētum in ſtomacho eſt
magnum ⁊ vidi quēdā comeden
tem ipāz et ſentientem in ſuo ſto
macho pōderoſitatē ⁊ frigiditatē
⁊ paſſus nauſeā inde ⁊ vomitū: et
nullū medicamē ꝯfert huic vitio:
ſicut vomitꝰ. Sz elixa cum hūidi=
tate nutrit. iō nutrimentuz eiꝰ eſt
modicū ad modū oim ciborum q̄
gn̄ant hūorē aqueū et tenuē ⁊ de
ſcēſio eiꝰ de ſtomacho cito fit ex
hūiditate de q̄ diximꝰ ⁊ ex lubri=
catiōe plana q̄ ē in ea. Sz qn̄ dige
ritur humor eius non eſt malꝰ ni
ſi p̄cedat eū corruptio añ digeſtio
nē ipſiꝰ: ⁊ corruptio accidit ei aut
artificialiter: aut ex humore malo in
ſtomacho: ſz ex tarditate eiꝰ in ſto
macho fit corruptio ſicut de oibꝰ
aliis fructibꝰ humidis ſi tardēt i
ſtomacho ⁊ nō deſcēdūt cito ſola
ex ea gn̄atur humor crudꝰ: ⁊ ſi cum
alio gn̄atur exinde humor iuxta ſa
porē illiꝰ rei cum quo componitur:
q̄z alteratur ⁊ aſſimilatur ei ⁊ ſi come
datur cuz ſinapi gn̄atur exinde hūor
acutꝰ cū caliditate manifeſta: ⁊ ſi
comeditur cum ſalito gn̄atur humor
ſalſus: ⁊ cū rebꝰ ſtipticis gn̄atur
inde humor ſtipticus. Et di. etiaz
vbi de moris locutꝰ ē: q cucurbi=
ta lz minoris nocumenti ſit q̄ alij
fructꝰ eſtiui: q̄ties nō deſcēdit de
ſtomacho velocitur corrūpitur ita ma
le q exprimi nō pōt. Uerba autez
Ga. in nr̄a trāſlatione habemꝰ in
li. de euchi. c. v. hec ſunt. Cucurbi
ta inculpabilis eſt ſola horarioꝝ
fructuum. ſed ſi ipſa corrumpatur
in ventre cachochimia ſatis fit ſi
cut et mora quare pro omnibꝰ mi
nime videtur commendanda ⁊c.

¶ Cap. clxxxij. oñdit naturam nocumenta ⁊ pernicioſa p̄icula ex fungoꝝ comeſtione ꝓueniētia: ⁊ qui eligendi ſint: et quomodo preparandi ⁊c.

Licet fungi in numero ra
dicū a Gal. reponātur in
ii. de ſubtiliante die. c. ix.
vbi di. q oim radicū eſi=
biliū peſſimi ſint fungi: quāobrez
cum fructibꝰ olerū minime forēt
reponēdi. q̄z tñ potiꝰ terre fructꝰ
q̄ radices nobis eē videntur: iō de
ipſis hoc i loco exiſtimauimꝰ ſcri
bendū: cū plꝰ etiā his q̄ aliis fru
cibꝰ aſſimilentur: ⁊ eiꝰ nature ap=
propinquent. Dicamꝰ ergo eo de
q̄z peſſimi ſunt. vt Gal. ait vbi. ſ.
et ad comedendum valde pericu
loſi. teſte eodem in li. de euchi. c.
j. ſic di. Uidi denique quoſdam qui
dem ꝓpter fungorum eſum mori
quoſdam vero ꝓpter conij vel fe=
rulaꝝ: paucos vero ex eis vix ſal
uari: iō dimittēdi ſunt potiꝰ q̄ aſ
ſumendi vt eoꝝ nocumenta ne=
quaq̄ p̄cipiamꝰ. Quoꝝ cā euidēs
eſt ex eis q̄ ſcripſit ipſe ēt loco al=
legato: lz poſt multa cū inq̄t. Oiz
aūt eduliorum fungi hn̄t frigidiſ
ſimum et viſcoſum ſimul et groſ=
ſum chimū: inter quos aboletis
ſoluz nullꝰ notatur mori: cholicā tñ
et hi q̄buſdam attulerūt nō dige
ſti. Ab alioꝝ vero fungorum eſu: q̄
dam q̄dē mortui ſunt: quidaz vero

venerũt ꝑpe mortẽ diarijs chole ricis oblatu: aut ſuffocatiꝰ piclitan tes. A q̄ ſuplit Aui. in. ij. cañ. c. cel xxv. di. Fungi frigidi ſũt i fine ter tij. gradꝰ: ꝛ hũidi i pricipio eiꝰ: et iõ gñant hũorẽ groſſũ malũ: ꝛ eo rũ rectificatio ẽ vt elixẽt: ꝛ ponãt cũ eis pira hũida ꝛ ſicca: ꝛ ozimũ mõtanũ: ꝛ bibat ſup ipos vinũ pu rũ: ſ. grã rectificatiõis ꝛ nõ alimẽ ti: qm̃ vt i. iij. di. ſ. Sup cibũ mali chimi vinũ nõ ẽ bibẽdu3: qꝛ facit malũ chimũ i extrema corpis pe netrare. Deiñ ꝓſequit eos dete ſtãdo di. Fungi gñant ſtuporẽ et apoplexiã. Et accidit ex illis q̄ nõ interficiũt ſ̃focatio et ꝓprie iterfi ciẽtibꝰ. ꝛ accidit ẽt ex illis q̄ nõ in terficiũt cholerica paſſio qñ mlti plicant: ꝛ ſũt difficilis digeſtiõis. ꝛ mali nutrimẽti: ꝛ faciũt poſſide re difficitatẽ vrine. ꝛ ſubdit d̄ eis. Sũt q̄ ſunt mortiferi: ꝛ ſunt illi q̄ naſcunt i vicinitate ferri erugino ſi ꝛ rez putridaꝝ aliaꝝ. aut in ꝓ pinq̄tate mãſiõis reptiliũ veneno ſoꝝ: apd̄ aliquã arborẽ quarũ ꝓ priũ ẽ vt corrũpat fungos q̄ apd̄ eas naſcuntur ſicut oliue: ꝛ de ſi gnis q̄dẽ coꝝ ẽ ꝙ ſup eos hũidi tas viſcoſa putrefacta ꝑcipit: ꝛ ci to aduenit eis alteratio ꝛ putrefa ctio ꝛ ꝓuenit ex ipſis ꝯſtrictio an helitꝰ ꝛ ſincopis. Cura eoꝝ ẽ cũ in ciſiuis ꝛ oximelle cũ calamẽto ꝛc. ꝛ q̄q3 iterficiũt ſtatim ꝛ ꝓpterea di. Ra. in. iij. Alm̃. c. xviij. fungi tu beribꝰ ſunt valde deteriores: q̄rũ q̄dã hoies ſtrangulãt atq3 occi dunt. Qui aũt ex illis hoĩ exiſtũt i corpe viſcoſu3 gñant phlegma. Et rõ ẽ: qꝛ vt ſcripſit Iſa. i. v. d. c. xviij. autoritate. Ga. ſũgi i terra ſicca nati ſunt ꝛ pluuiali aq̄ enu trita. i. terra itaq3 molli naſcunt ꝛ aq̄ q̄eta putrida nutriunt. vñ Ga. Oia inq̄t naſcẽtia in ſapore vl' in acumie nõ apparẽtia vl' aliq̄ alio ſapore nãliter ſunt ceteris peiora ſicut fungi q̄ ſunt peiores ꝑpt ter re malignitatẽ ꝛ corruptionẽ hũo rũ q̄bꝰ nutriunt. Sunt g̃ peſſimi: ꝛ maxime ſi iuxta oliuã nati fue rit: qꝛ oliua groſſitiẽ ꝛ viſcoſitatẽ dat eis. ꝛ i. p. d. ſilr ait. Fungi fri gidi ſunt ꝛ hũidi in tertio gradu qd̄ mollitie ſuiq3 hũiditate teſtifi cãtur. Mortiferi groſſam hñt vẽ toſitatẽ: ꝛ hũiditatẽ viſcoſa3 dige ſtiõi inobediẽtes: vñ illaudabiles ſunt: vtpote tumoroſi: iõ bonu3 ẽ vt oino fugiãt. Immortiferos ꝯo cõedere volẽtes eorũq3 nocumẽ tũ nõ timẽtes: elixẽt: atq3 piris aut calamẽto miſceãt. Quaꝝ iure ex preſſo i alia aq̄ coquant: ꝛ cũ pi pere: taruí: 3i3ibere: calamẽto: ori gano: ꝛ ſilibꝰ ꝯdiant ꝛ eſui tribuã tur: ꝛ i fine mex vetꝰ potetur. Et q̄ frigidi ſũt nã accipiãt i fine eo rũ 3in3iber ꝯditũ: diaciminũ dia triũ piperecõ: triacã. mithridatũ: ꝛ hmõi. Ra. q̄3 i. xxij. ꝯti. c. dlxxxiiij. di. de eis autoritate Ga. in li. nu trimen. Bonꝰ fungus et innocẽs frigidi nutrimẽti eſt ꝛ q̄ abũdant de eo ſumit in eo gñat humorem groſſum malũ ꝛ plres eiꝰ ſpecies ſunt mortifere: ꝛ vidi quẽdã paſ ſu3 fuiſſe de eo ſtrictũ anhelitu3 ſincopi ꝛ ſudorẽ frigidũ ꝛ ſaluatꝰ ẽ cũ ſtudio cũ rebꝰ iciſiuis: cũ ſiru po aceto ꝛ mẽtaſtro cocto i eo ſu paſperſis ſup eũ ſpuma ꝛ burac: vñ euomuit ipos fungos: q̄ tranſ mutati fuerũt ad humorẽ malu3 groſſu3 et frigidũ. Nr̃a aũt tranſ latio ſ̃allegati tertꝰ tot ꝛ tãta nõ h3. ſ3 id tm̃ qd̄ ſupra circa preſen tis. c. initiũ adduximꝰ. Ex quibꝰ oibus hanc poſſumus elicere cõ cluſiononẽ: ꝙ tutiſſima res ſit ob iam dicta fungos dimittere.

¶ Ca. clxxxiiij. oñdit naturã p

prietates et nutrimentum tuberum q̄ tardufelle dicuntur.

Olētes ordinē alphabeti obſeruare nō cēt h̄ de tuberib⁹ ſcribēdū: ſꝫ qꝛ fungi in oībus fere ſuis opatiōib⁹ aſſimilāꝛ: ꝓpterea nō vr̄ nobis irrōnabile de ipſis imediate ſcribere poſt fungoꝝ determinationē: ⁊ vt legētes d̄ eis iuxta poſitꝭ facili⁹ valeāt v̄tutes ipoꝝ itelligere. Dicam⁹ ḡ cuꝫ Pri. nr̄o in. ij. cañ. c. dcccij. ſic ſcribente. Tubera ſunt ex ſubāſtātia terrea pl⁹ ⁊ aq̄a min⁹: ⁊ i ipis ē ariētas ⁊ ſubtilitas pauca: ⁊ ſūt p̄ua ta ſapore: ⁊ melioꝛa coꝝ ſunt arenoſa alba in q̄b⁹ nō ē odoꝛ mal⁹. Et q̄ ex eis ſūt ſiccca deterioꝛa ſūt hūidꝭ: ⁊ illa q̄dē q̄ elixāꝛ p⁹ excoriationē ⁊ ſciſſionē cū cultello cū aq̄ ⁊ ſale: deiñ coquunꝛ cū oleo ⁊ almuri: ⁊ ſpēb⁹ ꝯdıētib⁹ ſunt melioꝛa. Et deterioꝛa coꝝ gñā ſunt fungi: ⁊ ꝓprie cuꝫ naſcunꝛ ſub arboꝛib⁹ ⁊ in terra mala ſūt groſſa vald̄: ⁊ p̄bēt nutrimētū groſſū melācholicū: ⁊ ñ appropiquat eis in hoc aliq̄d. Et eoꝝ q̄dē tyꝛiaca eſt vinuꝫ puruꝫ: ⁊ ſpēs ꝯdiētes aſſumere. Et ſi elixētur deiñ coquāꝛ: ⁊ cuꝫ eis ꝯdiātur gñāꝛ ex eis nutrimētuꝫ groſſuꝫ nō malū verū tñ ſaporē nō h̄ñt: ⁊ timeꝛ ex eis paralyſis ⁊ apoplexia: ſunt tarde digeſtiōis ipediētia ⁊ grauātia ſtomachuꝫ: ⁊ ſūt groſſi chimi. Et ſubdit ꝙ Ga. i q̄dā loco ait. ꝙ nō ſint mali chimi: faciūt tñ icurrere cholicā ⁊ difficultatē vrine. Ego aūt iueni Ga. i li. de euchi. d̄ ipis ſic ſcribētē. Moderate aūt ē pachichimuꝫ et vocatuꝫ iduū. i. triſula: nō tñ ē cachochimuꝫ. hec ē ſeries v̄boꝝ ei⁹ put in nr̄a h̄m⁹ trāſlatiōe q̄ nihil de cholica facit mētionē: attñ credēdum eſt pꝛicipi: cuꝫ rō dicti ſui ſit i ꝓ̄ptu. Et p v̄ba Ga. in ij. de ſubti. die. c. ix. ſic dic. Quid aūt opoꝛteat dicere de olerib⁹ q̄ꝝ nō ſoluꝫ radices: ſꝫ etiā ꝓductiōes ⁊ folia phlegmaticuꝫ gñant humorem: ſunt autem de hoc genere triſule: attñ q̄cūq̧ in arena ⁊ min⁹ humida ꝯſiſtūt terra: deficiunt a malitia fungoꝝ ⁊c. Gñando aūtē phlegmaticuꝫ humoꝛē ⁊ cholicā facile poterūt cāre: vt ei recte ipōſuit Aui. Qd̄ ſilr̄ ꝯfirmatur p Ra. i. iij. Alm̄. c. xviij. ſic di. Tubera frigida ſunt et groſſa: phlegma q̄ꝫ gñant cruduꝫ: q̄ autē ex eis rubo rē h̄ñt mala exiſtunt: q̄rum multa comeſtio cholicam generat nec ēt abſq̧ calidis ſunt edenda ꝯdimētis: fungi tñ tuberib⁹ valde ſunt deterioꝛes. Et in. xxiij. cont. c. del. vj. hi. autoꝛitate Ga. Sim. idum ⁊ reliquoꝝ pl̄ium antiquoꝝ: q̄rum dicta eadē ſūt cū ſupioꝛib⁹: ⁊ iō ob tediosā ꝓlixitatē ea nō adducem⁹: id tñ nō p̄termittam⁹. qd̄ ipſe Ra. inq̄t i. xxv. li. eiuſdē. c. j. de tuberꝝ p̄paratiōe v̄bis iſtis. Si elixa fuerint in aqua: ſale ⁊ origano: aut i oleo ⁊ aſſa fetida annihilabit id qd̄ gñanduꝫ eſt de eis i ſtomacho de phlegmate viſcoſo ⁊ iſtis ꝯditio dꝫ fieri in fungis: ꝙ ſi iuenitur poſt comeſtionem ipoꝝ pōderoſitas: debes bibere de vino ſimplici aut de aqua mellis: aut de tyꝛiaca dragmā vnā: ⁊ ea pp hmōi res a nobiliſſimis viris: q̄b⁹ p̄cipue hūc nr̄m libꝛuꝫ ſcripſim⁹: minime dn̄t mā ducari eo ꝙ coꝝ cōplexiōes ſunt vt pl̄imum delicate: ⁊ ſtomachi ipſoꝝ debiles tubera fungos et talia groſſa bene digerere non valentes. quare fugiant ipſa.

¶ Ca. clxxxiiij. oñ dit nām melonū. ⁊ ꝓpetates coꝝ i via nutrimēti: declarādo q̄ coꝝ deterioꝛes: ⁊ q̄ nocitui min⁹ exiſtāt.

Melões dicti Gal.in.ij.
de ali.c.iiij. melopopo
nes iter reliquos ole=
rum gratiores hñtur:
quoꝝ due ſūt ſpecies.
Aliqui eñi oblõgi qui ꝓprie melo
popões dicunt̃ a Gal.vbi.ſ.Qui=
daʒ ṽo alij rotūdiores ſunt ⁊ dul
ciores: q̃ pepões ab eo ⁊ ab oibꝰ
nūcupant̃. Jō dicamꝰ de natura ⁊
ꝓprietatibꝰ vtriuſq̧. ⁊ primo cuʒ
Auer.i.v.col.ſic de herbis ⁊ oleri
bꝰ di. Melões ſunt frigidi multe
hūiditatꝫ: ⁊ hñt abſterſionẽ.⁊ ꝓ=
uocãt vrinã:ita ꝙ dr̃ ꝙ q̃ vtit̃ mł=
tuʒ brodio eoꝝ eſt cautꝰ ab egri=
tudie arenaꝝ. haliabas aūt i.v.
theo.c.xviij.ſic de ipſis ait.Melõ
frigidꝰ eſt ⁊ hūidꝰ in ſcdo gradu:
cito a ſtõacho deſcẽdit:vrinã ꝓuo
cat:⁊ poſt pauca ſubiūxit. celeris
eñi ẽ corruptiõis in ſtõacho cele=
riſq̧ alteratiõis.i. ea q̃ in ſtõacho
inuenit.⁊ ait gal.ꝙ ſi in ſtomacho
corruptū fuerit veneno ꝓximū eſt.
hec ipe .hoc ẽt ſenſit Aui.i.ij.cañ.
c.de batheca:cuʒ ſic ait. Melõ eſt
melioris hūoris q̃ȝ batecha: ⁊ eiꝰ
caro eſt digeſtiua abſterſiua ⁊ ꝓ=
prie eiꝰ ſemẽ.⁊ matura ⁊ imatura
ambe ſunt abſterſiue ⁊ ꝯuertit̃ eiꝰ
caro ad quecūq̧ hūorẽ i ſtõacho
inuenit:et ẽ ad phlegma vehemẽ
tiꝰ decliuis q̃ȝ ſit ad cholerã ⁊ q̃ȝ
ad melãcholiã:⁊ nõ ꝯuertit̃ velo
citer:id eſt nõ cito digeritur.Et ꝙ
ita intelligẽdꝰ ⁊ exponẽdꝰ ſit:pa=
tet ꝑ ipſuʒ dicẽtẽ infra . Melo eſt
tarde digeſtionis niſi qñ comedit̃
cū eo qḋ ẽ interiꝰ eiꝰ. ⁊ ipſiꝰ q̃deʒ
nutrimẽtū ẽ rectꝰ ⁊ eiꝰ humor eſt
cõueniẽtior:opʒ ꝑ tercã vt cibū nõ
ſequat̃ aliū:⁊ demū circa finẽ ca=
pituli dixit. Et melo q̃deʒ ẽ mino
ris ꝓuocatiõis q̃ȝ batecha:⁊ ẽ ma
gis abſterſiuꝰ. ⁊ velocioris deſcẽ
ſiõis ꝑcipue q̃ eſt mellis.i.dulcis
valdẽ cū aūt corrūpit̃ i ſtõacho cõ=
uertit̃ ad naturã venenoſaʒ: opʒ
ergo vt cū grauat extrahat̃ velo
citer.ſʒ dulciꝰ de ipſis ſcripſit Jſa
ac in particularibꝰ.v.di.Melões
eſtiui duobꝰ modis ſūt rotundi ⁊
lõgi vterq̧ ṽo frigidꝰ ẽ ⁊ humidꝰ
in medio ſcdi gradꝰ rotundi ṽo vi
ſcoſiores ⁊ groſſiores ſūt.Cauſa
eñi rotunditatꝫ ẽ hec:liq̄r eoꝝ:q̄r
viſcoſus eſt ⁊ groſſus natãdo in
ſupficie diuidit ſe circa latera.Lõ
goꝝ ṽo liquor q̄r ſubtilis ẽ ⁊ aq̄=
ſus:effluit ⁊ diſcurrit inferiꝰ idcir
co ipi elõgãt̃ ꝙ teſtificat in hmõi
rõne.Sapor eñi rotūdi aliquãtu=
luʒ dulcedini vicinat̃: lõgi ṽo ſa=
por q̃ſi aq̃ eſt ſapide dulciſq̧ rei
groſſitudo ⁊ viſcoſitas dominat̃:
vñ lõgus minꝰ nocibilis ẽ paruq̧
colatiuꝰ mūdificatiuꝰ . rotundus
aūt nocibilior ⁊ magis colatiuꝰ ⁊
vrine ꝓuocatiuꝰ arenã ⁊ lapideʒ
a renibꝰ ⁊ veſicca expellit .qḋ eiꝰ
ſaporoſitas:teſtat̃.videmꝰ eñi cor
pora ab eis fricata ab oi mūdari
ſorditie vtriq̧ tñ ad corruptionẽ
parati ſunt. Mutant̃ ẽt i humoꝝ
q̃litatẽ in ſtõacho exiſtẽtium ſiue
cholerici ſiue phlegmatici ſint .
Jdcirco ſtomacho nocent eiuſq̧
neruos mollificãt : eiuſq̧ lubrici=
tatẽ ꝑſtant.Qḋ ſi cibū i ſtomacho
inuenerint:miſcent̃ cū eo ⁊ cauſa
lubricitatis cibꝰ egredit̃ prius q̃ȝ
coquat̃:in inteſtinis ẽt rugitum ⁊
inflationẽ ventoſitateq̧ faciūt: et
nonnūq̃ȝ vomitū ⁊ abominationẽ
ideoq̧ mãducent̃ añ oẽm cibum
ſtomacho ab humoribꝰ inanito:
nec aliud accipiat̃ cibꝰ quouſque
ipſe videant̃ eẽ digeſti.Si ſic eñi
accipiant̃ digeſtioni obediūt : et
bonis chimis aſſimilant̃:licet co=
rum conuerſio phlegmatica ſit
quibꝰ ecõtra datis frigidi et peſ-
ſimi ex eis gñant̃ humores.ſi ãtē

cauſa malarum gñandū febrīuȝ maxie cholericis ꝛ calidis naturalr̄: qḋ ſit ob ſue velocitatē ꝯuerſiōis ꝛ mutationē ſui in cholericū hūorē: ſȝ vt nocumētū coꝝ auferatur: deñt in fine coꝝ oxiacara: maratrū maſtix phlegmatice ꝯplexiōis hois accipiat oximel ȝinȝiber cōditū aut dariminū ꝛ paruȝ bibāt vinū. Cōcludam⁹ ergo cuȝ Aui. i. xiiij. iij. c. xx. ſic dicē. Nō eſt malū ꝓ apate calido ſumere melōes duros parue dulcedinis. Uerūtñ q̄ cholicā pati ꝯſueuerūt ab eo abſtineāt: qm̄ vt idē ait in. xvj. eiuſdē trac. iiij. c. xxviij. Melō dulcis añ cibū in diſpoſitiōe ſanitat̄ eſt nociu⁹ p̄ſimis cholicaꝝ. melō em̄ dulcis pp̄ vehemētiā ſue ꝓuocatiōis ꝑducit ad ingroſſationeȝ ſanguinis: teſte eodē i. j. iiij. trac. ij. c. lxv. ꝛ iō cōfert cholericis. Hoc quoq; ſenſit Gal. in. ij. de alim̄ cū dixit. Natura peponū ē frigidior cū hūiditate ſua copioſa ꝛ abſterſiuū aliq̄d hn̄t ꝓpter qḋ ꝛ mouēt vrinas: ſecedūt ſtere⁹ magis cucurbitis ꝛc. Deinde ſubdit. Pepones parū operanł chimū i corpe. ꝛ magis qñ nō bn̄ digerūł: ꝛ cholericos facere cōſueuerūt ꝛ corrūpi ꝛ ad vomitū idonei ꝛ amplius comeſtū ſup ipȝ aliq̄d euchimoꝝ eduliorū. ꝛ ꝓpterea ipē iterū dicebat i. li. de euchimia. c. v. Citrulli melōes ꝛ melopopōes ſūt fruct⁹: quoꝝ null⁹ ē euchim⁹ ꝛ ſi nō cito ſubeūt corrūpunł ſcḋȝ ventrē in eū q̄ fit ex coꝝ corruptione hūorem ꝛ ꝓpinquū mortiferis pharmaticis opanł. A quo Raſis in. iij. Almā. accepit. c. xx. dicēs. Melones dulces velociter in choleram cōuertunł rubeā. aliū ꝯo ſitim ſedāt ꝛ hūectāt: atq; vrinā ꝓuocāt q̄b⁹ ſi q̄s in comeſtiōe multū vſus fuerit: cholericam patieł paſſioneȝ. ꝛ ꝓpterea di. i. xxv. ꝯtinē. c. j. Poſt comeſtionē melonū ſumere debes de thubere ꝛ ȝinȝibere: ꝛ ſi fuerit calide cōplexiōis: poſt cōeſtionē ipſoꝝ ſumere dȝ in potu de ſirupo acetoſo. Procurandum eſt itaq; vt tāta ex coꝝ quātitas aſſumał qḋ digeri poſſit ꝛ cito ſubire ne i ſtōacho corrumpātur: obſeruādo q̄ de mēte Iſaac ꝛ alioꝝ. ſ. dixim⁹. de melōgia ꝯo qua nō vtimur. ꝛ q̄ ab oibus antiq̄s eſt reprobata: nō ſcribem⁹: ſed ipſam tanq̄ inutilem ꝛ fugiendam ꝛ re ipſa ꝛ pertractiōe relinquamus.

¶ Ca. clxxxv. incipit ptractare de fructibus arborū: declarando quib⁹ naturis humidi ſiue recentes: ꝛ quibus complexionibus ſicci fructus conueniāt.

Doſiq̄ de fructibus olerꝰ vt pmiſeram⁹ ſermonē ꝯpleuim⁹ reliquū ē vt de fructib⁹ arboꝝ in p̄ſentiarū agam⁹ cōſuetuȝ ordinē alphabeti obſeruādo vt ſine querendi labore determinatio. ꝛ capitulum vniuſcuiuſq; fruct⁹ facile inueniał: non alr̄ de humidis ꝛ de ſiccis ſepatum faciētes ſermonē: ſȝ de ipſis iuxta coꝝ initia ꝛ ꝓut cōtigerit: loquemur: hoc tñ p̄notātes q; ſicut humidi fruct⁹ phlegmaticas hn̄tibus cōplexiōes incōuenientiores ſint q̄ cholericis: ſic ꝛ ſicci ecōtrario. Et idē de ſtōacho pariter eſt intelligēdū. Qui em̄ ſtomachū frigidū ꝛ humidū hn̄t: nō tm̄ a ſiccis q̄tū ab humidis fructib⁹ ledunł. Hui⁹ rō hec eſt: q̄ frigidi fructus ꝛ humidi vt oēs ferme recētes exiſtūt: vt ḋ melonib⁹ dixim⁹ frigidū ſtōachū ꝛ hūidū itrātes ꝛ eū phlegmaticis hūorio⁹ repletū inueniētes: ꝯuertūł i ꝯſimilē coꝝ naturā

ſcȝ in frigidos ⁊ hũidos hũores cũ i hñtibꝰ ſimbolũ facilior ſit trãſitꝰ vt dixit Ariſto.in.ii.de gñatione ⁊ corruptiõe.⁊ Aui.in.ij.j.c. de ſignis cõplexionũ cũ ſic iqt cõuerſio i gñe ꝓportionali ẽ facilior cõuerſiõe ad ɔ̃rũ. Sic ⁊ fructꝰ ſicci ⁊ hi ꝑcipue q̃ vnctuoſitatẽ hñt:facile in ſtõacho calido i fumoſitateȝ ⁊ i cholerã ꝑmutãtur:⁊ iõ nõ ita ɔueniũt cholericis ſicut phlegmaticis.ſicut ecõtra de hũidis ⁊ recẽtibꝰ diximꝰ:ꝙ magis cholericis q̃ alijs cõferãt ꝑionis. Et ꝙ ita ſit:patet ꝑ rõnẽ ꝑadductã. Et ꝑ autoritatẽ Iſaac i.v.d.c.xxv.di. Qui fructuuȝ groſſoꝝ ⁊ ſiccoruȝ durorũqꝫ corticũ ſũt:cortices molles ⁊ teneros hñtibꝰ peiores ſũt. qꝛ duricies et groſſities corticum ſubſtãtiã groſſaȝ ⁊ terreſtrẽ oſtendũt ⁊ in ſtõacho durã digeri ⁊ velociter ad fumoſitatẽ ɔuertibilẽ i ſtõacho ſicce cõplexiõis inanito: citoqꝫ cõuertit̃ in putredinẽ ⁊ ventuoſitatẽ i ſtõacho frigido maxĩe cibo pleno.deide ſubdit. Ois fructus groſſi corticis terreſtris non caret oleoſitate ⁊ vnctuoſitate naturalr̃: vnctuoſitas aũt ⁊ oleoſitas ad ɔuertẽdũ in fumoſitatẽ ⁊ in gñã cholerica ſunt ꝓcliuia ⁊ in putrudinẽ ⁊ i gñã venenoſa ⁊ ꝓpterea ɔcludit deide qui fructuũ cortices hñt duros ⁊ ſiccos peioꝛ ſunt nutrimẽti ſicut amigdale ⁊ nuces ⁊ nucicule ⁊ ſiĺa ⁊ maxĩe ſi ſint ſilueſtres qꝛ ſũt ſicciores ⁊ ad digerẽdũ duriores quãto igit̃ fructꝰ ſicci antiquores fuerit tãto deteriores exiſtũt.qꝛ cõtinue vnctuoſiores fiũt vt de admigdalis nucibus feſticis ⁊ huiuſmodi ẽ videre q̃ cũ inueterãtur rancide fiũt ⁊c. ⁊ iõ in ſtõacho calido peſſime reputant̃ ſicut fructꝰ frigidi ⁊ hũidi in frigido ventre ſunt ſuſpecti quinimo ꝓhibiti. Qua de re bñ ꝑpendat vniſquiſqꝫ naturã ſuã:⁊ humidis aut ſiccis vtat̃ fructibꝰ ſcdõȝ ꝙ ei magis cõueniẽs fuerit:ne corpꝰ cholera vel phlegmate repleat. Et hec pauca de hac materia in gñali dicta ſufficiãt particularia vo iã electo ⁊ abſtinẽti medico cõſeruari relinquimꝰ. Abſtinẽti inquã ꝓpterea ꝙ plures etiã doctiſſimos nouimꝰ medicine ꝓfeſſores q̃ tñ qꝫ pueri q̃tidie fructibꝰ:i eoꝝ interitũ vtunt ⁊ peſſimis etiaȝ ⁊ in magna quãtitate. Qui pro aliorum ſanitatis conſeruatione idonei minime vident̃:eo ꝙ durũ quippe eſt vt q̃ neſcit tenere moderamina vite ſue: iudex fiat vite aliene:vt Gregoriꝰ ſummꝰ et beatus pontifex inquit.quare ⁊c.

¶ Cap.clxxxvj.oſtendit naturaȝ ⁊ vtilitates amigdalarũ i via cibi.

Amigdale:vt iq̃t Auer. in.v.col.⁊ haliabas in v.Theorice.c.xix.tẽperate ſunt i calore ⁊ humide ſuauis ſaporis ⁊ hñt multas bonas ꝓprietates dicitur ꝙ hñt augmẽtare ſubſtãtiã cerebri.⁊ faciũt ſuauiter dormire ⁊ abſtergunt ⁊ mundificant vias vrine:⁊ ſunt valde ɔueniẽtes macris. Qđ ẽt voluiſſe videt̃ Aui.in ij.cano.c.lviij.cũ di. Unctuoſitas amigdale minor eſt vnctuoſitate nucis:cũ tñ in eis fiat vnctuoſitas plurima cuiꝰ cauſa rancidatur et eſt tardioris digeſtiõis q̃ nux.deinde ſubdit. Que dulcis eſt:equalis ẽ ad hũiditatẽ parũ declinãs: ⁊ amara eſt ſicca in ſcdõ. Et.j.ſubiunxit. Dulcis bonũ p̃bet nutrimẽtuȝ.lȝ.paruũ ⁊ comedere amigdalas dulces impinguat ⁊ cõfert ad viſuȝ. aperiũt etiã amigdale oppillationes epatis ⁊ ſplenis ipſe nãqꝫ aperiunt oppilationes acci-

dẽtes i extermitatib⁹ venarũ:⁊cũ
cõcedũtur recẽtes cũ corticib⁹ ſuis
mũdificãt hũiditates ſtõachi ſũt
difficilis digeſtiõis ⁊ boni hũoris
⁊ pauci nutrimẽti:qñ accipiuntur
cũ zuccaro deſcẽdũt velociter.De
quib⁹ ẽt ſic ſcripſit Iſaac i parti-
cularib⁹ dictis.c.pprio.Amigda-
le dulces ſunt calide⁊ hũide i me
dio primi grad⁹.vñ gal.hñt (idẽ)
amigdale amaritudinẽ ſenſui oc
cultã pp ſui ſaporitatẽ:verũtamẽ
amigdalarũ amaritudo vetuſtati
accedẽtiũ palã oſtẽdit.ſitq; caruz
acutio velut nuces corpoꝝ nutri-
tiue:ſunt dure tñ ac groſſe ſubſtã
tie: digeſtioni difficiles ꝓ ſue vn-
ctuoſitat egeſtate ꝓin tarde cho
lericis aſſimilant hũorib⁹neq; ſto
macho ſicut nuces ſunt nociue.et
poſt aliq̃ dixit.Si ſupficie ten⁹ ex-
corticẽt eſuiq; dent digeri faciles
ſũt maxie ſi cũ melle aut zuccaro
exhibeant.Amigdale aũt virides
ſũt tenuiores ⁊ laudabiliores pp
capaq̃ſitatẽ:idcirco ſi i aq̃ calida
vna nocte iaceãt excorticate ſiũt i
actiõe viridib⁹vicine:porro ſi viri
des pri⁹q̃ cortices habeãt:elixẽt
⁊ edant gingiuas ꝯfortabũt:ſtõa
chiq; calorẽ refrigerabũt⁊c.Raſis
q̃z i.iij .Almã.c.xx.di. Amigdale
dulces i calore ſunt tẽperate:q̃ lz
lenitatẽ gutturis faciant graues
tñ exiſtũt diuq; in ſtõacho morã-
tur:veꝝ ipẽ nõ ſolũ oppillatiões
nõ faciũt:verũetiã oppillationes
apiu(n)t:atq; vrine ſedãt ardorẽ:⁊
cũ zuccaro comeſte ſpma augmẽ
tãt.Et i.li.xxv.ꝯtinẽ. c.ccccccxcij.
Archagenitij ſic ſcribẽtis inquit.
Amigdale ſunt calide:⁊ hũide :⁊
hũor ipſaꝝ eſt laudabilis: ⁊ ſub-
iũt.di.Ruffus i li.regiminis. Ami
gdale ꝓuocãt vrinã:⁊ cũ difficul-
tate digerunt.et poſtea circa finẽ
ſubiũxit ⁊c.Sindiſor inq̃t q̃ im-
pinguãt:⁊ augẽt actũ venereũ.ſi-
militer idẽ Bimmaſui.Amigdale
dulces calide ſunt⁊ hũide in pri-
mo ⁊ ſi comedunt cũ corticib⁹ cõ-
ferũt in dolore oris :⁊ abſtergunt
qd in pectore fuerit ⁊ pulmõe de
hũiditate ⁊c.Sz ſapiẽs Sal.in.iij.
de ali.c.xxvij.ſic ait.Amigdale to
talr nõ participãt ſtiptica q̃litate
ꝑualet cũ i ipſis abſterſiua ⁊ ſub
tiliatiua:pp quã expurgãt viſcera
ex pulmõe ⁊ thorace expuitiones
opant humoꝝ dixit deinde q̃ ad
ſubductionẽ nõ ſũt vtiles.⁊ q̃ ali
mẽtuz corpi dãt modicuz:qua de
re decipiunt q̃ eas plurimũ nutri
re exiſtimãt:lz alij ꝯueniẽtes ſint.

¶ Ca.clxxxvij.oſtendit naturã
⁊ nutrimẽtuz auellanarum cuz
ſuis iuuamẽtis ⁊ nocumentis.

AUellane:teſte Auer. in
v.colliget.i nullo diffe
runt a nucibus:niſi q̃
nõ prouocant vomitũ
ſed Princeps Auicẽ. in
ij.canonis.c.xliij .dixit.Eius qui-
dez:ſcz auellane terreitas maior
eſt terreitate nucis : ⁊ nutribilior
nuce qm̃ eſt magis ſolida:⁊ min⁹
vnctuoſa:⁊ tardioris digeſtionis
cuius natura ⁊ cõplexio decliuis
eſt ad vnctuoſitatem quãdam et
ſiccitatem paruam ⁊ generatur ex
ea cholera:⁊ in ipſa eſt ſtipticitas
maior q̃ in nuce :⁊ in ipſa etiã eſt
inflatio:⁊ generat vẽtoſitates in
ventre inferiori:facit ſoda:ſcz do
lorẽ capitis : ⁊ comedit cũ pauco
pipere ⁊ maturat corizã.⁊hyppo
crates inquit.Auellana i cerebro
facit augmẽtum ⁊ ſi comedit cum
aqua mellis ꝯfert tuſſi antique:⁊
adiuuat ad expuẽdũ:ẽ tarde dige
ſtiõis:⁊ excitat vomitũ:⁊ ẽ tardio
ris digeſtiõis q̃ nux cõfert vene-
nis⁊ morſib⁹:⁊ ꝑcipue cũ ficubus
⁊ ruta⁊c.Que fuit Haliabatz ſnia

in.v.theo.c.xix.dicētis.Auellana
calida eſt ⁊ ſicca terrea parū ha-
bēs vnctuoſitatis: groſſamq; hꝫ
ſubſtātiā digeſtionis tarde: vñ ⁊
plurimū nutrit. Aiūt aūt medico
rū qdā: qm̄ ſi auellana cū aneto
ante cibū ſumat nō plurimū fiet
comedēti nocumētū: deīde a leta
li potu vl' morſu reptiliū ꝓderit.ſi
cū ficub⁹ comedat. A qb⁹ videt
accepiſſe Iſa.ī die.particularib⁹.
c.ꝓprio dicēs. Auellane ſunt fri-
gidiores ⁊ pōticiores q̄ nuces: ea
rū eñ corpa ſunt ſpiſſiora ⁊ ſoli-
diora vnctuoſitate carētia hac de
re pl⁹ nucib⁹ ſūt nutritiue tardio
res ad digerēdū: ⁊ ad deſcēdēdū
de corpe: inflationē ivētre gñant:
maxie ſi cū interiori cortice acci-
piant: q̄ āt ab iteriori cortice abla
te fuerint: digeſtibiliores fiēt ⁊ vti
les antiquā hñtib⁹ tuſſim ꝑcipue
ſi piſtate veſcāt cū melle. Quibus
etiā cū modico pipere aſſatis reu
matizātib⁹ cito ſubueniunt. Que
vero ī ieiunis aſſumpte fūt: cōtra
venenū valēt ⁊c. Hoc idē ſēſit Ra
ſis ī.iij.Almā.c.xx.dicēs. Auella
ne nucibus min⁹ ſunt calide: gra
uioreſq; ipſis exiſtūt: q̄ a ſcorpio-
ne pūctis bñficiū ꝓbēt. Et ī li.iiij.
ſuoꝝ aphoriſ.dixit. Nuces ⁊ auel
lane male ſtomacho ⁊ epati: hūo
res malos efficiūt ī ieiuno. Oppo
ſitū tñ velle vr̄ Auicē.ī.ix.iij.c.xx.
cū ait. Paſſe ficus ⁊ auellane ſunt
amice epati ⁊ vltimi iuuamēti. in
cui⁹.c.fine dixit. Auellane ſūt ꝯue
niētes oīb⁹ epatib⁹: qm̄ ipe nō ſūt
vehemēt' caliditat': ⁊ ſūt apitiue
⁊ chim⁹ eaꝝ eſt bon⁹. Et in.c.xvj.
eiuſdē iteꝝ īqt. Paſſe ⁊ auellane
nō plurimū calefaciūt: ⁊ ſunt ape
ritiue opilationū: ⁊ ſunt boni nu
trimēti: lꝫ parui: q̄uis ipe id mini
me dicat. Et ꝙ ita ſit apparet per
Gal'.ī.ij.de alimē.c.xxvj.di. Neq;
vſus nucū neq; auellanaꝝ multū
nutrimētū dat corpi. Et poſt aliq̄
etiā ſic inqt. Digerit nux magis
q̄ ſubtilis nux: ⁊ magis euſtoma
chū eſt: ⁊ multo magis q̄ cū ficub⁹
ſiccis comedit. Quo aūt mō ꝯcor
dādi ſint Raſ.⁊ Aui.ſi text⁹ eoꝝ:
ꝙ nō credo: correcti ſint ꝓcul du-
bio nō itelligo: ſꝫ mihi pſuadeo
ꝙ dictū Raſ.alr̄ ī arabico ſonare
dēat: q̄liter vo ſapiētiori iudicio
relinq̄m⁹ ⁊ ſi qs eos diſcordes eē
hac ī re: ſicuti ⁊ ī aliqb⁹ alijs dice-
re vellet forſitā nō erraret: q̄re ⁊c.

¶ Cap.clxxxiij. oſtēdit naturā
⁊ ꝓprietates caſtaneaꝝ nutri-
mētūq; atq; modū coctionis et
preparationis ipſarum.

CAſtanee ī numero glā
diū reponi vident: ꝓ-
pterea ꝙ de ipſis poſt
glādiū determinatio-
nē ſermo fiat ab auto
rib⁹: ⁊ permaxime ex eo ꝙ de eis
Raſ.ſcripſit.in.iij.almāſo.c.xx.di
cēs. Melioris glādib⁹ ſint nutri-
mēti: minuſq; ſtringunt caſtanee:
attñ ⁊ a nobilib⁹ ēt pſepe mādu-
cātur in vltima cene mēſa: iō de
ipſis dicem⁹ cū Auer.in.v.collig.
ſic ſcribēte. Caſtanea frigida eſt ⁊
humida ī pmo gradu. Scđm vo
Haliab.in.v.theo.c.xx. Eaꝝ ꝯple
xio inter frigidū ⁊ humidū eſt tē-
perata. Iſaac vo cui magis adhe
rēdum eſſe opinamur in.p.d.i.c.
ꝓprio ait. Caſtanee calide ſunt in
medio pmi grad⁹: ⁊ ſicce in ſcđo.
Et ſignificatio eaꝝ caloris eſt dul
cedo earūq; ſaporoſitas: ⁊ pōtici
tas ſiccitatē inuit: ſꝫ tñ ad glādiū
cōparationem ſunt ad digeren-
dū faciles ⁊ nutribiles: tuſſiētib⁹
ex phlegmate ñ mltū nociue: nec
mltū ſtiptice nec multū diuretice.
Que tñ plerūq; nō accipiūt: qr ce
rebro eſui date iflationē ⁊ capit'

faciũt dolorẽ ꝓpter digeſtõis duritiẽ ⁊ fumũ i ſtomacho clauſum: ſed ab eis nocumẽtũ auferaꝛ ⁊ ſipticiores fiant: aſſari eas oportet vt earꝫ corp⁹ rarificeꝛ: q̃ ſiccitatẽ tẽperãt pectoris: ⁊ vrine difficultatẽ diſſoluũt ꝙ ſi i aqua tepida infũdãꝛ: qꝛ earũ ꝯplexio tẽperaꝛ ex aqua mollitie ⁊ humiditate ꝓinde ſunt boni chimi i corpe gñatiue cholerici: tñ cũ zuccaro eas comedãt ⁊ phlegmatici cũ melle ſm medicinã ✝o virtutem habẽt laubabilẽ: qꝛ abominatiõis ⁊ vomit⁹ ſunt cõſtrictiue: ieiuni q̃ꝫ ſtomachi cõfortatiue ⁊c. Que fuit ẽt Gal. ſnia i libro de euchimia ⁊ cachochimia. c. iij. dicẽtis. Caſtanee ſtipticũ ſaporẽ habẽt: ⁊ oĩno nõ ſunt cachochime ⁊. J. dixit. Fruct⁹ q̃ ab arborib⁹ accipiunꝛ: fere oẽs cachochimi ſunt pter caſtaneas: hec eñ bñ digeſte i vẽtre nutritiue ſunt et nequaꝙ̃ cachochime. A quo pnceps ſumpſiſſe videꝛ in ij. cano. c. de glãde. cũ ait. In caſtanea eſt parũ caliditatis pp ſui dulcedinẽ: ⁊ i ipã eſt abſterſio: ⁊ i eis oib⁹ ẽ iſiatio i vẽtre iferiori ⁊ ſtipticitas eſt tarde digeſtionis et boni nutrimẽti. Si ergo cũ zuccaro miſceaꝛ ei⁹ nutrimẽtũ fit bonũ. Gal. q̃ꝫ dixit: ꝙ ipſa eſt mirabilior oib⁹ granis adeo ꝙ eſt proxima granis panis: verũ tñ caſtanea ꝓpter illud qđ i ipã ẽ de dulcedine nu- bilior ẽ glãde: cũ tñ nutrimẽtũ oĩm ſit hoib⁹ illaudabile ſed fortaſſis earũ nutrimẽtũ porcis laudaꝛ. hec Auic. i loc. alleg. Et poſtea ſubiũxit ibidẽ. Caſtanea facit ſoda: ꝓpterea qꝛ coarctat vaporẽ cõſtringẽdo naturã: ⁊ cõfert hũiditati ſtomachi: ⁊ cofert diſſenterie ⁊ fluxui inteſtinoꝝ ⁊c. hoc ẽt attendẽdũ ꝙ ipſe crude nequaꝙ̃ mãduceꝛ: dicẽte Gal. i lib. de ſubtiliã. dieta. Caſtanee magis praue ſunt q̃ crude: praue ✝o nun⁹ ſi elixenꝛ ſiue aſſenꝛ: ſiue frixenꝛ. Pro regula q̃ꝫ obſeruãdũ eſt ne i multa aſſumanꝛ quãtitate ꝓpꝛ ſtipticitatẽ groſſiciẽ: ⁊ ventoſitatẽ earũ cũ dicat Gal. i libro de euchimia ⁊ cacochimia ſuperi⁹ allegato. Et ſi caſtanee oĩno nõ ſint cachochime: cauere tñ vt opꝫ palã ab harꝫ multitudine nõ ſolũ qꝛ pachichime. i. groſſe: ſed qm̃ conſtipatiue ſũt vẽtris ⁊ difficile digeſtibiles ⁊ inflatiue. Memorandũq̃ꝫ mihi vr̃ id in earũ decoctione: qđ ſupra in c. de rapis diximꝰ. ſ. vt nõ coquãtur in frixorio ſup flamã: qm̃ inde malũ acquirũt qualitatẽ ſuffocãtẽ a fumo ⁊c. vt eo i loco dictũ eſt. Quare inter prunas poti⁹ coqui debent: vt ventoſitatẽ ſuperfluã amittãt: ⁊ cũ zuccaro in fine mẽſe poterunt in pauca quãtitate mãducari. quare ⁊c.

¶ Cap. clxxxix. oſtẽdit naturã ceraſoꝝ dulciũ ⁊ acriũ cũ eoꝝ iuuamentis ⁊ nocumentis.

CEraſa ſunt grana magna prunis ſilia: vt Serapio inq̃t. q̃ etiã dixit autoritate Gal. Sunt ex eis dulcia et põtica ⁊ acetoſa: ⁊ dulcia deſcendũt a ſtomacho cito: ⁊ iuuamẽtũ qđ inferũt ei eſt paucũ: ⁊ pontica faciũt cõtrariũ hui⁹: acetoſa vero deſiccãt pl⁹ q̃ꝫ põtica: ⁊ cũ hoc eſt in eis res incidẽs: ⁊ conferunt ſtomacho phlegmatico pleno ſuperfinitatibus. Et. J. dixit autoritate Diaſc. Qñ ceraſa adminiſtranꝛ humida molliũt vẽtrẽ: ⁊ ſicca retinẽt. Sed Raſ. i lib. xxiij. ꝯtinẽtis. c. ccccccvij. Gal. autoritate ſic ſcripſit. In fructu hui⁹ arboris eſt ſtipticitas: ⁊ hoc nõ ẽ cũ equalitate imo diſpoſitio i eo ẽ vt diſpoſitio

in malis pomis et granatis: ſʒ fru
ctus huiꝰ hñs dulcedinē de ſto=
macho deſcēdit de leui: ⁊ ꝯfert ei
modice tñ ſtipticꝰ ecōuerſo facit.
Et acidꝰ ꝯfert ſtōacho phlegmati
co pleno ſupfluitatibꝰ ⁊ q2 acidꝰ
deſiccat magis ꝙ̄ pōticꝰ ⁊ cū hoc
hʒ in ſe ptēʒ inciſiuā. Et dixit in li.
nutri. Fructꝰ ceraſi aſſimilat̄ mo=
ris cū ſtipticitate modica q̄ eſt in
eo valde: ⁊ ī pte eſt ſtipticitas ma
nifeſtioꝛ ſilis ſtipticitati rubei: et
pars ipiꝰ eſt vehemētioꝛ ſtiptici=
tatis ꝙ̄ rubeꝰ. Et pñt cognoſci vi
res oīm ſpecieꝝ ipiꝰ de eo ꝙ p̄ce
dēs eſt de moꝛis ⁊ rubo: ſʒ rubus
canis vehemētioꝛis ſtipticitatꝫ eſt
vt nutrimētū eiꝰ eſt modicū. Gal.
ꝓo in. ij. de ali. c. v. breuiter ſe de
eis expediēs ait. De ceraſis ſicut
de moꝛis poſſumꝰ argumētari. ſi
milr̄ Iſaac in. p. d. c. de prunis in
fi. ſic ſcripſit de ceraſis. Idē ꝙ de
maturis prunis ſentimus: ⁊ nihil
aliō de ipis ait. Uñ eoꝝ expſſa cō
plexio q̄ ſit a veteribꝰ nō inuenit̄.
ſicut Micha. nr̄ inōt: frigida ⁊ hu
mida tñ ī pꝛio ea ipe graduauit.
Credimꝰ tñ ꝙ plꝰ hūida ſint ex
eo ꝙ valde cito putreſcāt: ꝓpter=
ea eligant̄ ex eis illa q̄ durioꝛa ſūt
⁊ ſolidioꝛa: qm̄ talia nō ita de fa=
cili putreſiūt ſicut ea q̄ tenera: vt
manifeſtū eſt etiā in exterioꝛibꝰ: ⁊
magis gr̄a medicine manducent̄
añ cibū ꝙ̄ gr̄a nutrimēti. iuxta p̄=
ceptū Gal. in libro de euchimia ⁊
cachochimia. c. vl. di. Abſtinendū
eſt a cachochimis niſi aliqñ labo
rātes hoꝛa eſtatis egeant ſanare
ſiccitatē ⁊ caliditatē totiꝰ coꝛpo
ris: idonea eñ illo tēpoꝛe ſunt po
ma ⁊ pruna: ceraſa p̄aſſumpta: ſʒ
de citrullo ⁊ melone nō multū of=
ferendū eſt ſicut nec de melopo=
pone ⁊ pſicis ⁊ hmōi: quare ⁊c.

¶ Ca. cxc. oſtēdit naturā et ꝓ=
prietates iuuamentaq; citonio=
rum ſeu coctanoꝝ in via cibi.

Coctana ſunt groſſio=
ris ſubſtātie ꝙ̄ pira et
maioꝛis ſtipticitatꝫ ⁊ ꝓ
pterea ſunt frigidioꝛa:
⁊ in eoꝝ odoꝛatu eſt ꝓ
prietas ꝯ oēs paſſiones coꝛdia=
les: vt dixit Auer. in v. coll. Auic.
vero in. ij. cañ. c. clvj. ſic de eo ſcri
pſit. Citoniū aſſatū eſt meliꝰ ⁊ ma
gis conueniēs qñ eius aſſatio fit
hoc mō. Concauat̄ ⁊ eijciunt̄ gra
na eiꝰ: ⁊ ponit̄ in ipſo mel: et lenit̄
luto coꝛpus eius: et ponit̄ in cine
re: cuius natura frigida eſt in fi=
ne primi: et ſicca in p̄ncipio ſcdi.
Eſt ſtipticū confoꝛtatiuū foꝛtiter:
ſed dulce eſt minus ſtipticum. Et
multitudo comeſtionis ipſiꝰ gñat
doloꝛē neruoꝝ: cōfert vomitui et
ebrietati ⁊ ſedat ſitim: et ꝯfoꝛtat
ſtomachū recipiētē ſupfluitates.
Et in fine dixit. Et qñq; ſoluit vē=
trē et nō ſtringit: et gñat cholicaʒ
et doloꝛē vētris pūgitiuū: ⁊ hoc ſi
crudū ſcʒ mādicetur: et qñ aſſu=
mitur poſt cibū ſoluit adeo ꝙ qñ
plurimū ex eo ſumit̄ extrahit ci=
bū añ digeſtionē ſuā: comeſtū aūt
ante cibū cōſtringit. Idē etiā vo=
luit Haliabas in. v. The. c. xix. cū
ait de ipſo. ꝙ frigidū eſt et ſiccū in
pōticum ſtomachū confoꝛtat ca=
lidū: naturā ſuſpēdit ſi ante cibū
comedatur: mollit aūt ſi poſt ⁊c.
Hoc ſimiliter ſenſit Iſaac in parti
cularibus dietis. c. ꝓpꝛio di. Cito
nia ⁊ mala granata añ cibū acce
pta ſi ſint pontica aut ſtiptica: ⁊ ſi
militer ſi ſint aceroſa ſtomachi cō
foꝛtāt ſubſtantiā et inteſtinoꝛuʒ:
et egeſtionē cholericam auferūt:
moꝛſionēq; inteſtinoꝛū. Poſt cibū
autem ex ſuperioꝛibus ſtomachi
ad inferioꝛa deponunt eſcas: ⁊ fu
mū ſalientē ad caput vomitumq;

cholericū reprimūt. Et dulciū natura ſubſtātie: ⁊ cōplexio aquoſa eſt ⁊ tēperata caloris aliquid obtinēt: ⁊ ideo parū refrigerāt: ⁊ ſtōachū ↄfortāt exigue: quare ⁊ ſtomacho calido aut molli nō cōueniūt nociua eis q̄ cholericā egeſtionē hñt ⁊ vomitū. Nō ſapora ſcḋo peſſima ſunt in oībus qualitatib⁹: q̄r nature frigide ſunt ⁊ hūide: magis aūt frigide q̄ꝫ humide: ꝓpterea nec ſcḋm cibū valēt: nec ſcḋm medicinā: qm̄ pōtica nō ſunt vt ſtōachū ↄfortēt: nec acida vt acumē caloris extinguāt: nec dulcedinē habēt vt nutriāt: ſꝫ hūores phlegmaticos crudos gignūt. Similr̄ Ra. in.iij. Almā.c.xx.di. Citonia dulcia ⁊ acetoſa ſtōachū efficiūt robuſtū lꝫ acetoſa adhoc ſint fortiora: appetitū inſup excitāt: quoꝝ ꝓpetas eſt vētrē ſtringere. Hec aūt ſi poſt cibū comedant̄ ſterc⁹ cito deſcēdere faciūt: atq3 a vētre expellunt añ cibū aūt ſi comedant̄ totū iſtud ꝓhibēt: illa aūt q̄ acetoſiora ſentiunt̄ in vētris cōſtrictione ſunt fortiora. Et in quarto lib. ſuoꝝ aphoriſmo. ſic etiā inqt. Coctanū ſtomachū ↄfortat ⁊ epar: ⁊ vſus ei⁹ putredinē in inteſtinis generat. Et in li.xxij. ↄti.ccclxxxiiij. dixit autoritate Ruffi. ꝙ citonia retinēt vētrē: ⁊ ꝓuocāt vrinā per accidēs. Et autoritate Bimma. ſic retulit. Citoniū frigidū eſt in vltimitate ꝑmi grad⁹: ſiccū in medio ſecūdi ideo corroborat ſtomachū ꝓuocat vrinā ⁊ ↄſtipat naturā. Et ſubdit. Sꝫ nō dꝫ perfici corp⁹ citonij eo ꝙ retardat digeſtionē et ſic dꝫ fieri toto poſſe in ceteris fructib⁹: tñ nō dꝫ aſſumptio ei⁹ abundare: ne emittat de ſtomacho qḋ in ipſo fuerit ante digeſtionē ipi⁹. Et ſi volum⁹ cū eo ſtringere vētrē ꝑcedere dꝫ ei⁹ ſumptio ante cibū per horas dum preualet act⁹ citonij in ſtomacho: deinde comeſtio fiat. Tñ ſi abūdās ſumptio illius tollit̄ infert cholicā ⁊ dolorē neruorū ⁊c. quare cōcludendū eſt ꝙ via medicine potius q̄ꝫ cibi ſit coctanis vtendū nō crudis: ſed coctis: vt.ſ. docuit Auicen. nec vlla quis de tali coctione afficiat̄ admiratione qm̄ nō ſolū princeps: ſed etiā Gal. eā precepit in.ij. alimen. c.xxj. dic. Singulare aliqḋ p̄ter alia poma citonijs ineſt ſtipticitatem ampliorē habentibus et chimum manſiuum: ſi quis de coctis ipſis cū melle ſeruare velit.ſ. mō pretacto: aut aliter ꝙ cū melle cōdiant̄: ⁊ ſic cocta mādicent̄ et nō aliter nec ēt ſic ſepe ꝓpter p̄dicta.

¶ Capi.cxcj. oſtendit naturam et proprietates et iuuamēta citri et partium eius.

Citrum corticē habet: carnē: acetoſitatē et ſemina: q̄ omnia cum diuerſarum ſint cōplexionum neceſſariū duximus de vno quoq3 ſeriatim dicere imitantes principē in ſecundo canonis.c.cxx. ſic ſcribentem. Cortex citri calidus eſt in primo et ſiccus in fine ſecūdi. Et eius caro eſt calida in primo et humida in ipſo. Quidam autem dixerunt ꝙ ipſa ſit frigida et humida primo ⁊ eius frigiditas maior eſt. Et ipſi⁹ acetoſitas frigida ⁊ ſicca in tertio. Et eius ſemē eſt calidum in primo ⁊ ſiccū in ſecundo: caro eius inflat: et eius acetoſitas eſt ſtipata frāgens choleram rubeā. Et eius ſemē et cortex ipſius ſunt reſolutiua. Et cum ponit̄ eius cortex in pānis prohibet tineas: et eius odor rectificat corruptionē aeris ⁊ peſtilentiā. Decoctio cor-

ticis bonū efficit odorē: ei⁹ aceto ſitas cedat tremorē cordꝫ calidū et nutrimētū ē bonū gutturi ⁊ pulmōi ē tñ mala pectori caro ei⁹ et ē mala ſtōacho īflatiua tarde digeſtiōis: quā opꝫ cōedere cū almuri ⁊ iulꝫ cū melle mixta ē ſanioꝛ ⁊ magis recipiēs digeſtiōeꝫ niſi ſit p̄lima: ⁊ coꝛtex ipi⁹ ꝯponiꝫ i cibarijs ſicut ſemina q̄ ꝓ ꝯdimēto ponunꝫ adiuuat digeſtiōeꝫ. coꝛtex tñ non digeriꝫ ꝑ duriciē ſui et ipi⁹ decoctio ſedat vomitū et facit appetitum. Et opꝫ q̄dē vt citrū cōedaꝫ ſingulare: ⁊ ꝙ nō miſceaꝫ cibo añ ſe neq; poſt ſe: et ei⁹ caro facit vētē ſe poſſidere cholicā: et ipi⁹ acetoſitas retinet vētrē et ꝯfert ſolutiōi cholerice ⁊ ei⁹ ſemē ꝯfert emoroidib⁹: et pōd⁹ ipi⁹ cū vino melle et aqua calida illinitū ꝯfert venenis oib⁹ et eis reſiſtit et ꝓp̄ie veneno ſcoꝛpiōis bibitū. Iſaac ēt in parti. dietis inq̄t de ipſo ſubſtātia citri eſt dura ⁊ ſolida: nō ſi ꝓ cibo accipiaꝫ difficulter digeriꝫ tarde a ſtōacho deſcēdit. Acetoſa ꝟo ei⁹ ſubſtātia ē frigida ⁊ ſicca in ſcđo: virtutē hꝫ incidētē extenuantē et refrigerātē: idcirco fit epatis caloris mitigatiua: ſtōachiq; ꝯfoꝛtatiua: exſiccat eñ appetitū cholere rubee: acumē obtūdit: ſitientibus perfecte ſubuenit: triſtitiā q; et cardiacā remouet ⁊c. Qđ ēt voluit raſis in. iiij. lib. ſuoꝝ apho. cū dixit. Foliū ⁊ coꝛtex citri virtutē hñt remonēdi venenū ⁊ ꝯfoꝛtādi coꝛ. Et in. xxj. ꝯtinētꝫ. c. xxj. dixit autoꝛitate diaſcoꝛidis. Semē citri bibitū cū vino ph̄ bet nocumētū cuiuſlibet veneni moꝛtiferi: ⁊ laxat vētrē et aqua decoctiōis ei⁹ facit bonuꝫ oꝛis odoꝛem. Et inq̄t Gale. in. vij. Acredo citri eſt frigida et ſicca in tertio ⁊ coꝛtex ei⁹ deſiccat nō cum parua acuitate: et ob hoc eſt ſicca in tertio et ē eq̄lis itra caliditatē ⁊ frigiditatē: aut declinat paꝝ ad caliditatē: ⁊ ei⁹ caro gñat hūoꝛes groſſos frigidos: ⁊ in li. dietaꝝ dixit ꝙ coꝛtex ei⁹ ē odoꝛifer⁹ cū ē croce⁹: ⁊ eſt difficilis digeſtiōis: ꝑ ei⁹ duriciē et ſiccitatē et ſi apponeręꝫ in cibis adiuuaret digeſtiōeꝫ ſicut iuuāt res calide: et ꝯfoꝛtat ſtomachū qñ ſumiꝫ de eo paꝝ: et ei⁹ caro ē dura ad digerēdū. Et cū cōediꝫ cū almuri eſt facilis digeſtionis. Et ſubdit inq̄t fili⁹ Meſue coꝛter citri calid⁹ ē ⁊ ſicc⁹ in tertio: et eſt ſpiſſus tarde digeſtiōis de ſui natura iuuat tñ cibū ad digerēdū paucillo iuuamēto: et paꝝ ex eo ſumptū ꝯfoꝛtat ſtōachū. Et alba caro ei⁹ ē frigida hūida i fine p̄ mi: ⁊ frigiditas ē maioꝛ hūiditate ⁊ trahit moꝛā in ſtōacho: ⁊ eſt tarde digeſtiōis ⁊ ei⁹ acredo ē frigida et ſicca in tertio: et refrenat cholerā et ꝯſtringit egeſtiōeꝫ ⁊c. Deide ſubiūxit. Et q̄ cōedit citrum nō dꝫ ſumere īmediate poſt aliū cibū niſi p̄i⁹ ſit digeſt⁹ ⁊ nō dꝫ cōedi poſt aliū cibū q2 facit indigeſtiōem. Et acetoſitas ei⁹ ꝯfert tremoꝛi coꝛdꝫ et ꝓuocat appetitū: ⁊ incidit ⁊ diuidit hūoꝛē cholerichū et retinet fluxū et vomitū ſupueniētes vitio ſtōachi: ⁊ extinguit epatis ſup caleſactiōeꝫ ⁊c. Poſtremo dixit. Et citrū ꝯditū ē difficilꝫ digeſtiōis q̄uis mel ſubtiliauerit maioꝛē ꝑtē ſue groſſiciei et remotio nocumēti ei⁹ eſt appoſitio magne q̄titatꝫ ſpēꝝ aromaticaꝝ ſicut ſpice garioſiloꝛum: cinamomi: cardamomi: zinziberis et ſiliū. Meſue q̄t in diſt. v. ſui grabatin dixit: ꝙ citra cōdita ſtōachū ⁊ coꝛ ꝯfoꝛtāt: ⁊ digeſtionē faciūt bonā ⁊ oꝛis odoꝛē: qđ ſit intelligēdū qñ i pauca ſumunꝫ q̄titate dicēte Gal. in libro de diſſolutione continua. Coꝛtex citri ſcꝫ con-

diti qñ accipit de eo parꝝ ꝯfortat ſtõachum: et qñ accipit de eo multum grauat: qꝛ eius ſubſtãtia eſt dure digeſtiõis: et ſic habetur inter dictos cõcordia.

¶ Ca. cxcij. oñdit naturã ꝓprietates ⁊ nocumẽta ꝓueniẽtia ex comeſtione chryſomilorum.

Chryſomila: teſte Aui. i ij. cañ. c. cxlvij. meliora ſũt armenis: nõ eñ cito aduenit eis corruptio ⁊ acetoſitas: ⁊ cū ſumunt chryſomila opꝫ vt accipiat maſticis ⁊ aniſi equalr̃ põdꝰ drachme vniꝰ vſqꝫ ad duas i vino puro aut vino de paſſis: aut parꝝ mellis. Sũt eñ frigida ⁊ hũida i ſcdo: ⁊ eorꝝ hũor eſt velocis putrefactiõis. Et ipoꝝ infuſio ſedat ſitim: chryſomila ſunt equidẽ ſtõacho ꝯueniẽtiora ꝙ pſicca: ⁊ armenia nõ corrũpunt in ſtõacho: neqꝫ aceſcũt velociter: gñant febres ꝓpter velocitatẽ ſue putrefactiõis: verꝝ iſuſio ſiccorꝝ ꝯfert febribus acutis. Et in. xxij. tertij tract. ij. c. xxi. ſic. ẽt inqt. Ego ãt abhorreo ea q̃ ſunt ſicut pſica et chryſomila ⁊ ſiſ᷑aq̃ replẽt ſanguinẽ aquoſitate pl᷑ima. Cõſil᷑r ſcripſit iſaac in partic. dietis cũ ait. Chryſomila frigida ſunt ⁊ hũida in ſcdo gradu facile in putredinẽ ꝯuertibilia groſſuꝫ phlegma gñant: ⁊ viſcoſuꝫ in cõcauitate epatis ⁊ ſplenis idcirco diurne febris cã fiũt: ⁊ ipa oibꝰ modis ſunt peſſima: nõ añ cibũ ſemper accipi dñt ſtõacho inanito: poſt cibũ eñ ſtõacho pleno in ſupioribꝰ natãt: ⁊ i acedinẽ cito putredinẽqꝫ ꝯuertunt. Si eñ noxioſitates eorꝝ cauere cupimꝰ: iciuni accipiamꝰ: et poſt illa aniſum ꝫ aſticẽ ⁊ vetus vinũ ac odoriferꝝ. Que fuit etiam Gale. ſnĩa in li. de diſſolutiõe continua ſic dicentis. De his q̃ velociter corrũpunt in ſtõacho ſunt chryſomila ⁊ mora: q̃ ſi cito nõ deſcẽdãt de ſtõacho ⁊ obuient hũoribꝰ malis cito corrũpunt: et iõ debẽt iſta cõedi ante cibũ amouẽda de ſtõacho ꝓpter velocitatẽ deſcẽſiõis eorꝝ ⁊ lubricitatẽ viarꝝ in eo qui cõedit prius iſta: nã qñ cõedunt poſt cibũ: corrũpunt ꝓpter remanentiã eorꝝ in ſtõacho: et relinquũt corruptũ cibum corruptiõe eorꝝ: ⁊ qñ total᷑r corrũpunt: qđ frequẽter euenit: ſunt ſicut venenũ pnicioſum. De ipſis quoqꝫ Raſis in. iij. Almã. c. xx. dixit. Chryſomila frigida ſunt que ventrẽ cõmouẽt atqꝫ inflant: ⁊ cholerã reprimũt rubeã: ſtomachum preterea debilitãt eius extinguendo calorẽ: quibus qui frequẽter vſus fuerit: in cõſequenti tẽpore febres patiet. Et ratio eſt: qꝛ vt inqt Gal. in ſecundo alimentorum. c. xix. Chryſomila prauis humoribus faciunt corpus abundare. Et idem Raſis in. xxij. continentis. c. dcxlij. autoritate Diaſcoridis ait. Percopi ſunt meliores pro ſtomacho perſicis. et Ga. dixit ꝙ armenici hñt fructum frigidum et humidũ quaſi in ſcdo. Et dixit etiam in li. nutrimenti: ꝙ de genere perſicorꝝ exiſtant: ſunt tñ meliores eis: qꝛ nõ corrũpunt in ſtomacho vt perſica: et penes quoſdã ſunt delectabiliores eis: ideo magis valẽt ad ſtomachum quaꝫ perſica. Et dixit Bimmaſui. Chryſomila frigida ſunt et humimida in medio tertij: ⁊ aſſimilant perſicis: ſed gñant humorẽ peiorẽ hũore gñato de perſicis groſſum ⁊ crudũ in arterijs: iõ generant febres chronicas: tñ ſumi dꝫ poſtea aniſum ⁊ maſtix in quãtitate põderis aurei vnius cũ ſirupo citonino: aut cũ vino vuarũ paſſarum et

ſaꝝ ꝛ mellis.ſimplicꝫ.Et inq̄t Ma
ſarguith qd̄ gn̄ant humorē a quo
gn̄ant̃ febꝛes tarde diſſolutiōis:
ipa tn̄ laxāt cholerā rubeā:ꝛ ge=
nerāt hūorē groſſuꝫ.Et poſtremo
ip̄e ſic ꝯcludit.Et ego credo ꝙ nō
inueniat̃ res vehemētioꝛis īfrigi
datiōis ī ſtōacho ad modū illius
ꝛc.Et ꝓpterea poſtponenda ſunt
potius ꝙ̄ mādūcanda ꝛc.

¶ Ca.cxciij. oſtendit naturam ꝓprietates ꝛ nocumēta dactylorum in via nutrimenti.

Dactyli ſm̄ qd̄ dixit Se
rapio in ca.de Roꝛab.
autoꝛitate habēmeſui
melioꝛes ſunt zuccari=
ni:et autoꝛitate Raſis
retulit ꝙ calefaciūt et gn̄ant ſan
guinē groſſum: q̄ ꝯuertit̃ cito ad
cholerā:et eſt malum nutrimētuꝫ
coꝝ illis quoꝝ ꝯplexio eſt calida
ꝛ epar calidū:ꝛ cito aduenit ſoda
et ſquinantia bothoꝛ et alcola et
oppilatio ī epate ꝛ ſplene.Et de=
terioꝛes ex eis ſunt magni: et qui
ſunt dulcioꝛes et nō ſunt ꝯueniē=
tes aliquo mō illis q̄ ſut ſunt cali
de ꝯplexiōis et nō ſunt debilis na
ture: ſi vtunt̃ eis inpinguant̃ ab
eis.Raſis vo in.iij.Almā.c. ſic de
eis inq̄t:et talem eius ſeriem ha=
bem⁹.Dactyli calidi ſunt et groſ
ſi:multūq̄ dāt nutrimētū: q̄ ſi in
cōeſtiōe multo accipiant̃ vſu:ſan=
guinē ī interioꝛib⁹ gn̄ant groſſuꝫ:
denteſq̄ coꝛrūpunt:ſanguinē q̄ꝫ
ac phlegma accreſcere faciūt.Ro
rab autē min⁹ calidi ſunt ꝙ̄ dacty
li:q̄ lenitiui exiſtētes ſtōachum re
ctificāt:et propterea ꝙ dentibus
nocent:dixit ipſe in.xxv.ꝯtinentis
c.j.Poſt cōeſtiōe dactyloꝝ recen
tium precipue debes mundifica=
re gingiuas et os cum lauatione
perfecta et abſterſiōe poſt lauatio
nem factā:q2 cōeſtio ipoꝝ dacty=
lorum emollit linguas ꝛc.Idē q̄ꝫ
ſenſit haliab.in.v.theo.c.xix. Et
Rabi Moyſes cum inq̄t. Dactyli
gn̄ant dolorē capitꝫ:oppilāt epar
et apoſtemā et emoroidas creāt.
Iſaac etiā in partic.die.ſic de eis
ſcripſit.Dactyli calidi ſunt ꝛ hūi
di in ſcd̄o gradu groſſi ſanguinis
gn̄atiui et difficilis digeſtiōis ſicu
bus tn̄ ſiccꝫ digſtibilioꝛes magiſq̄
diuretici:ſꝫ illis aſſueſcētes epatꝫ
ꝛ ſplenis ꝯſtipatiōeꝫ duriciē et tu
morē incurrūt:gingiuis et dētib⁹
ſunt nociui:dolorē in oꝛe ſtōachi
faciūt:diuerſas tn̄ hn̄t actiōes ſꝫ
regiōeꝫ et q̄litates:q̄dā eīm in fri
gida:q̄dā in ſicca:ꝛ q̄dē in medio
cri naſcunt̃ regiōe.In calida nati
regiōe ſunt dulciſſimi ꝛ viſcoſi pin
de paꝝ nutriūt et cito digerunt̃:
vētrē humectāt:pl⁹ ē̄t ceteris ꝯſti
patiōeꝫ epatis et ſplenis ꝛ nocu=
mētū capiti oꝛiq̄ ſtomachi faciūt.
Rurſus q̄ ī terra frigida naſcunt̃
ſua cruditate et ponticitate ꝑdu=
rāt quare ceteris ſunt ſiccioꝛes ꝛ
min⁹ oīb⁹ nutritiui: ac duri ad di=
gerēdū tardeq̄ a ſtōacho deſcen=
dētes:ceteris tn̄ pl⁹ ſtōachū ꝯfoꝛ=
tant.In mediocri vo naſcentes re
giōe:lꝫ in ꝑfecta ꝯſtent maturita=
te tn̄ illis abeſt ſiccitas: vt in ma=
turitate ſeruari nō queāt: qm̄ in
eis q̄dā liquoꝛis ſupfluitas ē: vn̄
coꝛpa replēt crudis hūoꝛib⁹: qui
ſunt materia diuturne et ꝑiodice
febꝛis ad diſſoluēdū inobediētis.
Et hec fuit ē̄t Gal.ſn̄ia in.ij.alim̄.
c.xxiij.di.Dactyli indigeſtibiles
ſunt ꝛ grauatiui capitis ꝛ dulces
oppilatiui et ſtiptici: et ſubdit.
Oēs dactyli indigeſtibiles ſunt ꝛ
leſiui capitis.Aliqui auteꝫ ꝛ moꝛ
dicatiōis ſenſus efficiunt ſtōachi.
Qui aūt ab eis diſtribuit̃ in coꝛpe
chim⁹ groſſus ſemꝑ eſt:hꝫ ꝛ aliq̄d
viſcoſum et vnctuoſum: qm̄ tali

chimo dulcedo admiſcet celerrie
q̄dē ab ipo epar obſtruit ledit āt
⁊ phlegmonizās ⁊ turgēs ſumme
ab edulio ipoꝝ ꝯueniēt āt ⁊ epar
⁊ ſplē oppilant ⁊ ledunt: mlto āt
magis ledūt virides ad oīa. Et in
li. de euchimia. c. iij ſic q̄z ait. Hu
mor q̄ ex dactylis gn̄at groſſus ē
⁊ facit obſtructiuꝰ epatꝫ ⁊c. Ex q̄-
bus ꝯcludēdū ē ꝙ eti dactyli ſua
dulcedie guſtui placeāt: ſanitati
aūt corpis calidi minte: quare ⁊c.

¶ Ca. cxciiij. oſ̄dit naturā pro
prietates et iuuamēta fiſticoꝝ
ſiue piſtachiorum.

FIſtici a nr̄is vulgaribꝰ
ſicut ⁊ a q̄buſdā anti-
quoꝝ piſtachij appel-
lant: vt appet p haliа-
batē in. v. the. c. xix. di.
Piſtachia in calido et hūido tpa-
ta ſunt: et pōtica ſunt ⁊ odore io-
cūda ꝯfortatiōi oportūa ſunt epa
tis: eiuſqꝫ aperiūt oppilatiōeꝫ: et
emittūt pectoris hūiditatē: renes
purgāt ⁊ veſicā: augēt vētrē: ⁊ eo
ruꝫ cibꝰ mediocris eſt. Sꝫ p̄nceps
Aui. alr de eoꝝ ꝯplexiōe ſenſiſſe
vr̄ cuꝫ dixit in. ij. cañ. c. cclxxvj. Fi
ſtici ſunt vehemētioris caliditatis
ꝙ̄ nux ⁊ amygdala: ⁊ ſunt calidi
in fine ſcōi: ⁊ ī ipis eſt humiditas:
⁊ exiſtimauerūt q̄ dā ꝙ eēnt frigidi
⁊ errauerūt. Et ſubdit. Apiūt op-
pilatiōes epatis pp ſuā amaritu-
dinē ⁊ aromaticā ꝟtutē ſuā: et in
ipſis eſt pōticitas: ⁊ nutrimētū eo
ruꝫ eſt puū valdē ſunt bōi ſtōacho
⁊ ꝓprie illi q̄ ſunt ſiles granis pi-
ni: pꝑter id qđ in ipſis eſt de ama
ritudie cuꝫ pōticitate: et aperiunt
oppilatiōes epatis: ⁊ mundificāt
ipm: et apiunt meatꝰ nutrimēti: et
ꝓhibēt nauſeā et ſubuerſiōeꝫ ſto
machi: et ꝯfortāt os eiꝰ: nō leniūt
vētrē neqꝫ ſtringūt ⁊c. Hoc ēt ſen-
ſit Raſis in. iij. Almā. c. xx. di. Fiſti-
ci calidiores exiſtunt amygdalis
atqꝫ epatis apiūt oppilatiōes. Et
in li. iiij. ſuoꝝ aphoriſ. inq̄t. Fiſtici
ꝓprietatē hn̄t ꝯfortādi epar: hūo
res groſſos expellūt. ⁊ ex philoſo
phis ſunt q̄ dicūt ꝙ qn̄ cuꝫ maſto
ſumpti fuerint: hūores arenis ex-
pellūt. Et in. xxij. lib. ꝯtinentis. c.
dxxxj. autoritate Diaſ. retulit. ꝙ
fiſtici valēt ad ſtōachū. Et autori-
tate Gal. in. viij. dixit ī hoc fructu
eſt ps q̄ſi declinās ad amaritudi
nē aromatizās: iō apit oppilatio-
nes: et purgat epar ꝓprie et ꝯfert
vitijs pectorꝫ ⁊ pulmōis. Et dixit
in li. nutr. ꝙ nutrimētū hn̄t modi
cū: ꝯfortāt epar ⁊ apiūt meatꝰ nu
trimētū hoc idē ſubiūxit autorita
te Bini. Uerba āt Gal. ī. ij. alim̄. c.
xxviij. hec ſunt. Piſtachia naſcunt
apđ alexādriā ī egypto: mlto āt
plura in boreali ſyrie: alimētum
pauciſſimuꝫ hn̄tia: vtilia ſunt ad
epatis corroboratione ſil' et pur-
gationem īſertoꝝ hūoꝝ ſꝫ mea-
tus ipſiꝰ: pticipāt em̄ ſub amara
et ſtiptica qualitate aromatizāte.
Scimꝰ āt ⁊ alia mlta epati vtilia ſi
cut in negocio ſimpliciuꝫ medici-
naꝝ oſ̄ſum eſt: ſtōacho āt neqꝫ p-
fectum: neqꝫ nocumentuꝫ notabi
le ex ipſis habeo teſtari: ſicut nec
reſtrictiui vētris neqꝫ ſubductiui.
Rabi Moyſes ꝟo magis ꝙ̄ hi vr̄
eos approbare cū inq̄t. Piſtachia
ſunt meliora oībus fructibꝰ; cor-
roborāt ſtōachuꝫ et epar: ſunt ca-
lida et ſicca tpate, Iſaac quoqꝫ in
ptic. dic. ſic de eis ſcripſit. Fiſtici
calidi ſunt et ſicci in medio ſcōi
gradꝰ: bonum comedentibus pre
ſtāt nutrimentuꝫ: q̄dā tn̄ pōtici-
tatis et amaritudinis hn̄t: vnde
ſunt epatis ꝯfortatiui: eiꝰ etiā cō-
ſtipatiōeꝫ aperiūt: ſunt pectꝰ atqꝫ
pulmonem mundificātes: qui cuꝫ
vino cocti potui dentur: et ſunt

cōtra venenum. Ipſi q̄ʒ fiſtici epati ꝯueniunt. Sed tñ calidā hñtes ꝯplexionem modicuʒ ex eis comedāt q̄ſi aſſi fuerint cōcedētiuʒ ſtomachum ꝯfortāt ⁊c. Al q̄bus ſum pſit Auer. in. v. col'. cum inq̄t. Fiſtici calidi ſunt ⁊ ſicci tēpate ꝯfortāt ſtomachum et epar a tota ſubſtātia: ⁊ ſunt ex illis medicinis q̄ hñt multa iuuamenta et magna. Ex quibus apparet ꝙ pro medicinis magis q̄ȝ pro cibis vtendi ſunt.

¶ Cap. cxcv. oñ dit naturam ꝓprietates et nutrimentum ficuum humidarum et recentium.

Icus: vt Auic. inq̄t in ij. cano. c. cclxxiij. melior ē alba: dein rubea deīde nigra. et qñ vehemēter matura ē: melior ē ⁊ ꝓpria ad hoc vt noceat: et illa q̄ eſt humida: eſt calida parū per: et plīme eſt aq̄tatis. et paꝝ ē medicinalis. et ſubdit. Et fic⁹ nutribilior eſt reliquis fructib⁹. et q̄ vehemēter eſt maturatiōis ꝓpiqua eſt ad hoc vt nō noceat: et i ipā ē inflatio et lenificatio vltima: et expellit ſupfluitates ad cutē: et facit ſudare: et in ei⁹ acceptiōe ē ſedatio caliditat: et eſt velocis nutrimēti ⁊ penetratiōis i ſtomacho et corpe toto: et lʒ nutrimētū fic⁹ ñ exiſtat i robore nutrimēti carniū ⁊ granoꝝ: ē tñ vehemētior roboris q̄ȝ nutrimētū oīʒ fructuʒ: ⁊ ē impinguatiua: ei⁹ ipiguatio facile reſoluit: et eſt faciēs pediculos: ⁊ illō q̄d ē ꝯtingit ab ea ꝓpter corruptionē humoris ei⁹: et ipſa eſt vehemētioris expulſiōis ad exteriora ⁊ ꝯueniēter humoris aīalib⁹: eſt mala ſtomacho: et ꝯfert renib⁹ ⁊ veſice. Dixit ēt de eis i. iij. j. doc. ij. c. vij. ꝙ fruct⁹ magis nutrimento ſil'es ſunt fic⁹ et vue valde mature. et i. xiiij. iij. c. xx. Paſſe fic⁹ et auellane ſunt amice epati ⁊ vltimi iuuamēti. Idē ēt ſenſit hali. in v. theo. c. xix. cuʒ di. Fic⁹ ꝯplexio calida eſt i prio gradu: ⁊ q̄ recēs ē hūida i ſcōo gradu. Et ſanguis ab ea gñat⁹ laudabilior ē oīʒ fructuū ſanguine eſtiuoꝝ: velociſq; digeſtiōis et deſcēſus a ſtomacho ⁊c. Et p⁹ aliq̄ ſubiūxit. Si q̄s vult ficuū frequēter cōeſtionē: pediculi in corpe ei⁹ gñant. magiſq; ſi ſupfluitates ſunt in ei⁹ corpore male. Ideo q̄ʒ plimū eas ꝯmendauit: cum poſuit ipſas in pmo loco bonitatis di. in viii. die. c. xxvj. Vue ſunt ficubus ſcōe pcipue ſi bñ mature ſint. Et in ptic. Ficus ceteris fructib⁹ laudabilior eſt ac nutribilior humiditatis tñ ſue cauſa groſſos creat humores. et illa q̄ nō eſt pfecte matura eſt minus calida ⁊ magis groſſa ꝓꝑ dñationē terreſtris partis, i ea. vñ hip. fic⁹ q̄ȝto lōginquior eſt a maturitate minus calida eſt ⁊ groſſa magis. Et cum ex tribus rebus ꝯpoſita exiſtat: corticib⁹ vʒ ſemine ⁊ carne. Seminis nutrimentuʒ eſt nullū ⁊ nature arene vl' lapidis. Cortex ſiccus eſt vt cutis ꝓpterea duriſſimus ad digerēduʒ. Caro aūt nutribilior ſalubriorq; exiſtit. Et ꝓpter hoc Dia. inq̄t. Calorē extinguit: ſitim aufert: et ſudorē ꝓuocat ⁊c. hoc q̄ʒ voluit Ra. in. iij. Almā. c. xx. di. Fic⁹ calide ſunt: que cum recentes fuerint ventreʒ inflāt et leniunt humorem creātes nō malum. Et i li. iij. ſuoꝝ apho. ait. Ficus cū comedunt recentes putredinē remouēt. Et di. Statim quod ficus putredinem efficiunt: et non debent comedi propter lactis ſui venenoſitatem. ¶ Et in libro. xx. continentis. capitulo ꝓprio di. autoritate Diaſcoridis. Ficus recentes et mature nocent

ſtomacho ꝛ laxāt vētrē laxatiōe pua:puocāt ſudorē:inducunt lē-tigines ꝛ bothor:extinguūt ſitim et mitigāt calorē. Ga. ꝟo ſuꝑ oēs fic⁹ extollit:ſcripſit em̄ de eis l.v. de re.ſan. ꝟſus.fi. Fic⁹ mature añ oēs alias fruges ſunt eligēde:et in hyeme carice. Et in.ij.alim̄.c. vij. inquit. Fic⁹ nō potuerunt fugere cachochimiā ſicut alij horarij fruct⁹ ꝙuis oib⁹ alijs horarijs min⁹ ipaꝫ.ſ.cachochimiā ſunt pticipantes. Et poſt aliqua ſubdit. Vñ matura fic⁹ venit ꝓpe ad nō totalr ledere ꝯſilis exñs tā ficub⁹ ſiccis. ꝛ multa q̄dē hñtib⁹ vtilia: generāt em̄ ſanguinē bonum:vñ ipſas ꝛ pediculoꝝ multitudo ſe-quitur. Et in.c.viij.eiuſdem ſic ēt ait. Ficus et vue opere quaſi capitales ſunt.etem̄ nutriunt magis oibus horarijs:et minime ſunt cachochime reſpectu illoꝝ:ꝛ maxime qñ fuerint bene maturate. Ei⁹ q̄dem igit̄ qd eſt nutrire ipſa maxime ſignum q̄ cuſtodiunt fructus vinearū comedētes q̄deꝫ in duob⁹ menſib⁹ q̄bus cuſtodiunt aut ſolas ſemꝑ fic⁹ cum vuis:aut modicum q̄dē interponentes panis inpinguatiꝗ ſatis:non tñ fortis ꝛ ꝯpacta eſt caro ex ipſis generata ſicut q̄ ex carnibus:ſꝫ laxa ꝛ vana ꝓpter id ꝙ celeriter ꝯ̄ſhitur ceſſante edulio ꝛc. Et in li.de cu-chimia.c.j.di. A ſuperfluijs horarijs abſtinere decreui preterꝗ̄ a maturis certitudinaliter ficub⁹ ꝛ vuis.ꝛ in.c.v.eiuſdem. Prope in-nocuos fruct⁹ ſunt mature fic⁹:ꝛ p̄ter has matura vua ſuſpēſa ex hoc ꝙ faꝫ inflatiuum depoſuit ꝛ ſit ꝑfecte inculpata ꝛc. Ecce igi-tur ꝗ̄tum ficus humide bene mature approbentur. Secure ideo eſtatis tempore ceteris conſentiē-tibus poſſunt manducari.

℄ Cap.cxcvj.oñdit naturam ꝛ nutrimētū ficuū ſiccaꝝ cū iu-uamētis ꝛ nocumentis earum.

QUia ficus ſicce.i ieiunij tempore plꝛimum vtuntur:ꝛ eas q̄dā laudāt aliqui ꝟo ipſas vituperant:ꝛ iō de eis ſpāle capl'm faciendū eē iudicauim⁹ vt diſtincti⁹ opatiōes et ꝓprietates ipſaꝝ intelligantur:et ꝯñr an laudabiles ſunt ad ſanitatem vl' re-probande. Dicam⁹ ergo cū Aui. n.ij.cañ.c.cclxxxiij.ſic ſcribente. Et ſicca q̄dē ficus in ſuis opatiōibus eſt laudabilis: veruntñ ſan-guis gñat⁹ ex ea nō bonus ē ꝛ ꝓpter hoc facit pediculos:ſi ꝟo ſit cū nuce comeſta tūc ei⁹ chim⁹ fit bonus et poſt nucem cū amygdala.et leuior oib⁹ eſt alba:et eſt calida in prio:et in fine ipſius ē ſubtilis. Et poſtea ſubdit. Fic⁹ ſicca ꝛ ꝓprie acris eſt fortis abſterſionis maturatiua reſolutiua ꝛ carnoſa eſt plīme maturationis:ꝛ in ipſa ſunt glutinatio ꝛ inciſio ꝛ ſubtiliatio:maturat carbunculos:ꝛ decoctio ipſi⁹ ꝯfert apoſtematib⁹ gut-turis:ſicut nocet apoſtematibus epatꝭ ꝛ ſplenis ꝓpter ſuā dulcedinē:ꝛ qñ apoſtema ē durū nō no-cet neqꝫ ꝯfert:verūtñ ſi ꝯiūgat cū ſubtiliatiuis et reſoluētib⁹ ꝯfert valdē:ꝛ ꝯfert aſperitati gutturis: ꝛ ē ꝯueniēs pectori ꝛ cāne pulmonis ꝛ vinū ei⁹ ꝯfert tuſſi antique ꝛ dolorib⁹ pectoris:ꝛ apoſtemati-bus cāne pulmonis:ꝛ nō ē mala ſtomacho ſicut hūida:imo qñ comedit cuꝫ almuri mundificat ſu-pfluitates ſtomachi. Et poſt pau-ca ſubiūxit. Et adminiſtratio ipi⁹ cū ieiuniuꝫ adeſt eſt mirabilis iu-uamēti in apiēdo vias cibi:ꝛ proprie cū nuce ꝛ amygdala:cum tñ ei⁹ nutrimētuꝫ cuꝫ nuce ſit pl⁹ ꝙ

cū amydala. Et ſi comedat̄ cū in groſſatiuis: fit ei⁹ nocumētū tūc maximum ⁊c. Idē ēt ſenſit Iſa. in par. d. c. ꝓprio cū inq̄t. Sicca ꝟo fic⁹ calida ē in ſc̄do gradu: ſicca i medio p̄mi. vt ēt di. hali. i. v. the. c. xix. Quaobrē calefacit et ſitim creat: et in cholericos mutat̄ hūores: ceterū tn̄ fructib⁹ nutribilior eſt ⁊ minus inflatiōis h̄ꝫ: et ſi ſuperfluos hūores i ſtomacho iueniat: dura fit ad digerēdū: ⁊ ad corruptionē mutat̄ ⁊ inflationē vētoſitatēq̄ gn̄at et peſſimū ſanguinē: in ſuꝑficie autem corꝑis pediculos creat. Si aūt hūores mūdificatos inueniat bn̄ digerit̄: et ſanguinē laudabilē facit: corpuſq̄ mūdificat ab hūorib⁹ malis: vrinā ꝓuocat: pectuſq̄ purificat pulmonem renes atq̄ veſicā ab hūorib⁹ groſſis: nō tn̄ ab inflatiōe ⁊ vētoſitate libera ē. Qui g̊ noxietates vult vitare ieiun⁹ accipiat. ⁊ p⁹ illā calamētū mādūcet aut ameos: aut pip ⁊ ſi͞lia. Choleric⁹ ꝟo p⁹ illā oxizacarā accipiat. Qui aūt maiorē cā nutrimēti eas velit accipe: vl̄ iō vt ſanguinē laudabiliorem gn̄et: nuces cū eis ⁊ ſil̄ cū amygdalis admiſceat. Idē ꝓm medicinā valet ſi cū yſopo coquat̄: pect⁹ pulmonēq̄ mūdat: ⁊ tuſſim diuturnā eneruat ⁊c. hec q̄ꝫ fuit Ra. ſn̄ia in iij. Alm̄. c. xx. di. Fic⁹ ſicce multū nutriunt ⁊ calefaciūt: quaꝝ multus vſus pruritum et pediculos creat: ventrē q̄ꝫ leniunt qn̄ an̄ cibum comedunt̄. Et i. xxi. conti. c. clxxv. autoritatate Diaſc. inq̄t. ꝙ ficce: fic⁹ ꝯglutināt calefaciūt: inducunt ſitim: laxāt ventrē: ⁊ nō ꝯueniunt fluxui reumatꝭ deſcēdentis ad ſtomachū vl̄ ad iteſtina: ⁊ ꝯferunt gutturi ⁊ cānalib⁹ pulmonis veſice: renib⁹ almati: ſquinantie: hydropiſi: ⁊ ſilib⁹. Et lꝫ dictum ſit ꝙ renib⁹ ꝯferāt: intelligēdū eſt ſanis nō vlceratis: qm̄ vt ꝑri. voluit in. xviij. iij. trac. ij. c. vij. Ficus ſicce male ſunt ad vlcera abſtergētes ea: ⁊ ſclapellātes ipa ꝓpterea ꝙ i ipſis ē lacticiniū occultū. Gal̄. q̄ꝫ eas multū laudauit i ij. alim̄. c. vij. cū ait. Fic⁹ ſicce ſubtiliatiuā ⁊ inciſiuā h̄nt ꝟtutem: et iō eaꝝ oblatio eſt ꝓfic⁹. nō ſolum humores groſſos h̄ntibus: ſed et ſanis: aptos eni faciunt eos eē: q̄ ꝓm epar exit⁹ alimentum nō ſolū egris: ſꝫ ⁊ ſanis ſecuriſſimuꝫ: verūtn̄ q̄cunq̄ cū aliq̄ igroſſantiū edulioꝝ comedūt eas nō paꝝ lędunt̄. Et in li. de euchi. di. ꝙ cum nucib⁹ ſicce fic⁹ comeſte optim⁹ ē cib⁹: ⁊ ſil̄r cū amygdalis: quare he duo in ipſaꝝ comeſtiōe obſeruent̄: ⁊ tertiū ꝙ an̄ cibū mādūcētur: ⁊ non in multa quātitate ⁊c.

¶ Cap. cxcvij. oñdit naturā et ꝓprietates iuuamentaq̄ granatorum et ſpecierum eorum.

Granatū dulce: vt ꝑri. ait. i. ij. cān. c. cccxx. frigidū ē ad p̄mū: ⁊ hūidū i ipō: ⁊ acetoſū ē frigidū ⁊ ſiccū i ſc̄do. Et acetoſū repmit cholerā: ⁊ ꝓhibet curſū ſuꝑfluitatum ad viſcera ⁊ ꝓprie vinū eius. Et in oībus ei⁹ vſq̄ ad acetoſū ē abſterſio cum ſtipticitate. Et dulce q̄dē lenificat naturā: et totum ipſi⁹ eſt pui nutrimēti: ſꝫ ē bonum. Muzū ꝟo q̄nq̄ ē magis iuuatiuū ſtomacho q̄ poma et citonia: ſꝫ ei⁹ granum ē malum: acetoſum exaſpat pect⁹: et dulce lenit ipꝫ: ⁊ ꝯfortat pect⁹: ⁊ ꝯfert tremori cordis: ⁊ abſtergit os ſtomachi. Et muzum cōfert inflāmatiōi ſtomachi. Et dulce ē ꝯueniēs ſtomacho ꝓpter illud q̄d ē i ipſo de ſtipticitate ſubtili. Et acetoſū nocet ſtomacho:

⁊ cũ hoc grana granati ſunt mala ſtomacho: ⁊ meliꝰ ē vt ſumat febriẽs de ipo pꝰ cibũ ſuũ ꝓhibeat eleuationẽ vapoꝝ: ꝗꝫ vt ꝑmittat ipꝫ: ⁊ ſubleuent̃ materie ab iferioribꝰ. Acetoſum et dulce ꝓuocant vrinã: lꝫ magꝭ acetoſum: ꝗuis ēt magis noceat ſtomacho et iteſtinis. Et granatuꝫ muzum ꝯfert febribꝰ acutꝭ et inflãmatiõe ſtomachi. Sꝫ dulce multoties nocet acutas hñtibus febres. Et iõ i. ſ. iiij. trac. ij. c. xxxix. ſic Prin. ait. Fructꝰ ꝗ diligunt̃ febricitãt febre cholerica ſunt granata dulcia et muza ⁊ pruna ⁊c. Cuius rõ eſt: qꝛ vt inq̃t Auer. i. vij. col. c. de ſincopi. in granis granatoꝝ ꝓprietas repiꝛ̃ reſiſtẽdi putrefactiõi: vt cibus in fumoſitatibꝰ ꝯuerti minime poſſit. Que ēt fuit Ra. ſnia in. iij. Almã. c. xx. di. Mala granata dulcia nõ infrigidãt: ſꝫ iflãmationẽ et ſitim faciunt: atꝗ guttur leniunt. Acetoſa ꝟo pctõris aſperitatẽ faciũt ſtomachũ et epar ifrigidãt: epar tñ ꝓprie q̃ cholere ac ſanguinis calorẽ extinguentia febrem reprimunt et vomitũ. Et in li. iiij. ſuoꝝ apho. ſic idem ait. Mala granata dulcia lenia bonos humores generãt: et expellũt humores putridos ab orificio ſtomachi: mouent appetitũ cõedẽdi: ⁊ eoꝝ acetoſa ſtomacho nociua ſunt ex ꝓprietate. Et in li. xxij. ꝯti. di. autoritate Dia. Oẽ granatuꝫ eſt boni chimi bonuꝫ ſtomacho modici nutrimẽti. Sꝫ granatuꝫ dulce gñat caliditatẽ modicã ir ſtomacho et inflãmationem: et iõ nõ valet ad calidas pſonas: tñ acidum ꝯfert ſtomacho inflãmato: et magis ꝓuocat vrinã ꝗꝫ aliꝺ granatum et eſt vehementioris ſtipticitatis intm̃ ꝙ etiã granatoꝝ acidoꝝ: ſi ponũtur in cibariis: ꝓhibẽt ſupfluitates ne veniãt ad ſtomachuꝫ et iteſtina: et decoctio ipſiꝰ ꝯfert vlceri iteſtinoꝝ et emanatiõi humiditatuꝫ ãtiquaꝝ a matrice. Idẽ ꝗꝫ voluit hali. in. v. Theo. c. xix. di. Granatum ꝯplexiõis ē frigide: et qꝺ acerbum eſt: fortis eſt frigoris humiditatis tẽpate et ſiccitatis: cholerã hic reprimit: ſtomachum cõfortat et epar calidum: vomitũ ſedat: et materias ꝓhibet ne ad vẽtrẽ fluãt cholericas. Dulce aũt inter calidum ⁊ frigiduꝫ et tẽpatuꝫ eſt: et humidã hꝫ ꝯplexionẽ. tuſſimꝗꝫ q̃ ẽ ex calore mitigat ⁊ gñat in ſtomacho frigido ventoſitateꝫ. Ex qͣbꝰ ſatꝭ liquet ꝙ granata plꝰ i via medicieꝗꝫ ĩ via cibi reponũt̃ ⁊ ꝓpterea tpe ſanitatꝭ aut nunꝗꝫ aut raro eis vtendum eſt. et ꝑcipue acidis: niſi grã extictiõis caliditatis ſtomachi vł epatꝭ ⁊c. Et ꝙ ita ſit ptꝫ ꝑ Gal. in. ij. de alim. c. xxij. ſic dixit. Alimentum autem corpi exibent q̃dem granata oĩno modicum: q̃re nunꝗꝫ ipſis vt alimento vtimur: ſed in pharmaci parte ſolum ⁊c.

¶ Ca. cxcvij. iõñ dit naturã ⁊ iuuamenta iuiubaꝝ in via nutrimenti nõ facere ad ſanitatem.

Uiube meliores: teſte Auic. i. ij. cañ. c. ccclxx. ſunt maiores eaꝝ q̃ frigide ſunt in prio equales in ſiccitate et humiditate: et ſunt declinãtes paꝝ ad humiditatẽ. ꝯferunt acuitati ſanguinis calidi: et extimo ꝙ illꝺ ſit ꝓpterea ꝙ ingroſſant ſanguineꝫ et viſcoſuꝫ faciant ipꝫ: ⁊ illoꝝ extimatio q̃ putãt ꝙ ipſe clarificẽt ſanguinem et lauẽt eum eſt extimatio corrupta ad quã ego non declino. et nutrimentũ eaꝝ ⁊ digeſtio ſũt difficilia: et ꝑmo q̃dẽ bonus i eis ē ille quẽ dixit Gal. Nõ

⁊ꝑ iniubas in ꝯſeruāda ſanitate
⁊ remouēda egritudine aliq̄d ope
rātes: ſꝫ ꝑ eas difficilis digeſtio
nis ⁊ pauci nutrimēti: cōferūt pe-
ctori ⁊ pulmōi: ſūt male ſtōacho ⁊
difficilis digeſtiōis. Qḋ ſilr voluit
Iſaac in particularibꝰ dictꝫ. c. ꝓ-
ꝑio. cū inq̄t. Iuiube calide ſunt ⁊
hūide i ꝑmo gradu: paꝝ nutriūt
et ſunt difficiles ad digerendum
ſtōachoq; nociue ⁊ ſāguinis phle
gmatici ḡnatiue. Que tū cū ſūt pō
tice ⁊ imature ſanguinis acumen
extingūt: ⁊ ſi ad maturatiōis tēpꝰ
ꝑuenerint pectoris ac pulmonis
aſpitatē hūectāt. Un̄ Gal. iuiube
nec ſanos cuſtodūt: nec ſanitatē
egris reſtaurant. Raſis ṽo de eis
ſic di. in. iij. Almā. c. xx. Iuiube in
caliditate ſunt tēpate: ⁊ ſūt bone
gutturi ⁊ pectori: ſāguinis quoꝝ
acuitatē parūper extingūt. Et in
li. iiij. ſuoꝝ aphoriſmoꝝ ſic inq̄t:
Iuiube ardorē ſanguinis extigūt
cholerā expellūt hūiditates tēpe
rāt: ⁊ maxie recētes ⁊ mature. Et
dixit Cratin ꝙ eſt mirabilis earū
natura. Et i. xxj. ꝯtinē. c. cccccvij.
di. autoritate Bimmaſui. ꝙ iuiube
calide ſunt ⁊ humide in primo: ⁊
cū ꝓprietate eaꝝ deponūt acuita
tē ſanguinis cholerici: cōferunt
pectori et pulmoni: tū male ſunt
ſtomacho. Et inq̄t Gal. in li. nutri.
ꝙ nutrimentū ipſarū eſt modicū
⁊ ipſarum digeſtio eſt difficilis: ⁊
ḡnant phlegma. vt etiā retulit Se
rapio autoritate eiuſdē in loco al
legato. Et ꝑꝑ ſapiētū medicorū
conſilio vtamur. et ipſas poſt po
mas ſi noſtrā cupimꝰ conſeruare
ſanitatem eo q2 paꝝ nutriūt: ⁊ q2
id minimū nutrimētum ipſaꝝ eſt
malū ⁊ phlegmaticū: omnino ab
his q̄ frigide fuerint complexio-
nis ⁊ frigidi ſtomachi fugiendū.
¶ Ca. cxcix. ponit nām ꝓpritates
⁊ iuuamēta limonū ⁊ arantiorū.

DE his duobꝰ in vno. c.
ſcribendū eē indicaui-
mꝰ: cū eoꝝ nature opa
tiōes ⁊ ꝓprietates ſiles
exiſtāt pariterq; ad mē
ſas nobiliū veniāt. De quoꝝ pri
mis dicemꝰ cū autore pādectarū
ſic ꝑmo de limōcello ſcribēte. Li-
mōcellū oibꝰ eſt notū: cuiꝰ odor
cōfortat cor: ⁊ eiꝰ acetoſitas ē fri-
gida ⁊ ſicca ⁊ valet ſirupꝰ ex ea fa
ctꝰ ad febres peſtilētiales deinde
di. de limōe. Limō fructꝰ pulcher
odoratꝰ plenꝰ ſucco acetoſo val-
de apto ſalſamētꝫ. ⁊ ipē ēt cōedit
ſale cōditꝰ. Nuſq; memini de ipſo
legiſſe apḋ authorē autēticū: niſi
apud Aui. in. iiij. canōe in cura fe-
briū acutarū i ḡnali: vbi iubet da
re aquā acetoſitatis limōis nō ſa
liti. Qḋ ēt ꝑciſe Michael nr̄ inq̄t:
veꝝ ipē addidit vt exiſtio totū ab
ſolute dicēdū frigidū ⁊ hūidū vſq;
ad ſcḋꝫ ⁊c. Cuiꝰ extimationē no
lumꝰ reprobare: cū primo: vt chi
lom ait: nō ſit maledicēdū alioq̄n
audituros q̄ nō merore ꝯficiāt: ſꝫ
tm̄ q̄d ḋ cōplexiōe horū fructuū:
ſalua ſꝑ vniuſcuiuſq; reuerētia ſē-
tiamꝰ breuiter explicabimꝰ ca fū-
cti autoritate q̄ anno etatꝫ nr̄e vi-
geſimo ꝑ clariſſimos collegij nr̄i
ꝓfeſſores nobis fuit ꝓ ſua in oēs
hūanitate ꝯceſſa di. ꝙ limonū ſuc
cꝰ frigidꝰ ſit ſupra ſcḋꝫ q̄litercūq;
ipꝫ voluerꝫ dnoiare: acetoſū. ſ. aut
ſtipticū aut pōticū vl' ex his cōmi-
xtū Nullū ei. viij. ſapoꝝ poterꝫ el
magꝫ q̄ȝ aliquē iſtoꝝ appropriare
vt ptꝫ diſcurrēdo. Si dixeris eū
acetoſū. reponemꝰ ipꝫ frigidū eē
⁊ ſiccū in ſcḋo. ⁊ dicemꝰ ꝙ eiꝰ hu-
mor ſit ſubtilis penetrabilis hu-
mores groſſos incidēs: ⁊ appetitū
ꝓſtratū excitās iuxta ſniaꝫ Iſaac
in. v. d. c. xiij. di. Acetoſꝰ ſapor fri-

gidit\u0101tē in ſcđo gradu eſſe denū-ciat: q2 humores ſui ſubſtātiales ſūt ſubtiles ꝛ penetrabiles ꝛ partim terreſtres: iō ꝯfortat et incidit groſſos hūores ꝛ appetitū cōmouet. Que fuit ēt gal. determinatio in. iiij. ꝺ ſimp. medi. diſtin. ij. c. iiij. Si ꝟo dixeris ſuccū limonū ſtipticuʒ eē aut pōticū: qꝺ ē magis ꝟiſimile: ꝛ nos ꝓnūciabimꝰ eū frigiduʒ eſſe i tertio aut in ꝑncipio eiꝰ di. Iſaac i loco alle. Ponticitatis hūores ſūt pure terreſtres et frigidi ſilr ꝛ ſicci tm̄. qꝺ neceſſe ē vt in fine tertij gradꝰ ſint vicini: vñ ꝛ ſua nutrimēta ſūt paruiſſima ꝛ groſſos hūores faciētia ꝛ ſubtili diete illaudabilia ꝛc. Si auteʒ ſtipticū dices ꝛ frigidū in. iij. ꝛ ſiccū habebit ipm̄ collocare: vt oēs voluerūt antiq̄. dixit em̄ gal. i. iiij. de ſimp. medi. diſtin. vj. Oē corpꝰ ſtipticū denudatū ex reliq̄s ſaporibus apꝺ ſenſuʒ inuenis ſemꝑ exꝑimētuʒ infrigidare. Quā cū habeat cōplexionē īfrigidat corpus hūanū ꝛ deſiccat: carniū q̄ʒ ac ſanguinis minorationē faciet ſi q̄ſeo mltoties vtaṙ. ſtōachūq̄ʒ ꝯfortat ac vētrē ſcđʒ plurimū cōſtringit: ꝛ ſanguinē gñat melācholicū: vt ēt ſcriſipt Almā. i. iij. Et ſi cōpoſitū ex dictis ſaporibꝰ dixeris: cōpoſitas habebit opatiōes ex illis reſultātes: q̄bus aūt in fine ſcđi aut in tertij frigidum hēbis ꝓnūciare ꝛ ꝺſiccatiuū. Et ꝓpterea nō via cibi ſʒ via potiꝰ cōdimēti limonibꝰ et limoncellis erit vtēdū: nec etiā ab oībꝰ: ſʒ ab his tm̄ q̄ caliduʒ et nō appetentē ſtomachum habuerit. Quare ꝛc. ¶ De arancūs ꝟo pandectaruʒ autor ſic inq̄t. De citrangulo nūq̄ȝ mētionē repi: niſi in. v. cañ. ꝛ i antidotario Dama. nobis aūt videṫ ꝙ gal. in. ij. de alim̄. ca. xv. de cedroꝝ fructu fecerit mentionē. Quiquidē fructꝰ nō citruʒ: vt ptʒ primo ꝑ eundē faciētem. c. xxxv. de citro. ptʒ ēt ꝑ ſeriē verboruʒ eiꝰ q̄ eſt talis. Cedrias nomināt fructū cedri: ſilr̄es q̄deʒ entes archeutidibꝰ ſcđm colorē ac figuram: etem̄ ſubruffe ꝛ rotūde ſunt differētes aūt dirimitate id eſt pūgitiuitate. ſ. a limonibꝰ magis em̄ limones pungūt ꝙ aranci e vt docet exꝑiētia. Et ꝓpterea dicebat. Michael nr̄. dʒ eligi arācia pōderoſa ꝛ minꝰ acetoſa q2 minꝰ ſtōachū ledūt ꝛ pꝰ aliq̄ ſubdit. Caro ꝟo coꝝ cōfert ſtōacho calido cholerico ꝛ reprimit acuitatē cholere nocet tñ plurimū ſtōacho frigido ſicut cortex eiꝰ maxime cōfectꝰ cū zuccaro ꝯfortat eū. Pro his tñ q̄ ea nō cognoſcūt ꝛ ab acetoſis i ſtomacho leduṅt: ſciēdū ꝙ meliꝰ eſt vt ipaʒ nō comedāt: q̄ tñ ſi omnino deſiderarēt rubicūdiora ſaltē ꝛ leuia corticē groſſum hñtia ſibi emāt: q2m̄ hec maturiora ꝛ dulciora minuſq̄ȝ nociua exiſtunt. Et de eis i modica ſumāt quātitate: cū īpoſſibile ſit vt omnimoda careat acetoſitate ſtōacho plurimū īimica di. Gal. vbi ſupra. Cōmune eſt oīʒ pungitiuoꝝ modicū dare corpori nutrimētū: q2 palā ſuccꝰ eiꝰ mordicatiuꝰ ē ſatis ſtōacho ꝛ grauatiuꝰ capitis: niſi aliquis valde parum ipſum offerat. quare. ꝛc.

¶ Capitulū. cc. oſtendit naturā ꝛ ꝓprietates meſpiloruʒ cū iuuamentis ꝛ nocumentis eorū.

Meſpila aūt ſcđm vulgares neſpila frigida ſūt ꝛ ſicca in primo gradu teſte Iſaac in particularibꝰ dictis. c. ꝓprio ꝛ ꝓprietatem habent ſtomachum confortandi: cholericā egeſtioneʒ ac vomituʒ auferunt vrinā ꝓuocāt: ꝛ magis ꝑtinet ad medicinā

ꝙ ad cibū pax eīn nutriūt ꝛ groſ ſos faciūt chimos: ꝛ melioꝛa ſunt an cibū ꝙ poſt. ꝛ ſcdꝫ Aui. in ſcdo cañ. c. dcclvij. ſunt mala ſiluestria ꝛ ſunt ſapoꝛis pōtici ꝛ ſtiptica vin cētia cholerā: ꝛ retinētia curſum: id ē fluxū: pl⁹ oī fruct⁹ faciūt ſola et ſunt mala ſtōacho ꝛ ſtringūt: et retinēt vrinā. Sic q̄ꝫ a Serapiōe ſcribit. Laroꝛ ē arboꝛ ſpīoſa: cui⁹ vna pars vocat meſpilū: ꝛ hꝫ fru ctū paruū ſilꝫ malis paruis bo nuꝫ ad cōcedēduꝫ: ꝛ eſt ſtiptic⁹ bo nus ſtōacho ꝛ cū comedit retinet vētrē ꝛ tarde maturat. Que fuit etiā Gal. ſnīa in. ij. alimē. ca. xxiij. di. Fruct⁹ meſpili eſt ſtipticic⁹ ſti pticitate oꝛti: ꝛ ī folijs ꝛ ī ſummi tatib⁹ eſt ſtipticitas. virt⁹ ei⁹ ē fri gida palā. qm̄ taliū oīꝫ pax cōce dere cōuenit nō vt ficuū autvuarū copioſe: neqꝫ eīn vt alimēto: ſꝫ me dicinis ipſis indigem⁹ magis. in vij. de ſimplici medi. c. meſpilū ſe cūduꝫ trāſlationē grecā quidam tricoctum nominant. eo ꝙ tria hꝫ oſſula oīa intra ſe. ꝛ poſt aliqua ſubdit. Stiptic⁹ aūt ſufficiēter eſt fruct⁹ hui⁹ arboꝛis: ꝛ vix eſibilis ꝛ recētiu⁹ ſufficiēter eſt vētris: ꝛ in germinib⁹ ei⁹ ꝛ folijs ſtiptica qua litas ē nō pauca. Diaſcoꝛides q̄ꝫ ſcdm̄ trāſlationē grecā ſic īqt de eo. Meſpilū ſemē hꝫ rotundū fru ctū minimum matiano ſilem tria oſſa habēs: vñ tricoctū dꝛ ſtipticū eſt euſtomachū ventrē abſtinet et tarde matureſcit. A quo ſumpſit Raſis cuꝫ i. iij. Almā. c. xx. de eis ait. Frigida ſunt ꝛ ſicca q̄ vētrem ſtringunt ꝛ cholerā repꝛimūt ru bcā ꝛ vomitū abſtinētꝛc. ꝛ ſubdit. Et q̄ ex eis ſūt dulcia adhuc ſunt debilioꝛa. Ex q̄bus patet ꝙ reb⁹ hmōi nō eſt vtendū: niſi grā me dicine ꝛ nō rōne nutrimēti vt per Gal. apparet vbi ſ. ꝛ in ii. de cu chimia ꝛ cachochimia. c. v. ſic di. Pomis ꝛ piris ꝛ meſpilis nō vt ci bis: ſꝫ vt pharmacijs indigemus ad robur ſtomachi atqꝫ vētris: et difficilis ſunt digeſtionis: et iō in parua ſumant quātitate et raro: necnon ab habentibus ſtomachū calidum cholerizantem et huiuſ modi: ab alijs vero minime.

¶ Capitulum. ccj. oſtendit na turam pꝛopꝛietates ꝛ iuuamē ta moꝛoꝛum in via cibi.

Moꝛū dulce vt princeps ait i. ij. cañ. c. cccxcix. currit ſcdm̄ ſemtiā fi cus in maturatione: ſꝫ eſt deterioꝛis nutrimē ti et minoꝛis et ſiccioꝛis et magis deſtruēs ſanguinē: et deteri⁹ ſto macho: in reliq̄s ꝓ ſic⁹ diſpoſi tiones hꝫ: eſt tñ inferius ea dulce eſt calidū ꝛ humiduꝫ: ꝛ acetoſum eſt ad frigiditatē decliue ꝛ ī ipo ē frigiditas ꝛ infrigidatio. Et infra inq̄t. Moꝛ eſt malum ſtomacho: coꝛrūpit eīn in eo: ꝛ qn̄ nō coꝛrū pitur velociter: nō nocet. Et opꝫ q̄ dem vt comedantur oēs ſpecies ei⁹ añ cibū: ꝛ recipiant in ſtoma cho in quo nō fit coꝛruptio. Illud vero de ſeni non nocet ſtomacho cholerico: ꝛ nō eſt in ipſo de mala cōueniētia ſtōacho qd̄ eſt in alijs: q̄uis ſit in ipſo malitia: et nō eſt nauſea in ipſo ꝛ nutrimētū ei⁹ eſt paruū ꝛ facit appetitū cibi: ꝛ facit ipm̄ lubricū: ꝛ extrahit ipm̄ velo citer: ꝛ oīno deſcēſus ei⁹ a ſtoma cho fit velociter: ſꝫ ei⁹ deſcēſus ex inteſtinis eſt tard⁹: ꝛ ſolutio moꝛi eſt plurima: ꝛ ꝓpter hoc in moꝛo quidē dulci eſt velocitas deſcen ſionis: aut ꝓpter ſuā humiditatē aut ꝓpter acredinē ꝛ admixtam. Et in oībus quidē ſpeciebꝰ moꝛi eſt ꝓuocatio vrine. Iſaac vero in particularib⁹ die. c. ꝓpꝛio. ſic de

eis scripsit. Mora celsi duob⁹ modis sunt: aut cruda: aut acria nõ matura aut matura ꝑfecte. Acria ⁊ nõ matura sunt frigida et sicca vim habẽt stipticã confortatiuaꝫ stomachi et intestinoꝝ: et ventrẽ cõstipant: et ꝓpterea huiusmodi valẽt ad diariã ⁊ dissinteriã: maxime si de cholera sint. Matura ⁊ dulcia ad calorẽ ꝑtinẽt ⁊ ad hũiditatẽ pl⁹ aũt ad humiditatẽ q̃ ex stomacho eiiciunt̃ cito ventrẽ hũectãt: vrinã ꝓuocãt. Si tñ cibuꝫ in stomacho añ se acceptũ inuenerint ⁊ eis obsistẽtib⁹ cõmorant̃ in corruptionẽ cõuertunt̃ et stomacho nocẽt ac capiti. Si aũt stomachuꝫ vacantẽ inuenerint: bñ digerunt̃. sꝫ modicũ nutriũt ieiunis accepta ⁊ refrigerata in aqua frigida: aut in niue refrigeratiua sunt valde: sitim auferũt: et intẽsionẽ caloris extingũt ⁊c. hec ẽt fuit Rasis sula in .iij. Almãs. c. xx. di. Mora q̃ sunt dulcia in caliditate sunt tẽperata ⁊ in stomacho fastidiũ faciũt. Acetosa vo frigida sunt: q̃ ⁊ ventrem cõtinẽt: ⁊ sanguinẽ fortiter reprimunt. Et in lib. xxi. cõtinẽ. c. clxxi. autoritate Diascordis silr ait: qd laxant ventrẽ ⁊ cito corrũpunt̃ in stomacho ⁊ autoritate gal. in. vij. subiũxit. fruct⁹ celsi matur⁹ laxat ventrẽ: cũ est acerb⁹ et desiccatus stringit fortiter ventrẽ: ⁊ valet cõtra dissinteriã ⁊ oẽs species flux⁹ Et ait li. dietarũ. cũ comedunt̃ celsi añ comestionẽ ⁊ inueniãt stomachum mũdificatũ velociter descẽdũt a stomacho: ⁊ reddunt facilẽ descẽsuꝫ alioꝝ ciboꝝ: ⁊ cũ comedunt̃ post cibũ ⁊ in stomacho sunt mali humores: velociter corrumpunt̃: ⁊ nocẽt magno nocumẽto ⁊ sicca mora vł desiccata: sunt medicina dissinterie ⁊ flux⁹ chronici ⁊ velocitas descẽsionis ipsoꝝ sunt maturi: põt ẽẽ ꝓpter humiditatẽ: ⁊ viscositatẽ sue substãtie. aut ꝓpter qualitatẽ ꝑmixtã eis habẽtẽ superfluitatẽ acutã laxantẽ ventrẽ: ⁊ subdit. Et qũ celsi nõ corrũpũt̃ in stomacho: proculdubio humectãt ⁊ nõ infrigidãt nisi fuerint in frigidati: ⁊ corꝑ nutrimẽtũ ẽ paucũ sicut melonũ: sꝫ nõ sunt mali stõacho ⁊ nõ vomitũ mouẽt sicut melões. Postrẽo dixit autoritate eiusdẽ i li. chimoꝝ: q̃ cũ celsi descẽdũt stõacho priusq̃ corrũpant̃ nõ oĩno faciũt malã opationẽ nisi mĺtiplicẽt̃ ipsoꝝ esus. Ex q̃b⁹ ptꝫ q̃ raro: ⁊ nõ nisi ab hñtib⁹ stomachũ mũdũ: mora sint mãducãda. Et q̃ ita sit apparet ẽt p haliabateꝫ in. v. theo. c. xix. di. Mora frigide sunt cõplexiõis i primo gradu in scdo vo humide q̃ bene matura sunt ventrẽ molliũt: immatura aũt stringũt: coruq̃ cõplexio frigida est ⁊ sicca. Et si qs mora stomacho purgato comederit et vacuo cito ab eo descendunt vrinã ꝓuocãt: ⁊ humorẽ gñant bonũ. Si sit auteꝫ mala i stõacho superfluitas cito corrũpunt̃ ⁊ hũorẽ reprobũ gñant: iõ añ cibũ comedẽda sũt. hec ipe. Qd etiã voluit Gal. vbi. s. ⁊ in li. de dissolutiõe cõtinua: vt in ca. de chrisomilis annotauim⁹ quare ⁊c.

¶ Ca. ccij. ostẽdit naturã ꝓprietates ⁊ nutrimentuꝫ nucũ vsualium cum suis nocumentis.

Nuces calide sũt ⁊ sicce ⁊ ꝓuocãt vomitũ ⁊ laxẽt vẽtrẽ teste Auer. i. v. co. vbi subiũxit. et dr q̃ habẽt malã ꝓprietatem: ita qd qui vtunt̃ eis nimis faciunt eis in lingua paralisim ⁊ comeste cũ ficubus obstant veneno loco bezear ⁊ multũ valẽt senibus ⁊ nocẽt illis

qui timēt paſſiones caloris ⁊ tpe magni frigoris nō ſūt nocive. Qd̄ etiam voluit pnceps in.ij. cañ.c. ccccij. cū dixt. Nux ē calida: cuiꝰ tiricaa eſt cū daꝛ calefactis. oximel: ⁊ habētibꝰ debilē ſtomachū cū muri aceto: ⁊ calida eſt i tertio ⁊ ſicca i pncipio ſcdi: ⁊ eiꝰ ſiccitas eſt minoꝛ caliditate ipſiꝰ: ⁊ in ipa eſt hūiditas groſſa q̄ delet cū antiquaꝛ. Facit ſoda: eſt difficilis digeſtiōis ⁊ mala ſtomacho ſ; nutrita ⁊ recēs eſt melioꝛ ſtōacho ⁊ minoris nocumēti: ⁊ illud qñ frāgit a duobꝰ coꝛticibꝰ ſuis: ⁊ nux q̄dē nutrita cū melle ꝯfert ſtōacho frigido: dico aūt ꝙ nux nō ē incōueniēs niſi ſtomacho calido tm̄. Facit bothoꝛ. Et qñ comediꝛ cū muri ſoluit. Multꝰ ꝟo vſus eiꝰ educit ꝟmes paruos ⁊ aſcarides ⁊ eſt ex eis q̄ ꝯferūt oꝛbo ⁊ cū ficubꝰ et ruta comeſta eſt medicina oibꝰ venenis ⁊ ex ea cū cepe ⁊ ſale fit emplaſtrū ſup moꝛſum canis rabioſi ⁊ reliquoꝝ. Siłr haliab.i.v.theori.c.xix.dixit ꝙ calida eſt ⁊ humida in ſcdo gradu ⁊ recentis caloꝛ eſt modicus. humiditas autē multa. Et poſt aliqua ſubdit. Eſt aūt nucis cibꝰ paucꝰ: que aūt vetꝰ eſt facta comeſtioni nō cōpetit: recēs aūt ventrē mollit maxie ſi cū muri comedaꝛ: niſi ꝙ capitis doloꝛē facit ſi nimiū comedaꝛ: ſitim ēt ꝓuocat: ⁊ in cholerā mutaꝛ rubeā: magis aūt q̄ vetꝰ eſt: ⁊ ſi cū ficubus comedaꝛ ꝓdeſt venenoſoꝛū veneno: ⁊ demū cōcludit. Nō ē autē; a nucibꝰ ſanguis generatꝰ malus. A quo ſumpſiſſe vr̄ Iſaac in p.d.cū inq̄t. Nuces virides ſunt minus ſicce calide tm̄: ⁊ habēt aliquātulū humiditatis ꝓpter maturitatē imꝑfectam: vñ parū ſunt ſicce pariſq; ſtomacho nociue: q̄ ſi a ieiunis comedanꝛ cū obſoma garo ⁊ aceto vētrē humectāt: cū ruta aūt mādncate ſunt ꝯ venenū. Sicce ꝟo ſunt tripliciter: q̄dā cū ſunt tpi ꝓducēti eas vicine q̄dā remote: ⁊ alie ſunt mediocres ꝓpinq̄ ſunt humide parū vnctuoſitat; habētes atq; q̄ddā pōticitatis i eis eſt: q̄ q̄to ab eodē elōgāꝛ tpe: tāto coꝝ ꝯſumiꝛ humiditas: eiſq; vnctuoſitas dn̄aꝛ q̄ tunc mādncate cito in humoꝛē cōuertunꝛ cholericū q̄bꝰ itaq; vetuſtioꝛibus exiſtentibus vnctuoſitate multo magis dn̄ante fit eaꝝ ſapoꝛ ⁊ vetuſtiſſimū oleū ⁊ cibi naturā augmētant. Cetere vero nuces coꝛpoꝛibꝰ nocēt: q2 difficulter digerūtur: ⁊ ſtomacho nocet. Cholericis aſſimilanꝛ humoꝛibꝰ: calideq; inimicanꝛ tuſſi: ⁊ ꝓſequiꝛ deide. Nuces minꝰ auellanis ſunt nutribiles ꝓpter ſuoꝝ coꝛpoꝝ raritatē ⁊ ſue vnctuoſitatis viſcoſitatiſq; copiā: vñ villis ſtomachi ſemꝑ ſūt cōtrarie: niſi tm̄ ſtōachū inueniāt tēperatū: aut tātū habētē frigiditatis quātū caloꝛis nūc repugnare valet. Idcirco tali ſiūt ſtomacho nutrimēti boni boneq; digeſtiōis: caloꝛē aūt hñti pſtāt vnctionē in cholericūq; mutanꝛ humoꝛē ac fumos capitiq; doloꝛē faciūt ⁊ in oculis vertiginē: ſ; vt ab eis oē auferaꝛ nocumētū: mūdate in aq̄ calida ponanꝛ ꝑ noctē vt partē humiditatis ab aq̄ ſibi mutuēt. fientq; virides ſcḋm ꝟo medicinam valēt: q2 ſi cū ficubꝰ ante cibum edanꝛ ꝯ rē venenoſam coꝛpꝰ defendūt ⁊c. Idē quoq; Raſ. ſenſit in.iij. Almāſo.c.xx.cū ait. Nuces calide ſunt: q̄ i oꝛe veſicas faciūt ⁊ calefaciūt ac capitis generant doloꝛē. Et in.iiij. ſuoꝝ aphoꝛiſ. libro. Nuces auellane male ſunt ſtomacho ⁊ epati: ⁊ humoꝛes malos efficiūt i ieiuno. ⁊i. ꝑxi.ꝯtinē.

c.ccij.autor. Gal.in.vij.dixit. Nu-
ces q̄ nō ſunt cōplete neq̄ deſicca
te ſunt replete humiditate idige
ſta. Et autoritate Diaſco.ait. Nu
ces qn̄ ſunt mature ſunt tarde di
geſtiōis: ⁊ nocēt ſtomacho: ⁊ gene
rāt cholerā citrinā ⁊ faciūt ſodā ⁊
nocēt tuſſi ⁊ ſi cōedāt añ cibū de
facili faciūt vomere: ⁊ comedētes
eas cū ficu ſicca ⁊ ruta añ ⁊ poſt aſ
ſūptionē medicine mortifere ipſa
nō nocebit eis: qm̄ talis mixtura ē
tiriaca ipſi⁹: ⁊ mult⁹ vſ⁹ nucū pur
gat ꝟmes. Subiūxit deide autori
tate eiuſdē i li. ciboꝝ ꝙ recentes
ſunt min⁹ calide q̄ ſicce: ⁊ ſūt pl⁹
hūide aq̄ſe iſipide ⁊ ſicce amotis
ōmis exteriorib⁹ groſſis corticib⁹:
ſi ponunt in aq̄ calida redeūt ad
naturā nucū recētiuꝫ: ⁊ dn̄t cōedi
cū almuri ⁊ aceto ⁊ qn̄ ſic cōedūt
erūt minoris nocumēti. Et nuces
cōdite cū melle ſtōacho cōferūt ⁊
deſiccāt ei⁹ humiditates: ⁊ ſūt ca
lide ⁊ ſicce ꝓꝑ ſpecies eis admix-
tas. Nos aūt vidim⁹ Gal. i. ij. d ali
mē. c. xxvj. ſic d ipſis ſcribētē. Nux
lara eſt ⁊ pl⁹ habēs oleaginū i ſe
q̄ auellana ꝑticipat aūt ⁊ q̄lita-
te ſtiptica ad modicū q̄ i tp̄e ꝓce-
dēte marceſcit trāſeūte tota ipſi⁹
ſuba i oleaginū humorē vt ꝑfecte
ineſibilis fiat ⁊c. ⁊ ēt dixit. Nuces
hūide ad ſeceſſū ſūt idonee: ſicce
ꝟo min⁹. Ex q̄b⁹ ꝑtꝫ ꝙ calidā hn̄-
tes ꝯplexionē minime eas debeāt
māducare frigidi āt ſenes ⁊ phle
gmatici ſecuri⁹ ⁊ i hieme ꝑcipue.

¶ Cap. cciij. oſtēdit naturā ꝓ-
prietates ⁊ iuuamenta oliuarū
ſuiſq̄ cum nocumētis ⁊c.

OLiuarū duo ſūt gn̄a: vt
dixit hali. i. v. theorice.
c. xix. alterū olei: ⁊ alte
rū aq̄. Que mag's nu-
triūt olee ſūt pōtice ꝟo
ſtōacho cōferūt ⁊ ipſuꝫ excitēt ꝓ-
prie ſi cū aceto ſumant ſunt aūt
medie iter ſubtile ⁊ groſſuꝫ. Que
aūt ꝑfecte ſunt maturitatꝫ calide
ſunt tēperati caloris: imature āt
frigide. A q̄ princeps videt accepiſ
ſe cū dixit. Oliue mature ſunt ca
lide ⁊ imature ſūt frigide deinde
ſubdit i eo loco. f. i. ij. cañ. c. dxxix.
Oliue q̄dē ſūt ex eis q̄ nutriūt pa
rū: ⁊ oliue q̄dē cū diſpoſitiōe ſua
ſūt difficilis digeſtiōis ⁊ groſſe: ea
rū ſalite ſubleuāt appetitū: et cō-
fortat ſtōachū ⁊ gn̄ant humorē ſti
pticū: ⁊ acetoſe ſūt magis recepti
biles digeſtiōis oēs q̄ alie. Iſaac
ꝟo lōge clari⁹ diſticti⁹ diffuſiuſq̄
de ipſis ꝑtractauit cū in. p. d. inq̄t.
Oliue duob⁹ modis diuidūt Do
meſtice. ſ. ⁊ ſilueſtres. ⁊ iteꝝ dome
ſtice trifariā: cū ſunt pōtice viri-
des ⁊ nō mature. Scd̄o cū ſunt ni
gre ꝑfectā habētes maturitatem.
Tertio cū ſūt iter hec mediocres
rubeū habētes colorē: quas Dia
ſcori. appellauit hyacinthinas.
Virides aūt q̄ ſūt pōtice ⁊ imatu-
re i duas diuidunt: in aquaticas
ſ. quas fugimus: qm̄ nil vnctuoſi
tatis i eis reperit niſi paruiſſimū.
Oliue ꝟo q̄ recte aquatice vocāt
ſunt terreſtres: qđ pōticitas ſueq̄
vnctuoſitatis teſtat inopia: ⁊ ob
hoc ad frigiditatē ⁊ ſiccitatē ꝑti-
nēt: vn̄ ſtomachi ſunt cōfortatiue
magis ceteris oliuis vētris tn̄ cō
ſtipatiue ⁊ min⁹ oim corporis nu-
tritiue ⁊ ad digerēdū tardiores:
paruitas nutrimenti fit ꝓ ſue vn-
ctuoſitatis inopia: ⁊ ob digeſtiōis
tarditatē ad frigiditatē ⁊ diriciē:
quas multi ꝑparāt cū ſale ⁊ ace-
to: q̄dā ꝟo cū ſale ⁊ aqua nōnulli
ꝟo cū aceto. Sꝫ q̄ cū ſale ⁊ aqua
cōdite a ſale accipiūt quādā acu
minis ⁊ ſiccitatis partē vnde ſan-
guini incēdiū ꝑſtāt: ſtomachi ner-
uos mordicāt: ſunt etiā difficiles

ad digerēdū ꝓpter groſſitudinē ⁊ duriciē eaꝝ: tñ acumē pūgit inteſtina: vñ citiꝰ egerunt. Que autē cum aceto ꝑparate ſunt renuiores exiſtūt: proinde cholere rubee acumē extingūt: appetitū excitāt maxie ſi in medio prādij accipiātur: q̄ ſi digeſtiōi obedientes ſint optie ſunt: ſtōachū ꝯfortāt et ventrē ſtringūt. Nigre āt oliue q̄ ad maturitatē ꝑuenerūt calide ſunt ⁊ mediocres inter ſiccū ⁊ hūidū: quas tñ Diaſco. dixit ſiccitati ꝑtinere. Gal. vō teſtat eas hr̄e humiditatē. Poſſibile eſt em̄: ꝙ eaꝝ ſaporoſitas ac vnctuoſitas inuit illam humiditatē hr̄e hac de cā cibus eaꝝ multū nutribilis ⁊ groſſus ⁊ mollificās ſtōachū tardus ad digerēdū: facilis āt ad egerendum. Tarditas digeſtiōis fit ꝑpt vnctuoſitatē cibū natare faciētē in ſummitate ſtōachi ⁊ cohibētē ad locū decoctiōis deſcēdere. Facilitas āt digeſtiōis fit pp vnctuoſitatē in ſtōacho lubricitātem: vñ priuſqȝ digerat deſcendit a ſtōacho: idcirco ad prioꝝ. ſ. ad terreſtriū ⁊ pōticaꝝ ꝯparatiōes ſunt illaudabiles: q̄ incōueniētē ⁊ illaudabilē gñant chimum ꝑſertim ſi ſint cū ſale ꝯdite: nōnunqȝ em̄ in cholerā ꝯuertunt. Hyacinthine vero minꝰ nigris ſunt nocibiles propter vnctuoſitatē ſue pōticitatiſqȝ inopiā: ꝑinde aliquātulū ſtōachū confortāt chimꝰ tñ quē iſte rubee gñant oliue eſt ſm eaꝝ colores: de nigris vē niger de rubeis rubeus gñat cibus. Qđ teſtat Gal. cū ait. Oliue rubee colorē faciūt quaſi vitellum oui ⁊c. Et poſtea ſubiunxit. Oliue nigre pfecte maturate cito in humorū corruptionem trāſducunt: ſtōachum molliunt ⁊ ventrē humectāt: lȝ ſm medicinā ſint vtiles ⁊c. Qđ ſenſit etiā Raſis in. iij. Almā. c. xix. di. Oliuē de aqua calide ſunt ⁊ ſicce: que ſi ante cibum cōedant: vētrē mouēt et os ſtōachi robuſtum reddunt. Oliue āt de oleo calidiores ſunt que et os ſtōachi minꝰ corroborāt ⁊ vētrē magis fluere faciunt ⁊c. Snia ꝗȝ Gal. in. ij. alim̄. c. xxv. dicētis eſt: ꝙ oliue paucū dāt corpi alimētuȝ: ⁊ maxie q̄ ſumme maturate ſunt: ⁊ q̄vnctuoſuȝ chimū habent ⁊ ſubdit. Idoneiſſime oliue ſunt ille q̄ in aceto repoſite ſunt: ſtipticū em̄ hñt chimū ⁊ roborant ſtōachū ⁊ excitāt appetitū: ⁊ in li. de diſſolutiōe ꝯtinua dixit. Et oliue aque qñ cōedunt añ cibum cū muri. i. ſale leniunt ventrē ⁊ qñ ēt cōedunt poſt cibum ſine muri: et maxime q̄ ſunt pōtice cum aceto cōfortāt ſtōachum et deprimunt cibum: et hac de cauſa comeduntur. hec ipſe. quare ⁊c.

¶ Ca. cciiij. oſtēdit naturā proprietates iuuamēta pſicorum ⁊ nocumenta.

PErſica: vt inquit Auerrois in. v. colliget ſunt frigida et hūida: hñt gñare humores corruptos ⁊ putridos: ⁊ aliqñ cholericos: ⁊ hñt mirabilē proprietatē reſiſtendi fetori: q̄ ꝓuenit a ſtōacho ⁊ odor ſuus valet ꝯtra cardiacā paſſiōeȝ. Sed ante perſica que nuſinꝰ dicunt: ſunt eiuſdem nature cum perſicis: ſȝ non hñt illā ꝓprietatem ⁊c. Auenzoar etiā in ſuo theiſir. c. j. dixit de eis: et cognitum eſt etiā ꝙ cōedere ꝑſica: q̄uis multorum ſint ne cumētoruȝ: habent oris fetorem remouere vitio ſtōachi procedentem et nullū aliud ſcit in eis iuuamētuȝ et halia. i. v. the. c. xix. ſic ſcripſit. Perſicū frigidū eſt ⁊ hūidū phlegma gñans et explicando duas

ſpecies eiꝰ inq̄t. Qđ tenex eſt ⁊ oſ
ſibꝰ facile mundaꝛ: citiꝰ et digeriꝛ
⁊ a ſtomacho vomittiꝛ. qđ aūt oſſi
bus cogitinaꝛ: ⁊ ſubſtātiā hȝ du
rā tanq̄ immaturū groſſus eſt et
tarde digeſtiōis. Et poſt aliq̄ ſub-
iūxit. Perſica ſi frigide dn̄i coedāt
cōplexiōis: accipiāt poſt illū ȝinȝi
ber cōditū: aut mel apū et ymōi.
A quibus accepiſſe vr̄ Auic. ſcri-
bēs de ipſis diffuſiꝰ in. ij. cano. c.
cccccxvj. ⁊ dicēs. Perſica ſunt fri-
gida in fine ſcd̄i: humida in p̄io
infra tn̄ finē eiꝰ. Que cū ſint humi
da velocis ſunt putrefactiōis: lini
tiua: lȝ i ipſis ſit ſtipticitas aliquā
tula: ⁊ p̄cipue illisq̄ ſunt exſiccata
aut immatura. Matura ſunt bōa
ſtomacho: ⁊ in eis eſt vtꝰ faciendi
appetitū cibi. Et opȝ q̄dem vt nō
comedaꝛ poſt aliū cibū: quoniam
corrumpuntur poſt eum corrum-
pūt ipm: ſȝ p̄cedāt anq̄ cibū acci-
piaꝛ. Et q̄ ſicca ſunt tarde dige-
ſtionis: ⁊ nō ſunt boni nutrimēti:
q̄uis ſint plurimi nutrimēti: ⁊ illa
q̄ matura ſunt leniūt vētrē: ⁊ q̄ im
matura ſtrigūt. ⁊ dixerūt q̄dā q
ipa addāt i coitu: ⁊ vr̄ q illud ſit
in corpibꝰ ſiccis ⁊ calidꝫ. Et i. xxij.
iij. tra. ij. c. xxj. ſic quoq̄ de eis ſcri
pſit. Ego āt abhorreo ea q̄ ſunt ſi
cut perſica ⁊ chryſomila: ⁊ ſilia q̄
replēt ſanguinē aq̄ſitate. Et in. j.
iiij. tra. ij. c. lxv. ait. Perſica p̄para
ta ſunt ad p̄miſcendū putredinē.
Qđ ꝯfirmat Iſaac in. p. d. cū inq̄t.
Perſica frigida ſunt ⁊ hūida in ſe
cūdo gradu plimū ſilia chryſomi
lis: ſȝ ſaporiora ſtōacho ꝯuenien-
tia nō eñ ꝯuertunꝛ vt chryſomila
lȝ chriſomilis ſint ſilia: qꝛ eodem
mō phlegma generāt p̄ſica iein-
no ſtōacho nocua ſunt edēda: et
poſt vetꝰ vinū odoriferū eſt bibē-
dū. Perſica eñ in duo diuiduꝛ:
eſt eñ quoddā albū grande pilo-
ſum ruboris quiddā hn̄s eſt. Et
aliud paruū leue ruffū ⁊ vl' citrinū
grāde ſaporiſq̄ dulcis acrioriſq̄
cuiſdā hūiditatis: humidus ac vi
ſcoſus eſt. quare ꝯuertibile i phle
gma groſſuȝ atq̄ putredinē. mani
feſtaꝛ aūt hoc qm̄ ſi p̄ſicuȝ fixum
ferro poſt ꝑaululū narībꝰ appo-
nas odorē q̄ſi putredinis ſentties:
ꝗuū aūt odoratiuuȝ a ꝯuerſiōe lō
ginquiꝰ exiſtit. Dixit ēt Raſ. in. iij.
Alman. c. xx. Perſica frigida ſunt
⁊ groſſa: q̄ lȝ ardēti ꝯferāt ſtoma
cho dure tn̄ deſcēdunt atq̄ i ſan-
guinē dure ꝯuertunꝛ. Qui āt eox
eſu vſus fuerit: febriū phlegmati
cax incurret gn̄ationē. Et in lib.
iiij. ſuox apho. inq̄t. Perſica febri
bus victibꝰ ꝯferūt i p̄ncipio ⁊ ſuc
cus eox in fine facit febres putri
das ſi materiā habilē ad excūdū
nō inuenerit. In lib: xx. ꝯti. c. cclxx-
vj. dixit autoritate Diaſco. Perſi
ca ſunt bona ſtōacho: laxāt vētrē
⁊ amara ꝯſtringunt ⁊ ſicca magis.
Deinde ſubdit autoritate Gal. in
li. cibox. Humiditas ⁊ ſubſtātia p
ſicox ſunt facilis corruptionis: et
male in oībꝰ ſuis diſpoſitiōibꝰ. Et
ob hoc nō dn̄t comedi poſt aliū ci
bū qꝛ ſupnatāt ⁊ tunc corrūpunꝛ
ſȝ dn̄t comedi ieiuno ſtōacho. idē
quoq̄ dixit autoritate Ruffi ⁊ filij
meſue: ſupaddēs q ſumpta an̄ ci
bū ſunt facilis digeſtiōis: ſicca vo
tarde dicēs in fine cap̄. q perſica
ꝯdita cū melle ꝯferunt pulmoni:
qꝛ mel remouet eox groſſitiē. Et
inueni in libris medicinalibꝰ anti
q̄s: q p̄ſica excitāt appetitū: ⁊ ſint
bona ſtōacho calido: ⁊ valeāt ꝯ ſi
tim ⁊ inflationē ſtōachi ⁊ extingūt
caliditatē extraneā: hec ipe i. xxj.
ꝑalleg. Sȝ in. xxv. li. eiuſdē ſic ait.
Poſt comeſtionem perſicorum de-
bes bibere de aqua mellis cocta.
Concludamus ergo hoc capitu-

lum dicētes cū gal. in. ij. alim̄. c. xviij. Caro gſici valde facile corruptibilis eſt quare ⁊ omni quaqꝫ paruū nō op⁹: ſicut q̄dā: poſt aliō alimentuꝫ auferre: corrumpit̄ eīn ſupnatās ⁊c. Hec igit̄ q̄ dicta ſunt obſeruari dn̄t ab his q̄ volunt p̄ſica mādu care: lꝫ tutius pro ſalute forent relinquēda.

¶ Ca. ccv. oſtendit naturā proprietates et iuuamenta piroꝝ ſimul cum nocumentis eorum.

Pira nō vni⁹ ſunt nature: teſte Gale. in. vj. de ſimplicib⁹ medicinis. c. xlix. di. Partes hui⁹ fructus nō ſunt equalis cōplexiōis: qm̄ q̄dā illaꝝ ſūt terree et q̄dā aquoſe. Sꝫ ſi tu vis dicere per aliū modū: dicas ꝙ q̄dā illaꝝ ſunt frigide: et q̄dā ſunt equalis ꝯplexiōis: ideoqꝫ qn̄ cōedim⁹ pira: et ꝯfortat̄ ſtōach⁹ ab eis et ſedāt ſitim ⁊c. hec ipſe. Pira āt cruda: vt inq̄t Auer. in. v. col. ſunt frigida ⁊ ſicca: ſꝫ matura tpata ſunt aut declināt ad paucā frigiditatem. Et hoc eſt qꝛ ꝯpoſita ſunt ex acetoſitate dulcedie ⁊ pōticitate: ꝓpterea eſt eoꝝ virt⁹ ventrem cōſtipare et eoꝝ ꝓprietas eſt remouere ſiti. Aui. vo i. ij. cañ. c. dxl. ſic ſcripſit in piris ſunt terreitas et aqueitas: et in nr̄a q̄dem terra eſt ſpēs que dicit̄ ſenabruthi: et hꝫ magnā capacitatem: et eſt vehementis rotunditatis et ſubtilis corticis boni caloris valde quaſi peruiū ⁊ quaſi aqua zuccari coagulata cōgelata plurimum: ſꝫ nō ꝓpter ſpiſſitudinem ſubſtātie boni odoris valde. Qd̄ cum ab arbore ſua cadit ſup terrā deſtruit̄: et iſta ſunt in q̄bus nō eſt nocumentum de ſpēbus piroꝝ: quoꝝ cōplexio tpate eſt humida. Alia vo ſunt frigida in p̄io et ſicca in ſcd̄o: ⁊ oēs ſpecies ei⁹ ſunt ſtiptice. Et eoꝝ humor eſt plurim⁹ ⁊ laudabilior humore pomoꝝ ſm qd̄ dixit Ruffus et illa que dixim⁹ ſunt lenitiua nature et boni chimi valde: ſunt preparantia ſtōachum: ⁊ abſcindunt tuſſim cholericā: cōſtringuūt ventrem ⁊ ꝓpie q̄ ſunt exſiccata. Et in piris q̄dem eſt ꝓprietas faciendi euenire cholicā: quare opꝫ vt bibat̄ poſt ipſa hydromel cū ſpēbus: q̄ ſunt vt piper: cinamomū: ⁊ his ſimilia: et qn̄ coqunt̄ cum fungis minorat̄ nocumentuꝫ ipſoꝝ. Iſaac vero in particula. dictis ſic de eis ait. Piroꝝ ſtipticitas cum aquoſa dulcedine cōmixta eſt: et pira diuidunt̄ in duo in domeſticum et ſilueſtre. Silueſtre q̄dem eſt crudum: pōticū: duꝝ: groſſuꝫ: nec prodeſt: nec boni eſt ſaporis. Matuꝝ vero pirum in primo gradu frigidum: in ſcd̄o ſiccum generat in ſtōacho humorem laudabiliorē ꝙ̄ mala coctana ꝓpter tpamentum ſuum: ⁊ tñ diuerſum ſm ſaporem et ſm cōplexiones ſuas qd̄ ergo pōticū eſt terreſtre ⁊ groſſum ⁊ eſt ſtipticū cōpoſitum ex aerea ſubſtātia ⁊ terreſtri parua: et eſt dulce tpatum ad calorez quedam ptinens: ⁊ eſt aquoſum ⁊ inſaporoſum pōticum aūt min⁹ nutrit. Sꝫ plus egeſtiōeꝫ facit: vomitūqꝫ cholericū ſtringit magis ſtōachū ⁊ inteſtina confortat: pro ſua tamen aſperitate et groſſitudine: vel duricie nocet neruis ſtomachi. Unde oportet nos ingeniari: vt moleſcat et amittat aſperitatem: vt videlicet aut elixetur: aut ſm aque calide fumum ſuſpendatur: aut opertuꝫ paſta aſſetur: aut cum melle cōdiatur in fruſta cōciſum ſcd̄m complexionem accipiētis: Diaſcorides ait. Dixim⁹ pira ieiunis nociua eſſe et ipſe vi-

tupauit pira ieiunis accepta cum ẜm medicinā nō accipiunt: sȝ ẜm gule appetitū: ⁊ sic usq ad saturitatē sumāt̄ ꝑcipue si pontica sint: quoꝝ ꝓprietas si multū de eis accipiat̄ a ieiunis: cholericā gn̄ant passiōeȝ durā ⁊ incurabilē: maxie si crebro assuescāt: sȝ ẜȝ medicinā ieiunis meliꝰ q̄ saturis cōedunt̄. Saturis eñ solubiliora sunt: et stōachū debilitāt ꝑp supioꝝ stōachi ꝯplexiōeȝ: ⁊ ꝯtēptiue virtutꝫ īferiorum debilitatē. Siptica vero q̄r ex aquosa ⁊ aerea substātia ꝯposita sunt subtiliora et tꝑatiora sunt magisq nutriunt: ideoq stōacho minus nocēt: neqȝ huiꝰ ingeniari necesse ē sicut pōticū. Et post mltā dixit. Pira dulcia tꝑate sūt ꝯplexionis: q̄r minꝰ ceteris sunt frigida: quapropter calefaciūt ⁊ augēt digestiōneȝ: valētq i his q̄ stōacho sunt frigidi ⁊ sicci. Insapora autē pira pessima sunt: ⁊ abhorrent̄ a natura. Idcirco laboriosa ⁊ ꝯfusiua sunt stōacho ⁊c. Et ista fuit ēt s̄nia Rasis i.iij. Almā.c.xx. di. Pira q̄ mltum sunt dulcia nō īfrigidāt: oīa tñ vētrē stringunt. Si āt post cibū cōedant̄ stercꝰ cito expellunt: post cuiꝰ expulsiōeȝ eoꝝ finis est vētrē strigere: et in.iiij.li. suoꝝ apho. sic q̄ȝ scripsit. Pira appetitum nō vexremouēt ⁊ itestinis nocēt: et maxie lōgaoni: ⁊ tēnasmon efficiūt. Cōsil'r dixit idē idē i.xxiij. cōtinētis.c.dxlix. autoritate Diasco. Sal. Ruffi: Simma. ⁊ reliquoruȝ sapiētuȝ. In.xxv. vo eisdē.c.j. sic q̄ȝ de eis inq̄t. Cōestio supabūdās piroꝝ gn̄at cholicā: vñ vti debes post cōestiōeȝ ipoꝝ aqua mellis cocti et laxatiua. Patet igit̄ ex his q̄ solum dulcia via cibi q̄nq̄ pn̄t ꝯuenire: et ꝓpterea muscatella inter cetera q̄ nos hēmus sunt meliora et post ipsa iaceola iunio la sc̄ti Nicolai de pola saracena et hmōi apud nos inuēta. Que a Michaele nr̄o: bartholomeo mō. et a reliq̄s modernis suis in operibus cōmendant̄ ad sanitatemq approbantur.

¶ Cap.ccvj. ostendit naturam pinearum seu granorum eius declarando vtilitates et proprietates eorum.

Pinee: vt dixit Auer. in v. col. calide sunt et sicce i tertio gradu. Auic. vo i.ij. cañ.c.cccviij. sic inq̄t. Granuȝ pini minꝰ est fistico corticē hn̄s minutū frāgibilē rubeū scindit̄ a medulla alba vnctuosa suaui ⁊ hec sunt grana magna puū āt granū ē triāgulatū ⁊ durioris corticis ⁊ acutioris medulle: qđ ē meliꝰ ad medicinā q̄ ad cibū: magnū ē sicut equale ad caliditatē declināš: ⁊ augmentat̄ hūiditas ipsiꝰ in ipō ē maturatio et lenificatio ⁊ resolutio ⁊ mordicatio et ꝓprie in recēti: sed eius mordicatio delet̄ si infundatur in aqua: ⁊ tūc ꝯplet̄ eiꝰ applanatio ⁊ glutinatio: et eiꝰ substātia est terrea aquea in qua ē paruū acritatis: et granum pini magnū ꝯfert mollificatiōi ⁊ debilitati corpis comestū: et exsiccat hūiditatē corruptā q̄ est in ea: ꝯferūt ambo hūiditatibꝰ pulmōis ⁊ magnū est difficilis digestiōis leniēs cibū: ⁊ vtus eius mordicat stōachū: nisi infundat̄ in aqua calida: cōedant ergo ipm calefacti cum tabarȝet. i. cum ȝuccaro albissimo: et infrigidati cum melle: et tūc digerit̄ et fit bonum ēt stōacho: et augmētum facit in coitu plurimū q̄ñ cōedit̄ cuȝ tabarȝet et melle et penidijs: et saturati ex eo paꝝ sentiūt dolorē ventris pungitiuū ⁊ ipm vehemēter abstergit hūiditates renū ⁊ vesice: et

ſice: ⁊ ꝯfortat eos ⁊c. Iſaac quoqꝫ
in ꝑti. die. ait. Pinee ſunt calide in
fine ſcdi grad⁹ et ſicce in ei⁹ initio
quaꝝ due ſunt ſpēs. ſ. maſculine
que parue ſunt: ⁊ feminine: quaꝝ
forma eſt magna. Et maſculine
ſunt calidiores et ſicciores q̄ ſi in
aq̄ calida fundant̄ laudabile dāt
nutrimētū ⁊ collectiōez hñtib⁹ in
pulmōe ⁊ pectore ſubueniūt atqꝫ
tuſſiētib⁹ ex putrido mitigatiōez.
Feminine ꝟo ſunt maſculinis nu
tribiliores groſſum ac laudabile
faciūt ad diſſoluēdū nutrimētū.
ſꝫ inutiles ſunt ſꝫ medicinā. ſunt
et lenitiue mēbroꝝ aſꝑitatꝫ ⁊c. hoc
etiā ſenſit Ra. i. iij. almā. c. xx. di.
Pini fruct⁹ mltū calefacit corp⁹ q̄
in aliq̄b⁹ mēbris tremorē patiēti-
bus: atqꝫ aſmaticis ꝯfert: ſpma qꝫ
auget. Et in. iiij. li. ſuoꝝ apho. ſic
etiā ait. Grana pinee calida ⁊ hūi
da ſunt: oppilatiōes venaꝝ ape-
riūt in pectore veſica ⁊ renib⁹: et
hñt ꝟtutē mirabilē: inq̄ Cratim: ⁊
cōceſſit Ariſ. ꝙ grana pinee hūidi
tatē antiquā expellūt: ⁊ ꝓmouent
hūiditatē naturalē: et hic eſt ꝟtus
mirabilis. Idē q̄ꝫ dixit in. xxij. ꝯti
nētis. c. cccclxvij. autoritate Diaſ.
Galeni: Archigoneſei: Pauli: filij
Bimma. ⁊ ceteroꝝ antiquoꝝ: q̄ꝝ
dicta eadē ſunt cū eis q̄ ſupra di-
xim⁹ de mēte ꝓncipis quare ea di-
mittem⁹: ne legēti tedium afferā-
mus. illud tñ Gale. in. ij. alimē. c.
xvij. nō poſtponam⁹ dicētis. Fru-
ctus pini nutritiu⁹ ē: ſꝫ groſſi chi-
mi ⁊ nō bñ digeſtibilis. Et iō q̄ de
bilē ſtōachū hñt: eis vti frequēter
non dñt. Nobis aūt vr̄ ꝙ ſani res
hmōi nō niſi raro debeāt mādu-
care: ne forte eis accidat ꝙ vni fa
moſiſſimo medico nr̄i tpis ꝯtingit
qui cū ſenex eſſet ⁊ iuuenē ꝯforte
haberet vt potēs fieret in coitu c̄ꝫ
ſepiſſime rebus hmōi vtebat̄ per-
cipiens inde ꝙ pluris ſeminis po
tentiorqꝫ invenere efficeretur: nec
aiaduertebat ꝙ cū choleric⁹ natu
raliter eēt ex pineis ⁊ reliq̄s tali-
bus ꝯfectiōib⁹ hūores calidi mul
tū ⁊ in multa q̄titate gñabātur.
Qui in breui ipm ad febrē acutiſ
ſimā ꝑduxerūt ex qua ſue virtuti
⁊ etati diſproportionata vitā cuꝫ
morte cōmutauit. quare ⁊c.

¶ Ca. ccvij. oñdit naturā pro-
prietates pomoꝝ et nocumēta
ꝓueniētia ex cōeſtiōe eorum.

Pomū dulce: vt inq̄t Ha
lia. in. v. the. ⁊ Auer. in
v. col. eſt tpate hūidita-
tis. Et acetoſum eſt fri
gidū ⁊ ſiccū: ⁊ hꝫ ꝓprie
tatē ꝯfortādi mēbra principalia
ſi ſint deſtēperata i calore: maxie
cor. Et ꝯfortat cerebrū odorādo
ꝓpter ſuā aromaticitatē ⁊ gñant
groſſam ventoſitatē in ſcda dige-
ſtiōe et tertia. Ita ꝙ dictū eſt a ſa
piētibus ꝙ poſſit gñare ptiſim et
ethicā eo ꝙ vētiq̄ gñant̄ ex eo hñt
malā ꝓprietatē ad exardēdas ar
terias pulmōis: ⁊ ſic teſtificat⁹ eſt
mirabilis Auenzo. hec ipſe Auer.
Princeps aūt in. ij. cañ. c. dlxiiij.
dixit. Poma eligibiliora ſunt que
magis ꝑpata exiſtūt ſicut alcemio
⁊ illla que ſunt inſipida ſunt ma
la. ⁊ ꝑui nutrimēti: ⁊ nō agūt ali-
quid: ⁊ ſilr̄ immatura. Illa āt que
ſunt ꝯtracta ſunt frigidiora ⁊ hūi
diora ꝓpter illud qḋ eſt in eis de
aqueitate: et pōtica: et ſtiptica et
acetoſa ſunt frigida: groſſa ⁊ dul
cia ſunt aquea ⁊ decliuiora ad ca
liditatē c̄ꝫ alia c̄ꝫuis magis domi
nans in eis ſit frigus ⁊ ſunt diuer
ſa: et oīno illud qḋ in eoꝝ ſubſtā
tia dñat̄ eſt humiditas ſuperflua
frigida. Et fortaſſe illa que ſunt
vehemētis dulcedinis in calidita
te ſūt tēꝑata aut declināt ad eā.

et in eis q̄dē eſt inflatio ⁊ ꝓprie in eis q̄ nō ſunt dulcia. Et gnāt q̄dē ex pōticis et ex eis q̄ ſunt ſtiptica hūoꝛ terreꝰ: et acetoſa ⁊ imatura gn̄ant phlegma ⁊ putredies: vt febres ꝓpꝛietate ſui hūoꝛis ⁊ ſue cruditatis: et q2 recipiūt putrefactiōez ꝯfortāt coꝛ: ⁊ ꝓprie odoꝛifera ⁊ dulcia ⁊ acetoſa: ⁊ ſi ſit illic anguſtia ex caliditate ſunt magni iuuamēti ⁊ ꝯfortāt debilitatē ſtōachi: ⁊ q̄ ſtiptica ſūt ꝯferūt ſtōacho ſi eſt cū caliditate aut hūiditate ⁊ aſſant̄ q̄dē i paſta ⁊ ꝯferūt paucitati appetitꝰ dulcia ⁊ acetoſa qñ in ſtōacho inueniūt hūoꝛez groſſum: qñqꝫ deponūt ipm̄ i egeſtiōe ⁊ ſi ēſt vacuꝰ retinet ⁊c. Iſaac āt in pt. die: ſic ait. Pomū crudū i maturūdū ⁊ ligneū male nutrit: ⁊ ſtōacho nocet doloꝛez gn̄at: laboꝛēqꝫ ſtōacho efficit: ex q̄ eiectū venas vt opꝫ nō penetrat: aſſuefactio eoꝝ cā fit febris diuturne ⁊ dure diſſolui: qđ de ceteris intelligēdū ē fructibꝰ q̄ nō ſunt in ſuis arboꝛibꝰ pfecte maturati. Et ſubdit. Pomi pōtici ſubſtātia frigida eſt ⁊ ſicca terreſtris ꝯueniēs eis q̄ꝝ ſtōacho caloꝛ ⁊ hūiditas dn̄at: ⁊ lꝫ ſtōachū ꝯfoꝛtet ⁊ inteſtina: in ſe tñ groſſū eſt durū digeri et tarde penetratiōis i venas: ⁊ iō inflationē facit ⁊ neruū nocet. qđ ⁊ ſtiptica faciūt: ſꝫ nō tātū q̄ cocta ⁊ ante cibū ⁊ poſt bona ſunt edi ſcđm itētionē ꝯſtrīgēdi vl' expellēdi vt de citonijs dixim̄ꝰ: et poſt m̄lta ſubiūxit. Et dulciū pomoꝝ ſubſtātie nā ⁊ ꝯplexio aquoſa ē ac tēpata caloꝛis aliqđ obtinēt: ⁊ iō paꝝ refrigerat ⁊ ſtōachū ꝯfoꝛtat ex igne paꝝ: quare ⁊ ſtōacho calido aut molli cōuenit. nociua tñ eis q̄ choleric̄ī egeſtiōnē hn̄t ⁊ vomitū. Nō ſapoꝛa āt poma peſſima ſunt in oibꝰ qualitatibus: q2 nature ſunt frigide ⁊ hūide: ꝓpterea nec ſꝫ cibū nec ſꝫ medicinā valēt cū dulcedinē nō habeāt vt nutriāt: nec pōticitatē vt ſtōachū ꝯfoꝛtēt: ſꝫ hūoꝛes phlegmaticos crudos gignūt. Et iſta fuit ſn̄ia Raſ. in. Almā. c. xx. dicē. Poma frigidioꝛa ſunt acetoſioꝛa ⁊ magis ſtringētia: que lꝫ oīa congruāt ſtōachi: ipm̄ tñ viſcoſitatibꝰ replēt. Et in. iiij. li. ſuoꝝ apho. dixit. Uſus maloꝝ nocet ſtōacho et maxime vſus recētiū q̄ cito naſcūtur: ⁊ ea q̄ in eſtate naſcunt̄ et in autūno: oꝛificiū ꝯfoꝛtāt ſtōachi et ipꝫ vigoꝛāt: ⁊ acetoſa ⁊ acria obliuionē efficiūt. Que quoqꝫ ipſe dixit in. xxj. ꝯtinētis. clxvj. autoꝛitate Gal. in. vij. et filij Meſue. Que autē poma ſanis et infirmis ꝯueniāt ⁊ quō: docuit Gal. in. ij. de alimē. c. xx. di. Cauere opꝫ pulcherrima gn̄e poma anteqꝫ ſuper arboꝛē ſint maturata: indigeſtibilia eñ ſunt ⁊ frigida ⁊ tardi ſeceſſus ⁊ mali chimi cū hoc qꝫ frigidū et groſſum infallibiliter chimū hn̄t. Quecūqꝫ aūt bene maturata ſeruant̄ ad hiemem et ad ver ⁊ poſt ipm̄ pꝛoficuiſſima ſunt. Talia aūt ſunt apiola calamanica ⁊ illa que turpia bona dicunt̄ ⁊ ſilia: et ſubdit. Dare qñqꝫ opꝫ poma poſt cibū ſtatim: qñqꝫ aūt cū pane roꝛis ventris grā ⁊ ſtōachi hie q̄ ſine appetitu ⁊ tarde digerentibꝰ vomitiuiſqꝫ ⁊ diariacis idcirca ſunt et pꝛeſertim pōtica. De q̄bꝰ etiam in li. đ euchimia dixit. Pomis ⁊ piris et neſpilis non vt cibis: ſed vt pharmaciis indigemꝰ ad robur ſtōachi ⁊ ventris: his itaqꝫ pro medicinis: dulcibꝰ aūt dictis pro cibis vtamur ⁊ nō in multa q̄titate: qm̄ vt dixit haliab. in. v. theo. c. xix. Poma omnia neruis ſunt nocētia acerbumqꝫ amplius malum: ⁊ ſi q̄s pomoꝝ cōcederit plu

rimū graviter ledet ſtōachū ⁊c.
Et ipſa poti⁹ cocta ꝗ̄ cruda mādu
caūni⁹ di.codē in li.de ſubti.die.
c.ij.Pomoꝝ et piroꝝ min⁹ nocēt
q̄ cocta.Et coꝝ q̄ cruda comedū
tur:illa q̄ ad repoſitionē ſunt ido
nea:minus ſunt mala ceteris ⁊c.

¶ Ca.ccviij.oſtdit naturam ꝓ
prietates et nocumenta pru
norum in via cibi.

PRunoꝝ ſpēs:vz albū
et nigrum:et ambo qñ
ſunt maturata ſunt fri
gida et hūida:et iō mi
tigant calorem.et laxāt ventrē:ſz
debilitāt paꝝ os ſtōachi. Inquit
Auer.in.v.col.et Hali.i.v.Theo.
c.xix.pri.ꝟo i.c.ij. cañ.dxxxvj.ſic
de eis ſcripſit.Illa que hñt colo
rē palee ſunt fortiora nigris.et ci
trina fortiora rubeis:et alba ſunt
magis gravia:et ꝑue ſolutiōis:et
armena ſunt meliora oibus et ve
hemēti⁹ ſoluentia:⁊ meliora ſunt
magna:et pinguia frigida ſunt in
principio ſcdi:humida ꝟo in fine
tertij.Coꝝ nutrimentum eſt pau
cum:et comedant ante cibū:et bi
bat q̄ humectat⁹ eſt poſtea aquā
mellis et vinum de paſſis. Muza
ex eis ſedāt inflāmationē cordis.
Et que dulcia ſunt ex eis mollifi
cāt ſtōachum humiditate:et infri
gidāt eum:⁊ penitus non ſunt ei
ꝯueniētia. Et q̄ ex eis ſunt dulcia
vehemēti⁹ ſoluunt et educūt cho
lerā et humida ſunt vehementio
ris ſolutiōis ꝗ̄ ſicca:et coꝝ ſolu
tio fit ꝓpter viſcoſitatem coꝝ.
Damaſcena autē ſtringūt vētrē.
ſcḋm quoſdā Gal.autem dixit.Er
ravit Diaſco.in verbis ſuis cum
di.Damaſcena ꝯſtringūt:imo ſol
uunt. hoc etiā ſenſit Iſa. i parti.
die.cum inquit.Pruna parū nu
triunt.et coꝝ duplex eſt modus
ſunt eñ alba et nigra.Alba dura
ſunt digeri nociua ſtomacho exi
guum ſolutiua:q̄ qꝛ groſſa ſunt
comedi nō dñt niſi grādia et bñ
maturata fuerint.Nigra autē q̄
perfecte maturata et dulcia ſunt
minus ſunt frigida:ſtōachum hu
mectant et molliunt ventrē ⁊ cho
lerā rubeā eijciunt:ſi tñ ſepe eis
vtātur ſtomacho nocēt.Ea aūt q̄
ſunt cruda et dura et pōtica ⁊ vi
ridia peſſima ſunt in cibo ⁊ medi
cina dura in ſtomacho ipz fatigā
tia et minime nutriētia.Ruffa ꝟo
frigidiora ſunt et magis humida
nigris.Optia ſunt carnoſa ⁊ cor
ticis ſubtilis in ſapore acriorem
quādā cum pōticitate habentia:
ante cibum ſumpta nō nocent ⁊c.
hec fuit Ra.ſententia in.iij.Alm.
c.xx.di. Pruna frigida ſunt q̄ʒ lz
ventrem moueant:choleram tñ
rubeam reprimunt atqꝫ appetitū
auferunt.et in li.iiij.ſuorū apho.
inquit.Pruna choleram remouēt
et eam expellunt:maxime pruna
pallida.Et in.xxj.continen.c.cix.
autoritate Gal.in.vij.di.ꝙ fruct⁹
huius arboris laxant ventrem:
⁊ ꝓprie cum pruna recentia fue
rint.Et ſicca ſunt minoris ꝟtutis
et damaſcena minus laxant ven
trem armenicis. ⁊ ignoro quare
Diaſcor.iudicauerit ꝙ damaſce
na ſtringant ventrem:cū nos vi
deamus manifeſte ꝙ laxent:⁊ in
li.dieta.ait:Qñ hic fructus bene
digeſtus:non eſt ponticus:nec ſti
pticus niſi aliquando:et eius nu
trimentum eſt paruum ⁊ bonum.
et ꝯfert volenti infrigidari vel hu
mectari :causa ſue humiditatis
⁊ viſcoſitatis laxant ventrē.Idē
etiā dixit deinde autoritate filij
Meſue.et in.xxv.continentis.c.j.
di.de prunis.Si fueris phlegma
tic⁹ poſt comeſtionē ipſorum de

bes bibere de aqua mellis aut de
vino vetuſto aut de maſtice: aut
de xilo aloe modice: ⁊ qđ dixim⁹.
ſ. expeſſe voluit Gal. in. ij. alim.
c. xxix. di. ex prunis alimentū pau
ciſſimū habem⁹: corruptionē vero
nō modicā: vtiles aūt ſunt fruct⁹
hi infrigidare ⁊ corp⁹ humectare
volētib⁹. hac igit̃ de cā ipſis vtē-
dū ēid ēt obſeruādo qđ ipe ſub-
iūxit. di. Poſt pruna mox prande-
re nō opȝ ⁊ hoc ſit cōe oīȝ quecūq;
laxant ventrē ex prunis aūt exſic
catis accidit vtiles eſſe ſicut fi-
cubus: ⁊ operationē habent mul
tam bonā ⁊ inter alia damaſcena
optima ſunt q̃ apđ Scitiā ı̄ dama
ſco naſcuntur. hec ipſe. quare ⁊c.

¶ Cap. ccix. oſtendit naturam
et proprietates ſiliquaꝝ. i. ca-
rubiaruȝ declarādo ꝙ minime
faciant ad nutrimentum.

CUm ī principio generi
aiantiū oī ſit a natura
tributum vt ſe vitā cor
puſq; tueat̃: declinetq;
ea que nocitura viden
tur oīaq; que ſunt ad nutriendū
neceſſaria acquirat ⁊ paret vt pa
ſtū ⁊c. et in li. de officijs Marcus
Cicero inq̄t. Propterea ſilique cū
minime nutriāt: vt videbit̃ ⁊ noci
ue ſint nō modicuȝ fugiēde decli-
nādeq; iure merito dicent̃: qb⁹ ne
quaq̄ vtēdū erit cuȝ ſtultū ſit ad
mittere quod tu cauere potes vt
Terē. ait ı̄ eunucho. Dicam⁹ ḡ ꝙ
illđ qđ ſiliquā antiq̄: nos vo caru
biā appellam⁹: fruct⁹ q̄dē oībus
manifeſt⁹ ⁊ cognit⁹. Qui lȝ in ma-
gna q̄titate ad nos pueniat: pli-
miūq; de ipſo vēdat̃ q̄tidie et mā
ducet̃ tū a ſapiētib⁹ reprobat̃: vt
pȝ ex his q̄ ſcripſit Iſa. in p. d. ⁊
pte illa xilocorata modicū hȝ dul
cedinis: multūq; ſtipticitatis. q̄ꝝ
ſubſtantia groſſa ⁊ lignea dige-
ſtiōiq; inobediēs. Sȝ viridia me-
liora ſunt atq; ſalubriora: ſtoma-
cho tū nociua. Sicca vero ſtiptica ⁊
min⁹ nocētia hac de re: q̄ liq̄res
eaꝝ paruȝ hn̄t acuminis: vn̄ viri
dia ſunt ventris ſolutiua. Cū aūt
deſiccant̃ ⁊ liquorem cuȝ acumie
amittunt: fitq; eoꝝ ſubſtātia terre
ſtris ⁊ lignea. ꝓinde fit ꝯſtipatio-
nis cā: et vrine ꝓuocatiōis. Et tū
eaꝝ peſſimitas: q̄ tardiſſime de-
ſcendunt a ſtōacho: ꝓpterea ſunt
cā gn̄ande indigeſtiōis ⁊ cholice
ſi aſſuete comedātur. Vn̄ Ga. ait.
Utinā xilocorata nō veniſſēt in p
tes nr̄as ⁊c. De ipſis Alm̄. inq̄t.
Silique q̄ in terra naſcunt̃ hiero
ſolimitana tēpatuȝ hn̄t calorem
vētrēq; ꝯſtringūt. Que vo ı̄ alijs
naſcunt̃ terris: ı̄ vētris ꝯſtrictiōe
fortiores exiſtunt: neq; ē in eis ca
liditas. Ga. vo inter oēs eas ma-
xime vituperauit. di. eñ i. ij. li. de
alim̄. c. de ſiliquis. hoc mō. De ſi
liquis peſſime ſentio: q̄uis dige-
rant̃ ⁊ ventrē ſtringant et humo-
res noxios nutriāt. Et in li. de eu
chi. ait. Eſt cachochimuȝ eduliū
panci nutrimenti et ligneū ex ne
ceſſitate ⁊ idigeſtibile ē: ſȝ nō ege
rit̃ celeriter: nō paruȝ ipſis exiſtit
malum: q̄re melius eſſet ipa: neq;
deferri ad noȝ. ex orietalib⁹ locis
in qb⁹ naſcunt̃: eſt eñ cib⁹ mulie-
rū ⁊ pueroꝝ effrenatoꝝ nihil vti
lis ad ſanitatis ꝯſeruationē: neq;
ſtōachi ē alimētum aut parū: qđ
⁊ ipſe dat paucuȝ corpori. Et idē
ēt in li. de ſimplicib⁹ medicinis. c.
de xilocorata di. Arbor xilocora
te q̄ vocat̃ cetenicē eſt ſiccatiue et
ſtiptice vtutis ſicut et fruct⁹ eius
vocat̃ xilocorata participās. ſ. de
dulcedine quadā: patiuntur aūt
⁊ hec ſic̃ ceraſis: humide eñ ma
gis ſubducūt vētrē. Sicce aūt ſi-
ſtunt magis expirata q̄dē humi-

tate terreſtri aũt ſubſtãtia rema-
nẽte. hec ipe. Que fuit etiam ſnia
Dia.c.ð ſiliqs di. Silique recẽtes
ſtõachum euertunt: eedẽ ꝟo exſic
cate in ꝯtriuz pñt ⁊c. Et lȝ ita ſit vt
ꝯtacti ſapientes voluere: q̃ꝑp̃les
maſculos ⁊ feminas padue co-
gnoui q̃ cum ſtiptici vẽtris eſſent
ipſis carubijs añ cibũ vtebant: et
ex eis vẽter ipoꝶ leniebat: qð ſe
pius ſum admirat⁹ ꝓpterea q̃ ab
autoribus dicunt: dicere tñ poſſu
mus ꝙ lȝ ꝑ ſe xilocorate ſtiptice
ſint: ꝑ accidẽs tñ aliq̃ mõ pñt eſſe
lenificatiue rõne ꝑticulariũ corpo
ris diſpoſitionũ ⁊ humoꝶ in ſtõa
cho repertoꝶ q̃ ꝑ viã ꝯpreſſiõis
diſcẽdunt ⁊c. vt de myrobalanis
ðr. ¶ De ſorbis aũt nõ iueniẽtes
niſi a Ra. i. iij. Alm. c. xx. dicem⁹ cũ
eo ſic ibi ſcribẽte. Sorbe frigide
ſunt: q̃ ventrem ſtringũt: ⁊ chole-
ram reprimunt rubeã ⁊c. Qui nõ
debem⁹ vti rebus iſtis: niſi tm̃mõ
gratia medicine: quare ⁊c.

¶ Ca. ccx. oñdit naturam vua-
rum cum ſuis laudibus ꝓprie
tatibus et iuuamentis.

DIxit Prin. in. ij. cañ. c.
dccxxx. Uua alba lau-
dabilior ẽ q̃ꝫ nigra cuȝ
equãtur i reliqs ꝓprie
tatibus ſuis. ⁊ dimiſſa
poſt collectionẽ duob⁹ dieb⁹ aut
trib⁹ melior ẽ collecta ĩ eadẽ ho
ra: cui⁹ cortex frigid⁹ eſt ⁊ ſiccus:
et collecta in eadẽ hora eſt: infla-
tiua ⁊ ſuſpẽſa donec detumeſcat:
cortex ẽ bõi nutrimẽti: ⁊ eſt ꝯfor-
tãs corp⁹ ⁊ ei⁹ nutrimẽtũ eſt ſiƚe
nutrimẽto ficuũ. ⁊ matura mino-
ris ẽ nocumenti q̃ꝫ nõ matura. Et
qñ nõ digerit vua ei⁹ nutrimẽtũ ẽ
cruduȝ. Et nutrimẽtũ q̃d ẽ vue cũ
ſua diſpoſitiõe pl⁹ eſt nutrimẽto
ſucci ei⁹: ſȝ ſucc⁹ ei⁹ ẽ velocioꝶ pe
netratiõis ⁊ deſcẽſiõis. Et vuã ſti
ꝑticã ſꝑat vt reſoluat apẽſis. Ace
toſa ꝟo nõ eſt ita ⁊c. Et in. iij. j. d.
ij. c. vij. ſic ait. Fruct⁹ nutrimento
magis ſiƚes ſunt ficus et vue val
de mature. Et poſt aliq̃ ſubiũxit.
Quidã putãt vuas poſt capita aſ
ſata vtiles exiſtere: ſȝ nõ queãd-
modũ exiſtimãt: imo vehementer
ſunt male. ⁊ in. xiiij. c. xxj. ſic q̃ȝ in
quit. Nõ ẽ maluȝ ꝓ epate calido
ſumere vuas: iq̃b⁹ ẽ durities car
nis ⁊ ꝑuitas dulcedinis: ⁊ illas q̃
ſunt muȝe ex vuis ꝓprie ⁊ iteꝶ in
xx. eiuſdẽ. iij. c. xviij. di. Uua dul-
cis ẽ bona ad coituȝ et ꝓprie que
recens ẽ: qm̃ replet ſanguinẽ hu
miditate et vẽtoſitate cũ calidi-
tate et ſpiſſitudie el cibi. Iſa. quoq̃
eas plimum ꝯmendauit cum di.
in vlib⁹ die. c. xxvj. Uue ſunt ficu
bus ſcðe: ⁊ precipue ſi bñ mature
ſint. ⁊ in d. p. c. de vuis ſine carne
inq̃t. Uue ſine carne humores lau
dabiliores faciũt: min⁹ tñ q̃ꝫ he cũ
carne nutriũt ⁊ citol digeruntur.
Idcirco vue q̃ carnis pluris ſunt
q̃ꝫ humoris nutribiliores durio-
reſq̃ exiſtentes eis q̃ humoris q̃ꝫ
carnis pl⁹ hñt. Differũt etiam ſa
pore: nã groſſus ac dulcis vue ſa
por calidior ẽ: ac ſitim generat: ⁊
groſſioris eſt nutrimẽti et ad di-
gerendũ durius inflationẽ faciẽs
ac rugitũ ⁊ oppilationem ſplenis
⁊ epatis. Subtilis aũt aquoſuſq̃
vue ſapor frigidior eſt et digeri
leuior. ꝯfortatiuus ſtõmachi ⁊ mũ
dificatiu⁹ a cholericis humorib⁹
ſitis mitigatiuus: ⁊ ꝯueniens cõ-
plexiõibus tẽperatis. Differũt et
colore: vua em̃ alba leuit nutrit.
facile digerit: venas cito ꝯfortat ⁊
vrinã ꝓuocat. Nigra dura ẽ dige
ri: ſȝ cõfortatiua ſtomachi: vrinaȝ
nõ ꝓuocat: tñ ſi bñ digeritur nu-
trimentũ multũ ꝓſtat: ruffa vero
⁊ citrina melior eſt: vñ Ariſto. Al-

da vua ſubtiliter nutrit ⁊ cito di-
geritur quãobrẽ vini eiꝰ ebrietas
nõ cito diſcedit. Ruſſa vo vł citri
na harꝫ media eſt ꝑ ſtãtũ ⁊c. Que
fuit ẽt ſnia Ra. in. iiij. Almã. c. xx.
di. Uue multũ dulces calide ſunt
minoris tñ ſunt caliditatis ꝙ da
ctyli neqꝫ oppilationẽ vt ipſi fa-
ciunt. Inflatiue vo ſunt ⁊ ventrẽ
mouent atqꝫ corpꝰ. velociter im-
pinguãt virge ꝗꝫ inflationẽ au-
gmẽtãt. Que aũt ex eis corticem
hñt ſubtilem: citius deſcẽdũt mi-
nuſqꝫ iflãt. His aũt ꝯria ↄpant: ſꝫ
ille in ꝗbus exiſtit acetoſitas non
calefaciũt: imo cum aqua frigida
ablute: atqꝫ añ cibũ comeſte calo
rem quaſi extigunt. Acerbe vero
ſunt frigide ⁊ ventrẽ ſtringunt: ⁊
cholerã rubeã reprimũt ⁊ ſangui
nis acuitatẽ. Et i. xxij. cõti. c. xvij.
di. autoritate Bim. ꝙ vua impin-
guat cito tñ cum carne groſſa le-
ni ⁊ alba laudabilior ẽ nigra qñ
equalis ſit dulcedo ipſarꝫ. Et in
xxv. eiuſdẽ li. et. c. j. De vua euita
re debes cortices et nucleos ipſiꝰ
⁊ ſi ſequeris exinde inflationem:
bibere debes de maſtice ⁊ zinzibe
re: ⁊ ſi dolorem capitis de ſirupo
acetoſo. Hali. ꝗꝫ i. v. Theo. c. xix.
di. Uua ficui. ꝓxima eſt in ſuis vir
tutibꝰ magis ꝙ reliqui fructus ⁊
in cibi tempantia: ac in ſanguinis
bonitate a ſe gñati cuꝫ a ſtõacho
citiꝰ fuerit digeſta. Si em̃ nõ dige
ratur: inflationẽ gñat et ventoſi-
tatem. Laudabilior vo eſt vua ꝗ
multam hꝫ aquã ſubtilemqꝫ pel-
liculã. Et poſt pauca ſubiunxit.
Et vua qñ cum corticibus ſuis ⁊
granis comeditur digeſtionẽ tar
dat ⁊ deſcenſum: quare expuen-
di ſunt. Et nõ ſolum hi viri ſapiẽ
tiſſimꝰ ꝗꝫ Gal. vuas plimũ cõmẽ
dauit cũm inquit in. ij. de alim̃. c.
vij. Ficus et vue opere quaſi capi
tales ſunt: etem̃ nutriunt magis
oibus horarijs hic: et minie ſunt
cachochima: et maxime qñ fue-
rint bñ maturata ⁊c. Et dat ſignũ
de cuſtodiẽtibus vineas ꝗ impin-
guãtur. vt in. c. de ficubꝰ. š. anno
tauimus. Et. j. in. c. viij. ſic etiã de
eis ait. Minꝰ ficubꝰ vue nutriũt
et maxime bonum ineſt ipſis cele
riter ſedere. ꝓpter qđ ⁊ ſi retineã
tur aliqñ ledunt ſatis nõ haben-
tibus hoc maturis ficubꝰ. Si em̃
⁊ non ſecedãt notabiliter: digerã
tur autem bene in ventre: nõ no-
cuũ dãt alimentum corpi. Uuis
autẽ neutruꝫ exiſtit horꝫ nec em̃
digerunt bñ: neqꝫ ſi retineãtur ⁊
ſm ea ꝗ ad epar ⁊ et venas diſtri-
butiões crudum gñant chimũ nõ
facile ꝯuertibilẽ i ſanguinẽ. Dein
de di. Uuarꝫ ille nutriunt magis
ꝗ ſuccũ ꝑuum hñt: et vue dulces
calidiorem hñt ſuccum ꝓpter qđ
et ſitibunde ſunt: poſtea conclu-
dit dicẽs. Oim vuarꝫ ſecuriſſimꝰ
vſus ẽ cũ carnoſe ſũt vue natura
maturatiſqꝫ ipſis ſi ꝗs cõmenſu-
rate comedit: ſiue igitur in vitibꝰ
ad plurimum maturentur: ſiue et
quod deficit ex ſuſpenſione aſſu-
mant: conſequenter humidas ſi-
ne ꝗlitate acetoſa vł auſtera gr̃a
ſubductionis ventris: licet copio
ſe comedere. Et in libro de euchi.
c. v. ſic etiam ſcripſit. Prope inno
cuos fructus ſunt mature ficus:
et preter has matura vua ſuſpen
ſa ex hoc ꝙ iam inflatiuum depo
ſuit ⁊ fit perfecte inculpata. Uſqꝫ
quo autem. ſuſpenſa ſit lauda-
bilis expreſſit. ipſe in. ij. alimẽto.
c. viij. cum di. Uue ſuſpenſe quan
do deſiccate fuerint inutiles fiũt
mox ſecundum ver: in eſtate vero
omnino. Et ſic prꝫ ꝙ p totã hyemẽ
cõcedi poſſint. Eligãt itaqꝫ melio-
res ⁊ cortices expuant: vt dictũ ẽ.

¶ Capitu.ccxi.oſtendit naturã vue paſſe cum proprietatibus eius et iuuamentis.

Vua paſſa vtilis ẽ ad cibũ ꝛ vtilioꝛ ad medicinaꝫ: di. Pꝛincipe l ſcdo cañ.ca. dccxxxi. Vua paſſa eſt amica epati ꝛ ſtõacho: ꝛ eſt bona doloꝛib⁹ inteſtinoꝝ ꝛ cõfert renib⁹ ꝛ veſice. ꝛ in xiiij. tertij.c.xxi.di. Paſſe ꝛ auellane nõ plurimũ calefaciũt: ꝛ ſunt apitiue oppilationũ: ꝛ ſunt boni nutrimẽti. Et in eadẽ ꝛ.c.xx.ſ.dixerat ꝙ ſunt amice epati ꝛ vltimi iuuamẽti. Iſaac aũt i particularibus dictis inqt. Vua paſſa dulcis calidioꝛ ẽ ꝛ hũidioꝛ acerba: iõ media ẽ inter ↄſtipatiuũ ꝛ mollificatiuũ: q̃ ſi malos inuenerit hũoꝛes tẽperat: ꝛ mitigat moꝛſionẽ ſtõachi ꝑſertim ſi carnoſa et coꝛticis tenuis ꝛ exiguoꝝ oſſiũ: ꝛ hec valet ad doloꝛẽ pectoꝛis et pulmonis: ꝛ tuſſim mitigat: ꝛ renes mũdificat ꝛ veſicã: incõmoda epati ꝛ ſpleni duriciẽ ꝛ groſſitudinẽ hñtib⁹. Vua aũt paſſa acerbitatẽ hñs min⁹ nutrit: ꝛ dulcis frigidioꝛ eſt hũida etiã min⁹: maxie ſi alba ſit iõ ſtomachũ cõfoꝛtat caloꝛem extinguit ꝛ vẽtrẽ cõſtipat. ꝛ vua paſſa q̃ ſine oſſib⁹ accipit̃ commoda eſt tuſſiẽtib⁹ ꝛ ad pectoꝛis doloꝛẽ pulmõis renũ ꝛ veſice: vẽtrẽ diſſoluit. ſꝫ epati nocet ꝛ ſpleni ſi duriciẽ habeat. Cũ oſſibus vo accepta ſtõachũ ↄfoꝛtat ſplenẽ ꝛ epar maxie ſi acumẽ habeat ꝛ carnem paruã ꝛ oſſa magna. Sꝫ Raſis in iij. almã.c.xx. ſic d eis ait. Vue aũt paſſe in caloꝛe ſunt tẽperate q̃ bñ nutriẽtes oppilationẽ vt dactyli nõ faciũt: lꝫ ipſi foꝛti⁹ ꝛ plus nutriãt. Et in li. diuiſionũ.c.lxiij. di. Si paſſe le bñ maſticent̃ ipſe cõfoꝛtãt epar ꝛ impinguãt ipm. In libro q̃z q̃rto ſuoꝛũ aphoꝛiſmoꝝ inquit. Vue paſſe hñt virtutẽ cognitã ſcdꝫ doctoꝛes naturales q ꝓſunt egritudinib⁹ inteſtinoꝝ cũ comeſte fuerint: ꝛ inteſtina impinguãt ꝛ epar debile. Silr halíabas in quinto Theoꝛice.ca.xix. ſic de ipſa ſcripſit. Vua paſſa talem hꝫ complexionem ſecundum ꝙ vua eſt ex qua fit eiuſq nutrimentum illius ſequit̃ in multitudine ꝛ paucitate. Cuius aũt caro perfecti eſt dulcoꝛis, calide eſt cõplexionis: plurimum nutrit. prodeſt pectoꝛi et pulmoni ſi humiditas ſit in eis groſſa. Que aũt põtica eſt ꝛ minime carnoſa: paꝝ hꝫ caloꝛẽ ſtomachum cõfoꝛtat: ꝛ ſtringit naturã. Et ꝓpterea ſi voluerit hõ naturã ſuã emollire vuã comedat paſſaꝫ carnoſaꝫ ꝛ dulcẽ: ac ab acinis purgatã. que fuit gal. ſnia i.ij. Alim. c.ix. dicentis Vuarum paſſarum auſtere ſunt frigidioꝛes ſecundũ complexionem: ſicut dulces calidioꝛes: et ſtomachum quidem cõfoꝛtant: ꝛ ventrem ſtringunt que auſtere. Et infra ſ bdit. Vue paſſe melioꝛes ſunt ſtomacho ficubus ſiccis: ꝛ ille laudabilioꝛes exiſtũt que ſunt vnctuoſioꝛes ꝛ habẽtes coꝛticem ſubtilem. Ipſis ergo ſecure vti poterimus in tẽpoꝛe ieiunij ſimul cum amygdalis: vt cõiter fit: et inde bonum et laudabile recipiemus nutrimentuꝫ.

¶ Cap.ccxij. docet cognoſcere naturam virtutes ꝛ ꝓprietates compoſitoꝛum ciboꝛum.

Poſtq̃ȝ de ſimplicib⁹ cibis dterminauim⁹ de cõpoſitis mõ videret eſſe dicẽdũ: de q̃bus tñ nihil: hoc in loco ſcribere decreuimus: quemadmodum in cap. cxxxviij. etiã ſupradiximus: eo q

de ipſis platina diffuſiſſime ptra
ctauit. ⁊ ēt qꝛ cibi cōpoſiti infiniti
fere inueniunt̄ ſcđꝫ regionū ciuita
tuꝫ ⁊ domorū ſeu familiaꝝ diuerſi
tatē adeo ꝙ fatemur nedū oēs ſꝫ
nec q̄ppe milleſimā eoꝝ partē in-
telligere. Quos etiā ſi meliꝰ quā
coci ipſi cognoſceremꝰ ⁊ ip̄os ſcri
bere vellemꝰ p̄ter hoc ꝙ tedium
moleſtiāqꝫ intollerabilē legētibꝰ
afferremus a vitā. nr̄am prꝰ q̄̄ illo
ruꝫ ſigillationē pculdubio finire
mꝰ. Et ppterea de ipſis ⁊ ꝟtutibꝰ
ipſoꝝ oiꝫ dicemꝰ vniuerſalr̄. ꝙ cū
q̄s cibi cōpoſiti ꝟtutē vel opatio-
nē intelligere voluerit quodcūqꝫ
cōpoſitū id fuerit: vꝫ ſingula eius
ſimplicia ꝯſiderare ⁊ vniuſcuiuſqꝫ
ipſoꝝ qualitatē ⁊ quātitatē ꝟtutē
opationē ⁊ gradum: iuuamētaqꝫ
atqꝫ nocumenta ipſoꝝ: vt in ſuis
capitulis p̄diximꝰ: exquiſitiſſime
p̄notare demū q̄ finalr̄ ex eoꝝ ad
mixtōe reſultet cōplexio diligēter
aīaduertere. queadmodū extyꝛia
ca ⁊ ſimilibꝰ medicinalibꝰ fieri ſo
let. Si eñ cōpoſitꝰ cibꝰ cōſtitueret̄
ex tribꝰ partibꝰ rerū frigidarū ſto
macho nocētiū: ⁊ vna calidarū ei-
deꝫ cōferētiū et eiuſdē gradꝰ exi
ſtētiꝫ: ſine dubio totū cōpoſitum
frigidū erit ⁊ ſtōacho nociuuꝫ vt
ptꝫ. Si aūt res calide intenſiores
eſſent in gradu q̄̄ frigide: ⁊ pluri
muꝫ eas ſuparēt certiſſime totuꝫ
cōpoſitū calidū eſſet ꝓnunciādū.
vt dato ꝙ res frigide forēt tales i
primo: calide ꝟo in tertio aut q̄r-
to: ⁊ ſi in minori mole ⁊ quātitate
exiſterēt q̄̄ frigide: oino totū cali
duꝫ eēt appellādū. Et ſicut de ca
lidis ⁊ frigidis expreſſimꝰ: ita de
hūidis ⁊ ſiccis itelligēdū ē. Et ſi-
milr̄ de ledētibꝰ mēbꝛū aliq̄d aut
ei cōferētibꝰ eſt putandū. Et hac
via taliqꝫ mō quilibet: aliquid ēt
modicuꝫ hn̄s intelligētie: ſciet q̄
ſit vniuſcuiuſqꝫ ſalſatutij: ferculi:
ſaporis: mixture: ꝯdimēti: moreti:
paſtillis ⁊ huiuſcemodi: cōplexio:
natura: pprietas ⁊ opatio. que ēt
ſint ipſiꝰ iuuamēta: ⁊ q̄ nocumēta
ſi oia bn̄ perpōderauit. Et ſi co-
gnoſcet q̄ cibi cōpoſiti ſint ei ſani
⁊ q̄ egritudinē afferētes: ⁊ quō re
ctificādi corrigēdi ⁊ refrāgēdi ap
ponēdo eis cōtraria q̄ ſupfluā eo
ruꝫ qualitatē reprimere habeant
ſicut antiqui ſapiētes facere do-
cuerūt: vt in. c. lxxij. libri huiꝰ ma-
nifeſtiſſime apparuit. que aūt ſint
huiuſmodi corrigētia ⁊ refrāgen
tia dicemꝰ in ſequētibꝰ: ⁊ nō de oi
bus: ſꝫ ſolummō de magis vſita
tis ⁊ quotidie ad manꝰ noſtras p
uenietibꝰ domeſticis ⁊ familiari-
bus: cū q̄bus pitiſſimi coci ſolent
cibaria dñoꝛuꝫ cōdire p̄parare ⁊
rectificare: ⁊ inde huiuſmodi cō-
dimēta ſunt ⁊ pluribꝰ nūcupata.
Quoꝝ q̄dā ſunt ſicca: q̄dā ꝟo hu
mida ſiue liqueda: quedaꝫ calida
alia frigida aliqua exſiccātia ⁊ nō
nulla apitiua aut ſtiptica vel inci
ſiua ⁊ hmōi. Silr̄ alia ſūt ſtōacha
lia: alia epatica: ⁊ aliqua ꝯcordia
lia vt infra videt̄. Primo igitur de
humidis vel liquidis ſermonē fa
ciamꝰ: deīde de reliq̄s ſcribemꝰ.

¶ Cap̄. ccxiij. oſtēdit naturam
adipis ⁊ pinguedinis dādo mo
dum quo ipſis debeamus vti.

Condimenta ciboꝛū di
uerſa exiſtūt vt diximꝰ
quorum aliqua ſunt li
quores: ⁊ q̄dā ſunt ſpe
cies ⁊ aromatica. Et qꝛ
liquoribꝰ omnes fere ⁊ diuites et
pauperes magis et frequentius
vtunt̄ q̄̄ aromatibꝰ: de ipſis p̄mo
dicere ſtatuimꝰ. Poſtea ꝟo de alijs
ſermocinabimur: obſeruantes in
his ⁊ illis p poſſe ordinēꝫ alpha-
beti. Incipiamꝰ ergo ab adipe et

pinguedine: cũ qb⁹ fercula et plurima alia ɔdiri solẽt dicẽtes cum Iſaac in. d. v. c. xl. ſic ſcribẽte. pinguedinis ꝓprietas ſtõacho et digeſtioni ẽ nociua. primo qr innatat cibis, et facit eos inſlãtes et cito ſaturãtes. et cũ alteri cibo admiſcet ſuaviſcoſitate: ille alter igroſſat: et vigeri icipiẽs villos ſtõachi emollit et viſcoſitatẽ et lubricitatẽ eis tribuit. vñ ꝟtus ɔtentiua deficit et expulſa vigorat: vñ plurimũ lienteria gñat: et hoc ꝓprie in ſtõacho frigido opat. In calido ꝟo in fumoſitatẽ et in cholerã ɔuertit vt mãifeſte in. iij. declarauim⁹. et idõ impreſentiarũ de ipſa ꝑpauca dicem⁹: eo ꝙ oĩno volum⁹ vt ad ãlegatũ capitulũ ꝑueniat in q̃ fere oĩa per pulchra de pinguedine dicta ſunt collecta. hoc antẽ in loco tantũmõ dicam⁹ ꝙ pinguedo ꝓportionata ſit carni aĩalis ex q̃ ſumit. vñ ſi ex calido accipiat calida exiſtit: et ſi ex hũido hũida &c. Et quãto aĩal exceſſerit in aliqua qualitatũ tanto et pinguedo temperamẽtũ excedit. Et ꝙ ita ſit apparet ꝑ Iſaac in vniuerſalib⁹ dietis. c. xxxix. di. Pinguedo porcina magis ceteris hũectat corpa calefactiõe nulla apparẽte: ſicut pinguedo leonina calefacit pl⁹ ceteris et min⁹ humectat. Pinguedo autẽ bouina mediocris eſt inter porcinã et leoninã et bouina ſiccior eſt caprina. Caprina ꝟo ſicc'or porcina: et porcina ſiluatica calidior eſt et ſiccior domeſtica et pinguedo lactẽtis aut vicina lactenti tẽperata erit in calore in hũiditate ꝟo multa: et pinguedo iunioris calidior ẽ et ſiccior q̃ʒ lactẽtis et recẽs eſt min⁹ calida magis hũida. vet⁹ ꝟo calidior et min⁹ hũida. Et iſta videt fuiſſe ſnĩa gal. li. iiij. d ſimp. medi. diſtin. ij. c. iij. di. Pinguedo feminarũ caprarũ et feminarũ vaccarũ eſt minoris acuitatis q̃ʒ pinguedo bouũ et hyrcorũ et adeps anatis et gallorũ ẽ vehemẽtioris ſiccitatis et vehemẽtioris caliditatis q̃ʒ adeps porci: ſʒ cũ hec ẽ ſiueſtris nõ terreſtris. Et ſilr itẽ adeps volatilium oĩm: qm̃ in ſubſtantia corporũ eorũ eſt ex aere quãtitas mlta. Et in. v. lib. eiuſdẽ diſtinctione. ij. c. v. di. Adeps gallorũ et anatis ſunt ſubtilioris ſubſtãtie. Adipes ꝟo caprarũ et vaccarum ſunt groſſioris et ꝑpinquioris nature terre. Et adipes oĩm aĩaliũ ſilueſtriũ ſunt acutioris et vehemẽtioris exſiccatiõis q̃ʒ adipes domeſticorũ. Sic ḡ cõcludamus: ꝙ quale aĩal fuerit talis et pinguedo ſeu adeps ei⁹ erit: vñ maſculina calidior eſt et ſiccior feminina ſui gñis caſtratorũ ꝟo mediocris. vt Iſaac in q̃ vbi. s. Ideo de laudabilibus aĩalibus laudabilis erit pinguedo: et huiuſmodi erit vtendũ. et nõ via cibi: ſʒ tantũmõ via cõdimẽti et ꝑparationis aliorũ: et ꝓprie ſiccorũ et frigidorũ cũ oĩs pinguedo de ſe calida ſit et humida: vt idẽ ait loco alegato. Et ꝙ cõdiendo tãtummõ ea vti debeamus: patet per eũ in eo loco. c. xxviij. ſic ſcribẽte. Pinguedo et vnctuoſitas ſimul parũ nutriunt et illaudabilr: vñ nõ ad cibũ: ſʒ ſolum ad cõdimentũ ſunt dãda: qr vnũ quodq̃ eorũ ſtõachi eſt inflatiuũ ſaturãs cito: et corrũpens q̃cq̃d ciborũ in ſtomacho inenerit. Silr in particularibus ait. Pinguedo pro ſolo condimento donetur vt cibis laudabilẽ ſaporem faciat. nam carnoſa et non carnoſa pinguedo ꝑ nutrimẽto data peſſima ẽ. q̃re &c.

¶ Ca. ccxliij. oſtẽdit naturã ꝓprietates et iuuamenta butyri et olei oliuarum perfectarum.

De natura butyri ⁊ olei oliuarum.

O Jrimꝰ ſupra l.c.cxxiiij.nõ= iulla de butyro : q̃ ſi reni= dcant: nõ erit ꝓ pſenti ꝓ= poſito inutile : cũ tã͞q̃ ini= tia ſint eoꝝ q̃ i hoc capit.d̃ butyro volumꝰ cõplere:eo ꝙ loco olei in pluribꝰ regiõibꝰ vtat:⁊ nõ ſolũ ꝓ cõdimẽto:ſʒ ab aliquibꝰ ꝓ cibo cũ pane comedit:neſciẽtes ꝙ qꝛ bu= tyrũ calidũ eſt ⁊ humidũ.vt ꝑ in ceps ait in.ij.cañ.c.cxiiij. mollifi= cat:⁊ lenificat:⁊ calefacit⁊ in ſto= cho calido facile incholerã cõuer tit cũ vnctuoſuʒ ſit⁊ ſubtile aereũ ⁊ de facili inflãmabile.Et iõ via ci bi ſolũ nõ ẽ ꝯueniẽs:ſʒ tñ via me dicine cũ amigdalis⁊ ʒuccaro ad leniẽdũ pectꝰ: ⁊ ad maturãdũ ſu pfluitates in ipſo ⁊c.Uia aũt ꝯdi= mẽti loco olei ⁊ pinguedinis põt vti:⁊ patiẽtibꝰ i pectore vtiliꝰ erit oleo ſicut ſenſit Raſis i.xxij. cõti. c.dccxx.autoritate antiquoꝝ.No cet tñ humidã hñtibus naturã:vt idẽ di.in.xxij.li. eiuſdẽ.c. ccclxix. autoritate Bimmaſui ⁊ ceteroruʒ ſapiẽtũ.Quare nõ oibꝰ eſt vtile vt qdã vulgariũ ad pauca reſpiciẽ= tiũ ſaniſſimũ vnicuiq̃ fore butyrũ ꝑdicãt. ¶ Oleũ aũt ſilr via cõdi= mẽti ꝓutile habet: di.Auer. in.v. col.ca.de ouis.Res q̃ coquit cum oleo eſt mltũ nutritiua: dũ modo oleũ nouũ ſit ⁊ dulce ⁊ oleũ oliue qꝛ natura illiꝰ ẽ tẽꝑata declinãs paꝝ ad calorẽ: ⁊ impiguat epar: ⁊ auget ipſiꝰ ſubſtãtiã:⁊ gñaliter dico ꝙ eſt ꝯueniẽs hoi multũ ſe cũdũ totã ſui ſubſtãtiã:⁊ ꝓpterea i terris nr̃is nõ coquimꝰ carnes ni ſi cũ eo.ipſe Aui.ṽo in.ij. cañ.ca. dxxix.di.Oleũ ſanis meliꝰ ẽ oleũ onfancinũ. ſ. expreſſuʒ ex imatu= ris oliuis:qd̃ frigidũ eſt ⁊ ſiccũ in primo : ſicut oleũ factũ ex oliuis vltime maturis eſt calidũ cõmẽſu rate:⁊ declinat ad hũiditatẽ.⁊ ꝓ= pterea dixit.in.xiij.iij.c.vlti.primi tractatꝰ.ꝙ oĩa oleo mollificãt ſto machũ.Et trac.ij.eiuſdẽ.c.vij.ait Scias ꝙ oĩa olea:⁊ ꝓpue butyrũ ⁊ vnctuoſa ꝓſternũt appetitũ aut debilitãt ipʒ. Et ꝓpter hoc molli ficãt ⁊ corrũpũt orificia venarũ:⁊ illd̃ qd̃ ex eis eſt conueniẽtius eſt illud in quo eſt ſtipticitas aliqua ſicut oleũ onfancinũ ⁊ ſiſticinũ ⁊c. Qd̃ ẽt ſenſit Jſaac in.v.d.c.viij.cũ inqt.Oleũ nõ ſolũ diſſoluit verũ= etiã viſcoſitate ſua ⁊ vnctuoſitate virtutẽ diſſoluẽdi debilitat.Jdeʒ q̃ʒ in particularibus voluit cũ di= xit.Oleũ qd̃ recẽs nouiter ab oli= uis manatũ nigris ⁊ maturis cali duʒ ⁊ humidũ eſt mediocriter ſto machi mollificatiuũ:ventrẽ hũe= ctãs.Oleũ ṽo antiquũ ſit nocibi= le citoq̃ in malos hũores cõuerti bile ⁊c . De q̃litate ẽt olei prima ſilr aſſerit Gal.i.ij.de ſimp.medi. diſtin.iij.c.j.di.Oleũ recẽs ego in ueni: ⁊ vidi ꝙ ipʒ ſit ex rebꝰ q̃ ca= lefaciũt corpꝰ calefactiõe equali calefactioni qua ipʒ calefacit cor pus:et vidi ipſum iterum virtuti= bus ſuis:⁊ in ſuis operationibus particularibus generare in corpo ribus equalis caliditatis calidita tem tepidã: ⁊ in corporibus in q̃= bus caliditas feruet caliditatem fortẽ:⁊ ob hãc cauſam oleũ ſit ſi= cut materia reliquis medicinis: qm̃ ſi permiſces cũ eo medicinas calidas : ſit medicina calida : ⁊ ſi frigidas:frigida.Et in.c.iii.diſtin ctionis eiuſdem inquit . Oleũ eſt medium inter res que humectãt corpus : et res que exſiccant ipm̃ ſicut eſt medium inter calefacien= tes et infrigidantes . Oleum eñ ſuaue eſt permixtum et cõpoſituʒ ex ſubſtantia aerea : ⁊ ſubſtantia terrea:⁊ ſubſtãtia aquea ſimul di xit idẽ in li.iiij.diſtinc.ij.c.iij. ⁊ ꝓ=

ꝓterea Raſis i.iij. Almã.c.xxiij.ſic
ait. Oleũ ꝓterea neqꝫ faſtidiũ vt
alia vnctuoſitatẽ hñtia facit: nec
eoꝝ hꝫ groſſitudinẽ. ⁊ i li.xxij.ↄti
nẽtꝫ.c.ccclv.dixit autoritate Dia
ſco.ꝙ oleũ onfanciuũ qđ cõficit
ex oliuis imaturis: meliꝰ eſt alijs
ſpeciebꝰ olei vcꝫ ſanis: ⁊ valet ad
ſtomachũ ex eo qđ in ipſo eſt de
ſtipticitate. Et ſubdit. Oẽs ſpẽs
olei ſunt calide lenictes ⁊ debili-
tãtes vim neruorũ ꝓpterea in cõ
petẽti q̃titate eo ꝑ ↄdimẽto vta-
mur: ⁊ nõ quocũqꝫ ſꝫ optimo. Qđ
docet cognoſcere Gal.l.vj.lib. de
ſimplicibꝰ medicinis.c.cxx. dicẽs.
Si tu guſtas oleũ: ⁊ neqꝫ inuenis
ipſum ſtipticũ. ſed inuenis ipſum
vere boni ſaporis: debes ipm̃ iu-
dicare calidũ equalr̃: ⁊ ſi inuenis
ipm̃ cũ hoc ſubtile: ⁊ eſt illud qđ
eſt clarũ trãſparẽs q̇dẽ. qñ acci-
pit aliq̇d ex eo ⁊ ponit ſuꝑ aliqđ
membrũ corporis: expandit multũ
⁊ penetrat ⁊ bibit ipſum mẽbrũ
corporis: debes exiſtimare de ipſo
ꝙ illud eſt valde perfectum: ⁊ ꝙ
virtꝰ que eſt neceſſaria in oleo eſt
in eo repta. hec ipſe. cũ tali itaqꝫ
vl̕ cũ onfancino cibaria cõdiamꝰ.

¶ Cap̃.ccxv. oſtendit naturã ⁊
proprietates aceti: declarando
iuuamenta ipſius ⁊ nocumẽta.

ACetum diuerſimode
vr̃ ab autorib' gra-
duari. dixit em̃ Auer
ro. de ipſo in.v.colli-
get. ꝙ vr̃ de aceto vt
dominãs ſuꝑ ipſum ſit ſubſtãtia
frigida ꝓpter acetoſitatẽ q̃ eſt in
eo: q̃uis habeat partẽ vnã igneã
que iudicatur ꝓpter ipſiꝰ acumẽ:
⁊ iam dictũ eſt ꝙ acumẽ prouе-
nit ꝓpter fortẽ ſiccitatẽ cũ modi-
co calore: ⁊ multa ipſiꝰ morſio nõ
ſignificat ſemꝑ malã caliditatẽ:
q: hoc ꝓuenit a ſubtilitate: ⁊ etiã
acetoſitas in eo. qđ eſt q: acetoſi-
tas incidit: ⁊ maxime qñ aſſociat
calori. ⁊ iõ debemꝰ ponere ipm̃ fri
gidũ in ſcđo: et ſiccum in tertio: ⁊
maxime vetuſtũ. hoc ipſe. Auic. ꝟo
in ſcđo cano.c.lxxviij. dixit. Acetũ
eſt cõpoſitũ ex caliditate ⁊ frigi-
ditate: ⁊ ambe ſubſtãtie ſunt ſub
tiles ⁊ frigida quidem eſt magis
dñans et illud in quo eſt acredo
eſt calidiꝰ. Si ꝟo nõ habeat acre-
dinẽ eſt frigidũ ⁊ decoctio eiꝰ di-
minuit de ipſiꝰ frigiditate aliq̇d.
Et ſubdit. Eſt fortis exſiccatiõis ⁊
ſubtilitat: et incidit: ⁊ adiuuat ad
digeſtionẽ: ⁊ ẽ ↄferẽs cholericis ⁊
nocẽs melãcolicis: eſt nociuũ ner
uis: ⁊ iõ nocet ſtomacho frigido
matrici ⁊ ſilibꝰ: cõueniẽs tamẽ ſto
macho calido ⁊ humido diſrũpẽs
appetitũ: ⁊ adiuuãs ad digerẽdũ.
Et totũ illud: q: ꝓparat ſtoma-
chũ eiꝰ, tñ aſſiduatio qñqꝫ ꝓdu-
cit ad hydropiſim: ⁊ qñqꝫ bibit ca
lefactum poſt medicinas mortife
ras ⁊ cõfert. Et in.iij.f.c.j. doctri-
na.v. ſic etiã de eo ait. Aceto in ci
bo ⁊ potu vti in peſtilentia eſt no
cumenti ipſius ſecuratio. Et in.ij.
tertij.c.iiij. inquit. Acetum eſt ex
rebꝰ que neruis ſunt nocibiliores
⁊ in.vij. quarti trac.c.vi. Qui hꝫ
debilitatẽ neruorũ ⁊ mulieres q̃
habent nocumẽtũ in matrice: de-
uitent acetũ. Que fuit ſnia hippo
cratis in.iij. regiminis acut. textu
cõmenti.xl. dicẽtis. Uniuerſaliter
acredo aceti eos iuuat qui chole-
rã habent amarã: nõ aũt qui ni-
gram: cholera enim euaneſcẽdo
in naturã phlegmatis transfert
cum ab aceto trahit: nigra vero
ebullit ⁊ creſcẽdo multiplicatur.
qm̃ acetum cholerã nigram adiu
uat multiplicari: ⁊ poſtea ſubiun
xit. Acetũ plus feminis q̃ maſcu
lis inimicatur: q: ledit matricẽ: et

Gal. in cōmēto dixit. Acetū nocet oib⁹ mēbris neruoſis: ꝑꝑ ſubtilitatē ſubē: ꝑꝑ quā hʒ penetratione i ꝓfundū mēbroꝝ: ⁊ penetrat in totū mēbrū: ita vt nō remaneat in eo pars: ꝗ̄uis ſit parua valde: cui nō noceat. ſcđm hoc ꝗ̄ nocet mēbris neruoſis. Alia q̄ʒ rō ponitur ab eo i p̄io de ſimplici medicina diſtin. iij. c. ij. dicēte. Acetum ꝓculdubio eſt frigidū: verūtñ i eo caliditas parua. et non calefacit corp⁹ niſi p accidēs. ⁊ i. iiij. eiuſdē ait. Acetū eſt ſubtile infrigidās ⁊ deſiccās. Et in. vj. eiuſdē. c. dixit. Acetū infrigidat vehemēter: ⁊ penetrat ad mēbra oia velociter: et ꝯuenit facile: ⁊ ꝓpterea a calidū hñtib⁹ ſtomachū acetū familiare habeaꝛ: qm̄ vt ēt inq̄t Raſ. in. iij. almā. c. xvij. acetū frigidū ē ⁊ ſiccū: qđ ⁊ maciē efficit ⁊ ꝟtutē deſtruit: ſpma q̄ʒ minuit: cholerāq; corrobꝛat nigrā: rubeā ꝟo cholerā ac ſāguinē debilitat: ciboſq; q̄bus admiſceꝛ ſubtiliat. Et in. xxj. cōti. c. ccciiij. autoritate Diaſco. inquit. Acetū eſt frigidū: ſiccū: ⁊ ſtipticū: ꝯfert ſtōacho ꝓuocat appetitū ⁊c. Et dixit Ruffus. Acetū ifrigidat ⁊ ſubtiliat hūores groſſos ⁊ ſiccat corp⁹: ⁊ amputat ſitim: et extinguit cholerā: vt ēt ait filius Meſue. Cū ita ſit igiꝛ ꝙ acetū ifrigidat i p̄mo ⁊ deſiccat in tertio vt ſilr̄ dixit Iſa. in. p. d. idcirco diſſolutiuū eſt ⁊ extenuatiuū: ⁊ ꝓpterea eſt de reb⁹ magis nocētib⁹ hñtib⁹ naturas melācholicas teſte Gal. vbi. ē. ſʒ. c. vij. eſt q̄ʒ de reb⁹ nocētib⁹ epati: cū vſus ei⁹ abūdās fuerit: dicēte Auēzo. i ſuo theiſir. tra. xiij. c. j. Accidit debilitas ꝟtutis epatꝭ cā vſ⁹ aceti ſupflui: ⁊ ꝓpterea ab eis ⁊ ab his q̄ in ſtōacho vl' matrice: aut i neruoſis membris aliis patiunꝛ vſ⁹ ei⁹ fugiēd⁹ eſt.

¶ Cap. ccxvj. oſtēdit naturam opatiōes ⁊ ꝓprietates acreſte: ⁊ q̄bus couenıat naturis ⁊c.

Creſta i pleriſq; ſapori b⁹ poniꝛ: ⁊ p̄cipue in eſtatꝭ tpe a calidā habētib⁹ cōplexionē diligiꝛ: iō de ipa dicam⁹ cū Diaſcoꝛide ſic ſcribēte. Qpʒꝙ exprimaꝛ ſuccus ex vua nō matura anteq; aſcēdat ſtella canis: ⁊ ponaꝛ i ſole vaſe coopto ⁊c. ⁊ hec frigida eſt valde ⁊ ſicca atq; plurimū ſtiptica. hoc tñ a ꝗ̄pluribus nō obſeruaꝛ: imo tūc faciūt eam cū vua iam inceperit maturari: ⁊ hec nō tm̄ frigida nec adeo ſtiptica exiſtit: ⁊ ꝓ debilib⁹ ſtomachis magis ꝯueniēs erit: igiꝛ diuerſorū opationū ⁊ effectuū ſm diuerſitatem vue: tpis: ⁊ alioꝝ. Illa tñ approbaꝛ magis: q̄ eſt citrina declināſ ad rubedinē vt medici dicūt. Que aūt ſit eius natura: ⁊ q̄ ſint ipſi⁹ opatiōes: ꝑʒ ex his que ſcripſit Gal. in. iiij. de ſimp. medi. diſt. ij. c. cū inquit. Aqua acreſte infrigidat infrigidationi cōpleta ⁊ integra: ⁊ ꝓpter illud ꝯfert iſtationi ⁊ aduſtioni vltimo iuuamēto qñ poniꝛ ſup os ſtomachi: ⁊ ſuper totū ventrē: aut ſup oēm locū in quo eſt neceſſaria infrigidatio. Et diſt. iij. c. ij. eiuſdē q̄rti ſic etiā ait. Dr̄ia inter ſuccū acreſte ⁊ acetū eſt: ꝙ in aceto cū acetoſitate ſunt acuitas ⁊ acredo q̄ gñanꝛ a caliditate gñata a putredine. Sic igiꝛ caliditate accidētali ē calidū aq̄ ꝟo acreſte nō eſt accidētalis caliditas: neq; ē ſubtilis ſicut acetū. Et poſt pauca ſubiūxit. Frigiditas aq̄ acreſte eſt debilioꝛ: et nō pmiſceꝛ ei oīno aliq̄d ex caliditate extranea et ꝓpterea aq̄ acreſte inueniꝛ magis iuuatiua ꝗ̄ acetū illi qui habet mirach ventris

fui inflāmationē ⁊ adustionē. Cū aque acreſte nō eſt frigiditas laborioſa corrūpēs: neq₃ caliditas mordicatiua accidentalis: ⁊ ille q̄ h₃ hmōi egritudinē: nō indiget niſi vt ſedet̄ ei⁹ caliditas mordicatiua: ⁊ q̄r ēt aqua acreſte nō eſt acetoſa tm̄ imo in ipſa cū illa eſt pōticitas. Et iō ↄcludit ipſe i eo loco. Oēs ſpecies acreſte ſunt ↄuenientes ad extinguēdū inflāmationē: ⁊ ꝓpterea cholerici ac ſanguinei q̄ calidā hn̄t cōplexionē: dn̄t ea ſuper cibos calidos vti: precipue in eſtatis ↄſtitiōe iuxta ſn̄iam principis Auicē. in. ij. cañ. c. de colūbis di. Et op₃ q̄dem vt calefacti comedāt eos cū acreſta ⁊c. Qđ nō ſolū de colūbis ſed de reliquis valde calidis eſt intelligendū. Nō ſic āt ſuper piſces reponenda eſt: vt cōmuniter fit a pleriſq₃. ꝙ ſi q̄s oino eam ſup piſces vel alia hmōi frigida ꝓijcere voluerit: ipſam pri⁹ decoqui faciat: ⁊ nō in eneo vaſe: ſed in terreo vel lapideo: ⁊ cū aromatib⁹ calidis ⁊ ſpeciēb⁹ ⁊ ſale refrāgat ipſius frigiditatē pl⁹ ⁊ minus ſcđm ſtomachi ⁊ ſuſcipientis cōplexionē₃. Ex q̄bus apparet ꝙ acreſta nō ita ſit vniuerſaliter periculoſa ſicut acetū pro mulierib⁹ phlegmaticis ⁊ huiuſmodi.

¶ Ca. ccxvij. oñdit naturam ⁊ operationes mellis apū: declarādo quib⁹ cōplexionib⁹ conueniat: ⁊ q̄bus naturis ſit nociuū.

Melle in cōdimentis vti q̄nq₃ nō eſt inutile: cū dicat Auerro. in. v. coll'. Mel eſt calidū ⁊ ſiccū in ſcđo gradu: ⁊ eſt multe abſterſionis: ⁊ cib⁹ medicinalis: ⁊ proprie in ſenibus: q̄r cibus eſt in ipſis multum innatiuus: cum eis cōuertatur in ſanguinē bonū. S₃ mel cāne qđ etiā eſt mel minoris abſterſiōis: nec h₃ illā mordicationē quā h₃ mel: idcirco maioris eſt iuuamēti alio melle mēbris q̄ nocent̄ nimia abſterſiōe ſicut ſtōach⁹: pulmo: veſica ⁊c. Auic. ꝟo in ij. cañ. c. ccccxcvij. ſic de eo inquit. Mel eſt ros occult⁹ cadēs ſup flores: ⁊ ſup reliqua: quē colligunt apes. qđ accepit a Gal. in. iij. đ ali. cxxviij. di. Fit quidē mel ſup folia plātarū: eſt aūt neq₃ ſucc⁹ ipſarū neq₃ fruct⁹: neq₃ pars: ſed eiuſdē generis: quidē cū rore: attamē nec cōtinue nec cōſilr̄ illi ſit copioſum. Deinde ꝓſequitur Auic. in loco prealleg. ⁊ dixit. Melius mel eſt qđ eſt vere dulcedinis: bōi odoris: declinās ad acredinē ⁊ ad rubedinē ⁊ qđ eſt vt palea in colore: qđ nō eſt ſubtile ⁊ viſcoſu₃: qđ nō abſcindit̄. meli⁹ eſt venale: deinde eſtiuū: hyemale aūt eſt malu₃. Et mel apū eſt calidū ⁊ ſiccū in ſcđo: ⁊ v̄tus eius eſt abſterſiua: apitiua orificiorū venarū: reſolutiua hūiditatū: ⁊ expellit hūiditates ex ꝓfundo corporis. ⁊ ꝓhibet putrefactionē ⁊ corruptionem carnis. Et mel cui⁹ ſpuma nō eſt eiecta inflat ⁊ ſoluit vētrē: ⁊ ſi auferat̄ ſpuma ipi⁹ minorat̄ illđ: decoctū nō mouet ventrē: imo q̄nq₃ ſtringit phlegmaticos: ⁊ nutrit plurimū. Que fuit ēt ſn̄ia Iſaac in. p. d. ſic ſcrib. Mel calidū eſt ⁊ ſiccū in ſcđo gradu: aliquātulū hn̄s acuminis ab apū natura acq̄ſitū: vn̄ cachochimia corpora incidit et mūdificat: malorūq₃ copiā humorū ab interioribus corpis ꝑ poros excludit: venarūq₃ ſordes optime digerit: ideoq₃ nature frigide ⁊ humide ⁊ ꝓcipue ſenioribus cōfert: cito eñi in eis in ſanguinē mutat̄: calidis vero inconueniens eſt maxime ſi complexio eorum ſit ſicca acumē

cis ⁊ incendiū largitur: ⁊ in cholericū humorē ꝯuertitur. Si vero in ſanguinē vertat̄: facit reliquū calidiorē ⁊ nullū corporib⁹ coꝛ̄dat nutrimētum. Laudabili⁹ mel eſt vernale: autūnale vero pei⁹: hyemale aūt peſſimū: groſſum eni̅ eſt vnde ꝓpter ſue ſubſtātie duriciē ꝟtus in ſua deficit actione: ⁊ poſt multa dixit. Mel in ſua ꝑmanēs cruditate mād̄ucātibus inflationē ⁊ ventoſitatē generat: aſperitatē pectoꝛis augmētat ꝓpter ſui acumē: vomitū ⁊ egeſtionem ꝓuocat. Mel aūt cū aqua multa ſufficiēter coctū tenui⁹ eſt ⁊ humidi⁹. Qua de re nihil acri⁹ in eo reperitur: neqꝫ eſt inflatiuū: neqꝫ vomit⁹ ꝓuocatiuū ſꝫ edectium corpora cito ꝯfoꝛtat ac velociter nutrit: pectoꝛiſqꝫ lenit aſperitatē ⁊ vrinā adducit. Mel āt qd̄ coctū eſt ſine aq̄ ⁊ diſpumatū multū pl⁹ ceteris hꝫ acuminis ⁊c. Qd̄ ſil'r voluit Raſis in .iij. Almā. c. xx. di. Mel calidum eſt citoqꝫ in cholerā vertit̄ rubeā: atqꝫ phlegma quaſi lambēdo deſtruit. Qd̄ ſenibus frigidā habentibus naturā ⁊ complexionē confert. In eſtate aūt ⁊ his q̄ calidā habēt cōplexionem multū exiſtit. Qd̄ iterū replicauit in. xxij. ꝯtiñ. c. viiij. ⁊ idē ſenſit hali. in. v. theorice. c. xxvij. di. Mel calidum eſt et ſiccū in ſcd̄o gradu frigidas habētibus cōplexiones opportunum: ⁊ cui phlegma dn̄atur ac ſenibus generat eni̅ in eoꝝ corpoꝛib⁹ ſanguinē bonum: ⁊ caloꝛis ſubſtantiā ꝯfoꝛtat naturalis maxime ſi tēpus hyemale ſit. Si aūt cuius calida eſt cōplexio ſeu cuius corpoꝛis cholera dn̄atur: vl' ēt iuuētutis eſt etas illd̄ acceperint: malū eſt in eoꝝ coꝛpib⁹ cholerā rubeā morboſqꝫ illis gn̄at acutos ac calidos: magis āt ſi tp̄s fuerit eſtiuū hoc eni̅ tp̄e potius in cholerā mutat̄ qꝫ ſanguinē generet ⁊c. Que quoqꝫ fuit Gal'. ſnīa in .ij. de virtutibus naturalib⁹. c. viij. ⁊ in .iiij. de ſimplici medi. diſt. iij. c. v. d'. Non eſt mirū neqꝫ immanifeſtum: q2ꝛ mel eſt dulci⁹ oī re: et generat in corpoꝛe humorē qui eſt amarioꝛ humoꝛibus oibus. ⁊ facit illud in iuuētute ꝓprie ⁊ in habētibus naturas calidas: ⁊ in febricitātibus ꝓprie ꝑmutationē: ⁊ in cōuerſionem ſuā ad choleram: ⁊ cā in illo intellecta: ⁊ res eius eſt manifeſta ⁊ illud eſt: q2ꝛ ſicut mel qn̄ approximat̄ extrinſec⁹ igni tp̄e lōgo fit amari ſapoꝛis. Simil'r eſt ꝓprietas eius in coꝛpoꝛib⁹ hoim· q2 qn̄ inuenit caliditatē foꝛtē gn̄at humorē cholericū. in coꝛpoꝛib⁹ autē in q̄bus ſupfluā frigiditatē inuenit: aut ꝓpter etatē aut. cā cōplexionis naturalis: aut infirmitatis cōuertit̄ ⁊ ꝑmutat̄ ad ſanguinem bonū. tēperate ꝯplexiōis: cū facilitate ⁊c. Ex quib⁹ ptꝫ q̄bus cōueniāt mel ⁊ condimenta facta cum eo. ⁊ in quo tempoꝛe anni: q̄buſqꝫ nociuum exiſtat: quare ⁊c.

¶ Cap. ccxvij. oſtēdit naturam ꝓprietates et iuuamēta mellis cane quod zuccarum dicitur.

MEl canne a quibuſdā ⁊ ab aliis zuccarū d'r: qd̄ nos cum vulgarib⁹ zuccaꝝ appellam⁹: de q̄ dicam⁹ poſt ſermonē mellis apum: ꝑſcos patres imitando q̄ poſtqꝫ de illo dixere: ſtatim: ⁊ de hoc determinare ꝯſueuerūt. Incipiam⁹ ergo cū haliaba. in. v. theo. c. xxvij. ſic ſcribēte. zuccarū tēperate eſt complexionis: ſꝫ ad calidum in omnibus ſuis habitudinibus aſſimilat̄: niſi qꝫ ſitim non mouet: eiuſqꝫ nutrimentum

maiꝰ eſt ꝙ̃ mellis. zaccara aũt te-
barzeda: alba. ſ. ⁊ ſolida ⁊ pℓ̃imũ
excocta ceteris melioꝛ ē ſpēbꝰ et
ſubtilioꝛ ⁊c. A quo iunioꝛes videt̃
accepiſſe. ſ. Auer. i. v. col. cũ dixit.
Mel cãne ꝙ ē̃t eſt mel: ē minoꝛꝭ ca
loꝛis alio melle ⁊ minoꝛꝭ abſterſio
nis: nec hꝫ illã moꝛdicatiõeꝫ quã
hꝫ mel. idcirco ē maioꝛis iuuamē
ti alio melle mēbꝛꝭ q̃ nocẽt nimia
abſterſiõe: ſicut ſtõachꝰ: pulmo: et
veſica. Aui. ſilr̃ in. ij. cañ. c. cccclx-
vij. ſic ait. Et mel ð cãnis ē calidũ
in pꝛio: ⁊ p̄t eē vt ſit hũidũ ĩ pꝛio:
⁊ nõ ē vt mel apũ ſiccũ. Et hoc ē̃t
ſig̃tur ⁊ diuerſificat̃ ſꝫ maioꝛē aut
mioꝛē eiꝰ purificatiõeꝫ ⁊ albedinē:
vñ ꝙ̃to magis rubeũ tãto calidiꝰ
exiſtit: ⁊ albũ eꝫ̃: ꝙ zuccaꝝ tabar
zet a medicis nũcupat̃: de quo p̃n
ceps in. ij. cañ. ſpãle fecit. c. dcclj.
dicēs. ꝙ frigidiꝰ ē. i. minꝰ frigiduꝫ
zuccaꝝ tabarzet ⁊ ē ſublimiꝰ. vℓ̃r
tñ zuccaꝝ calidũ ē in fine p̃mi: et
antiquũ declinat ad ſiccitatē ĩ pri
mo: ⁊ ē hũidũ in ipõ. ſ. añꝙ̃ anti-
quet̃: ⁊ ꝙ̃to magis antiquat̃ tãto
magis exſiccat: ē lenificatiuũ: ab-
ſterſiuũ: lauatiuũ: et ſubtiliatiuũ.
Et zuccaꝝ nõ eſt iteriꝰ melle ĩ ab-
ſtergēdo: ⁊ mũdificãdo: ⁊ ꝙ̃to plꝰ
antiquat̃ fit ſubtiliꝰ: ē bonũ ſtõa-
cho ĩ quo nõ gñat̃ cholera: ipꝫ eñ
ledit: qm̃ ad cholerã ꝯuertit̃ ⁊ eſt
apitiuũ oppilationũ: ⁊ ĩ ipõ eſt vir
tus faciēs ſitim minoꝛē tñ ſiti quã
facit mel: ⁊ ꝓp̃e antiquũ qð gñat
ſanguinē feculentum: ⁊ abſtergit
phlegma ſtõachi: ⁊ rubeũ vehemē
tioꝛis eſt lenificatiõis ⁊c. Iſaac ꝗ̃ꝫ
in pti. die. ſic ſcripſit de ipõ: zacca
ra calida eſt in fine p̃mi gradꝰ hũi
da in medio: cholerã diſſoluit et
extenuat: ⁊ vētrē abſq; vlla moꝛſu
ca ſui hũectat: ⁊ ſtõachũ mũdifi-
cat: qꝛ paſſibilis ſubſtãtia eſt nõ-
ꝗ̃ꝙ̃ tñ in cholerã rubeã mutat̃.

Raſis ſilr̃ in. iij. Almã. c. xx. in fine
dixit: zuccaꝝ guttur ⁊ vētrē lenit:
neq; calefacit niſi paꝝ. ſ. zuccaꝝ
tabarzet. ⁊ i. xxij. li. ꝯtinētis. c. ccc-
xcv. dixit autoꝛitate Gal. in. vij. Ui
res zuccari ſunt vt vires mellis in
abſterſiõe: deſiccatiõe: ⁊ diſſolutio
ne: ſꝫ cũ tenuitate ipſiꝰ nocet ſtõa-
cho ad modũ nocumenti mellis:
neq; infert ſiti vt facit mel: qꝛ ipꝫ ĩ
vtroq; in hmõi remouet̃ a melle.
Et dixit Bim. de cãnis zuccari: qð
ſunt calide in pꝛio: ⁊ hũide ĩ vltio
eiꝰ: ⁊ ꝯferũt aſpitati accidēti ĩ pul
mõe ⁊ pectoꝛe ⁊ gutture ⁊ veſica: ⁊
leniũt naturã: ⁊ ꝯferũt ſtõacho ex
abſterſiõe illiꝰ qð in eis fuerit. Sꝫ
nocent hñtibus in ſtõacho chole-
ram rubeã excitãdo eã cuꝫ dulce
dine ipſaꝝ. Et infra dixit autoꝛita
te eiuſdē: zuccaꝝ nigrũ. i. rubeũ:
calidũ eſt ⁊ hũidũ: ſed vetuſtũ ca-
lidum eſt ⁊ ſiccũ: ⁊ valet ad vētoſi
tates vētris: ⁊ diſſoluit naturã: et
ſi bibit̃ cũ oleo amygdalaꝝ dul-
ciũ ꝯfert cholice: veteri etiã phle-
gmati qð ē in ſtõacho: ſꝫ tñ ſiti in
fert ⁊c. Fugiãt ergo iuuenes zuc-
caꝝ rubeũ ⁊ res ꝯditas cuꝫ eo et
albiſſimo potius vtant̃ ꝙ frigidiꝰ
eſt: vt diximus. i. minꝰ calidũ: niſi
phlegmatici eſſent: ⁊ velut femie.
Et in hyeme regione que frigidiſ
ſima. Tunc eñ eis põt zuccarum
rubeum cõuenire: ſicut et ſenibus
nr̃is rubeum bonum erit lõge vti
lius albiſſimo: quare idē de cõfe-
ctionibus iudicium fieri debet. Si
enim ex zuccaro albo et bono fa-
cte fuerint: minus nociue ſunt il-
lis quaꝝ libꝛa vna ꝓ ſolidis octo
habet̃. Quamplures eñ ex bono
foꝛo decipiunt̃: quemadmodum
auariſſimus cõciuis noſter ditiſſi-
mus cum nuptias feciſſet vene-
tias iuit: et capſam vnam dictis
cõfectionibus impleuit: eo ꝙ pa-

rū expoſuerat: cūq́ʒ domū reuer-
ſus eēt: ecce fili mq̄t q̄d bñ mer-
cari ꝯferat. ⁊ loquēdo capſā ꝫ lapit
⁊ ex ꝯfectiōib⁹ farinā ſine mola cō
trit. itiner. Uñ ſenex erubuit: ſilr̄q́ʒ
indoluit auariciā cognoſcendo.

¶ Cap̄. ccxix. oſtendit naturam
⁊ ꝓprietates ſape ſeu vini cocti
ſilr̄ cum nocumentis ex vſu eius
prouenientibus.

De ſapa ſiue de vino co-
cto dicem⁹ cū michaele
Duſo ſic in ſua practica
ſcribēte. Repit rob: vi-
nū ⁊ carenū. Rob vini dr̄
bñ decoctio ſit vſq́ʒ ad ꝯſumptiōeʒ
medietatis: ⁊ dr̄ vinū coctū. Care-
nū vō q̄ꝛ tertia pte carēs: ⁊ etiā dr̄
vinuʒ coctū: aliqñ itaq́ʒ decoquit
intm̄ vt ad ſpiſſitudinē mellis ve-
niat: et tunc ſm̄ quoſdā ꝓprie dr̄
rob vini: et vt exiſtimo calidū eſt et
ſiccū in ſcd̄o. nā etſi caliditateʒ p
decoctiōeʒ recipiat: et de ei⁹ calore
naturali reſoluit: dure ē digeſtio-
nis iſlatiuū multū nutrit: ⁊ eſt cō-
gruū patiētib⁹ i pectore: ⁊ pulmōe
⁊ vulnerat⁹ i renib⁹ ⁊ veſicca: ē eñ
mūdificatiuū ⁊ ꝯſolidatiuū: et eſt
doloris mitigatiuū i emplaſtrꝫ po
ſitū cū furfure frumēti ſale huiuſ
modi. Et iſta mihi vr̄ fuiſſe Iſaac
ſnia i dietis ꝑticularib⁹ circa finē
di. Sapa groſſior eſt et durior in-
flatiua: q̄ ſi digerat multū dat nu-
trimētum: ⁊ eſt cōgrua patientib⁹
in pectore ⁊ pulmōe: ⁊ vulneratis
in renib⁹ e veſica: eſt eñ mundifi-
catiua ⁊ ſolidatiua. Et iō ꝑ cōdi-
mēto ⁊ in dulcorādis saporib⁹ q̄-
buſdā poſſumus ea in modica vti
quātitate pmiſcētes ipaʒ cū agre
ſta vel aceto: et huiuſcemodi frigi
dis ad remittēdā eoꝝ frigiditatē
et acredinē. Et ſicut de melle ſpū
ſupra dixim⁹ ꝙ iuuenibus et cali
dis et ꝑcipue in eſtate nō ꝯuenie-
bat: ſʒ ſenib⁹ magis et phlegma-
ticā habētibus ꝯplexionem in hye
me ꝯſtitutis et talibus: ſic et de ſa
pa mihi videt eſſe dicendum. Et
q̄ꝛ groſſa eſt: vt Iſaac iquit vbi. ſ.
ideo timētes opilatiōes in epate
aut ſplene ipſi nō aſſueſcāt: q̄ꝛ op
pilatiua eſt et rōne dulcedinis et
rōne groſſiciei vt manifeſtū eſt. Et
hec ſnia colligi pōt ex dictis Gal.
in pleriſq́ʒ locis: ſʒ maxie in ꝯmē
to. ij. iij. li. regiminis acutoꝝ dicē.
Dico ergo ꝙ cum oē vinum dulce
calefaciat et ſit groſſum in ſubſtā
tia ſua: opʒ vt virtutes ꝑticulares
que apparent ab eo qñ bibit non
ſint niſi ab iſtis duab⁹ qualitatib⁹
ſ. dulcedine et groſſicie: q̄d eſt q̄ꝛ
colori in ſe non eſt virtus in nocu
mento aut iuuamento: ergo quā-
titas groſſitudinis vini huius eſt
illa: ⁊ tarditas penetrationis ei⁹.
Opʒ ergo vt nō ſolum nō aperiat
oppilatiōes alicuius mēbroꝝ: ſʒ
faciat in eis oppilatiōes: et ꝓpter
hāc cām fit nocumētum eius epa
ti qñ in ipō eſt infirmitas nocumē
tum magnum: et proprie qñ in eo
eſt apoſtema aut duricies: et no-
cet etiā huic membro nocumento
nō pauco qñ oppilationes q̄ ſunt
in eo accidunt ab humorib⁹ groſ-
ſis. Et ſubdit infra. Deinde mem
brum ſm̄ cui aduenit nocumētuʒ
poſt epar de vino dulci eſt ſplen
⁊c. Cum autēʒ ſapa ſit hm̄oi: imō
dulcius vinum: et groſſius longe
magis ꝙ̄ vinū illud de quo itelle
xit Gal. in loco p̄allegato: maxie
dʒ eſſe a p̄dictis ſuſpectū: et pro-
pterea tutiſſima res erit: aut ipaʒ
totalr̄ dimittere: aut in modica in
cōdimētis accipe q̄ntitate: ne i in-
cōmoda ex groſſicie ꝓueniētia in-
curram⁹ incidamuſve. de quib⁹ in
c. xlvj. libri huius abundātiſſime
pertractauimus.

¶ Cap̄.

¶ Ca. ccxx. oſtendit naturā et proprietates ſalis ſimul cum eius iuuamentis ⁊ nocumentis.

SAl quid eſt? gen⁹ terre eſt: que terra incenſa inquit Gal. in libro de iuuamento anhelitus c. vltio autoritate Ariſ. vbi autem Ariſto. hoc dixerit ipſe nō expreſſit. Nos autem dicimus ꝙ ex libello de ſenſu et ſenſato. Et ex ſcdo Metheoroꝝ id facile elici pōt. Sal ergo adeo in oēs fere cibos cōdiendos ingredit: ꝙ a vulgaribus exiſtimet: vt inter omnes ſapores ipſe principatū obtineat. Non eſt autem ita cum amarus ſic ⁊ ſtipticus: vt princeps ait in. ij. cañ. c. dcxix. et ſit calidus et ſiccus in ſcdo: et quanto plus eſt amarior: tāto plus eſt calidior. Et abſterſiuus: reſolutiu⁹: ꝯſtrictiu⁹ exſiccatiuus: et cōfert humorum groſſiciei: ⁊ ſal ois facilem efficit ſuperfluitatū egreſſiōez ⁊ deſcenſionem cibi. Iſaac autem in ꝑtic. dic. ſic inquit de ipſo. Sal calefacit moderate: multum tñ deſiccat q2 cōpoſitum eſt ex duabus qualitatibus. Una eſt colatiua et inciſiua. Altera vero eſt coadunatiua ⁊ cōſtipatiua: que vtreqꝫ deſiccatiue ſunt: idē qꝫ ſal deſiccat in tertio gradu: ⁊ calefacit in ſcdo. Qđ ducb⁹ modis eſt: metallinū. ſ. et marinū marie aūt fit in lacubus qui ſaline a vulgo vocantur: vt fit de aqua maris eſtiuo tpe cocta. Metallinum laudabilius eſt marie qđ caret lapidibus: et ſit clarum obtuſum et equale. Marinum xo bonum eſt ſi ſit cādidum: nō tñ quale metallinum. vñ dixit Diaſcori. Sal metallinum fortius eſt marino: qđ Galc. negauit: dixit enim actionem illorum fore equalem: ambo initio diſſoluunt: et mundificāt groſſoꝝ humoꝝ ſuperfluitatem et putredinez: deinde que ex eis remanēt deſiccāt ⁊ cōſumunt. Quibus finitis naturalē corporis coadiuuāt humiditatē ⁊ cōſtrictā cōſeruāt: ⁊ poros cutꝫ claudūt: vt illa hūiditas putredini nō appareat: ⁊ dat cibis ꝯdimentū ſaporitatē atqꝫ acceptabilē humiditatē adiuuātē ⁊c. Raſis ēt in. iij. Almā ſor. c. xvij. ſic ait de ipſo. Sal calidus eſt ⁊ ſiccus: qui cibis auferēs faſtidiendi nocumētū ſubtilis atqꝫ appetitū excitat ⁊ acuit. eoꝝ preterea ſanguinē qui multam ex eo ſumunt quātitatē adurit: viſuꝫ qꝫ debilitat atqꝫ ſpma minuit: ⁊ pruritū gñat: et ſcabiem: et in. xxiij. li. cōtinētis. c. dcclj. dixit autoritate Diaſc. Sal hꝫ virtutes ſtipticas abſterſiuas et mundificātes ⁊ diſſoluentes ⁊c. et Gal. in. vj. dixit de ſale fodito ⁊ marino: vires habēt ſimiles: tñ diuerſi ſunt: q2 ſal foditus vehementioris eſt ſtrictionis: et groſſitudo ⁊ ſtipticitas exinde fiunt in eo maiores. dixit ēt Oribaſius. Uires ſalis cōpoſite ſunt abſterſiue ⁊ ſtiptice: ſꝫ he due qualitates ꝯſtringunt: idō ſal deſiccat humiditatē q̄ eſt in corpe: et etiaꝫ cōſumit et colligit mēbra ſolida cuꝫ ſtipticitate ipſi⁹: ideo deſiccat corpora et cōſeruat ea a putrefactiōe ꝙ nō putreſiāt. Idem quoqꝫ dixit Paulus: et Binmaſui ſic de eo ſcripſit. Sal calidus eſt i ſcdo: ⁊ ſiccus in fine tertij: diſſoluit valde hñs in ſe pōticitatē modicā cōprimentem: humiditates que fiunt in corporibus deſiccat eas liquefacit humores cōgelatos in corpe: ⁊ cōſeruat corpora cū ſiccitate ipi⁹: lenit naturā: ⁊ confert in corpore phlegmatico ⁊c. ⁊ dixit Bugerig. Sal calidus eſt et ſiccus: et mixt⁹ cum nutrimentis frigidis mutat

de natura ipſoꝝ:ita ꝯvertunt̃ in calida et ſicca:et ꝓpterea bonum eſt vti ſale in cibarijs frigidis.: et hũidis.q̃ caleſieri ꝛ deſiccari opꝫ ſicuti dixim⁹ ſupra.c.lxxviij . libri hui⁹.vbi Iſaac adduxim⁹ dicẽtẽ. Studuerũt antiqui artificialiter adaptare carnẽ pinguiſſimã cum multo ſale ꝛc.ꝛ infra.Iteruꝫ caro pinguis nõ dꝫ comedi:niſi aſſata cum multo ſale ꝛc.Ecce igit̃ ꝙ pinguiſſima cibarioꝝ et inſipida multa ſalis quãtitate ꝓ ſuo indigent cõdimẽto:ꝛ precipue cum a phlegmaticis accipiunt̃. Cholerici vo et macri ab eius vſu ſuperfluo tã ꝙ̃ ab inimico caueãt : pariterqꝫ a rebus ſalitis: ꝛ permaxie in eſtatis tempore.

¶ Ca.ccxxj. oſtendit naturam ꝓprietates ꝛ iuuamẽta ſeminũ aniſi et aneti in via condimenti.

DIcamus mõ de condimentis ciboꝝ factis cũ ſeminib⁹ et ſpẽbus magis vſitatis: poſtꝙ̃ cõplenimus ſermonẽ de his que ſunt liquores aut eis ſimiles:et obſeruando premiſſum ordinẽ alphabeti:dicemus in primis de aniſo cum Auer.in.v. col. ſic ſcribente.Aniſum calidum et ſiccũ in tertio gradu:ideo qꝛ ſubſtantia ignea ſuper ipm̃ dñat̃: ꝛ ſignificat̃ ſup hoc acuitas ſui ſaporis cũ aliquãtula dulcedine:cui⁹ operatiões ſunt:qꝛ vꝫ ad carminanduꝫ ventoſitatẽ: et prouocat vrinã:ꝛ apperit oppilatiões:que fuit ſnĩa Gal.in.vj . de ſimplic.b⁹ medicinis.c.xlvj.di.Aniſuꝫ in ſua acuitate eſt prope medicinas cõburentes:ꝛ eſt in tertio gradu ſiccitatis:et ſilr̃ eſt in caliditate : et propter hanc cãm prouocat vrinam.Aui.vero in.ij.cano.c.j. ſcd̃i tractatus:aliter de caliditate ei⁹ ſentire vr̃ cum ait. Aniſum eſt ſemen feniculi romani:et eſt minoris acuitatis ꝙ̃ nabathi:et meli⁹ eſt et ponderoſius calidum eſt in ſcd̃o:ꝛ ſiccũ in tertio:eſt aperitiuũ cũ ſtipticitate pauca:ꝛ ẽ ſedatiuũ doloꝝ ꝛ reſolutiuũ ventoſitatuꝫ: prouocat lac: abſcindit ſitim factã ex humiditatib⁹ baurachijs:ꝛ cõfert oppilatiõi epatis ꝛ ſplenis gñate ex hũiditatib⁹:ꝓuocat vrinam:et mundat matriceꝫ a fluxu humiditatũ albaꝝ:mouet coituꝫ et expellit̃ nocumẽtũ venenoꝝ et venenoſoꝝ:hec ipſe. Que fuit ẽt ſnĩa Raſis in.xxj.ꝯtinẽtis c.cxxx. dicẽtis autoritate Diaſco.Aniſuꝫ hꝫ virtutẽ calefaciẽdi ꝛ deſiccãdi: mitigat dolorẽ ꝛ diſſoluit inflationem:cõſtringit ventrẽ:et ꝓuocat vrinã ꝛ ſudorẽ diſſoluit ſuperfluitates:ꝛ extinguit ſitim:ꝛ ꝯfert oĩbus venenoſis morſibus reptiliũ et prohibet fluxum humiditatuꝫ albaꝝ ad matricẽ:et exſiccat coitum.Idem quoqꝫ dixit autoritate Gal.Oribaſij.Pauli ꝛ filij meſue que dimittam⁹ breuitatis gratia. De aneto vero dicim⁹ ꝙ lꝫ magis ſit medicinale ꝙ̃ cibale:tñ et ipſo pro ꝯdimẽtis a quibuſdã vtit̃ : idõ dicemus cum Auerroi in.v.col.de ipſo ꝙ calidum eſt in primo gradu:et attingit parꝫ ex ſcd̃o: et eſt ſiccũ in principio ſcd̃i ꝛ in fine primi:et idcirco eſt diſſolutiuum et mitigat dolorem et inducit ſomnum.Qđ etiã ſenſit Aui.in.ij.cano.c.lxxij.di.Calefactio aneti eſt inter ſcd̃m et tertium:et eius exſiccatio inter primum ꝛ ſcd̃m:eſt maturatiuum frigidorum humoruꝫ: et ſedatiuum dolorum ꝛ carminatiuũ vẽtoſitatum:facit ſomniũ:et eius cõctionis aſſiduatio debilitat viſum : et facit abundare lac in ſorbitionibus:et vt dixit Gale.

nocet ſtomacho: ⁊ vomitū inducit et cōfert dolori vētris pungitiuo. Qđ etiā ſenſit Iſa.in.d.p.et Gal.in.vij.de ſimplicib⁹ pharmacijs.et Serap.autoritate Ruffi.Pau. ⁊ ceteroꝝ antiquoꝝ. ⁊ iō nobis vr̄ cōcludēdū eſſe: q̄ q̄r anetum calidū eſt et ſtomacho incōueniēs ⁊ nauſeā faciēs: q̄uis iacangmētet: et vētrē leniat: q̄ vſus eſt ꝓ medicinis tm̄ et nō ꝓ cibis neq̄ ꝓ ꝯdimēto ſit habend⁹. cum nullū hēat ad cōdiēdū laudabilē opationē quā ⁊ alia ſimplicia tot nocumēta ꝗ̄ hn̄tia nō ꝯtineāt q̄re nr̄o ꝯſilio poti⁹ alijs q̄ ipſo ꝓ cōdimēto erit vtēdū. Iſa. tn̄ in part.die.ſuper multa rectificāda cū vr̄ adminiſtrare: ſicut etiam et cuminū: et multa alia q̄ italia nec placerent nec equidem videri: vt ita dicam nedum pōt manducari eo q̄ horridi ſint odoris abominabiliſq̄ ſaporis. Nos autem delectabilia ⁊ ſuauia debem⁹ aſſumere ſi ſanitatē volum⁹ ꝯſeruare: vt in.c.lvj.libri hui⁹ declarauimus.

Cap.ccxxij. oñdit naturā et ꝓprietates coriādri ſimul cum iuuamētis et nocumentis eius.

Coriādrū frigidū eſt in fine p̄mi vſq̄ ad ſcd̄m: ⁊ ſiccum in ſcd̄o: ⁊ apd̄ quoſdā i tertio apud me vo ſiccū ē declinās ad caliditatē paruā: vt inq̄t Aui. in.ij.cano.c.cxliiij.et ſubdit. Sed Gal.in toto facit declinationē ad caliditatem: et forſitam illđ eſt ꝓpter ſubſtātiā in ipſo ſubtilē q̄ reſoluitur. Et deinde ſubiunxit. in ipō eſt ſtipticitas ſtupor ⁊ eius ꝓprietas ē ꝓhibere vaporē a capite: ⁊ ꝓpter hoc ponit̄ i cibo patiētis epilepſiā ex vapore ſtomachi. et cōfert ēt vertigini facte a vapore cholerico et phlegmatico: multa tā ei⁹ comeſtio gn̄at tenebroſitatē viſus: cōfert tremori cordis calido: ē tarde digeſtiōis: ⁊ cōfortat ſtomachū calefactū: et ſedat eructuationē acidā poſt cibū: et ſemē ei⁹ ſiccū frangit vtutem coitus et erectionem vge deſiccando ſperma. Auer.autē in.v.col.di. Coriādrum calidū eſt in p̄mo gradu: et ē cōpoſitū ex ſubſtantijs cōtrarijs hoc eſt ex ſubſtātia amara ⁊ ſuſtantia aquea et ſtiptica: at vm hoc facit diuerſas opationes ⁊c. Et iſta fuit ſn̄ia Iſa.in parti.die. c.ꝓprio di. Coriandrum diuerſe virtutis ē: q̄ teſtatur varietas ſui ſaporis: hʒ em̄ amaritudinem et ponticitatem: ideoq̄ hip.di. ipm̄ habere colorem pro ſua amaritudine et pōticitate: et di.ipſum eē ſtipticum: ⁊ poſt cibum acceptum ſomnū p̄ſtet. ſʒ Diaſco.intēdit ipʒ frigidum eſſe.dixitq̄ illud ſcrophulas diſſoluere. qđ Gal.di.eſſe impoſſibile ſcrophulas frigiditate curare que groſſi ſunt et duri humoris: intentionem autē hunc intelligere nō valeo ſcrophulas frigiditate curare: et coriandrum frigidum eſſe dicentis: ſaporem eius amarum eſſe: amaritudo em̄ ſignificat calorem extenuantem. Scđo vo cibum durum eſt coriandrū digeſtioniq̄ inobediens ⁊c. hāc aūt ꝯdictionem Diaſ. ⁊ Gal. Prin. Aui.vbi.ſ.ſic vr̄ remouere tenendo cum Diaſco.di. Gal.remouet frigus a coriādro ꝯdicendo Diaſcoridi. Ego aūt dico q̄ iā teſtificati ſunt frigus ei⁹ Ruffus ⁊ Archigenes ⁊ alij ab eis. Et.ſ. di. Inquit Ga. cum coriādrum reſoluat ſcrophulas quō ergo ē frigidum et ſoluens dixit. Et poſſibile qđē ē: ⁊ dicatur ei propter ipſius proprietatem: et quoniā in ipſo eſt ſubſtantia ſubtilis ꝯfun

dans penetrās:nō aūt ꝓfundat̃ ſubſtātia frigida. Et vr̃ etiā fuiſſe ſnia Ra.i.iij. Alm̃.c.xix.di. Coriā drum recens frigiduꝫ eſt:de quo nō multa ſumenda eſt quātitas: forſitā em̃ mors ſequeret̃:cui⁹ pꝫ na quantitas eadē que ⁊ lactuca operatur verūtñ ipm non humectat.et in li.xxij.ↄtinent.c.dclvj. idem di.autoritate Pau.Bimma. Bagerig.Cuzi.⁊ alioꝝ pluriū ſapientum. Qui oēs in hoc ↄuenerunt ꝙ coriādrum ſit frigidum ⁊ ſiccum.Ga.excepto:cuius ↄtradictionē et ipſe ibidem poſuit. Qui ſolui pōt vt diximus. de mente Prin. Et ad id qđ Iſa.cuꝫ Gal.vr̃ ꝯcludere Diaſ.ſ.ꝙ ſi coriandruꝫ eſt amarum:quō eſt frigidum. Dicere poſſumus quod ⁊ cicorea eſt amara:et tñ eſt frigida.⁊ ſil'r roſa ⁊ apium et multa talia ſunt amara cū ab oibus frigida ꝓnūtient̃: rōne tñ quarūdam partium calidarum cum frigoris tali cum mō ſubſtantie permixtarum qđ totuꝫ inde reſultās reddit̃ amaꝝ:et ſic pñt ſalnari Diaſ.et reliquij coriādrum frigidum eſſe aſſerentes. Quicquid tñ ſit conueniunt ipſi oēs:vt parua quātitas ex eo mādūcetur ꝓpter nocumēta q̄ i ipſo poſſunt induci. quare ⁊c.

¶ Cap.ccxxiij.oñdit naturam ꝓprietates et iuuamenta cinamomi:vt eo ꝓ ↄdimēto vtimur.

Cancla a vulgaribus đr: qđ nos cinamomū appellam⁹:caliduꝫ et ſiccū in ſcđo gradu et in ſiccitate plus extenditur.⁊ hoc qꝛ ↄpoſitū eſt ex ſubſtātia terreſtri cum ſubſtantia aerea equaliter: et hoc teſtificatur Gal.⁊ cum hoc hꝫ ſubſtantiā ſubtilem igneā:a qua hꝫ ſuā aromaticitatē:⁊ ſtipticitas ſuo cum mordico acumine ſig̃t terreſtrem ſubſtatiā:et anheloſitas ſua ſig̃t ſubſtantiā aereā ſuper ipſam dñantē.⁊ hoc ſcit̃ ꝓpter naturā canarū cui⁹ iuuamēta manifeſta ſunt in ſtomacho ⁊ epate:qꝛ ex medicinis in qb⁹ inueniunt̃ aromaticitas et ſtipticitas et acumen:et ꝙ hꝫ tā nobilē ↄplexioneꝫ roborat oia mēbra ⁊c. Hec inquit Auer.in v.col'.Prin.ṽo in.ij.cañ.c.cxxviij. inter alia de eo qđ meli⁹ eſt illud qđ eſt boni odoris et acutum:qđ hꝫ saporem ſine mordicatione:et calor eius eſt purus nō ↄmixtus ⁊c. Calidum eſt ſiccum in tertio:⁊ vltimum in ſubtiliatione attractiuum aperitiuū,et rectificans putrefactionem oēm virtutem corruptam:et oēm ſanioſitatē humoꝝ corruptoꝝ.confert tenebroſitati oculi comeſtū et collyriſatū confert tuſſi ⁊ mūdificat qđ in pectore.aperit oppilatiōes epatis confortat ipm:⁊ confortat ſtomachū et deſiccat humiditatem eius.et cōfert morſui ꝯmiū venenoſorum ⁊c. Hoc ēt voluit Iſa.in.p.d. cum inquit. Cinamomum calidum eſt in tertio gradu:ſtomachum cōfortat:qꝛ aromaticū eſt oppilationē epatis aperit.⁊ ꝓuocat vrinam. ſimiliter R .in.iij. Alm̄.c.xvij.di. Cinamomum calidū eſt et ſiccū: qđ ſtomachum et epar roborando digeſtiuam adiuuat atq; ventoſitatem expellit. Et in.iiij. li.ſuorum apho.ſic etiam ait. Cinamomum virtutem habet bonum faciendi odorem ⁊ bonam ſaporē ⁊ ↄfortat cor.⁊ addit in ſperma. Et in li.xxij.conti.c.cccxxij.di. autoritate Ga.in.vij.tra.ſimplicis medicine. Cinamomū eſt in vltimitate tenuitatis:non tamen in vltimitate caliditatis:ſꝫ eſt in ea in gradu tertio:⁊ nō ē i aliqua me=

dicina calefactiua q̄ deſiccet ad-
modum deſiccationis ipſius ex cā
tenuitatis ſubſtātie eius. Cōs etiā
di. autoritate Diaſco. et demum
autoritate Pau. ſic inquit. Dixit
Pau. i. vij. tra. q cinamomū eſt in
vltimitate ſubtilitatis ptiū: ⁊ nō ē
i vltimitate caliditatis ſȝ i tertio
gradu eius: et nulla medicina cō
paratur ei in calefactiōe et deſic-
catiōe ex tenuitate partium eius.
et poſtea ſubdit. Et dr in li. cibar.
q cinamomum eſt calidū ⁊ ſiccū
iō bñficiū pſtat ſtomacho ɔferēs
frigiditati q̄ eſt in eo et in epate:
puocat vrinā: aperit oppilatiōes
abſtergit caliginem viſus: et deſic
cat hūiditatē q̄ erit in capite ⁊ in
ſtomacho: et ppietatem hȝ ſi co
medit q pdeſt caligini viſus ac-
cidēti ex pte hūiditatis: ⁊ ppter-
ea p ɔdimētis eo vti poterimus:
⁊ pcipue puluere ei⁹ ſup cibos ſu
perflue humidos et frigidos ſto-
macho nocētes ⁊ capiti: qm̄ bonū
imo optimum erit correctiuum p
malitia ipſorum.

¶ Cap. ccxxiiij. oñdit naturam
ppietates et iuuamenta croci
qd a qbuſdā zafaram dicitur.

CRocus teſte Auer.
in. v. col. calidus ē
in ſcdo gradu: ⁊ ſic
cus in pio: ē dige-
ſtiu⁹ ⁊ ɔfortatiuus
cordis. ⁊ hȝ ſubſtā
tiā calidaȝ ſtipticam et ſtipticitas
ſua eſt ex rebus q̄ adiuuāt ad di-
geſtionem quam facit ⁊c. Aui. po
in. ij. cano. c. cxxx. di. ſimiler q cali
dus eſt in ſcdo gradu: et ſiccus in
primo: etiam ſtipticus reſolutiu⁹
et aperitiuus: et eius caliditas
eſt temperata. Gal. vero di. q ei⁹
caliditas ē fortior ſtipticitate ipi⁹
et Alchanzi di. q nunq̄ alterat
humorem: imo conſeruat euȝ ꝑm
qualitatem et rectificat putrefa-
ctum et ɔſeruat viſcera: et potus
ipſius colorem efficit bonū verū
tñ facit ſoda et ipſe nocet capiti: ⁊
facit ſomnū: et tenebrat ſenſus:
ɔfortat cor: ⁊ ipe eſt lenificatiu⁹:
facit nauſeā ⁊ deijcit appetitū: p-
pterea q oppoſitus ē acetoſitati
q̄ eſt in ſtomacho ex q̄ eſt appeti-
tus: ſȝ tñ ipſe ɔfortat ſtomachuȝ:
ppter illd qd in ipo ē ex calidita
te et preparatione et ſtipticitate:
et eſt bonus ſpleni: vt quidā dixe
rūt: excitat coitū et puocat vrinā:
⁊ bibit⁹ accelerat partū mulieruȝ
⁊c. et hec fuit ſnīa Ra. in. iij. Alm.
c. xxij. di. zafaran calidum eſt et
ſiccum: quod ſtomacho congruū
exiſtens: tñ nauſeā capitiq; dolo-
rem et grauedinē facit: ſomnuȝ q;
prouocat ⁊c. et in. li. xxij. ɔtinen. c.
ccciiij. autoritate Diaſcor. ſic ait.
Crocus hȝ vires digerētes: leniē
tes: et reſtringentes: puocat vri-
nam: pſtat bñficium colori: tollit
ebrietatem bibitus cum vino co-
cto incitat appetitū ad coituȝ: p-
uocat ſomnum ⁊c. et di. Gal. In
croco eſt res ſtiptica modica: et
iā manifeſtauimus q pars ſtipti
ca eſt terreſtris: tñ pualentior eſt
ei qualitas calida: vnde erūt vi-
res eius in calefactione in gradu
ſecundo et in ſiccitate in pio gra
du: ideo in eo eſt pars aliqua di
geſtiua: et ſubuenit ei ſuper hoc
ſtipticitas modica q̄ eſt in ipo ⁊c.
⁊ di. Pau. Croc⁹ eſt calidus in ſe-
cundo et ſicc⁹ in primo reſtringit
et digerit: et ſimiliter di. Bm. et
proſequitur. Digerit cibariuȝ: ap
perit ſtomachum ex parte ponti-
citatis ipſi⁹ modice que eſt in eo:
corroborat epar: tollit difficulta-
tem anhelitus: et appetitum cibi
prouocat ⁊ vrinā: et bonum colo
rem facit: tamen malus eſt cere-

bro. et ſuperabundantia aſſum-
ptiōis eius nō laudatur: q2 tollit
appetitū cibi. et poſt multa ſub-
iūxit. excitat actus venereos infe-
rēs dolorē capiti: ꝛ di. Coſta. Cor
letificat. Demū ppria autoritate
ſic inqt. Dico ꝙ erat qdā pturiēs
ꝛ ſumēdo de eo drachmas duas
peperit ſtatim ipſa hora: et exper
tus ſum hoc plies et ita ſemꝑ in-
ueni: ꝛ q2 ſtomachi delet appeti-
tum et capiti nocet ꝛ viſui: nō vta
mur eo in ꝯdimētis nřis in multa
quantitate. ꝛ pcipue eſtatis tem-
pore: ꝛ multo magis ſi ꝯplexio re
cipientis cholerica fuerit ꝛ regio
calida ꝛ exercitium laborioſuꝫ et
hmōi q̄ phibēt quantitatē calefa
cientiū poſſe ſalubriter exhibere:
vt vnuſquiſqꝫ ſani capitis facile
pōt intelligere. quare ꝛc.

¶ Cap. cclxxv. oñdit naturā p-
prietates et iuuamenta gariofi
lorum et galange.

De feniculo nihil hoc in
loco dicere debemus
cum. S. in. cclxvii. de eo
locuti fuerimꝰ nec etiā
de cimio cū horribilis
ſit saporis et odoris quo nobiles
permaxie minie ſolent vti. Sꝫ de
gariofilis: quoꝝ ſpecies ſunt pli-
mum viſitate rōne delectabiliſſi-
mi. odoris potius q̄ ſaporis. Di-
camus cum Auer. in. v. colli. c. de
rebus marinis. ſic di. Gariofili ca
lidi ſunt ꝛ ſicci in ſecundo gradu
et attingunt ad tertiū. Et ipſi cō-
fortant oīa mēbra principalia: ꝛ
etiā cōtra paſſiōes frigidas: et cō
ſtipant ventrem. Et di. Gal. ꝙ eo-
rum proprietas confortare vir-
tutem digeſtiuam. Auicen. quoqꝫ
in. ii. cano. c. cccxviii. ſic de eis ſcri
pſit. Gariofilus calidus eſt et ſic-
cus in tertio: corpis odorem bo-
nū efficit: cōfortat ſtomachum et
epar: ꝛ confert vomitui ꝛ nauſee.
Que fuit ſnia Ra. in. iii. Alman. c.
xxii. di. Gariofili calidi ſunt et ſic-
ci: ſtomachū ꝯfortāt atqꝫ cor robu
ſtū faciūt ꝛ ppterea in condimen
tis frigidis et humidis cōuenien-
tiſſimi exiſtūt bonum eis pſtātes
odorem: ſꝫ nō in multa quātitate
ponaꝝ de eisqꝫ amaricare faciūt:
et ſuperfluam inducunt calidita-
tem: et potiꝰ in hyeme q̄ in aliis
tēporibus vtantur: et a phlegma
ticis ꝛc. ¶ De galanga ſimiliter
dicemus cum Pꝛin. in. canonis. c.
cccxxi. ſic ſcribente. Galanga cali
da eſt ſicca in ſecundo: cuius ope
rationes et proprietates he ſunt:
q2 ſubtilis reſolutiua ventoſitatū
odorē oris efficit bonū: ꝯfert cho
lice et dolori renuꝫ: ꝛ adiuuat ad
coitum: eſt bona ſtōacho ꝛ eſt di-
geſtiua cibi. Sera. quoqꝫ in. c. Ru-
lūgē. i. galanga: dixit autoritate
Iſaac. abenamram. Eſt vena: in
groſſitudine caſu lingue. ꝛ cortex
eius eſt rubeus: et interius eiꝰ eſt
puluerulentum: deferꝛ ex ſcithia
eſt calida ꝛ ſicca in tertio gradu:
et confert phlegmaticis et hūidi
tatibus ſtomachi: facit digere ci-
bum ppter ſuā caliditatem ꝛ re
ſolutionem quā infert in ſtoma-
cho: et ppter diſſolutionem ſuꝫ
in phlegmaticis: cōfert cholice: ꝛ
facit bonum oris odorem: calefa-
cit renes: ꝛ cōmouet ſperma: ꝛ qñ
teneꝝ et ea in ore fruſtū: facit ma-
gnā virge erectionē. Et di. Abē-
meſui. cōfert ſubſtantie ſtomachi:
ꝛ facit oris odorem bonum. et di
gerit cibum: ꝛ eſt medicina anti-
qua q̄ auget in ſpermate multū:
et confert frigiditati renum: et cō
uenit habentibus eructuationes
acetoſas. Que fuit etiam Raſis
ſententia in. iiii. lib. ſuorum apho
riſmorum dicentis. Galanga ſto-

machũ ↄfortat: ⁊ frigiditati ⁊ re-tẽtioni vrine cõfert. Poſſumꝰ itaq; ⁊ puluere eiꝰ i cõdimẽtis frigidis vti: vt ſupra dixímꝰ de gariofilis: niſi veneris ſtimulũ timuerimus: tũc eni in oiuo ꝑtermittẽda foret: ſicut et alia que nos in. c. xxxviij. libri huius expreſſimꝰ. quare ⁊c.

¶ Cap. ccxxvj. oſtendit naturã ꝓprietates ⁊ iuuamenta nucis muſchate.

Nux muſchata ſepenumero in condimentis nobiliũ ponit̃: cum bonuȝ odorẽ ⁊ bonuȝ ſaporeȝ habeat: ideo de ipſa hec in loco dicamus cuȝ principe noſtro Auicen. in ſecũdo canonis. c. diij. ſic ſcribẽte Nux muſchata eſt calida ⁊ ſicca in fine ſecundi: in qua eſt ſtipticitas: ⁊ odorem oris bonum efficit: cõfortat viſum: epar: ſpleneȝ: et ſtomachũ ⁊ proprie os eiꝰ ↄſtringit: ⁊ prouocat ⁊ cõfert difficultati vrine ⁊ ꝓhibet vomitũ. Qđ ẽt ſenſit Serapio i. c. ieuȝaue vel iuſbaue dicẽs autoritate Iſaac abenãrã. Meliores ex eis ſunt rubee: pingues: graues et deteriores ſunt nigre leues ⁊ ſicce: ⁊ ſtringunt ventrẽ: ⁊ aromatiȝãt ſtõachũ ⁊ epar: ⁊ extenuãt ſplenẽ ⁊ molliũt apoſtemata dura epatis: ⁊ odoreȝ oris efficiũt bonũ: auferũt fumoſitates a ſtõacho: digerũt cibuȝ: ⁊ expellũt vẽtoſitates: ⁊ corroborãt ſtõachũ ⁊ epar ⁊c. Et dixit Abẽmeſui. Natura eiꝰ ẽ ſicut natura gariofiloꝝ ⁊ eſt calida ⁊ ſicca i tertio gradu. et eſt bona ſtomacho ⁊ epati frigidis. Ipſa igit̃ vtant̃ q̃ talẽ habẽt cõplexionẽ in ſuiſq; cibarijs ſecuriſſime ponãt phlegmatici melãcholici ⁊ hmõi. Qui aũt calidi ſũt cholerici vel ſanguinei ab ea caueãt ⁊ ꝑcipue in eſtatis tpe: ne ex ea inflammet̃. qđ ſepiꝰ replicamꝰ nõ ſine: cã qm̃ plerigꝫ decipi ſolẽt audiẽtes qnq; rẽ aliquã a medicꝭ cõmẽdare: putãt eã oibꝰ hoibꝰ cõplexiõibꝰ etatibus ⁊ tẽporibus cõuenire: ſicut fecit q̃dã amicꝰ noſter venetꝰ: q̃ cuȝ ſtomachi debilitatẽ a frigida cã pateret̃ ⁊ humida: itelligens a medicis ꝙ ȝinȝiber ↄditũ ei multũ cõferret voluit expiri: ⁊ cuȝ expertꝰ eſſet: vidit ſic eſſe: ⁊ vt fortior ſtomachꝰ eiꝰ poſt cõualeſcẽtiã fieret: etiã ſanꝰ ⁊ co ampliꝰ nõ indigẽs ipſo quotidie vtebat̃: ⁊ inde ad inflammationẽ epatis ⁊ ad iteriã citrinã fortiſſimã ꝑuenit: ex qua magna cũ difficultate: ⁊ nõ niſi pꝰ plures mẽſes oino potuit ſubleuiari hoc igit̃ voluit annotare vt legentibus hunc librũ aliquid tale nõ cõtingeret. Et iđ intelligãt ꝙ cum rẽ aliquã cõmẽdamꝰ: cõſideramꝰ eã in ſe: qr taliũ opationũ ꝑ ſe in corpore tẽperato ẽ ꝓductiua. Per accidẽs aũt põt oppoſitum facere: vt qñ oblata fuerit naturis hoim ea nõ indigentibꝰ: aut in tpibus vel in quãtitate nõ cõpetẽtibꝰ. Et ideo vnuſquiſq; in rebus iſtis debet cõſilio ſapientis medici regi dirigi vel gubernari vt in. capitulo. xv. libri huius diximus.

¶ Cap. ccxxvij. oſtendit naturam proprietates ⁊ iuuamẽta piperis et ſpecierum eius.

Dixit Auerrois i. v. col. ꝙ aliquod eſt piper nõ maturũ ⁊ eſt albuȝ: et quãdo eſt maturuȝ eſt nigrũ: ⁊ ambe ſpecies ſunt calide ⁊ ſicce in tertio gradũ ⁊ quidam dicunt in quarto. Auicenna auteȝ in ſecundo canonis. cap. dliij. dixit autoritate Gal. ꝙ in primis cum eleuatur fructus eſt longum piper: deinde ſeparat̃

in grana piperis: ⁊ ꝓpter hoc ē lon
gū pip hūidi⁹ ⁊ iō corrodit ⁊ mor-
dicat paꝝ post pricipiū sui gust⁹
⁊ albū est debilioris caliditatis ⁊
hūiditatꝫ. Quidā ỽo dixerūt ꝙ ni
grū iā exsiccatū est: ⁊ cecidit virt⁹
acuitatis ei⁹. ⁊ remāsit i albo: qḋ
nō ꝑuenit ad vehemētiā exsiccatio
nis. Natura tñ piperis est: qꝛ cali
dū est: ⁊ siccū tēdens ad quartū.
In ipo est attractio: resolutio ⁊ ab
stersio: ⁊ calefacit neruos: ⁊ ē cōue
niens sanis: ⁊ in calefaciēdo ner
uos: ⁊ lacertos nō est ei par: est di
gestiuū faciēs appetitū: ⁊ ꝯfert do
lori vētris ⁊ inflationi: ⁊ albū ma
gis cōueniens est stomacho: ⁊ ve-
hemētius cōfortat ipsum ⁊ longū
piper facit cibū descēdere: facile
est desiccatiuū: consumitqꝫ sperma.
Longū vero piper ⁊ albū augmē
tū efficit in coitu ꝓpter humidita
tē suā superfluā. Isaac etiā in ꝑti
cularibus dictis sic de eo scripsit.
Piper calidū ⁊ siccū i quarto gra
du valet frigidos ⁊ humidos ha
bētib⁹ stomachos: adiuuat dige-
stiuā virtutē: ⁊ scdꝫ medicinā va-
let contra diuturnā tussim qñ de
grossis humoribus est: ⁊ pect⁹: et
pulmonē: ⁊ stomachū de viscoso
phlegmate mūdificat: vētris infla
tionē ⁊ vētositatē aufert: ⁊ vrinā
ꝓuocat ⁊c. Que fuit ēt Rasis snīa
in lib. iiij. suorū aphorismoꝝ dicē
tis. Piper vrinā ꝑparat sicut zin
ziber vētrē humectat. Et i. xxij. cō
tinentis. cap. dlxxvij. dixit autori
tate Diascoridis. Albū piper debi
li⁹ est nigro: ⁊ summarie vires pi-
peris calefaciūt ⁊ digerūt nutrimē
tū ꝓuocāt vrinā: attrahūt ⁊ dissol
uūt: ⁊ abstergūt. Deinde dixit au
toritate gal. ⁊ Oribasij ea ỽba ꝑ-
cise q̄ supra posuit Auicē. Postea
vero autoritate Bimmasui sic in-
quit. Piper calidū ē ⁊ siccū in me
dio quarti grad⁹ ⁊ ꝓuocat vrinā:
⁊ ꝯfert torsiōi ⁊ vētositatib⁹ gros
sis accidētib⁹ i stomachoꝛ in inte
stinis: ⁊ incidit phlegma viscosū
in pectore: ⁊ pulmōe: ⁊ stomacho:
⁊ itestinis: ⁊ digerit cibū. Et dixit
etiā ꝙ piper longū ē calidū ⁊ hu-
midū digerēs cibū: dispdēs vē-
tositates de stomacho: sꝫ nociuū
est ꝑsonis calidis. Et dixit. gal. in
regimine sanoꝝ ꝙ piper albū me
li⁹ est ad stomachū ⁊ magis cōfe-
rēs stomacho frigido. Et in libro
qōnū dixit. Si abundās sumptio
fiat de pipere: ꝓuocat vrinā si mi-
nus soluit ventrē: sicut scamonea
ecōtra facit ⁊ de li. Mabal dixit ꝙ
piper extenuat corpus ⁊ desiccat
spma. idē etiā plures replicauit
de mēte Joannitij: Bimmasui: et
reliquoꝝ veterū sapiētū: quoꝝ di
cta breuitatis grā ꝑtermittemus.
Cōcludētes ꝙ i hyeme ⁊ a frigi-
dis ꝑsonis ⁊ in frigidis ꝑcipue et
humidis cibarijs ⁊ cōdimētis cō-
uenies sit vsus specieꝝ ei⁹ ⁊ ꝓma
xime cōpetēs pinguib⁹ ⁊ quietis
hoibus q̄ grossos ⁊ viscosos ⁊ fri
gidos humores habent per viā
indigestionis coaceruatos.

¶ Cap. ccxxviij. ostendit natu-
ram zinziberis cum iuuamen-
tis et ꝓprietatib⁹ ei⁹ in via cibi.

Zinziber: vt inquit
Auerro. in. v. colli-
get. est calidum in
tertio gradu in mul
ta stipticitate ⁊ hu-
miditate: iō tardat
in calefaciendo corpus qḋ facit
piper: qꝛ calefactio zinziberis est
a calore corporis: et permutatio
piperis ab eodē: sicut permutatio
lignoꝝ viridiū ⁊ siccoꝝ ab igne.
Et piper longū est simile zinzibe-
ri: et ꝓpterea dꝫ poni zinziber in
primo gradu humiditatis. Aui-

cẽ. Po in .ij. cañ. c. dccxl. ſic inquit
zinziber eſt ſimile piperi in natu-
ris ſuis: ſz non ineſt ei in naturis
ſuis ipſi⁹ ſubtilitas: accidit ei vt
corrodat̃ ꝓpter hũiditatẽ ſuã ſu
pfluã. ⁊ ꝓpter illud calefactio ei⁹
durabilior eſt calefactiõe piperis
⁊ illud eſt ꝓpter ſpiſſitudinẽ ſuã:
calidũ ẽ in fine tertij ⁊ ſiccũ i ſcdo
⁊ in ipo eſt humiditas ſuperflua.
Et nutrimẽtũ ei⁹ calidũ ẽ ⁊ ſiccũ:
⁊ nõ eſt in ipo multitudo humidi-
tatis ſupflue ei⁹ caliditas eſt for-
tis: ſz nõ calefacit niſi poſt tps ꝓ-
pter illud qd̕ i ipo ẽ de hũiditate
ſupflua ⁊ ei⁹ calefactio ẽ fortis et
eſt lenitiuũ ⁊ reſolutiuũ inflatiõis.
Cuz ergo nutrit̃ cũ melle accipit
quiddẽ humiditatis ei⁹ ſupflue ⁊
exſiccat pl⁹ digerit: ⁊ cõuenit frigi
ditati epatis ⁊ ſtomachi ⁊ exſiccat
humoroſitatẽ ſtomachi: ⁊ qd̕ acci
dit in eo ex humiditatib⁹ ⁊ come
ſtiõe fructuũ: excitat coitũ nutritũ
⁊ nõ nutritũ ⁊ lenit ventrẽ leuiter.
lz Aleanzi dixerit imo retinet. ego
autẽ dico ꝙ cum fuerit: a malitia
digeſtiõis et lubricitate humoris
viſcoſi retinet ⁊c. Iſaac etiã in p-
ticularib⁹ dietis ait. zinziber cali-
dum eſt ⁊ ſiccum in tertio gradu.
humiditatẽ hz: lz ſenſui nõ appa
reat. qd̕ teſtificat̃ qꝛ putredini ap
paratum ẽ. vtile eſt frigidis: vẽtrẽ
ſoluit: hũiditatẽ deſiccat: digeſti-
uã virtutẽ adiuuat: ⁊ vẽtrẽ hume
ctat ⁊c. hec quoqꝫ fuit Raſis ſnia
in. xxij. cõtinẽtis. c. ccclviij. dicẽtis
autoritate Diaſcoridis. zinziber
hz vires calefactiuas ſubuenẽtes
ad digerẽduz cibuz: ſz lenit natu
rã leuiter: ⁊ valet ad ſtõachum ⁊
ad obſcuritatẽ oculoꝝ: ⁊ vires ei⁹
ſunt vt vires piperis. Deinde di-
xit: autoritate gal. in. vj. tractatu
q̃cũqꝫ ſupra dixim⁹ de mẽte Aui.
Deīde ſubiũxit. Et dixit Binina-
ſui. zinziber calidũ eſt in vltima
pte grad⁹ tertij. ⁊ hũidũ i vltima
parte pmi. Et ſignificat ſup hũi-
ditatẽ ei⁹ corroſio ipſi⁹ ⁊ putrefa
ctio ei⁹: cõfert oppilationib⁹ acci
dẽtib⁹ i epate ex frigore ⁊ humi-
ditate ſubuẽit ſup coitũ: ⁊ digerit
cibũ: diſſoluit vẽtoſitates groſſas
accidẽtes in inteſtinis ⁊ ſtomacho
⁊ lenit naturã ⁊ ꝯfert caligini ocu
loꝝ gñat ex humiditate ſi eñ im-
ponit̃. zinziber ẽt cõditũ eſt cali-
dũ ⁊ ſiccũ: qꝛ mel tollit hũidita-
tẽ ei⁹ excitat coitũ: auget calidita
tez ſtõachi ⁊ corpis: cõſumit phle
gma. ⁊ ꝯfert ſenio ⁊ phlegmatico
corpori cõdominãti. Idẽ ſilr̃ dixit
autoritate Perſi. Sarac: ⁊ alioꝝ
Ex q̃bus apparet: qd̕ qñocũqꝫ ad
miniſtret̃ corporib⁹ frigidis pluri
mũ iuuat. Cõditum eñ: vt inquit
Meſue in quarta diſtinctiõe ꝯfert
ad frigiditatẽ. et mollificationez
ſtomachi: ⁊ ad malitiã digeſtiõis
⁊ corruptionẽ ipſi⁹: ⁊ ad eructua-
tionẽ acetoſam. Et lenitatẽ viſce-
ruz: ⁊ mltitudinẽ vẽtoſitatũ. faci-
ens cibũ cito penetrare ad epar
⁊ corp⁹. Et apparet etiã ꝙ puluis
eius in cõdimẽtis frigidis ſit cõ-
ueniẽs. Et ſic eſt finis de ciboꝝ et
eoꝝ cõdientiũ magis vſitatoꝝ p-
tractatiõe ad laudẽ oipotẽtis dei
pr̃is et filij ⁊ ſpiritusſancti. Amẽ.

¶ Ca. ccxxix. oſtẽdit q̃d ſit po-
tus: et quare hominibus bibe-
re ſit neceſſarium.

Poſtq̃ in ſuperiorib⁹
declaratũ ẽ q̃: quot:
⁊ quãta ſint neceſſa
rio a ſanis in come-
ſtione obſeruanda:
qui etiam cibi faciãt
ad ſanitatem: et qui minime: et
demum q̃uo et cum quibus cõ-
diendi ſi conditura indigeant.
Nunc conſequenter de potu et

obſeruādis circa ipm̄ loquemur: qm̄ nō ſolū nobis ē neceſſariū mā ducare. vt i. c. xliij. declarauimꝰ: ſꝫ bibere etiā nō minꝰ opꝫ: vt ſatis patere pōt ex diffinitiōe potꝰ a Cōciliatore poſita in differētia. cxviij. ſic dicēte. Potꝰ eſt res nō naturalis actu humida ciborū in ventre ꝑmixtiua ⁊ eorūdē in ptes corpis delatiua. Et qꝛ potꝰ multipliciter capi pōt: vt idē dixit vbi ſupra: nō de medicinali potu: ſꝫ de hoc tm̄ qui nutritiōe deſeruit intendimꝰ: q̄ neceſſariꝰ eſt ad cibi ſolidi permixtionē: ⁊ ad ipſiꝰ penetrationē vt ſenſit haliabas i. v. Theorice. c. xxix. dicēs. Dico ꝙ potꝰ ꝓ duarū cā vtilitatū neceſſariꝰ fuit. Altera eſt vt corpꝰ humectaret repleretqꝫ locū earū q̄ diſſoluunt̄ hūidarū ſubſtātiarū. Altera vo vt cibū trāſmittat: ⁊ ad oīa pferat mēbra corpis ⁊ illi preſtet tenuitatē qua eius faciliter trāſmiſſio ꝑ meatus ⁊ vias ⁊c. A quo videt̄ Iſaac accepiſſe in ꝑticularibꝰ dietis. c. de aqua. cū inquit. Potꝰ ⁊ aque neceſſitas eſt: qꝛ portat cibū ꝑ totū corpꝰ cū ſui ſubtilitate ⁊ liquore diſſoluēdo ⁊ attenuādo ipm̄ vt poſſit venas penetrare: ⁊ ceteras vias corpis ⁊ poſſit bñ digeri: qđ eqdē nō fieret niſi liquor potabilis ſolido cibo comeſto admiſceret̄: vt noſter ēt ꝓbat Padubanenſis loco allegato dicēs ꝑmixtio ⁊ vnitio ad digeſtionem ordinat̄: ⁊ hec ad nutritionē ⁊ tādē ea in ſalutis cōſeruationē. Permixtio aūt elegātior fit cū ſimul comedit̄ et bibit̄: eo ꝙ cibum groſſioris ſubſtātie opꝫ ad bonā commixtionē ſubſtantie liquide admiſceri vt mixtio indicat elemētorū diuerſarū naturarū exiſtētiū. Et ēt qꝛ digeſtio eſt ꝑfectio a proprio ⁊ naturali calido ecōtra iacētibus paſſionibus vt dixit Ariſtoteles i. iiij. Metheororū. Ubi ergo magis ſaluabit̄ digeſtiōis rō: ꝑfectior nutritio ſubſequet̄ hoc aūt ē in ſimultanea ꝑmixtiōe cibi cū potu: cum ampliꝰ ꝯtraiacētes adueniāt paſſiōes qualitatū prima ꝑſe adinicē cōtēperātes. Qđ ēt firmatur. qm̄ opꝫ qđ digerit̄ reddi ſile in ſubſtātia maſſe ptiſanarie. Un̄ i. canonis Fen prima. Nutriens dum digeritur fit ſua eſſentia in multis animalium auxilio eiꝰ qđ ei admiſcetur de eo quod bibitur pleruꝫ chilus: ⁊ eſt ſubſtantia liquida ptiſane i ſpiſſitudine ſilis. cū aūt cibꝰ ſit groſſus vt plurimū ⁊ penetrationis tarde: admiſceri ei opus eſt quod cum liquidum reddat ⁊ penetrare faciat: hoc tamē eſt potus: ideo bibere fuit neceſſariū ſemꝑ cū comeditur: niſi cibꝰ ita liquidus eſſet vt ſubſtantiā fere potus habeat: cum quo aut nō potare aut nō ita neceſſe ē cum ſua ſubſtātia iā permixta ſit ⁊ ſubtiliata: vt ſufficiens ſit penetrare. hoc tamen raro contingit. Et propterea concludamus qđ potus aque vel vini ſit non modo ad ſanitatis ſed etiam ad vite cōſeruationem neceſſarius pluribꝰ etiam aliis de cauſis: ſed que dicte ſunt breuitatis gratia ſufficiāt. Uerum quia licet bibere neceſſarium ſit et vtile: vt diximus multoties. tamen eſt cauſa egritudinis atqꝫ mortis per accidens cum indebitum fuerit: ideo dicendum eſt deinceps q̄ et quot circa potum: ſi ſalubus dici meret̄: debeant: obſeruari: vt vnuſquiſqꝫ etiam ſine medico aſtante ſuam per ſe poſſit ſanitatē conſeruare.

¶ Capitulum. ccxx. oſtēdit ꝙ ſtomacho ieiuno nequaqꝫ ſit bibendum propter nocumenta que inde ſequuntur.

LIcet ꝑ ſe aliq̃d ſit iuna
tiuũ ad ſalutẽ: ꝑ acci-
dẽs tñ põt eſſe nociuũ
ꝑnecãs ⁊ mortiferũ:
et ĩ pleriſqꝫ eſt videre
de numero quoꝝ eſt potus qui in
hora nõ cõpetenti ꝓpinatꝰ plu
rima facit nocumenta cũ famẽ de
ſe innatiuꝰ ſit vtilis ⁊ neceſſarius
⁊ ob hãc cauſam precipit a ſapiẽ
tibus, vt cũ ſtomachꝰ vacuꝰ fuerit
⁊ ieiunus nõ bibatur potus aliq̃s
ſiue vinũ ſiue aqua fuerit niſi for
ſitã gratia medicine: ſed nos hoc
in loco intelligimꝰ de potu aſſum
pto gratia nutrimenti. Et quod
ita ſit apparet per Auicen. in ter-
tia primi do. ij. c. viij. ſic dicentẽ.
Scias ꝙ bibere aquã cũ aliq̃s eſt
ieiunus ⁊ poſt exercitiũ ⁊ balnea
tionẽ ⁊ proprie vẽtre vacuo vehe
mẽter eſt impediẽs ⁊c. Et poſt ali
qua ſubdit. Multã quoqꝫ aquã
frigidã bibere eſt malũ qđ ſi vehe
menter neceſſariũ fuerit: ſit poſt
ſufficiẽtẽ comeſtionẽ: ⁊ iterũ ĩ ꝓ-
ceſſu magis ait. Amplꝰ ſapiẽs ſi-
bi ꝓhibere dꝫ ne ieiunus vinũ bi
bat aut anteꝙ̃ mẽbra in hũecta-
tis aqua reficiant: aut poſt motũ
fortẽ qm̃ hec duo magnũ cerebro
faciunt nocumentũ ⁊ neruis: ⁊ ad
ſpaſmũ ꝑducunt: ⁊ ad amentiam
aut in egritudine aut in tẽpore
calido. Quod etiã voluit. xj. tertij
tractatu. ij. c. viij. cum inquit. Cũ
vacuitas ⁊ fames adeſt: nõ appro
ximetur ei vinũ purũ: qꝛ fortaſſe
accidet ex eo commixtio rationis
⁊ ſpaſmus. Et in parte. ij. cantico
rum textu cõmẽti. xxxiiij. ſimiliter
dixit. Non eſt bibendũ in ieiuno
⁊c. Cuius rationẽ poſuit Auerro.
in ꝯmẽto dicẽs. Qm̃ potꝰ vini eſt
nociuus in ieiuno eo ꝙ vinũ ha-
bet potentiã percutiẽdi neruos ⁊
nocendi eis. Que fuit ſnĩa Raſis
in. iiij. almãſo. c. v. cũ ait. In pota
tionis regimine obſeruãda eſt re
gula: ne aquã ieiuni vel ſuꝑ men
ſam niſi poſtꝙ̃ comederint ⁊ ven
tris ſuꝑiora alleuiata fuerint ſu-
mere ꝑſumant ⁊c. Et infra ſubiũ-
xit. Nullus etiã ieiunus aquã bi
bere dꝫ: niſi q̇ magnũ hꝫ ardorẽ
⁊c. Et poſtea ſubdit. Homo aũt fa
melicus ⁊ vacuꝰ vinum bibere nõ
dꝫ neqꝫ poſt cibũ acutũ: neqꝫ poſt
balneũ: neqꝫ poſt motum fortem
⁊c. Et ideo dicebat Gal. i. ij. apho
riſmorũ cõmẽto. xxj. Si q̇s fame
licꝰ vinum ante cibũ acceperit: ci
to in ſpaſmũ ⁊ mẽtis alienationẽ
incidit. Nõ eſt igit ſtomacho va-
cuo bibẽdũ grã. ſ. nutritiõis vt di
ximꝰ. Gratia ꝟo medicine: vt etiã
inq̇t Cõciliator ĩ differẽtia. cxviij.
ante cibũ lꝫ qñqꝫ parũ vini abſor
bere: cũ. ſ. hũores fuerint ĩ vẽtre
frigidi: ⁊ tũc potꝰ ſeu vinũ parue
q̃titatis optimũ ⁊ vetꝰ vt dorichũ
cõpetit: qđ ſtomachũ mirabilr̃ et
calefacit ⁊ ꝯfortat eos humores
alterando: vt ſirupꝰ faceret. Silr̃
aquã. ſ. potare medicine grã cum
ſtomachi fortẽ ardorẽ extinguere
intẽdimꝰ. vt. ſ̃. de mẽte Raſ. in al
mã. diximꝰ. Que oĩa vera ſunt in
nõ aſſuetis: qm̃ in ꝯſuetis nõ vi-
demꝰ ꝑdicta accidẽtia cõtingere
q̃uis inanito ſtomacho multum
etiã bibãt vini q̃titatẽ. Et ꝓpter
ea dicebat Padubanenſis noſter
vbi. ſ̃. ꝙ vt dixit Princeps. in. iij.
j. Uſus ſunt res extra rõnẽ exiſtẽ
tes ſeu oſtẽdunt bibuli patauĩ: q̇
cõſuetudine depꝛauata fere illeſi
tabernas añ luciferũ expoſtulãt.
Multotiens tñ ⁊ ipſi cũ ſua ꝯſuetu
dine repẽte moriunt̃: vt Antoniꝰ
Guarnerius papiẽſis teſtat̃ ſe vi
diſſe cũ Jaco. forliuiẽſi eiꝰ prece
ptore ſummo q̇dã mane bibulũ
vinũ ſtatim mortuũ eſſe: quare ⁊c.

¶ Cap. ccxxxi. oſtēdit ꝙ poſt cibū nō ſit bibēdū añꝗ̄ īpedeſcē dat de ſtomacho niſi parum. Poſt autem deſcenſum cibi cōceſſum ſit bibere copioſe.

Poſſet quiſpiā dicere: vos ꝓhibetis potū ī ieiuno: ſꝫ poſt prādiū vl̄ cenā ſi ſitis mihi accideret: poſt vnā duas vl̄ tres horas poſſum ne bibere: cui dicemꝰ de mēte ſapiētuꝫ minime: ꝛ ꝑcipue magnā vini vl̄ aque quātitatē: ſꝫ modicū q̄d: paulatim abſorbēdo: vl̄ vt Terētiꝰ inquit: pitiſſādo: ſi fortiſſima ſitis ei intolerabilis affuerit ꝯcludemꝰ. ꝛ ꝙ ita ſit patet ex v̄bis Auicē. in tertia primi doc. ſcda. c. vij. dicētis. Poſt comeſtionē multa non eſt bibēda aq̄: q̄ iter cibū ꝛ corpꝰ ſtomachi ſeparationē faciat: ꝛ ipm faciat natare. Sꝫ expectādū eſt: ꝛ nō bibēdū donec de ſtomacho deſcēdat: qđ quidē declarat ſuperioris ventris leuitas. ꝙ ſi ſitis ei neceſſitatē fecerit modicū aq̄ frigide ſugēdo ſumat: ꝛ quāto plꝰ fuerit frigida tāto minꝰ ex ea ſufficit: ꝛ hec q̄dē quātitas ſtomachū alleuiat ꝛ colligit. Et ī. c. viij. eiuſdē ait. Scias ꝙ ſiti mēdoſe nocturne obedire: quēadmodū crapulatis accidit et ebriijs ꝛ cū natura ī digerēdo ſtudet ſacietate aq̄ iā ſufficiēter ꝑcedēte vehemēter eſt īpediēs. Et ſi multa q̄dē fuerit neceſſitas: oportet vt aere frigido tēperet: ꝛ collutiōe oris ex aqua frigida. Deinde ſi hoc nō ſuffecerit: cū vaſe bibat ſtrictiꝰ orificij: ꝛ poſtea ſubdit. Et ſiti q̄dē mēdoſa īpeditus ſcire dꝫ quod dormire ꝛ ſitim tolerare ipſam ſedat: natura eñ tūc materiā ſitis reſolnet ꝛc. Et adiūxit et opꝫ preterea ne ſitim habēs mendoſaꝫ aquā ingurgitando ſumat imo fugiēdo qđ etiā de vino pariter eſt intelligēdū: cū dicat idem in. c. vij. ſuperius allegato. Vinū quoqꝫ poſt cibum eſt ex rebus magis impediētibus q̄m digerit velociter ꝛ penetrat ꝛ facit penetrare cibū cū nōdū ſit digeſtus ꝛ facit hereditare oppilationes ꝛ putrefactionē. Qđ ſimiliter voluit Raſis ī quarto Almanſoris. cap. v. dicens. Si quis aqua cauſa reprimēdi ſitim vti voluerint nō ad ſatietatē ſed parū ex ea ſumant. Poſtq̄ꝫ vero ventris ſuperiora alleniata fuerint: cibuſqꝫ ab eo deſcēderit ſatiari ex ea vel vino debent: ꝛ infra dixit. homo nō dꝫ bibere vinū poſt ciborū ſaturitatē niſi poſtq̄ꝫ deſcenderint cibi neqꝫ poſt crapulā: ꝛ in lib. xxv. cōtinentis. c. j. cauſam dictorū expreſſit cū inquit. Quoties ſequit̄ cibū potus abundans prohibebit ꝙ non circūferat ſuper ipſum ſtomachū ꝛ nō digerat̄: vnde ſuper cibū ſumatur in potu aqua in quātitate mitigāti aliquā partē ſitis nō in toto: abſtinētia fiat ſitis dū digeret̄ cibus: ꝛ deinde bibat ad ſuuꝫ velle: q̄m tūc ſubtiliabit ꝛ illū ſupportabit. Que fuit ſnīa Gal̄. in libro de diſſolutiōe cōtinua ſic ſcribētis. Nō opꝫ vnq̄ꝫ ꝙ q̄s accipiat ex vino multū in principio acceptiōis cibi: ne deſcendat cibus cū vino ꝛ ꝓhibet digeſtionē ꝓpterea ꝙ ſeparet inter ſubſtātiam ſtomachi ꝛ inter cibū: ꝛ q̄n nō tangit ſtomachus cibum nō mutat in ſilitudinē corporis ꝯuenientē ſꝫ remanet in ipſo indigeſtus: ꝛ debēt iſti qui accipiūt cibū cū ipſo ſumere de vino qđ ſolū ſedat ſitim ꝛ abſtineāt ſe cū q̄ntitate qua poſſint: ꝛ q̄eſcāt donec digeſtio fiat poſtea ſumāt de vino ꝓut optauerint: nā ipſum adiuuat ad deſcenſum

cibi ꝛ subtiliat vt penetret ꝛ vt ingrediat venas subtiles. hec ipse ibi. Quod etiã sensit in primo Terapẽtice.c.vj.cuȝ di. Nõ opȝ bibere in cena statim anteq̄ȝ digestus sit cibus: innatãt em̄ cibaria bibẽtibus eis vt nõ tãgant ea ventris corpus media stante humiditate. Si vero siticulosi fuerint: abstinere eos penitus triste ꝛ inutile paucuȝ autẽ dandũ vt mitiget tristitia ꝛ humiliet sitis. Cum aũt bñ digesserint cibuȝ: ꝯcede eis copiose bibere: vt.s. cib⁹ indigest⁹ deferat ꝛ meli⁹ penetret: ꝛ nõ vt ꝑmixtio fiat melior q̄m illa prius sufficienter facta fuit. Unde sciẽduȝ vt ẽt notat Conciliator in differentia. cxviij. ꝙ duplex est potus vt ꝓposito ꝑtinet. Quidã dr̃ ꝑmixtiu⁹: vt ille qui vna sumit cum alimẽtis. Alter vero delatiuus: sicut ille q̄ exhibetur facta digestione in ventre dimidiata in epate: vt cibũ faciat (vt diximus penetrare. Quod in cõsuetis: ꝛ in his qui volunt impinguari conuenientissimum est. Qui aũt nõ sunt assueti: ꝛ sufficiẽter in mensa biberunt: id eis necessarium non opinamur.

¶ Ca.ccxxxij. ostendit ꝙ super quasdam operationes ꝛ q̄dam cibaria nõ sit bibẽduȝ ꝛ ꝑcipue vinum: licet nec aqua.

VIdimus supra ꝙ post cibum assumptum nõ erat bibendũ: nunc autẽ videam⁹ si post aliquã rẽ vel aliã operationẽ sit nobis bibere interdictũ. Et breuiter dicamus ꝙ post exercitium coitũ: ꝛ balneum a potu secundũ illustriuȝ antiquoꝝ sniam oporteat abstinere: ꝛ ꝙ ita sit apparet ꝑ Aui. in. iij. p. d. ij. c. viij. sic di. Bibere aquã post exercitium ꝛ balneationẽ ꝛ ꝓprie vẽtre vacuo est multum impediẽs ꝛc. Qd̄ etiã sensit Rasis in. iiij. li. Alman. c. v. dicẽs. Dȝ p̄terea q̄sq̄ ieiunus: vel post balneuȝ vel post coitũ vl' post fortẽ motũ q̄ hois anhelitum freq̄ntẽȝ facit: cauere ne multũ aq̄ frigide subito bibat ꝛc. Et. j. subiunxit. Hõ autẽ famelicus ꝛ vacu⁹ vinũ bibere nõ dȝ: neq̄ post cibuȝ acutũ: nec post balneum nec post fortẽ motum ꝛc. Cõcludam⁹ igit hãc p̄mã. c. partẽ. s. ꝙ post quoscũq̄ mot⁹ fortes vinũ nec aquam bibere debeam⁹ qd̄ quidẽ ipse elici põt ex snia Arist. in. v. ꝓble. problemate. xxx. dicẽtis. Queadmoduȝ em̄ post laboriosum exercitiũ illico nõ est comedẽdũ. vt in. xxxj. li. huius declarauim⁹. pariter nec bibẽdum ob assignatas ibidẽ causas ꝑ padubanẽseȝ nostrũ: quas q̄ videre voluerit allegatũ capit. ꝑcurrat ꝛc. Obseruãdum est p̄terea ꝙ vinũ p̄cipue sup mala cibaria nõ accipiat: nisi forsitã gratia medicine ꝛ corrigẽde illorum malitie in pauca sumptoꝝ quãtitate vt superius diximus cum de fructib⁹ loqueremur grã em̄ nutrimẽti tunc medici nõ cõcedunt vinuȝ accipere fundati sup snia p̄ncipis in. iiij. p. doc. ij. c. viij. di. Uinũ quidem post quodlibet cibarioꝝ bibere est maluȝ. Et subdit causam assignãdo dicẽs. Q̄m supra cibũ mali chimi bibere vinum dum comedit: aut ante aut postq̄ digeritur est malũ: q̄m facit malum chimũ in extrema corporis penetrare ꝛ silr̃ sup fruct⁹ ꝛ ꝓpe melões ꝛc. Et in pte. ij. canti. textu cõmẽti xxxiiij. sic etiã dixit. Nõ est est ꝯtinuand⁹ oi die pot⁹ vini: nec est bibẽdũ in ieiunio: nec ẽt post assumptionẽ cibi subtilis vl' acuti. Cui⁹ quidẽ dicti ratio est in promptu: q̄m acuta cibaria vt allium. cepe:

bulb⁹ ⁊ huiuſcemodi ſunt calida
valde: vinū ēt iſt̄r calidū eſt ſaltē
in ſcdo vt in ſubſequētib⁹ appare
bit. Jō duob⁹ modis nocet. Uno
quidā qm̄ cū acuta maiū chimuz
generāt vt. ſ. apparuit in p̄rīs
capitu. vinū facit hūorē illū illau
dabilē in extrema corporis pene
trare. Altero quidē mō nocet: qꝛ
calidū vinū exiſtēs ſup calida mit
tit̄ cibaria: ⁊ inde corpis ſequit̄ in
flāmatio: in humoribuſqꝫ grādis
alteratio ⁊ in toto piculoſa diſcra
ſia: ad quā febris putrida ſepenu
mero cōſequit̄: aut ſaltē p̄nia ad
ipſam diſpoſitio. Quare poſt hec
⁊ ſuper alia huiuſcemodi calida
vinū nequaqꝫ accipiat̄: ſꝫ potius
aqua aut vinū aquoſuz albū par
uiſſime potētie qḋ nature aq̄ vici
num exiſtit: vt in poſteriorib⁹ de
clarabit̄: tale naqꝫ vinū aut aqua
ſuper acuta cibaria bibita ſuper
fluam caliditatē ipſorum remittit
vbi vinū potēs eā intēderat. Et p
pterea iuſſit Ariſt. in. xxij. proble.
problemate. viij. qꝫ ſuper fructus
calidos aqua biberetur: ſuper fri
gidos vero vinum bonum et pa
rum rectificationis gratia.

¶ Ca. ccxxxiiij. oñdit nocumēta
ꝯſequētia ad multitudinē pot⁹
vini ſupflui ⁊ ad ebrietatem.

NOn ſolū ſufficit volēti
ſanitatē ꝯſeruare ſci
re qꝫ añ cibū aut poſt
ipſū nō ſit bibēdū: ſed
opꝫ etiā vt intelligat
quātū cū cibo dū comedit: bibere
debeat: qḋ ꝗ neſcierit: multis eꝗ
dē nocumētis ptinenſiiſqꝫ pericu
lis ſe exponit: ⁊ p̄cipue ſi in nimia
potus quātitate peccauerit. quē
admodū ſenſit Princeps in. iij. ſ.
doc. ij. c. vij. cū ait. Uehemens re
pletio in qualibet diſpoſitiōe eſt
pernecabilis: ſiue ex comeſtiōe ſit
ſiue ex potu. Quot naqꝫ hoīes ſe
ſuperflue repleuerūt et ſuffocati
interierunt. Et. j. ſubit. Deterior
pot⁹ eſt ꝗ tēperamētū egredit̄ et
in ſtomacho natat. Et propterea
nemo dꝫ ſupflue bibere: tū pp̄ter
cāꝫ aſſignatā: tū etiā ne ebrietatē
incurreret: qꝛ nihil inimicabilius
ſaluti: dicēte Haliabate in quinto
Theorice. c. xxx. Ebrietas nāqꝫ ſi
frequētet̄ plurimas affert corpori
leſiones: quarꝫ aliqne he ſunt: mē
tis corruptio: animi attenuatio:
v̄tutū oim eneruatio: repletioneꝫ
ſcꝫ venarꝫ ⁊ ventriculorū: natura
lē ſubmergit calorē: cūqꝫ refrige
rat qua ex apoplexia fit paraly
ſis: eneruatio: obſtupefactio: epi
lepſia. tremor ⁊ ſpaſm⁹. Ꝗ ꝗuī p̄n
ceps accepiſſe cū dī. in. c. viij. Fen
⁊ doctrina preallegatarum. Fre
quēs ebrietas eſt mala: ꝗ epatis ⁊
cerebri cōplexionē corrūpit: ⁊ ner
uos debilitat: ⁊ ad neruorꝫ egritu
dinē pducit: ⁊ ad apoplexiā ⁊ ad
mortē ſubitaneā. Uinū nāqꝫ mul
tū in quorūdā ſtomachis in malā
cholerā rubeā ꝯuertit̄: ⁊ in aliorꝫ
ſtomachis in acetū purū: ⁊ corū
amborꝫ nocumētū eſt magnū. Et
in. j. iij. trac. iiij. c. xiiij. dixit. Reple
tio ex vino facta nocet: ⁊ valde ſen
ſibus interiorib⁹. Qḋ etiā in trac.
vt eiuſdē. c. v. replicauit. Et in. ij.
iij. c. j. ſic etiā ait. Uinum plurimū
et ebrietas multa propter vehe
mentiam mordicationis: et reſo
lutionem et acetoſitatem infrigi
dantem nocet neruis. Quod etiā
dicens ſenſit Auerro. in. iij. parte
canticorꝫ. cōmento. xxxiiij. dicens.
Uinū habet potentiā percutiēdi
neruos ⁊ nocēdi eiſdem. Quod lꝫ
teſte Gal. fit ex magis cōuenien
tibus calori naturali: et fit reſpe
ctu eius in gradu in quo oleū eſt
ad lumen: vnde ſicut multum et

ſuperfluū oleū extingnit lumē:ſic
etiā multūvinū extingnit calorē
naturalē. Et iō ꝓpulchre dicebat
Iſaac in pt. diet. Quāvinum prout
opꝫ bibiť:plurima in corpus facit
iuuamenta. Sed ſivſqꝫ ad ebrieta
tem bibitum fuerit:gn̄abit predi
ctis ꝯria:qꝛ ebrietas rōnalis aie
lumē extinguit:et ex ipſa beſtia=
lisvis ꝯfortať: vn̄ permanet cor=
pusvelut nanis ſtās i mari abſqꝫ
gubernatoribꝰ:et militia indigēs
ductoreꝓpter hoc fauet rei nō an
nuende:et laudat qđ ilaudādū
eſt:imo qđ ꝙximꝰ ſapiētibꝰ facit.
Sed cum in ſtultis et malignis
ebrietas gn̄ať in primordio facit
irrationabilia loq̄ cū furore:ira:
atqꝫ ſuperbia:et mouet eos de lo
co ad locum vbi ſolent eſſe:ꝛ tan
dem incidunt in adulteria in fu=
riā homicidia et cetera vitia. Iōqꝫ
volētes familiā cuſtodire: opꝫ vt
ſe avino cuſtodiāt:niſi qđ expedit
nature ꝛc. Raſis quoqꝫ in.iiij.lib.
Almā.c.v.dixit. Frequenti quoqꝫ
ebrietate nullo mō eſt vtendum:
malas eīn gn̄at egritudies. Que
fuit Gal. ſn̄ia in.ij.de accidenti et
morbo.c.iiij.di. Cauſa frigidi mor
bi plenitudo potus erit. Naꝫ plu
rimum fit cā epilepſie et ꝑcuſſio=
nis ſenſus:et motus alioꝝ mor=
boꝝ frigidoꝝ. Et ili.v.eiuſdē c.ij.
dixit. In bibēdovinū puriſſimū q̄
modū excedūt:tremorē incurrūt:
maxie ſi neglectis exercitijs ni=
mia ſe aſſuefaciāt crapuloſitate.
Et in ſcđo de febribꝰad glauconē
ait. Plurimavini potatio quibus
miſtus abūdat ſanguis inimica ē.
Et in tertio de ꝯplexionibus.c.ij.
inq̄t. Cuꝫ multavini q̄ntitas bibiť
ita ꝙ corpus illud moderari non
poſſit et vincere: elongať ab hoc
vt animalis calefaciat corpus: ſꝫ
ex eo gn̄antur egritudines que
ſunt invltimo frigiditatis. Potiōe
eīn vini ſuperflui fiunt apoplexie
ꝛ paraleſes:ꝛ epilepſie:ꝛ ſpaſmi:
ꝛ tetani:et multe alie egritudies:
hoc eſt qđ dixerat Ariſ.in.xx.. ꝓ=
ble.ꝓble.primo.ſ.ꝙ extinguit ca=
liditasvini ſuꝑflui naturalē cali=
ditatē: et hec eſt cā oim̄ ꝑdictoꝝ
maloꝝ:quo etiā in loco ipſe ſub=
dit. Vinū occupans infrigidatos
facit eos ſobrios et taciturnos:
paulo aūt plus potatū loquacio
res facit adhuc aūt plus rhetori
cos ꝛ audientes procedentes ad
operandum timidos:ampliusvo
magis bibitū iniurioſos: deinde
maniacos: valde aūt multū diſ=
ſoluit et facit ſtupidos ſicut epi=
lenticos ꝛc. Et ideo caueant oēs:
et ebrietatē et multāvini quātita
tem:ꝛ permaxime q̄ debile caput
habēt:et ſimiliter religioſi:ꝛ qui=
cūqꝫ caſtevivere deſiderāt ꝛ oipo
tenti deo placere. Non eīn decet:
vt inquit Beda:vino in quo eſt lu
xuria:inebriari eum qui muſto ſpi
ritusſancti deſiderat impleri:qua
re ꝛc.

¶ Ca.ccxxiiij.oñdiť que ſitvni
cuiqꝫ cōpetēs potus quātitas:
declarādo etiam quō curanda
ſit eius malitia: ſi qñqꝫ ſuper=
fluxerit.

IN ſuperiori. c.declara=
uimꝰ ſuperfluaꝫ potus
quātitatē ſil' cum ebrie=
tate fugiēdas eſſe pro=
pter nocumēta que poſ
ſent inde cōtingere. Nūc aūt dica
mus ꝙ ſi q̄s oino ob aliquā cām
vt ꝓpter plurimā ex itinere exſic=
catiōēꝫvel aliā huiuſcemodi:mul
tūvellet ꝑter ꝯſuetudinē bibere:
hoc ſaltē dꝫ obſeruare:vt tūc pa=
rū mādūcet iuxta principis ſn̄iaꝫ
in.iij.primi doc.ij.c.viij.dicentis.
Amplius q̄ multum vinū bibere

voluerit cõeſtiõe nõ repleat̃: ⁊ diuretica in ſuo epulo non ponat ⁊c. Et poſtea ſubiũxit. Qui autẽ vino repleri voluerit cibo nõ repleat̃: neq; rem tũc dulcẽ cõedat: ſed bibat tafeã vnctuoſam ⁊ micas vnctuoſas cõedat ⁊ carnem pinguedine mixtã ⁊ inũgat̃ et nõ laboret ⁊c. Tutius tamen videtur ad ſanitatis cõſeruatiõez ſcire appetitui ſenſuali imperare: ⁊ debitã potus q̃titatẽ aſſumere. Que autez ſi hmõi quãtitas: nõ videtur poſſibile aſſignari: cũ adeo diuerſificentur hoĩes ĩ cõplexiõe: etate: regione: exercitio: ꝯſuetudine: et huiuſcemodi a quib⁹ ſumit̃ indicatio in potus quãtitate: attamẽ princeps in .xiij. tertij tractatu p̃io .c. xxix. vniuerſalẽ dedit de hoc regulam vnicuiq; cõuenientẽ di. Summa vini in ſtõacho tanta ſit ne natet ſup ſtõachuz: ⁊ ne rugitum faciat. Qđ ẽt ſenſit Raſis in quarto Almãſor. c. v. cum inq̃t. Neq; vini tanta ſumenda eſt quantitas: vt ex ea grauet̃ ſtõach⁹: niſi aliquis poſt ei⁹ potum ſibi medicari velit. Que q̃dem fuit ſñia gal. in .j. terapentice. c. vj. dic. Intenſio quãtitatis in potu q̃dẽ eſt: vt nunq̃ nauigent in vẽtre cibi: et vt fluctuationes nõ operent̃ aliquẽ ſenſum ſicut in cibarijs: maxime quidem ſi poſſibile eſt vt neq; grauẽt vnquã in vẽtre. Hec igit̃ eſt debita potus menſura: que ab vnoquoq; diligẽtiſſime eſt obſeruãda. Si tñ ipſaz quis neglexerit: et ſuperfluitate peccauerit: biberi: q̃ vltra q̃ ei fuerat oportunũ: vel plus q̃ oportebat comederit: neceſſe fiet vt hãc euacuet repletiõez: ne forſitã putreſcens ad putridã febrẽ vel alterã grauiorẽ egritudinẽ ipm pducat. Et hoc eſt qđ preceperat Aui. in loco ⁊c. ſepius annotatis cum inquit. Si ex cibo aut vino repletio acciderit ipz euomat: ⁊ hydromel bibat: et poſtea ipm etiã euomat: deide os ſuum aceto ⁊ melle abluat: ⁊ faciẽ aqua frigida ⁊c. Et poſt aliqua ſubiũxit. Scias q̃ maius nocumentorũ vini nõ eſt niſi in cerebro: ex ipo igitur nemo debile cerebrum hns bibat: niſi paruz et mixtuz: ⁊ ei q̃ dẽ q̃ vino implet̃ melius eſt vt ad vomẽdũ feſtinet ſi facile fuerit: q̃ ſi non aquã ſolã ſup ipz bibat: aut cũ melle: ⁊ poſt vomitũ ĩ tina balneet̃: deide ex oleo multũ iungat̃ ⁊ dormiat. Et iteꝝ ait. Si alicui⁹ vinũ caput impedierit: minuat ex ipo: ⁊ temperet ipm ⁊ clarificet: ⁊ poſt cõeſtiõez vtatur talib⁹ qualia ſunt citonia qđ ĩ ſtõacho nocumentũ fecerit: ⁊ ipm calefecerit: comedat ſemina myrti torrefacti: aut aliq̃d in quo ſit ſtipticitas ⁊ acredo ⁊c. Multa alia p̃ter hec ponit ipſe ⁊ Raſis in .iiij. Almã. c. x.., que remouẽt nocumẽta vini: que nos impreſentiarum nõ ſcribimus: ne propoſitum noſtrũ egrediamur: cuz hec ad p̃tem medicine curatiuã magis ſpectare videantur. Sufficit autem hoc in loco concludere: q̃ qui vult nocumẽta vini nõ percipere: ab eius ſupflua quãtitate caueat moderate bibendo plus vt nature ſatiſfiat neceſſitati q̃ gule dãnoſe voluptati: et ſic nõ indigebit alijs medicinis maliciam vini corrigentibus: quare ⁊c.

¶ Ca. ccxxv. oſtendit q̃ vinum et quilibet alter potus non debeat eſſe valde infrigidatus.

QUã plures frigidiſſimo potu adeo dlectãt̃: q̃ aut tam vini vl' aq̃ bibere nõ poſſint: niſi p̃ infrigidat⁹ fuiſſet: q̃ nõ cognoſcẽtes quãtum errent: in p̃ceſſu temporis in diuerſas ac

nerſas ac malignas cadūt īfirmi
tates.Et ꝓpterea hoc i.c. decreui
mus ꝓ viribꝰ hūc errorē īpis māife
ſtare vt a nocumētꝭ ex potu frigi-
doꝝ accidētibꝰ valeāt ſe cauere.
Et ꝙ ī frigidati potꝰ adeo ſint ſu-
ſpecti:⁊ ad ſalutē corpis ꝑiculoſi
appet ꝑ oēs antiquos excellentē
frigiditatem vnanimiter deteſtan
tes.Dixit em̄ princeps Aui.in.iij.
j.c.viij.do.ij.Cōplexionibꝰ tempe
ratis aqua ꝯuenietior eſt q̄ frigi-
ditatis fortitudie tēperata exiſtit
et cuiꝰ infrigidatio cum niue deſo
ris nō fit: qm̄ in niue mala hmōi
exiſtit diſpoſitio:ꝙ id qḋ ex ea re-
ſoluit neruis ⁊ mēbꝛꝭ anhelitꝰ no-
cumētū facit:⁊ oībꝰ īterioribꝰ:neqꝫ
tolerat eā:niſi vehemēter ſangui-
neꝰ:ꝙ tñ ſi nō alicui nocumentū
ilico fecerit:ſm̄ lōgitudinē dierū
faciet:⁊ cum in annis ꝓceſſerit.Et
in.ij.primi.ſumma de pulſibus.c.
xj.ſic etiā dixit.Cū vinū in corpus
penetrauerit ⁊ fuerit calidum:nō
elongabit multū a natura:⁊ acci-
dit velox reſolutio.Qḋ ſi cū eſt fri
gidū penetrauerit:fiet ex nocumē
to qḋ nō fit ex alijs frigidis rebꝰ:
qm̄ ille tardātur donec caleſiant:
neqꝫ eaꝝ penetratio eſt ita velox
ſicut iſtiꝰ:⁊ ꝑcipue in corpibꝰ que
horripilatiōi ſunt apta.Qḋ ſimi-
liter ſenſit Iſaac in ꝑt.die. cum in
quit.Porro aqua frigidiſſima plu
rimum eſt neruorum pectoris: et
inteſtinoꝝ percuſſiua : generatqꝫ
dolorem in ventre: et ſtricturā in
pectore:⁊ oibus inſtrumētis ſpiri
tus:⁊ creaturarum in ſuis venis:
quā q̄ aſſuete biberit:icidet i ſpaſ
mū:⁊ mēbroꝝ dormitatiōe ꝯpatiet
⁊ thetanū:atqꝫ epilepſiā ⁊c.Idem
quoqꝫ voluit Raſis in.iiij.Almā.
c.v.cum ait. Summopere autem
cauendū eſt ne aquā niuis bibāt
neqꝫ aquā i mēſa accipiāt niſi fri-
gidā:frigida em̄ cū fuerit:parua
ex ea ſufficit q̄titas. Ab aq̄ ꝑter-
ea nimis neruos habētes debiles
quoꝝ ſtōachꝰ et epar frigida ſunt
atqꝫ q̄ i digeſtiōe ſua īuenit diuer
ſitatē.⁊ cuiꝰ aīa debilꝭ ac quaſi cō
ſumpta cernit:ſibi cauere debēt.
Qui aūt carnoſus fuerit:⁊ ſangui
nē mltū atqꝫ colorē rubeū habue
rit:⁊ illi etiā quoꝝ appetitiua for
tis extiterit:nihil ab aqua timere
dn̄t.ſ.ab aq̄ frigida:ab ea āt que
frigidiſſima ſine dubio. Que ſnīa
colligi pōt ex hippocratis.xvij.
aphoriſm.ꝑticule q̄nte ſic dicētꝭ.
Frigidū ſpaſmos ⁊ thetanos fa-
cit ⁊ nigriores:⁊ febriū rigores ⁊c.
Et ex aphoriſmo ſequēti ſic ſonā
te.Frigidū eſt inimicū neruis oſſi
bus:dētibus:cerebro:ſpinali: me
dulle ⁊c.Ex.xxiiij.quoqꝫ eiuſdem
di.Frigida velut nix:aut cryſtallꝰ
pectori ſunt inimica tuſſes cōmo-
uentia ⁊c.Similiter Gal.in.ij.re-
giminis acutorum commento.xl.
hoc voluiſſe videt cum ait.Nocu-
mentum aduenit neruis ex oibus
rebus frigidis in naturis ſuis ⁊c.
Plurima quoqꝫ alia ꝑ ꝑntis nego
cij ꝯfirmatione poſſent adduci: q̄
breuitatꝭ grā relinquamꝰ.Id igit
cōcludemus:ꝙ q̄ preceptum hoc
non obſeruauerint:imo aquā vel
vinū valde frigida biberint:moni
tus medicoꝝ ſpnētes: ſine dubio
expectēt qḋ eis ꝓmittit Iſaac in.c.
xj.dietaꝝ vliūm cum ait.Et ſi fri-
gida vt nix:bibita in corpibus in-
uenū ledere nō appareant:nocu-
mētū tñ eoꝝ paulatim ſe adunat:
lꝫ ipſi nō ſentiāt:ſꝫ exeuntes a iu-
uentute ⁊ ſubeuntes ſenectutē in
multos ⁊ diuerſos morbos icidūt
q̄ icurabiles ſūt:⁊ diu in viſceribꝰ
ꝑmanēt:⁊ articulꝭ ⁊ neruis:qꝛ fri
giditas ſemꝑ mēbra ꝑcutit debi-
lia ⁊ multū ſenſibilia : quare. ⁊c.

¶ Ca.ccxxxvj.oſtēdit q̄d ſit vinū: ⁊ q̄ de ipſo ꝯſideranda ſint: demū q̄b⁹ hoībus eius potus ſecundum priſcos ſapiētes interdicatur.

V Olentes mō ad ſpecialiora deſcendere etiā de potu vini ſermonē facere: rōnabile eſt vt quid ipm ſit pri⁹ exponam⁹ cū dicat Ariſto.in.j.poſterioꝝ. Añ oēm demōſtratiōez opꝫ precognoſcere q̄d ⁊c. Dicam⁹ ergo cū Petro padubanēſi nr̄o in.iij.ꝓble.ꝯmento j.ſic ſcribēte. Uinum eſt ſubſtātia liquida ex vuis expreſſa: ex cuius ſuſceptiōe corp⁹ nutrit̄ ⁊ nutrimētum ꝑ partes corpis illo portat̄. Et i ſui cōciliatoris dr̄ia.lxx. Uinū eſt ſucc⁹ ex vuis maturꝫ expreſſus. et liquor ceteris nature humane ampli⁹ accōmodat⁹: gaudet enim ipſo ꝗ̄maxime cū ꝓportione t̄ eidem magne: cui⁹ cōplexio calida eſt ⁊ hūida: niſi antiquum ſit ⁊ quatuor annoꝝ vt ſupra: tūc eñ calidū eſt ⁊ ſiccū: vt ibidē dixit cōciliator: ⁊ colligi pōt ex ſnīa Ari.in.xj. proble.ꝓble.xxxvj. Ipm aūt vinū plurimū diuerſificat̄: ⁊ primo ꝗ̄ſtū ad ea que ſibi inherēt: ⁊ hoc mō i eo quinqꝫ cōſiderabim⁹: liquorem ſeu ſubſtātiā: vtutē: odorē: ſaporem: et calorē: ⁊ eius ſpēs: de q̄b⁹ oīb⁹ infra dicēdum erit: ⁊ hec ſunt que prima pars rubrice capituli hui⁹ ꝓmittebat. ¶ Quantū vō ad ſcdāꝫ dicim⁹ ꝙ lꝫ vinū in ſe laudabile ſit ⁊ iuuatiuū: ꝑ accidēs tñ pt eſſe nociuū: ⁊ p̄cipue rōne ꝗ̄titatꝫ ſupflue (vt ſupra declarauim⁹) vl' rōne ſuſcipiētis indiſpoſiti vt hoc in loco oñdemus. Multi eñ ſunt vt ſapientib⁹ viſum eſt: a vino prohibiti: inter quos pueri ſunt et nutrices infantiū: que nō dñt vino approximare: ſicut probat noſter padubanēſis in dr̄ia.lxx. niſi forſitā gr̄a medicine: ſed alimēti gr̄a nequaqꝫ et vinum p̄cipue potens: de quo intēdim⁹: oīno dñt euitare: qm̄ vt pinceps inq̄t in.iij.j.do.j.c.iiij. Uinum pueris nō eſt dādū et ꝓprie ei q̄ calide ꝯplexiōis fuerit et humide: qm̄ nocumētum qd̄ ex vino timet̄: eſt q: ipm eſt cholere rubee in potatorib⁹ gñatio eis cito adueniet: ⁊ vtilitas q̄ ex vini potatiōe gñat̄: eſt vrine ꝓuocatio: ⁊ humectatio iuncturaꝝ quorum nullo indiget ipe: ⁊ i.c.viij.ij.doc. eiuſdē inq̄t. Pueris q̄dē vinuꝫ ad bibēdū dare eſt ſicut ignē igni addere in lignis debilibus. Qd̄ accepiſſe vr̄ a Raſi in li.xxv.ꝯtinentis c.j.dicente. Infantes ⁊ pueri q̄ nō ſunt etatis.xviij.annoꝝ: nō debēt guſtare vinū: q: nō debēt addere ignē ſup aliū ignē: ſꝫ iuuenes pñt ipſo vti cū tēperie ⁊c. Hoc idē ſenſit hali. in prio practice cū dixit. Nō ꝯuenit pueris vinum ꝓpinari: neqꝫ aſſueſcere ipſi: et Auer.in vj.col.ait. Scias ꝙ vinum et cereuiſia mala ſunt pueris: eo ꝙ coꝝ capita replēt malo calore: calefaciūt eñ eos: ⁊ mētē eoꝝ ꝑturbāt. Que fuit Gal.ſnīa in primo de regimine ſanitatis di. Lucrat⁹ puer vſqꝫ ad plurimū nō dꝫ guſtare vinum: q: bibitum ſufficiēter humectat ⁊ calefacit corp⁹: ⁊ implet caput vaporibus: ⁊ cū oīs immoderātia abſit eis: hec que circa calidum et humidum maxime eſt eis nociua: ⁊ cām aſſignans infra ſic ait. Pueri bōis que fiunt ex vino nō indigēt: et ſolum eius nocumētum ꝑcipiunt: null⁹ igit̄ prudēs id dabit cū nullā inferat vtilitatem: nocumētū vō habens immēſum. Et in lib. de virtutibus aīalium. c.x.autoritate Platonis ſic etiam

inq̄t. Legē ſtatuim⁹ p̄rio q̄dē ꝙ infātes vſq̧ ad .xviij. annos penitus vinū nō guſtare docētes: q̄m nō opʒ ignē ſup ignē deriuare offendēdo corp⁹ et aīaʒ an̄q̧ ad labores incipiāt ꝑgere maniacum vitādo habitū iuuenuʒ. Poſt hoc aūt d vino q̄dē guſtare moderate vſq̧ ad .xxx. annos: ab ebrietate aūt ⁊ mīto vino penitus iuuenes abſtinere. Et poſt aliq̄ ſubiunxit. Null⁹ ſit dux exercit⁹ cuʒ hoc potu: ſʒ cum potu aq̄ opʒ eē hoc tēpe toto: ⁊ ī ciuitatib⁹ nūq̧ fieri: neq̧ illi q̄ p̄ncipanť illo anno q̄ principanť: neq̧ gubernatores: neq̧ iudices vinū guſtēt penit⁹: neq̧ q̄cūq̧ vult ī ꝯciliuʒ dignum ꝟba facere: neq̧ de die neq̧ de nocte: neq̧ hoc excogitet facere infans vł mulier neq̧ aliq̄s q̄ ītellectū ⁊ mētē rectā vult hr̄e hec ip̄e. Ariſt. q̄ʒ fuit hui⁹ ſn̄ie di. in li. de ſomno et vigilia. Pueris non ꝯferunt vina neq̧ nutricibus. et in .iij. ꝓblema. ꝓble. vij. cum ait. Pueri non deſiderāt vinuʒ: neq̧ eo indigēt ſicut viri: ⁊ hoc ꝓꝑ eoꝝ humiditatē ⁊c. Silr̄ debiles aut īfirmos neruos hn̄tibus vinum nocet gr̄a alimenti potatum qd̄ inquam q̄m gratia medicine in vl̄i declinatione pōt conuenire: vt etiam refert Conci. in dr̄ia. clxxxv. Et ꝙ ita ſit ptʒ per Aui. in .ij. iij. di. Uinum materias in neruis penetrare facit et plurimum quidem ipſius q̄n̄q̧ aceſcit in corpib⁹ eoꝝ et ſit acetum: acetum aūt eſt ex rebus nocibilioribus eis: vt idē di. ⁊ ī. c. xij. eiuſdē inquit. Uinuʒ nocet tremori et oī egritudini neruoſe. cui⁹ cām adduxit Gal. in cōmen. v. li. v. apho. di. vinuʒ calidū vniuerſaliter implet neruos: omne aūt calidum cito perforat corpus maxime ſi vinum non fuerit groſſum. vnde q͛ vinū multū ebibitū ⁊ calidū et cito corp⁹ ꝑforās ⁊ neruos iplēs cito facit ſpaſmū: ſʒ tn̄ aliq̄n ī bonitate ſua qd̄ īfirmū ē reſtauraţ. Abſtineant ḡ q̄ dicti ſunt: ⁊ pariter q̄ debile caput hn̄t a vini fortitiōe: q̄m eis plimum nocet: teſte Aui. in .iij. j. c. viij. di. Mai⁹ nocumentoꝝ vini nō eſt niſi in cerebro: ex ipſo igitur nemo debile cerebrum hn̄s bibat niſi parum et mixtum. et in .j. iij. c. xxix. Oīs qui ꝯquerit de egritudine frigida in capite noceť a vino ⁊c. Qui autē debile caput hn̄t vt plimum aliq̄ tali laborāt paſſiōe. ⁊ ī tra. v. eiuſdē. c. x. Uinum puruʒ nocumētuʒ facit ī cerebro: q͛ vehemēter replet ipʒ ī. c. ſequēti idem di. Que fuit ēt Ga. ſn̄ia in li. de ſubtil. die. c. vltimo di. Quecunq̧ ꝟo vinoꝝ ſunt odorifera et calidiora alijs vinis merito tāgunt caput: et hec vitare opʒ eos qui laborant cephalea vel emicranea et alios cephalargicos: epilepticos: et maniacos: et in ſumma dicendo oēs quibus patitur caput. Concludētes ergo dicamus cū Hipp. in .iij. regimi acutoꝝ ſic di. Si dolorem capitis timeas: mentiſq̧ ꝑcuſſionem ab vſu vini tibi ſummopere cauendum eſt: dandū ergo ꝓ eo tm̄ aquā: aut vinum palmaꝝ colori ſimile ſine odore aquoſum et plus mixtū: poſt qd̄ ēt aque propinādum eſt paꝝ ꝙ ei⁹ ꝟtutē minuat in capite ⁊ in mēte. hec ip̄e. Idem q̄ʒ de alijs ꝓhibitis a vino ſupradictis intelligendū eē arbitramur. ſ. ꝙ aut aq̄ aut vino albo planēſi aquoſo naturalr̄ ⁊ artificialr̄: et vt vulgares dicunt paruiſſimo vtantur. quare ⁊c.

¶ Ca. ccxxxvij. oñdit qd̄ vinū ꝑfectū ſit: ⁊ optimū: ⁊ qb⁹ ꝑſonis vtile ſit cū nō ſupfluum accipiť.

Quod vinum ſit perfectum.

IN ſuperiori capi-
lo viſuȝ ē q̄d ſit vi-
nū: ⁊ q̄b⁹ nō conue
niat hoīb⁹. In hoc
aūt ↄn̄r oñdamus
q̄le vinū inter oīa
ſit laudatum ab antiq̄s: q̄buſq; p
ſonis tale ↄueniens ſit cuȝ immo
derata ſumit̄ quātitate. Sȝ iam
primum aggrediētes dicam⁹ cuȝ
Aui. in. iij. j. doc. ij. c. viij. ſic ſcribē
te. Scias q̄ ex vinis illud eſt me
li⁹ qd̄ inter vetuſtatem et nouita
tem eſt equale et eſt claruȝ qd̄ ad
rubedinē trahit: bonum hñs odo
rē: equalis ſaporis: ⁊ qd̄ neq; eſt
acre neq; dulce ⁊c. Auer. autē in
vij. col. inq̄t. Uinum qd̄ meli⁹ re-
perit̄ eſt aromaticū: cuius calidi-
tas penetrare pōt p̄ totū corpus:
qd̄ ſit ſine amaritudie ⁊ ſtipticita
te: ⁊ eſt illd̄ vinū qd̄ eſt vinoſuȝ pū
gitiuuȝ in principio: et poſt dele-
ctabile ſine aliqua amaritudie ⁊
ponticitate. Que fuit ſnia Gal. in
iij. Techni. tex. cō. ccv. di. Potus
aptus eſt vinum etate q̄dē mediū
forma ꝟo purum: lucidum: in co-
lore album aut ſubrubeū: odore
vero ſuaue: i guſtu ꝟo neq; aquo
ſum oīno: neq; aliquā vehemen-
tem qualitatē oñdens: nec ſtipti-
cā nec amarā neq; dulcem. Tale
igit̄ vinū optimū inter cetera ab
autorib⁹ ↄmēdat̄: qd̄ cōueniēs eſt
vnicuiq; vinū ⁊ ei⁹ potū requirē
ti: ⁊ p̄maxime ſenibus ſi in debita
ſumatur quantitate: rōne lauda-
dabilium ſuaꝝ operationum: ſi-
cut in ſequēti. c. apparebit. Uerū
tñ ſi ſup̄fluā ex ipſo quantitatem
ſenes acceperint: non mō eis fiet
inutile: veruȝ etiā p̄maxime incō
ueniēs: cum dicat Iſa. in p̄ti. die.
Uinum eſt cōueiēs oībus etatib⁹
temporibus et regionibus ⁊c. Et
poſt pauca ſubiunxit. Decrepitis
entē nō lȝ optimū videat̄ ad ↄfor
tāda eoꝝ corpa: ⁊ ad ↄfortādum
eoꝝ naturalē calorē: et ad exclu-
dēdā ſuoꝝ hūoꝝ ſup̄fluitatem:
inſ̄tomin⁹ tñ q̄ iuuenes tollerāt
vini q̄titatē p̄p̄ defectionē capitꝭ
ipſoꝝ et ſuoꝝ neruoꝝ mollicieȝ.
Actio ꝗ̄ vini nō eodē mō opat̄ i ſe
nib⁹ ⁊ i iuuenib⁹ et adoleſcētib⁹
In ſenib⁹ eñi ꝑm medicinā: q: ca-
lor vini repugnat eoꝝ frigiditati:
In iuuenib⁹ ꝟo ꝑȝ cibum q: natu-
ra iuuenuȝ naturis ſil'is eſt. Ado-
leſcētibus ꝟo et pueris eſt ꝑm ci-
bū ⁊ medicinā: q: calor eoꝝ natu
ralis lȝ ſubſtātial'r ſit fort̄: nōdū
tñ eſt i p̄fectiōe p̄pter abundātiā
eoꝝ hūiditatis: p̄inde vinum na
turali calori dat augmētū ⁊ nutri
mētū: et eoꝝ deſiccat humiditatē
⁊c. Que fuit etiā Sa. ſnīa i. v. li. de
regimie ſani. di. Senes ad multū
opus hñt vretico vino: q: ſuper-
abundat in eis aquoſa ſuperflui
tas. Et. j. di. Uinum amplius mo-
rans in ventre nullum familiare:
neq; vtile ſenibus affert: ſiue fue-
rit album: ſiue nigruȝ. Nigrū eñi
vinū ſenib⁹ nō ē vtile: neq; añ ci-
bū: neq; multomagis alio tp̄e: q:
nullū groſſuȝ vtile eſt ſenib⁹: q̄m
oppilant̄ ex eis renes et epar: et
ſplen ⁊c. Rōnē q̄ȝ aliā adduxit in
vij. apho. cōmen. vij. cum di. Ca-
lor naturalis ſenum ↄgelat⁹ et ex
tinct⁹ a vino nimio ſuperat̄: ſicut
flāma a lignis multis ſolet extin
gui: ⁊ lucerna multo oleo ſibi ap-
poſito. Caueāt itaq; ſenes a mul
ta vini etiā laudatiſſimi q̄titate:
licet ipſorum nonnulli lac eorum
eſſe huiuſmodi vinum p̄dicent.
Quibus hac de re nō eſt fides ad
hibēda: cuȝ (vt prediximus) vinū
ſit eis magis p̄ medicina q̄ pro
cibo p̄pinandum: et propterea cō
tenti ſint de tēperata vini ⁊ reli-

quoꝝ oiũ q̃titate. Chriſoſtomuꝫ audi͂ctes dicẽtẽ ĩ homelia. Nihil ita ꝟtutẽ deſignat ſicut nõ ſuperfluis vti. Quod ſi monitus nr̃os ſpreuerint: ⁊ ad libitũ bibere voluerit: nõ erit cũ eis ↄtẽdẽdũ: cuꝫ ſe plꝰ ſapere ĩ oibꝰ q̃ iuniores exiſtinent. Sꝫ illud tm̃ diui Auguſtini ipſis oñdẽdum eſt di. Ille ſe interimit q̃ p̃cepta medici ſeruare nõ vult: aut cõtẽnit ⁊c. Qui ſi adhuc in ſua permanſerint duritie: extinctioni propinque commendati relinquantur.

¶ Ca.ccxxxviij. oñdit iuuamenta et vtilitates vini laudabilis in ſpiritus animam et corpus peruenu͂etis.

Iuuamenta et vtilitates vini iã dicti in ſuperiori.c. ſi in ſufficiẽti ac moderata bibatur q̃titate: nemo eq̃dem ſine ꝟboꝝ lõgitudine poſſet demõſtrare: et ſi minimã etiã illorum partem vellet enarrare: qḋ ⁊ mihi nõ aliter poſſibile vr̃ eſſe: vñ veniã a legentibꝰ expoſco ſi p̃ns plus q̃ͣ alia: caplm̃ prolongauero: cũ intendam declarare ꝙ vtilitates vini nõ ſolum in ſpiritus et corpꝰ: ſꝫ vſq; in aiam ipſam ſe extendãt ad eamq; perueniãt. Et ꝙ ita ſit apparet per Auic. in. iij.ſ. doctr.ij.c.viij. ſic di. Ex potu vini moderato tm̃ clarificaꝰ ingeniuꝫ q̃tum añ alijs vicibus nõ clarificaretur. Et in.ſ.iij.trac.iij.c. xiiij. Sicut repletio ex vino facta nocet ſenſibus interioribꝰ valde ſic parum ipſius: id eſt moderatus dilatat animam et confortat ſpiritum ⁊ facit ipſum bonum. Et in trac.iiij.c.xix. eiuſdem ait. Complerio vini eſt cõueniens ſpiritui. ipſum confortans. et in trac.v.c. xj. iterum di. Repletio vini valde nocet: ſꝫ paꝝ ex ipſo ſumptũ dilatat aiam: et ↄfortat ſpũm: et acuit ipꝫ: et excuſat a multitudie aque cum multiplicatio eius ſit nocibilior res. Et i.x.iij.tra.ij.c.vj. inq̃t. Uinum eſt magis oibus nutritiuum ſpiritus. In li.q̃ꝫ de viribus cordis.c.v. ſic ait. In bibentibus laudabile vinum leticia mltiplicatur intm̃ aliq̃ñ ꝙ putanꝰ ſine cã ridere cum tñ nõ ſit ita: ſed cã eſt: q: vinum q̃ñ bibiꝰ moderate copioſum gñat ſpiritum moderate cõplexionis et ſubſtantie et vehementis luminis et ſplendoris: vñ ad leticiã valde diſponitur: et idcirco valde letificat. Et hoc nõ ſolum Aui. ſed Iſa. etiam voluit in parti. dic. cum inquit. Non ſolum bonitas vini in corpore oñditur: ſed etiã in aia operaꝰ: facit eñ illam obliuiſci triſtitiam et anguſtiã: datq; ſibi leticiã ⁊ cõfortat eã ad inueſtigandã ſubtilitatem ac difficilem rẽ: eiq; tribuit ſollicitudinẽ ⁊ audaciã ⁊c. Que fuit ſnĩa Gal. in li. de ſequela potentiarum aie ad cõplexionem corporis.c. iij.. di. A triſtitia omni et anguſtia alleuiat euidenter vinum bibitũ: quotidie enim hoc experimur: et zeno vt aiunt dicebat. Qm̃ ſicut amari lupini infuſi in aqua fiunt dulces: ita et ipſe a vino diſponebatur. Et poſt pauca ſubiunxit. Theogius eñ dicebat. Uinuꝫ cũ bibiꝰ multum malum eſt. ſi ꝟo id aliquis bibat ſapienter nõ malũ eſt: ſed bonũ. Uere eñ ſi moderate bibitur digeſtiõi et diſtributioni et ſanguificationi et nutritioni multum confert: et cum hoc animam noſtrã manſuetiorem ⁊ audaciorem efficit per mediã videlicet complexioneꝫ corporis: quarurſus ipſam operaꝰ per mediuꝫ

humoꝝ ⁊c. A q̄b⁹ ſumpſit Ra. cū di. in. iiij. Alm̄. c. xiij. Uinum ſtōachum et epar calefacit: inflationē q̄ȝ diſſoluit: cibumq̧ digerit atq̧ vrinā. ꝓuocat et vētrē ſoluit: et ꝑter hoc aīam letificat et gaudere facit: hūc aūt poſtremum bonitatis vini modū nōdum inuenim⁹ aliq̄d qd̄ vicē vini cōpleat: ī aliis autem modis qn̄q̧ reperiri p̄nt q̄dam vicem vini ſupplentia: lȝ in his operatiōibus vino debilioꝛa exiſtant. Uinum itaq̧ aīam letificat. et iō di. Ariſt. in. xxx. ꝓble. problema. j. Oēs vinum multum bn̄ ſperantes facit. Quantum vero vinum faciat ad coꝛpoꝛis confoꝛtationē ptȝ ꝑ Ra. in li. xxij. ꝯti. c. cccc xlj. di. autoꝛitate Ruffi. Uinuȝ auget caliditatem innatā et eam ſuſcitat: vn̄ exīde digeſtio erit melioꝛ ⁊c. ⁊. j. ſubdit. Dico ꝙ ſi ī modica quantitate bibit̄ impinguat ꝯualeſcentes et leſos: et inducit appetituȝ cibi: digerit phlegma: deponit aliquā partē cholere rubee: ⁊ cōtēperat qd̄ nō deponit̄: de eo tollit malitiā ipſius: ſolicitat aīam: et inducit eā ad motuȝ auget prudentiā: ꝓuocat vrinā ⁊ ſudoꝛē: īfert aūt relinquētib⁹ illd̄ triſtitiā ⁊ malū aīm ⁊ maciē: et infrigidat coꝛp⁹ ipoꝝ: tn̄ oēs vtilitates hm̄oi ſunt in moderato potu ipſi⁹ ⁊c. Et in fine capi. autoꝛitate Alexādri di. Uinum bibitum eq̄le bonū dabit iuuamētum et magnū in digerēdo inducēdo nutrimēto: in gn̄ando ſanguinē ⁊ nutricationē: leuē facit animū et robuſtū. Patēt ſilr̄ iuuamenta vini per haliab. in. v. Theo. c. xxix. di. vtilitas vini eſt vt cibū deferat: ⁊ q̄d oia trāſmittat mēbꝛa: ⁊ vt coꝛpus paſcat ac calefaciat ſanguinēq̧ augeat: ⁊ ſpm̄ ⁊ caloꝛē ꝯfoꝛtet naturalē ⁊ ī coꝛp⁹ diſꝑgat digeſtionēq̧ adiuuet ⁊c. Et ī. c. xxx. eiuſdē ait. Uinuȝ ē inter oppoꝛtunioꝛes et melioꝛes q̄ ſanitatē tuētur cauſas: ſi tēꝑato ſumat̄ mō: et cum op⁹ fuerit. naturalē nāq̧ cōfoꝛtat caloꝛē ⁊ auget: explicatq̧ ī oia mēbꝛa: aīam ꝯfoꝛtat: et ei leticiā affert et gaudiū et inſegnitiē: audaciā virtutibuſq̧ addit: hūoꝛes tēperat cholericos: et ꝑ vrinā purgat ac ſudoꝛē. Tēꝑat ēt cholerā nigrā ſua calefactione ⁊ humectatione. naturā mollit: mēbꝛa humectat principalia: coꝛpoꝛaq̧ q̄bus ſiccitas accidit ex immoderato caloꝛe: et ab īfirmitate ſurgētiū coꝛpa ſuſtollit et coꝛpulētat: auget nāq̧ ciboꝝ appetituȝ: digeſtionē adiuuat eoꝛundē: et ad mēbꝛa trāſmiſſioneȝ hūiditatēq̧ ad ea ꝑfert: aq̄ ventoſitatē diſſoluit ⁊ inflationem. hec oīa facit ſi in moderata ſumatur q̄ꝺtitate. hec ipe. Ab his autem Prin. vr̄ accepiſſe cuȝ di. in. ij. j. ſumma de pulſib⁹. c. xj. Uinum ſua eſſentia foꝛtes efficit ſanos: ꝓpterea ꝙ velociter p̄bet augmentuȝ in ſubſtātia ſpiritus ⁊c. Et in. iij. j. doctr. ij. c. viij. Uinum eſt cibo bon⁹: penetrat in toto coꝛpoꝛe incidit phlegma et reſoluit ipſum: et cholerā rubeā in vrinam et aliis extrahit: et choleram nigram labere facit et facile exire exire et eius flectit̄ nocumentum ꝓpter cōtrarietatem ⁊c. Et in. iiij. j. c. ij. inquit. Uinum temperate bibitum in humectādo eſt foꝛte. et rectificat coloꝛem plumbeum: teſte eodē in. j. iiij. trac. iiij. c. xij. Silr̄ Iſa. in vlib⁹ die. c. viij. ſic ait de ipſo. Uinum augmentat caloꝛem naturalem et ꝯfoꝛtat: cibus p̄uo fatigat ⁊c. Et in parti. inquit. Uinū bonum dat nutrimentum coꝛpoꝛi: ſanitatem reddit et cuſtodit ſi ſic accipiat̄ ſcḋm qd̄ opȝ

⁊ quātum natura valebit ſufferre confortat enim virtutem nō ſoluz in ſtomacho: verumetiā ſecundā que eſt i epate. Quare pculdubio phiſici ꝯcordati ſunt: ꝙ impoſſibile ſit actionē ꝟtutis digeſtiue cōfortari abſq; caloꝛ naturalis foꝛtitudine: neq; vllus cibus inuenitur aut potus q̄ adeo ſit naturalis caloris cōfortatiuus ⁊ augmētatiuus prout vinuz propter familiaritatis ꝯfortiū qꝺcū natura habet: ⁊ qꝛ humanis eſt cōueniens corporib⁹: ei⁹ calor ſimilis eſt calori naturali: atq; cito cōuerit in naturalē ⁊ mundiſſimū ſanguinē. Vnde Ruffus ait. Vinuz nō ſolum ꝯfortat calorē naturalē verū ⁊ turbidū clarificat ſanguinē ⁊ addit⁹ toti⁹ corporis: ⁊ maxime venaruz apit tenebroſam fumoſitatē triſtitie generatiuā a corde expellit totiuſq; corporis mēbra corroborat. Et circa finē ſic ait. Vinū vniuerſal ⁊ tēperate bibituz ſecūdū etatē tēpus regionē cōſuetudinē atq; naturā: ⁊ quātū natura ferre valebit: ſanguinem laudabilē augmētabit: ꝓpter ſui naturā liquorē calorē ſanguini aſſimilātē: bonuz ſaporē cibis ⁊ potibus ꝑſtat: cibiq; deſideriū excitat: libidinez ⁊ coitū irritat. qꝛ vitalis ⁊ animalis virt⁹ ꝑ illud cōfortatur: ⁊ naturalis q̄ eſt in tēpore toto tēperatur vigorem ⁊ fortitudinem ſuſcipit: ſtōachū adiuuat ad cibū retinēdū ⁊ ad feces excludēdas: cōpoſitiōes etiā et cōplexiones aie ⁊ corporis cū ſui odore ⁊ mūdificatiōe regit ⁊ corroborat, qꝺ teſtat ei⁹ actio qꝛ palā ē nā ꝯſpicim⁹ illꝺ tollere triſtitiā ⁊ aie ꝓuocare leticiā: ⁊ mutat vitiū nature aie i virtutē vertit eñ ab ipietate ad pietatē: ab auaricia i largitatē a ſupbia i hūilitatē: a pigritia i ſolicitudinē: de timore ad audaciā mētis etiā deſidiā ⁊ taciturnitatez et ignauiā i aſtutiā: facūdiā ⁊ in ingeniū mutat. Rurſus teſtat ꝑſos ⁊ elenos ſemꝑ vino vti volētes diſputare: vl' cū alio ratiocinari: ſeu cōſiliū dare ad regēdā rempublicā: ⁊ cognoſcebāt qꝛ vinū eſt mentis confortatiuū ⁊ rectitudinis et veritatis demonſtratiuum. Eleni quoq; eo vtebant cuz volebāt verſus cōponere ſeu ludere cū inſtrumētis muſicis arti ꝑtinentibus ꝙ experimēto inueniebāt mētē eoꝝ acui vino ⁊ rōnē augmētari: ⁊ eā in eſſe de ꝑtāte in actū ꝑuehi: hoc ꝟo fit cuz prout opz bibit ⁊c. Et ꝑ hoc poſtremū nulla pōt inter hec et dicta Platonis ſuperius oriri ꝯtradictio: ille enim timebat quātitatem ſuperfluam: hic vero moderatam intelligit. Ecce igit quot et quanta ſint laudabilis vini iuuamenta. quare ⁊c.

¶ Cap. ccxxxix. oſtendit ꝙ magnū ſine ꝙ plurimū eſt vini nutrimentum cuz quibuſdā alijs eius vtilitatibus.

Licet ex ſupiori capi. ſufficiēter itelligi poſſit quātuz ſit in corp⁹ nrm vini laudabilis nutrimētuz: ad pleniorē tñ intelligētiaz: ⁊ ad grādiorē vini cōmēdationez: ſuperiorumq; dictorū ꝑfectionē dicem⁹ in preſenti: ꝙ inter oīa nutrientia ⁊ cito reſtaurantia vinū bonum obtineat principatū quēadmodum ex dictis antiquorum colligitur. Dixit eniz Auerrois in ſeptimo colliget capitulo de cibatione ⁊ fricatione ⁊ balneatiōe febricitantium. Vinum et carnes porcine ſunt plurimi nutrimēti: ⁊ infra in capitulo de ſincopi ⁊ ſuis ꝑticulis: et de omnib⁹ accidentibus impedientibus curationē ſe-

bꝛis inquit. Uinū digeſtioni citi⁹ preparaт oib⁹ alijs cibis ꝛ medicinis. ita ꝙ dicitur ꝙ in ſtomacho nō moraт ad digerēdū: niſi i epate ſolū. qđ ſenſiſſe vr̄ Gal. in ſecūdo aphoriſmoꝝ cōmēto decimooctauo dicēs in fine. Oim velociter ꝛ ſubito nutriētium eſt vinū. ꝛ in tertio libro de alimentis capitulo añpemultimo ſic ait: ꝙ ex nutriētib⁹ ſit vinū oēs ꝯſitenт ꝛ ſi nutriēs oē alimētū eē dicēdū ē: dicēdū eſſe ꝛ alimētoꝝ vinū ꝛ i tertio libro de cōplexionib⁹ capitulo ſecūdo dixit. hec q̄dē res oi cibo cōmunis eſt: vino aūt ꝓpꝛiū exiſtit ꝛ corpore permutari velociter: quēadmodū ꝓpriū eſt pingui ligno tede pini ꝛ coto ꝛ ſtupe ꝛ picivelociter ab igne reſolui ꝛ in ca. ſequēti inq̄t. Uinū nō ē calidū potētia niſi qꝛ in ſanguinē cito ꝑmutaт ꝛ facile. Et ꝙ ita ſit. ſ. ꝙ vinū plurimū nutriat: ōdit nobis ſignū Ariſtoteles in. xxvij. ꝓblematū ꝓblemate q̄rto di. Amici vini vt frequētes fortes fiūt. ꝛ i tertio eorūdem particula ꝓblemate primo dixit. Uinū venereos facit: ꝛ recte dicit Bacchū ꝛ venerē ſimul eē: qđ ꝑfecto nō eēt ſi plurimū ex vino nutrimētū nō reciperem⁹. habem⁹ ergo inter ceteras hāc potiſſimā ꝛ nobis neceſſariā ipſi⁹ vini vtilitatē: ꝛ ꝑter hanc alias q̄ȝ ꝯplures: tēpat eñ noſtri corporis humores: queādmodū voluit gal. in vij. aphoriſmoꝝ cōmento. lvj. di. Uinum tēperatū totū corp⁹ calefacit mēbra ꝑforās: humores tēperās: ꝛ calorē naturalē excitās. ꝛ in. iiij. de regimine ſanitatꝫ. c. j. dixit. Uinū ſup oē illud digerit ſemicrudos hūores ꝛ ſudores ꝛ vrinā ꝓuocat ꝛ ſomno cōfert. ꝛ in li. ij. de accidēti ꝛ morbo. c. iij. inquit Si vinū ſumaт tēperate calorē naturalē augmētat qm̄ ꝯſimile ꝛ cōueniēs eſt ei. Et ꝓpterea ſcripſit Iſaac in ꝑticularib⁹ dietis. Antiq̄ aſſimilauerūt vinū tiriace magne qꝛ inuenerūt ipȝ duarū ꝯtrariaꝝ rerū eē iuuatiuū: calefacit eñ frigida ꝛ ifrigidat calida humectat ſicca ꝛ extenuat humida: ei⁹ tamē calefactio ꝛ deſiccatio ē naturaliter: humectatio aūt ꝛ ifrigidatio accidētaliter: qꝛ cū ſui ſubtilitate ꝛ ꝑforatione portat aquā ad mēbra q̄ neceſſe eſt refrigerari ꝛ humectari ꝛc. habet ꝑterea vinū nō ſolū humores tēperare: ſȝ ēt malos expellere: ꝛ bonos ꝯſequēter purificare. Qm̄ vt dixit Auicē. in iij. ꝑmi. do. ij. c. viij. Uinū cholera abundātib⁹ rubea ꝯfert: ꝓpterea ꝙ cholerā rubeā vrinā ꝓuocādo expellit: ꝛ humidis ēt cōfert: propterea qꝛ hūiditates maturat: et quātomagꝫ ei⁹ odor fuerit bonus erit meli⁹ ꝛ quāto magis saporis melioris: erit magis ꝯferēs. Que fuit gal. ſnīa in ꝑmo de regimine ſanitatis dicētis. Uinū iuuenib⁹ q̄dē aptū ē ad euacuationē cholericaꝝ ſuꝑfluitatū ꝛc. A quo ſimiliter ſumpſit. Auerro. i. vj. colli. c. de regimine corporis tēperati dicēs. Uinū ꝛ ceruiſia duab⁹ reſiſtūt choleris: ꝛ eas a corpe expellūt: melāchōlie ꝟo a tota ſpecie reſiſtūt ſȝ cholerā rubeā per vrinam educūt: ꝛ mēbra humectāt: q̄b⁹ ſiccitas ſuperuenit ꝛc. Ex quibus ergo ꝯcludere poſſum⁹ vini bonitates ꝛ iuuamēta: di. cū Iſaac in particularib⁹ dietis ſic ſcribente. Patet ergo iuuamentū vini aīam ꝛ corp⁹ vna cōprehēdere ꝙ cū ita ſit: neceſſe eſt vt ſit cōueniēs oib⁹ etatib⁹: tēporib⁹ ꝛ regionib⁹: cuȝ ſumptū fuerit ſcdꝫ vini ꝛ cōſuetudinē bibētis ꝛc. Et poſt aliq̄ ſubiunxit. Palam eſt ergo vinuȝ eſſe

bonũ omnib⁹ ſi ſcđm ꝙ opꝫ acci-
piatur: qđ null⁹ phyſicus aliqui-
bus hominib⁹ ſeu tẽporib⁹ lau-
dat: nec vitupat niſi ſcđꝫ quãtita
teꝫ quã bibũt vel cõmixtionẽ aq̃
cũ eo: qꝛ ſi multũ ⁊ purum fuerit
conuenit hyemali tẽpore ⁊ in fri-
gida regione. In eſtate ṽo cali-
daqꝫ regione vini paucitas mul-
tumqꝫ cõmixti neceſſario cõgruit.

¶ Cap̃. ccxl. oſtẽdit nocumẽta
vini aquati: ⁊ proprie ꝑ cõmix-
tionẽ aque in menſa cum vino
puro: vt veneti pluresqꝫ alij fa-
cere conſueuerunt.

Quia i calce ſuperio
ris capituli mẽtio-
neꝫ fecimus de vino
cum aqua cõmixto:
qđ in eſtate ꝓcipue
videtur cõuenire eo
ꝙ refrigerat ⁊ humectat propter
aquam cum eo permixtam: tum
etiã qꝛ repugnat aereo calori ne
pre nimia ꝯtinẽtis caliditate ſic-
centur corpora: et hoc quia vinuꝫ
portat aquã cum ſui ſubtilitate
ad totius corporis membra ⁊ val
de velociter: vt Iſaac inquit in
libro particularium. Super quo
dicto ſe fundatus quiſpiaꝫ facile
poſſet opinari ꝙ quilibet ſemper
⁊ vndiqꝫ ſecure hoc facere poſſet:
queẽadmodũ quoſdã viros fortiſ
ſimos multe carnis ⁊ magni labo
ris robuſtorumqꝫ interioꝝ id in
eſtate ſine aliquo penitus nocu-
mento facere videm⁹. Qui ſic exi-
ſtimans plurimum deciperetur:
cũ ita nõ ſit quemadmodũ crede
ret: nec id Iſaac voluiſſe putãdũ
eſt: imo pleriſqꝫ tale permixtũ vi-
num exhibitũ ꝑmaxime noceret.
Et propterea in hoc capitulo de-
creuim⁹ duo precipue declarare:
quoꝝ primũ eſt: qui ſint ab hmõi
potu ꝓhibiti: ⁊ ſcđꝫ que nocumẽ-
ta ꝓueniãt ex ipſo ſi oĩno bibere
voluerint. Dicam⁹ ergo ꝙ q̃ im-
becillis ſtõachi fuerit vel cerebri
talẽ vini commixtionẽ pre ceteris
dꝫ cauere: qm̃ vt di. Auicẽ. in. iij.
j. doc. ij. c. vinũ mixtuꝫ veloci⁹ in-
ebriat ꝓpterea ꝙ aqueitas pene
trat: ⁊ facit ipꝫ vinũ veloci⁹ pene
trare: atqꝫ fortius. q̃ fuit etiã ſñia
Ariſto. in. iij. ꝓblematuꝫ particu-
la ꝓblemate. iij. dicẽtis. Uinũ cuꝫ
aqua tẽperatũ ꝑꝑ ei⁹ ſubtilitatẽ
magis inebriat: et ꝓpterea q̃ de-
bile caput habẽt in primis debẽt
hmõi ꝑtermittere. Similiter q̃ de
biliũ viſcerũ extiterint: qm̃ inteſti
nis ⁊ ſtomacho talis pot⁹ q̃ꝫ plu-
rimũ nocet: vt pꝫ ꝑ Aui. in. xvj. iij.
trac. iij. c. vj. dicẽte. Uinũ plurime
cõmixtionis ꝑparat inteſtina ad
cholicã vẽtoſaꝫ ꝓprie. Apparet ẽt
per Gal. in. ij. regiminis acutoruꝫ
cõmẽto. xxviij. di. Uinũ aquatum
ꝯmixtũ debilitat ſtõachũ: veꝝ bi-
bere quãtitatẽ paruã ex eo eſt cõ
ueniẽs ſtomacho q̃ exſiccatus eſt.
Et in cõmẽto. xxxiiij. eiuſdẽ iquit
Uinũ aquatũ cõmixtũ mollificat
ſtomachũ: humectat eũ: debilitat
ipſum: ⁊ gñat in inteſtinis vento
ſitatẽ. Sicut vinũ purũ facit ſaltũ
in tẽporib⁹: ⁊ grauitatẽ i capite: ⁊
ſitim ꝑꝑ ſui caliditatẽ: ſic aqua-
tũ facit ꝯtrariũ eaꝝ ꝓpter humi-
ditatẽ ſuã ⁊ frigiditatẽ. ⁊ ꝓpterea
cõcludẽdũ eſt ꝙ q̃ debilẽ ſtoma-
chũ aut frigidũ habuerit oĩno ſi-
cut ⁊ debilia hñtes viſcera: dꝫ vi-
nũ cõmixtũ nõ accipere: ſꝫ illđ for
tiorib⁹ medicine grã derelinque-
re q̃ ſecure ipõ qñqꝫ dicta ratione
poſſunt vti: ⁊ ꝓcipue i eſtate. ⁊ re-
giõe calida: teſte Iſaac vbi ſupra.
Ipſis enim has facit operationes.
Primo nãqꝫ facit eos meli⁹ dor-
mire: dicẽte Aui. in. j. iij. trac. iiij.
c. xviij. Uin[illegible] plurimũ ꝯmixtũ h-

mectat: ⁊ dormire facit. Et in .xiij. tertij tracta. .i. c. xvi. inquit. Uinū mixtū ſcd̄z mediū mūdificat: abluit ⁊ ꝯfortat: facit ꝑterea ſudare vehemēter ꝑſertim ſi fuerit albū ſubtile mlta cōmixtiōe ꝑmixtum: vt idē ēt dixit in ꝑma q̄rti. trac. ij. c. xxxix. Cōfert ēt ad ſedandū ſitim pl⁹ q̄ vinū aut aqua ſimplex vt voluit Gal. in ꝑmo de ſimplici medicina diſtinctiōe. iij. c. vi. cum ait. Si bibat aqua cū vino ſedabit ſitim pl⁹ q̄ ſi bibat ſola. qm̄ vinū adiuuat aquā ad penetrādū ⁊ facit ipſaz ꝑuenire ad loca ad q̄ ſola nō ꝑuenit. His itaq̄ de cauſis vino ꝯmixto poſſunt vti q̄ ſtomachuz vel interiora imbecillia non habuerint: ⁊ q̄ cholicā patiunt etiā hmōi paſſionez ex facili cā nō cōſueuerint hr̄e. Quare cōcludam⁹ q̄ qui cum ꝑdictis conditionibus iuuenis fuerit: carnoſus in media eſtate conſtitutus arte laborioſus ⁊ potui ꝯmixto conſuetus: vt ꝑhabita conſequat iuuamenta: ſecuriſſime vinuz cum aqua ꝑmixtum poterit accipere: q̄ vero diuerſus fuerit minime. Queadmodum ex prima quarti ⁊ ex pluribus Gal. voluminib⁹ colligi pōt. Ideo. ⁊c.

¶ Cap. ccxli. oſ̄dit vtilitates et iuuamēta vini aquoſi et ſubtilis naturaliter: ⁊ q̄ ipz quibuſdaz ſanis ⁊ febricitantibus pl⁹ conueniat q̄ aqua ſola.

Quia in ſuperiori ca. de vino aquoſo artificialiter ⁊ ex tēpore facto diximus: nunc de naturaliter aquoſo et ſubtili verba facere intēdim⁹: et declarare ipm plus q̄ aqua calidis corporib⁹ ⁊ febricitātib⁹ conuenire: ⁊ propterea quidā ignari medici pecunijs tantummodo intenti: ⁊ nūq̄ bonuz aliquē librorum ꝑpientes: loco aque hmōi vino vti deberēt cōtrariū oppoſitū faciant plerūq̄ ꝑducētes infirmos nō ſolū ad ſtomachi: ſz ad toti⁹ corporis debilitatē ⁊ virtutis ei⁹ ꝓſtrationē. Qui ſi vnq̄ ꝑſens legerint capitulū facile poterūt ſimul ⁊ errorē ſuū ⁊ dānuz egrotātiū intelligere. Ueruz ne ⁊ ipſi nos reprehēdāt: dicam⁹ aperte q̄ ſit vinuz illud qd̄ pl⁹ q̄ aquā cōmēdam⁹ febriētib⁹ nō eīm quodlibet vinū ſic abſolute ad id approbam⁹: ſz id tm̄ d̄ quo loquitur Gal. in li. de vicinis cū ait. Uinuz aq̄ſum nomināt hoies id qd̄ aſſimulāt ſcdm colorē ⁊ cōſiſtētiā aq̄: diaphanū eīm eſt ⁊ lucidū. ⁊ purū ⁊ ꝯſiſtētia ſubtile ⁊ guſtāti videbit nullū forte ſaporē hr̄e ⁊ cū cōmiſcet cū aq̄ nō tolerat aq̄ multe mixtionē: vn̄ ab antiq̄s pauciferū vocatū ē. Et iſtud ēt eſt de numero illorū de q̄b⁹ ifra dixit. Aquoſa vina īueteraſcunt: qm̄ facilr aceſcunt. Cui⁹ vini ꝓprietates ⁊ opatiōes ipſe l. ij. aphoriſmorū cōmēto. xi. manifeſtauit cuz inq̄t. Uinū aq̄ſum ⁊ ſubtile atq̄ albuz naturalr eſt aq̄ vicinū: ⁊ illi⁹ virtuti vicinat ad nutrimētuz: vn̄ vrinā ꝓuocat: nec corp⁹ ide nutrit niſi ꝑuiſſime. Et l. v. Terapētice. c. ix. dixit. Uinū aq̄ſuz bibitū vniuerſas mouet execratiōes. Et in li. de euchimia. c. viij. ſilr tetigit iuuamētum ei⁹ de vrine ꝓuocatiōe cū ait. Quecūq̄ vinorū ſūt aq̄ſa ⁊ ſubtilia ſcd̄z cōſiſtētiā vrinā mouētia paucīſſimū nutrimētū dāt corpori. Et infra ſubiūxit. Meliora vina ad vrinatiōe ſūt q̄ ſubtilia exiſtūt: ⁊ caput minime tāgunt ⁊c. Et ꝑꝑ oēs has cauſas calefactis corporib⁹ ⁊ febriētib⁹ ſunt ꝯueniētia ⁊ eo magis q̄ vt ꝑinceps ſcripſit l. x. tertij trac. v. c. i. Uinū aq̄ſuz ē ꝯfortās virtutē pl⁹ q̄ aq̄: ⁊ in potu ei⁹ ſunt

inciſio ⁊ ſubtiliatio. Et in .xiij. ter-
tij trac.j.c.xxix. Uinū ſubtile decli
nans ad ſtipticitatē parū tolerās
cōmixtionē ꝓpter aquoſitatē ſuā
facit penetrare cibū: et viuificat
ꝟtutē: ⁊ excuſat a potu aque frigi
de faciētis triſtari ⁊ iraſci ſuo fri-
gore. Et in .j. q̄rti tract.j.c.xxxix.
expreſſi⁹ ſic dixit. Uinū albū ſub-
tile cōmixtū eſt meli⁹ febricitanti
bus q̄ȝ aqua ꝓpter illud qđ eſt in
eo de ſudatiōe ⁊ ꝓuocatiōe. Et .j.
ait. Uinū fractū ꝑ cōmixtionē cō-
fert febricitātib⁹ cholerice in de-
clinatiōe ꝑſertim: qm̄ infrigidat
⁊ humectat vehementer. Hoc q̄ȝ
ſenſit Iſaac in particularib⁹ die-
tis dicēs. Uinum albū ⁊ aquoſuȝ
ſecurius datur febricitātib⁹ cū fa
cile fumo et ſudore egrediat̄. Et
poſt aliqua ſubdit. Uinū ſubtile
aquoſum ſemp inuenitur cū albe
dine ⁊ claritate: vñ facile eſt ſto-
macho: cito em̄ digerit̄ ⁊ venas ꝑ-
forat vrināq̄ȝ ꝓuocat: ideoq̄ȝ vtile
eſt febricitātib⁹: q2 nō fortiter ca-
lefacit: neq̄ȝ mētē ꝑcutit: nullū ēt
cerebro vel neruis infert nocumē
tū. Si vero fuerit mixtū: erit me-
lius maxie ad extinguēdū ſitim.
Et iterum infra ſubiunxit. Uinū
qđ eſt ſubtile debile inſipidum et
nullā ſuſtinēs cōmixtionē: minus
ceteris calidū eſt faciliorisq̄ȝ dige
ſtiōis: ⁊ cito venas omneſq̄ȝ corpo
ris penetrat poros ⁊ velociter ex-
pellit̄: ꝑinde min⁹ eſt ceteris nu-
tribile: ⁊ pl⁹ alijs infrigidat: ⁊ ca
lorē ⁊ ſitim extinguit: ⁊ vrinā ꝓuo
cat ⁊c. Iſtud etiā voluit Auer. in
vij. colliget. c. de febre ephimera
in ſpāli dicēs. Uina aquoſa alba
oibus iſtis. ſ. febricitantib⁹ vtilia
ſunt ſi bibere aſſueti fuerit: ita q
poſt digeſtionē bibant̄: nā plura
habēt iuuamēta q̄ȝ aqua: nā vinū
natationē cibi in ſtomacho vetat
vētoſitatē reſoluit vrinā ꝓuocat
⁊ ſudorem aiam letificat: ⁊ adiu-
uat naturā ad expellēdū ſupflui-
tates ⁊c. Et fuit ſnīa Gale. in. iij.
regi. acuto⁊. cōmento. x. dicentis.
Cōuenient⁹ ex vinis oibus ei q̄ hȝ
egritudinē acutā eſt vinū aq̄ſum:
⁊ hoc vinū eſt cui⁹ calor eſt alb⁹ ⁊
ei⁹ ſubſtātia eſt ſubtilis: ⁊ nō oſtē
dit̄ i eo ſtipticitas: neq̄ȝ pōticitas
neq̄ȝ aſperitas: neq̄ȝ dulcedo: neq̄ȝ
amaritudo: neq̄ȝ ventoſitas eſt ei:
qđ eſt q2 hoc vinū ſolū inuenit̄ ꝑ-
uatum nocumētis q̄ ꝓueniunt ex
potu aq̄ ⁊ oi malitia: qđ reperi in
multis locis italie ⁊ aſie: hec ipſe.
Et in .ij. Terapētice. c. iij. dixit. Ui
nū qđ aquoſuȝ eſt viſu ꝟtute me
li⁹ em̄ eſt q̄ȝ aqua ꝑ oia digeſtioni
auxiliās ⁊ ſudores ꝓuocans. Et
in quarto de regimine ſanitatis.
Uinū ſuper oē aliud digerit ſemi
crudos humores ⁊ ſudores: ⁊ vri
nā ꝓuocat: ⁊ ſomno cōfert. Et in
libro de euchimia. c. vbi. ſ. inq̄t.
Uinū aquoſum eſt bonū ad edu-
ctionē q̄ eſt ex pulmone ꝟtutē ro
borās: ⁊ hūores humectās ⁊ inci
dēs moderate: ⁊ febricitātib⁹ im
periculoſius dat̄ alijs vinis: et em̄
malitias aque ⁊ vini effugit: mul-
toties capitis dolores ſedat pro-
pter flātes i vētrē humores. Per-
trāſeo q vinū purū ſubtile nedū
aquoſuȝ quartanarijs ſit conue-
niēs. teſtib⁹ Auicē. i. j. iiij. trac. iiij.
c. xij. ⁊ Raſis i. x. Almā. ⁊ Auer. in
vij. colliget. Et igit̄ q̄ȝtū febrienti
bus ſit vinū cōueniēs ⁊ ꝑcipue cor
pore purgato et febre iā declinā
te: qm̄ i pricipio nequaq̄ȝ. Cōſide
rata tamē conſuetudine bibendi
vinū ⁊ hac noſtra frigida regione
vin'q̄ȝ aquoſi; ſuperius etiam in
acutis laudati multitudine: debe
rent hi noſtri medici equinoce pa
tientib⁹ nō acute vinum tale po-

tiꝰ q̃z aquã coctã vt faciũt cõcede re: ⁊ tãto magis q̃z veteres palle gati in calidis regiõibꝰ exiſtẽtes et vinũ bibere nõ aſſueti id potiꝰ q̃z aquã calidarũ hominibꝰ com- plexionum et acute laborantibꝰ condonauerint. quare ⁊c.

¶ Cap. ccxlij. oſtẽdit naturã et operationes vini albi planen- ſis clari ⁊ ſubtilis in cõſiſtẽtia.

UT narrationez de vino ſubtili cõpleamꝰ de al- bo ⁊planẽſi vino ſermo nẽ faciamꝰ: ⁊ naturã eiꝰ ⁊ virtutes oſtẽdamꝰ: vt eo libẽter vtẽtes: et ipz ꝑ ceteris saniꝰ exiſtimãtes: intelligãt quã tũ a via deuiẽt ꝟitatis: cũ ipm nõ ſolũ bibãt: ſed oibꝰ alijs tãq̃z me lius preciosiuſq̃z comendẽt. q̃ ꝓfe cto nõ cognoſcũt q̇ hmõi minime faciat ad ſanitatẽ ↄſeruationẽ: cũ parũ admodũ ab aqua differat: vt ſenſit haliab. in. v. theorice. c. xxx. cũ ait. Uinũ albũ eſt aq̃ ſile: qḋ minꝰ reliq̃s oibꝰ calidũ eſt et fuit Gal. ſentẽtia in. ij. aphoriſ- moꝝ. cõmẽto. xj. dicẽtis. Uinum aquoſum ⁊ ſubtile atq̃z albũ na- turaliter eſt aq̃ vicinũ ⁊ illiꝰ ꝟtuti vicinaẽ ad nutrimẽtũ: vnde vrina ꝓuocaẽ: nec corpꝰ inde nutritur niſi paruiſſime. Et in. iij. regimi- nis acutoꝝ cõmẽto. viij. Uinũ al bũ eſt minoris calefactionis oibꝰ vinis. Qḋ etiã ipſe voluit in ter- tio alimentoꝝ. c. antepenultimo di. Omnibꝰ vinis minime nutriũt q̃ alba q̃dẽ colore. ſubtilia autem cõſiſtẽtia ↄſimilia aliqualiter en- tia aq̃s. Et ꝓpterea dicebat prin- ceps in tertia primi doctrina. ij. c. viij. Uinũ album ⁊ ſubtile calefa- ctis eſt melius: nõ eñ capitis ef- ficit dolorẽ: ſꝫ fortaſſis humecta- bit: ⁊ dolorẽ capitis alleuiabit q̃ ex ſtomachi ardore ꝓuenit. Et in doc. iij. eiuſdẽ. c. iij. ſic etiam inq̇t. Uinũ albũ ⁊ ſubtile eſt pauci nu trimẽti: et datur loco aque. Simi liter Auerrois ĩ parte ſecũda cã- ticoꝝ cõmẽti. xxxv. dixit. Uinum album eſt meliꝰ cui accidit ex pò- tu vini dolor capitis necnõ ſupca leſactio: eſt eñ ꝓpinquius ex eiꝰ nature aq̃. Et ideo ꝑnceps Auic. in textu cõmenti. xxxvij. eiuſdẽ cõ cludit. Tempore eſtiuo ſumendũ eſt vinũ albũ ⁊ aquoſum: eo q̇ ſit ſubtilitati et ſimplicitati propin- quiꝰ ⁊c. Huius q̃z ſnie fuit Jſaac in particularibus dietis cũ ſcri- pſit. Palã ergo intelligimꝰ vinũ albũ ⁊ nigrum eſſe minus ceteris calidũ: ſed albũ magis q̃z nigrũ humiditati pertinet pro ſui ſubti litate et aquoſitate ſibi dominã- te: ⁊ groſſitate atq̃z terreſtreitate nigro dñantibꝰ ⁊c. Et poſt aliqua ſubiũxit. Nõ inuenimꝰ vinũ ſubti le ⁊ aquoſum: niſi albũ ⁊ albedini vicinũ: ꝓpter hoc albũ eſt ſubtiliꝰ minuſq̃z comixtionẽ ſuſcipit: eſt et ſenſu facile cito digeſtiuũ: ⁊ veloci ter venarũ ꝑforatiuũ: ⁊ vrine ꝓuo catiuũ. parũ tñ nutrit ꝓpter ſuã leuitatẽ: vñ cito in caput aſendit ⁊ facit ebrietatẽ cito diſſoluendã. Nigrũ ꝟo ↄ̃riũ facit. Et infra ſic etiã inquit. Albo vino pertinet de fectio odoris ⁊ ſaporis: nullã ſuf fert cõmixtionem: et raro ĩuenire poſſumꝰ: vt ſit dulce vel ponticũ ⁊c. Et q̇ ſubtile eſt debile ⁊ inſipi dũ ⁊ nullã ſuſtinens commixtio- nẽ: minus ceteris calidũ eſt faci- lioriſq̃z digeſtionis: ⁊ cito venas oẽſq̃z corporis poros penetrat ⁊ velociter expellitur: proinde mi- nus eſt ceteris nutribile: ⁊ plus alijs infrigidat: ⁊ calorem ⁊ ſitim extinguit: et vrinam prouocat. Ex quibus patet quod tale vi- nũ ſit magis febricitantibus: aut

valde ſupercalefactis vtile q̄ ſanis nutrimēto indigētibus ⁊ non caliditatis extinctione. Et ideo cōcludere poſſumus ꝙ vinum albū planenſe ⁊ ſubtile proprius via medicine q̄ via nutrimenti vel roboris ſit propinandum: licet oppoſitum ſentiant aliqui delirantes vt diximus. quare ⁊c.

¶ Cap. ccxliij. oſtēdit naturam et ꝓprietates vini citrini ⁊ potētis: quibuſq; perſonis ipſum conueniat.

VUlgares vinū citrinū cōi quodā noīe albū appellāt vinū ab altero nō diſtinguētes: niſi in potētia. ⁊ de noib⁹ parꝫ curare vident. Nos autē propri⁹ vinū albū eſſe dicimus qđ ſuperi⁹ deſcriptum eſt ſcꝫ ſubtile pallidū et nature aque vicinum: nullam aut modiciſſimā ſuſtinēs ꝯmixtionem: qualia ſunt vina planenſia facta ex vuis albis apud nos patauos q̄ nullius ſunt potētie: ſꝫ vt plurimū ſunt velut aqua. Citrinū vero dicimus vinū lōge predicto potētius. qđ in rei veritate citrinū exiſtit in calore odoriferū atq; potēs: ſicuti eſt vinū montaneū ex vuarū albarū bn̄ maturatarꝫ expreſſione factū cuius naturā ⁊ ꝓprietates hoc in capitulo intēdimus declarare: vt q̄ eo delectant intelligāt ꝙ non ita ad ſanitatis cōſeruationē faciat ſicut ad gule voracis voluptatē. Dicā ergo de ipſo in p̄mis cū halia. in. v. theo. c. xxx. ſic ſcribēte. Uinū qđ eſt croceū: fortioris eſt caloris ⁊ robuſtioris acuminis: citiuſq; ad membra trāſmittit: ⁊ rubeā parit cholerā ⁊ cephaleā. qđ in ſanis ē et eſt verū ⁊ nō in febricitātib⁹ ſolū. De q̄b⁹ locut⁹ eſt Gal. in. j. regiminis acutorū dicēs. Uinū citrinū eſt malū in eo quo indiget ille q̄ hꝫ febrē qm̄ eſt calidū vehemētis caliditatis. Et Gale. etiā in. iij. eiuſdē cōmento. ix. cū dixit. Uinū citrinū vehemētius ledit caput ⁊ mētē: qm̄ eſt calidi⁹ nigro: ⁊ ꝓpter hāc cām fit addēs in febrib⁹: qđ eſt qm̄ cōueniētiora in febribus ſunt vina aquoſa tm̄. A quo ſumpſit Iſaac in parti. die. cū inquit. Citrinū ergo et glaucū vinū: q2 ſunt ab extremitatib⁹. ſ. albo ⁊ nigro q̄ſtum opꝫ remota: ceteris ſunt calidiora ⁊ leuiora faciliuſq; caput aſcēdētia ⁊ magis ipſa ꝑcutiētia. Implent em̄ caput pungitiuo fumo: ſacietateq;: ꝯmouēt ad ebrietatē: ſꝫ tm̄ leuiſſime diſſoluit: ⁊ talia vina ſubtilia dicunt ꝓpter ſue actionis velocitatē ⁊ fortitudinē ſue penetratiōis: ſicut pip: ⁊ cinamomū: zinziber ⁊ ſilia q̄ in ſuis actionib⁹ ſunt fortiſſima: nā ſubtiliāt humores eorūq; feces mūdificāt ⁊c. Et ꝙ vinū citrinū ſit iā dictis ſile ptꝫ p Gal. in li. iij. de ſimplici medicina. diſt. iiij. c. ij. dicentē. Uinū cui⁹ ſubſtātia eſt minuta ſubtilis luminoſa: cuius color ꝑtinet citrinitati et rubedini clarū: cui⁹ odor eſt bonus: tolerat ea aqua q̄ntitatē multā. ⁊ in etate ſua antiquū ⁊ purum eſt: ⁊ tūc ipſum ſanat corpora q̄ infrigidata ſunt etiā p̄ter naturā: ⁊ ab apio ⁊ hmōi: ⁊ cōfert vltimo iuuamēto. Ex q̄bus apparet ꝙ cōplexio ⁊ virt⁹ talis vini ſit calida multū. ⁊ ideo de ipſo dicere poſſum⁹ cū Iſaac vbi. ſ. ſic ſcribēte. Uinū qđ fortiſſimū eſt: ceteris eſt calidius ⁊ fortioris actionis citoq; caput aſcēdit ac bulire ac feruere facit corporis humores: vn̄ fumus caput aſcēdēs nocet cerebro mētēq; ꝑcutit. Neceſſe eſt ergo vt caueāt illđ q̄b⁹ dn̄at ꝯplexio

calida: niſi multū fuerit cōmixtuȝ q2 ſi cōmixtū fuerit quātū opȝ: et vt decet accipiat: ꝛ ſm qd cōuenit etatib9: tēpori: regionibus: ꝛ ꝯſuetudini eſt laudabile: q2 groſſos diſſoluit humores: vias venaꝝ de putredie mūdificat: atqȝ putredinē ꝛ ſanguinē clarificat. Senibus autē ꝛ q̄ eoꝝ etati vicinant̄ ꝑpter coadunationē ſupfluitatis in eoꝝ corporib9 fit hmōi optimū vinuȝ: maxie ſi puritati fuerit vicinū: q2 eoꝝ calorē cōfortat: crudorumqȝ abūdantiā diſſoluit hūoꝝ. ꝑinde cōuenit q̄bus collecti fuerint groſſi ꝛ crudi hūores ꝛc. hec ipſe. Ex quib9 manifeſtū reddit̄ ꝙ maluaticū: vinū grecū: ꝛ oē vinū montanum magne potētie ꝛ caliditatis quomodocūqȝ dicat̄ calidas habētib9 cōplexiones bibere non liceat: niſi forſitā grā medicine: vt groſſos diſſolnat humores in ſtomacho exiſtētes ꝛc. Et ꝑpterea in principio cibi ꝛ ꝑcipue in hyeme eo pnt̄ vti in modica quātitate: in eſtate vero minime: qm̄ calido calidū nō eſt addendū: vt vnuſq̄ſqȝ ſatis intelligit. quare ꝛc.

Cap. cclxiiij. oſtēdit naturaȝ ꝓprietates ꝛ iuuamēta vini rubei ꝛ nigri ſimul declarādo nocumenta vinorum groſſorum ꝛ turbidorum.

Omplecam9 vinorū ꝯſiderationē ex pte ſubſtātie ꝛ coloris ipſorū acceptā dicētes pri9 de vino rubeo cū Galia. in v. theo. c. xxx. ſic ſcribēte. Uinū qd eſt rubeū ꝛ clarū: fortis caloris ꝛ ſiccitatis: cito trāſiens ex ſtomacho: ꝛ in corpe ſanguinē generat q̄ ad acumē declinat naturalē cōfortat calorē ſi ꝯueniēs de eo mēſura porrigat̄. Eſt ꝙqȝ vinū ſubrubeū qd etiā fortis eſt caloris ꝛ plurimi nutrimēti bonū generās ſanguinē ſi i moderata ſumat̄ ꝙtitate. Et poſt pauca ſubiunxit. Eſt ēt aliud vinuȝ cui9 color eſt niger: qd ampli9 nutrit eiuſqȝ color eſt ſub croceo: ꝛ in corpus trāſmiſſio tardior. Que vr̄ fuiſſe Gal. ſnia in. ij. aphoriſmo. cōmen. xj. di. Groſſum vero vinuȝ ꝛ rubeuȝ nutribili9 eſt ceteris: implēs cito corpora obnoxia manitioni. Et in cōmen. xviij. eiuſdē inq̄t. Uina groſſa et rubea nutribiliora ſunt ꝙ̄ aquoſa: ſȝ tn̄ min9 ꝙ̄ vina nigra ſunt nutriētia. Et in lib. iij. de alim̄. c. antepenultimo ſilr ait. Oim vinorum q̄ rubea ſunt ſil̄ ꝛ groſſa ad gnationē ſanguinis idoneiſſima. In lib. ꝙ̄ de vinis dixit. Uina rubea ad nutricationē ſunt cōueniētia: et maxime ſi dulcia: q̄ quib9 nutricatiōe indigent ꝯueniētia ſunt ſi aliqd aliud nō impediat. Et iō in lib. de diſſolu. ꝯtinua talē de eis ordinē poſuit cuȝ ſcripſit. Et nutribilius eſt vinum rubeuȝ: groſſum: dulce: et poſt hoc nigrū: groſſum: dulce: ꝛ poſt hoc album groſſum dulce: et poſt hoc groſſum rubeū aſpeꝝ: et poſtea nigrū groſſuȝ aſpeꝝ: et poſt hoc vinum ſubtile ꝛc. A quo Iſaac accepit cum in. p. d. inquit. Uinū ruffum qd eſt de vuis nigris ꝛ aureuȝ qd eſt de albis ſunt calidiora: q2 calor eoꝝ eſt in. iij. gradu: atqȝ ſunt ab vtriſqȝ extremitatib9 ſatis remota ſtantqȝ in media mediocritate. Rubeū vo eſt i groſſitie ꝛ groſſitiei eſt vicinū: idcirco nutribilius eſt oib9 excepto nigro paꝝ tn̄ ꝓuocat vrinā. ꝛ tarde caput aſcēdit ꝛ durā facit ebrietatē diſſolutionē difficillimā ꝛc. De nigro vo ꝛ groſſo ꝛ turbido dicam9 cū Auer. i. iiij. metheo. ꝯmē. xlviij. di. Oē vinū i quo eſt nigredo ſpiſſa ꝛ turbiditas vincit in eo terre

ſtrictas et aq̄tas aut alterꝝ coꝝ. Et ꝓpterea nō mō nō laudat̄: ve꜔ rumetiā plurimū deteſtat̄ ab oi꜔ bus. Dixit eñ de ipo Iſaac in lo꜔ co preallegato. Uinum terreſtre ꝛ groſſuȝ oppoſitū ē ſubtili ꝛ aquo ſo: vñ qꝛ groſſuȝ ē plꝰ ceteris gra꜔ uat ſtōachū: durꝝ ē ad digeſtiōem faciendā: ꝛ difficile ad ꝑforādas venas: vrinā non ꝓuocat tardeq̄ȝ ad caput aſcēdit propter ſui fumi grauitatē atq̄ȝ groſſicieȝ. Idcirco nō facit ebrietatē: qꝺ tñ ſi fecerit nō cito diſſoluet̄. Sicut Aui. in .ꝑ pria tertij trac. quinto. c. x. inq̄t de ipo. Uinū feculentū ꝛ antiquū ꝛ nouū etiā qꝺ nō eſt clarificatū gñat ſan guinē vaporoſuȝ feculētū ꝛ tene꜔ broſuȝ. Et in. iij. tertij tra. q̄rto. c. iiij. ait. Uinū groſſuȝ turbatū no꜔ cetviſui: ꝛ ꝓpterea eſt oīno fugiē꜔ dū. Uinū aūt nigrū groſſuȝ ꝛ non turbidū nō eſt vituperādum: imo ad nutricatiōeȝ ꝓmarie extollen꜔ dum. De quo princeps in. iij. ꝑmi doc. ſcda. c. viij. dixit. Uinum groſ ſum qꝺ eſt dulce eſt melius illi q̄ pinguis vult eſſe ꝛ fortis: ab oppi latiōibꝰ tñ eiꝰ ſibi caueat: vetꝰ autē rubeū eſt meliꝰ oppilatiōeȝ habē꜔ ti frigidā ꝛc. Et in. xj. tertij tract. ſcdo. c. viij. Uinū nigrū groſſuȝ eſt nutribilius ꝛ magis faciēs decli꜔ nare humores ad ꝯriuȝ eius quo fit reſolutio: ꝛ reducēs ſpūȝ eſſen tia ſua ꝛc. eſt tñ ex medicinis infla tiuis vinū groſſum et dulce ꝓpter groſſiciē: vt idem ait. in. xiij. tertij trac. v. c. j. Iſaac q̄ȝ vbi. ſ. ſic de eo ſcripſit. Uinū nigrū groſſius eſt ꝛ durius ad digerēdū: ꝛ difficile ad penetrādū viā venaꝝ: et ad vrinā ꝓuocādū: groſſumq̄ȝ dat nutrimē tum: ꝓinde tarde caput aſcēdit ꝛ cū aſcēdit facit fortē ebrietatē ad diſſoluēdū tardū. Et poſt multa ſubiūxit: vino nigro ꝑtinet groſ꜔ ſicies liquoris: grauitas odoris vñ difficile eſt ad digerēdū: tarde ad caput aſcēdit multū nutrit: et venas de groſſo ſanguie iplet: ad diſſoluēdū tardum: vñ Gal. Uidi hoies palęſtribꝰ ludis vtētes hoc vinū frequēter ꝛ ꝯſuete bibere: vt ingroſſarent̄ ꝛ fortitudinē accipe rēt: qꝺ eos ingroſſauit: ꝛ magnaȝ vim eis tribuit et dedit eis nutri꜔ mētū carni vicinū porcine: ꝓinde bonū eſt ſi iuuenibꝰ añ cibū datuȝ fuerit. Seniorībꝰ vo ē icōueniēs ꝛ hoc añ cibū: ꝛ poſt cibū: qꝛ ꝓpter defectionē caloris naturalis coꝝ gñat oppilationē ꝛ in renibꝰ lapi des ſi illo aſſueſcāt. ꝛ poſtea ſub꜔ dit. Uinū nigrū ſolā hñs dulcedi nē calidiꝰ ꝛ nutribiliꝰ ꝛ plꝰ ceteris vētrē humectat: ꝛ vrinā nō ꝓuo꜔ cat: vētoſitatē ꝛ inflationē creat. ꝛ ex eo nō fit adeo nocumētū capiti ꝛ neruis ꝓp ſue fumoſitatis groſ ſiciē ꝛ grauitatē: vñ tardiꝰ ad ca꜔ put aſcēdit: ꝛ ꝓpter hoc ab eo tar diſſime inebriat̄ ꝛc. vñ Gal. Uinū inq̄t nigredini ꝑtinēs nō hȝ tm̄ ca loris quātū glaucū ꝛ citrinū: neq̄ȝ tātā facit ebrietatē. Uinum vo qꝺ dulce eſt ꝛ pōticū groſſiꝰ duriuſq̄ȝ digeſtiōi exiſtit: ꝛ magis vētoſita꜔ tē ꝛ inflationē gñat: lapidē etiā in renibꝰ ꝛ oppilatiōeȝ i ſplene ꝛ epa te magꝭ q̄ȝ ceterꝭ ꝛ vomitū ꝓuocat: ꝛ dolorē i capite ꝛ neruꝭ facit ꝛ pꝰ aliq̄ iterꝝ ait. Uinū nigrū dulcē ha bēs ſaporē ꝯuertit̄ i ſanguinē: ſȝ tñ ſaguis quē gñat turbidꝰ eſt et groſſus melācholico ꝑtinēs hūo ri: ꝛ ꝓpterea ꝯcludere poſſumꝰ cū gal. i. iiij. ꝺ regimie ſanitatꝭ dicēte fugiēda ſūt groſſa ꝛ nigra vina vt cachochimia ꝛ tarde icedētia ꝛ in quito eiuſdē: vinū nigrū groſſum nō ē vtile ſenibꝰ: neq̄ȝ añ cibū: neq̄ȝ multo magis alio tpe: qꝛ nullum groſſuȝ vtile ē ſenibꝰ: qm̄ oppilā꜔

tur ex eis epar renes ⁊ ſplē. Et in iiij. alimētoꝝ .c. ſuperiꝰ adducto. Groſſa vina ſunt magis nutritiua ſubtilibꝰ vt natura ipoꝝ inſinuat et experientia teſtatur. Et infra. Groſſa vina digerunt qdē tardiꝰ ⁊ diſtribuunt. Et poſtea. Ampliꝰ nutrimētum dāt corpi: ⁊ ſicut ad nutrire ſunt meliora ſubtilioribꝰ ſic ad vrinatiōes deteriora: ⁊ in li. de euchimia.c.viij. ſic ipe ꝯcluſit. Fugere opꝫ a groſſis ſilr ⁊ fetidis vinis ⁊ indelectabilibꝰ ⁊ auſteris. Que autem delectabilia fuerint groſſa et nigra et nō turbida: nō ita fugiēda ſunt: niſi a ſenibꝰ et a timētibꝰ oppilatiōes: vt dictuꝫ eſt.

¶ Ca.ccxlv. oſtendit naturā et proprietates vini dulcis ſilr cuꝫ nocumētis eius et iuuamētis.

Quātuꝫ eſt ex pte ſubſtātie et coloris de vino ſuperius determinatū eſt. Nūc autem de ipſo q̄tū eſt ex pte ſapoꝝ dicendum eſt: et prio de dulci: quo maior ps hoim delectat q̄ ſenſualem guſtꝰ appetitum inſequunt: nō tn̄ intelligentes ꝙ lꝫ res dulces humanis corporibus cōueniētiſſime ex ſe et ꝓportionatiſſime ſint: vt i.c.xlix. libri huiꝰ declarauimꝰ: ꝓ accidēs tn̄ nociuiſſime exiſtāt ⁊ ꝓmaxime vinum dulce. Qd nō tm̄ rōne dulcedinis: ſꝫ rōne dulcis ⁊ groſſi liquoris ſilr: queādmodum innuit Gal. in tertio regiminis acutoꝝ ꝯmen. ſcdo cum inqt. Dico ergo ꝙ cum oē vinum dulce calefaciat: et ſit groſſum i ſubſtātia ſua opꝫ vt virtutes particulares que apparent ab eo qn̄ bibit nō ſint niſi ab iſtis duabꝰ qualitatibꝰ. ſ. dulcedine et groſſicie: qd eſt qꝛ calor in ſe non eſt virtꝰ in nocumēto aut iuuamēto: ergo q̄titas groſſitudinis vini huiꝰ ē illa ⁊ tarditas penetrationis eiꝰ. Opꝫ ergo vt nō ſolum nō aperiat oppilatiōes alicuiꝰ membroꝝ: ſꝫ faciat i eis oppilatiōes. Et ꝓpter hāc cām fit nocumētum eius epati qn̄ in ipo eſt infirmitas nocumētū magnū: ⁊ ꝓprie cum in eo eſt apoſtema aut duricies: ⁊ nocet etiā huic mēbro nocumēto nō pauco qn̄ oppilatiōes q̄ ſunt in eo accidunt ab humoribꝰ groſſis: et ſubdit. Deide mēbruꝫ ſcdꝫ cui aduenit nocumētū poſt epar de vino dulci eſt ſplē. Qd ēt voluit ipſe in li. de vinis cū ait. Dulce vinū neqꝫ ſubtile certitudinaliter neqꝫ lucidū inuenies: ⁊ ꝓpterea ſi dulce eſt ⁊ groſſū eſt ꝯſiſtētia ⁊ tardi trāſitus: vn̄ nō ſolum obſtruit aliquaꝫ obſtructaꝝ particulaꝝ: ſed etiaꝫ alliciet obſtructiōeꝫ: ⁊ ꝓpterea nociuum fit epati patienti: ⁊ maxie phlegmatizāti et nō ſolum epar: ſed etiā ſplē nocet a dulcibus vinis: nō tn̄ pulmo quādo groſſum aggregauit humorē. Cuiꝰ interpres Aui. ſnīaꝫ magiſtri ſecutꝰ inquit in.x. tertij tractatu primo.c. vj. Uinū dulce vehementer aperit oppilatiōeꝫ pulmōis: ſicut ipm vehementer generat oppilationem epatis. Et i tractatu quito eiuſdē c.j. dixit. Uinū dulce eſt meliꝰ vinū hn̄tibus in pectore egritudinē et proprie illud qd eſt album: nā illud eſt magis adiuuās ad expuēdum: verum nō opꝫ vt bibatur in pleureſi: ⁊ in piplemonia niſi poſt maturatiōeꝫ: neqꝫ ſumat in potu ab illo cuiꝰ epar aut ſplē eſt infirmuꝫ: et in.xiiij. tertij.c.xix. ſilr ait. Uinuꝫ dulce facit accidere in epate oppilationē: ⁊ ipm abſtergit illam que eſt in pectore: et cauſa in illo eſt ꝙ vinum dulce attrahit ad epar non gradatim: propterea ꝙ epar diligit ipm ex hoc ꝙ dulce: ⁊ propter ſuam penetrationem ex

hoc ꝙ eſt

hoc ꝙ eſt potꝰ. In pulmõe vo nõ ſic: qm̃ ſupuenit ei vinũ dulce cũ iã coīatũ eſt. Iſaac vo de eo ĩ pt. die. ſic ſcripſit. Uinũ dulce calidũ eſt in ſcdo gradu: ⁊ ſiccũ in pmo: aliquãtulũ tñ hũiditati ptinet, ppter ea eſt groſſuȝ: ⁊ illaudabile in ſua actiõe: niſi qꝛ vẽtrẽ ſoluit: qꝛ in oĩ re dulci vis laxatiua ⁊ coīatiua inuenit̃: qḋ vinũ ſi aliqḋ inuenerit ĩ corpe qḋ ipſi ↄ̃rũ ſit actiõi ⁊ cohibet ad exeundũ calefacit ⁊ bulit aſcẽditq; ad ſupiorẽ ptẽ ſtõachi ⁊ cõuertit̃ in cholericos hũores: ſitimq; gñat ⁊ vẽtoſitatẽ in ſupiori pte ⁊ lateri nociuã: oppilatiõeȝ in epate ⁊ ſplene gñat: lapidẽ in renibꝰ creat maxie ſi inuenerit hec mẽbra talibꝰ paſſiõibus ꝑparata: aut digeſtiuã ṽtutẽ debilẽ pp hoc caueãt illud qbꝰ groſſa et hũida donat̃ dieta: qꝛ ſi aſſueſcerint eo ꝓfecto ĩ hydropicã incidẽt paſſionem ⁊c. Et poſtea dixit autoritate Gal. ꝙ oppilat epar: qꝛ ꝑuenit ad ipm ꝑ largas vias pulmonẽ autẽ minie: qꝛ ꝑ anguſtas. Illud tñ caueãt: qbꝰ gñat̃ ſitis eoꝝ eñ calorẽ augmẽtat ⁊ hũiditatẽ ſaliue deſiccat ⁊ ingroſſat: fitq; quaſi creata ⁊ annectit̃ canalibꝰ pulmonis: ⁊ qꝛ ẽt ↄuertit̃ ad cholerã: cauenduȝ eſt dicẽte Gal. in. iij. regi. acutoꝝ ↄmẽto. iij. Poſt mel vinum dulce inter ceteras res dulces eſt facilꝰ ĩ cholerã ↄuertibile. Et li. d vinis. Dulce vinũ ĩ acutꝭ egritudinibus ad expulſiõeȝ eſt vtile: inq̃tũ aũt deficiũt a vehemẽti caliditate vina dulcia intñ minꝰ capitꝭ grauedinẽ faciũt ⁊ nocumẽtũ prudẽtie: Nõ ãt ſunt idonea cholericis materia eñ ſunt oĩa dulcia tãte cholere: neq; febricitãtibꝰ ↄferũt eo qḋ ſunt groſſa. Bona tñ ſunt dulcia vina ad nutriẽdũ ſi ſana fuerit epar ſplẽ renes: ⁊ hmõi mẽbra: vt idẽ refert l. c. viij. Hec igit̃ ſunt iuuamẽta ⁊ nocumẽta vini dulcis a cuiꝰ potu tutiꝰ eſſe credimꝰ abſtinẽdũ. Et ſi guſtui delectabiliſſimum ſit iuxta illud Solõis phi di. Cõſule q̃ ſuauiſſima: ſȝ q̃ optĩa animũ ac rõnem ducẽ ſequere: quare ⁊c.

¶ Ca. ccxxvj. ondit naturam et operatiões vini acreſtini auſteri ſtiptici et põtici et ſimilium.

In vno. c. de his oibus breuitatis gr̃a determinabimꝰ et ẽt q̃ ⁊ vnã ſapiunt ⁊ eandẽ naturaȝ iȝ ſm plus et minus de illa ꝑticipent. Dicamꝰ ḡ cũ Gal. in iij. regi. acutoꝝ ↄmento. v. ſic ſcribente. Uinum ſtipticũ eſt pauce caliditatis: qn ↄparat̃ alijs vinis ⁊ propter hoc fit ꝙ potus eiꝰ ↄfert diarie: verũtñ nõ ꝓuocat vrinã: et tale eſt ↄueniẽs calidas hñtibus cõplexiões ⁊ epar inflãmatum vt placuit Aui. in. iij. primi doc. ij. c. viij. dicenti. Quibꝰ vinuȝ calefacit ⁊ inflãmat epar: vtant̃ tali quale eſt ſuccus vue acerbe: hmõi ãt eſt vinum acreſtinũ: iõ ↄuenit. Silr ſtõacho ↄpetit inflãmato: ⁊ exſiccato: qꝛ ſitim remouet ipmq; refrigerat ⁊c. dicẽte eodẽ. in. xiij. tertij trac. prio. c. xxiij. vinum ſubtile declinãs ad ſtipticitatem paꝝ tolerans cõmixtionem propter aquoſitatem ſuã facit penetrare cibuȝ: et viuificat virtutem et excuſat a potu aque frigide faciẽtis triſtari et iraſci ſuo frigore Iſaac vero de ipſo in pt. die. ſic inq̃t. Põticum vinum et acerbum durius eſt ⁊ grauius: tardiuſq; digerit̃: venaſq; difficilius dulci perforat qꝛ dulce calidius eſt ⁊ acceptabiliorem ſaporem habet. Ponticum autem videtur eſſe terreſtre aut parum habens ſaporem: vnde difficile eſt ad perforandum venas: neq;

vrinā neqꝫ egeſtionē aut ſudorez ꝓuocat: nō ergo bonū. ſanguinez gñat: vētrē tñ ⁊ inteſtina ꝯfortat: ſtringit ergo egeſtionē de ſtōacho defectiōe marie ſi ſolutio cā calo ris fiat: cui⁹ſigna ſunt raſura inte ſtinoꝝ ⁊c. vnde Diaſco. vinū inqͭt acerbum diureticum eſt: ſꝫ neſci mus qua intentiōe hoc dixerit ⁊c.

¶ De pontico ēt dicam⁹ cū eodez vbi. ſ. ſic ſcribēte. Si vinum fuerit pōticum: neceſſe eſt vt ſit groſſum impoſſibile eſt equidē vt vini pōti ci liquor ſit ſubtilis: imo vinū tali ter exiſtēs illaudabile dat nutri mentum duꝝ ad digerendum: vri nam nō ꝓuocat: vētrē ꝯſtipat: tar de ad caput aſcēdit: ſtōachum et cerebrū ꝯfortat: et prodeſt malas hñtibus aquas figurā corpis di ſturbātes: eos etiā iuuat q̄ frigi diſſimā potauerūt aquā vel niuē: qꝛ ſi corruptibilis aqua bibatur in malos ꝯuertitur humores ⁊c.

¶ De vino aūt auſtero dicam⁹ po ſtremo cū Gal. in li. de euchimia ⁊ cachochimia. c. viij. ſic ꝯſulēte. Fu gere āt opꝫ a groſſis ſil'r ⁊ fetid; vi nis ⁊ ab indelectabil: b⁹ ⁊ auſter;. Et īfra: vinū auſterū nō ſil'r euchi mū: ſꝫ robur imprimit debili ſtōa cho ⁊ vētri: ⁊ marie ſm diſcraſiaꝫ calidā patiētib⁹. Et in li. de vinis ſic q̄ꝫ de eo ſcripſit. Auſterꝝ vinum neqꝫ ipm eſt diureticum: ſed ſicut groſſuꝫ tardat circa ypocūdriū ⁊c. Et poſtea dixit. Auſteris vinis grā roborandi ſtōachum vtimur: albū aūt ⁊ auſterꝝ eſt inutile: qꝛ in frigidat ſenſibil'r. Ex quibus pꝫ q̄ talia vina nō faciant ad ſanitatis cōſeruationem: ſꝫ potius qñqꝫ ad medelam vt viſum eſt quare pre termittantur.

¶ Ca. ccxlvij. oñdit naturā lau des vtutes ⁊ iuuamēta vini odo riferi: ⁊ ſil' nocumēta oppoſiti.

Onſiderauim⁹ i ſupio ribus vinū ex pte ſubſtā tie et coloris ⁊ ſaporꝫ: nūc āt de ipo q̄ītū ē ex pte odoris nō inutil'r fiat a nobis ꝯſideratio: qm̄ vt medici ſentiūt ſapiētes: vna potioꝝ reqſi taꝝ ī vio ꝯditionū ē odor: di. Aui. i. iij. p. d. ij. c. vij. Sanitat; ꝯſerua tor dꝫ vinū bonū odorē bonū hñs bibere. ⁊ i. c. viij. eiuſdē q̄tomag; odor vini fuerit bon⁹: ⁊ ipꝫ fuerit meli⁹ ⁊ saporis melior; erit magis cōferēs. ⁊. xiiij. iij. tra. j. c. xx. ſic ēt ait d̄ eo. vinū odoriferꝝ velocis ē penetratiōis: ⁊ pl'ib⁹ epatib⁹ ꝯue niēs i q̄b⁹ ñ ē caliditas vehemēs. Sil'r Iſaac i pt. die. ipm plimū cō mēdauit cū dixit. vinū odoriferꝝ ſuū liquorē ligt eē ſubtilē tēpatū ⁊ ex oī ſorditie mūdificatum peni tuſqꝫ digeſtū: vñ claꝝ ſanguinem gñat ⁊ laudabilē ⁊ mūdū: cordiſqꝫ eſt ꝯfortatiuū: aiamqꝫ letificat: et anguſtiā expellit: qm̄ mūdificat ſanguinē a ſorditie in corpe exiſtē te: qua expulſa ſanguinis fumus groſſus turbid⁹ ⁊ obſcur⁹ ſolit⁹ na turalis caloris lumē offuſcare: ex pellit: vñ fit cā letitie: pp hoc ergo hm̄ōi vinū oīb⁹ etatib⁹ ⁊ ꝯplexiōi bus ꝯueniēs eſt ſi accipiat vt opꝫ ⁊ q̄d a natura ſuſtinet: vñ hippo. Uinum inquit odoriferꝝ ſubtili⁹ le uius digeſtibili⁹ ceteris eſt ac nu tribili⁹: qꝛ ſigt naturā ſuā cōple uiſſe actionē: ⁊ oē ꝯtrium ab eo eē ablatum: proinde vrinā prouocat citoqꝫ ad caput aſcendit: ⁊ facilli me ab eo inebriat: ſꝫ tñ cito ab ea liberat. Uinum v͛o quod nullius eſt odoris: innuit ſue fumoſitatis groſſiciē: grauitatē: ⁊ indigeſtibi litatē: idcirco illaudabilis eſt nu trimēti: pp hoc nec mūdificat: nec ſāguinē clarificat: neqꝫ ꝯfortat cor nec creat letitiā groſſos ēt augmē

tat humores: ⁊ fumum turbidū gnat ⁊ obſcurum: quare fit cā triſticie: ſʒ tñ ꝓpter ſuā grauitatem et groſſitatē nō cito i caput aſcēdit vt ebrietatē gñet: qđ ſi fecerit dure tardeqꝫ diſſoluit̄. Et ſubdit. Uinū iter ſubtile ⁊ groſſum eſt mediocre: cuiꝰ odoris mediocris fit actio ⁊ paſſio eius ſʒ qđ eſt ꝓpinquū vel remotū ab eorū extremitatibꝰ. Si eñ remotū fuerit a bonitate: malū erit. Si vero a malignitate bonū erit: qđ ſi ſteterit i medio eorū erit mediocre. Uinū vero qđ grauē ⁊ horribilē hʒ odorē: eſt peſſimum ſm ſui odoris horribilitatē ⁊ grauitatē nocet cerebro: ⁊ grauat ⁊ ꝑcutit mētē pelliculiſqꝫ cerebri infert leſionē: ⁊ peſſimū gñat ſanguinē maxime ſi eſt pōticum. vñ Gal. Opʒ inquit caueri a vino horribilē naturā ⁊ grauitatē hñte maxime ſi pōticum ſit: qr durum eſt digeſtiōi: ⁊ digeſtum et gñat ſanguinē malum. Gal. autē in. li. de euchimia ⁊ cachochimia c. viij. ſic di. vt in nr̄a habemꝰ trāſlatiōe. Meliora ad euchimiā ſunt odorifera: ſed caput percutiunt. Meliora vero ad vrinationē ſunt q̄ ſubtilia: caput vero minime tangunt. Fugere autē opʒ a groſſis ſimul et fetidis ⁊ idelectabilibꝰ ⁊ auſteris. Et in li. de vinis ɔcludit: ethnos cum eo preſens capitulū dicentes. Meliꝰ vinum ad euchymiā eſt qđ eſt odoriferum: ⁊ in ceteris laudabile magis. Hoc igit̄ pro noſtre ſanitatis cōſeruatione debemus eligere: ſicut oppoſitū ob eius nocumēta que dicta ſunt pretermittere quare ⁊c.

¶ Capitu. ccxlviij. oſtendit naturam et operatiōes vini noui qđ muſtum dicitur: et ipſius nocumēta cum purificatū bullitū et ſufficienter clarū nō fuerit.

CUm vinum ex parte etatis nō minꝰ recipiat diuerſitatē q̄ ex parte ſuꝰ praſcriptorū: rōnabile mihi vr̄ de ipo vt ſic ɔſiderat̄ aliqua nō inutilia ɔñr perſcrutari. Et qr iſtud duobꝰ modis principalr̄ ɔtingit: cum aliqđ nouum ſit ⁊ aliqđ vetus. Jđ de prio ſʒ de vino nouo qđ muſtum appellat̄: primitꝰ dicemꝰ cū Auic. in j. iij. tra. v. c. x. ſic ſcribēte. Uinum feculētum ⁊ antiquum ⁊ nouū ēt qđ nō eſt clarificatū gñat ſanguinē vaporoſum feculētum et tenebroſum. Si tñ clarificatū eſſet ſecus ɔtingeret: di. eodem in. xj. iij. tra. ij. c. viij. Jn vino qđ recēs eſt: fortis exiſtit virtꝰ ad aggregādū ſpūm ⁊ cōfortādum ipʒ: et ꝓpter ea vinum nouū ɔmouet coitū: vt idem inqt. in. xx. iij. tra. j. c. xviij. et in. c. xxxvij. eiuſdem ait. Jllud cui ineſt ꝓprietas gñandi ſperma eſt vinum nouum ⁊c. Cum tñ purificatū nō fuerit quale eſt id de quo hoc i loco principalr̄ intēdimꝰ ad plura ꝓducit nocumenta cum di. Pun. ipſe in. xiiij. iij. tract. iiij. c. j. Scias q̄ potꝰ pimi vini paſſi recētis facit cadere i ſolutionē ventris epaticā: cuiꝰ q̄dē rō eſt: qr vt Jſa. refert in par. die. Uino recenti ineſt calor in prio gradu: vñ ꝑtinet frigiditati ⁊ humiditati: idcirco ceteris eſt nutribiliꝰ: malos gñat humores et inordinata ſomnia et ventoſitatē ſtōachi et inteſtinorū. vñ Ga. Uinū qđcūqꝫ recēs fuerit nō hʒ vim ducēdi cibum ꝑ corpꝰ necꝫ vrinā ꝓuocādi: iđ opʒ frigidas ⁊ hūidas hñtes naturas illđ cauere: vētoſitatē eñ et inflationē faſtidiūqꝫ gñat: locꝫ ſi neceſſitas fuerit vinū eligat̄ clariſſimū aquoſum: ſubtile diu a torculari expſſum. ⁊ poſt aliq̄ ſubſiſtit. Ui-

nū ſilr qđ vicine a torculari exie=
rit: qꝛ aduc ē idigeſtum et a bulli
tiōe nō quieuit: neq; terreſtria ad
ſuum locū deſcēderunt naturalē:
neq; ēt aereū ad ſuū locū ſaliuit.
ſ. ad ſupiora: neq; liquor ei9 cla=
riſſim9 ꝛ mediocriter aūt nās mū
dificat et luciđiſſim9 appet. Dein̄
ſubdit. Recēs vinum ꝑ ſue humi
ditatꝭ abundātia et caloris pui=
tate: ꝓpter ebulitionē ſuiq; turbi
ditatē malos gn̄at humores ter
ribilia ſomnia iducit vētoſitatē ꝛ
iſlationē ſtōacho nociuā ꝛ oppila
tionem i vrinalib9 creat vijs. Un̄
Gal. Decet. inq̄t vini diuerſitates
itelligere qꝛ recēs qđ vicinū ē tor
culari calidū eſt i pmo gradu. Ve
tus ꝟo ſeptem annos trāſiens in
tertio calidū exiſtit. Mediocre aūt
qđ eſt a duob9 annis vſq; ad qua
tuor calidū eſt i ſcđo. Quāto eñ
vinū hꝫ calorꝭ paucitatē: tāto hu
midi9 approbat. Et q̄to calidi9 tā
to ſicci9 ꝛc. Quātū aūt qꝫ vinū noui
ter factum vituperat a Ga. pꝫ per
ea q̄ ipſe ſcripſit i li. de euchimia
ꝛ cachochimia. c. viij. cū ait. Vetꝭ
dulcis vina groſſa ſunt lenitiua:
vt nullus ignorat ſicut ē muſtum
qđ ē iſlatiuū et idigeſtibile et pa
chichimū. ꝛ vnā ſolā bonitatē hꝫ
ſubducere vētrē. Et ſi de hoc ifor
tunet nociuiſſimū fit. Et p9 aliq̄
ſubdit. Fugere opꝫ ab antiquoꝝ
vinoꝝ potu ſicut a valde iuuenū
ſorbitiōe. Illa eñ ſupfiue calefa=
ciunt. Iſta ꝟo oīno nō calefaciūt.
Marie autē a groſſis natura vi=
nis abſtinere ꝯgruit q̄diu fuerit
iuueneſcentia tāto eñ deficiunt
ꝯferre digeſtiōib9 ciboꝝ: ꝙ ex ipa
vix digerunt ꝛc. Ex qb9 appet ꝙ
niſi muſtū bn̄ purgatū ſit et clariſ
ſimū ſufficiēterq; bullitū: mltoꝝ
nocumentoꝝ pōt eſſe ꝓductiōe ꝛ
ꝓpterea nō eſt bibendum: et ma=
xime ſi dulce fuerit ꝓpter maiorē
q̄ exinde ſeq̄ret oppilationē. Lꝫ ꝙ
pl'es hoc nimie credāt beſtiales:
q̄ poſtq; illo ſe ad libitum reple=
uerit: paucos poſt admodū dies
egrotāt multiq; moriunt: et bn̄ ꝑ
fecto iacēt extincti ne ſuis cum vo
luptatib9 malū ꝑmis ꝓbentes
exēpluꝫ: illos corrumpāt. q̄re ꝛc.

¶ Ca. cclix. oñdit naturā ꝛ ꝓ=
prietates vini veteris declarā=
do iuuamēta et opatiōes ei9 q̄
buſq; et qn̄ conueniens ſit rōne
medicine.

QUia poſſet q̄ſpiā opia
ri: imo credere ꝙ vinū
antiquū ſanis humo
rib9 eſſet vtile ſicuti vi
num nouū ē ab eis fu=
giēdum vt dixim9 q̄ nō paꝝ ꝑfe=
cto deciperent. Ideo q; mihi vr̄ imp̄
ſentiaꝝ dicēdū eſſe de ipo et opa
tiōib9 ei9 magis ad medicinā q̄
ad cibū faciētib9 ne q̄s eo vtēs ꝓ
meliori forſitā egrotet: qm̄ vt di.
Prin. in. iiij. i. doct. ij. c. viij. Vinum
vet9 eſt q̄ſi medicina et pauci exi=
ſtit nutrimenti: ſicuti nouū vinum
impedit epar. et ad epaticā ꝓdu=
cit diſſinteriā ꝓpter inflāmationē
ſuā ꝛc. et in. ij. iiij. c. iiij. Vinum an
tiquū paꝝ valde ꝯfert egritudini
bus neruoꝝ oībus ſicuti pl'imum
ex eo ſumptum eſt res nocibilior
neruis. Cuius q̄dem rō ab eo aſſi
gnatur in. xij. iiij. tra. ij. c. ix. cū ait.
Vinum vetus odoriferum eſt con
fortatiuum virtutis expulſiue: et
reſolutiuum materie male. Et in
xx. iiij. tra. i. c. xviij. inq̄t. Vinum an
tiquū ſubtiliat vaporē ꝛ reſoluit
eum: et nocet coitui ꝓpter illđ ꝛc.
Et hoc iđ: qꝛ calefacit pl'imum et
deſiccat intm̄ ꝙ ſi multum bibat
occidit teſte eodē Prin in. xiij. iiij.
trac. ij. c. xx. di. Multotiēs morit
hō et pctū vini veteris inflāmat9

et ↄturbat⁹ et ſitiens. et Gal'.i.ij.
interioꝝ. Seru⁹ grāmatici bibēs
vinum vet⁹ inuigil deinceps fact⁹
a febre ac deſipiētia captus expi
rauit. Et rō q̄dem huius eſt: q2 vt
Iſa. inq̄t in par. die. Uetus vinū3
qd̄ trāſit vſq3 ad ſeptē annos vl'
plus: calidum eſt et ſiccum in ter
tio gradu: et h3 q̄ddā amaritudi
nis: ꝛ hmōi vinum paꝝ nutrit: ci
toq3 caput aſcēdit: ꝛ mentē ꝑcutit
ꝓpter ſue pūctiōis acumen: maxi
me ſi ml'tū ex eo bibat: ꝛ paꝝ aq̄
ibi miſceat: ꝓpter hoc caueāt illd̄
neruos debiles hñtes: ꝛ q̄ ſenſus
acutos habuerint: magnum nāq3
eis ꝓ̄ſtat nocumentū: niſi tātam
in ſuis corporibus habeant hu
miditatē q̄ bñ reſiſtat vini acumi.
vñ Ga. Multum inq̄t vinū vet⁹ cō
ueniēs eſt his i quoꝝ vaſis ml'ti
tudo hūoꝝ crudoꝝ ē accumula
ta. Et poſtea ſubiunxit. Uetuſtiſſi
mū ṽo vinū qd̄ ꝓpriū ꝑdit ſapo
rem et amaritudinē h3 ſpernat.
Uñ debem⁹ itelligere q vinū ve
tuſtiſſimum augmētat calorē vl
tra tēperamētū: nocetq3 pellicul3
cerebri ꝛ mētē ꝑcutit: ꝛ nōnūq3 ex
tinguit naturalē calorē cū acumi
ne ſuiq3 ſiccitate. Et q vina mag3
vetera calidiora ſunt: pt3 ex ſerie
halia. in. v. Theo. ſic ſcribentis.
Et q̄̄to ampli⁹ vinū vetuſtū fue
rit: maioris erit caloris. Que fuit
ſnia Gal'. i. iiij. de ſimp. medic. di.
iij. c. j. circa finē. di. Oia vina q̄̄to
pl⁹ antiquant calidiora ſunt: ꝛ ac
cid t vinis ſtipticis qñ antiquāt:
vt acq̄rāt dulcedinē ꝛ acuitatē ꝛ
acredinē. et recedat ab eis qd̄ eſt
in eis de ſtipticitate. Uñ ↄcludere
poſſum⁹ cū Gal. i li. de euchimia
ꝛ cachochi. c. viij. di. Fugere op3
ab antiquoꝝ vinoꝝ potu: ſicut ꝛ
a valde iuuenum. qm̄ ſuperflue
calefaciunt: et hoc intelligendum
eſt via nutrimēti: qm̄ loco medici
ne q̄nq3 ꝛ i q̄buſdā ↄueniētiſſima
ſunt: vt dictu3 eſt. ſ. et ꝑcipue his
q̄ frigidi ſunt et humidi ſuꝑflue:
di. Gal'. in li. de vinis. Frigidis et
aceruatis i venis humorib⁹ q̄ cali
da ꝛ antiq̄ vina ſunt ↄueniunt. Ex
his igit ꝛ ex oibus p̄cedentib⁹ ca
pitulis de vino ꝑtractātib⁹: appet
q vinū iter oia bonu3 et ladabi
le ad ſanitatē dici mereat: et eſt il
lud de q̄ ſcripſit Gal'. in. iij. micro
tehni tex. com. ccv. di. Potus q̄dē
aptus vinum eſt etate mediū: for
ma ṽo puru3 lucidū: in colore ṽo
album: aut ſubrubeum: odore ṽo
ſuaue: in guſtu vero nec aquoſu3
oino: nec aliquā vehemētem qua
litatē oñdēs: nec ſtipticā nec ama
rā neq3 dulcem. Tale igitur vnuſ
q̄ſq3 potēs ſibi vinu3 eligat ſi tē
perate vel quaſi fuerit ↄplexiōis.
Si ṽo diſtēꝑate valdē qd̄ medi
co electo videbit bibat. Si ṽo nō
adeo potens fuerit: vt hec oia ha
bere poſſit ꝛ vinū ſibi eligere oē3
laudabilem hñs ↄditionem: il
lud ſalte3 qd̄ plures de dictis ha
buerit aſſumat. quare ꝛc.

¶ Ca. ccl. oñdit q̄d ſit aqua: ꝛ q̄
ſit eius cōplexio: quōq3 non nu
triat: neq3 nutrire poſſit.

Cum ꝯ̄pl'es hoīs a nati
uitate: et ml'ti ēt ex tēre
vinū bibere nō poſſint
ſ3 tm̄ loco eius aqua3: ꝛ
iuremerito poſſent de
nobis ↄqueri ſi in hoc nr̄o tracta
tu eligibilioris aq̄ ↄditiōes nō oñ
derem⁹ ſicut de vino in ſuperiorib⁹
fecim⁹. Et ꝓpterea de ipſa aqua
et de ſpēbus ei⁹ q̄bus ipſi vtunt
ↄñr dicēdū eſt: vt eā q̄ facit ad ſa
nitatis ↄſeruationē: ab egritudi
nali diſtinguere valeāt: ſed q2 di.
Ga. i. j. de igenio ſanita. Qui vult
aliq̄d inueſtigare op3 vt nomen

ei⁹ diffiniat. Jō primit⁹ deſcriba
mus qd aqua ſit dicētes cū Aui.
in .j. pri. Aqua eſt corp⁹ ſimplex
cui⁹ naturalis loc⁹ vt ſit circūdās
terrā: ⁊ circūdata ab aere: cui⁹ na
tura frigida eſt ⁊ humida ⁊c. Ari.
aūt in libello de ſenſu et ſenſato
voluit ꝙ aq̄ ſit ſubtiliſſimum oīꝫ
humoꝝ q̄bus in locis autores ſic
aquā purā qđ eſt vnum de q̄tuor
elementis deſcripſerūt. de aqua
Auer. in com. xv. ij. lib. de aīa. di.
Aqua pura non caleſit ſicuti neqꝫ
aer puri⁹ infrigidat. Et nos hāc
aquā nō hēm⁹: ſꝫ aliā nō ita ſim-
plicē q̄ alterat ⁊ corrūpit vnum
quodqꝫ aūt ſimpliciū nudoꝝ nō
putreſit ſꝫ ad aliđ ꝯuertit ſimplex
vt di. Aui. in. ij. j. doc. ij. c. ix. Qua-
lēcūqꝫ tñ habeamus aquā elemē
tum eſſe dicimus cuꝫ poti⁹ mixtū
et elementatuꝫ dici mereat. Cui⁹
cōplexio etiā frigida eſt et humi-
da: vt nobis innuit Iſa. in p. d. cū
ait. phyſici ꝯcordati ſunt: maxīe
hip. et Gal. ꝙ aqua ſit ꝯpoſita ex
duabus qualitatibus ſimplicib⁹.
ſ. frigiditate ⁊ humiditate: pinde
nullum dat nutrimentum corpo
rib⁹ humanis ⁊c. qr eis nō aſſimi
lat cuꝫ ſit ſimplex reſpectu ſaltē
nroꝝ corpoꝝ. q̄ ꝯpoſitiora valđ
ſunt ipſa. Simplex aūt cōpoſitio
diſſilis eſt. Et ꝑpterea aq̄ nutrire
nō pōt. qm̄ nutrimētuꝫ nihil aliđ
eſt q̄ꝫ cibi aſſimilatio in corporib⁹
edentium poteſtate quidem eis
ſile. Aqua aūt non nutribilis eſt:
cū nec ptāte neqꝫ accidentalr ſit
ſilis calori: nec ſiccitati noſtri cor-
poris ⁊c. Rōne igit ſimplicitatis
et ſuaꝝ qualitatum nō poteſt nu
trire. Et ꝙ i ꝯplexiōe ſua aqua ſit
frigida ⁊ humida nō ē dubitādū
cū nō ſoluꝫ Iſa. ſꝫ ēt Ga. ſic ipſaꝫ
eſſe affirmauerit di. in li. j. de ſim
plici medicina. Aqua que vere eſt
aqua ꝑpria cui nō admiſcet alia
ſubſtātia eſt in ꝟtute ſua frigida
neceſſario: ⁊ i di. ij. eiuſdē. c. j. Aq̄
in nā ſua eſt frigida ⁊ humida: tñ
ſi ꝑieceris i ea ſulfur aut alumē
facies eā calidā. Et in diſt. ij. c. vj.
ait. Aq̄ cū hoc qđ infrigidat ē ma
gis humida q̄ꝫ oīs res: cuꝫ nō ſit
aliq̄d humidi⁹ ea ꝓter aerē. ſ. Et
ſic hēmus q̄ ſit eius natura ⁊ ꝯple
xio: ⁊ quō nō nutrit neqꝫ ad id eſ-
ſentialē aliquā potētiā hēat. Qđ
dicim⁹ ꝑpterea ꝙ ꝑ accidens iu-
uat ad nutritionē ſubtiliādo cibū
et faciendo ipm penetrare. et qđ
ita ſit appet per Ga. in. iij regim.
acuto. com. xix. di. Aqua nō eſt ni
ſi cōpoſitor cibi et nō cib⁹: qđ non
tñ hip. ſꝫ etiā reliq̄ medici di. et
in libello queꝫ de de bonitate aq̄
cōſtruxit inquit. Nō nutrit aqua:
ſed ſolum eſt vehiculum cibi vt
hipp. et Chriſipo et Eraſiſtrato
vr. Et propterea dicebat Prin. in
ij. j. c. ſuperi⁹ allegato. Aqua vnū
exiſtit elementorum que ſola in-
ter elementa habet proprium: vt
in eo ꝙ comedere ⁊ bibere ingre-
diatur nō iđ vt nutriat: ſed qr nu
trimentum penetrare facit et ei⁹
rectificet ſubſtātiā. Nos autē dici
mus ꝙ aqua nō nutriat niſi quia
nūtriens in potentia eſt ſanguis:
et in alia potētia lōgiori eſt pars
membri hoīs. Corp⁹ ꝟo ſimplex
nō ꝯuertitur niſi ad formam ſan-
guineā recipiēdam neqꝫ formam
membri humani niſi cōponatur.
Apparet ergo ex his q̄ nos in ru
brica preſentis capituli ꝓmiſera
mus ad quas ꝟo opatiōes vtilis
ſit et ad quem finem bibenda ab
hoibus et a brutis in ſequentib⁹
magis pateſiet. quare ⁊c.

¶ Ca. ccli. oñdit q̄ iuuamēta ⁊
vtilitates ꝓueniāt in corp⁹ ex
laudabili aqua bibita.

Quia ī ſupiori.c.dictū ēꝗ aq̄ ſimplex ſit et frigida ⁊ hūida nō nutriēs: potuiſſent aliq̄ dubitare et nobis obijcere: vt Iſaac refert in parti.di.hoc mō. Si aq̄ eſt ſicut dixiſti: q̄ neceſſitas fuerat vt aq̄ daretur nature hūane cū nos videam⁹ aīalia nullo mō poſſe regi niſi rariſſime abſq₃ aq̄? Quib⁹ ſic obijciētib⁹ reſpondēdū eſt. Aque neceſſitas duob⁹ modis fit. Uno qꝛ portat cibū p̲ totū corp⁹ cū ſui ſubtilitate ⁊ liquore diſſoluit aūt ⁊ attenuat cibū vt poſſit venas penetrare ⁊ ceteras vias corpis. Alio mō qꝛ cū frigiditate ⁊ hūectatiōe refrigerat ⁊ extinguit caloris extranei ⁊ naturalis acumē: ⁊ ſitim ab eo gn̄ataȝ mitigat pp̄ ꝯtrarietatē quā vtraq₃ hn̄t: ⁊ diſſoluit fumuȝ circa cor accumulatū: qm̄ ꝯfortat naturā in actiōe ſua. Sȝ tn̄ ſi inuenerit fortē caloris quātitatē adeo vt nequeat ei repugnare mutaꝝ ī ipȝ patiēdo: ſicut videm⁹ in exteriorib⁹ aquā ī ignē trāſire: mutaꝝ eīn in igneā naturā p̲ ſui ſubtilitate: vn̄ ignis cōfortaꝝ ⁊ augmentaꝝ. Un̄ nos opȝ vt p̲uideam⁹: ſi hec īfirmo tribuaꝝ ingeniare illā admiſcēdo eis videlȝ rē groſſaȝ ⁊ eā grauātez q̄ ſit ī ſua cōplexiōe cōpoſita ſicut pſilinū: panis lot⁹: ⁊ ſiſia vt fiat groſſior et grauiter: ſuecq₃ calori obediat extraneo: ſȝ p̲ ea extinguatur ſitis ab ea gn̄ta ⁊ calor mitigeꝝ. Hoc ſil'r voluit Aui. loquēs de aq̄ iuuamēto ī.ū.ſ.doc. ij.c.xvj. cū ait. Aqua ē ſubſtātia q̄ adiuuat ad liquefaciēdū nutriēs ſubtiliādū ⁊ vt cito currat ⁊ penetret ī venas ⁊ in foramina: neceſſe pōt abſq₃ hoc auxilio ei⁹ cōplemētū rei nutrimēti. Et ī ſūma de pulſib⁹.c.xj. Aqua nutrimētū penetrare facit. Et in canticis textu cōmēti.c.xxxj. ſic etiā inquit. Aque delectabiles cōſeruāt hūiditateȝ radicalē: ⁊ cauſant egreſſum fecū ⁊ ſupfluitatū: digerūtq₃ ⁊ dducūt cibum p̲ venas. Gal. q̄₃ iuuamēta laudabilis aq̄ plurimuȝ extollit: di.ī.j.d regimine ſanitatis. Bona aq̄ oib⁹ etatib⁹ cōgruit qd nō de vino cōtingit vel cibarijs: ⁊ lȝ ipa nō ſit cib⁹ ſicuti nō tn̄ di. Hippocrates: ſȝ etiā reliqui medici: ē tn̄ cōpoſitor cibi: teſte eodē in tertio regiminis acutoꝝ cōmēto.xix. ſil'r Raſis in.iij.almā.c.iiij. de vtilitatib⁹ ei⁹ inquit: aqua naturalis in corpe cōſeruat humores: q̄ cibum ſubtiliās penetrare facit: ipſa q̄₃ calorē reprimēdo calefactis cauſādāq₃ habētib⁹ cōplexionē pluſq₃ vinū cōueniens eſt ⁊c. Et in.xxiij. cōtinentis.c.dccxlvj. dixit autoritate Ruffi. aqua cōfert ei cui cōdominaꝝ humor niger inflammat⁹ in quo gn̄aꝝ cholera nigra: vel in quo accidit ayda ī principio morbi laborātib⁹ cholera eruginoſa in ſfebre laborant ſudore raritate corpis ⁊c. Et.ī. ſubiunxit aqua cōfert ad faciēdā bonā digeſtionē ⁊ penetrationē nutrimēti: ⁊ īductionem ipſius ad mēbra: ⁊ facit bonum augmentū: ⁊ bonū ſenſuȝ toti⁹ corpis: leues mot⁹ ei⁹: p̲uocat mēſtrua. cōfert viſceribus: capiti: neruis: laborāti pleureſi peripleumonie: dolori gutturis. ſaltui cordis: exituris magnis: digerit hec oia vitia in potu data aut ſi balneatio fiat in ea calefactionē mitigat: ⁊ oīa accidētia q̄ fiūt ex morſu cholere ⁊c. Idē quoq₃ dixit autoritate Ioānitij ⁊ multoꝝ alioꝝ veterū. Sȝ qꝛ nō eſt preſentis p̲poſiti adducere vtilitates aq̄ facientes ad egritudinū curationē: ſed tantuȝ ad ſanitatis conſeruationē: ideo pretermiſſis illoꝝ di‑

ctis: dicam⁹ deinceps q̄ aqua ꝓprie bona ſit: ⁊ laudabilis ꝑ potu his q̄ vinū bibere nō cōſueſcūt: ⁊ q̄ in ea perfecta cōſiſtere iuuamēta ꝑ maxime arbitrandū eſt. quare ⁊c.

¶ Ca. cclij. oñdit q̄ aqua laudabilis ſit ⁊ melior alijs ad ſanitatē quātū ē ex parte ſue eſſentie.

Cum oēs ſpēs aq̄ eas quas diximus i ſuperiori. c. nō habeāt vtilitates: ſ₃ tātummō illa q̄ in culpabilis exiſtit. Jō q̄ ſit huiuſcemodi inueſtigādū eſt cu₃ ipa ſit oīb⁹ neceſſaria: ⁊ nō ſolum bibētib⁹ aquā: ſ₃ ēt vinū bibere cōſuetis vt poſſint vinū limphare: ⁊ cū ea ip₃ refrāgere cū voluerint: valeātq₃ in ipſa carnes decoqui facere ⁊ cetera q̄ cū aqua ſolēt ꝑparari. Silr etiā ꝑ infirmis ⁊ ꝑcipue febriētib⁹: quib⁹ aquā iubēt medici ꝓpinari. Et ꝓpterea q̄ ſit melior aquarū debem⁹ ꝑſcrutari di. hippocrate in li. de aere ⁊ aqua. c. j. Op₃ te eſſe attētū circa ꝟtutes aquarū vtpote q̄ diuerſe in pōdere ⁊c. ⁊ in. ij. c. eiuſdē. Maximū ſtudiū adhibēdū ē bonitati aquarū vel malignitati earū: ſi paludeſtris ſit an aſtagnea: an mollis: an groſſa: an digeri dura: neq₃ in hoc negligētiā habeas q̄m ſcia aq̄rū mlta eſt ad ſanitatis corpis īgeniū: vt idē dixit i. c. iij. li. eiuſdē. Qđ ēt voluit Gal. ⁊ ei⁹ cōmētator in li. ſectarū cu₃ di. rōnabilis medic⁹ d₃ ſcire naturas hoi₃ et aq̄ru₃ ⁊ locorū ⁊ cauſarū oi₃. A q̄b⁹ accepit haliabas i. v. theo. c. xxix. cū inq̄t. Dico ꝙ cū aq̄ vſus neceſſarius ſit ⁊ ad ſanitatꝭ cuſtodiā: ⁊ ad mēbrorū medelā maior oībus reliq̄s vtilitatib⁹ neceſſariū oino eſt medico aq̄rū cognoſcere nās. ⁊ earū melioꝛib⁹ vti ⁊ vtilioꝛib⁹ potrit reliq̄ſq₃ cauere. Dicam⁹ ḡ ꝙ aq̄ laudabilis: vt ait Jſaac in particularib⁹. duo in ſe cōtinet. vnū ē ex ſui eſſētia: alliđ ex ſui curſus origine: ex ſui eſſētia d₃ eē clara mūda nullū hñs calorē aut ſapore₃ odorē vl̄ ietorē. q₂ color: ſapor et odor ſignificāt q̄tuor cōpoſitiōes q̄litatū ab actiōe nature ꝯpoſitas in corporib⁹ in ſcđa cōpoſitiōe de hūiditate ⁊ frigiditate. nō ergo d₃ habere aliquod ſupradictorū: q̄ ſi habuerit ſignificat aliā rē i ea eē adunatā. Si ꝟo hābuerit calorē: neceſſe ē vt ſit alb⁹: clariſſim⁹: et nitid⁹: hoc eni demoſtrat aquā eē clariſſimo ⁊ tenuiſſimo aere cōmixtā. Si ꝟo habeat saporē neceſſe ē vt ſit acceptabilis cōis et facilis ſenſui: ꝙ ſi odorē habeat neceſſe eſt vt ſit odorifera oi carēs putredine ⁊ grauitate. quecūq₃ ei aq̄ talis ē. bonū h₃ saporē: venarū erit penetratiua: ⁊ ciborū portatiua: ⁊ nullā auget vētoſitatē rugitu₃ et grauitatē. Qđ ſenſit Gal. in. lib. j. de ſimp. medi. diſtin. ij. ca. j. di. aq̄ pura experit ⁊ iudicat de ea per tres ſenſus: qui ſunt: viſus: guſt⁹ ⁊ odoratus. Per guſtum quide₃: vt nō ſit ei ſapor oino: imo ſit inſipidi ſaporis in ſummo: ⁊ ꝑ viſu₃ quidem: vt ſit in ſummo clara et mūda et luminoſa: ⁊ ſilr in odoratu op₃ eni vt nō ſit ei odor oino ⁊ ſubiunxit aqua q̄ denudata eſt ab his oib⁹ ꝓprietatib⁹ eſt apud naturā ideſt prope purā: nō munda in fine mundificationis: ſicut nullū ſenſatorū quatuor elementorū eſt parū cui nō ꝑmixtū ſit aliquod cū eo. Apud ſenſu₃ ⁊ viſu₃ aqua lōginqua: ab illis ꝓprietatibus eſt pura mūda. Que fuit ſnia hippocratis in libro de aere ⁊ aq̄ cap. dicētis. Aqua aliarū optima ſaporata q̄ in hyeme calida: eſtate frigida: ⁊ melior ē q̄ ab ortu

ſolis : et maxime eſtiuo tempore
decurrit: alba perſpicua atqꝫ pro-
culdubio odorifera eſt. Que aūt ē
lenta grauis nō currēs minime ē
innatiua. Dꝫ ꝑterea aq̄ laudabi-
lis in eſſentia ſua leuis eē ⁊ ſubti
lis: qm̄ aqua que eſt leuior in plu
rib⁹ diſpoſitionū eſt melior : et iō
ſcire debes ꝙ pōdus ē ex expimē
tis adiuuātib⁹ ad cognoſcēdū aq̄
diſpoſitionē. Cognoſcit̄ aūt pon-
dus ꝑ mēſurā: cū in duab⁹ aquis
diuerſis duo panni : aut duo cota
vni⁹ ponderis madefiāt: ⁊ poſtea
vehemēter exſiccent̄ deide ponde
rat̄ qꝛ aqua cui⁹ cotū fuerit leui⁹
melior inqt Aui . in.ij. primi doc.
ij.ca.xvj. Qđ etiā voluit Raſis in
iij. Almā.c.iiij. di . Aqua inſuper
que pondere leuior eſt: caloreqꝫ ⁊
frigiditatem veloci⁹ ſuſcipit: ſapo
rē retinet meliorē que.ſ.ad dul-
cedinē paruper declinat melior
iudicat̄: ꝙ ſilr̄ fuit Gal. ſnia in pri-
mo de ſimp.medi.diſtin.ij.ca.iiij.
di. Aqua quāto ſubtilior eſt tāto
velocius ſuſcipit impreſſionem: ⁊
ſubtilior quidē aqua ē in q̄ pars
terrea minor eſt. et ipſe quoqꝫ ab
hippocrate accepit in.v.aphoriſ-
mo aphoriſmo.xxvj.ſic ſcribēte.
Aqua q̄ cito caleſcit ⁊ cito infrigi-
datur leuiſſima eſt : eo quia ſubti
lis eſt ⁊ rara : in qua multum de
aere ē admixtū. Et ꝓpterea hm̄oi
eſt ex parte ſue eſſentie laudabi-
lior ⁊ eligibilior aqua. Et pōt etiā
probari: vt Iſaac inquit: accipien
do lineos pannos tenues: ⁊ vete
res eoſqꝫ medios diuidēdo equa
liter et madefaciendo in duabus
aquis: ⁊ in vno loco ſuſpendat̄: ⁊
in vno tempore ⁊ qui primus erit
ſiccus aqua erit leuior : et in tali
potu coctionibus huiuſmodi: pro
q̄buſ ſicqꝫ oportuerit: vtendū eſt.

¶ Ca.ccliij. oñdit q̄ aq̄ ⁊ ꝑcipue
fontia laudabilior ſit ex pte ſue
originis ⁊ loci ad quē tēdit nec-
non ex parte luti ſup qđ tranſit.

Hoc capitulū erit ꝑcedē
tis cōplemētū. cū ꝑ ipſū
clarius apparebit q̄ aq̄
laudabilior ſit ⁊ magis
faciēs ad ſanitatē quātū ē ex par
te ſue originis ⁊ loci ad quē tēdit
⁊ alioꝝ vt ꝑ ꝓceſſum patefiet. Di
cam⁹ ergo cū Iſaac in particulari
bus ſic ſcribēte. Origo curſus lau
dabilis aque neceſſe eſt vt ſit cō-
tra orientē aliquātulū: ſeptentrio
nali ꝯtingēs plage: ſeptētriōalis
⁊ orietālis vent⁹ eā ꝑflet. Fluxus
ꝟo ei⁹ neceſſe eſt vt fixus ⁊ velox
currēs ſup lapidē paruū ⁊ arenas
clariſſimas nullā hn̄s immūdiciā
aut curſus ſup cretā ſapidam ni-
miſqꝫ mūdam. coloreqꝫ ei⁹ rubeus
aut niger huiuſmodi eīm aq̄ ſubti
lis ē ⁊ leuis : q̄ poſita ad ignē ſeu
ſolē citiſſime caleſcit: calefacta ꝟo
ad aerē ponat̄ ⁊ velociter refrige
rat̄. ⁊ citiſſima eſt eius mutatio de
q̄litate in qualitatē: ⁊ de vtero ex
pulſio eſt ſignificās leuitatē ⁊ oſtē
dēs illā quicqꝫ terreſtre nō habe
re. Qđ ēt ſenſit Raſis l.xxiij. ꝯtinē.
c.dccxlvj. ⁊ Aui.in.ij.primi.c.xvj.
di. Aque ꝟo q̄ ſunt alijs meliores
ſunt aque fontiū: neqꝫ tn̄ oīs fon-
tiū niſi fontiū terre libere: in cui⁹
territorio nulla diſpoſitionū qua
litatū extranearū ſupat: aut aque
q̄ ſunt petroſe: qꝛ ſunt digniores
ne terreſtri putrefactiōi putreſcāt.
Illa tn̄ q̄ ē terre libere melior eſt
petroſa: neqꝫ oī fonte terre libere
ſꝫ tm̄ illa q̄ preter hoc eſt currens
neqꝫ oīs currēs niſi currens q̄ eſt
ſoli ⁊ ventis diſcoopta : hec nāqꝫ
eſt ex eo ꝙ currēs nobilitatē acqui
rit: neqꝫ oīs currēs diſcooperta:
niſi illa q̄ ſup lutū incedit. Et de-
bes ſcire ꝙ illa que ſuper lutū va

dit: melior ē ea q̄ ſup petras fluit lutu3 eni mundificat aquā: τ aufert ab ea res extrāeas ſibi admixtas q̄ ſunt i ea: τ colat ipā3: ſ3 lapides nō faciūt illō. op3 aūt vt lutū ſup qō trāſit ſit liberū τ nō fetidū: neq3 lacuoſu3: neq3 aliō aliqō tale. Qō ſi hec aq̄ fuerit multa et forti cucurrerit curſu q̄ pp ſui multitudinē illō qō ei admiſceť i ſuā 9uertat naturā: τ q̄ ſuo curſu ad ſolē tēdat. ſ. ad orientē τ ppue ad ei9 eſtiuū erit melior aq̄s τ quāto magis cū multū a ſuo elongabit pncipio: τ poſt hāc q̄ ad ſeptētrionē vadit: illa nāq3 q̄ ad occidēte3 tēdit τ meridiē ē mala: τ ppue cū meridiōales exufflauerint vēti: τ illa q̄ dē q̄ a locis deſcēdit altis cū alijs bonitatib9 ē melior. τ illa q̄ eſt ſic q̄ſi dulcis eē imaginať: τ eſt pōdere leuis τ cito ifrigidať τ cito calefit: ppterea q3 ē reſoluta frigida in hieme: τ calida in eſtate: i q̄ nullo mō ſapor ſupat aliq̄s neq3 aliq̄s odor, τ cito deſcēdit ab hypocūdrijs τc. Auer. ēt in cōmēto. cxxxi. cāticoꝝ ſic de eis inq̄t aque fontine ſcd3 opinionē hippocratis τ gal. ſunt meliores τ ex eis maxime oriētales τ ſup arenā ſcedētes τ in. v. col. ſilr ait. Melior aquaꝝ ſcd3 hippocratē eſt aq̄ fontiū oriētaliū: q̄ ſcaturit ex terra q̄ non h3 nimis groſſa3 ſubſtātiā nec nimis mollē vł luteā: ſ3 ſit mediocris inter has: τ ppterea hec aq̄ eſt ſuauior τ leuior τ citi9 pmutať in calido τ frigido. Gal. q̄3 in. i. de regimine ſanitatis di. Quocūq3 fontes ꝟſus ſeptētrionē q̄ dē fluūt ex petris expreſſi duras hnt aquas et tarde ſcedētes. Qui ꝟo ꝟſus oriēte3: bonas ſi ꝑ terrā colanť purā: τ calefiūt τ ifrigidanť velociter. τ poſtea ſubiūxit. Fontis aq̄ recens ē bibēda: q̄ nullā adiectā habeat pniciosam qualitatē. Et hec fuit hippocratis ſnia in lib. de aere τ aq̄. c. i. dicētis. aq̄ ꝟo fontiū ſcdm ortū ſolis exiſtētiū oi3 ſunt meliores ſcdo ꝟo ille q̄ inter eſtiuale3 τ hyemalē ortū hnt. Quarū ēt meliores ſunt orētis ortu ptinentis poſtea ꝟo q̄ inter eſtiuale3 τ hyemalē. S3 harū oim peiores: merediōales. Que aūt ſunt inter hyemalē ortū: τ hyemalē occaſu3 exiſtūt inter illas medie. Ille ꝟo q̄ in ſeptentriōis pte ſunt illis meliores exiſtunt. Ex quib9 ſatis patēt que in rubrica capituli huius declarari promittebātur. quare τc.

¶ Ca. ccliiij. oñdit malitiā aq̄rū fluminū: τ pcipue per ciuitates trāſeuntiū vel ppe illas exiſtētiū paucis admodū exceptis.

SI poſſum9 fontiu3 aq̄s habere 9tinue τ illas pcipue q̄s in ſupiori capitulo cōmendauimus alijs quippe ſicut fluuialibus et huiuſmodi nequaq̄3 vtendū eēt. Neq3 q2 illas ſemp habere nō valem9. cū a fontib9 plerūq3 remote ſint ciuitates ad quas flumina ſolēt puenire. quoꝝ aq̄ illaꝝ hoies vti diuerſimode 9ſueuerūt: neſciētes forſitā an bona vel mala τ illaudabilis ad ſanitatē exiſtat. Iō de aquis fluminū dicam9 impreſentiarū q̄d ſenſerint antiquiores vt dictis eoꝝ plectis: ſciat vnuſquiſq3 bonas illaꝝ a malis ſecernere. Et pmo referam9 q̄ ſcripſerit Iſaac in parti. di. cū ait. Poſt aquā pluuialē cōmendam9 aquā fluminis magni a ciuitate remoti cui9 liquor eſt clariſſim9 ſup arenas nitidas vel lapides currens tn̄ meli9 eſt ſi fluat ſup lapides q̄3 ſuper arenā: lapides eni illudūt aquam eiuſq3 groſſicie3 attenuāt que vero ſuper arenas fluit ni=

tidas melior eſt ꝙ̄ pluuialis in ci
ſterna lōgo morās tpe ⁊c. Auer.
aūt in .v. collig. ſic de eis inq̄t. Ra
ſis ſenſit ꝙ melior aqua ſit flumi
nū magnoꝝ ductuū. Et hippoc.
dicit ꝙ iſte aq̄ ſunt diuerſaꝝ ſub-
ſtātiaꝝ eo ꝙ trāſeunt ꝑ diuerſas
terras: ⁊ ꝓpterea qꝛ ingrediunt
eas multi riui. Et mihi vr̄ ꝙ Raſ.
nō laudauit flumina magis groſ
ſa: niſi ꝓpterea qꝛ ſolū operat in
eis vnā opationē ꝓpter quā ſepa
rant ptes groſſe a ſubtilib⁹: ⁊ ꝓ-
pterea coquūt medici aquā illiſq̄
hn̄t debilē ſtomachū ⁊ epar. Ergo
op⁹ qđ fit in aqua eſt diuerſuʒ ab
aqua: ſʒ qđ eſt inſpiciēdū in aqua
eſt diuerſitas terrarū: qꝛ nō pōt
eſſe q̄n in eſtate nō defluāt ad flu
mina aq̄ multitudo ex aq̄ pluuia-
li. Et ꝓpterea quanto pl⁹ elōgat
flumē a ſuo ortu eſt deteri⁹: ⁊ pro
pterea noſtrū flumē meli⁹ eſt i cor
duba ꝙ̄ in ſibilia: et eſt deteri⁹ in
ſibilia ꝓpter cremētū ⁊ decremē
tū: ⁊ ꝓpter admixtionē: aq̄ ſalſe i
eo ꝙ̄uis illđ nō ſentiat ⁊c. Et ſub
dit. Impoſſibile ē vt aq̄ magnoꝝ
fluminū nō ſint turbide: ⁊ ꝓpter-
ea inuenim⁹ in fūdo pitarioꝝ q̄n
ponim⁹ in eis aquā fluminū mul
tū de ſabulo ⁊ terra: ⁊ ſic accidit i
terra nr̄a qđ nō accidit đ aq̄s fon
tiū. hec ipe. Aui. q̄ʒ i. ij. ſ. doc. ij. c.
xvj. ſic de ipſis ſcripſit. Sūt aūt q̄
aquā nili maria laud extollūt: ⁊
ei⁹ bonitates i q̄tuor ꝯprehēdūt
in lōgitudine manationis ei⁹ ⁊ bo
nitate locoꝝ ꝑ q̄ vadit: ⁊ qꝛ in cur
ſu ſuo a meridie tendit ad ſeptē-
trionē ſubtilians illud qđ in ipſo
currit ex aq̄s: in multitudine ꝟo
ſui qꝛ alie communicāt ei: in aquis
autē alijs ſi quotidie eas de vno
vaſe i aliđ mutares quotidie ma-
nifeſtā videres deſcēſionē ⁊c. Ex
quib⁹ nobis vr̄ ꝙ Princeps aq̄s
fluminū nō cōmēdet: imo īplicite
dicat ipſas terreſtres ⁊ turbidas
eſſe. Qđ eſt ita i rei ꝟitate ꝓpter
canales ⁊ duct⁹ ꝑticulares ꝙ̄ plu
rimos turbidas ⁊ infectas malis
qualitatib⁹ aquas in ea flumina
ꝑducētes. Et p̄cipue aqua flumi
nū ciuitatib⁹ ꝓpinquoꝝ ſuperfluita
tes ⁊ immūdicias excolātiū i q̄b⁹
pāni lauant ⁊ res multe mortue ⁊
fetide ꝓiciunt: pelles aīaliū: linū
⁊ hmōi macerant. Que oīa bonita
tē aq̄ fluminis ꝑuertūt: ⁊ ꝓpterea
turbide fiūt ad potū indelectabi-
les ⁊ ad coquinādū ſuſpecte. Et
oīa vt vno cōcludam⁹ ꝟbo: aq̄ flu
minū inſalubres ⁊ ꝑnicioſe debēt
ꝓnūciari: quare dimittēde ſunt ⁊
p̄cipue poſt multitudinē pluuiaꝝ
cū turbidiſſime ⁊ velut rubee fiāt.
Aq̄ igit fluminū illaudabilis exi-
ſtimet: niſi talia fuerit flumia q̄lia
vbi. ſ. Iſa. inq̄t fore debere. Tūc
eīm coꝝ aq̄ rōne ſui mot⁹ ⁊ puri-
tatꝫ laudabilis eēt: ⁊ nō tn̄ magis
ꝙ̄ fontia vel pluuialis: vt. ſ. appe
bit: quā aquā i hac regiōe credo
ꝙ nemo poſſit repire: cū flumia ta
liter ꝯditionata nō hēm⁹ q̄re ⁊c.

¶ Cap. cclv. oſtēdit nocumēta
⁊ maliciā aque turbide dicēdo
eam clarificare multifariam.

Quia in ſupiori caplo ſa
tis eqđē reprobauim⁹
aquā fluminū: eo ꝙ vt
plurimū eā turbidā eſ
ſe reperiam⁹ nobis vr̄
ad clariorē hui⁹ notitiā ꝯnr per-
ſcrutari debere ſi aqua turbida
ſit ad ſanitatē ſuſpecta: vt ipſam
oīno oporteat euitare. Et breui-
ter diximus ꝙ illaudabilis egritu
dinalis exiſtit oīno: vt pʒ ꝑ halia
ba. i. v. The. c. xxix. dicētē. Turbi
da aq̄ eſt cui lutū immixtū ē: ⁊ talis
ſpēs aq̄ oppilationē gn̄at i epate:
lapides i renib⁹: magiſq̄ i ſtoma

cho ꝙ ſuis ⁊ pura morat. Simili
ter ꝑ Aui. i. ij. ꝑmi. doc. ij. c. xvj. ſic
ſcribētē. Aqua vero turbida lapidē
gñat ⁊ oppilationes: ideoq; poſt
ipaꝫ res cōcedēda eſt ꝓuocatiua.
Qđ et ſenſit Raſis in. iij. Almã. c.
iiij. cū inqt. Turbida aūt aq̃ i epa
te oppilationē ⁊ in renibꝰ lapidē
gñat. Que fuit ſnia hippoc. in li.
de aere ⁊ aq̃. c. ij. dicētis. Aqua q̃
cū in vaſe ſteterit: ⁊ fecē fecerit: ſi
bibat morbos generat. ⁊ in. c. iij.
eiuſdē. Aque turbide ſtagnātes:
ſalinares: ⁊ paluſtres eſtate q̃dē
calide ſunt ⁊ groſſe ⁊ auſteri odo-
ris: qꝛ nō currunt ⁊ cetera neceſſa
rio fiant male. Et propterea dice
bat Gal. in. j. de regimine ſanita.
Fugiende ſunt aque ſtagnorū: ⁊
turbide: et ſalſe: et fetide: ⁊ vliter
quecunq; aliquā qualitatē in gu-
ſtu oſtēdunt. Ea enim eſt optima
aqua que nullā apparētē hꝫ qua
litatē: neq; in guſtu: neq; in odora
tu: ⁊ erit hec aqua bibēti delecta-
bilis ⁊ certiſſime pura. Talis aūt
eſt aqua fluminū: cū dicat Auer.
in. v. collig. Impoſſibile eſt vt aq̃
magnoꝝ fluminū nō ſint turbide
⁊c. Et ꝓpterea ſeruātes Gal. pce
ptū vbi. ſ. turbidas aquas fugia
mus: ne in nocumēta ex eis ꝓue-
niētia incidamꝰ. Sꝫ ſi q̃s diceret.
Si cōtingeret vt in longinquo iti
nere alias ꝙ turbidas aq̃s ꝑ re-
giones aliquas nō reperirē: quo
poſſem eas rectificare? Cui rñde-
bimus dicentes cū Iſaac in. p. d.
ſic ſcribente. Si qui volunt aquā
clarificare et mundificare ꝓpter
cholericos ⁊ iuuenes ceteroſq; ca
lidas naturas habētes: accipiāt
eā cū puluere boli: ⁊ chimolee:
ſpodij: ⁊ ſimiliū: ſic decet purifica
ri. Humiditas vero naturas hñ ibꝰ
donec cū amygdalis dulcibꝰ ⁊ tri
tici farina. Qđ ſi neceſſe eſt vt aq̃
poteſt frigidiſſima aut turbida:
opꝫ eā miſceri vino albo ſincero
clariſſimo. Raſ. vero i. vj. li. Almā.
c. xij. dixit. Aq̃ groſſa ⁊ turbulēta
clarificāda eſt multoties de vno
vaſe in aliud mutādo: qđ ſi fieri
nō poterit ꝑ colatoriū qđ ex fari-
na tortellaꝝ madefacta ſit coop-
tum colet. De hꝰ etiā q̃ aquā co-
lāt eſt vt in ipſa parū aluminis ia
menitrici ꝓijciat: hoc enim eā ci
to clarificat atq; colat. A quo pn-
ceps nr̄ Auicē. vr̄ accepiſſe cū in
iij. ꝑmi. c. penul. dixit. Aquaꝝ iter
agētē malitia ad egritudines ma
gis perducit ꝙ nutriētiū diuerſi-
tas: ⁊ ex hoc ſolicitudo eſt hñda:
⁊ res aque corrigēda: de eiꝰ autē
emēdatiōe ē vt vehemēter colet:
⁊ fiat vt a reſudāte corpe multū ꝑ
reſudationē egrediat: ipſam q̃ꝫ
coquere eā quoq; colat: ⁊ inter pu
re aque ſubſtātiā: ⁊ id qđ ei admi
ſcet ſeparationē facit: ⁊ maiꝰ hoc
toto eſt ipſam ſublimādo diſtilla
re: ⁊ ēt cū ex lana retorta fit lichi
niū: cuiꝰ vna extremitas i vas ple
nū ponit: ⁊ altera in vas vacuū: ⁊
guttatim aqua ad vacuū dilabit:
⁊ eſt clarificādi modꝰ idoneꝰ: ⁊ ꝓ-
prie cū multoties factꝰ fuerit. Si
militer q̃ꝫ cū aqua mala ponit in
vaſe: ⁊ coquit: ⁊ ꝓiicit i ea dū ipa
ebullit lutū liberū: ⁊ guttatim di
ſtillabit cū lana ad modū prime.
Alios q̃ꝫ dat modos clarificādi: q̃
qꝛ nō placēt nobis ꝑtermittimꝰ.
Poſtremo in fine illiꝰ. c. inqt. Aq̃
pterea pāno iterpoſita bibēda eſt
ne ſāguiſuga cū errore igrediat:
⁊ ne qđ ex malis ꝑmixtiōibꝰ vehe
mēter eſt minutū trāſglutiat. Et
hoc optimū eſt ⁊ obſeruādū pce-
ptū ab iter agentibus. quare ⁊c.

¶ Cap. ccvj. oſtēdit malitiam
aq̃ꝝ putealiū ciſterne paludū.
⁊ oīm aliarum nō currentiū.

De his oībus mihi vr̄ in
vno.c.scribēdū eē: cuȝ
ipe qete sit ꝯueniāt: ⁊ in
malicia: ꝙuis puteali
frequēter vtamur: ⁊ ci-
sternali nōnunꝙ̄ tāꝙ̄ ꝓciosiori et
ad sanitatē ꝯueniētiori vulgariuȝ
sequētes imperitiā: q̄ eā saluber-
rimā existimāt: ⁊ ipaȝ sic eē sine du
bio ꝑdicāt: cū tn̄ a sapiētib⁹ sicut
⁊ putealis sit reprobata. Un̄ prin
ceps in.ij.i.doc.ij.c.xvj.sic ait. pu
teoꝝ ꝟo aq̄ ⁊ aq̄ductuū sunt ma-
le cōpatione aquaꝝ fontiuȝ: sunt
em̄ aq̄ cōstricte terrestreitatē lon-
go tpe recipiētes. Jdeoꝙ̄ eē nō pōt
qn in eis aliqua sit putrefactio:
qm̄ extracte fuerūt ⁊ cōmote ꝟtu
te cogēte: ⁊ nō ꝟtute q̄ sit i eis decli
nāte ad hoc vt manifestent ⁊ ex-
pellant: nisi ingenio ⁊ arte: qr via
ꝓpinqua eis fuit adhibita p quā
incesserūt. Et ex eis tn̄ ille sunt de
teriores quib⁹ ex plūbo vie facte
fuerūt: qm̄ ex ei⁹ ꝟtute aliq̄d assu
mūt: vn̄ frequēter ad dissinteriaȝ
ducūt. ¶ Similr̄ aq̄ cisterne nō ap
probat: ⁊ ꝓcipue si in ea p lōgū tē
pus fuerit: di. Jsa. in pti. di. Aqua
pluuialis in cisterna lōgo morās
tpe malā suscipit qualitateȝ a fu-
mositate terre. Et qr mouet illau
dabilis eē existimat. cū dicat auic.
in loco superi⁹ alle. aque nō cur-
rētes quocūꝙ̄ mō fuerint stōacho
nō ꝯferūt ⁊c. Et ꝙuis huiuscemo
di aqua pluuialis fuerit: ⁊ ex nu-
bib⁹ veniēs q̄ cōmendat a sapiē-
tibus: tn̄ suprascriptis rōnib⁹ il-
laudāda ꝓnūciat. Quare vulga
res hec nō ꝯsiderātes imprudēn-
ter ⁊ immerito eā extollūt: et qđ
deteri⁹ est q̄dam ignari medici: si
medici vl̄ poti⁹ carnifices debeāt
appellari: illđ idē qđ rudes asse-
rūt ⁊ ꝯsulūt: ne pauciora vulgari
bus scire videant: vt astātes ꝓ fe
brictibus nullam ꝑter cisternalē
aquā eligāt: ⁊ hoc qr nūꝙ̄ n̄ si re-
ceptas forsitā vl̄ practicā alicui⁹
boni viri ꝑlegūt: ii q̄dē operā da-
rēt libris sapientū: ꝑfecto videri ēt
Auic. sic vbi. s̄. di. Cū aqua nō cur
rit ꝓculdubio aliqua in ea existit
grauitas ⁊ fortasse mltis eaꝝ exi
stit stipticitas: ⁊ ꝯuertit cito ad ca
lefaciendū: ideoꝙ̄ nō sunt vtiles fe-
bres hn̄tib⁹: nec illis in q̄b⁹ cho-
lera supat ⁊c. Qua de cā nec diari
cis videnē ꝯuenire. ¶ paludaleȝ
q̄ȝ quā eisdē rōnib⁹ ⁊ causis ma-
lā eē ⁊ insalubrē intellig'm⁹ ⁊ ꝑ-
dictis deteriorē. Et ꝙ ita sit appa
ret p ꝑncipē in.c.ꝑnotato sic scri-
bentē: aq̄ aūt paludalis deterior
aqua putei existit: qr manatio aq̄
putei acuit pp illđ qđ de ipa extra
hit vn̄ ꝑdurat ei⁹ mot⁹ ⁊ nō mltū
morat i ꝯstrictiōe neꝙ̄ manet i lo
cis vn̄ manat lōgo tpe: aq̄ ꝟo pa-
ludis ꝓpterea ꝙ lōgo tpe morat
in foraminib⁹ terre putrefaciētē:
⁊ ei⁹ mot⁹ in manādo ⁊ egrediē-
do est mot⁹ tard⁹: q̄ nō ꝓuenit ex
fortitudine sue expulsiōis pp lar-
gitatē materie ipi⁹: neꝙ̄ ē nisi ter
ra corrupta ⁊ putrida. Ras. ꝟo in
iij. alm̄. c. iiij. sic de ea inq̄t. aq̄ ꝟo
stās ⁊ putrida splenē augmentat
ac cōplexionē corrūpit: ⁊ gn̄at fe-
bres. ⁊ in. xxiij. ꝯtin̄. c. dcccxlvj. di.
autoritate Gal. hec aqua. s. palu-
dalis est putrefacta: ideo gn̄at hūo-
res corruptos sicut generatur de
venenis putrefaciētib⁹: ⁊ gn̄at cho
lerā rubeā ⁊ filia de hūorib⁹ pu-
trefactē. ⁊ hoc totū fit ex ꝑuatiōe
cursus ⁊ vstiōe ei⁹ de sole vn̄ corrū
pit: ⁊ lucrat naturā malā ⁊ ideo ma
la erit bibēti eā. ⁊ post pauca sub
iūxit. Et di. hippo. ꝙ bibētib⁹ talē
aquā splē magnificabit. gal. inq̄t
intēdit ꝙ splē solidabit: ⁊ ego dico
ꝙ nō corrūpunt splenes eoꝝ tm̄-

ſed etiã alia mẽbra: ꝛ ꝓprie epar ꝛ ſtõach⁹: q̃ꝛ hmõi aqua infert opꝫ pilatiões in meſaraica q̃ꝛ eſt turbida. tñ ſplẽ de ea velociter patiť cũ ſibi attrahat ſanguinẽ groſſum. Et dixit etiã. Bibẽtes hmõi aquã habebũt ventrẽ calidu caliditate putrefacta ꝛ ſiccũ ꝛ corpora maci lẽta inflata: imo in eis gnabiť putrefactio ꝛ vẽtoſitates groſſe. Extenuanť ãt eoꝝ corpa: q̃ꝛ nõ nutriunť valde: deficit appetit⁹ cibi ipſoꝝ ex malicia ipſi⁹ aq̃ vñ ipſa aqua calida eſt in eſtate ꝛ putrefacta in hyeme gelata ꝛ turbida: vñ q̃ cogiť ad bibẽdũ ipſaꝫ in eo fiet vitiũ: vt dixim⁹. hec ipſe. Que fuit ſnia Gal. in lib. de bonitate aq̃ di. Paludoſe aque oẽs ſunt peſſime odorẽ eñ hñt incõuenientem ſicut putreſcentẽ: ꝛ eſtate q̃dẽ ſiũt calide: hyeme vo frigide qđ eſt maximũ ſignũ malicie aquaꝝ ꝛc. Qđ ꝛ ip̃e ab hip. in li. de aere ꝛ aqua ſic ſcribẽte accepit. Aque igiť turbulẽte ꝛ ſtagnãtes ſalinares ꝛ paludeſtres eſtate calide ſunt ꝛ groſſe: ꝛ vaſteri odores q̃ꝛ nõ currũt: ſꝫ ꝑmanẽt pluuia, ſupueniẽte atq; ſolis ſplẽdore eas ꝑpetuo ꝯburẽte: itaq; neceſſario ſiũt malc ꝛ abſq; colore cholerã rubeã generãt: dolorẽ in oculis: ſiccitatẽ in corpib⁹ dñantẽ ſenib⁹ catarros ex defectiõe neruoꝝ ꝛ ꝯſumptiõe: q̃dã ꝯ ex ipſa moriunť. Quare fugiende ſunt hmõi quieſcẽtes aque.

¶ Cap. cclvij. oñdit bonitates aque pluuiales ꝛ quõ ſubtilior ſit alijs ꝛ melior ad ſanitatem.

Dicamus mõ de aqua pluuiali qua nõ vtimur: cũ tñ vtendũ foret ipſa poti⁹ q̃ʒ puteali fluminali vel talibus: ꝑpterea q̃ laudabilis eſt et plurimũ ab autorib⁹ cõmendata: vt patet per Auic. in. ij. j. doc. ij. c. xvj. di. Ex aquis quoq; laudabilioribus ſunt aque pluuie: et p̃cipue ille q̃ in eſtate veniũt: et ex nubibus cu q̃bus accidũt tonitrua: turbidatio aũt vaporis vñ generanť vẽti maximi cũ nubib⁹ veniẽtes turbidãt nubes ex q̃bus venit pluuia: ideoq; ei⁹ ſubſtãtia eſt ſalſa ꝛ nõ pura: ſꝫ tñ aque pluuiali cito aduenit putredo: licꝫ ſit aqua melior ꝑpterea q̃ eſt valde ſubtilis: ꝛ q̃ꝛ in ipſa corrũpens terre⁹ ꝛ aere⁹ vapor cito opatur ꝛ fit ei⁹ putredo ea cõputreſcẽdi hũores ꝛ impedit pect⁹ et vocẽ. Quidam aũt dixerunt hui⁹ cãꝫ eſſe q̃ꝛ aque pluuie generanť ex vapore q̃ fuit ex humiditatib⁹ diuerſis ſubtilatus. Sꝫ ſi hoc eſſet cuꝫ pluuia: aq̃ pluuie vituperabilis eſſet ꝛ nõ laudabilis: ſed nõ eſt ita: imo ꝑpter mĺtã ſue ſubſtãtie ſubtilitatẽ q̃m oĩs ſubtilis ſubſtãtia plus recipit paſſionẽ: q̃ʒ ſi aqua pluuie ebulierit: ei⁹ receptio putrefactiõis minueť. hec ip̃e. Et in cãti. textu cõmẽ. c. xxxiij. ſiĺr ait. melior ex aq̃s eſt pluuialis munda: q̃m nihil admiſceť ei qđ inferat nocumentuꝫ. Et in hoc ꝯueniũt oẽs inq̃t Auer. in cõmento. Qđ etiã ſenſit Iſaac in. p. d. cum ſcripſit. Omnib⁹ aũt aquis pluuialis eſt electior q̃ vicina ab aeris ſummitate cecidit mũda tñ ſi fuerit ab oĩ putredine: ponatur in ciſterna optime lota talis eñ aqua minus ceteris eſt humida: ꝛ q̃ddã ſtipticitatis hꝫ: vnde non nocet ſtomacho: ſꝫ potius eum ꝯfortat: que fuit ſententia Raſis in. iij. Almãſoris. c. iiij. dicẽtis. Pluuialis autẽ aqua his q̃ cito incurrunt febres eſt mala. Et maxime ſi lõgi eſt temporis que tamẽ in ſuis alijs diſpoſitiõibus eſt bona. Et in. xxiij. continentis. capit. cccc xlvj. dicit autoritate Galeni.

Aqua pluuialis leuis eſt dulcis ⁊ luminoſa valde: q² ſol ↄcipit tenuiorē ptē aque: iō cito calefit ⁊ cito infrigidat̄ et decoquit̄ id qđ in ea coquit̄ cito: ſed mutat̄ ⁊ corrūpit̄ ēt cito. Ex hoc tñ noli eſtimare ꝙ aqua q̄ corrūpit̄ cito ſit mala: q² velox corruptio ipſius eſt ex eo qđ colligit̄ ex diuerſis locis: ⁊ res collecte ex diuerſis locis ſunt velocioris putrefactiōis: tñ nō eſt cōditio pene metallis: ſ3 velox putrefactio ipſius eſt ex tenuitate eius: q² pars tenuis ipſius diſſoluit̄ cito: ⁊ putrefit pars reſidua. Et dixit ēt. Aqua pluuialis eſt melior oībus aquis dū nō ↄcipiat malū odorē: qm̄ ſi ↄcipit infert bibenti ipſam raucedinem vocis tuſſim et grauē vocē. Et hoc mō intelligenda ſunt verba principis vbi. ſ. Et iterū inqt. Aqua pluuialis p ſe ↄueniēs eſt et bona: et oēs bonitates aque in ea inueniuntur: q² valet ad digeſtiōē: ad puocādū vrinā: ad epar: ſplē: renes: ⁊ pulmonē: ⁊ neruos ⁊ tñ nō h3 in ſe vim infrigidatiuā vehemēter: magis humectat ⁊ putrefit cito: et hoc ſignificat ſuper bonitatē ipſius: q² alterat̄ cito ex tenuitate eius. Qđ ſilr voluit halia. in. v. the. c. xxix. cum ait. Aqua pluuialis melior oībus eſt aquis ⁊ pōderis leuioris ſuauiorq3 et mundior. Que fuit ſnia diui hippo. in li. de aere ⁊ aqua ⁊ regiōib⁹ di. Aque pluuiales leues ſaporate ac lucidiſſime ſunt: prio nāq3 ſol ab aquis qđ ſubtilius et leuius eſt attrahendo aſſumit: qđ inde dephendimus: q² id qđ graue ⁊ ſalſum fuerit in ſuo modo remanere videm⁹: ſ3 ſol qđ leuius ⁊ ſubtilius eſt nō ſolum de fluminibus attrahit: ſ3 ēt de maribus: et quibuſcūq3 locis humidis: humiditas nāq3 in reb⁹ hūidis inuenit̄: necnō ⁊ in hoībus. Qđ hūiditatis ſubtilius ac leuius eſt a ſole deſiccari: ſic ↄprobatur. Si quis eñ ſedeat ad ſolem opertus etiā veſtimentis: ſudat equaliter. Si vero in vmbra inequaliter: q² eſt lōginqu⁹ a ſole et remotus: vñ ⁊ aque pluuiales putrent: malumq3 odorem exalant: q² ex multis ↄgregate ſunt aquis: et iō leuiores alijs putreſcere ſolent ac mutari. Cum aūt ſol accipit eas ⁊ in altum ſuſpendit frigeſcunt: ⁊ aeri cōmiſcētur. Turbidum vero ſuum qđ nigredinē reddit: ſeorſum in nube ſeiungit̄. Qđ vero leuius eſt: purgat̄ atq3 dulceſcit: q² qđ a ſole decoquit̄ ſaporitum ac dulce efficit̄: et q² in aere a ventis colligitur: omnis groſſicies ab ea remouet̄: et ꝓpterea ſanis et infirmis optima exiſtit: ⁊ nulla ſuper eā eligat̄.

¶ Ca. cclviij. oſtēdit nocumenta ꝓuenientia ex potu aque valde frigide.

POſtq̄ ↄſiderauimus aquā q̄ntū eſt ex pte ſue eēntie modi ſubſtātie ⁊ loci: ↄſequenter debem⁹ eā q̄ntum eſt ex pte qualitatū cōſiderare ⁊ bene pſcrutari ſi oīs aqua q̄ntumcūq3 laudabilis quōlibet bibenda ſit vel ne. Et breuiter dixim⁹ ꝙ et ſi per fontina vel pluuialis: aut queuis alia cōmendabilis aqua ſit iuuatiua: per accidens tñ rōne actualis qualitatis ei cōiuncte pōt eſſe plurimum nociua: vt qñ frigida fuerit aut tepida. Quoniam valde frigida plurimum ſolet nocere: et ſi ei⁹ effectus nō ita appareat: dicente halia. in. v. the. c. xxix. Omnino quecunq3 aque potum cum niue refrigeratum aſſidu⁹ ſumit ab ei⁹ cer-

te i ſubſequēti nō liberabit malo maxīe i ſenectutē tpe. Cuiꝰ ꝗdē rōnē aſſignat princeps i.ij.iij.c.j. di. Aqua frigida nocet neruis ꝓpterea qz facit eos deficere a digeſtiōe hūiditatū q̄ ſunt in eis: q̄re in humorē indigeſtū pmutāt. Qḋ ēt in parte ſcḋa cātico℞ textu ɔmēti xxvij. expſſit di. Potꝰ aque frigide neruis obeſt. Et Iſaac in pti. die. cum ait. Porro aqua frigidiſſima plurimū eſt neruo℞ pectoris ⁊ inteſtino℞ ɔcuſſiua: gñatq3 dolorē inuētre: ⁊ ſtricturā i pectore: ⁊ oībus inſtrumētis ſpūs et crepaturā in ſuis venis: quā q̄ aſſuete biberit incidet i ſpaſmū: ⁊ mēbro℞ dormitationē patiet̄ ⁊ thetanū et epilepſiā: nōq3 opzꝫ cum vino miſceat̄ vt tēperet̄. Neceſſe eſt ergo oībꝰ naturalr̄ vel accidētalr̄ humidas naturas hñtibꝰ cauere aquā ꝗ ſi aliud nō pñt miſceāt eā cum aliquanto maſtice: ⁊ coquatur ea quouſq3 ad tertiā vel ad dimidiā partem redierit. Et poſt aliq̄ ſubiūxit. Aqua frigidiſſima velut nix oībꝰ corpis neruis nocet ⁊ dētibꝰ maxīe ſenibꝰ ꝓpter defectionem ſuo℞ neruo℞: ɔcutit eñ ſtōachū eo℞ pectus et oīa viſcera: gñat in inſtrūis ſpūs anguſtiā: ſpaſmum: paralyſim: et hec oīa i ſenibꝰ ſunt citꝰo apparētia: pueris ṽo et iuuenibꝰ nō cito talia eueniūt p naturali eo℞ calore frigiditati repugnāte: ſꝫ tñ ſi ea aſſueſcant nocet eis: pcipue nerui eo℞ in hāc incidūt paſſiōeꝫ: ḋ qua nullo mō pñt euadere ⁊c. Hoc idē etiā nō minꝰ ſenſit Raſis in.iij. Almā. c.iiij. di. Aqua cū niue infrigidata vl' ex ſe vt hec frigida inuenit̄: ſtōachum percutit ſi a ieiunis bibat̄: ſꝫ epar multū infrigidat: quā nulli ieiuni bibere ꝯſumāt niſi calefacti: ɔfert eñ eis hoc mō ſi ſup cibo ſit accepta ſtōachū corroborat ⁊ appetitū auget: ex ea tñ qua ſufficit q̄titas ⁊c. Gal. qz in.iiij. li. de ſimplici medicia diſt.j.c.ij. ſic dixit de ipa. Aq̄ frigida mordicat oculos ⁊ nares ⁊ qḋ ē i hoīe de mēbris: ⁊ mordicat itez mordicatiōe nō minori illas ptes itrinſecas ſtōachi ⁊ iteſtino℞. Que fuit Hippo. ſnīa in.v. apho. apho. xviij. di. Frigidū ē inimicū neruis: oſſibꝰ: dentibꝰ cerebro: ſpinali medulle. Et in. xxiiij. eiuſdē. Frigida velut nix vl' cryſtallus pectori inimica tuſſes ɔmouētia: ſanguinē fluere facientia et catarros ⁊c. Frigida āt aq̄ eſt hmōi. Idō dz vnuſqſq3 eā dimittere. Et ꝓpterea dixit Iſaac in vrīibꝰ die. c. xj. Frigida vt nix ſūt fugiēda: qm̄ etſi i corpibꝰ iuuenū ledere nō appareat: tñ nocumētū nimis paulatim ſe adunat: lꝫ ipi nō ſentiāt: et exeūtes a iuuētute ⁊ ſubeūtes ſenectutē i multos et diuerſos morbos incidūt: q̄ incurabiles ſunt: ⁊ diu in viſceribꝰ ɔmanēt ⁊ articulis ⁊ neruis: nix eñ ſemp mēbra ɔcutit debilia ⁊ mltū ſenſibilia. Que fuit Gal. ſnīa in li. de euchimia. c. vltio di. Iuuenū frigida vt nix bibētiū corpa impceptibilr̄ apparēt ledere: latēs tñ nocumētū paulatim auctū i ꝓcedēti tpe declināte eo℞ iuuētute iſanabiles egritudines gignit ɔ̄ articulos ⁊ neruos ⁊ viſcera. Patit̄ āt citiꝰ illa ps corporis quecūq3 fuerit natura ſenſibilior. Et ꝓpterea bñ ɔcluſit Aui. i.ij.j.c. ſeptiꝰ allegato cū inq̄t. Aq̄ tpate frigida ſanis melior ē aq̄s oībꝰ: ipa eñ appetitum excitat et ſtōachū fortē efficit: vt et Iſaac et Raſis vbi.ſ. dixerūt. Qua de re frigidiſſima aqua in nulla diſpōne vtēdū eſt q̄tumcūq3 tp̄s anni: cōplexio corporis: ⁊ ſuſcipientis etas ceteraq3 alia calida fuerint ⁊c.

¶ Cap.

¶ Ca.cclix.oñdit ꝙ aqua tepi-
da nec actu calida bibēda ſit ſi
cut nec illa q̄ ꝯtualr̄ calida fue-
rit vt ſalſa ſulfurea:alūinoſa ꝛc.

Quia diximꝰ in ſuꝑiori.ca.
ꝙ aqua valde frigida nō
ſit bibēda:poſſet ex hoc
q̄ſpiā opinari ꝙ ſicut aq̄
frigidiſſima multa facit in corpus
nocumēta ſic ꝓ ꝯtriū calida plīma
facit iuuamēta:qđ tñ nō eſt iuxta
ꝓuerbiū. Quia extrema ſunt viti-
oſa:neq₃ eñ eſt neceſſariū ꝙ ſi vnū
ꝯtrioꝝ ſit malū:reliquū ſit bonū:
imo plerū q₃ ambo ſunt mala non
eſt autē ſic de ꝯdictoriis: vt recte
ſciūt logici:ſ₃ q2 nō ſufficit dicere
ꝙ ita ſit id ꝓ locum ab autoritate
declaremꝰ. Et prīo de aqua actu
calida. Scđo v̄o de calida in potē
tia.ſ.ꝙ neutra illaꝝ ſanis ſit ꝯue
niēs. Prīa q̄dē nō ſolū nō ꝯuenit:
verūetiā plīmum nocet di. Aui.in
iii.i.doct.ii.c.xvi. Aqua calida di-
geſtiōe₃ corrūpit:ꝛ facit natare ci
bum:neq₃ ilico extinguit ſitim : et
qñq₃ ad hydropiſim adducit ꝛ ad
ethicā ꝛ cōſumit corpus. Et ſub-
dit. Aqua aūt calefacta cū fuerit
tepida facit nauſeā:ꝛ cū fuerit ca
lidior ꝗ̄ hec:ꝛ in ieiuno bibita fue
rit multoties ſtōachū lauabit ꝛ vē
trē ſoluet:eā tñ frequēter bibere
eſt malū:q2 ſtōachi debilitat virtu
tem. Illa v̄o que multū eſt calida
qñq₃ cholicā reſoluit:ꝛ ſplenis vē
toſitatē frāgit. Cur autē aqua te-
pida bibēda nō ſit:eſt q2 reſoluit
ꝛ p̄cipue ſtōachi v̄tutē: teſte codē
pricipe in.xvi.tertii tra.i.c.iiii.di.
Tepidū reſoluit ſicut frigidū cō-
ſtringit.ꝛ in.i.quarti.c.xxvi. Oē te
pidū eſt mollificatiuum ꝛ reſoluit
ventrem ꝛc. Que fuit Gal. ſnīa in
ii.terapen.c.v.di. Tepida omnia
ſoluunt robur ventris. Et in li.pri
mo de febribus ad glauconem.c.
vi. Robur ventris facile ſoluūt te
pida. Et ꝓpterea ꝯcludēdū eſt ꝙ
aqua tepida nec calida multū bi-
bēda ſit:ſ₃ moderate frigida:vt ī
p̄cedēti.c.diximꝰ. ¶ Quātū v̄o ad
ſcđam huius.c.ꝑtem principalem
dicamus ꝙ aquā virtute calidā in
ſanitatis ꝯſeruatiōe nequaq̄ bibe
re oporteat:ſ₃ aliq̄ vulgarium alr̄
ſentiāt:q̄bꝰ nec in his:nec in aliis
que ſue nō ſunt artis aliquo mō fi
des eſt adhibenda:vt ꝑ ſingulas
ptꝫ diſcurrēdo. Nō q̄dē ſalſa bi-
benda eſt:vt appet manifeſte:qm̄
macreſcere facit ꝛ exſiccat:ſ₃ pri-
mitꝰ fluere faciat vētrē ꝓpter vim
radendi q̄ eſt in ea:poſtea reſtrin-
git ventrē in fine:ꝓpter ſiccitate₃
que eſt in eius natura:ꝛ corrūpit
ſanguinē:ꝛ gñat pruritū ꝛ ſcabiē:
vt dixit princeps in.ii.i.c. ſuperiꝰ
allegato:vbi etiā ſubiunxit. Alu-
minoſe aque ſilr̄ nō ſunt potāde:
qm̄ menſtruoꝝ ſuꝑfluitatē curre-
re nō ꝑmittunt : neq₃ ſpuere ſan-
guinē ꝛ ꝓhibēt illud qđ de emoroi
dibꝰ egredit̄: et corꝑa q̄ febribus
ſunt apta fortiter ad eas ꝑducūt.
Ferreis quoq₃ ꝛ h̄mōi nō eſt vten-
dum:niſi grā medicine. Qđ ēt ſen
ſit Iſaac in ꝑt.die.cū inq̄t. Rurſus
licet oēs cauere aquā ſalſuginem
vel nitroſitatem h̄ntem: qm̄ talis
aqua corꝑa calefacit: et deſiccat:
ventrēq₃ accidentaliter ꝯſtipat eiꝰ
eñ actio in initio diſſoluit humo-
res groſſos ꝛ pungit inteſtina:vñ
fit ſolutio ventriū:in fine vero ven
tris humectationem deſiccat:ven
tremq₃ accidētaliter ꝯſtipat: eius
eñ actio in initium diſſoluit hūo-
res groſſos:ꝛ pungit inteſtina:vñ
fit ſolutio ventriū:in fine vero hu
mectationem ventris ꝯſtipat: eiq₃
reſiſtit ne per ſeceſſum exeat:fit er
go cā cōſtipādi ventris acidētalr̄.
Quod ſimiliter voluit Raſis in.iii.

Almā.c.iiij.cum ait. Salsa enim aqua pri⁹ ventrē soluit: postea vo cōſtringit ſi q̄s eā cōſuete biberit corpuſq; deſiccat ꝛc. Et in li.xxiij. cōtinen.c.dcccxlvj.autoritate Gal. Ruffi: Joannitij: Sim.ꝛ oim antiquoꝝ dixit. Aqua ſalſa mala eſt ꝛ corrūpēs: ꝛ ē inflatiua ꝛ tarde digeſtiōis: ꝛ ea nō pñt vti ſani ꝛ fortes hoies: ꝛ ſi vtanf ipſa nō poterit eis nocere: ꝛ iō eſt melius vt vez acuta ꝛ ſalſa et meridionalis ꝛc. Pariq; rōne ſulfuree: aluminoſe: enee: ꝛ ferree: ꝛ hmōi neq; eis vtēdum eſt: niſi gratia medicine cum fortiter volumus calefacere: exſiccare: abſtergere: ꝛ inflammare. Et ꝑpterea errāt ſani ad balnea naturalia accedētes vt p ea purgentur: neſciētes q; poſt quādā vētris ſolutiōez quā ipſa aqua facit: ꝯſtipet ꝛ mēbra inflāmet: vnde facile poſtmodum in febres incidūt ꝛ in ethicā. Et iō a potu huiuſcemodi aquaꝝ dñt abſtergere: cum ipe calefaciāt ꝛ deſiccēt valde: ꝛ p medicina mollificatoꝝ neruoꝝ ꝛ taliū vti debeāt: quēadmodū dixit Hal. in.v.the.c.xiij. Et ſilr Gal.in pleriſq; locis. Si quis tñ purgatione indigebit: meli⁹ erit ei vt cū bñdictꝫ ꝛ ꝯſolatiuis pharmacis euacuef: lꝫ aliqua id fiat cū ipēſa: q̄ꝫ retinēdo pecunias cū aq̄s naturalib⁹ ebibitis ſanitatem corporis: vitamq; qua nihil carius periclitare. quare ꝛc.

¶ Ca.cclx.oñdit q̄d decoctio facit a vtilitatis i aqua neceſſaria pro infirmis ꝛ ſanis pluribus.

PRo complemēto ſermonis in hoc lib. faciendi de aqua placuit mihi in hoc ca. declarare quid aqua bonitatis recipiat ex decoctiōe: q̄ntūq; a cruda differat: cū medici q̄buſdā infirmis ꝛ preci pue febriēntib⁹ aquā ſolūmō coctā iubeāt ꝑpinare. Silr ꝛ aliquibus ſanis vinū bibere nō potentib⁹ eā cōcedunt: q̄ð de cruda minime ꝓſumerēt. Dicam⁹ ergo cum principe nr̄o Aui.in.ij.j.doc.ij.c.xvj. ſic ſcribente. Decoctio rectificat aq̄ maliciā. Aqua eñ cocta ſicut teſtificati ſunt ſapiētes: minoris eſt inflatiōis ꝛ velocioris deſcēſiōis. Et torpidi q̄dē medicoꝝ exiſtimāt q; aque cocte ſubtile reſoluaf: ꝛ ipi⁹ remaneat ſpiſſum: vñ in coquēdo ipſam nō exiſtat iuuamentuꝫ: q̄m ſpiſſitudinē in aquā augmentet. Scire āt debes q; aqua in ſue aq̄tatis diffinitiōe exiſtit ex partib⁹ ī ſubtilitate ꝛ ſpiſſitudie ſilib⁹: q̄ eſt ſimplex: ſꝫ nō inſpiſſaf niſi ꝑpterea q; frigoris qualitas ſup eā ꝓualuit: aut ꝑpter fortē terreſtriū partiū ꝯmixtiōez: q̄ ob hoc q; ſunt puiſſime ab ea nequeunt ſeparari: neq; deſcēdere i ea: q̄ nō ſunt tāte q̄ntitatis vt ꝯtinuitatē aq̄ ſcinde revaleāt: ꝛ i eā deſcēdere ob multā puitatē. Opꝫ ḡ vt eis accidat cōmixtio cū ſubſtātia aq̄: poſt hoc decoctio ſpiſſitudinē remouet q̄ propter frigus accidit p̄io: deiñ ꝑtes aq̄ vehemēter rarificat donec fiat ſubtilioꝛ ſubſtātie vt poſſint ab ea ſeparari ꝑtes graues terreſtres in eius ſpiſſitudine retēte: ꝛ ꝯſtringāt eas deſcēdere: ꝛ ꝑpter deſcēſuꝫ ab ea ſeparanf: ꝛ remanet aq̄ pura ꝛ ſimplici ꝑpinqua: ꝛ erit illud q̄ð propter calefactionēꝫ fuit ſeparatum homogenum ei quod remanſit ꝛ non longinquū ab eo q̄ cum aqua a cōmixto ſeparaf: eius partes in ſubtilitate ſimilantur: neq; multum intereſt inter illud q̄ð ſubditur et inter illud q̄ð remanet. Decoctio ḡ non ſubtiliat

ꝫ quā niſi ꝑpterea q̄z aufert ſpiſſi
tudinē frigoꝛis: ꝛ q̄z facit qḋ ei ſcō
mixtā ē deſcendere. Et hui⁹ q̄dē
ſigtio exiſtit: qm̄ cum aque groſſe
dimittunt lōgo tempoꝛe nō deſcē
dit ex eis res de q̄ ſit curādum: ſꝫ
cum decoquunt illico deſcendit ex
eis res mixta: ꝛ fit aq̄ q̄ remanet ī
pōdere leuis ꝛ clara. Et deſcēſio
nis q̄dem cā eſt ſubtilitas q̄ ex de
coctiōe acq̄ritur: ꝛc. hec ipſe. Qḋ
etiam voluit Ra. in. iij. Alm̄. c. iiij.
cum inq̄t. Aq̄ p̄terea coꝛta q̄uſq̄
minoꝛ reddat ei⁹ ſubſtātia: min⁹
eſt inflatiua citiuſq̄ deſcendit. Et
ꝑpter hāc cām infirmis et ſanis
oībus ꝯuenientioꝛ exiſtit q̄ cruda.
Et ꝑpter hoc medici iubēt aquā
decoq̄ debere: et nō vt aliq̄ putāt
vt frigiditatē amittat: ſꝫ vt infla
tionē et groſſitiē ꝛ impuritatē de
perdat. Neq̄ oīs aqua pꝛo infir
mis coqui dꝫ: ſed tm̄ illa q̄ fontis
fuerit: aut pluuialis: aut ciſterne
munde ꝛ nō diu in ea retente. Et
in hoc iuuenes medici aiaduer
tant qm̄ aſtātes aquam putei vt
plīmum accipiunt q̄ groſſa eſt et
terreſtris et repꝛobata. vt. ſ. dici
mus: q̄ lꝫ decoquatur nunq̄ ad
eā ſubtilitatem: puritatem: et per
fectionē deueniet ad quā vna iā
dictaꝝ perueniret. Inde ꝑuenit
magna ex pate q̄ infirmoꝝ ſtōa
chi ventoſitate replētur ipſos ſe
pius eructuare cogente: ꝛ debili
tātur ſimul cum oībus viſcerib⁹
rōne groſſiciei et impuritatis fa
cientium eā diutius in coꝛpoꝛe re
manere. Et ſic de ſanis idem qḋ
de īfirmis dicim⁹ intelligatur: cū
aquam eis bibere fuerit neceſſa
rium. quare. ꝛc.

¶ Ca. cclj. oſtendit quid facere
opoꝛteat poſt cibi ꝛ pot⁹ aſſum
ptionē vt bona digeſtio celebre
tur ꝛ aſſumpta nō coꝛrūpant.

Cum laude creatoꝛis ex
celſi vſq̄ nō deſcripſi
mus q̄ ꝛ qualia poſt ex
ercitium ꝓ noſtri coꝛ
poꝛis refectiōe erāt ne
ceſſaria: q̄d q̄ cōedere ꝛ bibere ꝓ
ſanitatis ꝯſeruatione opoꝛtebat.
In ſequētibus aūt ſcribere et de
clarare intendimus eodem fauē
te numie: q̄ poſt cōeſtionē ꝛ potū
fieri debeāt ab his q̄ ſuā coꝛpis
ſalutem manutenere et cōſerua
re deſiderant. Dicamus ergo q̄
non ſufficit ad hoc bona cibaria
bonoſq̄ pot⁹ aſſumeret niſi ea bn̄
ac ſufficiētiſſime digerent. Qm̄ di
geſtio in nutricationem: et nutri
catio in vitā eſt oꝛdinata: vt oēs
philoſophi et medici pariter ꝯfi
tent. Nam di. Gal. in. v. Thera. c.
xiiij. Nō ex his que trāſglutiunt:
ſꝫ ex his que digeruntur in ſtoma
cho et epate exhibitio cibi ē toti
coꝛpoꝛi. Et ꝑpterea ipe ꝯcluſit in
j. li. memiri. c. viij. De bona dige
ſtiōe ſuper oīa curādum eſt. Pro
curādum eſt igitur omni ingenio
omniq̄ cura ac diligētia vt aſſum
pta reficientia perfecte digeran
tur: quod fit quando infraſcribē
da obſeruata fuerint. Quoꝝ pꝛi
mum eſt: vt cum a menſa diſceſ
ſerim⁹ nō ſcribam⁹ aut aliqḋ tale
faciamus in faciem ꝓcliues: imo
erecti deambulabim⁹ ſuauiter: vt
p̄accepta ad fundū ſtomachi de
ſcendāt. Et ſi mihi medicoꝝ mini
mo nō creditur: ſapientibus hoc
idem p̄cipientibus fides adhibea
tur. Et pꝛimo Ra. in. xxv. ꝯti. c. j.
ſic referenti. Dixit tabri. poſt cibū
debes ambulare per cētū paſſus
declinādo ī tēpeie cōeſtiōis ſup
lat⁹ ſiniſtrū: et euitādo poſt cibū
lauationem: equitationem et hu
iuſmodi. Et poſt multa autoꝛita
te Ruffi h̄ ſubiunxit. Ambulatio

moderata laudabilior ē ſit poſt ci bū: qr ꝯfortat ſup digeſtionē: puo cat vrinā ꝛ egeſtionē ꝛ facit hoies penes cenā in cero fieri bōi appe tit⁹ cibi: ꝛ ſumptiōis ipſi⁹ ēt bonā digeſtionē cibi cene facit: ſ; mot⁹ poſt cibū vitupabilior ē ecōuerſo. hoc ďz Aui. pcepit in. iij. j. doc. ij. c. viij. cū ait. Paru⁹ mot⁹ poſt cōe ſtoionem cibū in ſtōacho qeſcere facit: ꝛ ppe cū dormiēdi poſt ipm voluntas affuerit. Et. j. di. Inquit Ruf. inceſſus h mihi pl;: et ppue poſt prandium: qm bonitatem ope rationis cene pparat. Qd ēt innuit Alm. in li. iiij. c. ij. di. Poſt cōeſtio nē vo a forti motu ac lōgi tēporis oīno eſt cauēdū: ſicut em mot⁹ an̄ cōeſtionē factus ſanitatis eſt ꝯſer uatiuus: ita poſt cōeſtionem egri tudinis inuenit gnatiuus. Non ē igitur laborādu; neq; forti motu corporis aut aic mouendu; vt in de corp⁹ nō hēat calefieri: qm di. Gal. in li. vj. de accidēti ꝛ morbo. c. j. Nullus eſt cib⁹ q̄ nō putreſcat ſi fortem patiat calefactionem. et Aui. in loco et. c. palleg. ſilr inqt. Accidētia aic horribilia. et mot⁹ corporei fortes digeſtionē fieri p hibēt. Paulatim itaq; incedēdum eſt donec cibus deſcēderit: poſtea vo qeſcendū oīno: vt calor natu ralis i exteriorib⁹ mēbris nō occu patus interiora ingrediat: ꝛ cibū potūq; nō diſtract⁹ decoqt. Et iō ſcribebat Aue. i. iiij. Metheoroꝝ com. xj. Effect⁹ augent et operan te in qete: ꝛ iō ea q̄ ſiunt indigent qete q̄ diu fuerint i locis ppriis: et iō vituperāt et redarguunt me dici motū poſt cibu;. Silr di. Ra. in. xxv. cōti. c. j. Debes ſeq̄ ſomnū et qetem ceſſantibus oībus moti bus poſt cibum: vt cō dominet na tura cum bonitate d geſtiōis. Et Aui. in. xiij. iij. trac. iij. c. j. inquit. Cib⁹ indiget qete et ſomno vſq; q̄ bona fiat digeſtio. Iſa. ďz in vlib⁹ die. c. iij. idē voluit cum ait. Dige runt cibi qeſcendo meli⁹ q̄ ſi ā ambulauerit: pſertim cibi dulces aq; ſi ſicut perſica: mora: vinum dul ce: et ſilia. Rō aūt hui⁹ ponitur a Ra. in li. vj. ſuoꝝ apho. ſic ſcribē te. Quēadmodū res crude abſq; ignis caliditate et humiditate nō pnt dcoq: ſic nec digeſtio celebrat abſq; humiditate innato calore. In qete aūt et ſomno calor nō oc cupat in viſcerib⁹ fortior reddit. et iō qeſcēdum eſt poſt illā modi cā ꝛ ſuauē deambulationē qm ex forti motu. vt dix. m⁹ in. c. xxviij. li. huius corrūperent cibi ꝛ pot⁹ in ſtōacho. Corruptio vo digeſtio nis eſt mr egritudinum et origo chronicaꝝ infirmitatū. teſte Aui. in. xiij. iij. tra. iij. c. ij. Et pperea cō cludam⁹ pn̄s caplm di. cum Gal. in. v. Therap. c. xiiij. ſic ſcribente. Op; multā facere puidentiam in oībus digeſtiōib⁹ cibarioꝝ pter ea q̄ ſiue ſm epar: ſiue ſm vētre; infortuniū patiātur febres faciūt et maiorē operant cachochimiā. Et in li. de euchimia. c. vlt. ſic etiā di. Maxima eſt ad cachochimia; et ad egritudines indigeſtio fre quēs: ſiue in euchimis: ſiue in ca chochi. cibis fiat ꝛc. Quare qete ſomno et oī quo poſſumus inge nio: digeſtio ſemp pcurāda eſt.

¶ Ca. cclxij. oñdit q̄d ſit ſomn⁹ aque: et que ſit eius neceſſitas: q̄ ipſius cauſe: quoq; faciat ad bonitatem digeſtionis.

Cum dictu; ſit in ſupio ri. c. q̄ oī ingenio de di geſtiōis reficientiū pac ceptoꝝ bonitate ſit p curādu; et ſomn⁹ vna de cauſis bn̄ digerere facientib⁹

exiſtat: teſte Auer.i.ij.colliget.di. Operatio digeſtiõis eſt fortior cũ hõ dormit: eo ꝙ calor naturalis cũ q̃ opat natura in vigilãdo i exterioribꝰ: vt det ſenſum ⁊ motũ: reuertit dormiẽdo ad ptes intrinſecas corpis ⁊c. Cõſequẽter iquã de ſomno dicẽdũ eſt. ⁊ prio declarãdo q̃d ipe ſit: q̃ cauſe eius: ⁊ q̃ vtilitas ipſiꝰ. ¶ Quãtũ vo ad primũ: dicimꝰ ꝙ ſi ad poetas acceſſerimꝰ q̃rẽtes q̃d ſomnꝰ ſit rñdebit Uerg. di. in. vj. Eneidos. Eſt ꝯſanguineus leti ſopor. Silr Ouidi. ſcribens. Stulte q̃d eſt ſomnꝰ gelide niſi mortis imago. Tuliꝰ q̃z in li. de ſenectute idẽ ſentiens di. Iã vo videtis nihil eſſe tã morti ſilr ꝙ ſomnũ ⁊c. Sʒ ſi a ſapientibus nrĩs id petierimus: audiemꝰ peripateticoꝝ principẽ Ari. in li. de ſomno ⁊ vigilia rñdẽtẽ. Somnus eſt cõuentus et reciprocatio naturalis caloris ad interiora. ſ. ad cor: cuʒ q̃ eſt vinculũ ſiue i potentia ſenſitiui pmi. i. ſenſus cõis. Silr Aui. i. j. iij. tra. iiij. c. j. di. Sõnus vlr eſt reditus ſpũs aialis ab inſtrumentis ſenſuũ et motuũ ad principium cũ quo priuant ipoꝝ inſtrumenta ab exitu operatiõis in ipſis: niſi q̃ neceſſaria ſunt ad hoc vt vita pmaneat: et illa ſunt ſicut inſtrumẽta ſpũs. Et ſubdit. Sõnus q̃dẽ naturalis abſolute ẽ cuius reditus eſt cũ p fundatiõe ſpũs vitalis ad interiora vt digerat cibus ⁊c. Et in cãticis ter. cõ. xxxvij. di. Sõnus eſt q̃es vtutum aialium motiuaꝝ ⁊ ſenſitiuarum Hal. vo ab Ariſtotele accipiẽs in iij. li. de accidẽti et morbo. c. iiij. di. Sõnus eſt paſſio pmi ſenſus: q̃ cõis eſt ceteris ſenſibꝰ. ⁊ i. iiij. li. eiuſdẽ. c. viij. ſic ẽt inq̃t. Dicamus vtutem aiatam in ſomno q̃ſcere ⁊ naturalẽ cõfortari: q̃d ſic poſſumus cognoſcere. Uirtus em̃ aiata ſi fuerit fatigata aiali dormiẽte cõfortat: maxĩe ſi añ ſõnũ cibuʒ moderate accipiat. Ab his aũt oibꝰ Auer. in. ij. col. vr accepiſſe cũ ait. Dormire eſt ligamẽtũ et q̃es ſenſuum: et reuerſio ipoꝝ ab inſtrumentis eoꝝ ad parteʒ intrinſecã corporis: ⁊ iſte res p ſe note ſunt: ⁊ ppterea trãſeũt res ſenſate ſup dormiẽtes ⁊ nõ ſentiũt eas: et ẽt videmus dormientẽ oculos hñtẽ apertos ⁊ nõ videbit: ⁊ ſi eſſet vtꝰ viſibilis in ſuo inſtrumẽto tũc videret ⁊c. ¶ Que aũt ſit ſomni neceſſitas: ipe declarauit. j. di. Et ſomnus nõ aduenit multus aialibꝰ poſt laborẽ niſi ppterea q2 aialia qñ mouent ⁊ laborãt ſpargit calor ſuꝰ nãlis: diminuitur q̃titas ſua et refrigerat: pp q̃d reuertit de neceſſitate ad locũ ſui pncipij ⁊c. Et poſt aliq̃ ſubdit. Sõnus eſt vna opatio nature q̃ regit corpꝰ aialis: ⁊ ppterea fuit ſomnꝰ neceſſarius in aialibus pfectis: q2 niſi eſſet ſomnꝰ periret ſenſus ppter nimiũ exercitiũ: ⁊ peuntibus ſenſibus periret vita: ⁊ inde eſt ꝙ citrinat facies dormire nõ potẽtibꝰ: ⁊ leduntur eoꝝ operatiões ⁊c. De neceſſitate ẽt ſomni dicamꝰ cũ Aui. in. ij. j. do. ⁊. c. iij. ſic ſcribẽte. In vita et ſanitate nõ ẽ neceſſitas abſoluta: imo ppterea vt ſpũs ab ipediẽtibus ſeparet ppter illḋ q̃d ei accidit ex laſſitudĩe: aut ppterea ꝙ ẽ ei neceſſariuʒ incũbere ppter digeſtioneʒ cibi: et ppterea ꝙ nõ põt duas res. Sõni igitur neceſſitas nõ ẽ niſi ex pte alicuiꝰ impotẽtie: ⁊ ẽ exitꝰ a neceſſitate naturali. Et in. j. iij. c. vij. di. Sõnus ſp ſeq̃tur malitiã ꝯplexiõis humide laxe aut frigide ꝯgelãtis motuʒ virtutum ſenſibilium: aut vehemẽtẽ ſpiritus aialis reſolutioeʒ ppter

ſuperfluitatem motus: aut ꝓpter impulſionē ꝟtutum ad interiora vt materia digerat et impellatur cum eis ſpūs aīalis ꝓpter ꝯſecutionē quēadmoduꝫ ſic poſt cibū. Neceſſitas ḡ ſomni eſt ꝟtutꝭ reſolute reſtauratio: et cibi ſūpti digeſtio: et defatigati corporis ⁊ ſenſuuꝫ eius requies ⁊ refocillatio. Que autē ſint cauſe ſomni ex his q̄ dicimus apparent. Finalis em̄ eſt q̄ iā ptacta fuit. Formalis aūt reditio ſpūs ⁊c. Efficiens autem ꝟtus regitiua q̄ eſt in corde: vt inq̄t Auer. vbi. ſ. Et cā materialis ē vapor q̄ aſcendit a membris inferiorib⁹ ad cerebrū ꝓpter aliquā cauſam gñatus. ꝓpter cibuꝫ. ſ. et humores in corpore exiſtentes q̄ qñ erit in fine aſcenſus ingroſſat a frigiditate cerebri: et recipit grauitatē ab alijs humiditatib⁹ ⁊c. Hec ipſe vbi. ſ. Et ſic apparet q̄d ſit ſomnus: q̄ eius neceſſitas: et q̄ ſint cauſe ipſi⁹: qualr̄ qꝫ faciat ad digeſtionē vt rubrica capituli ꝓmittebat. Que autē ſint alie ipſi⁹ vtilitates deinceps dicemus.

¶ Cap. cclxiij. oñdit q̄ ſint vtilitates ⁊ iuuamēta ſomni tēpati ꝯuenientia in ꝟtutes aīales et naturales corporis fatigati.

Quāuis in p̄cedenti. c. aliqualr̄ de vtilitatib⁹ et iuuamētis ſomni locuti fuerimus: tñ vt ea melius ac diſtinctius intelligantur: in preſenti etiam de ipſis particulariter faciemus ſermonem: dicentes primo cuꝫ hali. in. v. The. c. xxxv. ſic ſcribente. In ſomno digeſtiōis ſit bonitatis et humorum decoctio calor nāqꝫ naturalis ſomni tempore ad ꝓfunda recedit corporis q̄ cibū digerat humores bonos diſponat: vñ ⁊ digeſtio ciboꝝ melior ſit hyeme ex noctium longitudine et ſomni copia. Et poſt aliq̄ ſubiunxit. Moderata ſomni q̄titas cibos digerit: corp⁹ ſpiſſat: laborē ſoluit aīmā ꝯfortat naturalē: caloreqꝫ auget naturalis. hūores: boni fiūt: membra recreat extenſa: mētē clarificat: cogitationem emēdat acuiſuꝫ: cui ꝯuenit ⁊c. Silr̄ Aui. i. ij. ſ. do. iij. c. xiij. di. Somn⁹ naturales oēs opatiōes fortes efficit ꝓpter ea ꝙ calorem ꝯtinet innatuꝫ et ꝟtutem laxat animaleꝫ ideoqꝫ cordis vias humectat et eas laxat: et qr ſpiritus ſubſtātiā turbidā efficit. i. ſpiſſam et ꝓhibet illud quod reſoluitur. Laxitudinis quoqꝫ modos omnes remouet. et fortes retinet euacuationes materie: tñ q̄ ad partem cutis exiſtunt ſomnus quādoqꝫ ad expellēdū caſiuuat: propterea ꝙ calorem interius cōtinet et nutrimentum in corpore partitur: ⁊ expellitur id qđ eſt iuxta cuteꝫ: et ſic apparet ꝙ ſudorē nō retinet. Et ſubdit. Cūqꝫ ſomn⁹ materiā inuenit aptā ad digerendum ⁊ maturāduꝫ ad ſanguinis naturā eā ꝯuertit: ⁊ calefacit ipāꝫ et trāſit calor per corpus ⁊ calefacit corpus calore naturali ⁊c. Et i. doc. iij. ſūma de pulſib⁹. c. xij. di. In hora ſomni calor naturalis cōſtringitur. et ſubmergit: et totus hora illa tendit ad occultū ꝓpter ea ꝙ ipꝫ aīa mouet ad nutriēs digerēdū ⁊ maturādū ſuꝑfluitates. Et in. iij. ſ. do. ij. c. ix. ſilr̄ inqt. Sōnus temperatus naturalē ꝟtuteꝫ potentem efficit perficiendi ſuas operatiōes: et aīalem ꝟtutem qeſcere facit: ⁊ in eius ſubſtantia augmētū p̄bet: ꝓpterea ꝙ laxat ad ꝓhibendā ſpiritus: q̄liſcūqꝫ fuerit reſolutionē: et ꝓpter hoc digerit cibū. Et. ſ. ſubiunxit. Sōnus tēpatus ē humectās calefaciēs: et

eſt res magis pficiẽs ſenib⁹: qm̃ in eis hũiditatẽ cõſeruat. ⁊ ppter hoc gal. cũ ſenexeſſet comedebat lactucas cũ aromatib⁹ ⁊c. q̃ fuit Gal. ſnia in .v. Tera. ca. ij. ſic ſcribẽs. Digerit q̃dẽ ſomn⁹: reſoluunt aũt vigilie. Et i. iiij. de regi. ſani. c. j. di. Bene ſciẽtes ſum⁹ q nihil ita digerit corꝫ que digeri poſſũt: neqꝫ malos reſoluũt hũores: ſicut balneũ ⁊ ſomn⁹. Et i li. iiij. de accidẽti ⁊ morbo. c. viij. inquit. In ſomno cib⁹ degerit meli⁹ ⁊ nõ ſolũ in ſtõacho verũ ẽt in toto corpe: ppter hoc mõſtrat nob q mẽbrũ i quo rõnalis eſt anima quieſcit in ſomno. In libro quoqꝫ de diſſolutiõe cõtinua di. Et quãdo ſomn⁹ ſequit cibũ: reuocat calor naturalis in ipſo: ⁊ aggregat in interiorib⁹ corpis ⁊ digerit cibũ ⁊c. Raſis ſilr in. iiij. Almã. ca. iij. ſcripſit. Somni autẽ vtilitas aĩe aufert laborẽ cãqꝫ reddit ſubtilioreꝫ atqꝫ cogitationẽ ⁊ rõneꝫ q̃ ebetes erãt ⁊ q̃ſi feſſe ſubtiliat ⁊ acuit corpiſqꝫ fatigationẽ mitigat ⁊ digeſtiuã meliorẽ efficit ac corp⁹ impinguat. Et in. xxv. cõtinẽ. c. j. ſic ẽt ait. Somn⁹ humectat in oib⁹: nõ tñ in oibus diſpoſitionibus calefacit neqꝫ infrigidat: verũtñ ſi ſequit in corpe hũores crudos poterit digerere ⁊ abundãs fiet ſanguis augẽdo caliditatẽ inatã. Et ſubdit autoritate Pauli. Sõnus pbet quietẽ ẏtuti ſpũali: ſubuenit ad digerendũ ⁊ coquẽdũ hũores ſemicrudos: mitigat dolorẽ q̃ accidit in mẽbris: emolit membra q̃ extẽta ſunt p ſiccitatẽ: ſanat vitia ſpiritualia: reſtituit mentẽ deniq̃tem: ⁊ humectat corpus ſemp. et poſtea ſubiũxit. Verumtñ ſomni noctis ſpaciũ cõpetẽs ẽ ad cõplẽdam digeſtionẽ. ⁊ ſilr obſcuritas noctis inducit ad exequendum ſomnũ pfundũ ⁊ inducendũ caliditatẽ. Et hi duo modi conferunt in digeſtione: ⁊ habet ſignificatio q nox cõpetat i digeſtiõe q hoĩes conſequũtur ſuperfluitates nutrimẽti ſemp poſt ſomnũ noct ⁊ ſdmarie ſſomn⁹ dꝫ fieri ad modũ digeſtioſtiõis ⁊c. Recte igit dicebat Auer. l. ij. coll. Opatio digeſtiõis ẽ fortior cũ hõ dormit: eo q calor naturalis cũ q̃ opatur natura in vigilãdo in exteriorib⁹ vt det ſenſum ⁊ motũ reuertit dormiẽdo ad partes itrinſecas corpis. Et pptera cõcludam⁹ q dormiendũ eſt poſt cibi ⁊ pot⁹ aſſumptionẽ: ⁊ ipſorꝫ ad fundũ ſtomachi deſcenſuꝫ: vt melior ⁊ pfectior celebret digeſtio q̃ mediãte ſpirit⁹ ⁊ ẏtutes corporis aĩales reſtaurant ⁊ naturales corroborent: vt cibi ⁊ pot⁹ paſſumpti i ſanguinẽ cõuertant ⁊ minime corrũpant in ipſo: qd ſi cõſeqmur nõ paruã q̃dẽ: verũ etiã maximaꝫ p noſtre ſanitatis cõſeruatiõe recipiemus vtilitatem. quare ⁊c.

¶ Cap. cclxiiij. oſtẽdit nocumẽta ſomni ſuperflui puenientia in totum corpus ⁊ eius membra.

POſſet quiſpiã ex his q̃ dicta ſunt facile ſibi pſuadere quod cum ſomnus tot ⁊ tantas afferat corpori vtilitates: quod nõ modo foret vtile dormire: verum etiam optimuꝫ plixius in ſomno requieſcere: qui pfecto non parũ deciperetur: cum defectus et abũdantia ad eaſdem perducant differentias: vt dixit Gale. in. iij. techni. Imo ſicut temperatus ſomnus iuuat vt ſcripſim⁹: ſic ſupfluus valde nocet diuerſa ac plurima corpori nocumẽta inferẽdo: quẽadmodũ voluit Halyabas in v. theo. xxxv. dicẽs. Sõn⁹ exce-

dēs i tpis ꝗ̄titate mltū nocet: qm̄
ꝟtutes plurimas eneruat aīales
ſomn⁹ ac debilitat: corp⁹ refrige-
rat ⁊ hūectat: atq; ī eo phlegma
augmētat ⁊ naturalē debilitat ca
lorē ipmq; reſoluit ⁊ pcipue ſi ſup
inanitione fiat: di. eodē vbi. ſ. Si
ſit aūt oino corp⁹ vacuū: nec ī eo
aliq̄d ſit cibo naturalis ꝯuertit
ad corpis hūiditatē calor exurit-
q; ⁊ cōſumit illā: dehinc ipe debili
tat deficiēte materia ⁊ refrigerat
corp⁹ ⁊c. Idez q̄z ⁊ clarius ſenſit
Aui. i. ij. j. doc. ij. c. xij. cū inq̄t. Cū
ſomn⁹ materiā iuenit aptaz ad di
gerēdū ꝟtit eā ad naturā ſāguis
q; ſi hūores iuenit calidos ⁊ cho
lericos: ⁊ pdurauerit .i⁹ tps cale
faciet eos ⁊ corp⁹ calore extrāeo.
Et ſi iuenerit vacuitatē infrigida
bit pp hocq; reſoluit aut hūorē q̄
ꝟtuti digeſtiue ſit iobediēs ifrigi
dabit ppter illō q; expādit de eo.
⁊ ſubdit. Et ſicut vigilie mlte cō-
plexionez corrūpunt cerebri aliq̄
ſiccitatis mō ⁊ debilitāt ipz: ⁊ cō-
miſcent rōnē: ⁊ adurūt hūores et
egritudines faciūt acutas ſic ſo-
mn⁹ mult⁹ hui⁹ efficit ꝯtiū: opat
eīm ꝟtutū aīaliū obtuſionē ⁊ capi
tis grauedinē ⁊ egritudines frigi
das. ⁊ illō eſt ppter hoc qō ipe in
reſolutione phibet ⁊c. Et in. j. iij.
trac. iiij. c. xiiij. ſic ēt ait. Dormitio
mlta i meridie ⁊ vlr ſomn⁹ mult⁹
nocet multū memorie. Et in. ij. iij.
c. v. di. Spūs i lōgo ſomno fit gra
uior pigrior ⁊ nō ſit aſſidu⁹ i faciē
do dilationē pp declinationē ſuā
ad iteriorē ptēr i. xiij. eiuſdē. trac.
ij. c. di. Nauſeatiua ſatietas q̄nq;
pueniit ppter mltitudinē ſomni ⁊
q̄etis: nā ſomn⁹ ꝗuis ꝯferat iquā
tū digerit: tn̄ mot⁹ ꝯfert inquātuz
expellit ſupfluitates expulſiōe. ⁊
ſomn⁹ q̄dē nocet vbi egēt ſupflui
tates expulſiōe: ſicut vigilie nocēt
vbi indiget materia digeſtiōe. Et
in cañ. textu comē. xxxix. inq̄t. Si
ſomn⁹ multū plongabit replebit
caput hūorib⁹. Et in ſeq̄nti textu
ſubdit. Somn⁹ humectat corpa ⁊
relaxat: extinguit calorē viuifican
tez ipſa. In cui⁹ cōmēto di. Auer.
q; hoc itelligit ō mlto ſomno: qm̄
mult⁹ ſomn⁹ extiguit calorē quo
ꝟtutes viuūt ⁊ exiſtūt: ⁊ hoc qz de
natura quietis et coopationis eſt
extinguere calorē. Ignis eīm extin
guit ⁊ ſuffocat cū multū ⁊ pfecte
tegit. Et in parte ſcda canticorū
textu cōmētu. xxviij. ſic q̄z pcepit
Aui. Nō plongetur ſomn⁹: qm̄ hoc
obeſt aie. nec etiaz vigilie: quoniā
inde debilitabit ſenſus in cui⁹ ēt
commēto Auer. ſic ſcripſit. Nō p
longet ſomn⁹ qm̄ lenteſcit q̄dem
vita ⁊ tenebroſa efficit: extingui-
turq; inde calor ei⁹: ſicut extingui
tur ignis in cinerib⁹ multū cooper
tus. Et i li. vj. ſui colliget ait. Cū
ſupfluit ſomn⁹ calorem extinguit
naturalē: ⁊ corp⁹ inducit ad tumi
dam diſpoſitionez. Que fuit Ari.
ſnia in. ij. pble. pblemate. xxx. di.
Multo tpe dormiētes min⁹ chole
rati ſunt moderato tpe dormiēti-
bus: ſuffocat eīm dormiēs. Et i. xj.
corūdez problemate. xij. dixit. Ex
ſomnis aūt grauiores ſumus. qō
ex ſuperfluis debet itelligi. Et q;
ita ſit apparet p ipz i. xxvij. pble-
mate eiuſdem di. Somn⁹ ſuper-
flu⁹ corpa tardiora facit. Ra. q̄z
in. iiij. Almanſoris capit. iij. hoc
idez voluit cuz ſcripſit. Multum
autē dormire corpus deſiccat ac
tenerū efficit: plegmatiq; quoq; mlt
titudinem in eo creat ipſamq; in-
frigidat. q; in corporib⁹ groſſis ac
pinguib⁹ precipue operat. Et i li.
xxv. cōtinentis. capit. iij. autorita-
te Gal. Somnus moderatus ge-
nerat ſanguinez laudabilē: ſz ex-

cedẽs modũ debitũ in equalitate corrumpit humores. ⁊ poſtea ſubiunxit. Somnus abundans emollit corpus: ponderoſuꝫ reddit caput: quia corpus replet de humiditate calida: et emollit virtutem vnde congregabuntur in corpore ſuperfluitates vapoꝛoſe. quare ⁊c.

¶ Cap. cclxv. oſtẽdit ꝙ nõ ſit doꝛmiẽdũ ſtomacho exiſtẽte vacuo: ſimiliter nec illico poſt cibũ aſſumptum ſicut nec in meridie.

Satis ex pcedẽti. c. intelligi põt ꝙ nõ ſupflue ſꝫ moderate doꝛmiẽdum ſit: in qua aũt hoꝛa nõ dum expꝛeſſimus: ſꝫ impꝛeſentiaruꝫ oſtẽdem⁹. Cũ ſufficit reꝫ aliquã bonã eſſe intelligere: ſed qñ conceſſa ſit laudabilis ſcire opꝫ. Multa nãqꝫ ieniunt in vna hoꝛa foꝛe optima q̃ in altera maxie nociua exiſterẽt: vt. ſ. dixim⁹ ex exercitio qđ tpe cõplemẽti pꝛimaꝝ digeſtionũ laudabit: ⁊ tpe repletionis erat ꝓhibitũ. Sic ⁊ de ſomno q̃rere ꝯtingit qua. ſ. hoꝛa doꝛmiẽduꝫ ſit cuꝫ dicat Aui. in. iij. ſ. doc. ij. c. ix. Sani debent obſeruare vt ſomn⁹ eiſtẽperate exhibeat̃ et in ſua hoꝛa: ⁊ nõ ſupflue: q̃ aũt ſit talis hoꝛa ipſe nõ expꝛeſſit. Et ꝓpterea q̃rẽti quenã hec hoꝛa ſit: reſpondebimus di. Pꝛimo ꝙ non hoꝛa inanitionis ⁊ ieiunij doꝛmire debeam⁹: cũ dicat pꝛinceps in. iij. c. xiij. Si ſomn⁹ inuenit vacuitateꝫ infrigidabit ꝓpter hoc ꝙ reſoluit aut humoꝛẽ q̃ virtuti digeſtiue eſt inobediens infrigidabit pꝛopter illud qđ expandit̃ de eo ⁊ in. iij. ſ. doc. ij. c. ix. inq̇t ampli⁹ ſup vacuitatẽ doꝛmire eſt malũ ⁊ ꝟtutẽ deijciens. Qđ ſilr voluit Raſis in. ca. iij. libꝛi. xxv. cõtinentis dicens auctoꝛitate Ruffi in queſtionib⁹ epidimie. Somnus longus ſi ſequit̃ cibũ augebit caliditatem innatã ⁊ impinguat coꝛp⁹. Sꝫ ſi ſequitur exercitiũ aut balneũ aut euacuationem ⁊ ſummarie in diſpoſitiõe illa in qua coꝛp⁹ nõ ſequit̃ nutrimẽtũ: diminuet caliditatẽ innatã ⁊ macreſaciet coꝛp⁹. Et di. Joãnitius. Et quoties ſequit̃ ſomn⁹ coꝛpus carens nutrimẽto aut hũoꝛe crudo aut caliditatẽ ignẽã tũc infrigidat coꝛp⁹ extinguẽdo caliditatẽ inatã. Cui⁹ q̇dẽ rõ ĩ pꝛomptu eſt. q2 cũ caloꝛ naturalis cibuꝫ nõ habeat queꝫ digerat ⁊ cũ ſumat: ꝟtit ſe ſup ſanguinẽ ⁊ carnẽ ipſaꝫ reſoluendo ⁊ ꝓpterea ieiunantes calidi ſtomachi nihil in veſperis accipiẽtes macilenti ⁊ calidi fiũt. Nõ ſic aũt q̃ frigide fuerint cõplexionis ⁊ phlegmatici ⁊c. Neqꝫ eſt ilico poſt cibũ aſſumptũ doꝛmienduꝫ añqꝫ deſcẽderit cib⁹ ad fundum ſtõachi: huiuſmodi eñ hoꝛa oĩno eſt icõueniẽs ad doꝛmiẽduꝫ. di. Aui. i. iij. ſ. doc. ij. c. vij. Nõ ilico poſt cõeſtionẽ eſt doꝛmiendũ cibo natãte: ⁊ in. c. ix. eiuſdẽ. Melioꝛ ſomnus eſt ille q̃ ꝓuenit poſtqꝫ cib⁹ a ſupioꝛi vẽtre deſcenderit ⁊ poſt quietem eius: ꝙ foꝛſitan ſequitur ipſum ex inflationibus ⁊ rugitib⁹ quoniã doꝛmire ſup hoc multis impedit modis ⁊c. Et ſubdit. quapꝛopter ſi deſcenſus tardauerit parũper incedere dꝫ ⁊ poſtea doꝛmiat. Et iterũ poſtea ſubiũxit. Super repletionem doꝛmire eſt malum añqꝫ a ſuperioꝛi vẽtre fiat deſcenſio. Et i. iij. tertij trac. pꝛimo. c. v. dixit. Somnus ſuper repletioneꝫ ⁊ cenã ẽ res nocibilioꝛ oculo: imo opꝫ illũ qui in viſu habet debilitatem expectare donec digeſtio fiat. i. eſt fieri incipiat deinde doꝛmire. Que fuit Raſis ſentẽtia in. iiij. Almanſoꝛis. ca. iij. dicẽtis, Opꝫ vt tandiu poſt comeſtionem

aliquis ſe a ſomno abſtineat do-
nec cib⁹ ab ore ſtõachi deſcẽdiſſe
atq; inflatio ⁊ grauedo minui atq;
inferi⁹ mergi ſentiat: q ſi tardet
nõ incõgruũ eſt vt parua iuuetur
deãbulatiõe donec deſcendat. añ
ꝓo hos oẽs Gal. hoc pceperat in
li. de diſſolutiõe cõtinua di. aliqñ
eſt mẽbrũ debile vt ſtomach⁹ ⁊ na
tat in ipo cib⁹: ⁊ nõ iniungas ſom
nũ donec deſcẽderit cib⁹ de ſtoma
cho aliq deſceſu: nec donec deue-
niat in fundũ ſtomachi: ⁊ añ preci
pias eũ moueri parũ ſicut memo
rauim⁹ iã. hec ipſe. Obſeruanduʒ
eſt pterea q in meridie: niſi cõſue
tudo ꝯdixerit: nõ dormiat. Qm vt
di. Aui. vbi. ſ. In die dormire ma
luʒ eſt gñat em̃ egritudines hũe-
ctãtes ⁊ reumatiſmos: ⁊ corrũpit
colorẽ: ⁊ gñat ſplenẽ. ⁊ laxat ner-
uos ⁊ efficit pigritiã ⁊ debilitat de-
ſideriũ ⁊ gñat apoſtemata ⁊ febres
frequẽter. Et ex cauſis ſuoꝝ no-
cumẽtoꝝ eſt vt cito interrũpat: ⁊
naturã ab eo in quo erat ſtupidã
reddat. Et. i. j. iij. tra. iij. c. xiij. ait.
Dormitio multa in meridie ⁊ vl'r
ſomn⁹ mult⁹ nocet multũ memo
rie: ⁊ ppue ſuper repletionẽ plu-
rimã. Raſis quoq; in. xxv. cõtinẽ.
c. iij. di. autoritate Pauli. Somn⁹
diei nõ eſt tãte vtilitatꝫ: qr nõ põt
tãtũ ſpaciũ ſeq q poſſit digeſtio
cõpleri: ⁊ quoties icidit ſomn⁹ añ
perfectã digeſtionẽ: ſequitur oxi-
remia cum repletione ventris de
de vnctuoſitatibus. Et ſaltẽ lon-
ga erit ⁊ ponderoſa diſpoſitio cõ
dominabilis ⁊c. hec ipſe. Ex qui
bus colligi poteſt que ſit hora cõ
ueniẽs ad dormiendum: ſcʒ poſt
cenam: et nõ poſt prandium: ⁊ nõ
niſi poſtq̃ cibus ad fundum ſto-
machi deſcenderit: et poſt ſuaueʒ
deambulationem vt in ſuperio-
ribus ad plenũ dixim⁹. quare ⁊c.

¶ Ca. cclxvj. oſtẽdit quomodo
accubandũ vel dormiẽdum ſit:
an ſupine: ſcilicet vel ſuper la-
tera et ſuper quod ⁊c.

CUm plures decubitus
forme in dormitiõe re-
piant: pcliuis: ſupina:
ſup vno laterũ: equa-
lis ⁊ cũ capite eleuato
nõ erit inutile ad ſanitatꝫ ꝯſerua
tionẽ: ⁊ ad meliorẽ ꝓo pficiẽdã di
geſtionẽ intelligere q harũ mane
rierum ſit laudabilior: ⁊ que cor-
pori conuenientior: ⁊ a medicis
magis approbata. Et propterea
dicamus cum noſtro conciliatore
in differẽtia. cxxiij. ſic ad hãc pe
titionem reſpondente. Si quis
habuerit lubricũ ventrẽ: opʒ euʒ
ſup ſiniſtrũ lat⁹ iacere ⁊ dormire:
ſi aũt ꝯſtipatũ ſup dextrũ eſt accu
bãduʒ. Et ſi qs habuerit epar ca
lidũ dʒ cauere ne ſup dextrũ lat⁹
dormiat. Qui ꝓo ſtomachũ frigi-
dum ſup ſiniſtrũ. Et demũ cõclu
dit q ſup dextrũ paꝝ eſt domien
duʒ: ſup ſiniſtrũ ꝓo multũ: vt inde
pficiat ſtomachi digeſtio: qua p-
fecta iteꝝ ſup dextrũ eſt recũben
duʒ. Que fuit ſnia Auicẽ. in. iij. j.
doc. ij. c. ix. di. Sʒ ex figuris ſomni
melior eſt vt ſup dextrũ incipiat
latus: ⁊ deinde ad ſiniſtrũ reuol
uat: qꝺ ſi ei⁹ inceptio ſup ventrẽ
fiat. auxiliũ fert ſanis magnũ in
digerẽdo ppterea q calorẽ reti-
net naturalẽ ⁊ ipʒ cõprehẽdit: q̃-
re angeat ⁊c. Et i. c. regi. ei⁹ qꝺ cõe
dit ⁊ bibit di. Opʒ pterea vt poſt
comeſtionẽ pmo ſup dextrũ latus
dormiat pauco tpe: deinde ſuper
ſiniſtrũ reuoluat poſtea reuoluat
ſe ſupra dextrũ: ⁊ debes ſcire q
multis cooperiri pãnis ⁊ ceruical
eleuare ex illis exiſtũt q digerẽdo
iuuãt. Et ad vltimũ quidẽ vt mẽ-
broruʒ ſitus ad inferiora ſint de-

clinātes ⁊ nō ad ſupiora. ⁊ in. xiij.
tertij trac. ij. c. v. ſilr inqt. Dormi
re ſup lat⁹ ſiniſtrū eſt maximi iu=
uamēti ad digeſtionē pficiēdā p=
pter cōpreſſionē epatis ſupra ſto
machū: ſed ſomn⁹ ſupra dextruȝ
eſt cā velocitatis deſcēſionis cibi.
Et ēt obſeruādū vt dixit Almā. i
li. iij. c. iij. ne de vno latere ad aliō
ſepe voluat̄: tardat em̄ inde di=
geſtio atq; iſlatio ⁊ rugit⁹ ſentit̄.
Opꝫ itidem vt puluinar ſit altū:
⁊ precipue ſi cib⁹ nōdū ab ore ſto
machi deſcenderit: ſufficit em̄ vt
ter fiat reuolutio ⁊ nō pluries: vt
dictū eſt. Qd ēt in. xxv. continētis
replicauit cū in. c. ei⁹. j. dixit. Poſt
cōctionē qlibet dormiat ſup lat⁹
dextrū modice: deinde cōplendo
ſomnū ſup lat⁹ ſiniſtrū. Et nulla
fiat reuolutio abūdās in lecto eo
q̄ excitat vētoſitates ⁊ occurſum
pbet ſup digeſtionē ⁊c. Et poſtea
ſubiunxit. Pars inferior corpis in
ſomno dꝫ eſſe declinātior: ⁊ nulla
ſuperabundans fiat reſolutio in
lecto: ne reuoluat cibū in vētre de
vno loco ad aliū corrūpēdo dige
ſtionem. Que fuit ſnia Ariſto. ad
Alexādrum ſic ſcribētis. Dormi
tēperate primo ſup dextrū latus
vna hora: deinde ſup ſiniſtrū ⁊ il=
lic pfice dormitionē. Uolunt itaq;
oēs autores vt ſuper latera dor=
miendū ſit: ⁊ non ſup dorſum vel
reſupine: vt pleriq; faciūt neſciē=
tes qd̄ Pinceps voluerit in. iij. pri
mi doc. ij. c. ix. cū ait. Reſupine au
tē dormire eſt malū: ⁊ ad malas
pparās egritudines: ſicut apople
xiā freneſim ⁊ incubū: qm̄ ſupflui
tates ad poſteriora declinare fa=
cit ⁊ retinent̄: ⁊ p ſuos nō incedūt
canales naturales: q̄ ſunt ab an=
terioꝛib⁹ ſicut nares ⁊ palatum: ⁊
talē ſomnū incurrere ſolēt īfirmi
⁊ debiles pper illō qd̄ muſculis
eoꝝ accidit ex debilitate ⁊c. Qd̄
non min⁹ voluit Gal. vt teſtat⁹ eſt
Raſ. in. xxv. cōti. c. iij. dicēs. Dor=
mitio facta ſupine dorſum ſuū cō
ſeruat ſupfluitates cerebri in ven
triculis ei⁹ idō nō debēt ſomnū abū
dātē ſequi dormiendo ſupine ſup
dorſuȝ laborās apoplexia: aut ſi
pat⁹ fuerit eā pati aut epilepſiā.
Et dixit ī alio loco. Nō dꝫ dormi=
re ſup dorſum laborans catarro
deſcēdēte de capite: q̄ tūc leuem
ingreſſuȝ ei⁹ facit induci ad cāna
le pulmonis. Et alibi ēt dixit. Du
bitādū eſt ſup dormiētē tota no=
cte ſupine ſup dorſuȝ ne cito indu
catur ad apoplexiam ⁊ epilepſiā
q̄ ſupfluitates cerebri nō mane=
būt tūc: ſꝫ vētriculi ei⁹ replebunt̄
de eis. ⁊ ſubdit. Dico q̄ eſt forma
dormitiōis mala valde penes re=
pletionem cerebri ⁊c. Ecce igit̄ q̄
grāde periculū ſit dormire ſuper
dorſum: ⁊ cā multaꝝ infirmitatū
⁊ incubi pcipue ſup nūero ex tali
decubitu pueniētis vt certiſſima
ſcio expiētia: q̄ mihi puero ex tali
cā ſicut ⁊ adultis plurib⁹ accidit.

¶ Cap. cclxvij. oſtēdit qd ſit vi
gilia ⁊ q̄ tēperata cōueniat ſi=
cut ſuperflua maxime noceat.

Quāquam ea q̄ dixim⁹
de ſomni vtilitate: ſuffi
cere deberent ad intel
ligēdū quātū modera
te dormire ſit vtile. Tñ
pro ampliori notitia ipſi⁹ volum⁹
⁊ de vigilijs que ſomno opponū
tur: aliqua breuiter declarare: vt
oppoſitū magis intelligat̄ p ſuū
oppoſitū: teſte philoſopho. in. iij.
de aīa textu cōmēti. xxv. Dicam⁹
ergo cū Auic. in. j. tertij tract. ⁊. c.
iiij. ſic ſcribēte. Uigilia eſt diſpoſi
tio cū effunditur ſpiritus aīalis
ad inſtrumēta ſenſus ⁊ motus vt
eis vtat̄. Sera aūt ſupfluitas in

vigilia ⁊ egreſſ⁹ a re naturali. ⁊ in
cãtic. tex. cõmẽti. cxlj. Tẽperata vi
gilia excitat valde ſenſ⁹. ⁊ diſpo-
nit vires ad exercẽdũ opationes
ſuas: ⁊ cũ hoc mũdificat corp⁹ a
fecib⁹ ⁊ ſupfluitatib⁹. Et ſic tẽpe
rata ⁊ nõ ſupfluẽs cõmẽdat̃ ſicut
ſupabũdãs minime. Et qḋ ita ſit
apparet p Auicen. in. ij. j. doc. ij. c.
xiij. dicẽtẽ. Cũ vigilie ſunt multe
cõplexionẽ corrũpũt cerebri aliq̃
ſiccitatis modo: ⁊ debilitãt ipſ3: et
cõmiſcẽt rõnẽ: ⁊ adurũt humores
⁊ egritudines faciũt acutas. Et. j.
ſubiũxit. Uigilie deſideriũ augẽt:
⁊ famẽ efficiũt ppter illud qḋ de
materia reſoluunt ſi de digeſtiua
minuũt. ⁊ ppter illud qḋ de ṽtute
re ſoluũt. Et l. j. tertij trac. v. c. xj.
Supfluitas vigiliarũ reſoluit ſpi
ritũ: ⁊ debilitat eũ: ⁊ cũ hoc replet
cerebrũ vaporib⁹ ⁊ in. xj. dixit. iij.
trac. j. c. v. inq̃t. Uigilie ⁊ exercitiũ
ſc3 ſupflua debilitãt cor cũ reſolu
tione. ⁊ in. xiij. tertij tract. ij. c. xij.
Uigilie ſupflue cõmouent famẽ ⁊
appetitũ vehemẽtẽ. ⁊ i cãticis tex
tu cõmẽti. cxliij. ſic etiã ait. ex lõga
vigilia cõtingit expergefactio ⁊ in
ſomnietas generans anxietatẽ et
anguſtiã anime: ipſa em̃ diſſoluit
ſpirit⁹: ⁊ corpora ſedat: ⁊ corrũpit
ſplẽdorẽ ⁊ claritatẽ corporis ⁊ ca
lorẽ ei⁹: ⁊ pfũdat oculos: nocetq̃3
digeſtiõi: ⁊ mẽtẽ tollit: ⁊ ĩfrigidat
corp⁹. Que fuit ſnia Almã. in lib.
iiij. c. iij. dicentis. Uigile ṽo multe
calorẽ icẽdũt: ac formã corrũpũt:
corpuſq̃3 deſiccãt. atq̃3 cholerã ru
beam in ipſo augmẽtãt. Qḋ preci
pue operant̃ cũ corpora ſunt ma-
cra. Oportet itaq̃3 vt anima vigi-
lare nõ cogat̃ cum diſſoluta ⁊ ſtu
pida fuerit: neq̃3 ad dormiendum
incitetur cum excitata atq̃3 ſubti-
lis. ⁊ acuta fuerit motuſq̃3 leues ⁊
ſenſus fortes. A q̃ ſumpſit Auer.
in ſexto colliget cũ ait. Quãdo vi
gilie exuberãt: corp⁹ deſiccãt: ⁊ ca
lorẽ diſſoluũt naturalem: ⁊ calorẽ
accidẽtalẽ incẽdunt. Que q̃3 fuit
Gal. ſnia in. j. Terapẽtice. c. dicen
tis. Siccãt em̃ toti⁹ corpis habitũ
vigilie ppt̃ hoc ſunt nociuiſſime
his q̃ ſm ſiccitatẽ egrotant. Et in
cõmẽto. lvj. ſcḋo regiminis acuto
rũ. ſup illo hyppoc. verbo. Mul
te vigilie faciũt cõtra cibi potuſq̃3
digeſtionẽ ⁊c. Inq̃t de aptitudine
vigiliarũ eſt vt reſoluant corp⁹ ⁊
exſiccent ipſum. Et in. iij. Techni
textu commẽti. xlvj. dixit. Uigilia
exſiccat corpus eius vero oppoſi
tũ humectat. Ex quib⁹ oibus cla
riſſime pt3 quantũ ſuperflue hu-
mano corpi noceant vigilie. Et p-
pterea concludamus in vno ṽbo
cũ hyppocra. in. ij. aphoriſ. apho
riſmo. iij. dicente. Somnus ⁊ vigi
lia vtraq̃3 modo magis facta ma
lũ. Dormiamus itaq̃3 vigilemus
tẽperate: plus tñ ⁊ minus vt etas
cõplexio tempus anni: qualitas ⁊
quãtitas cibi preaccepti et talia
hmõi requirũt̃: qḋ q̃ fecerit a no-
cumẽtis ex ſomni ⁊ vigiliarũ ſu-
perfluitate pueniẽtib⁹ ſecur⁹ erit:
vt ſatis ex dictis eſt manifeſtum.

¶ Cap. cclxviij. oſtendit q̃d ſit ſomniũ: q̃ cauſe ei⁹: ⁊ q̃d de ipſo hoc in loco cõſiderãdũ: l3 ſomniatis minime ſit credẽdum.

Quia in ſomno plurima ⁊ extranea ſepenume-
ro ſomniam⁹ de quib⁹
nunq̃3 etiam cogitaui-
mus: quemadmodum
nobis euenit plerũq̃3 q volare
videmur ſuper terrã ſicut hyrun
dines faciunt. Quod quippe ſo-
mniũ noſtre cõplexioni cõnatura
liſſimum exiſtit: vt ex dicendis ap
parebit. Solent ex his inquam
nõnulli pertimeſcere adeoq̃3 ſibi

aliquod malū facientes auguriū dubitare vt firmiter credāt infortuniū ſibi parari: ⁊ inde qnq; per multos dies triſtant. Propterea mihi vr aliqd de hac materia ſomnioꝝ dicēdum eē: tū vt ipſi ſuis hmōi phātaſijs fidē deinceps nō adhibeāt: tum etiā vt intelligant quō ſomniū qualitatē ⁊ nō rē ipaꝫ ſomniatam debeāt cōſiderare: vt ſciāt ex hoc qualiter corpus eorū diſpoſitū ſit: ⁊ qbus egritudinibꝰ ꝑparatū: vt ſe valeāt ab illis precauere. Sꝫ anteq̄ ad hec deſcēdamus: declaremꝰ qd ſit ſomniuꝫ: ⁊ que cauſe ipſius: vt dicēda clariꝰ pateſiāt. Dicimꝰ ergo cum Petro padubanēſi in. xxx. proble. cōmēto vltimo ſic ſcribēte. Somniū eſt paſſio cauſata ex motu in phātaſia facto. vel meliꝰ. Eſt phātaſma factū a motu ſimulacroꝝ dormiētis in eo qd a multis fit cauſis: et ſm hoc diuerſa ſortiunt nomina. Fit eñ qnq; a ſupabūdantia aliquoꝝ humoꝝ in corpore exiſtētiū p qd quidē medici cōiecturāt multa ſicut. j. dicemꝰ. Cauſat etiā ſomniū ꝑpter motꝰ ⁊ operatiōes. de quibus multū fuit aīa ſolicita in vigilia ⁊ vehemēter eis intēta: ita ꝙ nocet dum dormit quieſcentibus motibus exterioribꝰ nō adhuc motus quieſcit interior factꝰ in phātaſia. in qua forme apprehenſe retinētur a virtute imaginatiua eas diuerſimode cōponēdo modo q̄dem ſentitur minꝰ tūc aūt magis eo ꝙ maior motus obſcuret ⁊ diſſoluat minorem ſicut dicit in libello de ſenſu et ſenſato ⁊ in. v. de generatione aīalium. et in de ſomno ⁊ vigilia. ij. Unde in eodem dicit. Phātaſmata quedā eē cauſas proprioꝝ vniuſcuiuſq; actuū nō eſt irrationabile: ⁊ tale ſiquidem ſomnium poteſt animale nominari: cū cauſet a motu in virtute aīe a prioribus actibus relato. Cauſat etiam qnq; ab impreſſione facta ab aīalibus celoꝝ vel intelligētijs ipſoꝝ: q̄ etiam motores dicunt orbiū operantes qnq; formā in imagine ſm cōparationē ipſaꝝ ⁊ cōparationē aīaꝝ noſtrarū ⁊ aptitudinē: q2 aīe noſtre hñt maiorē cōparationē ⁊ ſilitudinē cū ſubſtātijs angelicis q̄ cuꝫ corporibꝰ ſenſibilibus: vt di. Aui. in lib. iij. de anima. vnde. j. regim. acutoꝝ dicit: ꝙ quedam ſomnia ſunt a deo benedicto ⁊ ſublimi. et id ſiquidē pōt ſomniū celeſte appellare cū ab aīalibꝰ cauſet celorum ⁊ ſi qd ſomniū verū eſt: dicēdum ꝙ ſomniū verius eſt celeſte. Aliud aūt nullius aut pauce virtutis exiſtit: ſunt eñ magis deluſiones quedā eoꝝ circa q̄ aīa fuit ſolicita in vigilia et occupata: ſicut fameſcēti repreſentat alimentum: ⁊ cupiēti coitū femella. Somniū aūt naturale et ſi verificet vtplīmum nō tñ aliquā mirabilē oſtenſionē importat. Cui aūt ſomnia videat celeſtia ſeu a celo reuelata: ille eſt q̄ ꝯſueuit dicere verū. Uiſus eñ prauaꝝ cognitionū ⁊ cōſiderationū inducit imaginationē maloꝝ moꝝ ⁊ inobediētiuꝫ ꝟtuti rōnali: vñ dictū eſt meliores ſomnia videre meliora. Quare ſomnia mēdacis: deriſoꝝ: loquacis: triſtis: ebrioſi: ac illiꝰ in quo ꝑualet cōplexio aliqua vel ſolicitudo nō ſunt ꝟa. Uale. iij. de ſomno et vigilia. quoꝝ loquar eſt natura ⁊ melācholico mltimodas viſiōes vidētes: ꝙ exiſtūt in multo motu: ꝑpter qd nō ſunt ꝟe ſomnia plerūq; niſi videant circa mane: tūc eñ motꝰ hūoꝝ deſcēt magis ⁊c. Silr. inqt in dria. clvij. plures de ſomno adducēs diſtinctiōes inter

quas principaliſſima eſt illa quā ꝫ. tetigimꝰ. ſ. ꝙ aliqḋ eſt naturale aliud aīale: ⁊ nonnullū celeſte ſeu diuinū: ⁊ vocat illud naturale qḋ ex dn̄io cōplexionis ꝯtingit ⁊ humoꝝ ſicut dicit Aui. in lib. ſuo de de aīa ꝙ naturalia ſomnia ſunt q̄ veniūt ex tēperātia ꝟtutū hūoꝝ cū ſpiritu gerēte ꝟtutē formalē ⁊ imaginatiuā ⁊c. Aiale ꝟo quod cauſať a mlta ſolicitudine aīe circa aliqḋ in vigiliis. Diuinū ꝟo ſomniū qḋ a diuinis ſiue celoꝝ cauſať alabꝰ de quo ipſe poſt multa ſic ait. Sōniū veriꝰ eſt celeſte ſeu diuinū: ⁊ marie cū aīa fuerit libera ſuperioribꝰ ſubſtātiis applicata eoꝝ repñſentationes ſuſcipiēs. Animale ꝟo nulliꝰ aut pauce veritatis exiſtit: eſt eñ magis illuſio q̄daꝫ eoꝝ circa q̄ aīa fuit ſollicita ⁊ occupata in vigilia: ſeu fameſcēti repñſentanť cibi: appetētiq; mingere cloaca ⁊ ſtrepitꝰ agonizāti. De ſomnio ſilr naturali dicit vbi ꝫ. ⁊ tandē de eo ſic ꝯcludit: ꝙ ſi accidit: ⁊ marie ꝯ repletionē ꝓprieq; vaporabiliū vētoſoꝝ ꝟificať q; minime. Et ꝓpterea q̄ timere ſolēt ex ſuis ſomniis: deinceps non expaueſcāt nec eis aliquā ꝑenitꝰ fidē adhibeāt cū vt plimū deluſiones ſint vt ꝑdictū eſt: q̄bus nō eſt credēdū. medici: phi: et theologi vnanimiter ꝑcipiāt. Et lꝫ valeriꝰ marimꝰ plima narret de ſomniis Artoꝝ medici. Ceſa. Aug. ꝑ. Decii. M. Torquati. M. Cic. C. Gracchi. Caſſii Parmēſii. Atterii Ruffi. Alex. regis macedonie: alioꝝq; in li. j. que quidē celeſtia dici pñt: rariſſime ⁊ non niſi magnis viris contingentia. Non debet tamē ex hoc vnuſquiſq; tam facile de numero illorum eſſe ſibi perſuadere: vt ſomniis propriis naturalibus vl' etiā aīalibꝰ fidē adhibeat.

¶ Ca. cclxix. oſtendit quomodo qualitas ſomniorum ⁊ non ipſa ſomnia conſideranda ſit. vt ſani dominium humorū ſui corporis intelligant.

[I]N ſuperiori capitulo viſum eſt q̄d ſit ſomniū: que cauſe eiꝰ: ⁊ quō rebus ſomniatis nequaq̄ credendū eſſet. In hoc autem loco oſtendamus ꝙ in pn̄cipio illius ꝓmiſeramus: ſcꝫ vtilitatem que ex qualitatibus in ſomniis apparētibus eſt eligenda: vt ꝑ eas ſomnioꝝ qualitates qualiter diſpoſiti ſimus in humoꝝ ſuperabūdātia facillime ꝑcipiamꝰ. In primis ergo dicamꝰ cū Auic. in. iii. j. do. iii. c. vii. ſic ſcribēte. Somnia ſignificātia dn̄ium ſanguis ſunt: ſicut cū hō i ſōnis res videt rubeas: aut ſanguinem multū ex ſuo corpe exire: aut ſe i ſanguine natare: ⁊ ſimilia. Dominiū vero phlegmatis ſignificāt ſomnia: in q̄bus videnť aque ⁊ flumina ⁊ niues ⁊ pluuie ⁊ frigus. Dn̄ium ꝟo cholere rubee mōſtrāt ſomnia: in quibꝰ videnť ignes ⁊ vexilla citrina: ⁊ videre res q̄ non ſunt citrine citrinas: ⁊ videre incēſionē aut calorē balnei: aut ſolis aut his ſimilia. Et dn̄ium cholere nigre. ſ. melancholie oſtendūt ſomnia terrorē facientia ex tenebris et cruciatu ⁊ rebꝰ nigris ⁊ terroribus. Et in j. iii. c. vj. in fine ſic ēt inq̄t. Plurimū eñ viſionis reꝝ citrinaꝝ calidarū ſignificāt dn̄ium cholere. Et ſilr plurimū viſionis reꝝ cuiq; cōplexioni ꝓportionaliū: quas numerare nō eſt neceſſe. Et ſomnia quidē ꝑmutata ſignificāt caliditatē ⁊ ſiccitates: ⁊ illa quoꝝ nō recordať ſignt frigiditatē ⁊ hūiditatem ꝯm plimū. Qḋ ſenſit Raſis in iii. Alman. c. xxiii. dicēs. cū enim

aliqs īſomnio: pluuias mltoties videt & mare & flumos: mlta in ei⁹ corpe hūiditas adeſſe ſignificat. Ignes vō ac fulgura & lites cū aliqs ī ſomnis frequēter aſpicit cholera rubea ī ipo abūdare mōſtratur. Colores āt rubeos & tictos ac nuptias & cibaria dulcia & vētoſas atq fluxū ſanguinis ac phlebothomiā ſi aliqs ſōniauerit: ꝙ ſanguinis mltitudo ſit dclarat. Cūq mlta fuſco colore ticta atq nigredinē & timores ac pauores ī ſomno aliqs aſpicit: cholere nigre opatio ſigtur. Et cū aliqs in ſōno videt ſe manere qſi ī loco niuis vl frigido a q̄ ledit frigoris ſigtur victoria. his āt ꝯria ſi viſa fuerit: ꝯrie erūt ſigtiōes: & ſi aliqs videt ſe qſi in balneo vl ī ſole vl qſi canicularib⁹ expōat dieb⁹: vel in igne exceſſus ſigtur caliditatis. Et cū aliqs ſomniauerit ſe qſi volare et iuadere ſicut accipiter & cape: ſiccitatē mōſtrabit exceſſus: atq hūoꝝ leuitas & ſubtilitas. Si qs ēt ſe qſi ab aliq̄ aggrauari ſōniat repletiōe laborare oñdit. Quicūq ēt ſe per loca quaſi cenoſa icedere videt fetidū habentia odorē: putridos in corpore demōſtrat hre humores: his vero ꝯria cōtrariā hnt ſignificationē. Qui aūt in ſomnis videt ꝙ quaſi incedat per hortos bonum hntes odorē: ſuoꝝ ſigatur equalitas hūoꝝ: & ꝙ a putredine valde ſunt remoti. Per loca vō quaſi anguſta & p foramina ſi qs ſe ambulare cōſpicit: inſtra anhelitus grauem pati egritudinē demōſtrant: que ipm tātā aeris qtitatē attrahere vetat: qta ei eſt neceſſaria. Gal. quoq in. v. de interiorib⁹. c. vi. inqt. Multi ppter malos hūores in ſtōacho coadunatos viderūt peſſima ſōnia: quoꝝ ſomni diſturbati ſunt &c. Et ī li. de ſomnijs ait. Sōniū nobis indicat diſpoſitiōes corpis. Ignē em̄ acceſſuꝫ qs vidēs in ſomno a tanta moleſtat cholera. ſi vō fumū vl caliginē vel pfundas tenebras: a nigra cholera. Pluuia vō hūiditatē abūdare idicat. Nix āt & glacies: par phlegma frigidū: & poſt aliq̄ ſubiūxit. Sōniam⁹ plerūq ea qb⁹ egim⁹: vt bibere: coire: & ſitis. & poſtremo dixit. Que videt q̄ egrotant in ſomnijs coindicabunt plerūq nobis indigētias & abūdātias & qualitates humoꝝ. Et ppterea dnt ēt ſani ſi frequēter viderit aliqd ſupradictoꝝ cū medicis ꝯſulere: & cōſideratis ēt alijs indicātib⁹: poterunt poſtea purgari: & a futuris infirmitatib⁹ pſeruari. Et hec ſunt q̄ in ſomnijs attēdere debem⁹: qm̄ natura plerūq demōſtrat qb⁹ indigeat: vt clariſſime ptꝫ de his q̄ in cena carnes ſalitas mādncarūt: & nō multū biberūt in nocte ſitientes dū dormiūt ſe bibere ſomniāt vinum aut aquā: ſitim eoꝝ minie remouētem: ſicq de alijs ſomnijs naturalibus: quare &c.

¶ Ca. cclxx. oñdit q ab accidētibus aie ſit abſtinēdū & maxime poſt cibū & refectionē: digeſtionē quā corrūpūt fieri phibeāt.

Dixim⁹ ſupra l. c. ſ. cclxi. ꝙ poſt cibi aſſumptionē deſcenduꝫ erat: aut modicū deābulandum donec cibus ad fundū ſtōachi deſcēdiſſet: deīde dormiēdum & hoc vt melior celebraretur digeſtio. cū ſomnus fortificādo virtutes naturales digerere faciebat. Ex qbus oībus tota intentio nr̄a erat: vt preaccepta reficiētia oīno coquerent in ſtōacho: & in eo nō putreſcerēt quod iterum procuramus dicentes qd oē illud qd digeſtionem corrumpit aut eam

impedit: ſit fugiendū pro viribus: & q̄ dixit princeps in .iij. j. doct. ij. c. vij. Accidentia aīe horribilia: et mot⁹ corporei fortes digeſtiōez fieri phibēt. Cuius dicti ſcōaz ꝑtem dū loq̄remur de exercitio et coitu poſt cibū: ſufficiēter declarauim⁹. Primā ꝟo. ſ. ꝙ aīe accidētia digeſtionē ꝓhibeāt: hoc in loco intēdimus manifeſtare vt ab eis caueāt q̄ ſani deſiderāt ꝑmanere. Dicamus ḡ cum Gal. in. j. de regi. ſanitatis ſic ſcribēte. Opʒ medicū qui dʒ cuſtodire ſanitatē ſtudere ne mores aī corrūpanꝛ: nō vt phus: vt ꝯſeruet ipſius aīe ſanitatē: & faciat hoiem virtuoſum: ſʒ vt nō facile in egritudinem deueniat corpus: etem̄ furor: & ſict⁹ & ira & triſtitia et ſolicitudo ampliorq̄ʒ opʒ & vigilie q̄ ſup his ſūt febriū & aliaꝝ egritudinū ſunt pricipia. Sicut eʒrio pigritia mētis amētia & aīa oiſariā deſes decolorationē & denutritionē opaꝛ infirmitate naturalis caloris: quē oib⁹ cuſtodire opʒ infra terminos ſanitatis &c. Ex qua ſnīa manifeſtū eſt ꝙ medic⁹ ꝯſeruator debeat de accidētib⁹ aīe curā hr̄e. de illiſq̄ʒ nō modicū cōſiderare: atq̄ʒ illa in regimine cōſeruatiuo ꝓhibere: & pcipue poſt cibi et pot⁹ aſſumptiōez: ne digeſtiōez impediāt vel corrūpāt ſiꝛ cū ipſa de ſui natura nō ſolū q̄d dictū eſt faciāt: ſʒ totū etiā corp⁹ a ſua tēperie: & naturali ꝯplexiōe ꝑmutēt: et hūiditates ſicut & corp⁹ totū exſiccent: di. Gal in .iij. techni. textu cōmenti. xxxv. Abſtinere manifeſtū: q̄m ab intēperātia opʒ aīe paſſionū. ſ. ire: triſtitie: gaudij: furoris: timoris: inuidie: ſolicitudinis: extermināt em̄ hec et ꝑmutāt corpa ab ea que eſt ſm̄ naturā conſiſtentia. in cuius cōmēto dixit haliab. Ira & furor faciūt accidere caliditatē ſuperfluā. Gaudium vero et leticia caliditatem equalem. Timor autē & pauor faciunt accidere frigus: & totum q̄d faciunt iſta accidētia nō faciūt: niſi meditatione motus ſpūs: vn̄ corpus exſiccatur: teſte eodē Gal. vbi. ſ. et textu cōmenti. xlvj. di. Oēs aīe paſſiōes exſiccāt corpus. Et ꝙ etiā fiant ex diuerſo ſpūum motu aīe accidentia: vt dixit hali. apparet p Aui. in ij. j. do. ij. c. xiiij. ſic ſcribentē. Oīa aīe accidentia ſequunꝛ: aut eis aſſocianꝛ motiones ſpiritus interi⁹ aut exterius: et iſtud aut erit ſubito aut paulatim: & eius motionez ad exteriora ſequiꝛ frigiditas ei⁹ quod interius exiſtit. Et fortaſſe ſuperfluit illud q̄d reſoluiꝛ ſubito. Ergo infrigidaꝛ exterius & interius: & ſequiꝛ eam ſincopis aut mors: & motū q̄dem eius ad interiora ſequiꝛ frigiditas eius q̄d eſt exterius & caliditas interior: & cū multa coanguſtatiōe cōſtringiꝛ et infrigidaꝛ interi⁹ & exterius: & ſincopis magna aut mors ſequitur ipm̄ &c. Ex quibus apparet ꝙ oīnouitāda ſint aīe accidētia ꝓpter tale magnū periculū ſequens ad ſubitum & fortem motum ſpūs interius aut exterius. Et pcipue illa fugienda ſunt accidentia que triſtari faciūt ſicut inq̄t Almā. in lib. iiij. c. ix. Q̄m oibus ſanis nocumētum inferunt exceptis his qui carnis indigēt minoratiōe. Abſtinendū eſt ergo ab ira: triſtitia: īuidia: ſolicitudine: et hmōi: & lʒ ſemper permaxie tn̄ poſt cibi & potus aſſumptionē: q̄m digeſtionem fieri prohibent: et quandoq̄ʒ corrumpunt diuertendo ſpiritum & naturalē calorem a ſtōacho ad cor vel ad membra exteriora ſcd̄m ipſorum accidentium diuerſitatem: vt diximus: quare &c.

¶ Cap.

¶ Ca.cclxxj. oſtẽdit q̄ nocumẽ
ta in corp⁹ puenĩat ex ira: iracũ
dia: odio furore: ⁊ ſilib⁹ poſtq̄
declarauerit q̄d ipſa ſint ⁊c.

VIſum eſt in ſupiori ca.
pĩtali quodãmõ qua
liter aie accidẽtia dige
ſtiões fieri phibebãt et
plurimũ corpi nocebãt
rõne ſubiti mot⁹ ſpũs ad interio
ra vel exteriora. Nũc aũt in ſpãli
videam⁹ q̄tũ ira odiũ et ſilia ſint
ſanitati corporis inimica declarã
tes prius q̄d hoꝝ ſit vnũquodq3:
vt ſcribẽda de ipis manifeſtius in
telligãtur. Dicam⁹ ergo cum ha
lia. in. v. the. c. xxxviij. ſic referẽte.
Ira eſt ſanguinis cordis ebullitio
naturaliſq3 mot⁹ caloris ⁊ ei⁹ ad
exteriora exit⁹ ſemel ſubito adul
ciſcẽda q̄ nocet. Qd ab Ariſt. ipſe
videt accepiſſe dicẽte in ſcd̃a pbl.
prob. xxvj. Ira eſt acceſſio ſangui
nis circa cor. Et i. viij. corũdẽ pbl.
xx. Ira timiditati ꝯtrariũ eſt ⁊ ira
cũdia. Eſt aũt ira q̄ddã ab igne:
multum eñ igne ꝯiunctos interi⁹
tepeſiunt: maxime autẽ eſt in pue
ris diſcere: viri aũt leduntur ⁊c. In
cuius ꝯmẽto Padubañ. nr̄ ſic ait.
Iracundia eſt velox inclinatio ad
irã in qb⁹ nõ op3 ⁊ magis q̄ op3
⁊ vbi nõ op3. Gal. autem in primo
de diffe febrium. c. iij. ſic eã diffini
uit. Ira eſt ebullitio q̄dã ⁊ motus
vehemens iraſcibilis virtutis que
in ipſo corpore cordis incidet cu3
caleſit ipſa ſubſtantia. Et in ſcd̃o
de regimine ſanitatis inquit. Ira
non eſt audacia: ſed velut feruor
quidam eius qui ſm cor ſangui
nis: ⁊ in ſcd̃o de accidẽti ⁊ morbo
c. ij. Ira eſt feruor caloris in corde
exiſtentis propter motum aie. Et
in. v. de accidenti. c. vj. Ira eſt ma
gnus ac fortiſſim⁹ motus in loca
diuerſus ⁊ ppterea valde corpus
perturbat et permutat a naturali
cõſiſtentia. Quid aũt ſit odiu3 nõ
a multis expſſum inueniť attñ di
cere poſſum⁹ q̄ ſit ira ꝯfirmata: vt
colligiť ex dicto Ualerij maximi l
li. ix. c. iij. ſic ſcribente. Ira q̄3 aut
odiũ in pectorib⁹ hũanis magnos
fluct⁹ excitãt p curſu celerior illa
nocẽdi cupidine: hoc aũt ptinati⁹
ac nũq̄ ſine tormẽto ſui violẽtius
⁊c. Sic eñ odiũ ab ira differt ſicut
maius a minori: queadmodũ cla
riſſime beat⁹ inq̄t hieronim⁹ his
verbis. Quãtum aũt inter feſtucã
⁊ trabẽ: tm̃ inter irã diſtat ⁊ odiũ.
Odium eñ ira inueterata eſt ⁊c.
Qd q̄ his viris ſapientiſſimis cre
dere voluerit Aui. ſaltẽ pho ac me
dico pcipuo credat: hoc idẽ volẽti
in li. de viribus cordis. c. viij. cum
ait. Sicut ira eſt mot⁹ ad vindictã
nõ valde fortis: ſic odium eſt pſe
uerantia forme nociui in imagina
tiõe ſeu phãtaſia: et perſeuerãtia
ſimul imaginatiõis effect⁹ ad vin
dictã ſumendam ex eo. Furor au
tem eſt manaica cõfidentia: vt ex
dictis Gale. in. ij. techni elicitur.
que omnia vt prediximus: diuerſi
mode nocent ſanitati ad malas ⁊
q̄plures perducentia leſiones.
Dixit naq3 Priceps in. ij. j. doc. ij.
c. xiiij. Ex motu q̄dem ad exterio
ra ſubito facto fit ira: que ſi cõti
nuata fuerit: facit cadere in melã
choliam. Qd ſilr aſſerit Gal. in cõ
mento illius aphoriſmi. Timor ⁊
puſillanimitas ⁊c. vbi ſic inquit.
Multos in has paſſiones cecidiſ
ſe vidi propter iram odium et tri
ſtitiam: quoniã ira et furor faciũt
accidere caliditatem ſuperfluam:
vt dixit hali. in cõmento. xxxv. ter
tij techni. A quo videtur princeps
accepiſſe in. j. cano. Fen doctrina
⁊ ſumma ſcd̃is. c. vero. j. di. Ira fi3
oi3 diſpoſitionẽ calefacit: ⁊ in. iij.

primi.c.iiij. Ira vehemēter calefacit.⁊ in.xiij.tertij tract.iij.c.xxxiij. ſcripſit. Ira triſtitia ⁊ hmōi multoties ſunt cā effuſiōis materia ꝓ ad ſtōachū: in cāticis q̄ ſic ait. Ira aīe incitat frigiditatē.ſ.ꝓpter reſolutionē: q̄ qñq; magnificat intātum donec ledat in vltimo. Ɋ̄ſilr ſenſit Gal.in.vj.Terapē.c.iiij.di. Ire ſolicitudines in quolibet mō ⁊ vigilie nocēt diſſoluētes virtutē. Ex ira tñ nullus vnq̄ mot⁹ eſt inqnit ipſe in.v.de accidēti ⁊ morbo c.vj. in prio etiā de regi.ſanitatis ſic ait. Immoderati mot⁹ qui ſunt in cōcupiſcentia ira ⁊ cogitatione magis cholericū reddunt hoiem vñ febres ⁊ oēs calide egritudies cōſequunt: qualr aūt declarauit Gali.in.v.the.c.pal. cū inqt. Que eñ oibus iraſcunt ex cauſis ſolliciti ſunt ⁊ triſtes: ⁊ ad q̄uis modicā timēt ⁊ exterrent occaſionē: oppilatiōes opinant falſas: his ſepe de cauſis in morbos incidūt peſſimos ⁊ paſſiōes i tm̄ vt hmōi nōnulli moriant ſi in eis hoꝝ aliqua accidentiū roborent. Et poſt aliqua ſubiūxit. Ira calefacit corpus ⁊ deſiccat: cholerā ꝯfortat rubeā itm̄ vt febrē qñq; dici pariat. Et ſi q̄dē in corpe humorē ad putreſcēdū parat⁹: febrē gñat putridā. Si aūt immoderata fuerit ira virtutē diſſoluit naturalē eo ꝙ illum plurimū emittat ⁊ i ptes diſſipet: vñ ⁊ virtus debilitat tremor qñq; accidit: ⁊ ſi adhuc augeat defectus ſequit maxime ſi hō debilis ſit virtutis: niſi ꝙ ira minime mortem aſciſcit. hec ipſe. Ex qbus facile cōprehendi pōt quātum ira noceat vnicuiq; ⁊ precipue macilentis multoq; magis odium: et furor et talia: ⁊ ideo abſtinendū eſt ꝑ poſſe oī ab huiuſcemodi ne corpus inflāmet: ⁊ ſpūs reſoluantur et ꝑmarie poſt ciboꝝ ⁊ potuū aſſumptiōem. Que q̄dem paſſiuū pta adeo ſupueniētib⁹ his paſſiōibus alterantur: ꝙ frequēter. Et ſi nō ſemꝑ corrūpunt in ſtōacho: et tū malos hūores ꝯuertunt: ex quibus febres ⁊ alie cōſiles gñantur īfirmitates. Sʒ fortaſſis dicet cholericiſſimoꝝ q̄ſpiā. Si ex naturali cōplexiōe adeo ſum pron⁹ ad irā: vt ex leuiſſima etiā cā iraſcar: q̄d ego poſſum: nō eñ hoc in mea cōſiſtit facultate: ⁊ ſi doleam ex hoc minie tñ ab huiuſcemodi paſſiōe nequeo abſtinere. Cui dicem⁹ ꝙ ipſe Diogenis cōſilio dʒ vti q̄ cuʒ interrogatus eſſet q̄d agēdū hoi foret vt non iraſceret. Rñdit recordet ꝙ nō ſemꝑ neceſſe eſt vt ſeruiatur illi: imo viceuerſa eſt alteri aliqñ ſeruiendum: nec opʒ vt ingiter obediat illi: ſed ⁊ interdum et ipſe obediat alteri: nec neceſſe eſt vt ſemꝑ ab alijs colat: ſʒ qñq; patiat: ⁊ ipſe cū hec fecerit: ⁊ cū hoc ei⁹ debilitabit ira: quare ⁊c.

¶ Ca.cclxxij. oſtendit nocumēta ꝓueniētia ex timore triſtitie ⁊ ſolicitudine.

OStēdam⁹ in hoc.c. quot ⁊ q̄ta nocumēta ex frequētato timore ſoleāt ꝓuenire: vt ab eo ⁊ a triſtitia pariter caueamus dicentes cuʒ Galia.in.v.the. c.vl.ſic ipʒ deſcribente. Timor eſt naturalis ingreſſus caloris ad interiora corporis ꝓpter aīe ab aliquo nocēti fugā ⁊ exaſperāti: cuʒ ſit nature aīaʒ a nocētib⁹ ⁊ ſubito terrētib⁹ que nō ꝯſueuit timere et fugere: qd̄ ſenſit Ariſt.in.x.ꝓble. prob.lxj.di. Timor eſt infrigidatio exteriorum et caloris contractio ad partes interiores ſub corde. Et.xxx.parti.eorundem inqt.

Timoꝛ īfrigidat: manifeſtāt aūt
terrefacti, tremūt eñ ait ipē. Cuiꝰ
ſīlr voluit Gal. in. v. de accidēti ꝛ
moꝛbo. c. vj. cū ſic ſcripſit. Timoꝛ
ſanguinē coloꝛē atq̄ ſpūm repoꝛ
tat ad īterioꝛa. ſ. ad ſuā oꝛiginē: ꝛ
ad coꝛ: atq̄ exterioꝛa coꝛpis refri
gerat. Et poſtea ſubiūxit. In timo
re vtꝰ aīe nō cōfoꝛtat̄: neq̄ ad ex
terioꝛa reuertit̄: ꝛ idcirco caloꝛ ex
tiguit̄ intm̄ vt totū refrigeret̄ coꝛ
pus. Et ſubdit. Illa accidētia q̄ ſu
bito fiūt in timoꝛe in triſtitia, pau
latim ꝯſtringūt: ꝛ nō differūt niſi
ī magnitudīe ꝛ foꝛtitudine n̄ aūt
gn̄e. Et in li. d̄ pnoſticatiōe p pul
ſum ſic q̄z ait. Coꝛpus pp̄ter aīe
paſſiōes multoties pati aſſueuit:
foꝛtaſſis aūt non exiſtimabit q̄ſq̄
q̄ agonie ꝛ tioꝛes repēte aīaꝫ exa
gitātes pulſus vtūt: cū tm̄ plīmū
pmutēt. Et ī li. de tipo. c. iij. di. Ti
moꝛ et terroꝛ turbāt vtutem ꝛ de
bilitāt ipam nō minꝰ alijs cauſis.
Q̄d etiā ſenſit ī. iij. Tehni. parte
illa. Abſtinere aūt manifeſtum eſt
ꝛc. cū di. Timoꝛꝫ inuidie et ſolici
tudinis extermināt eñ et pmutāt
coꝛpa ab ea q̄ hꝫ nāīm cōſiſtentia:
in cuius cō. ſcripſit. Hali. Timoꝛ
aūt et pauoꝛ faciunt accidere fri-
gus ſuperfluū. Et iō di. Hip. i. vj.
aphoꝛ. aphoꝛiſ. xxiij. Si timoꝛ et
puſillanimitas mltū habeāt tp̄s
hn̄tem melācholicū pficiunt. Et
Auin. in. ij. j. c. iij. Cū mltus timoꝛ
adeſt et pernitioſus: vētriculi coꝛ
dis ſanguine euacuātur: q̄uis in
timoꝛe moueat̄ ſpūs ad interioꝛa
ſubito ſicut ipē di. in eadē doc. ij.
c. xiiij. Et in cāticis tex. com. clxij.
ſic q̄z ait. Timoꝛ incitat frigidita
tem: q̄ qn̄q̄ magnificat̄ intm̄ do-
nec ledat in vltimo. et pp̄terea a
rebus timere facientibus dꝫ p vi
ribus vnuſq̄ſq̄ ſanus abſtinere:
vn̄ q̄ hac paſſiōe ꝯſueuit moleſta-
ri. Catonis ſtoici pceptū obſeruet̄
di. Deſines timere ſi ſperare didi
ceris. A triſtitia ꝯſilr ē abſtinēdū:
cū ex ea pauciora nō eueniant no
cumenta: ſꝫ q̄d ipa ſit pꝛio expōa
mus di. cū Hali. i. v. theo. c. vlt. ſic
eā diffiniente. Triſtitia nālis ē ca-
loꝛꝫ īgreſſꝰ ad coꝛpis īterioꝛa pau
latim itm̄ qn̄q̄ q̄ coꝛpi febꝛē vniꝰ
diei afferat: cuiꝰ ſi diuturnius tp̄s
fiat: coꝛpꝰ foꝛtit̄ calefacit: oīaq̄ ca
leſiunt mēbꝛa ſolidat̄q̄ caloꝛ na
turalꝫ ī pncipalibꝰ mēbꝛꝫ: fitq̄ ab
īde ethica febꝛꝫ. Si ħ īmoderata
fuerit triſtitia īfrigidat aꝝ ꝯplexio
nū coꝛpibꝰ: coꝛpus refrigerat̄: ca
loꝛq̄ extiguit̄ naturalꝫ ſua ītꝫ coꝛ
pis īterioꝛa ꝯuerſiōe q̄ ex re immi
nutꝰ coagulat̄: ꝛ pp̄terea triſtitia
oībꝰ nocēs coꝛpibꝰ: ꝛ illa ſubuer
tēs maximeq̄ frigida ꝛ ſicca. hec
ipē. Cuiꝰ ſilr voluit Auin. in. iij. j.
c. iiij. cū iq̄t. Triſtitia multū exſic-
cat: ꝛ pigritia vtutes laxat aīales
ꝛ ꝯplexionē phlegmatꝫ ad ꝑp̄cta
tē īclinat. Et i. xiij. iij. tra. et. c. ter
tijs ait. Triſtitia ē cā coꝛruptiōis
et deſtructiōis digeſtiōis. Et in li.
de viribꝰ coꝛdꝫ. c. v. In melācholi
cis hn̄tibus ſpūs tenebꝛoſos per
durat triſtitia. ꝛ in. c. vj. eiuſdē ite
rum di. Sicut letādi frequētia di-
ſponit ſpūm ad leticiā, ſic triſtā-
di ad triſtitiā. ꝛ in. c. viij. Triſtitia
diſponit ad iram. In tex. q̄z com.
clix. cāticoꝝ ait. In lamēto q̄dem
ꝛ triſtitia fert̄ indicia nocumēti ſu
per macrū: ꝛ ſolū ꝯfert īdigēti diſ
ſolutiōe. Que fuit ſnīa Gal. in. vj.
the. c. iiij. d. Triſtitia ꝛ agōia ꝛ ire
ꝛ ſollicitudīes ī q̄libꝫ modo no-
cēt diſſoluētes vtutē. ꝛ ī. v. d̄ acci
denti ꝛ moꝛbo. c. vj. ſic ſcripſit de
ipa. Quibꝰ accidit triſtitia frequē
ter moꝛtui ſūt: ꝛ hec puſilanimibꝰ
ſolet euenire: nā coꝝ aīa debilis
atq̄ defecta extiguit̄ atq̄ ſuffoca

tur. Extinguit aūt ꝑpter frigoris dn̄atione. Suffocatur aūt: qꝛ ſanguis ad ſuā reuertit originem ac coadunat: ꝛ ꝑpter has cauſas deſiccat corpora. Qđ ſenſit Salomō i Prouerbijs c.xvij. di. Spūs triſtis deſiccat oſſa. et in. c.xxv. eo rūdē. Scut tinea veſtimento: ꝛ ꝟmis ligno: ita triſtitia viri nocet cordi. Et ꝑpterea cōcludamꝰ cū eodē in. c.xxx. Eccleſiaſtici di. Triſtitiam nō des anime tue: et nō affligas temetipm̄ in cōſilio tuo: triſtitiam lōge expelle a te: multos eñ occidit triſtitia et non eſt vtilitas in ea. hec ipſe. Fugiamus igitur ꝑ poſſe res oēs triſtari facientes: ꝙ ſi id fieri nō pōt cū acciderit patiēti aīo ſūt tolerāde: ꝛ ꝙcitius poſſibile fuerit expellēde ꝛc.

¶ Ca. cclxxiij. ondit nocumenta ꝑueniētia ex inuidia ꝛ imaginatione poſtꝙ declarauerit quid ſit ipſa inuidia.

QUid ſit inuidia ondāmus prio: et poſt ea q nocumenta ex ipa proueniāt: ꝙtūqꝫ corpi nocere hēat: et dicamꝰ cū Ariſt. in. ij. rhetoricoꝝ ſic eam deſcribente. Inuidia ē triſtitia qdā ſup bona actiōe apparēte bonoꝝ circa ſiles: zelꝰ aūtē eſt triſtitia qdaz ſup apparenti pn̄tia bonoꝝ honorabilium et ꝯtingentium ſibi accipere ꝑter ſiles natura. nō qꝛ alij: ſed qꝛ nō vt ſibi ſunt. zelatiuus ſeipm̄ ꝑparat ꝑpter emulationē vt obtineat bona. Inuidus aūt vt primus nō habeat ꝑpter inuidiā. et in. ij. topi. Inuidia eſt triſtitia in apparenti vtilitate alicuiꝰ. A q Tulius in tuſculanis li. iij. accepit cū ait. Inuidentia egritudo eſt ex alteriꝰ rebus ſcđis. et in li. ij. de oratori. Laudi atqꝫ glēmarie inuideri ſolet: iuidēt hoies marie ꝑibꝰ aut iferioribꝰ inuidēt ſepe vehemēter: ꝛ eo magꝫ ſi intolerātiꝰ ſe iactāt ꝛc. Hoc aūt vitiū ſic pinxit Oui. i. ij. li. metamor. di. Cōcuſſe patuere fores videt intꝰ edētē Uipeā carnes vitioꝝ alimēta ſuoꝝ Inuidiam: viſaqꝫ oculos auertit: at illa Surgit hūo pigre: ſemeſaꝝqꝫ relinqt Corpa ſerpētū: paſſuqꝫ icedit inerti. Utqꝫ deā vidit formaqꝫ armiſqꝫ decorā: Ingemuit: vultūqꝫ dee ad ſuſpiria duxit. Deiñ tetigit nocumenta eiꝰ cū inqt. Pallor in ore ſedet: macies i corpore toto. Nuſqꝫ recta acies: linēt rubigine dētes. Pectora felle virēt: lingua ē ſuffuſa veneno. Riſus abeſt: niſi quē viſi fecere dolores. Nec fruit ſomno vigilātibus excita curis. Sꝫ videt igratos intabeſcitqꝫ vidēdo Succeſſus hominū: carpitqꝫ ꝛ carpit vna Suppliciūqꝫ ſuum: ꝙuis tñ oderit illa ꝛc. Et i de pō. li. ꝛ epiſtola tertijs. Liuor iners vitiū mores nō exit in altos: Utqꝫ latet ima vipa ſerpit humo. De ipſa ꝟo di. Hali. in com. xxxv. iij. lib. techni. Triſtitia ꝟo ꝛ inuidia faciunt accidere frigus. in cuiꝰ cō. tet. Gal. iter cās corpus exterminatas inuidiaz et ſollicitudinem enumerauit. Que qꝫ inter cās aīam dānātes poteſt imo dꝫ a fidelibꝰ collocari: cū ſit capitale pctm̄: vt a canoniſtis tradit in. xxv. diſt. c. vnum. §. als. nec hoc vitiū curari pōt niſi ſuūp ꝯtiū vcꝫ p hūilitatꝫ exercitiū iferioribꝰ ſe ſeruiēdo: vt ab eiſdē accepimꝰ de pnia diſt. ij. c. j. Qua de re huiuſcemodi paſſio oiquaqꝫ fugienda eſt: ſicut pariter a vehementi imaginatiōe et diuturna eſt abſtinendum: cū et ipſa plimū corpꝰ cōterat: di. Gal. in. j. de regi. ſani. Immoderati motꝰ q ſunt in cōcupiſcentia ira et cogitatiōe magis

cholericum reddūt hoīem:vñ fe-
bres & oēs calide egritudies ꝯſe
quunt. Defectui vo mot⁹ magis
phlegmaticū & frigidiorē:vñ op
pilatiões epatꝭ:et ſplenis:et epi-
lepſie:et apoplexie:& oēs reuma-
tice egritudines fiūt. Ex q̄b⁹ ipē
dat itelligere ꝙ oēs aie paſſiões
nociue exiſtāt:ſiue calefaciāt:ſiue
infrigidēt.i nūero q̄rū vehemēs
imaginatio & cogitatio reponēda
eſt:cuꝫ ſit fortꝭ cā nō ſoluꝫ ꝑmutā
di ꝓpriuꝫ corp⁹ i q̄ ē:ſꝫ ēt exterio
ra:queadmoduꝫ colligit a Prin.
in.ij.i.doct.ij.c.xiiij. vbi voluit ꝙ
poſſibile ſit vt puer ſilet ei cuius
forma coitus tpe fuit imaginata.
Et in.xxi.iij.c.ij.idem ſilr voluit
Petrus q̄ꝫ de abano in cō.xxxij.
vij.ꝑble.ꝑticule mlta ſcripſit de
fortꝭ imaginatiōis potentia ꝑue-
niente vſq; ad exteriora et illa ꝑ-
mutāte:q̄nto igitur magis creden
dum eſt vt ꝓprio corpori nocere
valeat et ipꝫ permutare:iō ab ha
rum excellentia paſſionuꝫ ſani ſi
bi cauere dñt ſicut et ab alijs:qm̄
permutāt corpus ab eaꝝ ſm na-
turam conſiſtentia:vt dictum eſt.

¶ Ca.cclxxxiiij.oñdit iuuamen
ta gaudij tempati:et nocumēta
ſuperflui:cōplendo ſermonem
de accidentibus anime.

Quātum triſtitiā ſupi⁹
vitupauim⁹:tm̄ et ad-
huc magꝭ ipñtiaꝝ gau
diuꝫ tēpatum ꝯmenda
mus:et ſupfluū execra
mur:ppterea ꝙ Prin.inq̄t in.ij.i.
c.iij. Cuꝫ mltū gaudiū ꝑnitioſum
eſt:aut mlt⁹ timor ventriculi cor-
dis ſanguine,euacuat:& i do.ſum.
mā et c.ij.eiuſdē Gaudiū nimiuꝫ
et delitie ſupflue ſicut triſtitia & ti
mor nimi⁹ frigidāt. Et in cāticis
ter.cō.clviij.di. Magnuꝫ & mltuꝫ
gaudiū ipinguat corp⁹:et iō mul
tū ledit pigue et craſſuꝫ.& Auer.
in ei⁹ com.ait. Magnū gaudiū eſt
ex reb⁹ corp⁹ ipinguātib⁹ ꝙ ſi ma
gnificet valde et ꝯtingat:ſubito ne
cat et iterficit:& maxie valde pin
guē:et hoc qr i corpib⁹ magnā ꝑi
guedinē hñtib⁹ ē pu⁹ calor rōne
ꝑuitatis:et anguſtie venaꝝ ipoꝝ
&c. Qd ēt voluit Hali.in.v. The.
c.vlio.di. Gaudium naturalis eſt
exit⁹ caloꝝ ad corporis exteriora
eiuſq; diffuſio:q̄ ſi paulati facta
fuerit aiam hꝫ ꝯfortare:caloreq;
naturalē i oi corpe & hūores tēpa
re:ſanguinem caloꝝ temperātia
nālis augere corpulētiā corpi fa-
cere:itaq; oib⁹ ꝯuenit corpib⁹ tem
peratꝭ:niſi ꝙ qñ ſemel ſubitumq;
fit aliqñ iterficit naturalis diſſo-
lutiōe caloris et diſperſiōe. Fert
em̄ hameſſus nimietate gaudij:
qd illi ſubituꝫ ſupuenit:iteriſſe.
hec ipſe. Que fuit Gal. ſnia.in.v.
de accidenti et morbo di. Ex ira
nullus vnq̄ mortuus eſt:ex gau-
dio aūt q̄ples puſillanimes:& ꝓ
pterea tempate gaudēdū eſt:qm̄
vt moderata oia ꝯſeruāt:ſic cun-
cta ſuperflua ſolent extinguere.
Vñ Aui.i.iij.i.c.iiij.ſic inq̄t. In tē
peramento moꝝ cuſtodia ſanita
tis aie et corporꝭ ſiml ꝯſiſtit. Gau
dium nāq; tempamentum mlta
corpori affert vtilitates:eſt em̄ ex
cauſis bonitatis digeſtionis ſicut
triſtitia eſt cā corruptionis et de-
ſtructiōis digeſtiōis:vt idem ait.
in.xiij.tra.et.c.tertijs.et iō di. Sa
lomō i eccliaſtici.c.xxx. Nō eſt ob
lectamentum ſuper cordis gau-
dium. Jocunditas cordis eſt vita
hoīs et exultatio viri eſt lōgeuī
tas ibidem.vñ Stati⁹ in.i.achil
leidos ait. Dāt gaudia vires. Et
alibi. O q̄ntum gaudia forme ad
dūt.&c. Que aūt ſint cauſe gaudij
extrinſece:nō eſt opus dicere cuꝫ

ferē infinite exiſtāt. Cauſe ꝟo ciꝰ
intrinſece ſunt multitudo ſpūum
in corde exñtiū et claritas coꝝ:
vt placuit Aui. in li. de viribꝰ cor-
dis. c. iiij. di. Qñ ſpūs q̄ eſt in cor
de eſt mltus ⁊ eſt tempatus in cō
plexiōe et in ſubſtātia luminoſus
⁊ ſplēdens: tunc eſt ad gaudium:
diſpoſitio fortꝫ: ⁊ iō nō ſolū gau
dium ē cā impinguatiōis: roborꝫ
pulchritudinis ⁊ lōgitudinis vite
ſꝫ ēt ſignum bonitatis cōplexiōis
et bōe diſpoſitiōis cordis et ſpiri
tuū: ⁊ ob has cās nō imerito mo
deratum gaudiū eſt ad aīe et cor
poris ſanitatem cōmendandum.
Et ꝓpter hoc i. c. iij. Eccleſiaſtes
ſcribit. Cognoui qꝛ nō eſſet meliꝰ
niſi letari ⁊ facere bōa i vita ſua.
et in. c. v. eiuſdē. Hoc itaqꝫ mihi vi
ſum eſt bonū vt cōedat q̄s et bi
bat et fruat leticia ex labore ſuo
q̄ laborauit. Cōcludamꝰ igit cum
Sene. in trage. di. Duꝫ faba ſinūt
viuite leti. ab oibus aliis paſſiō-
bus aīe ꝟtutem ꝓſternētibꝰ abſti
nēdo: ⁊ q̄buſcūqꝫ aliis ſupius ap
probatis vtendo ꝯtinue. Qđ dici
mus nō ſine cā: qm̄ nō incheātī-
bus ſꝫ perſeuerātibus: vt Remi.
inq̄t: premium ſalutis tribuitur.

¶ Ca. cclxxxv. oñdit ꝙ p̄ſuppo-
ſita digeſtiōis perfectiōe adhuc
perq̄rendū ſit ꝓ ſanitate ſi q̄. re
pletio i corpore facta ſit: ⁊ per q̄
ſigna id ꝯp̄hendere valeamus.

Declaratū fuit in ſupio-
ribus capi. q̄liter ab ac
cidentibꝰ aīe oportebat
abſtinere: niſi ꝙ eiuſmō
tēperate letādū erat ⁊
gaudēdū moderate: et hoc ne di
geſtio haſſumptoꝝ reficientium
corrūperet: imo ꝓut neceſſe ē ad
ſanitatꝫ cōſeruationem cōpleret:
et meliori mō q̄ poſſumꝰ ſomno ⁊
q̄ete ꝑficeret in ſtomacho ⁊ i epa-
te: deiñ ꝟo in venis et mēbris la
bore ⁊ exercitio ꝓut vltie req̄rūt
digeſtiōes. Deinceps aūt vidēdū
eſt p̄ſuppoſitꝫ bonoꝝ laudabiliū
ciboꝝ et potuum aſſumptione: et
eorū dēꝰ perfecta. digeſtiōe: q̄d ſit
ꝓ ꝯſeruāda ſalute vlteriꝰ facien
dū ⁊ breuit dicamꝰ ꝙ medicus iā
electꝰ: ſi q̄s erit: et ſi nō vnuſq̄ſqꝫ:
dꝫ ꝑ ſemetipꝫ ſepenumero cōſide
rare et aiaduertere ne in corpore
ſuo aut in aliq̄ mēbroꝝ ſuoꝝ ꝑi
cula repletio fiat: et nō dico de re
pletiōe cibi neqꝫ potus: qꝛ hoc iā
diximus: cum de q̄titate refectio
nis: et cū de ebrietate loq̄remur:
ſꝫ hic de humoꝝ naturalium aut
nō naturaliū repletiōe: et paula
tina coꝝ cōgeſtiōe intelligimus:
q̄ ꝑſepe cōtingit ex mala mēbroꝝ
digerentium cōplexiōe: q̄tūqꝫ reſi
cientia in ſe laudabilia exiſtāt: et
oē; vite regimē diligētiſſime et ad
vnguē obſeruatū: vt facile eſt vi-
dere de cholericiſſimo hoie tēpa
ta dieta enutrito: in q̄ parua cho-
lere q̄titas multiplicat: et ſilr de
phlegmatico ſuo mō: ⁊ ſic de ſan
guineo i q̄ꝰ ſupflua ſāguinis quā
titas gñat. Multo magꝫ ad hoꝝ
humoꝝ augmentū accedere vr̄
dicta q̄ in q̄litate vl q̄titate tem-
peramentū excedit ſepenumero.
Qui humores ſic inſenſibilr ag-
gregati ad q̄plres egritudinum
ſpecies diſponūt: inde neceſſaria
fuit p̄uiſio ne in toto vel in aliquo
mēbroꝝ. ſ. ſtōacho: epate: ⁊ ſplene
pectore: ⁊ hmōi plectoria aut ca-
chochimia mltiplicet ex defectu
digeſtiue aut expulſiue: vl ex for-
titudine attractatiue ⁊ retētiue: ſi
ue ꝑꝑ viaꝝ et ductuū corpis op-
pilatiōes: ꝑ q̄s nō ꝑūt ſupfluita-
tes vt oporteret expelli: nec corpꝰ
vt ꝯſueuit mundificari. Et ꝙ hec
oia ſint a medico aſtante ꝯſiderā

da ꝛ voleti cõſeruare coꝛpoꝛis ſa
lutē neceſſaria colligitur ex ſnia
gal. in lib. de diſſolu. cõtinua. ca.
j. ſic ſcribẽtis. et qm̃ nõ totũ qd́ co
medit et bibit aſſimilat coꝛpi: iõ
nõ eſt dubiũ quin remaneat ex ci
bis ꝛ potib⁹ ſuꝑfluitas in coꝛpo
re quã de coꝛpe mũdificare opꝫ ꝛ
ab eo eijcere. Nã ſicut ciboꝝ ꝛ po
tuũ cũ itrauerit ſtomachũ ꝛ ope
ratus fuerit in eis ſtomach⁹ ſuas
opatiões eoꝝ pars trãſit ad epar
ꝛ reſiduũ ſit egeſtio mũdificãda
de coꝛpoꝛe. Silr faciunt oꝛgana
coꝛpis et loca ad q̃ ꝑuenit nutri
mẽtũ ad hoc facta. Jdõ opꝫ peni
tus eũ qui vult cuſtodire ſanitatẽ
ad duas res intẽtionẽ ſuã dirige
re: quaꝝ vna eſt ad coꝛp⁹ cũ cibo
cõueniente loco ei⁹ qd́ diſſolutū
eſt de ipo: alia eſt mũdificatio ab
ipo ei⁹ qd́ generatū eſt de ſuper
fluitatib⁹ ciboꝝ ꝛc. hec ipe. Quõ
aũt repletio ꝛ haꝝ ſuperfluitatũ
aggregatio cognoſcat cũ i coꝛpo
re affuerit: ſapiẽs medicus ex ſua
ſciẽtia ꝙ facile itelligit. Sꝫ q̃ me
dicũ ſemꝑ nõ hñt: cognoſcant et
ipſi ꝙ cũ duplex ſit repletio. ſ. vna
q̃ ex quãtitate ſit laudabiliũ hu
moꝝ: ꝛ eſt qñ ex bonis ꝛ mltis ci
bis ꝛ potib⁹ plurimũ nutrientib⁹
ſanguis copioſus ꝛ laudabilis rõ
ne q̃litatꝭ fuit gñatus: quã reple
tionẽ vt dixit Princeps i. ij. primi
do. iij. ca. vj. hec ſigna declarãt. ſ.
Mẽbꝛoꝝ grauitas ꝛ i motib⁹ pi
gritia: faciei rubedo: ꝛ venaꝝ inſta
tio: ꝛ cutis extẽſio ꝛ plenitudo in
pulſu: ꝛ tinctura i vrina ꝛ ſpiſſitu
do ꝛ paucitas deſiderij. ſ. comedẽ
di: viſus obſcuritas: ꝛ ſomnia q̃ gra
uitatẽ poꝛtẽdũt ſicut ei⁹ q̃ videt ſe
q̃ſi mouere nõ poſſe: aut on⁹ ſue
deferre: aut loq̇ nõ poſſe. ſicut vi
dere ſe volare ꝛ motuũ velocitas
humoꝛes ſignificat ſubtiles ꝛ in
quãtitate tẽperata. Repletionem
aũt ſcd́m virtutē: eſt alia q̃ facta
eſt ex quantitate humoꝝ ſola
qualitate peccantiũ calida vel fri
gida ꝛc. Intelligat ꝑ hoc ꝙ vene
eius nõ ſunt adeo inflate: neqꝫ cu
tis vehementis extenſionis: neqꝫ
pulſus adeo plen⁹ ꝛ magn⁹: neqꝫ
vrina mltũ groſſa: neqꝫ coloꝛ valde
rubeus. Cõcuſſio quoqꝫ ꝛ laſ
ſitudo nõ ꝑueniũt in eo niſi poſt
motū et inceſſum et videt in ſo
mnijs res citrinas ſi cholera fuerit
aut pluuias ꝛ niues ꝛ huiuſmodi
ſi phlegma vel res nigras terro
rẽ inducẽtes. ſi cholera nigra vel
melãcholia ſupabũdauerit: quẽ
admodũ. ſ. de ſomnijs dicebam⁹.
Silr ꝑ alias hmõi ſignificatiões de
mõſtrãtes dñiũ alicuius hũoꝛis
peccãtꝭ itelligere poterit ſi i toto
ſiue in aliq̃ parte tm̃ repletio illa
extiterit vt ſi in ſtomacho cholera
fuerit ꝑ ſitim: amaritudinē oꝛis:
lingue citrinitatẽ: moꝛdicationē
ſuꝑ calefactionẽ ꝛ nocumẽtũ a ca
lidis illatũ: ꝛ ꝑ iuuamẽtũ a frigi
dis reb⁹ adminiſtratis ꝑueniens
ꝛ ꝑ hmõi cognoſcet ſi cholera: vt
dictũ eſt in ſuo ſtõacho fuerit: ꝛ ꝑ
ꝓpoꝛtionalia ſi phlegma vl alter
hũoꝛ. Cũ vero cognitũ fuerit vni
uerſalẽ ſiue particularẽ i ſuo coꝛ
poꝛe repletionẽ adeſſe ꝙcitiſſime
ꝓuidẽdũ erit de illi⁹ euacuatiõe
vt coꝛp⁹ ab imminentib⁹ moꝛbis
ꝓſeruet: qm̃ vt Gal. ait i introdu
ctoꝛio medicoꝝ. Melius eſt eſſe ꝙ
eripere ab egritudine hoc. ſ. nec a
ꝑncipio dimittere egrotari: quẽ
admodũ ꝛ gubernatoꝛi eligibili⁹
eſt anteqꝫ i fluctuationes incidat
trãſfretare: ꝙ fluctuationẽ ꝛ pi
clitationem fugere. quare ꝛc.

¶ Cap. cclxxvj. oſtendit q̃ picula
imminẽat coꝛpi cũ repletio ſangui
nis multa i mẽbꝛis oib⁹ affuerit.

VIſum eſt in p̄cedēti capitulo quō repletio ſit inueſtigāda: ⁊ cognita q̄ꝫcitiſſime euacuāda: attamen: q̄ꝛ repletus quiſpiā dicere poſſet: recte quidē valeo: nec venaꝝ repletionē: aut cutis extenſionē ceteraq̄ꝫ talia p̄tedicta aliqua in parte mihi obeſſe ſentio: q̄d ergo de euacuatiōe mihi perſuades? nōne meli⁹ eſt ⁊ vtili⁹ plurimas q̄ꝫ paucas hr̄e pecunias: ſic etiā nōne eligibili⁹ eſt ꝑ vita ⁊ ſanitate corporiſq̄ꝫ nutritiōe ꝑ grādē ſanguinis laudabilis copiā habere q̄ꝫ moderatā cū ipſe filius nature ſit: ⁊ adeo ab ea dilect⁹ ꝙ neq̄ꝫ q̄ꝫ ſine ipō ſtare poſſit vita: vt ex ipſi⁹ exitu q̄ꝫ facile ſit intelligere. Et ꝓpterea in p̄nti ca. mihi dicēdum eſſe vr̄ ⁊ oſtenden duꝫ quātum periculi ex ſanguinis etiā laudatiſſimi repletiōe immineat: vt quilibet ſic replet⁹ intelligat oīno euacuatiōe ꝑ phlebothomia indigere: niſi in breui voluerit vitā cū morte cōmutare q̄m valde repleti ſubitanee morti ex ſuffocatiōe ſunt expoſiti: vt ex dictis ſapientū colligimus. Dixit em̄ hippo. in. j. apho. aphoriſmo iij. In exercitātibus ad ſummum bone habitudines ſunt fallaces ſi i vltimo fuerint: nō em̄ poſſunt manere in eodē neq̄ꝫ quieſcere: q̄ vero nō q̄eſcunt nequaq̄ꝫ poſſunt in meli⁹ addere: relinquit̄ igitur ad peius: horū igit̄ cā bona habitudinē ſoluere ꝯfert ⁊ nō tarde vt rurſus p̄ncipiū nutrimēti accipiat corp⁹ ⁊c. In cui⁹ cōmēto gal. inq̄t. Vn̄ multi morte ſubitanea ſunt extincti corporib⁹ ꝑtingentib⁹ in vltimitatē plenitudinis. Qd̄ ſenſerat hippo. vbi. ſ. ⁊ in. ij. apho. aphoriſmo. iiij. cum ait. Nō plenitudo neq̄ꝫ indigētia ſunt bona quecūq̄ꝫ plenitudo fuerit illa. vn̄ Gal. in. ij. Terapētice diſtinctiōe ij. c. vltimo dixit. Cuꝫ equalr̄ ſibi inuicē aucti fuerint hūores mltitudo hec plectoria nolat̄. Cū aūt iā xāta cholera vl̄ nigra. vl̄ phlegmate vl̄ ſeroſis hūiditatib⁹ plenum factū fuerit corp⁹ cachochi. ⁊ nō plectoriā vocāt talē diſpoſitionē. Et in li. de enchimia. c. j. di. Qui nō ſunt iſenſati: bn̄ ꝑpendūt q̄ꝫ magnā habeat cachochimia v̄tutē ad egritudinū gnationē. ſꝫ iā magis i ꝓpoſito dicam⁹ de plectoria tn̄ de q̄ in hoc. c. intēdim⁹: cū Aui. in. ij. j. doc. ij. c. vj. ſic ſcribente. Ille in q̄ multitudo exuberat humoꝝ in hyeme ꝓpter eius guloſitatē ⁊ exercitū ei⁹ ꝑuitatē ſit in vere egritudinibus apt⁹. In iij. q̄ꝫ. j. doc. ij. c. vij. inq̄t. vehemēs repletio in q̄libet diſpoſitione eſt ꝑnecabilis: q̄t naq̄ꝫ hoīes ſuꝑflue ſe repleuerūt ⁊ ſuffocati interiere. Que etiā ſnīa colligi pōt ex v̄bo illo Ariſtolis in p̄ria ꝓblematuꝫ. ꝓblemate. xlvj. di. Nutrimēti ſuperabundātia cā ſit egritudinis. Verū aūt corpis nutrimentuꝫ eſt ſanguis vt phi ſentiūt ⁊ medici: et iō bn̄ dixim⁹ ꝙ ſanguinis ēt boni plenitudo ſq̄ꝫ piculoſiſſima ſit ad ſanitateꝫ. Nec vꝫ qd̄ dicebat̄ ſanguis eſt fili⁹ nature ſine quo vita ſtare non pōt: ergo quāto pl⁹ de ipō in corpe fuerit tāto meli⁹: falſiſſima q̄dē eſt ꝯñtia: vt minim⁹ ēt dialectic⁹ itelligit: q̄ꝛ oppoſitū cōſequentis ſtat cū añcedēte: lꝫ em̄ ſanguis i moderata quātitate ꝑ vita faciat ⁊ ſanitate ⁊ mēbroꝛuꝫ nutritiōe: ſuꝑfluus tn̄ q̄ꝛ a natura regi nec gubernari pōt ob ei⁹ multitudinē derelict⁹ ab ea diuerſimode nocet ⁊ iſlāmādo ⁊ vias oppilādo q̄b⁹ natural̄ calor vectabat̄ vn̄ cā ſit extinctionis ei⁹ ſuffocādo: iō

bonā habitudinē ſolᵘere confert
⁊ nō tarde vt rurſus pncipiū nu=
trimēti accipiat corp⁹: vt hippo=
crates vbi ſupra. Et pptérea pri=
ceps in.vij.quarti.trac.iiij.c.j.lo=
q'ēs de carnoſitate ſic inqt. Duʒ
pſeuerat pinguedo ita ꝙ nō facit
accidere nocumētū nō abhoreas
eā: vitā nāqꝫ in humiditate exiſtit
verū opʒ vt caueas ⁊ abhoreas
eā in via ſupfluitatis: lʒ nō appa
reat ei⁹ nocumētuʒ repēte adue=
nit ⁊ ſubito ſcōm ꝙ dr in loco ſuo
ſcʒ.c.v.ſequēti.vbi ait. Pinguedo
ſupflua eſt cōpos corpis a motu ⁊
deambulatiōe ⁊ ɔuerſiōe coartās
venas coartatione conſtringente
eas q̄re oppilat ſpiritui vias ſuas
quāobreʒ extinguit multotiens: et
ſimiliter nō peruenit ad eos ſpi=
raculū aeris: quare corrūpit pro=
pter illud cōplexio ſpiritus eorū:
⁊ ſunt in timore ꝙ expellat ſan=
guis eoꝝ iteꝝ ad locuʒ cōſtrictuʒ
quare fortaſſe ſcindet vena ſubi=
to ſciſſiōe pniciosa. Et poſtea ſub
iunxit. Ad ſummū mors ſup vlti=
matos in pinguedine feſtinat ⁊ p
prie illos qui impinguant in pri=
ma etate: ipſi em̄ minutas habēt
venas et conſtrictas: et ſunt expo
ſiti apoplexie: et paralyſi: et pul=
ſui cordis: ⁊ diarie: et malicie an=
helit⁹: et ſincopi: ⁊ febrib⁹ malis
⁊c. Ecce igitur qꝫ periculoſum ſit
repletum eſſe ex ſanguine etiam
laudabili ⁊ carne. quare ⁊c.

¶ Cap.cclxxvij. oñdit quō reple=
tus ex ſanguine ſupfluo: vt in ca=
pitulo ſuperiori dictum eſt: poſſit
a dictis nocumētis pſeruari: ⁊ q̄
euacuationuʒ ſpē debeat inaniri.

QUantis ⁊ quib⁹ piculis
repleta corpa ſint expo
ſita ſatis in ſupioribus
declarauim⁹: quō aūt
ea replet⁹ picula poſſit
euadere impreſentiaꝝ oſtēdam⁹.
Dicentes et cū aliquis ſanorum
hoim p anteposita ſigna cogno=
uerit ad aliquā pfataꝝ repletio=
num corp⁹ ſuū deueniſſe: dʒ ilico
medico ſapiēte cōſulere q̄ ſua cū
ſcientia: ppenſatis oibus diligen=
ter ɔſiderādis diſtiguet: an ita re
pletio fuerit vniuerſalis: an par=
ticularis: ⁊ an humoꝝ peccantiū
quātitate: an qualitate. Qui ſi co
gnouerit eā eſſe vniuerſalē. ⁊ hu=
moꝝ peccantiū augmēto ⁊ ſuper
fluitate ⁊ cetera oīa ɔſenſerint fa
ciet, qr ſic: dʒ ipʒ phlebotōare: cū
dicat Auicē. in prima tertij. cap.
xxix. Cū ſanguis aut cuʒ hūore q̄
vincit: ſanguis dñatur a phlebo
tomia incipim⁹. qm̄ ipa ē potiſſi=
muʒ remediū ad euacuandū ſan
guinē ⁊ reliquos humores cū ſu=
perflue fuerint augmētati. dicēte
eodē in.iiij.primi ca.iij. Minutio
eſt euacuatio humorib⁹ equaliter
augmētatis ⁊ in capitulo quarto
eiuſdē ait. Cū hūores fuerint eq̄=
les pmitte minutionē: ꝙ ſi eq̄les
nō fuerint ſuperabundantē eua=
cua. ⁊ ſimiliter in cap.xx.eiuſdem
inqt. Phlebotomia eſt euacuatio
vniuerſalis q̄ mltitudinē euacuat
humoꝝ. q̄ fuit Gal. ſnia in ſecūdo
aphoriſmoꝝ cōmēto decimoſepti
mo dicētis. humoꝝ minoratio fit
⁊ eſt equaliter cū phlebotomia ⁊
vētoſis. Et i.vj.aphoriſmoꝝ ɔmē
to.xxij.eſt cōis toti⁹ corporis pur=
gatio. Et in cōmēto.xlvij.eiuſdeʒ
di. Phlebotomia vniuerſalis eſt
medicina oi paſſiōi de plenitudi=
ne. in lib. quoqꝫ de pnoſticatione
p pulſum.ca.vltimo. Si quatuor
ſimilr augeant humores p phle=
botomiā ē pricipaliſſima ⁊ maxi=
ma euacuatio ⁊c. Que aūt debeat
eſſe ipſi⁹ quātitas innuit nobis in
v. Terapētice.ca.xiiij.cuʒ ait. In

omni craſſi coꝛpis: et in omni re-
gióe ⁊ hoꝛa ⁊ cóſtitutióe tãtũ hu-
moꝛé auferre eſt congruum: quã-
tum ſuper id qđ ſecũdum naturã
ↄuctũ eſt. ⁊ in. vij. li. eiuſdeꝫ diſtin
ctióe. iij. c. iiij. dixit. Quãtitas eua
cuatióis et quãtitate q̃ ſcđm mlti
tudiné fit ſcđꝫ igit maioré aut mi
noré ſanguinis ⁊ alioꝝ hũoꝝ mlt
titudiné ⁊ repletioné fiat phlebo-
tomia: que quãtũ i hoc caſu coꝛpi
ↄueniat. declarat i fine cuiuſdã li
bri de phlebotomia gal. inſcripti
cũ dr. Phlebotomia ventré delic-
cat: memoꝛiã pbet: veſicã purgat:
cerebꝛũ tépat: medullas calefacit
auditũ apit: lachꝛymas ſtringit:
ſtomachũ purgat digeſtioné inui
tat: vétré coercet ſomnũ iducit: an
xietaté tollit: ſanguiné ppꝛiũ nu-
trit: alienũ phibet: ⁊ lõgioꝛis vite
ſanitaté miniſtrat. ſi aũt neglecta
fuerit phlebotõia aut nõ pmiſſa
fieri, put neceſſe é a plectoꝛico hec
inde nocuméta pueniét vt placuit
Raſi in quarto Almanſoꝛis cap.
decimoquarto dicenti. Ex negli-
gẽtia aũt extractióis ſãguinis cũ
aliqs phlebotõia indiget accidũt
apoſtemata ⁊ exiture ⁊ febꝛes ↄclu
ſe ac freneſis ⁊ pleureſis ⁊ variole ⁊
moꝛbillus ⁊ paſſio emoptoica et
moꝛs ſubitanea ⁊ peſtilẽtia ⁊ apo
plexia ſanguinea de q̃ facies viri
dis appet vel nigra ⁊ ſinãchia et
lepꝛa. et ppterea ita ↄcludit. phle
botomia magna exiſtit medicina
i ſanitate ↄſeruãda valde pficiẽs
⁊ ad egritudinũ curationé ↄgruẽs
ſi vt opꝫ fiat. Et in libꝛo ſeptimo
eiuſdé capitu. vigeſimo pꝛimo di
xit. Iterũ phlebotomia quoq; in
ſanitatis ↄſeruatióe ac egritudi-
nuꝫ curatióe maxia opatióis me-
dicine pars exiſtit ſi qualis opꝫ
fieri fiat. Ecce igit quãtũ ipſa ne-
ceſſaria ad ↄſeruãdũ repletũ coꝛ
pus ne in taꝫ graues incidat paſ
ſióes. Et iõ nulla róne vel cã pter
mittẽda é: qñ tãta fuerit in coꝛpe
plectoꝛia ⁊ cõplexio: etas: tps ãni
ↄſuetudo ⁊ huiuſcemodi: a qbus
de ipa ſumit idicatio: ↄſenſerint.
Nec cõfidat qſpiã replet⁹ ex hoc
q nullũ ſentiat nocumẽtũ i coꝛpe
qm mlti fuerũt hac de cã decepti
⁊ ppter magnã eoꝝ plectoꝛiã fa
cili ſupueniente erroꝛe in apople
xiam incurabileꝫ cecidere ex qua
miſerabiliter moꝛtui ſunt: vt in
tribus doctiſſimis viris cam in
adoleſcentia cognoui. quare ⁊c.

¶ Cap. cclxxviij. oñdit in quo
tpe ãni maxie fieri debeat phle
botõia p taliũ coꝛpoꝝ repleto
rũ ↄſeruatióe ſicut etiã alioꝛũ.

Phlebotõia magna exi-
ſtit medicina in ſanita-
te conſeruanda: vt di-
ximus ſupꝛa de mente
Raſis ſi vt opoꝛtet fiat: et qñ ſeꝫ
opoꝛtet: qđ eſt in quocunq; anni
tempoꝛe ſtante repletióe magna
humoꝛuꝫ ⁊ periculoſa: vt dixim⁹.
veruntamé ſi tanta nõ eſſet in coꝛ
poꝛe plectoꝛia: nec adeo ſuſpecta
ſecurius anni tempus ad talem
phlebotomandũ eſt, ver: ſecundũ
illuſtrium antiquoꝝ ſniam: ⁊ ma
xime in pꝛincipio eius: qm ſi vllo
vnq; tpe repletio et plectoꝛia coꝛ
poꝛis excreſcat: hoc in hyeme po
tiſſimũ contingit eo qđ homines
tũc plus comedant ⁊ meli⁹ dige-
rãt: ⁊ nutribilioꝛa cibaria mãdu-
cent minuſq; reſoluant ⁊c. vt col-
ligit ab hippo. in illo aphoꝛi. Vé
tres hyeme ⁊ vere calidiſſimi ſũt
natura ⁊ ſomni lõgiſſimi ⁊c. Et iõ
phlebotomia róne pdicta maxie
in veris pꝛincipio vr ↄuenire: nec
min⁹ róne ⁊ cã eius tẽperiei: cum
reſpectu omnium alioꝛũ tempoꝛ
anni ipſum ſit in ſuis qualitatib⁹

tēperatū: vt philoſophi ⁊ oēs me
dici vnanimiter cōcedūt. ꝓpterea
tp̄s eſt euacuatiōis corpis oppor
tunū cū virtꝰ etiā in eo fortior re
periaẜ ⁊ robuſtior. omneqꝫ q̄ſfaci
liter tolerās ianitionē: vn̄ Auer.
in. vij. colliget inq̄t. Tp̄s aūt ꝯue
niēs phlebotomie ē ver: ⁊ tp̄s eſta
tis ꝓhibet phlebotomiā ꝓpẜ de
bilitatē virtutis i illo tpe: ⁊ ꝓpter
reſolutionē ſpirituū vez ſi reqrat
natura egritudinis facias euacua
tionē: ſed in parua q̄ntitate. Tp̄s
vero hyemis phlebotomiā prohi
bet ꝓpter coagulationē ſangui
nis ⁊ ꝓpter groſſitiez quā hꝫ iſto
tpe. Tp̄s aūt autūni: qꝛ eſt ꝓpin
quū eſtati i ſua tēperātiaẜ ſiccita
tis: ⁊ caliditatꝫ nō eſt coueniēs ad
phlebotomiā ꝓpter ſiccitatē ipſiꝰ
⁊ ꝓpter turbationē vētoꝝ ⁊ ꝓpter
debilitatē opationū: ⁊ ꝓpẜ tp̄s ca
lidū, qđ p̄ceſſit ⁊c. Qđ etiā ſenſit
Raſis in. iiij. Almā. c. xiij. dicens.
Eſt etiā ſummope i phlebotomia
cauēdū ne in tp̄e calidiſſimo mlta
ſanguis fiat extractio: neqꝫ in tp̄e
frigidiſſimo. Et iō cōcludamꝰ cū
hippocrate in. vj. aphoriſmorū
aphoriſmo. xlviij. ſic di. Quibuſ
cūqꝫ phlebotomia aut pharma
cia ꝯfert hos ve phlebothomare
aut pharmaciam dare cōuenit: ⁊
in ſeptimo corundez aphoriſmo.
liiij. Quibuſcūqꝫ cōuenit ſangui
nē auferre ex venis: hos opꝫ phle
botomare in vere: quod Gal. in. j.
aphoriſmorum commento. xv. ſic
affirmauit cum inq̄t. Vulgꝰ in rei
veritate expertū eſt purgans ſan
guinem in fine veris ⁊ ante initiū
eſtatis: ſic enim in eſtate ſuperue
niēte calidiſſima maximū pericu
lū ſe ſubire exiſtimat ſi nō ſe pur
gauerit: cū calor eſtatis ſanguinē
diſſoluat: ⁊ chimos ſemp ſparſim
ebullire faciat: ⁊ ſiľr in cōmento.
xlviij. aphoriſmoꝝ dixit ſup apho
riſmo ſupius allega. Quibuſcūqꝫ
phlebotomia ⁊c. Palā eſt intel
ligi qđ hic dicit attinere ſanis: q̄
niſi corpora purgauerint nō dic
erunt ſani. Oportet ergo in veris
initio purgari hoc cum phleboto
mia ſi de plenitudine timeaẜ: aut
cū ſolutione ⁊ vomitu ſi de corru
ptis humoribus. Diu enī multos
cuſtodiui cum ſingulis egrotarēt
annis multis q̄ꝫ podagricis ⁊ al
tericis: nō tn̄ ideo fortiter vt pu
treſcerēt digiti: hoc modo ſubue
nimus: ⁊ vēturas paſſiones diſtu
limus. ſiľr ꝓclauimꝰ q̄buſdā em
pima: epilepſiam: apoplexiā ⁊c.
hoc mō purgationis. a quo Raẜ.
videẜ accepiſſe cū dixit in quarto
Almā. c. xxv. Opꝫ vt in vere phle
botomia ⁊ ventris ſolutione ꝯue
niēdo ſuccuratur anteqꝫ careret
minus quoqꝫ ipſo vinum eſt bibē
dum: ⁊ caro comedēda: oīaqꝫ dul
cia minꝰ ſumenda: ⁊ precipue hoc
obſeruare debēt quibꝰ egritudi
nes ex repletione accidere cōſue
uerūt. ſiľr Auicē. i. ij. ſ. doc. ij. c. vj.
idē ſenſiſſe vr̄ cū ait. Nulla res eſt
q̄ ita tueaẜ ab egritudinibꝰ veris:
queadmodū phlebotomia ⁊ iani
tio ⁊ diminutio comedendi. Et in
doc. c. j. eiuſdē inq̄t. In veris prin
cipio q̄dē ſuccurrēdū ē ad minuē
dū ⁊ bibēdū catartica ꝫ qđ neceſ
ſe eſt: ⁊ ꝯm ꝯſuetudinē. Et oīs res
calefaciēs et humectās eſt dimit
tēda ex carnibꝰ et potibus: et nu
triens ſubtiliandum: ⁊ cibo nō re
pleaẜ q̄s imo ipm̄ partiaẜ: ⁊ in po
tu ſumat ſirupos ⁊ rob extinguē
tes. Et in cāticis etiā ait. Corpus
indiget vel euacuatione per phle
botomiam et pharmaciā: ex qua
quidem eſt perfectum iuuamen
tum in vere ex quibus manifeſtū
eſt q̄ repletio corporis quecunqꝫ

fuerit illa ſiue plectoria ſiue ca-
chochimia: maxie in vere ſit pur
gāda verūtñ (vt diximꝰ) ſi exceſſi-
na fuerit ꝛ piculoſa ſemꝑ dꝫ eua-
cuari. ꝛ nō tarde dixit hippo. neqꝫ
ad tēpꝰ anni reſpiciendum eſt: ſꝫ
ad fortiora iā predicta. quare ꝛc.

¶ Ca. cclxxix: oſtēdit qūo reple
tus ex aliq̄ alioꝝ humoꝝ ſiue
cachochimus debeat euacuari
ꝛ ab egritudinibus preſeruari.

In ſuperiori cap. de-
claratū eſt qd̄ facien
dū ſit ſtāte oīꝫ humo
rū: ꝛ precipue ſangui
nis laudabilis pleni
tudine. Nūc aūt oſtēdamꝰ qd̄ age
re debeat repletꝰ. ſ. aliquo tm̄ vel
pluribꝰ humoribꝰ. ſ. ex cholera ſo
lūmō: vł ex cholera ſil' ꝛ melācho
lia: aut ex melācholia ꝛ phlegma
te ꝛ hmōi. Et pcipue cū hi humo-
res ſāguini nō fuerit admixti. Et
breuiṫ dicamꝰ qꝫ cū ſolutiuis ꝛ pur
gatiuis medicinis talis humoꝝ
erit ſupabūdātia minuēda: vt ſā-
guis in venis exiſtēs ex vaporibꝰ
ꝛ qualitatibꝰ illoꝝ humoꝝ nō al
tereṫ: ꝛ pmaxie i tpe veris cū dicat
Gal. in. vi. aphori. qꝫ ſani ſi corpa
ſua nō purgauerit nō diu erūt ſa
ni. vbi dicit qꝫ multos egrotare ſo
litos cuſtodiuit ꝛc. vt i ſupiori ſcri
pſimꝰ. c. Purgatio nāqꝫ duo facit
iuuamēta: qꝛ corpa a malis hūo-
ribꝰ mūdificat: ꝛ ab acuminibꝰ ad
annū veniētibꝰ: vt idē ſcripſit eo
in loco: vbi poſt multa exempla q̄
adduxerat ſubiūxit. Noui aūt q̄-
dam cui p ſingulas eſtates tertia
na veniebat data eſt huic phar-
macia cholere rubee purgatiua: ꝛ
ſic p multos ānos ceſſauit tertia-
na: medicabaṫ aūt in fine veris ſi-
cut cōueniebat huic hūori: ſicut i
apoplexia arteria ꝛ melancholia
alijs qꝫ de humoribꝰ groſſis i ini-
tio veris pharmacia conuenit ꝛc.
Et ppterea dixit Almā. in li. iiij. c.
xv. Solone ventris vti: put opꝫ:
ſumma eſt medicina ad ſanitatis
cōſeruationē magnū pbēs adiu-
toriū: eſt eīm poſſibile vt huiꝰ opa-
tiōis cā corpꝰ ab humore q̄ ppter
ciborū errorem vel ex diete negli
gētia: vł q̄ ex corporis itēperātiā ſo
let gñari mūdificeṫ. Ob hoc igiṫ
eē pōt vt corpꝰ ſemꝑ mūdū exiſtat
ꝛ neqꝫ i eo ſupfluitates ad egritu
dinū gñationē apte remaneāt q̄-
propter medicina vētris ſolutiua
qſqꝫ vti dꝫ: q̄ humorē q̄ ei nocere
ſolet: vł q̄ i eo ex ſui corporis diſpō-
ne gñari ꝯſueuit vt cā errorꝰ ſui
regiminis expellere ꝯſueuit. Et. ſ.
ſubdit. Qui āt vētris ſolone plꝰ i-
diget: ē q̄ corpꝰ hꝫ magnū ꝛ pigue
ꝛ q̄ ē guloſus atqꝫ q̄ mltos ē cōe-
dēs cibos ꝛ fructꝰ: ꝛ q̄ parū mo-
ueṫ ꝛ exercitaṫ ꝛc. Erit igiṫ cōſide
rādū q̄ ſit ꝛ q̄lis cachochimia: ꝛ q̄
ſit illa maloꝝ euacuādoꝝ humo
rū repletio: qm̄ ſi ex vno tm̄ fuerit
hūore q̄cūqꝫ fuerit ille: aut chole-
ra aut phlegma vel melācholia:
tūc dādū erit illiꝰ ꝛ nō alteriꝰ hūo
ris ſolutiuū. Si vo ex plibꝰ erit vl
teriꝰ pdrēdū q̄ ſint ꝛ q̄t ſint hūo-
res illi: ꝛ i q̄ mēſura ſe hābeāt ad-
inuicē an eq̄les ſint an ieq̄les. Et ſi
ineq̄les i aq̄ pportiōe tales. Que
oīa cū diligēter pſcrutata fuerint
ꝛ inueſtigata p pportionē ſignoꝝ
in ſuperioribꝰ annotatoꝝ: tūc ta-
lis erit pharmachia exigēda: qua
lis fuerit ꝛ idicauerit illoꝝ humo
rū pportio. Un̄ ſi cholera ꝛ phle-
gma eq̄liter peccauerit: med'cīa
vtrūqꝫ reſpiens ſimplex vel com-
poſita erit ei propinādā. Si vero
duplex foret cholera phlegma:
et medicina talis accipiatur ſim-
plex. Si vo ſimplex nō inueniaṫ
compoſita tali compſitiōe: vt ſim-

plicia cholera reſpicientia ſint in vigore dupla ad ea q̄ phlegma ſoluere dn̄t: ⁊ ſic de alijs hoc mō. Similiter erit obſeruādū an humores hi p̄mixti fuerint ſimul an nō. Et an in vno mēbro vel pl'ib⁹: ⁊ q̄ eorꝫ periculoſior ſit et maiori obſeruātia velociori ⁊ citiori euacuatiōe indiguerit. Per quā corporis etiā regionē facili⁹ poſſint educi. ſ. an p̄ vomitū: an p̄ vētrē vl' vrinā ſudorē ⁊ hmōi ſcd̄m qd̄ ipſa natura demōſtrauerit: di. hippo. Uñcunq̄ natura reperit inde ducere p̄ cōueniēs regiōes ⁇. Si ṽo humores cū ſanguine p̄mixti fuerint aiaduertendū erit vt p̄cepit Auic. in. iiij. ſ. c. iiij. Si hūores fuerint equales: ⁊ tūc p̄mittenda eſt minutio. Si aūt inequales ſup abundās dꝫ euacuari donec equētur ꝙ ſua cū appropriata fiet medicina: p̄ partē quā natura tētauerit: qm̄ ars dꝫ ipſam imitari: di. Gal. in lib. de cholera nigra. c. iij. Mūdificare nāq̄ ſanguinē ſemp̄ natura tētet excernēs qd̄ prauuꝫ eſt ex ipſo ⁊ a patiētib⁹ expellens periculis: aliqñ q̄dē in ventrē ⁊ inteſtina: ⁊ aliqñ ṽo in cā q̄. foris ſup̄ficiē ⁇. Qua de re' ꝯcludam⁹ ꝙ qualiſcūq̄ fuerit illa humorꝫ malorꝫ repletio: dꝫ ſi magna neceſſitas inſtiterit in quocunq̄ anni tēpore euacuari. Si autē nulluꝫ notabile periculum portenderit: in vere p̄fici dꝫ rōnibus et cauſis in precedenti. c. aſſignatis. Et ſic preſernabitur a morbis ei euenire potentibus ex tali humorum malorum repletione.

¶ Capitulum. cclxxx. oſtendit purgationē pro tali preſernatione non eſſe cum fortibus medicinis faciendam propter grādia et plurima eorum nocumenta.

Quamplures ſanorꝫ hominū vidim⁹ q̄ cognoſcētes ſe repletos eſſe in ſtomacho capite vel alio huiuſcemodi ſuorū mēbrorꝫ ſine aliquo medicorꝫ cōſilio: ſꝫ ex ſola ſua ſciētia: q̄ potius imprudētia dici meretur: fortiſſima accepͥerūt ſolutiua volentes ſemel expellere qd̄ pl'ib⁹ vicibus erat euacuandū: quorꝫ aliq̄ ad febres: alij ṽo eorꝫ ad diſſinteriā inde p̄uenerūt: ⁊ hoc q2 neſciebāt q̄ſtū laborioſa pharmaca corpori humano inimicarent. Qd̄ ne alijs ꝯtingat: hoc in loco decreuimus oñdere q̄tū hmōi fortes medicine ſoleāt nocere ſanitati ⁊ vite periodo: quātūq̄ afferāt nocumēti p̄ncipalib⁹ mēbris ⁊ toti corpori ꝯrietatꝫ nature ⁊ ſue venenoſitatis rōne. Sꝫ ne q̄s hec dicere nos gratꝫ exiſtimet: audiat p̄ncipē in. iij. ſ. do. iij. c. ſ. ſic di. Nobis neceſſe eſt p̄culdubio ſup̄fluitates euacuare. Quarꝫ euacuatio ſcd̄m plīmū nō cōplet: neq̄ eſt ꝯueniēs niſi cū medicinis fiat venenoſis: q̄ p̄culdubio naturā frāgūt: q̄ ēt ſi venenoſe nō eēnt: nō poſſet eē q̄n eas bibere nature laborioſuꝫ eēt: queadmodū dicit hippo. ꝙ medicina purgat et inueterat. Et poſt aliqua cauſam hui⁹ adduxit cuꝫ ait. Medicine ſolutiue cū humore ſup̄fluo euacuat ex humiditatib⁹ naturalib⁹ ⁊ ſpū q̄ eſt ſubſtantia vite: partē magnā: ⁊ cū hoc ꝯtutē mēbrorꝫ p̄ncipaliū debilitant. Et in. iiij. ſ. c. ix. di. In pluribus violētarū medicinarꝫ exiſtit aliqua venenoſitas ⁊ ſolutionē vētris efficiūt ſcd̄m modū quo nature violētia infert. qd̄ etiā ſenſit auerro. in. v. colliget dicens. Nulla medicinarꝫ purgatiuarū eſt ſine veneno aliquo in aliqua parte ſui ⁇.

Et Raſis in .iiij. Almā. c. xv. inqt. Medicinas q3 vētris ſolutiuas ſepe ſumere corpus debilitat: ꝛ ad ethicā atq3 ptyſim adducit: ꝛ precipue ſi fuerit hn̄s corpus ſiccu3. Aui. itez in .xi. tertij tra. j. c. vj. ſic ait. Plures medicine euacuatiue ſunt 3rie corpi: quare oportet i eis aſſotient medicine cordiales: que fuit ſn̄ia ꝛ fere vba Gal. in .ij. regi. acutorum. cōmento. xij. dic. Natura medicinarum ſolutiuarum eſt 3ria nature corporum q ipe ſoluunt: ꝛ ſunt ſil'r pernecātes ꝛ interimētes ea. Et in .iiij. apho. cōmento. xlj. Purgatio augmētat defectionez vtutis. Et in .j. de regim. ſanitatis ſil'r inqt. Pharmacie calide ſunt ꝛ ſicce ex qbus exſiccant carnes ꝛ attenuant corpa. Et in li. iij. de ſimplici medicina diſt. iiij. c. iiij. Inter vnāq̄nāq3 medicinarum ſolutiuarum ꝛ vnūquēq3 humorum pculdubio eſt aſſimilatio: ſ3 nō cōſequit ex ea neceſſario vt nō ſit ei pmixtū aliqd de virtute interficiēte et ppterea illud fit qd nō ē 3n̄s ei: vt noceat proculdubio. Nocēt pterea exoluentes medicine ſtōacho ꝛ cordi nō modicū: cum dicat princeps in xiij. tertij. trac. j. c. vltio. Scias q oēs medicie ſolutiue ꝛ oia q abominationē faciūt ſunt mala ſtōacho. Et in li. de virib9 cordis tra. ij. c. ij Sil'r medicina laxatiua nocet cordi: qm̄ ois euacuatio naturam duob9 modis cōprimit. Primo quidem cum eo qd nociuū eſt euacuatur aliqd de cōueniēte nature. Secundo qm̄ affert ſupra naturā ad mēbra qd trahit ꝛc. Et infra ſubiunxit autoritate Ruff. Laxatio diminuit materiā ſpūs ꝛ debilitat cordis cōplexionē. Et ppterea cōcludam9 cū Raſi in li. vi. ſuorum apho. ſic dicente. Omnis medicina laxatiua oino purgat cholerā id eſt humorē cū caliditas innata ꝛ hūiditas expellunt: ꝛ cū Auezoar in ſui teiſir. li. j. tra. vij. c. j. ſic ſcribēte. Oia laxatiua q hn̄t violēter ꝛ impetuoſe laxare trahūt humores a toto corpe ad ſtōachū et purgāt corpus totum ſtōacho repleto manēte: ꝛ cū hoc etiā talis medicina h3 totū corp9 deſiccare: q̄re hūor malus in ſubſtantia ſtōachi imbibitus h3 remanere. Et in tra. ix. cap. viij. Cauere debes oino ne medicinam laxatiuā exhibeas eo q laxatiuum qūuis fuerit rectificatū ꝛ tēperatum qūtuz plus poſſibile fuerit: impoſſibile tn̄ eſt qn̄ propter acuitatē ꝛ motum ipſius nō cōmoueat ꝛ gn̄at groſſiciem et duriciē ſimilē apoſtemati ꝛc. Ecce igit q male ſunt huiuſcemodi fortes medicie. Et ppterea ſani qūtūcūq3 fortiſſimi debent illas euitare cum ſe purgare voluerint: ꝛ bene aiaduertāt q ſcietific9 ſit earum ordinator perituſq3 in correctiōe compoſitor ꝛc.

¶ Ca. cclxxxi. oñdit cum quib9 et qualibus purgatiuis medicinis ſint corpora invere permaxime euacuanda.

Non poſſum9 pfecto pticulariter dicere cū qb9 medicin3 purgāda ſint hoīz corpa cū tāta ſit i cōplexiōib9: etatib9: regiōib9: tpibus: et cōſuetudinib9 diuerſitas: tāta ex parte materie diſparitas rōne qualitatis: qūtitatis: pparatiōis: loci: ꝛ hmōi: que oia hn̄t medicinas diuerſificare pnt ſapiens ꝛ electus medicus: quem preſupponim9: ſatis equidez intelligit. Propterea nō intēdim9 impreſentiarum velle de purgatiuis medicinis lōgum: vt earum materia expeteret: ſermonē facere: ſ3 tm̄ in hoc loco decreuimus purgari volētes

admõere. ꝙ ꝑ corꝫ poſſe laborioſa
pharmaca ſupiꝰ dicta nõ aſſumãt
ſꝫ cũ leuibꝰ ⁊ bñdictis medicinis
ſupfluitates ſui corpis: cũ oppor-
tunũ fuerit: euacuẽt que nõ hẽant
ꝟtutẽ ⁊ mẽbra ꝓncipalia debilita
re: ſꝫ potius eis cõferre qualis eſt
aloes: q̃ ſm qđ inq̃t Meſue: eſt de
melioribꝰ ⁊ ſublimioribꝰ medicinꝭ
hñs ꝓrogatiuã ſupra al's medici-
nas. Et q̃ꝫ q̃ꝫ intẽtio ſolutiui ſꝫ pliꝰ
mũ ſit debilitare ꝟtutes et mẽbra
q̃ ſunt minere ꝟtutũ: ⁊ afferre eis
nocumẽtũ ſicuti nos in ſupiori. c.
declarauimꝰ: cadit tñ hec intẽtio
ab aloe nõ ſolũ eñ nõ nocet: ſꝫ in
uenit̃ ad ꝯfortatiõez mẽbroꝝ debi
liũ addere ⁊ ad redditiõez eorꝫ in
ꝓprias ꝟtutes ꝯferre: neqꝫ ad aliđ
niſi ad vnũ vr̃ eẽ nociua: q2 aperit
orificia venaꝝ aptiõe ſanguinem
emanare faciẽtẽ: niſi cũ dragagã-
to aut maſtice vel aliquo ſili recti-
ficet̃ qđ q̃ꝫtum ꝑ ſanoꝝ ⁊ infirmo
rũ mũdificatiõe ꝯueniat. ⁊ ipe po-
ſtea expſſit cũ inq̃t. Solutione eñ
educit cholerã ⁊ phlegma: ⁊ mũ-
dificat caput ab eis ⁊ ſtõachũ: ⁊ cõ
fert iuuamẽtũ magnũ doloribꝰ eo
rũ: ⁊ poſt aliqua ſubiũxit. Et q̃ aſſi
duat acceptiõez eiꝰ diebꝰ ꝯtinuis:
non videbit in corpore ſuo: neqꝫ in
inſtrĩs ſenſuũ ſuoꝝ egritudinẽ q̃
nõ ſit habilis ſanari: ⁊ pſeruat a
putrefactiõe: ita ꝙ etiã cadauera.
Qđ ſilr̃ voluerũt Gal. Diaſco. Se
rapio: Raſis: Aui. ⁊ reliq̃ oẽs. Ipo
itaqꝫ vtẽdũ eſt cũ in ſtõacho vel ca
pite aliq̃ repletio a ſanis ꝑcepta
fuerit. ¶ Silr̃ valẽt ad mũdifican
dũ repletiões hũoꝝ ſpẽs oẽs my
robalanoꝝ ⁊ valde ꝯueniũt: cũ (vt
colligit̃ ex dictis ꝑallegatoꝝ ſa-
piẽtũ) nõ debilitẽt cũ ſolutiõe ſua
imo ꝯfortãt ſtõachũ ⁊ ꝓprie viſce-
ra: ⁊ pparẽt ⁊ coadunẽt ptes eoꝝ
⁊ ꝯfortãt cor ⁊ epar ⁊ corpꝰ totũ:

neqꝫ eñ niſi ad vnũ videnẽ nociui:
qm̃ faciũt cadere pparatos in op
pilatiões: niſi rectificẽt̃ cũ diureti
cis abſinthio ſpica ⁊ ſilibꝰ: ſũt eñ
vt dixit Meſue: ex rebꝰ q̃ faciũt vtẽ
tes ſe iuueneſcere: ⁊ acq̃rũt eis ca
lorẽ bonũ ⁊ bõitatẽ odorꝭ oris ⁊ ſu
dorꝭ ⁊ gñant gaudiũ ⁊ hilaritatẽ:
⁊ ꝯfortãt ſtõachũ cor ⁊ epar: ⁊ ꝯfe
runt tremori cordis: ⁊ ꝯfortant et
preparãt ⁊ mũdificãt ſtõachũ: ꝯfe
runt emoroidibꝰ ⁊ extingũt chole
re rubee inflãmatiõez: et citrinoꝝ
ꝑcipue opatio i hoc ẽ ꝑexcellẽs:
cũ ipi ſolutiõe educãt eã: ⁊ ꝯferũt
ꝯpleriões hñtibꝰ calidas. Chebu
li aũt q̃ ſunt ſpẽs eoꝝ ſcđa: educũt
phlegma: ⁊ addũt i rõne ⁊ clarifi
cãt viſũ: ⁊ mũdificãt ſtõachũ: ⁊ ꝯfor
tãt ipm. ¶ Nigri aũt ⁊ ſũt. iij. ſpẽs
ipoꝝ: diſſolutiõe educũt melãcho
liã ⁊ cholerã aduſtã: ⁊ clarificãt co
lorẽ: ⁊ remouẽt triſtitiã ꝯferẽdo q̃r
tanarijs leproſis ⁊ hmõi. emblici
q̃ ſpẽs q̃rta ipoꝝ ñ minꝰ alijs vti-
les exiſtũt: eo qđ (teſte eodẽ Me-
ſue) ſũt ex medicinꝭ ꝯfortãtibꝰ ſtõa
chũ cor ⁊ ep ⁊ viſcera ſolutiõe edu
cẽtes phlegma: ⁊ ſũt ex rebꝰ valđ
ꝯfortãtibꝰ cerebrũ ⁊ neruos: et au
gẽt itellectũ: ⁊ ꝯfortãt cor: mũdifi
cãt ſtõachũ a phlegmate: ⁊ putre
factiõe ⁊ ꝯfortãt ipꝫ ⁊ pparãt ⁊ ſe
dãt feruorẽ i eo: ⁊ auferũt ſitim: et
addũt i appetitũ: ⁊ ſedãt vomitũ.
¶ Beleirici q̃ poſtremã myrobala-
noꝝ ſpẽs ſũt ex medicinis bñdictꝭ,
⁊ eaſdẽ cũ emblicis hñt ꝓprieta-
tes: iõ ſani ſicut ifirmi nõ dñt al's
his medicinis fortiores eligere: cũ
poterũt huiuſcemodi iã dictꝭ ſua
corpa a ſupfluitatibꝰ ſufficienter
mũdificare. qđ ſi aliqua rõne vel
cã q̃a pfata accipe nõ poſſet: eua-
cuãtia ea ſaltẽ q̃ in ſequenti. c. re
ponẽt̃ aſſumat: q̃ delectabilia ſũt
⁊ pbabitis nõ minꝰ vtilia: adeo ꝙ

ſicut ꝛ hec(q̄ diximꝰ) ſecura: ꝙ in quocūq; tpe anni ſine aliqua recipi pñt heſitatiōe: attñ rōe euacuādoꝝ hūoꝝ: in vere magꝭ videt̄ ꝯuenire: cū dicat Auēzoar in.ij.li. ſui Theiſir tra.iij.c.ij.hec vba. Dico ꝙ medici nō laudāt purgatiōem vel phlebotomiā: niſi i tpe tpato: eo ꝙ qñ tps elōgat̄ multū a tēperie verſus frigiditatē: hūores gñāliter ſunt coagulati ꝛ ꝯpaciti ꝛ difficulter purgant̄ ꝛ mouent̄ ꝛc. Si vero aer ad caliditatē ſupfluā declinauerit: hūores tūc velociſſime euacuant̄ ꝛ mouent̄: qꝛ humores ſunt diſſoluti pp caliditatem: ꝛ iō ad talē euacuatiōe; ſubſequit̄ debilitas magna inq̄t ipe. Propterea non eligat̄ tps ſupra tps veris magis ꝯueniēs ꝑ purgatiōibꝰ faciēdis etiā cum laudabiliſſimis euacuatiuis: qualia ſunt q̄ dicta ſunt et que iā ſequuntur.

¶ Ca.cclxxxij. ponit quaſdam alias medicinas euacuatiuas ſanis vtiles et corpus abſq; nocumento purgantes.

COnſueuerūt vulgares exiſtimare ꝙ reubarbarū ſit fortiſſima medicinaꝝ oim infirmis nequaq; ꝓpināda: niſi in eoꝝ vite pte poſtrema cum nulla ſpes ampliꝰ vel fiducicia de ipoꝝ ſalute habeat̄. Nō itelligētes ꝙ ſi medici tunc medicina reubarbari vtāt̄: nō id faciūt: qꝛ ipꝫ fortiſſima ſit medicinaꝝ: ſꝫ qꝛ ſecuriſſima et optima nullā ingerēs moleſtiam patienti ſicut alie mediciaꝝ ꝗplures facere ꝯſueuerūt. Et ꝙ ita ſit appet per Meſue di. Reubarbaꝝ ex medicinis benedictis ꝛ ſolēnibus: in quo aggregant̄ multe ex intentiōibus que querunt̄ in re faciente mundificatiōem ꝛc. Et ifra dixit. Nō eſt in eo nocumentū apparēs: ꝛ dat̄ in oī tpe: ꝛ in oī etate ita ꝙ etiā pueris ꝛ ꝑgnātibꝰ: ꝛ de elegātioribꝰ ꝛ melioribꝰ q̄ iūcta cū eo magnificāt operationē eius eſt aqua lactis ſumpta ex capris ꝛc. Et eiꝰ declarās vtilitates ait. Solutiōe eduxit cholerā ꝛ phlegma: ꝛ maior eius ꝓprietas eſt mūdificare ꝛ cōfortare epar et ſtōachum ꝛ ꝯferre doloribꝰ pungitiuis eoꝝ ꝛ viſceꝝ: ꝛ clarificare ſanguinē: et auferre oppilationes et morbos quoꝝ mr̄ ē oppilatio ſicut hydropiſim icteritiā ꝛ groſſicie; ſplenis ꝛ febres oppilationū ꝛ ſilia. ¶ Caſia q̄; fiſtula guſtui ſatis delectabilis eſt ꝑ tali corpis mūdificatione multū vtilis ꝛ ſecura: cū dicant autores de ipa ꝙ ſit de medicinis in quibꝰ eſt fiducia iuuamētoꝝ: et eſt ſine nocumēto carēs acuitate ꝛ mordicatiōe ꝛ oī exceſſu ledēte ſuper cuiꝰ exhibitiōe preſumit̄ oī etate. Ita ꝙ pueris ꝛ pregnātibꝰ: eo qđ eſt equalis ꝯplexiōis hūida in prio lenitiua: reſolutiua: clarificatiua ſanguinis: ſedatiua acuitatis eiꝰ ꝛ cholere rubee: ꝛ nō eſt in ea nocumentu; apparens ꝑter ꝙ nocet debilia hñtibꝰ viſcera ꝛ lubrica: quoab ea remouet̄ nocumētum in permixtione myrobalanoꝝ ꝛ reubarbari cū ea ꝛc. Cuius poſſe eſt: qꝛ mūdificat ſanguinē: ꝛ cōpeſcit oēm acuitatē ſedat ſitim ꝛ ꝓprie cum ſucco endiuie aut ſolatri deputati ꝛ clarificati: ſm artem. Et ipſa q̄dem mūdificat ſtōachū ꝛ educit cholerā ꝛ phlegma ꝛ operat̄ illud ſine nocumento et exceſſu: caret enim mordicatione. Et ipſa quidē lenit pectus ꝛ guttur: et reſoluit apoſtemata acuta in eis: ꝛ ꝯfert calefactioni renum ſumpta cum diureticis ꝛ infuſiōe liquiricie ꝛ prohibet generationē lapidis in eis et confert febribus calidis.

calidis. hec Meſue. qđ τ alij medicine doctores voluere: q̄ꝑ ꝟba breuitatis gr̄a relinquam⁹. ¶ Manna ſilr̄ τ thamarindi medicine faciles nō minuſq̄ꝫ delectabiles exiſtunt ꝑ tali purgatiōe humoꝝ et precipue cholericoꝝ: valde vtiles eſſe approbant̄: cum eaſdē ferme ꝟtutes habeāt τ opatiōes cū caſia τ reliq̄s anteſcriptis. Et idō ſanis nō min⁹ q̄ꝫ egris q̄buſdā vidētur ꝯuenire: τ ſi thamarindi ledāt ſtōachū frigidum τ debilitent: cū vt inq̄t Meſue: tñ τ illud facile ꝑt remoueri ꝑmiſcēdo eos cum ſpica ſucco feniculi τ hmōi ſtōachum cōfortātib⁹. his igit̄ τ ſilib⁹ bñdictis euacuātib⁹ eſt vtendum: cum corporis aut membroꝝ repletionem ex malis humoribus cōgregatā voluerimus euacuare: poſtponēdo ſcamoneā turbith: coloquintidā: hermodactylos: τ talia laborioſe ſoluētia in quibus venenoſitas exiſtit: ex qua ſtomachus et membra principalia in eorum operationibus plurimū: vt ſupra viſum eſt: impediunt̄ τ debilitant̄. Et ſicut de ſimplicibus actuꝫ eſt: pariter et de ꝯpoſitis intelligat̄. Nam ꝯpoſita pharmacha quecunq̄ꝫ ſint illa: ſiue pilule: ſiue electuaria: aut ꝯfectiones &c. Benedicta τ ſecura dicetur ſi ex ſimplicibus laudatis et facilibus fuerint conſtituta. Si vero conficiantur ex venenoſis: erunt proculdubio laborioſa. Et ideo ſani bene debēt aduertere cuꝫ ſe purgare voluerint: ne aliquod illorum venenoſorum accipiant: cum pro eadem intentiōe ſuffecerint bene dicta: quare &c.

¶ Cap. cclxxxiij. oſtendit quando: quomodo: τ que laborioſe ſint accipiende medicine.

SAtis q̄dē appꝫuit ex dictis i.c.cclxxx.li. huius ꝗ̄ꝑtū ex ſoluētes τ laborioſe medicie fugiēde ſint ex numeroſitate et ſuoꝝ magnitudine nocumētoꝝ: quare id mihi vr̄ minie replicādū ſꝫ poti⁹ declarādū: q̄ꝛ τ ſi noceāt: q̄nq̄ꝫ tñ eis vti neceſſe ē: vt cū oportuerit materias groſſas τ difficiles i mēbꝛꝫ lōginq̄s exn̄tes purgare: eaſq̄ꝫ ab illis eradicare: qđ nequaq̄ꝫ bñ dictis cū medicinis fieri poſſet: eo q̄ꝛ ipē ad locatā remota ſua cū ꝟtute minie poſſet puenire: vt de podagricis: ſcabioſis et hmōi eſt videre: q̄b⁹ aut nihil aut paꝝ ꝑfecto reubarbaꝝ: caſia: māna τ his ſilia ꝯferūt: ſꝫ hermodactylꝫ: turbith: τ talib⁹ fortiorib⁹ idigēt: q̄ ſuis cū iuuamentis nō hn̄t modicū nocere vt declarauim⁹: idō in p̄ntiaꝝ dicam⁹ q̄ꝛ ſi ab eis excuſari nō poſſum⁹: q̄ꝛ nō ſolū in ſtōchō epate τ ſilib⁹ ſit repletio. Uerūetiā in capite: aut iuncturis &c. hmōi mali chimi fuerint eradicatiōe indigētes: tunc eas accipiam⁹ τ nō niſi poſtq̄ꝫ ſufficiēter fuerint cōſolate: rectificate τ correcte: q̄m Joānes Meſue in.c.j. τ canone ſic ait. Cōis medicinaꝝ ſcđm plurimum malitia eſt facere ſeneſcere corpus: τ frequētib⁹ illas leſionē afferre principalib⁹ membris: τ q̄ ſunt minuere ꝟtutum τ eaꝝ motores debilitare qui ſunt ſp̄us τ calor naturalis. Indicit̄ ergo nobis neceſſitas admiſcere medicis ſolutionem facientib⁹ res quarum proprietas eſt cōfortare cor τ mēbra principalia et afferre eis diſpoſitiones laudabiles: τ cum hoc auxilio acquiritur corpori reinueneſcentia et incolumitas. Res autem quarum auxilio facimus hoc ſunt medicine cordiales τ ſtōati-

che ⁊ cerebrales: ⁊ alie alioꝝ prin-cipioꝝ ꝯfortatiue note. Uerꝫ ſup oib⁹ his canō eſt: vt ꝯfortet cor in oi euacuatiōe: ⁊ hec dꝫ eſſe intētio prima. Prim⁹ enī occurſus oiꝫ accidētiū occurrētiū corpi eſt ad cor tanq̄ ad baſim vite. Scđa intētio dꝫ eē ꝯfortare ſtōachū tanq̄ ſuſceptorē: alioꝝ aūt ꝯfortationē ꝓſequi debere nō eſt principalis intētiōis: niſi ꝓprie qñ opꝫ ex aliquo eoꝝ materias euacuare: q̄ fuit ēt principis ſñia in. iiij. j. pluribus in locis. Et Gal. in. ij. regi. acutorum cōmento. xj. di. Oēs medicine ſolutiue ſunt nociue ſtōachoꝝ ꝓprie ori ei⁹ cū ſit pluris ſenſus propter neruos q̄ oriunt in eo: ⁊ iō opꝫ vt permiſceant cum mediciciā q̄dā medicie odorifere: vt nō occurrat virt⁹ medicinaꝝ ſolutiuaꝝ ori ſtōachi nuda ſimplex ⁊c. Et in libr. de experiētia. c. vlt. ſilr inqt. Medici ingeniati ſunt in medicinis laxatiuis ponere aliqua q̄ ſtōachū ꝯfortāt. Et ꝓpterea q̄ purgari voluerit cum pilulis aut alijs medicinis: quaꝝ receptas ⁊ deſcriptiōes hñt etiā a famoſis medicātib⁹ traditas: debēt ſi medicinalē itelligāt ſciētiā oia eas ingredictia ꝯſiderare: ⁊ doſes ⁊ q̄titates ſolutiuoꝝ ⁊ corrigētium bene ꝓpendere ⁊ videre ſi ſoluentia illa correcta ſint ſufficienter ⁊ cōſolata pro corde ſtōacho ⁊ ceteris cum cordialib⁹ ſtōatichis ⁊ ſilib⁹. Et ſi oia bene ꝑpōderata cognouerit: ſtudeat deinceps perſcrutari ſi ſue ꝯplexioni: ⁊ repletiōi ⁊ materie q̄litati ⁊ q̄titati atq̄ loco ſint ꝯuenientia ⁊ ſufficiēter directa: ſic poterit ea ſolutina ſumere: l debita tñ doſi ⁊ nō ſupflua: q̄ ſi aliqđ ꝑdictoꝝ eis defuerit nō accipiat aliqua ratione vel cā. Sed ſi hec oīa equilibrare neſcierit: melius eſt ei ne aliquid tale accipere preſumat: imo cum ſapienti medico ꝯſulat: et ab eius ꝯſilio nō diſcedat: qđ ſi aliter fecerit ſciat ſua cum preſumptione ſeipm interimere vel ſaltem imprudenter egritudinib⁹ exponere: quare ⁊c.

¶ Ca. cclxxxiiij. oſtēdit q̄ repletio ſit euacuanda ꝑ vomitū: declarādo q̄ inde ꝓueniāt vtilitates et corpori iuuamenta: ⁊ qñ fieri debet.

Quia nō ſemꝑ natura nobis demonſtrat repletionem vniuſcuiuſq̄ humoris per ſeceſſum eſſe euacuandam. Similiter etiā q̄ nō ſemper ſubſtātia qualitas locus humoris ⁊ hmōi id nobis indicant cum ſemper nō apareāt in ventre rugitus: punctio: grauitas ⁊ talia ventris fluxū denotātia: imo in ſtomacho: qñq̄ nauſea conturbatio et hmōi humoris leuitatem per vomitum expellendi ſignificantia percipiunt. Ideo dicamus q̄ qñ in ſtomacho choleram adeſſe cognoſcemus ex ſuis ſignis et tps eſtatis fuerit: pectoris quoq̄ amplitudo cum conſuetudine ⁊ reliquis hmōi ꝯſentientibus vomitū debemus tunc per ſuperius ⁊ nō per ventrem euacuare: que quidem euacuatio a medicis ſolet vomitus appellari: et ab Auicen. in xiij. tertij tract. v. c. viij. ſic diffiniri. Uomitus ⁊ ſubuerſio ſunt motus ſtomachi ad expellendum ex eo aliquid qđ eſt in ipſo per viam oris: que fuit Gal. ſententia libro vj. de accidenti et morbo. cap. j. dicentis. Uomitus eſt motus per quem res in concauitate ſtōachi manens expellitur. Qui antē humor per ipm ſit apt⁹ euacuari ex-

preſſit Prin.in.iiij.j.c.iiij.cum ait. Ex humoribus q̄ velocioris: ſunt obedientie vomitui ſm plurimuꝫ eſt cholera: rebelius vo melācho lia: medium autem phlegma. In quo aūt tp̄e ꝯueniat ipſe etiā nobis indicauit in.iij.j.doctri.v.di. Uomitus in hyme eſt abhorrendus. In eſtate vero bon⁹: qm̄ humores in eſtate ſunt natātes. In hyeme vero ad ſuſtinendum declinantes. Et in.iiij.primi.c.xj.inquit. Eſtas eſt tempus in quo magis eſt dignum: vt in ipſo fiat vomitus. Que fuit hypo. ſententia in.iiij.aphoriſmo.aphori.iiij.di. Purgare quidē eſtate ſuperiora hyeme vero inferiora opꝫ: et precipue cum carnoſitas ſtomachi: amplitudo pectoris colli et ſimilium vnanimiter conſenſerint. Qm̄ vomit⁹ cū macredine vētris eſt difficilis ⁊ laborioſus ⁊ timoroſus queadmodū di. Prin.in.iiij.j.c.iiij.⁊.xj. ſic em̄ in hoꝛ poſtremo ſcripſit. hoies q̄ remotiores ſunt ab hoc vt medicus eos vomere faciat: ſunt q̄ pectus hn̄t ſtrictum: ⁊ qui ptyſi ſunt parati ⁊c. In his em̄ oim̄ ſm medicantium ſniam vomitus maxime ſuſpect⁹ hētur. Sꝫ ſi iā p̄dicta nō obſtiterint grādis quippe erit et cōueniētiſſima euacuatio ad ſanitatis ꝯſeruationē: dūmō nō ſuperfuerit: vt colligitur ab Auic.in.iiij.j.c.xiij.ſic di. Hippocrates p̄cepit vomitum fieri debere in vnoquoqꝫ menſe duobus diebus cōtinuis ꝑpterea ꝙ cū eo ꝯſeruatur ſanitas: hoc aūt plus eſt malum. Et huius cauſaꝫ aſſignās inq̄t. Uomit⁹ mūdificat ſtōachū: et remouet grauitateꝫ q̄ accidit capiti ⁊ clarificat viſuꝫ et aufert faſtidiuꝫ ⁊ ꝯfert ei cui⁹ ad ſtōachū deſcēdit cholera q̄ ipſi⁹ corrūpit cibū ⁊ remouet abomiationē que fit ꝑpter vnctuoſitatē ⁊ caſum deſiderij: ⁊ cōfert plurib⁹ infirmitatib⁹. ſicut ibidē ipſe ſcripſit di. Poſtremo ille cui quidem maius iuuamentū affert vomit⁹ eſt cuius ꝯplexio prima eſt cholerica ⁊c. Et in.xiij.iij.tra.j.c.xxxv.di. Nō opꝫ vt in menſe pluſqꝫ bis ſani euomat. qm̄ ꝯſueſcit natura eijcere ſuperfluitates ad ſtomachum. deinde ſubiūxit. Scias ꝙ vomitus facilis leuis ſine labore ⁊ nō frequēs in hora neceſſitatis eſt maximi iuuamēti. Et ꝑ hoc facileꝫ vomitum commendauit: difficilem cōſequenter et laborioſuꝫ prohibuit: vt poſtmodum in.c.vltimo eiuſdem tractatus expreſſit cuꝫ ait. Ex rebus magis nociuis ſtomacho eſt vomit⁹ laborioſus quamuis ſit iuuatiuus ex parte purgationis: nocet tamen plurimum cum debilitatiōe. Et ꝑpterea dixit in tract.v.eiuſdem.c.viij. In adminiſtratione quidem vomitus cum equalitate eſt iuuamētum maximum: verum aſſiduatio eius minime debilitat virtutē ſtomachi et facit ipſum lacunā ſuꝑfluitatū. Qđ ſilr̄ ſenſit Ra.in.iiij. Almā.c.xvj.di. Uomitus ſi vt debet temperate fiat: ſtomachū purgat. et digeſtiuaꝫ efficit melioreꝫ: corpuſqꝫ renouat et mundat: caput quoqꝫ et ſenſum alleuiat viſumqꝫ acuit. ꝙ ſi mult⁹ fuerit corpus deſiccabit ⁊ epati ac pectori necnō oculis et pulmoni nocebit ⁊c. Et iō ipſe poſt aliqua ſic ꝯcluſit. Uomitus preterea non frequēter fieri debet: corrumpitur enim ſtomachus: et ipſi⁹ virtus deſtruitur: quare non niſi cum oportuerit fiat. Et apparet ꝙ ſani ſecundum complexionis ⁊ repletionis eoruꝫ diuerſitatem: diuerſimode purgari debeant.

¶Ca.cclxxxv.oñdit quanta ſit
vtilitas ⁊ neceſſitas purgatio-
nis corpoꝝ i vere quoq₃ ex ea
ſani fiãt ab egritudinibus pu
tridis ſecuri ⁊c.

Cum ex his q̃ in ſupe-
riorib⁹ dicta ſunt:fa-
cile cõprehẽdi poſſit
q̃ta ſit purgationis
vtilitas: quãtaq₃ ei⁹
neceſſitas in ſanitatis ꝯſeruatiõe
attñ ꝓ ampliori hui⁹ materie no
ticia decreuim⁹ hoc in.c.declara-
re quõ ſeu ꝓpter q̃d ſit ꝙ purga
ti adeo fiãt ab egritudinib⁹ ⁊ p̃ci
pue putrid₃ ſecuri:nõ euacuati ṽo
minime:vt ex hoc ad corpus mũ-
dificãdum in tp̃e veris hoĩes ma
gis accedant. Dicam⁹ ḡ ꝙ neceſ-
ſitatis cã purgatiõis ꝑ phleboto
miã:ſeceſſum: vomitum:vrinã:et
hmõi hec eſt.ſ.vt corpis ſupfluita
tes ꝑ viã indigeſtiõis vł ex malis
nutriẽtib⁹ gñate tp̃e magni eſtus
futuri in eſtate nõ ĩueniant̃: eo q2
tales hũoꝝ ſupfluitates a regimi
ne nature derelicte:⁊ a calore na
turali irregulate ab extranea tũc
caliditate alterent̃ ⁊ i ebulitiõe re
ponãtur.ex q̃ mali et putridi va-
pores eleuent̃ naturales corpis
humiditates extraneãtes:⁊ extra
neate ſicut ⁊ ille nõ naturales pu
trefiãt:corpuſq₃ idẽ i ſuis operatio
nib⁹ impediat̃ ⁊ egrotet. Sic nãq₃
fieri ſolẽt infirmitates:⁊ ꝑmarie
putride:qm̃ vbi ſunt putredinis
cauſe ſufficiẽtes:ibidẽ ⁊ putredo
de neceſſitate reperiet̃ cũ cã ⁊ effe
ct⁹ ſe inuicẽ inferãt cu₃ vł̃ et a de
quate ſumũtur:vt Ariſt.ait. in.ij.
poſterioꝝ tra.iiij. c. ij. In corpe
aute₃ nõ purgato cauſe putredi
nis inueniuntur.ſ.calor extrane⁹
et accidentalis hũiditas:ex q̃b⁹
oĩs ꝯſeqtur putrefactio:teſte pho
in.iiij. Metheoroꝝ et in.ij. ꝓble.
ꝓble.xxxiiij.ſic ſcribẽte. Putreſit
oẽ qđ putreſit ab extranea calidi
tate:ſicut a ꝓpria digeſtiõ:in eſta-
te q̃dem extraneum dñat̃ ꝓpter
qđ putreſcunt magis oĩa in ipſa
⁊c. Aui.q3 in.ij.ſ.doct.ij.c.xv.ait.
Putredo non accidit niſi propter
calorem extraneum. ⁊ in lib.de vi
rib⁹ cordis.c.j.ij.tra.inquit. Diſ
poſitio humiditatis in quã agit
calor innaturalis putrefactio no
minatur.hec autem diſpoſitio in
corporibus immũdis et repletis
inuenit̃ q2 ibi extranee exiſtũt hu
miditates ab extrinſeco eſtatis ca
lore alterate nõ paꝝ etiã a natu-
rali cõmote et inflammate eo ꝙ
vias obturent ⁊ repleãt plerũq₃ ꝑ
quas naturalis ipſa caliditas fla
bellari ſolet ⁊ refrigerari:⁊ ꝓpter
ea fit ꝙ inde putrefactio in natu-
ralibus et vtilibus ꝯtingat hu-
moribus:ex qua diuerſe egritudi
num ſpecies generãtur:vt ſenſit
Gal.in.v. Ther.cũ ait. Mõſtratũ
eſt in li.cauſaꝝ egritudinum ꝙ il
la ſola putrẽt corpora q̃cũq₃ ma
teriã hñt calidã ⁊ hũidã intrãte
ſpirabilia et inflãmabilia manẽ-
tia in calido et humido loco. Si
ṽo in motu fuerint ⁊ flabellentur
⁊ trãſpirẽt poſſent vtiq₃ imputri
bilia cuſtodiri ⁊c. Et ob hãc cau-
ſam neceſſe eſt vt corpora mundi
ficentur.in vere ab extraneis ⁊ in
utilibus humiditatibus ſiue cum
phlebotomia:ſiue cũ alijs p̃fatis
ingenijs vt ſanguis et humores
naturales puriores reddãtur:et
mẽbra ipa mũdiora ſicut ꝯſeruã
da ſanitas requirit:aliter eĩm im
poſſibile vł̃ quin mors aut ſalte₃
aliqua et in breui q̃dẽ ꝯſequatur
egritudo quemadmodum ſenſit
Gal.in li.de ꝯſtitutiõe artis medi
catiue.c.ix. cum de ꝓcuſtodia cor
porum loqueret̃ di. Preſeruatiua

vtiq̧ pars artis erit quā ⁊ ꝓprie vocāt ꝑcuſtodiuā in ꝑzio gñe con ſiſtentiā hñs: qñ cū vel multitudo humorum vel prauitas: vl' ob ſtructio: vel corruptiua ꝟtus innaſcitur corpori periculuz eſt nō tarde egrotare hoiem: aliqñ aūt et periclitari ſumme difficile autez cognoſcibiles ſunt hmōi cauſe tā q̄ꝫ nō cōtriſtantis hominem: ſicut venenuz canis rabioſi. cuius nullum ſignum proprium inuenitur contineri in corpore anteq̄ꝫ perueniet ꝑpe rabiem qui eſt morſus. itaq̧ ⁊ interrogare propter has cauſas neceſſarium eſt medicum eos qui patiuntur de omnibus q̄ contingunt eis: quando enim mltitudo aliq̄ vel cachochimia ſubnutritur in mole corporis: aut ob ſtruitur aliquod viſcus: adeſt nobis dignoſcere ipſa per quedam ſinthomata: que media aliqualiter ſunt eorum que ſunt in ſanis et eorum que accidunt egris ⁊c. hec ipſe. Ex quibus apparet ꝙ q̄ mundificatus nō fuerit et ſi nullum percipiat aut ſaltem ſenſibile nocumentū: ex hoc minime cōfidere debet quoniam ei ſimile cōtinget ſubito qd̓ morſu a cane rabido accidere conſueuit: ſcilicet aliqua grauis et pernicioſiſſima egritudo. Et ideo recte quidez dictum eſt ꝙ vtile ſit ad ſanitatis conſeruationem quinimo neceſſarium in tempore veris corpora et ꝑre ipue repleta mundificare plectoriā ſiue cachochimiam corruz euacuando: que cauſa eſt omnium fere corporis infirmitatum. quare ⁊c.

¶ Cap. cclxxxvj. oſtendit ꝙ ſani preter omnia que dicta ſunt debeāt ſe cuſtodire a cauſis fortiter extrinſecus alterantibus: et que ſint ille ⁊c.

Iam viſum eſt i ſuperiorib⁹ qualiter ſani debeāt mūdos a ſuꝑfluitatib⁹ ꝯſeruare: vt humores coꝝ naturales nitidi et purificati nō putreſcāt: et ꝯñr egritudines faciāt. Nunc aūt oñdere volumus ꝙ ꝑter id etiā neceſſe ſit ſanitatē cōſeruāti vt minus caueat ea oīa q̄ ſanginez et reliquas vtiles ⁊ laudabiles corporis hūiditates habet plurime alterare: conſumere: vel aliter quōlibet a ſua conſiſtentia ꝑmutare: q̄ꝫ illa q̄ ſolēt eas inficere: et vt. ſ. diximus cōturbare. Nō minus eſdē ⁊ humoribus et mēbris ipſis nociua ſunt extrinſeca deſiccātia calefaciētia ⁊ hmōi fortiter eis occurrentia: q̄ꝫ ſuꝑfluitates in illis aggregate. Et iō dicimus ꝙ q̄ ſan⁹ fuerit et mundus nulla prorſus idigēs euacuatione: dꝫ ſumma cū diligentia procurare ne aliq̄d valde intenſe de primis occurrat q̄litati: nā ſi fortis illa fuerit caliditas ſiue ſolis ſiue ignis extiterit: multū corp⁹ ⁊ hūores habebit deſiccare: vt colligit̄ ex illo verbo Prin. in. j. pri. do. iij. c. j. di. Caliditas maior q̄ꝫ debet redit corp⁹ ſiccius q̄ꝫ opꝫ. et licet ipſe de interiori intelligat: tñ ⁊ de extrinſeca verificatur di. Ariſt. in xj. proble. problema. lvj. Caliditaz et eſtus diſſoluunt corpa. Et Gal. in. ij. de ſimplici medicina diſtin. ij. capi. x. De proprietate caliditatis non eſt niſi vt reſoluat et ſubtiliet et ſeparet partes adinuicem. Pariq̧ ratione excellenti nō obuiabit frigiditati ſiue aque ſiue rei alterius fuerit quoniam frigiditati ineſt eſſentialiter vt oībus viritutibus ſit contraria: vt Aui. dixit in. j. primi. doc. vj. c. iiij. vbi ſubiunxit. Frigiditas eſt pa-

ralyticū faciēs ꝛ mortificās ꝛ ab oibus ꝓhibens operationib⁹. Et in.iiij.i.c.ij.ait. Superflua frigiditas ē ipſa mors innati caloris aut ei propinqua. Quod etiam ſenſit Gal.in.i.de febribus ad Glauconē.c.xiiij.cū inquit. Pari rōne nimi⁹ frigor vt nimi⁹ ignis occidit: ꝛ ita ſiccitas miſta vt nilt⁹ hūor necat. Silr ergo ꝛ q̄litates paſſiuas fugere opꝫ et permaxime ſiccitatem et res illam inducentes: q̄ ſatis admodū īceſſanter ꝓceditdo nec nos interimat: vt ꝑin.ait.et Gal.cum eo de regimi. ſanita.di. Semper magis ac magis deſiccamur: et in libro.v.de ſimplici medicina diſtinc.vi.c.ij. Omnes res que exſiccāt finiunt humiditatē ſanguinis: quare ingroſſant eum ꝓpter hāc cām et minorāt ipſum ꝛc. Et iō ſani debent ſe ab hmōi valde alterātibus cuſtodire: que frequenter illis occurētia ꝯtīuis ſaniſſimis: poſſunt eos egrotare facere et (vt diximus) etiā interire. Ab aliis quoqꝫ his ſimilibus qualitatibus nocumentum aliqđ inducentibus in ſanguinem vel ſpm̄ cauere debent: q̄ ſuā voluerit ꝯſeruaré ſanitatē: ſicut ab exceſſiuis odoribus: qui ex longa coꝝſenſatiōe ſeu receptiōe ſolent caput grauare ꝛ ipm̄ dolere facere: vt colligitur ex.v.aphori. aphor. xviij. Similiter ab Aui.in.primo ter.tra.ij.c.i.ſic ſcribente. Omnia olefantia: ideſt aromatica ſunt facientia ſodam et proprie caſia lignea et coſtus et ʒafaram et cinamonum ꝛ amomum: ꝛ aromatica oīa ſunt facientia ſodam ſiue ſint calida ſiue ſint frigida ꝛc. q̄ fuit Ariſt.ſnīa in.iij.proble.problma. xiij.di. odor omnis grauat caput. Et propterea decipiuntur ꝛ egrotant multi q̄ tempore eſtatis pomum cū laudano muſco et hmōi cōtinue in manibus portātꝫ ipmqꝫ ſepenūero olefaciūt. Mltoqꝫ magis a fetoribus eſt fugiendum: q̄ ſua mala cum qualitate habent plīmum ſpiritus reſoluere: et virtutem debilitare: vt voluit Auic. i.i.can. Fen.doc.et ſumma ſcđis. c.aūt.cxxix.di. Ex his q̄ ſpm̄ euacuant nulla res eſt fetori ſimilis. et ꝑcipue fetori aque et venenoſarum virtutū expānſio in aere aut in corpore ꝛc. Et in cāticis tex.cō. cccxvij.di. Omne illud qđ eſt vltimati fetoris eſt vltiate corruptionis ꝛc. Qđ etiā ſenſit Gal.in.iiij. de ſimplici medicina diſti.v.c.i.cū di. ꝙ noſtra natura id abhorret quod eſt parui odoris. ſicut etiāꝫ fugit oē illud qđ parui exiſtit ſaporis. Ex quibus apparet vt oīa vno cōcludamus verbo: ꝙ q̄cūqꝫ extrinſeca cuiuſuis nature humano corpori nociua ſunt ab oibus ſanis fugiēda: et ſicuti de ꝑdictis expreſſimus: ſic etiā ꝛ de reliquis intelligať: nō enī intendim⁹ hunc ad locū cās oēs extrinſecas adducere: q̄ diuerſimode nr̄am ꝑnt alterare: corrumpere: et ꝑmutare ſanitatē: tū q꞉ quaſi exiſtunt infinite: tū etiā q꞉ medicus de eis nō habeat pertractare artificialř: di. Ga.in.iij. Techni.tex.ꝯmē.ix. Alteratur igiť corpus a quibuſdam ex neceſſitate: a q̄buſdā uero non ex neceſſitate. Dico aūt ex neceſſitate q̄dē q̄b⁹ impoſſibile eſt ipꝫ nō approximare nō ex neceſſitate ꝟo vt ſunt reliq̄. Nāqꝫ ſemꝑ in cōtinēti immorari: ꝛ comedere: ꝛ bibere: ꝛ vigilare neceſſarium eſt ei. Gladiis ꝟo et beſtiis nō neceſſarium eſt vti: vnde in priori quidēꝫ genere cauſarū circa corpus ars ꝯficiť. Circa ſcđm vero nequaqꝫ. Nos igitur de his nō neceſſariis

extrinſecis. Ga. imitātes plura nō
ſcribem⁹. De alijs vero que nobis
de neceſſitate occurrūt: iā ſufficiē
ter in ꝑcedētib⁹ arbitramur dixiſ
ſe. que ſi a ſanis obſeruata fuerit
ꝓut iuſſim⁹: proculdubio ſuā po
terūt ↄſeruare ſanitatē ⁊ vitā diui
no ↄcedēte numine vſq̄ ad vltimū
ſenectutem ꝓlongare. quare ꝛc.

¶ Cap. cclxxxvij. oſtendit ꝙ ſa
nitatis reſtaurator ſcientificus
eſſe debeat: ⁊ ante curationem
cognoſcere patientis naturam
infirmitatem cauſas eius tem
pora: poſtq̄ dicta dicendis cō
tinuauerit.

Declarauim⁹ vſq̄
mō quō ſani ſuā
dbeāt ſanitatē cō
ſeruare: nūc aūt
oſtendem⁹ qualr̄
egri ꝑhabiti regi
minis trāſgreſſo
res valeāt ſanitatē amiſſaz recu
perare: tradēdo modū iuniuerſa
li ſolūmodo quo poſſint ab eorū
egritudinib⁹ curari: ſicut i. iiij. c. li
bri hui⁹ ꝓmiſim⁹. Que res nō mo
dicū affert vtilitatē: qm̄ ſi de vita
vnq̄ ⁊ noſtra ſalute ſolicitudo ha
bēda ſit: permaxime q̄dē in egri
tudinis tp̄e de ipſa vr̄ eſſe ꝓcurā
dū: cū in grādi ꝑiculo tunc ſit vt
q̄libet itelligit cōſtituta. Et pro
pterea dicam⁹ ad hui⁹ opis cōple
mētū: ꝙ ad egritudinē expellen
dā ⁊ ad ſuā priſtinā ſanitatē reſu
mēdā vnica tm̄ incedendū ē via
que. ſ. hec eſt vt peritū ⁊ canonicū
ſeu regularē ⁊ ſciētifice ꝓcedētē i
cura medicū infirmoꝝ aſtātes in
ueniāt. Qui ꝑter traditas in pri
mis opis hui⁹ capituli: has etiaz
dicēdas habeat ↄditiōes: vt. ſ. oī
cū diligētia medicinales obſeruet
intentiōes ⁊ aſtronomicas medi
cine deſeruiētes i eligēdo pri⁹ ⁊ in
ꝓpinādo: deinde optima patien
ti medicamina in bonis ⁊ electis
tēporibus: dicēte haliabate in. j.
theoric. c. iij. Aſtronomia q̄z eget
medic⁹ qua medicaminib⁹ electis
tēporibus q̄bus eſt luna beatis ⁊
felicib⁹ cōtēperata planetis ⁊ ſub
cōpetētib⁹ figuris vtat̄. Cōuene
runt nāq̄ ſapientes medicoꝝ: vt
Raſis etiā ait in li. ij. ſuoꝝ apho
riſmo. Qd̄ res oēs tēpoꝝ ⁊ aeris
⁊ aquaꝝ ⁊ cōplexionū ⁊ egritudi
nū ex motu planetarū mutant̄. et
ideo q̄cq̄d circa infirmū operat̄:
grādi cū aduertētia ⁊ benigno fa
ciat charitatis effectu: ⁊ nō tm̄ lu
cri cā: vt oēs fere medici cōſueue
rūt. Eſſe nāq̄ nō dꝫ vt haliabas
inquit vbi ſupra: ſꝫ. c. ij. medici ad
q̄rendū in medendo intentio pe
cuniā: ſꝫ adeo retributionē ⁊ me
ritū ꝛc. Ut igit̄ ſciētifici a nugato
rib⁹ ſecernant̄ ⁊ ab egris ⁊ ab oib⁹
alijs cognoſcant̄: dicem⁹. ꝙ ſi me
dic⁹ ſapiēs fuerit: ⁊ ad remouen
dam egritudinez ⁊ inducendam
amiſſam ſanitatē idoneus: talem
poſtq̄ aduocatus fuerit ordinem
ſcientificum obſeruabit: ſcilicet ꝙ
anteq̄ ad curā perueniat ſtudio
ſiſſime ↄſideret que naturalis ſit
patiētis complexio. ⁊ hoc trami
te declarato in. xiij. libri hui⁹ ca.
Similiter ꝑcognoſcere debet eta
tem: cōſuetudinem artem: regio
nem: et huiuſmodi naturalia, et
ipis annexa: vt in notitiaz egritu
dinis valeat ꝑuenire. quib⁹ pre
notatis debet deinde egritudinē
⁊ naturaz eius indagare: quoniā
nō eſt poſſibile curare ipſam: ni
ſi medic⁹ eā cognouerit: vt prin
ceps inq̄t in. iiij. primi. tractatu.
ij. c. vij. Que fuit gal. ſententia in. j.
regiminis acutorū cōmēto. iij.
dicētis. Oportet vt in primis co
gnoſcam⁹ egritudinē q̄ ſit. deide

intẽdamus poſt illud ad medicã
dum ipſaʒ:ꝛ in libꝛo.iiij. de inge-
nio ſanitatis.c.iij.inq̃t.Uniuerſa
literverũ eſt ꝙ nullã curãdi ſigni
ficationẽ poſſum⁹ hꝛe ab eis que
ignota ſunt.Et in li.v.eiuſdẽ.c.v.
Semꝑ ante mẽtis aciez paſſionis
cognitionẽ habeas:nec tibi facile
leueqꝫ hoc videat: cognita itaqꝫ
ergitudine dꝫ deide ſapiẽs ꝛ ca-
nonic⁹ medic⁹ cauſam ei⁹ vena-
ri.qm̃ nõ ſufficit ſcire naturã egri
tudinis:ſʒ etiã cauſaʒ ei⁹ cogno-
ſcere opʒ.Cũ dicat gal.in.ij.de fe
brib⁹ ad glauconẽ.c.j.Iſtud mo-
neo añ oĩa vt noueris diſcere cau
ſas egritudinũ.ꝛ in libꝛo de tipo:
tremoꝛe ꝛ iectigatiõe.ca.v. Mani
feſtũ eſt ꝙ volẽti curare laudabi-
liter neceſſariũ ẽ cognoſcere cãm
vnde procedit eius egritudo. Et
iterũ in ꝑmo de feb.ad glauc.di-
xit.Attẽde iſtõ vt cõſideres ſemꝑ
in oĩb⁹ egritudinib⁹regionũ qua
litatẽ:locoꝝ poſitionẽ:aeris tẽpe
rantiã:tẽpoꝝ rõnẽ:etatẽ:cõſuetu
dinẽ egrotãtis:naturã coꝛpis:et
an vitio coꝛpis egritudo nata ſit
an extrinſecusvenerit ex cibo:an
ex coꝛruptela aeris. Cũ ergo hec
oĩa bñ ꝑpẽſata cognoueris optie
ſcies q̃d ad ipaʒ egritudinẽ face-
re cõueniat:nã ſi cauſaʒ ignoꝛas
quõ curas:ſi em̃ neſcis an piculo
ſa ſit:an ſine piculo egritudo: q̃d
niſi temere facis q̃cq̃d feceris ſi
ſanes an poti⁹ accidas ignoꝛaue
ris.hec ipſe.Dꝫ ꝑterea medic⁹de
neceſſitate intelligere ĩ quo tẽpo
re ſit egritudo poſtq̄ ipſaʒ ꝛ cau
ſas ei⁹ cognoueritvt patet ꝑ gal.
dicẽtẽ vbi ſupꝛa.Debet medicus
ſcire quatuoꝛ eẽ tẽpoꝛa oĩʒ cauſa
rũ:maxime febꝛiũ initiũ.ſ.augmẽ
tũ:ſtatũ:ꝛ declinationẽ. q̃ niſi ea
optime itellexerit:grauiter ledet
neſciẽdo:q̃d ĩ initio:q̃d in augmẽ
to:ſtatu : et declinatione febꝛium
debeat egrotãti adhibere:ꝛ q̃ tẽ-
poꝛe curet:ꝛ qñ ab his abſtineat:
vł qñ eger doꝛmire debeatvel vi-
gilare ꝛc. Et in lib . de tẽpoꝛibus
moꝛbi.c.vltimo dixit.Impoſſibile
eſt iuenire qualiter quis dictabit
neqꝫ qñ citabit abſqꝫ quodetermi
net certitudinalr̃ moꝛbi tẽpoꝛa.
Ex quibus apparet quod medi-
cus qui anteq̄ ad curationẽ de-
ſcendat:hec oĩa nõ obſeruauerit:
minime ad reſtaurandũ ſanitatẽ
ſit idoneus: quinimo expellend⁹
ne ſua cum ignoꝛãtia patientẽ in
terimat.Quadre re animaduertat
ad hoc vnuſquiſqꝫ qm̃ pleriqꝫ le-
uiſſime etiã egrotantes ex imperi
tia medici interiere.ideo.ꝛc.

¶ Cap̃.cclxxxviij.docet cogno
ſcere medicũ ſcientificũ:ex hoc
ꝙañ curationẽ egritudiniſciat
ꝛ ꝓcuret virtutem foꝛtẽ ꝑſer-
uare:et debilem foꝛtificare.

Inter reliq̃s ſciẽ-
tifico adrecupan
dã ĩfirmis ſanita
tẽ medico neceſ-
ſarias ꝯditiones
hec ꝑ maxie ob-
ſeruãda eſt. ſ. vt
poſtq̄ egritudinẽ cauſas ꝛ ei an-
nexa cognouerit: ẽt ex ꝑte altera
intelligat coꝛpoꝛisvirtutẽ ꝛ ei⁹ro
bur ſeu foꝛtitudinẽ : ꝛ an virt⁹ q̃
natura dicitur:ſufficiẽs ſit ad ſu-
perandã infirmitatẽ: vel econtra
imbecilis ꝛ minime valẽs ei reſi-
ſtere . Qm̃ ſi foꝛtis ad bellanduʒ
cũ egritudine fuerit: dꝫ ſic eã cõ-
ſeruare:ꝛ cauſam egritudinis ab
ſcindere.Si aũt debilis extiterit:
nequaq̄ potẽs paſſionis impetũ
tolerare:dꝫ ipſam poſtpoſita cãʒ
ſufficiẽtiſſime vigoꝛare : ꝛ cũ nu-
triẽtib⁹ foꝛtificare: queadmoduʒ
voluit Aui.in.j.iiij.trac.ij.ca.vij.

di. Cuz inuenis virtutē reſiſtētez tolerātes abſcinde cām ꝛ expel- le humorē ꝛ abſcinde cibū. ꝙ ſi in uenis virtutē deficientē: ſis occu- pat⁹ in equādo cōplexionē cōtra riā ei: quare infrigida eā ꝛ viuifica cū cibo: cūq; fortꝫ fuerit ꝑ viuifica tionē ei⁹ ꝛ vincit ꝯtrariū ſuū. redi ad cauſaz. Que fuit gal. ſnia i. iij. terapētice. c. x. dicētis. Si diſpoſi tio quā curare eligim⁹ idiget eua cuatiōe. Imbecillis aūt virt⁹ vlti ma fuerit eoꝝ que diſpoſitionē ſa nāt nihil laborāti offerre i illo tē pore oī ſcdꝫ qd renutriem⁹ virtu- tē. cū aūt tm̄ fortitudinis veniſſe eā exiſtimauerim⁹ vt aut nihil aut paꝝ ab euacuatiōe ledat: tūc ad diſpoſitiōis ſanationē incedam⁹ igit prima quidez intētio oīm eſt que ꝟtutis. ꝛ i. vj. eiuſdē. c. j. ſic ēt ait. Cū diſſoluit quidē virtus nō tn̄ fortiter diſſoluta ē ſꝫ repugnat adhuc ad ſinthōa ſolū reſpicim⁹ q̄citiſſime ſtudētes deſtruere id. diſſoluta ꝟo ꝟtute nō ſolū ſintho ma ceſſare facere: ſꝫ ꝛ illā robora re ſtudem⁹. Et ꝑpterea dicebat idē i. j. regiminis acutoꝝ cōmēto xliiij. Sublimior intētionum oīm eſt intētio ſumpta ex virtute: qm̄ curās eſt virtus ꝛ nō medic⁹ q̄ cū fortis nō fuerit nō ꝓdeſt curatio q̄modocūq; fiat vt pꝛīceps innuit in. j. iiij. ꝑpterea ſolicitudo medi ci eſſe dꝫ circa corpis virtutez in- tegratā ex vitali ꝛ aīali ꝛ naturali de quarū cuſtodia dꝫ ſemꝑ ꝓcu- rare: ꝛ ꝑmaxime de vitali cōſer- uatiōe: cū dicat Gal. in. j. terapen- tice capitu. vltimo. Opꝫ dignita- tib⁹ vniuſcuiuſq; particule ꝓui- dere. Robori igit maxima quidez dignitas cordis eſt ꝛ oīꝫ neceſſa- riſſima egrotātib⁹. cerebri ꝟo op⁹ ad vitā equale: nō tn̄ pari robo- re ꝛc. Et in tertio libro eiuſdē. c. x. huius qd dictū eſt cauſaz expreſ- ſit ꝛ neceſſitatē dicēs. Has corpo ris ꝟtutes quidez cuſtodire nihil aliud eſt q̄ cuſtodire vitā: mōſtra- tū eīm eſt ꝙ qualitercūq; perēpta qualiq; ex eis vna neceſſariuꝫ eſt reliquas ſimul cū eis perire. Et ꝑ- pterea ſcdꝫ ſanatiuū opuſculum intētio nobꝫ hec erit. In curatiuo ꝟo intētio ꝓportionalis ei ē egri tudinis deſtructio. Et infra dixit. Maxia quidē dignitas eſt virtu- tum: qm̄ ipꝫ viuere nobis ex earū cuſtodia exiſtit: qꝛ eſt vita. Nihil aūt vtiq; vita eſt aliud in anima- liū corporib⁹: qm̄ neq; ſani eē poſ ſum⁹ ſine viuere ꝛc. Et id poſtea cōcluſit. Uirtus igitur oīm primū cuſtodiēda oībus eſt: ſi fortis ſcꝫ fuerit. Si ꝟo nō fortificari dꝫ cuꝫ cibo viuificāte. vt diximus: donec valida fuerit ꝛ facta potēs ad reſi ſtēdū egritudini ꝛc. Qui aūt me- dic⁹ ad hec que dicta ſunt: nō ani maduertit: mltoties q̄dē errabit ſubitiſſimā ordinādo dietā: egrū penit⁹ iterimentē: vt nōnulli car- nificū facere ꝯſueuerūt: hominib⁹ aquā loca pot⁹ ꝛ panatā ſubtiliſſi mā ꝓ cibo exhibētes. cōtra quos clamat hippocrates i prio apho riſmoꝝ aphoriſmo quinto cū ait. In tenuibus dietis peccāt egro- tātes: ꝛ ideo magis leduntur; oē eīm quodcūq; ſit magnū: fit magꝭ in tenuib⁹ dietis q̄ groſſioribus: ꝑpter hoc ꝛ ſanis fallaces ſūt val de certe ꝛ ꝯſtitute diete: qm̄ peccā tia difficili⁹ fuerūt ꝑpter hoc igit tenues ꝛ certe diete fallaces ſunt amplius paruꝫ ſolidiorib⁹. Et id in primo de febrib⁹ ad glauconē neceſſe eſt vt reſpicias ad egri ꝟ- tutez: ꝛ ad impetum cauſe: et ad quantitatē virium eius qui egro tat ꝛ ad qualitatē morbi vt ne for te nō reficiendo ciborū refectionē

vires egroti cōſumas: et fortiter abſtinēdo ad periculū ducas ⁊c. Qui eīn ſubtilit̄r ⁊ incōuenienter dietant infirmos q̄ a difficillimis occupant̄ febrib⁹: i nullo a carnificib⁹ differre vident̄: ſicut idē ſcripſit i.ij. Terapētice.c.ij. Et ꝓpterea medic⁹ ſapiēs id minie facere ꝓſumeret: ⁊ niſi ſi pacutiſſima foret egritudo ⁊ virt⁹ valde robuſta ⁊c. In reliq̄s v̄o caſib⁹ ſemꝑ de ꝯſeruatiōe virtutis ꝓcurabit: vt cū ei⁹ robore ꝯſeruato citius liberet ab infirmitate patiētē. Et ſuā ei deſideratam tribuat ſanitatem.

Capi.cclxxxix. oſtendit quomodo ſapiens medicus virtutem corporis patientis conſeruabit ⁊c.

Vt meli⁹ ab vnoq̄q̄ intelligat̄ ſi medic⁹ ſit ſufficiēs reddere patiēti ſanitatem: ⁊ an recto calle i egri curatione procedat oſtendamus quonam modo virtutem corporis ipſe habeat conſeruare poſtq̄ in ſuperiori ca. declarauim⁹ id tantū ei neceſſariū eſſe. Et breuiter dicamus q̄ ſi egritudinē naturā ei⁹ ⁊ tēpora ipſius cognouerit: vere q̄dē ſciet. qual̄r habeat virtutē corporis ⁊ naturā cōſeruare: q̄ ſcd̄m ꝓpinquitatē aut remotionē ⁊ diſtantiā ſtatus morbi: ſubtili⁹ aut groſſi⁹ dietabit ſcd̄z hippocratis ſniam i primo aphoriſmoꝝ: aphoriſmo.vij. dicē. Ubi ſcd̄m acumen egritudo continuos ⁊ vltimos labores hʒ: vltima ⁊ tenuiſſima dieta neceſſariū eſt vti. Ubi autē nō: nō. Uel cōuenit groſſi⁹ reficere ⁊ tantū ſub cō deſcēdere quātū egritudo mollior fuerit vltimis. ⁊ i aphoriſmo ix. eiuſdē inq̄t. Contemplari opʒ egrotātē ſi ſufficiat dieta ad ſtatū egritudinis ⁊ vtrū ille deficiat pri⁹ ⁊ nō ſufficiat dieta aut egritudo deficiat ⁊c. ⁊ in.x. eiuſdē. Quibus cōtinu⁹ ſtatus i: cōtinuo ⁊ tenuerit reijcere opʒ: q̄b⁹ v̄o poſterior ſtat⁹ ad id ⁊ ante id paꝝ auferendū eſt pri⁹ vero vberius reficiēdū vt ſufficiat egrotāti. Si igit̄ lōga fuerit infirmitas vt quartana: quotidiana: paraliſis: podagra: ⁊ hmōi: remot⁹ valde erit earū ſtatus: ⁊ ꝓpterea nō eſt a principio ſubtilianda dieta: q̄ patiēs an̄q̄ ad ſtatū perueniret: i medio vie deficeret: eo q̄ vt⁹ animi hilaret̄. In acutis aūt ecōuerſo facere ꝯuenit quia cū ſtatus ſit valde propinquus caſuʒ virtutis nō timemus: idō ſubtiliter reficim⁹ etiā in principio iſtarū: vt in ſinocha: ſquinātia: pleureſi: ⁊ hmōi. Et ꝓpterea dicebat Gal. in lib. de temporib⁹ morbi.c. vltimo. Qual̄r autē quis dietabit impoſſibile eſt inuenire: neq̄ quādo cibabit abſq̄ q̄d determinet certitudinaliter tēpora morbi. ⁊ poſt aliqua ibidem ſubiūxit. Quantum magna eſt laborātis virtus conſiderandū eſt. nā ſi ſuffert in ſtatus tēpore abſq̄ q̄ cibum afferat melius eſt incibari: donec declinatio incipiat. Si vero nō eſt poſſibile incibantem ſufficere: nutriendum ipſum a principio mor i omni tēpore potentē accipere cibū. Et in.c.xiij. primi tracta. de criſi ſic etiā inquit. Tu nō euacuaris i aliqua horaꝝ a malitia regiminis: cū nō ꝑſcis quādo erit ſtatus egritudinis: ⁊ illud idō q̄m ſi tu nō ꝑceſſeris ei i regimie a ꝑncipio egritudinis ſcd̄z ꝓpinquitatē ſtat⁹ ei⁹ aut elongationē ipſi⁹: tūc nō euacuaberis quin ledas egrū nocumēto magno. Et q̄ raſis in.x. Almanſo.c.xxiij. accepiſſe videtur cum ait. Nutricatio

non menſuratur niſi ſcḋm ſtatus ꝓpinquitatē ꝛ longitudinē. Sil'r etiā Princeps in.iiij.j.c.j.di. Quā-to egritudo plus principio ꝓpin qua fuerit et accidentia magis quieta: nutriem⁹ virtutē cōfortan tes: ꝛ q̄ꝫtum egritudo ſm̄ augmē tum preceſſerit et accidentia etiā ibi augmētata fuerint: minuem⁹ dietam propter fiduciam ꝙ virt⁹ non reſoluet̄ imo vt alleuietur in hora luctaminis. Et in.j.iiij. tra-cta.ij.c.viij.de cibatione febricitā tium. Dignior horarū ad ingroſ-ſandū eſt principium in quo vir-tus nō eſt multum occupata. Di-gnior horarū ad ſubtiliandū eſt ſtatus in quo eſt vehemētia occu pationis nature in pugna mate-riei ꝛc. Medicus igit̄ ſcientificus virtutē hoc modo conſeruabit ci bando vberius in principio: min⁹ autem in augmento. minime aūt aut q̄ꝫparuiſſime in ſtatu vt natu ra patientes etas: conſuetudo tē pus: anni: morbus: cauſa eius ac-cidens ꝛ hora ipſi⁹ requiſiuerint. Non vt aliq̄ faciunt beſtiales: qui adeo in principio ſubtiliant vt in augmēto vl' ſtatu ob caſum virtu tis ſupuenientē dietā poſt modū in patiētis interitū cogunt̄ igroſ-ſare: et hoc ideo qꝛ librū aliquem vtilē nunq̄ꝫ aperiūt. contra quos Haliabas in primo Theorice. c. ij. dixit. Opꝫ medicum lectiōe oc-cupari ſtudioq; cōſiderationis li-brorū: nec negligat aut faſtidiat eos. Die quoq; ac nocte cogat ſe-ipſum ad eorum cuſtodiam: me-moriam in eundo omnia cōſeruet neceſſaria: ꝛ de ſciētia operatione reuoluat: et exerceat in eis ſuam mentē: vt nō oī tp̄e egeat librorū cōſideratiōe: ꝛ hec ip̄e. ex q̄b⁹ ptꝫ medicū ſapiētē eē opꝫ vt ſciat in-firmoꝝ ꝟtutē cuſtodire. Qui aūt nō fuerit hmōi nō erit idoneus ad ſanitatis reſtaurationem.

¶ Cap.ccxc. oſtendit ꝙ medic⁹ ſapiens ex hoc etiā cognoſcat̄ ꝙ in primis cauſam egritudi-nis ſtudeat remouere ꝛ eā om-nino abſcindere.

Preteritis ſtudioſi medici ꝓpterea q̄ dicta ſunt: ex hoc etiā facile cogno-ſcet̄: ſi ſtāte virtutis cō ſtātie ꝛ eius robore ad amouēdā infirmitatis cauſaꝫ ſtu duerit: an ipſam neglexerit: ꝛ alte ram non impeditus viā tentaue-rit: quoniam irrationabilis exiſti-mabitur ſi cauſam potēs nō amo uerit cum principaliſſimum ſit cu rationis inſtrumentum quinimo vera infirmitatis curatio: dicente Auicen. in.xvij. tertij. trac.iiij.c.ij. Curatio vera eſt icīſio cauſe. ꝛ in iiij.j.c. vlti. Impoſſibile eſt vt fe-bris remoueat̄ cauſa ipſius rema nente. Quod quidē dictū de vno quoq; morbo itelligi pōt: ꝛ ꝓpter ea ipſe i.j.iiij.trac.ij.c.vij. ſic pre cepit. Cū inuenis virtutē reſiſten tem: tolerantem abſcinde cām et expelle humorem ꝛc. Et in parte ij. canticorū inq̄t. In oībus ſunt prius auferēde cauſe efficientes ſi ſiat recta curatio. In cui⁹ cōmē to dixit Auerro. Cura egritudi-nis formaliter eſt inutilis niſi pri⁹ cauſe ei⁹ auferant̄. Que fuit Gal. ſnia i.iij. techni textu ɔmēti.xciiij. dicentis. Unū cōmune opꝫ hr̄e p̄-ceptū efficiētē vnāq̄nāq; cauſā ꝓ abſcindere prius: deinde ſic deue nire ad eā q̄ facta eſt diſcraſiā. et in lib.iiij. de ingenio ſanitatis. c. iiij. oēs antiqui qui p̄ceſſerūt cau ſam auferendā eſſe: ꝛ prohiben-dam nō ſolū vulnerum ſed alio-rum morborum demonſtrarunt et in primo Terapentice. cap. xi.

ſil'r inqt. Ad cām ſemp ibim⁹ cognoſcētes φ nō ē poſſibile final'r vllam diſpoſitionē ſanare adhuc manente cā faciēte eā: ⁊ in li. iiij. eiuſdem ca. pmo. Cauſam ſanare opȝ pmum: non negligentes extinguere febrem q̄ ex ea accēdi anticipauit. ⁊ in. v. eiuſdē. c. iij. dixit. Febrē ſanari ipoſſibile eſt niſi ceſſet putredo. Ceſſare vo eā impoſſibile eſt manēte cauſa. Abſcidere igit̄ opȝ cām eius ſi dȝ prior q̄dē putredo poſtea vo febris ſanari ⁊c. Et ꝓpterea inqt Raſis in x. Almanſoris. c. ij. Febris enim ilico ſedabitur cū cā eius remota fuerit. Et Auer. in ſeptimo collget. Cum accidens non timetur: tunc ſtudeas cauſam totaliter remouere: qm̄ taliter ipm infirmum curabis cōplete. Ecce igit̄ φ oēs antiqui ſapientes concordarunt φ cauſa egritudinis pmo ſit remouenda: ⁊ poſtea ipſa diſcraſia abijcienda contra empericos ⁊ irrationales ilico ad localiū applicationē ꝓcedētes: vt in dolore capitis conſueuerunt q̄ primum aduocati vt plurima ſcire videātur emplaſtra: vnctiões: eptihimata: ⁊ huiuſcemōi frigida iubēt apponi. Et cōſil'r in febrib⁹ ifrigidātia: vt vnguentū galeni: cerotū ſandalinū ⁊ talia abſq; hoc φ aliqua precesserit neceſſaria purgatio. Vñ fit φ egrotātes deteri⁹ ſemp ſe habeāt multiq; moriant̄ nō preexiſtētis morbi fortitudine: ſed ex ſupueniētis erroris grauitate. Et iō ſapiēs medic⁹: cū neceſſe fuerit anteq̄ ad talia ꝑueniat: cum euacuationib⁹ ꝓcedit obediēs principi in. i. quarti trac. ij. c. xlvj. dicēti. Scias qd̄ eſſe contētus infrigidatiōe ⁊ dimittere phlebotomiā ⁊ ventris ſolutionem addit in oppilatiōe ⁊ coarctatiōe: quare additur putredo ⁊ caliditas in febribus. ⁊ Raſis in lib. de egritudinibus iūcturarū. c. xviij. ſic ſcribēti. Vnguēta ⁊ emplaſtra: qñ corp⁹ fuerit plenū multis humorib⁹: attrahunt humores ad loca magis q̄ diſſoluāt qd̄ ſenſit Gal. in. v. li. Terapētice. c. xv. dicēs. Neq; balnearem vtiq; aliquē eorū q̄ in putredine febriū neq; frigidis vterer cathaplaſmatib⁹ anteq̄ euacuarē ſuꝑfluitates. Euacuatis vo iām cōfidenter ⁊ cathaplaſmarē ⁊ balneare. Ex quib⁹ ſatis apparet φ rōnabilis medicus dȝ pri⁹ in oī curatione cām egritudinis abſcindere: ⁊ eam totaliter amouere: niſi fuerit ob aliqd̄ ꝑtimēdū accidens impeditus. Poſtq̄ vero ſufficienter euacuauerit ſecure localibus ex hmōi extinguētib⁹ vel calefacientib⁹ vti poterit: vt qualitas diſcraſie ex cā ⁊ morbo generate expoſtulauerit. Qui autē hoc tramite nō inceſſerit: ipſemet ſuā aſtātib⁹ imperitiā indicabit: vt eū tanq̄ inutilē: imo maxime periculoſum: pro ut ſua meret̄ inſciētia expellāt: q: longe facilius mortē patiēti q̄ ſanitatē amiſſam reddere valeat. quare ⁊c.

¶ Cap. cccxj. oſtēdit medicum ſciētē infirmo reddere ſanitatē debere cām egritudinis abſcindere per cōtraria ⁊ per eadem quecunq; alia curare.

Diximus in ſuperiori cap. φ medicus ſemp debeat nō impeditus cauſā egritudinis remouere nunc oſtendamus qualiter eā: ſi ſapiēs fuerit: abſcindere debeat: vt ex hoc ſua magis ſufficiētia inoteſcat. Et breuiter dicam⁹ φ ſi canon' eius ⁊ recipiēd⁹ extiterit: cū ſ'ijs id ha-

bebit perficere. Uñ ſi egritudo ex repletione humoꝝ ɔtigerit: cum euacuatiõe curãda erit p phlebotomiã. ſ. aut p pharmaciã ſcdꝫ qđ ſignificãtia demõſtrabũt: vt in precedẽtibus ſufficienter admodũ p ſapientũ dicta fuit declaratum. ⁊ ꝙ ita ſit manifeſte patet ex illo hippo. dicto in. ij. aphoriſm. aphoriſmo. xxij. ſic ſonãte. Ex plenitudie quecũꝗ egritudines fiũt euacuatio ſanat: ⁊ q̃cũꝗ ab euacuatione plenitudo et alioꝝ ɔtrarietas. In cuius cõmẽto Gal. inq̃t Neqꝫ diutius in his immorãdum eſt cum omne cõtrarium ſuo contrario ſit medicãdum: qđ oſtẽdit ipſa natura morboꝝ: ⁊ accidẽtia morbos comitãtia. Et in cõmẽto xviij. j. regiminis acutoꝝ. Medici intentio non eſt niſi opponere cõtrariũ ɔ̃rio: vñ curatio febriũ eſt per infrigidationẽ ⁊ humectationẽ. Et in lib. ij. eiuſdẽ cõmento. ij. dixit. Oportet vt facias trãſire p mentẽ tuã in oĩbus horis ꝙ medicatio ſit p oppoſitionẽ cõtrarij cũ ɔ̃rio. Et in. iij. Techni textu cõmenti. lxxxij. ſic etiã ait. Curatio quidẽ vnũ hꝫ modũ ⁊ maxime cõ munẽ intentionẽ. ſ. ei qđ ſoluendũ eſt cõtrariũ. Et in lib. de ingenio ſanitatis. c. iij. Naturale cuſtodiẽdum eſt ⁊ ɔfirmãdam: vnde ſilia ſemp ſunt ſibi neceſſaria. Qđ aũt eſt ɔ̃ naturã expellendũ eſt ⁊ eijciendũ. Unicuiꝗ em̃ tali cõtraria ſibi cõueniunt: qm̃ quicq̃d deſtruitur: neceſſario p id qđ ɔ̃riũ ſibi eſt mutat̃: nõ em̃ hoc fieri põt niſi cũ ſuo cõtrario. Et in. iij. Terapentice. c. xij. dixit. Una ſola generaliſſima eſt intentio ſanationũ contrarietas. Et in. v. eiuſdem. c. xij. Non eſt dicẽdum ꝙ quãdoꝗ verũ ſit cõtraria contrarioꝝ exiſtere ſanationes: quãdoꝗ ṽo falſum: ſꝫ ſemp quidẽ verũ eſt. Et. j. poſt aliqua ſubiunxit. Hoc paruũ quidẽ dictum eſt. ſ. cõtrarioꝝ exiſtere ſanationes maximũ autẽ inuenitur virtute. Quod etiã voluit Auicẽ. in. iiij. j. c. j. cũ ſcripſit. Cum egritudinis qualitas ſcita fuerit: erit medicina eligẽda q̃ ei in ſua qualitate ſit ɔtraria: qm̃ egritudo ſuo medicat̃ ɔ̃rio ſicut ɔſeruat̃ ſanitas ſuo ſi͂li. Et in. xiij. iij. tra. ij. c. xxij. ſic ẽt inq̃t. Oĩs cura facta ex cauſis cõplexionalib⁹ curat̃ cum ſuo ɔ̃rio. Que nõ ſolũ medicoꝝ: verũ etiã Ariſt. fuit ſnĩa. in. j. proble. problemate vltimo dicẽtis. Sunt autẽ egritudines he quidem ab igne he ṽo ab humiditate. Curantur aũt egritudines q̃ quidem ab igne hũiditate: q̃ ṽo ab hũiditate ab igne hũiditatẽ em̃ ignis exſiccat. Sic igit̃ ptꝫ ſm oĩm illuſtriuꝫ antiquoꝝ ſniam: ꝙ curatio fieri debeat p ɔ̃ria: vñ ſi cauſa egritudinis ſit repletio: dꝫ corpus euacuari. Si ṽo cã infirmitatis fuerit inanitio vt in ethica contingit: dꝫ p cõtrariũ. ſ. p appoſitionẽ nutrimenti curari. Et ſi morbus ex caliditate prouenerit p frigida ſanetur: ⁊ ſi p frigiditatẽ cũ calidis medicet̃ ⁊ hoc ſtãte ſolũmõ mala et p̃terea naturali ſine materia qualitate: vt ſenſit hippo. in. v. apho. aphoriſmo. xix. dicẽs. Quecunꝗ infrigidata ſunt recaleſacere opꝫ ⁊ ſupple quecũꝗ ſupercaleſacta infrigidare neceſſe eſt. Cum curatio quelibet p ɔtraria fieri debeat vt dictum eſt ſupra. Ideo concludamus ꝙ quecunꝗ cauſa fuerit egritudinis: ſcꝫ primitiua: antecedens ⁊c. ſiue per ſe: ſiue p accidẽs morbum faciens aut ad id coadiuuans: vnaqueꝗ talis debeat remoueri: et cum ſuo contrario per inanitionem: repletionem vel

ſimplicem alterationē vt natura
expetit infirmitatis. Quod q̄ me-
dicus non obſeruauerit: carnifex
potius ꝛ homicida ꝙ medicꝰ ap
pellādus eſt vt illi ꝑmaxime q̄ ex
ſola vrine iſpectiōe pharmaca in
firmis mittūt exoluentia: cū potiꝰ
reſtaurātia quādoq̄ ſint eis ne-
ceſſaria eo ꝙ ex nimio coitu vel
ſuperflua defatigatiōe laborent:
ꝛ ſolutiua ſumētes fortia ſiꝉ cū hu
moribꝰ vitā emittūt. Et ꝓpterea
cōtra hmōi macellatores clamat
Raſ. in lib. vj. ſuorū apho. di. Nō
ſunt pauciores egritudines q̄ cū
defectu accidunt: ꝙ q̄ ex ſupfluita
te ꝓcedunt: ꝛ in hoc magiſtrorū
error exiſtit q̄ ſtatim ad purgan-
dū ſunt prōpti. Siꝉr Damaſcenꝰ
ait. Morbi ex penuria quātitatis
nōminusq̄ de plenitudine nimia
naſcunꝉ: vñ medici multi in teme
raria purgatione delinquunt ple
rūq̄ ꝛc. Qua de re ſapiens medi-
cus talia nō eligit ꝯtra niſi ea cor
pori neceſſaria cognoſceret. Be-
ſtialis autē ꝛ imperitus illico cur
rens ad purgātia omni quaq̄ ex-
pellatur ne ꝓ ſanitate inſalubri
morbo necē inferat patienti.

¶ Cap. cccxij. oſtēdit ſalutiferū
medicū in morbi curatione cō-
trariū ſubito ꝛ vehemens nō
debere applicare: ſꝫ paulatim
ſemper ꝛ ordinate.

ET ſi neceſſe ſit me-
dicū cū contrario
ſemper in curatiōe
ꝓcedere vt in ſupe
riori cap. diximus:
non quōlibet tamē
id facere lꝫ. Imprudēs eñ ꝛ igna
rus ꝛ oino ꝙcitiſſime expellendꝰ
medicꝰ: cū potiꝰ ꝑ feneſtras domꝰ
eijciendꝰ foret: ſi diuinū id ꝑmitte
ret preceptum fortiſſimum ſubito
cōtrarium induceret: ſic citius exiſti
mant ſanare patientē. Scītiſſe-
aūt ꝛ honorādus medicus id mi
nime facere ꝓſumet: q̄nimo pau-
latim ꝛ ſecuriſſimo cum quodam
ordine ꝓcedet memorās ꝙ non
alia incedendū eſt via dicēte hip
pocrate in. ij. aphoriſmo. apho-
riſmo. lj. ſm multū ꝛ repēte eua-
cuare aut replere aut calefacere
aut infrigidare aut aliter quōli-
bet corpori mouere fallax eſt: et
oino nature inimicū: paulatim vo
certū: ꝛ ex alio ad aliud trāſire nō
aliter decet. Et Gal. in. iij. techni
textu cōmēti. lij. Medici q̄dē diſ-
poſitiōes corrigere debēt ex mul
to ſtudio paulatim trāſferētes in
melius: qm̄ nō ſuſtinet natura re
pētinas immutatiōes. Et in. v. de
ingenio ſanitatis. c. vltimo. Opꝫ
nos incipere a paruis ꝛ minimis
medicinis: q̄bus nō ꝓualentibus
fiantꝰ fortiores et magne: qđ con-
gruit paſſionibꝰ in q̄bus patien-
tes ſecuri ſunt de vita: ſed his in
quibꝰ infirmꝰ moriꝉ minime imo
fortioribus indigemꝰ. Et in. vj. te
rapētice. c. vj. Alteratio q̄ paula-
tim fit nūq̄ petit dolorē facere: ſꝫ
neceſſariū eſt repētinā ſiꝉr ꝛ violē
tē fieri trāſmutationē ſꝫ dꝫ aliq̄s
dolor fieri. Qđ ēt ſenſit princeps
in. iiij. j. c. j. cū dixit. A debilioribꝰ
ad fortiora eſt ꝓcedendum quā-
do debiliora nō ſufficiunt. et in. j.
iij. c. xxix. Oportet (inquit) vt inci
piamus a debiliore: et gradatim
procedamus donec ſciamꝰ ex diſ
poſitione egritudinis ꝙ ipſa iam
ſit abſciſſa. Et in tracta. v. c. xiiij.
eiuſdem ait. Oportet quidē vt in
cipias a debiliore vnctionem ꝛ vi
dere ſi cōferat: et ſi non: adde et
permuta ad aliud qđ illo ſit for-
tius. et in. ij. tertij. cap. j. Oportet
vt faciliori incipias: et grada-
tim peruenias ad illud in quo ſit

virtus equalis: et in.c.iiij.eiuſdem inquit. Non ꝑperes in vſu medicinaꝝ fortiū in principio rei: imo tarda. Idez quoqꝫ voluit in.xviij. tertij tra.ij.c.iij.dic. Cum potes curare cū eo qđ eſt minoris acuitatis: nō intēdas ad aliud qđ ſit acutius. Cuius q̄dē rō eſt ab eodem aſſignata in.xiij.fen.eiuſdez tra.iiij.c.xiij.ſic ſcribēte.opꝫ vt nō ſit ſubito: qđ.ſ.facis: imo ſm vices: nā illud qđ ſubito eſt mortale eſt. Que fuit Ariſt.ſnia in.j.pro ble.ꝓb.viij.di. Mutatio vehemēs corpora corrumpit: et propterea nō eſt ſubito alterādum: neqꝫ repente euacuādum: cum euacuationis ſuperfluitas innati caloris naturā oeſtruat: vt dixit princeps in.j.cano.fen.doctrina: ſumma et c.ſecundis.et.iiij.primi.c.iij. Ois euacuatio que eſt ſuperflua ſcđm plurimum febres generat: et ideo cōcluſit in.iiij.tertij.c.v.circa finē. In euacuatiōe cōueniētius eſt vt multiplicetur numerꝰ eius: et minoretur quātitas eius omni vice: quatenus cōſernet virtus. cuius ſimile voluit in.xiiij.tertij.tra.iiij. c.xiiij.cuz ait. Rectius quidem eſt vt euacuatio nō fiat in vice vna ſubito et cadat virtus: imo paulatim ne ipſa perueniat ad multam debilitatem. Et ideo concludamus cum Galen.in.vj.Terapen.c.iiij. ſic ſcribente. Si euacuatio et alteratio fiat paulatim: opus erit ſanatiue artis. Si vero repente et ſꝫ multū minie. Quāobrē ſi rōnabilis fuerit medicus: et hoc dignoſcet ꝙ cū alterabit a facilioribus inchoabit. Si vero euacuabit per phlebothomiā: pharmaciam: vel aliā huiuſcemodi ſm vices multiplicatas et nō ſemel materiā eradicabit. Qui autem hoc nō obſeruauerit pro quo tantum laborauimus et non ſine cauſa: minime debet pro ſanitatis reſtauratione retineri: quare &c.

¶ Ca.ccxciij.oñdit rōnabilem medicū nō debere ad ꝓpinādū ſolutiua feſtinare: ſꝫ prius corpus lenire: cānales aperire: et humores digerere.

Si igitur paulatim: vt iā diximꝰ: in curatiōe ꝓcedendū eſt: cōſequenter ad fortem aliquā euacuatione nō ita repēte ꝓcedendū erit vt q̄dā emperici cōſueuerūt ad multa et grauiſſima ꝑducētes corpus nocumēta: eo ꝙ etiā in principio morbi oi altera poſtpoſita cōſideratiōe materiā infirmitatis intēdant euacuare: per quod quidem eorum imperitiam vnicuiqꝫ facile declarant. Sapientes vero nequaqꝫ id preſumunt: eo ꝙ ex librorum ſtudio recte quidem intelligunt ꝙ prius leniēda ſint corpora: et poſt aperiendi: et cānales dilatandi: humoreſqꝫ digerēdi: et ad euacuationē preparādi: et precipue cum materia: nō extiterit furioſa. In principijs ergo infirmitatum cum clyſteribus procedūt: ſcientes ꝙ enema eſt medicamen nobile in expellendo ſuperfluitates que ſunt in inteſtinis: vt Princeps ait in.xiiij.primi.c.xvij. Similiter in.j.quarti tractatu.ij.ca. vij.cum inquit. Quod magis dilectū eſt apud me: eſt adminiſtratio clyſteriorum ſecundum vltimitatem qua indigetur in virtute: id eſt ſecundum vltimam vtilitatez. Et in.c.quarto eiuſdem tractatꝰ. Clyſteria ſunt magis dilecta in principio egritudinis q̄ ſolutiua alia. Qđ ſenſit Hippo.in libro de pharmacijs: circa finem: cum ait. Si quem oportet clyſterizare congruit quotieſcunqꝫ volueris: mi

nus eni piculoſuz eſt q pharma-
cias purgatiuas tradere. Cu ipis
ergo et ſilib9 medic9 vtilis et ſciētifi
cus an purgationē leniet corpa:
vt obediat hippocrati in.ij.apho
ris.aph.ix.di. Corpora vbi qs vult
purgare opz flura facere. In cui9
cōmento Gal.inqt ſubtiliādi ſunt
humores groſſi et viſcoſi: et ēt ſunt
aperiendi pori.i.cānales qb9 va-
leāt currere: et medicaminib9 ex-
trahi et expelli facile tēperata me
dicina qua nō cturbet natura: qd
qui neglexerit et ad medicinā tm
intenderit: hūores groſſos et an-
guſtioſos reddit: et cū nimijs tor-
turis defectiōib9qz et vertiginibus
multis: et pulſibus inordinatis: et
his ſilibus. Digeret ergo medic9
ſapiēs humores: memorās qd di-
xit Gal.in.iij.techni textu cmenti
lxxix. Digeſtio facit ceſſare putre
dinez manente ſubſtātia. Et in li.
j.de criſi.c.ix.cum inqt. Non expe-
dit tibi vt adminiſtres medicinam
ſolutiuā: niſi poſtq digeſta ē egri
tudo: et nō in principio vbi cruda
eſt materia: opz vt adminiſtres il-
lud qd nō min9 ſenſit Aui.in.iiij.j.
c.iij.di. In chronicis egritudinib9
maturatio tm et nihil plus expe-
ctādum eſt: et in acutis etiā egritu
dinib9 maturationē expectare me
lius eſt: et precipue cuz quiete fue-
rint: q ſi mobiles extiterint: tunc
ad euacuādum materiā feſtinare
erit meli9: qm impedimētuz mot9
eius eſt maius q ſue euacuatiōis
nocumentum anq ipſa ſit matu-
ra: et ppie cum humores fuerint
ſubtiles et in ccauitatibus venaz.
Et infra ſubiunxit. Cum humor
fuerit in vno membro cōprehen-
ſus: nullo modo moueat donec
maturetur: et eſſentiā habeat tem
peratā. Et iterz poſt aliq ſubdit.
Illd qd mag; cuſtodire debemus
in euacuatiōe: eſt cānaliū habitu-
do ne ipi ſint clauſi: qd tibi poſſibi
le erit ſi an maturationē vētrē ſol
uas.i. materiā cū lenib9 minuas.
Et i.iiij.eiuſdē. Anq vētris fiat ſo
lutio aut vomit9: pmittēda ē hūo-
ris ſubtiliatio q euācuād9 ē: et am
plificatio cānalium et ipoz aptio:
qm hoc eſt ex eo qd corp9 a pena
ſecurū reddit. et in.c.ſeq. Ex cā ti-
moroſa eſt vt mediciā vētris ſolu-
tiua ſumat fece i inteſtinis exiſten
te ſicca: imo expellēda eſt ſaltem
cū clyſteri aut iure mollificatiuo.
Et ſic innuit nobis per hec q dixit
qtū lenitio an vētris ſolutiōez ſit
neceſſaria. Quātum aūt digeſtio
hūoris euacuāda ſit opportuna:
ſatis equidem patefecit cum in.j.
iiij.tra.ij.c.vij.ſcripſit. Non eua-
cues materiā indigeſtā in calido:
neqz in frigido: niſi pp̄ter neceſſi-
tatem. Et infra. Si nō eſt digeſtus
humor nō moueas: niſi in pncipio
apud ſtatuz vo nō moueas aliqd
donec vicat natura et digerat. Que
fuit hippo. ſnia in.j.apho.aphor.
xxij.di. Digeſta medicari et moue-
re nō cruda: niſi in principio fue-
rint furioſa etc. Ex qbus ſatis ap-
paret q nō ſit feſtinādum ad me-
dicinas exhibendum ſolutiuas:
imo paulatim et ordinate pceden
dum.ſ.prius leniendo: aperiendo
mollificādo: ſubtiliādo: et hūores
crudos digerendo. Quem qui me
dicus ordinem non obſeruaue-
rit: irregularis et penitus inuti-
lis dicetur: et minime ad reſtau-
randum ſanitatem amiſſam ido-
neus: quare etc.

¶ Ca.ccxciiij. oñdit bonū medi
cū debere etiā in pceſſu nō ſe-
mel cām morbi eradicare: et de-
clarat quas in egritudine mate
teriali curatiuas intētiōes opz
ipſum obſeruare.

¶ Ut medicus

At medicus ſapiēs melius dignoſceret nobis viſuʒ eſt ⁊ hāc inter al'S ei neceſſarias ꝯditiões annotare debere: ſcʒ vt poſtꝗ̃ cognouerit morbi materiā digeſtā eſſe ⁊ cannales apertos ſore: ⁊ cetera oīa (que ſuperius diximus) ꝑparata ad hāc egritudinis materiā: nec totā nec multā ſemel educere ꝑſumat: imo paulatim a leuioribꝰ ⁊ facilioribꝰ incipiēs ad fortiora ⁊ vberiora ꝓcedat. Vñ ſi per phlebotomiā: pharmacū vel per vomitū: aut al'r quolibet euacuare voluerit: dʒ ſemꝑ aīaduertere ⁊ grādi cum diligētia attēdere ne virtutē proſternat vel mēbra debilitet: multā ſemel: aut bis ēt euacuationē operando: ſʒ potius ſit ſolicitus de eductiōis materiei partitiōe vt ſcientificū decet operatorem: dicente Aui. in. iiij. tertij. c. v. circa finem. In euacuatiōe ꝯuenientius eſt vt multiplicet numerus eius: ⁊ minoret ꝗ̃titas ipſius oi vice: quatenus ꝯſeruet virtus: ⁊ in. xiiij. eiuſdē tra. iiij. c. xiij. Opʒ vt ſolutio vētris nō ſit ſubito: imo ꝑ vices: nā illud qđ ſubitum eſt: mortale eſt. Et poſt aliqua. Rectiꝰ quidem eſt vt euacuatio nō fiat vice vna ſubito ⁊ cadat virtus: imo paulatim ne ipſa perueniat ad multam debilitatem: qđ etiā ſenſit Raſis in li. de egritudinibꝰ iuncturaꝝ. c. vij. cum dicit. Et caue in purgādo melācholiā ⁊ quēlibet aliū. ſ. humorem ⁊ ꝑcipue groſſum: qꝛ nō debes ſemel purgare: ſʒ ſepe. Iſti eñ humores nō ducētur in multa ꝗ̃titate in vna purgatione. Que fuit Gal. ſnīa in primo Terapen. c. vi. dicentis. Oportet quidem non repente neq; ſemel fortibus tentare ſanare pharmacijs: ſed tꝑe magis caute. i. paulatiue: ⁊ ſil'r hipp. in. j. apho. apho. tertio cum inquit. Cōpreſſiōes. i. euacuatiōes ad vltimū ducere fallax eſt: ſed qualis natura fuerit ſuſtinentis ad hoc ducere ſimiliter ⁊ inanitiōes ad vltimum ducentes fallaces. Ex quibus euidētiſſime apparet ꝙ nō tantum ab euacuatione multa per pharmaciam ſemel facta debeat verus ſanitatis reſtaurator auferre: verūetiā ab alijs oībus ſubitis euacuatiōibus: ⁊ ꝑmaxime a multa ⁊ ſuperabundāti phlebotomia materia non exiſtente furioſa: vt in chinocha: ⁊ ꝙ ita ſit ſatis ex doctrina principis patet dicentis in iiij. primi. c. xx. Ad ſummū melius eſt phlebotomie vices ſint multe ꝗ̃ vt ipſius ꝗ̃titas ſit multa: ⁊ intra ex iuuamētis ſecundatiōis eſt ꝙ phlebotomi virtutem cum perfectione ſue euacuatiōis q̄ eſt neceſſaria cōſeruat. Et in. j. tertij. c. vij. Nō extrahas totum quod eſt neceſſarium ex ſanguine propter egritudinem aliquam ſignificantem eius extractionem: imo retine ex eo aliquid vt reſiſtat illi egritudini ⁊ in prima quarti tra. ij. c. vij. ſimiliter ait: et conſilium quidem meum in phlebotomia eſt vt dimittatur ꝗ̃tum poſſibile eſt. Si autē nō eſt poſſibileꝫ: tunc multiplicatio numeri eſt melior multiplicatiōe quantitatis: oportet eñ vt euacuetur ſanguis multus ſubito: quoniam euacuatur multuʒ de eo cuius nō eſt neceſſaria euacuatio: ⁊ quia debilitatur virtus ⁊c. Patietur itaq; ſapiens medicus phlebotomiam cum ipſa neceſſaria fuerit: et ſimiliter pharmaciam ſicut et quamlibet aliam euacuationem toties replicabit vſq; quo totam materialis egri-

tudinis cauſam abſciderit: quoniam melius eſſe ſit interpolando procedere cognoſcet: quam velle totam ſimul et ſemel morbi materiā euacuare. Imperitus autem de quo minime confidendum erit: hac nō vtetur diligentia: et ideo perducit infirmum ſi debilis fuerit ad mortem: et ſi fortis ad maximā ſui corporis debilitatem ob virtutis reſolute proſtrationē: ad aliqđ euacuatiōis genus ſubito factum cōſecutam. Rōnabilis vero hunc in errorem nequaquam incidet: eo quod canones medicinales obſeruando paulatim et ordinatiſſime in egritudinis remotione: et ſanitatis inductiōe pcedet curatiuas huiuſcemodi intentiones obſeruans in morbo materiali: nā poſt conueniēs in qualitate et quātitate dicte ordinationē. Primo leniet vētrem cum clyſterijs et hmōi. Scđo ſi expediet phlebotomare faciet infirmum. Tertio loco digeret cauſam antecedentem morbi factiuam cum leuibus. Quarto minorabit illam cū facilibus ſolutiuis. Quinto cum fortioribus procedet digeſtiuis et aperientibus magis ſi oppilationum aperitio oportuerit. Sexto cum potētioribus: non tamen venenoſis: materiā egritudinis eradicabit pharmacijs. Septimo diuertet ſi quid a loco patiente diuerti fuerit neceſſarium. Octauo autem reliquias materiei per ſudorem vrinam et huiuſcemodi vias reſoluere comminabitur. Nono corriget accidētia que curam non peruerterunt. Decimo et vltimo qualitatem malā a morbo vel eius impreſſam remouebit mēbra confortando debilitata: et totum paulatiue reſumendo donec patiens ad priſtinam redierit ſanitatē. Sic ergo ſapientes medici procedūt ordinate: ſicut ignari cōfuſiſſime mō vnū mō aliud irrationabiliter adminiſtrātes: quare etc.

¶ Cap. ccxcv. oſtendit cognoſcere medicum rationalē ex hoc quod cum predictis intentionibus procedat: et non ilico currat ad narcotica: vt emperici: ſed tantummō eis in extrema vtatur neceſſitate.

Rationalis et honorandus medicus pretactas in precedenti. c. curatiuas obſeruabit intentiones in materialibus curandis egritudinibus acutis et chronicis ſalubribus ſi aliquod fortiſſimo paccidentiū ei curā peruertere nō cogerit: et ſuū ordinem nō impediunt: et felicē ſemper egritudinis ſucceſſum inueniet: quemadmodū per cōtrariū emperici: et a tali veritatis tramite et vere curationis viō deuiātes in ſaluberrimis etiā paſſionibus et in fortiſſimis corporibus ſepius: et (vt verius dicā) ſemper vidēt mortē aduenire. Et hoc quia nullū ordinē hītes in curationibus ſuis eam negligunt: et tm̄mō ad accidētiū remotionē intendunt vt ſapiētiores eſſe videant: et quam primū ad narcotica adueniūt et ſomniū patiētibus inducunt: vt eos ilico liberaſſe et quieſcere feciſſe ab aſtantibus inducunt ab illiſque immerito cōmēdent. Inde tū poſtea nocuiſſe magis: et quandoque interimiſſe cōpertū eſt: ſicuti in dolore cholico: et in alijs huiuſcemodi vidimus ſepius contigiſſe. Unde tales medici poſtmodū vilipenſi fuerūt ab oībus et maledicti: quia verum curādi modum ſcz cauſe abſciſſionem non intellexere: nec quātum periculi ſomnifera cōcipiāt prout decet et opz cōſidera-

rūt. Nec viderūt Aui. l. iiij. j. xxx. vi. In dolore cholico ⁊ exhibitiōe narcoticoꝝ magnificatur malus finis: qm̄ materiā augmentat: et frigus et ꝯgelationem et clausulā ⁊ in. j. iij. c. xxix. Aleuiatio a medicinis vehementer frigidis factis ex eis q̄ sunt sicut papauer ⁊ opiū ⁊ reliq̄ hmōi nō tibi necessaria: nisi apud vehemētē necessitatē ⁊ fortē dolorē. et in trac. ij. c. x. eiusdē. Tibi q̄dē ꝯuenit ne declines ad narcotica q̄ntū potes. ⁊ i. c. xxix. eiusdē. Si narcotica ⁊ somnifera tibi necessaria sunt propter doloris vehemētiā: vtere eis cautelis et timore. ⁊ in. iij. iij. tra. j. c. ix. Qm̄ doloris vehementia facit necessariā stupefaciētium adhibitionē illa tn̄ quātum potes expelle: ꝙ si aliquod eoꝝ administras ꝓpter necessitatē administra illō ſm cautelā. et in. c. xiij. eiusdē sic etiam retulit. In egritudinibus ⁊ doloribꝰ vētosis nō est narcoticis vtēdū: sicut quidam ꝓsumptuosi q̄nq̄ audēt administrare apd̄ dolorē vehemētiā vt ide sedet dolor in hora. Sꝫ ipse post horā vehemētiꝰ excitat q̄ priꝰ fuit ꝓpterea qd̄ ꝓhibet resolui ventositatē. Et in. xiiij. Fen. eiusdē sic etiam scripsit i tra. j. c. xxj. Q̄nq̄ est necessariū sumere in potu stupefaciētia ⁊ ꝯfectiōes opiatas recipiētes iusq̄amū ⁊ philoniū: ⁊ ego abhorreo illō cū inuenit ab eo iter. ⁊ in. xvj. iij. c. iiij. In narcoticis est timor: lꝫ q̄nq̄ accidat vt sint necessaria. Et quōcūq̄ sit nō opꝫ vt administrētur q̄diu ab eis excusatio eē pōt. ꝙ si necessaria fuerit eoꝝ administratio: nō exhibeant ei cuiꝰ infrigidatur corpus ⁊ debilitat virtus: et apparet illud in pulsu. Si vero necessarium fuerit: misceātur cum eis que sunt sicut castoreum et crocꝰ: ⁊ similia. Et iam testificati sumus nos vidisse q̄ supposuit sibi collyrium ex opio et mortuus fuerit. Et cuꝫ possibile est vt administrētur in collyrio nō administrentur in potu: et qm̄ possibile est vt administrentur in emplastris nō admīstretur suppositorium factum collyrium. Et tra. iiij. c. ij. eiusdem sic etiam ait. Incipientes sedare dolorem cū narcoticis ꝯponunt reꝫ maximi erroris. Administratio enim narcoticorum nō curatio vera in aliquo: et illud qm̄ curatio vera est incisio cause. Et stupefactio est confortatio cause: et destruit sensus per caꝫ. hec ipse. Ecce igitur quoties hac de re princeps Auic. medicos hos bestiales admonuerit: vt non nisi in extrema necessitate talia administrēt periculosa: quē si q̄nq̄ legissent quod faciunt nō auderent. Sed quia opera eiꝰ nedū Gal. et alioꝝ nunq̄ inspiciūt: volui hoc in. x. loca omnia in quibus hec ꝓhibeat annotare: vt si fortassis: qd̄ nō credo: hoc nostrū opus ad eoꝝ manus ꝑuenerit: videre possint ⁊ cognoscere suū errorē seipsosq̄ ab eo corrigere qd̄ nisi fecerint ab astātibꝰ hūc librū habentibus cognoscetur: ⁊ vt eorū merebit ignorātia: magno cū dedecore ex domibꝰ expellētur. Periti aūt ⁊ sapiētes hoc nō timebūt: quoniā causam prius abscindere conabuntur predictis cū intentionibus: nec vnq̄ ad huiusmodi somnifera peruenient: nisi cum vehementia accidentis virtutem sua fortitudine prosternentis id exposcerit: ⁊ tunc pronostico cautela et timore ea administrabit: et non quomōcunq̄: sed vt supra Auicenna preceperat. quare ⁊c.

Qualiter cognoſcitur regularis medic⁹.

¶ Capitulū.cccxvj. oſtēdit qn̄ poſtpoſitis dictis intentionibus curatiuis: poſſit etiā rationabilis medicus ad narcotica cum cautela tamen tranſire ne aſtantes ꝛc.

Decreuimus hoc in capi. declarare quādo etiam rationabilis et ſtudioſus medicus poſſit ſm regulas medicīe narcoticis vti vt per hoc aſtantes intelligant eum nō niſi canonice et ſciētifice ꝓcedere et ipſū ab emperico ſecernere valeāt. Dicam⁹ ergo cum Auer. in.v.col.c. de ſincopi accidente cauſa doloris. q̄ nō ſit narcoticis vtendū: niſi cum infirmus in articulo mortis eſſe reperitur, cauſa doloris. Tunc em̄ ſedationi intendere oportet cum quibuſcunq̄ remediis mitigantibus a lenioribus tamen incipiendo quibus non auferentibus ad narcotica ſomnifera tandē deueniendum eſt: ꝛ non ad omnia: ſed ſolummodo ad cōrecta et conſolata cum ſuis dezarticis licet peruenire dicente Auicenna in quarta primi. capitulo trigeſimo. Stupefacientis complexionem conſiderare debes et ipſius qualitatē: et vt quod ex eo eſt facilius dones et vt tribuas id quod eſt cū ſuis tyriacis compoſitū: niſi res fuerit maxime que forti indigeat ſtupefactiōe: et prius exteri⁹ erūt applicanda. et ſic etiam non conferentibus: interius poſtremo in pauca quantitate. et cū maximo timore et premiſſa pronoſticatione propinentur vt dolor aut huiuſmodi aliquod aliud fortiſſimū accidens ſopiatur; et virtus totaliter non reſoluatur: cum dolor permaxime virtutem proſternat. dicente Auicenna in primo canonis fen: doctrina et ſumma ſecundis. et capitulo vigeſimoſecūdo. Dolor virtutem diſſoluit: et membra a ſuis propriis operationib⁹ prohibet adeo vt membra ſpiritualia ab aeris ꝓhibeāt attractione aut eius deſtruat operationē et facit eum interſectū, et freq̄nētem et omnino non ſecundum naturalem curſum. Et in primis calefacit membra: et poſtea infrigidat propter illud quod reſoluit et vincit de ſpiritu et vita. Et in quarta primi. capi.xxx. Omnis q̄dem dolor qui fit fortior interficit: quoniā ex eo in primis accidit frigiditas corporis: ꝛ tremor poſtea fit pulſus paru⁹: deīde deſtruitur: poſtea moritur. Et propterea dixit Raſis in diuiſionibus. ca. cxl. Tu non dimittere debes vt eger tolleret dolorē: q2 facit currere apoſtema et putrefactionem et corruptionem membri ꝛc. Et iō debēt medici oī ſuo ingenio ſedare dolorē primo cū rebus vere curātibus ipſum ſi eis poſſibile eſt: que res vt dixit Gal. in.vj. apho. cōmen.xxxj. ſunt mediocriter calide: quoniam calefactionis ꝯſuetudo eſt dolorē mitigare aliquādiu. Et in ſexto de ingenio ſanitatis capitulo ſecundo dixit. Aqua calida mitigat dolorem oīs apoſtemati. Et libro quinto. de ſimplici medicina. diſtin.v.ca.j. ſic etiā ſcripſit. Medicine q̄ ſunt vere ſedātes dolorē dp3 vt ſint ſubtiles: et q̄litas earum ſit maior quantitate que intenditur: ſz euacuēt: et reſoluant et rarificent et ſubtilient et maturent et faciāt procedere omne quod eſt coartactū et oē qđ ē retentū in mēbro cū q̄ eſt dolor ſiue humor calidus ſit ſiue viſcoſus. In ſecundo vero de ſe-

bribus ad glauconem ait. medio crem dolorẽ ſepe adhibita extrinſecus calefactio: vt euaporatio ſola ſeipſam totum curauit: vel minuit cauſaʒ ⁊c. Uñ princeps in ſecunda primi. doct. ij. c. xxj. ſic concluſit. Cauſa quietis doloris eſt: aut ꝙ cauſe ex qua prouenit exiſtit contrarium et ipſam euacuat ſicut anetuʒ et lini ſemẽ cum ſup locũ dolorẽ ex eis fit emplaſtrũ: aut cũ quo mollificat̃: ⁊ fit ſomnꝰ et ſenſibilis virtus ad ſuã reddit operationem ſicut inebriãtia: aut quo infrigidat̃ ⁊ ſtupidum efficit ſicut narcotica ſedans: tamẽ certum eſt primuʒ. Et ideo medicus cum ipſo aut aliquo ſibi ſimili tẽtet prius ſedare dolorem: que ſi non cõtulerunt et dolor magis atꝗ magis infeſtauerit: adeo quod virtuteʒ deijcere incipiat: tunc ad narcotica cuʒ cautela tranſire debet eligẽdo ex eis que magis correcta ſunt et ab autoribus commendata: et primo exteriꝰ apponat: et poſtremo per os exhibeat et in modica quantitate et grandi cum timore: vt diximus poſtquam aliud ei contuliſſe non perceperit. Si ergo rationabilis medicus poterit ſomniferis vti ne ꝓtus omnino proſternatur de qua tantum ſolicitus eſſe debet: vt ſupra declarauimus. In ſimplicibꝰ itaqꝫ et materialibus morbis tali cum ordine predictiſqꝫ cum intentionibus ſanitatis reſtaurator procedet ⁊ in hoc eius ſufficientiam demonſtrabit: quemadmodũ ꝯfuſa ⁊ inordinata curatio irregularẽ et minie ꝓ inductiõe ſalutꝭ egri retinendũ oñdit. Q̃re ⁊c.

¶ Ca. cxcvij. oñdit q̃liter cognoſcẽdꝰ ſit regularis ⁊ ſapiẽs medicus ex curatione complicatarum infirmitatum.

Quia nõ modicũ facere ad ſanitatis ⁊ vite cõſeruationeʒ exiſtimamus ſcire medicũ ſufficientẽ et ad curationem idoneũ cognoſcere in cuius manibus eger cum fiducia reponat̃ per multa in hoc opere capitula conati ſumus id oſtendere: ne quis ĩ huiuſcemodi electiõe neceſſaria deciperetur: ꝓ maxime autem per imediate ꝓcedentia: in quibus declarauimus qualiter medici peritia ex ꝓceſſu et ordine curatiõis ſue i ſimplicibus morbis dignoſci poſſit: i hoc autem ꝓ huius materieiꝰ complemento dicemus quõ etiam per cõplicatarum egritudinum curationem doctum et honorandum ab indocto et equiuoce medico aſtãtes diſcernere valeãt. Preſupponamus ergo ꝙ pleruꝫqꝫ ꝯtingit. ſ. ꝙ impatientie non ſolum vna: ſꝫ due vel tres aut plures ſunt egridines ꝯiuncte: vt putrida cũ ethica: tertiana cũ cholica: et renũ excoriaſiõe: vel ſoda cum ſtomachi debilitate ⁊ dolore matricis ⁊ huiuſmodi ſicut perſepius accidit. Stante ergo vna iſtarum complicationum dicamus ꝙ ſapiẽs medicꝰ dꝫ canonice ⁊ regulariter ꝓcedendo vnicuiqꝫ harum paſſionuʒ attendere: inequaliter tamen: nã fortiori magis ⁊ minus debiliori: dicente Aui. in. iij. j. doct. ij. ca. xij. In primis oportet maioreʒ habere ſolicitudinem de re que maiorem incurrit terrorem regendo illud etiam quod eſt ſub ea. Et in iiij. j. c. vlti. Cum multe coniungũtur egritudines: ab ea incipere debemus in qua vna harum trium proprietas exiſtit. Una earum eſt ꝙ alia ſanari non poteſt antequã

ipſa ſanet̃: ſicut apoſtema et vlcꝰ cum ↄiũgunt̃: medicamur enim apoſtema donec cõplexiõis malucia q̃ cum eo venit remoueatur: abſq̃ cuius ſanatiõe vlcus ſanari non põt: poſtea ṽo medicamur vlcus. Et ſcd̃a earum eſt cuꝫ vna egritudo cã fuerit alterius: ſicut cũ accidit oppilatio et febris: medicamur eñ oppilationeꝫ primo deinde febrem: ꝛ nobis neſſariuꝫ fuerit oppilationẽ aperire cũ eo in quo aliqua exiſtit caliditas nõ curabimꝰ de febre: qm̃ impoſſibile eſt vt febris remoueat̃ cã ipſiꝰ remãnente. Tertia ṽo cum fuerit vna earꝫ de qua maior ſolicitudo ſit hñda: ſicut coniũgat̃ ſinochꝰ et paralyſis: medicamur eñ ſinochũ extinguẽdo et phlebotomãdo: ꝛ de palyſi nõ curabimꝰ. Cum aũt egritudo ꝛ accidens cõiungit̃ a ſanatiõe egritudinis incipiemus. Et ſi accidẽs ſuperauerit: tũc accidentis curam habebimus et egritudinẽ nõ ↄſiderabimus ſicut in cholica damus ſtupefaciẽtia: ꝓpterea vt doloris fortitudo remoueat̃: ipſi cholice imdimentum faciat ꝛc. In. iij. quoq̃ iij. cano. tra. iij c. xxiiij. ſic ait. Cũ due cõiungũtur egritudines: opꝫ vt vehementiorem earum diligẽter attendas. Quod etiam voluit Ra. in lib. de egritudinibus iuncturarum. c. iij. cum inq̃t. Primuꝫ medicãduꝫ eſt rei piculoſiori. Et Auer. in. vj. colliget. capi. de cõſeruatione corporis cuius membrũ eſt diſtemperandum: ſic etiaꝫ ſcripſit. Stante egritudinum contrarietate vt ſtomacho frigido ꝛ epate calido: in talibus indigemus regimine mixto: et plus inſtare diſtemperantie periculoſiori. Et in ſeptimo libro eiuſdem capitulo de cura febris et hiemere cum fluxu ventris inquit. Medicꝰ in hoc ꝓuiſor eſſe dꝫ: vt reſiſtat ei quod plus eſt timendũ. q̃ fuit Gal. ſententia. in. j. aphoriſmo. commen. decimo ſeptimo di. Duorum morborum fortior medicãdũ eſt priꝰ altero tamen non neglecto. Sic igitur ſapiens medicꝰ ſua cũ prudẽtia ſincerorq̃ iudicio in curatione ↄplicatarum infirmitatum de ea magis erit ſolicitꝰ paſſione: q̃ maiorẽ inducit timorem: que grãdiorẽ ſolet ꝟtuti leſionem afferre: quecũq̃ res illa fuerit ſiue dolor aut ſincopis: aut accidẽs aie vigilie ſuperflue: aut fluxꝰ immoderatus: vel alia hmõi virtutis proſtratiua: quã ſ̃cũ medicus ſedauerit: ꝛ virtus deinde reſtaurata fuerit febri vel alteri ſecũ ↄiuncte paſſioni principalius poterit attendere prehabitas obſeruãdo curatiuas intentiones: et ſic domino ꝓcedente vnãquãq̃ ſalubrem infirmitatẽ ſcientifice curabit. ꝛc. Qui autem ↄpoſitas egritudines altero tramite q̃ꝫ dictum ſit: curare tẽtauerit: ꝛ ꝑadductis autoribus nõ obedire preſumpſerit: ꝑ beſtiali aut fatuo periculoſiſſimoq̃ habeatur. Bene igitur aduertant egrorum aſtantes ad hec que ſcripſimus: vt valeãt peritos ab imperitis diſcernere: qm̃ tota ſalus totaq̃ vite ↄſeruatio ↄſiſtit. Nec homo reperitur qui ſemel ſaltem ſi non ſemper: hac non indigeat obſeruantia: quia medicorum nõnulli reperiũtur q̃ diuerſis eorum aſtutiis: ꝛ ſi nihil aut parum quippe intelligant: infamiam tamen deueniunt. Ut in libri huius capitulo ſexto declarauimus quibus permaxime cauendum eſt: quoniam et ſi medici dicantur: equoce tamen nomẽ illud intelligenduꝫ. ſicut in ꝓlo-

go phyſicoꝝ inquit Auer. ꝙ hō p̄
dicat̄ de hoīe viuo ⁊ d̄ hoīe lapideo
ſic etiā ſcd̄m diuerſas rōnes: ⁊ ly
medicus predicari ſolet. qḋ ſenſit
hippocrates in li. de lege di. Me
dici numero quidem multi opere
vero pauci. Et ideo replicam⁹ ite-
rum ad vocādū medicū bene cōſi
derent aſtātes ⁊ poſtq̄ aduenerit
ad oīa quecūq̄ faciet ⁊ ordinabit
q̄ diligenter animaduertēte: qm̄
pauci medicoꝝ regūt īfirmos re-
gimine recto: vt Gal. ait in primo
de creticis ca. ſeptimo. quare ⁊c.

¶ Capit. ccxcviij. in quo autor ſe
primo de quibuſdam excuſat: de-
inde preſens op⁹ exponit omniū
maiorum patrum cenſure.

IAm ſoluim⁹ q̄li-
ter hoīz vnuſq̄ſq̄
dū ſan⁹ fuerit: in
ſua valeat ſanita
te ꝯſeruari ⁊ pari
ter quō cū iā egro
tauerit ſuā poſſit
ſalutē amiſſam recuperare: quē-
admoduz ab huius operis initio
velle dicere pmiſeram⁹. Que ſatiſ
facere p̄ p̄ſenti negotio: de ſalu-
tis .ſ. cōſeruatione arbitramur vñ
plura ſcribi hac de re ſuperflua ⁊
minime neceſſaria viderent̄: q̄ob-
rez hec que iam dicta ſunt ſuffice
re volumus et pretermitere lon-
gas admodum ⁊ tedioſas (q̄ dici
poſſent) philaterias: eo ꝙ ſua cū
plixitate ꝓmoleſte quidē narare:
et inutiles penitus efficerent̄: di-
cente Auicen. in .xv. tertij. cap. vj.
Nō eſt in prolongatione ſermo-
nis vtilitas. Et per hoc intēdim⁹.
p̄rio de ampliori hui⁹ libri quāti
tate nos excuſare per itidē etiā de
hoc qḋ dubitatiōes q̄ circa auto
rum dicta oriri poterant nequaq̄
mouerim⁹: ꝙ nō aliā ob cām feci
mus: niſi vt legētiū mentē a re iā
incepta minime diuerteremus: et
ne nimium tractatus noſter pro-
longeret̄. Impoſſibile nāq̄ videt̄
vt queſtionum ſolutionibus intel
lectus humanus acquieſcat: niſi
ante illas diſtinctiones ⁊ preſup-
poſita pro cōcluſiōib⁹ neceſſaria
prediſponātur: ⁊ ſup illa deinde
reſpōſiue cōcluſiones fundent̄: ⁊
demū ad arguta: vt fieri ſolet: re-
ſpōdeatur. hoc autem paucis: vt
quilibet itelligit: minime poſſunt
expediri. Nec etiā meipſum a p̄-
poſito deuiarem: ⁊ ad artes alias
trāſirē: eas q̄ libentiſſime poſter-
gaui queſtiones quoniā plurimū
ſolent medicū impedire: ⁊ ipſuz a
medicina diuertere: vt voluit prin
ceps in .j. quarti. ca. j. cum inquit.
Occupatio in cōtradictionib⁹ eſt
illud quod non confert in ſciētia
medicine aliquid. ⁊ facit medicuz
procedere ex arte ſua ad inquiſi-
tiones que fortaſſe impediunt ⁊
ipm ab arte ſua. Et ꝓpterea dice-
bat Gal. in libro primo de ſimpli-
ci medicīa diſtictiōe .iij. c. v. Caue
vt nō ponas teipſum loco ei⁹ qui
facit heſitare: ⁊ aptus eſt implica
ri in queſtionibus plenis dubita-
tionibus ⁊c. Volumus etiam hac
in parte excuſatos eſſe: ꝙ ī aliqui
bus diſſentientes: vt in gradibus
medicinarum ſimpliciuz ⁊ in alijs
quibuſdam diſcordes antiquos
non cōſiliauimus: quoniam iam
difficillimum onus: et longe no-
ſtris humeris impar eſſe cogno-
uimus: ex eo quod voluit Raſis
in .vj. ſuorum aphoriſmorum di-
cens. Cum doctores antiqui in re
aliqua non concordarunt: graue
eſt eorum rationem concordare.
Et vt omnia ſimul comprehen-
damus veniam a legentibus hu-
millime petimus: rogantes vt pro
ſua benignitate: nos in cunctis

habeat excuſatos. Quia vere ſcimꝰ. ⁊ ita foꝛe ſine dubio fatemur ꝙ ſingula q̄ ad pꝛeſens negotiū fuerant neceſſaria: non adduximus: nec credimus in aliquo ex adductis ob imperitiam ⁊ iuuenile iudicium nō erraſſe: cū ita ſit equidē. vt Ra. voluit in ſexto ſuorum aphoꝛiſmoꝝ allegato: cum ait. Hominis enim natura nō euadit erroꝛē maxime in rebus difficilibꝰ. Qđ clariꝰ nobis innuit gal. in li. ij. memiri. c. de doloꝛe capitis ſine febꝛe. cuꝫ inquit. Difficile eſt enim hominez exiſtētem non peccare in multis: ita quidez vt ignorantem: alia autem vt male iudicantem: alia vero vt negligenter ſcribentem. Et ideo ex tota mente totali coꝛde: ac ex omnibꝰ aīe viribus rogamus: exoꝛamus: et depꝛecamur medicos omnes et maioꝛes pꝛecipue: vt ſi quid hoc in opere male intellectū vel fuiſſe a nobis interpꝛetatum: ad aliquod impertinens de dictis autorum adductuꝫ inuenerint: id pꝛo ſua coꝛrigant humanitate. Multoꝗ magis omni mentis affectu: pꝛecamur reuerendiſſimos catholice fidei noſtre pꝛofeſſoꝛes: Pontifices: Cardinales: Epiſcopos: ceteroſꝗ omnes ad quoꝝum manus vt ſpero: licet indignus ſit noſter hic tractatꝰ pueniet: vt in eo minimū aliquod totū dei vel eiꝰ filij redēptoꝛis noſtri mādatis cōtrarium vel diſſonum reperient: quod inaduertētia noſtra aūt inſciētia ſcripſiſſemꝰ: emendēt: coꝛrigant: quinimo eradicent ⁊ abꝛadant: vt omnino non remaneat: ⁊ vt pꝛo nihilo reputetur: ⁊ tanꝗ non dictum habeatur. Si vero aliquid boni ⁊ vtilis hoc in opere inuenerint volumꝰ: ⁊ (ſi dicere lꝫ) mandamus: vt id nobis minime aſcribāt ſꝫ totū creatoꝛi omnium attribuant: quoniam vt Auenzoar inquit in ſui Theiſir libꝛo ⁊ trac. tertijs. omnis res pcedit ad illo qui eſt ſumme ⁊ vltime ſcientie. ſ. a deo viuo ⁊ vo ⁊ benedicto. Qđ etiam voluit Auicenna. in libꝛo de viribus coꝛdis. capitulo ſcđo dicens. Quecunꝗ perfectio: ⁊ omne bonū non niſi a pꝛima veritate ſunt: que omnium bonoꝝ pꝛima eſt vnifoꝛmis manatio. quare ⁊c.

¶ Ca. ccxcix. in quo autoꝛ altiſſimum ⁊ omnipotentē deum depꝛecaꝛ vt p ſua pietate legētibꝰ hūc libꝛū ſanitatē cōcedere dignetur.

In hoc penultimo capitulo nihil aliud intendimꝰ niſi cōuertere nos ex toto coꝛde ad altiſſimū oīpotētē ac ſēpiternū deū: de quo vt Gal. refert. in li. de virtutibꝰ aīalium: ſic ſcripſit Plato. Ingenitum ⁊ pꝛimum ac maximū deū dicimꝰ bonumꝗ nominamꝰ: et nos omnes diligimus eum natura exiſtentem talem ab eterno ⁊ non factum bonum a ſeipſo: penitus enim nunꝗ fuit factus: cuꝫ ſemper fuerit ingenitus et ſempiternus. Ipſe quidē vt Hali dixit Abenragel in ſui operis initio. eſt pꝛimꝰ ſine pꝛincipio: ⁊ poſtremus ſine fine terminato: qui creauit celos circunferentiales: ⁊ ſtellas mouētes: ⁊ celū cooperiēs: ⁊ terram ſufferentem. Et eſt ille cuius omnes res quas viſus attingunt ⁊ recipiunt cogitatus ⁊ ſenſus in omnibus ſignalibꝰ ⁊ ſignificationibus demonſtrant dominiū ⁊ virtutē ſuam: cuius ſaluatiōes ſunt ſuper eos qui fideliter eum credunt. Ipſe etiam: vt Pꝛinceps inquit in. vij. tertij. c. creatoꝛ eſt ſublimis ⁊ excelſus: in cuiꝰ manibꝰ

omnia exiſtūt: vt di. Auenzoar. in ſui Theiſir prio. Et q̄ mundū regit et gubernat ſuo precepto et voluntate. vt idem in ſecundo eiuſdem. Et qui curā habet circa oia entia vt ſcripſit Auer. in. xij. Metaphyſice cō. xxxvij. Nūc igit deū vnum tantummodo in ſubſtantia: licet in perſonis trinum: vt canoniſte tradunt de conſecratione diſtinctione. iij. capitulo vltimo et nos ipm ſic firmiter credimus: cōfitemur: et adoramus: et impreſentia ꝓomni cū humilitate deuotiōe et mētis affectu deprecamur: vt ꝓ ſua immēſa pietate īfinitaqꝫ miſericordia nobis hec concederē digneť: ꝙ quicūqꝫ preſentē habuerint tractatū: legerint et ītellecta obſeruauerit: theſaurū ſanitatis cōſequi valeāt: cōſecutūqꝫ prudētiſſime ſua inenarrabili fauente gratia conſeruare. Non enī ſufficit humanum propoſitum abſqꝫ diuino ſubſidio: vt recte Thophil⁹ inquit. Cū ipe quidē ſolus ſit fons vite: vt Origenes ait. et ab eo nō ſolū vita et quecūqꝫ ꝑfectio ſꝫ omne bonū: vt in de virib⁹ cordis ſcripſit. Aui. procedat: et iō ab eo tātūmodo tale ac tam precioſum ſalutis ſenſuꝫ rationabiliter expoſcimus tum quia plena ſemper et redundantia ſunt diuina beneficia non exiguo conſtricta munere: ſed vberi bonorum coaceruata cōgeſtu: vt Ambroſius inqt: tū etiā qꝛ ipe ſolus largitur ſanitatē corporū et vitā animarū: vt dixit Auer. in prologo canticorum. Eya ergo pro ſua clemētia concedat nobis quod petiuimus omnipotens: et miſerator dominus: qui nō relinquit querētes eū (vt ait Propheta). Quinimo dat petitiones cordis eoꝝ: et ipos cōfirmat. cū ipſe ſit protector omnibus exquirētib⁹ eū in veritate. vt in ſcdo Eccleſiaſtici dicitur. Confirmetqꝫ ergo: et continue ſeruos ſuos protegat admirabilis dominus noſter: q̄ nobis dixit: vt Joānes refert. Sine me nihil poteſtis facere: quoniā et ſi minuerit hoīeꝫ paulominus ab angelis: gloria et honore coronauerit eum. et conſtituerit ipſum ſuper opera manuum ſuarum: et omnia ſubiecerit ſub pedib⁹ eius: oues et boues vniuerſas: inſup et pecora campi: volucres celi et piſces marꝭ vt Dauid inquit. Et ſimiliter Galenus in quarto de iuuamentis mēbroꝝ capitulo primo cuꝫ dixit. homo eſt princeps et rex omnium animalium. Et iō fuerūt omnia animalia demiſſoruꝫ capitum apud ipſum: et ipſe ſolus eleuat capita ꝛc. Attamen fecit illū ex limo terre: aptante eccleſia. Memēto queſo ꝙ ſicut lutū feceris me: et in puluereꝫ reduces me: nōne ſicut lac mulſiſti me: et ſicut caſeuꝫ me coagulaſti ꝛc. Et a libi. Memento hō qꝛ cinis es: et in cinerē reuerteris. Quod ſenſit Auguſtinus in capitulo. lxxxvij. Enchiridion. Multoqꝫ clarius Auerrois in octauo commento canticorum cū ait de⁹ cui⁹ nomē exalteť: creauit hoīem ex luto ſicut teſtam figuli. Et iō fecit illum facile alterabilem: et corruptibilem: ſeipſum proprio conſilio conſeruare nō potentē: et per conſequens diuina protectione maxime indigentē. Sine qua ꝑfecto nullū regiminē ſanitatis: ſicut nec aliquod alioꝝ entiū hominibus iuuare poſſet. Cū ita ſit equideꝫ: vt in ſecundo theiſir tractatu tertio voluit Auēzoar cum inquit. Scimus certiſſime ꝙ ſphere: et ſtelle. et materia: et forma: et tēpus: et locus ſunt res gñate et

create quare nullū pfectū vel no
cumētū poſſūt agere vl' imprimere
niſi pcepto ⁊ volūtate diuine pro
uidētie. Quid igit' pderit legenti
bus hoc noſtrū opuſculū in pcio
ſiſſime ſanitatis pſeruatiōe ſubla
to īfinite bonitatis pſidio? nihil p
fecto. Denuo itaqꝫ atqꝫ iterū ſicut
ab initio: ex tota aīa fontē bonoꝝ
oīm deprecamur: vt nos pro ſui
infinita pietate exaudire digneť:
⁊ cōcedere corpis ⁊ anime ſalutē:
opa libri huius ⁊ cōſilio vtētibus
amicisqꝫ ⁊ pariter inimicis nrīs ſit
pꝓpiti⁹. Et per viſcera ſue profun
diſſime charitatis oībus vitā eter
naꝫ viuis fidelib⁹ ⁊ defunctis cle-
mentiſſime largiat' ad laudem et
gliaꝫ ſue excelſe maieſtatꝫ. Amē.

¶ Capitulū. ccc. ⁊ vltimū cauſaꝫ
reddit huius tercētenarij ⁊ gra-
tias agit altiſſimo: ⁊ ſanctis eius
ob operis perfectionem.

Quia omnia in trini-
tate perfecta conſi-
ſtunt: vt voluit Ari.
in. xxvj. problema-
tuꝫ. probleumate. ix.
dicēs. Finiunt autē
in trib⁹ oīa ⁊ minima ī pma trini-
tate. ⁊ in. j. de celo ⁊ mundo textu
pmēti ſcdī autoritate Pythagori
coꝝ inqt. Cū oīa ex principio me
dio et fine conſtituta videantur:
propter quod a natura accipien-
tes tanqꝫ leges illius et ad ſan-
ctificationes deorum trinario vti
mur numero. ⁊c. In cuius commē
to dixit Auerrois. Secundū iſtuꝫ
numerum: tenemur magnificare
creatorem remotuꝫ a modis crea
turarum in orationibus et ſacri-
ficijs. et vt ait Albertus ſuper eo.
Priſci patres in lege antiqua vte
bantur trinitati in ſacrificio deo-
rum: ſcilicet thuris: oblatione:
cātus ⁊ oratiōe. Numer⁹ igit' tri-
nitatis eſt perfectus: vt vbi ſupra
probatur. Et nos ipſum in lege
noua et veriſſima ponimus ipſiuꝫ
in maieſtate diuina tres in ea cre
dentes: ⁊ ita cōfitentes perſonas
eſſe in vnitate ſubſtantie ⁊c. hec
ipſe. Cum ita ſit ergo rationabili-
ter in trinitate centenarij ad lau-
deꝫ diuine trinitatis nos preſens
opus ſigillabimus: gratias quas
poſſumus: et non quas debere-
mus agentes patri et filio et ſpi-
ritui ſancto: vnico infinito ⁊ glorio
ſo deo: dicenteſqꝫ cum Auicen. in
prologo ſui canonis. In primis
deo gratias agamus ſicut ſui or-
dinis celſitudo: et beneficij ipſi⁹
multitudo meretur: cuius miſeri-
cordie ſuper omnes prophetas
exultant. Et cum eodem in. xxj. ter
tij tractatu primo. capitulo. ij. di-
cente. Sit ergo deus exultatus:
qui verax eſt laudabilis ⁊ benedi
ctus ⁊ melior omnium ſanctoꝛuꝫ
⁊c. Similiter dicamus cum Hali
abenragel in initio operis ſui de
iudicijs ſic ſcribēte. Gratias aga-
mus vni deo victorioſo: honora-
to: potenti creatori: noctis ⁊ diei:
detectori occultarum ſcientiarū ⁊
puritatum: ipſi qui creauit: equa-
uit: iudicauit: direxit: interfecit:
viuificauit: domino libertatis mer
cedis: honoris: ⁊ regni qui eſt pri
mus ſine principio: et poſtremus
ſine fine ⁊c. Et in quarte partis
eiuſdem principio ſic etiam cum
eo taliter ſcribēte dicamus. Lau
datus ſit deus dominus virtutis
regni ⁊ luminis: ipſe quidem ap-
parens ⁊ veridicus per manifeſta
experimenta creauit terras: mon
tes: maria: ⁊ celos circundantes
omnia: ⁊ poſuit ſtellas in eis mo
uentes ſe in ſimilitudinē lucētiuꝫ
candelarum: et poſuit in eis ſi-
gnalia pro tēporibus diuidēdis

ꝛ reb⁹ alijs ex quibus ſit in ſempiterna ſecula benedictus. Et in ſexto eiuſdem. Laudatus ſit de⁹ ꝛ regratiatus q̄ eſt dñs boni: largitatis: ſapientiarũ ꝛ ſciẽtiarum: ipſe factor eſt ꝛ creator oim rerũ ꝛ per voluntatẽ ꝛ gubernationẽ eius manutenentur: ipſe eſt principiũ oim rerum ꝛ tẽporum permutator: per ſui potentiam texit celos ꝛ firmauit eos: depſſit terram ꝛ ſituauit eã: creauit omnes creaturas ꝛ omnia nouit ſecreta: creauit res ꝛ dedit illis finem: et poſtea iterum creauit eas. ipſe ſit laudatus ꝛ benedictus ſicut conuenit magne nobilitati ꝛ altitudini ſue. Et iterum in octauo libro eiuſdem partis. Laudat⁹ ſit de⁹ qui eſt dominus ſubtilitatum: nobilitatum: mercedum: pietatum: creator omnium creaturarũ: cognitor occultorum: rationũ intellector: ꝛ puritatũ: recompẽſator dãnorum ꝛ occaſionum: gubernator totius mundi ꝛ omniũ rerum per gratiam ꝛ virtutẽ ſuam: dator pluuiarũ per pietatem eius: defenſor eorum qui habent in eo fiduciam: ꝛ cuſtoditor eorum qui ſe dant ſibi. Rex cui obediunt omnes reges: ꝛ eius potẽtie ꝛ glorie non eſt finis. Ipſe potentiam dedit humiliantibus ſe ſibi: ꝛ potentes humiliauit. Nihil eſt ꝯtrium iudicijs ſuis. Nec eſt q̄ ſuis factis contradicat. Completus eſt omnis bonitatis et pietatis: ipſe ſit igitur laudatus vt conuenit. Dicamus quoq; cum Raſi in ſui continentis rubrica. Laus ſit vni deo glorioſo: ſublimi: victorioſo et indultori: qui tantam nobis gratiã pro ſua inenarrabili clemẽtia concedere dignat⁹ eſt: vt librũ hũc ineſtimabilis quidẽ laboris hac in iuuenili etate: ꝛ ſine vllo corporis nocumẽto ꝛ omnino feliciter perficere potuimus. Non me cepiſſe ſed pfeciſſe virtutis eſt: vt ſuper Mattheũ hieronym⁹ inquit. Benedictũ ſit igitur nomen domini ex hoc nunc ꝛ vſq; in ſecula. Cuius in ore noſtro laus ſemper exiſtat pro infinita beneficiorũ eius multitudine. Que nos inducit ad concedendum cum Gal. in libro viij. de iuuamentis membrorum cap. iij. ſic dicente. Noſtra poſſibilitas eſt parua ſm quam debeamus laudare creatorem: bonam tamen ipſe mentem noſtram ſuſcipiat. Beatiſſime preterea dei genitrici marie ſemper virginis: ꝛ beatis apoſtolis petro ꝛ paulo: ac omnibus ſanctis ꝛ continuis eorum precibus pro nobis exorant: gratias non condignas: ſed quas poſſumus habemus: agemusq; ex toto corde dum ſpirabimus. Et ſic finiẽtes quod inchoauimus: dicemus cum Gal. in. iij. de creticis. ſic in finem ſcribẽtis. Et iã puenim⁹ ad finẽ libri: auxilio dei ꝛ ei⁹ adiutorio: cui ſit honor ꝛ gloria p infinita ſcl'a. Amẽ.

Diuino fauẽte numine: Ego

Antonius Gazius patauus Medicorum omnium minimus. die xij. Auguſti de Anno domini. M. cccc xc. preſens opus abſolui: ad laudem redemptoris noſtri ꝛ ad tuam ꝛ amicorum tuorum vtilitatem. D. M. obſeruandi. cui iterum atq; iterum me commendo.

FINIS.

Exhortatio Antonij Gazij

omnium Medicorum minimus: procurans virtutem fortem conſeruare: et debilem fortificare: vt rationabilis et ſtudioſus Medicus poſſit ſm regulas medicine narcoticis vti: et per hoc aſtantes et legentes intelligant eum non niſi canonice et ſcientifice procedere: vt ab Emperico ſecernere valeant.

ET ſi minime obſeruandiſſime D. me lateat ꝙ de numero hoc noſtro Libello indigentiū nequaꝙ̄ exiſtas: tum quia moderatiſſimus ſis omnem ꝑ damnoſum abſtinētia diceris ſuperare appetitum: tum quia altioribus detentus curis: vt Socrates predicare ſolebat: ſolum vt viuas comedis: non autem viuis vt comedas. Quod non pauci aſperantes in maximas labuntur egritudines vitamqꝫ ſepius cum morte commutant. Sed propterea librum hunc tibi tradimus vt non ciborum aut potuum quantitatem te fugere doceamus. Sed que a veteribus laudata: que ve vituperata ſunt euitare valeas: ciborumqꝫ et potuū qualitatem ac ipſorum non ſolum in comedendo ordinem adipiſcaris: Sed qua id hora exequendum ſit: quantum exercitādum: quando quieſcendum: qua hora et quantū dormiendum: reliquaqꝫ his ſimilia. Que non minus ſunt homini vtilia ꝙ̄ neceſſaria facillime perſcrutari poſſis. Ita enim doctiſſimorum veterum in hoc libro dicta de regimine ſanitatis conſpicies/ ac ſi omnes de re hac in cubiculo tuo differētes coram haberes: audies Ariſtote. peripatheticorum principem qui in natura regula fuit et exemplar quod natura inuenit ad demonſtrandum vltimam perfectionem humanam in materijs: vt de eo ſcribitur in Commento

xxiiij.tertij de anima.Senem etiam illum necnon Me-
dicoꝛum patrem Hippocratem intueberis: qui pꝛi-
mus omnium rectam viam oſtendentium/vt ſolis iu-
bar/effulſit:a quo omne lumen/⁊ recta/et artificialis
ſemita(vt de ea in huius libꝛi capitulo.ix. dicitur) in
medicinis eſt inuenta.Sapientiſſimum pꝛeterea Ga-
lenum artis huius complectoꝛem haud parua cum
voluptate cum eoqꝫ Hali: Raſim: Haliabatem: Dia-
ſcoꝛidem: Serapionem: Auicennam: Auenzoar: Da-
maſcenum:ceteroſqꝫ omnes hac in ſcientia appꝛoba-
tos videbis.Quoꝛum ſapientia tu qui ſemper virtu-
tes ac doctos benigno fauoꝛe amplexꝰ es:ita oble-
ctaueris ꝙ nullũ huic letitie genus compar eſſe affir-
mabis.Quotieſcunqꝫ etenim libꝛum hunc aperies ſci-
reqꝫ aliquid ad ſanitatem opoꝛtunum deſiderabis ad
pꝛedictoꝛum vnoquoqꝫ ac ſi viuus adeſſet ilico optato
potieris.Nam ipſoꝛum non ſolum ſententias:ſed ⁊ ver
ba:quibus ipſi vſi fuerunt noſtro inſerere voluimus li
bello: vt vltra ex eoꝛum verbis: lepoꝛem ac ſuauitatẽ:
ſi quis in nos liuidus obtrectare voluerit tanꝙ̃ miner
ue clipeum contra Meduſam: ſic etiam eoꝛum latra-
tibus ⁊ iaculis opponere valeamus.Grãdẽ igitur vti-
litatem ex hoc noſtro opere immenſamqꝫ letitiã acci-
pies cum pꝛefati tibi ſapientes oſtendant qualem me-
dicum pꝛo huiuſmodi ſanitatis conſeruatione eligere
debeas: in quo aere habitare: quem locum incolere:
qualiter ⁊ quantum exercitari:quid comedere ⁊ bibe-
re:qualiter doꝛmire et vigilare. A quibus anime acci-
dẽtibus abſtinere:quomodo purgari ⁊ a futuris egri-
tudinibus pꝛeſeruari opoꝛteat:qualiter ſi in egritudi-
nem labi contingeret(quod Deus auertat)curari:plu
raqꝫ alia non minus hominis vſui vtilia/verumetiam
quammaxime neceſſaria. Que omnia tibi gratiſſima
foꝛe ſperamus ac te tantum ex hoc opere vtilitatis
cõſecuturum:quantum ſi omnia pꝛefatoꝝ (que quaſi
infinita ſunt volumina) perlegiſſes:vt nos ipſi magno

cum labore multiſq; vigilijs fecimus. Et quoniam le-
genti ſepe tedium prolixitas afferre ſolet/ hinc ſolum
ex eis tantum meliora ⁊ que magis huic noſtro perti-
nere videbantur negocio excerpimus: diuerſiſq; ex lo-
cis hincinde que diſperſa erant hoc in libello congeſ-
ſimus: quem ad finem deductum tibi tradimus
pro viribus deprecantes vt ſic ipſum leta fa-
cie ac hilari vultu pro tua erga omnes in-
credibili humanitate accipere digne
ris: ſicuti et noſmet ipſos omni
tue voluntati ſemper dedi-
tiſſimos offerimus.
VALE.

¶ Impreſſum eſt nouiſſime hoc egregium et ſane ꝙ vtile opus: large auctum ac fere innumeris (quibus perſcatebat) mendis expurgatum: LGDUNI per Joannem Flaiollet. Anno ab Dominica incarnatione: Mileſimo quingenteſimo quadrageſimo primo: Die vero viceſima menſis Januarij.

Regiſtrum.

A a b c d e f g h i k l m n o
p q r s t v x y z ⁊ ꝯ.

Omnes ſunt quaterniones.

Eſdre. iij.

Super omnia autem vincit veritas.

BIBLIOTECA DE LA FACULTAD DE MEDICINA